

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Generalis Totivs Sacri Ordinis Clericorvm Canonicoꝝ Historia Tripartita

Pennotto, Gabriele

Coloniae, Anno M.DC.XXXXV.

De Sacri Apostolique Ordinis Canonicoꝝ Regulariꝝ Origine &
Progressu. Liber Secvndvs, ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-38634

DE SACRI
APOSTOLICIQVE
ORDINIS
CANONICORVM
REGVLARIVM ORIGINE
& Progressu

LIBER SECVNDVS,

GABRIELE PENNOTTO
NOVARIENSE EX CONGREGATIONE
Lateranensi Abbate, ac Theologo Autore,

Cum Licentia Superiorum.

COLONIAE AGRIPPINÆ,
Excudebat Gerhardus Greuenbruch,

ANNO M.DC. XXX.

CAPITA

CAP. I.	Omnium Conc.
II.	De origi- propa-
III.	Alia op-
IV.	Vera sen- Apoll.
V.	Beatos Apollol., ac etiam om- nem abdicatoe honorum
VI.	Nonnulla corollaria ex antea-
VII.	An Clerici Canonici ante D.
VIII.	An idem Clerici Canonici an-
IX.	De forma tonsura Clericorum
X.	Canoniceum Ordinem ab ap- stolice, ac totius huiusmodi
XI.	De Ecclesijs Cathedralibus, Me- tropolit.
XII.	De insigni reformatione Canon-
XIII.	De Augustiniana reformatione
XIV.	De Reformatione Sacrosancti S. Augustini discipulum, &
XV.	De eodem Ordine Canonice in- luntur.
XVI.	De alijs Ecclesijs Canonice
XVII.	De propagatione ipsius Ordinis in Italia Romana conseruata
XVIII.	De Ecclesia Petulina, & de S.
XIX.	Constantini Caetani argum- profectionem expenduntur
XX.	De alijs Canonice Regulari- Vrbis, & Romanis
XXI.	De Ecclesijs, & Monasterijs Vrbis, & Romanis
XXII.	De Ecclesijs, & Monasterijs Vrbis, & Romanis
XXIII.	De Ecclesia Bononiensi, & Co-
XXIV.	De Ecclesijs, & Monasterijs
XXV.	De Ecclesijs, & Monasterijs
XXVI.	De Ecclesia Mediolanensi, & Demmo, & Metropoli D.
XXVII.	De Ecclesijs, & Monasterijs
XXVIII.	De Ecclesijs, & Monasterijs Principatu Pedemontano
XXIX.	De Ecclesijs, & Monasterijs
XXX.	De Propagatione Ordinis Cat- Maria de Piliis, siue de C.
XXXI.	De ceteris Ecclesijs, & Monas-
XXXII.	De Ecclesijs, & Monasterijs
XXXIII.	De Propagatione Canonice Or-
XXXIV.	De Propagatione Canonice Or- in Italia.
XXXV.	Dubia nonnulla contra ead., q- soluantur.
XXXVI.	De Ecclesijs, & Monasterijs

CAPITA SECVNDI LIBRI.

- CAP. I.** **N**omenclatio multiplex, qua Clerici Canonici tum in iure Canonico, tum in Sacro Concilio, & apud auctores probatos nuncupari consueverunt, explicatur.
- II.** De origine Canonorum Clericorum, qui & Regulares vocantur, quasi generalis proponitur, & Iohanni sententia multiplex errori conuenitur, & reprobatur.
- III.** Alia opinio de origine Canonorum Regularium referuntur, & rejiciuntur.
- IV.** Vera sententia de origine Canonorum Regularium exponitur, quos à Sanctissimo Apostolo institutos demonstratiue probatur.
- V.** Beatus Apostolorum, ac etiam omnes Clericos ab Apostolo institutos in primitiua Ecclesia vitam communem cum abdicatae honorum temporalium, & substantialia Religiois vouisse.
- VI.** Nonnulla corollaria ex antecedentibus deducuntur.
- VII.** An Clerici Canonici ante D. Augustinum aliquam certam determinatam Regulam haberent.
- VIII.** An idem Clerici Canonici ante D. Augustinum certam regularem habitum haberent.
- IX.** De forma consuevit Clericorum Apostolicorum.
- X.** Canonorum Ordinem ab Apostolo fundatum vsq; ad B. Patris Augustini tempora continuatum maxime floruisse, ac toti orbi christiano extitisse.
- XI.** De Ecclesijs Cathedralibus, Metropolitanis, & alijs Canonici Ordinis collegiatis ante D. Patrem Augustinum.
- XII.** De ipsius reformatione Canonici Ordinis facta in Ecclesia Hipponensi per D. Patrem Augustinum.
- XIII.** De Augustiniana reformatione post exilium vrbis Hipponensis per totum orbem propagata.
- XIV.** De reformatione Sacrosanctae Patriarchalis Basilicae Lateranensis facta per B. Gelasium Valerij filium, & S. Augustini discipulum, & Canonium Regularem.
- XV.** De eodem Ordine Canonico in praefata Basilica reformato quorundam opinionum minus probabiles reselluntur.
- XVI.** De alijs Ecclesijs Canonorum Regularium olim in Vrbe consistentibus.
- XVII.** De propagatione ipsius Ordinis Canonici per D. Augustinum reformati, per alias Ciuitates, & loca in Prouincia Romana constituta.
- XVIII.** De Ecclesia Perusina, & de S. Herculano Episcopo, & Martyre, & Canonico Regulari.
- XIX.** Constantini Caetani argumentationes contra Canoniam S. Herculani Perusini Episcopi, & Martyris professionem expenduntur, & soluntur.
- XX.** De alijs Canonorum Regularium Ecclesijs, & Monasterijs in Terris existentibus.
- XXI.** De Ecclesijs, & Monasterijs Canonorum Regularium Prouinciarum Maritima Anagninana, Ducatus Urbini, & Romanolae.
- XXII.** De Ecclesijs, & Monasterijs Canonorum Regularium existentibus in Episcopatibus Ferrariensi, Mutinensi, Regensi, Parmensi, & Placentino, & Mantuano.
- XXIII.** De Ecclesia Bononiensi, & Collegijs Canonorum Regularium in Episcopatu Bononiensi constitutis.
- XXIV.** De Ecclesijs, & Monasterijs Patriarchatu Gradensi, seu Venetiarum consistentibus.
- XXV.** De Ecclesijs, & Monasterijs existentibus in Patriarchatu Aquileensi, ac in toto Dominio Venetorum.
- XXVI.** De Ecclesia Mediolanensi, & alijs Ecclesijs, & Collegijs Canonorum Regularium existentibus in toto Ducatu, & Metropoli Ducatus Mediolani.
- XXVII.** De Ecclesijs, & Monasterijs existentibus in Archiepiscopatu Ianuensi, & in Marchionatu Montisferrati.
- XXVIII.** De Ecclesijs, & Monasterijs Canonorum Regularium existentibus in Archiepiscopatu Taurinensi, & Principatu Pedemontano.
- XXIX.** De Ecclesijs, & Monasterijs existentibus in Regno vtriusq; Siciliae.
- XXX.** De Propagatione Ordinis Canonici in Prouincijs Hispaniarum, & primo de Ecclesia Caesarogustana S. Mariae de Pileri, sive de Columna nuncupata.
- XXXI.** De ceteris Ecclesijs, & Monasterijs Canonorum in Regno, & Prouincijs Hispaniarum, excepta Lusitania.
- XXXII.** De Ecclesijs, & Monasterijs Canonorum in Regno Lusitaniae.
- XXXIII.** De Propagatione Canonici Ordinis, ac illius Ecclesijs, & Monasterijs in Regno Galliarum.
- XXXIV.** De Propagatione Canonici Ordinis in Hybernia, & primo de S. Patricio eius insulae apostolo, & illius instituta.
- XXXV.** Dubia nonnulla contra ea, qua de instituto S. Patricij capite praecedenti sunt tradita, proponuntur, & soluntur.
- XXXVI.** De Ecclesijs, & Monasterijs Canonorum in Regno Scaeorum consistentibus.

- XXXVII. De Ecclesijs, & Monasterijs Canonici Ordinis Anglicani.
- XXXVIII. De antiquis, & recentibus Ecclesijs, & Monasterijs Canonicoꝝ exsistentibus in Belgio.
- XXXIX. De Propagatione Canonicoꝝ Regularium, & Ecclesijs, & Monasterijs dicti Ordinis in Prouincia Germanica.
- XI. De Ecclesijs, & Monasterijs eiusdem Ordinis in Prouincijs, Morauia, Silesia, & in Regno Polonia, Suetia, & Noruegia.
- XXI. De Propagatione eiusdem Canonici Ordinis in Imperio Orientali.
- XXII. De multiplici eiusdem Canonici Ordinis reformatione.
- XXIII. De Generali dicti Ordinis reformatione per Econsilium XII. promulgata.
- XXIV. De nonnullis Capitulis Prouincialibus Canonicoꝝ pro dicta generali reformatione excutitur, & specialiter de Capitulo Papiensi.
- XXV. De varijs Canonicoꝝ Congregationibus, & primo de Congregatione S. Frigidiani.
- XXVI. De Congregatione Mortariensi sancta Cruci nuncupata.
- XXVII. De Congregatione Portuensi apud Rauennam in litore Adriatico.
- XXVIII. De Congregatione S. Marie ad Rhenum prope Bononiam in Emilia.
- XXIX. De Congregatione S. Marie de Crescentiaco apud Mediolanum.
- L. De Congregatione S. Marci Mantuana.
- LI. De Congregatione S. Saluatoris olim de Sylua lacu nunc de Bononia.
- LII. Catalogus Monasterioꝝ dicta Congregationis recensetur.
- LIII. Corollaria nonnulla ex precedentibus deducuntur, & nonnulla errata Iosephi Moz. agrugni corriguntur.
- LIV. De quibusdam alijs Congregationibus Italianis Canonicoꝝ Regularium.
- LV. De Congregationibus Gallicanis, & primo de reformatione Canonici Ordinis facta per Blasonem Belouensensem Episcopum Carnotensem.
- LVI. De Congregatione Gallicana S. Rufi amplissima.
- LVII. De Congregatione S. Vidori Parisiensi.
- LVIII. De Congregatione S. Laurentij de l'Hebe martijrium, sive de Vltio in Delphinat.
- LIX. De Congregatione S. Crucis Colimbriensis.
- LX. De reformatione dicta Congregationis, & illius Monasterij.
- LXI. De Viris illustribus pro dicta Congregatione Colimbriensi.
- LXII. De Congregatione Belgica S. Nicolai de Aroisia.
- LXIII. De Congregatione Belgica Capitulo Vindobonensi nuncupata.
- LXIV. Catalogus Monasterioꝝ tam virorum, quam mulierum dicta Congregationis.
- LXV. De Viris illustribus ex eadem Congregatione profectis.
- LXVI. De quatuor alijs Congregationibus Marbacensi, Valli Virido, Nustensi, & Olmutiensi.
- LXVII. De Congregatione Dominici Sepulchri Ierosolimitana.
- LXVIII. Quod Canonici dictorum Congregationum sunt essentialiter eiusdem Ordinis inter se, & cum alijs Cathedralibus Augustinianis, & Apostolicis.
- LXIX. De multiplici habitu Canonicoꝝ Regularium.
- LXX. De Canonici Pramonstratensibus, & alijs quibusdam Ordinibus, qui dicuntur Canonici Regularis.
- LXXI. De Canonici Ordinis eminentia, & iure precedentis in Processionibus, Concilijs, & alijs actibus publicis, & priuatis.
- LXXII. De capacitate Canonicoꝝ Regularium ad beneficia secularia obtinenda.
- LXXIII. Quod ex Ordine Canonico ceteri Regularium Ordines, aut procipui illorum Reformatores, & Principes rei prodierunt.
- LXXIV. Catalogus omnium Congregationum, & Ordinum sub Magni Patris Augustini Regula militatioꝝ.

CVNCTIS
PATRI
VENE

Dominis Abbatibus, &
Apostolicis
sin

D. GABR
Concanonicu

RE...
Duc...
tario...
simi...
men...
apu...
ante...
nob...
dita

cho emulatus ad solutas animi
suorum egregia facinora, & n
tem, illi contemplandum ex
adolefcens verè nobilis, & g
lum à fallacibus Armidæ bla
strenuè contra hostes certan
gè maioribus exequauit. Sa
tres, & Canonici, ex innu
Ierosolimæ diuitias, felicitat
nobis proponere consueuer
consentanea, & apta magis, o
tatis, siuè arcis munitissima
nim illud ipsum est, quod V
tere describere iubetur, & o
& comportare aggerem, & c
quod (vt Magnus Gregorius
siuè ad eterna pacis gaudia p
bulationum certamina mult
mum caput lib. Numerorum

CVNCTIS REVER.^{MIS}
PATRIBVS ET OMNI
VENERATIONE COLENDIS

*Dominis Abbatibus, Generalibus Prioribus, ceterisq, Sacri Canonici,
Apostolice Ordinis Prelatis, & Concanonicis
sincera charitate dilectissimis.*

D. GABRIEL PENNOTTVS
Concanonicus, & seruus humilis in Domino, S.

REGINALDVM Helsensem inter sacri Ierosolimitani belli
Duces, & Principes inuictissimum, veneficæ cuiusdam incau-
tationibus ab exercitu longissimè abductum, & inter amoenis-
sima pomarij delicias otio torpentem Poëta noster Italicus ad
mentis vigorem, & castra fidelium citius reuocaturus. tale
apud semetipsum inijt consilium, vt speculo adamantino illi
ante oculos posito ad illius status ab auita maiorum suorum
nobilitate longè degenerantis abiectionem, ac vtilitatem me-
ditandam excitaret, mox Virgilium lib. 6. *Aeneidos* aliquo pa-
rto æmulatus ad solutas animi vires instaurandas, alterum clipeum omnia maiorum
suorum egregia facinora, & res præclare gestas miro quodam artificio depicta referen-
tem, illi contemplandum exhiberet. Nec illum sua cogitatio fefellit, quandoquidem
adolescens verè nobilis, & generosus rubore perfusus, & pudefactus nimium, non so-
lum à fallacibus Armidæ blandimentis statim resiliuit, verum ad castra pedem referens,
strenuè contra hostes certando, errata, & damna præcedentia, lucris sequentibus longè
maioribus exequauit. Sanè, Religiosissimi, & mihi summa veneratione colendi Pa-
tres, & Canonici, ex innumeris penè metaphoris, quibus diuinæ scripturæ Cælestis
Ierosolimæ diuitias, foelicitatem, & viam ad regnum æternæ beatitudinis assequendum
nobis proponere consueuerunt, vt nulla frequentior, sic etiam mea sententia, nulla
contentanea, & apta magis, ea, qua Regnum æternæ gloriæ sub specie, ac simbolo ciui-
tatis, suæ arcis munitissimæ obsidione vallatæ, & per vim captæ nobis exhibetur: hoc e-
nim illud ipsum est, quod Vates Diuinus Ezechiel sanctam Ciuitatem Ierusalem in lan-
tere describere iubetur, & ordinare aduersus eam obsidionem, & edificare munitiones,
& comportare aggerem, & dare contra eam castra, & ponere arietes in gyro. quippe
quod (vt Magnus Gregorius hom. 12. in Ezechielem aduertit) vt ad cælestem Ierusalè,
suæ ad æterna pacis gaudia pertinere valeamus, hic proculdubio necessarium sit tri-
bulationum certamina multa sustinere. Huc etiam tendit teste Origine homil. 7. in pri-
mum caput lib. Numerorum, quod populus electus, quem Deus tot portentis, & mi-
raculis

F4

raculis de feruitute Pharaonis erutum, & per profundissimos maris vortices sicco vestigio deductum, manna de caelo praeslito . per annos quadraginta in deserto pauperat, nihilominus non nisi contra Gigantes praeliando, & per medios exercitus Cananeorum sibi districis gladijs iter aperiendo, terram promissionis nuncupata ingredi iubetur. *Quid mirum porrectat spirituales nequitas, qua in caelestibus esse dicuntur, qui sunt vici Cananei, a vobis iudicari, ut expediri ad caelestia Regna transtire possimus, & pro isto iude pulsi caelestem patriam inhabitare, quod evidentiis exposuit ipse Mundi Saluator apud Mattheum vndecimo cum inquit: Regnum Calorum vim patitur, & violenti abiant illud. huc tandem tendit, quod praesens vita in sacris literis militia, siue exercitus dicitur apud Iob c. 7. quod credentes Apostolus milites in studio pugnautes, & in agone contendentes, & Regnum Gloriae coronam, & brauium vocat, & semel, quod ipsa met Ecclesia in terris posita caetera militantium, & castrorum aciesvfu apud Catholicos frequentissimo nuncupatur.*

Porro autem in isto certamine, quo contra vitia, & peccata repugnantes, & aduersus mundi principes, & potestates, & retores tenebrarum, & contra spiritualia nequitiae in caelestibus dimicantes caelestem Ierosolimam obsidemus, quemadmodum non iidem, sed varij, ac multi pugnantium sunt Ordines ad varia munera obeunda multipliciter per Diuinam Sapientiam dispositi, ita inter omnes primum, ac principem locum nostrum Sacrum Ordinem multis seculis tenuisse, testantur in primis innumera Sanctorum millia Canonicorum Regularium, qui pro Christi nomine contra saeculorum tyrannos, & aduersus portas inferi dimicantes, proprio sanguine militantem Ecclesiam meritis, triumphantem coronis, & ipsum Ordinem pluribus trophaeis ditauerunt: ex quibus mille, ac sexcentos in album Sanctorum esse redactos, faterur ex Anastasio, & ex Bibliotheca Romana Ioannes de Nigraualle Apostolicus Bibliothecarius, lib. siue epilogo 13. suarum Chronicarum cap. 18. praeter Confessores quatuor mille supra quingentos eidem Catalogo Sanctorum additos, quos ex eisdem autoribus collegit. Probant etiam innumera S. Doctorum caeterum qui verbo, & scripto fidem Catholicam acriter contra sapientiam huius seculi, & veritas haereticorum defendentes, tot voluminibus edidit, tanquam splendor firmamenti resurgent, & veluti astra lucidissima in caelo militantis, ac etiam triumphantis Ecclesiae locati, fulgebunt in perpetuas aeternitates. Confirmant tot Summi Pontifices, quos sex supra viginti tum ex Lateranensium, tum ex alijs Collegijs Canonicorum Regularium ad Summum Pontificatum euectos (praeter illos, qui Urbani I. tempora precesserunt, qui omnes Clerici Canonici fuerunt) documentis certissimis probatur. vt multitudinem penè innumeram S. R. E. Cardinalium, Patriarcharum, Metropolitanorum, Episcoporum, & aliorum Praesulum omittamus, qui totam Ecclesiam Catholicam per annos circiter octingentos sanctissimi rexerunt. Ostendunt denique ipsae Cathedrales Canonicorum Regularium Ecclesiae, Metropolitanae, ac etiam Patriarchales in quibus Canonicam normam per multa secula viguisse, & summa cum laude floruisse, per singularum foundationes, & vetusta cuiusque monumenta discurrentibus euidenter patebit, praeter alia Collegia, ex quibus in Europa quatuor millia quinquaginta quinque, in Italia verò septingenta olim extitisse autor est libro vigesimo primo suorum Commentariorum Urbanorum Volaterranus.

Verum enimvero vt contrariam in partem nunc sermonem vertamus, quis non videt, quam longè (proh dolor) hic talis, ac tantus Ordo, nescio quibusnam illecebris, aut fascinationibus, à primo illo splendore, & à primævis Apostolicis institutis modo sit abductus, & à multis, qui ad castra nouissimè venerunt, quam longo intervallo precedatur, & post terga relinquatur, & qui primus in acie constitutus coeteros precedebat, qui quæ olim regularis vitæ splendore, & numero virorum sanctitate, ac doctrina polloquentium, & spiritu feruentium, solus ferè per vniuersam terram eminebat, & tanquam Sol sine diminutione proprij luminis ceteris Ordinibus lumen, formam, & spiritum, & ortum diffundebat, qualem nunc, & quantam luminis defectionem patitur, & totus ferè in tenebris delitescat, & veluti miles defessus, aut senio confectus, aut mater annicula, quæ vacuis, & laxatis vberibus in angulo sedeat, à cunctis postor-

... & forsitan etiam despectui habeatur
... vigor, splendor, ac spiritus, qui in nos
... hereticorum domitores, & prostratores
... Vbi Theologorum Principe
... Vbi Vitorini, & Petrus Lombardus Vbi Eccle
... vitæ, & effusione sanguinis defend
... Cantuariensis, & Parisiensis interq; Al
... Sanctissimi Praesules mirabilium patri
... Patritius, Frigidianus, & I
... zelo Dei feruidissimi Iuo Earnotes,
... Theotonius Colimbricensis, I
... Columna Romanus, Leo, & Thada
... corum coetus, collegia, congregationes, &
... in facibus totius terrarum Orbis fulgel
... cladem magna ex parte nostro Ordini con
... vel ob dira schismata quæ no
... vel etiam ob secularium
... temporalibus religioforum nunqua
... tunc vel maxime confirmata
... Palorum regularibus, sed Clericis se
... Quod malum, utpote grauissim
... Ecclesiae valde perniciosa San & sim
... de Praebendis, sic deplorabat. sau
... siue Dominio placuit evocari, ab ipso no
... nobilitatem personarum Ecclesiae
... in terra morantur carum, & ad unum huius
... dicitur, aliquibus verò ex
... volunt honoris, & liberali
... etiam ad vnicuique honorem, & pe
... Patriarchali
... vel custodire, vel co
... ad spatium certi tempore
... negotiorum, ac duorum negotiorum
... Omnipotens, ut qu
... disensione seuat
... quod Ecclesiarum, &
... personis, & populi spiri
... ad profectum, ac ned
... & Magistris,
... casum relinquere, sed
... huiusmodi pe
... S. R. E. Cardinalibus
... assensus,
... Sanctissime profecto nam
... pendens
... labefactauerunt, &
... non soldu
... Concilia Generalia,
... Tridentinum sub Pio IV. alias saluberrim
... cap. 3. & in Trident. sess.
... quænam omnia ferè incassum, siue ob
... non licet. Ca
... complu
... demanda conuersione intro demissa,

natur, & forsan etiam depectui habeatur? Vbi enim nunc primus ille Canonice disciplinae vigor, splendor, ac spiritus, qui in nostris maioribus fulgebatur? Vbi principes illi proceres Hæreticorum domitores, & prostratores validissimi Augustinus, Athanasius, Prosper, Gelasius? Vbi Theologorum Principes, & Magistri doctissimi Hugo, & Riccardus Victorini, & Petrus Lombardus? Vbi Ecclesiastica dignitatis, & immunitatis etiam cum periculo vite, & effusione sanguinis defensores fortissimi uterque Thomas Martyr, scilicet Cantuariensis, & Parisiensis uterque; Alexander Pontifex, Secundus ac Tertius? Vbi nunc Sanctissimi Præfules mirabilium patratores, infernalibus spiritibus nimis formidabiles, Patritius, Frigidianus, Vbalduus, & Bernardus? Vbi Canonice disciplinae reparatores zelo Dei feruidissimi Iuo Carnotensis, Vbalduus idem Eugubinus, Petrus Ravennatis, Theotonius Colimbricensis, Ioannes Rusbrochius Bruxellensis, Bartholomæus Columna Romanus, Leo, & Thadæus Papienses? Vbi tandem nunc tot Canonico- rum cœtus, collegia, coagregationes, & Ecclesiæ Cathedralis, quibus olim veluti astris lucidus totus terrarum Orbis fulgebatur, scio quidem, nec inficior R. P. hanc tantam cladem magna ex parte nostro Ordini contigisse, vel ex infidelium, & hæreticorum persecutoribus, vel ob dira schismata quæ non semel Ecclesiam vexauerunt, & ferè ad triarios redeunt, vel etiam ob secularium quorundam inexplebilem nimis auaritiam, bonis temporalibus religiosorum nunquam non inuidentium, nunquam non inhiantium, namque tunc vel maxime confirmatam, & auctam, cum Ecclesiæ, & Monasteria non tam Pastorum regularibus, sed Clericis secularibus in commendam, vt aiunt, conferri coeperunt. Quod malum, vt pote grauissimum, & non solum Ordinibus regularium, sed toti Ecclesiæ valde perniciosum Sanctissimus Pontifex Clemens V. in Extrauaganti Exsuperne de Præbendis, sic deplorabat. *sicut pridem nos licet insufficientibus meritis ad Summum apostolicum speciem, sicut Dominus placuit euocati, ab ipso nostra promotione exordis antiquæ notitiæ Regum, & aliorum, & aliarum nobilium personarum Ecclesiasticarum, & secularium in eum res existentes, ac ipsorum aliquibus, quoniam in terra morantes eorum, gradum huiusmodi promotioni habuimus, tam quia saluti ad eos amicitia specialibus affectibus dicebamur, aliquibus vero ex assuetudine Romanorum Pontificum liberalitate, quam in suis exere- re sunt soliti uoluerunt, volentes honori, & liberalitate affluencia complacere, ad eorum tamen imperium, & multiplicatas precum instantias uoluntati clericorum, & personarum Ecclesiasticarum religiosarum, & secularium diuersorum Ordinum, dignitatum, conditionum, & statuum Patriarcales, & Archiepiscopales, & Episcopales Ecclesiarum, ac Monasteria dispersa Pastorum, sub commendam, vel custodia, vel cura, vel guarda, aut administrationi titulo, nomine, & non ali- ter, quam si perpetuo ad vitam, seu ad spatium certi temporis committenda, super his an tales uidebant, tantum gratias per nos fieri decussisset, uariarum, ac duorum negotiorum multiplicitate distracti, vsque ad tempus, quo infirmitate sa- tu periculis nos his diebus existant Omnipotens, nequissimus cogitare plenarie. Verum in debilitate ipsius Regituli- tum constituti, a negotiorum uel uel, & disputatione semoti, ab hoc sub diligenti examine dixerimus aciem nostram mentis, & semper prospeximus euidenter, quod Ecclesiarum, & Monasteriorum eorum sem cura negligitur, honore, & intra distri- pantur ipsorum ac subiecta eis personarum, & populi spiritualiter plurimum, & tenoraliter derogatur, eorum, & redundat ad nosam, qua dicebantur eedere ad profectum, ac uelut ipsi, sed etiam Romana Matri Ecclesiæ, qua disponente Do- mino ipsorum caput fore dignissimum, & Magistrum, grauiora inde futura timentur pericula. Nolentes igitur hu- tat, & tantum dispendij ueterum causam relinquere, sed uolentes patri opportunitatem, & debitum in hac parte remediū adhibere, omnes, & singulas promissiones huiusmodi per nos, vt pramittitur saluas, quibus unquam, cuiuscumque Ordini- nis, dignitatis, aut status, sed etiam S. R. E. Cardinalibus, quoquod modo, vel tempore facta uoluerunt, auctoritate Apo- stolica ex nunc ex certa scientia, reuocamus, cassamus, & annullamus, & decernimus de cetero non habere aliquam uoluntatem. Sanctissimè profecto, nam ut scitè, & uerissimè Ioan. Trullus lib. 1. cap. 38. hanc ipsam extrauagantem perpendens aduertit. hi commendatarij illi sunt, qui Mo- nasteria relaxauerunt, labefactauerunt, & corruerunt: quam ob causam, vt malo tam grandi remediū adhiberent, non solum dictus Pontifex Decretum nunc recitatum edidit, uerum etiam Concilia Generalia, & Oecumenica Lateranensia sub Leone X. & Tridentinum sub Pio IV. alias saluberrimas constitutiones eondiderunt, quæ in Late- ranensi sess. 9. cap. 3. & in Trident. sess. 14. cap. 10. & sess. 25. de Regul. uideri possunt, quanquam omnia ferè in cassum, siue ob difficultates temporis, siue ob alias causas, quas mihi curiosus peruestigare non licet. Caterum ut hæc omnia uerissima esse conceda- mus, tamen quis nostrum neget, complura etiam Collegia Regularium Canonico- rum mundana conuersatione intro demissa, deficiente paulatim suauitate spiritualis deuotio-*

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

FH

nis, feruore disciplinae canonicae, & zelo sanctae religionis penitus extincto, propria uoluntate suaue iugum uitae regularis excussisse, & ad secularitatem omnimodam concessisse. (Quis etiam neget, alia non pauca Monasteria, etiam regularis instituti modicum quidem nunc etiam retineant, ad eum tamen à primo illo instituto Apostolico relaxata, sine capite, sine congregatione, sine Praelatorum regularium uisitatione, & consequenter sine interno spiritu uix aliquid regularitatis habere praeter nomen, & habitum, qui tamen in multis variis, & diuersis est, & multipliciter detruncatus.)

Hanc profecto tantam, & tam grauem nostri Ordinis iacturam, & defectionem sanguinis lacrymis uere deplorandam, quam, ut ingenuè dicam, nunquam abique ingenio animi mœrore ad memoriam reuoco, multis ab hinc annis mecum ipse reputans, & de remedijs opportunis ad illam instaurandam non semel recogitans, cum multam ad tantam molem mouendam conducibilia, ne dicam necessaria, se mihi obtulissent, nihil tamen magis opportunum, aut efficax, uel etiam necessarium existimaui, quam, ut frequentius nostrae conditionis dignitatem, & generis nobilitatem, à nostris secundum Deum Parentibus, nimirum à Sanctissimis Apostolis, & uiris Apostolicis primis nostri Ordinis autoribus spiritali propagatione in nos deriuatam, & transfusam impensè meditemur: nec non etiam ipsorum Parentum nostrorum egregia facinora, & res praecclare gestas sollicita consideratione ad memoriam reuocemus. Est equidem, fuitque, semper apud omnes homines tantarum uirum hanc ipsam meditationem, ut non solum innumeros ad laboriosa opera, & difficillima obeunda impulerit, sed etiam ob uitam nobilitatem, & propriam dignitatem seruandam, infiniti propemodum bona omnia fortunae, & animam ipsam libentissimè profuderint. Ita, ut de multis paucissimos referam, strenuissimus Machabæorum Dux in uita discrimine cum suis constitutus, gloriosam mortem, inquit faceret, magis, quam turpem fugam suasset, ne propriae gloriae aliquam maculam inferre uideretur. Ita grandæuus, & omni laude celebrandus Eleazarus ad ritum Gentium à patris legibus transgredere suauis, recogitans propriae senectutis eminentiam, & ingenitae nobilitatis canitiem, ne maculam, & execrationem propriae senectutis conquireret, gloriosissimam mortem potius, quam odibilem uitam elegit. Ita demum legis Diuinae zelantissimus Razias Spiritu S. impellente, elegit potius nobiliter mori, quam subditus fieri peccatoribus, & contra natales suos indignis iniurijs agi. Praeclarissimus etiam Vates Isaias, ut populum Hebraeorum ab execrandis Idololatriæ uitijs ad cultum, & studium sanctae religionis reuocaret ad uitam nobilitatis recordationem prouocabat dicens:

Attendite ad Abraham Patrem uestrum, & Saram, quae peperit uos. è contrario uero Saluator noster Ioan. S. Iudæos tanquam à Paterna gloria degeneres redarguens, aiebat: si filij Abrahami, opera Abrahami facite. Porro cum apud omnes homines tantas habeat vires hanc ipsa recordatio, nulli tamen sunt, apud quos maiores habere deberet, quam apud nos, Religiosissimi Patres, qui nostrum genus, & originem secundum spiritualem nostri Ordinis propagationem, non ad mundi Principes, & seculi Monarchas, sed ad ipsosmet Christianae religionis Protoparentes, & Principes iurè, ac merito referendum putamus, quibus illud Apostolicum uerissimè conuenire potest: iam non estis hospites, & aduenae, sed estis ciues sacrorum, & domestici Dei, superaedificati supra fundamentum Apostolorum, & Prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo IESU.

Hanc igitur potissimum ob causam, ut in communi negotio, & periculo, cui, quod omnes tangat, cuique pro uiribus occurrere tenemur, ipse quoque licet consilio, ac uiribus omnium minimus, meum qualecunque, auxilium, seu famulitium conferrem, Poetae antedictum quadantenus æmulatus, ut in primis me ipsum, deinde ceteros omnes mei Ordinis Canonicos, ad tam piam, religiosam, & salubrem cogitationem, siue recordationem prouocarem, tum mihi, tum uobis omnibus duplicem clypeum ante mentis oculos exponendum iudicavi, ut in altero nosmetipsos, & nostrae dignitatis eminentiam tanquam in speculo cernere possimus: in altero uero tanquam in imagine, maiorum nostrorum res probè gestas, & praecclare facinora contemplari ualeamus. Speculum istud obtuli primum, s. librum, qui circa S. P. nostri Augustini institutum, & uita normam,

& Re-

& Regulam Canonicam, ad exemplar
Hæc enim Patres Clericorum Canonici
maiorum speculum uocamus, quam S.
lis polichritudinibus amatoribus in libello
suo conspiciere, & errata corrigere, & n
terram nunc profero, maiorum nostrorum
licet secundum librum, qui Ordinis origi
politanas, Patriarchales, Monasteria, u
congregationes. Viros quoque sanctitate
omnia, quod vires meas longè excedeb
bit. Exiguam sanè ingentis animi mei
nie apophoretam, sed tamen magno la
cilio extitit, quod licet ante nos de qu
pauca, & cum maxima diminutione, &
diligenter, & exactè prouinciam istam
dem Ordinis dignitatem spectantia, pr
rum, & Virorum illustrium integrando
tam non negauerim in quibusdam deci
natum uino corruptos, uel libros T
uel Historiarum errores uix emendabil
rium moaeriorum, uel locorum ex ma
collecta, circa quæ nullus ferè non aliq
diuina didicerit, & omnia orbis terra
se affectus fuerit: Mihi satis sit, uiam d
corè non immerito cum nostro Poeta

*Nulla est uia, prærupta, atq
Et densitate obducunt omnia
Ipse manu ualidam quatens ut
Lacum leuitem ago, fructum ce
lam, aditus datur, atque uia*

Reliquum nunc erit, ne noster qu
metipsum in hoc speculo conspicentes
re, & ad petram aspiciere, & ad cauerna
Augustini, ceterorumque, Virorum Apo
res, gesta præclara, & facinora sepius re
dimentis, quibus nostri nos inimici ab
re nuntiant, non solum excusso torpor
quam genetosa soboles uitam gloria
morum canonici Ordinis vigorem, &
uertantur, & damna præterita lucris se
lud uere dici possit, quod de nonnullis
talis, & nostri Ordinis illustrator, uir D
c. 21. non sine graui animi mœrore aiel
plurimum dicit, & ostium mortuorum, & putre
colorem autem esse illi sunt, quod multi, cum iam su
re habere fugientes, quidam autem in eodem habitu
tibus, feruore persistere ad obseruantiam regula
quam in alijs tanta uirtute laborantes, & totis disid

& Regulam Canonicam, ad exemplar vitæ Apostolicæ conquadratam totus versatur. Hæc enim Patres Clericorum Canonicorum speculum est, quam ideo per antonomasiam speculum vocamus, quam S. Pater diu ante oculos tenere iubet, vt spiritibus pulchritudinis amatores in libello isto tanquam in speculo frequentius nosmetipsos conspiciere, & errata corrigere, & mores nostros in melius reformare possimus. Alterum nunc profero, maiorum nostrorum seriem, & res gestas referentem, hunc videlicet secundum librum, qui Ordinis originem, progressum, Ecclesias cathedrales, Metropolitanas, Patriarchales, Monasteria, varias per secula reformationes, & Canonicorum congregationes, Viros quoque sanctitate, doctrina, & dignitate conspicuos, si non oēs, & omnia, quod vires meas longè excedebat, maxima saltè ex parte conspiciendos præbebit. Exiguam sanè ingentis animi mei, & summæ in vos, & in totum Ordinem obseruatæ apophoretum, sed tamen magno labore comparatū, cuius conquisitio eò mihi difficilior extitit, quod licet ante nos de quibusdam peculiaribus Canonicorum congregationibus quidam non nihil scripserint: tamen de toto Ordine nullus, aut non nisi valde pauca, & cum maxima diminutione, & obscuritate tractauit. Nec tamen iactauit, ita diligenter, & exactè provinciam istam difficillimam me absoluisse, vt non plura ad eundem Ordinis dignitatem spectantia, præcipue ad Catalogos Ecclesiarum, Monasteriorum, & Virorum illustrium integrandos, meritò desiderari possint. Quemadmodum etiam non negauerim, in quibusdam decipi me potuisse, vel Codices manuscriptos amanuensum vitio corruptos, vel libros Typographorum incuria deprauatos offendente; vel Historiarum errores vix emendabiles sequentem, maximè circa nomina particularium monasteriorum, vel locorum ex manuscriptis nonnullis taxarum Cam. Apost. libris collecta, circa quæ nullus ferè non aliquando hallucinabitur, nisi qui omnium Gentium idiomata didicerit, & omnia orbis terræ loca exactè lustrauerit, & eorum nomina probe assecutus fuerit: Mihi satis sit, viam difficilem aggressum primum, alijs indicasse: vt fortè non immeritò cum nostro Poëtâ dixerim.

*Nulla erat via, prærupta, atque aspera saxa,
Et deus latè abducebant omnia vepes.
Ipse manu validam quatens utraq; bipennem,
Latens lentem ago, fruticem cedentibus vmbros;
Iamq; aditus datur, atque via licet ire patenti.*

Reliquum nunc erit, ne noster qualiscunque labor suo fructu vacuus maneat, nosmetipsos in hoc speculo conspicientes, nostræ dignitatis sedulo eminentiam recogitare, & ad petram aspicere, & ad cauernam Jaci vnde præcisi sumus: necnon etiam S. P. Augustini, cæterorumq; Virorum Apostolicorum parentum nostrorum virtutes, mores, gesta præclara, & facinora sæpius recollere. Ita namq; fiet, vt speritis fallacibus, blandimentis, quibus nostri nos inimici ab expugnanda cœlesti Ierosolima longius abducente nituntur, non solum excusso torpore ad sanam mentem reuertamur: verum etiam tantam generosæ soboles auitam gloriam æmulantes, ad prima castra, videlicet ad primæum canonici Ordinis vigorem, & splendorem per veram reformationem cito reuertamur, & damna præterita lucris sequentibus exæquare satagamus, ne de nobis illud verè dici possit, quod de nonnullis Canonicis Iacobus de Vitriaco S. R. E. Cardinalis, & nostri Ordinis illustrator, vir Deizelo plenus, in suo lib. Historiæ Occidentalis c. 21. non sine graui animi mœrore aiebat. *Ipsi enim tanquam sepulchra foris dealbata, intus autem pleni mundicijs, & ostibus mortuorum, & putredine cadaverum, ad id facientes in naribus honorum virorum se habebant, autem effecti sunt, quod multi, cum iam sustinere non possent, ab eis discesserunt, ad aliam religionem mutato habitu fugientes: quidam autem in eodem habitu, & sub eadem regula permanentes prædicti velut solijs desinentibus, fortiter persistebant ad obseruantiam regula sanctæ, & reformationem regularium institutionum tam in se, quam in alijs tota virtute laborantes, & totis desiderijs anhelantes.* Hæc Vitriacus ibidem.

CAPVT PRIMVM.

Nomenclatio multiplex, qua Clerici Canonici tum in iure Canonico, tum in sacris Concilijs, & apud autores probatos nuncupari consueverunt, explicatur.

I.

De origine, proferu, Ecclesijs Metropolitanis, Cathedralibus, Monasterijs, varij Reformationibus, Congregationibus, Sacri, Apostoliceque ordinis Canonico regularium, necnon de quibusdam eiusdem Ordinis Priuilegijs, & praeiudicantijs ad omnipotentis Dei, & illius Genitricis Virginis, necnon Beatissimi Patris Nostri Augustini, & omnium Sanctorum honorem, & gloria, in hoc seu vobis libro cum diuini auxilij confidentia verba facturi, ne in progressu operis ob nomen multiplicitatem, & varietatem in errores labamur, a multiplici nominum varietate, quibus ipsi Canonici Regulares a Romanis Pontificibus, Concilijs, Patribus, Historicis, & iuris vtriusque Doctoribus passim nuncupari consueverunt, ipsam tractationem exordiantur a bitramur. Vocantur enim ipsi Canonici regulares non vnicò, sed multiplici nomine. Primo quidem absoluto nomine Clerici. Secundo Clerici Regulares. Tercio Clerici Religiosi. Quarto Clerici Canonici. Quinto absoluto nomine Canonici. Sexto Canonici Regulares. Septimo Canonici Religiosi. Octavo absoluto nomine Monachi. Nono Monachi Canonici. Decimo Fratres. Vndecimo Domini, seu Domini. Quarum omnium denominationum rationes assignare, & explicare, priusquam ad vltiora gradum faciamus, operæ pretium fore iudicauit.

II.

Et quidem absoluto, ac simplici nomine Clericorum sapissime a probatis autoribus appellatur ipsos Canonicos Regulares, prater D. Augustinum in tribus sermonibus de communi vita Clericorum, in quibus de clericis, quos modo Regulares Canonicos vocamus, ex omnium consensu loquitur, testes sunt Clemens I. in epist. 7. ad Iacobum fratrem Domini. Urbanus I. in epist. ad omnes Christi fideles, quæ referuntur in cap. Dilectissimis, & cap. Scimus 12. q. 1. Conc. Aquisgranis sub Ludouico Pio celebratum cap. 118. & 120. necnon Innocentius III. in epist. ad Priore & Clericos S. Petri apud Spoletum in primo libro epistolarum huius Pontificis pag. 283. iunctis, quæ legi possunt apud Gratianum in suo Decreto causa 12. q. 1. per totum, & in cap. Legi epistolam. cap.

Decimas. 66. q. 1. cap. Quidam Monachorum. & q. 2. ac etiam in Decretalibus sub titulo, de vita, & honestate Clericorum, sub quo tam Regulares, quàm seculares clerici ex omnium Doctorum consensione comprehenduntur.

Huius autem denominationis ratio duplex, & que verissima reddi potest, altera ex ipsa nominum etymologia altera verò ex fine, ac instituto eiusdem Canonici ordinis accepta. Nam quod ad primum attinet, si vocis etymon attendamus, quid aliud hoc nomen Clericus sonat, nisi eum, qui omnibus seculi facultatibus renuncians, solum Deum patri suam eligit, ab ipso Deo vicissim in suam sortem receptus? quemadmodum D. Hieron. ad Nepotianum de Institutione Clericorum à Gratiano in cap. Clericus 12. q. 1. his verbis aperitissime testatur. Clericus qui Christi seruit Ecclesia, interpretatur primum nomen suum. & nominis definitione prolata nititur esse, quod dicitur si enim cleros græcè, seu latinè appellatur, propterea vocantur clerici, vel quia de sorte sunt Domini, vel quia Dominus fors, id est pars clericorum est. Quod autem vel ipse pars Domini est, vel Dominum partem habet, ratem se debet exhibere, vt & ipse possidet Dominum, & possideatur à Domino. Qui Dominum possidet, & cum Propheta dicit: pars mea Dominus, nihil extra Dominum habere potest: quod si quidpiam aliud habuerit, prater Dominum, pars eius non erit Dominus, vbi gratia. Si aurum, si argentum, si possessiones, si vana suppellectilem, cum istis partibus Dominum fieri potest non dignatur. &c. Hinc dum clericatus quinquaginta, tondetur ab Episcopo dicens, Dominus pars hereditatis meae: quia capillorum deposito, vtili temporalium depositionem significat, ad perfecti omnium temporalium honorum renunciationem designandam, vt idemmet Hieronymus in epistola ad quendam Leuitam in cap. Duo. eadem causa, & questione relatus scribit. Hinc iure merito deducit Panormitanus in cap. Licet, de officio Ordinarij, nomen clerici reclus, & verus. & magis propriè conuenire clericis siue canonicis regularibus, quàm secularibus. Nota, inquit, Glossa, quare clericus, qui non sunt aliquis & l. gionis, dicuntur clerici seculares: participant enim Religiosi, & in hoc appellantur clerici. Item participant laici: & hoc vltimu appellantur seculares. Quod etiam notatur in additionibus marginalibus ad dictâ Glossam in verbo Seculares, & Speculator in suo Rationali diuinarum offic. lib. 6. cap. Siue rubrica de septem diebus post Pascha, referens consuetudinem quorundam Ecclesiarum, in quibus à Paschate vique ad Pentecosten in Matutino nō dicebantur, nisi tres Psalmi, eam multipliciter corrigit sed ob hoc precipue, quia, inquit, inter canonicos regulares, & alios clericos, qui usurpato nomine seculares dicuntur, nulla debet esse quoad hoc differentia: nam & ipsi magna ex parte antiquitus Regulares fuerunt. cap. Quia. cap. Scimus, & cap. seq. & cap. Certe extra de vita & honest. Clericorum. cap. Quomodo & certum est, quod canonici Regulares in octava

Relur.

Secundæ dicitur in Nocturnis nouem Leuiticis, cum octo Responsorijs, vt D. Augustinus conuincit in sermone primo, & secundo de communi vita Clericorum, vocantur clericos proprie clericos, & claudos, & hipocritas.

Altera ratio eiusdem denominationis ex ipso materia instituti, sine ex fine ipsorum Canonico Regularium de prompta hac est, quia nimirum ipsi Canonici Regulares ex propria natura, & ex vtilitatem professionis competere debent, quod non ita accipias, vt Canonici Regulariter dicatur clericus, vel quod per solam professionem sine collatione ordinis clericus efficiatur, vt ad nos expendens Zoli quidam accipiunt quia Canonici Regulares ex vtilitatem in situ suo clericatus deputantur, & ad munera clericorum exercenda, quæ sunt verbi Dei prædicatione Sacramentorum dispensatio, & animarum reformatione, vt scilicet D. Thomas 2. secundæ quæst. 1. artic. 2. ad secundum hinc præcisè verbis notat. Ad sciendum dicendum, quod vtrique Religiosi Monachorum, & Canonico Regularium dicatur ad operis contemplatiua, inter quæ præcipue est agere in diuina vultu, ad quæ ordines vtriusque Canonico Regularium, quibus præcipue est agere in diuina vultu: sed ad Religiosorum non per se competit, vt sint clerici, vt dicitur in Decretis 16. quæst. 1. Hinc Pius IV. constituit quia Canonicos Lateranenses Monachis præferat, ac de cetero, inter alia sua de institutione fundamenta hoc præcipuum rececit. In sum Canonici tam sua antiqua iustitiam honoris, quam etiam dignitatis clericali. quæ eos non, quod possessionem regularium emittunt, in se habent, & consuetudinem sic habent, ac deinde in his fructuum profratru professionis cartulam habent, quod etiam in Constitutionibus nostræ Congregationis parte 2. cap. 15. cauetur.

III.

Secundò vocantur ipsi Regulares Canonici Clerici Regulares, quæ nuncupatio frequenter est in iure Canonico, & in Sacris Concilijs, apud Iuris Canonici Interpretes, & Glossatores, vt videri potest apud Glossam 12. q. 1. principio aduertentem, Canones ibi loci à Canonico completos, quibus clericis temporalium bonorum possessio interdicitur, de Regularium non de secularibus loqui, & in cap. Plerique Pascha, & capite primo de filijs presbyterorum in constitutione Eugenij Quarti, quæ eisdem canonicos Lateranensi Basilicæ vti veros origi-

Resurrectionis dicunt in Nocturnis nouem Lectiones, cum octo Responsorijs, vt D. Augustinũ omittamus in sermone primo, & secundo de communi vita Clericorum, vocatẽ clericos proprietarios cecocos, & claudos, & hipocrytas.

Altera ratio eiusdem denominationis ex ipsa natura instituti, sine ex sine ipsorum Canonico- rum Regularium de prompta hæc est, quia nimirum ipsi Canonici Regularibus ex propria natura, & ex vi illorum professionis competit clericatus, quod non ita accipias, vt Canonici Regularis nascatur clericus, vel quod per solam professionem sine collatione ordinis clericus efficiatur, vt ad nos carpendus Zoili quidam accipiunt: sed quia Canonici Regulares ex vi illorum institutionis clericatus deputantur, & ad munera clericorum exercenda, quæ sunt verbi Dei prædicatio, Sacramentorum dispensatio, & animarum regimen, vt scitẽ D. Thomas 2. secundæ quæst. 189. art. 8. ad secundum hæc præcisè verbis notauit licet: Ad secundum dicendum, quod vtraque Religio, scilicet Monachorum, & Canonico- rum Regularium ordinatur ad opera vite contemplatiue, inter quæ præcipua sunt ea, quæ aguntur in diuino mysterijs, ad quæ ordinatur diuini ordo Canonico- rum Regularium, quibus per se competit quod sint clerici in Religiosi: sed ad Religionem Monachorum non per se competit, vt sint clerici, vt habetur in Decreto 16. quæst. 1. Hinc Pius IV. constituit. 25. quæ Canonicos Lateranenses Monachis præferendos declarat, ac decernit, inter alia suæ determinationis fundamenta hoc præcipuum recenset, licet: Eisdem Canonicos tam sua antiqua institutione huiusmodi, quàm etiam dignitate clericali, quæ eos statim, quod professionem regularem emittunt, insignitos esse oportet. Et hinc etiã in constitutionibus Canonice Portuensis præclarissimæ olim Congregationis Principis, & nunc nostræ Lateranensis familiaris Collegij cum primis nobilibus, per Paschalem Secundum firmatis, parte prima capite nono, qui ad Congregationem Canonico- rum admitterentur, priusquam solennem professionem emitterent, in chorum deducebantur, & clerici secundũ vsum, & consuetudinem fiebant, ac deinde in medio fratrum prostrati professionis cartulam legebant, quod etiã in Constitutionibus nostræ Congregationis parte 2. cap. 15. cauetur.

III. Secundo vocantur iidem Regulares Canonici Clerici Regulares, quæ nuncupatio frequentissima est tum in iure Canonico, & in Sacris Concilijs, tum apud Iuris Canonici Interpretes, & Glossatores, vt videri potest apud Glossam 12. q. 1. in principio, aduertentem, Canones ibi loci à Gratiano compilatos, quibus clericis temporalium bonorum possessio interdicitur, de Regularibus non de secularibus loqui, & in cap. Plerique de Pactis, & capite primo de filijs presbyterorum, & in constitutione Eugenij Quarti, quæ eisdem Canonicos Lateranensi Basilicæ vti veros origina-

rios illius clericos reddens, Regulares clericos nuncupauit. Est porro vetustissimus in Ecclesia Catholica hic loquendi modus, quo clericorum genus in duas species diuidentes, alios Regulares, alios verò seculares appellare consueverunt, non quod ab initio nascentis Ecclesiæ fuerint clerici seculares à Regularibus distincti, vt falso Præpositus in capite primo 44. distinct. scribit: sed quia frigiditate in animis fidelium primatus illius Apostolici instituti clericorum nascentis Ecclesiæ disciplina, cum paulatim tolerari cœpisset, vt clerici proprium possiderent, ad grauiora peccata, maxime verò ad multorum hipocrysim vitandam, vt Augustinus sermone primo, & secundo de communi vita clericorum scribit, & refertur in capite Nolo. duodecima quæst. prima, paulatim quoque distinctio clericorum in Regulares, & seculares in Ecclesia Catholica obtinere cœpit, vt qui primatum regularis vite institutum cum abdicatione bonorum temporalium, & professione vite communis in Actis Apostolorum laudatæ retinuisissent, Regulares clerici vocarentur qui verò ab illo sancto instituto recedentes more secularium proprium habere voluissent, seculares clerici nuncuparentur, quemadmodum Glossa in capite Licet. in verbo seculares. de officio Iudicis Ordinarij, & Abbas ibidem obseruauit.

IV. Tertio Clericos Religiosos nuncupauerunt Ilidorus Hispalensis libro secundo de Officijs capite tertio. Concilium Aquigrani sub Ludouico Pio capite centesimo primo, & clarissime Alexander Secundus in capite Præter. trigesima secunda distinctio, dum inquit: Præcipientes etiam statim, vt hi prædicatorum Ordinem, qui sicut prædecessoribus nostris obediunt, castitatem seruauerint, iuxta regulas, quibus ordinati sunt, sicut oportet Religiosos Clericos, sicut mandauerunt, & dormiant, & quidquid ab Ecclesijs competit, communiter habeant. Quæ verò ratione tales dicantur, in promptu est responsio: quia modo quodam peculiari iunt diuino cultui mancipati: nam vt Beatus Augustinus lib. 10. de Ciuit. cap. primo fatetur. Cum de cultu Deitatis veritur quæstio, fideliter dicere valeamus, Religionem non esse nisi Dei cultum. Hinc namque fit, vt quemadmodum non vnico, sed multiplici modo potest aliquis diuino cultui dicari: ita non vno, sed multis modis consueverint homines religiosi nuncupari: nam primo generali quadam nuncupatione Religiosi nuncupari solent quicumque per fidem, & baptismi susceptionem Christo nomen dederunt: quod nimirum per ipsam fidem, & baptismi susceptionem homines cultui diuino primitus dicuntur, quin & ipsam fidem Religionem vocare, frequens Sacrorum Canonum est vsus cap. Id constitutus. cum seq. cap. Si quis. primo & secundo. 17. quæst. 4. capit. Sic enim. 28. quæst. 1. iuxta quam acceptionem scripsit B. Augustinus librum de

de

174

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

ribus, cap. Nullus. de iure patronatus, cap. Nullus. 2. de Ecclesijs edificandis, cap. Cum olim il. 2. de Privilegijs, cap. Non dubium de sententia excommunicationis, cap. Si Canonici, de officio Ordinarij in 6. Clementina Dispenfiofam, de Iudicijs, & Innocentius III in epistola ad Priorem, & Canonicos de Nauburgo, cum alijs in numeris. Est verd circa huiusmodi nomenclationem aduertendum, non ab anno censu, siue canone, quem secularis clerici annuatim percipiunt, sed à Regula, quam profitentur, ipsos clericos Canonicos vocari, quemadmodum loco proxime citato B. Petrus Damiani, necnò D. Bernardus in vita S. Malachie lib. 1. cap. 24. & duobus sequentibus, & Ino Carnotensis epist. 201. ad Gualterium Præpositum Hirpensem, Cardinalis de Cusa lib. 10. exercitacionum, & nouissime Ioannes Molan. lib. 1. de Canonicis cap. 4. & sequenti obseruauerunt. Si namque ab anno censu, vel Canone, non à Regula Canonici dicerentur, non Ecclesiarum, sed horrei, crumenæ, & cellæ vinarie Canonici essent, ac tales iure merito deberent appellari.

VII. **S**extò vocantur Canonici Regulares, quæ nomenclatio nunc frequentissima est, & ferè sola in vsu ab annis circiter quingentis posita, quemadmodum ex titulo de statu Monachorum, & Canonico Regularium, & alijs locis innumeris aucupari licet: quæ laboriosum esset potius, quam ingeniosum, hoc loco recensere. Porrò cum Canonici à Canone, qui Latine est regula, dicatur, ac perinde idem sit Canonici, quod Regularis, non deerunt, qui geminatam istam nomenclaturam Canonico Regularium reprehendant, quasi non semel contenti Canonici siue Regulares appellari, geminato vocabulo Canonici Regulares, hoc est, Regulares Regulares nuncupari velint. Idè inquit, Viues in 3. de Ciuit. cap. 15. est regularu, quod Canonici à Canone graeco, hinc quidam monachi D. Augustini, non semel parentur Regulares, hinc hoc vocari solent. Auda dicit magis Coriolanus in Defensorio par. 1. cap. 5. ad tertium argumentum eandem vocabulorum geminationem non solum nugationis, sed etiam superstitionis notauit. Quantam ad tertium, inquit, dico quod iste terminus Canonici Regulari potest supponere pro quibuscuq; Canonici secularibus, ut dicitur in Ecclesijs Cathedralibus iuxta formam Constitucionum sue Ecclesie, & sui Episcopij vident. Pater, nota Canon graecè, latine regula, & Canonici a. m. n. est, hic & hac regularu, & hoc regulate. Clerici igitur, qui regulati sunt ad obseruanda statuta Ecclesiarum Collegiarum, & maxime Cathedralium, Canonici sunt, & nominantur, & patet, quod est uogatio, ponere 17. regulares: quia idem significat iste terminus Canonici quod iste terminus Regulari: & nulla est p. n. u. d. s. f. e. r. e. n. t. i. a. inter eos, nisi quia Canonici est vocabulum graecum, & 17. Regularu latinu. Secundo Canonici regulares significant istos religiosos, qui secundum abbatem iacobum habuerunt initium à S. Basilio, qui volentes plus ceteris sapientiam conueni v-

uari Canonici absolute, sed committentes nugationem, tanquam superstitiosi addiderunt, Regulares, & hoc de primo articulo. Verùm ab istis autoribus querendum est in primis, vnde habent, Canonicos regulares propria autoritate sibi istud nomen quaesiuisse, ne non semel Regulares putarentur. Ego quippe Canonicos regulares à Summis Pontificibus, & Doctoribus Catholicis in corpore Iuris Canonici, in literis Apostolicis, in posterioribus Concilijs, in Commentarijs, & Glossis librorum iuris tum Canonici, tum etiam Ciuili, sic passim nominatos inuenio. Quod autem ipsi sibi hoc nomen ambitiosè, vel superstitionis, vt Coriolanus ait, usurpauerint hæc nos, nec inueni nec qui nos capunt, hoc ostendere poterunt. Vident igitur inepti Pedagogi, se non Canonicos regulares, sed omnes Doctores Canonicos, & sacrorum Canonum conditores, Concilia, & Summos Pontifices reprehendere, & superstitionis accusare: sed vident Abbatem Panoromitano in cap. Deus qui, de Vita, & honestate Clericorum, vbi non solum huius nominis, siue nomenclationis autores, verum etiam rationem, & causas planè his verbis aperit. Cum in multis Clericorum status sit relaxatus, & sub illa distictione, sub qua erant Apostoli, & Apostolici viri, uolent viuere, facta est distictio secularium à regularibus Clericis: quorum obseruantia successiue viget in regularibus Canonici, qui & clerici regulares sunt: nam alij seculares dicuntur, quia uoluerunt habere proprium, & se exhibere ad ritum secularium humanum. Preter quod si de congeminata nomenclatione reprehendèdi sumus, quod bis regulares vocari uelimus, cur non magis, & rationalius seculares Canonicos reprehendat, quod uel sine regu'a Canonici, id est regulares vocari appetant, aut quod magis portetofum est, Canonici seculares, i. regulares contra regulam nuncupari uelint? & si propter eandem geminatam nominationem reprehensione digni sumus, cur non etiam Apostolum reprehendunt, qui dicit ad Rom. 2. Nos accepisse spiritum adoptionis, in quo clamamus Abba Pater? An Christum seruatorem nostrum reprehendere etiam audebunt, quod Marci cap. 14. dixerit: Abba Pater omnia tibi possibilia sunt, transfer calicem huic à me? Verùm de hac geminata Canonico regularium nuncupatione, qui plura uolè, videre poterunt Ioan. de Nigraualle in epilogo sacrum Chronicarum 13. cap. 18. Ioan. Molanum lib. 1. de Canonicis c. 24. Ioan. Trullum lib. 1. de Canonicis c. 7. Augustinum Ticiensem in Propugnaculo par. 3. cap. 4. Didacum Covarruias in Clem. Si feruiofus de homic. par. 2. in prin. ad quos remitto.

Septimò vocatur Canonici religiosi, cap. Quoniam uelim 12. q. 1. & cap. Praesens 20. q. 3. & ab Innocentio III. in epistola ad Pictauiensem Episcopum lib. 1. pag. 281. cuius denominationis causa superius est explicata: quia uidelicet ipsi Canonici non solum per fidem, baptismum, exercitium bonorum operu, sacrorum Ordinum sus-

ceptio-

174

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

ceptionem, verum etiam per solemnem votorum emissionem modo specialissimo sunt cultui diuino dedicati, vt supra dictum est.

IX

Circa appellatur etiam nomine Monachorum absolute, & sine alia additione quae nomenclatio est vetustissima & frequentissima apud multos autores, vt lib. 1. cap. 38. ostendimus, vbi etiam rationem istius dominationis explicauimus: qui locus ad inutilem repetitionem vitanda omnino videndus erit. Imò verò nostro seculo ita apud nonnullos iste vsus Canonicos Regulares monachorum nomine absolute nuncupandi obtinuit, vt illos passim, ac semper nomine monachorum nuncupare velint. Videatur Renatus Chopinus in suo Monastico per totum, vt illos semper vocat monachos cucullatos, vt Ludouicum Viues loco proximè citato, Auenantium Vndium, & alios omittamus.

Nonò vocantur etiam monachi Canonici, siue monachi Ordinis Canonici. Ita nuncupatos reperio ab Anastasio Bibliothecario in Gregorio IV. dum ait, illum in Ecclesia Beatae Mariae Trinitatis Romae monachos Canonicos aggregasse, qui ibi officium facerent, & omnipotenti Deo gratias, & laudes redderent & à Ioanne de Nigraualle in praecitato Epilogo 1. cap. 18. à Ioanne Trithemio de Scripturis Ecclesiasticis, & à Cardinali Bellarmino in lib. de Scripturis Ecclesiasticis, cum Hugonem, & Ricardum Victorinum, & alios nonnullos vocat monachos Ordinis Canonici Regularium, quoniam D. Hieronymus de Viris Illustribus in Philon, Cassianus lib. primo de institutis renunciantium, & clariss. D. Basilus in lib. Constitutionum Monachicorum hoc modo loquendi vtuntur, cum vel clericos primitiue Ecclesiae sub nomine monachorum comprehendunt, vel Canonicos inter monachos recensent, quod signanter apud D. Basilium lib. citato c. 19. intueri licet.

Aduertendum tamen, licet nomen monachorum lata quadam significatione vsurpatam ad Canonicos Regulares extendatur, quando sola professio vitae communis, & votorum attenditur, multi nihilominus sunt casus, in quibus sub nomine monachorum nullatenus veniunt Canonici Regulares, sed ab illius significatione prorsus excluduntur, & primus est, quando peculiariter cuiusque Ordinis officia, vel instituta considerantur, & fines particulares, ad quos singuli ordines sunt instituti, textus sunt expressi in cap. Alia, & cap. Monachus, c. Legi 16. q. 1. vbi dicitur, aliam esse causam, & aliud officium monachi, aliud cleri. item in cap. Placuit, cap. Peruenit, cap. Interdicimus, cap. Iuxta, eadem, vbi interdicitur monachis praedicationis ministerium Sacramentorum personis secularibus, & regimen parochiarum, quae nullatenus interdiciuntur, quin expressè conceduntur Canonici Regularibus, cap. Quod Dei timorem, de statu monachorum. Item in Concil. Aquilgrani cap.

125. & cap. Statuimus, cap. Mandamus 19. q. 8. & cap. Licet de Regularibus, vbi interdicitur Canonico Regulari vsus cucullae monasticae, & transitus ad statum monachorum, saltem non per licentiam, item toto titulo de statu monachorum in Decretali. Sexto, & Clementinis, & passim in Concilij, in quibus de ordine Canonici, vt à monastico distincto agitur. Secundus casus est, quando nomen monachi sumitur, vt contra distinctum clerico, cap. Monachus, cap. Legi, cap. Alia 16. q. 1. & alijs multis, quae passim occurrunt: nam Canonici Regulares sunt per essentiam clerici, non possunt sub nomine monachorum sic accepto comprehendendi. Tertius casus est, cum Canonici continent praecipuum, vel prohibitionem penalem, textus sunt expressi in cap. Quod Dei timorem, de statu monachorum, vbi dicitur, quod licet prohibeatur, ne monachi singuli per parochias vagentur, non tamen prohibetur Canonici Regularibus, qui inseruiunt regulae laxiori. Item in Clementina, ne in agro, §. quia verò, de statu monachorum, vbi prohibetur monachi tenere arma sine licentia Superioris, idque sub pena excommunicationis latae sententiae, quae pena non extenditur ad Canonicos Regulares, vt notat ibid. Glossa, & Nauarrus in Manuali cap. 77. num. 139. & regulariter in omnibus odiosis, & penalibus, in quibus debet fieri strictissima interpretatio, nec licet transire de casu in casum, aut de persona in personam, multum de ordine ad ordinem, nomine monachorum non veniunt Canonici Regulares, vt notat Abbas communiter receptus in cap. Quod Dei timorem, de statu monachorum: licet in contrarium sententiam citetur à Decio in cap. Causam quae in principio, de iudicijs, vbi tamen dicit, quod in materia odiosa nomine monachorum non veniant fratres, nec clerici, & contra. & hanc assertionem, & regulam generalem, quod in odiosis nomine monachorum non comprehenduntur Canonici Regulares, data opera probat, & firmat Nauarrus in comment. 3. de Regularibus quaest. 1. num. 46. & sequentibus, vbi etiam contrarias rationes soluit. Quartus casus est, quando agitur de iure, & ordine praecedendi, vel incedendi in processionibus publicis, vel in sessionibus, vel Concilijs, vel alijs quibuscumque actibus publicis, & praeuocantur in tali casu iura, quae dant locum monachis, non dant locum Canonici Regularibus, ita quod si dicatur, v. g. in literis Apostolicis, monachi omnes incedunt in tali, & tali loco, ante vel post clericos, vel mediantes, per eiusmodi literas, ac in illis non intelligitur dari locum Canonici Regularibus, qui in tali casu tanquam veri Clerici omnes Monachos praecedunt, per Constitutionem editam à Pio IV. & est 95. in ordine, in causa praecedendi inter Monachos, & Canonicos Regulares, item si ad processiones vocentur Monachi, non tenentur accedere Canonici Regulares, nam illi distincte tenentur vocari confluere distinctis nominibus,

v. g.

vt procedant Monachi sancti Pauli, accedant Canonici Regulares sancti Mariz de Pace: & si vocentur Canonici Regulares sub hac forma, procedant Monachi sancti Mariz de Pace, illi processio non accederent, nec tenerentur accedere, quia vsus, & modus confluxus loquendi attente attendendus est, & à seculo non est auditum, quod vsus Canonici Regulares vocati sint ad processiones sub nomine monachorum, qui vsus attente attendendum debet in alijs Ecclesijs, quae ab Ecclesia Romana normam accipiunt: imò verò in concilio procedendi in publicis processionibus Canonici Regulares conceptis verbis seceruntur, & comprehenduntur à monachis, & comprehenduntur Canonici, citantur; de hoc litera Alexandri Quartae Archiepiscopi bytherum, & Capitulum Sive Principis Apostolorum per Eugenium & Nicolaum V. confirmata, quae Canonici Regulares Lateranenses produxerunt in causa praecedendi aduersus monachos Cassinenses, in causa ista formaliter cauetur, *Proinde igitur de iure in diuinitus, & vniuersali constitutione facta, vt Canonici in secularibus quam Regularis, & quilibet eorum pariter illam Ecclesiarum cum eorum, & alijs in quibus confluxus, Ecclesiarum verò Praedicatorum, & Diaconorum Cardinalium, & monachorum cum Concilio proprijs, & vniuersis Archiepiscopis, & alijs eorum Ecclesiarum, Prioratum, & Capitulum, & alijs eorum Monachi, fratres Praedicatorum, & alios, ac Religiosos, & alios quosque Ordinum, & in eorum seculo processionaliter veniant ad processiones, & in eorum.* Vbi videtur primo loco monachos Regulares, & seculares; secundo, Monachos Praedicatorum, Clericos Ecclesiarum Cardinalium praedicatorum, vel diaconorum Cardinalium; quarto, Clericos aliarum Ecclesiarum praedicatorum, Monachos ceteros, & exinde Praedicatorum, Mitores, &c. & nota quod Monachi Ecclesiarum Praedicatorum ratione dignitatis Ecclesiarum praedicatorum Clericos aliarum Ecclesiarum Praedicatorum, licet vt monachi debent incedere in loco inferiori. Litera Pontificia reperitur in Archiepiscopo Basilice S. Petri.

Decimo appellari consueverunt olim praedicti fratrum, qui mox extra fines Italiae, & quod multos retineatur, de qua re quoniam copiosè, & sufficienter, ni fallimur, dictum est lib. 1. c. 39. hic aliud nihil addendum esse arbitror.

Tandem apud Italos, Hispanos, ac etiam Germanos ab aliquot seculis extra consuetudinem, vt iure Canonici vocentur hoc praedictum Dominorum v. g. Dominus Petrus, Dominus Iohannes, quidem superbia tumore, vel quod à iustissimo fratrum nomine, & charitatis pleno, seipso antea compellere consueverant, ab hoc reuerti Coriolanus illis de more imponit: sed potius eminentiam Ordinis, & dignitatis clerici

lib. II.

v. g. accedant Monachi sancti Pauli, accedant Canonici Regulares sancte Marie de Pace: & si vocentur Canonici Regulares sub hac forma, accedant Monachi sancte Marie de Pace, illi profectio non accederent, nec tenerentur accedere: quis vsus, & modus confectus loquendi attendendus est, & a seculo non est auditum, quod in Vrbe Canonici Regulares vocati sint ad processiones sub nomine monachorum, qui vsus attenditur etiam in alijs Ecclesijs, quae ab Ecclesia Romana normam accipiunt: imò verò in constitutionibus Pontificijs, quae disponunt de iure, & ordine procedendi in publicis processionibus Canonici Regulares conceptis verbis feceruntur, & excluduntur à monachis, & comprehenduntur inter Canonicos, extantq; de hoc literae Alexandri Quarti ad Archiepiscopum, & Capitulum Basilicæ Principis Apostolorum per Eugenium IV. & Nicolaum V. confirmatae, quas Canonici Regulares Lateranenses produxerunt in causa praecedentis aduersus monachos Cassinenses, in quibus ita formaliter cauetur. *Proinde igitur deliberatione dicentibus, & irresistibili constitutione sancimus, ut Canonici tam seculares, quam Regulares, & Monachi omnium Patriarchalium Ecclesiarum cum Crucibus, & alijs insignijs consuevit, Ecclesiarum vero Presbyterorum, & Diaconorum Cardinalium, & monasteriorum cum Crucibus proprijs, & vexillis: Archiepiscoporum autem Ecclesiarum, Priuatorum, & Capellanorum, & alij autem Monachi, fratres Praedicatorum, Minores, & ceteri, ac Religiosi alij cuiuscumque Ordinis cum Crucibus in eodem festo processionaliter veniant ad Basilicam memoratam. Vbi videt primo loco poni Canonicos Regulares, & seculares: secundo, Monachos Patriarchalium: tertio, Clericos Ecclesiarum Cardinalium presbyterorum, vel diaconorum Cardinalium: quarto, Clericos aliarum Ecclesiarum, quinto, Monachos ceteros, & exinde Praedicatorum, Minores, & ceteri, & nota quod Monachi Ecclesiarum Patriarchalium ratione dignitatis Ecclesiae praecedebant Clericos aliarum Ecclesiarum non Patriarchalium, licet ut monachi deberent incedere in loco inferiori. Litera Pontificia reperitur in Archiuo Basilicæ S. Petri.*

X. Decimo appellari consueuerunt olim praenominis fratrum, qui mos extra fines Italiae nunc apud multos retinetur, de qua re quoniam copiose, & sufficienter, ni fallimur, dictum est lib. 1. cap. 10. & 39. hic aliud nihil addendum esse arbitramur.

Tandem apud Italos, Hispanos, ac etiam apud Germanos ab aliquo seculo citra consuetudo obtinuit, ut iidem Canonici vocentur hoc praenominis Dominorum v. g. Dominus Petrus, Dominus Paulus, non quidem superbia tumore, vel quod à suauissimo fratrum nomine, & charitatis pleno, quo se ipsos antea compellere consueuerant, abhorrebat, ut Coriolanus illis de more imponit: sed propter eminentiam Ordinis, & dignitatis clericalis,

quae per se illis competit, & ex vi illorum regularis professionis, nã clericos, & praesertim sacerdotes Dominorum, seu Dominorum praenominis nuncupare non recens est Regularium Canonicorum inuentum, sed mos antiq;uissimus Ecclesiae, vt colligitur ex historia inuentionis Reliquiarũ S. Stephani, ex D. Gregorio lib. 1. Registri epistola 6. & lib. 7. epistola 127. Petro Damiani in suis epistolis. Notat Gulielmus Durandus in Rationali diuinorum officiorũ lib. 5. cap. 2. nu. 44. Ioan. Molanus lib. 3. de Canonicis cap. 15. vt Augustinum Ticensensem, Ioannem Baptistam Signinum, Ioannem Philippum nostrum Nouariensem, & alios recentiores omittam: nam & Protinartyr Stephanus in praecipua historia sue inuentionis vocatur Dominus Stephanus. & B. Petrus Damiani scribens Petro Archiepiscopo bytereo, & Reſtori sacri Conuentus Lateran. vocat illum Dominum Petrum, vt patet lib. 2. epistola 10. Eodem modo vocat omnes Archiepiscopos, Episcopos, Desiderium quoque Abbatem Cassinensem, Damianum fratrem suũ, & Archiepiscopum Rauennatensem, Almericum Archidiaconum V. & P. Fauentinae Ecclesiae clericos, & alios plures, qui apud illum in dictis epistolis videri possunt. ipsi quin etiam inferiores Clerici Maiores suos Dominos vocant in officijs diuinis, cum dicunt Iube Domine benedicere, ad principatum Ecclesiae designandum, ac etiã quod nullus non iustus in Ecclesia legere debet, vt Durandus loco proxime citato notauit. An autem verum sit, quod Ioannes Philippus noster lib. 1. c. 6. scribit ex institutione primitiuae Ecclesiae introductum ad Sacramentum Ordinis honorandum, vt Clerici Domini siue Domini vocarentur, à voce Hebraica Don, quae Latine Iudicem significat, quod nimirum Apostolis, & illorum vice fungentibus dictum fuerit à Domino: *Sedebite & vos super sedes iudicantes duodecim tribus Israel*: non facile affirmare ausim. licet enim verbum Hebraicum דון idem valeat, quod apud Latinos iudicare: tamen vocem hanc Dominus non ab hoc verbo Hebraeo Don, sed à Latino Dominor, reor esse derivatam. Verum quidquid sit de vocis derivatione, hoc certum, & constans, ipsos clericos, maxime sacerdotes, vt pote animarũ Iudices à Christo Redemptore nostro in tetrís constitutos honoris, & reuerentiae ergo, Dominos, vel etiam Dominos semper à fidelibus nuncupatos, vt iure merito ipsi etiam Canonici Regulares, qui per essentiam sunt Clerici, & in quibus clericorum Apostolicorum institutum seruat, hoc praenominis Dominorum vocari possint.

XI. Ne enim obstat, quod in literis Pontificijs ad ipsos Canonicos datis non praenomen Dominorum, vel Dominorum, sed fratrum praemittatur: alijs enim titulis vtuntur Superiores erga subditos, alijs subditi erga Superiores, alijs pares erga sibi aequales: & aliquis est titulus honoris, qui tibi per me rectissime tribuitur, qui ta-

F4

men in ore tuo loquere, vt in ego Dominum te salutauero, & tu vicissim te ipsum Dominum dicere velis: ita in re nostra ceteri Canonici Regulares à Summis Pontificibus nequaquam Domini, vel Domini, sed fratres in literis Apostolicis vocari consueverunt, nihil obstat, quin legitime possint, vt ceteri Clerici hoc titulo honoris, & reuerentiae à secularibus, aut etiam à suis conclericis decorari. Si enim quæ tempore Abbates monachorum non necessarîo clerici adhuc existebant, nihilominus in signum honoris, & reuerentiae à subiectis, Domini seu Domini vocari iubebantur, vt in regula B. Patris Benedicti intueri licet, quanto magis qui per essentiam sunt Clerici, eodem titulo reuerentiae, ac honoris legitime decorari possunt. Verum hæc longius prosecuti sumus. nunc varia Canonicoꝝ nom. in c. latione declarata, ad eiusdem Canonici Ordinis originem perquirendam accedamus.

CAPVT SECVNDVM.

De origine Canonicoꝝ Clericoꝝ, qui & Regulares vocantur, questio generalis proponitur, & Ioachimi sententia multiplicis erroris conuincitur, & reprobatur.

Ractaturus igitur de primaria origine, & institutione Canonicoꝝ Regularium, illorum opinione omitta, qui eam non solum à sanctissimis Apostolis in Lege Evangelica, verum etiam à Nazareis siue Leuitis in Lege Moysica, figuratiuè tamen deducere nituntur, cuius tum D. Pauli autoritas fauet, legem veterem, & vetus tabernaculum nouæ Ecclesiæ typum, figuram, & umbram nuncupantis, tum etiam sacroꝝ Canonum, & Doctozum Catholicozum testimonia adimplantur, quemadmodum apud Gratianum c. d. 21. Durandum in Rationali diuinoꝝ officioꝝ lib. 2. in princip. Ioannem de Deo in tractatu de Dispensatione, Alberti Trotum in tractatu de Perfecto Clerico cap. 16. & 17. Petrum Rauennatem in Constitutionibus Portuensis per Paschalem II. confirmatis in princip. Ioannem de Nigraualle epilogo 13. cap. 18. Augustinum Ticiensem in Propugnaculo in princip. & apud alios quâplures intueri licet: ne antiquoꝝ nostri Ordinis originem, quàm par sit, explicari, & lapides pro vniouibus legere videamur, vt aliqui commentantur, antequam ad veram sententiam aperiant, explicandam, & confirmandam me conferam, naturam amulatus, quæ agrum an-

te feminis iactum à spinis, & sentibus purgare iubet, nonnullas opiniones falsas, quas velina dixerunt, vel ignorantia, vel zelo non bono ducti in libris ferere auctores quidam studuerunt, prius ex animis legentium, si forsitan radicem miserum, & uellere necessarium existimauit. Est igitur de Origine Canonici Ord. prima sententia cuiusdam Abbatis nomine Ioachimi in expositione libri Apocalypsis D. Ioannis Apostoli, asserentis Ordinem Canonicoꝝ Regularium circa annum Domini 1100. initium habuisse in partibus Galliarum à quodam Episcopo nomine Rufo, qui ipse Canonici D. Aug. regulâ primus tradidit, & ab illo Gregatio Canonicoꝝ Regularium originem traxit: quæ idcirco sancti Rufi Congregatio est appellata. Hæc sententia plausibilis admodum videtur est Coriolano in suo Defensorio, siue Apologia contra Canonicos Regulares par. 1. cap. 5. ad 3. & alibi, quàm ceteri eiusdem instituti professores beneuolentissimè complexi sunt, ad imponendum Canonicoꝝ Regularibus, inter quos Paulus Bergomenis in Apologia contra Dominicum Tarasium fol. 18. licet concedat, B. Augustinum aliquibus Canonicoꝝ regulam dedisse, non tamen illis, qui tunc erant, quo tempore idem autor illi scribat Jacobus Philippus Bergomenis in supplemento Chronicarum lib. 9. sub anno 401. vbi dicit, Canonicoꝝ Regulares in Gallijs, & in Italia dependentes à B. Rufo institutos, & lib. 12. sub an. 1206. vbi de eodem B. Rufo hæc scribit: *Rufus seu Arnobius presbiter, & Lugdunensis Episcopus hoc tempore abbathe Ioachimo teste in Gallijs, & conuocandi gratia, & doctrine, ac mira sanctitate plurimum effulsi, qui post B. Augustinum Doctozem Canonicoꝝ non Ordine Regularium, & ipse in Gallijs instituit: vbi multa sancta monasteria, cum esset egregius Christiane doctrine declamator, etiam in Italiam descendit, vbi & suo prædicationibus Christi pauperem aem, integerrimum, & vitam ipsius ad imitationem scilandam omnibus suis etiam proponere non desistit. quatuordecim milites ex nobilitate Romanis ad se traxit, quos tanquam veram Christi discipulum, sanctum, prophetam, arbitrabatur, atque ad oculum vsque eum tollebat, inde in Hierura, maximeque in Luca urbe, & eius agro multa Regularium monasteria adhuc extantia erexit, ea quippe in urbe Luca, & extra sunt in primis S. Frigidiani, S. Marcelli de Platea, & extra à Boscho, & alia duo, vno sub capite gubernata, & alia sermè Patriarchales Ecclesiæ omnes illius vrbis supposita fuerunt huius sancti viri Rufi Regularibus, Extat & Frisonaria extra vrbem ipsam Martindis Comitisse opus, huius optimi viri iussu fundatum, nunc sub regulari obseruantia exultat. Sunt & alia pleraque monasteria, in Hierura ab hoc sanctissimo homine sub Regularibus Canonicoꝝ fundata & extructa. Verum hic Rufus cum Roma acerbe inimicum in Clericoꝝ laicius inuaderet, & eorum pompas impudenter ab eisdem secretè tandem à medio sublatus est: nec vquam tanti sceleris auctores inueniri potuerunt. Hæc ille. Ioannes quoque Marquez in suo libro de*

Orig-

Origine Fratrum Eremitarum pagina milia
 huius Ioachimi sententia meminit, eamque
 sequitur pagina 242. scribens, Canonicos Regul
 vocari tunc extra Cathedrales in monasterijs d
 quos institutos esse postquam Regulares in C
 thedralibus defecerunt, & facti sunt ex Regular
 bus secularibus. Omnia Antonium Massiam, Ga
 brielum Lupinconfaltum in suis Informationib
 in causa precedenti pro RR. Monachis Can
 nicos contra Canonicos Lateranenses, typis
 venetijs anno millesimo quingentesimo f
 regesoro secundo apud Iordanum Zillertum
 pagina prima sub numero quadagesimo o
 vno pagina decima octaua, sub numero sex
 to Abbatem Ioachinum, & Fratrem Paulu
 Bergomensem secutus, multas inceptas citat
 quibus animi sui ventalitatem, & ingenij leuitat
 & egrotantiam aperitissimè monstrauit, sed que
 ualde terros, eandem sententiam videtur secu
 tum aliquæ ex parte viri aliqui doctissimi I
 ueniti Ricardus in suis questionibus Abba
 tibus anno quatuor. 3. art. 1. dum post Abba
 tium Ioachinum, & fratrem Hieronymum Romanis E
 remitas Augullianensem, inquit, Canonicos R
 gulares, quorum sacri Canones mentionem f
 erunt, esse de illis Canonicis à B. Augustino in
 titum hæc reformatis, sed de illis, quos B. Arn
 obius Langlunensis Episcopus in Gallijs, & in It
 aliam instituit, quibus B. Augustini Regula dedit,
 quibus eadem locum Benedictum XII. in Bul
 lina generalis reformationis Canonicoꝝ Regul
 arum, factæ tamen in eodem articulo, Canon
 icoꝝ regulares Lateranenses ab Apostolis primu
 institutos, postea à B. Augustino reformatos,
 & in agro Luceni in monasterio Frison
 arum an. 1407. reformatos. Azorius quoq
 in Institutionum Moralium lib. 12. cap. 22. qu
 & eodem tenentis ad hæc, vbi multa de B. A
 rnobio scribit, Naucletum secutus, quem Arn
 obius à B. Rufo Auenionensis Episcopo cofund
 it. I. Ioachimi sententia eo modo præferti
 & explicata, & aucta, quo illam eius sectator
 expulserunt, & auerunt, non vnum, sed mu
 ltosq; manifestos, & palpabiles continet err
 ores. Primus est, Congregationem, que in Gallijs
 Rati concepitur ab ipso B. Rufo fundatam, & i
 nstitutam. B. Rufus à quo monasterium apud
 Valenciam, quod illius Congregationis est caput
 dicitur, non, Apostolorum coartatus, & in
 Christi discipulis recensetur: qui cum Magdal
 na, Martha, Lazaro, ac ceteris discipulis à Iuda
 polla ad partem Galliarum delatus, primus Au
 enionensis Episcopus extitit. vt ex vetustissim
 illius Ecclesiæ tabularijs, & ex Martyrologio Ro
 mano dicit. Nouembri habetur, cuius nonnull
 & quæ cum regulares Canonici ex Auenione
 vrbem Valencie transfugerunt, ibi monasteriu
 sub nomine B. Rufi, qui illos prius in Ecclesia
 Auenionensi instituerat, exierunt.

Origine Fratrum Eremitarum pagina milia
 titus Joachimi sententia meminit, camque
 quiritur pagina 232. scribens, Canonicos Regula-
 res, qui nunc extra Cathedrales in monasterijs de-
 gunt, institutos esse postquam Regulares in Ca-
 thedralibus defecerunt. & facti sunt ex Regulari-
 bus secularibus. Omittit Antonium Massam, Gal-
 lectum Iurifconsultum in suis Informationibus
 in causa preecedente pro RR. Monachis Cassi-
 nenibus contra Canonicos Lateranenses, typis e-
 ditis Venetijs anno millesimo quingentesimo se-
 ragefimo secundo apud Iordanum Zilletum, ubi
 pagina septima sub numero quadragesimo octa-
 vo, & pagina decima octava, sub numero sexto ip-
 sum Abbatem Joachimum, & Fratrem Paulum
 Bergomensem secutus, multas ineptias effudit,
 quibus animi sui venalitatem, & ingenij leuitate,
 & ignorantiam aperitissime monstravit, sed quod
 valde miror, eandem sententiam videntur secuti
 saltem aliqua ex parte viri alioqui doctissimi E-
 manuel Rodericus in suis questionibus Regula-
 ribus tomo 3. quaest. 3. art. 1. idem post Abbatem Jo-
 achimum, & fratrem Hieronymum Romanum Ere-
 miticam Augustinensem, inquit, Canonicos Regu-
 lare, quorum sacri Canonice mentionem faci-
 unt, non esse de illis Canonicis a B. Augustino in-
 stituti, sed reformati, sed de illis, quos B. Arnul-
 phus Lugdunensis Episcopus in Gallijs, & in Ita-
 lia instituit, quibus B. Augustini Regula dedit, de
 quibus dicitur in loqui Benedictum XII. in Bulla
 generalis reformationis Canonicorum Regula-
 rium, factur tamen in eodem articulo, Canonicos
 regulares Lateranenses ab Apostolis primam
 institutos, postea a B. Augustino reformatos, ac
 nouissime in agro Lucensi in monasterio Frisona-
 rian. 1407. iterum reformatos. Azorius quoque
 tomo. Institutionum Moral. lib. 12. cap. 22. qu. 2.
 & 3. eadem sententia adheret, ubi multa de B. Ar-
 nulpho scribit, Naucerum secutus, quem Arnul-
 phum cum B. Rufo Auenionensi Episcopo confundit.

II. **A** Joachimi sententia eo modo praesertim
 explicata, & aucta, quo illam eius sectatores
 explicauerunt, & auerunt, non vnum, sed mul-
 tos, illosque manifestos, & palpabiles continet erro-
 res. Primus est, Congregationem, que in Gallijs B.
 Rufi nuncupatur ab ipso B. Rufo fundatam, & in-
 stitutam: nam B. Rufus a quo monasterium apud
 Valentiam, quod illius Congregationis est caput,
 denominatur, Apostolorum coetaneus, & inter
 Christi discipulos recensetur: qui cum Magdale-
 na, Martha, Lazaro, ac ceteris discipulis a Iudaeis
 pulsus ad partes Galliarum delatus, primus Aue-
 nionensem Episcopus extitit. vt ex vetustissimis
 illius Ecclesie tabularijs, & ex Martyrologio Ro-
 mano die 12. Nouembris habetur, cuius nonnullas
 reliquias cum regulares Canonici ex Auenione ad
 urbem Valentiam transfuissent, ibi monasterium
 sub nomine B. Rufi, qui illos prius in Ecclesia A-
 uenionensi instituerat, exererunt.

Secundus error est, monasterium Valentie B.
 Rufi nuncupatum siue a B. Rufo, siue ab alio fun-
 datum circa annum 1100. vt infra cap. 33. proba-
 bitur.

III. **T**ertius error est, dum ait, Ordinem Canoni-
 corum Regularium incepisse circa annum
 1100. qui potius meretur nomen crassissimae ig-
 norantiae, quam erroris, cum in Concilijs Turo-
 nenfibus, Cablonenfibus, Arclatensibus quarto, Aquil-
 granis, Moguntino, Romano sub Eugenio II. &
 Nicolao II. sepiissime fiat mentio de Canonicis re-
 gularibus: etiam in Gallijs ante annum 1100.
 Iuo S. Quintini Beluacensis Praepositus ordinem
 Canonicum reformatiue, vt omnes historici co-
 corditer fatentur, quod monasterium annis cir-
 citer quingentis ante ipsum luonem fundatum
 fuerat, vt infra hoc eodem libro ostendimus, &
 non solum in Gallijs, sed in Italia, Hispanijs, Hy-
 bernia, Anglia, Scotia, Germania, & alijs provin-
 cijs ante annum 1100. fuerint praeclearissima Canoni-
 corum Canobia, quorum nonnulla nunc etiam
 per Diagrata super sunt, vt suis locis monstrabitur.

IV. **Q**uartus error est auctoris supplementi, & Calo-
 rum, qui S. Rufum cum Arnulpho confun-
 dunt, & ex duobus vnum constant, cum secundum
 rei veritatem S. Rufus Apostolorum coetaneus,
 & Lazari, ac Magdalene, & Martine socius fue-
 rit, Arnulphus autem quem Congregationis Gal-
 licanae autorem faciunt, vixit circa annum 1120
 mortuus est enim Romae sub Honorio II. ex om-
 nium scriptorum illius, & posterorum temporu
 confessione, de qua re praeter auctores citatos, scri-
 bunt Platina in Honorio II. Frithemus in histo-
 ria monasterij Hirsaugensis sub anno 1122. Na-
 clerus, & alij communiter, qui error ex eo proce-
 dit, quoniam putauerunt Congregationem S. Rufi
 nuncupatam, ab auctore illius Congregationis sic
 dictam: cum e contrario res se habeat, quod illa
 Congregatio non ab auctore, sed a titulo praecipui
 monasterij, quod ipsius Congregationis est ca-
 put, ita denominatur, sicut Congregatio S. Victo-
 ris Parisiensis, & aliae similes.

V. **Q**uintus error est illorum, qui dixerunt, B. Ar-
 nulphum, quem praedictae Congregationis
 autorem faciunt, fuisse Archiepiscopum Lugdu-
 nensem, quod est vanissimum commentum, cum
 in Catalogo Archiepiscoporum Lugdunensium
 ab anno saltem 1080. vsque ad annum 1140. nullus
 reperitur hoc nomine appellatus: puto autem
 deceptos hoc scribentes, quod circa annum Do-
 mini 1080. vnum quendam Lugdunensem reli-
 giosum, & sanctissimum, & regularis disciplinae
 reparatorem, Abbatem quoque, & Arnulphum vo-
 catum repererint. Verum ille neque Canonicus,
 neque Canonici ordinis reformator, vel institu-
 tor, nec Lugdunensis Archiepiscopus fuit, sed
 Monachus & Abbas S. Medardi ab Hugone Ar-
 chiepiscopo Lugdunensi iussu Gregorij VII. Epi-
 scopus non Lugdunensis, sed Sueslionibus ordi-

F4

natus: qui ab eodem Gregorio VII. legatus in Flandriam ad Robertum Comitem missus, apud Ecclesiam S. Petri in Aldembur Coenobium adificauit, in quo tandem sancto sine quieuit, de quo videndus Sigiberus in Chronico sub anno 1080. & Baronius sub eodem anno, & sub anno 1084. in fine, & in sequentibus.

Sextus error est Jacobi Philippi Bergomensis in supplemento scribentis, monasterium S. Frigidiani de Luca opus esse illius B. Arnulphi, impensis Comitissæ Mathildis edificatum: nam ante tempora huius B. Arnulphi extant Alexandri Illiteræ ad Canonicos S. Frigidiani, & illorum successores, data anno Domini 1068. quin etiã in feriis ostendimus Ecclesiã S. Frigidiani ab ipsomet Frigidiano subinuoacatione S. Vincentij exstructam, & ibi clericos canonicos institutos, qui nunquam interrupta successione vsq; in hodiernã diẽ ibidẽ perferuere: ex quibus idemmet Alexander II. ad apicẽ Papalis dignitatis euectus Canonicam disciplinã penẽ labentem Laterani instaurauit. Idem putò dicendum de Ecclesiã sancti Michaelis in platea, quanquam ad nos nihil attinet, illius antiquitatem curiosius velle perferuari.

VII.

Septimus error est Io. Marquer scribentis, Canonicos Regulares, qui nunc sunt, institutos esse, postquam Canonicos Regulares in Ecclesijs Cathedralibus deficere ceperunt, quod miror valdẽ, cum videre poterit Concilium apud Vernas sub Pipino anno 755. cap. 18. & Turonense tertium sub Leone Tertio, & Carolo Magno sub anno 813. cap. 23. & 24. & Moguntinum eodem anno celebratum cap. 20. vt alia posteriora omitamus, apertissimẽ de Canonicis non solum in Cathedralibus sub Episcopis, sed etiã in monasterijs extra Cathedralibus sub Abbatibus institutos, quæ res in progressu huius libri, dum Catalogum monasteriorum cuiusq; Prorinciæ cum illorum fundationibus recensimus, clarior reddetur.

VIII.

Octauus error est Emanuicis Roderiquez, dicitur ait: Canonicos Regulares, de quibus in libris sacrorum Canonum mentio habetur, nõ esse de illis à B. Augustino, aut sanctis Apostolis institutis, sed de illis, quos B. Arnulphus Archiepiscopus Lugdunensis per Gallias, & per Italiam instituit, quibus B. Augustini regulam dedit, nam vt concedamus, in corpore iuris Canonici de Canonicis B. Rufi nuncupatis mentionem haberi, vt in cap. Statuimus 19. quæ l. 3. errat tamen hic grauissimus autor dupliciter, primò in eo, quod putat, Canonicos sancti Rufi non esse verẽ de illis à B. Augustino, vel à sanctis Apostolis institutis, nam Canonicis sancti Rufi de illismet fuerunt, & sunt, qui à viris Apostolicis in Ecclesiã Auenion. fuerunt instituti, qui in eadem Ecclesiã vsq; ad annum 1500. & ad Pontificatum Iulij Secundi, aut saltem illius Cardinalatum steterunt, qui Canonicæ disciplina iam labentis reparanda studio inflammati, in Ecclesiã B. Rufi Auenionensis Episcopi prope

Vrbem Auenionensem consistens eadem reformationi initium dederunt, quæ in amplissimã, & religiosissimam Congregationem postea coalescit. Nullus autem extitit Arnulphus Canonicorum institutor, nisi ille, qui in Italiam descendens Romæ interijt. Secundò errat in eo, quod ait, in corpore iuris Canonici de solis Canonicis Congregationis B. Rufi mentionem haberi, nam in Decreto tota duodecima quæstione prima verba sunt de Canonicis Regularibus, & tamen ferẽ omnes illi canones conditi fuerant ante Congregationem B. Rufi. Similiter in cap. in omnibus de cons. d. 5. similiter in Decretali plerique sunt canones, qui loquuntur de Canonicis Regularibus existentibus in Cathedralibus, & extra, qui non erant de Congregatione B. Rufi, vt cap. post translationem de Renunciacione, cap. Cum causam. c. Innocentius de Electione c. Præterea de Præbendis, cap. Quod Detimorem, de statu monachorum eius alijs sexcentis.

Nonus error est eidem asserentis, Benedictum XII. in Bulla generalis reformationis Canonorum Regularium nõ de canonicis à D. Augustino, siue à sanctis Apostolis, sed de solis à B. Ruffo institutos loqui. In quem errorem potò virum alioqui doctissimum, & de Regularibus optimẽ meritum incidisse, quòd ipsas Benedicti XII. literas præ manibus non habuit. Vidisset enim Pontificem statim in principio diçarum literarum hæc scribentem: Ideoque inter religiozes in agro eiusdem plantatas Ecclesiæ. ad Reformationem Canonorum Regularium Ordine sancti Augustini, & Christi gloriosi discipuli in primitiua Ecclesiã sui institutibus stabilitatem gerentes præcipue Charitatu assiduis, ac nales, quæ in eadem Religione reformationis sequuntur, ab ique reformatione præterire, omnia, quæ in Religione prædicta iam a prima ipsius institutione, quæ a sanctis Canonibus sunt salubriter instituta, omnino immota in sua firmitate manere censentes, nonnulla, quæ experientia deesse probauit. & supplenda dicta Religioni vtilitas, quimodò necessitas perfructus, statim prævidimus, in ea perpetuis futuris temporibus obseruanda. Per quæ verba ostendit, se non solum generaliter, & vniuersaliter de omnibus Canonicis, & de toto Ordine à sanctissimis Apostolis instituto loqui, sed etiam sacros Canones generaliter de Ordine ab Apostolis instituto, non de solis canonicis à B. Ruffo, vt autor putat institutos, verba facere, quod magis adhuc patebit legentibus verba dispositiua eiusdem reformationis, in qua generaliter, & vniuersaliter loquitur de omnibus Canonicis Regularibus tam in Cathedralibus, quam extra Cathedralibus, in quibusuis mundi partibus institutis. Vide ipsam reformationem infra cap. 49.

Vltimus error est, omnes Canonicos Regulares, qui sunt in Italia, aut in Gallijs, esse de illis à S. Ruffo institutis, nam quod ad Italos spectat, certum est, Lateranenses, Lucenses sancti Frigidiani, Bononienses sancti Victoris, & sancti Ioannis in Monte, Portuenses, & Mortanenenses, in

quædam item Canonicos S. Bernardi de Monte S. Marcei Aganenensis in Diocesi Sedunensi Cathedralibus Angulæ Prætorie, in Gallijs Cathedralibus Beatinionensibus sancti Pauli, Bellouacensibus sancti Quinini, Arouentensibus, in Hispanijs in Castellæ Sancti S. Marie de Pileri, & alios in alijs Provincijs existentes, huius Congregationis non esse, quod ex illorum fundationibus recensendis magis apertè constabit.

Alia opinio de origine Canonorum Regularium minus probabilis referuntur, & rejiciuntur.

Secondæ sententiæ aliorum, qui licet Canonicis Ordinis originem aliter deducant, negant tamen illum à D. Augustino, vel à sanctis Apostolis fundatũ: sed sunt, temporibus Caroli Magni, aut Concilij Aquiligræ, & Laterani Pro illum inceptis, in quo Cõsilio et consilio quarundam Constitutorum ex sententijs diuine scripturæ, & sancto- rum Patrum scripturæ, pro reformatione Clericorum, hæc sententiã ex alio fundamẽto, & alio modo, quæ negant, B. Augustinum, & clericos cum illo communiter viuentes vota Regule non esse, putant enim, illos communiter hoc votum obligatione ita dixisse, ut obligati esset, ab illius vitæ instituto recedere, si placisset: & dato quod recedere non essent hoc tunc proueniebat ex alio voti sollicitudine, sed ex statuto Episcopi, cui sententiæ ipse obligabat. Hanc sententiã probauerunt nonnulli Iurisperiti, qui pro H. Mordaci Cassinensibus contra Canonicos, & contra in causa præcedentis scripserunt, ut non Augustinus Massa Gallesius in Allegationibus Venetijs 1662. editis pag. 18. num. 1. vbi dicitur: quæque particulari falsum esse præsentem de Canonicis Regularibus, tam ex supradictis partibus, quam ex ipsorum Canonorum Regularium auge, quibusdam iuribus, vt qui antiquius voluit, & imperatoribus Primi imperatoris sub anno Domini 1024. in Typographia, & velle dicit 1224. in fine impertat, Aquiligræ generali Concilio, & Episcoporum Imperatoris Ludouici, Episcoporum de Albarum, aliquæ capitula ad ipsi Regule monasterium addita, & multa iustarum ipsorum compilatione facta, clericorum, & aliorum sententiarum regale constituta sunt. & in pagina 16. num. 12. dicit, nulla auctoritate probat, quod ante Diuum Augustinum

Alpibus item Canonicos S. Bernardi de Monte Iouis, S. Mauritij Agaunensis in Dicecesi Sedunensi, Cathedralis Auguste Prætorie, in Gallijs Victorinos, Bisuntinos sancti Pauli, Bellouacenses sancti Quintini, Aroasenses, in Hispanijs item Casaraugustanos S. Marie de Pileri, & alios infinitos in alijs Provincijs existentes, huius Congregationis non esse, quod ex illorum fundamentibus infra recensendis magis aperte constabit.

CAPVT TERTIVM.

Alia opinioniones de origine Canonicorum Regularium minus probabiles referuntur, & rejiciuntur.

Et secunda sententia aliorum, qui licet Canonici Ordinis originem alius deducant, negant tamen illum à D. Augustino, vel à sanctis Apostolis fundatū, sed à iunctis temporibus Caroli Magni, aut Concilij Aquisgranensis sub Ludouico Pio illum incepisse, in quo Concilio facta est compilatio quarundam Constitutionum ex sententijs diuina scriptura, & sanctorum Petrum & Cepheris, pro reformatione Clericorum. Hanc autem sententiam ex alio fundamento falso deducunt, quia negant, B. Augustinum, & clericos cum illo communiter viuentes vota Religiosorum emisisse, putant enim, illos communem vitam sine votorum obligatione ita duxisse, vt cuique licitum esset, ab illius vitæ instituto recedere, si placuisset: & dato quod recedere non possent, hoc non proueniebat ex alicuius voti solemnemissionem, sed ex statuto Episcopi, cui seruando seipfos sponte obligabant. Hanc sententiam probauerunt nonnulli Iurisperiti, qui pro RR. Monachis Cassinensibus contra Canonicos Lateranenses in causa præcedentia scripserunt, inter quos Antonius Massa Galleus in Allegationibus Venetijs 1562. editis pag. 18. num. 1. vbi sic scribit: Hanc quoque particulam falsam esse si referatur ad Canonicos Regulares, tum ex supradictis patet, tum etiam ex ipsorum Canonicorum Regularium origine, quæ habuit initium, vt qui antiquis voluit, à tempore Luduici Primi Imperatoris sub anno Domini 320. (pato esse errorem Typographi, & velle dicere 220.) cum dicit Sigbertus, Aquisgranensi generali Concilio habuisset dispositionem Imperatoris Ludouici, Episcoporumque & Abbatum, aliqua capitula ad vsus Regularium Monachorum addita, & multa sanctorum scripturarum compilatione facta, clericorum, & clericorum sententiam regularium regula constituta sunt. Et supra pagina 16. num. 12. dicit, nulla auctoritate probari, quod ante Diuum Augustinum

neque ducentis annis post ipsius D. Augustini obitum fuerint in rerum natura Canonici Regulares, & eadem pag. num. 6. dicit quod clerici, quibus Aug. regulam dedit, non obligabantur ad tria vota, ad quæ obligantur Canonici Regulares Lateranenses. quamuis sciam hunc autorem alibi aliter docere. Eandem sententiam secutus est Felinus Sandæus in cap. Quod super his, de maiestate, & obedientia, dicens, clericos B. Augustini non ex voto, sed ex statuto proprijs renuntialle. Quæ sententia valde placuit Erasmo in Censura regulæ D. Augustini, vt lib. 1. visum fuit.

Verùm hæc sententia tam in assertione, quam in fundamento assertionis falsitas conuenitur. Nam Canonicos Regulares ante Conciliū Aquisgranensi institutos, conuenitur ex Concilio tertio Turonensi sub eodem Ludouico Pio celebrato anno Domini 813. nam in eo Concilio cap. 14. sic habetur: Simili modo. & Abbates monasteriorum in quibus canonica vita antiquis fuit, vel nunc videtur esse, subiectis suis prouideant Canonici, vt habeant claustra & dormitoria, in quibus simul dormiant, &c. Ecce tibi ante Conciliū Aquisgranensi, ab antiquo tempore erant Canonici in monasterijs sub regimine Abbatum viuentes, & Ordo canonicos Abbates habebat: quod memorie diligenter tenendum est propter nonnullos, qui statim atque aliquod monasterium sub cura Abbatis institutum inueniant, suis monachis sine iure, sine etiam iniuria adscribendum volunt. Rufus Beda, qui fuit circa annum 700. lib. 4. Historiæ Gentis Anglorum cap. 4. de Monasterio in Lugeto verba faciens: Ad exemplum, inquit, venerabilium fratrum sub Regula, & Abbate Canonico in magna conuenticia, & prosperitate proprio labore manuum viuunt. Adhuc in Concilio Calcedonensi, quod celebratum fuit anno Domini 451. fit mentio clericorum in monasterijs degentium, & illius verba referuntur in cap. quidam monachorum 18. q. 2. nec potest dici, quod illi clerici in monasterijs degentes essent monachi ad Ordines assumpti, quia Concilium illos data opera à Monachis distinguit. Sed quid moramur, cum ipse Augustinus in sermone primo & secundo de Comuni vita Clericorum meminerit monasterij clericorum, professionis, etiam & votorum, quæ eisdem clerici cum illo in monasterio viuentes emittebant, vt alia interim omitamus, quibus capite sequenti demonstratiuè ostendemus, Ordinem Canonicorum Regularium ante D. Augustinum à sanctis Apostolis institutum.

Quod autem fundamentum, cui eadem sententia nititur, scilicet, quod clerici cum D. Augustino viuentes vota non emitterent, sit falsum, & erroneum, demonstratum est lib. 1.

II.

III.

F4

Edem sententia plurimum accedit Cardina-
lis Baronius tom. 3. suorum Annal. sub anno
328. no. 11. & duobus sequentibus, cum docet, in-
stitutum vite regularis in Ecclesia Alexandrina
per D. Athanasium, ex monachis acceptum in
clericis Ecclesiarum civitatis introductum, illis-
que adiunctum ac exinde Romam delatum, & à
Romana Ecclesia veluti ex promptuario quodam
disciplinæ Ecclesiasticæ alias omnes Occidentis
Ecclesias eiusmodi institutum fuisse mutuatas,
primūque, qui ex Ordine istiusmodi institutum
in Occidentem inuexit, fuisse B. Eusebium Epi-
scopum Vercellensem, qui vt D. Ambrosius Me-
diolanensis epistola 82. testatur, primus in Occi-
denti partibus diuersa inter se instituta coniun-
xit, videlicet clericorum & monachorum, quod
ipsum præstantissimum vite genus Sanctus Mar-
tinus Episcopus Turonensis transtulit in Gal-
liam, & S. Augustinus in Africam. Videtur ergo hic
autor sentire clericos primitiue Ecclesiæ ab Apo-
stolis institutos vota non emisisse, nec regularis
vite institutum tenuisse ante annum trecentesi-
mum vigesimum, vel circa, quo tempore D. Atha-
nasia illud institutum ex monachis mutuatum
clericis adiunxit, & ex consequenti vite regularis
institutum non ex clericis ad monachos, sed ex
monachis ad clericos derivatum, & profectum.

Verū decipiuntur illorum pace prædicti au-
tores, & quicunque illorum sententia in hoc ad-
herent, nam clericos primitiue Ecclesiæ ante Au-
gustinum, & Eusebium, & Athanasium non so-
lum communem vitam tenuisse, verum etiam vo-
ta Religiosorum monachorum profiteri solitos,
& instituta clericorum ad monachos, non mona-
chorum ad clericos derivata, vt interim ea omit-
tamus, quæ longa oratione sequenti capite addu-
camus, testes sunt imprimis Urbanus Papa huius
nomina primus, & martyr in epistola ad omnes
catholicos, quæ refertur in cap. Scimus 12. quæ sit,
vt non solum dicit, communem vitam ab Apo-
stolis institutam in omnibus clericis vsque ad sua
tempora, scilicet ad annum 224. viguisse, sed con-
ceptis verbis meminit votorum, vt in textu non
semel legitur, vt mirum sit, quomodo viri docti,
& præclari in re manifestissima fuerint hallucina-
ti. Secundo, Clemens etiā Romanus, & Petrus suc-
cessor in epistola ad Iacobum fratrem Domini,
quæ refertur in eadem causa & questione cap. Di-
lectissimi, clericos Ierosolimitanos ad tenendam
vitam communem iam susceptam longa oratione
adhortatus, ita demum concludit: *Vnde consiliam
dantes, vestram prudentiam horamur, vt ab apostolico
regula non recedatis, sed communem vitam ducentes, &
scripturæ sacras rectè intelligentes, qua Domus vni-
us, adimplere satagatis.* Tertio D. Hieronymus in
lib. de Vita illustribus in Philone, vbi dicit, talem
primū Christo credentium fuisse Ecclesiā, quæ
nunc monachi esse nituntur. Quis autem ne-
ceat, primitiue Ecclesiæ præcipuam, & nobilissi-

am portionem fuisse clericos, à quibus regimé,
& disciplina ceterorum Christianorum pende-
bat? non ergo vita regularis ex monachis ad cleri-
cos profecta est, sed ex clericis ad monachos.
Quarto Eusebius Cæsariensis lib. 2. historie Ec-
clesiasticæ cap. 16. & 17. vbi loquens de institutio-
ne Ecclesiæ Alexandrinæ, & de libro Philonis He-
braei scripto in laudem virorum Apostolicorum
primitiue Ecclesiæ, quem de vita contemplatiua
supplicium intulit, quosque D. Hieronymus,
Cassianus, & alij monachos vocant, inquit, illum
omnia Ecclesiæ instituta complexum fuisse, quæ
à D. Marco tradita sunt, & vsque in illud tempus
seruabantur in Ecclesia, & vitas abstinentium de-
scripsisse, qui in Ecclesijs, & in monasterijs etiam
temporibus ipsius Eusebii debebant, qui tamen
vivebat temporibus B. Athanasij: nam scripsit vi-
tam & obitum magni Constantini, qui obiit circa
anno Dom. 337. ex Baronio tom. 3. Annal. Onuph.
in Chronico & Card. Bellarm. in Chronico. Et
notanda sunt verba illa Eusebii in fine cap. 17. *In qui-
bus (scilicet libro Philonis) prædicta vita Ecclesiæ in-
stitutionis initia, atque originem Apostolicam, atque etiā
Evangelicam traditionem inuenit: Ex quibus habes,
quæ nonnulli ad monachorum institutum dctor
quent, ac restringunt, Philonem ex sententia Eu-
sebii de institutione primitiue Ecclesiæ seu de in-
stitutione Ecclesiasticæ initijs scripsisse.*

CAPVT QVARTVM.

*Vera sententia de origine Cano-
nicorum Regularium exponi-
tur, quos à Sanctissimis Apo-
stolis institutos, demonstratūe
probat.*

R

Ecclesijs, & reiectis falsis opinio-
nibus vera sententia de Cleri-
corum Canonicorum origine
sequentibus propositionibus
explicatur. Prima propositio
Ordo Clericorum Canonici, qui
nunc Regulares Canonici dicuntur, à Sanctissimis Apo-
stolis sine ab illorum immediatis discipulis sine verè, &
proprie, & immèdiatè institutus. Hæc propositio tot,
ac tantis Summorum Pontificum, Sanctorum
Patrum, Theologorum, Doctorum, & Histori-
corum testimonijs, & rationibus fulcitur, vt in il-
lis recensendis difficilis sit exitum, quàm princi-
pium inuenire, quàm ob causam, vt in eis recen-
sendis confusionem vitemus, ad quædam summa
capita siue prædicamenta, illa reducere nitentur.
In quorum primo referemus testimonia Pontifi-
cum, & autorum, qui formalibus verbis Canoni-
corum Clericorum ordinem ab Apostolis deriva-

tum. In tertio illorum, qui dicunt, Sanctissimos Apostolos, & Clericos primitiue Ecclesie vota substantiata Religioni, & Euangelice perfectionis emisisse.

Quod spectat ad testimonia prima classis ex Romanis Pontificibus, qui per formalia verba nostram assertionem probant. Primus est Paschalis II. in literis Priori S. Frigidiani directis, que in illius monasterij Cartophilacijs seruantur, vt etiam testatur Cesar Franciottus ex Congregatione Clericorum Regularium Lucensi Beate Dei Genitricis nuncupata sacerdos in sua historia de miraculosis imaginibus, & reliquijs in Verbe Luca seruatis, vbi tractat de Ecclesia & conuentu S. Frigidiani, qui que illius monasterij Archiuum lustrauit, in quibus literis sic ait: *Vita regularis propositum in primitiua Ecclesia cognoscitur ab apostoli institutum, quam B. Augustinus tam gratanter amplexus est, vt eam suis regulis reformaret.*

Secundus est Benedictus XII. in bulla Generalis reformationis suo motu proprio emanata, que sic incipit: *Uenerabilis Episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Ad decorem Ecclesie sponse Dei, & sanctarum Religionum fundatarum in ea, &c. & infra. Ideoque inter Religiones alias in agro eiusdem plantatas Ecclesie, ad Regimen Canonicorum Regularium Ordinis S. Augustini ab Christi gloriosis discipulis in primitiua Ecclesia sacris institutionibus stabilitam, & veteri precipue charitatis affectum, ac nolentes, que in eadem religione reformanda cognouimus, absque reformationis remedio praterire, &c.* Edita est bulla Aucionio Iobus Maij Pontificatus sui anno 5.

Tertius est Eugenius huius nominis Quartus in Bulla, qua Canonicos Regulares postliminio ad Lateran. Basilicam reduxit, que incipit: *Com ad sanctissimam, & venerandam Lateranensem Basilicam dirigimus oculos mentis nostra, & inter innumeras curas, &c. & infra. Hac igitur pia, & sancta inspiratione ducti, & deus Dei zelo sanctissimi Pontifices predecessores nostri illius sequuti velle gna, cuius perfecta, & ordinata sunt opera, postquam venerabilem locum pro populi Dei salute, & summi Regu gloria ditauerunt, & ex thesauro Christi sacratissimo inueniuntur, & incomprehensibilibus indulgentijs, & diuina gratia largitate, & remissionis exuberantia ornauerunt, horum privilegij sublimauerunt, & decorauerunt titulis dignitatum, diuinitatem in terris familiam Clericorum, qui vitam religiosam duerent, & ad exemplum nascentis Ecclesie sanctam institutionem seruarent, quos Canonicos Regulares appellamus, vt sacrum inter Clericos, & ministros Christi viuendi modum in sacra Basilica instituerunt, firmauerunt, exereuerunt, & perpetuo deputauerunt: vt hi prima in terris Ecclesia, & matris sanctorum Apostolica prouidentia curam gererent, qui primorum Christiana religionis clericorum normam traditionis, & instituta seruauerunt. Huius profecto sacri ordinis, & sancti i propolis post sanctos apostolos, primum in Alexandria Ecclesia Marcus Petri discipulus fuit institutor & conditor, ac gloriosus Doctor Augustinus diuini re-*

gulis illud decorauit, & memoria Verbanus marty & S. Pontifex Generalis Decretis ordine reformant. Et B. Gregorius Augustinus Anglorum Episcopus velis plantationem sacram in commisso filii populo precepit institui, & in occidentis finibus ampliat.

Quartus est Sixtus IV. in magno privilegio, quo eidem Canonicis Regularibus Lateran. ecclesia ipsa Lateranensi exactis, titulum, & omnia priuilegia Canonicorum, & Ecclesie Lateranensis confirmauit, ac si acta in eadem Ecclesia manerent, quod incipit: *Dudum ad vniuersos regulares ordines, in quo inter alia ita inquit: Ad ista precepta Canonice Regularium congregationis Lateranensis Ordinis sancti Augustini ad libertatem nostre mentis oculos conuertimus, quod Ordo ipse in noscitur Ecclesie sancta institutione, ac primorum Christiana Religionis Clericorum norma traditionibus, fundatus, & sacris institutus, ac diuini regulis, eloquijsque premitibus existit, ab eiusque primaua fundatione vixit prout inuicem semper vespulentur.*

Quintus est Pius Quartus in motu proprio, quo sententiam a se latam in causa precedentia inter Canonicos Lateranenses, & monachos Cassinenses super illorum antiquitate, ac iure precedenti in omnibus actibus publicis, & priuatis diu exagitate confirmauit, qui est inter Constitutiones huius Pontificis 95. in ordine, in quo inter alia sic ait: *Qui quidem Cardinales diuisi partibus, pariter procuratoribus, & aduocatis plerisque auctoritatibusque emergentibus ad plenum discussis, & resolutis, comperito satis per eos ex compluribus literis apostolicis, diuersisq; alijs documentis, rationibus, & probationibus, quod ipsi Canonici fuerunt, & sunt de illis Clericis a S. Augustino quum ad sanctis apostolis instituti essent Canonicos tam sue institutionis huiusmodi quam etiam dignitatis Clericali, qua eos statim, quod post hoc regularem emittant, insignitos esse oportet, ab antiquo, qualitatim in eis existentium ratione, dilectum illorum Congregationem Lateran. presates monachos, & eorum Congregationem Cassinensem, accedere debere cessauit, & consenserunt. Vnde nos illorum relatione intelligit, & diligenter per nos examinata, quoniam iam in omnibus suis partibus veritati, & iurisdictioni temperimus, per nostram & firmitatem sententiam preuenimus, &c.* Quae verba dici non potest, quod sint narrativa, & non dispositiua: quoniam vt patet, sunt dispositiua, post longam controuersiam multo tempore hinc inde discussam, & ventilatam & etiam si essent narrativa, tamen Summus Pontifex ipsa narratione intellecta & diligenter examinata, cum in omnibus suis partibus veritati, & iuri consonam inuenisse fatetur, & in ea fundat suam dispositionem, vnde non possunt amplius in dubium ruocari, nec potest aliquis circa illa tergiversari.

Sextus est Pius Quintus in motu proprio, per quem eisdem Canonicis Regularibus Congregationem Lateran. decernit omnes alios Regulares mendicantes, & non mendicantes iure precedere post.

Quoniam Venerabilis Carthusianus autor Fasciculi temporum fol. 59. vbi ait: *Ordo Canonicus capite huiusmodi Regularis, qui primus ab apostolo, post hoc regularem institutus est, institutus sub magno huiusmodi post Carthagensi Episcopo.* Quoniam Lucius Hillonensis libro 10. de Rebus gestis post Chalda aduentum cap. 7. vbi dicit: *Ordo Regularium restat, communem Christianorum ordinem a S. Petro, & aigi apostoli institutus, qui dicitur ab Augustino inuenit, & firmatus est.* Quoniam Raphael Volaterranus lib. 12. Antropogonice de ordine Canonicis ab Augustino, inuenit, quoniam renovatus: ab apostolo enim in nouum ordinem accepit, qui post aserphorem, vt ait D. Thom. 2. 2. q. 81. de Vita genere delictuorum communiore firmata, ac tria vna eorum Deo statueret, Quoniam a sanctis, clericisque omnibus diu delictuosa firmata, filijs, postea deservit debeat, quod in Ecclesia amplius quadraginta preserat.

Supple... rigens, serae h... scripta... notitia... cu appo... tar pro... tem are... gregas... regular... go au... vior au... gul ar... iur ar... taw re... de Com... Dioret... O... bis Ec... scribit... per sing... sou Pat... e possi... vira in... apollo... angust... locuti... quam r... ceatim... Ne... tis Al... riguer... serma... li fu... Chris... De... sculo... emus... tae bo... hoc vel... Com... asstia... post ce... streor... Vn... lig, ca... uel R... quest... duit o... deo dic... stis di... higer... vlaterr...

posse, & debere iure antiquitatis, & prioris institutionis, in quo inter alia sic habet: Cum itaque fuerit acceptus dilecti filij, vniuersi Canonici Regularis Congregationis Lateranensis, qui ab apostolo originem traxerunt, quique ab eodem augustinorum reformare iterum per reformationem vniuersi mundo genti merito precedere possunt, se omnes alias personas Ecclesiasticas tam seculares, quam regulares, in processibus, & alijs actibus publicis praefere debere, &c. Quae verba licet sint narratiua, tamen cum sint inducta per modum causae, & in illa fundetur dispositio Pontificis euidenter intentum concludunt, & licet tot tantorumque Pontificum auctoritas ad praedictam asseruionem probandam satis sit, ac super: nihilominus ut de illius veritate magis, ac magis constet.

IV. Secundo loco proferuntur Doctores, & Historiarum, qui illam conceptis, & formalibus verbis tradiderunt, & probauerunt. Hi sunt. Primus, Sigibertus Gemblaccensis in Chronico sub anno Domini 1078 vbi scribit: ab hoc tempore capit restitueri in Ecclesia B. Quinini Beluacensi Canonici Ordo, primum ab apostolo, postea à B. Augustino Episcopo regulariter ministratus, sub Magistro Iuane venerabili eiusdem Ecclesiae Praeposito, postea Carotenensi Episcopo.

Secundus est, Vincentius Beluacensis in Speculo historiarum lib. 26. cap. 51. & post illum.

Tertius, B. Antoninus Archiepiscopus Florentinus in Summa historiarum titulo 15. cap. 16. in fine, vbi refert verba Vincentij scribit: Circa annos Domini 1078. restituit Vincentius histor. in Speculo lib. 26. cap. 51. post Sigibertum, tempore Gregorij VII. Pape, & Henrici Imperatoris caput restitueri in Ecclesia Beati Quinini Beluacensi Ordo Canoniorum Regularium primum ab apostolo, postea à S. Augustino Episcopo, & Doctore eximio regulariter institutus, sub Magistro Iuane venerabili eiusdem Ecclesiae Praeposito, postea Carotenensi Episcopo, qui post Iherosolimam fecit compilationem antiquam Decretorum.

Quartus, Wernerus Carthusianus autor Fasciculi temporum fol. 54. vbi ait: Ordo Canoniorum capit fueri in Ecclesia Beluacensi, qui primum ab apostolo, postea ab Augustino regulariter est institutus sub magno Iuane Praeposito, post Carotenensi Episcopo.

Quintus, Lucidus Historicus libro 10. de Rebus gestis post Christi aduentum cap. 7. vbi dicit: Rubrica de Ordine Religiosorum restatur, communem Clericorum ordinem à B. Petro, & alijs apostolorum institutum fuisse, qui deinde ab Augustino insignem, & singularem regulam accepit.

Sextus, Raphael Volaterranus lib. 21. Antropologie scribens: Ordo autem Canonius ab Augustino, non tantum institutus, quam renouatus: ab apostolo enim in monte Sion exordium accepit, qui post ascensionem, ut ait D. Thom. 2. 2. q. 88. de Vita genere delibantes communia inter se omnia, ac tria vota coram Deo statuerunt. Quiritus à successoribus, clericisque omnibus diu diligenti sume seruatus. fideq. postea deservescere destitit, hinc quoque, in Ecclesia amplius quadraginta preseruatur.

Septimus, Iacobus Philippus Bergomensis in suo Supplemento postremae editionis lib. 14. vbi corrigens, quae supra lib. 9. minus considerate scripserat haec de Canonici Ordinis antiquitate, & origine scripta reliquit: Verum quia de Canoniorum ordine sup. lib. 9. aliqua diximus, est quorum impressionem ad notitiam nostram nona quaedam perueniant, authenticam approbata scriptis, non abre pata haec, quae sequuntur, pro clariori veritate subiungimus. Canoniorum autem ordo Regularium D. Augustini, à quibus profata Congregatio Lateranensis continuatur, ab ipso Petro Augustinum regularem sumpsit institutionem, &c. & infra. Sunt ergo omnes isti Canonici, de quibus paulo superius diximus, vniuersi eiusdem ordinis cum illis, qui habitu lineae regulam Augustini professores, primum ab apostolo in primitiua Ecclesia sunt instituti, & per B. Augustinum regularibus institutionibus ad communem regularem vitam restituti, ut etiam ex praefatis sermonibus colligitur de Communi vita clericorum, & Constitutionibus, & Decretis Romanorum Pontificum.

Octauus, Onuphrius in libello de Septem vrbibus Ecclesijs in Ecclesia Lateranensi. vbi haec inter alia scribit: Aucta fidelis populi multitudine cum presbyteris per singulos vrbis Roma titulos distributi essent, huius in suis partibus occupati non tra. assistere Romano Pontifici possent, clericorumque disciplina laboraretur, Gelasius Papa circa annum Domini C. D. Clericos, qui ab archidiacono in sacro Canonici, & Regulariter vocati sunt, in apostolorum & primitiua Ecclesia more secundum B. Augustini regulam in communi vivebant, Lateranensi collocavit, qui Presbyterorum veterum tam Cardinalium, quam non Cardinalium loco, Basilica Lateranensis institutionem addidit, quotidie deseruunt.

Nonus, Ioannes Gerson Cancellarius Parisiensis Alphabeta 22. littera N. vbi ait: Regularis vita originem ab ipso apostolo traxit, & Alphabeta 42. in sermone de Cena Domini dicit, quod apostoli fuerunt Canonici Regulares sub Abbate Christo.

Decimus, Robertus Arbroricensis to. 2. in Opusculo de tuendo cecubatu, vbi inquit: Canonice dicimus, qui ex communi placito ac voto orationis, ac munerum bonarum distributioni obnoxij erant. Erat autem hoc veluti elementum quoddam, atque exemplar futurae Communionis in Ordine Canoniorum, qui triplici voto astricti, se Regulares appellant, quem Augustinus longo post tempore instituit, se ab apostolico fonte haurisse proficitur. Hic ergo ordo statim ab orbe redempto &c.

Vndecimus, Hieron. Platus de Bono statu Relig. capite 23. quem Duodecimus sequitur Emanuel Rodriquez to. 1. Quaestionum Regularium quest. 3. art. 1. vbi proposita questione à quo habuit originem Ordo Canon. Regul. inquit: Respondeo dicendo, quod Canonici Regulares Ordinis S. Augustini dicti Lateranenses ab apostolo primum, ut narrat historia, traxerunt originem, prout tradit Hieronymus Paris: sed postea à B. Augustino fuit talis Congregatio regulariter ordinata.

F4

V. Tercio principaliter confirmari potest eadem assertio alijs testimonijs autorum, qui dicunt, B. Aug. non nouum ordinem instituisse, verum ab Apostolis institutum ad primam vite ratione reparauisse. Quod prater autores proximè allegatos, quorum plerique id conceptis verbis affirmant, fatetur primus ipsemet Aug. in tribus sermonibus de Comm. vita clericorum. Nam in sermone scriptum reliquit: Nostis omnes, aut penè omnes, sic nos viuere in ea domo, qua dicitur domus Episcopi, ut quantum possuimus, imitemur eos sanctos, de quibus loquitur liber ad. Apost. Nemo duobus aliquid proprium, sed erant illi omnia communia &c. Similiter in 2. sermone in princ. Quomodo autem, inquit, viuere velimus, quomodo Deo proprio tam viuamus, quamuis de scriptura sancta multa nouerit, tamen ad commemorandos vos, vsq. de lib. actuum Apost. verbis lectio recitabitur: vt videatur, ubi descripta sit forma, quam desideramus implete, &c. In 3. sermone, ubi ipsa regula Canonicorum exactè scribitur, ita legitur: Hæc sunt, que vt obseruetis præcipimus, in monasterio constituti. Primum præter quod in vnum egressi congregati, vt vnanimus habitetis in domo, & sit vobis anima vna, & cor vnum in Deo, & non dicatis aliquid proprium, sed sint vobis omnia communia, &c. Sic enim legitur in Actibus Apostol. quæ est ista omnia communia, & distribuatur vnique sicut cuique opus erit. Et vt semel dicamus, tota series illorum sermonum ad hoc tendit, vt Clerici Augustiniani ad normam vite Apost. & Clericorum à SS. Apostolis institutorum reformarentur, vt legenti patet.

Secundus est Possidius in vita D. Augustini c. 5. ubi ait, quod: Factus presbyter monasterium intra Ecclesiam inuoluit, & cum Dei seruis viuere cepit secundam modum & regulam sub sanctis Apostolis constitutam.

Tertius est D. Thom. in officio D. August. per illum ordinato, & ante annos circiter quadringentos in Ecclesia vitato, quod etiam probauit Pius V. in Bulla approbationis diuorum officiorum Canonicorum Regularium Congregationis Lateranensis in quo officio in laudibus, & ad vesperas canitur Antiphona: Factus ergo presbyter monasterium clericorum mox instituit, & capie viuere secundam regulam sub sanctis Apostolis constitutam. Quo officio utebantur Ecclesia Cæsaraugustana, & Valentiana in regno Aragonensium: hæc forte illius vsus, quod prædicat Ecclesia cum innumeris alijs ex Regularibus ad secularitatem transierint, in deseruandam iuerit. Videtur de hoc Trullus lib. 1. de Canonicis cap. 3.

Quartus est Vincetius Beluacensis, ex quo Quintus D. Antoninus in summa Historialis titulo 10. cap. 8. §. 2. ubi eadem verba refert: Factus ergo presbyter monasterium &c.

Sextus, Carolus à Basilica Petri Nouariensis Episcopus in sua Nouaria lib. 2. in vita B. Gaudentij primi eiusdem ciuitatis Episcopi, ac Diui Eusebii Vercellensis Episcopi, & martyris, discipuli, necnon

Orientalis peregrinationis Comitis, ubi inter alia hæc de illo memoria tenenda scribit: Boni facti veteres sequentes verbum Domini renuntiabant hi, que possidebant, abnegabant semetipsos. quod quidem præcipuum est, non omnes tamen Canonicos quibuslibet sese denuntiabant instituti, sed inquam instituti, que perfectio, & ab Apostolo instituta perfecta vita canonice conueniebantur. Hoc S. Ambrosius appellat officia Clericorum cum Monachorum instituti contingere, ut autorem in Occidente facit sanctum Eusebium Vercellensem Episcopum Gaudentij nostri magistram, præclarum sanè testimonium, & valde obseruantum, ex quo fatendum est, perfectam clericorum disciplinam, & monasteria clericata in Occidente ab his Ecclesijs ab ipso profecta esse, & ipsum S. Augustinum eius disciplinae sanctissimum præcipuumque cultorem vna cum euangelio in hac regione illum didicisse. Ecce tibi vnde nam profecta fuerit institutio Canonica, quam Augustinus in Africa inuexit: omnes fatentur, ex Apostolis nimirum, & à B. Eusebio ex partibus Orientis in Ecclesiam Occidentalem aduicta, quod non de primaria institutione Occidentalis ecclesie, sed de restitutione intelligas, vt infra patet. Adhuc pulcherrime S. Carolus Mediolanensis Episcopus epistola de Translatione reliquiarum sancti Simpliciani, quæ habetur in Actis Ecclesie Mediolanensis parte 7. affirmans, institutum vitam communis Hippontensium Clericorum à Simpliciano presbytero profectum: ab eoque August. apprimè edoctum, ad quem etiam libros de Trinitate postmodum Augustinus scripsit.

CAPVT QVINTVM.

Beatos Apostolos, ac etiam omnes Clericos ab Apostolis institutos in primitiua Ecclesia vitam communem cum abdicatione bonorum temporalium, & substantialia Religiosis vouisse.

AD maiorem supradictæ assertionis corroborationem subiungitur secunda propositio: Beatos Apostolos, & omnes Clericos in primitiua Ecclesia institutos, communem vitam, ac cetera substantialia Religiosis vouebant. Hæc propositio probanda est primò de Apostolis, mox de Clericis Apostolicis in primitiua Ecclesia institutis. Nè quod ad ipsos Apostolos spectat, illos communem vitam cum omnium bonorum temporalium abdicatione, ac cetera substantialia Religiosis vouisse, testantur in primis Diuus Augustinus libro 17. de Ciuitate Dei, cap. 4. post medium ubi legitur: Dixerunt enim patentes istæ ecclesie nos velut quosdam

capitulum sicut nos non potest nisi venerant. Sed...
 Mo...
 lar...
 hor...
 git...
 con...
 con...
 gi...
 tum...
 xim...
 nui...
 bit...
 Th...
 I...
 pos...
 etia...
 ur F...
 que...
 eos l...
 Id ve...
 anti...
 cos p...
 cos p...
 stant...
 P...
 ad o...
 fer...
 bis d...
 tam...
 pud...
 dicat...
 toru...
 tific...
 vcl...
 niur...
 loqu...
 eor...
 que...
 ter...
 est...
 Ca...
 titad...
 vna...
 esse d...
 Quæ...
 det...
 stat...
 polli...
 meum...
 rotam...
 ponn...
 & tot...
 quam...
 meri...
 S...
 cl...
 ferre...
 ua su...

*Secuti sumus te hoc votum potius voverant. Sed vide hoc est, nisi ab illo, de quo hic continetur dictum est, dant votum voverant alioquin ex illis essent voverantibus, quorum infirmitas est arcu &c. Sequitur D. Thom. 2. 2. quæst. 88. art. 4. ad 3. scribens, Apostolos vovisse substantia sua pertinetia ad statum perfectionis, quando relicti omnibus secuti sunt Christum. Quæ verba expendens Dominicus Soto lib. 7. de Iustitia, & iure q. 2. art. 5. deducit. Religionem ab ipsis Apostolis originem habuisse. Idem tenet Alphonsus à Castro contra Hæreses in verbo Votum, vbi non solum probat Apostolos vota emisisse, verum etiam vitam regularem eum emissionem trium votorum ab ipsis Apostolis instituta, & ante illi Petrus Paludanus in 4. d. 38. D. Thomam secutus expressè dicit, Apostolos tria vota emisisse, unde concludit, Apostolos, & omnes primitivæ Ecclesiæ Clericos Regulares fuisse, & hoc est, quod inquit Io. Gerson capite præcedenti relatus, quod à Apostolis fuerunt Canonici Regul. sub Abbate Christo, vbi etiam addit, quod Iudas triplici honore fuit à Christo decoratus: quia fuit illius procurator, & commensalis, & Canonicus Regularis sub ipso Abbate Christo, & vt ne gratis hoc docere videantur, Probatur illorum assertio primum quidem autoritate diuinæ scripturæ deinde etiam ratione demonstrata, & irrefragabili, nam quod spectat ad autoritatem diuinæ scripturæ, B. Apostolos paupertatem cum omni temporalium bonorum abdicatione vovisse, testatur illa Petri verba apud Mattheum cap. 19. *Ece nos reliquimus omnia, & secuti sumus te, &c.* iuxta interpretationem D. Aug. D. Thom. & aliorum Doctorum proxime allegatorum. Ex quibus etiam verbis colligitur, Apostolos perfectam obedientiam vovisse, quod in sequela Christi exprimitur. Qui enim patrem, matrem, fratres, parentes, & amicos relinquit, vt Christum sequatur, perfectam obedientiam Christo vovet. Similiter coscè Apostolos castitatem vovisse, indicat coelibatus omnium Apostolorum, & Episcoporum, ac sacerdotum ab Apost. institutorum, nam si Apostoli ipsi post electionem ad munus Apostolatus vxores tenuisset, nullatenus Episcopis à se ordinatis castitatem præcepissent: sufficeret enim Episcopos, & sacerdotes esse, sicut fuerunt ipsi Apostoli, in quod verba D. Pauli rectissime quadrant, de hac ipsa re scribens: *Volo autem omnes homines esse sicut meipsum.* At Episcoporum, & Sacerdotum coelibatus, & continentia ex traditione Apost. in tota Ecclesia saltem Occidentali ab initio vsque in hodiernum diem inuolabilis tenetur, de qua re videri potest Card. Bellarminus lib. 6. de Clericis cap. 19.*

Ratio verò irrefragabilis, quæ hanc veritatem tenet, quia status vite regularis cum trium votorum emissionem, omnium perfectissimus est, vt oēs Catholicæ aduersus Wicleffum, Lutherum, Caluini, & ceteros vitæ monasticæ antagonistas affirmant, & probat Alphonsus à Castro aduersus

Hæreses, in verbo Votum, & Card. Bellar. lib. 2. de Monachis, ad quos remittitur nam status vite regularis præter mandatorum, exactam etiam consiliorum Euangelicorum obseruantiam perstringit. in qua totius perfectionis Euangelicæ summa consistit, vt iidem autores, & alij passim Theologi deducunt. Cæterum sanctissimos Apostolos summum gradum perfectionis Euangelicæ proximè post Christum super cunctos Christianos tenuisse, res est, quam nullus Catholicorum negabit. Rectissime igitur, ac verissime affirmant D. Tho. & alij proximè allegati, sanctissimos Apostolos substantia sua Religionis vovisse.

His de sanctissimis Apostolis constitutis, probanda nunc est secunda pars eiusdem propositionis, quod non solum ipsi Apostoli, verum etiam sacerdotes, & ceteri omnes clerici primitivæ Ecclesiæ vota Religionis emitterent, ac consequenter Clerici Regulares, quos clericos canonicos Regulares dicimus, verè, & propriè existant. Id vero probatur primum in genere de omnibus antiquis clericis, mox inductione facta per clericos particularium Ecclesiarum. Qui omnes clericos primitivæ Ecclesiæ communem vitam, & substantia sua Religionis vovisse affirmant, hi sunt.

Primus Urbanus I. Papa, & martyr, in epistol. ad omnes Christi fideles, cuius fragmentum refertur in cap. Scimus 12. quæst. 1. vbi conceptis verbis dicit communem vitam ab Apostolis institutam vsque ad sua tempora in Ecclesia retentam apud omnes clericos, & meminit votorum, ne quis dicat, illos clericos eiusdem vite genus absque votorum emissionem tenuisse. Floruit autem hic Pontifex circa annum Christi 224. libet autem illius verba hoc loco ponere, tum quòd eius testimonium sit irrefragabile, tum etiam quia ad multa in sequentibus dicenda scitu necessaria sunt, & ad eorum intelligentiam faciem præferunt: *scimus, inquit, vos non ignorare, quia hæc vita communis inter omnes Christianos viguit, & adhuc gratia Dei regit, maxime inter eos, qui sortem Domini sunt electi, id est Clericos, sicut in aditu legitur Apostolorum: Multitudo autem credentium erat cor vnum, & anima vna, nec quisquam eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia, & infra, Quicumque vestrum communem vitam suscepit habet, & vovet, se nihil proprium habere, videat ne pollicitationem suam irritam faciat, sed hoc quod Dominus est pollicitus fideliter custodiat, ne dominationem, sed præmium sibi acquirat, quoniam satius est non vovere, quàm votum præter melius potest, non perficere. Grauius enim puniuntur, qui votum fecerunt, aut fidem perpererunt, & votum non perfererunt, aut in malis vitam finierunt: quàm illi, qui vitam sine voto finierunt, aut sine fide mortui sunt, & tamen bona egerunt opera.*

Secundus est Eusebius Cæsariensis lib. 2. Hist. Ecclesiasticæ c. 16. vbi Philonis Hebraei verba referens, quæ ille in suo libro de Vita contemplatiua supplicum in laude Christianorum primitiuè

Eccl.

II.

III.

F4

Ecel. per Marcum Petri discipulum Alexandria constituta scribitur, inquit, Philonem omnia instituta complexum fuisse, quæ & tunc scilicet tempore Marci Evangelistæ & in hodiernum diem seruantur à nobis: sed & abstinentiam, inquit, vitæ eorum duntaxat, qui nunc in Ecclesijs, vel in monasterijs degunt, describit ad liquidum. & cap. 17. idem autor ponit verba Philonis inter alia, sic dicentis: In multo est orbis terra partibus hoc dominum genus, oportebat enim perfecti huius boni participem fieri omnem Græciam, omnemq; Barbariem. In Aegypto tamen maior est copia per singula quoque territoria, præcipue autem circa Alexandriam. Nam optimus quisque ex omnibus locis veluti ad vberu patrie globam festinus accurrit colonus. Regio quadam est Philosophia magni, quàm frigidus opportunus, supra lacum cui Maria nomen est. sita, collocaus quibusdam molliter, & clementer erecta, ad munimentum simul, atque æris temperiem commoda. & infra. Est autem in singulis locis consecrata orationis domus qua appellatur *Senneton*, vel *monasterium*. *Senneton* autem in nostra lingua significat et potest honestum conuenticulum (inquit Eusebius) in quo sedentes, honesta, ac casta vita mysteria celebrant. Multa alia ibidem subiungit, ex quibus tandem in fine capituli sic concludit: In quibus supra dictis viri Ecclesiasticæ institutionis imitia. & originem apostolicam, atque Evangelicam traditionem intexuit. Ecce ex testimonio Eusebij Cæsariensis, quæ sit vitæ genus clerici primitiue Ecclesiæ tenerent, illud nimirum, quod colebatur etiam in monasterijs, quod institutum ex sententia eiusdem Eusebij, qui vixit vsque ad annu circiter 340. nam magni Constantini obitum scripsit, qui anno 337. ex hac vita migravit, vsque ad illud tempus in omnibus Ecclesijs, & monasterijs obseruabatur.

IV.

Terius est D. Hieron. in lib. de Viris illustribus in Philone, de quo ista scribit: *Philos Iudæ natione Alexandrinus, de genere sacerdotum, idcirco à nobis inter Scripsores Ecclesiasticos ponitur, quia librum de prima Marci Evangelistæ apud Alexandriam scribens Ecclesiæ, in nostrorum laude versatus est, non solum eos ibi sed in multis quoque prouincijs esse memorans, & habitacula eorum dicens monasteria, ex quo apparet, talem primo Christo credentium fuisse Ecclesiam, quales nunc monachi esse nituntur, & cupiunt etc.* Nulli autem dubium est, inter Christianos primitiue Ecclesiæ, potiores partes habuisse Sacerdotes, ac ceteros clericos. Ergo illi omnes Regulares erant, & Regularium instituta tenebant, & vt de Hieronymi sententia circa vitam communem clericorù primitiue Ecclesiæ, cum abdicazione bonorum omnium temporalium, magis constat. lege illum in epist. 2. ad Nepotianum, de Institutione clericorù, cuius fragmentum refertur in cap. Clericus 12. q. 1. vbi ex etymologia huius nominis clericus deducit, clericos nihil proprium habere posse, & illorum, qui extra Deum aliquid proprium habere voluerint, Dominum partem non esse: si enim, inquit, *clerus græcè, fors latinè appellatur, propterea vocatur clericus, vel quia de fors sunt Dominus, vel quia Dominus fors, id est, pars clericorum est, qui autè vel ipse pars Domini est, vel Dominum partem habet, talem se exhibere debet, vt, & ipse possideat Dominum, & possit atque à Domino. Qui Dominum possidet, & cum Proprietate dicit: Pars mea Dominus, nihil extra Dominum habere potest: Quod si quidpiam aliud habuerit præter Dominum, pars eius non erit Dominus, v. g. si aurum, si argentum, si possessiones, si variam suppellectilem, cum ista partem Dominum fieri eius non dignabitur.* Iam vide, quales vsque ad D. Hiero. tempora veri clerici essent, à sanctis Apostolis instituti, à quibus & nomen ipsum clericorum accepertunt.

Quartus est B. Aug. in sermonibus de conu. vitæ clericorum, in quibus cum expresse dicit, propositum illius extitisse clericos Hippontens. ad normam vitæ Apostolicæ clericorum primitiue Ecclesiæ reformare, vocetque clericos proprietarios cæcos, & claudos, vt pote à perfectione clericorum Apostolicorum claudicantes, & deficientes: satis aperte indicat, tales fuisse institutos, quales per B. August. Hippontens. cleri fuerunt instituti.

Quintus est B. Prosper Rhegenis Episc. Augustinianæ doctrinæ, ac instituti acerrimus propugnator, & emulor. Is enim in 2. de Vita contemplatiua exemplo Christianorum primitiue Ecclesiæ ostendit Sacerdotes nihil proprium posse possidere, & grauiter inuechitur in clericis proprietarios, & summopere commendat, & extollit vitam communem clericorum, vt videri potest cap. 9. 15. & 16.

Sextus D. Gregorius Romanus Pontifex huius nominis primus in Responsonibus ad questiones Angustini Anglorum Episcopi, cuius eni verba ad clericorum nascens et ceteram vitæ regularem probandã recitat Gratianus in cap. Quæ tua fraternitas 12. quæst. 1. nam tota illa quæstio in hac nostra assertionem probanda principaliter versatur: Quia, inquit, *tua si avertitis monasterij regulam, iudicia scripturam non debet fieri a clericis sua, in hisque Anglorum, qua autem Deo vnus ad hunc perdoctus est, hanc debet institueri et conseruari, quia in multis nascens Ecclesiæ suis partibus nostris, in qui non nobis vnum ex his, qua possidebat, aliquis sanus esse dicebat, sed erant illi omnia a omni vna.* Ostendimus verò inferius, Augustinum in Ecclesiâ Anglicana Clericos Regulares communem vitam in monast. riji tenentes instituisse, qui in ead. Ecclesiâ vsque ad annum 560. perseverauerunt, quo tempore cum à regulari disciplina multum essent relaxati, suadentibus Episcopis Cantuariens. Vigontens. & Wintoniens. in quibusdam Ecclesijs submoti sunt, & loco illorum positi Monachi Benedictinenses.

Septimus est B. Petrus Damiani in epistola ad canonicos Fanenses, vbi vi illos ad communem vitam clericorum primitiue Ecclesiæ redu-

crit.

tur de
codem
V
Eras
floru
& B.
le ab
licoru
Antic
Augu
D
de
ran
prim
m
ter ex
preio
Petra
tra et
si oblig
vit, cap
Quod d
gones,
fines
regunt
dum
Dm
noli
se fup
Mona
ter riu
cleria
flos,
instit
loquē
capite
nachu
men in
fura S
Mona
domo
codem
Sancto
rum
nes cler
Ex quo
cus aut
rū refl
aunt v
cleria
discip
cleria
fos Mo
bris de
Regula
in epist
Clunia
tioner
tur de
codem
V
Eras
floru
& B.
le ab
licoru
Antic
Augu
D
de
ran
prim
m
ter ex
preio
Petra
tra et
si oblig
vit, cap
Quod d
gones,
fines
regunt
dum
Dm
noli
se fup
Mona
ter riu
cleria
flos,
instit
loquē
capite
nachu
men in
fura S
Mona
domo
codem
Sancto
rum
nes cler
Ex quo
cus aut
rū refl
aunt v
cleria
discip
cleria
fos Mo
bris de
Regula
in epist
Clunia
tioner

VII.

ecce, inter alia multa hæc literis mandauit: *Plan-
quo paulo qui ualeat dici Canonicus, nisi sit Regularis,
quosdam Monachos, nisi iuxta vim nominis sui sit etiam
Regularis? Palam siquidem Canonicum, hoc est Regula-
re uisum habere, sed non regulariter uiuere, ambiunt cõ-
munia Ecclesie bona diuidere. aspernantur autem apud
Ecclesiam communiter habere. Etenim non est hæc
primitiua Ecclesie forma: sicut exoribit ab institutione
apostolica disciplina, quibus nimirum erat cor unum, &
mensura una. & vendebant agros, &c. Videatur tota il-
la epistola, quæ est in 5. lib. epistolarum auctoris
nona in ordine, quæque tota hic transcribenda
esset: quoniam in hoc argumento tota uertitur,
ubi cum multa ex Euangelio, & ex Actis Aposto-
licis recitet, sic tandem concludit. Cur itaque hæc in
Ecclesia legimus, nisi hæc ipsa, quæ leguntur, operibus im-
pleamus? præsertim qui per succedentium uicissitudi-
nem temporum, uocantur (sicut Apostolorum & sacerdo-
rum primitiua Ecclesia) funguntur officio, eorum pro-
culdubio necesse est conuersentur exemplo. Vide hic ec-
sententia Petri Damiani vsque ad illius tempora
nomen Canonici ad solos Regulares clericos ex-
tentum.*

VI. **O**ctauus est D. Thomas, qui non solum in 2.
2. q. 88. art. 4. ad tertium expressè docet, A-
postolos substantialia Religionis uouisse, sed in 4.
d. 38. q. 1. art. 2. quæstiuicula 3. ad tertium dicit,
quod antequam essent istæ regulæ, quæ modò sunt,
erat aliquis modus ab Ecclesia approbatus, quo a-
liqui ad ea, quæ supererogationis sunt, se obliga-
bant: & tunc certi temporis obligatio ad aliud
modum uiuendi idem faciebatur, quod nunc obligatio
ad certam regulam: & in officio D. Augustini per
Primum V. probato inquit, quod B. Augustinus in-
stituit suos clericos uiuere secundum regulam sub
sanctis Apostolis constitutam.

Notus, Petrus Paludanus ibidem scilicet in 4.
d. 38. ubi uerba D. Thomæ transcribens, illius sen-
tentiam confirmat ex duobus capitulis à Gratiano
relatis, scilicet ex cap. Dilectissimi, & cap. Sci-
mus. 12. q. 1. illi autem Canones loquuntur de clericis
primitiue Ecclesie.

Decimas, Dominicus Soto lib. 9. de Iustitia, &
Iure q. 2. art. 5. ubi deducit, Religionem à tempo-
ribus Apostolorum cepisse, quod confirmat au-
toritate D. Thomæ, & clarius lib. 1. o. q. 4. art. 3. in 2.
notando, ubi ita ad litteram. *Secundo & id quoque
meminisse opus est, quod nascens clericorum Ecclesia ce-
pit in communem uiuere, in quo uita instituta non nihil tẽ-
poru adoleuit: ille enim erat decentissimus uitorum status,
si perdurare possit, ut patet ex Canone Clementis, Dile-
ctissimi & Canone Urbani citato, Videntes. & Canone
Sci-mus. & multis alijs 12. q. 1. nam cum paucitas tunc
existeret clericorum, & Ecclesiarum, poterant sic com-
mode uiuere. Imò & in multis Ecclesijs Cathedralibus
etiam nunc specimen aliquod eiusdem uita communis
retinetur. Ex licet hic autor non meminerit voto-
rum: tamen cum producat canones, Dilectissimi,
& Sci-mus, & alios 12. q. 1. & illi expressè loquan-*

tur de clericis uocentibus, consequens est, ut in
eodem sensu loquatur.

Vndecimus est, Riccardus Cenoman' Theo-
logus Parisiensis in Antidoto ad censuram
Erasmi in Regulâ Augustini, ubi testimonijs Do-
ctorum probat, Beatos Apostolos uota emisisse,
& B. Augustinum suos clericos ad normam regu-
le ab Apostolis traditæ, & uitæ clericorû Apo-
stolorum primæ Ecclesie instituire uoluisse, quæ
Antidotus reperitur in primo tomo operum D.
Augustini editionis Parisiensis anni 1541. ad finẽ.

Duodecimus est, Cardinalis Bellarminus lib. 1.
de Monachis cap. 5. §. 6. probatur, ubi hæc ad litem
tam. *Secundò probatur ex Apostolorum exemplo, qui uerè
primi fuerunt monachi Christiani: nam quod uitam Can-
onicam in se uerè in, ubi essent omnia communia, pa-
teret ex Actu Apostolorum, ubi anania cum fraudasset de
prelio agri, & decipere uolisset Apostolos, auiduit à S.
Petro: nonne manens tibi manebat, & uenudatum sub
tua erat potestas? quod uiam uoto ad eam per secliuum
se obligauerint Apostoli, docet Augustinus lib. 17. de Ci-
uit. cap. 4. Hoc uotum, inquit, potentissimi uouerant.
Quod denique ab Apostolorum exemplo ceperint Religi-
ones, testantur plurimi Patres, ut Eusebius lib. 2. Hi-
storia cap. 16. Hieronymus de Viris illustribus in Philone,
Augustinus serm. 2. de communis uita Clericorum, Pas-
dus in uita Augustini, sistorum lib. 2. Officiorum cap. 15.
Demique Cassianus collat. 18. cap. 5. itaque, inquit, Can-
onicorum disciplina à tempore predicationis Apostoli-
ca sumpta exordium. Vbi uides, illum sub nomine
Monachorum comprehendere clericos regulari-
ter uiuentes, & sentire, illos fuisse in primitiua Ec-
clesia regulariter institutos, cum dicat, ipsos Apo-
stolos, qui ueri clerici, & clericorum parentes, &
institutores fuerunt, Monachos fuisse, qui modus
loquedi familiaris est huic Doctori, ut patet eodẽ
capite paulò inferius, ubi uocat Augustinum Mo-
nachum, & numerat inter Monachos: quem ta-
men in lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis in cen-
sura Sermonum ad Eremitas dicit eatenus dici
Monachum, quia cum suis clericis in ciuitate, &
domo Episcopali Monasticam uitam duxit, & in
eodem libro uocat Hugonem, & Riccardum de
Sancto Victore Monachos Ordinis Canonico-
rum Regularium, & semel apud hunc auctore omnes
clerici regulariter uiuentes dicuntur Monachi.
Ex quo Doctore habes, unde nõ solù multos pri-
scos auctores rectè interpreteris: uerum etiam illo-
rû testimonio hanc propositionem confirmes, dũ
aiunt uitam Monasticam ab exordio nascẽtis Ec-
clesie institutam ab ipsismet Apostolis, & illorum
discipulis, ex quibus sunt Dionysius cap. 6. de Ec-
clesiastica Hierarchia, ubi etiã ritus, & modos ip-
sos Monachos initiandi describit, Cassianus in li-
bris de Institutis Renunciantium, D. Gregor. lib. 1.
Registri epistol. 33. ad Venantium, & D. Bernardus
in epistola siue Apologia ad Gulielmum Abbatẽ
Cluniacensem: accipiunt enim uitam siue institu-
tionem Monasticã pro institutione Regulari ge-
nericè*

Lib. 11.

Y nericè

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

194

que lib. 1. cap. 5. & 7. describit habitum clericorum regularium, nempe vestem lineam cum maforte, quod modo vocamus almutiam: sed quod omnem ambiguitatem eliminat, Eugenius IV. in Bulla superiori capite allegata expressè dicit, Religiosos per B. Marcum in Ecclesia Alexandrina institutos fuisse clericos, qui nunc vocantur Canonici Regulares, *Itaque inquit, profecto sacri Ordinis, & sancti presbyterii post sanctos Apostolos primum in Alexandria Ecclesia Marcus Petri discipulus fuit institutor & conditor.* Libet verò ad pleniorum huius veritatis elucidationem Nicephori Calisti auctoritatem ex libro 2. Ecclesiastica historiae cap. 38. acceptam hic adiungere, ubi post longam narrationem de Monachis per varias Aegypti plagas degentibus, maxime apud Nitriam, & ciuitatem Rinocuraram, haec ex Ptolemaeo in ea Aegypti plaga sita est, quae Castotidis nuncupatur, tandem concludit, illud maxime memoria commendandum, in ea Ecclesia Rinocurera fuisse, quod clerici ibi domicilium, mensam, vnum institutum, & dietam vnam, & alia ad eam omnia habebant communia.

De Ecclesia verò Romana hoc minime in dubium reuocari potest, cum idè Clemens Petri discipulus & successor in epistola proximè allegata scribat, communem vitam omnibus Christianis necessariam fuisse, is praesertim, qui Sanctorum Apostolorum imitatores esse voluissent, & Urbanus dicit, illud institutum vitae communis inter clericos Romanae Ecclesiae vsq; ad sua tempora retentum, & vterq; meminere vtorum. Accedit, quod credendum non est, B. Marcum alijs institutis Ecclesiam Alexandrinam plantauisse. quã quae Romana in B. Petro, & alijs Apostolis viderat, ac didicerat, vt Leo L. in epist. 79. ad Dioscorum Alexandrinum Episcopum scribit, & habetur in cap. cum Beatissimus 24. q. 1. quare cum ille Alexandria clericos regulariter viuentes instituerit, quis sane mentis crederet Romanos clericos alienis institutis, quam regularibus vixisse?

CAPVT SEXTVM.

Nonnulla Corollariae ante cedentibus deducta.

Hactenus dictis quatuor veritates inferuntur, quarum prima est, minus rectè scripsisse illos autores, qui dixerunt, clericos primitiue Ecclesiae aut vitam communem non duxisse, aut salte ad illud vitae genus aliquo voto seipfos non obstrinxisse, de quorum numero fuit Azorius tom. 1. in institutionum moralium lib. 12. c. 22. q. 2. nam Apostoli, & clerici ab illis instituti non solum illud vitae communis institutum tenebant, sed ad illud cum trium votorum emis-

sione seipfos obstrinxerunt, & sanè quod vouerent vitam communem, expressè dicunt Clemens I. & Urbanus I. in dictis cap. Dilatissimis, & cap. Scimus 12. q. 1. Augustinus serm. 2. de communi vita Clericorum, & lib. 17. de Ciuit. cap. 4. & alij Doctores in praecedentibus allegati, quibus addedi sunt Archidiaconus in cap. Qui verè 16. q. 1. & Ioan. de Turrecremata 17. q. 1. in Summa, Augustinus de Ancona de Potestate Ecclesiae q. 84. art. 3. & q. 91. art. 3. Quod etiam emitterent votum obedientiae, deducit idem Augustinus de Ancona: quoniam qui simul in eadem domo plures vniuers, nihil proprium, sed omnia communia habentes, vnum caput habere debent, cui obediant, à quo regantur, & à quo victui, & vestitui necessaria iuxta cuiusq; indigentias distribuuntur, aliàs vix imaginari, aut etiam fingi poterit aliquis status vitae communis absq; obedientia, qui non innumeris perturbationibus abundet, & cum nunc etiam ipsi clerici in illorum ordinatione suis Ordinarijs obedientiam promittant, multò magis probabile est, primos illos clericos seipfos per votum obedientiae adstringere voluisse. De voto autem continentiae minor esse potest dubitatio: nã cœlibatus Episcoporum, & sacerdotum ex institutione Apostolorum vsq; in hanc diem inuolutus in Ecclesia Catholica seruat. De etiam Augustinus, qui suos clericos ad exemplar clericorum Apostolicorum reformauit, expressè dicit, illos non solum vitam communem, sed etiam continentiam vouisse serm. 2. de communi vita Clericorum. Clericus, inquit, *duas res professus est, sanctitatem, & clericatam.* Per sanctitatem verò omnes continentiam siue castitatem intelligunt, quae nomine sanctitatis exprimitur in diuina Scriptura, ita enim ait Apostolus 1. ad Corinth. 7. dum ad continentiam nos hortatur. *Et mulier inuoluta, & virgo cogitatur, qua Domini sunt, vt sit sancta corpore, & spiritu.* Et David 1. Reg. cap. 21. *Et quidem si de muliere agitur, continentiam nos ab heri, & nudus tertius, quando querebamus: & fuerunt vasa puerorum sancta.* & D. Thomas communiter receptus in 2. 2. q. 88. art. 7. expressè dicit, quod solemnitas votorum attenditur secundum aliquid spirituale, quod ad Deum pertinet id est secundum aliquam spiritualem benedictionem, vel consecrationem, quae ex institutione Apostolorum adhibetur in professione certa regulari, secundo gradu post sacri Ordinis susceptionem, vt dicit Dionysius 2. c. Ecclesiasticae Hierarchie. Ipse quoque Dionysius cap. 6. eiusdem libri tradidit ritus, & modum solemnem professionis, & tandem omnes Catholici contra Haereticos horum temporum affirmant, emissionem trium votorum ex Apostolorum institutione profectam, & retentam in Ecclesia: & tempore Apostolorum fuisse, qui tria vota Religiosorum profiterentur. Quod si verum est, neque à viro Catholico negari potest, nõ etiam negari posse videtur, inter illos, qui eiusmodi vota profitebantur, primos fuisse ipsos clericos:

puto enim omnes intelligere, ipsos sacerdotes, & clericos maius debitum habuisse ponendi seipfos in statu perfectionis, quam laicos: qui enim hoc non intelligunt, indigni sunt cum quibus de hac re pluribus agamus: indicant enim, se ignorare, quæ ad statum perfectionis requirantur, & quæ personæ ad illum præ cæteris teneantur.

II. Secundo infertur, falsum esse, quod nonnulli ad epistolam 66. Diui Cypriani, in primitiua Ecclesia fuisse duos ordines, siue duas classes clericorum, alteram eorum, qui vitam communem tenebant, alteram illorum, qui priuatam vitam ducentes propria possidebant: nam si per clericos primitiua Ecclesia intelligant illos, qui fuerunt saltem ante annum 220. & circa illud tempus, falsum omnino affirmat, cum prædicti canones Clementis I. & Urbani I. conceptis verbis dicant, omnes clericos illorum temporum communem vitam sine proprio duxisse, & meminint votorū, & hortentur ipsos clericos ad implendum ipsium votum vitæ communis, vt legitur patet. Ad do Eusebium Caesariensem, qui fuit circa annū Domini 330 loco superius allegato dicere, in statū vitæ communis durasse in omnibus Monasterijs, & Ecclesijs vsque ad sua tempora. Ad do Hieronymum, qui obiit circa annum 420. in epist. ad Nepotianum scribere, Dominum non esse partem illius clerici, qui extra Dominum aliquid bonorum temporalium habere voluerit, verbi gratia aurum, argentum, possessiones agrorum, variam suppellectilem: quæ vide in cap. clericus 13. q. 1. Ad do D. Augustinum, qui obiit anno 431. magnopere dubitare, an liceret ordinare clericos, qui nolent vitam communem profiteri: & decreuisse nō ordinare, quamvis postea ad Hypocrisis vitandam decretum abrogauerit, quod vide in c. Certè, eadem causa, & quæstione: at non dubitasset, an liceret clericos proprietarios ordinare, si ab initio nascentis Ecclesiæ Sanctissimi Apostoli, & illorum discipuli duas classes clericorū instituisent, quorum aliqui propria possiderent.

III. Tertio infertur, minus verè dixisse eundem Azorium, clericos regulares ex secularibus ortos per restrictionem, scilicet, quia cum antiqui Canonici solis constitutionibus Apostolicis sine votorum emissionē vitam instituerent, post Concilium Moguntinū, & Aquisgranū Canonici quidam non solum vitam communem debebant: sed tria vota religiosorum monachorum ritu, & more emittente ceperunt: & tunc eiusmodi Canonici vocati sunt Canonici regulares: Canonici quidē, quia Apostolorum canonem, & regulam tenebāt, in commune sua bona conferendo: Regulares verò, quia instar Monachorum tria vota emittēbāt, & se Deo arcibus obligabant quàm ceteri Canonici, & proinde Canonici duplices esse ceperunt: nam alij dicebantur Canonici regulares, alij seculares. Seculares, quia licet Apostolorum regulam

tenebant, nihil proprium habentes, nullo tamen Religiosorū instituto adstricti, tribus Monachorū votis soluti ac liberi erant, ac proinde seculares dicebantur. Quo modo dicendi, illius pace, multipliciter errat. Primo dum inquit, antiquos Canonicos ab Apostolis institutos siue Apostolorū Canonē, & Regulam tenentes, vitam communē tenuisse sine votorum emissionē, indicat: se canones Clementis, & Urbani I. & alios supra citatos minime vidisse: sed de suo hæc scripsisse. Secundo cum ait Canonicos nonnullos post Concilium Aquisgranū, & Moguntinum vitam cōmuni tria vota Monachorū adiungere cepisse: & tunc factā distinctionem Canoniorum regularium, & seclularium: nam certum est, Canonicos siue clericos nō solum ante prædicta Concilia verum ab initio nascentis Ecclesiæ tria vota emittere cōsueuissent: certum est etiam, clericos Hipponenē a D. Augustino reformatos eiusmodi vota emisisse, & vnguenē fatetur, minor, hunc autore prius quā hæc scriberet, materia diligenter nō vidisse, vel apud D. Augustinum, vel apud Theologos, vel apud Canonistas, vel saltem nō legisse Antideri Riccardi Cenomani contra censuram Erasmi, quæ ipse non verbis, saltem re appetitissimè contra traditionem Ecclesiæ probat. Tertio cum ait, Canonicos seculares dictos fuisse clericos illos antiquos Apostolicos, qui Canonem Apostolorum seruantes sine votorum monasticorum emissionē vitam communem tenebant, eum è contrario illi vel absolute clericis, vel clericis regularibus, vel absolute Canonici dicebantur: Canonici verò seculares tunc vocari ceperunt, quando vitæ communis institutū abiecerunt, & propria habere voluerunt, vt notat Glossa in c. Licet, de officio Ordinarij, & ibi Abbas, & idem Abbas in cap. Deus quæ de vita, & honestate Clericorum, & in cap. Episcopus, de Præbendis, & speculator in Rationali diuinorum officiorum, vnde consequens est, Canonicos seculares ex regularibus exortos per relaxationem: non autem regulares ex secularibus per additionem votorum Monasticorum, sicut etiam Præpositus, & Soto cap. præcedenti allegati, & alij passim notauerunt. Quare consultus fecisset hic auctor, si ab istis quæstionibus abstinuisset: quantum enim conijcio, multa de Regularibus scribit, in quibus non erat verus status, vt de omnibus diceret, & nihil intactum præteriret.

Quarto deducitur, falsum esse quod tomo 1. sub anno 328. nu. 21 & duobus seq. infertur: Baronijs, primos, qui vota Monachorum in Ecclesijs inuenerunt, & clericis adiunxerunt, fuisse in Oriente magnum Athanasium, & in Occidente D. Eusebium Episcopum Vercellensē, cuius si de prima trium votorum emissionē per clericos facta loquatur, falsum omnino dicit: cum aperte scribant præfati Pontifices Clementis, & Urbani Primi, clericos Apostolicos vota emisisse, & D. Hieronymus de Viris Illustribus in Phione fer-

... primorum Ecclesiam illud vitæ institutum aliquot...
... Eusebium...
... Clericorum, & Monachorum...
... Quare vt aliquo modo...
... Baronijs...
... D. Eusebium...
... sed per reformationem...
... rigidas...
... acceptas...
... hoc certū, nō...
... regularibus...
... regulares...
... instituti...
... multo...
... vitæ...
... Actis...
... laicis...
... institutum...
... voti...
... Moachi...
... inter clericos...
... illi...
... non desunt...
... Capitulum...
... in primitiua...
... obediētia...
... in verbo...
... Episcopus, & Clericus...
... hoc est...
... solent...
... in verbo...
... Deorum.

CAPVT SEPTIMVM.

De Clericis Canonici ante D. Augustinum aliquam certam, & determinatam regulam habere.

Vm duo sint ad Regularem ordinem instituendū necessaria, nimirum professio Regule, ac certus, & determinatus habitus. cap. Porrectum de Regularibus, notatque D. Thomas communiter à Doctoribus receptam. l. 1. g. 6. hinc duplex dubium circa Regulam Canonici Ordinis institutione traditam, scilicet exortum, alterum an clericis Canonici, quos D. Augustinum præcesserunt, aliquam

bat, primitiuam Ecclesiam illud vitæ institutum coluisse, quod tunc Monachi tenebant, & Eusebius Cæsariensis scribat, illud institutum primitiuæ Ecclesiæ retentum vsque ad sua tempora in omnibus Ecclesijs, & Monasterijs, vbi vides, idem fuisse institutum Clericorum, & Monachorum primitiuæ Ecclesiæ. Quare vt aliquo modo concedamus, verum esse, quod Baronius scribit, dicendum est, B. Athanasium, & B. Eusebium primos fuisse, qui clericis instituta monachorum adiunxerunt, non per nouam institutionem, sed per reformationem: vel quia præter tria vota aliquas rigiditates, & obseruantias ex ordine monachorum acceptas ipsis clericis addiderunt, & tandem hoc certum, non clericos regulares ex monachis ortos, sed e contrario monachos ex ipsis clericis regularibus: nam primò omnes clerici regulariter viucentes instituti sunt, & communem vitam ducentes: secundò, multi etiam ex laicis primitiuæ Ecclesiæ communem vitam ducebant, vt patet ex Actis Apostolorum: tertio, cum calor diuini Spiritus in fidelibus laicis defecisset, aliqui tamen illud vitæ institutum retinere voluerunt, & ad illud solemnem voto se obstrinxerunt: & isti vocati sunt Monachi, qui medium gradum tenebant inter clericos, & laicos, ex Dionysio cap. 6. de Ecclesiastica Hierarchia, & isti sub regimine clericorum manebant, quippe qui non nisi à tempore Siricij Papæ ceperunt ad ordines admitti ex dispensatione. Imò non desunt, qui in dubium reuocent, an in primitiuæ Ecclesiæ ipsi Monachi tria vota profiterentur, & Glossa in cap. de Viduis in verbo Proprijs. 27. q. 1. & Ioannes Andree in cap. finali de conditionibus appositis dicit, quod olim Monachi non præstabant obedientiam alicui, & alia Glossa in l. Si quis presbyter in verbo Monachus. C. de Episcopis, & Clericis, dicit, quod Monachi propria possidebant, & hoc est certum, quod illi more laicorum decimas soluebant, vt notat Glossa in cap. Ex parte tit. l. in verbo Laborum. de Decimis.

CAPVT SEPTIMVM.

An Clerici Canonici ante D. Augustinum aliquam certam, & determinatam regulam haberent.

I Vm duo sint ad Regularem ordinem instituendum necessaria, nimirum professio Regula, ac certus, & determinatus habitus. cap. Porrectum. de Regularibus, notatque D. Thomas communiter à Doctores receptus in 2. 2. q. 184. art. 6. hinc duplex dubium circa ea, quæ de Canonici Ordinis institutione tradidimus, statim exoritur, alterum an clerici Canonici, qui B. Augustinum præceperunt, aliquam

certam Regulam haberent: alterum an haberent aliquem habitum certum, & determinatum. primum dubium in hoc capite, secundum in sequenti expendemus, & resoluemus. Rursus aduertendum, primum dubium non vnum, sed plures etiã articulos continere, primus enim esse potest, an haberent aliquam certam Regulam: secundus quænam illa esset: tertius an illam Regulam expressè, & sub aliqua determinata verborum forma profiterentur. Circa primum articulum à parte negatiua est apparens argumentum: quia si affirmemus, illos certam regulam habuisse, vix ac ne vix quidem assignari posse videtur, quænam illa fuerit: non enim sufficit respondere, illam fuisse regulam Apostolicam in Actis Apostolicis descriptam: nam regula illa generalis est, quàm non solùm clerici Canonici, verum etiam Monachi, & in vniuersum omnes Regularium ordines profiterentur: hoc enim est, quod inquit Glossa in quartum caput Actuum Apostolicorum, in illo primo instituto Christianorum omnes Regularium ordines veluti in sinu materno contentos fuisse. Quare vt ordo Canonicus à Monastico, & ab alijs ordinibus esset specie distinctus, opus erat altera Regula, cum ordinum distinctio non solum sumatur ex professione trium votorum, in qua omnes ordines conueniunt, sed ex distinctis regulis, secundum quas distincti ordines diuersimodè professionem emittunt. Et augetur difficultas, quia sicut clerici ante Augustinum profiterentur Regulam Apostolicam, ita etiam & Monachi: vnde sicut Canonici Regulares prætendunt huiusmodi Regulam illis traditam, ita & Monachi: & sicut Canonici prætendunt, illorum ordinem fuisse primum ordinem institutum in Ecclesia, ita etiam & Monachi: & non desunt graues auctores, qui affirmant primum ordinem institutum in Ecclesia, fuisse ordinem Monasticum, inter quos est D. Bernardus in Apologia ad Gulielmum Abbatem Cluniacensem.

Nec videtur sufficere, si dicam, quod D. Thomas in 4. d. 38. respondet, quòd antequam essent ista regula, quæ modò sunt, erat aliquis modus viuendi ab Ecclesia approbatus, quo aliqui ad ea, quæ supererogationis sunt, se obligabant: & tunc certi temporis obligatio ad illum modum viuendi idè faciebat, quòd nunc obligatio ad certam regulam: quia D. Thomas loquitur ibi non de regula, sed de modo profitendi: imò solemnitas illa forma seu modus profitendi certam aliquam determinatam regulam postulabat.

Nilominus absolute dicendum est, illos clericos aliquam certam Regulam habuisse, secundum quam profiterentur: nam Regularis à Regulari dicitur vnde vel non erant illi clerici Regulares, vel aliquam Regulam habebant: & quoniam solutio huius dubij ex resolutione secundi articuli pèdet.

Ad secundum articulum deueniedo, resolute dico, Regulam secundum quam clerici primitiuæ Ecclesiæ profiterentur, erat ipsa regula in Actis

174

Apostolicis descripta enim habemus ex Diuo Augustino in sermonibus de communi vita Clericorum, in quibus fatetur, suos clericos instituisse secundum modum, & regulam sub Sanctis Apostolis constitutam. Imo verò ipsa Regula Augustini nihil aliud est, nisi explicita Regula Apostolica, vt vel prima verba eiusdem Regule satis euidenter indicant. Possidius quoque in vita D. Augustini inquit, illum monasterium intra Ecclesiam instituisse, & cepisse viuere secundum modum, & regulam sub Sanctis Apostolis constitutam, quod etiam habetur in dicto officio per Ecclesiam probato, vt superius dictum fuit.

Ad illud verò quod in contrarium obijcitur, Respondeo, distinctionem ordinum non ex sola Regula, sub qua professio emittitur, sed ex alijs etiam circumstantijs desumi, & præsertim ex diuersis finibus, ad quos ipsi ordines Regulares sunt instituti, & ex diuersis constitutionibus ipsi Regulæ superadditis: nam in Ecclesia multi sunt ordines sub B. Augustini Regula militantes, qui nihilominus vel ob distinctos fines, ad quos fuerunt ordinati, vel ob distinctas constitutiones superadditas, pro distinctis sunt habiti, & nunc habentur, vt Ordo Clericorum, Prædicatorum, Seruorum, & Eremitarum, ac etiam militum Rhodiorum, S. Iacobi de Spata, & aliorum, & ita in proposito nostro ante regulas, quæ modò sunt in Ecclesia, tam clerici, quam monachi regulam Apostolicam profitebantur: nec tamen erant vnus Ordo, sed pro distinctis habebantur. Distinguebantur enim primò ratione finium, ad quos quilibet Ordo fuerat ordinatus, nam finis Ordinis Monastici est vita contemplatiua: cæterum finis Ordinis Clericalis est tum contemplatiua, tum actiua, vt dicit D. Thomas 2. 2. quæst. 189. art. 8. ad 2. Rursus monachi pascuntur, & propria, & aliena peccata plangunt. cap. Alia 16. quæst. 1. clerici verò pascunt oves Christi prædicando, docendo, sacramenta ministrando, & curam animarum exercendo, ibidem. Distinguebantur quin etiam monachi à clericis per varias constitutiones ipsi Regulæ Apostolicæ superadditas, vel ab Episcopis, sub quorum custodia, & cura debebant, vel à Concilijs, vel à Summis Pontificibus, vel ab ipsis monachis, ac illorù Abbatibus, vt videri potest apud Cassianum, & in vitis Sanctorum Patrum, ac etiam in antiquis Concilijs, in quibus multa fuerunt ordinata ad vitam clericorum, & monachorum informandam, quæ statuta non solum ante D. Augustinum, verum etiam post illum Regulæ sunt nuncupata, vt patet in vita Innocentij I. de quo in Pontificali Romano, & apud Anastasium, & alios legitur, quod fecit statutum de Regulis monasteriorum, vel vt alij dicunt, fecit Regulas pro monachis.

III. **P**orro quod spectat ad tertium articulum, an dicat clerici secundum aliquam determinatam formam profiterentur expressè, recens quidam autor nomine Iosephus Moxzagrus, qui nuper

ad manus meas peruenit, in primo libro de rebus gestis Canoniceorum Regulaticum pag. 26. scribit: *Nusquam legitur Apostolorum, vel clericorum primitiua Ecclesie ad Augustinum vsque expressè professos fuisse. sed nec vllibi Augustinum, & clericos eius. Cuius assertio nis fundamentum est, quia, inquit, Augustinus nusquam præfert aliquam formam professionis subiungit: *Ausim affirmare huiusmodi professum fuisse sub tacita professione, que in clericis tunc annuntiatur promotioni clericatus, absque aliâ expressam verborum, sicut modò paupertas, & castitas conceduntur sub obedientia, quamuis non exprimentur: & sicut continentia in assumptione Ordinis, vt notat Ioannes Andreas in cap. Legebatur. de Maioritate, & obedientia.**

Verum licet sola professio tacita sufficere potuisset ad hoc, vt Regulares verè, & propriè dici possent: Censeo nihilominus, illos non solum tacitam, verum etiam expressam votorum, & regulæ Apostolicæ professionem tum ante D. Augustinum, tum etiam tempore illius, ac post illum emisisse, primò quia ita expressè dicit D. Thom. in 4. d. 38. q. 1. art. 2. quæstionem 3. ad tertium, dum inquit, quod antequam essent illæ Regulæ, quæ nunc sunt, erat aliquis modus viuendi approbatus ab Ecclesia, quo aliqui ad ea, quæ supererogationis sunt, se obligabant, & tunc ceteri temporè obligatio ad illum modum idem faciebant, quod nunc obligatio ad certam regulam. agebat enim ibi D. Thomas de solemnitate voti, quod emittitur per professionem certæ regulæ, vt patet ex argumento, cui respondet, & ex tota quæstione. votum autem solemne non tacitam, sed expressam professionem requirit, & clarius in 2. 2. quæst. 82. art. 7. in corpore, vbi dicit, solemnitatem voti attendi secundum aliquid spirituale, quod ad Deum pertinet, id est secundum aliquam spirituales benedictionem, vel consecrationem, quæ ex institutione Apostolorum adhibetur in professione certæ regulæ, vt dicit Dionysius 2. ca. Ecclesiastica Hierarchie, & quod votum solemne in primitiua Ecclesia requireret expressam professionem, habemus ex D. Dionysio in 6. cap. Ecclesiastica Hierarchie, vbi ille, qui votum solemne emittit, etiam expressam professionem facit, expressè renuntians omnibus diuisibilibus, id est diuisijs istius seculi. Vide illud caput in 3. part. Addo, cum dicit Augustinus, suos clericos fuisse professos sanctitatis, & professos fuisse clericatum & toties repetat nomen professionis, illud quæ in culcet, ac exaggeret, probabile admodum esse, illos non per solum Ordinis susceptionem profiteri solitos, sed etiam expressè promittendo vitam communem, & continentiam, & obedientiam. Quod confirmatur, in professione tacita continentia non emittitur per susceptionem cuiuscunque Ordinis, sed solum per susceptionem Ordinis sacri: verum in monasterio Diui Augustini, tam in horto Valerij, quam in domo Episcopi erant clerici professi, qui non erant in sacris constituti, & de primo monasterio id

part.

quædam verò idem probatur ex sermone 2. de Communi vita Clericorum, vbi meminit Patris Augustini, qui necdum erat in sacris constitutus, & ex epist. 166. in qua meminit cuiusdam Augustini sacrum à puercis in monasterio nutriti, sed nullius nisi Lectorem clericibus insignijs ordinis præcedentem, sed expressam professionem emittentem.

Necesse est, quod B. Augustinus, aut alij ante Augustinum aliquam determinatam formam professionis non tradiderint, credendum enim est, talem formam traditam, quamuis illam non tenent, præsertim si potest, talem formam traditam esse in monasterio loqui videatur, tamen reuera loquens de omnibus, qui per votum solemne spectant monachos, quæ sit forma proficendi fuisse in genere, quod scilicet aliquibus expressè emittitur, quibus tamen votum id exprimerent in illorum arbitrio, ut patet ex illis, sicut etiam in contrahendo matrimonio determinata est à Christo forma in genere, & consensus exprimitur per aliqua verba verba, vel per signa externa, quæ à contrahentibus intelligi possunt, quibus autem verbis in particulari modo consensus exprimitur sit, in arbitrio contrahentium relictum fuit.

CAPVT OCTAVVM.

An vltim Clerici Canonici ante Augustinum certum regulæ habitum haberent.

Secundum dubium maiorem difficultatem ingerit, an vltim Clerici Canonici ab Apostolis instituti ante D. Augustinum haberent aliquem certum, & determinatum habitum. nam quod cuiusmodi habitus habuerint, necesse est dicendum videtur, quia determinatum habitum necessario requiritur ad determinationem eorum ordinem constitutum tanquam signum certæ professionis interne, vt notat D. Thom. 2. 2. quæst. 8. art. 8. è contrario vero vix potest esse imaginari, quia, & qualis fuerit huiusmodi habitus, cum ex verisimilitudine Ecclesiæ traditione, ac ex modo pingendi Sanctos Apostolos, à clericis primitiua Ecclesiæ approbato habitus nullum certum, & determinatum habitum, sed quilibet illum habitum induere, quem decorem, & tem perari, & loco congruere, & admodum vel quædam pietas, & charitas fidei præferret. Nec videtur sufficere, si quis reprobatur, illorum habitum fuisse tunicam lineam.

patet. secundo vero idem probatur ex sermone 2. de Comuni vita Clericorum, ubi meminit Patris nepotis sui, qui necdum erat in sacris constitutus & ex epist. 261. in qua meminit cuiusdam Antonij secum à pueritia in monasterio nutriti, sed nullis nisi Lectoratus clericalibus insignijs ornati. Illi ergo non per solam Ordinis susceptionem profitebantur, sed expressam professionem emittebant.

IV. Nec refert, quod B. Augustinus, aut alij ante illum aliquam determinatam formam profitendi non tradiderint. credendum enim est, talem formam traditam, quamvis illam non teneamus, secundo diei potest, talem formam traditam à D. Dionysio loco proxime allegato. nam licet de solis monachis loqui videatur, tamen reuera loquitur de omnibus, qui per votum solemne speciali modo seipos diuino seruitio mancipabant, aut tandem dicendum, formam profitendi fuisse determinatam in genere, quod scilicet aliquibus verbis exprimerent vota, quæ emittebant, quibus autem verbis id exprimerent in illorum arbitrio relinqui consueuiss, sicut etiam in contrahendo matrimonio determinata est à Christo forma in genere, vt consensus exprimat per aliqua verba sensibilia, vel per signa externa, quæ à contrahentibus intelligi possint: quibus autem verbis in particulari eiusmodi consensus exprimens sit, in arbitrio contrahentium relictum fuit.

CAPVT OCTAVVM.

An ijdem Clerici Canonici ante Augustinum certum regularem habitum haberent.

I. Secundum dubium maiorem difficultatem ingerit, an ijdem Clerici Canonici ab Apostolis instituti ante D. Augustinum haberent aliquem certum, ac determinatum habitum. nam quod eiusmodi habitum habuerint, necessarium dicendum videtur, quia determinatus habitus necessarium requiritur ad determinatum regularem ordinem constituendum tanquam signum externum professionis internæ, vt notat D. Tho. 2. 2. quæst. 18. art. 8. è contrario vero vix possibile est imaginari, quis, & qualis fuerit huiusmodi habitus, cum ex vetustissima Ecclesie traditione, ac etiam ex modo pingendi Sanctos Apostolos, & clericos primitiue Ecclesie approbato constet, illos nullum certum, ac determinatum habitum tulisse, sed quisque illum habitum induerat, quem decentem, & temporis, & loco congruentem existimabat, vel quem pietas, & charitas fidelem offerebat. Nec videtur sufficere, si quis respondet, illorum habitum fuisse tunicam lineæ,

quam nunc etiam Canonici Regulares deserunt, hic enim ad summum esse poterat habitus, quem in Ecclesia, & in sacris peragendis deserebant, sicut & nunc faciunt. Verum de isto habitu quæstio non est, sed de habitu quotidiano, ac viali, quem extra Ecclesiam Regulares quique deserunt.

II. Pro huius itaque dubij resolutione primò aduertendum est, duplicem esse habitum Clericorum Canonice, qui Canonici Regulares nunc vocantur, alterum internum, alterum externum. Habitus internus is est, qui proprie regularis dicitur, quem in sua professione Canonicus Regularis assumit, ac gerit in signum eiusdem professionis: hic habitus est sola, & simplex linea tunica, siue superpelliceum, siue rochetum nuncupata, quam etiam camisiam romanam vocamus, vt notat Ioannes Andreæ in clem. 1. de Electione, in verbo Habitus, vt colligitur euidenter ex Constitutionibus Benedicti Papæ huius nominis XII. pro reformatione Canonicorum Regularium editis, in cap. de forma habitus: cetera namque accidentalia sunt, hic autem solus est habitus illorum proprius, & essentialis, habitus verò externus est externum tegumentum, quod causa maioris decentie, aut necessitatis, aut etiam utilitatis, habitui interno superinducimus. eiusmodi sunt pallium, cappa, seu tabardum, & alia id genus, quibus canonici vtuntur super tunica lineæ, cum domo exeunt, vel itinera conficiunt. Inter hæc duo genera discrimen est, quod habitus internus nunquam dimittit, aut variari, aut occultari potest, ita vt cuius quisque sit professionis, vel instituti non agnoscat, & contra facientes incidunt in Canonem excommunicationis late sententiæ per textum in cap. 2. Ne clerici, vel monachi, in e. habitus verò externus in causa rationabili mutari, & variari potest, siue in materis, siue in forma, siue etiam in colore: cuius variationis exempla videri possunt in varijs Prouincijs, in quibus sunt Canonici Regulares, & notatur in dictis Constitutionibus Benedicti XII. in cap. de forma habitus, & vestimentorum, & etiam à Ioanne Andreæ in Clement. supra citata: Habemus etiam aliud istius variationis exemplum in e. Deus qui, de vita, & honestate clericorum, ubi Pontifex Lituoniensis Episcopo scribens, qui multos Regulares ex diuersis Ordinibus ad Euangelium illis gentibus prædicandum acceperat, ac inter illos quamplures Canonicos Regulares, iubet, vt ijdem regulares interno habitu retento, quem nulatenus dimittere, vel immutare debebant, in vniuersum decentem habitum externum se in vicem conformare studeant. & ibidem Glossa in verbo, Professus, & Abbas versiculo, in ea glossa, notant, quod solus habitus interior, non autem exterior est de substantia Religionis.

III. Secundò sciendum est, antiquos clericos apostolicos, etsi certum, ac determinatum habitum externum non haberent, siue quoad materiam, siue etiam quoad formam, & colorem, sed quisque

illo habitu vteretur, quem loco, ac tempore congruentem existimabat, vel quem fidelium pietas, & charitas offerebat habuisse nihilominus certis, & determinatum habitum internum, qui in omnibus vnus, & idem erat. is erat linea tunica candida, siue peplo liccum, siue rochetum, siue cotta vulgariter nuncupata. Et quod hic fuerit proprium vsualis, & essentialis habitus illorum clericorum, ex non paucis, nec dubiis fidei autoribus, ac etiam euidentissimis coniecturis monstratur. Nam vt omitteremus vestem lineam fuisse proprium habitum veterum Sacerdotum, & Leuitarum antiquae Legis Moisaicae in quibus nouae Legis Euangelicae Leuitae, ac Sacerdotes figurabantur, vt inquit text. in cap. 2. 21. dist. notat Durandus in Rationali diuinorum officiorum lib. 2. in princip. & Albertus Trotus in tract. de perfecto clerico cap. 16. & 17. Primò eidem veritati adimplatur Nicolaus de Lyra in 6. c. Apocalypsis circa illa verba: *Et ecce equus albus*. vbi per equum album exponit eorum Apostolorum, qui vestimentis albis, & lineis utebantur, & adeo Mahumetes vocabat illos per irrationem homines dealbatos: *Videntur*, inquit, *alij melius dicere, quod per equum album intelligitur catu* apostolorum dealbatus sanctitate vitae: & quia Iacobus Ierosolimitana Ecclesia Episcopum, vt dicit Hieronymus in lib. *libertium verorum*, dicitur vsu fuisse tunc non vestibus laneis, sed lineis. & per consequens albus. Et idem alij potest probabiliter de alijs Apostolis: vnde & Mahumetas vocat eos viros dealbatos.

Secundus est liber Historiae Sancti Syluestri, in qua legitur, quod B. Euphrasius Episcopus Philiae Romam venit veste candida, & linea indutus, quae dicitur fuisse B. Iacobi Apostoli.

Tertius Cassianus lib. 1. de Institutis Renunciatum cap. 5. vbi describens habitum Religiosorum, quos D. Marcus instituit in Alexandria, inquit *Colobis quoque lineis induti, quae vix ad cubitorum ima pertingunt, nuda de reliquo circumserunt manus &c. & cap. 7. Post haec angustio pallio, tam amictus humilitatem, quam humilitatem precij, compendium, seclantes, colla pariter, atque humeros regunt quod Maiores tam nostro, quam ipsorum nuncupatur eloquio, atque ita planetiarum, etque virorum pretio simul, ambrosionem, declinant. Vbi videt, illum clericorum habitum describere, quem nunc etiam in multis Ecclesijs, & monasterijs gerunt: & quanquam videatur de monachis haec scripsisse, tamen certum est, inter Religiosos a D. Marco institutos, potiores partes obtinuisse ipsos clericos, Adde, Cassianum suum librum non de Institutis Monachorum, sed de Institutis Renunciantium adituisse, qui titulus oēs Regulares tam Clericos, quam Monachos complectitur: praeter quod sub nomine Monachorum sepius idē clericis Regulares comprehenduntur. Et quidquid sit de hoc, certum est, habitum lineum non monachorum, sed clericorum esse proprium, ex antiquissima, & vsu receptissima Ecclesiae traditione.*

Quartus est autor vitae, & martyrii B. Cypriani Episcopi Carthaginiensis Pontius nomine, qui scribit, cum illi caput amputandum esset, primò exsultasse birrum, & postea Dalmaticam. & sic remansisse in veste linea illa enim erat habitus Episcoporum, & Sacerdotum antiquorum, vt notat Baronius tom. 2. sub ann. 261. num. 4.

Quintus est Chrysostomus hom. 83. in Matth. vbi de clericis loquens ait: *Haec est dignitas vestra, haec stabilitas, haec corona, non quia tantum induti candidissimam per Ecclesiam ambulatis, &c.* Dices hos auctores de veste sacra, vel de habitu Episcoporum loqui, non de habitu vsuali clericorum extra ministerij sacrorum. Sed contra hanc responsum adhibeo alios testes, qui expressè aiunt vestem lineam fuisse habitum non solum Praetorum, sed communem omnium clericorum, quem ferebant non solum in Ecclesia, dum sacra fierent, verum etiam extra Ecclesiam, vti habitum quotidianum, & vsualem, ex quibus

SEXTUS in ordine sit D. Hieronymus lib. 1. contra Pelagianos inter medium & finem, vbi haec habet: *Quae sunt rogationum iura contra Deum, si tantam habueris munditiam, si Episcopus, presbyter, diaconus, & reliquus Ordo Ecclesiasticus in administratione sacrificij cum sum candida veste processerit. Et ne quis statim dicat, illum de veste sacra loqui, non de vsuali, audiatur illum in lib. de Institutione Clericorum, siue in epist. ad Nepotianum haec scribentem. *Vestes pulvis aequè deuita, vt candidas, vnaque vis sordis pari modo sugenda sunt, quia aeternum delictum, alterum gloriam redolet.* Similis de habitu Augustini scribit Possidius in eius vita cap. 21. subiungens postea Hieronymus: *Non absque amictu lineae meare, sed pretium vestrum linearem non habere, laudabile est. Ecce tibi, tempore Beati Hieronymi vestis lineae vsualis clericorum erat habitus, sine quo clericus non incedere ab ipso Diuo Hieronymo laudatur, dum nimis candidis, & pretiosis non vitator, qui abusus per illa tempora forsitan inter clericos obrepserat. Idem Hieronymus in epist. ad Fabiolam de vestibus Sacerdotum, & Clericorum: *Vestimenta sua non scindet, quia candida sunt, quia impolluta, quia agnum sequentis, & de atronja eorum vestibus.***

Septimus est Beatus Augustinus, qui de habitu suorum clericorum, quos ad normam Regulae Apostolicae reformauit, ita loquitur in sermone secundo de communi vita clericorum. *Senio detur, vel lineam tunicam, vel aliquod aliud, nisi commune.* Et ille habitus erat communis tam ipsis clericis, quam eidem Augustino, & erat habitus quotidianus, & vsualis, quem non de Sacrificijs accipiebant, sed de communi vestuario, vt in prima parte probatum fuit. Diuus autem Augustinus non legitur, nouum habitum clericis praecipuisse, sed illo eodem vsu, quo & ceteri clerici illo tempore vti consueverant.

¶

¶ Sed quod hanc veritatem maxime confirmat, est quod hunc habitum esse, qui vsus, & forma veri habitus Apostolici, & Clericorum Apostolicorum in Ecclesia Romana, quae dicitur Apostolica, & praeterquam in ipso Domino Apostolice in Petri Apostolorum Principis locum obtinet, & in Episcopis, qui gerunt vices ipsius in Ecclesia, & Clericis Apostolicorum, necnon in Praetatis, & Clericis Apostolicis, & Sanctissimi Domini nostri à postolice habitus est vestis lineae, cum tunica alba, & birrum, & habitus admodum vsualis est proprius, & licet motus admodum Episcopalem assumpti proprium habitum continerent nec vestem lineam assumunt, sed extra ad apicem summi gradus Apostolice professionem, velle vestem lineam accipiunt. Si quidem qui Episcopi ordinantur, in sua creatione vestem lineam accipiunt nisi sint monachi, quos quidem habitum tenere oportet in signum modestae professionis, quam emiserunt. Idem in Clerico Canonice Apostolice, Proto-notarijs, & ceteris Praetatis Romanae Curiae feruatur, qui non in illa creatione vestem lineam accipiunt, sed in eadem solum cum diuina interant, sed in ministerijs publicis vtuntur.

¶ Argue hinc argumentum e-identissimum de veritate vestis clericorum Apostolicorum habitus, quae vestis, ab ipsius Apostolis designata, postea tenet Ecclesia Romana, quae vniuersalis est à Apostolica, nec Concilij instituta, & in quibus tenentem est, non nisi auctoritate Apostolica, & legitime credatur. Ceterum vbi vestis lineae in Ecclesia Romana apud clericos habetur, quae apud Episcopos, & ipsi Dominici Apostolice antiquissimus est, cuius initij memoria non extat. Ergo signum est Apostolice traditionis, non à Regula à B. Augustino tradita lib. 4. contra Donatistas cap. 24.

¶ Vestis, quod si vestis lineae in institutione Apostolica clericorum proprius esset habitus, non tenet illam f. mper. & vbiq; ferre debent, quod cum non faciant, in dicitur est, illam non tenentem: Apostolica proprium eorum habitum non tenet. Nam respondendo, quemadmodum in prima parte dictum fuit, omnes clericos ab iniuncta Regula habere, & sic etiam vestis lineae omnium clericorum communis, & vsualis erat habitus. Porro quod non nisi successu temporis multi ex clericis à prima Regula communis vitae instituto decesserunt, alij vero idem institutum retinuerunt, & ceteri ex Apostolica concessione vsu quoque vestis lineae omiserunt, & in solis Ecclesiae functionibus Ecclesiasticis huiusmodi habitum retinuerunt, quem ceteri clericis, qui in vestem Regulae tenuerunt, quotidie detrahere cum enim habitus regularis signum sit excommunicationis internae, haec se se inuicē conueniunt, & abiecerunt professionem, & abiecerunt habitum. Dicitur At clericis seculares in functionibus Ec-

Sol

V. **S**ed quod hanc veritatem maximè confirmat, nulli dubium est, quin vsus, & forma veri habitus Apostolici, & Clericorum Apostolicorum seruetur in Ecclesia Romana, quæ dicitur Apostolica, & præsertim in ipso Domino Apostolico qui B. Petri Apostolorum Principis locum obtinet, & successit in Episcopis, qui gerunt vices aliorum Apostolorum, necnon in Praelatis, & Clericis Apostolicis. At Sanctissimi Domini nostri Apostolici habitus est vestis lineæ, cum tunica alba, & birro, qui habitus ad o. illius est proprius, vt licet monachi ad ordinem Episcopalem assumpti proprium habitum retineant nec vestem lineam assument, tamen cum ad apicem summi gradus Apostolici promouentur, illico vestem lineam accipiunt. Similiter qui Episcopi ordinantur, in sua creatione vestem lineam accipiunt, nisi sint monachi, quos priorem habitum tenere oportet in signum monasticæ professionis, quam emiserunt. Idem in Clericis Cameræ Apostolicæ, Proto-narijs, & ceteris Prælati Romanæ Curie seruat, qui omnes in sua creatione vestem lineam accipiunt, & illa non solum cum diuinis interlunt, sed in omnibus actibus publicis vtuntur.

Atque hinc argumentum eodentissimum deducitur, hanc vestem clericorum Apostolicorum habitum extitisse, ab ipsismet Apostolis designatum, quod enim tenet Ecclesia Romana, quæ vniuersalis est, & Apostolica, nec Concilij institutum, sed semper retentum est, non nisi autoritate Apostolica traditum, rectissime creditur. Ceterum vsus vestis lineæ in Ecclesia Romana apud clericos Apostolicos, quin apud Episcopos, & ipsu Dominum Apostolicum antiquissimus est, cuius in itij memoria non extat. Ergo signum est Apostolicæ traditionis, iuxta Regulam à B. Augustino traditam lib. 4. contra Donatistas cap. 24.

VI. **N**ec obstat, quod si vestis lineæ ex institutione Apostolica clericorum proprius esset habitus, omnes clerici illam semper, & vbiq; ferre deberent, quod cum non faciant, in iudicium est, illam ex institutione Apostolica proprium eorum habitum non esse. Nam respondeo, quemadmodum in prima parte dictum fuit, omnes clericos ab initio Regulares fuisse, & sic etiam vestis lineæ omnium clericorum communis, & vsualis erat habitus. Porro quemadmodum successu temporis multi ex clericis à primo illo communis vitæ instituto desierunt, alij verò idem institutum retinuerunt: ita etiam multi ex Apostolica concessione vsu quoque diuinum vestis lineæ omiserunt, & in solis Ecclesijs vel functionibus Ecclesiasticis huiusmodi habitum retinuerunt, quem ceteri clerici, qui institutum vitæ Regularis tenuerunt, quotidie deferunt. cum enim habitus regularis signum sit eternum professionis internæ, hæc se inuicem consequuntur, tenere professionem, & tenere habitum, abijcere professionem, & abijcere habitum.

Dicitur. At clerici seculares in functionibus Ec-

clesiasticis eiusmodi habitum gerunt, non ergo est habitus professionis.

Respondeo vestis lineæ est habitus tum professionis, tum clericalis. ideo Canonici Regulares, quia sunt clerici, & quia sunt professi, semper habitum deferunt, tam quando munera clericalia exercent, quam quando non exercent, & e contra clerici verò seculares, quia non sunt professi, habitum lineam deferunt solum in functionibus clericalibus, non autem in alijs actibus priuatis. Similiter monachi licet sint professi, non tamen deferunt eiusmodi habitum, nisi in functionibus clericalibus: quia non sunt clerici ex vi suæ professionis, sed quali per accidens.

Dicit. Clericos Cameræ Apostolicæ, & alios Romanæ Curie vestem lineam deferre, etiam extra functiones Ecclesiasticas.

Respondeo, hoc nostram sententiam minime infirmare, sed potius confirmare: hinc enim desumitur argumentum, omnes clericos Romanæ Ecclesiæ ab initio eiusmodi habitum gestare cõsueuisse, cuius gestaminis vestigium etiam nunc à primo illo instituto relaxati detinent.

VII. **N**on me latet, præter tunicam lineam fuisse antiquis clericis aia indumenta tum ex vsu antiquo, tum etiam per Summos Pontifices, & Sacra Concilia designata qualiterant, quæ Mafortes, siue Almutia, Lacerna, Dalmacia, Planetica, Birri, Cappæ de choro clausæ, cappæ aperta, & pallia vocabantur: de quibus Cassianus dicto lib. 1. de institutis Renuntiantium, Augustinus ser. 2. de Comuni vita Clericorum, Gratianus in suo Decreto 30. d. & 21. q. 4. & sibi, Benedictus XI. in Reformatione generali totius Ordinis cap. de Forma habitus, & Molanus lib. 3. de Canonicis c. 5. & sequentibus. Verum quòd illa ad substantiã clericalis habitus minime spectent, ac etiam pro locorum, & temporum varietate sint immutata, quin etiam nonnulla tum clericis, tum monachis sint communia, prolixius de illis agere, superfluum existimauit.

CAPVT NONVM.

De forma tonsuræ Clericorum Apostolicorum.

Qvod non desint, qui sub nomine habitus etiam ipsam tonsuram clericalem siue monasticam latissima quadam acceptione, ac extensione completi voluerint, vt vidri potest apud venerabilem Bedam lib. 5. Historiæ gentis Anglorum cap. 22. & in Concilio Quarto Tolitano cap. 40. vbi de tonsura clericali inter alia hæc habet: *Vnde oportet pro amputando ab Ecclesijs scandalo, vt hoc signum dedecoris auferatur. Et sit vna tonsura vel habitus.*

VII

I.

184

fiat tōnis hīspānia est vni: Hinc merito ex nobis desiderari animaduertimus, vt de forma habitus clericorum Apostolicorum agentes, de illorū tonsura aliquid impræsentiarum dicamus, tum vel ob hoc præferimus, quod in forma ipsius tonsuræ clericorum regulares distinguantur à secularibus non solum laicis, verum etiam clericis. Istud quæsitum vt quò breuius fieri possit, elucidemus, & resoluamus, ijs omisis, quæ de Paganorum sacrificulorū tonsuris auctores pleriq; à Baronio to. 1. sub anno 58. n. 122. relati scribunt. Suppono imprimis, tonsuræ vsū apud omnes clericos, & monachos antiquissimum in Ecclesia Catholica semper fuisse, & consequenter in traditione apostolica fundatū: de quo scripserunt auctores tum antiquissimi, tum etiam probatissimi, nimirum venerabilis Bedæ lib. 3. Historiæ gentis Anglorum c. 26. & lib. 5. c. 22. Alcuinus, Rabanus, Amalarius, Ilidorus, & alij à Baronio loco proxime citato, & à Cardin. Bellarmin. lib. 2. de Monachis cap. 40. allegati.

II.

Nec vacat de causis huius institutionis præsentis loco disputare, an tonsura clericalis in memoriam sicut coronæ Saluatoris nostri Iesu Christi fuerit instituta, vt sentit Bedæ in locis prox. alleg. an in signum specialis consecrationis, qua monachi, & clerici seipso Deo dedicauerunt, quemadmodum in veteri lege Nazaræi tondebatur in illorum consecratione, Numerorum cap. 6. an in signum conuersionis & singularis penitentia, quòd penitentes ex antiqua Ecclesiæ consuetudine tonderetur, sicut legitur in Concilio Tertio Toletano cap. 12. An quia tonsura capillorum vitam lugubrem denotat, quippe quod monachorum partes sint tum propria, tum aliena peccata lugere: An ob reuerentiam B. Petri Apostoli, cuius verticem Pagani ob contumeliam abarserunt: An in signum regalis dignitatis clericorū, & maxime Sacerdotum, vt Hieronymus ait in cap. Duo 12. quæst. 1. An ob alias causas, quæ passim apud scribentes legi possunt, quas superfluum exilimo longiori oratione hoc loco recensere, nam quæcunque huius institutionis ratio extiterit, hoc certum, & constans est, illam in Ecclesia vetustissimam esse, vt potè à Sanctissimis Apostolis institutam.

III.

Secundò sciendum est, triplicem formam apud veteres inueniri, quæ non solum apud Hæreticos, sed etiam inter Catholicos in vsu aliquando extitit. Prima, qua Simon Magus & hæreticus utebatur, nam ille, vt auctor est Bedæ lib. 5. Historiæ Gentis Anglorum cap. 22. tonsuram capitis ita componebat, vt supra frontem, & à parte anteriore speciem coronæ repræsentaret, cæterum eadem coronam à parte posteriori, & in occipitio intercisam videbatur, & decurtata, & iure quidem, nam cum esset Hypocrita, in præsentem quidem vitam censebatur ab hominibus illius artibus deceptis coronam æternæ gloriæ dignus: verum in altera vita non solum ipsa coronam gloriæ fuit priuatus, sed ad In-

ferni supplicia iustissime damnatus. Hanc formam tonsuræ gestabant olim Scoti, ac etiam nonnulli Episcopi, & Monachi, qui causa prædicandi Euangelium ex Scotia in Angliam traiecebant, ac inter eos Colmanus quidam, & Monachi in Insula Lindisfarnensi apud Angliam degentes, cum quibus grauis concertatio est habita, cuius idem venerabilis Bedæ lib. 3. cap. 25. 26. & sequentibus meminit: qui demum ab Episcopis & clericis Catholicis in Ecclesia Romana Catholice institutus de suo errore certiores effecti, perfectam coronam clericorum, & monachorum Ecclesiæ Romane Catholice, & Apostolicæ, abiecta illa Simoniana, libentissime susceperunt. Altera eiusdem clericali tonsuræ forma ex extitit, cuius meminit Concilium Quartum Toletanum cap. 40. ita scribenti: *Omnes Clerici, & Leuites sicut Leuita, & Sacerdotes detonso superius capite toto, inferius solum circuli coronam relinquant, non sicut huc vsque in Gallia partem facere Leuitæ volunt, qui prolixo, vt Laici, iocum in solo capite vertice modicum circulum tondent. Rursum iste in Hispania hucusque Hæreticorum fuit: tunc oportet, vt pro amputando ab Ecclesijs sanctis, hanc formam delectari auseratur, & sit vna tonsura, vt dicitur, sicut totius Hispania est vsus. Qui autem hoc non obseruauerit, fides Catholica reuertit. Ex hoc Concilio habet, hanc secundam formam tonsuræ, qua clericorum supremus vertex in modum parui circuli tondetur, relictis alijs capillis prolixis more laicorum, quod esset in vsu apud Hæreticos in Regno Galitiæ degentes, sanctissime ab eodem Concilio Catholicis interdictam, ad materiam scandali tollendam: quo tamen scandalo cessante, apud plurimos Catholicorum in Hispania, Italia, & alijs Præuincijs in vsu fuit, & nunc etiam tenetur. Tertia eiusdem clericali tonsuræ forma cuius prius fratres frequentius meminerunt, fuit in modum coronæ, ita nimirum, vt detonso superius capite in modum circuli, siue sphaeræ, necnò etiam in parte inferiori, remaneant capilli ad modum coronæ totum caput ambientes, vt prælatum Concilium aperte indicat, & D. Hieronymus, cuiusmodi ea est, quam nunc Canonici, & cæteri Regulares ferè omnes tenent.*

Ex tribus formis prædictis certum est, tonsuram clericorum regularium primitiua Ecclesiæ non fuisse iuxta primam formam: quia illa forma nulli Catholicorum, paucissimis exceptis, in angulo Scotorum per ignorantiam lapsis, vt batur, nec reperi alium autorem, qui tonsuræ semicircularis meminerit, præter vnum Bedam in locis proxime allegatis. Et restat dubium, an esset iuxta secundam formam, qua nunc passim secularis clericici vtuntur: an verò iuxta tertiam, quam deseruiunt Canonici, & ceteri omnes regulares paucissima exceptis. Ad quod dubium resolute, & sine vlla hæsitacione respondeo, tonsuram antiquorū clericorum ab exordio nascentis Ecclesiæ vsque ad tempora D. Hieronymi, & Augustini formam co-

...tonsuram...
...etiam...
...capite...
...circuli...
...coronam...
...relinquant...
...prolixo...
...circulum...
...tondent...
...Hispania...
...hucusque...
...Hæreticorum...
...fuit...
...tunc...
...oportet...
...amputando...
...ab Ecclesijs...
...sanctis...
...hanc...
...formam...
...delectari...
...auseratur...
...sit vna...
...tonsura...
...vt dicitur...
...sicut totius...
...Hispania...
...est vsus...
...Qui autem...
...hoc non...
...obseruauerit...
...fides...
...Catholica...
...reuertit...
...Ex hoc...
...Concilio...
...habet...
...hanc...
...secundam...
...formam...
...tonsuræ...
...qua clericorum...
...supremus...
...vertex...
...in modum...
...parui...
...circuli...
...tondetur...
...relictis...
...alijs...
...capillis...
...prolixis...
...more...
...laicorum...
...quod...
...esset...
...in vsu...
...apud...
...Hæreticos...
...in Regno...
...Galitiæ...
...degentes...
...sanctissime...
...ab eodem...
...Concilio...
...Catholicis...
...interdictam...
...ad materiam...
...scandali...
...tollendam...
...quo tamen...
...scandalo...
...cessante...
...apud...
...plurimos...
...Catholicorum...
...in Hispania...
...Italia...
...et alijs...
...Præuincijs...
...in vsu...
...fuit...
...et nunc...
...etiam...
...tenetur...
...Tertia...
...eiusdem...
...clericali...
...tonsuræ...
...forma...
...cuius...
...prius...
...fratres...
...frequentius...
...meminerunt...
...fuit...
...in modum...
...coronæ...
...ita nimirum...
...vt detonso...
...superius...
...capite...
...in modum...
...circuli...
...siue...
...sphaeræ...
...necnò...
...etiam...
...in parte...
...inferiori...
...remaneant...
...capilli...
...ad modum...
...coronæ...
...totum...
...caput...
...ambientes...
...vt prælatum...
...Concilium...
...aperte...
...indicat...
...et D. Hieronymus...
...cuiusmodi...
...ea...
...est...
...quam...
...nunc...
...Canonici...
...et ceteri...
...Regulares...
...ferè...
...omnes...
...tenent...
...Ex...
...tribus...
...formis...
...prædictis...
...certum...
...est...
...tonsuram...
...clericorum...
...regularium...
...primitiua...
...Ecclesiæ...
...non...
...fuisse...
...iuxta...
...primam...
...formam...
...quia...
...illa...
...forma...
...nulli...
...Catholicorum...
...paucissimis...
...exceptis...
...in...
...angulo...
...Scotorum...
...per...
...ignorantiam...
...lapsis...
...vt batur...
...nec...
...reperi...
...alium...
...autorem...
...qui...
...tonsuræ...
...semicircularis...
...meminerit...
...præter...
...vnum...
...Bedam...
...in...
...locis...
...proxime...
...allegatis...
...Et...
...restat...
...dubium...
...an...
...esset...
...iuxta...
...secundam...
...formam...
...qua...
...nunc...
...passim...
...secularis...
...clericici...
...vtuntur...
...an...
...verò...
...iuxta...
...tertiam...
...quam...
...deseruiunt...
...Canonici...
...et ceteri...
...omnes...
...regulares...
...paucissima...
...exceptis...
...Ad...
...quod...
...dubium...
...resolute...
...et...
...sine...
...vlla...
...hæsitacione...
...respondeo...
...tonsuram...
...antiquorū...
...clericorum...
...ab...
...exordio...
...nascentis...
...Ecclesiæ...
...vsque...
...ad...
...tempora...
...D. Hieronymi...
...et Augustini...
...formam...
...co-

non iuxta tertium modum explicatum habuisse, cuiusmodi est, quam nunc etiam nos clerici canonici gestamus: ut ex hoc etiam capite intelligas, non solum antiquum illud clericorum Apostolorum institutum, sed etiam integrum illorum habitum tunc quoque apud nostros canonicos seruatum. Huius veritatis habeo testes tum antiquos, tum etiam probatos, quos referam.

Primus est D. Hieronymus in d.c. Duo 12. q. 1. qui tum formam, tum usum, & originem tonsuræ clericalis in hunc modum describit. *Hi sunt reges (de clericis loquitur) id est se, & alios in virtutibus regentes, & ita in Dioregum habent, & hoc designat coronam capite. Hanc coronam habent ab infantibus oue Romane Ecclesie in signum regni, quod in Christo expectatur. Regis vero capiti est temporalium annuum depositis.*

Secundus testis est Canon ex Concilio IV. Tolitano c. 40. proximè alleg. ex quo Card. Bellarm. lib. de Monachis c. 40. habet Concilium, ut omnes clericis capite deorsum saltem circum capillorum super auribus reliquant, ex quo apparet olim eandem fuisse coronam clericorum & monachorum: sed monachi quidem seruauerunt antiquam consuetudinem, clerici vero magna ex parte illam mutauerunt. Hæc Bellarminus.

Tertius est Beda d. lib. 5. c. 22. dicens: *Neq. ab id tantam in coronam attondemur, quia attonsus ita est Petrus: sed quia Petrus in memoriam Dominicæ passionis ita attonsus est, & infra ita oportet etiam eos, qui vel monachi ratum, vel gradum clericatus habent, & arduis necessitatibus habent pro Domino se continentia simili adstringere, formam quoque coronæ, quam ipse in passione sua spinam portauit in capite, ut spinas, & tribulus peccatorum nostrorum portaret, id est, expertaret, & auferret à nobis, sua quoque in capite per tonsuram præferre, ut se irrisiones, & opprobria pro illa libenter, ac prompto animo suserere ipso etiam frontissusio doceant, ut coronam vitam quam re promissit Deus diligentibus se semper expectare, proque huius perceptione aduersa mundi, & prospera contemnere diligenter.*

Quartus est Gregorius Turonensis in vita S. Patruj cap. 17. ubi de S. Nicetio verba faciens, inquit: *Santissimus Nicetius Episcopus ab ipso ortu sui tempore clericum est designatus, nam cum partu fuisset effusus, omne caput eius, ut est consuetudo nascentium infantium, à capillis quidem nudum cernebatur: in circuitu vero modiciorum pilorum ordo apparuit, ut putares, ab eisdem coronam Clerici fuisse signatam.*

Quintus est B. Augustinus in epistola 147. ad Proclianum, ubi meminit tonsuræ clericalis sub nomine coronæ: *Per coronam, inquit, nostram nos adorant vestre per coronam vestram vos adurant nostram. Eadem verba habentur apud Hieronymum epist. 16. inter epistolas Augustini: Fratres tuas Dominum meum Alipsum, & Dominum meum Euodiam, ut nomine meo salutes, precor per coronam tuam.*

Sextus est Canon Concilij Niceni primi 76. qui sic habet: *Religiosi uero monachi, tam moniales habeant aliam indumentam, & alios mores, quam habent*

Laici, & rondsant caput in modum coronæ.

Sepimus D. Isidorus lib. 2. de officijs cap. 4. ubi dicit tonsuram, & coronam clericalem fuisse institutam ab Apostolis. Ex quibus videas, parum probabiliter habere, quod Baronius tom. 1. sub anno 58. nu. 229. scribit, non fuisse olim uiam & eandem consuetudinem omnium Ecclesiarum in tonsura clericali ferenda ad modum coronæ, nam si de præco illo tempore vsque ad Beatos Hieronymum, & Augustinum, & paulo etiam post illud loquitur, apparet, consuetudinem totius Ecclesie fuisse, ut clerici, ac monachi tonsuram in modum coronæ deferrent, non in modum parui circuli in summo vertice, sicut modò fertur à clericis dictis secularibus: nam ista neque refert coronam regiam, nec etiam spinam coronam Saluatoris nostri Iesu Christi, quod de corona præcorum clericorum præfati Doctores affirmant, sed ut in exemplo illustremus, qualisnam fuerit censura præcorum clericorum Apostolicorum, intueti licet in Domino Apostolico, in quo Apostolici habitus integritas seruatur, nam ille tonsuram clericalem non inlar parui circuli in summo vertice, sed in modum coronæ totum caput ambiens ex vetustissima, & nunquam temerata consuetudine defert.

VI. **V**trum autem ipsa corona clericalis fieret cù tonsura, ita ut cutis operata relinquere tur, D. Hieronymus in Ezechiel. cap. 44. circa ista verba: *Cumque ingredieris portas atrijs, & c. dicit, Sacerdotes capita sua nec radere debere, neque comam nutrire, sed tondere debere capita sua, ita ut operata sit cutis, & idem dicit in cap. 3. & 6. hæc eodem modo loquitur Concilium Agatense, cuius Canon refert Gratianus in cap. Clerici 23. d. & Martinus Papa relatus in c. non liceat 1. eadem d. & Alexander III. in cap. Clerici de vita & honestate clericorum. E contrario Anaclætus Papa in c. Prohibere, ead. dist. 23. dicit, Clericos radendos esse, iudic. ex præcepto Apostolico, Meminerunt etiã rasure Gregorius Nazianzenus in Maximum, & Sozrates lib. 3. Historiæ tripartitæ cap. 11.*

VII. **C**æterum siue illi antiqui clerici tonderentur, siue raderentur, parum retulerit. & potuit quoad hoc esse varia consuetudo Ecclesiarum, vel saltem diuersis temporibus, vel in diuersis prouincijs, ut aliquando tonsura fieret cum rasura, aliquando uero sine rasura. Quemadmodum etiã parum referebat, an barbam raderent, an etiam laxarent: nam in diuersis prouincijs diuersus erat mos barbam radendi, siue laxandi, Occidentales enim tondébant, vel etiam radébant: Orientales uero laxabant. Imò Clemens I. Petri discipulus & successor lib. 1. Institutionum Apostolicarum c. 3. Barbæ rasuram expressè interdicit. *Oportet præterea, inquit, non barbam radere, neque formam hominis contra naturam mutare: ait enim lex, non radetis barbas vestras: mulieres enim ut deceret, non esse barbata, fecit earum autor Deus, ut contra, ut non deceret, idem iussit.*

si sta.

194

Ita hanc. De qua Constitutione, & illius causis videnda sunt quæ Franciscus Turrianus in illum locum scite de more obseruat, & habetur in tomo 1. Conciliorum. Et nunc etiam inter ordines Regulares aliqui barbati vel radunt, vel ad cutim tondere solent alij vero laxant. Neque tamen qui laxant ut inter clericos Theatini, & S. Pauli Decollati, & inter mendicantes Fratres D. Francisci strictioris obseruantia Carpucini nuncupati, ac inter Eremitas Camaldulenses, & montis coronæ, minùs perfecti censentur, quàm qui tondent, vel radunt, ut inter clericos Iesuitæ, & inter mendicantes Prædicatores, & Fratres D. Francisci reformati, & monachi omnes. Verum consuetudines vniùs cuiusque instituti ab Ecclesia probati tenendas esse arbitror, & omnem luxum siue in coma, siue in barba nutrienda ab ipsis clericis siue regularibus, siue etiam secularibus ita arcedendum, ut tamen in barbæ rasura tantum momentum constituti non putemus, quod ex ea potissimum regularis disciplina summam pendere arbitremur, sicut nonnulli interdum sentire videntur, zelum forsitan habentes, at non secundum scientiam exequentes culices, & camelos vorantes, decimantes mentiam, & anctum, & quæ interiora sunt paropsis, immunditiarum plena relinquentes.

CAPVT DECIMVM.

Canonicorum Ordinē ab Apostolis fundatum vsque ad Beati Patris Augustini tempora cōtinuatum maximè floruisse, ac toti orbi notissimum extitisse.

I.

Via Ioannes Marquez in suo libro nuper edito de origine fratrum Eremitarum Augustinensium, inter multa quæ de Canonicis Regularibus falso videtur asserere, hoc præ cæteris in signis, & luculentum cap. 8. §. 5. pag. mlii 31. col. 2. scribit, Canonicorum Ordinem, licet ab Apostolis plantatum, circa B. Augustini tempora vix in mundo agnitum, quod parum tunc temporis fuisse dilatatum, quæ res in causa fuit, ut eundem Augustinum ipsius Ordinis primum institutorem plerique existimauerint, postquam de ipsius Ordinis fundatione in precedentibus dictum fuit, & compellor nunc illius continuationem vsque ad B. Augustini tempora monstrare, illumque per id temporis ante reformationem ab Augustino inchoatam maximè per omnes Ecclesias floruisse, ac toti mundo notissimè extitisse, quod non vnicò, verùm triplici argumentationis genere tum facillimè, tum etiam euidentissimè præstabo, nimirum testimonij Doctõrũ,

qui vel conceptis verbis, vel saltem æquipollentibus hoc testantur, necnon ex Sanctis Patribus, qui ante Augustinum ipsi Ordini informando, ac instaurando strenuam operam impenderunt, ac tandem ex ipsis Ecclesijs tum Cathedralibus, tum etiam Metropolitanis, in quibus ante D. Augustinum Ordo canonicus summo perè florebat. Et quidem quod attinet ad testimonia primi generis, inter autores, ex quibus ipsa Canonici Ordinis continuatio vsque ad B. Augustinum deducitur, primus testis irrefragabilis est Verbanus I. in allegata epistola ad omnes Christi fideles, reclusus in dicto cap. Scimus. 12. quæst. 1. vbi fatetur vitam communem inter omnes clericos sub obligatione votorum vsque ad sua tempora per omnem Ecclesiam durauisse, cuius verba superius c. 5. num. 2. sunt allegata. Hic Pontifex circa annum Domini 232. martyrio coronatus fuit.

Secundus est Concilium Nicenum primum sub Syluestro Papa, & Constantino Magno circa annum 320. celebratum, in quo non semel de clericis sub Canone, siue sub regula degentibus mentio habetur, ut in canone 17. cuius verba referuntur in c. Quoniam multi 47. dist. vbi interdicunt clericis viuentibus sub regula, vel vt Gentiani lectio habet, sub Canone, non solum exercitium vifarum, sed etiam omnis negotio sub pena depositionis, & in c. præcedenti, cuius etiam verba referuntur in cap. Si qui verò. 99. t. vbi interdicitur omnibus clericis, siue presbyteris, siue diaconis, siue alijs sub regula constitutis, ne in alijs Ecclesijs discedant, & si discesserint, ne in alijs Ecclesijs recipiantur, item in Canone 15. secundum versionem ex Arabico: Si quis eorum, qui sunt in Clero, aut in regula acquiescens opibus studeat, aut vsorum, vel iniqua lucrùs, deiciatur ab Ordine. Et sit alienus à regula.

Tertius est Eusebius Cæsariensis, qui vixit post Magnum Constantinum vsq; ad annum circiter 340. in secundo libro Historiæ Ecclesiasticæ c. 66. vbi dicit institutum D. Marci in Ecclesia Alexandria plantatum, de quo superius ex Philone diximus, vsque ad sua tempora in omnibus Ecclesijs & monasterijs retentum, quod saltem de Ecclesijs Orientalibus intelligi debet. Tanta, inquit, reseruit multitudinem credentium vitarum, ac multorum primo ingressu exemplo sobrietatis (sicut D. Marci.) & continentia congregata, ut etiam conuersatio eorum, qui per ipsum crediderant, & vita totius abstinence, ac frugiorum sobriæ, continua librorum memoria maneret, ut a viro diceret primo Philone quem sermo tenet, temporibus Claudij Imperatoris Romam venisse, & Petrum apostolum vidisse, atque eum adhibuisse colloquio, verbum Dei prædicantem, quod valde est verisimile, quia scripturam istam, quàm diximus, posterio ribus ab eorum pariter constat esse compositam, in qua euidentissimè ostensa Ecclesia instituta complectitur, quæ & sunt tradita facta, & in hodiernum seruantur a nobis, sed & abstinence vitæ, seruum duntaxat, qui nunc in Ecclesijs, vel monasterijs degunt, describit ad liquidum. Ecce tibi in fine

...abstinenciam illi idem erant quod alio ... Regularis) vsque ad tempora Eusebij ... non solum in monasterijs, id est inter ... Ecclesijs, siue inter Clericos. ... in ferm. 69. de Natu- ... Vercellensis Episcopi & marty- ... illius Sancti vni facinorose ... reuerfus suos clericos ad ... Eusebij reformatur cum omni- ... machorum instituta iungens ... quædam moralis est, ... monachos instituit, ... fuerit ab ob- ... & singulari castissima consue- ... concupiscentiarum, & accu- ... lectionis, in ista ... Clero fructu- ... abstinenciam gaudes. Ex qui- ... Orientalis Ecclesie ... reformationis, & consequenter vs- ... Ecclesia Orientali ... passim viguisse, ... instituta nuncupata, ... statim de- ...

... Hieronymus in epist. 2. ad Ne- ... cum ex presbe dicat, ... proprium iura ... possidere potuisset, & illos non sine ... ex illorum professione, & ... instituta inter cleri- ... tempore retenta fuisse: quan- ... ob tempora- ... inciperet ... instituto, quod tandem ... contra quos gra- ... vnde apud ... videri potest apud Ba- ... 385. n. 2. ... Augustinus, qui Petiliano si- ... quod institutum vitæ monasticæ ... quæle ge- ... respondet lib. 3. ... Petiani, genus vitæ monasticæ à se- ... adnotatum, toti Orbi notissimum ... Augustini Ordinem Ca- ... hic etiam introduxisset, id enim ... Cardine- ... Ecclesiasticis in ... S. Car- ... Episcopus ... par. 7. in epi- ... Johannes Molanus ... Cardinalis Ba- ... 328. nu. 11. vbi ... prædicatur à S. Au-

tum vitæ abstinentiam illidem erant quod alio nomine Regularis) vsque ad tempora Eusebii recentium non solum in monasterijs, id est inter monachos, sed etiã in Ecclesijs, siue inter Clericos.

II. **Q**uartus est B. Ambrosius in ferm. 69. de Nat. B. Eusebii Vercellensis Episcopi & martyris, vbi inter preclara illius Sancti viri facinora recensens, quod ab exilio reuersus suos clericos ad instar Orientalis Ecclesie reformauerit cum officijs clericalibus monachorum instituta iungens inquit: Nam vt catera a se am, illud quã u mirabile est, quod in hac Sancta Ecclesia eosdem monachos instituit, quos clericos, atque isilem penes alios sacerdotum officia continuit, quibus & singularis castissima conseruatur, vt esset in ipso vna contemptus verum. & accu- ratis Leuit. an. vt si videris monasterij lectulos, instar orientalis propofiti iudices: si deuotiones Clerice spererit. Anglice Ordinis obseruatione gaudeas. Ex quibus habet, B. Eusebium more Orientalis Ecclesie suam Ecclesiam reformasse, & consequenter vsque ad tempora B. Eusebii in Ecclesia Orientali regularia instituta inter clericos passim viguisse. nam quos Beatus Ambrosius Vercellensis Ecclesie monachos ob regularia instituta nuncupat, eosdem ipsius Ecclesie clericos fuisse, statim declarat.

Quintus est S. Hieronymus in epist. 2. ad Neopotamum supra citatus, qui cum expressè dicat, clericos suorum temporum nihil proprium tuta conscientia possidere potuisse, & illos non sine veste linea incesisse, ex illorum professione, & habitu satis indicat, regularia instituta inter clericos vsque ad sua tempora retenta fuisse: quanquam clerici Romani illius tempore ob temporalium bonorum affluentiam paulatim inciperent relaxari à preme eo illo instituto, quod tandem progressu temporis reiecerunt, contra quos grauer inuicti cepit idem Hieronymus: vnde apud illos grauer offendit, vt videri potest apud Baronium tom. 4. sub anno 385. n. 8.

III. **S**extus est ipsemet Augustinus, qui Petiliano sibi obijcienti, quod institutum vitæ monasticæ primus ille in Africam inuexisset, quod quale genus vitæ esset, ignorare se finxit, respondet lib. 3. contra literas Petiliani, genus vitæ monasticæ à se in Africam introducitur, toti Orbi notissimum fuisse. Constat etiam, B. Augustinũ Ordinem Canonicorum Regularium, siue clericorum regulariter viuẽtium in Africam introduxisse, id enim omnes, nemine contradicente fatentur, Cardinalis B. Barminus de Scripturis Ecclesiasticis in Augustini celsura sermonum ad Eremitas, S. Carolus Borromeus S. R. E. Cardinalis, & Episcopus Mediolanensis in actis illius Ecclesie par. 7. in epi. de translatione S. Simpliciani, Ioannes Molanus lib. 1. de Canonicis cap. 7. quin, & Cardinalis Baronius tom. 3. Annal. sub anno 328. nu. 22. vbi hæc inter alia scribit: Qui verò in arbe occidentali monasterium conuenerit clericatus, produatur à S. Am-

brofio S. Eusebii Episcopus Vercellensis, & infra: Quod ipsum præstantissimum vitæ genus S. Martinus Episcopus Turonensis transuexit in Gallias, & S. Augustinus in Africam. Et licet idem Baronius alibi dicat, B. Augustinum duos ordines in Africa instituisse, alterum monachorum viuẽtium in solitudine ab hominum conuersione remotissimorum: alterum clericorum in vrbibus commorantium, quæ res nonnullis causa extitit, vt in spẽ Eremiticæ ab Augustino institutæ probandæ, & suadendæ erigerentur, de qua re in prima parte dictum fuit: hoc tamen sufficit, nec Baronium, nec aliquem probatum Doctore negare. quin B. Augustinus Ordinem clericorum canonicorum in Africam inuexerit, ac late propagauerit. vnde

Septimo loco produci possunt Autores, qui dicunt, institutum clericorum communiter viuẽtium, quem D. Augustinus in Ecclesia Hipponcensi, & exinde per totam Africam plantauit, non illum primitus inuenisse, sed in Italia, & præsertim Mediolani sub D. Ambrosio didicisse. Hi sunt Baronius, Ioannes Molanus, & S. Carolus Cardinalis & Archiepiscopus Mediolanensis in locis proximè allegatis, & Carolus Episcopus Nouariensis in sua Nouaria lib. 2. vbi de sancto Gaudentio nostræ Nouariensis ciuitatis primo Episcopo, & Patrono ita scribit: Discipulus fuit S. Gaudentius S. Eusebii Vercellensis, Lectori officio in ea Ecclesia functus, eo magistro vel suscepti, vel susceptam perfecti: coluit Canonica vitæ disciplinam, hoc attribuit sacris literis, quibus Ecclesia Nouariensis eius laudes cant, ac celebrat. Hæc in antiquo membranis habentur, hæc in ore Nouariensium adhuc sonant: Postus in iuuentute B. Gaudentius studiosè vitam secutus est Canonica vitæ normam. Boni sacerdotis veteres sequentes verbum Domini renuenciabant ipsi, quæ possidebant, abnegabant semet ipsos, quod quidem præcipuum est: non omnes tamen Canonicos quibusdam sese denuenciabant institutis, quæ inquam instituta, quæ perfecta, & ab apostolis instituta perfecta vitæ canone continentur. Hoc Sanctum Ambrosius appellat officia clericorum cum institutis monachorum coniungere, cuius rei auctorem in occidente facit S. Eusebium Vercellensem Episcopum Gaudentij nostri magistrum Praclarum sanè testimonium, & valde obseruandum, ex quo fatendum est, perfectiorem clericorum disciplinam, & monasteria clericalia in Occidentibus Ecclesijs ab eo profecta esse. & ipsum S. Augustinum cum disciplina sanctissimam, præcipuumque cultorem, vni cum Euangelio in hac regione eam didicisse, disciplinam intello clericorum Canonicam in vniuersum, non certi alicuius Ordinis, aut Congregationis. Hæc ille.

IV. **O**ctauo loco addi etiam possunt auctores, qui dicunt, clericos primitiue Ecclesie vitam communem vsque ad Magnum Constantinum retinuisse, quo tempore Ecclesia redditibus aucta etiam affectus inordinatus cupiditatis bonorum temporalium ad eum augeri cepit, vt multi vel aperte, vel saltè occultè bona temporalia in particulari habere vulerint. Hi sunt Præpositus c. 1. d. 4. 4.

Lib. V.

Z.

nu. 4.

174

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

nu. 4. boetius in quodam suo tractatu de vita Eremitica circa mediu, quidquid illi in contrarium a nonnullis tribuatur, Dominicus Soto lib. 10. de Iustitia & Iure q. 4. art. 3. Abbas in cap. Licet de officio Ordinarj, & cap. Deus qui, de vita & honestate Clericorum, & cap. Episcopus de Præbendis, pro quanto dicit, quod ab initio non erant præbendæ, & quod clerici vivebant in communibus, sed postea successu tēporis ceperunt habere propria, & facti sunt ex Regularibus seculares, quod etiam fatetur Durandus in Rationali lib. 6. c. de Septem diebus post Pascha.

V. Secundum argumentum principale ad eandē continuationem probanda sumi potest ex Sæctis Patribus, qui ipsū Ordinem sub tempora B. Augustini à districtione Canonice disciplinæ paulatim relaxari animaduertentes, eidem reparando strenuam operam impenderit: nam quod ea sit terrenarum diuitiarum proprietas, vt quod minus possidentur, minus appetantur, & quanto magis augentur, tanto auidius desiderentur: est enim cupiditas ignis quidam, vt apostolus D. Basilius homil. 7. ex varijs contra diuites auitos. *Auitus, inquit, naturam ignis amulat, decem talentis alia decem addere studeas, & cum viginti facta fuerint, alia viginti queris: & semper id, quod additur, auget concupiscentiam.* Hinc factum est, vt Ecclesia per Magnum Constantinum affluentia bonorum tēporalium aucta, dira cupiditas inter clericos paulatim serpendo, ac estuando, sanctissimum illud communis vitæ Apostolicæ institutum non solū in discrimen adduxerit, sed quod dolendum est, magna ex parte labefactauerit. Huic periculo tā graui occurrentes Sanctissimi Præfules, nullum non mouerunt lapidem, vt suos clericos in regulari disciplina, vbi illa adhuc seruabatur, continerent: vbi verò iam collapsam deprehendebāt, pro viribus instaurarent, ex quibus vt Urbanū Lomitam, in sepe allegato cap. Scimus. 12. q. 1. vt potē aliquantō vetustiore, præcipui fuerunt inter Græcos Magnus ille Athanasius Alexandria Episcopus: enim huic operi tam impensè incubuit, vt de illo scribat Baronius tom. 3. sub anno 328. num. 23. illum monachorum institutum in Clerum Ecclesiarum Ciuitatis transfussisse, & supra num. 21. Eusebium Vercellensem Apostolica Legatione apud Ecclesiam Alexandrinam functum, ibidem institutum didicisse, quod in Occidentem ad suos clericos reuexit, & in sua Ecclesia plantauit, quod non ita intelligendum est, vt vitæ regularis instituta primus Athanasius Alexandrinis clericis addiderit, quam D. Marcus regularem instituerat, vt supra ostendimus: sed quod regularem disciplinam in ea labentem ad primæum institutum reparauit.

Secundus, qui in eadem Ecclesia Orientali tā pio, & præclaro facinori totus incubuit, numeratur Magnus Basilius. Extant inter eius opera libelli animaduersionum ad Canonicos, ac etiam

contra Canonicos delinquentes. extat inter Monastica Constitutiona cap. 19. in Ordine sub hoc titulo. *Ad Canonicos in Monasterijs regulariter degentes.* Et quanquam non desint, qui illum inter monachos numerare velint, tamen si illius vitæ rationem, ac institutum diligentius quis animaduertit, inueniet omni dubio procul catenus illum monachum à nonnullis vetustioribus diei, quod clericus cum esset, regularis vitæ normam studebat exactissimè seruare. quod etiam Ioannes de Nigraualle in suo epilogo Chronicarum 13. c. 18. non temerè adnotauit.

Porro ex l'atribus Latinis, qui sub Augustini tempora ipsi ordini canonico reparando viriliter insulerunt, primum locum D. Syluestro Papæ I. illius nominis meritò tribuendum iudicabunt, qui ea pondèrauerunt, quæ in illius vitæ, & in officio per Ecclesiam Romanam vtitur legunt, illum scilicet prouidisse, vt clericis copiosiores gentes coniungeret, & sacris virginibus, quæ ad victum necessaria essent suppeditarentur, & quod de Clericis Regularibus in Basilica Lateranensi per Constantinū fundata statim locatis Romani Pontifices testantur, de quibus capite statim sequente verba faciemus.

Secundus recensetur B. Eusebius Episcopus Vercellenis, de hoc sanctissimo Præfule S. Ambrosius præter ea, quæ in ferm. 69. de Natali eiusdem S. Eusebij superius relata scribit, in epistola 82. quæ est ad Vercellensem Ecclesiam, postmedium, in eodem argumento versans hæc subdit. *Quod si in alijs Ecclesijs tanta superstiti ordinandi sacerdotu consideratio, quanta cura expetitur in Vercellensi Ecclesia, vbi duo pariter et exteri videntur ab Episcopo, nasterij continentis, & disciplina Ecclesia. Hæc enim primus in Occidentis partibus diuisa inter se Eusebius sancti a memoria conuincit, vt in Ciuitate postea instituta monachorum teneret, & Ecclesiæ regere vniuersitatis sobrietate, multum enim adiumentum accedit ad studium gratiam, si ad studium abstinencia, & normam integritatis inuenturam adstringat, & versantes vna urbem abdicet vsu vrbis, & conuersatone. Quod etiam ita accipiendum est, vt non primus ille regularis vitæ instituta in clericis Ecclesiæ Occidentalis introduxerit, cum ab initio pro professionem votorum clerici omnes regulariter viverent, quæ admodum supra ostendimus: sed quod primus ille disciplinam collapsam inter suos clericos restituit, vel quod præter vitam communem, ac celebem rigiditates quasdam ex monachis accepit eisdem clericis adiunxit.*

Tertius fuit D. Hilarius Pictaniensis, quem similiter ab exilio reuocatum Gallicanam Ecclesiæ Orientalis instar, apud quam exulauerat, statim reformasse, & clericos suos regulariter viuere instituisse, autor est frater Hieronymus Romano lib. 6. de Repub. Christiana cap. 4. & 16. & est et Emanuel Rodericus tom. 1. questionum Regularium quæst. 3. art. 1.

Quæ res refertur à Baronio loco allegato ex...
 Quæ res refertur à Baronio loco allegato ex...
 Quæ res refertur à Baronio loco allegato ex...

Quæ res refertur à Baronio loco allegato ex...
 Quæ res refertur à Baronio loco allegato ex...
 Quæ res refertur à Baronio loco allegato ex...

Quæ res refertur à Baronio loco allegato ex...
 Quæ res refertur à Baronio loco allegato ex...
 Quæ res refertur à Baronio loco allegato ex...

Quartus recenſetur à Baronio loco allegato ex
 tomo 3. ſub anno 328. num. 22. Sanctus Marti-
 nus Epifcopus Turonenſis, & Sancti Hilarij Pi-
 ſaniienſis diſcipulus, nam de inſtituto regulari
 per Beatum Euſebium Vercellenſem ex Oriente
 in Eccleſiam Occidentalem euecto verba faciens
 inquit: *Quod ipſum praſtauiſſimum vite genui San-
 ctus Martinus Turonenſis Epifcopus et auſuſſit in Gal-
 lia, & Sanctus Auguſtinus in Africa: qui admirabili
 quodam conuexione duo haec (vt dictum eſt) omnium
 perſeſſiſſima vite genera Clericorum, & Monachorum
 in vnam partem contingentes, tanquam lucidiſſimu
 aſtru, et ſolum Martyres tempore perſecutionis, in pace
 Chriſti eccleſiam exornauerunt.*

Quintus ſubneſcitur Beatus Gaudentius No-
 uarienſis noſter, Beati quidem Euſebij Vercelle-
 ſis peregrinationis ac exilij comes, S. verò Marti-
 ni Turonenſis notarius. Eccleſiae autem Noua-
 rienſis primus Epifcopus, & Saeri Ordinis apud
 noſtros Sator. de quo qui Nouarienſis Eccleſiae
 hiſtoriam tenuit Carolus euſdem Ciuitatis Epi-
 ſcopus lib. 2. in princ. ſateetur, illum & in iuuentu-
 te poſitum ſtudioſè canonicè vite normam ſecu-
 tum, & ſuum Magiſtrum Euſebium imitatum ſuis
 clericis cum clericalibus officijs regularia etiam
 inſtituta iunxiſſe. Hinc Ioannes Philppus Noua-
 rienſis in Chronica lib. 3. cap. 23. *Epifcopatus, in-
 quit, Nouarienſis ſuit Canon. orum Regularium, vt
 apparet in adſcriptis antiquis adhuc extantibus, & inſcri-
 ptum ipſius h. cleſis, & Eccleſia B. Gaudentij, dictum
 eum in legenda eius, quod ipſe adſcribit per Parochias
 manſeras, & cellas, & pater ſcilicet eſt innumerabi-
 lum Clericorum.*

Sextus fuit B. Proicitijs Bergomenſis Eccle-
 ſiae Archidiaconus & Martyr, qui obiit circa
 annum Chriſti 308. vt ex Epitaphio illius tumulo
 inſcripto notant, qui illius vitam Italico idioma-
 te ſcriptis recens inuulgauit Marius Mutius euſ-
 dem Eccleſiae Canonicus, & non vulgaris erudi-
 tionis & literaturæ Theologus. De hoc B. Marty-
 re in hiſtoria Eccleſiae Bergomenſis cuius titulus
 eſt. *De ſanta, & ſerua Bergomenſi vinea ex diuerſis au-
 thentibus, Catholiceque libris, & ſcripturis diligenti
 cura collecta. in prima parte cap. 7. ita legimus: Proie-
 citius primus Bergonus diſciplinus omnis per annos ſeptem,
 menſes ſeu, hanc ſacratiffimam vineam cuſtodit. & ſi-
 bis ſuſtinetores, ſucceſſoresque elegit quadraginta cleri-
 cos, quos ſecundum Regulam, moreſque Apoſolorum viu-
 ent. Haec ex Epitaphio eius. & ex 3. libro Chriſtiarum
 Domini Ioannis Maria Mediceſis Canon. R. & ex hi-
 ſtoria ipſius ſcripta in lib. 3. cap. 1. & 2. de Antiquitati-
 bus, & geſtis Diaconum Bergomenſium. Quæ ſi vera
 ſunt, habes euidentiffimè vnde conuincas, non
 primò D. Euſebium Vercellenſem Epifcopum
 in occidentali Eccleſia ſuos clericos regulariter
 viuentes inſtituiſſe, ſed longè ante illum idem in-
 ſtitutum inter Bergomenſes clericos viguiſſe, du-
 raſſe verò in eadem Eccleſia diſciplinam Regu-
 larem ad noſtra ſerè tempora inferius ſuo loco*

authenticis documentis offendemus.

Quibus omnibus mea ſententia abſq; vilo du-
 bio Beatus ipſe Ambroſius Mediolanenſis Epi-
 ſcopus, aut eius Archidiaconus Simplicianus ad-
 dendus: tum quòd Mediolanenſem Eccleſiam ab
 initio Regularem fuiſſe infra oſtenſuri ſumus, tū
 quòd ſcribat S. Carolus in Actis Eccleſiae Medio-
 lanenſis parte 7. in epifſola de translatione S. Sim-
 pliciani, inſtitutionem vite communis Hipponè-
 ſium clericorum à Sympliciano preſbytero pro-
 ſectam, ab eoq; Auguſtinum apprime edoctū: ad
 quem etiam libros de Trinitate poſtmodum Au-
 guſtinus ſcripſit, veluti aurum probas ex aſſectu.
 Omitto D. Proſperum Aquitanum, qui clericis
 Aquitanicis ad communem vitam Apoſolicam
 reformandis maximè laborauit tum exemplo, tū
 etiam ſcripto, vt in 2. libro illius de Vita contem-
 platiua legimus, ac etiam D. Patritium Hyberniae
 Apoſtolum, qui idem inſtitutum in Eccleſia Hy-
 bernenſium plantauit, quòd D. Auguſtino coe-
 taneus, aut etiam paulò recentiores fuerint, & Re-
 gularẽ diſciplinam ab ipſo Auguſtino exiſti-
 mentur accepſiſſe.

CAPVT VNDECIMVM.
 De Eccleſijs Cathedralibus, Me-
 tropolitanis, & alijs Canonicis
 Ordinis Collegiatis ante D.
 Patrem Auguſtinum.

Tertium Argumentum ad ean-
 dem veritatem demonſtrandā
 ſumitur ex plerique Collegia-
 tis, Cathedralibus, ac etiā Me-
 tropolitanis clericorum Cano-
 nicorum Eccleſijs, in quibus
 Ordo Canonicus etiam ante

Auguſtini tempora ſumma cum laudè florbat,
 nam in primis quod ad Orientales attinet, omnes
 Orientalium Eccleſias viſque ad annum 340. euſ-
 modi inſtitutum retinuiſſe, indicio ſunt, quæ Eu-
 ſebius Caſarienſis lib. 2. cap. 16. in verbis ſuperius
 recitatis, ac etiam cap. 17. ſcribit, cui adſtipulantur
 verba D. Ambroſij Mediolanenſis ſerm. 69. cum
 de reformatione clericorum Eccleſiae Vercellen-
 ſis per B. Euſebium euſdem Eccleſiae Antifitem
 facta ſcribens inquit, illum ſuos clericos inſtar O-
 rientalis Eccleſiae inſtituiſſe. Verum vt ad particu-
 lares Eccleſias deſcendamus. Primò certum eſt,
 Eccleſiam Alexandrinam regularem diſciplinam
 per D. Marcum in ea plantatam diutius retinuiſ-
 ſiſſimo verò ſucceſſu temporis labentem per Ma-
 gnum Athanaſium impenſè reparatam, vt in præ-
 cedentibus ex Cardinali Baronio adnotauimus.
 floruit autem D. Athanaſius circa annum Domi-
 ni 350. & circa annum 370. ex hac vita fragili mi-
 grauit ad aeternā, ſi eidẽ Baronio fides adhibetur.

Alter inter Orientales Ecclesias, in qua per ea tempora Regularis disciplina summa cum laude florabat, fuit Ecclesia ciuitatis Rinochurera, in ea Aegypti provincia, quae Cassotis nuncupatur, ex Nicophoro cuius verba ex lib. 1. Historiae cap. 38. superius sunt recitata.

Tertius fuit Ecclesia Cappadociae, in qua multa Canonicoꝝ in monasterijs degentium collegia extitisse circa tempora Magni Basilij argumento sunt, quae ille cap. 19. de institutis Monasticis ad Canonicos regulari vitam in Monasterijs, siue in Cenobijs degentes, & in Animaduersionibus ad Canonicos & Canonicas delinquentes scribit.

Quarta fuit Ecclesia Babilonensis, non ea, quae fuit in Mesopotamia, vel Assyria, sed in Aegypto constituta, de qua Augustinus Ticinensis noster vir omnimoda Historia peritissim, vt ex libris ea de re ab illo editis conijci potest, lib. 2. Dilucidarij Christianarum Religionum pag. mlii 32. ita scribit: Episcopatus in Babilonia constitutus est per sanctum Antianum discipulum S. Marci, & ibique in praesens viget Ordo Canonici, uel ego ex illis Indiam vidi, & noui, & dilatai sunt per omnem fere Indiam in regno presbyteri Ioannis: & ibi plurimi sunt Episcopatus, Abbatia, Praepositiura, & Prioratus in lingua Chaldaea habent officium, & in Aethyopia similitur florant Canonici Regulares. Et Zacharias Ferrerius Iureconsultus, & Theologus clarissimus in quodam libello de Habitu Canonicoꝝ Regularium ad Leonem X. quilibellus habetur in lib. Indultorum Congregationis nostrae Lateran. in 2. probatione inter alia scribit: Et qui veniunt ex India, dicunt, quod maior pars Ecclesiarum Cathedralium Indiae, imo quasi omnes gubernantur per Canonicos Regulares: quantum ibi adhuc viget in Ecclesijs ille cultus Regularium Clericoꝝ, qui fuit in primitiua Ecclesia: & dicunt, quod omnes illi clerici profertur instituta clericorum secundum regulam B. Augustini. Aduertendum tamen huic auctorem nomine Indiarum intelligere Aethyopiam.

II.

Quod autem spectat ad Ecclesias Occidentales, in primis sacrosancta Lateranen. Basilica, quae omnium Ecclesiarum est princeps, ac mater, & Sedes summi Pontificis, statim vt per B. Syluestrum fuit dedicata, regularibus clericis more Apostolico viuentibus est deputata. Testatq; hanc veritatem Eugenius Papa huius nominis IV. in Bulla superius allegata, per quam ipsos clericos regulares eidem Ecclesiae, tanquam originarios illius restituit. Vt propria, inquit, religio, & dicta Ecclesia originalis ordo, & institutio habeatur. Confirmat Nicolaus V. in alijs literis datis anno 1450. Kal. Ianuar. dicens, Eugenium Papam IV. illius praedecessorem hanc sacrosanct. venerabilem Lateran. Basilicam ad primam eius institutionem, primariumque eius statum, videlicet Canonic. Regularium ex certis tunc expressis causis, post deliberatione prouida, quam cu fratribus suis S. R. E. Cardinalibus habuit diligente, pro Ecclesiae Dei Ca-

tholicae, fidei Christianae, & Religionis honore, & Saluatoris nostri gloria, publica vilitate, ac dicta Lateranen. Basilicae statu, veneratione, commodis, honore reduxisse, & reposuisse.

Parantiq; fuit altera Ecclesia in Ciuitate Parthenope, siue Neapoli extructa, & S. Ioannis Maioris titulo nuncupata, de qua, qui Chronicon Neapolitanam exarauit Io. Villani ex vetustissimis illius Ciuitatis manuscriptis, & historijs, & ex illo Ioannes Antonius Summontius in Historia Ciuitatis, & Regni Neapoli lib. 1. pag. mlii 333. haec ad litteram scribit: In Chronica praedicta lib. 1. capite 48. legitur, quod Constantinus Imperator in Sicilia maxima tempestate exagratu, ita vt in apertum via periculum esset ad duellum, utum vultu, si in colano ad litus peruenerit, nuntiorum triginta milia ad Ecclesiam in huiusmodi Beati Ioannis Baptista erigendam, cur peccati denuntium affectu additus erat erigendum. Constantia quoque spem Constantini fuit ad votum nuntiorum viginti nullum in Ecclesiam Dilectae Virginis, cuius erat deuotissima, ex ita non nuncupauit, cumque in colanes de spoliis applicatis, vna soluerant: nam quemadmodum cap. 2. dicitur est, vestrum Adriani templum in honorem Sanctarum Ioannis Baptista, & Luciae Virginis dicauerunt, quod S. Ioannis Maioris modo vocatur, ubi cum maxima sollemnitate, ac ingenti populorum concursu choram seculatam celebrauerunt: in cuius templi formae opere mox facta Saluatoris effigies ad iudicium vniuersale venere et depraecata templo vero absoluto Canonici Regulares ad diuina officia per soluenda magna redditibus tributa sunt inde instituti, vt in suo eiusdem capitulo dicta Chronica habet. Idem ferè legitur in alio libro vetustissimo membranaceo, qui in eodem templo constructus, ex Registro Caroli I. extractus anno filiois 1409. iubente Rege Ladislao, in quo haec scripta leguntur: Constantinus Primus Christianus Imperator Neapolim maritimo itinere adueniens, applicuit in regionem sedulo portus, ubi dicitur ad Ripam, ibi fundauit Ecclesiam magnam in testudine opere, & artificio mense, & multo auro, & lapide porphoreo, & alijs materialibus marmoreo lapide compositam, quae postquam perfelle consummata est, per Sanctissimum Syluestrum Papam consecrata est, per quem etiam oratorum S. Mariae de principio dedicatum est. Eandem Ecclesiam S. Ioannis praefatus Constantinus Imperator maximis praesentibus donauit. Haec Summontius loco allegato.

Huic tertio loco subiecti potest Ecclesia Bergomensis, in qua Regulares Clericos more Ierosolimitanae Ecclesiae communiter viuente ex primum sub Harnio, & Viatore Episcopis, exinde sub Proiectio Archidiacono circa annum 300. ac postea tempore B. Ambrosij Mediolanensis Archiepiscopi sub S. Iacobo item Archidiacono, & martyre degisse, vetustissime illius Ecclesiae tabulae testantur, de qua inferius sermo prolixior reddidit.

Quarta fuit Ecclesia Vercellensis, quam à B. Eusebio Vercellensi ad normam instituti Orient-

Ecclie tra reformata, vt eius clericis cum

Mediolanensis, in qua S. August. vix

Vercellensibus discipulis, & exilij Orientalis

Vercellensibus discipulis, & exilij Orientalis

Vercellensibus discipulis, & exilij Orientalis

Vercellensibus discipulis, & exilij Orientalis

Vercellensibus discipulis, & exilij Orientalis

Vercellensibus discipulis, & exilij Orientalis

Vercellensibus discipulis, & exilij Orientalis

Vercellensibus discipulis, & exilij Orientalis

Vercellensibus discipulis, & exilij Orientalis

Ante tuos vultus sum Presbyterum Poncas, XIII. Cal. Iulij. mundo

Quod quidem Epitaphium idem Doctor Mi-

Hic Leuita puer Laure In Iulias Idus migravit bis CX quater abf

Veru planu habent sensam excepto vlt-

Veru planu habent sensam excepto vlt-

tatis Ecclesie ita reformatam, vt suis clericis cum officijs clericibus instituta monachorum adiungeret, D. Ambrosius, Ioannes Molanus, Cardinalis Baronius, Carolus à Basilica Petri Episcopus Nouariensis cap. præcedenti allegati concorditer affirmant.

Quinta Mediolanensis, in qua S. August. vitæ regularis institutum didicit, quod in Africa suis clericis tum in monasterio Ecclesie Parochialis, tum in Episcopatu adiunxit, vt superius non femel obseruatum fuit.

Sexta Nouariensis, quam B. Gaudentius S. Eusebij Vercellensis discipulus, & exilij Orientalis comes iuxta regulas canonicas instituit, qui etiam per omnes Parochias suæ Diocesis monasteria clericalia plantauit, vt ex antiquis eiusdem Ecclesie tabulis habemus.

Septima Aquilensis, cuius clericos D. Hieronymus in Chronico sub anno 378. Olympiade 289. tanquam Angelorum choros, & stigmata laudat, que per B. Hermagoram Marci Euangelistæ discipulam plantata institutum communis vitæ Apostolicæ vsque ad obsidionem, & deaflationem, sub impijssimo Atila secotam retinuit.

Octaua Præturiensis per B. Hilarium, ac Nona Turonensis per B. Martinum Episcopos instituta, quemadmodum c. p. præcedenti dictum fuit.

III. **Q**uibus omnibus postremam adiecit Augustissimam præcellæ Genitricis Dei Mariæ Basilicam Casaraugustianam de Columna vulgo de Pilari nuncupatam primam in honorem Dei, & ipsius B. Virginis ex omnibus orbis Ecclesijs à Dno Iacobo Zebedæi filio, & Christi Saluatoris Apostolo ædificatam, de qua Ecclesia multa inferius ex instituto dicenda sunt. Sed quod ad præsens institutum attinet, cum ab ipsomet Christi Apostolo fuerit fundata, nulli dubium esse potest, eam illis legibus, & forma viuendi institutam, quæ Petrus, & ceteri Apostoli suis discipulis, & clericis à se instituta tradebant, & quam D. Clemens apud omnes clericos vsque ad sua tempora retentam fatetur dicto cap. Scimus. 12. q. 1. Libet autem in huius sententiæ confirmationem illud recensere, quod referunt Illustrissimus & Excellentissimus Legum Doctor, & Regij Aragonensium Magistratus Præf. Michael Martinez de Villari, in proprio libro de hac ipsa re anno 1609. edito, nec non Reuerendus admodum Pater, & sacre Theologice Lector Frater Didacus Murillo Seraphici Ordinis Regularis obseruantie apud Aragonis Prædicator, in suo libro de Miraculosa fundatione facelli Beate Mariæ de Pilari cap. 14. Reperta nimirum sub anno 1608. in eadem æde Beate Mariæ tria vetustissima sepulchra cum suis inscriptionibus siue epitaphijs, in quorum primo cadauer vnus nomine Poncas reperitum cum illiusmodi inscriptione.

**Ante tuos vultus sum primus ritè sepultus
Presbyterum Poncas, scripsi moralia, Roncas
XIII. Cal. Iulij. mundo me Christus ade.**

Quod quidem Epitaphium idem Doctor Michael Martinez ita est interpretatus, Ego Poncas cognomento vel genere Roncas, qui scripsi Moralia, id est Leges, seu Statuta, siue Regulas componendi mores, & vitam presbyterorum, huic Ecclesie famulantiū, sum primus à B. Virgo, qui ante tuos vultus, siue in conspectu facelli tui, & more Christiano sepultus sum: non more

Gentilium: contigit hoc XIII. Cal. Iulij, quo tempore Christus me huic mundo ademit, quod quo anno acciderit, cum ex inscriptione minimè eliciatur, deducit ille ex fundatione eiusdem Ecclesie quinque mensibus post dictam fundationem accidisse.

In secunda verò inuentum est cadauer Leuitæ nomine Laurentij cum hoc epitaphio.

**Hic Leuita puer Laurentius est tumultatus,
In Iulias Idus migravit spiritus huius.
M bis C X quater absque sub anno.**

Qui versus planè habent sensum excepto vltimo, cuius primus character ænigmaticus M variis habet explicationes, potest enim explicari, vt significet idem, quod Modò, vel Milleesimo, vel Mundo. Sed vt versus debita mensura seruetur, videtur legendum, Mundo. & sic erit sensus: Laurentius puer Leuita hic est tumultatus, cuius

spiritus migravit ex hoc mundo Idibus Iulij, qui sub annis bis centum, & decem sublati quatuor sepulturam accepit, quamquam idem Doctor Michael Martinez illum sub anno Christi 196. sepulturam accepisse interpretetur.

Demum in tertio sepulchro duodecim illius Ecclesie Canonicorum ossa cum hoc epitaphio sunt adiuuenta.

194

Hic duodenorum sunt condita Canonorum
Ossa sub hac petra, quos Christus sumat ad aethra 8 00

Quod similiter Epitaphium planum est, excepta illa vltima nota 8 00 quam nonnulli putant denotare annum octingentesimum, qua interpretationem rejiciunt praefati Doctores. Sentit vero idem Martinez, illorum Canonorum ossa circa annum Domini 250. ibi recondita, quod si verum est, habemus in insigni, & totius Hispaniae olim praclarissima Ecclesia insignet testimonium ad Canonici ordinis dilatationem, etiam ante D. Augustinum in partibus Hispaniarum ostendendam. Non me fugit Excellentissimum Doctorem Bartholomaeum Laurentium eiusdem Ecclesiae dignissimum olim Priorem, ac totius Regni Aragonensium Generalem Chronistam, quem sequi videtur idem Didacus Mutillo, aliter praedictas inscriptiones interpretatum. Verum ad Canonici ordinis antiquitatem, & dilatationem ante D. Augustinum probandam, ista sufficiant.

CAPVT DVODECIMVM.

De insigni reformatione Canonici Ordinis in Ecclesia Hipponensi facta per Dnum Patrem Augustinum.

I.

Uod de femina illa praclarissima inquit Sapiens Proverbiorum cap. 31. Multa filia congregauerunt sibi diuitias, tu supergressus viuis suis. Quam Ecclesiae Catholicae typum gestare testatur in eum locum Glossa ordinaria, illud ipsum ex feminis ad viros, & ad eiusdem Ecclesiae pastores transferendo, de Beatissimo Patre, & Patriarcha nostro Augustino merito dicendum videtur, quam plures sanctissimos Pontifices in varijs mundi partibus Canonici Ordinis reformationi, ac in laurationi operam dantes, Sanctitatis, meritum, ac doctrinae diuitijs Ecclesiam Catholicam locupletasse: verum illos omnes longe supergressum ipsum Beatissimum Patrem Augustinum. Si quidem ex hoc sanctissimo Praefule reformationem ad id insignem Ordo noster Canonice accepit, & in Ecclesia Catholica tam alte suas radices defixit, tam late, ac longe suos palmites distendit, tam eximios, & copiosos omnimoda virtutis, probitatis, ac doctrinae fructus retulit, vt breui totam Ecclesiam informauerit: ac exinde Canonice influator, & autor iure sit ab omnibus per Antonomasi ferè solus nuncupatus. Monstrauimus in prima parte B. Augustinum factum presbyterum intra, siue iuxta Ecclesiam parochialem vrbis Hipponensis monasterium clericorum instituisse, ac cum illis secundum regulam sub sanctis Apostolis constitutam viuere cepisse, quod vitæ genus vt facta Episcopus etiam in Episcopali dignitate posuit teneret, alterum in domo Episcopi monasterium clericorum habere voluit, cum quibus vsque in extremum praesentis vitae institutionis Apostolicae modum tenere voluit. Nunc mentis nostrae propositum est, ostendere, quem ad modum reformatio Ordinis per hunc Beatissimum virum inter clericos Hipponenses instituta, Deo adiuuante, primum per Africae regiones, ac deinde per omnes mundi prouincias fuerit propagata.

Taque Beatus Patriarcha noster Augustinus Iteum Mediolani per sanctum virum Ambrosium Mediolanensem Episcopum, & illius Archidiaconum Siphoniam alterius quidem publici concionibus, alterius vero priuatis locutionibus in fide Catholica eruditus, ac etatis suae anno trigesimo tertio sacro baptismate initiatus cum matre Monica filio Adodato, ac socijs Mediolano vale dicens, ad Ostia Tiberinae cõscendisset, ibique matre Monica eodẽ an. die 4. Maij defuncta post aliquot menses, quibus Romae commoratus est, ex Ostijs Tiberinis soluens eodẽ anno ad Africae repedauiisset, ad agros proprios reuersus, ac ibidem in agro Tagalensi constitutus, alienatis a se circulatorijs, cum amicis orationi, lectioni, & meditationi triennium ferè integrè consumpsit, scribens libros, docens indoctos. Verum quia disponebat esse in monasterio cum fratribus, cum quibus apud agros proprios, & in domibus paternis constitutus communem vitam, licet non secundum regulari alicuius Ordinis instituta, iam inchoauerat, intelligens fidei relatione, reperiri apud Hipponensem virum quendam ex ijs, quos dicebant agentes in rebus, hominem Christianum, & Deum timentem, qui diceret, ac promitteret, se mundi huius oes posse continere cupiditates, si aliquis ex ore illius Dei verbu audire meruisset, propter illum lucrandum, vt secũ esset in monasterio, confestim ad ciuitatem Hipponensem contenderet: & hominẽ visum frequentius allocutus fuit, ac eum exhortatus, vt quod Deo vouisset, diuitijs reddere nõ differret. Verum quod eo tempore S. Valerianus Hipponensis Episcopus in Ecclesia de ebigendo presbytero Ciuitatis plebe Dei allocueretur, a populo, cu quo aderat, apprehensus, & Episcopo oblatu, inuitus, & reluctans cu multis lacrymis esse presbyter ordinatus. Factus ergo presbyter monasterium mox instituit, non in solitudine, sed in Ciuitate, non in nemore, sed in horto Valerij Episcopi prope ipsam Ecclesiam parochialem constituto, non sanè Eremitarum, quid enim illorum temporum Eremitis cum Ciuitatibus? quid cum

Ecl.

... parochialibus quid cum exercitio regendi...
... animarum sed clericorum...
... veluti plantario quod...
... Hippoensis, tum aliaru Ec...
... Hippoensis, cum aliaru Ec...
... clericis secundu re...
... quibus quidem clericis secundu re...
... A postolis constitutam triennio...
... in Ecclesia praedicando, Hæreticos...
... ac publice insecutando, &...
... factum est vt lucerna ar...
... candelabru eleuata, oes qui...
... Quod anim...
... timens illum ad...
... Episcopo Cathaginen...
... occulte e...
... muneris coadunatore sibi...
... B. Augustinus Hip...
... Episcopali mune...
... sicut ordinatus: qui ne...
... in priori monasterio...
... Episcopi alteru mo...
... Valerio, statim...
... in hunc modum Ecclesiam Hip...
... veterum clericorum...
... reformati...
... quæ, & quanta fuerint, quæ in...
... Episcopali constitutus pro Dei gloria...
... scripsit, de...
... vitæ exitu pando, hæ...
... hunc Catholicam...
... non est hic longius...
... scribendum, sed...
... reparati historiam, ac...
... Verum quia verus...
... cepit facere, & de in...
... regulam disciplinæ formam, ad...
... primum ipse...
... huius vitæ...
... non ab re fue...
... per Possidium qua...
... exarata viridario...
... venerandis Pe...
... Canonice omnijs clericis Cano...
... Sicut filij...
... componere discamus...
... quæ...
... quales presby...
... Subdiaconi, si opus habe...
... vt valeat...
... in dicitur, il...
... cetera omnia...
... nec ni...

Ecclesijs parochialibus: quid cum exercitio regē-
da plebis, vel cura animarum? sed clericorum, si-
ue Religioforum, ex quibus veluti plantario quo-
dam, & seminario tū Hipponensis, tum aliarū Ec-
clesiarum, iuxta illarum indigentias, clerici fume-
rentur: cum quibus quidem clericis secundū re-
gulam sub sanctis A postolis constitutam triennio
vixit, orando, lectioni incumbendo, verbum Dei
etiam publicē in Ecclesia prædicando, Hæreticos
verbo, & scriptis privatē, ac publicē insectando, &
accertimē profigando, sic factum est vt lucerna ar-
dens, & lucens supra candelabrum elevata, oēs qui
erāt in domo, suo lumine illustraret: Quod anim-
aduertens S. Valerius Episcopus, timens illum ad
regimen aliarum Ecclesiarum postulari, suæ ciui-
tati: benē consulens, cum Episcopo Carthaginen-
si, & cum primate Numidię per literas occultē e-
git, illum Episcopalis muneris coadiutorem sibi
dari, atque in hunc modum B. Augustinus Hip-
ponensis Ecclesia coadiutor in Episcopali munere
Valerio adhuc superflite fuit ordinatus: qui ne
prioris propositi inuitum in priori monasterio
susceptū desereret, in domo Episcopi alterū mo-
nasterium clericorum, concedente Valerio, statim
fundauit, atq; in hunc modum Ecclesiam Hip-
ponensem ad normam vitæ regularis veterum cl-
ericorum nascentis Ecclesie primus reformauit.

Ceterum qualia, & quanta fuerint, quæ in
Sede Episcopali constitutus pro Dei gloria,
& Ecclesie vtilitate egessit, tulit, dixit, scripsit,
& Ecclesie vitæ corrigendo, vitia extirpando, hæ-
reticos, & hæreses insectando, fidem Catholicam
propagando, instituti nostri non est hic longius
narrare, qui non illius panegyricū scribendum, sed
Canonici Ordinis per illum reparati historiam, ac
seriem narrandam sumpsimus. Verū quia verus
Christiani gregis Pastor ipse cepit facere, & dein-
de alios docere, & regularis disciplinae formam, ad
cuius normā alios reformare studuit, primus ipse
experiri voluit, & vsque ad postremam huius vitæ
periodum exa cōtissime obseruauit: non ab re fue-
rit ex amoenissimo vita illius per Possidium qua-
dragenario illius discipulum exarata viridario
paucos flores decriptos, & fasciculo breuissimæ
narrationis summatim collectos venerandis Pa-
tribus, & Dominis meis omnibus clericis Can-
onicis odorandos præbere: vt exemplo Sanctissimi
Patris nostros mores, ac studia, nos, qui eius filij
nunc sumus, & sumus, componere discamus.
Vestes illius, nimirum birrum & tunica linea, quas
ex communi vestitio ceterorum clericorū acci-
piat, communes erant, ac tales, quales presby-
teris, vel Diaconis, aut Subdiaconis, si opus habe-
rent, dari possent, quibusque decenter vti vale-
rent. Si quis meliorem dedisset, statim vendebat,
vt quando vestis communis esse non poterat, il-
lius pretium esset commune. Pari modo calcea-
menta, & lectualia, & id genus cetera omnia
ex moderato, & competenti habitu erant: nec ni-

tida nimum, nec abiecta plurimum: Nam ex va-
troque homines plerunque sua querentes, & non
quæ lesu Christi sese velle iactare, vel abijcere so-
lent, ipse verò medium tenens, nec ad dexteram,
nec ad sinistram declinabat.

Mensa utebatur frugali & parca, & inter olera,
& legitima quandoque propter hospites, & infir-
mos carnis vescabatur. Vinum autem semper
habebat, memor Apostoli ad Timotheum scriben-
tis: Noli adhuc aquam bibere, sed vtere modico
vino propter stomachum, & frequentes infirmi-
tes tuas.

Cochlearibus argenteis utebatur, cetera vasa,
quibus cibi mensæ inferbantur, vel testea, vel ligu-
nea, vel marmorea erant, non necessitatis inopia,
sed proposito voluntatis, in qua mensa disputa-
tionem, vel lectionem magis quàm epulationem,
aut potationem diligebat, quam etiā ob causam
contra pestilentiam humanæ consuetudinis in ca-
dem mensa scriptum legebatur.

Quisquis amat dicitur abesse, non vadit se nam,

Hanc mensam indignam noverit esse sua.

Vnde omnes conuiuii a superfluis, & noxijs fa-
bulis, & detractionibus ablinere admonebat: nā
& quosdam suos familiarissimos Episcopos illius
scripturæ oblitos aliquando tam alperē obturga-
uit, vt diceret, aut delendos esse illos versus de me-
nsa: aut se de mensa ad suum cubiculum surrecta-
rum.

Hospitalitatem semper exhibebat: pauperum
verò semper recordabatur, quibus erogabat, quod
sibi, ac suis omnibus secum habitantibus eroga-
batur, vel de redditibus possessionum, vel de obla-
tionibus fidelium, deficienter verò pecunia, & Ec-
clesie Gazophilatio a fidelibus neglecto, cum nō
esset, quod ad subueniendum pauperibus posset
erogari, iuxta morem S. Ambrosij populum mon-
nebat, vt prouideret: & si opus esset, etiam sacra
vasa frangi, & conflata pauperibus disceibus sube-
bat: quod & sanctum Ambrosium egisse illo præ-
sente, cum Mediolani esset, multoties referebat.

Cum ipso semper clerici vna etiam domo, ac
mensa, sumptibusq; communibus aleban-
tur, & vestiebantur. Inter cetera maxima cura illi
erat, ne sui clerici iuraret: & si prolapsus quis fuisset,
vnam de statutis portionibus amittebat: nam
præfixus erat numerus portionum, commonebat
eos sepius, ne quis aduersus fratrem aliquid ha-
bens, ireconciliatus accedere præsumeret ad al-
tare, ac memores essent iuxta Euangelicam sen-
tentiam, etiam septuagies septies offensos, veniam
postulantibus indulgere.

Feminarum intra domum illius nulla vnquā
conuersata est, nec mansit, nec germana quidem
soror, quæ vidua Deo seruies multo tempore vsq;
in diem obitus sui Præposita ancillarum Dei vixit:
sed nec fratris filia, quæ pariter Deo seruiebat,
quas personas Concilia sanctorum Episcoporū a
conuersatione clericorum non excipiūt. Dicebat

quod erat in illa a die... honorabili suo meo...
fuit illi factum est. Monasterio donavit ille. non vendidit.
Ego sum testis. quod amplius quereat si ignorat. Ego sum te-
stis. non vendidit. sed dum non creditur do-
nare potest, creditur vendidisse & infra: Remansit ali-
quod. quod non debebat etiam monasterio illi. quod per
ipsum Deum instituit. & v. semel cum Possidio dica-
tionem sufficientissimam. & monasteria vi-
torum. & mulierum continentium plena cum suis
prepositis in Ecclesia. cum Bibliothecis suis li-
bris. & tractatibus. & laos & aliorum continentium
reliqui.

IX. Non solum in Ecclesia Hipponensi, & ad-
iacentibus Africanis, verum etiam in trans-
marinis regionibus hac tam sancta institutio col-
lectam Augustini in viuis agente mirum in modum
fuit propagata. de qua propagatione, qui cam o-
culis vidit. Possidius cap. 11. in hunc modum scri-
bit: *facite vera doctrina dnm. a sub sancto, & cum
sua auctoritate, in monasterio Deo seruantes Ecclesia
Hipponensis clerici videri cuperunt: ac deinde innoce-
nter ac clarissime de die in diem Ecclesia Catholica
predicatione puritate, & sanctiorumque seruorum Dei
proposito continentia, & paupertate profusa, ex Mo-
nasterio quodam per illum inuocabilem viuum, & esse, &
virescere cuperat, magno desiderio poscere, & accipere
Epistolam & Clericis, pax Ecclesia, atque vntas & co-
no prona, & postea consecuta est. Nam sermo decem
quosdam annos, ac venerabiles viuos continentet,
& decessit Beatus Augustinus diuersis Ecclesijs, non
nulla querebantur rogatus dedit. Similiterque &
fuit ex illorum sanctorum proposito venientes, Dominus
in locis propagari, & monasteria instituerunt, & studio
adhaerentibus Dei ceteris Ecclesijs promotos fratres
ad suscipiendam sacerdotium presbiterum. vnde per mul-
tos & in multis salubris fides, & charitatis Ecclesia
innotescere dicitur, non solum per omnes Africanas
partes, verum etiam in transmarinis, & per libros editos,
atque in Graecum sermonem translatis, ab illo vno homi-
ne, & per illum multo, fauente Deo, multa innotescere
necesse est. X. cap. 1. de Mercatore illo Manichaeo
ad ipsius Augustini praedicationem conuerso ver-
ba faciens. Ex eo inquit, ille homo proposito seruorum
Dei adherens, negotiatorum dimisit actionem: & pro-
fessionem in Ecclesia membris in alia regione ad presbyste-
ry quaeque Dei voluntate petitus, & coallus officium ac-
cepit, atque custodiens proposito sanctitatem. &
fuit alius vsque nunc in rebus humanis viuit trans-
morte constitutus.*

X. Vixit forsitan aliquis, in quibusdam transma-
rinis regionibus viuente Beato Augustino, hoc
illius reformatio fuerit propagata. Huic ego
quaestioni quid certi respondeam, me non habere
magnum profecto certum quae de Leporio Episco-
po Vicensi in Bethica, & de Profuturo item
Episcopo Bretharenensi similiter in Bethica, Ioan-
nes Marquex in suo libro de Origine fratrum Ere-
mitarum scribit, apocrypha, & falsa sunt, vt in
prima parte monstrauimus. Nihilominus si & die-

cturis in re prius incerta vsque diuinae licet
affirmarem, in illis potissimum prouincijs Au-
gustinianum institutum propagatum, quibus tunc
temporis cum Africanis, & praesertim Hipponen-
sibus commertia, caque frequentissima inter-
cedere solebant, eiusmodi erant Gallicae, ac His-
panicae, Tirreni, Gallici, & Iberici litoribus ad-
iacentes, vt: Narbonensis, Barchinonensis, Valen-
tiana, Carthaginiensis, & finitima, nec non etiam
interiacentes insulae Corsicae, Sardiniae, Capriae,
nam inter istarum Regionum, & Africanorum
Hipponensis aecolas, commertia, familiaritatem,
& necessitudinem intercessisse, conuenit epi-
stola beatorum Hilarij, & Prosperi ad Augustinum,
& quae pro eiusdem Augustini doctrina de Prae-
dicatione tuenda contra Massilienses idem Pro-
per, & Hilarius egerunt, & epistola D. Augustini
ad Hilarium 89. necnon etiam acta per Casianum,
& ceteros presbyteros Galliarum pro Leporio E-
piscopo Vicensi in Africa ab errore Pelagiano
reuocando, atque tandem colligitur ex literis, &
nuncijs Episcoporum Hispanorum ad Augusti-
num missis, ex quibus vnus exiit Paulus Orosius
eiusdem Augustini discipulus, eique familiaritate
iunctissimus, vt alia omittam, quae sacras Histories
legentibus passim occurrunt. Quod non sine cau-
sa snuaduere oportuit, estque memoriter tenen-
dum propter ea, quae de D. Augustini instituto per
Sanctum Patritium in Hyberniam delato inferius
dicemus.

CAPVT DECIMVM
TERTIVM.

De Augustini reformatione post
excidium ciuitatis Hipponen-
sis per totum Orbem propagata.

INter eximia seruorum Dei
privilegia, illud mea sententia
praecipuum, & praclarissimum
videtur, quod Beatus Job cap.
8. recensuit, cum illos arbori
cuidam in horto plantatae, ac
succo plene comparauit, quae
radicibus inter acruos lapi-
dum defixis, nec vim ventorum,
nec Solis aestum
timeat: quam si quis conuelleret
nitatur, illius
conatum rideat, ac tandem si
securi succidere
voluerit, nouis stolionibus emisis,
mille alijs vijs
repullulet, & exurgat. Hume-
tus, inquit, vi-
detur antequam Sol veniat, &
in ortu suo germen
eius egreditur. Hebraeus, Tigurina,
Vatablus, & Pagninus legunt:
& in horto germen eius egre-
diatur. Super acruos petrarum
radices eius den-
sabuntur, & inter lapides
commorabitur, si ab-
forbuerit eum de loca suo,
negabit eum, & di-
cet, non noui te: hac enim est
luctitia cordis eius.

Epiſcopatu Cantuarienſi pro vna. Regni Cj-
 pro vna. Regnum Corſica, & Sardinia pro vna. Pro-
 uincia Pſana, Lanuſis, Mediolanenſis, & Rauennas
 cum Epiſcopatu Placentino, Ferrarienſis, & Ariminenſis
 pro vna. Patriarchatu Aquilegenſis, & Gradenſis cum
 Prouincia Iadrenſis, Ragufina, Antibarrenſis
 pro vna. Prouincia Strogontienſis, Collocenſis, & Gneſ-
 ſenſis, cum Epiſcopatu Caminenſis pro vna. Righenſis pro
 vna. Salernitanenſis, Magdeburgenſis, & Bremenſis pro
 vna. Colonenſis, Maguntienſis, Treuerenſis cum Epiſcopatu
 Salernitanenſis pro vna. Ebreduenſis, Vicunienſis, Aqueſis, Arel-
 ienſis pro vna. Logdunenſis, Tarantolenſis, & Diſuntina
 pro vna. Iſternenſis, Senonenſis pro vna. Rotomagenſis, &
 Taranenſis pro vna. Burdegalenſis, & Bituricenſis, cum Epi-
 ſcopatu Aſtuinenſis pro vna. Narbonenſis, Tholoſana, &
 Lugduna pro vna. Taraconenſis, & Caſarugulana cum
 Epiſcopatu Mauricenſis pro vna. Tolctana, Hiſpalenſis,
 Compoſellana, & Bracarenſis pro vna. Cantuarienſis,
 & Eboracenſis pro vna. tota Hibernia pro vna. Regnum
 Italia pro vna. Regnum Dacia, Noruegia, & Suecia pro
 vna. Prouincia deportantur. Si qua vero Epiſcopatus, vel
 conſtituta, aut ſua alia diſta Religionis exiſtant, que in
 aliqua diſtanti Prouinciarum minimè includantur,
 quod diſta Capitala Prouincialia intelligantur eſſe de
 illa Prouincia, cui viciniora exiſtere dignoſcuntur. Hac
 in diſta Bulla. Ex quibus facile coniectari poteſt,
 ſi temporaliſſis Pontificis, quo ipſe Ordo Cano-
 nicus ſeſteris, ac incuruatus ſere cadebat, tot ni-
 hilominus Regularium Canonicorum Prouincia
 in omnibus mundi partibus numerabantur, quid
 de præſentibus temporibus cenſendum, quibus in flore
 adoleſcentia, & iuuentutis erat conſtitutus? qui-
 bus inquam tot Regna Chriſti fidem colebant,
 que non ſolum à ſide Catholica, verum etiam à
 Chriſtiana Religionis proſus deſecerunt. Nec
 hyperbole eſſe, quod dixit Volaterranus lib. 21.
 Commentariorum Vrbanoꝝ: Denig, nulla ma-
 gis ſit proſperitas, cuius orbis olim in Europa ad-
 quatur milia quingenta quinquaginta quinquè, in
 ſola ſepimentia.

CAPVT DECIMVM
 QVARTVM.

*De reformatione Sacroſanctæ Pa-
 triarchalis Baſilicæ Latera-
 nenſis facta per B. Gelafium
 Valerij filium, S. Auguſtini
 diſcipulum, & Canonicum Re-
 gularem.*

AD mare, inquit Sapiens, vnde
 exeunt flumina reuertuntur,
 vt iterum fluant, oſtendimus
 libro antecedenti non ſemel
 inſtitutionem, & vitæ normã,
 ſecundum quam B. Auguſti-

nus Hipponenſes clericos inſtituit, & ad Regulã
 Apoſtolicam informauit, ex Italia in Africã ab
 illo euectã, ab Eccleſia Romana, & Mediolan-
 ſi poſſimum exemplatã. Quid igitur mirum ſi
 poſt illius obitum eadem regularis inſtitutio in
 Italia poſtliminio ſtatim repedaerit, & ad ſuum
 caput recurreret, vt ex illo per omnia huius myſti-
 ci corporis membra iterum diffunderetur. Nam
 deſuncto Beatiffimo Patre noſtro Auguſtino,
 quemadmodum ſuperiori capite dictum eſt, om-
 nes illius diſcipuli per martyrium feliciter con-
 ſummata fuerunt, vel exilio ad varias terrarum
 Prouincias deportati. Porro inter alios illius alum-
 nos, qui ob Chriſti fidem, & Sanctæ Religionis
 clientelam, exilio fuerunt damnati, vnus exiitit
 B. Gelafius, quem natione Afrum, & Valerij fi-
 lium, eius inquam Valerij, qui Hipponenſis fuit
 Epiſcopus, liber Pontificalis Damafio adſcriptus,
 & à Gratiano in cap. Oſius 56 d. relatus, Anaſta-
 ſius Bibliothecarius, Platina, Onuphrius, & alij
 communiter atteſtantur. Hic cum ab Hunnrico
 Wandalorum Rege impiſſimo cum Sanctis Quod-
 uuldeo Carthaginenſis, Gaudiolo Bitonenſis, ac
 ceteris Epiſcopis, & clericis ex Africa pulſus cir-
 ca annum ſalutis 440. Neapolim Campaniæ Ci-
 uitatem appuliſſet, Romam veniens à S. Leone I.
 huius nominis Pontificis per benigne ſuſceptus, &
 in Sacroſanctã Lateranenſi Baſilica collocatus,
 eandem Baſilicã ipſo Romano Pontifice in pri-
 mis iubente, & adiuuante, ſecundum D. Auguſti-
 ni Regulã ad originarium eiusdem Eccleſiæ in-
 ſtitutum à B. Sylueſtro primitus in ea plantatum,
 ſed progreſſu temporum aliquãter relaxatum,
 reformandã totis viribus procurauerit: in qua
 cum ſanctiſſimè per multos annos cum ceteris il-
 lius Eccleſiæ Sacerdotibus, & clericis iuxta præ-
 dictã regulã vixiſſet, tandem ad Summum
 Pontificalis dignitatis apicem à Clero, & Populo
 Romano fuit vnanimiter ſubſeſnatus, & ſic ſub
 iſto Sanctiſſimo Pontifice, & per ipſum Ordo Ca-
 nonicus ſecundum reformationem, & regulã
 traditã à B. Auguſtino primũ in ipſa Eccleſia
 Lateranenſi, deinde in alijs Eccleſijs, tum in Vrbe
 Roma, tum in alijs Ciuitatibus, & Prouincijs bre-
 uiſſimo temporum interuallo eſt propagatus, &
 confirmatus, quod euidenter oſtendunt innume-
 ræ Cathedralis, & aliæ Collegiatae, intus, & extra
 Italiam conſtitutæ. de quibus, vt nunc in particu-
 lari diſtinctè aliquid dicamus, à Sacroſanctã La-
 teranenſi Baſilica narrationem ordiemur. In hac
 igitur Sacroſanctã Baſilica, quæ ex omnibus Ec-
 cleſijs ritu ſolemni per Romanos Pontifices dica-
 tis prima exiitit, Ordinem Canonicum ſecundũ
 Regulã à D. Auguſtino traditã per B. Gelafiu
 Valerij filium, & eiusdem Auguſtini diſcipulum
 fuiſſe inſtitutum, & continuatã ſucceſſione per
 annos circiter oſtingentos, nimirum ab ipſo Ge-
 laſio Primo, vſque ad Bonifaſij Papæ Octauĩ tẽ-
 pora ſtetiſſe, Solis luce clarius oſtenduntur in me-

ra Pon-

Pontificum diplomata, & privilegia tum ipsi SS. Lateranensi Basilica, tum clericis canonicis inibi dependentibus concessa, que nunc etiam in eiusdem Ecclesie Cartophilicis adseruantur, quorum multa exempla in Bullario Romano recens edito, ac etiam in libro Indultorum nostre Congregationis Lateranensis exhibere licebit, quæ quod huic nostro volumini inferere ad nostre narrationis veritatem probandam durus esset labor, illorum tenoribus omnis solum duos testes oculatos adhibendos censuimus, quorum alter Summus Pontifex dum existeret, ea exhibere sibi fecit, & videlicet verò quod esset Ecclesia Romana Bibliothecarius, eiusdem Basilicæ omnia archiva factur se fuisse quæ diligentissime iustitiam. Flori restitum primus fuit Eugenius Papa huius nominis IV. in Bulla, per quam Canonicos Regulares eiusdem SS. Lateranensi Basilicæ tanquam veros, primarios, & originarios illius Ecclesie Clericos restituit, in qua inter alia multa, que in laudem Canonici Ordinis extaruit, hæc litteris mandata videt: *igitur, ubi totum factu est caput, ubi habent terreni cultibus, ubi est gratie magnitudo sacratissima hostia, & immaculata obsequia divina maiestati cum omni sanctitate persolui, & mundi sacrosancta offerri diuini compendii. Hæc igitur pia, & sancta iussuratore dicitur, & zelo domini Dei solliciti sacratissimi Pontificis predecessores nostri, illum sacrosancti, cum perfecta, & ordinata sunt opera, postquam venerabilem locum pro Populi Dei salute, & Summi Regis gloria decorauerunt, & ex iussu Christi sacratissimo inimitabilem, & in comprehensibilibus indulgentiis, & diuina gratia largitate, & remissionum exuberantia ornauerunt, honorum privilegia sublimauerunt, & decorauerunt titulu dignitatum, diuinam in certis familiam clericorum, qui religiofam vitam docerent, & ad exemplum nascentis Ecclesie sanctam institutionem seruaerent, quos Canonicos Regulares appellamus, & sacrum inter clericos, & ministros Christi viuendi modum in Sacra Basilica inuenerunt firmauerunt, creuerunt, & perpetuo deputauerunt: ut hi prima in terra Ecclesia, & mater Sanctorum apostolica providentia curam gererent, qui primarios Christiane Religionis clericorum normam, traditiones & iustitiam se habentur. Huius profecto sacrosancti, & sancti iussu post Sanctos apostolos primam in Alexandria Ecclesia Marci Petri discipulus inditator, & conditor: ac gloriosus Doctor Augustinus diuini reguli, & doctrina decorauit, & sancta memoria Vrbanus insigni martyre, & sanctissimus Pontifex Gergorius de veri Ordine reformauit, & Beatissimus Gregorius augustino Anglorum Episcopo veluti plantationem sacram in cõmissis suis populo præcepit institui, & in Occidentu fructibus ampliauit. His sunt profecto, qui sanctorum Patrum vitam probabilem imitantur, & Apostolorum instituta in sancti spiritus sanctis renouant: qui ad exemplum illorum credentium in vnum conueruerunt, quibus erat cor vnum, & anima vna, qui palloibus suis in via Ecclesiasticis, & Apostolicis traditionibus edocuerunt. Sicque hæc sancta, & placens Dei iustitia.*

inuo antiquitas, & ab ipsi fere primordijs obseruata extitit, & Sacram Basilicam per dicti Ordinis Clericos per longa tempora sancte, & salubriter gubernatam fuisse, certissima scientia, & veritate comprobata: & hoc euidensimè testantur innumeræ documenta. Cum autem hoc patrum, & salutare institutum in modo in magno passio ex antiqua hosti mutata fuerit perturbatum, & per sel. rec. Bonifacium Octauum predecessorem nostrum quadam illius temporis malitia consideratione immutatum, & per ipsum Patrum terminis transulati nascentur, & a motu Regularium Canonice, secularium clericorum, & canonicorum fuerit dicta Ecclesia, & gubernationi commissa. Et. Nihil amplius nostre iustitiam, nostrum assiduum, nostre salutis, & hinc immunitate conspicimus, quam ut pristinum, sanctum, & diuinum opus primam sicut in institutionem restituerem, Patrum terminis reponerem, & quasi sacri manus portantes sanctam Ecclesiam Lateranensem ad primarium statum, & ordinem reducamus. Hæc Sanctissimus Pontifex, in quibus præter ea, que pro suo ingenio dicit, quod ad rem præsentem attinet, hæc habet. Primò Romanos Pontifices, postquam ipsam Lateranensem Basilicam ditauerunt, & ingentissimum privilegium munerunt, familiam clericorum religiosorum, qui dicuntur canonici Regulares in eo instituisse, & eidem Basilicæ perpetuo deputasse. Secundò prædictam Basilicam per longa tempora per dicti Ordinis canonicos sancte, & salubriter fuisse gubernatam, nimirum vsque ad tempora Bonifacii V. III. Tertio ipsum Papam Bonifacium dictos canonicos regulares ceterendo, & seculares introducendo, Patrum terminos transulisse. Quarto ipsum Eugenium IV. Canonicos Regulares eidem Ecclesie restituere voluisse, ut sanctam illam Ecclesiam ad primarium statum, & ordinem reduceret, & hinc sequitur. Quinto loco, ordinem primarium seu primariam illius Ecclesie institutionem fuisse clericorum regularem, non seclularium, quod magis explicat inferius, vocando ipsum ordinem canonicorum regularem ordinem originarium illius sanctissime Basilicæ. Sexto supradicta omnia Summum Pontificem asserere non ex aliorum narrationibus, sed ex certissima scientia, & veritate competita, sive ut iuris causa cognita, quam, inquit, attestantur innumera documenta.

ATque hinc habes, quo illos corrigas, qui accunt, illam Bullam per canonicos regulares importunis precibus, & falsis narrationibus ab hoc Pontifice extortam, de quorum numero fuit Antonius Massa Galleus Iuricoconsultus in quodam suo consilio scripto pro Reuerendis Monachis Cassinensibus in causa præcedente inter illos, & Canonicos Regulares Lateranenses, edito Venetij apud Iordannum Zilletum anno 1562. fol. decimo quinto, & decimo sexto: nam præter quod illa non est emanata ad supplicationem nempe fororum canonicorum, sed motu proprio, &

CAPVT DECIMVM QVINTVM

pertra... & tra...
 Occid...
 ant...
 die a...
 vnum...
 tar, &...
 mo f...
 obf...
 Abba...
 palu...
 Et...
 mo f...
 Du...
 n...
 ceper...
 quide...
 presb...
 ter...
 titulu...
 Pan...
 Cassi...
 runt...
 bar...
 tam...
 admi...
 Greg...
 ter...
 nensi...
 glio...
 gelij...
 ab...
 die...
 eras...
 uen...
 dem...
 rum...
 da g...
 di S...
 cer...
 mod...
 cer...
 cano...
 do, &...
 comp...
 rum...
 in cor...
 omni...
 chis...
 rem...
 mult...
 ficut...
 font...
 mon...
 piet...
 re c...
 gene

pertra... & tra...
 Occid...
 ant...
 die a...
 vnum...
 tar, &...
 mo f...
 obf...
 Abba...
 palu...
 Et...
 mo f...
 Du...
 n...
 ceper...
 quide...
 presb...
 ter...
 titulu...
 Pan...
 Cassi...
 runt...
 bar...
 tam...
 admi...
 Greg...
 ter...
 nensi...
 glio...
 gelij...
 ab...
 die...
 eras...
 uen...
 dem...
 rum...
 da g...
 di S...
 cer...
 mod...
 cer...
 cano...
 do, &...
 comp...
 rum...
 in cor...
 omni...
 chis...
 rem...
 mult...
 ficut...
 font...
 mon...
 piet...
 re c...
 gene

ex certa scientia, & matura deliberatione, & tra-

III. Secundus testis pro eadem veritate confirman-

proposito de Ecclesia Lateranensi quatuor libris

peretur. Qui paulo ante a Beato Benedicto Abbate in Occidente instituti optimè viuendi normam acceperant.

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

Tertio, tum ante illum a Iohanne Tertio: non tamen vquam amotos clericos, sed imò ibi semper annis circiter octingentis mansisse: quin de hiscentibus monachis, multiplicato numero illorum munera in pascendo, & horas canonicas detrahendo perfolvere cepisse: & aliquot seculis post canonicorum tantum, qui monachorum more in communi vivebant, Prioremque qui loco Abbatis omnibus praeesset, habebant, mentionem fieri monachis omnino praetermissis.

III. Nec aliter moueat nomen Prioris recens in illud collegium introductum: etsi enim nomen Prioris ante Paschalem Secundum non reperitur inter Canonicos Lateranenses, fuisse tamen in eadem Ecclesia canonicos sub Stephano Nono, & ante Leonem Octauum, sub Archiepiscopo, & sub illius cura conuenialiter visisse, sicut postea sub Priore vivebant, constat ex vita Leonis Papae Octaui, quem ex canonico Lateranensi ad speciem dignitatis Pontificalis euectum laudat Volateranus, Autor supplementi Chroniconum, Platina, & alij. Constat etiam ex epistola Beati Petri Damiani Domino Petro Lateranensi Ecclesiae Archiepiscopo directa sub hoc titulo: Domino Petro canonice Lateranensi Archiepiscopo, Petrus peccator monachus, qui habetur in secundo libro Epistolarum huius auctoris numero decimo, qua illum ad mores suorum canonicorum reformandos hortatur. meminit enim in ea epistola sacri Conuentus, cuius erat Rector institutus per haec formalia verba: *Petrus auctore quae sacri Conuentus Rector constitutus est, non desinat te in spem, sed max ut emiserit, adhibe diligentiā.* Ita enim habet textus, quo Baronius tomo secundo, sub anno 1065. numero sexagesimo, licet Constantinus Caietanus in editione operum Petri Damiani Romani, verba illa expenderit, in quibus de Conuentu Lateranensi mentio habetur, hanc autem epistolam longe ante Paschalem Secundum Petrum Damiani scripsisse, conuincitur quia ille anno 1073. ex hac vita migravit. Cur vero sublato Archiepiscopo eius loco in dicto Collegio fuerit Prior institutus, ad ea ratione factum crediderim, quòd collegium illud propter ditum schisma, quod priori sacro Ecclesiam diu vexauerat, ad dissolutionem, & deformationem in pene degenerat. nec mirum, cum in eadem Ecclesia Lateranensi, quae erat omnium aliarum Ecclesiarum caput, & Sedes Pontificalis, aliquot annis ob eandem causam exercituum sacrorum penitus fuerit intermissum. Quare cum Romani Pontifices eidem Ecclesiae recedente, & canonicis inibi degeatibus reformandi impensis operam darent, & ob eam causam canonicos sancti Frigidiani Lucensis, penes quos disciplina canonice tunc temporis restituerat, ad Ecclesiam Lateranensem acciuisent, Oportio auctore in lib. de septem vrbis Ecclesijs in cap. de Ecclesia S. Crucis in Ierusalem pag. mihi

214. quod illi non sub Archiepiscopo, sed sub Priore ex antiqua consuetudine degerent, vel quòd alij clerici regulariter viuentes Priorem, non Archiepiscopum, vt plurimum haberent, etiam Lateranenses, omisso Archiepiscopo, Priorem eius loco habuerunt.

IV.

Tertio inferitur ex praedictis, falsum esse, quod alij diserunt, Valentianum illum Abbatem monasterij Lateranensis ex familia, & instituto Diui Benedicti assumptum, cuius Diuus Gregorius meminit lib. secundo suorum Dialogorum, in monasterio canonicorum, non autem, monachorum Abbatem extitisse, quòd olim praesertim ante Constitutionem Clementis V. quae habetur in clementina prima de electione, in monasterijs monachorum eligentur canonici, & in monasterijs canonicorum monachi. Nam clerici canonici in Lateranensi monasterio degentes nunquam habuerunt Abbatem, sed solum Archiepiscopum, vel Priorem, quare Valentianus non monasterij Lateranensis canonicorum, sed monasterij Sanctorum Iohannis Baptistae, & Euangelistae Ordinis Monachorum Diui Benedicti Abbas fuit. Sciendum autem est, licet Iohannes III. & quidam alij Pontifices Diui Benedicti monachos ad horas canonicas, & caetera diuina officia in Ecclesia Lateranensi, die nocteque canenda introduxerit, non tamen sublatis canonicis, neque monachos in monasterio canonicorum, sed in alio monasterio distincto constitutos, neque ad officia canonicorum, sed ad alia munera obeunda illic admissos. Nam monachi officia diuina in Ecclesia more laicorum canebant: canonici vero praedicationi, sacramentorum ministerio, & cure animarum operam dabant: munus enim istud canendi psalmos, & caetera diuina in choro alternatim, in primitiua Ecclesia non erat munus clericorum, sed laicorum, qui vsus durauit in Ecclesia Orientali saltem vsq; ad tempora S. Iohannis Chrysostomi, vt colligitur ex homilia illius prima in 8. caput Isaia, in qua contra nonnullos laicos inordinate in Ecclesia canentes inuehitur. Eundem durauisse in Ecclesia Occidentali vsque ad tempora B. Ambrosij, notauit Baronius in notis ad Martyrologium die quinta Ianuarij. Imò Diuus Augustinus innuere videtur lib. nono Confessi. cap. septimo, modum illum canendi psalmos, & hymnos alternatim in Ecclesijs, qui postea in tota Ecclesia vsu fuit receptus, suo tempore inuectum in Ecclesiam Occidentalem ex Orientali; & vt semel dicam ex Baronio tomo 1. Annalium sub anno quinquagesimo primo, num. septuagesimo primo, hic mos, vt laici, & omnis populus simul cum clericis diuinas laudes Deo in Ecclesia canerent, diutius perseuerauit, quas verò ob causas in dissiuetudinem postea abierit, si diuinare liceat, duas potissimas fuisse arbitror. Primam defectum charitatis, & feruoris fidelium primitiuae Ecclesiae: Alteram inordina-

CAPVT DECIMVM SEXTVM.

De alijs Ecclesijs Canonicorum Regularium olim in Vrbe existentibus.

PRæter sacrosanctam Basilicam Lateranensem, aliz plures fuerunt olim in Vrbe Romana Ecclesie canonicorum Regularium sub D. Augustini regula militantium, vt videri potest apud Zachariam Ferrerium in suo libro de habitu canonicorum Regularium ad Leonem decimum, probatione secunda ad finem, vbi inter alia hæc habet: De Ecclesijs vti d Principali- bus Cardinalium titularum certissimum est, quod nulla sit instituta à sui exordio sub monacho, seu alijs religiosis, sed bene sub Canonicis Regularibus, sicut Ecclesia Sancta Crucis in Ierusalem, que à sui primordio fuit Canonicorum Regularium, vt patet per literas Apostolice Alexandri III. directas Vbaldo presbytero Cardinali Sancta Crucis in Ierusalem, & riu Canonicis ibidem regularem vitam professis, & incipiunt: Quoties illud à nobis petitur &c. quibus de eruit, ne quisquam eligatur in eo titulo Sancta Crucis Cardinalis nisi de gremio dilectorum Canonicorum Sancta Crucis. Desistentibus autem ibi Canonicis Regularibus, illa Ecclesia redacta est à patre temporibus sub fratribus Carthusiensibus. Item Ecclesia S. Mariae Noue, que est titulus Cardinalis, quam modo eadem ratione incolunt monachi albi Ordinis Mæretici Osiuetti, fuit à sui institutione Canonicorum Regularium, vt patet per literas Apostolicas eiusdem Alexandri directas Priori, & Canonicis Sancti Frigidiani, & incipiunt: Ad hoc vniuersalis Ecclesie cura &c. Item Ecclesia sanctorum Apostolorum, quæ est titulus Cardinalis, quam nunc tenent fratres Minores. Item Ecclesia sancta Cecilia, quam nunc Hominitorum fratres retinent. Item Ecclesia sancta Sabina, quam habent Fratres Predicatores. Item Ecclesia sancta Praxedis, quam tenent nunc Fratres Ordinis Vallis Umbrosæ. Item Ecclesia S. Stephani in Calio monte, quam tenent fratres S. multiprimi Eremitæ. Item Ecclesia sanctorum Iohannis, & Pauli, quam tenent nunc fratres Iesuati. Item Ecclesia sancti Petri ad Vincula, & sancta Potentiane, & multa alia Ecclesia Roma continentis titulos Cardinales, fuerunt à prima institutione Canonicorum Regularium, sicut patet in antiquis priuilegijs dilectarum Ecclesiarum.

Sed & illud non omitendum, utpote è administrandum, & vix credendum, quod de Ecclesijs, & monasterijs Religiosorum Romæ sub Syluestro II. & Ottone II. pro ruinis veterum Fanorum surgentibus scribit Arnaldus Comes illorum temporum autor, & oculatus testis, ac ex

Ecclesiam Sancti Bartholomæi de capite Merulanei, & deinde ad sanctum Daniælem, & exinde descendente ad portum Vrbis, & veritate ad Ecclesiam S. Nicolai de Hospitali ad supradictam Basilicam Saluatoris. Statuimus, ut quæcumque auctoritate Sedis Apostolicæ stabilitus, vt in Ecclesia ipsa nulli alijs Ecclesijs, vel Monasterijs, aut pignori de huiusmodi, atque diuini ritibus teneatur penitus respondere, sed quæ, ac libere sub prefata Basilica Saluatoris iure nomine Parochiali in perpetuum maneat. Idem tamen iure hereditario, quod infra supradictos fines ad prefatas Ecclesias, vel monasteria, aut pia loca pertinere dignoscatur. Principimus itaque vt nulli persona sua sit in prefata Parochia Ecclesijs adificare, aut altare erigere, vel aliquam religionem ibi institueret, præter supradictam Saluatoris Basilicam. Statuentes apostolica censura, sub diuini iudicij obsecratione, & auctoritate interdicti, vt nullus vquam nostrorum successorem, vel alia qualibet magis, vel parua persona huiusmodi iuris privilegij donum infringere, aut inquietare presumat. Si quis præterea quod non credimus, contra hoc nostrum apostolicum præceptum venire, aut agere tentauerit, anathematizamus eum in secula seculorum amen. Quod si quis contra ista Christi sit alienus. Qui vero contra ista, & obsecrationibus nostris Priuilegijs carere, hæc edictum geratim à miseris ordiſtmo Dominis nostris consistatur in secula seculorum amen. *In Basilica Carthuse Ecclesia Episcopus.*

Sequuntur subscriptiones decem & nouem Cardinalium, quorum primus fuit Lambertus de Fagnano, qui postea fuit Honorius II. Reipse canonicus eiusdem Ecclesie Lateranensis.

Postremo notandum quod præter Romanos Pontifices ex eodem monasterio Lateranensi assumptos, quos Onuphrius eodem loco recenset, multi alij fuerunt eiusdem Ecclesie clerici, & canonici in eadem Ecclesia Lateranensi degentes, & eorum à teneri annis ibidem educati, quos referunt Anastasius Bibliothecarius, Volaterranus libro XXI. Antropologia, Iacobus Philippus Bergomensis, & Cicconius in vitis Romanorum Pontificum, videlicet Gregorius II. Stephanus II. Paulus I. Stephanus III. Leo III. Stephanus IV. Paulus I. Venentius, Leo IV. Benedictus III. Adrianus II. Stephanus VI. Hos omnes referunt Anastasius, & Cicconius, licet nonnulli eorum antequam assumperantur ad Pontificatum, transfuerint postea ad monachos, & præter illos Benedictus IV. & Landus ex Cicconio. Leo item VIII. ex Volaterrano, Iacobo Philippo Bergomen. libro secundo sub anno 960. Platina, & Cicconio, de quibus & alijs Romanis Pontificibus ex canonicorum Ordine profectis, si Deus concesserit, in lib. Virorum Illustratum canonici Ordinis decimus.

(o)

✠ (o) ✠

illo Baronius tomo XI. sub anno 1000. num. 24. inquit, creuit in domo eorum, & reparatum murorum, & veterum sanctorum surgunt quotidie innumera adf. in Ecclesiis sine Monasteriorum, in quibus incredibile numero, ut audiui a quodam senex, qui se dixit nutritum in eadem Civitate, videntur a Sanctissimis, quoad spem a Monachis, sexaginta a Canonici, exceptis q. quae extra Civitatem sunt, & alij Ecclesij sine Capello, quae in eadem Urbe abundant. Et advertendum nomen Canoniorum, vsque ad illa tempora vix fuisse alicui Collegio clericorum, qui non solum in specie aliquod regularis disciplinae vestigium tenerent, attributum, ut videri potest apud Beatum Petrum Damiani in suis epistolis, praesertim in epistola ad Canonicos Fanceses. Porro ex supradictis, & alijs Romane Urbis Ecclesijs, quas authenticis scriptis probari potest Canonici Ordinis existisse.

111. Rima recenseri potest Ecclesia Patriarchalis sanctae Crucis in Ierusalem a Constantino Magno exstructa. De illa Ecclesia Onuphrius loco, & libro proxime allegato plura ex instituto scribit. Verum quoad rem artem, illa ad verbum pagina ducentesima, decima tertia, & ducentesima decima quarta subditur de illa septimum, ut ex eius elegis narum eo paritate affixum intelligitur, in ea scriptum est, *in Ierusalem hanc, & monasterium renouavit. Monachos ad paucos redactos in ea restituit, amplians, per se enim temporibus clerici eam incoluerant, postea antiqua Monachorum sodalitati concessa est. Leo Nonus Papa diuino officio destitutum Monachorum Cassinatium abbatem Richerium donauit. Alexander Secundus eam se abulit, & monasterium Sanctorum Sebastiani, & Zosimi in ierusalem, quod Pallaris dicebatur, retro hinc sanctae Mariae Nouae versus amplius beatum eius loco si stem concessit. In ea vero Canonicos Regulares Congregationis sancti Frigidiani Lucensis, ab se etiam Lateranensi restituit, locauit, qui eam ad Clementis VI. tempora tenuerunt. amplissimo hoc privilegio a Romano Pontifice ornati, ut presbyterum Cardinalem tituli sui ex suo corpore crearent, quod & de Diacono Cardinali sanctae Mariae Nouae eius Diaconie Canonicis concessam fuerat. Ex hoc Collegio multi Cardinales exierunt, & Lucius Papa II. proderunt, qui eum ante Pontificatum eius Ecclesia presbyter Cardinalis efficit, Pontifex creatus re tam ipsam Ecclesiam, & Canoniorum classem a fundamentis renouauit. Similia scribit Baronius tomo XII. sub anno 1144. in principio, nisi quod ait, eum fuisse Patria Bononiensem ex Patre nomine Visco, ab Honorio II. assumptum ad dignitatem Cardinalitiam in eodem titulo sanctae Crucis in Ierusalem, quod minime ijs repugnat, quae Onuphrius testatur.*

Quis vero Privilegium adeo insigne illi Canonico collegio primus fecerit, putat Ciaconius, a Calisto II. primitus emanatum: ceterum illius privilegium haecenus non vidi, quantum vero ex Bullarijs Romanorum Pontificum aucupari licet, crediderim, illud ab eodem Lucio II. pri-

mitis concessum, haec illius etiam exemplum inuaria temporum, vel hominum desideretur. Sed est aliud privilegium Alexandri III. ad exemplum illius exaratum, quod ad posterorura memoriam hic redditur.

Alexander Episcopus seruorum Dei, dilecti filij Vbaldo presbytero Cardinalis, eiusque fratrum tam presentium, quam futurorum in Eccl. S. Crucis, qui dicitur in Ierusalem, regularem vitam professus in perpetuum. Quis illud a nobis postulat, quod Religioni, & benefici conuenire dignoscatur, animo nos decet libenter concedere, & petentium desideria congruam satisfactionem impertiri. Ea propter dilectum Dominum filium vestrum in illa petitionibus ele. enter annuimus, & prefatum Eccl. tam omnibus pertinentijs suis in qua diuino ministerio obsequia, ad exemplum praedecessoris nostri pra. reuerentissimi In. g. Papa. Apost. Sedis praesentis, & praesentis scripti privilegio communitus. In primo si quidem dicitur, ut Ordo Canoniorum, qui secundum Deum, & D. Augusti. regulam, & instituta in eadem sancti Frigidiani ibi noscitur institutum, per se in ibidem temporibus obseruetur, nec alius, nisi de ipsa aut S. Frigidiani Congregatione in eadem Ecclesia Cardinalis presbyter ordinetur. Si autem (quod absit) in ipsa Congregatione idem reperiri non poterit, de alio regulari claustrum, de eodem ordine assumatur. Praeterea quilibet possessiones extra & c. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat prefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, aut ablatas retinere, immo, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integre conferuentur eorum, pro quorum gubernatione, & sustentatione concessa sunt, vsibus omnimodo profutura, salua sedis Apost. auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularisue persona hanc nostram constitutionem paginam fuerit, contra eam temere uertere, uerit, secundo, tertioque conuicta, nisi prius spontem suam congrua satisfactione excoerit, quae sita, benedictus, sui dignitate careat, reamq. se diuino iudicio subicere, de perpetrata iniquitate cognoscatur, & a sacrosancti Corpore & sanguine Dei & Domini nostri Iesu Christi Redemptoris nostri aliena fiat, atque in extremum excommunicatus, nisi prius spontem suam congrua satisfactione excoerit. Ceterum autem eadem loca sua terna seruanti, nisi prius spontem suam congrua satisfactione excoerit, de perpetrata iniquitate cognoscatur, & a sacrosancti Corpore & sanguine Dei & Domini nostri Iesu Christi Redemptoris nostri aliena fiat, atque in extremum excommunicatus, nisi prius spontem suam congrua satisfactione excoerit. Ceterum autem eadem loca sua terna seruanti, nisi prius spontem suam congrua satisfactione excoerit, de perpetrata iniquitate cognoscatur, & a sacrosancti Corpore & sanguine Dei & Domini nostri Iesu Christi Redemptoris nostri aliena fiat, atque in extremum excommunicatus, nisi prius spontem suam congrua satisfactione excoerit.

CAPVT DECIMVM SEPTIMUM. Alexander Episcopus seruorum Dei, dilecti filij Vbaldo presbytero Cardinalis, eiusque fratrum tam presentium, quam futurorum in Eccl. S. Crucis, qui dicitur in Ierusalem, regularem vitam professus in perpetuum. Quis illud a nobis postulat, quod Religioni, & benefici conuenire dignoscatur, animo nos decet libenter concedere, & petentium desideria congruam satisfactionem impertiri. Ea propter dilectum Dominum filium vestrum in illa petitionibus ele. enter annuimus, & prefatum Eccl. tam omnibus pertinentijs suis in qua diuino ministerio obsequia, ad exemplum praedecessoris nostri pra. reuerentissimi In. g. Papa. Apost. Sedis praesentis, & praesentis scripti privilegio communitus. In primo si quidem dicitur, ut Ordo Canoniorum, qui secundum Deum, & D. Augusti. regulam, & instituta in eadem sancti Frigidiani ibi noscitur institutum, per se in ibidem temporibus obseruetur, nec alius, nisi de ipsa aut S. Frigidiani Congregatione in eadem Ecclesia Cardinalis presbyter ordinetur. Si autem (quod absit) in ipsa Congregatione idem reperiri non poterit, de alio regulari claustrum, de eodem ordine assumatur. Praeterea quilibet possessiones extra & c. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat prefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, aut ablatas retinere, immo, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integre conferuentur eorum, pro quorum gubernatione, & sustentatione concessa sunt, vsibus omnimodo profutura, salua sedis Apost. auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularisue persona hanc nostram constitutionem paginam fuerit, contra eam temere uertere, uerit, secundo, tertioque conuicta, nisi prius spontem suam congrua satisfactione excoerit, quae sita, benedictus, sui dignitate careat, reamq. se diuino iudicio subicere, de perpetrata iniquitate cognoscatur, & a sacrosancti Corpore & sanguine Dei & Domini nostri Iesu Christi Redemptoris nostri aliena fiat, atque in extremum excommunicatus, nisi prius spontem suam congrua satisfactione excoerit. Ceterum autem eadem loca sua terna seruanti, nisi prius spontem suam congrua satisfactione excoerit, de perpetrata iniquitate cognoscatur, & a sacrosancti Corpore & sanguine Dei & Domini nostri Iesu Christi Redemptoris nostri aliena fiat, atque in extremum excommunicatus, nisi prius spontem suam congrua satisfactione excoerit.

aliam ecclesiam quod privilegium perique alij Romanis Pontifices firmaverunt, nimirum Caelestinus II. Lucius II. Eugenius III. Adrianus IV. & Alexander III. cuius exemplum hic subijcitur.

Alexander ipse servum servorum Dei dilectum filium Petrum Priori Ecclesie S. Frigidiani, et ipsius fratrum eam pertinetur. Ad hoc rursus illa Ecclesia cura nobis a praedictis in honorem Dei concessa est, ut religiosus personarum et hospitalitatem Deo religionem studiumque ad omnem propinquam non eam Deo gratia aliquantulum facultas impeditur quod ex illa et sua radice processit a paritate religionis fuerit consecutus. oportet ergo unum Christiane fidei amatores religionem dilectam et religiosam locum personam nobis Dominum servum servorum Dei apertius confiteri, ut nullo pravorum hominum nequeatur molestari, nullo avaris fatigentur. inter eos supradictum S. R. E. Cancellarium, & Ecclesiam S. Mariae Novae Dionisium Cardinalem fratres vestros ad eandem Ecclesiam conveniant, & boni fidei a Deo praestitum ad eam mansuetate, et sustentationem honeste provideat per nos in eodem religio statuatur, et locus ipsi tam si tenuerit, quam temporaliter eorum studio ad eandem Deo iugiter ut. Ne igitur tam sanctum ipsum proprium commutari, vel perturbari in posterum liceat, praedictis nostrorum Innocentij II. Caelestini II. Lucii II. Eugenij III. & Adriani IV. Romanorum Pontificum religio inhaerentes statimus, ut Dionisium Cardinalem, qui pro tempore tunc in eandem fuerit, de Cancellaria Frigidiani fidem eandem facit repetitus, asserunt. Si forte (quod absit) ibidem reperiri non poterit de alio Regulari Collegio vocetur, & ordinetur. Ordinem autem cum fratribus ipsius Ecclesiae communiter habeat, quod si facere voluerit, tertiam partem de omnibus redditibus antiquae hereditatis illius Ecclesiae, quae est in Palatio & Galera sui in suis usibus recipiat. Cetera vero quae in iudicatis fratribus ipsius Ecclesiae impensivariunt, & omnino possident, sui futurorum concessione vestrum largitione Regum, libertate Principum, illarum fidelium, seu alij in istum modum praesentis (Dionisio) pertinet ad ipsos, firma vobis, vestrique Successorum, & libertas permancant. Dixerimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praesentem Ecclesiam temerario perturbare, aut eam possessionibus auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione, et sustentatione concessa fuerunt, usibus omnimoda profutura, salva in omnibus apostolica. Sed in autoritate, si qua regitur in futurum Ecclesiastica seculari potestate nostra Constitutionis paginam scienter, contra eam tenere venire tentaverit, secundo, tertio communitate, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis, honoris, sui dignitate, totas penitus, si diuino iudicio exillere de perpetrata iniquitate cognoscatur, & a Sacrosancto Corpore, & sanguine Dei, & Domini nostri Iesu Christi Redemptoris nostris aliena fiat, atque in extremo examine distribe vltima subiacet. Cunctis autem eodem loco sua iura serventibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus &

vis fructum bona actione percipiant, & apud districtum iudicem praemium aeterna pacis inueniant. Amen. Datum Anagninae per manus Hermani S. R. E. Subdiaconi, & Notarii X. I. Cal. Ianuarij Indictione nona, Incarnationis Dominicae anno MCLX. Pontificatus vero Domini Alexandri Papa Tertij anno primo.

Tertia est Ecclesia S. Praxedis, quam Canonicis Regularibus monasterij S. Mariae de Rheno apud Bononiam tunc sanctitatis fama celeberrimis concessit Anastasius IV. qui fuit Pontifex anno Domini 1154. Et licet huius Pontificis concessionem non vidi, illius tamen distincte meminit Alexander III. in quodam privilegio concessio Gerardo Priori, & Fratribus S. Mariae de Rheno sub anno 1177. quod in libro Indulgentiarum Congregationis Lateranensis videri potest pag. 93. ad quem locum remitto, ubi haec habet: Ecclesia quae sancta Praxedis sit ut a pia memoria praedecessoris nostri Papa Anathasio vobis concessa est, salvo iure, & reverentia Cardinalis, qui pro tempore in eadem Ecclesia fuerit, vobis autoritate Apostolica confirmamus.

Quarta est Ecclesia S. Potentianae, sive Pudentianae, quam eidem Canonicis S. Mariae de Rheno concessit Adrianus IV. Anno Domini 1155. ostendit eiusdem Pontificis privilegium Guidoni Priori, & Canonicis dictae Ecclesiae concessum 26. Cal. Aprilis quod in eodem libro pagina 78. habetur.

Quinta est Ecclesia S. Sebastiani extra Urbem ad Catacumbas, quam Canonicis S. Mariae Novae concessit Alexander III. quam postea Hieronymus Cardinalis cum Priore, & toto Capitulo S. Mariae Novae Monachis Cisterciensibus concesserunt, reservatis sibi quibusdam vineis cum censu duarum librarum thuris in Assumptione Beatae Mariae Virginis a dictis Monachis solvendo. Testatur hoc Omphrius in dicto libello, ubi agit de dicta Ecclesia S. Sebastiani pagina 100.

Sexta est Ecclesia S. Iohannis ante portam Latinam, cuius meminit Gregorius IX. in privilegio concessio Priori, & Canonicis Basilicae Salvatoris Lateranensis anno Domini 1227. tertio nonas Februarij. Ista Ecclesia erat membrum antiquae Congregationis Lateranensis: Verum Canonicis Regularibus ex Basilica Lateranensi per Bonifacium Octavum pulsus, etiam illa Ecclesia successu temporis eidem Canonicis fuit deslituta, & in monasterio postea fuerunt sanctimoniales, quemadmodum ex illius vestigijs, quae nunc supersunt, aperte conspicitur. Sed illis quoque deficientibus, quod locus pro servandis ibidem Virginibus saceris parum esset idoneus, tandem in dicta Ecclesia proicctum est silentium. Porro ad eandem Ecclesiam S. Iohannis ante portam Latinam quatuor aliae Ecclesiae spectabant, quarum in eodem privilegio fit mentio, de quibus dicemus in Congregatione Lateranensi.

Septima est Ecclesia S. Gregorij in Campo Martio, quam Canonicis Regularibus Lateranensis

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

degentibus concessit Anastasius IV. ex eodem privilegio Gregorij IX. in quo hac specialiter habetur: *ex dono etiam beata memoria Anastasij Papa Ecclesiam sancti Gregorij in Martis, in qua ipsa sita est, & cum omnibus ad eandem pertinentibus.*

Octava S. Mariz de Pace, quam Sixtus IV. à se edificatam nostris Canonicis à Populo Romano ex Ecclesia Lateranen. vi pulsus, tempore Sedis vacantis, tribuit, confirmans nobis titulum, & omnia privilegia Ecclesie, & Congregationis antiquae Lateranensis, ac si non etiam illius canonici, ac de gremio illius Capituli actu essent.

Nona, S. Petri ad Vincula, cuius meminit Volaterranus lib. 21. Antropologiae, quam Canonici Regularibus Congregationis S. Salvatoris de Bononia nuncupatis concessit Innocentius Octavus, anno 1486. die 9. Augusti. Erat tamen ab antiquo tempore Conventus Canoniorum.

Decima, Ecclesia S. Laurentij extra muros eidem congregationi unita per Iulium Secundum 7 Idus Nouembris anno 1511.

Vndecima, S. Agnetis via Nomentana eidem congregationi unita, siue potius Ecclesia, & monasterio S. Petri ab eodem Innocentio VIII. anno 1489. Idibus Augusti.

Duodecima quoque recenseri potest Ecclesia S. Mariz in Vialata, quia cum sit Collegiata, & teneat dignitatem Prioris, quae est prima dignitas illius Ecclesiae, argumentum evidens est, illam ante fuisse Regularem: sed postea ex Regulari effectam secularem, sicut alia innumera, retenta dignitate Prioris.

Decima tertia etiam numerari potest Ecclesia S. Mariz trans Tiberim, quae olim tenuisse Canonicos Regulares testatur Anastasius Bibliotecarius in Gregorio IV. quamvis appellet eos monachos canonicos, dicens illum Pontificem in dicta Ecclesia constituisse monachos canonicos.

Decima quarta fuit Ecclesia collegiata sanctorum Sergij, & Bacchi, quemadmodum constat ex privilegio Innocentij III. Romano Archiepiscopo, & clericis eiusdem Ecclesiae concessio anno 1199. quod habetur in 2. lib. Epistolae dicti Innocentij pag. 335.

Decima quinta, S. Triphonis Cardinalis, cuius fuit canonicus S. Clemens Doctor. Ioan. de Nigraulle in Catalogo sanctorum Ordinis canonici, quae Ecclesia post templum S. Augustini edificata illi est unita, & titulus Cardinalis ex Ecclesia S. Triphonis ad Ecclesiam S. Augustini translatus.

Decima sexta S. Georgij in Velabro, quae est titulus Diaconae Cardinalis. In hac manserunt septem Canonici sub Priore vsque ad Pauli V. tempora, qui eisdem canonicos ad aedem S. Mariz Maioris translatos, in Sacello B. Virginis à se magnificentissime constructo, & ornato locavit. Porro dictam Ecclesiam fuisse Canonicorum Regularium monstret dignitas Prioris, quae non nisi ex Regularibus ad seculares est profecta. Vide inscriptionem quae est in fronte ipsius Ecclesiae, sicut licet in perisilio porticus illius.

Alia insuper erant Canonicorum Regularium Ecclesiae in eadem Urbe, quae vel quod conventuales non essent, vel alijs Ecclesijs essent unitae, in obliuionem ierunt, de quarum nonnullis dicemus libro sequenti de Congregatione Lateranensi.

CAPVT DECIMVM SEPTIMVM.

De propagatione eiusdem Ordinis per B. Augustinum reformati in alijs Ciuitatibus, & Ecclesijs per Italiam constitutis.

Xinde ab ipsa Lateranensi Basilica tanquam à capite coepit statim haec sancta institutio clericorum canonicorum per B. Augustinum reformati, & per Gelasium eius discipulum ad Urbem Romanam cuncta per alias Ecclesias Urbis & Orbis mirum in modum dilatari, & propagari, de quibus consequenter dicturi à Prouincia Romana inchoabimus, in qua sequentes Ecclesiae, quae olim erant Canonicorum Regularium, reperuntur, & in primis

Ecclesia Velerentis. Hanc ab institutione regularem extitisse, colligitur ex Beato Petro Damiano libro tertio Epistola decima, ad Archiepiscopum in principio, qui illam ad primarium regularem vite institutum penè collapsam instaurauit: Quis, inquit, non sanctam mentem tuam venerabilem Pater. pra. ipse de hominum salute gaudere alio

ut cum animarum te contingit audire profectum, velut ad dulcissimum aggliscam, ac delectatorem edulium. Respon. ubi de Canonicis nostris sancta videlicet Velerentis Ecclesia, quia qui cum multis laboribus nostris, atque sudoribus incorrigibiles videbantur, iam per diuinam gratiam resipiscunt, & per canonica regule tramitem non solum coacti, sed gaudentes incedunt. Vnusquisque praeter eorum quadragesimali tempore quatuor psalterium complet, tribus per hebdomadam diebus somnes vno, & pulmento communiter abstinere stantium, illius aduersationis videntur habere seruire, ut per totam Quadragesimam, quae est ante Pascha, & illam quae Natiuitatem Domini nostri Iesu Christi consecutam dicitur antecedit, tribus in hebdomada diebus vnusquisque in capitulo se oram fratrum exuat, & propria peccata confessio, dux corrigiarum seculi perferat desipiamus. Hae illae.

In Diocesi Anagnina illustris Abbatia sanctae Mariz de Gloria à fundatione est Canonicorum Regularium, quae modo est vna Ecclesia Lateranensi

... de qua vide libro tertio capite trigesimo. vide de Prioratu S. Mariz de Balnearia, qui tunc monasterium dicitur Abbatie & de illius unione cum monasterio Lateranensi fulior sermo habetur. In anno Sabiniensis Abbatia sancti Petri de Albano, tunc monasterium cum Ecclesia diruta, abbas clericis secularibus commendata, sed ab anno tunc monasterij Ordinis S. Patris Augustini.

Ecclesia quoque S. Mariz de Falcata, siue Tullana est regularis ex privilegio Gregorij Noni concessis Pisci, & Canonicis Lateranensibus concessis Pisci, argo superuenient. Dato tempore noni Februarii 1177.

In Diocesi Tuscanana monasterij S. Mariz de Capra Ferrata à fundatione est Ordinis Canoniorum Regularium Dno Augustino ex libro tatarum Camer. ap. Apostolicis licet modo sit commendatum, sed illius amplissimi redditus teneantur ab iis Curialibus, constitutis ibidem quibusdam monachis Ouelinis D. Basilij ad diuina officia & obsequia.

In eadem Diocesi Monasterium S. Syluestri Martini compertum de quo vide lib. 3. ca. 25. Ecclesia in eadem Castro, quod dicebatur Pictura videlicet sanctae Luciae, sancti Petri, sancti Martini, & sancti Pancratij, omnes erant Canonice Regularium Later. ex eodem privilegio Gregorij Noni.

Ecclesiae omnes Vallis Montonis cum ipso Pictura ad eandem Canonicos spectabant ex eodem privilegio.

In Ecclesia omnes existentes in Castris Canis, Montanis, & Carpincti ex eodem privilegio.

In Ecclesia S. Iohannis in Paterno, ex eodem privilegio.

In Diocesi Viterbana monasterij S. Iohannis Evangelistae ab antiquo tempore erat Canonicorum Regularium. Verum successu temporis diuicias Canonici desierunt manere, tandem sub Clemente VI. extinctum fuit congregatio S. Salvatoris de Bononia circa annum 1498. veteres illi Ecclesiae Canonici Violentis indumentis veteribus sicut traxerunt. sicut etiam nonnulli in Calabria quae nunc videntur, inter quos sunt illi Ecclesiae Abbatum Diocesis Cameracensis.

In Diocesi Sorocensi monasterium vetustissimum S. Martini Canoniorum Regularium quod erat in Canonicis desitutum, illius bona unita Lateranensi Episcopali ex lib. taxarum Cameracensium.

In Diocesi Spoletana Ecclesiam Narniensem ab antiquo tempore fuisse Regularem testatur. Io. de Nigraulle in Catal. Ecclesiarum Regularium Italiae collectionem. In eadem Diocesi Narniensi Ecclesia sancti Nicolai de Capite Montis, quae est in eadem Canonicorum Regularium fuisse profecta ex epistola Innocentij Terrij N. Pri.

transit, de qua vide libro tertio capite trigesimo, ubi de Prioratu S. Mariz de Balnearia, qui erat membrum dictæ Abbatiæ & de illius vniõne ad monasterio Lateranensi fufior sermo habetur.

In agro Sabinenfi Abbatiæ sancti Petri de Alcano nunc monasterium cum Ecclesia dirutum, bona clericis secularibus commendata, sed sub titulo tamen monasterij Ordinis S. Patris Augustini.

Ecclesia quoque S. Mariz de Frascati, siue Tuscolana erat regularis ex priuilegio Gregorij Noni concessio Priori, & Canonicis Lateranen. quod incipit: *implanti, atque superuenienti.* Dato tertio nonis Februarij 1227.

In Diocesi Tuscolana monasteriũ S. Mariz de Cruxa Ferrata à fundatione est Ordinis Canonicorum Regularium Dno Augustino ex libro tatarum Cameræ Apollonicæ, licet modo sit commendatum. Illius amplissimi redditus tenebantur ab vno Cardinali, constitutus ibidem quibusdam monachis Ordinis D. Basilij ad diuina officia celebranda.

In eadem Diocesi monasterium S. Syluestri Monticompatum de quo vide lib. 3. ca. 25.

Ecclesiæ existentes in Castro, quod dicebatur Petula videlicet sanctæ Lucie, sancti Petri, sancti Vincentii, & sancti Panerati, omnes erant Canonicorum Regularium Later. ex eodem priuilegio Gregorij Noni.

Ecclesiæ omnes Vallis Montonis cum ipso Castro ad eandem Canonicæ spectabant ex eodem priuilegio.

Item Ecclesiæ omnes existentes in Castris Cellum, Metalanti, & Carpineti ex eodem priuilegio.

Item Ecclesiæ S. Iohannis in Paterno, ex eodem priuilegio.

In Diocesi Vrbetana monasteriũ S. Iohannis Fezzagel. sic ab antiquo tempore erat Canonicorum Regularium. Verum successu temporis diu erant Canonicis destitutum mansit tandem sub Alexandro VI. vniũm fuit congregationi S. Salutaris de Bononia circa annum 1498. veteres illius Ecclesiæ Canonici Violaceis indumentis utebantur sub tunica linea, sicut etiam nonnulli in Gallobelgica nunc videntur, inter quos sunt illi sancti Atheri Diocesis Cameracensis.

In Ciuitate Soanenfi monasterium vetustissimum S. Marini erat Canonicorum Regul. quod cum esset Canonicis destitutum, illius bona vnita sunt mensæ Episcopali ex lib. taxarum Cameræ Apollonicæ.

In Ducatu Spoletano Ecclesiam Narniensem ab antiquo tempore fuisse Regularẽ testatur. Io. de Nitralle in Catal. Ecclesiarum Regulariũ in Italia existentium. In eadẽ Diocesi Narniensi Ecclesiæ sancti Nicolai de Capite Montis, quæ est Prioratus, olim Canonicorum Regularium fuisse conuincitur ex epistola Innocentij Tertij N. Pri-

oridictæ Ecclesiæ directæ, quæ habetur in Libro Epistolaram huius Pontificis pag. 167. in qua illi præcipit, vt de ipsa Ecclesia nulli alij excepto Romano Pontifici, cui erat immediatè subiecta respondere debeat. nunc est commendata.

In Diocesi Interamnenfi Ecclesiæ S. Thomæ in ciuitate, à fundatione est Canonicorũ Regularium antiquæ Congregationis Lateran. ex eodem priuilegio Gregorij IX. Item Ecclesiæ S. Mariz in colle Scipij ex dicto priuilegio.

Ecclesiam Spoletanam à sua institutione, vel saltem à vetustissimo tempore Regularem fuisse conuincit dignitas Prioratus adhuc inter Canonicos eiusdem Ecclesiæ retenta. Sed quod omnem dubietatem eliminat, hoc ipsam indicat literæ Innocentij III. directæ Priori, & Clericis S. Petri extra portam Spoletæ, quæ habentur libro 1. pag. 83. illa enim Ecclesiæ erat vetus Cathedralis Spoletana, ex qua Ecclesiæ cum dignitas Cathedralis intra urbem esset translata, Clerici nihilominus D. Petri sub Regulari disciplina vsq. ab Innocentio III. manserunt. Postea vero facti sunt ex Regularibus seculares.

In Ciuitate Spoletana est nunc monasterium Abbatiale S. Iuliani, siue S. Aniani, sub cuius regimine sunt dua monasteria sacrarum Virginum eiusdem Ordinis, nostræ Congregationis Lateran. de quibus dicemus in Congregatione Lateranensi. In eadem ciuitate Ecclesiæ vetustissima, & collegiata S. Gregorij ex antiqua traditione erat Regularis: licet illius Ecclesiæ monumenta videre hæcenus non potuerim. Priori dictæ Ecclesiæ S. Gregorij & Abbati S. Iuliani scribit Innocentius III. lib. 1. folio 283.

In eadem Diocesi est monasterium S. Mariz Lacrymarum Castrj Triuij nostræ Congregationis Lateran. sed & Ecclesiam S. Mariz Castrj Ispelli Collegiatam Regularem extitisse indicat Prior, qui illius collegij est apud.

Ecclesiæ Amelienfis olim Regularis fuisse conuincitur ex picturis Canonicorum Regularium, qui nunc etiam in dicta Ecclesiæ picti cernuntur. Erant olim in Ciuitate Amelie duæ Ecclesiæ Canonicorum Regularium antiquæ Congregationis Lateran. videlicet sanctæ Romanæ, ac sancti Pauli ex suprascripto priuilegio Gregorij IX. sed modò Clerici secularibus sunt commendatæ.

In eodem Ducatu Spoletano alia plures erant Ecclesiæ eiusdem Ordinis ad Congregationem Lateran. spectantes, quas Gregorius IX. in dicto priuilegio recenset. Eas verò omittimus, quod Collegiatæ non essent, sed vel parochiales, vel capellæ per Castra, & Villas sparsim existentes.

✠ (S) ✠
✠ (S) ✠ (S) ✠ (S) ✠
✠ (S) ✠

CAPVT DECIMVM OCTAVVM.

De Ecclesia Perusina, & Sancto Herculano eiusdem Ecclesie Episcopo, & Martyre Canonico Regulari.

Ecclesiam Perusina ab antiquo tempore Canonicos Regulares secundum B. Augustini regulam Altissimo famulantes reuoluit, constat primò ex Provinciali Romano, in quo eadem Ecclesia usque ad Alexandri Sexti tempora Ordinis D. Patris Augustini nuncupabatur: illam enim Iulius II. qui Alexandro VI. immediate successit ex Regularibus ad Canonicos seculares transtulit. Constat secundò ex literis Innocentij III. Archiepiscopi, & Canonice dicitur Ecclesie directis, in quibus nonnullas constitutiones ab illis pro reformatione canonicæ discipline factas confirmat. Sed & regulæ B. Augustini ibidem meminit, quæ in .lib. pag. 22. uideri possunt. Verulissima etiam illius Ecclesie tabularia id manifestè indicant, & claustrum eidem Ecclesie contiguum quod nunc etiam superclaustrum, & Prior claustralis, qui inter canonicos creatur, quid? quod ante annos circiter viginti ipsius Canonicis seculares in dicta Ecclesia officium B. Patris Augustini eum octaua iuxta morem veterum Canonicorum Regularium edebant, quem ritum Perillusris, & Reuerendissimus D. Neapolco de Comitibus, qui nunc eidem Ecclesie præsit, multis quidem titulis suspiciens Episcopus abrogauit. Verum quo tempore institutum Canonicorum Regularium inueni cepit in ipsam Ecclesiam Perusinam, antiquæ illius tabule ad tempora B. Herculani sanctissimi illius Episcopi, & martyris huius nominis secundi hoc rejicere videntur, cum inquit, Beatum Herculanium factum Episcopum Perusinum clericos maioris Ecclesie instituisse more canonico viuere, omnemque clerum 2. 4. & 6. feria ieiunare. Nostri autem Lateranenses Augustinianum institutum ante Beatum Herculanium in eadem Ecclesia constituunt: nam in officio illius, quod summus Pontifex Pius V. cum alijs quorundam sanctorum Canonicis Ordinibus, qui in nostra Congregatione venerantur, approbavit, lectione 4. sic legitur: Herculanium Perusini in maiori Ecclesia a quodam probatissima vita Canonico Regulari prima Religionis rudimenta edidit, ubique postea professus ad ieiunium humilitatem, charitatem, omniumque virtutum perfectionem ascendit, ut defuncto Comitatu Episcopo, omnibus vno consensu efflagrantibus in eum locum fuerit electus, &c.

Contrariò Constantinus Caictanus in suo quodam libro sacrarum Concertationum, quem tamen non vidi, sed illius tantum fragmentum, quod manuscriptum à præfato Perillusri, & Reuerendiss. Domino Neapolcone Perusino Episcopo accepi, hanc D. Herculani historiam gratis asserit, & ex turbidis fontibus ab aliquo otioso haustum liberè factetur. Sanctum verò Herculanium monasticè D. Benedicti regulæ professorem fuisse totis viribus conatur. Sunt hæc illius verba inter alia signanda: Ex turbido denique fontibus ab aliquo otioso hæstum liberè factetur, quam etiam in ditimmo effugi querit non recitare boni illi Patris Augustini non venient, hæc illam sufficit, & illud aliud in fine sententiam manifestat, quod vna cum s. Herculano, &c. Porò s. Herculanium professione monachum Benedictinensem, non Canonicum extitisse nonnullis ratiocinationibus suadere nititur, quæ suo pondere fraudare videntur, totidem verbis ab ipso amplificatas hic subiugio: sunt autem hæc modi: sed hæc omnia quæ Canonici Augustini extiterunt gratia asserta, quæ non videt in nam in primo Magni Gregorio Ecclesie Doctori sanctissimo, ac in Italia temporibus vicinis, & qui nonnulli ex relictis sancti Floridi Tiferinensi Episcopi, & sancti Herculani ipsi discipuli scripsit, credendum est, monachum potius Herculanium, quam Canonicum dicendum. Gregorius verò fuit hæc: Floridus vir venter ab illo Tiferina Civitate Episcopum mihi narrauit, quoddam valde memorem altissimum, dicens: Vir S. Herculani noster non Tiferina Civitate Episcopus fuit, qui ex monasterio conversione ad sacerdotalem Ordinem gratiam esse decessit. Ex conversatione namque monasterii (ut ait Gregorius) petiit fuisse sanctum Herculanium, nihil aliud esse, quam monachum extitisse aperte declarat Arnulphus Aretinus Canonicus in eodem sancti Floridi vita, quam anno Christi 1077. ex vetustioribus eius Ecclesie monumentis conscripsit ad Theobaldum Tiferinensem Episcopum, in ea enim habet: Herculani Episcopi cum ex monasterio disciplina ad Episcopatum apicem enectus esset, Benedicti & pontificali dignitate officium adimplere, & monastica institutiōnis normam inuolubiliter retinere. Circulabatur, & exultabat in Domino Herculani Discipulus, quod in exercitijs diuinitatem operum sancti simplicitate æquiparare videbat Venerabilem Dilectum Florentinum. Unde perspicuus, eum sacri mysterij consociatum sibi idoneum, quamquam relictantem, & indignum se proclamantem, eundem, qui sui ex Tiferina, sine Perusino aderant, gaudentibus, atque celebrantibus, cum consecravit presbyterum. Arnulpho huic aeterno, & docti quique scriptores assentiunt, vnde Casar Baronius Cardinalis de eodem sancto Herculano ex monasterio quidem vita ad Episcopatum venisse scribit Gregorius. Philippus etiam Ferrarius: Herculani Perusia in cenobio vitam monasticam sanctissimè ducens, eius in Episcopum postea creatus. Hæc quoque suffragantur Cædices manuscriptæ Ecclesie Perusina, ac sancti Petri Perusini, ex Constantino

... Constantinus non so... Ecclesiam Perusina... Benedicti regulæ... monachum potius... Arnulphus Aretinus... Philippus Ferrarius... Constantino

Congregatioe Monachy qui, & Herculani non fo-
 lum Monachum, sed etiam Benedicturn affirmant a-
 gregatione. Caterum quoniam Codices huiusmodi antio-
 quitate sunt, ac eo maxime eorum ex sacro loco, proba-
 tione antea habentur, sicut faciunt Ambrosius,
 Gregorius, Gregorius, atque alij Martyrologorum in-
 ter scriptores Flarus, Beda, Vuarodus, Ado, caterique
 eorum huiusmodi Codices suis passim in libri
 in textu addunt. Atque ut Canonistarum Cano-
 nicorum Pontificiarum autoritatem de hu ipsis Cod-
 icibus refertur, in hinc Romana suffi ere debet Ecclesia,
 que non diuini officij de Sanctis,lectiones ex eisdem Co-
 dicibus decipere consuevit. Hu iuxta testimonij sa-
 crorum Illustrissimum Cardinalium rituum Congrega-
 tionis huiusmodi propria Ecclesia Perusina etiam vrbis E-
 piscopi Nardone Comitulo curante, post diligenter
 a Romanis Pontificibus approbasset, Anno 1665,
 die 12 Martij Nonembri de Martyre hoc nostro inter
 alia dicitur, Herculani secundum huius nominis Pe-
 tris ipsi quoniam, cum in Canonibus ex sancti Patris Be-
 nedicti huiusmodi Perusia fundato, vitam monasticam
 maxime conuale dicitur, tandem Ecclesia Perusina
 huiusmodi ordinatum.

Atque quoniam ista ad huc fundamentis celeberrimus
 & ut quoniam sunt scriptor Ioannes Trithemius inha-
 bitans etiam Cardinalis Bononiensis, annumerat eun-
 dem sanctum Herculani inter monachos O dnu
 sancti Benedicti, & Trithemij testificatio. Herculani
 huiusmodi Perusia ex monachis vir sanctissima conser-
 uatione sunt, qui multos pro Christo labores martyri-
 cius terminant. Quae Trithemij sententia quam ve-
 re vna sit, Ioannes Baptista Brachefius ex Ordine
 Praedicatorum, cuius laudabiliter meminit Cardinalis
 Baronius in nouo ad Martyrologium Romanum, opti-
 me confirmat, eundem sanctum Herculani fuisse mo-
 nachum huiusmodi Perusino ex Canonibus, quod san-
 ctus Benedictus exstruendam curauerunt.

Idem per alios de Benedicturna sancti Herculani
 huiusmodi argumentum maxime est sciendum, quod
 etiam laudes Baptista Brachefius optime etiam pro-
 bat, quod sanctum Herculani quampluribus Deivi-
 re comitatus ex Syria Romanu aduenisset, & huiusmodi
 in peregrinatione fuit per Vndriam, Sabnam, & Tuscanam,
 huiusmodi vel monasticam, aut Eremiticam excoluisse
 vitam cum eo uerantur. Imo & eorum nonnulli Canonib;
 huiusmodi huiusmodi non aliam, quam sancti Benedicti Regu-
 lam obseruauerunt, obseruandam, monachis tradide-
 runt, id quod nudi negotio, nisi breuiter consulueremus,
 dimittere possumus, praecipue tamen ex per antiquo
 monasterio monasteriorum Verentili, Valli Narci,
 Faurae, Spoliti, Norcia, & aliorum, in quibus Benedic-
 tum abbas praefuisse, certissime constat Lazarum, Io-
 annem, Maurum, Felicem, Ioannem alium, Isaac, Eleu-
 terium, atque Florentinum, sanctitate illustres, omnes
 Herculani confidat: sed & hoc eadem monasteria cum
 abbas exeret, Ordine sancti Benedicti, ceteri, & esse
 canonicam saltem.

Quoniam uirtutem ingenij quique Lectores facile
 huiusmodi persuadebunt, si ante oculos ponent, sanctum Be-

nedictum Regulam a se diuinitus scriptam ab anno
 Christi 497, ad 543, quo mortuus est, ut ex Magno Gre-
 gorio, ac fide dignis scriptoribus alijs suffus nos abis
 probabimus, monachos docuisse, ac per uniuersa Chri-
 stiani Orbis partes eunghisse. Quod si quispiam nega-
 uerit, negare illi necesse erit & Romana Ecclesia au-
 toritate, que de Patriarcha hoc nostro inconcusse re-
 statum reliquit, quod monachorum disciplinam in Oc-
 cidente penit collapsam restituerit, ac miris e propa-
 gauerit, negare illi necesse isidem erit, & Faustum eius-
 dem Magni Benedicti discipulum sanctitate clarum,
 ressemque oculatum de ipso Monachorum Patriarcha
 scribentem. Tantam a Domino promeruit gratiam ut
 nemini post beator, ac primos Apostolos inquam fuerit
 secundus, sed potius, Deo seruante, tot Sanctorum ex-
 iterit fundator Canoniorum, tantaque Domino ac-
 quisierit militia monachorum: sed de Regula monachor-
 um a Benedicto Principe Occidentis legatore, lon-
 ge, lateque propagata, cum nos pluribus alijs tracla-
 uerimus, hoc loco sit satis attigisse. Caterum cum san-
 ctus Herculani ex monastica conuersione dede-
 rit, & ipse monachus Perusinus fuerit ordinatus E-
 piscopus, deinde eorum sua ea in Ecclesia monastica
 disciplinas, & uirtutes tam ipse obseruauerit, quam a-
 lios docuerit, quo sane pacto iam asserti Canonis as-
 firmant Augustiniani hac ipsa in Cathedrali a Regu-
 lari quod est probatissima uita Canonico, eundem il-
 lam prima religionis rudimenta edocum, ibiq; profes-
 sum, in Episcopum pastore assumptum, & etiam Canoni-
 corum sancti Augustini Regularium instituta, & cere-
 monias non solum docuisse, uerum etiam eorundem Ca-
 nonicorum obseruanti, qua ibidem diuinitus florae-
 rat, & qua a prima institutione deflecteret, ad pristi-
 num statum reformasse? quo pacto inquam hac asser-
 mare audent, cum & Perusina eadem Ecclesia Ordine
 sancti Benedicti potius extiterit, nec aliquando sancti
 Augustini Canonicos, sed Benedicturnos tunc temporu
 habuerit Regulares?

Canonici insuper Augustiniani seipos etiam decipere
 cognosuntur, cum uolunt, maiorem Perusij Ecclesiam
 ea sancti Herculani tempestate fuisse illam, qua hodie
 hac die eandem intra ciuitatem Sancto Laurentio
 dicata ueneratur, cum eadem potius in Perusino subur-
 bio, ac in monte cognomento Caluario sancti Petri no-
 mine diceretur, qua & eadem ipsa est, cuius meminit in
 Dialogo Magnus Gregorius. Hanc tamen maiorem com-
 moditatis gratia permultos post annos intra Ciuitate
 transfudit Rogerius eius loci Episcopus. Ipsa uero D. Petri
 Ecclesia, qua Benedicturnorum Cassinensium institutio-
 nibus hodie subiacet, a monachorum Patriarcha Bene-
 dicti Regula obseruatione nulla inquam tempore disces-
 sit, quod clarissimum sit ex uita sancti Petri eiusdem mo-
 nasterij abbatis, qui Orthonis magni Imperatoris etate
 uixit. Ex eo etiam quod S. Petri Damiani de per antiquo
 altero illius monasterij Abbate sanctitate insigni testa-
 tur, atque demum ex Pontificum Romanorum priuile-
 gij Canonibus eidem clarissimis, in quibus hac inter alia ha-
 bentur: In primis siquidem statueret, ut ordo monasti-
 cus, qui secundum Deum, & B. Benedicti Regulam in eod-

MONA-

monasterio institutus esse agnoscitur, perpetuo ibidem temporibus inuoluntate obseruatur.

Ex turbida denique fortibus ab aliquo orio eam de S. Herculano historiam, quam etiam in diuini effugit quotannis recitare homines Patres Augustiniani non videntur, haustam fuisse. Et illud aliud insignis facti mendaciam manifestat, quod vna cum S. Herculano, & Canonicis, quos vt dicebam, suos regulares intelligunt Augustinianos gladio interemptos fuisse voluit. Verum enimvero, hoc ipsum fuit, & superiora omnino commentitia, sicut optime percipientes qui iam veteres, quam recentiores Scripsores pra manibus habebunt. Percipiunt inquam, quod cum sancto Herculano Episcopo nec presbyter, nec clericus, non modo Augustiniani gladio fuerit interemptus, & ex aliab lingua mea iustitiam tuam Deus &c. Hac Constantinus Caictanus, qua sicut ad manus meas venerunt, fideliter reddenda curauit, ne vlla prorsus immutatione, siue per augmentum, siue diminutionem.

III.

Hic tamen Constantinus apparatus, ac tantus verborum strepitus, tot scommatum ornatibus tumens, ac turgens, non adeo solidus est, vt vel vno icu totus dirumpi, & in acrem solui non possit, nec tanti ponderis, vt ad illum refutandum manum calamo ad mouere deberemus, nisi iam apud nonnullos ista de S. Herculani profectioe disceptatio in rem iudicaram, parte inaudita, pertransisset. Quod fide oculata didici, cum anno superiori in Ecclesia S. Laurentij Perusini quadragesimalis conciones ad populum haberem, & quorum mentibus errorem, quem radices iam fississe reperti, non per verba volentia, sed per scripta manentia conuellendum existimaui.

Hoc autem vt efficiam, illis suppositis, quae haecenus de Canonici Ordinis institutione, & propagatione differimus, contra Constantinum Caictanum sequentes veritates euidentissimè probabo, quarum prima haec est: Sanctus Herculanus potuit esse Clericus Canonicus ex Ordine reformato per S. Augustinum. Secunda S. Herculanus non fuit monachus instituti D. Benedicti, sed nec esse potuit. Tertia, S. Herculanus verè fuit Canonicus, siue Clericus Regularis sacri ordinis Apostolici reformati per S. Patrem Augustinum. In istis veritatibus probandis, & firmandis, vt modestus cum Constantino agamus, quam ille cum canonicis Augustinianis, eam partem omittam, quae conuitorum patregis illius orationem exornat, dum canonicos Augustinianos, quod in officio S. Herculani supra narratam historiam legant, viros otiosos vocat, inuerecundos, ac insigniter mendaces.

Prima igitur veritas probatur ex eodem fundamento, cui soli nititur Constantinianum aedificium, illud autem est autoritas Magni Gregorij dicentis, S. Herculanium ex conuersatione monasterij ad sacerdotalis dignitatis gratiam euectum. Verum quò tempore B. Herculani ad sacerdotalis dignitatis gratiam euectus est, solis luce clarior

conflat, clericos canonicos multa monasteria, in Africa, tum in Europa habuisse, nisi forsandicas, monasteria Africana per Wandalos iam subuerfa, & vastata, quod ad rem non facit. Et quidem quò ante D. Herculanium canonicis Augustinianis haberent monasteria in Africa, plus notum est, quàm quod probatione indigeat. Quod etiam domus Canonicorum Augustinianorum vocarentur monasteria: apparet ex Possidio in vita Aug. c. 5. 11. & 15. ex ser. d. Augustini de Com. vita cler. dicentis: Volui habere mecum in domo Episcopi monasterium clericorum, quae solutoritas totam Constantinianam argumentatione eludit, dum iocatur, idem esse S. Herculanium assumpsit fuisse ex institutione monasterij, & ex institutione monastica, quòd leuè est commentum nam si omnia monasteria, & monasteriorum instituta Benedictinensi familia sint vendicanda, vbi aut quid erant tot monasteria Canonicorum Regul. siue Clericorum Augustinianorum? quae monasteria vocauisse Augustinum & etiam Pontifices Romanos, & Concilia, & superius ostendimus, & etiam inferius ostendemus. Quòd verò ante S. Herculanium fuerint monasteria Canonicorum Regul. in Europ. maximè in Italia, apparet ex c. t. superius de Ecclesia Later. per Gelasium l. r. formata, de alijs Ecclesijs Neapoli, Mediolani, Bergomi, Verceilis, & Nouariae, ex quibus ipsemet Augustinus institutum Regularium Clericorum didicit, & accepit quod in Africa plantauit. Dices: At illa vocabantur Ecclesia, non monasteria. Respondeo vocatas tum Ecclesias, tum monasteria, quod praeter autoritatem irrefragabilem D. August. & Possidij proximè allegatam, habet ex D. Basilio in lib. Constitutionum monasterij cap. 19. cuius est titulus: Ad Canonicos Regularium vitam in monasterijs degentes, & ex Concil. general. Calced. celebrato anno 450. c. 2. vbi fit mentio clericorū in monasterijs degentiū, vt recetiora Concilia Turonensia, Arclatensia, Aquilegrana, Moguntinum, & alia omittamus, & vt simel dicamus, cum temporibus D. Herculani longe plura fuerint monasteria Canonicorum Augustinianorum, quàm monachorum D. Benedicti, qui vit de ouo erumpere incipiebāt, facillius fuit, D. Herculanium ex monasterio Canonicorum assumi, quàm monachorum Benedictinensium. Sed pone istam veritatem euidentem ad eed. vtiliam non percipere, vel manifestam Ecclesiasticae libertatis

Secunda veritas, quòd nimirum B. Herculani ex institutione monastica D. Benedicti assumpsit non fuerit, sed nec assumi potuerit, ex temporum ratione deducitur, suppositis duobus, quarum alterum est D. Benedicti monachos ex illius S. Patriarchi institutione, & regula nò fuisse clericos, neque deputatos clericatū, hoc enim est quòd D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 8. ad 2. inquit, clericatum inesse monacho per accidens: quoniam ob-

conflat, clericos canonicos multa monasteria, in Africa, tum in Europa habuisse, nisi forsandicas, monasteria Africana per Wandalos iam subuerfa, & vastata, quod ad rem non facit. Et quidem quò ante D. Herculanium canonicis Augustinianis haberent monasteria in Africa, plus notum est, quàm quod probatione indigeat. Quod etiam domus Canonicorum Augustinianorum vocarentur monasteria: apparet ex Possidio in vita Aug. c. 5. 11. & 15. ex ser. d. Augustini de Com. vita cler. dicentis: Volui habere mecum in domo Episcopi monasterium clericorum, quae solutoritas totam Constantinianam argumentatione eludit, dum iocatur, idem esse S. Herculanium assumpsit fuisse ex institutione monasterij, & ex institutione monastica, quòd leuè est commentum nam si omnia monasteria, & monasteriorum instituta Benedictinensi familia sint vendicanda, vbi aut quid erant tot monasteria Canonicorum Regul. siue Clericorum Augustinianorum? quae monasteria vocauisse Augustinum & etiam Pontifices Romanos, & Concilia, & superius ostendimus, & etiam inferius ostendemus. Quòd verò ante S. Herculanium fuerint monasteria Canonicorum Regul. in Europ. maximè in Italia, apparet ex c. t. superius de Ecclesia Later. per Gelasium l. r. formata, de alijs Ecclesijs Neapoli, Mediolani, Bergomi, Verceilis, & Nouariae, ex quibus ipsemet Augustinus institutum Regularium Clericorum didicit, & accepit quod in Africa plantauit. Dices: At illa vocabantur Ecclesia, non monasteria. Respondeo vocatas tum Ecclesias, tum monasteria, quod praeter autoritatem irrefragabilem D. August. & Possidij proximè allegatam, habet ex D. Basilio in lib. Constitutionum monasterij cap. 19. cuius est titulus: Ad Canonicos Regularium vitam in monasterijs degentes, & ex Concil. general. Calced. celebrato anno 450. c. 2. vbi fit mentio clericorū in monasterijs degentiū, vt recetiora Concilia Turonensia, Arclatensia, Aquilegrana, Moguntinum, & alia omittamus, & vt simel dicamus, cum temporibus D. Herculani longe plura fuerint monasteria Canonicorum Augustinianorum, quàm monachorum D. Benedicti, qui vit de ouo erumpere incipiebāt, facillius fuit, D. Herculanium ex monasterio Canonicorum assumi, quàm monachorum Benedictinensium. Sed pone istam veritatem euidentem ad eed. vtiliam non percipere, vel manifestam Ecclesiasticae libertatis

causam D. Benedictus in sua regula nihil de clericali disponit. Alterum vero est, licet Gelafius I. in ep. Prefat. 15. d. cum monachis dispensauerit, ut eo penitus clericorum possent in clericos ordinari: id tamen concessisse cum adhibita limitatione, nimirum vt saltem in reliquis manerent, atque constitutiones de iisdem Monachis dispensantes, potest inter constitutiones de Monachis disponentes, quod ad rem attinet, erat constitutio Siricii Papae in epist. 1. Decretali, quae etiam referatur in c. Monachos 16. q. 1. praecipiens, monachos non ante quadragesimum, & quintum aetatis annum ad Episcopalem dignitatem posse assumi. Sunt enim haec ipsius canonis formalia verba: *Monachi quoque, quos tamen non unquam gratulatus sum, & sine institutione sancta commendat, clericorum non sibi in episcopatu, & optamus, & volumus, ut vt quatuordecimum aetatis annum sunt digni, in minoribus per gradum singulas crescentis temporis promotionibus ad Diaconatum, vel Presbyterii institutionem, & si ad Diaconatum, vel Presbyterii institutionem aetatis confectione perueniant: nec si aetatis ad Episcopatum cuiusmodi ascendant nisi in his aetatis, quae singula de quatuordecimo supra praescriptum, tempore fuerint exhausta.* Superius vero scilicet cap. 8. eisdem epistolae terminus singulis ordinibus suscipiendis praescribitur, vt ab accessu adolefcentiae usque ad trigessimum annum, qui digni reperti fuerint, minores ordines & Subdiaconatum suscipiant, a trigesimo vero anno Diaconatum, & post quinquaginta annos Presbyteratum, & post decimum a suscepto Presbyteratu Episcopatum, ita enim legitur in dicta epistola: *quoniam in cap. Quinquagesimo 77. d. ubi hoc caput refert, ista temporis aliquo pacto immutauerit, vt alia multa, si suppositis deducitur veritas illius assertionis eadem ratione, ex annorum ratione, ac supplicatione accepta, nam quo tempore B. Benedictus vii monasterium fundare inceperat, necess. est B. Episcopum Herculannum non solum clericum extitisse, verum etiam in sacris Subdiaconatus, & Diaconatus ordinibus, ac fortassis etiam Presbyteratus constitutum. Ergo impossibile est, illum et monasterio, vel professione, vel institutione sanctissimi Patriarchae Benedicti ad sacerdotalem dignitatem gratiam fuisse euectum, vt male Constantinus Magni Gregorij verba interpretatur. Sequelam nullam negabit: cum nec monachi D. Benedicti instituti ex illorum institutione essent clerici, nec legatur, aliquem illorum, qui se in prima saltem ordinis institutione instituentibus tradiderunt, clericum fuisse. Sed nec ipsi. Beatissimus Patriarcha in sua regula clericorum meminerit, nec ipsi monachi ab eodem instituti, nisi prius aliquot annorum intervallo in monasterio probati, ad Clericatum assumi potuissent. Antecedens vero illius rationis ita probatur: B. Herculannus circa annum humanae salutis 544. sub Vigilio Papa, & Totila Tyranno in*

runa Ciuitatis Perusinae per martyrii cursum consummavit, vt Baronius testis pro eiusdem S. Herculani Benedictina professione a Constantino productus, ac idcirco maior omni exceptione, in notis ad Martyrologium sub die 7. Nouemb. ex Sigiberto, & Mombritto fatetur. Ergo inter illius Diaconatum, & assumptionem ad Episcopatum quindecim saltem anni intercesserunt ex praedicta Constitutione Siricii Papae. His addendi sunt saltem quatuor, aut quinque anni, in quibus Minores Ordines, & Subdiaconatum sumpsit, ac in eisdem ordinibus scriptum exercuit, iuxta vetustissimam Ecclesiae traditionem, de qua non est nunc differendum. Igitur ab initiatione S. Herculani ipsi clericatu vsque ad assumptionem ad Episcopatum viginti saltem anni intercesserunt. Victus certum est, eisdem Herculannum aliquot annis in Episcopali dignitate vixisse, quippe qui illam Ecclesiam optimis institutis reformauit, & tantam auctoritatem apud omnes eius sibi conuicit, vt Ciuitatem a Gothis obsessam magis iustione, quam eius armis defendere, qua ob causam iustus est vitios decortari: quoniam facile vno, vel etiam altero anno fieri possunt, quae res adhuc magis confirmari posset, si vera essent, quae D. Gregorius illorum temporum vicinus eod. lib. 3. c. 13. scribit, Perusinam ciuitatem septennij obsidione sustinuisse. Hoc de Clericatu B. Herculani, & illius ad Episcopatum assumptione constituto, videmus nunc, quo tempore B. Benedictus monasteria fundare coepit, & monachos in eis congregare, non me latet, Constantinum, vt scopolos praecaueret, illa verba ex industria posuisse: *Quam veritatem ingenii quique lectores facile sibi persuadebunt, si ante oculos ponent, sanctum Benedictum Regulam a se diuinitus scriptam ab anno Christi 497. ad 543. quo mortuus est, vt ex Magno Gregorio, & fide dignis alijs scriptoribus sicut nos alibi probabimus, monachos docuisse, &c.* Verum ingenii lectores haec de regula a B. Benedicto anno Domini 497. diuinitus scripta sibi ob oculos saltem pro veritate ponere non possunt qui legunt, D. Gregorij lib. 2. Dialogorum c. 3. scribentem S. Benedictum post decem tentationes, post fractum signo Crucis vas vitreum cum veneno sibi propinatum, relicto monasterio, quod ad preces quorundam monachorum regendum suscepit, in solitudinem fugisse, ibique diu permansisse: ac exinde cepisse multos ad illum congregari, & tunc duodecim monasteria ibi construxisse, & tunc etiam cepisse nobiles Romanos ad illum concurrere, & tunc Equitum, ac Tertullum nobiles Romanos suos filios Maurum, & Placidum illi instituentibus tradidisse, id enim non nisi anno salutis 523. contigisse, ostendit sub eodem anno Baronius tom. 7. num. 11.

Multò minus eandem fabellam sibi pro veritate ob oculos ponet ingenii lectores, qui-cunque legerint in Actis S. Mauri Abbatis eiusdem Benedicti discipuli scriptum, ipsum Diuū Bene-

B b dictum

Li B. 11.

V.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

dictum ex hac vita migrasse 12. Kal. Aprilis in fab-
 bato sancto, & Marianum Scotum explicatū ill-
 lius obitum referentem in annum Christi 603.
 cum vixisset annos 96. quin & Sigibertum Gem-
 blaicensem, & Trithemium omnes ex Benedicti-
 no instituto monachos eandem sententiam, vt
 veriores, predicantes, aut si demus, illos in hoc
 deceptos alij errandi occasionem præbuisse, in
 hanc tamen Constantinianam sententiam nun-
 quam descendit, qui cum Leone Hosiensis, &
 Baronio tom. 6. sub anno 454. num. 71. fense-
 rint ipsum D. Benedictum natum anno Christi
 480. quomodo enim regulam Monachis tradere
 potuisset, qui necdum prima vitæ monastica do-
 cumenta exactè in tam tenera ætate discere potu-
 erat? Supponamus igitur cum Cardinali Baro-
 nio B. Benedictum non ante annum Christi 523.
 monasteria erigere, monachos congregare, insti-
 tuere, & regulis informare cepisse, iam ab illo
 tempore vsq; ad B. Herculani obitum non plus
 quam anni vnus & viginti intercedere poterunt,
 cum vt diximus, B. Herculani anno 544. mar-
 tyrio cursum suum consummaret. Verum si
 B. Gregorio fidem adhibemus, necesse est dicere,
 ipsum B. Herculani septennio saltem obsidionis
 Perusinae Cathedram Pontificalem tenuisse,
 & adhuc ex Constitutione Sirij Papæ superius
 memorata decem annis presbyterum ante Epif-
 copatum mansisse, & alijs quinque Diaconum,
 qui integrum numerum annorum intercedentium
 inter primam institutionem Benedictinam,
 & obitū B. Herculani expleat, & superant, vt alios
 annos omitteremus, in quibus idem sanctus vir in
 Minoribus, & facti Subdiaconatus Ordinibus se-
 se prius exercuerat. Igitur de vltimis ad prima pe-
 dem referendo, antequam D. Benedictus mona-
 steria erigere, & monachos instituere cepisset, B.
 Herculani iam inter Clericos erat numeratus,
 & saltem inter Diaconos constitutus.

VI. **Q**uæ ratio in hunc modum roborari adhuc
 magis poterit, si supponamus B. Herculani,
 antequam à ciuibus Perusinis Pontifex postula-
 retur, ex longa conuersatione in monasterio Pe-
 rusino ante habita illis optimè notum, & proba-
 tum fuisse, quod nec Constantinus negat, quin &
 constanter asserit: hoc namque supposito necesse
 erit dicere, monasterium illud iam Perusij existisse,
 antequam D. Benedictus in montibus Sim-
 bruinis prima suorum monasteriorum fundamē-
 ta projiceret, vt ipse Herculani iuxta Pontificias
 constitutiones per conuenientia temporum in-
 terualla ad singulos ordines ascenderet. Ergo ce-
 nobium illud, ex quo D. Herculani ad Pontifi-
 cialis dignitatis culmen fuit euectus, ex D. Benedi-
 cti instituto nullatenus esse potuit.

VII. **S**ed adhibetur ad maiore corroboratione eius-
 dem veritatis hæc secunda ratio, quo tempore S.
 Herculani in monasterio Perusino conuersaba-
 tur, siue ante assumptionem D. Herculani ad grati-
 am sacerdotalis dignitatis, monachi D. Benedicti
 nullū monasteriū Perusini habebant. Ergo frigida
 est illa Constantini imaginatio de Benedictina D.
 Herculani professione, antequam ad episcopatum
 dignitatis gratiā assumere. Sequela illius ratio-
 nis suppono, vt manifestā: quia cū ipse Cōstanti-
 nus, quā Canonici Augustiniani cōueniunt, B. Herculani
 assumptū fuisse ex aliquo monasterio Perusij
 tunc existente. Assumptū verò probatur, nā
 D. Gregorius in Dialogis Chronica monasterij
 Cassinensis, Baronius, & alij antiquiores, qui mo-
 nasteria à D. Benedicto vel etiam ab illius disci-
 pulis illo vivente exstructa recensuerunt, illud
 monasterij Perusij, siue ab illo, siue à Perulino ip-
 so viuente exstructū, ne per somnium quidem memi-
 nerunt, quis verò crederet, omisuros, si cuiusmodi
 monasteriū Benedictinū teuera ibi fuisse institū-
 tū, cū aliorū tum à D. Benedicto in montibus
 Simbruinis, & in monte Cassino, tum à B. Placido
 in Sicilia extractorum distincte, specificè, &
 conceptis nominibus meminissent?

Patentur obsecro tarditatem meam, qui inge-
 nio præuolant. Si B. Herculani ex monasterio
 assumptus fuit, quod Perusini D. Benedicto ex-
 struxerant, eiusmodi monasterium quodnam fuit,
 & vbi exstitit?

Respondet Constantinus, illud fuisse monasteriū
 B. Petri, vbi tunc D. Benedicti institutio vige-
 bat, & nunc etiā viget, nec vllō tempore à monachorum
 D. Benedicti institutionibus defecit. At hie
 loci ego volebam, nam istud vltimum præ-
 dictum, ad quod veluti ad sacram Anchorā recur-
 rit, tandem illius assertionem Solis luce clarior
 uerit, quod solum ad hominem salte sufficiens
 ostendendum, & quidem inuincibiliter, B. Herculani
 non monachum siue ex D. Benedicti, siue
 etiam alterius cuiusvis instituti, sed clericum
 regularem necessariū existisse, primò namq; vbi
 reperit Cōstantinus, monachos tempore B. Herculani,
 aut etiā quadringentis annis post illius obitum
 immediatè sequentibus, monasterium B. Petri
 in Suburbio, in loco, qui mons Caluaris dicitur
 incoluisse? Legat quæro vitam B. Petri eiusdem
 monasterij primi Abbatis ex Ord. D. Benedicti
 legat historiam manuscriptam eiusdem monasterij,
 quam viri docti & nobiles, & probatè fidei
 non pauci eiusdem Ciuitatis viderit. Vident in-
 super Ecclesiæ Perusinae historiam, videbit, Ecclesiā
 am D. Petri non ante monachis Benedictinis tra-
 ditā, quā Rogerius Ciuitatis Episcopus novam
 Cathedralem intra Ciuitatem, quæ nunc S. Laurentij
 dicitur, exstruxisset, & in eam ex dicta Ecclesiā
 S. Petri suam, & suorum canonicorū sedem
 transfuisset: quæ omnia circa tempora Orbobas
 III. Imperatoris contigerunt, quibus temporibus
 Honestus eiusdem Ciuitatis Perusij Episcopus,
 & Rogerij successor Petri Abbati Benedictino
 Ecclesiā Sancti Petri concessit, vt ibi monasterium
 secundum Regulam D. Benedicti institu-

Ante id tempus ostendat Constantinus, cum
 Ecclesiā monachorum D. Benedicti fuisse
 illa Cōstantini imaginatio de Benedictina D.
 Herculani professione, antequam ad episcopatum
 dignitatis gratiā assumere. Sequela illius ratio-
 nis suppono, vt manifestā: quia cū ipse Cōstanti-
 nus, quā Canonici Augustiniani cōueniunt, B. Herculani
 assumptū fuisse ex aliquo monasterio Perusij
 tunc existente. Assumptū verò probatur, nā
 D. Gregorius in Dialogis Chronica monasterij
 Cassinensis, Baronius, & alij antiquiores, qui mo-
 nasteria à D. Benedicto vel etiam ab illius disci-
 pulis illo vivente exstructa recensuerunt, illud
 monasterij Perusij, siue ab illo, siue à Perulino ip-
 so viuente exstructū, ne per somnium quidem memi-
 nerunt, quis verò crederet, omisuros, si cuiusmodi
 monasteriū Benedictinū teuera ibi fuisse institū-
 tū, cū aliorū tum à D. Benedicto in montibus
 Simbruinis, & in monte Cassino, tum à B. Placido
 in Sicilia extractorum distincte, specificè, &
 conceptis nominibus meminissent?

Patentur obsecro tarditatem meam, qui inge-
 nio præuolant. Si B. Herculani ex monasterio
 assumptus fuit, quod Perusini D. Benedicto ex-
 struxerant, eiusmodi monasterium quodnam fuit,
 & vbi exstitit?

Respondet Constantinus, illud fuisse monasteriū
 B. Petri, vbi tunc D. Benedicti institutio vige-
 bat, & nunc etiā viget, nec vllō tempore à monachorum
 D. Benedicti institutionibus defecit. At hie
 loci ego volebam, nam istud vltimum præ-
 dictum, ad quod veluti ad sacram Anchorā recur-
 rit, tandem illius assertionem Solis luce clarior
 uerit, quod solum ad hominem salte sufficiens
 ostendendum, & quidem inuincibiliter, B. Herculani
 non monachum siue ex D. Benedicti, siue
 etiam alterius cuiusvis instituti, sed clericum
 regularem necessariū existisse, primò namq; vbi
 reperit Cōstantinus, monachos tempore B. Herculani,
 aut etiā quadringentis annis post illius obitum
 immediatè sequentibus, monasterium B. Petri
 in Suburbio, in loco, qui mons Caluaris dicitur
 incoluisse? Legat quæro vitam B. Petri eiusdem
 monasterij primi Abbatis ex Ord. D. Benedicti
 legat historiam manuscriptam eiusdem monasterij,
 quam viri docti & nobiles, & probatè fidei
 non pauci eiusdem Ciuitatis viderit. Vident in-
 super Ecclesiæ Perusinae historiam, videbit, Ecclesiā
 am D. Petri non ante monachis Benedictinis tra-
 ditā, quā Rogerius Ciuitatis Episcopus novam
 Cathedralem intra Ciuitatem, quæ nunc S. Laurentij
 dicitur, exstruxisset, & in eam ex dicta Ecclesiā
 S. Petri suam, & suorum canonicorū sedem
 transfuisset: quæ omnia circa tempora Orbobas
 III. Imperatoris contigerunt, quibus temporibus
 Honestus eiusdem Ciuitatis Perusij Episcopus,
 & Rogerij successor Petri Abbati Benedictino
 Ecclesiā Sancti Petri concessit, vt ibi monasterium
 secundum Regulam D. Benedicti institu-

inter. Ante id tempus offendat Constantinus, cum Ecclesiam monachorum D. Benedicti fuisset ut illi etiam indulgamus, offendat Perusina quod aliud monasterium vel D. Benedicto, vel illius monachis exstruxisset.

Præterea D. Petri Perusina Basilica temporibus B. Herculani, & sequentibus vsque ad Rogationem Episcopum, qui fuit circa annum 980. plurimum maior Ecclesia erat, vel ut vocant Cathedralis typum tenente, & afferente. Verum monachos D. Benedicti temporibus S. Herculani, qui eiusdem D. Benedicti contemporaneus extitit, Ecclesiam Cathedralis tenuisse, Constantinus quoque probabili documento ostendit? eo præsertim tempore quo vix ex Sublacensibus turgurij crispere inceperant, homines sanctissimæ quidem vitæ, sed omnes Laici, ut vulgi more loquuntur ob vocabulorum indigentiam, id est nullo adhuc clericali charactere insigniti, quibus D. Benedictus non ut clericos, sed ut laicos regulam vitæ præscripsit, in qua de clericis monachis ne verbum quidem habetur.

¶ Item si S. Herculanus ex monastica D. Benedicti institutione assumptus fuit, ut hoc etiam gratis concedere mus, sanè inter primos ipsius D. Benedicti discipulos veniret connumerandus, ut pote vel etate maior secundò aliquos, aut sine illi æqualis: & cum fuerit insignis non solum Episcopus, sed etiam Christi martyr, cõsequens erit, ut penes ex familia D. Benedicti Episcopus, & martyr, eodem Benedicto adhuc superlites, sit omnino reconstituendus. Hoc si ita est, cur venerandi monachi illi ab antiquo tempore in suis Martyrologis minime scriperant? cur illi sua officia minime persoluerunt, cur B. Gregorius, qui aliorum D. Benedicti discipulorum sanctorum, & martyrum meminit, & alij vetulsi, qui Sanctorum Placidi, Mauri, & aliorum, & Sanctissimi Patriarchæ rogatus tanta diligentia tam accuratè literis cõscriperunt, vnius Herculani primo loco ante omnes recensendi, nec per somnium quidem mitterent? sed nec ex recentioribus aliquis fide dignus, & probatus autor illi in albo Sanctorum Benedicti mensuram reposuit? parù igitur probabilitate sine, que Constantinus de Monastica Benedictina S. Herculani professione scribit.

Postremo vetusta, & cõsians est Ecclesie Perusinae traditio, B. Herculani statim ad Episcopalem dignitatem euectum, clerum reformasse, & optimis Regule Clericali bus instituisse, quin etiam illos more canonico seu regulari viuere constituisse. Ergo necesse fuit, illum inter clericos, & cù clericis regulariter, & more canonico viuentibus ante illud tempus degisse, non inter monachos Benedictinos, qui vix vnum sacerdotem, aut diaconum per singula monasteria per id temporis habebant, ut ex regula D. Benedicti cap. 62. habes.

¶ Tertio tandem veritas, quod S. Herculanus fuerit verè clericus canonicus, siue regularis, ex

instituto per D. Patre Augustinũ in laurato, multipliciter etiam probatur, & primò quidem ratione proximè facta, quia veteres Ecclesie Perusinae tabula, quæ in antiquo officio S. Herculani recitabantur, expressè habent, B. Herculani ex monasterij conuersatione assumptum, clericos maioris Ecclesie more canonico viuere instituisse. Hinc verò euidens præsumptio est, illum professione canonicum antea extitisse, quomodo enim regularis vitæ instituta suis clericis tradere potuisset, & illos ad normã vitæ canonicæ reformare, nisi prius ipse eiusmodi instituta apprime doctus fuisset in aliquo Collegio Canonicorum?

Ad hæc B. Herculanus, venerando P. Constantino fatente, in monasterio Ecclesie Beati Petri, ante Episcopatum regularis vitæ institutum profitebatur. At illo tempore Ecclesia B. Petri Perusina Cathedralis cum esset, non monachorum D. Benedicti, nec alterius instituti, sed Clericorum Regularium erat, sicut omnes primæui illius temporis Basilicæ, ut in antecessibus ostendimus. Ergò vel ex hoc capite, quod aduersæ partis præcipuum est fundamentum, maximè probatur clericalis institutio B. Herculani.

Præterea certum est, in Ecclesia Perusina regulare D. Augustini institutum ab antiquissimo tempore viguisse vsque ad Iulium Papam huius nominis Secundum. Tradunt etiam Perusinae tabula, B. Herculani suos clericos maioris Ecclesie more canonico viuere instituisse. Ergò ante B. Herculani in Ecclesia Perusina non erant monachi, sed clerici. Ergo & post S. Herculani fuerunt ibi clerici canonici, id est regulares. sed quod ad rem pertinet. Ergo vel ante D. Herculani erant clerici canonici, & sic habemus intentum, cum S. Herculani assumptus fuerit ex numero Religiosorum illius Ecclesie, vel ipse primus institutum clericorum canonicorum in Ecclesiam Perusinam introduxit, & sic cum introduxerit institutum D. Augustini, & cum suis canonicis communiter vixerit, saltem in Episcopatu fuit professor instituti Canonicorum Regularium Augustinianorum, præter quod verisimile admodum est, illud institutum in Ecclesiam Perusinam illum induxisse, cuius ipse professor antea extiterat: & ut semel dicam, si S. Herculani huiusmodi institutum in Ecclesiam Perusinam non inuexit, aut saltem non reformauit, ut Canonici Augustiniani in suis officijs quotannis recitatis dicunt, quis alius huiusmodi institutum in Ecclesia Perusina plantauit? tandem quod omnè dubitationem tollere videtur, in Bulla Iulij II. per quam Ecclesia Perusina ex regulari est secularis effecta, dicitur illam à sua institutione fuisse regularem, & Ordinis S. Augustini, non ergo fuit aliquando instituta sub Ordine Monastico, siue D. Benedicti, siue alterius.

¶ Secundo principaliter probari potest eadè veritas testimonijs duorum Historicorum non

X.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

minoris certe autoritatis, quam eccem Arnoldi, & Braschelij, vel etiam Trithemij, cum alter Apostolice Ecclesie Bibliothecarius extiterit, alter non solum Theologus, & legum Doctor sui temporis clarissimus, verum etiam Historicus peritissimus, qui integram historiam à mundi exordio sex tomis distinctam ad sua tempora perduxit. Primus est Ioannes de Nigraualle in Epilogo Chronicarum tertio decimo cap. 18. vbi in Catalogo Sanctorum Canonici Ordinis refert S. Herculanium Perusina Civitatis Episcopum. Hunc librum ex Bibliothecis monachorum D. Benedicti ad nos derivasse, fidem facit, qui illum manu propria exemplavit. & Joanni Alciato Alemano tradidit, qui illum postea imprimendum curavit, nimirum Dominus Zacharias Vicentinus Benedictinensis, postea Episcopus. ita enim in fine ipsius libri habet: *Hec omnia supra scripta de verbo ad verbum ex Chronica supra dicti Joanni de Nigraualle Bibliot. becatij apostolice per Reverendum Patrem D. D. Zacharium Vicentinum Benedictinensem, postea Episcopum, manu propria fideliter transcripsit.* Quod ad notandum duxi, ne quis prædicti chronici fragmentum à Canonici Regularibus sub falso titulo Joannis de Nigraualle inuulgatum calumnietur, quod integrum illius Chronicon difficile inveniri possit. Alter est Augustinus Ticinensis in Dilectario Christianarum Religionum part. 4. in vita ipsius S. Herculani, vbi inter alia hæc habet: *Quam verò caelestem vitam in terra ageret in dilecta Perusia, Religionis prima elementa, sub quodam viro probata vita didicit, & infra Cumque in Regulari Canonica secundum Apostolicam perfectionem, & D. Augustini regulam iam professus esset, &c.* Contra quem si obijciat Caietanus, Ticinensem canonico Augustinianum extitisse, obijciam ego eidem Constantino Ioannem item Trithemium, quem ille antiquum, & celeberrimum Scriptorem pro S. Herculani monachatu nobis obijcit, monachum Benedictinensem fuisse, cui Ticinensis noster vel antiquitate, vel eruditione historica est sine dubio comparandus, & æquiparandus, pluribusque etiam titulis tum eruditissimi Theologi, ac Divini verbi Concionatoris, tum Iuriconsulti suorum temporum clarissimi eidem Trithemio præferendus, ut illius scripta sine alio laudatore prædicant.

XI.

Sed ut omnem scrupulum imputemus, probatur hæc eadem assertio testimonio irrefragabili S. D. N. Pij Papæ V. in suo motu proprio, per quem officia Ordinis Canonorum Regulari Cögregationis Lateranensis probavit anno Domini 1570. inter ea namque officia. illa S. Herculani habetur historia, quam Constantinus Caietanus pro sua licentia ab aliquo otioso ex turbidis fontibus hausitam prædicat, ac etiam insigniter mendacem. qui motus proprias plenam fidem facit, præsertim in antiquis, ut tradunt passim Doctores, Felinus in cap. Cum à nobis. de testibus.

Ialon volum. 3. consil. 65. Socc. consil. 226. col. 2. vers. Ad secundum responderetur, Alexander vol. 1. consil. 6. col. fin. Decius consil. 447. nu. 15. & saltem transfert in adversarium omnis probandi contrarium, ut notant Felin. vbi supra, & Angel. consil. 368. vnde cum Patrum Constantinorum contrarium non probaverit, parum recurrenter prædictam historiam ex turbidis fontibus à viris otiosis hausitam iocatur, nec plus aliquid dicam. His omnibus addo Decretum S. Congregationis Illustrissimorū Cardinaliū super Ritibus editū anno 1612. per quod ipsa Congregatio probavit officia Canonici Regulariū Cögregationis S. Salvatoris de Bononia nuncupata. inter que continetur eadem historia que recitatur quotannis à Canonici Regularibus Congregationis S. Salvatoris Lateranensis, quod Decretum posterius est eo, quod pro monastica S. Herculani professione profert ipse Caietanus, & est huiusmodi: *Die 22. Decembris 1612. Officia hæc propria, & particulariter recitanda in propriis solemnitatibus Sanctorum Canonorum Regularium Congregationis S. Salvatoris Urbis S. Augustiniani à Sede Apostolica approbata, & iterum in S. rituum Congregatione proposta, & de mandato, & ordine eiusdem S. Congregationis recognita, & commendata, & subscripta ab Illustrissimo, & Reverendissimo Cardinali Bellarmino, eadem S. Salvatoris Congregatio approbavit, & ut à Canonici eiusdem Congregationis S. Salvatoris recitari possent, & debeant recitari in principio huius libri positæ, concessit, & indulget, cum facultate, ut eadem subscripta officia pro partem totius ordinis prædicti communitati propria possent, & valeant, & ita censuit, & declaravit die 22. mensis Decembris 1612. R. Card. Bellarmino. F. Maria Cardinal. de Monte. Joanne Paulu Mucantini Secer.*

Demum filius honorat Patrem suum, & seruum Dominum suum, ait Dominus per Malachiam 1. Si ergo S. Herculani ex ordine Monachorum Benedictinensium fuit, debebant illi eum in albo Sanctorum sui ordinis reponere, debebant illum peculiaribus officijs quotannis venerari, sicut cum alijs eiusdem ordinis facere consueverunt, vel ob id maxime, quod inter primos ex illo ordine in numerum Sctorum relatus. ille primus Sanctus, primus Martyr, & primus Episcopus fuisset: at inter Benedictinenses ante paucos saltem annos S. Herculani mentio nec habita, nedum peculiaria officia in eius laudem recitata: & contra Canonici Augustiniani illum semper inter præcipuos illorum ordinis Patres, Protectores, & Sanctos habuerunt, illi quotannis diuinum officium peculiari ritu perfolvere consueverunt. Quis ergo in dubium recedendum Monastico, an potius Canonico sit ordine meritò, ac iure vindicandus? meritò enim dicit vobis S. Herculani ò Venerandè Benedictinenses, filius honorat Patrem, & seruum Dominum suum. Si ergo Patre vestre ego sum, vobis honor meus?

CAPVT DECIMVM NONVM.

Constantini Caietani argumentationes pro Monastica sancti Herculani professione superius adducta resolvuntur.

Omniare satis arbitror ex dictis, quid virum Constantini argumentationes contineant ad assertam B. Herculani Monasticam probandam, cum illis ex duplici errore, iuris, & facti procedere nullus non intelligat. Iuris quidem quod constat, idem esse R. Herculani ex Monasterij consecratione, & Episcopalis dignitatis gratiam euectum, & sicut in Monastica professione ad Episcopatum esse promotum, quod præterquam si pro vero certum foret, non tamen exinde inferretur, si facta Benedictini ordinis acceptum, que necdum in hoc tempore, tamen secundum rei veritatem facta est, & obicitur, illum non vidisse quæ de Canonici in Monasterio degentibus scribantur. De illorum institutionibus Monasticis cap. 19. cap. 2. Cælestinensi c. 8. & de Monasterij Clericorum, & Canonico. D. Augustinus serm. 1. de conamine viri Clericorum, & in Psal. 137. Paulus eius discipulus in illius vita cap. 5. nu. 17. D. Ambrosius in epistola 82. & in sermone 69. de Natali B. Eusebij, Concilium item habuisse quatuor cap. 2. Turonense tertium cap. 2. Augustini Mogontinum, & alia, Venerabilis lib. 2. Historie gentis Anglorum c. 4. Gulielmum Malabarbarum in Libris de Regibus Angliæ Anglicanis, Archidiaconus in cap. 1. Quatuor l. 3. vbi dicit omnes Ecclesias Gallicanas antiquis consuevisse vocari Monasteria, & Venerabilem Belonacensem, D. Antonium, hanc Melanum lib. 1. de Canonici cap. 12. ad hunc referentes omittimus, ac in re notissima observemus.

Inter omnia in facto eundem Caietanum nullus non videt, qui aliter, alius rationes in falsa sententia tendentes, nempe quòd quæ nunc dicuntur S. Petri Ecclesia Perusina Congregationis Canonice tempore S. Herculani esset monasterium, non sanctissimi Patriarchæ Benedicti, id est, quæ quæquam filium est, quia illa Ecclesia Caietanus nunc temporis erat, quæ per Clericos, non per Monachos regeretur: quæ Benedictinensis Monachi non ante annum Christi 980. vel 1000. dixerunt, quod mirum est illum ignorare, qui non facile credatur propria ignorare, qui non facillime ad hoc est scrutator, & licet hoc factum illam esset ab eius nos molestissimis libe-

CAPVT DECIMVM NONVM.

Constantini Caietani argumentationes pro Monastica sancti Herculani professione superius adducte resoluuntur.

Onstare satis arbitror ex dictis, quid virum Constantianæ argumentationes continent ad assertam B. Herculani Monasticen probandam, cum illas ex duplici errore, iuris, & facti procedere nullus non intelligat. Iuris quidem quod censat, idem esse, B. Herculano ex Monasterij conuersatione ad Episcopalis dignitatis gratiam euectum, & illum ex Monastica professione ad Episcopatum fuisse assumptum, quod præterquam si pro vero admitteremus, non tamen exinde inferret ex familia Benedictinensium acceptum, quæ necdum ab isto temporat, tamen secundum rei veritatem falsum est, & ostendit, illum non vidisse quæ de Canonibus in Monasterio dependentibus scribunt D. Basilii in institutionibus Monasticis cap. 19. concil. Calcedonense c. 8. & de Monasterijs Clericorum, sive Canonicoꝝ, D. Augustinus serm. 1. & 2. de comuni vita Clericorum, & in Psal. 112. Possidius eius discipulus in illius vita cap. 5. 11. & 15. D. Ambrsius in epistola 82. & in sermone 69. de Natali B. Eusebij, Concilium item Ardentes quartum cap. 8. Turonense tertium c. 24. Aquiligrani, Moguntinum, & alia, Venerabilis Beda lib. 4. Historia gentis Anglorum c. 4. Gulielmus Mallesburienſis in Libris de Regibus & Episcopis Anglicanis, Archidiaconus in cap. Quartum 1. q. 3. vbi dicit omnes Ecclesias Gallicæ antiquitus consueuisse vocari Monasteria, vt Viocentium Bellouacensem, D. Antonium, Iamnem Molanum lib. 1. de Canonice cap. 12. & alios recentiores omittamus, ne in re notissima laboremus.

Errat etiam in facto eundem Caietanum nullus non intelligit, qui aduertat, illius rationes in falsa narratione fundatas, nempe quod quæ nunc dicitur S. Petri Ecclesia Perusina Congregationis Cassanenſis, tempore S. Herculani esset monasterium ordinis Sanctissimi Patriarchæ Benedicti, id enim pliusquam falsum est, quia illa Ecclesia Cathedralis tunc temporis erat, quæ per Clericos, non per Monachos regobatur: quam Benedictinensia Monachi non ante annum Christi 980. vel 990 obtinuerunt, quod mirum est illum ignorat. Et cum non facile credatur propria ignorare, qui alienorum curiosus ad eum est scrutator: & licet hoc pacto facillimum esset ab eius nos molestijs libe-

rare, ne tamen queratur, nos illius argumenta consultò dissimulare voluisse, illius discursum nunc breuiter repetemus, singulis rationibus singulas adhibendo responsiones. ait igitur:

Sed hec omnia grati asserta qui non videt? nam si Magnus Gregorio Ecclesia Doctore sanctissimo, ac ipsi Tactile temporibus vicino, &c.

Respondet. Principij petitione meritis obijci posse, quòd probada pro veris supponatur, videlicet id esse, fuisse assumptum ex conuersatione monasterij, & fuisse assumptum ex conuersatione monastica: hoc n. principio negato, quod nullus eruditus non negabit, primò illius argumentum succedit, & euanciscit. Sed quia forsitan Dialecticis parum affectus hæc audiens Sophista in clamabit. Respò. deo aliter, falsum esse, quod assumit, id esse B. Herculano fuisse assumptum ex conuersatione Monasterij, & ex conuersatione Monastica. nom enim Monasterij commune est ad domus tam Canonicoꝝ quam Monachorù. & æque dicitur Monasteria domus Clericorum vnà communiter videntium sicut domus Monachorù: & ante D. Benedictum, imò etiam D. Herculano pleraq; Monasteria Canonicoꝝ in orbe Christiano videntur. Sed lege, si placet, quæ notauimus supra lib. 1. cap. 38. aut si libros nostros legere non dignaris, lege D. Augustinum, Possidium, & alios autores proximè citatos, sed præsertim ipsum Augustinum in expositione Psalmi 132. at subdit

Constantinus ex conuersatione namque monasterij, vt ait Gregorius, petiit fuisse sanctam Herculano, nihil aliud esse, quam Monachum existisse, aperte declarat Arnulphus Aretinus Canonice in eiusdem sancti Floridi vita, &c.

Respondetur, quid si pro vno Arnulpho Aretino Basilium, Augustinum, Possidium, Bedam, innumera Concilia, & testimonia Patrù, Historicorù, Canonistarù, quin & Sacrorù Canonum authentica testimonia tibi obiecerò, & probauerò, æque conuenire nomē Monasterij domibus Canonicoꝝ, sicut & Monachorù? An pro sacris monumentis vnus tibi suppetit Arnulphus Aretinus, & nõ magis sacri Canones & sacrorù Concilioꝝ definitiones, & Priscorum Patrù narrationes, quas non esse omittendas diuina scriptura præcipit, cum inquit: Non te prætercat narratio Seniorum.

Constantinus. Arnulpho huic Aretino & docti quique scriptores assentiuntur: vnde Casar Cardinalis Baronius de eodem S. Herculano, ex Monastica quidem vita venisse scribit Gregorius. Philippus etiam Ferrarius: Herculano Perusia in Conuicio vitam laudabilem ducens, eius Urbis Episcopus postea creatur.

Respondetur. cum tam liberè doctos quosq; Arnulpho Aretino assentientes audiui, extimui valde. Ceterum quando doctos quosque ad Cardinalem Baronium, & Philippum Ferrarium restringis, animum resumpti, maxime quia tu ipse Baronium in multis arguis, & præsertim in vita magni Pontificis Gregorij: & alter Philippus

Ferarius vix est in orbe cognitus. Sed quid si isti duo viri etiam doctissimi tecum in eadem falcibra haeserunt, aut tu cum illis, dum putant, idem esse, aliquem affumi ex conuersatione monasterij, & ex conuersatione monastica, vt nullus praeter Monachos in monasterio degere, & conuersari valuerit?

Constantinus. *Hic quoque suffragantur manuscripti Codices antiquissimi Ecclesiae Perusinae, ac sancti Petri Perusini ex Capisensi congregatione Monasterij, qui Herculanium non solum Monachum, sed Benedictinum aperitissime affirmant, &c.*

Respondeo. Satis fuisse, sicut de Codicibus antiquissimis Ecclesiae Perusinae testimonium ponere. Nam illi nihil amplius ponunt, quam quod ex verbis D. Gregorij referunt, addentes quod Herculani factus Episcopus insituit Clericos maioris Ecclesiae more Canonico viuere, & omnem Clerum secunda, quarta, & sexta feria ieiunare constituit. Manuscripti verò Codices monasterij S. Petri hoc solum verè affirmare possunt, sanctum Herculanium ex conuersatione monasterij sancti Petri assumptum: quod non negamus, sed quam maximè contendimus. Si autem ex institutione Monastica, praesertim D. Benedicti assumptum sunt, manifestè illorum autores se, & alios decipere conuincuntur: cum constet, illam Ecclesiam ante annum circiter 980. Cathedralē extitisse, neque Monachos D. Benedicti, nisi post sedem Episcopalem, & Canonicorum Regularium intra urbem translatam, illam Ecclesiam obtinuisse, quod accidit circa annum 990. Quare frustra tremur testimonij Ambrosij, Augustini, & autorum veterum Martyrologiorum, ac etiam Historicorum, qui de hac re verbum quidem habent, sed nec tu aliquod testimonium ex illis promittunt.

II. Constantinus. *Hic inuixa testimonij Sacra Illustrissimorum Cardinalium Congregatio, cum officia propria Ecclesiae Perusinae, eius urbis Episcopo Neapolitano Comitula curante, post diligentem à Cardinali Baronio factam reuisionem, approbasset, anno Christi 1665. die 12. mensis Nouembrii de Martyre hoc nostrum inter alia decreuit: Herculani secundus butus nominis Perusia Episcopus, cum in Canobio ex sancti Patris Benedicti instituto Perusia fundato vitam Monasticam magna cum laude duxisset, &c.*

Respondeo. Exiguam momentum in isto Decreto constitutum esse, primò quia parte inaudita, & causa minus cognita emanauit, supposita falsa narratione, quòd Monasterium seu Ecclesia S. Petri Ciuitatis Perusinae teneretur per illa B. Herculani tempora à Monachis Benedictinis, quòd tam falsum est, quam quod non nisi post annos quadringentos à felici dormitione sancti Herculani Benedictinenses Monachi dictam Ecclesiam obtinuerunt. Secundo, quia eadem sacra Congregatio anno 1612. probando officia congregationis Canonorum Regularium

S. Saluatoris Bononiensis, virtualiter, & implicite hoc antè decretum reuocauit, & nostram sententiam manifestè probauit. Tertio, quia nos habemus firmiorem propheticum sermonem, cui & tu benefeceras antecessens, nempe Bullam Pontificiam Pij V. per quam officia Sanctorum Canonici ordinis, quae à nostra Lateranensi Congregatione quotannis recitantur, approbavit. Sed quid si dixerò tibi Reuerendissimum eundem Neapolitanum Comitulum visò meo responso ad tuas argumentationes, quod tibi tradidisse, ut quid velles, replicares, tum ab illo, tum ab aliquo de dignissimis didici, suasse mihi plurimum, et etiam Generali Procuratori nostrae congregationis, vt ostentis nostris euidentissimis rationibus hoc tuum decretum, quod iactas, per eandem Sacram Congregationem Illustrissimorum Cardinalium super Ritibus reuocandum procuraremus. Ipse adhuc in viuis agit, quem Deus Optimum incolumem diu seruet, & ad Caeli coronam perducet. ex illo sciscitare.

Constantinus. *Antiquissimi ista fundamenta celserrima, & antiqua sanctorum scriptorum laudibus Trithemius inhaerens, vt etiam Cardinalis Baroniæ ait, &c.*

Respondeo. praeter quod Trithemius Monachus Benedictinus fuit, & papa in causa formalis, vt semel intelligas, quam opportunè illius testimonium exaggeres, referam tibi, quae de illo, ac eius similibus Cardinalis Baroniæ, quem totius Augustinianis Canonicos producis, ingenue fateatur, tom. 6. Annalium sub anno 494. tunc septuagesimo sexto. *At verò, inquit, cum inuenerim penes sanctissimorum virorum, & delictorum Patrum Patriarcha Benedicti fuerit secundum propagator, perperam meae sententia illi faciam, qui, quos non genuit, alienos partus supponunt, qui mecum nimis citò ex deum, sub quo proficentur amari, nonnulli fama illustres viros, qui etiam ante sancti Benedicti tempora floruerunt eiusdem fuisse regulae professores praesidenter, & inconsultè nimis affirmant. Item non secundo, sed sterilius supponit aliena strobile conferat. Praestitit hoc inter alios Trithemius, autem, citius praesertim sicut id ipsam faciendi. Quae res cum sancto Benedicto S. Caesarium Arelateni Episcopi? &c. Hæc Baroniæ, & alia, quae tibi sunt videnda. Praeter Caesarium Arelatenem, & alios ibidem relatos addiderim ego: Quid cum sancto Benedicto, vel cum Monachis Adriano Papa huius nominis Quartus? quid monasterium S. Rufi apud Auinionem, quod cum eodem Adriano Quarto illius olim Abbate, inter monasteria Monachorum recenset, quod Monasterium nunquam Monachorum, sed semper Canonorum extitisse notum est, quàm quod villa indiget demonstratio? Adde cum ex sententia Trithemij in lib. de Scripioribus Ecclesiasticis magnus Patriarcha Benedictus post annum Christi 600. gratia annorum 96. obiit, sanctus verò Herculani*

anno Christi 644. vel ad lunium 546. martyr. *Christum migrante, etiam Episcopali munere, quod omnino desinuit, & consequenter reuocatur, & grandaevus, quomodo non potest, benevolentiam sancti Herculani professionem, & Benedictinam sancti Herculani professionem, Trithemij testimonio nititur comprobare? Quod non est. Quia Trithemij sententia quam praesertim se, Iohannes Baptista Brachefus ex ordine Praedicatorum, cum laudabiliter uocauit Cardinalis Baroniæ in oratione ad Martyrologium Romanum, optime exponit, &c.*

Respondeo. parum ad Trithemij sententiam referendum ostendendam aliquid ex sacrorum Pontificum, vel Summorum Pontificum, vel Conciliorum Occumenicorum Decretis, vel Conciliorum Occumenicorum Decretis, & Conciliorum promouendum. Sed cum illis omnibus, non Brachefus se recipiat, videt an dici possit, curus caeco diuicatum praestat, & ambo in hoc non cautes: nam circumspecta illius auctoritas, quae apud me in hoc nulla esse, ille suum dictum, quod non est, nec optime probat, sed voluntarie in hoc errore captus, quod nullus ex antiquis conseruacione nisi Monachus assu-

Constantinus. *Illud praeterea aliud de Benedictinis, & Herculani professione argumentum non inueni, quod si dixerò tibi, ut dicit Iohannes Brachefus optime in oratione, cum dicit S. Herculani cum pluribus, &c. & dicit, quod in Syria Romæ à dicitur, &c.*

Respondeo. quod Iohannes Baptista Brachefus in oratione Herculani cum pluribus Dei uirgis in Syria Romanam aduenisse, aut optime, aut pessime interpretatur, non video. Nam argens illius probationem non stultit, quam non ommitteret, si contra monachos laborat. quod verò S. Herculani in Syria Romanam uenit apocryphum est: nam monumentis ibi hactenus Annali Beatus Virgines Dispora, qui apud Perusinos summa ueneratione culturur, mihi oblato, dum in oratione Herculani Conuocatione quadraginta haec, S. Herculani non ex Syria, sed ex partibus Gaetiae, sine Alemanis illic aduenisse reperit. Parò eundem S. Herculani apud marem D. Petri Ecclesia eundem Ciuitatis in monasterio obsecratur, ipse etiam Constantinus cum Constantino Augustiniani fateatur: qui hoc solo à monachis, quòd nos monasterium illud clerico, non dicit de ceterum illius temporis cathedrali sede conuincimus: ille autem monachorum Benedictinensium, qui nondum per id tempus Perusiam uisuerant, sed neque ad regimen ecclesiam illi post multa secula, & per accidens aduenit conuenerant, ut in sequendis ostendimus. Iam uideat, quàm optime Brachefus errorem nunciat. Verum esto id verum sit, quod dicitur, quod Iohannes S. Herculani, quos fingit in oratione narrat, etia. S. Patriarcha Benedicti mo-

anno Christi 544. vel ad iunium 546. martyr
ad Christum migraverit, ac etiam Episcopali mu-
neraliquorannis defunctus, & consequenter ex-
tate pronectus, & grandævus, quomodo non a-
tinaluerit Constantinus, suo se gladio petere,
cum Benedictinam sancti Herculani professionē
ex Trithemij testimonio nititur comprobare?

Constantinus. *Que Trithemij sententia quam ve-
rius sit, Ioannes Baptista Brachefius ex ordine Pra-
dicatorum, cum laudabiliter invenit Cardinalis Ba-
rbarus in notis ad Martyrologium Romanum, optimē cō-
firmat, &c.*

Respondeo. putabam ad Trithemij sententiam
vero veritatem ostendēdam aliquod ex sacrorum
Scripturarum oraculis, vel Summorum Pontifi-
cum, vel Conciliorum Oecumenicorum Decre-
torum voluminum promendum. Sed cum illis omif-
sit ad unum Brachefiam se recipiat, videat an dici
possit, cecus caeco ducatum praestare, & ambo in
loquar eisdem. nam circumscripta illius autori-
tate, que apud me in hoc nulla est, ille suum dictū
nec confirmat, nec optime probat, sed voluntariē
loquitur, eodem errore captus, quod nullus ex
monachis conversatione nisi Monachus assu-
mat.

V. Constantinus. *Illud praterca aliud de Benedic-
tina S. Herculani professione argumentum maxi-
mū facit, quod ut sicut Ioannes Brachefius opti-
mē scribit, cum idem S. Herculanus cum pluribus
de Syria civitatibus ex Syria Romā advenisset, &c.*

Respondeo. quod Ioannes Baptista Brachefius
Sanctum Herculanium cum pluribus Dei viris ex
Syria Romam advenisset, aut optime, aut pessimē
probaverit, nō video. nam arguens illius pro-
bationem non attulit, quam non omitteret, si
per manus haberet. quod verō S. Herculanus
ex Syria Romam venerit apocryphum est: nam
in manuscripto libello historiz Annuli Beatissi-
mæ Virginis Deiparæ, qui apud Perusinos sum-
ma veneratione aservatur, mihi oblato, dum in
vulgaribus Ecclesiæ Concionibus quadragesimalis ha-
beretur, S. Herculanium non ex Syria, sed ex parti-
bus Germaniz, siue Alemannie illic advenisse
reperi. Porro eandem S. Herculanium apud ma-
iorem D. Petri Ecclesiā eiusdem Civitatis in mo-
nasterio educatum, ipse etiam Constantinus cum
Canonici Augustiniani fatetur: qui hoc solo à
nobis distat, quod nos monasterium illud clerico,
nam, sicut & ceterarum illius temporis cathedra-
rum fuisse contendimus; ille autem monacho-
rum Benedictinensium, qui nondum per id tem-
poris Perusij visi fuerant, sed neque ad regimen
cathedralium nisi post multa secula, & per acci-
dens admitti consueverat, ut in sequentibus o-
stendemus. Iam videat, quam optime Brachefius
intromissum eum. Verum esto id verum sit, quod
tamen falsissimum esse contendo, ostendendum
manebat, quod sancti S. Herculani, quos fingit in
monasterio narratis, S. Patriarchæ Benedicti mo-

nachi extiterint, & illius regulam servauerint, &
alijs observandam tradiderint. neque enim pro-
bationem adeo necessariam, utpote circa quam
rei cardo vertitur, omittit brevitati consulens,
sed illius inopiam manifeste prōdit. Certē ut de
alijs taceam, monasterium, quod sanctus Isaac
apud Spoletanam Urbem in clivo montis fabrica-
vit, à fundatione Benedictinensium monachorū
extitisse, vel sanctum Isaac D. Benedicti mona-
chum fuisse nunquam probabit, quod ipsum de
alio monasterio sancti Petri de Firentillo eidem
monasterio Spoleitano olim subiecto contendo.
Monasterium enim Spoletanum, quod sancti Lu-
liani vocatur, ex Apostolica concessione nostræ
Lateranensis familiaris cessit, cuius sum ego Abbas,
licet immeritus. Reliquæ illius sanctissimi Viri
apud nos sunt, cum omnibus eiusdem monasterij
monumentis vetustissimis, extant eiusdem sancti
Viris gestis in tabulis Ecclesiæ Spoletanæ? ex-
tant apud D. Gregorium lib. 3. Dialogorum cap.
14. hæc omnia scio vidit. At quod S. Isaac D. Be-
nediti Regulæ professor extiterit, vel sub eadem
regula sancti Iuliani martyris Ecclesiam, & mo-
nasterium fundaverit, certē non vidit, si non in-
vidit. Fatcor idem monasterium progressibus
temporum Benedictinis monachis Iuniacensibus,
sicut & S. Petri de Firentillo cessisse, quod
vetustissima Scripturæ in eodem monasterio ad-
servatæ indicant. Verum aliud hoc est, & tan-
dem ut daremus per importunitatem, alios sancti
Herculani socios in illis monasterijs degentes mo-
nachos Benedictinenses fuisse, non probaret san-
ctum Herculanium sancti Benedicti monachum
fuisse, quem in Ecclesiā sancti Petri Perusina Ca-
thedrali vitæ Regularis institutum coluisse, ille
ipse fatetur.

VI. Constantinus. *Quomodo veritatem ingenii qui-
que Lectores facile adhuc sibi persuadebunt, si
ante oculos ponent, S. Benedictum Regulam à se divini-
tus scriptam ab anno 497. ad 543. quo mortuus est.*

Respondeo. Iam dixi, ingenuos Lectores, nisi
cecutiendo, sibi ante oculos hoc ponere nō pos-
se: sed etsi ponerent, & concluderent etiam, pro-
ut concedendum est sanctissimum Patriarcham
Benedictum monastici Ordinis in Occidente re-
paratorē, innumera monachorum Cenobia per
se, vel per sui instituti professores erexisse, quid
inde? An ex hoc sequeretur S. Augustinum Ca-
nonici Ordinis in Occidente reparatorē non
extitisse, & Ecclesiæ Cathedralis omnes ab initio
clericorū regularium nō fuisse, vel ante D. Be-
neditum innumera Collegia & monasteria Ca-
nonicorum Regularium in Italia non fuisse: aut et-
iam sanctum Herculanium, qui S. Benedicto æta-
te maior fuit, & in Ecclesiā Cathedrali Perusina
regulariter institutus, non nisi monachum Bene-
dictinensem esse potuisse: aut tandem per tem-
pora D. Benedicti, & post illum, nullos mona-
chos in Europa, addo in Italia, nisi ex Ordine

D. Benedicti existisse? Errant certe, qui illa credunt. Circa tempora B. Herculani S. Benedicti monachi per Vmbriam non erant propagati, solitudines colebant; non Ciuitates, non Ecclesias Cathedralis. Clericorum erant munera non monachorum, Ecclesias regere intra Vrbes, & in media populorum frequentia constitutas: sed subiungit

VII. **C**onstantinus: Quo sane pacto iam asserti Canonici Augustiniani assument, hac ipsa in Cathedrali à Regulari quodam probatissima rita Canonice uidentem illum prima religionis rudimenta edoctum, ibique professum, in Episcopum postea assumptum, ea etiam Canonis Regularium S. Augustini instituta, &c.

Respondeo. Quo pacto Canonici Augustiniani id affirmant, ex dictis apparet, quod autem de assertis Canonici Regularibus Augustinianis submurmurat, nescio quid latentis adhuc offensionis redolet, qua veteres discordias, si possent, vellet iterum ab Oreo reuocare. Verum incassum, nos enim Canonicos Augustinianos non assertos, ut ait, sed veros, proprios, originarios, ac de veris antiquis clericis; à D. Augustino, imò à sanctis Apostolis institutis existere, post longas, & dispendiosas molestias nostre Congregationi Lateranensi illatas, Sedes Apostolica decreto inappellabili sententiatur, & definitur, quod videri potest inter constitutiones Pij IV. constitut. 95. in ordine, ad quem locum lectorem remitto.

Constantinus. Canonici insuper Augustiniani scriptor etiam decipere coguntur, cum volunt, maiorem Perusij Ecclesiam ea S. Herculani tempestate fuisse illam, que hodie hanc die eadem intra Ciuitatem S. Laurentio dicata veneratur, eum eadem potius in Perusino suburbio, &c.

Respondeo. Canonici Augustiniani hic error stultissimus, quem illis imponit, nunquam in mentem venit, neque vllum ex nostris monstrabit, qui hunc afferuerit. aiunt nostri, idque verissime, quod nec ipse Caietanus detrectat, S. Herculani in maiori Ecclesia Perusina prima Religionis rudimenta didicisse, quod autem maior Ecclesia Perusina esset illa, que nunc intra Ciuitatem S. Laurentio est dicata, non dicunt, sed ab arguente imponitur. Quod autem subiungit: ipsa vero S. Petri Ecclesia, qua Benedictinorum Casimianum institutionibus hodie subiacet, à monachorum Patriarcha Benedicti Regula obseruatione nullo vnquam tempore destitit, quod clarissimum fit ex vita S. Petri eiusdem monasterij Abbatis, qui Othoni magni Imperatoris aetate vixit. Amphibologicum dicendi genus est ad ignaros illudendos: nam distinctione opus habet, vel enim sensus verborum est, Ecclesiam S. Petri sub D. Benedicti Regula fundatam, & primitus institutam, eiusdem D. Benedicti institutionem semper retinuisse, quem sensum accipere oportet, si aliquid probare intendit, quem; arguens accipere conuincitur, dum ait, S. Herculani monasticam exercuisse in eo monasterio S. Petri, quod Perusini D. Benedicto existerunt. Verum hic sensus quam falsus sit, nullus non intellet, qui legitur, maiorem Ecclesiam Perusinam ante D. Benedictum exortum multo tempore fundatam, ac in ea quamplures sanctissimos Praefules floruisse, vt Herculani primis, Foelicissimum, & alios. Vel sentis, ex quo tempore Benedictini monachi Ecclesiam sancti Petri obtinuerunt, illam nunquam dimisisse, qui sensus admitti potest. Sed quid inde? ipsi enim monachi Benedictini non ante annum circiter 900. sub Othone magno Imperatore illam obtinuerunt, vt patet ex vita eiusdem B. Petri primi illius monasterij Abbatis, quem si primum illius monasterij Abbatem dixisset, vt debebat, illico arce detexisset, cum primus ille Abbas quadringentesimo annis, & amplius, S. Herculano posterior iurati, & adhuc longè posterior ille alius Abbas, quem perantiquum ex Petro Damiani refert, cum Petrus Damiani lib. 6. epistola 25. de illo Abbate sancti Petri Perusini hæc scribat. *Ante septem sex annos abbas monasterij ad honorem D. Petri in crastino subiuo constituiti, commisisse sibi regimini curam preuit. Videt igitur, quid iuuet istorum Abbatum antiquitas ad intentum probandum.*

Constantinus. Ex turbida denique sententia aliquo otioso eam de sancto Herculano historiam, quam etiam in diuini officij quotidiani recitare solent, si Patres Augustiniani non videntur, hanc iam fuisse, & illud aliud insigne sacro mēdicium mansisse, quæ vnà cum S. Herculano, & Canonico, quos vt dicunt, suos Regulares intelligunt Augustinianos, gloriose impetres fuisse volunt.

Respondeo. Autorem historie, quam boni Patres Augustiniani recitant, fuisse virum otiosum, & insigniter mendacem, illius licentia indulgendum est, qua vult etiam in notis marginalibus, quibus opera B. Petri Damiani aperit, causam, di exempli gratia est illud in tomo 1. lib. 1. epistola 16. *En quam Regulam obseruabant Canonici regulares B. Petri Damiani aetate. & illud in tomo 2. lect. 70. de Dedicacione Ecclesie. Legunt hæc verba Canonici, qui nihil aliud, quam intem curant.* Eiusmodi autem historiam ipsos Canonicos Augustinianos, quos per irrisionem Bonos vocat, quotannis in diuinis officijs recitare non vereri, libertissime concedo, quippe qui veris laudibus Deo & Sanctos venerari non timent. Verentur, qui putant Diuos illorum mendacis indigere, vt post illis loquantur dolos, vt est apud Job cap. 7. illud tandem fati insigne mendacium, cuius colorem Canonicos Augustinianos reuincit, cum autem, vnà cum S. Herculano & Canonico, quos vt dicunt, suos Regulares intelligunt (& merito quidem, velis, nolis, ac remurmures quantumcumque volueris) gladio interemptos fuisse, nisi quem ofendant in verbis Doctorem legendis, & ponderandis ostendit, ne plus dicam. nam leguntur apud

D. Cic.

D. Gregorius hæc verba lib. 3. c. 13. *Ante comes, qui...*

CAPVT VIGESIMVM.

De Canonici Ordinis Ecclesie in Hebruvia constitutis.

Rater supra dictam Ecclesiam in diocesi in Perusina, recesserunt alie quamplures Ecclesie ac monasteria canonici Ordinis in ciuitate, ac Diocesi Perusina, & alibi, que olim canonicos Regulares tenuerunt: tum Provinciale Romanæ, que etiam libertarum Apostolicarum, & aliis perueniunt locorum authentica documenta hinc certissima præbent: ex quibus nonnulli diligens, quorum veritatis testimonio non vacillamus. Sunt autem in primis: in Hebruvia essent ciuitatis Perusine monasterium primum sub titulo S. Mulloiz martiris Casiani, ac membrum Praeposituræ S. eiusdem Mulloiz apud Clusium canonicorum regularem institutionem, de qua statim dicendum. Inter cetera illud monasterium in pomerio extra muros S. Saturnæ Vrbe proximo: Verum in hebruvia, que proximo seculo multas Vrbes Hebruvie contraxerat, illud etiam attritum fuit, & solo loco apparatus, & Canonici omnino destituta, aliique ab hinc annis renatum ex illius monasterii Sanctimonialium sub Regula D. Francisci, que ab archidioni eiusdem Sanctimonialium Praedicatorum Capoccinae passim sunt nuper. Meminit huius Ecclesie Ioannes Baptista Perusinus Proto notarius Apostolicus

D. Gregorij hac verba lib. 3. c. 13. *Unic. comes. qui*
alio exercitui praerat, ad Regem Totilam nuncios
misit, rogans, quid de Episcopo, vel populo fieri iube-
ret: cui ille praecipit dicens, Episcopo primum a veritate ca-
puta, vnde ad calcitandum corrigiam tolle; & tunc ca-
puta non amputa: quoniam verò populum, qui illi inuen-
tu est, gladio extingue. Nam si hac Caietanus le-
git, & ponderat, quæro, putetne cum S. Hercu-
lano in illa obfisione nullos clericos, siue canoni-
cos, siue monachos extitisse, & si extiterunt, im-
piam Tyrannum in sanctum Episcopum, & totum
populum tam dire debacchantem, solis clericis
parere voluisse, vt ceteris omnibus extinctis il-
los omnes superstitibus esse voluisset? Iam videat,
quam insigne mendacium protulerint boni Pa-
tres Augustiniani, dum cum S. Herculano illius
Ecclesie canonicos, quos suos Regulares esse vo-
lunt, gladio interemptos fuisse contendunt.

Hæc pro Dei gloria, & canonica D. Herculani
 professione vindicanda, non autem iniuria refe-
 rendæ causæ scripti, necessitate cogente, propter
 memillos, qui labore superfluo tum scipios in
 turbando, tum alios in respondendo grauant.

CAPVT VIGESIMVM.

De alijs Canonici Ordinis Eccle-
siae in Hetruria constitutis.

Ræzet supradictam Ecclesiam
 maiorem Perusinam, recen-
 sentur aliæ quæ plures Eccle-
 siæ ac monasteria canonici Or-
 dinis in ciuitate, ac Diocesi
 Perusina, & alibi, quæ olim ca-
 nonicos regulares tenuisse tum Provinciale Ro-
 manum, tum etiam liber taxarum Apostolicarum,
 & alia particularium locorum authentica docu-
 menta silem certissimam præbent: ex quibus
 nonnulla subiicimus, quorum veridica testimonia
 oculata fide examinaui. Sunt autem in primis:
 In Suburbio eiusdem ciuitatis Perusinae monaste-
 rium vetustissimum sub titulo S. Multiolæ mar-
 tyris Clusinae, ac membrum Praepositurae S. eius-
 dem Multiolæ apud Clusium canonice regulares
 regulares vetustissimæ, de qua statim dicendum.
 Erat autem illud monasterium in pomerio extra
 portam S. Sufannæ Vrbis proximo: Verum vi bel-
 licum, quæ proximo seculo multas Vrbes Hetrur-
 iæ contulerunt, illud etiam attritum fuit, &
 solo fere æquatum, & Canonicis omnino desti-
 tutum, aliquot ab hinc annis renatum ex illius
 primitiis monasterium Sanctimonialium sub Regu-
 la D. Francisci, quæ ab ætate eisdem Sanctif-
 simi Patris disciplina Capucinae passim sunt nū-
 cupata. Meminit huius Ecclesie Ioannes Bapti-
 sta Laurus Perusinus Protonotarius Apostolicus

in libello recensito de Annulo Beate Virginis
 pag. 33. & 34.

In eadem ciuitate Perusina, & illius Diocesi
 aliæ plures erant Ecclesie canonicorum Regula-
 rium, quin etiam ipsi Canonici Regulares in Vr-
 banos, qui maiori, & alijs minoribus Ecclesijs in-
 tra urbem constitutis, & Rurales, qui alijs Eccle-
 sijs extra Ciuitatem existentibus regendis erant
 praefecti, distinguebantur, qui omnes in Bulla Se-
 cularizationis ipsius Ecclesie maioris intra urbem,
 ac ipsam D. Laurentij maiorem Basilicam redu-
 cti sunt, Ecclesiarum illarum redditibus mensæ
 Canonicorum cathedralium applicatis, ac in ei-
 usdem Ecclesijs constitutis perceptis Vicarijs, per
 quos deinceps regi consueuerunt. hæc omnia con-
 stant ex Bulla Secularizationis eiusdem Ecclesie
 Iulij summi Pontificis huius nominis Secundi.

Est in eadem Ciuitate Prioratus conuentalis
 sanctæ Mariæ Angelorum congregationis cano-
 nicorum Regularium sancti Saluatoris Bono-
 nienfis, eisdem congregationi vnitus per Pium II.
 anno 1468. octauo Idus Decemb. cum antea es-
 set monasterium sacrarum Virginum Ordinis
 sanctæ Clare.

In ciuitate Clusina, quæ à Perusio viginti quin-
 que circiter miliaribus distat, siue prope ean-
 dem ciuitatem ad Clanum fluum, insignis ac ve-
 tustissima extitit canonicorum Regularium Prae-
 positura sanctæ Multiolæ nuncupata: siquidem
 in illius Ecclesia reliquæ sanctæ Multiolæ Clau-
 dij Principis consobrinx, & insignis matronæ, ac
 Christi martyris, vnâ cum reliquijs sancti Irenæi
 Diaconi, & martyris seruabantur. Fuisse autem
 istud collegium canonicorum Regularium vetu-
 stissimum ante annos septingentos, ostendit mi-
 raculum Annuli pronubi Gloriosæ Virginis Dei-
 paræ à puero Raineri eius Clusini filio defun-
 cto, dum ad dictam Ecclesiam sanctæ Multiolæ
 solemni pompa tumuladus portaretur, ad vitam re-
 uocato, diuina reuelatione indicati, qui Annulus
 in eadem Ecclesia sub cura Praepositi, & canoni-
 corum diu est adseruatus, nimirum vsque ad ipsi-
 us Ecclesie cœsionem bellorum vi secutam,
 quæ omnia cum sub Praefectura Hugonis Hetrur-
 iæ Marchionis pijsissimi ante annum millesimū,
 tempore Othonis III. Imperatoris contigerint,
 indicio sunt, illud monasterium septingentorum
 circiter annorum antiquitatem habuisse. Extant
 Alexandri IV. literæ sub anno 1262. quibus Prae-
 positus, & canonicorum vitam relaxatam seuerè
 coercuit. Sed & illud non omittendum, quod de
 quodam canonico illius monasterij Anonimo,
 vitæ castimonia ad miraculum suspicando ex re-
 latione Tuffignani in Annalibus Seraphicis idem
 Ioannes Baptista Laurus Perusinus in dicto libel-
 lo pag. 27. narrat, ipso die, quo Beata Virgo Dei-
 para cum Elizabeth cognata congressum habuit,
 illum more alterius Simconis puerum Iesum in
 vlnas suas suauissimè recipere consueuisse, ac præ-

sencia

de omnibus possessionibus suis, & pertinentijs, quando in dicta Ecclesia Ordo Canonicus viguit, quam concessionem idem Rainerus Episcopus confirmavit per suas datas 15. Kalend. Octobris anni 1162. quarum hic est tenor:

In nomine Sancte, & Individuae Trinitatis. Anno Domini Incarnationis Millesimo centesimo sexagesimo octavo, quinto decimo Kalendas Octobris, indictione secunda. Fia postulatione voluntate effecta debet professante compleri. Ea propter Ego Rainerus divina providentia sancta Senensis Ecclesia Episcopus, dilecte in Domino fratris Verne Ecclesie sancti Frigidiani Lucana civitatis Prior, tibi, tuisque fratribus veicis possulantibus, ut privilegium Religionis instituti, praedecessori tuo Attoni sacra memoria Priori à nobis concessum firmaremus, etiam nos amamus, & si firmis vobis, & illibatis in vestra perpetuam Ecclesiam permaneat, volumus, & desideramus. Sciatum sit ergo, ut si us Oliverii sanctae Dei Genitricis Mariae Senensis Canonice Praepositi, & tunc eiusdem Ecclesie Archiepiscopi, fueruntque hactenus consilio Ecclesiam sancti Martini Cardinalem curiam huiusmodi curiam postea, cuiusque Ecclesie Administrationem cum suis possessionibus, eiusque pertinentijs omnium Attoni Lucanae sancti Frigidiani Ecclesie Priori, cuiusque successores concesserunt. Nos quoque eorum optata, & consilio presbyterorum vestrum claustrum hinc praedictae Ecclesie sancti Frigidiani vice regendi in usum postea in vestrum, & per nostrum privilegium sub proprio sigillo, & propria manu subscripta, cuiusque perpetuam validam firmavimus. Ita nunc vobis, vestrisque successoribus, quousque in ea Canonice Ordinaverit, presentia scripti paginam in perpetuum validam habebimus, atque firmamus, & liberam tribuimus facultatem omnium, quae in nostro Episcopatu sitae sunt, vestri posside, vel de cetero acquirere Deo favore gratia poterit, firma est, & illibata possidere nobis, nostrorumque successorum salua reverentia Episcopali matris Ecclesie Senensis, Synodi videlicet, & Generalis Capituli, & de ceteris sancti Martini Ecclesie fratribus aliqui ad maiorem Ecclesiam in festiuitatibus sanctae Mariae Annuntiationis, & Assumptionis, & in die Corporis Domini, atque in Sabbato sancto festiuitatibus veniant, & censum triam solidorum Lucensium mense in festiuitate sancti Martini, si Episcopus illis ad celebrandum Missam venerit, persoluant. Ad dicitur praeterea, ut nulli praeter eos in sua parochia liceat edificare Ecclesiam, vel venerabilem domum, sine consensu Episcopi, & Canonico eiusdem Ecclesie sancti Martini voluntate, & assensu. Si qua ergo Ecclesiastica, secularisve persona huiusmodi institutionis paginam violata tentauerit, sui honoris periculo subiacet, ac Corporis, & Sanguiinis Domini acceptione indignus erit, atque vitium exanimi iudicio damnatus percat. Ad id quidem hoc fuit in Episcopatu Lucensi in Castro videlicet, quod vocatur Castellione Vallu Violo, coram Augustini deama gratia presbytero, & Priore claustrum dictae Ecclesie sancti Frigidiani, & Bernarmino Diacono eiusdem Ecclesie, & Valdo Clerico . . . Valdo de Pizia, & Bernarmino, & Ravillione

... iam dicti Reinerij Episcopi, & filii nomine suo eiusdem Bernarmini, atque Graco Camerario eiusdem Episcopi, &c.

Confirmaverunt eandem concessionem Romani Pontifices, praesertim Lucius III. per suum privilegium datum Nomis Nouemb. anni 1181. Bernardo Priori S. Martini, eiusque fratribus, in quo inter alia haec habentur. Imprimis siquidem statuentes, ut Ordo Canonicus, qui secundum Deum, & beati Augustini regulam, & institutionem fratrum sancti Frigidiani in eadem Ecclesia institutus esse dignoscitur, perpetuo ibidem temporibus inuolubiliter obseruetur. In eodem quoque privilegio fit mentio alterius privilegij per Alexandrum III. concessi eiusdem Priori & Canonicis, quo non solum antedictam concessionem illis confirmat, sed illos etiam eximit à iurisdictione, & subiectione Episcopi, & Capituli Senensis. Eandem concessionem confirmavit Urbanus III. altero privilegio dato 15. Kalend. Febr. anno 1185. Ad id & aliud privilegium Honorij III. datum 16. Kalend. Maij 1217. per quod antecedentia privilegia confirmat. Sed inter alia eiusdem monasterij privilegia illud non omittendum, quod Prior dicti monasterij S. Martini habebat usum mirae, & baculi, & aliorum pontificalium, ad instar Prioris sancti Frigidiani.

Porro non solum inter Priorem S. Frigidiani, cui illud monasterium tanquam capiti erat subiectum, & Episcopum Senensem, & alias quasdam personas ceperunt lites progressu temporis nasci, quarum occasione diuersa litera Pontificum emanauerunt: sed etiam inter Priorem S. Frigidiani ex vna, & Priorem S. Martini ex altera ortae sunt dissensiones: nam Prior, & Canonici sancti Martini voluerunt se ab obedientia Prioris generalis S. Frigidiani subducere, quarum occasione alia Romanorum Pontificum litera emanavit, qua in eodem Archivo nostro Romano habentur. Persecuerant nihilominus in dicto monasterio canonice institutio, vsque ad annum 1497. quo tempore lite vertente inter Bartholomaeum de Carraria canonicum S. Frigidiani, & Priorem S. Martini ex vna, & Canonicos S. Frigidiani ex altera, Pontifex causa cognitionem Auditoribus Rotae Romanae commisit: post quem annum vix reperitur mentio Canonicorum Regularium in dicto monasterio residentium. Porro postquam monasterium ipsum S. Frigidiani cum suis membris per Sedem Apostolicam nostrae congregationi fuit unitum, reperitur quaedam acta de anno 1537. eiusdem nostrae congregationis, contra Eremitas Augustinenses in dictum monasterium S. Martini intrusos. Ceterum propter varios bellorum tumultus, quibus Senensium Respublica tunc temporis exagitari cepit, ac tandem Duci magno Hetruriae subdita est effecta, re à nostris omissa, Eremitae in pacifica possessione vsque in hanc diem steterunt.

Est in

Est in eadem ciuitate Senensis monasterium S. Mariæ Angelorum congregationis Canonico-regularium S. Saluatoris Bononiensis, eisdem congregationi unitum per Eugenium IV. die 5. Octobris anni 1434. cum prius esset monasterium Sanctimonialium.

Est etiam in Diocesi Senensis in castro S. Cassiani Ecclesia S. Cecilie Ordinis Canonico-regularium: sed tenetur à clericis secularibus.

V.

IN Diocesi Vulturna Ecclesia S. Bartholomæi de monte Scallochio spectat ad Ecclesiam S. Frigidiani Lucensis. Constat mandato facto cuidam Domino Ioanni canonico S. Frigidiani à Priore, & canonicis S. Frigidiani anno 1498. die 5. Octobris, rogato Luca per manum Petri quondam Ioannis de Pisalla.

In Diocesi Cortonenfi monasterium S. Mariæ Gratiarum congregationis S. Saluatoris Bononiensis, concessum eisdem congregationi per Innocentium VIII. 11. Octobris 1488.

In Diocesi Arantina Priusatus S. Petri de Supporio cum annexa sibi Ecclesia S. Lucie de Montegorno eiusdem Diocesis, unitum congregationi nostre Lateranensis per Iulium II. septimo Idus Februarij 1507.

In ciuitate Fesulanâ insignis Abbatia S. Bartholomæi congregationis nostre Lateranensis, illi unita per Eugenium IV. de qua libro sequenti dicitur.

In ciuitate Florentina monasterium Montilium S. Mariæ de Nive, ex actis eiusdem Monialibus ab Eugenio IV. dum Florentie moraretur, concessum fuit nostre congregationi Lateranensi, cuius etiam meminit D. Antoninus in 3. parte summa Historialis tit. 22. cap. 10. §. 5. hoc monasterium nunc est unitum Abbatie S. Bartholomæi Fesularum.

In eadem ciuitate monasterium S. Jacobi supra Arnium congregationis S. Saluatoris de Bononia, ad quem locum translatus est vetus monasterium S. Donati de Scopeto anno 1573. sub Gregorio XIII.

In Diocesi Florentina erat monasterium S. Andree de Molciano, cuius Prior Capitulo Provinciali Eugubij anno 1344. celebrato interfuit, ab eodem Capitulo designatus Visitor monasterio: um existentium in Episcopatu Lucensi, nunc arbitor esse commendatum.

VI.

IN Diocesi Pisana vetus, ac nobile monasterium S. Augustini de Nicofia nuncupatum, quod fundauit Hugo Episcopus Nicofie in Cypro insula, genere quidem obscurus: sed doctrina probitate, ac dignitate clarissimus: nam cum puerulus in valle Arni Pisana Diocesis ouibus pascendis operam daret, ab illius loci plebano ad scholas destinatus, breui optimus Philosophus, ac Theologus euasit: nec minus pietate, & religione, quam doctrina omnibus se amabilem, & admirabilem exhibuit: cuius virtute commotus

Romanus Pontifex Nicofiem Episcopatum illum destinauit, quo munere per aliquod tempus laudabiliter absoluto, cum sub Clemente IV. in patriam esset recessurus, inter alia pietatis opera, que præclare ab illo gesta fuerunt, monasterium apud Pisas in Valle caleis nuncupatum, sobriuitate S. Augustini edificauit, in quo etiam Canonicos secundum B. Augustini Regulam viuites constituit, quam eleganter exposuit, addidit etiam constitutionibus, iuxta quas in eodem monasterio vitam componere deberent. Accidit hoc circa annum Domini 1268. Post quod tempore ceteri variis incertis, & ruinis, monasterium ob difficultates illorum temporum sustinuit, viguit tamen in eo Regularis obseruantia vsque ad annum falcem 1407. quo anno data sunt à Bonifacio VIII. literæ Abbati S. Petri in celo aureo Papiæ, & Prioribus S. Frigidiani de Luca, & S. Augustini Nicofie pro oblatione constitutionum Bonifacii XII. & celebratione Capituli provincialis canonico-regularium existentium in Archiepiscopatibus Mediolanensi, Ianuensi, Rauiennatenfi, & Pisano, que literæ habentur in libro Industorum Congregationis Lateranensis pag. 276. & seq. Imò circa annum 1420. plus minus Nicolans Guisifius Episcopus Lucensis, iussante Paulo Guisifio eius fratre, & Censuris moderatore, eidem Monasterio Nicofensiali monasterium Monialium sancti Michaelis de monte Brancoli nuncupatum, cum parte illius booterum, sublati monialibus unitum, vtrique canonice Nicofensium viuites constituerent: sed & circa annum 1435. iisdem canonice Nicofenses nostre Congregationi Lateranensi, uniti cum monasterio prænominato S. Michaelis fuerunt uniti per Calistum III. licet Pius II. qui eidem Calisto succcessit eandem unionem ex causis rationalibus dissoluerit, quarum ea potissima erant, quod cum nostri Lateranenses Gregorium Florentinum monasterij Fesulani canonicum ad eoriam Romanam pro eadem vnione obtinendam gressent, ille pro se dictum monasterium à Sede Apostolice non bonis artibus impetravit: que res multorum dissidiorum inter nostros, ac dictos Venerabiles Canonicos Nicofenses seminariam extitit, cum se vtriusque partis canonicæ conuentiones initas fraudatos cõfaretur. Quæ ob causam cum res Nicofensium in deterius vergerent, instantibus Lucensibus, idem Pius II. dictum monasterium de monte Brancoli à Nicofensibus separatim, Episcopo Lucensi reddidit, sub cuius iurisdictionem per aliquot annos mansit. Demum ipsi Nicofenses à Iulio II. anno Christi 1504. fuerunt uniti canonicis regularibus Congregationis S. Saluatoris Bononiensis.

Sed nec illud omitendum, quod incepte circa hoc eodem Nicofensium monasterio nota recens auctor Iosephus Mozzagrugius lib. de re-

bus gregis Canonico-regularium cum ait: *Tempore præterito, quæ ad extirpandum schisma Pysis Concilio celebrato, circa annum Domini 1409. Concilio Fesulano fuerit Ordinis Predicatorum cum ipso Concilio ibi perisset, et cum Canonico-regularibus, et Regularibus per multos dies, & Regularia in his partibus, & in Lombardia cum ipsorum habitas percelleret, et in Lombardia à B. Petro tunc Prifonialem prius præfessione à B. Petro tunc Prifonialem, & deinde à iurante, qui cum in amplifsimam Congregationem esset, fessum prouocauerunt vnionem monasterij Nicofensium, que tunc celebrata fuit, et Regularis Luca, in qua restituta varia licentia dicitur, quod veteribus propositionibus, sed non præterendunt, quod Gregorius 6. Fesulano Concilio inuicem anno 1499. Nicofiam præterito per aliquos annos non bona gubernatione præfessione Canonice factore, et non in vltimo Concilio arrebatore, et res fructuosus recitauerunt, quæ tempore apostolica antea sunt, et in Sena Concilio, et in eadem locum percellit diffensione à S. Gregorio præfessione fuit: sed parum tempore, et in vltimo Concilio præfessione. Hac illa dicitur, que tunc percellit recitauerunt: nam quod de fratre Iulio Concilio præfessione, et in Concilio Lateranensi nostre Lateranensis Congregationis Concilio anno 1409. fecit notore, et in vltimo Concilio, quod dicitur Eremus Augustini, & præfessione Iulio Bergoniensi, & Ambrosio Coriolano, et in Concilio Lateranensi, et in Concilio Lateranensi in causa papalitate, et in plures adducta, et plures recitata, quæ dicitur et nunquæ repetere? & quomodo dicitur Venetii fratre de anno 1409. porum Lateranensi Congregatio originem trahere, et extirpationem authentice contrafructum electionem à Priore & Canonicis de Prifonaria de anno 1407. extirpatione Gregorius XII. priuilegium eidem Priori, & Canonicis factum anno 1407. Mâ. Decemb. Extirpationem etiam aliud priuilegium eidem Gregorius XII. Canonicis monasterium S. Mariæ de Prifonaria, & S. Leonardi apud Verocum simul vnitum, datum anno 1407. V. Kalend. Maij, quoniam extirpata vnitum, et reformacionis dicti monasterij S. Leonardi in Ordinis S. Marci, data anno 1407. ab eodem Gregorio XII. pridie Nonas Julij, per quæ dictus Pontifex tribuit Domino Benedicto Arminensi Canonico professore monasterij S. Mariæ de Prifonaria Ordinis sancti Augustini, et in Concilio dictum Prioratum sancti Leonardi reformandum, secundum Ordinem S. Augustini, et constitutum in eo numerum Canonico-regularium, qui de presentibus dicti Prioratus sufficiunt necesse valerent, verum de hac re pluribus quædam locis est.*

Quædam etiam, illum fratrem Ordinis Predicatorum, quem Congregationi nostre priuilegium tribuit, circa annum Domini 1409. celebrato, cum suis socijs constitutiones, &

bus gessit Canoniorum regularium cum ait :
 Tempore patet, que ad extinguendum schisma Pisis
 Concilio celebrabatur, circa annum Domini 1409.
 quidam Venerabilis frater Ordinis Prædicatorum cum
 aliquibus aliis petijt: Et cum Canoniorum mores,
 et ritum attendisset per multos dies, & Regularia in-
 stituta per aliquos dies, constitutionibus cum ipsorum ha-
 bitu humiliter petiit gratiosissime à B. Petro tunc Prio-
 re donati, & decorati fuerunt. Qui cum in amplissimam
 Congregationem effecti essent, sepius procurauerunt vni-
 versis Canoniam Nicofensem, que tunc celebri valde e-
 rat, vt Frigidianensis Luca, in qua retrahenda variè
 hinc inde laboratum est; quod vetitum proponimus
 non, sed non pratereundum, quod Gregorius à Fesula-
 no monasterio Procurator inuassum anno 1490. Nicofen-
 sem Prædicatorum per aliquot annos non bona gubernat-
 ione gessit, vt idem Canonici fatentur, & nos in vltimo
 libro adhibent attestatorem in responsionibus recollimus:
 quo tempore apostolica auctoritate, anno ère Senatù Lu-
 censi, monasterium de ancolanum eidem periculo dispo-
 situm à Nicofensi segregatum fuit: sed paruo tempore
 iterum illa vltura prelatio. Hæc ille ad literà, que
 illius pace facile recessit: nam quod de fratre
 illo Venerabili Ordinis Prædicatorum, quem ta-
 cito nomine nostræ Lateranensis Cõgregationis
 circa annum Dñi 1409. fecit autorè, cum sit vetus
 Juliani, à quibusdã Eremitis Augustinensibus, præ-
 ferentem Paulo Bergomensi, & Ambrosio Coriolano
 exceptata, & à monachis Cassinensibus in causa
 prececdenti contra nos pluries adducta & pluries re-
 lecta, quid inuat cã nunc repetere? & quomodo
 ab illo Venerabili fratre de anno 1409. potuit La-
 teranensis Cõgregatio originem trahere, cũ ex-
 tunc instrumenta authentica contractuum cele-
 bratorum à Priore & Canonicis de Frisonaria de
 anno 1407. extet insuper Gregorij XII. priuile-
 gium eidem Priori, & Canonicis factum anno
 1407. lib. Decemb. Extet etiam aliud priuile-
 gium eiusdem Gregorij XII. Canonicis mona-
 sterium S. Marie de Frisonaria, & S. Leonar-
 di apud Veronam simul vntorum, datum anno
 1409. V. Kalend. Maij, quoniam extet bulla vni-
 uersis, & reformationis dicti monasterij S. Leo-
 nardi prius Ordinis S. Marci, data anno 1407. ab
 eodem Gregorio XII. pridie Nonas Julij, per
 quam dictus Pontifex tribuit Domino Benedic-
 to Ariminensi Canonico professo monasterij
 S. Marie de Frisonaria Ordinis sancti Augusti-
 ni, & sacerdoti dictum Prioratum sancti Leonar-
 di reformandum, secundum Ordinem S. Augu-
 stini, & constitutum in eo numerum Canonio-
 rum, qui de prouentibus dicti Prioratus suffi-
 cienter viuere valerent, verum de hac re pluribus
 sequenti alius locus est.

habitu Canoniorum Regularium Nicofien-
 sium, à Petro illius monasterij Priore sumpsit,
 vnde obsecro haufit? nam frater Iacobus Ber-
 gomensis prius Albericus de Aduocatis Prima-
 rius in Patauino Gymnasio legum Doctor, pos-
 sedit frater Ordinis Prædicatorum, qui ex dispen-
 satione Pontificis, & etiam licentia obtenta à
 fratre Thoma Generali tunc Magistro Ordinis
 Prædicatorum ad nos transiuit, non certè à Pri-
 ore Nicofensi, sed à Priore S. Marie de Friso-
 naria habitum sumpsit, & in illius manibus pro-
 fessionem emisit, extat enim chirographum
 membranaceum, & vetustissimum, in quo no-
 tatus est dies sumptionis habitus illius per manũ
 Prioris S. Marie de Frisonaria, scilicet 2. Junij in
 festo S. Barnabæ Apostoli, de quo libro sequente
 dicemus. Præterea quod subiungit. Qui cum in
 amplissimam Congregationem effecti essent, sepius pro-
 curauerunt vniuersis Canoniam Nicofensem, que
 tunc celebri valde erat, vt Frigidianensis Luca. Vnde
 accepit? nam nostri Annales contrarium dicunt,
 Nicofensibus procurasse nobis vniuersis, non nos illis:
 sed esto vtrum sit, quid tum? quid, quod pro-
 nunc reticendum proponatur? etiam Frigidiana ca-
 nonica Lucensis, vt Nicofensis tunc temporis
 celebri erat, qua specie veritatis dixit idem autor
 supra libro 5. sapius, quo tempore Gregorius
 XII. illorum Congregationem ex Eremitis Ili-
 cetanis in Canonicos transformatis inchoauit,
 nullos Canonicos fuisse, qui regulariter viuere-
 nt, & Canonicorum claustrum vix agnita vestigia?
 Demum quod de Gregorio Canonico Fesulano
 ait, illum anno 1490. Prioratum Nicofensem in-
 tuasit, si vera sunt, que de hac re scribit Cæsar
 Franciortus in libro Historiæ sanctarum Imagi-
 num ciuitatis Lucensis, in descriptione Ecclesiæ
 sanctæ Marie foris portam ciuitatis Lucensis, fal-
 sum omninò est: cum casus narratus non sub In-
 nocentio VIII. sed sub Pio II. acciderit. Sed de
 monasterio Nicofensi satis.

In Diocesi Pisana constat fuisse aliud, ac in si-
 gne monasterium sub titulo Præposituræ S. Petri
 ad Vincula, cuius Præpositus Capitulo prouin-
 ciali Papiæ anno 1340. celebrato interfuisse
 perhibetur ex actis eiusdem Capituli, quæ inferius
 hoc eodem libro capite 44. ex integro referemus.

In Cinitate Pisarum est Abbatia sancti Mi-
 chaëlis discalcatorum nostræ Lateranensis Cõ-
 gregationis, de qua libro sequenti in ipsa Con-
 gregatione Lateranensi. Sed & alia multa dicti
 Ordinis monasteria, tempore prædicti Capitu-
 li prouincialis Papiæ celebrati, in prouincia Pi-
 sana extitisse, hinc colligere potes, quod pro so-
 lis monasterijs dictæ prouinciæ visitandis vnus
 visitator est constitutus, nimirum Prior sancti
 Augustini de Nicofia. Sic namque in eisdem
 Actis legitur. *Domnus Prior sancti Augustini dicti
 Nicofie teneatur, & debeat visitare omnia mo-
 nasteria,*

lib. II.

Cc

nafteria,

UNIVERSITÄTS-
 BIBLIOTHEK
 PADERBORN

naſteria, Eccleſia, & Luca Conuentualia dicti Ordinis exſtente in ſa. a. pronuncia Piſana.

VIII. In Ciuitate Piſtorienſi eſt Abbatia S. Bartholomaei noſtrae Congregationis, de qua libro ſequenti.

Item Prioratus S. Frigidiani olim membrum Congregationis Sancti Frigidiani Lucentis, vt patet ex quadam comparitione facta per Dominum Michaelen eiuſdem Eccleſiae Priorum coram Reuerendiſſimo Epilcopo Piſtorienſi de anno 1350. qui cum ad infantiam Abbatis S. Michaelis Piſtorienſis citatus fuiſſet coram eodem Reuerendiſſimo Epilcopo, comparuit, & proteſtatus fuit de incompetencia Iudicis ex eo, quia illius Prioratus membrum erat Congregationis S. Frigidiani, & illius Priori immediate ſubiectus, & exemptus a iurisdictione Ordinarij. Exemplum proteſtationis authenticum eſt Romae in noſtro Archiuo S. Mariae de Pace. huius monaſterij fit mentio in libro taxarum Apoſtolicarum.

In eadem Diaceſi in Caſtro, quod Pratu nuncupatur, Prioratus S. Saluatoris nuncupatus. Item Prioratus S. Saluatoris Vallis Agnae ad noſtram Lateranenſem Congregationem ſpectant: ſuntque membra Abbatiae Feſulanae S. Bartholomaei, ex bulla vniouis Eugenij IV. data III. Idus Feb. anno 1479.

In eadem Diaceſi Piſtorienſi Prioratus ſancti Thomae de S. Matho Canonicorum Regulariu noſtrae Congregationis Lateranenſis ex conceſſione Innocentij VIII. & Alexandri VI. quam confirmauit Iulius II. per ſuas datas quarto Idus Octobris 1504.

IX. **L**uceſem Eccleſiam S. Martini nuncupatam ab illius fundacione ſue inſtitutione ſuos Canonicos in clauſtris regulariter viuentes habuiſſe, fidem facit, qui eiuſdem Eccleſiae priuilegia perueſtigauit Caſar Francioctus proximè allegatus in deſcriptione ipſius Eccleſiae S. Martini pag. mihi 516. vbi refert priuilegium Leonis IX. quo ipſiſ Canoniciſ ca omnia firmavit, quae Ioannes L. eius nominis Lucentis Epilcopus eidem Canoniciſ regulariter viuentibus donauerat, nimirum circa annum 790. quo tempore Eccleſiae Lucenſiſ idem Epilcopus praerat, nec mirum, cum illius Eccleſiae prima fundacio, & inſtitutio in S. Frigidianum Canoniciſ Ordiniſ profeſſorem, & propagatorem referatur, vt ex vetuſtiſſima ſcriptura translationis Reliquiarum S. Reguli facta ab eodem Ioanne primo Epilcopo, qua in monaſterio noſtro S. Frigidiani ſeruat, probat idem qui ſupra Caſar Francioctus loco proximè citato.

Porro in eadē ciuitate, & Diaceſi Lucenſi multae alię fuerūt, & nūc etiā ſunt inſignes Canoniciſ Ordiniſ Eccleſiae, quarū Prima eſt S. Frigidiani ab eodem S. Frigidiano ſub inuocatione triū Leuitarū exſtructa, in qua Deo fauente Ordo Canoniciſ ſecundum B. Auguſtini regulam ſemel ab eodem

S. Frigidiano inſtitutus, vſque in hanc diem perfeuerat: fuit autem monaſterium S. Frigidiani caput Congregationis praclariſſima: nunc verò noſtrae Lateranenſis praecipuum, de quo inferius ſpecialis tractatio habenda erit, tum in hoc ſecundo libro, cum de Congregatione S. Frigidianagemus, tum in ſequenti cum de monaſterio noſtrae Lateranenſis Congregationis ſermo erit.

Secunda eſt Eccleſia S. Mariae de Friſonaria prius ſancti Frigidiani oratorium, poſtea ab illuſtriſſima ſcœmina Mathilda in monaſterium erecta, tertio ab equite Marcoaldo Lucentiſ circa anno Domini 1255. inſtaurata, demum a noſtris anno 1400. reformata, de qua in Catalogo monaſteriorum noſtrae Congregationis.

Tertia, Eccleſia ſancti Petri, quam vetuſtiſſimam fuiſſe, ac in ea ab antiquo tempore diſciplinam canonicam vigiſſe, oſtendunt literae Innocentij III. Priori ſancti Frigidiani, & Canoniciſ Lucentibus directae, quibus mandat, vt quandoquidem in dicta Eccleſia ordo canonicus ab antiquo tempore fuerat inſtitutus, licet poſtmodum per multa, & longa tempora fuerit in dicta Eccleſia inſtitutiſ Prior non proſiſſi, tamen quia non oportet arare in boue, & calcare, compellant Priorum electum, & alioſ dictae Eccleſiae canonicos non profeſſos, vel profeſſionem emittere, vel beneficia, quae in eadem Eccleſiaſ nebant, dimittere. Refertur haec epistolola in cap. Cum cauſam de electione.

Quarta eſt Eccleſia S. Pantaleonis eiuſdem Ciuitatis, quam cum in ea diſciplina canonica colaberetur, Innocentij II. per ſuas datas Kalend. Nouembris Priori, & Canoniciſ S. Frigidiani reformandam ſub illiſ verbis conceſſit: *Item Eccleſiam ſancti Pantaleonis, ad reformandam in ea Religionem, & locum ipſum, tam in temporalibus, quam in ſpiritalibus, Deo propicio, meliorandum, cum omnibus ſcilicet, quae in praſenti prima uſitatus inſiſt, ac laudabiliter pertinere noſcuntur, ſpoſita vobis diſpenſatione committimus, vt videlicet quantum ibi Religio durauerit, idem venerabilis locus in veſtra diſpoſitione, veſtroque regimine, abſque aliam contradictione conſiſtat.*

Quinta eſt Eccleſia S. Saluatoris in Moſſiolo eiuſdem Ciuitatis Prioratus S. Frigidiani ſubiecta, & illius membrum, cum ſuo capite noſtrae Congregationi vnita.

Sexta, Eccleſia S. Leonardi eiuſdem S. Frigidiani membrum, & ſimiliter noſtris vnita.

Septima, Eccleſia S. Mariae foris portam, vetuſtiſſima, & à Deſiderio Rege Longobardorum inſtaurata, vt Caſar Francioctus in deſcriptione eiuſdem Eccleſiae adnotauit pag. mihi 564. in qua ab antiquiſſimo tempore degiſſe canonicos regulariter viuentes, conſtat ex titulo Prioris, qui canonicis eiuſdem Eccleſiae praerat, cuius fit mentio in quodam inſtrumento conſecto anno Domini 1281. praedicta Eccleſia cum ad ſecularitatem

transiſſet

transiſſet, interum ad Regulares reſpectant anno 1374. cum Iulius II. canonicis regularibus Congregationis ſancti Saluatoris Bononienciſ illam vnice.

Cetera, Eccleſia S. Ioannis in capite Burgi nuncupata, quam fundatam circa annum Chriſti 1170. illius Patroniſ de anno 1135. habita ab Innocentio III. facultate, Priori, & Canoniciſ ſancti Frigidiani cum hoſpitali eidem anno conſtituta tradiderunt. Idem autem Prior cum Innocentio de anno 1177. ſacris Virginitibus Canoniciſ noſtri Ordiniſ ſub dicti Prioris regimine conſtituta tradendam conceſſerunt, quam etiam nunc tenent.

Nona, S. Michaelis de Platea, ſecundum Auſtorem Supplementiſ lib. 12. ſub anno 1107. vbi dicitur, Iulius Archiepuloſ verba faciens haec ſcribiſſe: *Præſentibus litteris, maxime in Luca Vrbe, & extra Vrbe multa Conuentuum Regularium monaſteria ad hoc ſunt conuertiſ, ut quippe in Vrbe Luca, & extra Vrbe ſunt ſancti Frigidiani, ſancti Michaelis de Platea, & extra Vrbe, & alia ſunt ſub capite gubernata, & alia ſunt Parochiales Eccleſiae omnes Vrbe Luca, & extra Vrbe ſunt ſancti in hoſpitalibus, & cetera. Nos ſententiam, de Eccleſia S. Michaelis à ſeculari iurisdictione ſecularium Cœſarem Francioctum inſubſtitutione huius Eccleſiae.*

Decima, Eccleſia S. Michaelis de Monte Bratiſ, de qua dictam eſt ſupra: nunc vnita Congregationi S. Saluatoris Bononienciſ per Iulium II. anno 1577.

Undecima, S. Mariae Magdalene Caſtri Franciſ Vallis Arce, membrum Congregationis ſancti Frigidiani, quam de anno Domini 1545. conuertiſ Canoniciſ habituiſ, conſtat ex electione facta eo anno à Canoniciſ monaſterij de Friſonaria in illorum Priorum, de quodam canonico dicti Conuentus nomine fratre Mattheo.

Præter ſeculariſſimas verò Eccleſias ſunt in praſenti Diaceſi Lucentiſ aliaſ parochiales ad monaſterium noſtrum S. Frigidiani, vel S. Mariae de Friſonaria ſpectantes, & per aliquem ex noſtris canoniciſ gubernari ſolent, de quibus etiam inſubſtitutione ſunt, ſed & aliaſ quamplures Eccleſias, quae nunc à ſecularibus clericis reguntur, regulariter autem ex canonicis priorales earum tituliſ ſatis indubitanter noſtris Eccleſiſ Regularibus ſaltem ab inſtitutione tribui conſueuerunt.

In Diaceſi Lucentiſ, ſive Sarzanenſi Eccleſia S. Andreae de Cartaria cum omnibus parochialibus, ab epuloſ eidem ſubiectis olim membrum Congregationis Lucentiſ, nunc cum eodem capite noſtrae Congregationi vnita, cuius Prior ordinariſ iurisdictionem in ſeculares diſtrictos Cartariae, & aliorum adiacentium caeteroſ, vice tamen Prioris S. Frigidiani.

CAPVT VIGESIMVM PRIMVM.

De Ecclesijs, & Monasterijs Canoniarum Regularium Prouinciarum Marchie Anconitane, Ducatus Urbini, & Romandiola.

Ecclesiam Collegiatam S. Saluatoris in Castro S. Angeli Diocesis Firmane Canoniarum Regularium, sub Beati Augustini regula militantium extitisse, quo tempore S. Nicolaus de Tolentino illius Ecclesie erat Canonicus, testatur D. Antoninus 3. parte Historiarum tit. 24. cap. 10. in principio, ubi sic ait: In iuuenili aetate sancti conuersi, eundem ecclesiam sancti Saluatoris Canonicus efficitur regularis. Eam enim Ecclesiam S. Saluatoris in Castro S. Angeli nuncupato, Firmane Diocesis fuisse, habes ex Breuiario Romano in officio eiusdem S. Nicolai. Canonici dicte Ecclesie seculares effecti habent adhuc Priorem.

In Diocesi Firmana propè ciuitatem, secundo circiter milliario ad ripam Adriaticam fuit vetustissimum Collegium nostri Ordinis S. Marci nuncupatum, quod rogantibus, ac iuuuantibus ciuibus Firmanis intra urbem translatum, nunc S. Catharina vocatur, ingentissimis priuilegijs per Romanos Pontifices munitum, de quo vide libro sequenti in Catalogo Monasteriorum nostrae Congregationis.

In Ciuitate Firmana erat alia Collegiata Ecclesia S. Mariae nuncupata, cuius, & illius Canoniarum meminit Eugenius IV. in literis Priori sancti Saluatoris eiusdem Ciuitatis directis anno 1431. secundo Kal. Maij per hæc formalia verba: Exhibita siquidem nobis nuper pro parte dilecti filij Firmiani Pellegrini Canonici monasterij sancte Mariae per Priores sancti gubernari Ordini sancti Augustini petitis continebat, &c.

In ciuitate Tolentini est Præpositura collegiata nostrae congregationis S. Caterui nuncupata, ubi S. Martyris sanctissimæ Reliquiæ adseruantur. In ciuitate Anconitana monasterium Abbatiale S. Iohannis Baptistæ de Capite montis sub arce positum nostrae Lateranensis congregationis. In eadem ciuitate est collegium cum primis nobile S. Virginum Canonissarum nostri ordinis, quod S. Bartholomæi nuncupatur.

In Episcopatu Asculano circa annu 1344. fuisse monasteria nostri ordinis, patet ex actis Capituli eo anno Eugubij celebrati, in quo designatus est ad visitanda monasteria in Episcopatibus Firmano, & Asculano Prior S. Iohannis de Vrbe veteri.

Ce 2 Eccle.

transisset, iterum ad Regulares repeditur anno 1512. cum Iulius II. canonicis regularibus Congregationis sancti Saluatoris Bononiensis illam vniuit.

Octaua, Ecclesia S. Iohannis in capite Burgi nuncupata, quam fundatam circa annum Christi 1050. illius Patroni de anno 1135. habita ab Innocentio II. facultate, Priori, & Canonicis sancti Frigidiani cum hospitali eidem annexo regendam tradiderunt. Idem autem Prior cum canonicis de anno 1517. sacris Virginitibus Canonibus nostri Ordinis sub dicti Prioris regimine constituta tenendam concesserunt, quam etiam nunc tenent.

Nona, S. Michaelis de Platea, secundum Auctorem Supplementi lib. 12. sub anno 1107. ubi de h. Rudo hoc Arnulpho verba faciens hæc scribit: *Postea illuc, maxime in Luca Vrbe, & eius agrum in Canonicarum Regularium monasteria ad hanc aetatem erant, ea quippe in Vrbe Luca, & extra muros in sancti Frigidiani, sancti Michaelis de Platea, & extra à Vrbe, & alia duo sub capite gubernata, & ab h. seruis Parochialis Ecclesia omnes Vrbe illa, & ipsi ecclesiarum sancti viri h. s. regulari, &c.*

Decima, Ecclesia S. Michaelis de Monte Bracoli, de qua dictum est supra: nunc vnita Congregationi S. Saluatoris Bononiensis per Iulium II. anno 1507.

Vndecima, S. Mariae Magdalene Castri Franchi Valli Arni, membrum Congregationis sancti Frigidiani, quam de anno Domini 1345. conuentione Canoniarum habuisse, constat ex electione facta eo anno à Canonicis monasterij de Fisonaria in illorum Priorem, de quodam canonico dicti Conuentus nomine fratre Mattheo.

Præter supradictas verò Ecclesias sunt in præfata Diocesi Lucensi alie parochiales ad monasterium nostrum S. Frigidiani, vel S. Mariæ de Fisonaria spectantes, & per aliquem ex nostris canonicis gubernari solite, de quibus etiam inferius dicemus, sed & alia quamplures Ecclesias, quæ nunc à secularibus clericis reguntur, regulari olim extitisse priorales earum tituli satis indicant, qui non nisi Ecclesijs Regularibus saltem ab institutione tribui consueverunt.

In Diocesi Lunensi, siue Sarzanensi Ecclesia S. Andreae de Cartaria cum omnibus parochialibus, & capellis eidem subiectis olim membrum S. Frigidiani Lucensis, nunc cum eodem capite nostrae Congregationis vnita, cuius Prior ordinariam iurisdictionem in seculares dicti loci Cartaria, & aliorum adiacentium exercet, vice tamen Prioris S. Frigidiani.

Ecclesia Fanensis ab institutione Regularis fuisse coniunctur ex epistola B. Petri Damiani ad Clericos Fanenses, qua vitam communem & regularem disciplinam in dicta Ecclesia collapsam reparare nititur, ostendens illos peperam, & contra suum nomen canonicos vocari velle, qui Regularis esse, ac regulariter vivere noluerint, & institutum clericorum primitiue Ecclesie ab Apostolis fundatæ, fuisse institutum vite communis, & regularis, quæ epistola tota esset hic ponenda.

II. **I**N Ciuitate Fanensi est collegium Abbatiale in signe S. Paterniani congregationis S. Saluatoris Bononiensis.

In eadem Ciuitate quædam Ecclesia S. Mariæ nuncupata iuxta portum, nostræ Lateran. congregationis, non tamen collegiata.

Ecclesia Eugubina ab illius institutione fuit regularis, in qua institutum vite canonicæ sub regula B. Augustini vsque ad Iulium II. durauit, qui multas ex regularibus seculares effecit: nam & in Provinciali Romano sub Alexandro VI. typis cuso, ipsa Ecclesia Eugubina ponitur sub ordine D. Augustini, extant literæ secularizationis illius à Leone X. emanatæ anno 1514. quarum est tenor, illam antea regularem fuisse ordinis sancti Augustini.

In Diocesi Eugubina erat vetustissimum monasterium canonicorum, cuius bona post illius euerfionem per bellicos tumultus, tandem monasterio factrum Virginum sancti Benedicti ordinis sanctæ Claræ fuerunt applicata. Sed locus, vbi illud monasterium extabat, etiam nunc La Canonica vulgo dicitur.

In Ciuitate Eugubina est aliud collegium vetustissimum sancti Secundi nuncupatum, cuius Ecclesiam S. Vbaldus Canonicus Regularis, & Episcopus Eugubinus, quod apud illam fuerat enutritus ab infantia, ac etiam clericali militia innotuit, suis sumptibus, vt fertur, refecit, dotauit, & ex seculari regularem effecit, canonicoru collegio secundum normam canonicæ Portuenfis in littore Adriatico viuientium in eadem Ecclesia constituto, quæ cum successibus temporum varias iacturas passa esset, & canonicis destituta, Calistus III. per suas datas sub die 3. Nouemb. anni 1455. illam congregationi S. Saluatoris Bononiensis vniuit.

In Monte eidem ciuitati imminente est Præpositura nostræ congregationis, in qua sanctissimi Patris, & Præfulis Vbaldi Reliquia, summa ciuitatis Eugubina, ac etiam totius Provincia, necnon finitimarum regionum veneratione seruatur.

III. **I**N ciuitate Urbini Ecclesia S. Agatha ab institutione fuerat regularis ex lib. Iaxarum Apostolicarum. verum sublati canonicis videntur postea in eadem Ecclesia Sanctimoniales Canonice eiusdem Ordinis S. Augustini, quæ inibi vsque ad annu 1480. permanserunt, quibus tandem

amotis, & in monasterio S. Benedicti eiusdem ciuitatis locatis, Sixtus IV. eandem Ecclesiam congregationi S. Saluatoris Bononiensis vniuit, anno 1481. die 27. Aprilis.

Ecclesia Ariminensis videtur ab institutione regularis extitisse: si vera sunt, quæ Hieronymus Rubens in Historia Rauennatum lib. 5. sub anno 1119. de Aldobrando prius Portuenfis canonico, mox Ariminensi Præposito, & tandem Forosempronienfi Episcopo his verbis scribit: *Cum interea confluerent vndeque complures ad Portuenfem canobium, in disciplinamque seque eum canonice traderent, in huius fuisse Aldobrandum legunt, quum Opido Sorbetulo è Bobio, seu Gallata prope Cesenanatui, & in Grammatica eruditum in Portuenfem canobium, vt maiores in literis ac pietate progressu fueret, se contulit. Cum autem Ariminensis canonos Præposito deservit petere, vt fieri ab illis conuenit, eorum conuenit alicquem ipse idoneum presb. quæritate præstaret, Aldobrandum obtinuerunt, qui deinde Forosempronienfem Episcopatu adeptus, Kal. May diebus in Dioscurum numeru relaxatus est. Non meliores, vtca nonnullos eruditos, ac in historijs Ecclesie Ariminensis apprime versatos hanc Rubens de Regulari Aldobrandi professione historiam habere inspectam. Primum quod de nullo alio dictæ Ecclesie Præposito, ex innumeris ab eisdem Ariminensibus canonicis de more, consuetudine, ac etiam iure electis legatur, illum siue ex consuetudine, siue alio titulo ex Canonicis Portuenfibus electum, quod non omisit Rubens, qui nullum non mouit lapidem ad Patriam gloriam exultandam. Secundò, quod cum Ecclesia Ariminensis ab institutione nulli præterquam Romano Pontifici subiciatur, nulla etiam lege illius canonicis obnoxij tenebantur ad illorum Præpositum et Portuenfis collegio, siue alio quopiam eligendum. Verùm non inquit Rubens, Ariminenses canonicos aliqua lege obnoxios fuisse ad illorum Præposito deservit id effecisse, quod & alij conseruauerant, scilicet Præpositos, & Rectores suorum collegiorum accipere ex eodem collegio Portuenfi, quod non de secularibus, sed de regulibus collegijs intelligendum est, neque enim vultus fuit, collegia canonicorum secularium et Collegijs regularibus suos Rectores accipere. Conseruauerunt autem ita facere canonice regulares, vt in numeris exemplis in renotissima minime necessarijs probari potest. Nec etiam obstat, Ecclesiam Ariminensem per antiquissima tempora soli Romano Pontifici subiectam, ut eligedi proprios Episcopos, multo magis Præpositos, habuisse: innumeræ enim erant Ecclesie Cathedralis, & Metropolitanæ, quæ soli Romano Pontifici tum subijcerentur, & proprios Episcopos eligerent, sub regulari nihilominus distributione illorum clerici vivebant. Præter quod cõ vel ex eorù libera confessione constat, Ariminensium Parochias magna ex parte olim per canonicos*

regia-

regia-

In eadem ciuitate est collegium nostræ congregationis S. Marini nuncupatum, cum altero S. Laurentij Terzio, circiter milliari tertio à ciuitate, inter quos duo, quod antiquitus erat Ordinis D. Augustini, sub cuius Prælati regimine fuit illud collegium sanctarum Virginum Camillianarum nostræ congregationis, quod vocatur S. Clara.

In Diocesi verò Ariminensi apud Castrum S. Archangeli est vetus monasterium S. Ioannis & Cæciliæ Ordinis S. Augustini, quod nonnullis quibusdam primitus vitium, per aliquot annos in eadem congregatione mansit, vt ex litteris Martini V. & Nicolai V. habet. Verùm quod olim vitam apertam existeret, dimissum anno D. M. CCC. XCVIII. S. Saluatoris Bononiensis vniuit anno 1478. die 3. Decemb. quod postea in eadem congregationem restitutum est, & illius boni alteri monasterio in Forolimensi Diocesi eiusdem congregationis applicata.

In Diocesi Raucennensi circa tempora Magni Gregorij fuisse monasteria canonicorum, habet in illa epistola ad Marinum Archiepiscopum Raucennens. in lib. 6. epist. 40. cuius etiam in epistola ad Eugenium in cap. Dudum 18. q. 2. in illa epistola de rena habet præsertim a 71. in, vt in archidiacono Caspino reletur, ea, quæ probè bene scilicet canonice, & mencho in Ecclesia subsistunt adimplentur. Licet in Decreto Gratiani Canonici Gregorijani propter nonnulla veterum exemplorum deluerint illas dictiones: *Canonice, & more huiusmodi in Ecclesia.*

Ceterum in Ciuitate Raucennate extat in priuilegijs, & in signe monasterium Portuenfis, quod in signe Adulterico extructum, cuius etiam in renotissima huiusmodi extat: postea in vobis & in illis transfatum, meliorum sanctorum canonicorum, & præclarissimum Doctoru doctorum, quod per varios casus hæc nus, D. Gregorius, ab vniuersali canonico ordinis dilectissimum, nostræ congregationi Lateranensi restitutum, de quo infra lib. 3. dicemus.

Prope eandem Ciuitatem erat Prioratus vetustissimus S. Laurentij in Casaræ, prius monasterio S. Jacobi Cellæ Volanæ Comacienfis, ad quem Ecclesia S. Mariæ in Colmedin eandem ciuitate spectabat.

In Diocesi Raucennensi monasterium S. A. Abbat-

regularis regi consecuisse, probabile admodum videtur, ipsam maiorem Ecclesiam, à qua cetera pendebant, multo magis regularem extitisse, ut quæque verò id fuerit, hoc certum, ante annos trecentos multa collegia canonicorum Regularium ciuitatem, ac Diocesim Ariminensem habuisse: quandoquidem in Capitulo Prouinciali Papæ anno 1240 habito, designatus est visitator pro visitandis monasteriis in Ariminensi Diocesi existentibus.

In eadem ciuitate est collegium nostræ congregationis S. Marini nuncupatum, cum altero S. Lazari de Terzio, circiter milliari tertio à ciuitate remotò, sibi vniuo, quod antiquitus erat Ordinis D. Augustini, sub cuius Prælati regimine degebat aliud collegium sanctarum Virginum Canonissarum nostræ Congregationis, quod vocatur S. Sabastianæ.

IV. In Diocesi verò Ariminensi apud Castrum S. Archangeli est vetus monasterium S. Ioannis de Creto Ordinis S. Augustini, quod nostræ congregationi primitus vnitum, per aliquot annos in eadem congregatione mansit, ut ex litteris Martini V. & Nicolai V. habes. Verum quod nobis minus aptum existeret, dimissum Sæculo IV. congregationi S. Saluatoris Bononiensis vnitum anno 1278. die 1. Decemb. quod postea consenti delictum est, & illius bona alteri monasterio in Foroliuensi Diocesi eiusdem congregationis applicata.

In Prouincia Rauennatensi circa tempora Magni Gregorij fuisse monasteria canonicorum, habet ex illius epistola ad Marianum Archiepiscopum Rauennatensem lib. 6. epist. 40. cuius etiam fragmentum refertur in cap. Diadum 18. q. 2. in illis rebus: *Ne illi vlt. orna habeat potestatem a 27 nam, ut monasteria bona a casibus velamine, ea, que prob bene fundatum sanonici, & monachu in Ecclesia subsistere oportet compellantur.* Licet in Decreto Gratiani Correctores Gregoriani propter nonnulla vetustiora exemplaria deleuerint illas dictiones: *Cum casibus, & monachis simul in Ecclesia.*

Ceterum in Ciuitate Rauennate extat in primis antiquum & insignis monasterium Portuensis, prius in litore Adriatico exstructum, cuius etiam nunc adificia ibidem cernuntur: postea in vicem à nostris translatum, multorum sanctorum virorum, & præclarissimorum Doctorum domicilium, quod per varios casus hæcenus, Deo protegente, ab vniuersali canonici ordinis diluuiò seruatam, nostræ congregationi Lateranensi est vnitum, de quo infra lib. 3. dicemus.

Prope eandem Ciuitatem erat Prioratus vetustissimus S. Laurentij in Crærea, prius monasterio nostro S. Iacobi Cellæ Volanæ Comaciensis Diocesis, postea eidem collegio Portuensi vnitus, ad quem Ecclesia S. Mariz in Colmedin eiusdem ciuitatis spectabat.

In Diocesi Rauennatensi monasterium S. A.

ualberti, siue s. Iacobi monasterio S. Iacobi Cellæ Volanæ vnitum postea oppido vastato, factum est Archiepiscopatus secularis, qui curam animarum eius loci adiunctam habet.

In eadem Ciuitate Rauennatensi monasterium Abbatiale S. Iohannis Euangelizæ, antea Ordinis S. Benedicti, concessum fuit congregationi S. Saluatoris Bononiensis, à Pio II. per suas datas 6. Idus Augusti 1459.

V. In Ciuitate Cesennæ Collegium Abbatiale S. Crucis nostræ congregationis à fundatione sub canonica institutione, & regula D. Augustini institutum, erat membrum congregationis antiquæ Portuensis. adest priuilegium Innocentij II. anno 1139. concessum eidem collegio, quod cum alijs inferioribus in nostra Lateranensi congregatione reddemus.

Inter Cesennam, & Oppidum, Forum populi nuncupatum, erat vetus monasterium cum Hospitali S. Iohannis Baptistæ, cuius Priori, & fratribus in signe priuilegium concessit Innocentius III. anno 1199. quod est in Archiuo S. Mariz in Portu Rauennæ.

In Diocesi Foroliuensi Prioratus D. Augustini eiusdem Ordinis, & membrum prædictæ congr. Portuensis, nunc autem eidem monasterio Portuensi vnitus, olim conuentualis, quandoquidem & claustrum, & cetera canonicorum officina integra nunc etiam visuntur. Sed modò canonicis in monasterium Portuense receptis, manet ibi tantum Prior cum socio, qui etiam curam animarum exercet.

In eadem Diocesi in Villa Fornouij est monasterium S. Mariz de Gratijs, quod à quodam Eremita piorum elemosynis exstructum, congregationi S. Saluatoris Bononiensis concessum fuit per Sixtum IV. 29. Maij 1477.

In Ciuitate Fauentiæ seu prope illam erat Prioratus S. Mariz de Stradella membrum monasterij, & congregationis Portuensis, cuius monasterium propter guerras vastatum est, & bona illius à Communitate ciuitatis occupata magnas lites inter dictam Communitatem, ac Portuense monasterium excitauerunt.

In eadem Ciuitate Ecclesia S. Iuliani olim erat regularis, eaque per canonicos S. Iacobi Cellæ Volanæ regèbatur, quam de anno 1222 conuentus Cellæ Volanæ concessit Episcopo Fauentino, compensatione ab illo accepta.

In Ciuitate Imolensi est Præpositura S. Iuliani martyris conuentualis nostræ Lateranensis congregationis, de qua libro sequenti.

In Diocesi Comaciensi erat vetustissimum collegium in memoribus exstructum, quod S. Iacobi de Cella Volana nuncupabatur, quod nostræ congr. Lateranensis vnitum ob æris intemperiem primò ad aliud monasterium S. Lazari apud Ferrariam & tandem intra ciuitatem Ferrariæ ad Abbatiale cœnobium S. Iohannis Baptistæ fuit

translatum, de quo infra. Extant in Archivo eiusdem cenobij exempla contractuum, & inuestiturarum, quæ factæ sunt à canonicis dicti monasterij Cellæ Volanz de anno 1018. quæ venerandam illius antiquitatem produunt.

CAPVT VIGESIMVM SECVNDVM.

De Ecclesijs, & Monasterijs Canonicorum Regularium existentibus in Episcopatibus Ferrariensi, Mutinensi, Regiensi, Parmensi, & Placentino, & Mantuano.

I.

Errariensem Ecclesiam à prima illius fundatione Regularem extitisse, facile intelliges, si prius animaduertas, Cathedralē Ferrariensem ab initio non illam fuisse, quæ modo intra ciuitatem cernitur, sed quæ sancti Georgij vulgò de Ferrarola extra ipsam ciuitatem ultra vetustum alueum fluminis posita nuncupatur: hanc enim, non illam, quæ nunc est in ciuitate, quippe quòd nondum existere, Episcoporum Ferrariensium sedem primariam fuisse, ostendit priuilegium factum ab Episcopo Ferrariensi nomine Griffo anno Christi 1141. die 11. Maij Hugoni Sacerdoti, & Ioanni Subdiacono prædictæ Ecclesiæ Canonicis, in quo inter alia hæc habet: *Pro remedio salutis animarum meorumque predecessorum, & successorum Episcoporum, qui in posterum in prædicto Episcopo ordinati fuerint, & pro remissione peccatorum nostrorum vobis presentibus Hugoni Sacerdoti, & Ioanni Subdiacono Transpadanae sancti Gregorij Ecclesiæ Canonicis, in qua Ferrariensis Episcopatus sedes olim viguit, &c.* Porro eandem Ecclesiam à primaria illius fundatione sub disciplina canonica, siue regulari institutam ostendit aliud priuilegium Vitaliani Papæ, cuius auctoritate eadem Ecclesia fuit edificata, nec non etià Episcopali dignitate aucta, præfecto eidem primo Episcopo Marino de Sauellis viro sanctissimo circa annum Christi 658. quò quidem priuilegio multis prædijs, & redditibus dictam Ecclesiam locupletauit, statuens in ea canonicos, qui vitam communem ducerent, quod priuilegium habetur in Archiujs ciuitatis Ferrariæ, cuiusque meminit qui historiam Ecclesiarum Ferrariensium recens edidit Io. Baptista Guarinus Ferrariensis Canonicus in descriptione Ecclesiæ S. Georgij de Ferrarola, qui etiam subdit, translata intra urbem sede Episcopali circa annum 1135. re-

manfisse eandem Ecclesiam S. Georgij de Ferrarola cum titulo Canonice Regularium Lateranensium, quod nimirum multis prædijs tributis ab Episcopo Griffo Cælestinus Pontifex huius nominis II. Prioratus titulo exornatum Canonicis Regularibus Lateranensibus tribuisset suo priuilegio dato Laterani anno 1143. quod priuilegium firmavit Innocentius III. anno 1143. stitisse verò in eadem Ecclesia Canonicos regulariter viuentes vsque ad annum 1339. ostendunt litteræ Benedicti Papæ XII. Abbati S. Petri in collo aureo Papæ, & Priori eiusdem Ecclesiæ S. Georgij de Ferrarola directæ eodem anno 1339. Calend. Julij, quibus mandat Capitulum Promittiale congregare, vt infra dicitur. Sed & de anno 1362. Canonicis monasteriorum S. Iacobi Cellæ Volanz, & S. Laurentij in Casarea apud Rauennam innicem villorum capite destituti, canonice elegerunt in illorum Priorem Antonium Canonicum S. Georgij de Ferrarola eiusdem Ordinis S. Augustini, quorum electionem confirmavit Innocentius VI. per suas datas Auenioni anno decimo sui Pontificatus, quæ seruantur Ferrariæ in nostro Abbatali Collegio Sancti Iohannis Baptistæ. Exinde verò cum esset cuidam Petro Diacono Cardinali tituli S. Angeli commendata, ac etiam post illius obitum commendata cuidam Iordano Episcopo Albanensi, Canonicis Regularibus illam omnino deseruerunt. Quam Ioanni Papa huius nominis XXIII. instante Nicolao Ferrariæ Marchione monachis Oliuetanis vauit per suas datas Bononiæ de mense Septembris anno 1411.

In Ciuitate Ferrariæ extitit vetus Collegium Canonicorum Cõgregationis S. Frigidiani Lucensis ab Illustrissima, & pijsissima Comitissa Mathilde sub inuocatione D. Marci extructum circa annum Domini 1083. aut vt alij malunt 1071. Causa istius collegij excitandi hæc fuit. Henricus IV. Imperator Italiam inuadens, Ferrariam cum alijs quibusdam ciuitatibus, & oppidis eidem Comitissa abstulit. Eodem ex Italia profecto Mathildis Romani Pontificis, necnon etiam Venetorum copijs adiuta, Ferrariam recepit: statimque in superiori parte ciuitatis Ecclesiam magnificissimam extruxit, ac in honorem D. Marci Venetorum Patroni, quod illorum præfatum auxilio Ferrariam, ac etià Mantuam de manibus Imperatoris eruiisset, dicendam curauit, mox S. Frigidiani Canonicis magna sanctitatis fama celeberrimis illuc aduocatis, eam illis tradidit, qui eam aliquot seculis tenuerunt, nimirum vsque ad annum 1478. quò anno Sixtus IV. instans Henricus Hæstensis Ferrariæ Duce, & Eleonora eius coniuge illam Frigidianis Canonicis ablata, forte quia debitis obsequijs illam destituerunt, D. Benedicti Monachis Cõgregationis S. Iulianæ tenuit, qui sub inuocatione D. Benedicti in eam, quæ nunc cernitur formam eandem instaurauerunt.

translatam, de quo infra. Extant in Archiuo eiusdem cenobij exempla contractuum, & inuestiturarum, quæ factæ sunt à canonicis dicti monasterij Cellæ Volanz de anno 1018. quæ venerandam illius antiquitatem produunt.

In Ciuitate Ferrariæ extitit vetus Collegium Canonicorum S. Marie de Vado nuncupatum, cuius Ecclesiæ, quæ vetustissima erat, priusquam Ferrariensis Padum trajicientes nouam urbem, eam inuicem cernitur, excitarent, suo loco nomen habere, quæ S. Marie in Burgo Vado dicebatur. Cum autem Ferrarienses in alia fluminis parte fixissimam urbem ædificassent, Ecclesiæ S. Marie in eadem locum fore recepta, & ampliata, instante Giuliano Raouennensi Episcopo canonice regulari. Presentibus canonicis apud Raouennam constitutis per Landolphum Episcopum Ferrariensem fuit concessa, constituto in ea canonice viuentibus sub Martino Priore circa annum 1193. vel secundu[m] Hieron. Rubicum in Hulo. Raouennæ anno 1141. cui anno sequenti 1142. Philippus electus Ferrariensis omnes decimas bonorum dicti Prioratus donauit. Sed & Eugenius III. anno 1148. multiplex illam priuilegio munificentiis, & exornauit, & conuertit illam Portuenses in aliam, verum ipsa de scientibus, cuidam Petrus Lyrico nomine Io. Aurispa fuit commendata. Inter nos Petrus Portuensis. iam reformati anno 1477. ædificata, procurante Paschali Magistro Venetorum Principe, ij quod Borso Fer-

run, erat bulla ipsius vniouis in nostro Archiuo Romano S. Mariz de Pace.

In Diocesi Ferrariensi in loco Vico Airolino nunc corrupto vocabulo Ficcarolo nuncupato idem canonicus congregationis sancti Frigidiani aliud Collegium S. Saluatoris precipuum, eiusdem serē antiquitatis tenebant, in eo siquidem Vico, qui vnus erat de septem precipuis totius diocesis Ferrariensis, nobilissima femina Imicza Sichelini vxor cum Casotto filio magnificentissimam Ecclesiam S. Saluatoris, cum Xenodochio eidem aduincto edificauit, & multis pradijs, decimis, & alijs redditibus dotata Landulpho Ferrarice Episcopo donauit, qui circa annum Christi 1111. Abbati Pomposiano regendam tradidit. Ceterum (qua de causa mihi incompertum) post annos circiter viginti mortis Monachis Pomposianis idem Landulphus illam Attoni Priori, & canonicis S. Frigidiani tribuit anno 1133. quam Innocentius II. Imperator, Princeps, & Episcopi Ferrarienses magnis priuilegijs decorauerunt, tenuerunt eam canonici Frigidiani vsque ad annum 1478. quo instantibus Hercule Ferrarice Duce, & Elionora eius coniuge illam cum Ecclesia D. Marci Monachis Benedictinis congregationis S. Iuliani, nunc Cassinensibus vocatis vniuit. Meminerunt istius Ecclesie Innocentius II. in priuilegio concessio Attoni Priori S. Frigidiani anno 1133. tertio Nonas Octobr. Celsus II. in priuilegio concessio Petro Priori, & fratribus S. Frigidiani dato 5. Idus Decemb. 1143. Eugenius III. in alio priuilegio eidem Priori, & fratribus concessio anno 1145. tertio idus Aprilis.

In eadem ciuitate Ferrariensi est Collegium Canonicorum S. Mariz de Vado nuncupatum, cuius Ecclesie, quae vetustissima erat, priusquam Ferrariensis Padum trajicientes nouam urbem, quae nunc cernitur, excitarent, suo loco nomen dederat, quae S. Mariz in Burgo Vado dicebatur. Cum autem Ferrarienses in alia fluminis parte fines illorum vbis ampliasent, Ecclesie S. Mariz intra eosdem fines recepta, & ampliata, instante Gualterio Rauennateni Episcopo canonico regulari, Portuensibus canonicis apud Rauennam constitutis per Landulphum Episcopum Ferrariensem fuit concessa, constituto in ea canonicorum conventus sub Martino Priore circa annum 1135. vel secundum Hieron. Rubeum in Histo. Rauennat. anno 1141. cui anno sequenti 1142. Philippus electus Ferrariensis omnes decimas bonorum dicti Prioratus donauit. Sed & Eugenius III. anno 1148. multiplici illam priuilegio munit, & exornauit, tenuerunt illam Portuenses malis annis, verum ipsis deficientibus, euidam Poeta Lyrico nomine Io. Aurispa fuit commendata. Iterum nostris Portuensibus iam reformatis de anno 1457. restituta, procurante Paschali Maripetro Venetorum Principe, ij quod Borso Fer-

rariensium Dux nonnullis legibus illos vellet obstringere, quae minus placerent, cum aliquot dies tenuissent, sponte dimiserunt. Eam postea Sixtus I V. anno 1477. Canonicis congregationis S. Saluatoris Bononiensis vniuit.

In eadem Ciuitate est nostrum collegium Abbatiale S. Io. Bapt. ex loco S. Lazari intra urbem translatum, cuius Ecclesiam Hercules Ferrarice Dux I. Regia magnificentia exstruxit: sed illa terrae motu horribili, qui anno 1576. totam ciuitatem labefactauit, tota penè ruit.

In Diocesi Ferrariensi est alius Prioratus vetustissimus S. Margaritae in loco Constantiaco apud Portum Maiorem constitutus, quem Gualterius Archiepiscopus Rauennas anno 1120. canonicis Portuensibus regendum tradidit, & Guilielmus Bulgari filius cum illius coniuge Adelfasia dotauerunt, tributo eidem Castellari, in quo Ecclesia S. Margaritae est edificata, fossis, & eurippis cincto. Hic Prioratus nunc etiam eidem monasterio Portuensi nostrae congregationis est vnitus.

In eadem ciuitate Ferrariensi est Collegium S. Virginum Canonissarum anno 1502. erectum, quod S. Mariz de Gratijs dicitur, vulgò del Mortaro: quia illa ex Mortariensibus apud Insures in Diocesi Papiensi originem traxerunt, sicut patet ex instrumentis foundationis eiusdem collegij.

IN Episcopatu Mutinensi Archiepiscoperatus III. Oppidi Carpi ab illius fundacione fuit regularis, & sub disciplina canonica, vsque ad nostra serē tempora permansit. Archiepiscoper Carpi Capitulo Prouinciali Papiensi interfuit, vt ex actis patet, nunc Collegium factum est ex Regulari seculare.

In Suburbijs Mutinae erat monasterium S. Catharinae Canonicorum Regularium Ordinis S. Augustini, cuius Prior electus fuit Praesidens in dicto Capitulo Papiensi, nunc arbitror esse commendatum.

In eiusdem Suburbijs Prioratus S. Trinitatis vetustus nostrae congregationi vnitus, & intra ciuitatem translatus, ac etiam dignitate Abbatiali auctus, de quo in congregatione Lateranensi.

In Castro Vincela Mutinensis Diocesis est Praepositura S. Mariz nostrae congregationis à nobilibus de Murenis fundata.

In Ciuitate Mutinensi est etiam Prioratus S. Hieronymi Congregationis S. Saluatoris Bononiensis, erectus per Alexandrum VI. anno 1498.

In Ciuitate Regij erat Abbatia, cuius Abbas nominatur in Capitulo Prouinciali Papiensi. Verum cum non exprimitur titulus Ecclesiae, quanam, & vbi fuerit, diuinare non possum.

In Diocesi Regij ex libro Taxarum Apostolicarum, erat vetustum monasterium S. Mariz de Marola, cum alio monasterio sibi vnito, quod puto commendatum.

In Ciuitate Regiensi est cœnobium Abbatiale S. Mariæ Gratiarum nostræ Congregationis.

In eadem Ciuitate collegium S. Virginum Canonissarû, quæ regimini Abbatis S. Mariæ Gratiarum, & totius Congregationis subduntur, quod S. Petri Martyris vocatur.

IV.

In Ciuitate Parmensi collegium Abbatiale vetustissimum nostræ congregationis S. Sepulchri nominatum, de quo infra in congregatione Lateranensi.

In Diœcesi Parmensi non longè à Ciuitate est vetustissimum Prioratus Ordinis Canoniorum Regularium S. Armani nuncupatus, quem conuentu dehitutum Monasterio S. Sepulchri vniuit Sixtus IV. anno 1494.

In eadem Diœcesi est alius Prioratus vetustissimus S. Facicula, quem conuentui S. Sepulchri antea vniuit, nostræ congregationi concessit Pius II. anno 1460.

In Ciuitate Parmensi est antiquum, & præcipuum Collegium Canonissarum nostræ Ordinis, & etiâ Cœgregationis, quod S. Saluatoris dicitur.

In Ciuitate Placentina est præclarum cœnobium Abbatiale S. Augustini nostræ Congregationis, præcipuum inter omnia collegia Italica, de quo in nostra Congr. Lateranensi.

In Diœcesi Placentina est Prioratus antiquus S. Petri de Domo Dei, circa annum circiter millesimum centesimum fundatus à nobili viro Gualpho & vxore eius Ghisla, vt appareat ex priuilegio Innocentij III Ioanni Priori, cuiusque fratribus concessio, ad exemplum aliorum priuilegiatorum, quæ eidem monasterio concesserant Romani Pontifices Calistus II. Innocentius II. Celestinus II. Anastasius IV. Adrianus IV. Alexander, Lucius, Urbanus, Clemès, & Celestinus tertij, hoc monasterium quoddam canonicis effect destitutum, Eugenius IV. anno 1442. prædicto cœnobio S. Augustini vniuit, residenti tamè in eo Prior, Vicarius, & alius Canonici, qui curam a nimarum exerceat.

In eadem Ciuitate Placentia erat aliud Collegium insignè S. Raimundi, cuius Præpositus Capitulo Papiensi interfuit, ac in eo Definitor renunciatus, ac etiâ Visitator monasteriorum, & Ecclesiarum in Ciuitatibus, & Diœcesibus Placentina, Cremonensi, Parmensi, Regiensi, cum Archiepiscopatu Carpi. Verùm ipsum quoque canonicis destitutum, monialibus Ordinis Cisterciensis per Sedem Apostolicam fuit concessum.

V.

In Ciuitate Mantua est Cœnobium Abbatiale S. Bartholomæi nostræ congregationis, olim membrum Congregationis Portuensis, de quo inferius.

In eadem Ciuitate est aliud cœnobium Abbatiale S. Viti nostræ congregationis, quod antea erat Prioratus Canoniorum Regularium Ordinis S. Marci de Mantua: sed Pius II. anno 1479. instante Illustrissima Eleonora Mantua Mariti onissa, illum nostræ cœgregationi reformandum tradidit, extincto in eodem ordine S. Marci, & instituto Ordine S. Augustini.

In eadem Ciuitate est insignè collegium Canoniorum Regularium insignè Collegium S. Saluatoris de Bononia, S. Sebastiani nuncupatum, ad quod de anno 1527. prædicti canonici se transfulerunt ex Abbatiali cœnobio S. Rufini fora Mantua, olim Ordinis S. Benedicti, vbi degabant.

In eadem Ciuitate est insignè collegium S. Virginum Canonissarum nostræ congress. quod dicitur S. Mariæ de Candelma, pluribus priuilegijs per Sedem Apostolicam exornatum, quod subest regimini Abbatis S. Bartholomæi.

In eadem Ciuitate est aliud Cœnobium canonissarum Regularium nostræ congregationis, quod dicitur S. Mariæ Annunciatæ, in burgo S. Georgij, & est sub Cura Abbatis S. Viti.

In eadem Ciuitate erat Prioratus S. Marci caput ordinis canonicorû regularium S. Marci, qui ex anno 1200. fundatus, cum multis collegijs in partibus Lombardiz, & Marchiz Tarustine fuisset ampliatum, paulatim deficiens, cum ad vnicum monasterium S. Marci Mantuani effect redactus, ibi quoq; deficiente disciplina canonica, sub Vincentio Mantua Duce finem accepit: monasterium à viginti circiter annis obtinuerunt monachi Congregationis Camaldulensium.

Erant autem in Ciuitate Mantua alia tria collegia canonicorum eiusdem Ordinis S. Marci, de quibus inferius cap. 50. dicemus.

CAPVT VIGESIMVM TERTIVM.

De Ecclesia Bononiensi, & Collegijs Canoniorum Regularium in Episcopatu Bononiensi constitutis.

Bononiensem quoque Ecclesiam ab illius institutione regularem fuisse, & sub canonica disciplina per multas seculi stetit, ostendunt in primis Romanorum Pontificû, non Imperatorum, & Episcoporum Bononiensium diplomata, ac priuilegia eidem Ecclesie concessa, in quibus de canonicis regulariter, & canonicè, & in congregatione, & sub regula vicibus, sapius mentio habetur, quorum meminit Sigonius de Episcopis Bononiensibus non vno loco.

... anno 946. hac scribitur: ... quod Episcopus ... quædam scriptura ...

loco. nam libro 2. sub anno 946. hac scribit: *Huiusmodi praecepta sua documenta exstiterunt, quod Episcopus abbas, ut dignitate tueri suam possit, non solum decem singulis annis, quatinus Diocesis nascerentur instruat, sed etiam varijs Pontificum, atque Imperatorum privilegia ad ornamenta, & commendas sua amplificatione munitur est. Clerici vero canonicam ex lege vitam agerent, hanc seculo multo, & ipsi beneficij ab Episcopis, & Presbiteris, & Imperatoribus cumulati. Quae privilegia recensens sub anno 967. ponit privilegium Ioannis Papae XIII. ad exemplum alterius Leonis V. eius praedecessoris sub hac forma tributum: Ioannis Episcopus servus servorum Dei. Cum ego Ioannes sancta & Apostolica Ecclesia Romana XIII. Papae sedem in Ravennate Civitate, una cum meis, & Italici Episcopi, assessorum praesentia nostra Religiosi Presbyteri & Diaconi sanctae Bononiensis Ecclesiae, ac pro vicarijs eius canonicis Congregatiuni humo prostrati litteras apostolicas pedes, obtulerunt epistolam tutionis sanctae reformationis Domini Leonis V. Papae, &c. Ex videlicet possunt reliqua apud ipsum autorem, quae faciunt indubitanter, non solum Cathedralis, sed alios omnes Bononienses clericos in Congregatione canonicos per ea tempora vixisse. Rursum sub anno millesimo quingagesimo quarto, aliud refert privilegium Adelfredi Episcopi, qui Canonicis Bononiensibus bona a suis praedecessoribus concessa firmavit, alia multa insuper largitus, in quo privilegio hac habes: Omnes vero decimationes, quae per antiquitate praedicti canonicis habent, & tenent, ipsi, & eorum successores Canonum iure viventibus, vel nonne poterint, gratanter annuimus. Hac omnia supra dicta eo tempore Petro Archiepiscopo, & fratribus eius, videlicet Lamberto Subdiacono, & Stephano, & Bononia Presbytero, Rolando, & Aldobrando Diacono, & Hugoni acolyto dedimus, ut regulariter ipsi, & successores eorum vicent, atque sine omnium successorum nostrorum molestatione cunctas supradictas res possident. Si vero insurgente diabolica versutia ipsi canonici, vel successores eorum canonicis vivere desierint, aut ipsa canonica penitus destruita fuerit, ad nos, vel successores nostros in possessionem revertentur. Sed & aliud Victoris Papae II. diploma circa eadem tempora eisdem canonicis factum subdit, quod sic incipit: *Venerabilis Episcopus servus servorum Dei Petrus Archiepiscopo, reliquique canonicis regulariter viventibus sanctae Bononiensis Ecclesiae, suisque successoribus in perpetuum, &c. Datum anno primo sui Pontificatus XVIII. Kalend. Iulij, indictione octava.* Ibidem etiam addit aliud privilegium Henrici Imperatoris, quod est huiusmodi. *Henricus Rex omnium salutarum novit industria, quoniam inter omnia canonicorum, & pro incremento Henrici Regis filij nostri Petri Archiepiscopi, cunctosque Canonicos sanctae Bononiensis Ecclesiae regulariter viuentes, cum omnibus rebus, & possessionibus illorum per singula loca, & territoria constituit, &c. Adhuc sub anno 1078. meminit cuiusdam donationis ab Alberto Comite, & Mathilda eius coniuge civibus Bononi-**

enibus, factae canonicis in canonica sancti Petri canonicis viventibus. Adhuc sub anno 1129. meminit alterius privilegij Honorij II. quo canonicis Ecclesiae Bononiensis canonicis viventibus bona, quae possidebant, confirmavit.

Sed praeter supradicta privilegia aliud etiam argumentum mea quidem opinione robustissimum eandem Bononiensem Ecclesiam canonicos regulares per multa secula habuisse demonstrat: nam cum in Civitate Bononiensi quam plura regularium canonicorum essent Collegia, ut S. Ioannis in monte Oliveti, S. Victoris, S. Mariae ad Rhenum, sancti Salvatoris, quos nulli dubium sub B. Augustini regula canonicis vixisse, illi tamen in canonicos Ecclesiae Cathedralis assumebantur: nam & Gerardum Gislam, siue Giscellam sancti Petri Archidiaconum, quem postea Episcopum Gregorius Papa VIII. ordinavit, antea S. Ioannis in monte canonicum fuisse, tum ipse Sigonius sub anno 1186. tum etiam liber matriculae Bononiensis affirmant. Lambertus quoque de Fagano, qui postea Summus Pontifex renunciatus, dictus fuit Honorius II. ab eodem Sigonio sub anno 1105. prius S. Mariae ad Rhenum canonicus, postea Bononiensis Cathedralis Archidiaconus traditur. Guido etiam de Baisio eiusdem Ecclesiae Archidiaconus fuit antea canonicus S. Victoris, ut Ioannes de Nigraualle in suo epilogo Chronicarum adnotavit: unde habes, quo illorum responsum retundas, qui forte dixerint, canonicos Cathedralis Bononienses regulares quidem tunc temporis fuisse, sed non tales, quales ceteri canonici regulares sub B. Augustini Regula militantes erant. Quamquam & istud satis frigidum sit affirmare, scilicet canonicos, in cathedralibus olim regulariter viuentes, minime eiusdem instituti cum alijs sub D. Augustini regula degentibus fuisse, ut infra cap. 68. ostendemus.

Quo vero tempore ipsi cathedrales canonici a regulari disciplina defecerint, incompertum habeo. quantum tamen ex narratione Sigonij sub anno 1374. aucupari possum, videtur per illa tempora iidem canonici, vel paulo ante a vita regulari defecisse: nam ibi de Bernardo Episcopo verba faciens, inter alia notat, illum statim factum Episcopum conventum omnium presbyterorum coegisse ad disciplinam clericorum, quae soluta erat, instaurandam, & constitutionum, quas synodales vocant, a se compositas edidisse. Causas vero dissolutae apud Clerum Bononiensem canonicae disciplinae, praecipuas fuisse crediderim motus bellorum, vastationes, incendia, ruinas, quibus sub illis temporibus comitatus Bononiensis gravissime est attritus, & Ecclesiae praesertim Suburbanae gravissima detrimenta passae, ut sanctae Mariae Rhenanae, sancti Victoris, sancti Michaelis in Bosco, regularium tunc canonicorum, quod idem Sigonius sub anno 1359. notavit.

II.

In E-

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

III. **I**N Episcopatu Bononiensi multa fuerunt olim, & nunc etiam sunt collegia canonicorum regularium, ut vix alium invenire liceat, in quo canonicum institutum ita copiose fuerit multiplicatum. Ex his primum est S. Iohannis in Monte Oliveti nuncupatum, quod à sancto Petronio Bononiensi Episcopo fundatum scribit idem Sigonius libro primo in Actis illius Episcopi. illud porro Agapetus Papa S. Theodoro Bononiensi Episcopo cum multis alijs monasterijs monachorum, & clericorum suo privilegio subiecit circa annum nostræ salutis 130. ex eodem Sigonio in actis sancti Theodori Episcopi Bononiensis, quod privilegium Pelagus anno 156. renovavit. Meminit etiam eiusdem monasterij Gregorius VII. in privilegio, quod dedit Lamberto Episcopo Bononiensi anno 1073. relato ab eodem Sigonio in vita ipsius Lamberti. Posterioribus verò seculis eiusdem monasterij mentionem sepius habita inveniunt ab eodem Sigonio, sed de cenobio sancti Iohannis in monte, & de viris sanctitate, dignitate, ac etiam doctrina cumpromissis illustribus ex illo profectis, dicemus libro sequenti in congregatione Lateranensi: nunc enim sufficiat illius antiquitatem ante annos mille ex probatis autoribus ostendisse. illud adijcendum, regulam canonicam in illo semel institutam nunquam defecisse.

Secundum est S. Victoris in Colle propè Civitatem, parisi, sanè antiquitatis. nam qui eidem monasterio nonnullis annis dignissime præfuit, Augustinus Ticinensis noster in 3. part. Propugnaculi c. 5. probatione decima, hæc de illo scripsit. Decimo idem patet ex cap. Cum in Ecclesijs de Majoritate, & obedientia, dicitur ibi, canonicus Ecclesia S. Victoris, & S. Iohannis in Monte de Bononia, & vocantur ibi canonicis simpliciter, & vsque in presentiarum continuati successibus constat, ibi regulares canonicos viguisse per annos octingentos, & Deo cooperante gratia regunt sub regulari, & laudabili eisdem ordini observantia: quibus inuicem connexu Ecclesijs ego licet indignus per quatuor annos præfui. Sigonius quoque lib. 2. de Episcopis in Iohanne canonico S. Iohannis in Monte postea Episcopo sub anno 1178. hæc habet: Idem 1178. adem sancti Victoris in Colle sitam, quam canonicorum regularium fuisse diximus. 4. Nomas Marij consecravit. Vbi verò dixerit, illam Ecclesiam canonicorum regularium antea fuisse, mihi incomptum: sed parum refert, nam constat collegium sancti Iohannis in monte ab antiquo tempore ipsi Collegio Victorienfi tanquam capiti subiectum fuisse, non solum ex litteris Innocentij III. in cap. Cum in Ecclesijs, de maiortate, & obedientia: sed etiam ex alijs litteris Martini V. per quas illud monasterium cum sibi vincto S. Iohannis in monte illorum canonicis procurantibus, nostræ congregationi vniuit, in quibus hæc ad verbum legis: Exhibita siquidem nobis pro parte Bartholomæi Prioris sancti Iohannis in monte Bononiensis, & S. Victoris ordinis S. Augustini Bononiensis decessis monasteriorum inuicem canonicè vniuitur, que per Priorem gubernari solita sunt, petitis committatur, quod cum monasterium ipsorum S. Victoris, quod priorem caput & conventuale dudum esse consuevit, &c. Ex hoc cenobio viri illustres non pauci prodierunt, de quibus infra in nostra congregatione Lateranensi, cui illud cum altero S. Iohannis in monte fuit vniuitum.

Tertium est S. Michaelis in Bosco, olim S. Michaelis in fundo Paterno nuncupatum, quod Sigonius lib. 1. in actis S. Paterniani sub eodem Episcopo qui floruit supra ann. 450. adnotatum fuisse suspicatur, quod in actis S. Theodori illius regimini cum cæteris monasterijs in Diocesi Bononiensi consistentibus, Agapetus Papam iugulavit, confirmat, ac exinde Pelagium Agapetum successorem id confirmasse, & lib. 3. in actis Octavianus V. baldini aduertit, ordinem Canonicorum regularium S. Augustini in eodem monasterio S. Michaelis in Bosco fuisse firmatum per Romanum Pontificem Nicolaum III. In actis quoque Capituli Provincialis Papiæ anno 1340. habetur legitimum Priorem S. Michaelis in Bosco eodem Capitulo præfentialiter interfuisse. Cæterum idem Sigonius lib. 3. in Actis Aimerici Lemouicensis Episcopi Bononiensis ait: Sub anno 1364. Pater illius, Monachi Olivetani, quorum ordinem priorem Iohannes Pontifex approbavit, cum superioribus etiam in Urbem profecti: in Burgo Auri domitium possiderunt, inde in Collem ad sanctum Michaelis in Bosco secesserunt, cum canonicis regularibus, qui ad inam Urbem deuenissent, eo loco cessarent, canoquæ rem aduersu legatum ex decreto Urbani Pontificis approbasset.

Quartum est sanctæ Marie ad Rhenum, tertio circiter milliario ab Urbe distans, quod à canonicis regularibus sancti Augustini circa annum 1083. fundatum Sigonius lib. 2. in Actis Berardi Episcopi suspicatur, quod ante illud frater Corrubinus in sua Bononia autumauerat. Cæterum si vera sunt, quæ de Guidone eiusdem Collegij Priore scribit Iosephus Mozzagrugni lib. 4. de rebus gestis, canonicorum regularium fol. 9. pagina 2. illum fuisse primum Priorem eius monasterij, cum in eiusdem monasterij præfectura, que ad annum 1169. durauerit, ut ex privilegio Alexandri III. dato sub anno 1169. eisdem Guidoni directo probat Mozzagrugni lib. 4. fol. 1. pag. 2. alterum è duobus dicendum videtur: aut Ecclesiam Rhenanam non circa annum 1083. exstructam, sed longè postea: aut vsque ad annum circiter millesimum centesimum trigentesimum, nondum in ea collegium aliquod canonicorum sub regimine Prioris confectis. Quod quid tamen sit de tempore fundationis, hoc certum, in eo collegio disciplinam canonicam cum magna sumptuosa fama per multos annos floruisse, ac ex illis viros cum primis illustres profectos, de quibus inferius in Congregatione Rhenana dicemus.

nonne quod ad rem attinet, circa annum 1359 cum Barthelemy Mediolani Dux in Bononiensi obdormisset, prope Rhenanum monasterium euersum fuit, cuius fœder, ipsam monasterium euersum fuit, canonicis in S. Saluatoris domicilium sese recipere: illud tamen cum altero S. Saluatoris in Urbem canonicis congregationis S. Saluatoris Bononiensis vniuitur, paucis abhinc annis fuit ibi institutum.

Verum tamen aduertendum, multorum horum collegiorum canonicos præclaros, eisdem Rhenanum collegio nonnullos perperam adscripsisse, & alijs eisdem adscribendis occasionem dedisse, nisi veritate adhibenda calendarij apud veteres canonicos Rhenanos reperti, in quo olim defunctorum canonicorum, sive illius, sive aliarum congregationum eiusdem professionis nomina, ex Capitulis Provincialibus Portuensis defunctorum Capituli Provincialis Portuensis defunctorum Innocentium II. per suas datas apud Pias anno 1196. Constitutiones Capituli & Congregationis Canonicorum regularium Portuensis apud Rauennam per Pascalem II. anno probatis, mandata tradidisse. illoque more Portuensem videri consueuisse. Sciendum etiam, apud monasterium Portuense, procurantibus sancti Archiepiscopi Rauennatenfis, omnes canonicos regulares illius Provincie certis temporibus ad celebrandum Provinciale Capitulum congregari solitos, ac in illo statuta aliqua communiter consenti coedere, à singulis collegijs sumpta. Porro inter eiusmodi statuta, quæ in codice vetustissimo post constitutiones Paschalis firmatas habentur, postremum est illud de canonicis defunctis in matricula, seu calendario celebrandis, quod vide infra in congregatione Portuensi. habebatur eiusmodi calendario in monasterijs nostris Portuensis apud Rauennam, S. Victoris, & S. Iohannis in Monte Bononia, & alibi forsitan in districtis locis inuenitur. Porro ex forma statuti ipsi calendario scribebantur non solum, qui erant de familia, siue de congregatione monasterij, verum etiam qui erant de alijs congregationibus, dum tamen essent eiusdem professionis, & ordinis. Imò in calendario Portuensi etiam canonicis maioris Ecclesie Rauennatenfis notabantur, cum quibus illi spirituales fraternitates inuenerant, ut Iohannes Philippus Nazarethensis lib. 3. suæ Chronice cap. 39. ex Archiepiscopi maioris Ecclesie Rauennatenfis per hæc verba notat: Canonicis bonis venerandis canonicis etiam sanctæ matricis & nostram huiusmodi, cum Rhenanorum Canonicis Cathedralis Ecclesie consuetudinem habebat, ut in dicta Ecclesia archidiaconi habetur, in tantum ut videretur vnum esse collegium, & inter cætera notandum, ut quoad vnum canonicum Cathedralis Ecclesie hæc vita migraret, Canonicus Portuensis tantam partem sui vices exequatur celebrare, & sic & Canonicus. Sed & Congregationes monachorum Germanie dardium habu- nica Sponhe- torienfem recentioribus, vt Collegiorum dinalum, in copias ante quod tamen colligere commen- illis antea, etibus, & licetianis habitus, & quibus quod ibidem Diaconus, & Rhenanorum Vibe hospitiæ possent gentis lib. 2. icopis in Hæto de coadiutoribus: 1184. mia flegant, 17. S. Augustinus, Stec- nasterio v- eiscus Gh- & sancti- ex dicti m- piens in- cum non- rict, qui- S. Ambro- ceto nup- dente M- obernat- Sextus- Dom- actis san- dinis S. F- pore et c- pertum I- Septim- sancta M- Comitum- gregatio- ltra Cor- ius digni- ta in clu- erat enit- rum illi- lares can- dicta de- quoque- Oct-

nam quoad rem attinet, circa annum 1359 cum
Bernardus Mediolani Dux in Bononiensi obli-
one propè Rhenanum monasterium castrame-
ntum fuisset, ipsum monasterium euersum fuit,
canonicis in S. Saluatoris domicilium sese recipi-
entibus: illud tamen cum altero S. Saluatoris in-
tra Urbem canonicis congregationis S. Saluatoris
Bononiensis unitum, paucis abhinc annis fuit
ab illis instauratum.

Verum tamen aduertendum, multos aliorum
collegiorum canonicos præclaros, eidem Rhenano
collegio nonnullos perperam adscripsisse, &
alij eodem adscribendi occasionem dedisse, ni-
sui auctoritate cuiusdam calendarij apud veteres
canonicos Rhenanos reperti, in quo olim defun-
ctorum canonicorum, siue illius, siue aliarum con-
gregationum eiusdem professionis nomina, ex
statuto Capituli Provincialis Portuensis descri-
bebantur. Sciendum enim est, canonicis Rhenani-
stam in futuris Innocentium II. per suas da-
tas apud Pisas anno 1136. Constitutiones Capitu-
li, & Congregationis Canonicorum regularium
Portuensium apud Rauennam per Paschalem II.
inter probatas, seruandas tradidisse, illosque mo-
do Portuensium viueret constituisse. Sciendum et-
iam, apud monasterium Portuense, proeuranti-
bus forsan Archiepiscopis Rauennatensibus, om-
nes canonicos regulares illius Prouincie certis
temporibus ad celebrandum Prouinciale Capi-
tulum congregari solitos, ac in illo statuta aliqua
communiter consensu condere, à singulis collegijs
seruanda. Porro inter eiusmodi statuta, quæ in
codice vetustissimo post constitutiones à Pascha-
le firmata habentur, postremum est illud de ca-
nonicis defunctis in matricula, seu calendario
describendis, quod vide infra in congregatione
Portuensi. habebatur eiusmodi calendarium in
monasterijs nostris Portuensi apud Rauennam,
S. Victoris, & S. Ioannis in Monte Bononiæ, &
alibi forsan in dictis locis inuenitur. Porro ex
forma statuti in ipso calendario scribebantur non
solum, qui erant de familia, siue de congregatio-
ne monasterij, verum etiam qui erant de alijs con-
gregationibus, dum tamen essent eiusdem pro-
fessionis, & ordinis. Imò in calendario Portuen-
si etiam canonicis minoris Ecclesiæ Rauennaten-
sis notabantur, cum quibus illi spiritualem fra-
tunitatem inuenerant, vt Ioannes Philippus No-
uartenis lib. 1. suæ Chronicæ cap. 39. ex Archi-
uio minoris Ecclesiæ Rauennatensis per hæc ver-
ba notauit: *Canonicis huius venerandi canonijs ob eo-
rum sanctitatem, & morum honestatem, cum Reueren-
dis Canonicis Cathedralis Ecclesiæ confraternitatem
habebant, vt in dicta Ecclesiâ archiuu habetur, in tan-
tum vt videretur vnum esse collegium, & inter cetera
ordinauerunt, vt quando vnum canonicum Cathedralis
Ecclesiæ ex hac vita migraret, Canonicis Portuensis tan-
quam fratri suo vniuersi exequias celebrarent, & sic è
canonicis. Sed & Congregationes monachorum*

Germaniæ vsum conficiendi huiusmodi calen-
darium habuerunt, ex Ioanne Tritheimio in Chro-
nica Sponheimensi sub anno 1128. Illud calen-
darium recentioribus quibusdam canonicis Salua-
toriensibus apud Bononiam errandi occasione præ-
buit, vt aliquos aliarum Congregationum, vel
Collegiorum canonicos ad Episcopatum, vel Car-
dinalatum, vel Summum Pontificatum euocatos
in copias antiquorum Rhenanorum traduceret,
quod tamen ad recentium canonicorum dicto-
rum collegiorum antiquitatem, siue dignitatem
commendandam, nihil iuuat, cum isti non sint de
illis antiquis canonicis Rhenanis, vel Saluatori-
ensibus, sed à Gregorio XII. nuper ex Eremitis
Illicitis creati, vt infra patebit, ijdemq; diuersi
habitus, & obseruantie ab illis.

Quintum est S. Saluatoris intra Bononiam,
quod ibidem circa ann. 1136. vel 1139. Olucrius
Diaconus in honore Saluatoris mundi construxit,
& Rhenanis canonicis vniuit, vt haberent in
Urbe hospitium, intra quod ad Urbem accedentes,
se possent recipere. de quo plura Io. Baptista Si-
gnius lib. 2. c. 7. Mozzag. & Sigonius lib. 1. de Epi-
scopis in Henrico qui Sigonius lib. 3. in Lamberto
de eodem monasterio, & tribus alijs hæc scri-
bit: *Is ex auctoritate Patris quatuor monasteria in sa-
mia flagrantia abrogauit, sancti Coluubani, S. Gerua-
rii, S. Augustini, & S. Saluatoris, quæ postea restituta
sunt. Steterunt canonici Rhenani in eodem mo-
nasterio vsque ad annum 1418. quo anno Fran-
ciscus Ghislerius Prior sanctæ Mariæ de Rhenis,
& sancti Saluatoris inuicem vniutorum, qui vnus
ex dicti monasterij canonicis superstes erat, cupiens
in illis disciplinam canonicam instaurare, cum non
facile alios aliorum collegiorum reperiret, qui ad
suum vellet transficere, canonicos S. Ambrosij de
Eugubio, siue S. Saluatoris de Illiceto nuper à
Gregorio XII. institutos, conuocante Martino V.
acciuit, etsi diuersi habitus, & obseruantie, vt
verba literarum sonant.*

Sextum fuit sancti Barbatiani circa annum
Domini 485. exstructum, ex Sigonio lib. 1. in
actis sancti Iocundi. obtinent illud monachi or-
dinis S. Hieronymi nuncupati, quod quo tem-
pore ex clericis ad monachos transiuerit, incom-
pertum habeo.

Septimum monasterium Archipresbyterale
sanctæ Mariæ Castri montis Belli ab illustri-
sima Comitissa Mathilda erectum, & membrum Cõ-
gregationis sancti Frigidiani Lucensis, nunc nõ-
stræ Congregationi Lateranensi unitum. de cuius
dignitate, & amplitudine innumera documẽta
in eiusdem Collegij Carthophilacijs habentur:
erat enim caput quinquaginta circiter parochia-
rum illi subiectarum, quæ ferè omnes per regu-
lares canonicos regebantur. Verum, quod præ-
dicta documẽta hæcenus habere nõ licuit, ego
quoque de illo aliquid dicere nõ curo.
Octauum est sancti Gregorij extra portam S.

Vitalis, de quo Sigonius sub anno 1260. hæc habet: Monasterium S. Gregorij extra portam S. Vitalis monialibus S. Benedicti liberis viventibus ex autoritate Gregorij de monte longo Legati Lombardia ademptum & viginti ordinis S. Augustini S. Maria in monte Guardia datum est, quod ille canonicus S. Augustini Maturani apud S. Antonium male habitantibus, tradiderunt: Inferius verò sub anno 1412. de eodem Collegio hæc subdit: Anno Domini 1412. Nicolaus Albergatus Episcopus Bononiensis monasterium S. Gregorij extra portam sancti Vitalis ad unum Priorem, & Conuersum redactum, à veteribus canonicis S. Augustini ad nomen S. Georgij in alega Pontificis mandato eraduxit: sequenti vero ann. 1419. canonicis S. Maria Rhinana & S. Saluatoris, qui ad unum Priorem videlicet Franciscum Gbulerium deuenerant, canonicis S. Ambrosij Eugubini regularibus illis quidem, sed diuersi habitu, & obseruantia, à Gregorio XI. probatis, ibidem ex decreto Martini V. copulauit, qui nunc S. Saluatori dicuntur.

Nonum fuit sanctorum Apostolorum eiusdem Ciuitatis Bononiensis, cuius monasterij Prior Capitulo Prouinciali Papæ anno 1340. celebrato adfuit. hoc monasterium nunc tenent moniales de Penitentia, quas Conuertitas vocamus.

Decimum Monasterij S. Georgij, cuius item Prior eadem capitulo interfuisse legitur. nunc à fratibus ordinis Seruorum possideatur.

Undecimum est monasterium S. Apollinaris apud Castrum Serraualis in Archipresbyteratu montis Belli positum, de quo in libro siue catalitico beneficiorum in Ciuitate, & Diocesi Bononiensi consistitur, in plebanatu montis Belli sic lego: Monasterium canonicorum regularium S. Apollinaris de Vallata ordinis S. Augustini prope castrum Serraualis, cum Ecclesia S. Kemgij, & cum Ecclesia S. Andrea de Borgo Paradella vnitum. Hoc monasterium deficientibus canonicis nunc est commendatum sub titulo Prioratus.

Duodecimum S. Frigidiani de facis vetustissimum membrum Congregationis S. Frigidiani Lucensis, cui nunc etiam est vnitum. de hoc monasterio in eodem Catalitico sic legitur: Monasterium S. Frigidiani de facis extra portam S. Maria est residentia Prioris principalis, seu generalis. Prior S. Frigidiani de Luca confert. In vetustis autem monumentis S. Frigidiani Lucensis istud monasterium erat collegium canonicorum, qui ex congregatione S. Frigidiani ad studium Bononiense mutabantur. nunc monasterium canonicis est destitutum.

Decimum tertium est Abbatia cœnobium S. Stephani de Ponticulo nostræ cōgregationis sexto circiter milliario distans à Ciuitate.

Decimum quartum est Prioratus SS. Quirici, & Iulite Castri Casij, in territorio, & Diocesi Bononiensi, sed membrum S. Frigidiani Lucensis, vbi Prior cum duobus, vel tribus canonicis, & vno Conuerso manet. hoc solo nomine illustre, quod Florianum Nanium Theologum suorum

temporum eruditissimum, ac meum olim præceptorem beneuolentissimum, tandem Episcopum Scalensem in Campania nostræ Lateranensis Cōgregationi dedit.

Decimum sextum monasterium Vallis vitiæ nuncupatum, membrum antiquæ congregationis eiusdem nominis, quod nunc mensæ Episcopali est vnitum. Est foris portam S. Mariae et catalitico beneficiorum Diocesis Bononiensis.

Fuit etiam in Diocesi Bononiensi monasterium fati illustre canonicarum regularium nostri ordinis S. Mariae de monte Guardia nuncupatum, de quo Sigonius sub anno 1087. ita scribit. Anno 1087. Angela virgo Bononiensis diuina miseratione spiritui in montem Guardia viri proximum mensæ parentum sese contulit, atque ibi exiguu tugurium suu parato Eremiticam vitam instituit, cuius erax, vt eam de eius modi de pellere sententia teperuit, vt quoniam alteram nomine Anglicam vita sociata, ac religiosam aduenxit, atque eu facellum cum domaculo condidit, canonicis S. Maria ad rhenum, qui es loco parabantur, cura sua facile contendentibus. Angela peroranda alij viginis, que se seruitio demde diuino deuotas aut, anno post millesimum centesimum quadagesimum quatuor vna cessit: Angelica verò superitis accessum attulit ad huc, ac locum in monasterij formam rediit, quem Celestinus 11. nobilit priuilegia decorauit, ut virginis ab Eremitica vita ad disciplinam canonicarum regularium S. Augustini rediret. Porro eadē S. Virgines sub anno Domini 1220. intra Ciuitatem in monasterium S. Marthie ab illis extructum sese recipientes, habitum fratrum S. Domini sic ampleserunt, vt notat Sigonius sub eodem anno.

Demum in eadem Ciuitate Bononiensi est collegium Canonicarum nostræ congregationis, & genere, & numero cum primis nobile, quod sancti Laurentij dicitur, & subest regimini Abbatis S. Ioannis in monte.

CAPVT VIGESIMVM QVARTVM.

De Ecclesijs, seu Monasterijs in Patriarchatu Gradnensi, seu Venetijs.

Patriarchatus Gradensis, seu Gradanensis idem est cum eo, qui nunc dicitur Venetiarum: nam Ciuitate Gradensi desolata, & ferè consumpta Patriarchalis dignitas ad Ciuitatē Calliellanam, quæ & Venetijs dicitur, circa annū humane salutis 1451. fuit translata. Porro in eadem Ciuitate Venetiarum sequentia canonice ordinis collegia recententur, quæ vel ipse etiam sub B. Augustini regula degunt, vel saltem ab initio sub illa fundata dignoscuntur.

Præterea in Mariæ de Charitate, quod Martini de Pæno Apostolico obtulit, ac deinde capitulum regularibus in tenorio Portuensis apud Venetias constitutis, vtendum & habitandum tradidit. Etiam hære Callij II. eidem Martini Iuliano directi, quorum exemplum ab antiquis in eodem monasterio seruato, quod lapideis in eodem Congregationis canonice congregationis, meo solim amantissimum dicitur, in eodem monasterio tandem erutum

etiam in Diocesi Bononiensi monasterium fati illustre canonicarum regularium nostri ordinis S. Mariae de monte Guardia nuncupatum, de quo Sigonius sub anno 1087. ita scribit. Anno 1087. Angela virgo Bononiensis diuina miseratione spiritui in montem Guardia viri proximum mensæ parentum sese contulit, atque ibi exiguu tugurium suu parato Eremiticam vitam instituit, cuius erax, vt eam de eius modi de pellere sententia teperuit, vt quoniam alteram nomine Anglicam vita sociata, ac religiosam aduenxit, atque eu facellum cum domaculo condidit, canonicis S. Maria ad rhenum, qui es loco parabantur, cura sua facile contendentibus. Angela peroranda alij viginis, que se seruitio demde diuino deuotas aut, anno post millesimum centesimum quadagesimum quatuor vna cessit: Angelica verò superitis accessum attulit ad huc, ac locum in monasterij formam rediit, quem Celestinus 11. nobilit priuilegia decorauit, ut virginis ab Eremitica vita ad disciplinam canonicarum regularium S. Augustini rediret. Porro eadē S. Virgines sub anno Domini 1220. intra Ciuitatem in monasterium S. Marthie ab illis extructum sese recipientes, habitum fratrum S. Domini sic ampleserunt, vt notat Sigonius sub eodem anno.

Demum in eadem Ciuitate Bononiensi est collegium Canonicarum nostræ congregationis, & genere, & numero cum primis nobile, quod sancti Laurentij dicitur, & subest regimini Abbatis S. Ioannis in monte.

Præterea in Mariæ de Charitate, quod Martini de Pæno Apostolico obtulit, ac deinde capitulum regularibus in tenorio Portuensis apud Venetias constitutis, vtendum & habitandum tradidit. Etiam hære Callij II. eidem Martini Iuliano directi, quorum exemplum ab antiquis in eodem monasterio seruato, quod lapideis in eodem Congregationis canonice congregationis, meo solim amantissimum dicitur, in eodem monasterio tandem erutum

etiam in Diocesi Bononiensi monasterium fati illustre canonicarum regularium nostri ordinis S. Mariae de monte Guardia nuncupatum, de quo Sigonius sub anno 1087. ita scribit. Anno 1087. Angela virgo Bononiensis diuina miseratione spiritui in montem Guardia viri proximum mensæ parentum sese contulit, atque ibi exiguu tugurium suu parato Eremiticam vitam instituit, cuius erax, vt eam de eius modi de pellere sententia teperuit, vt quoniam alteram nomine Anglicam vita sociata, ac religiosam aduenxit, atque eu facellum cum domaculo condidit, canonicis S. Maria ad rhenum, qui es loco parabantur, cura sua facile contendentibus. Angela peroranda alij viginis, que se seruitio demde diuino deuotas aut, anno post millesimum centesimum quadagesimum quatuor vna cessit: Angelica verò superitis accessum attulit ad huc, ac locum in monasterij formam rediit, quem Celestinus 11. nobilit priuilegia decorauit, ut virginis ab Eremitica vita ad disciplinam canonicarum regularium S. Augustini rediret. Porro eadē S. Virgines sub anno Domini 1220. intra Ciuitatem in monasterium S. Marthie ab illis extructum sese recipientes, habitum fratrum S. Domini sic ampleserunt, vt notat Sigonius sub eodem anno.

Demum in eadem Ciuitate Bononiensi est collegium Canonicarum nostræ congregationis, & genere, & numero cum primis nobile, quod sancti Laurentij dicitur, & subest regimini Abbatis S. Ioannis in monte.

Præterea in Mariæ de Charitate, quod Martini de Pæno Apostolico obtulit, ac deinde capitulum regularibus in tenorio Portuensis apud Venetias constitutis, vtendum & habitandum tradidit. Etiam hære Callij II. eidem Martini Iuliano directi, quorum exemplum ab antiquis in eodem monasterio seruato, quod lapideis in eodem Congregationis canonice congregationis, meo solim amantissimum dicitur, in eodem monasterio tandem erutum

Præterea

lib. II.

Primum s. Marie de Charitate, quod Mar-
 cellianus clericus Venetus sub Calisto II. fun-
 ditus, & b. Petro Apostolo obulit, ac deinde ca-
 nonici regulares in cenobio Portuensi apud
 Rauennam constitentibus, tenendum & habi-
 tum tradidit, hanc litteras. Calisti II. eidem
 Marco Italico directas, quarum exemplum ab
 originali in eodem monasterio seruato, quod la-
 cedus Venetus nosse Congregationis canoni-
 cos, & concionatores, mensolum amantissimus di-
 scipulus, eaderibus vetustatis tandem erutum
 inuenimus, hic subiicitur. Calistus Episcopus seruus
 seruorum Dei dilectio filio Marco clerico salutem, &
 apostolicam benedictionem. Charissimus, & venerabilis
 frater, & Legatus noster P. Portuensis Episcopus misit
 litteras significauit nobis, se possessiones tuas per manus
 sui beati Petri, eiusque Romanae Ecclesie obtulisse,
 sub iusto anno tunc b. Greg. V. videlicet Ecclesiam
 aduersus distulit, in qua sub tunc, ac dominio beati
 Petri regulares canonici conuenerunt, & nos ergo de-
 uocione tua, & desiderium approbantes oblatio-
 nem ipsam suscipimus, & pro te omnipotenti Domi-
 no supplicamus, ut totum, quod accepisti opus, ad hono-
 rem suum, & salutem tuam te faciat consummare.
 Praeterea sapienter, quoniam in fundamento eius Eccle-
 sia ponit delecti, mirum, in eo tibi nostrum con-
 siliam, & gratiam indulgentes. Datum Auerse VIII.
 Kalend. Augusti. Licet dictis literis non sit nota-
 tus annus deturum, constat tamen Calistum II.
 anno 1119. ad Pontificatum euectum, anno
 1124. ex hac vita decessisse. Adhuc praeterca li-
 terae Innocentij II. quibus Joanni V. non Portue-
 si, eiusque fratribus mandatur, supradictae Ecclesiae
 regimen quantum ad illud, aut eam alijs regere
 dant libere dimittere, exemplum literarum est:
 Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei dilectio
 filio Joanni Priori, & fratribus s. Marie in Portu sa-
 luum, & apostolicam benedictionem: Filius noster
 Marcus Italicus V. in tua a tempore praedecessoris no-
 stris hanc rem. Papa Calisti, vni Ecclesiam in hono-
 rem beati Mariae constituit, & canonicos ibi regu-
 lare statuit, cuius videlicet magistrum est vobis
 assignatum, tunc vos tunc tunc tunc tunc tunc
 eam regere optine. Ne igitur piam eam euacuetur pro-
 positum mandamus vobis, ut si commo-ndum visum fue-
 rit, alijs de ratione praedicti loci regimen assumatis:
 nec alio modo possit subleuare canonicos, libere resu-
 rit. Datum Pisis x. Kalend. Julij. Ceterum eisdem
 canonicos Portuenses ipsius Ecclesiae regimen
 suscipit, & in ea Collegium canonicorum sta-
 tuat sub Drudono Priore, constat authenticum
 instrumentum donationis sine cessionis factae ei-
 dem Priori, & suis fratribus in dicta canonica
 Solenne commemorantibus, a nobili viro Ioanne
 quondam Antonij Polano de quadam petia
 petra, posita super Canale S. Vitalis, rogato per
 manum Ioannis presbyteri, & notarij anno 1140.
 die 2. Julij in Riua alto, cuius hoc est exemplum
 ab authentico, quod seruatur in Archiuo praedi-

cti monasterij fideliter extractum.
 Anno millesimo centesimo quadragesimo secundo,
 Iunij in Riua alto. Plenam, & irrevocabilem securita-
 tem facio ego quidem Ioannes Polanus filius quondam
 Dominici Polani de consilio S. Luca, cum meo heredibus
 Ecclesiae s. Mariae canonice, adificare super alodium
 Marti Italici, & a. s. f. can. & tibi Drudono presbyte-
 ro, & Priori p. h. loci, & velis successibus, de vna
 petra de terra posita super canale S. Vitalis, quam praedi-
 ctus pater meus acquisiuit de bonis relictis a commis-
 saria S. Stephani Lucarelli &c. & iam Drudono praedi-
 ctis, & sancto loco, & canonicis do. & offero, ad faci-
 endum quicquid vobis placuerit &c. Ego Ioannes pres-
 byter, & notarius compl. & robora. &c. Sed praeter
 supradictam, alia quamplures sub eodem 1140.
 inueniuntur factae fuisse donationes eiusdem cano-
 nicis in eadem Ecclesia degentibus, quarum ibi authen-
 tica instrumenta in pergamento vetustissimo ser-
 uantur, vna videlicet sub die 8. Maij, quae talis est.
 Millesimo centesimo quadragesimo octavo mensis
 Maij in Ego quidem Helica Xiani de Riua alto
 de consilio S. Trinitatis cum meo heredibus, & suc-
 cessoribus pro diuina scilicet amore Dei, & remedio ani-
 ma mea, parentum meorum similiter in
 Dei, & Christi nomine do, dono, cedo, & offero Ecclesiae
 Dei, & sanctae Mariae della Carita, quae edificata est in
 Riua alto sub titulo sanctae Mariae in portu Rauennatis
 omnibus praefuturis temporibus in perpetuum possiden-
 dum, & dominandum, videlicet vnam meam saluam
 posita in fundamento da Sablono, quae est in lido &c.
 Ego Egidius presbyter compl. & robora, &c.
 In hoc collegio, quod, ut vides sub regimine
 Prioris, & canonicorum Portuensium institutum
 fuit, & membrum illius Congregationis per an-
 nos circiter ducentos, & quinquaginta mansit,
 multi viri sanctitate, & doctrina illustres vixe-
 runt, de quibus & alijs ad illud spectantibus dice-
 mus in nostra Congregatione Lateranensi, nunc
 enim solum primariam illius originem indicare
 volui, propter nonnullos, qui sibi ipsis blandie-
 tes, proprie ignorantes, & aliena nescientes, vt Ar-
 ristoteles inquit in lib. peri herminias, de facili
 enunciant, ad pauca respicientes.
 II.
 Secundum igitur est Collegium S. Salustoriae,
 cuius Ecclesiam, quae antea per Plebanos re-
 gebatur, Bonifilius rex, & cognomine Iustus, cum
 eiusdem Plebanus fuisset, canonicis institutus,
 consulente Henrico Dandulo Patriarcha Gra-
 dense in Collegium canonicorum regularium
 sub B. Augustini Regula viuientium reformauit,
 quod institutum ceteri illius Ecclesiae presbyteri,
 & clerici libentissimè per assumptione regularis
 habitus probauerunt, Verum Episcopus Castel-
 lanus, qui & Venetiarum, quod rem totam se ne-
 sciente gessisset, illico, vt resciuit, totis conatibus
 aggressus est disturbare: nam cunctis prosbyteris,
 & clericis dictae Ecclesiae canonicis regularibus
 effectus praecipit, ne amplius in illa Ecclesia officia
 diuina celebrarent: Sed totum pium opus cle-

1411.

D d men-

mentibus iter inuenerunt in nihil
evancere nullatenus permittit: nā predicto Pa-
triarcha Gradensi Romano profecto, rebusque
Innocentio II, ex ordine narratis, ille suo privile-
gio Laterani dato sub die 3. Maij anni 1141. dictā
Ecclesiam, ac illius personas sub protectione Sed-
is Apostolicæ recipiens, in ea Priorum, & Cō-
uentum canonicorum regularium instituit. In-
super ad maius solatium illius viri Dei, & augmen-
tum incepti operis duos ex canonicis Ecclesie
Lateranensis ad illam Ecclesiam misit, quorū al-
ter dictus Petrus Cato alter: ad quorum presen-
tiam cessavit persecutio, & numerus Deo serui-
tium incrementū accepit. Privilegiū Innocentij
confirmavit Eugenius III. per suas datas Brixie
13. Kalend. Septemb. 1148. & noua addidit. sed
& Anastasius IV. & Adrianus IV. & Alexander III.
& Lucius III. Innocentius III. & alij Romani & O-
stifices, & Presules sacrum locum eximij privile-
gij munierunt. Perseuerauerunt idem canoni-
ci in prædicta Ecclesia continuata successione,
vsque ad annum 1400. quo anno, si vera sunt
quæ refert Joannes Baptista Signius lib. 2. cap. 10.
Bonifacius IX. concessit Domino Ioanni Bo-
no XXI. Priori, & suis successoribus vsum Ponti-
ficalium. Subdit autem ibidem Signius hæc ver-
ba: in initio sub fine 22. hæc canonica fuit omnino de-
structa. & pristina regulari obseruantia deformata ab
adulterinis canonicis. Quare vacante hoc beneficio in
Romana Curia fuit à Martino V. ann. 1427. commen-
datum Gabrieli Condulmerio Bononia Legato, Episcopo
verò Senensi, & S. Ecclesie Thesau. ar. Quæ verba
destruunt antecedentia, nam vigesimum secun-
dum schisma non postea. 1400. sed anno 1124.
accidit Cælestino Pseudopontifice contra Ho-
norum II. à schismaticis creato, sed etiam post
annum 1400. vsque ad 1439. nullum schisma est
excitatum anno autem 1439. excitatus fuit schis-
ma 17. contra Eugenium IV. Durabat autem
schisma 26. inchoatum anno 1378. quod sub an-
no 1428. Clemente VIII. Antipapa spontè renun-
ciantem finem accepit. Quare quod de schismate
vigesimo secundo comminiscitur, & de canonica
sancti Saluatoris in illius initio destructa, & adul-
terinis Prioribus, & canonicis, vt ingenuè fatear,
non intelligo, hoc vnum scio, istud Collegium,
sicut alia pleraque illorum temporū iniuria, ca-
nonicis destitutū, Gabrieli Condulmerio S. R. E.
Cardinali, qui postea fuit Eugenius IV. fuisse cō-
mendatum, qui nostros canonicos, ad quos præ-
cipuum gerebat dilectionis affectum, rogauit, vt
illius Ecclesie curā gererent, nocturnas, ac di-
urnas horas, & cetera officia diuina in illa perfol-
uentes: qui dicto obediētes per aliquod tempus
prædictam Ecclesiam tenuerunt. Cæterū quod
aliam collegiatam, eamque præcipuum S. Marie
Charitatis obtinerent, in Ecclesia verò Sancti
Saluatoris iuxta Ordinis constitutiones non fa-
tis commode vitam ducere, ob nimiam seculariū

frequntiam, valeret, quos ob vias ex beatorum
quæ situm à claustris arceri non poterant, & ob
alias etiam causas nunc retinendas, in Genera-
libus Comitij Raucenz anno 1427. Dominica
tertia post Pascha Dominice Reformationis ha-
bitis, de eadem Ecclesia dimittenda in hunc modum
decreuerunt: Item deliberatum est quod monas-
terium sancti Saluatoris de Venetis omnino destrua-
tur: & quocumque restitutum Cardinalis hinc, vt
promittit loco suo quoniam in hunc locum Caput
Generale est vt nullo modo reuocetur. & ita determi-
nauerunt, eam hæc tamen conditio, quod præter vsus ad
tres menses melius, & non ultra in hunc locum
Cardinali, habet. nō in monasterio, nō quod suble-
gant ab eo pro expensis, sed quod vult sacra sua
iurisdic-
tionem suam sed et in hunc locum, vt non nisi
omnino, & sine mora extant, quod vt per priuile-
gium præter Restori G. n. alij.

Nostri verò ab eodem loco recedentes, idē
Cardinalis ad Pontificatum euectus, pro ea, quæ
summa in eo erat Regulariū ordinis, & collegij
reparandi voluntas, protinus Thomas Reda-
tensi, & Mæcerati Episcopo in mandata dedit,
vt de Religiosis sub D. Augustini Regni iurisdic-
tionibus, præterquam de medicamentis, vsque ad tri-
ginti quinq; personas colligeret, & in canonicos
Ecclesie, & monasterij S. Saluatoris prædicti, di-
fumeret, Superiorum etiā licentia super hoc mi-
nime obtenta, vel requisita, à qua tamen licentia
nostros per speciales datas Florentie 15. Julij
Februa. 1435. exceptos esse voluit. Tandem idem
Pontifex anno 1442. die 11. Junij eandem Eccle-
siam eū omnibus eius iuribus & pertinetiis
vniuit Congregationi S. Saluatoris Bononiensi.

De prædicto monasterio, & illius privilegio,
& viris illustribus plura scribit Joannes Be-
pilla Signius in libris de Ordine statu canoni-
co, præsertim lib. 2. cap. 10. apud quem sitides.
Plura etiam per peram effudit Josephus Mor-
grugnus in suis libris de rebus gelis canonicorum
regularium, vt eū scribit lib. 2. fol. 49. pag. 1. hæc
canonicos S. Saluatoris Venetiarum oblique
dubio antiquitate, nobilitate, & præsentia
erga canonicos S. Marie de Charitate gloriam, vt
in Superioribus dictum est, & lib. 7. fol. 70. pag. 1. &
2. cum scribit: Dato igitur privilegio dicitur dicitur
Pontifex ad maius viri Dei solatium, & consolacōnem
concessit eisdem duos fratres de Ecclesia Lateranensi
fratrum videlicet, & Catonem, & numerus Deo serui-
tium capiti augeri. Hi canonici Lateranenses, man-
mam nostræ Congregationis auctoritatem tenuerunt,
vt etiam nos à Lateranensibus ante reformationem par-
ticulares pendere profiteamur, & cum Lateranensibus
vnius esse. & eod. lib. fol. 14. pag. 1. cum dicit, ca-
nonicis S. Marie de Charitate volentibus in
de per se in processionibus separatis à canoni-
cis Sanctæ Saluatoris, Serenissimum Ducem Ve-
netiarum iussisse, illos ire in loco inferiori ab
illis S. Saluatoris, & postea lib. 8. fol. 40. columna

hoc factum fuis applicat, tanquam si fuisset
geni tunc in cenobio S. Saluatoris debebant
Quæ illius parte facta sunt, neque illius scopo villa-
nem deseruunt: nam quod primo loco ait, mo-
nasterium S. Saluatoris antiquitate præstare mo-
nasterio S. Marie de Charitate, si de monasterio
de canonicorum regulariū intelligij ve-
de, absolute fallum esse conuincitur, ex vtriusque
fundatione superius notata. Rursus quod secu-
do loco subdit, duos illos canonicos ex monas-
terio Lateranensi missos ab Innocentio II ad Ec-
clesiam S. Saluatoris maximam auctoritatem con-
cessisse sine Congregationi, vt ipsi quoque, qui
sunt canonici S. Saluatoris de Bononia nuncu-
per à Lateranensibus ante reformationem par-
ticulares pendere profiteantur, silentio potius
explodendum est, quam ratione confutandum,
quoniam eam auctoritatem huic Congregationi La-
teranensis illi contulerit, que non nisi post an-
nos decem, & septuaginta ab illo cum pro-
fessione ad dictam Ecclesiam S. Saluatoris
in mandatis capis, in qua canonica S. Saluatoris
missi illi canonici sine ab Innoc. II. Pontifice
Maximo, sine à Bonifacio de Iulij instituti, mul-
tos annis antequam canonici Saluatoriensis de
Bononia accederent, penitus, atque penitus
canonicis erant: de quibus, nos in eorū loco sub-
terius sumus. sed cur non à pari dicatur, D. Bene-
dictum, & ab eiusdem instituti sanctissimos vi-
ros magnam auctoritatem suæ Congregationi
concessisse, vt merito gloriarī possint. sc à Be-
nédictionibus descendisse? nam constat in
eorum locum subrogatos fuisse in cenobij
S. Michaelis de Canadana, S. Danielis de monte
Apono Diocesis Paduanæ, S. Sebastiani abbas S.
Matthiæ apud Mantuam, S. Sophiæ Benetianæ,
& alij præcipuis illius Congregationis, eadem
eius de vtriusque ratio, ac latum in quibus di-
stas. Tandem quod ait, canonicos S. Saluatoris
Venetiarum ex decreto Principis Venetiarum in
processionibus de an. 1391. habitis, canonicos S.
Marie Charitatis præcessisse, quid cōmune habet
cum his Saluatoriensibus de Bononia? vel quid
illis modernis ex Erennisi licentis in canonicos
transformationem, cum illis S. Saluatoris antiquis ve-
netiarum, & vt sic loqui liceat, naturalibus
canonicis commune, excepta domo, quam illis
penitus extinctis illi cōiunctis, vel nomine cano-
nicorum, vt privilegij ex largitate Apostolica
imposita canonici S. Marie de Charitate, qui
nunc erant, & qui nunc sunt, cum illis antiquis S.
Saluatoris Venetiarum eiusdem naturæ, ac insti-
tutionis: ob eam causam in publicis processio-
nibus sub vna Cruce tanquam vnum corpus si-
mul præcedebant. Cæterum antiquo instituto S.
Saluatoris alterato, & tandem extincto, illi S. Ma-
rie de Charitate suum locum obtinuerunt, qui il-
lis non ex decreto Principis Venetiarum, sed de
jure congruebant, digniorum super omnes ordi-

nes regul-
amphra-
ait canon-
nullatenus
tuti, noui
ordines in
res: & tam-
lubio a
erga cano-
gloriarū, vt
Eriu-
chio illi co-
datū consti-
ab Episcopo
thario Prio-
successorū
mini Patri-
S. Jacobi d
suis pertin-
tum Arimi-
bz commu-
extractum
Seibani S.
arjisd. & d
refert, lect
bea, & stru-
contulisse
dochio in
Diocesis,
10 anno 1
per decessi-
personam
regularis n
S. apud qu
istud mon-
andria reli-
chæ Anian-
Charitate
fatione hab-
cis destitut
ritate nos
nio IV. per
Quartum
nasterium fo-
dochio cont-
nescio, hec
monasterij
regularium,
lso de Bene-
proximè fun-
pore discip-
Cæterum &
varia passim
1430. idem
denovo recep-
nici regular-
de quibus in
Quintum

hoc factum fuit applicat, tanquam si sui illi essent
 terant, ac tunc in cenobio S. Saluatoris debebant.
 Quae illius pae falsa sunt, neque illius scopo vlla-
 terum deferunt: nam quod primo loco ait, mon-
 asterio S. Saluatoris antiquitate praestare mon-
 asterio S. Mariae de Charitate, si de monasterio,
 & collegio canonicorum regularium intelligi ve-
 lit, absolute falsum esse conuincitur, ex vtriusque
 fundatione superius notata. Rursus quod secun-
 do loco subdit, duos illos canonicos ex monasterio
 Lateranensi missos ab Innocentio II. ad Eccle-
 siam S. Saluatoris maximam auctoritatem con-
 uulisse suae Congregationi, vt ipsi quoque, qui
 sunt canonici S. Saluatoris de Bononia nuncu-
 perunt Lateranensibus ante reformationes par-
 ticulares se pendere profiteantur, silentio potius
 explorandum est, quam ratione confutandum,
 quam enim auctoritatem huic congregationi La-
 teranensibus illi contulerunt, quae non nisi post an-
 nos ducentos, & septuaginta ab illorum pro-
 fessione ad dictam Ecclesiam S. Saluatoris in-
 mendo esse cepit, in qua canonica S. Saluatoris
 nunquam illi canonici fuit ab Innoc. II. Pontifice
 Maximo, siue a Bonifacio de Iulius instituti, mul-
 tis annis antequam canonici Saluatoriensis de
 Bononiam accederent, penitus, atque penitus
 extingui erant? At inquit, nos in eorū loco sub-
 rogati sumus, sed cur non a pari dicunt, D. Bene-
 dictum, & alios eiusdem instituti sanctissimos vi-
 ros in magna auctoritate suae congregationi
 contulisse, vt merito gloriarī possint, se à Be-
 nedictinensibus descendisse? nam constat in
 eorum locum subrogatos fuisse in cenobijs
 S. Michaelis de Candiana, S. Danielis de monte
 Apiano Diocesis Paduanae, S. Sebastiani alias S.
 Paulini apud Mantuanam, S. Sophiae Beneuentanae,
 & alij praecipuis illius congregationis, eadem
 enim de vtriusque ratio est, ne latum vnguem di-
 stant. Tandem quod ait, canonicos S. Saluatoris
 Venetarum ex decreto Principis Venetarum in
 praefationibus de an. 1391. habitis, canonicos S.
 Mariae Charitatis praecessisse, quid commune habet
 cum his Saluatoriensibus de Bononia? vel quid
 illi modum ex Eremitis Iheritanis in canonicos
 transuerunt, cum illis S. Saluatoris antiquis ve-
 nis regularibus, & vt sic loqui liceat, naturalibus
 canonicis commune incepta domo, quam illis
 penitus extinctis illi obtinent, vel nomine cano-
 nicorum, vel privilegij ex largitate Apostolica
 imperatae canonici S. Mariae de Charitate, qui
 nunciant, & qui non sunt, cum illis antiquis S.
 Saluatoris Venetarum eiusdem naturae, ac insti-
 tuti erant: ob eam causam in publicis processi-
 onibus sub vna Graecae tanquam vnum corpus fi-
 rum incedebant. Ceterum antiquo instituto S.
 Saluatoris alterato, & tandem extincto, illi S. Ma-
 riae de Charitate suum locum obtinuerunt, qui il-
 li non ex decreto Principis Venetarum, sed de
 iure congruunt, digniorem super omnes ordi-

nes regularium, ita demum post longos litium
 amphractus summo Pontifice decernente. Noui
 aut canonici S. Saluatoris, vt qui de illis antiquis
 nullatenus sunt, sed recens post monachos insti-
 tuti, nouissimū similiter locum tenent infra oēs
 ordines monasticos, supra Fratres Praedicator-
 res, & tamē iactat confidenter hic autor, abiq; vl-
 lo dubio antiquitate, nobilitate, & praeminentia
 erga canonicos S. Mariae de Charitate, se & suos
 gloriari, vt dictū est, dum de S. Saluatore ageretur.

Tertium collegium est S. Clementis de Or-
 phano vocatum, quod vnā cum xenodo-
 chio illi contiguo ante annum saltem 1160. fun-
 datū constat ex instrumento concessionis factae
 ab Episcopo Ariminensi nomine Alberico Lo-
 thario Priori S. Clementis de Orphano, & illius
 successoribus in perpetuum, ad instantiam Do-
 mini Patriarchae Gradensis, de quadam Ecclesia
 S. Jacobi de Secundo nuncupata cum omnibus
 suis pertinentijs, quod instrumentum fuit roga-
 tum Arimini per manum Salsi Ariminensis scri-
 bae communitatis anno 1173. die 10. Ianuarij, &
 extractum ex Authentico per manum Gabrielis
 Seibani S. Palatij Notarij ann. 1231. die 11. Febru-
 arij: sed & Iosephus Mozzagugnus lib. 1. in fine
 refert, lectas literas Benedicti XII. sub Bulla plū-
 bea, attestantes Ioannē XXII. illius praedecessorē
 contulisse monasterium S. Clementis cū Xeno-
 dochio in ripa Canalis Orphani Castellanae
 Diocesis, constructum à Petro Gatiloso Vene-
 to anno 1141. canonicis regularibus, tunc vacās
 per decessum Domini Nicolai de Arimundo in
 personam D. Nicolai de Beneuentis canonici
 regularis monasterij S. Spiritus, licet diuersi habi-
 tus, apud quem autorem quoad hoc sit fides. Ad
 istud monasterium primò delatae sunt ex Alex-
 andria reliquiae sancti Confessoris, & Patriar-
 chae Aniani, quae postea in Ecclesiam S. Mariae de
 Charitate fuerunt translatae, vbi nunc in veneratione
 habentur: demum istud monasterij canonici
 desitutum dicto monasterio S. Mariae de Charitate
 nostrae congregationis fuit vnitū ab Eugenio
 IV. per suas datas IV. Nonas Decēb. an. 1432.

Quartum est S. Spiritus Venetarū. istud mo-
 nasterium ferunt circa annum 1140. cum Xeno-
 dochio contiguo exstructum. quod an verum sit
 nescio. hoc certū, si vera sunt quae de collatione
 monasterij S. Clementis Ordinis canonicorum
 regularium, facta à Ioanne XXII. Domino Nico-
 lao de Beneuentis canonico item S. Spiritus
 proximè sunt narrata, viguisse ab antiquo tem-
 pore disciplinam canonicā in dicto monasterio.
 Ceterum & illud quoque canonicis desitutum
 varia passum est discrimina. tandem circa annum
 1430. idem institutum canonicorum regularium
 denuo recepit, quod haecenus seruat: qui cano-
 nici regulares S. Spiritus communiter dicuntur,
 de quibus infra sermo redibit.

Quintum est S. Helenae, quod ab institutione

D d 2 cano.

canonici Ordinis extitit, ostendit historia traslationis reliquiarum S. Helenae Constantini matris .x. ciuitate Bizantio ad praedictum monasterium S. Helenae, quae sic habet: anno 1213. Duce Petrus 2. anno sicardus canonicus regularis ex monasterio sui Ordinis Constantinopolitano clam sustulit corpus S. Helenae, quod Venetiam translatum in suo monasterio S. Helena dicitur locauit. Quanquam de hoc monasterio aliud reperire non potui nisi quod de anno 1407. cum canonicis esset penitus desitutum, monachis Oliuetanis concessum est, qui vsque in hodiernum diem illud detinent.

V. Sextum est S. Georgij in Alea, quod ab institutione fuisse collegium canonicorum regularium, ac in eo disciplinam canonicam viguisse, ostendunt literae Greg. XII per quas idem monasterium canonicis ferè desitutum, quippe qui ad vnum solum Priorem, & duos fratres conuersos redacti fuerant, eodem Priore nomine Ludouico Balbo consentiente, ex Regulari transluit in collegium canonicorum tunc secularium, qui S. Georgij de Alea vocantur in quibus literis haec inter alia habentur: Sane petitio pro parte dilecti filij Ludouici Prioris monasterij S. Georgij in Alea per Priorem soliti gubernari, Ordinis S. Augustini Castellaniensis Diocesis, nobis nuper exhibita continebat, quod monasterium praedictum, in quo olim laudabiliter viguit obseruantia regularis, & eius instituta Apostolica fuerunt per Sedem Apostolicam approbata, à longis retroactis temporibus exister, prout existit huiusmodi regulari obseruantia desitutum. &c. Haec literae habentur in nouo Bullario Romano inter constitutiones Gregorij XII. constitutione prima, quae est Bulla institutionis canonicorum secularium S. Georgij in Alea nuncupatorum.

Septimum est monasteriū S. Crucis quod nūc à Collegio sacrarum Virginum Ordinis tenetur: illud enim prius monasterium canonicorum regularium fuerat, teste Sansino in sua Venetia in descriptione illius monasterij.

Octauum est S. Antonij Venetiarum, cuius Ecclesia primò fuit vnita monasterio S. Saluatoris Venetiarum tunc Congregationis S. Saluatoris de Bononia per Sixtum IV. anno 1471. die 19. Octob. Deinde anno 1475. die 29. Augusti ab eodem Pontifice separata, & in Prioratum dictae Congregationis erecta. cuius Prioribus Innocentius VIII. & Alexander VI. ad instantiam Ducum Venetorum vsu Pontificalium, & alia priuilegia concesserunt.

Præter supradicta verò collegia canonicorum est etiam in eadem ciuitate Castellana seu Venetiarum monasterium cum primis nobile sacrarum Virginum canonicarum nostrae congregationis S. Danielis nuncupatum, cuius tamen regimen Abbas S. Mariz Charitatis anno 1604. iustissimis, & honestissimis ex causis in manibus Illustrissimi Patriarchae, necnon etiam Serenissimi Ducis, quibus iubentibus ante centū circiter annos praedecessores illius coacti illud suscepere, sponte resignauit, & ita congregatio praeter expectationē grauissimis curis liberata. In eadem Ciuitate erat aliud collegium canonicarum S. Mariz de Virginibus, quae nescio, an nunc etiam cum regula canonica perseveret.

capitulum vniuersum
In eadem Ciuitate Prioratus vetustissimus sanctae Mariz de Bethlehem nuncupatus, cum à tempore vniuersi memorabili conuentus esset desitutus, & conuentus prioris resignatione nobilis viri Doynti de Valalono, fuit ab Innocentio VIII. anno 1495. eodem monasterio sanctorum Quadragecimartirum vnitus.

CAPVT VIGESIMVM QVINTVM.

De Ecclesijs, & Monasterijs existentibus in Patriarchatu Aquileiense, ac in toto Dominio Venetorum.

Ratriarchalem Ecclesiam Aquileiensem sanctus vir Apostolicus Hermagoras D. Marcus discipulus, aut potius ipse Marcus Euangelista primus fundauit, & cum nullo dubio in ipsdem illa institutus ac legitimè plantasse, quas Romae à b. Petro didicerat, quibusque Ecclesiam Alexandrinam fundam, extra difficultatem remanet Ecclesiam Aquileiensem sub regulari disciplina clericorum communiter viuentium fuisse institutam, nec minime certitudine credendum est, idem institutum in ea vsque ad omnimodā eius euerfionem sub Titula seculatam, retentum fuisse, nam & D. Hieronymus in continuatione Chronici Eusebii Philippi circa annum Domini 378. Olympiade verò 289. in laudem clericorum Ecclesiae Aquileienses scribit, quos veluti choros Beatorum commemorat. illū vide. Nec dubium in eodem Aquileiensi Patriarchatu multa olim fuisse canonicorum nostri Ordinis collegia, quandoquidem ille vnus cum Gradensi eidem finitimo pro vna integri Prouincia ad capitulum Prouinciale celebratum à Benedicto XII. fuerat determinatus. Verum vicissitudines temporum, & Barbarorum frequentissimae in illam prouinciam irruptae, incursiones, populorum euerfiones, quas non semel sustinuit, illorum monumenta delerunt, paucis seruatis, quorum vel adhuc vestigia remanent, vel saltem in locorum tabularijs memoria est conseruata, ex quibus, quae venati leuiss, his fideliter subijcimus.

In Diocesi Cenetensi in Castro Conguati est vetustum collegium canonicorum regularium olim Ordinis S. Marci, nunc Ordinis S. Augustini, & nostrae congregationis Lateranensis, cui per Sixtum IV. sub anno 1478. fuit vnitum.

In ciuitate Taruifij ceteroquin sancti oris Quadragecimartirij olim membrū congregationis S. Frigidiani Lucensis, nunc cum suo capite nostrae congregationi vnitum, & multis prioribus, & viris claris exornatum, de quibus in nostrae congregationis Lateranensis sermo erit.

In eadem Ciuitate Prioratus vetustissimus sanctae Mariz de Bethlehem nuncupatus, cum à tempore vniuersi memorabili conuentus esset desitutus, & conuentus prioris resignatione nobilis viri Doynti de Valalono, fuit ab Innocentio VIII. anno 1495. eodem monasterio sanctorum Quadragecimartirum vnitus.

In eadem Ciuitate monasterium S. Pauli erat Conuictorium, quae paucis ab hinc annis habitum mutauerunt.

In ciuitate Patauina Ecclesiam S. Iustinae nunc monachorum Cassinensium, & ante illos Cluuiensium, antea collegium canonicorum regularium extitisse facentur Glossa in cap. ex litteris ad idem Officium de officio iudicis delegati.

In Diocesi Patauina ab antiquissimo tempore fuisse collegium canonicorum regularium, indicat locus, qui nunc etiam tertio circiter millario versus Orientem ab vrbe distans, Canonica vulgè nuncupatur.

In eadem verò ciuitate Patauina est Abbatiale cenobium cum insigni Bibliotheca nostrae congregationis S. Ioannis in Viridario nuncupatum.

In eadem ciuitate est conuentus Prioralis canonicorum regularium S. Spiritus Venetiarum, qui S. Michaelis dicitur.

In eadem ciuitate est Prioratus S. Antonij de Vienna nuncupatus, olim membrum S. Antonij Venetiarum congregationis S. Saluatoris Bononiensis, postea in Prioratum distinctum erectus per Sixtum IV. anno 1463.

In Diocesi verò Patauina est praecipuum cenobium Abbatiale S. Michaelis de Candiana eandem congregationis, ac illi vnitum per Nicolaum V. cum prius esset monachorum Ordinis S. Benedicti, vt patet ex libro taxarum à postolitorum.

In eadem Diocesi est aliud Abbatiale cenobium S. Danielis prope Aponum eiusdem congregationis, à Pio II. illi vnitum, cum prius esset Ordinis S. Benedicti, ex eodem libro taxarum Apostolicarum.

In Ciuitate Vicentina est Abbatiale cenobium S. Bartholomaei, cum alio de Pane in sacro siluano, nostrae congregationis, antea Ordinis S. Marci, de quo suo loco dicendum erit.

In Diocesi Veronensi erat Prioratus conuentus canonicorum regularium Ordinis D. Marci, cuius Prioris meminit Honorius III. in litteris Confirmationis Regulae, & Constitutionum eiusdem Ordinis D. Marci datis anno 1218. Vocatur dictus Prioratus S. Euf. bij de Seratico. Verum praeter contenta in dictis litteris amplius nihil de illo potui inuenire.

In Ciuitate Veronensi collegium S. Georgij, quod nunc tenent canonici S. Georgij de Alea nuncupati, antea fuerat canonicorum Regularium Ordinis S. Augustini, qui exactis quibus-

dam monasteria tr... à Pellegr... sententia... tis 1277... conensis... bit: Ha... plou qui... notione, &... Regularis... rem proba... quibus v... rium S. G... ram, & n... potius qua... circo in re... re, Canon... lant in ec... runt RR... rium vsque... gno fam... lo Moniale... gnum affum... imunitat... bu obruta... tati, Dco... paratum... dictus au... sunt, qu... gulares lo... Apud... minenti... nardi, fan... nensis co... In ciu... tualis car... cuius me... ximè cita... IN Ciu... Iolim c... conie... Papiensi... lis mona... rium in E... rit conlit... ctus dicti... ligantur... monasteri... Primum... rium SS. Fa... Saluatoris... gationis: ... languine... sepulchro... lectus in... arij, & sub... libro de ec...

In eadem Ciuitate Prioratus vetustissimus sancti Marie de Bethleem nuncupatus, cum à tempore memorabili conuentu esset desitutus, & commendatus per resignationem nobilis viri Doynti de Valalono, fuit ab Innocentio VIII. anno 1490. eidem monasterio sanctorum Quadraginta Martyrum vnitus.

In eadem Ciuitate monasterium S. Pauli erat Canonisatum, quæ paucis ab hinc annis habitum mutauerunt.

II. In ciuitate Patauina Ecclesiam S. Iustinae nunc monachorum Cassinensium, & ante illos Cluniacensium, antea collegium canonicorum regularium extitisse fatentur Glossa in cap. ex literis & ibidem Ostiensis de officio iudicis delegati.

In Diocesi Patauina ab antiquissimo tempore fuisse collegium canonicorum regularium. indicat locus, qui nunc etiam tertio circiter milliario versus Orientem ab vrbe distans, Canonica vulgarter nuncupatur.

In eadem verò ciuitate Patauina est Abbatiale cœnobium cum insigni Bibliotheca nostræ congregationis S. Ioannis in Viridario nuncupatum.

In eadem ciuitate est conuentus Prioralis canonicorum regularium S. Spiritus Venetiarum, qui S. Michaelis dicitur.

In eadem ciuitate est Prioratus S. Antonij de Vienna nuncupatus, olim membrum S. Antonij Venetiarum congregationis S. Saluatoris Bononiensis, postea in Prioratum distinctum erectus per Pium IV. anno 1563.

In Diocesi verò Patauina est præcipuum cœnobium Abbatiale S. Michaelis de Candiana extitisse congregationis, ac illi vnitum per Nicolaum V. cum prius esset monachorum Ordinis S. Benedicti, vt patet ex libro taxarum à postolicarum.

In eadem Diocesi est aliud Abbatiale cœnobium S. Danielis prope Aponum eiusdem congregationis, à Pio II. illi vnitum, cum prius esset Ordinis S. Benedicti, ex eodem libro taxarum Apostolicarum.

III. In Ciuitate Vicentina est Abbatiale cœnobium S. Bartholomæ, cum alio de Pane in sacco si bivinito, nostræ congregationis, antea Ordinis S. Marci, de quo suo loco dicendum erit.

In Diocesi Vicentina erat Prioratus conuentualis canonicorum regularium Ordinis D. Marci, cuius Prioris meminit Honorius III. in literis Confirmationis Regulae, & Constitutionum extantem Ordinis D. Marci datis anno 1218. Vocabatur dictus Prioratus S. Euf. bij de Seratico. Verum præter contenta in dictis literis amplius nihil de illo potui inuenire.

In Ciuitate Veronensi collegium S. Georgij, quod nunc tenent canonici S. Georgij de Alega nuncupati, antea fuerat canonicorum Regularium Ordinis S. Augustini, qui exactis quibus-

dam monialibus ob solutam vitam, & ad alia monasteria translatis, ad illud regendū vocati fuerūt à Pellegrino illius Ecclesie tunc Curatore, & cōsentiente ciuitatis Episcopo anno humane salutis 1127. de quo Hieronymus à Curte nobilis Veronensis in sua historia lib. 15. hæc inter alia scribit: Hic (scilicet Pellegrinus Archiepiscopus) qui paulo plus quinque anno istam Ecclesiam tenuit, ductus deuotionis, egit vt anno 1127. ad illius regem Canonici Regulares S. Augustini ponerentur, & ita fuit, Episcopo rem probante, quem admodum legitur in quibusdam libro vetustissimo, & authenticum illius monasterij, in quibus ad literam ita legitur. Cum sit quoddam monasterium S. Georgij in Braida de Verona quoddam mulierum, ac monacharum fuerit cœnobium, Diaboli tamen potius quam Dei templum, & quasi prohilulum: idcirco in remedium animæ nostræ volentes illud reformare, Canonicos sub regula D. Augustini perpetuo seruantes in eo ordinare veluimus. Et post pauca. Reuertuntur Rr. Canonici Ecclesiam prædictam, & monasterium vsque ad annum 1295. eo maiori sanctitate, & Religioni fama redolentes, quo maiori licentia, & scandalo Moniales antea vixerant, atque in huiusmodi locis virtutum Seminarium euaserat, & morum optimorum gymnasium, quibus medijs multis multa prouilegia, & immunitates à Summo Pontificibus, & seculi Principibus obtinuerunt: bonorum etiam affluentia plurimū ditati, Deo ostendente quantum ad bonorum etiam temporalium incrementum, vitæ sanctitudo proficit. Hæc dicitur autor, & alia, quæ apud illum videri possunt. quando verò, & quas ob causas canonici regulares loco cesserint, diuinare non possum.

Apud Veronam in monte Donico ciuitati imminenti est Abbatiale cœnobium congr. S. Leonardij, sanctorum seminarium, de quo in Lateranensi congregatione plura dicenda.

In ciuitate Veronensi erat Prioratus conuentualis canonicorum regularium Ordinis S. Marci, cuius mentio habetur in literis Honorij III. proximè citatis, quod S. Spiritus appellabatur.

IV. In Ciuitate, & Diocesi Brixienfi multa fuisse olim collegia nostri Ordinis, vel ex hoc solum coniectare licet, quòd in capitulo Prouinciali Papiensi sæpius memorato vnus visitator pro solis monasterijs, & Ecclesijs canonicorum regularium in Episcopatibus Brixienfi, & Laudensi fuerit constitutus. Ea verò, quorum nomina ex actis dicti Capituli, vel alijs veridicis scripturis colliguntur, quæque hæcenus, vel per se, vel alijs monasterijs vnita supersunt, hæc sunt.

Primum Abbatiale cœnobium S. Afræ, seu verius SS. Faustini, & Iouitæ ad sanguinem, vel S. Saluatoris vetustissimum, & nunc nostræ congregationis: dicitur autem SS. Faustini, & Iouitæ ad sanguinem, quòd sit locus plurimorū S. Martyrū sepulchro, & reliquijs venerandis, de quibus Gallesinus in Martyrologio sub die 7. 11. & 16. Ianuarij, & sub die 12. Februarij, & alij, sed & nos in libro de congregatione Lateranensi ex instituto

dicemus. Nunc quod ad illius antiquitatem attinet, in actis sepe dicti Capituli Papiensis recensetur Præpositus monasterij SS. Faustini, & Iouite, ad sanguinem, & videtur fuisse ille, qui in ingressu Capituli sermonem habuit, qui que inter Definitorum ipsius Capituli fuit renunciatus. Quare decipiuntur, qui non ante annum 1316. quo tempore nostri, monasterio S. Saluatoris Suburbano, vbi tunc debebant hospitaliter euerfo, intra dictam Ecclesiam sese receperunt, illa nostri Ordinis canonicos habuisse arbitrantur, cum longè ante illud tempus, nimirum 1340. constet Ecclesiam sanctorum Faustini, & Iouite ad sanguinem canonicorum conuentum non ignobilem habuisse, qui sub cura Præpositi debebant. Sed & longè ante annum illum 1340. fuerunt ibidem clerici canonici, si vera sunt, quæ de prædicta Ecclesia Ioannes Philippus noster lib. 3. cap. 32. scribit, in ea siquidem stetit Beatum Dominicum, & ibi habitam sedem, ac mensam, in qua ipse gloriosus sanctus studebat, quæ cum maxima veneratione seruaretur: ibi quoque B. Guallam Ordinis Prædicatorum, & postea Brixiensem Episcopum, dum esset in campaniâ, Beati Domini animam vidisse, quam in Paradisum Angeli ferebant. Illud monasterium conuentu tandem destitutum anno 1523. canonicis nostris, monasterio sancti Saluatoris Suburbano bellorum ruinis euerfo, fuit concessum, vt infra dicemus.

Secundum est monasterium ipsum S. Saluatoris in Suburbij ciuitatis Brixie cõstitutum, cum altero monasterio Canonissarum eiusdem ordinis sibi vnito, quibus inuicem vnice Gregorius IX. insigni priuilegium concessit anno 1232. & Pontificatus sui quinto, quod quidem priuilegiũ sic incipit: *Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filiis Præposito S. Saluatoris, & S. Mariae iuxta Brixiam, eiusque fratribus, & sororibus eam presentibus, quam futuræ vniuersi professi in perpetuum. Religiosam, &c.* Reliqua si vacat, videre poteris in libro Indultorum nostræ congregationis p. 146. & sequentibus. huius etiam monasterij sub titulo Præposituræ in actis Capituli Papiensis mentio habetur, in hoc monasterio regularis obseruatia per tot vicissitudines temporum vsque ad nostram reformationem in loco Frisonariæ factam durauit, nostris verò ibidem reformatis, Præpositus dicti monasterij cum suis canonicis reformationem ipsam ex animo susceperunt, & nostræ congregationi fuerunt vniti, & ita viguit in eodem monasterio disciplina canonica vsque ad annum 1716. quo anno in obsidione ciuitatis solo fuit æquatam. Conuentus verò, & Præpositura cum titulo S. Saluatoris intra vrbe, & Ecclesiam olim S. Afræ, siue Sanctorum Faustini, & Iouite ad sanguinem, per Clementem VII. anno 1523. translata.

Tertium est S. Ioannis de foris, cuius similiter sub titulo Præposituræ in actis eiusdem capituli

mentio habetur. Perunt ante canonicos moniales quosdam ibi confedisse. Verum cuius Ordinis essent, vel quo tempore loco cesserint, nihil hætenus incognitum: hanc Præposituram nunc obtinent Canonici congregat. S. Saluatoris de Bononia per Innocentium VIII. anno 1485. eidem congregationi vniti.

Quartum est S. Petri in Olibeto, cuius Præpositum Capitulum Prouinciale Papiense anno 1340. celebratum, in numerum Definitorij Capituli sequenti elegit. illud monasterium nunc tenent canonici Regulares S. Georgij de Alegnuncupati.

Quintum est sancti Alexandri, quod vsque ad annum 1400. Canonicos Regulares tenuisse ostendunt instrumenta authentica in Archiuis canonicis sancti Saluatoris eiusdem ciuitatis Brixienfis seruata.

Sextum est S. Mariæ Magdalenzæ apud Brixiam, quod iam dudum canonicis destitutum, & in fabricis, excepta Ecclesia, propemodum cõsumptum, Eugenius IV. anno 1444. eidem monasterio S. Saluatoris vnitiuit.

Septimum est monasterium seu Prioratum alium conuentualis S. Georgij de Monte Claro Diocesis Brixienfis, cuius Prior in Actis supra dicti Capituli Papiensis memoratur, quic canonicis destitutus eidem cenobio S. Saluatoris est vnitus.

Erat prope eandem Ciuitatem Monasterium Canonissarum S. Mariæ nuncupatum, & Monasterio S. Saluatoris vnitum, & sub regimine Præpositi eiusdem Monasterij degens, cuius meminit Gregorius IX. in Priuilegio eiusdem Monasterij concessio, cuius metio habita est superius hoc eodem capite. Verum illud cum dicto Monasterio S. Saluatoris de anno 1516. fuit euerfom, & forte ante illud tempus nullæ amplius erant ibi Sanctimonialia.

In eadem ciuitate erat aliud Monasterium Canonissarum S. Catharinæ nuncupatum, existimatur Eugenij Papæ IV. datæ anno 1443. quibus Præposito S. Ioannis Brixienfis man dat, vnde dicto Monasterio S. Catharinæ domum S. Lucae in Burgo S. Alexandri, & hospitale S. Ioannis de foris Brixiam Ordinis Humiliatorum, & hocius supplicationem ciuitatis, quarum literarum exemplum habetur in nostro Archiui Romano.

Eccllesia Bergomensis inter præcipuas, antiquissimas, in quibus apud Italos disciplina Canonica à Sanctissimis Apostolis inter Claricos instituta, & à D. Augustino reparata olim viguit, iure ac merito numerari debet de illa Ecclesia aliquod dicendum, vt rei amplitudinem sermo breuitati consulamus, et solam hic referam, quæ Bartholomæus de Peregrinis Ciuis Bergomensis ac Presbyter in suo libro de Sacra ac feruili vniuersa Bergomensis ex diuersis authenticis, ecclesiasticis que libris, & scripturis diligenti cura collegit, quæ

liber editus est Brixie apud Ludouicum Britannicum. V. Idus Iulij M. D. LIII.

Igitur hic autor i. par. cap. 7. de S. Proiectio Bergomensis Ecclesie Archidiacono differens in hanc modum scribit: Prædictum priuilegium Bergomensis Archidiacono per annos septem, mensis sex, hæc sententiam interuocauit, & sibi coadiutores, & iudices elegit quatuordecim clericos, qui scilicet Bergomensem priuilegium apud alios viderent. Hac ex episcopi scriptura, & ex totis Libro Chronicarum D. Ioannis Maria Mediolanensis Canonici Regularis, & ex historia ipsius scriptura lib. 3. cap. 1. & 2. de antiquitatibus, & ipsius D. Iohannis Bergomensis, & cap. 2. eiusdem prima parte. anno Christi 614. successit in vinea magna illa cella, & Beatus Vallus 10. Episcopus noster, &c. & cetera. His iudicibus præfuit numerum Canonissarum, & præsentia matronarum in modum auxit, & quicquid ex illa cella, ac vestigia supererat in Ecclesia sua benedictum, sua regule, atque vniuersi ordo apostolice Canonice D. Maritimi Alexandri iugiter seruaretur, &c. Extinxisse, hæc breuiter collegimus ex antiquissimorum hystoria Pauli Diaconi lib. 6. c. 6. & c. 7. & privilegium Imperatorum Caroli III. & IV. & V. & VI. ex parte 5. lib. 14. cap. 26. 30. & cetera. H. Chronicarum D. Iohannis Maria Mediolanensis, & cetera lib. præfatum Platina Cremonensis, & cetera scriptura sua, & vt constat ex quadam scriptura in quibusdam sacris scripturis. Ita, & ex Memoriali Episcoporum Bergomensem laicæ Clericis. Notus ex cap. 19. eiusdem prima parte. S. Adalbertus Carmelitus nobilis cius Bergomensis vniuersam collabentem, ciuitatemque ipsam in ad vniuersam conuulsam, ac dirutam reformatam, & reuocauit in vniuersam, quod ante B. Agneti dicatum fuerat Parochiale, aliud amplius Canonicale templum. S. Mariæ marie constituit, & Canonice. Postea vniuersam Canonice nomen canonice S. Alexandri in reuocatum Canonice prædictam S. Vincentij 17. & cetera, & cetera in hystoria Bergomensem Regularium, vt ante ca. in canonice D. Alexandri degebat, vt si quæque vniuersa, & cetera. Hoc fuit anno Christi 1096. & Episcopatus sui anno secundum. Notus ex cap. 23. eiusdem 1. par. in hanc vniuersam intrant Regularibus, qui hanc non more vniuersam saltem metentur, ad quem non pertinebat de vniuersa, canonice fuit ex Regulari, & honesta vniuersa de vniuersa, nimirumque liber est vt am. 11. anfræ, eiusque vniuersa. Hoc factum est anno Christi 1022. & Pontificatus sui 10. mensis 7. quo anno è vniuersa migravit die 11. Decembris. Hæc ex dicto Memoriali.

Præter etiam huius autoris testimonio ad materiam dilucidationem historice, & veritatis aliud adhibetur ex canonico Regulari acceptum, sed idcirco quædam Bergomensis Ecclesie monimẽta diligentiſſimè lustrauerit, Ioanne Philippo nostro ex lib. 3. cap. 24. acceptum, quod sic habet: *Episcopus Bergomensis ex ant. canonice Regularis: leges vniuersæ in antiqua scriptura ipsius Ecclesie, quod*

liber editus est Britiæ apud Ludouicum Britan-

nicam. V. Idus Iulij M. D. LIII.

Igitur hic auctor i. par. cap. 7. de S. Proiectio

Bergomenis Ecclesiæ Archidiacono differens in

hanc modum scribit Proiectio primu Bergomen-

si Archidiacono per annos septem, & sibi coadiuatores,

scilicet quatuor quadraginta clericos, qui secundum

Regulam, motique apostolorum vixerent. Hac ex epi-

scopo eius, & ex tertio Libro Chronicarum D. Ioannis

Maria Mediolanensi Canonici Regularu, & ex historia

ipsius scripta in lib. 3. cap. 1. & 2. de antiquitatibus, &

gestu Diocesis Bergomensium, & cap. 2. eiusdem primo

partu. Anno Christi 674. surrexit in vinea magnus ille

colonus, & Barro Pastor lo. Episcopus noster, &c. &

1092. Hic sanctissimum Pastorem numerum Canonorum,

& prout in modum auerit, & quicquid ex

vina huius, ac vestiu supererat, in Ecclesia sua bene-

ficium debet, vna denique, eademque mensa communis

episcopi, vni habitus, vna regula, atque vnu ordo Apo-

stolorum in Canonica D. Martij Alexandri iugiter ser-

uabatur, &c. Er infra. Hæc breuiter collegimus ex au-

thentia Lugobardorum historia Pauli Diaconi lib. 6. c. 6.

& 9. & ex Privilegijs trium Imperatorum Caroli II. I.

Arnulphi Bergensij l. ex parte 5. lib. 14. cap. 26. 30. &

41. Chronicon Bartholomæ de Ossa Bergomati, &

ex l. lib. Chronicon D. Iohannis Maria Mediolanen-

si, & ex lib. Pontificum Platina Cremonensis, & ex

episcopo eius, & vt constat ex quadam scriptura in

quodam saxo sculpta. Para. & ex Memoriali Episcopo-

rum Bergomi laura Clarensi. Rursus ex cap. 19. eius-

dem primo partu. In adalberto Carmalio nobili ciuis

Bergomensij vineam collabentem, ciuitatemque ipsam

in ad Regem conuulsam, ac dirutam reformauit: tem-

plumque in Priu meo, quod antea B. Agneti dicatum

fuit in Parochiale, illud amplificans Cathedrali templi

6. Vincentij martijru constituit, & Canoniam. Postea

medicis Canonorum numerum canonice S. Alexandri

in recentiorum Canoniam prædixam S. Vincentij trã-

mutauit, & ibi iuxta apostolorum Regulam, vt antea in

canonica D. Alexandri debebat, si si quique vixerent,

conuincat. & hoc facti anno Christi 1506. & Episcopatus

suu anno secunda. Rursus ex cap. 23. eiusdem i. par. In

hanc vineam intravit Regisfredus, qui hanc non more

antiquorum suorum regulariter gubernauit, sed t au-

quam pulter mercenariu, ad quem non pertinebat de

uita, canonicos suos ex Regulari, & honesta valde ad

scularium, nunquam liberam vitam transire, eosque va-

gari permisit. Hoc factum est anno Christi 1012. & Pon-

tificatus sui 15. mensis 7. quo anno è vita migravit die

11. Decemb. Hæc ex dicto memoriali.

Præfix etiam huius auctoris testimonio ad ma-

giorem dilucidationem historię, & veritatis aliud

testimonium ex canonice Regulari acceptum, sed

ab eo, qui eadem Bergomenis Ecclesię monimē-

ta diligentiſſime illustrauerat, Iohanne Philippo no-

dro ex lib. 3. cap. 24. acceptum, quod sic habet:

Canon Episcopi Bergomenſis erant canonici regulares: le-

gunt autem in antiquo scriptura ipsius Ecclesia, quod

primo vuebant in communi iuxta morem ierofolymita-
na Ecclesia, sub S. Narnio, & Viatore Episcopi, & po-
ſtea tempore Syluestri Papa. floruit sub S. Proiectio
Archidiacono, & tempore S. Ambrosij sub S. Iacobo Mar-
tyre: deinde tempore Imperij Longobardoru Regu floruit
sub S. Iohanne Episcopo, & Martyre, tandem sub S. Adal-
berto Episcopo, & Cardinale. In ipſo Episcopatu adhuc
est refectorium canonicorum, & Regula Patru Auguſti-
ni in choro Ecclesia. Hæc Io. Philippus, qui cū Ber-
gomi eſſet, quando iſta ſub anno 1529. ſcribebat,
& fateatur tunc temporis Refectorium Canoni-
corum, & Regulam D. Auguſtini in Episcopatu,
& Ecclesia Bergomenſi viſa, duo mihi euidenter
probat. Alterum, Regularem obſeruantiam in
aliqua ſaltem dictarum Eccleſiarum (duæ quip-
pè erant Eccleſiæ, S. Alexandri vna, S. Vincentij
altera) longius poſt annum 1012. durauitſe, al-
terum, canonicos Bergomenſes, canonicos Regu-
lares, ac ſub B. Auguſtini Regula degentes ve-
rè exiſtiſſe: non autem canonicos communem
vitam ſponte, & ſine votorum emiſſione ducent-
es, vt recentiores ſcribunt.

PRATER verò ſupradictas maiores Eccleſias SS. VI.
Alexandri, & Vincentij, aliud erat Collegium
noſtrorum canonicorum perantiquum S. Geor-
gij de Spino, cuius nunc etiam veſtigia cum Ec-
cleſia extra ſuburbium S. Leonardi cernuntur, de
quo in præallegato libro de Vine Bergomenſi
pag. 2. cap. 48. hæc habes: Militabat etiam Deo in
hac vinea in temporibus (ſcilicet anno 1319. venter abſit
Domnus Melchior de Trarufu, Prior monaſterij S. Geor-
gij de Spino fundati extra portam Colonij, Ordinis
Canonicorum Regularium, qui anno ſequenti videlicet
1320. principium dedit conſortio Carceratorum Bergo-
mi. Hæc ex primo, & ſecundo capite regula ipſius con-
ſortij, & ex alijs ſcripturis antiquis.

In eadem Ciuitate Bergomenſi eſt cœnobium
Abbatiale S. Spiritus noſtræ congregat. ex quo
viros ſanctitate, & doctrina illuſtres habuimus,
de quibus inferius.

In Ciuitate Cremonenſi eſt cœnobium Abbatia-
le S. Benediccti noſtræ congregationis, cum non-
nullis Parochijs ſibi ſubiectis, de quo in congre-
gatione Lateranenſi.

In Diceceſi Tridentina, quæ licet ſit in Comi-
tatu Tirolis, & extra dominium Venetorum, eſt
tamen in Patriarchatu Aquileienſi, cuius ſuffra-
ganeus eſt Episcopus Tridentinus, duæ ſunt inſi-
gnes Præpoſituræ Canonicorum Regularium,
de quibus ex actis viſitationum Illuſtriſſimi, &
Reuerendiſſ. DD. Card. Madrucij Episcopi
Tridentini hæc pauca accepi. In Diceceſi Triden-
tina ſunt duæ Præpoſituræ Canonicorum Regularium
ſancti Auguſtini, altera ſancti Michælis ad decem
millaria, a ciuitate diſtans: altera S. Maria ad portam
clauſam vulgò Grius nuncupata. Harum Præpoſi-
turæ ex ipſarum gremio eliguntur, & vſum
mitra, & baculi obtinent.

CAPVT VIGESIMVM SEXTVM.

De Ecclesia Mediolanensi, & alijs Ecclesijs, & Collegijs Canoniorum Regularium existensibus in toto Dominio, & Metropoli Ducatus Mediolani.

Um ex multorum probate factis fidei Autorum relatione docuerimus, canonicum institutum, secundum quod Beatissimus Pater Augustinus factus Hipponensis Episcopus illius ecclesie canonicos reformavit, illum in Italia, & praesertim apud Insulubres in Ecclesia Mediolanensi didicisse, rem superfluum agere videremur, si Mediolanensem Ecclesiam ab institutione regularem fuisse pluribus confirmare niteremur, quod nunc admodum censemus, solum est, duas olim fuisse Mediolani maiores Ecclesias, quae pro temporum vicissitudine pro Cathedralibus deserviebant, alteram S. Teclae, S. Ambrosij alteram, & quidem posterior nunc etiam superest proprio nomine retento. Verum prior solo aequata in eam magnificentissimam, & propè admirabilem formam, quae nunc cernitur renouata, quaeque nunc sola Ecclesia Metropolitana reputatur. Caterum in utraque per multa tempora canonicorum regularium instituta viguisse, probatione non indiget. Nam quod ad Ecclesiam S. Ambrosij spectat, illius canonici usque ad tempora Io. Andree Clementinarum Glossatoris Regulares erant. Vide quae ille notat in Clementina prima, in verbo Monasterijs, de electione. obiit autem Io. Andree anno 1348. ex Cardinali Bellarm. in lib. de Scripioribus Ecclesiasticis: postea vero ex regularibus facti sunt seculares. De Ecclesia S. Teclae minor potest esse difficultas, cum in antiquo Pontificali pro forma solemnium professionis à canonicis regularibus emitti solita, reposta fuerit forma professionis canonicorum ipsius Ecclesiae S. Teclae. Ferunt etiam inueniri adhuc cartulas professionum quorundam illius Ecclesiae canonicorum, quas tamen non vidi, sed ex relatione viro- rum fide dignorum didici, qui illas fatebantur vidisse: sed & S. Carolus Borromaeus eiusdem Ecclesiae Archiepiscopus maxime laboravit, ut illam ad primum institutum quadantenus saltem reduceret, quod canonicos Mediolanenses olim regulares fuisse authenticis documentis didicisset, prout in illius vita habes. Quo verò tempore ca-

nonici dicte Ecclesiae ex statu regulari ad seculares defecerint, haecenus non inueni: suscipior tamen circa annum 1000. id accidisse, quod coniectari licet ex his, quae pro Ecclesia Mediolanensi reformanda gessit B. Petrus Damiani.

Præter verò Ecclesiam ipsam Metropolitanae alia multa recentur canonici Ordinis collegia, quorum nonnulla, vel ex regularibus secularia sunt effecta, vel canonicis delectata, ad aliorum ordinum regulares transferunt: Alia verò licet valde pauca primum regularium canonicorum institutum adhuc retinent. Ex his Primum est collegium S. Laurentij vetustissimum, & incolat S. Aquilini Colonienfis canonici, & martyris, & tandem illius reliquijs decoratum, nunc factum ex regulari seculari.

Secundum est S. Stephani in Brolio nuncupatum, cuius Praeposito, & fratribus Innocentius III. in hunc modum scribit: Innocentius Episcopus servus servorum Dei, Praeposito, & fratribus S. Stephani in Brolio, &c. Cum pro dilecto filio Al. Marcellino Sacerdote nostro preces vobis misissemus apostolicas, & preceptum, ut ipsum in fratrem vestrum, & canonicum recipere deberetis, titulati Ecclesia vestra hoc in ius praedictum fieri asserentes, ne procederet. &c. Infra. Si verò (quod non credimus) mandatum nostrum nolueritis adimplere, noveritis nos dilecto filio Gualtero de Arveg. Canonico Mediolanensi in mandata dilecti, si vos ad ea, quae praemisimus, exequenda per consuetudinem Ecclesiasticam, appellatione remota, compellat. Habetur haec epistola in 2. lib. epistoliarum Innocentij III. pagina 426. sed & illud etiam collegium ex regularibus ad seculares defecit.

Tertium est S. Satyri in quo antiquius fuisse duplex collegium (sicut etiam apud sanctum Ambrosium) alterum canonicorum regularium, alterum monachorum, Basilus noster Sirenius authenticis scripturis, quas apud se habet, perhibet comprobari, quas scripturas, quoniam ego non vidi, apud illum sit fides.

Quartum S. Barnabae extra portam Tonsam, in quo stetit Canonici regulares sub regimine Prioris usque ad annum circiter 1500. fateor, qui illos vidit Augustinus Ticinensis, dum monasterij nostri Caloretani apud Mediolanum Praeceptorum teneret, in secunda parte sui Dilucidarij Christianorum Religionum, & Syluester Martolicus in historia omnium Christianarum Religionum libro quinto, pagina 599. postea vero canonicis deficientibus, clericis regulares Congregationis S. Pauli Decollati subintroducti, sui Ordinis prima fundamenta ibidem ponentes, Barnabae sunt exinde nuncupati.

Quintum S. Mariae de Crescentiaco, tertio ab vrbe miliario versus Orientem positum, quod est vetustissimum, & caput congregationis olim extitit, ut & praclarissimum viro- rum seminarium, inter quos duo Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinales fuerunt. nunc nostrae Lateranensis congre-

congregatione ritum, de quo infra dicendum est.

Sextum S. Georgij de Brinate apud Ticinum antea ad civitate miliario remotum, quod Vrbani Pontificis huius nominis Tertius ex Patris familia de Cribellis in suo alodio Patris Mariani, & bonis patrimonialibus dotatum, Canonicis Regularibus sanctae Mariae de Crescentiaco donatum, quod nunc etiam, Deo adiuvante, canonici nostrae congreg. tenent: de quo infra in congre. Lateranensi.

Septimum est monasterium S. Petri de Vimo, quod olim pifissimus Pontifex, & in ordinem canonicorum summo perpropens, in alodio proprio excitavit, & bonis patrimonialibus suis locupletavit teste Senerino Calco in quadam epistola ad Io. Cribellum eiusdem collegij S. Petri de Vimo Praepositum, quae praemittitur libro Epistoliarum Corradi Mediolan. cuius est titulus: Innocentius pro ronalib. & erudito Dei predicatore & canonico Regulari contra quendam fratrem in Vrbe. Ex qua tenet epistol. habetur canonicorum in monasterio sub Praeposito item regulares usque ad annum saltem 1478. quo anno ab eis impetitis, permissis. Praepositus eiusdem monasterij capitulo Provinciali apud Papiam anno 1470. celebrato interfuit, ac in eo inter Definitores capituli renunciatus. Nunc locus canonicis delectatus, monasterium destructum, Ecclesia vix superest, & bona illius, quae maxime praesentis rodularum, commendata.

Octavum est monasterium Campi mortui nunc apertum, à nobilissima familia de Mantegarij fundatum, constitutum in eo Canonicis Regularibus, qui per multa tempora illud tenuerunt. Nam & in saepe memorato capitulo Papiensi huius monasterij, & illius Prioris mentio habetur. Sed quoniam est de iure patronatus familiae de Mantegarij, neque alij, quam canonici Regulariter prof. si ex fundatoris dispositione instituti Prioris, patronis reclamantibus, à vicis secularibus est commendatum, & disciplina canonica penitus sublata.

Nonum est Abbatiale cenobium nostrae congregationis de Caloreto 2. ab vrbe miliario versus Orientem à Religiosissimo viro Petro de Taccijs anno 1405. fundatum, de quo supra congre. Lateranensi.

Decimum est abbatiale cenobium S. Mariae Praesentis nostrae congregationis inter praecipua Mediolanensi collegia Regularium numerandam, à venerabilissimo D. Celso Dugnano Abbate Generali suo persilio magnificentissimo auctore, & ipsius fabricis, tam pro usu canonicorum, quam etiam ad excipiendos hospites, cui operi praefatus Gabriel Citadinus, qui nunc eidem monasterio praesertim Abbas dignissimus non parùm contulit, de quo in congre. Lateranensi similiter dicemus.

Vndecim... Agatha... gularis, illa... bus propri... bus statim... pa II anno... cez recepti... gorius VII... & Calistus... us, Vrbanus... multis, ijsq... runt. Inter... lius Ecclesi... vus mitra, &... tificatum, &... cessum firm... per annos... na canonice... in privilegio... nonas Febru... teris nostrae... apollatas ce... buj unque t... ferum dilect... stery S. Agat... bernati, qui... nonici Later... rum apostoli... ausi mai n pr... uerint, derog... Lateranensi... beri volumus... se sineque loc... potentes per... minus per emp... paulatim zel... eadem cano... In eadem... S. Petri sept... civitate parti... gomeni sub... Lateranensi... In eadem... chialis, in qu... vno conuerso... cenobio sub... In eadem c...

congregatione unitum &c quo infra dicendum erit.

Secundum S. Georgij de Brinate apud Ticinum anno 20. a ciuitate milliaro remotum, quod Urbanus Pontifex huius nominis Tertius ex Patria familia de Cribellis in suo alodio Paterno fundauit, & bonis patrimonialibus dotatum, Canonicis Regularibus sancte Marie de Crescentio donauit, quod nunc etiam, Deo adiutore, canonicis nostrae congreg. tenent. de quo infra in cong. Lateranensi.

Septimum est monasterium S. Petri de Vimo, quod idem piissimus Pontifex, & in ordinem canonicum summo per se propensus, in alodio paterno excitauit, & bonis patrimonialibus funditus locupletauit teste Suerino Calco in quadam epist. ad Io. Cribellum eiusdem collegij S. Petri de Vimo Praepositum, quae premitur libro Eusebij Corradi Mediolanen. cuius est titulus *de vita & reuerentia & eruditione Dei predicatore & Domini Capicij Regulari contra quendam fratrem eiusdem*. Ex qua etiam epist. habetur canonicos reg. in monasterio sub Praeposito item regulari vix; ad annum saltem 1478. quo anno ibi est impellus, permansisse. Praepositus eiusdem monasterij capitulo Provinciali apud Papiam anno 1540. celebrato interfuit, ac in eo inter Dofiniores capituli renunciatus. Nunc locus canonicis desinitus, monasterium destructum, Ecclesia vix superflita, & bona illius, quae maxime praesentia reddunt, commendata.

Octauum est monasterium Campi mortui non aptum, a nobilissima familia de Mantegaj fundatum, constitutum in eo Canonicis Regularibus, qui per multa tempora illud tenuerunt. Nam & in saepe memorato capitulo Papiensi huius monasterij, & illius Prioris mentio habetur. Aed quamquam esse de iure patronatus familiae de Mantegaj, neque alij, quam canonicis Regularibus profecti ex fundatoris dispositione possent in futurum Prioris, patronis reclamantibus, nec secularibus esse commendatum, & diuina canonica penitus sublata.

Nonum est Abbatiale cenobium nostrae congregationis de Casoreo 2. ab vrbe milliaro fere portam Orientalem à Religiosissimo viro Petro de Tancisano 1407. fundatum, de quo in cong. Lateranensi.

Decimum est abbatiale cenobium S. Mariae Palianis nostrae congregationis inter praecipua Mediolani collegia Regularium numerandum, à Reuerendissimo D. Celso Dugnano Abbate Generali suo persilio magnificissimo auctum, & alijs fabricis, tam pro vfu canonicorum, quam etiam ad excipiendos hospites, cui operam praerulo Gabriel Citadinus, qui nunc eidem monasterio praestit Abbas dignissimus non parum contulit, de quo in cong. Lateranensi similiter dicemus.

Vndecimum est S. Celsi congreg. S. Saluatoris Bononiensis, quod illis concessum fuit à Paulo IV. an. 1548. per suas datas 3. idus Martij, erat Ord. D. Benedictij, ex lib. taxarum Apostolicarum.

Duodecimum tandem loco numerari potest collegium sacrarum Virginum canonicarum S. Mariae Annuntiate nostrae cong. quod & regularis vitae sanctimonia, & virginum primae nobilitatis numero cum primis floret.

In ciuitate Cremonensi Ecclesia collegiata S. Agathae, cuius Praepositus vtitur insignibus Pontificalibus, à prima fundatione fuit canonica regularis, illam enim pij quidam ex Cremonensibus, proprijs sumptibus exererunt circa annum salutis 1080. cuius regimen canonicis regularibus statim commiserunt. Eam vero Urbanus Papi II anno 1096. sub protectione Sedis Apostolicae recepit, quam ipse ac illius praedecessor Gregorius VII. nec non etiam successores Paschalis, & Calistus Secundi, Eugenius, Alexander, Lucius, Urbanus, Caelestinus, Innocentius III. & alij multis, iisque amplissimis priuilegijs communicauerunt. Inter quae praecipuum, quo nunc etiam illius Ecclesiae Praepositi vtiuntur, est priuilegium vsus mitrae, & baculi, & aliorum habituum pontificalium, quod ab Alexandro, & Lucio III. concessum firmavit Urbanus III. In dicta Ecclesia per annos circiter quadringentos viguit disciplina canonica sub regula D. Patris Augustini, nam in priuilegio quod Nicolaus V. anno 1452. tertio nonas Februarij Reктору nostro Generali, & ceteris nostrae cong. Praelatis contra fugitiuos, & apostatas concessit, sic habetur: *Praelatis vero quibuscunque tales suscipiuntibus, ac recipiuntibus, praesertim dilecto filio Bono de V. Sirellis Praeposito Monasterij S. Agathae Cremonensis per Praepositum soliti gubernari, qui ut asseritis nonnullos ex dilectis filijs Canonicis Lateranensibus praetextu quarundam litterarum apostolicarum recipere tentat, quibus literis etiam nisi motu proprio, & ex certa scientia à nobis emanauerint, derogamus, illisque omnino quoad Canonicos Lateranenses praedictos annullamus, & pro infectis haberi volumus. Quatenus eosdem canonicos fugitiuos à se suisque locis penitus, & omnino expellere intra competentes per vos eis, & eorum singulis praesentibus terminos peremptorios studeant, & procurent &c.* Verum paulatim zelo disciplinae canonicae frigescente, eadem canonica ex regulari effecta est secularis.

In eadem ciuitate, est cenobium Abbatiale S. Petri septem Ecclesias Parochiales partim in ciuitate partim in Diocesi Cremonensi, & Bergomensi sub se habens, de quo in nostra cong. Lateranensi.

In eadem ciuitate est Prioratus S. Pauli Parochialis, in quo prior cum duobus canonicis, & vno conuerso resident, eidem tamen Abbatiali cenobio subiectus, & vnitus.

In eadem ciuitate, siue in illius Suburbij erat

per-

perantiquus Prioratus conuentualis, seu monasterium S. Mariz de Valle Viridi, congregationis, vt opinor, canonicorum Regularium Vallis Viridis nuncupate: nam dictam congregationem in Prouincijs Galliarum, & Italiae, ac etiam vtriusque Siciliae, vris, & monasterijs, non parū fuisse dilatam testatur Syluester Maurolicus in suo libro quem mare Oceanum omniū Religio- num aditulauit pagina mihi trigesima octaua, vbi data opera de hac congregatione scribit, & inter alia illius monasteria, illud de quo nunc agimus, nominatim recenset, hoc insuper addēs, prædictam congregationem non solū collegijs canonicorum, verum etiam Sacrarum Virginum Canonissarum in Italia olim abundasse: quæ res suspicandi anam præbet, alterum monasterium Sanctimonialium eiusdem ciuitatis Cremonæ, quod Vallis Viridis dicitur, ab antiquo tempore Canonissarum dictæ congr. extitisse: quibus nihilominus deficientibus, moniales Ordinis Cisterciensis ad illud sunt translatae.

In eadem ciuitate siue in eius suburbijs, erat Prioratus S. Pelagij Ordinis canonicorum regularium S. Marci, cuius Prior nouissimus fuit M. Hieronymus Vida Cremonensis, postea Prior S. Syluestri apud Tusculanum à nostro Abbati cœnobio Romano S. Mariz Pacis pendentes, de- mum Albæ Episcopus, nunc Seminario clericorum ciuitatis Cremonensis vnitus.

In ciuitate ac Diocesi Laudensi fuisse olim monasteria canonici Ordinis non pauca, indicio esse potest Visitator, qui in capitulo Prouinciali Papiz habito pro solis monasterijs in Episcopatu Brixien. & Laudem. existentibus fuit desti- natus, nam in actis illius capituli sic legitur: *Dominus Præpositus monasterij S. Io. de foris Brixia visitate debeat, & teneatur omnia monasteria, Ecclesias, & loca existentia in ciuitatibus, & Diocesis Brixien. & Laudensi. Verum quæ clades ciuitatem cum illius Diocesi contriuerint, ex hoc accipe, quod non solum omnia monasteria prædicta, verum etiam illorum nomina funditus ac penitus deleuerunt, est nunc in eadem ciuitate monasterium S. Romani Patrochiale nostræ congr. cum Abbatia S. Mariz de Riolo sibi vnita, de quo in Lateranensi congregatione sermo rediit.*

IV.

In Ecclesia Papiensi per S. Syrum Marci Euan- gelistæ discipulum fundata clericis more Apo- stolico in communi videntes institutos, præter Augustinum Ticinensem, alij quoque autores non ignobiles affirmant, & sane ita dicendum esse conuincunt quæ de communi vita clericorum primitiue Ecclesie superius tradidimus, v. que ad Vrbanum I. & Syluestrum I. inter omnes clericos seruata, nec illud omitendum quod Si- gonius lib. 10. de Episcopis Bononiensibus in Actis Ioannis Episcopi narrat celebratū, videlicet anno 872 apud Ticinum Concilium, ac in eo definitum, vt Episcopi proximum Ecclesie clau-

strum instituerent, in quo ipsi cum clero regula- riter Deo militarent. Recensentur in ciuitate ac Diocesi Papiensi collegia canonici Ordinis non pauca, quorum nonnulla vel penitus extincta, vel illorum domus ad alios Ordines transita: quædam verò nunc etiam sub regulari disciplina perseverant, hæc autem sunt:

Primum Regale cœnobium D. Petri in Cælo aureo sanctissimi Patris Augustini Reliquiarum thesaurum inestimabili ornatum, & locupletatū, quod semel sub Regula canonica fundatum, per summam rerum vicissitudinem in situ canonico- rum regularium semper tenuit de quo libro I. in fine plura dicta sunt, sed plura adicienda, quæ in libro sequenti de congregatione Lateranensi referemus.

Secundum S. Iuentij eiusdem ciuitatis, quod collegium circa annum 1100. à quodam nobili ciue Papiensi ex familia de Cancus reu- sit institutum ea lege, vt in eo Præpositus cum septem canonicis regulariter & communiter vi- uerent, secundum regulam B. Patris Augustini, Extant Innocentij III. litteræ ad Præpositum, & fratres S. Iuentij, quibus quendam clericum in fratrem, & canonicum recipi mandat, & locum ei, & stallum in choro assignari, & etiam benefi- cium. Vnde suspicari possumus illos temporibus Innocentij III. iam à regulari obseruantia rita- atos, quanquam non taliter, vt præbendas desi- gnatas haberent: siquidem pro illo clerico, quem in canonicum recipere volebant, sex alios in canonicos admiserant, vt ex forma dictarum litem- rarum patet. Illud collegium nunc seculare pe- nitus est effectum, in quo Præpositus cum paucis canonicis residere solet. Litteræ Innocentij habentur lib. I. pag.

Tertium fuit S. Ioan. de Cimiterio in Subur- bio ciuitatis Papien. quod licet nunc solo sit re- quatum, ac penitus extinctum, constat nihilominus fuisse monasterium canonici Ordinis non ignobile, quod Lucius & Innocentij III. suis pri- uilegijs confouere, & sub protectione Sedis Apost. recipere non sunt designati. Habetur pri- uilegium ab Innocentio III. eidem monasterio ad exemplum alterius à Lucio illius prædecessore concessum lib. I. epistolularum pag. 230. cuius ex- emplum hic subijcere non abs re futurum existi- maui. illud eiusmodi est:

Innocentius Episcopus etc. N. Præposito S. Ioanni de Cimiterio, eiusque fratribus tam præsentibus, quam futuris canonice substituendis in perpetuum, esse sum- tulla postulantibus etc. & infra, & præfatam ecclesiam S. Ioannis in Papiensi suburbio sitam, in qua domus mancipati estis obsequio, ad exemplum solis, rectoris Lucij Papa prædecessoris nostri sub B. Petri, & vniuersi appro- batione suscipimus & presentis scriptis pagina com- munimus, statuimus vt ordo canonicus qui in eadem Deum, & B. Augustini regulam in eadem Ecclesia obser- uatur esse dignoscitur, per petus ibidem temporibus re-

non est au-
nicorum re-
O Cato
strum
solus Mag-
Vercellenti-
centio Bel-
269, vbi se-
ep. 99. &
10. scilicet
ibi duo hie-
not. B. Euse-
norem B. Pe-
præsertim
miliaribus,
Magni cum
& tamulari
cap. 162. &
14. cap. 3. in
strum Nou-
lib. 2 pag. 23
castri Mont-
rant castro
olim specta-
Porro eadem
norem S. An-
tibus cano-
ne nomi-
quatuor fu-
spicuos, qu-
liar exiit
cus regulari
& deinde E-
agitur 1. du-
nensis suble-
lib. de vris
103. illum
cum fuerit
perior. nan-
an. 537. vt in
540. vt Bar-
fuit. Alter
to sancti Pa-
mente ad pa-
Carolus, qu-
confpicui, pr-
ro apud Pari-
num Papien-
primus fund-
commoratus
ccelo aureo f-
Arclaten. S.
Magni, quen-
nilius inter a-
edendū cura-
mus: Alteran-
cui & mona-
vrbem delega-
cedendum congre-

Quartum fuit sancti Marcelli in eadem Ciui-
tate, quod erat Præpositura, & erat membrū
congregationis S. Crucis Mortariensis, vt con-
stat ex privilegijs Vrbanij Papæ III. & Benedicti
VIII. Præpositus, & canonicus Mortariensis clar-
issimus quibus illius Ecclesie specialis mentio
habetur in hoc monasterio manserunt canonici
Mortariensis etiam postea quam illorum caput
nostræ Congregationi fuit per Sedem Aposto-
licam vnitus, vique ad annum millesimū quin-
quesagesimum, & supra, quos Augustinus Ticin-
ensis, quæ ad hoc ætas post illud tempus superui-
uit, præfatus in eodem monasterio, & in habitu
conuentuum regularium incedentes vidisse, &
conuenit eorum regulam ipsam Mortariens. cum
monibus suis membrū fuisse nostræ cōgregati-
onis per Sedem Apostolicam vniti: tamen vnio
ipsum hoc monerium, sicut & multa alia ob-
poreuerunt violentam effectum habere non po-
tuerunt: unde tandem illius regulares defecerunt,
& hinc commendata, manē ibi pauci clerici se-
culares.

Quintum fuit S. Victoris foris portam nouā
ciuitatis, & membrū eiusdem S. Crucis
Mortariensis, sub titulo præposituræ, cuius in di-
cunt privilegijs mentio habetur, & in quo canoni-
cos Mortariensis in habita vique ad prædicta
tempora fuisse testatur idem Ticinensis, qui il-
li vixit, quod postmodum successu temporis
similiter perijt, illius bonis cōmendatis. Extant
quædam scripturæ in Archivo nostro Romano
sub hac Præposituræ spectantes.

Sextum est Prioratus olim conuentalis S. Spiritus
de Colibina dictæ Ciuitatis, qui temporibus
Alexandri VI. & Iulij II. iam erat conuentu desi-
tens, & eisdem alicui commendatus. Extant
in eodem Archivo nostro S. Mariz de Pace Ro-
mano quamplures litteræ Apostolicæ ad illum
spectantes, cui bullis plumbeis, quas vidē, & legi,
nunc est Xenodochium puerorum Orphanorū
eiusdem Ciuitatis Papiensis.

Septimum est monasteriū S. Petri herbe ama-
re nuncupati, quod an esset in Ciuitate Papiensi,
aut in Comitatu nescio: quia illius mentionem in
sola libris taxarum Cameræ Apostolicæ inueni,
sub titulo monasterij Ordinis S. Augustini, quod

...letero rega...
...ciuitate ac...
...Ordinis tot...
...us extensa...
...es translat...
...ari discipul...
...etri in Calo...
...Reliquiarum...
...locupletati...
...ndacum, per...
...tutu canon...
...quo libro l...
...ficienda qua...
...e Laterana...

...itatis, quod...
...odam nobi...
...ancia tunc...
...epositus em...
...m muniter ve...
...is Augustin...
...positum, ubi...
...clericum in...
...bas, & locu...
...etiam benef...
...temporib...
...uamta reu...
...benda del...
...lerico, que...
...ex alio in ca...
...ctarum ho...
...seculare po...
...tus cum pu...
...ra Innocen...

...Quantum fuit...
...Sancti Marcelli...
...in eadem Ciui...
...tate, quod erat...
...Præpositura, &...
...erat membrum...
...congregationis...
...S. Crucis Mortariensis...
...ut constat ex...
...privilegijs Urbani...
...Pape III. & Benedi...
...cti XII. Præpositus...
...et canonicus Mortariensis...
...claris in quibus...
...illius Ecclesie...
...specialis mentio...
...habetur in hoc...
...monasterio manserunt...
...canonici Mortarienses...
...etiam postea quam...
...illorum caput...
...nostræ Congregationi...
...fuit per Sedem...
...Apostolicam vnitus...
...tamen vnio...
...quoad hoc...
...memorandum...
...sicut & multa...
...alia ob potentiorum...
...violentiam effectum...
...habere non potuit...
...vnde tandem...
...canonici regulares...
...desecerunt, & boni...
...commendata manebat...
...ibi pauci clerici...
...seculares.

...Quantum fuit S. Victoris...
...foris portam nouam...
...cuiusdam ciuitatis...
...et membrum eiusdem...
...S. Crucis Mortariensis...
...sub titulo præpositura...
...cuius in dictis...
...privilegijs mentio...
...habetur, & in quo...
...canonici Mortarienses...
...in habitu vsque...
...ad supradicta...
...tempore fuisse...
...testatur idem...
...Ticinensis, qui...
...illud vult, quod...
...postmodum successu...
...temporis similiter...
...perijt, illius bonis...
...cõmendatis. Extant...
...que eadem scripturæ...
...in Archiuo nostro...
...Romano ad hanc...
...Præposituram spectantes.

...Sextus est prioratus...
...olim conuētualis S. Spiritus...
...de Collubina dictæ...
...Ciuitatis, qui temporibus...
...Alexandri VI. & Iulij II. iam...
...erat conuentu deservatus...
...et eisdem archiepis...
...commendatus. Extant...
...in eodem Archiuo...
...nostro S. Marie de...
...Pæce Romano...
...quæ plurimæ literæ...
...Apostolicæ ad illum...
...spectantes, cum...
...bullis plumbis, quas...
...vidi, & legi. Tunc...
...est Xenodochium...
...puerorum Orphanorum...
...iustitiam Ciuitatis...
...Papiensis.

...Septimum est monasterium...
...S. Petri herbe amaræ...
...in eadem Ciuitate...
...Papiensi, cuius...
...Comarum nescio...
...quia illius mentionem...
...in solo libro...
...taxarum Camere...
...Apostolicæ inueni...
...sub titulo...
...monasterij...
...Ordinis S. Augustini...
...quod

non est ubium intelligendum de ordine canonicorum regularium.

VI. **O**ctauum est Præpositura S. Albini apud castrum Mortariæ. hanc Præposituram Carolus Magnus fundauit in honorem S. Eusebii Vercellensis Episcopi & Martyris, tradente Vincentio Beluacensi lib. 23. Speculi historialis cap. 169. vbi scribit: Hortans igitur B. Albino cum cetero Ep. opus & Abbatibus, vt in Ecclesia ibi fabricaret, & in eo sectorum corpora sepeli iunctur, fabricate sunt ibi dua Ecclesie, vna in sua Regia, qua dedicata est in honorem B. Eusebii Vercellensis: altera in iussu Regum in honorem B. Petri. Plura ibi profecuntur Beluacensis præsertim de duobus socijs, & Carolo Magno familiaribus, Amico, & Amelio, in cõgressu Caroli Magni cum Rege Desiderio ibidem interfecis, & tumulatis, de quibus illud consule. ac etiã supra cap. 162. & D. Antoninum 2. parte Historiæ tit. 14. cap. 3. in principio & nouissime Carolum nostrum Nouariensem Episcopum in sua Nouaria lib. 1 pag. 23 & sequentibus, nam ea pars agri, & castri Mortariensis, in qua prædictæ Ecclesie fuerant exstructæ, ad Episcopatum Nouariensem olim spectabat, quæ nunc Vicenaniensi subditur. Porro eadem Ecclesia temporũ successu in honorem S. Albini Episcopi, & Confessoris, curantibus canonicis regularibus, fuit dicata. Verum ne nominũ æquiuocatione decipiatis, aduerte, quatuor fuisse Albinos, sanctitate & doctrina cõspicuos, quorum duo eidẽ Carolo noti, & familiares exiterunt. Primus fuit S. Albinus canonicus regularis, & Abbas monasterij Translaentis, & deinde Episcopus Andegauensis, cuius festum agitur 1. die Martij. hic Cõcilio Tertio Aurelianensi subscripsit, quare decipitur Trithemius in lib. de viris illustribus Ordinis S. Benedicti cap. 103. illum inter monachos D. Benedicti referens, cum fuerit S. Benedicto coartancus, & ætate superior. nam Concilium Tertium Aurelianense an. 537. vt in volumine 2. Conciliorum, vel anno 540. vt Baronius tom. 7. sub illo anno, celebratum fuit. Alter fuit Scotus siue Hybernus ex insituto sancti Patritij, quem cum socio nomine Clemente ad partes Galliarum applicentem, idem Carolus, quod essent viri sanctitate & doctrina conspicui, primũ honorificè suscepit, mox altero apud Parisios retento, alterum nomine Albini Papiam misit, qui & Ticinense Gymnasũ primus fundauit, in monasterio sancti Augustini commoratus, quod monasterium sancti Petri in celo aureo fuisse reor. Hæc habentur ex historia Arelatensi. Sed clarius ex libro de Gestis Caroli Magni, quem paucis abhinc annis Henricus Canisius inter alios libros Antiquarum lectionum edendũ curauit, in cuius libri initio serẽ ita legitur: *Alterum verò nomine Albini in Italia direxit, cui & monasterium S. Augustini iuxta Ticinensem Urbem delegauit, vt illic ad eũ, qui valuisent, ad discendum congregari potuisent.* Tertius autem exiit

Albi-

Albinus Alcuinus Anglus, quæ ad Carolū Magnū pro Rege Anglorū legatione functum, ille apud se retinuit, & monasterio Turonensi præfectum in honore habuit, qui iussu Caroli Magni homilias Parrum in vni collegit de quodam autō libri de Rebus Caroli Magni loco citato ita subiungit: *vidit autem Albinus de natione Anglorum, quem gratanter sapentes viros sapientissimos Regum Carolus suscipere, concessit natus, &c.* Hunc Albinum nonnulli eundem esse putant cū illo, cuius meminit Beda in Proœmio Historiæ gentis Anglorū, quod creditur difficile videtur: nam ille, cuius Venerabilis Beda ibi meminit, S. Theodori Episcopi & Adriani Abbatis discipulus fuit, & iam ætate grandævus, & Abbas Reuerendissimus erat, quo tempore Beda librum illū scribebat, nimirum anno Domini 731. ex proœmio, & ex fine illius historiæ apparet. Ceterum Carolus Magnus anno septingentesimo quadragésimo sexto natus est, & anno 814. septuagésimo octavo obiit, ex Epitaphio illius Masulæ in scripto cuius meminit Baronius tomo nono sub anno octingentesimo decimo quarto, numero octuagesimo. Ad hæc Albinus ille Caroli Magni notissimus circa annum Domini 778. eodem Carolo magno Imperante, & iam apud Longobardos regnante, potissimum florebat, vt ex Continuator historiæ Angliæ ipsius Bedæ deducit Baronius, sub eodem anno 778. numero 13. & sequentibus. quo tempore necesse erat Albinum illum, cuius Beda in Proœmio librorum suorum meminit, aut vita functū, aut senio propemodum confectum extitisse. Demū Albinus, quem Beda memorat, Beatorum Theodori & Adriani discipulus fuit: Albinus, Carolo familiaris non Theodori, & Adriani in Cantuaria, sed Egherti Eboraci discipulus fuit, vt ille met epistola sua ad Carolū Magnū fatetur, cuius verba notauit Baronius sub eodem anno 778. numero 14. quare puto, duos fuisse Albinos natione Anglos, alterum Bedæ Synchronum, & forsan ætate maiore, qui Adriano in munere Abbatiali apud Cantuariam successit: alterum Iuniorem, qui Eboraci Gymnasium aperuit, & postmodum in Gallias migravit, vt sint numero quatuor eiusdē nominis, Primus Episcopus Andegauensis, Secundus Anglus, discipulus S. Theodori & Adriani, Abbas Cætuariensis. Tertius discipulus Egherti, qui sub Carolo magno in Gallias migravit, & Turonensi monasterio est præfectus. Quartus Scotus, sive Hybernus, qui cum socio Clemente in Gallias veniens, Papiam esse destinatus. Hos Albinos Historici confundentes sæpè decipiuntur ac decipiunt, nam Albinus, qui apud Papiam Carolo adfuit, Albinus Andegauensis esse non potuit, qui multo ante vita excefserat: neque etiam fuit Albinus Alcuinus, qui apud Turones mansit, sed Albinus Scotus, quem Vincentiū per errorem, Episcopum vocare arbitror, illum An-

degauensem cum isto confundentem non fuisse & hic IV. Albinus ad Episcopalem dignitatem promotus, quod esse potuit, ob præcipuum illius doctrinam, & sanctitatem. Porro sanctus Albinus, cui prædicta Ecclesia prius sancto Eusebio nuncupata, postea fuit dicata, est S. Albinus Episcopus Andegauensis, quem non solum canonici regulares, verum etiā omnis populi Galliarum in magna semper veneratione habuerunt. Sed decipi Vincentium. & cum illo S. Anthonium secunda parte, titulo decimo quarto, capite 2. §. 10. ex hoc coniungitur, quod puto, Beatum Albinum Andegauensem haurisse sub Anastasio Secundo Imperatore. In hac inscriptione Præpositura canonicoꝝ regularium institutum per tempora longissima dignoscitur permanfisse. Verum ingruentibus procellis bellorum quibus non semel Insubria constituta, ipsa eadem canonici loco cedere coacti fuerunt, marce quod campensis sit locus à Castro Mortariensi milliario, & amplius remotus: bona vero dicte Præposituræ nunc secularibus commensurata, sub titulo tamen Præposituræ Ordinis S. Augustini, vt patet ex collatione facta per Pium V. anno 1565. pridie Idus Iunij in personam Blasij de Guarario clerici Casalensis, cuius exemplum cum multis alijs ad eam spectantibus habetur Romæ in Archivo nostro sanctæ Mariæ de Prece.

Nonum est monasteriū S. Crucis Mortariensis fundatū, quod statim in magnam congregationem coaluit, ab Urbano II. etiam Innocentio II. proprijs manibus dicatum, ab illis & alijs summis pontificibus ingentissimis priuilegijs munitum, sæpe destructum, sæpe reedificatum, ex quo viti sanctitate, ac etiam dignitate Illustrissimi proderunt, de quo infra in Congr. Mortariensi. & lib. seq. in Congr. nostrâ quot illius membris manet vitium.

Decimū est Prioratus sanctæ Mariæ de Carbonaria. membrum eiusdem monasterij, & congregationis Mortariensis, cuius in priuilegijs Innocentij II. Eugenij III. & aliorum sequentium Pontificum mentio habetur, sicut aliorum nūmularū Prioratū dicte congregationis Mortariensis. qui olim in Diocesi Papiensi reperiuntur, vt Prioratus S. Petri de Castrano. nunc de Cereto monasterio S. Crucis anodo vniuersi Prioratus sanctæ Mariæ apud Castellum Genu Ticinensē. de quibus inferius dicemus Hic Prioratus de Carbonaria in fuit vnitus monasterio S. Petri in caelo aureo per Clementem VI. anno Domini 1324. sexto idus Aprilis.

Vndecimū est Abbatiale cenobium S. Epiphanijs nostræ Congregationis. de quo libro sequenti dicemus.

primarij, omnibusque beatissimis quem admodum ipse redissimas, & patrum corum Quærentis, ex hoc pro parte huc super philicij eius dicitur esse incipiamus. Primo niorum nūmularum annos requirit, quos Blandracen vniuersibus scopatum a tum, tamen Comitatus Nouaricenfis test. Istud potitione prima sit scriptura meatum v quibus illu sub titulo fucuerunt C ni Reliquie Carolo Nouariorum cum pto apud illu

Secundum pollinaris lo quod ex inc rium Canoni scopus in de lib. t. pag. 92. tantum super Comitatus Nouar duobus, vel expositus sem per lapidem in Tertium e Spiritus apud rolos Nouari pag. 116. hæc ac tura S. Spiritu tarum colle gni ab sem i conf chiali Ecclesia te Ceminio lustino inscripto antiq sram Plebanam S Quartū erat

Doctores S. Stephani in Campana extra mu re Papæ, cum Ecclesijs ibi subiectis S. Mariæ in Campo, & S. Petri in Sylas, quod erat Congrega tionis S. Rubei ex libro Priuilegiorum dicte Congregationis.

Prædicta Civitate Papiensi, est Collegiū sacra tum Virginitum canoniarū, quæ reguntur per Albinum dicte monasterij S. Epiphanijs, quod est in eadem civitate conflare possit quo tempore, vel à quibus primū fuit fundatum, constat nihilominus esse per antiquum ante Pontificatū Ioan nis Pape XIII. nam idē Ioannes anno 1316. & fuit Prædictatus primo, dignissimo priuilegio ipsa canonici ibi degentes communiunt. vocatur Præpositura canonicoꝝ regularium institutum per tempora longissima dignoscitur permanfisse. Verum ingruentibus procellis bellorum quibus non semel Insubria constituta, ipsa eadem canonici loco cedere coacti fuerunt, marce quod campensis sit locus à Castro Mortariensi milliario, & amplius remotus: bona vero dicte Præposituræ nunc secularibus commensurata, sub titulo tamen Præposituræ Ordinis S. Augustini, vt patet ex collatione facta per Pium V. anno 1565. pridie Idus Iunij in personam Blasij de Guarario clerici Casalensis, cuius exemplum cum multis alijs ad eam spectantibus habetur Romæ in Archivo nostro sanctæ Mariæ de Prece.

Nonum est monasteriū S. Crucis Mortariensis fundatū, quod statim in magnam congregationem coaluit, ab Urbano II. etiam Innocentio II. proprijs manibus dicatum, ab illis & alijs summis pontificibus ingentissimis priuilegijs munitum, sæpe destructum, sæpe reedificatum, ex quo viti sanctitate, ac etiam dignitate Illustrissimi proderunt, de quo infra in Congr. Mortariensi. & lib. seq. in Congr. nostrâ quot illius membris manet vitium.

Decimū est Prioratus sanctæ Mariæ de Carbonaria. membrum eiusdem monasterij, & congregationis Mortariensis, cuius in priuilegijs Innocentij II. Eugenij III. & aliorum sequentium Pontificum mentio habetur, sicut aliorum nūmularū Prioratū dicte congregationis Mortariensis. qui olim in Diocesi Papiensi reperiuntur, vt Prioratus S. Petri de Castrano. nunc de Cereto monasterio S. Crucis anodo vniuersi Prioratus sanctæ Mariæ apud Castellum Genu Ticinensē. de quibus inferius dicemus Hic Prioratus de Carbonaria in fuit vnitus monasterio S. Petri in caelo aureo per Clementem VI. anno Domini 1324. sexto idus Aprilis.

Vndecimū est Abbatiale cenobium S. Epiphanijs nostræ Congregationis. de quo libro sequenti dicemus.

Doctores S. Stephani in Campana extra mu re Papæ, cum Ecclesijs ibi subiectis S. Mariæ in Campo, & S. Petri in Sylas, quod erat Congrega tionis S. Rubei ex libro Priuilegiorum dicte Congregationis.

Prædicta Civitate Papiensi, est Collegiū sacra tum Virginitum canoniarū, quæ reguntur per Albinum dicte monasterij S. Epiphanijs, quod est in eadem civitate conflare possit quo tempore, vel à quibus primū fuit fundatum, constat nihilominus esse per antiquum ante Pontificatū Ioan nis Pape XIII. nam idē Ioannes anno 1316. & fuit Prædictatus primo, dignissimo priuilegio ipsa canonici ibi degentes communiunt. vocatur Præpositura canonicoꝝ regularium institutum per tempora longissima dignoscitur permanfisse. Verum ingruentibus procellis bellorum quibus non semel Insubria constituta, ipsa eadem canonici loco cedere coacti fuerunt, marce quod campensis sit locus à Castro Mortariensi milliario, & amplius remotus: bona vero dicte Præposituræ nunc secularibus commensurata, sub titulo tamen Præposituræ Ordinis S. Augustini, vt patet ex collatione facta per Pium V. anno 1565. pridie Idus Iunij in personam Blasij de Guarario clerici Casalensis, cuius exemplum cum multis alijs ad eam spectantibus habetur Romæ in Archivo nostro sanctæ Mariæ de Prece.

Nonum est monasteriū S. Crucis Mortariensis fundatū, quod statim in magnam congregationem coaluit, ab Urbano II. etiam Innocentio II. proprijs manibus dicatum, ab illis & alijs summis pontificibus ingentissimis priuilegijs munitum, sæpe destructum, sæpe reedificatum, ex quo viti sanctitate, ac etiam dignitate Illustrissimi proderunt, de quo infra in Congr. Mortariensi. & lib. seq. in Congr. nostrâ quot illius membris manet vitium.

Decimū est Prioratus sanctæ Mariæ de Carbonaria. membrum eiusdem monasterij, & congregationis Mortariensis, cuius in priuilegijs Innocentij II. Eugenij III. & aliorum sequentium Pontificum mentio habetur, sicut aliorum nūmularū Prioratū dicte congregationis Mortariensis. qui olim in Diocesi Papiensi reperiuntur, vt Prioratus S. Petri de Castrano. nunc de Cereto monasterio S. Crucis anodo vniuersi Prioratus sanctæ Mariæ apud Castellum Genu Ticinensē. de quibus inferius dicemus Hic Prioratus de Carbonaria in fuit vnitus monasterio S. Petri in caelo aureo per Clementem VI. anno Domini 1324. sexto idus Aprilis.

Vndecimū est Abbatiale cenobium S. Epiphanijs nostræ Congregationis. de quo libro sequenti dicemus.

Duo decem S. Stephani in Campana extra muros Papae cum Ecclesijs sibi subiectis S. Mariae in Campo, & S. Petri in Sylis, quod erat Congregatio S. Rufi ex libro Privilegiorum diocesis Congregationis.

In eadem Civitate Papensi, est Collegiū sacrum, nunc Venerabilium canonicarū, quae reguntur per Abbatem dicti monasterij S. Epiphani, quod etiam non satis constare possit quo tempore, vel à quibus primò fuerit fundatum, constat nihilominus esse perantiquum ante Pontificatū Ioannis Papi XXI. nam idē Ioannes anno 1316. & sui Pontificatus primo, dignissimo privilegio ipsas canonicas ibi degentes communiuit, vocatur monasterium S. Mariae Iosaphatis, quod in Palatio Tomacico Rege Gothorum exstructo, in quo & Rex Alboinus habitavit, fundatum. Beccorum lib. 3. suae historiae cap. 1. scribit.

Ex antiquis, quoque monumentis, & scripturis, quae in eodem monasterio reperiuntur, aliud etiam monasterium canonicarum eiusdem ordinis olim fuisse, conuincitur in suburbij Ciuitatis S. Victoriae nuncupatiua sunt enim Scripturae, quae illius meminerunt ante annum 1274. sed propter bellorum incurfiones, & frequentes ruinas, eadem canonicas parū tutē se in dicto loco amplius consistere arbitrat, sub anno 1452. conuersas, intra Ciuitatem, & in monasterium praedictum S. Mariae receperunt, & illis sunt vniuersa quae vnice prius in locis Borromaei Papensis Episcopus eodem anno, die 22. habundante Nicolao Vanno sequenti 1453. die 21. Martij consecratis literis probauit.

In Castris Mortariae est monasteriū canonicarum nullae congregationis Sancti Cassiani nuncupatum, quod regitur per Praepositum Sanctae Crucis.

Eccliam Nouariensem, cuius primus Episcopus fuit S. Gaudentius S. Eusebij Vercellensis Episcopi & martyris discipulus, & peregrinationis Orientalis Comes indiuiduus, per eundem S. Gaudentium regulariter fuisse institutam, vetus & constantissima Nouariensium traditio est, quae illius Ecclesiae tabularia vetustissima confirmant. Adsuppletur Carolus à Basilica Petri Nouariensis Episcopus in sua Nouaria lib. 2. pag. 24. de eodem S. Gaudentio ita scribens: *Discipulus fuit S. Eusebij Episcopi Vercellensis, Lectoris officio in ecclesia sancti Petri dace, & magistro vel suscepit, vel non suscepit an perfectum coluit canonice vitae disciplinam, hoc ei tribuitur sacris literis, quibus Ecclesia Nouariensis eius laudes colit, ac celebrat. haec in antiquis veteribus habentur. haec in ore Nouariensium adhaec tenent, postquam inuentus est B. Gaudentius studiosè reuerentiam fecit normam canonice vitae. Haec ille. Idē profertur ante illū scripserat Ioannes Baptista Plotius Iurise, in repetitione l. si quando C. vnde vi, & in Indice, in verbo Nouaria. Neque verò in sola*

primaria, seu cathedrali Ecclesia, verum etiam in omnibus parochijs monasteria clericorum idem beatissimus Pater noster Gaudentius instituit, quemadmodum in eius legenda habetur, quod ipse edificauit per parochias, monasteria, & ecclesias, & pater effectus est innumerabilium clericorum. Quantum verò in eadem Ecclesia Nouariensi regularis canonicorum instituta durauerint, ex claustris canonicorum argue, quae adhuc prope maiorem Ecclesiam intueri licet, praeter innumera collegia, quorum vel ruinae adhuc supereminet, vel saltem memoria in Cartophilacijs eiusdem Ecclesiae, aut aliorum locorum fideliter est seruata, ea quibus vt à vetustioribus incipiamus:

Primo loco recenseri potest collegium canonicorum nunc secularium, sed ante non multos annos regulariū, S. Columban Comitatū Blandraei, quod licet modo ob veteres Comitum Blandraensium discordias cum Episcopo Nouariensibus ex Nouariensi ad Vercellensem Episcopatum auctoritate Apostolica fuerit translatum, tamen ab antiquo tempore Nouariensis Comitatus, ac Diocesis extitisse, nulli rerum Nouariensium non imperito dubium esse potest. Istud porro collegium regulare ab institutione primaria fuisse, tum antiquae illius Ecclesiae scripturae, tum etiam praepositurae, & canonicatum vetustiores collationes adstipulantur, quibus illius Ecclesiae beneficia vt regularia, & sub titulo Ordinis S. Augustini conferri consueverant. Conduunt in Ecclesia S. Columban Reliquiae S. Sereni Episcopi Massiliensis, vt Carolo Nouariensi Episcopo placet, cuius historiam cum epitaphio illius sepulchro insculpto apud illum vide.

Secundum numerari potest S. Petri, vel S. Apollinaris loci Calpurniani, vulgo Carpignani, quod ex incolarum traditione fuisse monasterium Canonicorum, scribit idem Carolus Episcopus in descriptione Diocesis Nouariensis lib. 1. pag. 92. Caeterum illius aliqua ruinae hodie tantum superfunt; nec mirum, cum Nouariensis Comitatus hostilibus incurfionibus, & rapinis, duobus, vel tribus abhinc seculis nostro malo expositus semper maneat, vt mirum sit, si lapis super lapidem in illo videatur.

Tertium quoque recensetur collegium S. Spiritus apud Cominiacum, de quo idem Carolus Nouariensis in descriptione Nouariae pag. 16. huc adnotauit: *Cominiacum, vbi Praepositura S. Spiritus redditus non mediocri olim, vt videtur, cum collegio Clericorum Regularium, qui redditum vni absentem conferuntur commendationis nomine, Parochiali Ecclesia tenui admodum facultate relicta, à M. Cominio Iustino Cominiacum dictum videtur, cuius inscriptio antiqua in lapide adhuc legitur apud Ecclesiam Plebanam Sani.*

Quartū erat S. Mariae de Cumignaga in ripa

Lib. II. E c Ver-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Verbani, vt refert Io. Philippus in lib. 3. c. 40. veru Carolus à Basilica Petri erroris illi redarguit, quod putet monasterium illud fuisse positum in loco Cumignage in ripa Verbani: nam in Pago Cominiaci Plebanatus Sani fuisse arbitrat. Caterum illud, cuius nunc ruina cum Ecclesia Parochiali apud Cominiacum superfluit, non S. Mariz, sed S. Spiritus vocabatur, & præter illud, aliud etiam esse potuit S. Mariz de Cumignaga, cuius Præpositus reperitur fuisse quidam Dom. Ambrosius Mediolanensis antea Canonicus Monasterij S. Mariz de Crescentiaco.

X. **Q**uintum fuit Monasterium S. Mariz de Marcelego, quod erat membrum Congregationis S. Mariz de Crescentiaco. huius Præpositus fuit sub Lucio III. quidam D. Trogerius antea Præpositus dicti Monasterij de Crescentiaco. ceterum vbi illud fuerit, minimè inuenire potui.

Sextum Monasterium erat Præpositura S. Spiritus in Ciuitate Nouaria, pro qua obtinenda antequam in dicta ciuitate erectum esset nostrum Monasterium S. Mariz Gratiarum, supplicium fuit Sanctis. D. N. Sixto Papæ IV. ad effectum construendi prædictum monasterium, & in supplicatione, quæ licet esset signata, effectum tamen non habuit, expositum fuit, quod dicta Præpositura solum habitu erat conuentalis, non actu, & quod in ea solum erat Præpositus, qui vocabatur Dominus Gaudentius de Testis. Supplicatio est in nostro Archivio Romano.

Septimum est monasterium S. Mariz Gratiarum nostræ Congregationis, nã cum nostri Ordinis, & Congregationis Canonici in Diocesi Nouariensi multa beneficia obtinerent, quæ erant membra congregationis Mortariensis, sed nullum monasterium intra, vel propè ciuitatem, supplicatum est Romano Pontifici pro erectione dicti monasterij, & applicatione aliorum beneficioru, & vniõne monasteriorum, quæ erant in Diocesi Nouariensi ipsi monasterio S. Mariz Gratiarum. De hoc monasterio dicemus libro sequenti in nostra Congregatione Lateranensi.

Octauum, & Nonum monasteria sunt S. Mariz de Aggere vulgo de Argine, & S. Stephani de Bornago simul vnita, quæ prius fuerat membra & monasteria Congregationis S. Crucis Mortariensis. Verum cum numerus Canonicorum deficeret, illa duo monasteria fuerunt ad inuicè vnita. demum per Sixtum IV. ambo sic vnita, iterum monasterio S. Mariz Gratiarum annexa fuerunt.

Decimum, est Præpositura S. Marthæ propè ciuitatem, cuius Præpositus cum suo monasterio recensetur in Actis capituli Provincialis Papiensis, ac inter capituli Definidores numeratur. Hæc Præpositura est propter quotidianas hostium incursiones canonicis esset penitus desituta, per Iulium II. anno 1511. suo Ordini fuit restituta, & eidem monasterio S. Mariz Gratiarum vnita.

Vndecimum est Prioratus S. Iulij de Dulzago.

Diocesis Nouariensis, cuius Prior interfuit capitulo Papiensi. Verum hoc monasterium canonicis multis abhinc annis desitutum, clericis secularibus, vel S. R. E. Cardinalibus commendatum solet.

Doodecimum est Prioratus S. Iacobi de Strata propè ciuitatem, cuius meminit Vrbanius III. in priuilegio facto Præposito, & canonicis S. Crucis Mortariensis, cuius dictus Prioratus erat membrum. Hic Prioratus eidem monasterio S. Mariz Gratiarum fuit vnitus per Sixtum IV.

In eadem ciuitate Nouariæ est collegium sacrarum Virginum canonicarum, quod regimini Prioris S. Mariz Gratiarum subiacet, illud nunc vocatur S. Agathæ, ex nomine Ecclesie, ad quam ex alia suburbana S. Antonij, ob immunitatem beliorum pericula, fuerunt translata.

In Ciuitate Dertonensi est antiquus Prioratus S. Matthæi, olim membrum congregationis S. Crucis Mortariensis, in quo dicta congregatio suum vltimum generale capitulum celebravit anno 1448. vt infra dicemus, nunc autem cum suo capite nostræ congr. specialiter vnitus, quem Prioratum quia nuper quidam Lucei, qui

precario nomine in eius Ecclesia confraternitas quandam erigere à nostris obtinuerunt, ab ipsi fundatum inaniter iactauerunt, opportunum existimaui, illius foundationem ac institutionem ex scripturis authenticis illius monasterij acceptam, ad notitiam, & eruditionem posterorum hæc fideliter notare. Nouerint igitur omnes legentes, Ecclesiam S. Matthæi ciuitatis Dertonensis nunc monasterium nostræ congr. à quodam venerabili presbytero Dertonensi, siue Dertonensi nomine Alberto in suo pradio, quod tunc temporis erat in suburbio, ædificatam fuisse, ac B. Petro Apostolo, & Paschali II. sub anno eiu oblatam, qui Paschalis II. illam Præposito Mortariensi regendam statim concessit. Patent hæc ex literis eiusdem Paschalis II. quarum exemplum ab originali, quod in dicto monasterio seruatur, acceptum hic subijcitur.

Paschalis Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis in Christo filiis Bernardo Mortariensi Ecclesie Præposito salutem, & Apostolicam benedictionem. Desideramus, quod ad religiosum propositu, & animaru salutem pertinere monstratur, ad Dei Dominum, siue aliqua oblatione complendum. Albertus siquidem bene memoratus presbyter Ecclesiam sancti Matthæi, quam in Terdonensi suburbio in pradio suo suis expensis construxerat, pro anima sua vemat, Beato Petro, & eius S. R. Ecclesie priuilegio annuo sex denarioru Mediolanensium obtulit. Hanc itaque dilectis in Christo filiis Bernardis Mortariensi Ecclesie S. Crucis Præposito nos tibi, tuisque successoribus regendam, disponendam, committimus, vt in ea per vestra sollicitudine studium canonicis ordinis religio hæatur, & in perpetuum præstare Dominus conueniat. Statuimus ergo, vt nulli omnino Ecclesie ipsam temerè perturbare, aut quauis, ipsius sancti, res seruare

... nosse, siue in alio loco, sed semper sub Apostolice sedis tutela, & in Mox carisimo Ecclesie vobis, per vos obsequio permanere. Idem Lateranensis Palati, sicut in litteris apostolicis cense, si quis autem aduersus illa contempserit, per Canonice monitus satisfecerit, sicut contempserit. Et Beati Petri apostolorum Principis intercessionem petiendum. Et in eadem sancti Spiritus intercessionem. Quæque verò Ecclesiam ipsam, & in illius monasterio seruantes fouere, ac que bonitate curauerit, quæque per ipsos apostolorum eius gratiam consequentia Lateranensi per manus Iohannis Diaconi, in eiusdem archiepiscopatu, in diebus incarnationis Domini, anno MCXV. Pontificatus autem Domini Paschalis II. papa II. scripta dimissa. Illud monasterium est vniuersum multæ congregationi, & talio libro sequenti in libro primo iterum rediit.

In Diocesi Dertonensi erant quidam alij Prioratus ad monasterium S. Crucis Mortariensis spectantes, & S. Iohannis apud Fronciacum, & S. Marthæ apud Vesulam. Verum illi, vt puto, facti sunt beneficium contra, nec reperio an fuerint monasteria, vel Ecclesie collegiata.

In ciuitate Alexandrina est Præpositura collegiata S. Mariz de Castello antea Mortariensis, quæ nunc nostræ congregationis Lateranensis. In eadem ciuitate est Prioratus S. Bartholomæi, qui ad dictum monasterium Mortariense nunc etiam spectat, antequam tamen, & non conuentalis.

CAPVT VIGESIMVM SEPTIMVM.

De Ecclesijs, & Monasterijs existentibus in Archiepiscopatu Iuuenensi, & in Marchionatu Montis Ferrati.

DE Ecclesia Metropolitana Iuuenensi multorum est traditio, illam antiquitus regulatam existisse, quod nunc etiam iuxta illam claustra canonicorum regulariter, & in communi viuunt certant, quod quia nullo authentico documento probare possum, vt non detrecto, ita nec asserere valem. Ceterum Iuuenenses semper fuisse in nostrum ordinem propensissimos, monasteria tam vicorum, quam scituarum ab illis extructa, sua mansuetudine indicant, & quorum pleraque nostro seculo, licet vel diruta, vel commendata, vel ad alios ordines sua translata, satis tamen sufficienter ad eorum affectum erga nostrum ostenduntur. Per hoc ex Collegijs, vel monasterijs ciuitatis, & Diocesis Iuuenensis, quæ nostri ordinis officium fuisse, ac nunc etiam existere, authenticis scripturis probare possum.

Primo loco recensendum est Abbatiale Cæ-

nobium S. utatis, in v. Hoc monasterium instrumentum annuum 900. secum in theticum in no 1100. e. Theolonia cum congregatione sanctitatis doleret, & canonice adiuuaretur. Innocecentio, & canonice riter etiam uilegium ad dori concessiones com & dedicatio hoc priuilegium eidem congregationi Prior tot congregationi Vicarius G nostræ congregatione per generalia dicta congregatione ciale 1451. quam Secundu rix in Vine olum exitu Mortariensis thetica illi digni, qui n testantur, eularis esse Tertiu liter erat mortariensis, nã stophorus de Mortariensis actis patet, referemus, n est commens Quartu lis, vno millio gationis Mortariensis fuit commens anno 1451. m dimis S. Iustini pertruerunt. Idus Augusti Quintu Pa pè Ianuam, n nunc dictum Sextum P

interfuit...
terium cano-
nicum, clericis
commendati

acobi de Sen-
vobano III.
canonicus S.
Prioratus
monasterio S.
Sixti IV.
collegium se-
quod regimini-
cet, illud nunc
electa, ad quon-
dam nunciatus

**CAPVT VIGESIMVM
SEPTIMVM.**
*De Ecclesijs, & Monasterijs exi-
stentibus in Archiepiscopatu
Ianuensi, & in Marchionatu
Montis Ferrati.*

DE Ecclesia Metropolitana
Ianuensi multorum est tradi-
tio, illam antiquitus regu-
latam existisse, quod nunc
etiam iuxta illam claustra ca-
nonicorum regulariter, &
in communi videntur ecer-
nari, quod quia nullo authentico documento
probare possunt, ut non detrecto, ita nec asse-
rere auiam. Caterum Ianuenses semper fuisse in
nostrum ordinem propensissimos, monasteria
tam virorum, quam foeminarum ab illis extructa
sua manifeste indicant, quorum pleraque no-
stro seculo, licet vel diruta, vel commendata, vel
ad alios ordines sunt translata, satis tamen suffi-
ciunt ad ciuim affectum erga nostros ostenden-
dum. Porro ex Collegijs, vel monasterijs ciuita-
tis, & Diocesis Ianuensis, quae nostri ordinis o-
mnino fuisse, aut nunc etiam existere, authenticis
scripturis probare possunt.

Primo loco recensendum est Abbatiale Cae-

nobium S. Theodori de Fasiolo extra portam ci-
uitatis, in via, quae S. Petri de Arena nuncupatur.
Hoc monasterium esse vetustissimum, ostendit
instrumenta emptionum & venditionum circa
annum 900 stipulata, quae in eius Cartophilacijs
seuantur. Sed & aliud ibi reperitur scriptum au-
thenticum in Pergameno seu membranaceo an-
no 1100, confectum, quo illa Ecclesia vocatur S.
Theodori, ac etiam S. Saluatoris. Hoc collegium,
cum congregatio Mortariensis circa annum 1100,
sanctitatis opinione apud Iulabres plurimum red-
deret, sese in ipsorum Mortariensium societa-
tem adiunxit, & effectum est membrum d. Cong-
regationis sub titulo Prioratus, cuius meminit
Innocentius II. in privilegio concessio Praeposito,
& canonicis Mortariensibus anno 1134. repe-
ritur etiam in Archivo dicti monasterij aliud Pri-
uilegium ab Alexandro III. Canonicis S. Theo-
dori concessum, quo illis indulget, vt ad proce-
ssiones compelli non possint, S. Laurentij, S. Syri,
& dedicationis Ecclesiae maioris exceptis. Datur
hoc privilegium anno 1168. Istud monasterium
eidem congregationi semper vnitum mansit, cu-
ius Prior tempore vltimi Generalis Capituli d.
congregationis Dertonae habitus anno 1448. erat
Vicarius Generalis, demum illud cum suo capite
nostrae congregationi fuit vnitum, non solum
per generalem vnionem omnium membrorum
dictae congregationis Mortariensis, sed per spe-
cialem concessionem factam a Nicolao V. anno
1451. quam anno 1457. Calistus III. firmavit.

Secundum collegium est Praepositura S. Mar-
tiz in Vineis eiusdem ciuitatis, quam regularem
olim existisse, & membrum d. congregationis
Mortariensis, tum claustrum adiacens, tum au-
thenticae illius scripturae indicant, quas viri fide
digni, qui nunc supersunt, se vidisse indubie at-
tollantur, ea vero ex collegiata regulari, nunc se-
cularis est effecta.

Tertium est S. Mariz de Albario, quod simi-
liter erat membrum dictae congregationis Mor-
tariensis, nam illius Prior nomine Frater Chri-
stophorus de Castilliano Generali Capitulo
Mortariensi Dertonae celebrato interfuit, vt ex
actis patet, quae inferius in dicta congregatione
referemus, nunc beneficium clericis secularibus
est commendatum.

Quartum est Prioratus S. Mariz de Cassinelli-
lis, vno milliari distans a ciuitate, eiusdem cog-
regationis Mortariensis, quod successu temporis
fuit commendatum clericis secularibus, tandem
anno 1451. monachi S. Nicolai de Buschetto ordi-
nis S. Iulianae de Padua illud a Nicolao V. im-
petrauerunt, expedita fuerunt literae vnionis 7.
Idus Augusti anno 1451.

Quintum Prioratus S. Iohannis de Pauarano prope
Ianuam, membrum dictae congr. Mortariensis,
nunc dictum Prioratum tenent Patres Soc. Iesu.
Sextum Prioratus S. Mariz de Priano, qui fuit

E c 3 vnitus

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

vnitus monasterio S. Theodori per Nicolaum V. anno 1453. & in bulla vnionis dicitur, quod erat membrum S. Crucis Mortariensis.

Septimum Prioratus S. Marie de Granarolo propè ciuitatem, & membrum eiusdem congr. quem nunc tenent fratres S. Francisci Tertij Ord. nuncupati.

Octauus S. Petri de Prato, quod distat ab vrbe Ianua per octo circiter miliaria, olim membrum S. Crucis Mortariensis, nunc commendatum.

Nonus S. Io. de Borbonino in districtu S. Petri de Arena. De ista Ecclesia, sicut de alijs prædictis extant authenticæ scripturæ in monasterio sancti Theodori Ianua, sicut ex relatione admodum R. P. D. Ioan. Pauli Larcarij illius monasterij Abbatis accepit, ac etiã in Archiujs Ecclesie S. Crucis Mortariensis, & S. Marie Pacis Vrbs Romæ, quarum plures, ac earum originalia ipse vidi. Ista Ecclesia soluebat monasterio S. Theodori annuum censum quatuor librarum ceræ, nunc est cõmendata.

Decimum est S. Marie de Cella in districtu S. Petri de Arena. Istud monasterium erat membrum congregationis S. Marie de Crescetiaco propè Mediolanum, cuius extitit Præpositus quidam D. Simon de Mantegatij ante Præpositum dicti monasterij S. Marie de Crescetiaco, prout in Catalogo Præpositorum dicti Monasterij de Crescetiaco habetur. Verum monasterio principali igne consumpto, & ruina bellorum euerso, ipsum quoque monasterium S. Marie de Cella in deterius ruere cepit, & demum regulari obseruantia desititit monasterio S. Benigni de Capite Fari Ord. D. Benedicti fuit vnitum, prout notatur in libro taxarum Apostolicarum, per hæc verba: Nota quod monasterium S. Maria de Cella extra muros Ianuenses Ord. S. Augustini centum florentinorum vnitus monasterio S. Benigni. Verum post dictam vnionem eadem Ecclesia S. Marie de Cella Patribus Eremitis Augustinensibus fuit concessa, donec vigeret in illa obseruantia regularis, & hoc circa annum 1500. referente Augustino Ticinensi in 2. parte Dilucidarij, qui tunc in viuis agebat, qui etiam addit in vita B. Augustini tit. 9. in tabula, locum illum traditum fuisse Eremitis ex consensu canonicorum regularium, & sub conditione, quod cessante ibidem regulari obseruantia locus ipse ad canonicos regulares reuertatur, & de hoc extare instrumenta apertissima, quæ ego non vidi. Addunt nonnulli, in dicta Ecclesia repositas D. Augustini Reliquias, cum ex insula Sardinie Rex Luitprandus Ticinum transferendas curaret. Verum non me latet, qui Ianuensis historias scripserunt, aliter sentire.

Vndecimum est monasterium S. Michaelis vetustissimum collegium canonicorum regularium congregationis S. Rufi, de quo in Catalogo eiusdem congregationis, & Augustinus Ticinensis in lib. de Origine, & procursu Christianarum Religionum. Verum istud monasterium à multis an-

nis est commendatum clericis secularibus, & canonicis omnino destitutum, cuius vix aliqui supersunt parietes.

Duodecimum est Monasterium S. Nicolai de Capite Montis, quindecim miliaribus distans Ciuitate, quod similiter erat congregatio S. Rufi. Verum ipsum quoque nunc commendatum aut ad alios ordines translatum.

Præter prædicta collegia canonicorum sunt nunc in eadem Ciuitate Ianuensi tria precipue collegia sacrarum Virginum canonicarum, quæ & generis nobilitate, & vix sanctitate ceteras illius Ciuitatis Sanctimonialis magnam cum laude florent. Primum est S. Marie Gratiarum, ex quo fuit Domna Ioanna Baptilla, cuius meditationes, & libri spirituales, qui typis editi circumferuntur, ingenium sublimis, ac piissimum, & sexus conditionem superans Solis lucidarij ostendunt. ex cæsis ex hæc vita circa annum 1585. magna sanctitatis opinione apud totam ciuitatem relicta. Secundum est S. Andree. Tertium S. Bartholomæi, quæ omnia per Abbatem S. Theodori, & Prælatos nostræ Congregationis reguntur.

In Diocesi Saonenfisi fuisse olim monasteria ex ordine canonicorum Regularium conuenerunt ex actis capituli Papiensis, in quibus sic legitur: *Domnus Præpositus S. Petri de Ferrara Albenfisi Diocesis, tenetur, & debeat visitare omnia monasteria, Ecclesias, & loca Conuentualia dicti Ordinis existit in Ciuitatibus, & Diocesis Albenfisi, ad inst. Saonenfisi, seu Iansenfisi, & in tota Prouincia Ianuensi.* Verum quænam illa fuerint, vel vbi extiterint, ad notitiam meam non peruenit, re censeatur in privilegio Alexandri III. & Lucij III. Ecclesia S. Ioannis de Vadio cum titulus suis attribens ad Præpositum S. Laurentij de Vticio, de qua infra dicemus.

In Marchionatu Montis Ferrati Ecclesia Cafalensis S. Valij olim Ecclesia Vercellenfisi subiecta, sed in Episcopalem postmodum erecta, ab institutione fuit canonicorum Regularium. Habetur ex Innocentij Papæ III. epistola ad Episcopum Vercellensem, quæ est in secundo lib. pag. 414. in qua præcipit cassari electionem à capitulo Cafalensisi factam tempore interditi, quo illi nullus scholares in suos fratres, & clericos dicte Ecclesie elegerant. quo autem tempore postea facta fuerit ex Regulari secularis, mihi incognitum.

In Diocesi Cafalensisi in loco, qui dicitur Montis Cretæ est Abbatia cœnobium nostræ congregationis S. Marie de Creta nuncupati, quod olim Illustrissimi Marchiones Montis Ferrati fundauerant sub titulo Prioratus, & sub ordine canonicorum Regularium, quodque per temporum intervalla commendatum ad alium ordinem transferat. Verum curantibus istidem Marchionibus suo ordini restitutum.

In eadẽ Diocesi refertur ab autore supradicti Chronicorũ Iacobo Philippo Bergomesi lib. 11. sub anno 985. monasterium sub titulo S. Marie

in loco Viaz aliam, quod ipsem Marchiones ordinis canonicorum regularem D. Augustini adscriptum, habens ex presentibus singulo anno detaxat 6000. quod monasterium nunc videtur desolatum, & illius bona commendata.

In eadem Diocesi est antiquus Prioratus S. Andree de Castellato nuncupati Congregatio S. Satoris, olim membrum congregationis Mortariensisi, vt colligitur ex privilegio Urbani III. fisco Nicolao Præposito Ecclesie S. Crucis Mortariensisi, & illius fratribus eadẽ Julij 1187. hoc Prioratus per Sixtum IV. vnitus fuit Præposituræ S. Marie de Castello Alexandrie per suas litteras eadẽ Februarij anno 1482.

In eadem Diocesi Cafalensisi est Prioratus S. Agathe Pontis Sæuræ membrum S. Crucis Mortariensisi, cuius Prior nomine frater Zaninus Campeolo Græcici congregationis prædictæ anno 1448. Detonæ celebrato, interfuit, nunc monasterio S. Marie de Creta vnitus, habet annexam curam annuam. manet in eo Prior cum vno canonicis.

In Diocesi Albenfisi erat monasterium S. Petri de Ferrati vocatum, cuius Præpositus in Capitulo Prouinciali Papiæ anno 1340. celebrato cõmuniuit. Visitator monasteriorum, & Ecclesiarum, & locorum conuentualium in Episcopatu, & Diocesis Albenfisi, Albenfisi, Taurinensisi, & in tota Liguria, nunc commendatum, & canonicis omnino destitutum.

In eadem Diocesi est Archiepiscopatus S. Petri ad Nates cum capellis S. Michaelis, & S. Iuliani, membrum S. Crucis Mortariensisi, cuius Archiepiscopus eidem Capitulo Generali anno 1448. interfuit, nunc vnitus monasterio Abbatissæ S. Marie Nouæ Albenfisi nostræ congregationis.

In eadem Diocesi recenseatur Prioratus S. Stephani membrum congregationis S. Laurentij Cafali Vini, cuius fit mentio in privilegijs Alexandri III. eidem monasterio S. Laurentij concessis anno 1172. & 1187.

In Diocesi Aquisinensi erat Prioratus S. Thomæ cum pertinentijs de capellis suis. Item Prioratus S. Modestæ de Ripalta cum Ecclesia S. Georgij de montibus, omnes spectantes ad Præposituram, & congregationem S. Laurentij de Vticio, quoru in dicta privilegijs Alexandri III. & Lucij III. mentio specialis habetur.

In eadem Diocesi Aquisinensi Prioratus S. Ioannis de Nica Palarum aliam apud Laueras, erat membrum Congregationis Mortariensisi, cuius Prior nomine frater Adeodatus de Tritonibus vltimo capitulo Generali interfuit. nunc commendatum, quidam clericus secularis in nostris Capitulis Generalibus anno 1592. celebratis de illo ad suocem nostræ congregationis resignando præcuratorem habuit. sed cur erectus effectum habere non poterit, incompertum habeo.

in ad apud Gan vnito, con & canonic modo con situtus.

CAP De E d m riu rim mon

cellaria R dro VI an max impre Domini titorum foliis, qu in hunc m an. canoni notandum & Ecclesia eta Practi nuntur in erant Ord per singula hiam Taur mine falter in Diocesi gia canonic claudibus be runt, & illo manus secu in Dioc prapositione fis, quam fu Papæ Cape enim pius, & hæz res medio anim per propriat paterna her monasterij drez in diet redditus o sibus statim

In loco Vizulani, quod eodem Marchione ordi-
natum est, in vicorum regularium D. Augustini adifi-
cavit, habens ex proventibus singulo anno
dicatos 6000, quod monasterium nunc videtur
delictum, & illius bona commendata.

In eadem Dicecesi est antiquus Prioratus S.
Andree de Castellato nuncupatus propè Castrū
S. Salsatoris, olim membrum congregationis
Mortariensis, ve colligitur ex privilegio Urbani
III facti Nicolai Præposito Ecclesie S. Crucis
Mortariensis, & illius fratribus ealend. Julij 1187.
hic Prioratus per Sixtum IV. vnitus fuit Præpo-
situræ S. Mariæ de Castello Alexandriæ per suas
datas ealend. Februarij anno 1482.

In eadem Dicecesi Castellensis est Prioratus S.
Agathe Pontis Sturæ membrum S. Crucis Mor-
tariensis, cuius Prior nomine frater Zaninus Ca-
pitulo Generali congregationis prædictæ anno
1428 Dentonæ celebrato, interfuit, nunc mona-
sterio S. Mariæ de Creta vnitus, habet annexam
curam animarum. manet in eo Prior cum vno
cononico.

In Dicecesi Albensium erat monasterium S. Petri
de Ferraria vocatum, cuius Præpositus in Ca-
pitulo Provinciali Papiæ anno 1340. celebrato
creatus fuit. Visitator monasteriorum, & Eccle-
siarum, & locorum conuentualium in Episcopa-
tibus, & Dicecesibus, Albensium, Astensium, Taurinen-
sibus, & Dicecesibus, Albensium, Astensium, Taurinen-
sibus, & in tota Liguria, nunc commen-
tatum, & canonicis omnino desitutum.

In eadem Dicecesi est Archiepiscopatus S.
Petri ad Nivum cum capellis S. Michaelis, & S.
Iuliani, membrum S. Crucis Mortariensis, cuius
Archiepiscopus eidem Capitulo Generali anno
1428 interfuit, nunc vnitus monasterio Abba-
tiæ S. Mariæ Nouæ Astensium nollæ congrega-
tionis.

In eadem Dicecesi recenseatur Prioratus S. Ste-
phani membrum congregationis S. Laurentij
Castrū Vltij, cuius fit mentio in privilegijs Alex-
andri III. eidem monasterio S. Laurentij conce-
sus anno 1172. & 1181.

In Dicecesi Aquisinensi erat Prioratus S. Thomæ
cum pertinentijs & capellis suis. Item Prioratus
S. Michaelis de Ripalta cum Ecclesia S. Georgij
de montibus, omnes spectantes ad Præposituram,
& congregationem S. Laurentij de Vltio, quorū
in dicta privilegijs Alexandri III. & Lucij III.
mentio specialis habetur.

In eadem Dicecesi Aquisinensi Prioratus S. Ioa-
nis de Nicia Palæarum alias apud Lauerias, et ac
membrum Congregationis Mortariensis, cuius
Prior nomine frater Adocodatus de Tirionibus
vltimo capitulo Generali interfuit, nunc com-
mendatus, quidā clericus secularis in nostris Co-
munijs Generalibus anno 1592. celebratis de illo
ad suorum nollæ congregationis resignando
tractatum habuit, sed cur tractatus effectum ha-
bere non potuerit, incomptum habeo.

In eadem Dicecesi erat Prioratus S. Trinitatis
apud Gamundiam, cum Hospitali S. Rainerij sibi
vnito, cuius in privilegio Eugenij III. Præposito,
& canonicis Mortariensibus concessio fit mentio.
modo commendatus, & canonicis omnino de-
stitutus.

CAPVT VIGESIMVM OCTAVVM.

*De Ecclesijs, & monasterijs Or-
dinis Canonicorum Regula-
riū in Archiepiscopatu Tau-
rinensium, & Principatu Pede-
montium consistentibus.*

Ecclesiam Taurinensem olim
Episcopalem, nunc Metropo-
litana superioris seculo, & in
antea regularem fuisse, ac in ea
canonicos sub B. Augustini regu-
la viuentes degisse, ostendit
Practica, siue formularij Cancellariæ Romanæ Apostolicæ edita sub Alexan-
dro VI anno vndecimo sui Pontificatus, & Ro-
mæ impressa apud Ioannem de Besicken anno
Domini 1503. nam fol. 120. pag. 2. ponens formā
titulorum, qui præmittendi sunt in literis Apo-
stolicis, quæ diriguntur ad canonicos regulares,
in hunc modum exemplificati: *Dilecto filio 10000
an. canonico Ecclesie Taurinensium Ord. S. Augustini.* Et
notandum, quod omnia exempla canonicorum,
& Ecclesiarum regularium, quæ ponuntur in di-
cta Practica, quæ plurima ibid. intueri licet, po-
nuntur in personis & locis, quæ verè, & propriè
erant Ordinis D. Augustini, vt patet inductione
per singula, quare non est dubium, ipsam Eccle-
siam Taurinensem vsq; ad Alexandrum VI. no-
mine saltem, ac titulo regularem extitisse. Porro
in Dicecesi Taurinensi multæ recenseatur colle-
giæ canonici ordinis, quæ tamen ferè omnia vel
cladibus bellorum, vel hominum incuria corruerunt,
& illorum bona vel ad alios ordines, vel ad
manus secularium personarum deueniunt, nam

In Dicecesi Taurinensi in oppido Cherij erat
præpositura S. Andree cōgregationis Mortari-
ensis, quam fundauit Magister Rolandus Domini
Papæ Capellanus, & dicti oppidi oriundus, hic
enim pius, & venerabilis sacerdos eum vnicus fi-
lius, & hæres parentum suorum existeret, pro
remedio animæ suæ, & parentum suorum, de bonis
per propriam industriam acquisitis, ac etiam ex
paterna hereditate, circa tempora Alexandri III.
monasterium canonicorū sub inuocatione S. An-
dree in dicto oppido fabricauit, quod optimis
redditibus dotati canonici S. Crucis Mortari-
ensis statim obtulit, statuens ibi certum numerū

canonicorum, ad diuina officia perpetuis futuris temporibus inibi celebranda, & ad dictam Ecclesiam regendam, initis etiam cum communitate Cherij certis pactis, & cōventionibus, quæ dicta communitas promisit inuolubiter obseruare, & iura ac possessionem dicti monasterij pro viribus tueri, quæ omnia fuerunt per Sedē Apostolicam firmata, scripturis authenticis in Archiuis dictæ communitatis per multos annos seruatis, quæ nunc forsan ibidem referuntur. Tenent ut Mortarienses canonici dictam Ecclesiam multis annis: Verum seuiete diro schismate, quod anno 1378. inchoatum vsq; ad 1427. durauit, eum ferè omnia monasteria regularium collaberentur, & personis regularibus destituerentur, ipsa quoque conuenienti canonicorum numero est delituta, remanente ibidem Præposito nomine Antonio, viro simplici, ac senex, quæ Abbatissa cum monialibus S. Mariæ de Stiuolato eiusdem loci Cherij blanditijs illexerunt, vt absque licentia Præpositi Mortariensis ad illarum fauorem Præposituram resignaret, & ita per subreptionē à Ioanne XXIII. Pontifice in schismate creato eandem Præposituram sibi vni impetrauerunt anno Dni 1413. Verum cum de nullitate vniōis dubitaretur, iterum pro illius confirmatione Domino Papæ Eugenio supplicauerunt: sed cum monasterium Mortariense cum omnibus suis membris fuisset nostræ congregationi vnitum, Rector Generalis anno 1456. pro dicta Præpositura recuperanda litem inchoauit, sententiam fauorabilem obtinuit, à qua per Abbatissam, & moniales fuit ad Sedem Apostolicam appellatum, ac eidem exposito, quod ipsa moniales à quadraginta annis, & supra fuissent in pacifica possessione dictæ Præposituræ, obtinuerunt à Calisto III. rescriptum ad Episcopum Taurinensem, & Præpositum Taurinensem, & S. Mariæ de monte, Calerio, quatenus confulto de pacifica possessione quadragenaria, illas in d. possessione manerent, & parti aduersæ silentium imponerent. Præpositus verò Taurinensis sine legitimis probationibus, & contra rei veritatem eas quadragenaria pacifica possessione mansisse declarauit, à qua sententia per nos ad Sedem Apostolicam appellatum, & negotium in longum tempus protractum. Caterū superuenientibus guerris nostris ad alia intenti re inconfectam dimiserunt, & dicta Præpositura est amissa, sicut alie quamplures, quæ vel ad laicos transierunt, vel beneficia clericorum secularium sunt effecta, & hæc omnia ex authenticis scripturis Romæ in nostro monasterio S. Mariæ de Pace seruatis sunt de prompta.

II.

In eadem Diocesi erat altera Præpositura sancti Andree de Braida in capitaneatu tamen Astensi, & membrū eiusdem congregationis Mortariensis. Hanc præpositurā siue alias Prioratum sub Calisto II. Robaldus miles fundauit, & canonicis Mortariensibus obtulit, eamque Cali-

lus II. sub protectione Sedis Apostolicæ recepit. meminit illius Innocentius II. in priuilegio Præposito & canonicis Mortariensibus anno 1134. concessio, ac etiam Urbanus III. & Ioannes XXII. fuit autem dicta Præpositura successiuis temporibus semper à Præposito Mortariensi, diu vacabat, collata vsq; ad annū 1497. quo anno defuncto D. Georgio de Marchelis, Præpositus Mortariensis illam cōtulit cuidam D. Bernardo canonico eiusdem monasterij Mortariensis: Verū Cardinalis tituli sancti Clementis tunc Episcopus Taurinensis vigore indulti à Sede Apostolica sibi facti eam contulit cuidam Magistro Stephano de Zaramellis abbreviatori, & sollicitatori literarum Apostolicarum, & vtraque collatione ab Alexandro VI. per signaturam supplicationis firmata, beneficiū factum fuit litigiosum, sed D. Bernardus sententiam fauorabilem obtinuit in Curia Romana, à qua cum fuisset appellatus, ne- rum Præposituram obtinuit in forma gratiæ de an. 1502. ex authenticis scripturis in nostro Archiuis Romano reperitis: postea supplicatum fuit Domino Papæ, vt dicta Præpositura vinceretur Ecclesiæ S. Syluestri Ciuitatis Astensium, supportis tamen oneribus curæ animarum.

In Ciuitate Taurinensi erat conuentus canonicorum regularium congregationis S. Laurentij de Vitis, & alter conuentus eorundem canonicorū regulariū in Diocesi Taurinensi, & alie viginti circiter Ecclesiæ, oēs ferè parochiales, eundem congregationis S. Laurentij, quorū fit mentio in priuilegijs Præposito, & canonicis dictæ Ecclesiæ per Summos Pontifices concessis, præsertim in priuilegijs Alexandri III. anno 1174. & Lucij III. 1183. euasatis.

In eadem Ciuitate Taurinensi est præcipuum collegium sacrum Virginium S. Crucis nuncupatum nostræ congregationis, quod celebri fama sanctitatis floret.

IN Castro Vitij vulgo Orso Diocesis Taurinensis, sed in Delphinatu positi, est supra dicta Præpositura S. Laurentij, quæ olim erat caput congregat: nam in actis Capituli Generalis dictæ Congregat. anno 1432. celebrati, viginti septem Prioratus cum suis familijs sub se habuisse reperitur. Huius Præposituræ fundationem Iacobus Philippus Bergomensis lib. 12. supplemento sub anno 985. refert in Marchionis Momis Petrati: Verum ex relatione canonicorum illius Ecclesiæ nunc ibidem commorantium, tem se aliter habuisse inferius dicemus. Viget nunc etiam in eadem canonica regulare institutum, licet aliquantulū relaxatum.

In Castro Seutis, quod olim Seuciam vocati reperio, in finibus Italix, & Delphinatus Præuincie Galliarum, est Ecclesia S. Mariæ canonicorū regulariū Ordinis S. Augustini dictæ congregationis S. Laurentij de Vitis, quam Ecclesia Ca-

nibem

libertus Episcopus Taurinensis anno 1065. dictis canonicis S. Laurentij, ac illorum Præposituræ vniū, qui in Castro Seutis vicem gerebat canonicis, & Ecclesiæ Episcopalis.

In eodem Castro Seutis est Præpositura conuentualis nostræ congregationis S. Iusti nuncupata, quæ anno 1057. ab Adalaida Manfredi, & Bertra Seutis Marchionum filia, qui eam prius inchoauerant, ad perfectum reducta, prædictis canonicis S. Laurentij fuit donata, quibus post aliquos annos D. Benedicti Monachi successerunt, tandem ad Canonicos Regulares reuersa, nostræ Congregationi ab annis circiter quadraginta est vni. Iacent in Ecclesia S. Iusti multa corpora Sanctoꝝ, de quibus in congregatione Laurentij fulius dicemus.

In ciuitate Salutarum ex actis dicti Generalis Capituli congregationis S. Laurentij anno 1524. habiti, erat Prioratus Conuentualis dictæ congregationis, cuius Prior cum tribus canonicis eodem capitulo adfuit.

In oppido Auilliano eiusdem Diocesis, vt putant alii Prioratus dictæ congregationis, cuius Prior cum tribus canonicis eodem capitulo similiter interfuit.

In oppido Raucelli Marchionatus Salutarum erat alius Prioratus, cuius Prior cum quinque canonicis dicto capitulo interfuit, & forte plures alij Prioratus in eisdem actis nominati in districtu dicti Marchionatus, vel in finibus Pedemon-

tanorum erant constituti.

A Stensis Ecclesia cathedralis ab institutione regularis, ac in ea instituta regularis per longa tempora viguerunt, si vera sunt, quæ de illius Iohannes Philippus noster lib. 3. cap. 23. scribit, suo tempore adhuc superfuisse illius Dormitorium, & Cellas Canonicorum.

In ciuitate Astensi est Conuentus Abbatiale S. Mariæ Nouæ nostræ congregationis, quod prius erat Prioratus congregationis Mortariensis, sed vniū nostræ congregationi per Sixtum IV. anno Domini 1473. Abbatiali dignitate ornatus per Prim IV. de quo in congregat. Lateranensi.

In Diocesi Astensi apud castrum S. Martini est Prioratus S. Mariæ cum capella S. Martini an- nua, olim membrum congregationis S. Crucis Mortariensis, & per canonicos dictæ congregationis regit solutus vsque ad ann. 1498. quo anno defuncto fratre Carolo de loco Gononi, vicario canonico dictæ congregationis, nobiles de Saluto tunc Domini locorū Gononi, & S. Martini dictum Prioratum occupauerunt, afferentes eam Præposituram Mortariensis quendam D. Mat-

thæum Astensem nostræ congregationis canonicum dicti loci Priorem instituisse, illi ab aduersa possessione eū violenter impediuerunt, tandem concordatum fuit cum dictis nobilibus

de Solaro
si mona
cos tritic
rent: & P
rentiensi
reccioni
tentum.
E Ccl
instituta
D. Am
Stenus n
In ciu
tiale S. A
cherijs a
Villis, &
ter omnia
nostra co
ne, & pro
In ead
tialis S. C
sis, cuius
cos Mort
1480. vel
tiam frat
nepotis,
renibus
pali appl
S. Clara
In ead
lomei sul
cuiusdam
nes asser
catu ere
poredien
tariensis
Mortarie
positi Mo
tant liter
Archiep
nonici Re
annum sal
Verum ing
canonici,
lud tandem
mendatis,
Iesuatis, qu
Prope e
referente,
Ecclesia S.
rix Crema
alij Eccles
In Dioc
rix apud B
sis, cuius m
nasterij Mo
ille quoque

Albertus Episcopus Taurinensis anno 1065. di-
ctis canonicis S. Laurentij ac illorum Præpositu-
re vniuersi, quæ in Castro Seculæ vicem gerebat
matricis, & Ecclesiæ Episcopalis.

In eodem Castro Seculæ est Præpositura cõ-
uentualis nostræ congregationis S. Iustii nuncu-
pata, quæ anno 1077. ab Adalaida Manfredi, &
Bertræ Seculæ Marchionum filia, qui eam prius
inchoauerant, ad perfectum redacta, prædictis
canonicis S. Laurentij fuit donata, quibus post
aliquot annos D. Benedicti Monachi successerunt,
nostræ Congregationis ab annis circiter quadra-
ginta est vniuersa. Jacent in Ecclesia S. Iustii multa
corpora Sanctorum, de quibus in congregatione
Lateranensi fufius dicemus.

In ciuitate Salutarium ex actis dicti Genera-
lis Capituli congregationis S. Laurentij anno
1742. habiti, erat Prioratus Conuentualis dictæ
congregationis, cuius Prior cum tribus canonicis
eodem capitulo adfuit.

In oppido Auilliano eiusdem Diocesis, vt pu-
to, erat alius Prioratus dictæ congregationis, cuius
Prior cum tribus canonicis eodem capitulo si-
militer interfuit.

In oppido Rauelli Marchionatus Salutarium
erat alius Prioratus, cuius Prior cum quinque
canonicis dicto capitulo interfuit, & forte plures alij
Prioratus in eisdem actis nominati in districtu
dicti Marchionatus, vel in finibus Pedemon-
tium erant constituti.

V. Stensis Ecclesia cathedralis ab institutione
fuit regularis, ac in ea instituta regularia per
longa tempora vigerunt, si vera sunt, quæ de il-
la Iohannes Philippus noster lib. 3. cap. 23. scribit,
suo tempore adhuc superfuisse illius Dormito-
rium, & Cellas Canonicorum.

In ciuitate Astensis est Cœnobium Abbatiale
S. Mariæ Nouæ nostræ congregationis, quod
prius erat Prioratus congregationis Mortariensis,
suo vniuersi nostræ congregationi per Sixtum IV.
anno Domini 1473. Abbatiali dignitate ornatus
per Pium IV. de quo in congregat. Lateranensi.

In Diocesi Astensis apud castrum S. Martini
est Prioratus S. Mariæ cum capella S. Martini an-
teca, olim membrum congregationis S. Crucis
Mortariensis, & per canonicos dictæ congrega-
tionis regi solutus vsque ad annum 1498. quo an-
no defuncto fratre Carolo de loco Gouoni, vlti-
mo canonico dictæ congregationis, nobiles de
Solario tunc Domini locorū Gouoni, & S. Martini
dictum Prioratum occupauerunt, asserentes
illum esse de iure Patronatus illorum familiarum, &
eam Præpositura Mortariensis quendam D. Mat-
thæum Astensem nostræ congregationis cano-
nicum dicti loci Priorem instituisse, illi ab ad-
piscenda possessione eum violenter impediuerunt,
tandem concordatum fuit cum dictis nobilibus

de Solario, vt Prioratus eis cederet, & illi vice ver-
sa monasterio S. Mariæ nouæ Astensis octo sac-
cos tritici, & duo plaustra vini quotannis solue-
rent, & Prior de nouo eligendus, Præposito Mor-
tariensi confirmandus præsentaretur, & illius cor-
rectioni subesset, & ita supplicatum fuit, & ob-
tentum.

Ecclesiam Vercellensem temporibus B. Euse-
bii Episcopi, & martyris regulariter fuisse
institutam ostendimus supra cap. 11. autoritate
D. Ambrosij Episcopi Mediolanensis, quæ quo
tempore ab obseruantia Regulari defecerit, hæ-
cenus non vidi.

In ciuitate Vercellensi est Cœnobium Abba-
tiale S. Andree per Cardinalem Gualam de Bi-
cherijs anno Domini 1224. fundatum Castris,
Villis, & magnis prædijs tributis dotatum, & in-
ter omnia cœnobialia illius Prouinciæ præcipuum,
nostræ congregationi vniuersum, de cuius fundatio-
ne, & progressu libro sequenti dicetur.

In eadem ciuitate erat Præpositura conuen-
tualis S. Gratiani membrum S. Crucis Mortarien-
sis, cuius Præpositus per Præpositum, & Canonicos
Mortarienses semper institutus fuerat, vsq; ad
1480. vel circa, quo tempore Sixtus IV. ad insti-
tiam fratris Petri Riarij S. R. E. Cardinalis eius
nepotis, dictam Præposituram canonicis Morta-
riensibus abstulit, & illius bonis mensæ Episco-
pali applicatis, monasterium monialibus ordinis
S. Clare concessit, quæ nunc etiam illud tenent.

In eadem ciuitate erat monasteriū S. Bartho-
lomæi sub titulo Præposituræ, cuius canonicum
cuiusdam Cardinalis S. Cecilie nepotem, Ioan-
nes asertus Papa XXIII. anno tertio sui Pontifi-
catus creauit Priorem monasterij S. Laurentij Hip-
porediensis, quod erat membrum S. Crucis Mor-
tariensis: ea tamen lege, vt dictus canonicus ad
Mortariensem Ecclesiam accedens in canonicū
Mortariensem reciperetur, & sub obedientia Præ-
positi Mortariensis constitueretur, & viueret. Ex-
tant literæ Apostolicæ ea de re confectæ in nostro
Archiuo Romano. Perseuerauerunt autem cano-
nici Regulares in dicto monasterio, vsque ad
annum saltem 1412. teste Augustino Ticinense:
Verum ingruentibus tumultibus bellorum iisdem
canonicis, quod extra ciuitatem esset positum, il-
lud tandem deseruerunt, & sic illius bonis com-
mendatis, monasterium concessum fuit fratribus
Iesuatis, qui nunc illud inhabitant.

Prope eandem ciuitatem, eodem Ticinensi
referente, erant Prioratus S. Bernardi, necnon
Ecclesia S. Mariæ de Vezulano, & Ecclesia S. Ma-
riæ Cremaschi, quæ nunc sunt commendata, vel
alijs Ecclesijs vnita.

In Diocesi Vercellensi erat Prioratus S. Ma-
riæ apud Blanchetam congregationis Mortarien-
sis, cuius mentio habetur in Archiuis dicti mo-
nasterij Mortariensis. Verum ad aliorum manus
ille quoque peruenit.

In ciuitate Vercelleni erat Præpositura S. Stephaniani de Ciudadella, quam Paulus III anno 1536. resignante Bonifacio de Ferreris S. R. E. Cardinali, nostræ congregationi vniuit. Verum circa annum 1581 cum Serenissimus Sabaudia Dux ciuitatem, & arcem, intra quam dictum monasterium erat constitutum, in meliorem formam, & magis tutâ reformari iussisset, illud solo est equatum, ac illius vice Præpositura S. Iusti apud Secunham nobis vniuit.

Apud Hipporediam ciuitatem erat Prioratus conuentualis S. Lauræ, ac mēbrū congr. Mortariensis. in dicto Prioratu de anno 1502. adhuc residebant canonici Regulares, quo tēpore August. Ticinens. Rector Generalis nostræ cōgregationis pro restitutione dicti monasterij, utpote membri congregationis Mortariensis, quod cum suo capite nostræ congregationi fuerat vniuit, Alexand. VI. preces supplices porrexit, licet ob mortem Alexandri statim secutam, vniō seu restituti effectum non habuerit, ac exinde succedentibus guerris ipse Prioratus fuit canonici omnino destitutus, ac illius bona vel commēdata, vel rapine exposita. Extitit in Archiepo Mortariensi, ac etiam Romano plures scripturæ authenticæ ad dictum Prioratum attinentes.

CAPVT VIGESIMVM NONVM.

De Ecclesijs, & Monasterijs, quæ sunt, vel fuerunt olim in Regnis vtriusque Sicilia.

I]

Vo tempore B. Gelasius Valerij filius, & S. Augustini discipulus canonicam institutionē, à B. Angulino instauratam, à Romam deferens in Lateranensi Basilica plantauit, eodem prorsus Sanctissimi Episcopi Quodvultdeus Carthaginensis, Gaudiosus Bitunensis, cum maxima multitudine Episcoporum, Sacerdotum, & aliorum clericorū nauigijs sine velis & remigijs imposti, & ad manifestum naufragium ex Africa pulsī, vt Victor Vicensis lib. 1. scribit, magno Itatorum emolumento sospites Neapolim Campaniæ Urbem, Deo Ducē applicantes, eandem Augustinianam reformationem primū in ipsa Ciuitate, ac exinde per alias omnes vtriusque Siciliae provincias propagauerunt. Nam quod ad Neapolitanā Urbem attinet, duo ibidem clericorum secundum B. Augustini Regulam viuentium collegia ab illis fuisse instituta, antiqua illius Ecclesie tabularia, necnon etiam ciuitatis monumenta. verissimè testantur, quorum Primum fuit S. Iohannis maioris, quod, vt superius dictum est, per Magnum

Constantinum ædificatum, & per B. Syrachianum Papam, clericis more Apostolico viuentibus ibidem constitutis, fuerat dedicatum. Constitutum verò in eadem Ecclesia S. Iohannis Maioris ipsius S. Quodvultdeum cum multis sacerdotibus, & clericis ex Africana persecutione profugis, ac in ea beatissimi Patris institutum erectis, ac in multis seculis in eadem Ecclesia vigillatum historia ipsius S. Quodvultdei, tum Neapolitanæ Urbis historia à Ioanne Villano, & Ioanne Antonio Sumuntio exarata, quarum supra cap. 11. meminimus, apertissimè testantur, vt Augustinum Ticinensem nostrum omitteremus in libello de Origine & Pro cursu Christianarum Religionum hæc scribentem: *Hi quos in auiditiam persecutione fugientes fuit in gestu B. Quodvultdei legitur, Parthenope commigrarunt ex Africa, & in Ecclesia S. Iohannis Maioris canonicum ordinem creauerunt.* Quo verò tempore disciplina canonica ibi defecerit, authentico documento non licet inuenire, sed hoc seire parum retulerit. Alterum collegium illud fuit, quod B. Gaudiosus in suburbio eiusdem ciuitatis in strait Neritanum vocatum, in quod cum plerisque sacerdotibus, & clericis Africanis se se recipiens, sancto illudem finere quicuit, de quo cum libro primo multa diximus, superfluitatem vitantes, ad illum legentis remittimus, hoc vnum aduertentes, lohi Iulianus Mozzagrunum, dum scribit lib. 7. de rebus gestis canonicorum regularium: *Ecclesia parochialis S. Agnelli Maioris de Neapoli fuit primitus in suburbio B. Virginis fabricata à B. Gaudioso Bitunensi Episcopo apud Africanæ Episcopo, cui ad idem conuenientiam, in eo Abbatem vocatorum constituit B. Agulino, quem à poertia in Dei timore, & vtili oratione distanterat, qui optimi Magistri amulatores esse, & eandem vitam ab eis, & min asus clarior, anno vltimo suo Dominus vni 1076. die 14. Decemb. sanctissimè à suo seculo migravit &c.* in quibus verbis, quod illius pace sit dictum, vix tot dictiones reperiantur, quæ errores. Primus, dum putat Ecclesiam à B. Gaudioso ædificatam illam esse, quæ nunciam ciuitatem S. Agnelli dicitur, quam canonici congregationis S. Saluatoris Bononiensis tenent, nam illa non intra ciuitatem, sed in suburbio, quod Virginum dicitur, fuit exstructa, in loco quem fratres Prædicatores tenent, & in quo Ecclesia sub inuocatione B. Mariæ de Sancte nuper erectum. Vide Baronium in notis ad Martyrologium Romanum sub die 28. Octob. & Paulum Regium Vici Episcopum in Vita S. Agnelli Italico idioma descripta. Secundus est, B. Gaudiosum monasterium monachorum instituisse, eodem successu temporum illud ad monachos deuenerit, tamen quos ibi S. Gaudiosus collegit non monachi fuerunt, sed vel Episcopi, vel sacerdotes, & clerici, vt ex historia Victoris Vicensis liquet. Tertius licet non eius peculiaris, B. Agnellum illius monasterij Abbatem fuisse per

tem S. Gaudiosum institutum, quomodo enim esse potuit, cum S. Gaudiosus anno 449. Neapolim Episcopus perueniret, Agnellus verò seculum ante Pontificatu S. Gregorij Papæ secundum Baronium in notis ad Martyrologium die 14. Decemb. obiit: Quartus est, B. Agnellum à S. Gaudioso eruditum anno 1076. die 14. Septemb. obiisse, quod vel errorem Typographi, vel imperitiam notari conuenit.

Pater super dicta collegia, in quibus disciplina canonica iam ante plura secula defecit, est Petrus Aram dicitur, & est Abbatia cenocœbia nostræ congregationis Lateranensis, de cuius antiquitate, & priuilegijs nonnulla in sequentibus dicemus.

Quartum est S. Mariæ Pediscriptæ nostræ congregationis, tum loci sanctitate, tum acris amœnitate ac salubritate super alia dictæ ciuitatis loca preuarissimum. de quo vide lib. sequenti in Congregatione Lateranensi.

Quintum est, S. Agnelli maioris, quod à B. Gaudioso Bitunensi Episcopo exstructum Iosephus Montegagnus perpetua asseruit puto fuisse monasterium monachorum, verum monachis institutum à Leone X. Congregationi canonice regularium S. Saluatoris Bononiensis anno 1575. vniuit.

Sextum est S. Mariæ de Capellis, quod cum ceteris ordinis D. Benedicti ex libro Taxarū Apollinæ, eadem Congregationi fuit conuulsa à Paulo III anno 1545. die 9. Aprilis.

Septimo super dicta Collegia est in eadem Ciuitate Collegium sacrarum Virginum canonisarū quod S. Mariæ Regine Cæli dicitur, & numero canonissarum, & generis nobilitate, & morum puritate inter cetera sacrarum Virginum illius Ciuitatis præcipuum, cuius regimen spectat ad Abbatem S. Petri ad Aram, & ad superiores ex nostra Congregatione.

IN Diocesi Nolana, & prope Ciuitatem est Vetus Conuēntualis nostræ Cōgregationis S. Mariæ ad Parietem vocatus, de cuius fundatione vide lib. sequenti.

In Ciuitate vero Nolana est collegium in signe canonissarū nostri ordinis, quod vulgo collegiū nuncupatur. fundamē illud Comes Nolanus anno 1103. vt ex Archiuis dictæ ciuitatis colligitur. Perlocerat in eo regularis obseruantia eū magna laude, & que in illud recipiuntur, ferè oēs nobiles sunt vel ex ciuitate Nolana, vel etiā Neapolitana.

In Diocesi verò Nolana in oppido, quod Laurum vocatur, est aliud collegium canonissarum nostri ordinis, quod Comitissa Nolana vxor dicti Comitis paulo ante fundauerat, & mille aureorū annorum rediditibus à prima fundatione dotauerat, quod nunc etiam sub canonica disciplina

Sancti S. Gaudiosum institutum, quomodo enim
esse potuit, cum S. Gaudiosus anno 440. Nea-
polim Episcopus pervenerit, Agnellus vero se-
cundum Paulum Regium, regnans anno 576. secundum
Paulum Pontificatum S. Gregorij Papae secundum
Baronium in notis ad Martyrologium die 14.
Decembris obierit Quartus est, B. Agnellus a S.
Gaudioso eruditum anno 1076. die 14. Septemb.
obijisse, quod vel errorem Typographi, vel impe-
ritum auctoris conuincit.

Pater supra dicta collegia, in quibus disci-
plina canonica iam ante plura secula defecit, est
tertium collegium, illudque vetustissimum, quod
S. Petrus ad Aram dicitur, & est Abbatale cono-
chium nostrae congregationis Lateranensis, de
cuius antiquitate, & priuilegijs nonnulla in se-
quentibus dicemus.

Quartum est S. Mariae Pediscriptae nostrae cō-
gregationis, tum loci sanctitate, tum acribus amec-
tante, ac salubritate super alia dictae ciuitatis lo-
ca frequentatissimum. de quo vide lib. sequenti
in Congregatione Lateranensi.

Quintum est, S. Agnellus maioris, quod a B.
Gaudioso Binnensis Episcopo exstructum Iose-
phum Motragagnus perperam asseruit. puto fuisse
monasterium monachorum, verum monachis
desertum a Leone X. Congregationi canonicor-
um regularium S. Saluatoris Bononiensis anno
1579. fuit vntum.

Sextum est S. Mariae de Capellis, quod cum
peruulso ordinis D. Benedicti ex libro Taxarij
Apostolicarum, eidem Congregationi fuit con-
cessum a Paulo III. anno 1549. die 9. Aprilis.

Pater supra dicta Collegia est in eadem Ciui-
tate Collegium sacrarum Virginum canonicarum
quod S. Mariae Reginae Caeli dicitur, & numero
canonicarum, & generis nobilitate, & morum
probitate inter cetera sacrarum Virginum illius
Ciuitatis praecipuum, cuius regimen spectat ad
Abbatem S. Petrus ad Aram, & ad superiores ex
nostra Congregatione.

In Diocesi Nolana, & prope Ciuitatem est
Prioratus Conuentalis nostrae Congregationis
S. Mariae ad Parietem vocatus, de cuius funda-
tione vide lib. sequenti.

In Ciuitate vero Nolana est collegium insigne
canonicarum nostrae ordinis, quod vulgo collegij
nuncupatur, fundum illud Comes Nolanus an-
no 1197. vt ex Atebina dictae ciuitatis colligitur. Per-
seuerat in eo regularis obseruantia cum magna lau-
de, & quae in illud recipiuntur, ferè oēs nobiles
sunt, vel ex ciuitate Nolana, vel etiā Neapolitana.

In Diocesi vero Nolana in oppido, quod Lau-
rum vocatur, est aliud collegium canonicarum
nostrae ordinis, quod Comitissa Nolana vxor dicti
Comitis paulo ante fundauerat, & mille aureorū
annuorum redditibus à prima fundatione dota-
uerat, quod nunc etiam sub canonica disciplina
floret.

Ecclēsia Beneuentana Metropolitana ferè vlti-
mā ad nostra tempora regularis mansit, cuius ca-
nonici tempore quadragesimae praefertim maiori-
bus hebdomadae, cappas nigras more canonicorū
nostrae Congregationis Lateranensis in Choro
detulerunt vsque ad annum circiter 1610.

In ciuitate Beneuentana est conuētiū Abba-
tiale S. Modesti nostrae congregationis, quod sub
se nonnullas Ecclesias Parochiales habet, in qui-
bus Abbas dicti monasterij iurisdictionem ordi-
nariam exercet.

In eadem ciuitate erat vetus monasterium ca-
nonicorum regularium, cuius sit mētio in quodā
priuilegio Alexandri III. ac etiam Gregorij IX.
quod vbi esset, vel quo titulo nūcuparetur, videre
non potui: quia integrum priuilegium non ha-
bui, sed tantum illius fragmentum, quod refert
Ioānes Marquez in suo libro de Origine Fratrum
Eremitarum cap. 14. §. 8. ad sui ordinis Eremitici
antiquitatem probandam, licet non efficaciter,
cum verba priuilegij sine: *Cum in Ecclesia vestra sit
ordo canonicus secundum Deum, & B. Augustini regu-
lam nominatim institutus.* Hoc priuilegium dicit reperi-
ri in Bibliotheca Vaticana inter Bullas Grego-
rij IX. numero 97. sed parum retulerit illam vi-
dere, fuisse verò in Episcopatu Beneuentano mo-
nasteria canonicorum regularium anno millesimo
trecentesimo quadragésimo quarto, constat
ex Actis Capituli eo anno Eugubij. celebrati, in
quo Prior S. Mariae Nouae de Vrbe ad illa visi-
tanda fuit designatus.

In eadem ciuitate est monasterium S. Sophiae,
quod Clemens VIII. anno 1595. canonicis regu-
laribus congregationis S. Saluatoris Bononiensis
vniuit, cum esset prius monasterium ordinis mo-
nachorum S. Benedicti.

In Diocesi S. Agathae Metropolis Beneuen-
tanae ex libro Taxarum Camerae Apostolicae est
monasterium S. Menae, sed canonicis desitutum,
& commendatum, sicut alia innumera in
regnis vtriusque Siciliae, quorum vix nomen, ac
ne vix quidem inuenitur.

In eadem Diocesi in oppido, quod vulgo ap-
pellatur Rienso, est collegium canonicarum no-
stri ordinis vetustissimum, quae sub regulari ob-
seruantia, ac etiam sub regula, & habitu canoni-
co satis laudabiliter perseuerant.

In Diocesi Melphitana sunt quaedam benefi-
cia canonicorum regularium, quae desituta ca-
nonicis, sunt vnita mensae Episcopali, vt ex Ar-
chieuis dictae Ecclesiae colligitur.

In ciuitate Brundisio est Ecclesia S. Sepulchri
olim congregationis canonicorum regularium
S. Sepulchri Ierosolimitani, cuius sit mētio in
litteris Caesariani II. Petro Priori, & illius fratribus
S. Sepulchri Ierosolimitani directis anno 1145.
Verum congregatione extincta, dicta Ecclesia
cum alijs multis in eodem Regno existentibus
est commendata.

In oppido Barletæ Ecclesia S. Sepulchri cū suis pertinentijs ad prædictam congregationem spectabat, ex dictis literis Cælestini II. que similiter manet commēdata, vel ordini cœlesti S. Iohannis Ierosolimitani vnita, vt multa alie Ecclesie eiusdem congregationis.

In ciuitate Venusina Ecclesia S. Nicolai ad prædictam congregationem spectabat, vt ex dictis literis colligitur, quam Episcopus quidam Venusinus eidem donauerat.

In ciuitate Troie siue iuxta illam Ecclesia S. Sepulchri erat dictæ congregationis, quam nunc tenent equites S. Iohannis Ierosolimitani, & similiter Ecclesia S. Theodori iuxta portam ciuitatis Beneuentanæ, ex dictis literis Cælestini II.

In eadem ciuitate Troie monasterium S. Nicolai fundatum per Nicolaum Decanum Ecclesie Troianæ, de quo Innocentius III. in epistola ad Archiep. Sipontinum libro 1. fol. 198.

In Diocesi Milletensi prouincia Regine in Calabria Prioratus insignis S. Marie de Balnearia, vulgo della Bagnara membrum Abbatie S. Marie de gloria, de quo videlicet lib. 3. cap. 30.

In actis Capituli Prouincialis Eugubij celebrati designatus est Visitator pro monasterijs, & locis conuentualibus canonicorum existentibus in Apulia.

VI. In Mari Adriatico propè Theatinam Diocesim sunt infulæ Tremitanæ olim Diomedæ in quarum maiori est cœnobium S. Marie cū arce munificentissima nostræ congregationis. Abbas Tremitanus in dictis Insulis iurisdictionem ordinariam spirituales, & temporalem, & vtrumque gladium habet, ac etiam in terris litoris adiacentis, & inter Barones Regni Neapolitani numeratur, & incedit. De monasterio Tremitano vide que dicuntur lib. sequenti.

In Ciuitate Lauicani est Abbatiale cœnobium nostræ congregationis S. Marie nouè olim de Frifa vetustissimū, de quo libro sequenti plura.

Apud Ciuitatem Vellanā in Prouincia Capitanæ, est etiam vetustissima Abbatia S. Marie de Calena, quam nostræ congregationi vnuit Eugenius IV. anno 1446.

In extremis partibus Calabrie, que Messanam Ciuitatē vltra Phariū aspicunt, in oppido, quod vulgo Bagnara nuncupatur, fuisse olim præcipuum collegium canonicorum regularium, testantur tabularia Ecclesie Cathedralis Cephaludensis in Regno Siciliae vltra Pharum constitutæ: illa enim Ecclesia priusquam in Cathedralē erigeretur, eiusdē collegij membrū fuisse perhibetur, vt ex relatione ab illius Ecclesie canonicis habita, & ad me transmisa nuper accepi, fertur enim idem collegium aliud monasterium intra Messanam Ciuitatem sibi subiectū habuisse, de quo nihil certi habere hæcenus potui.

VII. In Regno vterioris Siciliae Ecclesia ipsa Cephaludensis, que nunc est Cathedralis, à

prima illius fundatione fuit canonicorum regularium ordinis D. Augustini, sub quo ordine vique in præsens permanet, licet ab initio non esset Cathedralis, sed simplex collegiū canonicorum regularium, quod Rugerius Siciliae comes, deinde Rex opere magnificentissimo, & Regia munificentia verè digno crexit anno Dominicæ Incarnationis 1148. Regni verò ipsius anno 18. quemadmodum sequentes versus in apud maiori illius Ecclesie musiuo inscripti indicant.

*Rugerus Rex egregius plenus Potatis
Hoc statuit templum, motus zelo Diuini atq.
Hoc opibus ditas varijs, varioque decore
Ornat, & amplifias in Saluatoris beuere.
Ergo struitor meritis Saluatori adules,
Vt sibi subueniens conferret curæ de mada, q.
Anno ab Incarnatione Domini M. C. XLVIII.
Regni eius XLIII. hoc opus misit saluum est.*

Scribit vero Syluester Maurolicus in suo libro quem mare Oceanum omnium Religionū adtulauit, ipsam S. Saluatoris Basilicam ab eodem Rugerio magnificentissimè ornata, duobus nimirum turribus campanarijs, & picturis pulcherrimis musiuo elaboratis, necnon duplici mastileo porphiretico pro se, ac ceteris Siciliae Regibus illius Successoribus, que postea Fredericus II. Imperator ex dicta Ecclesia ad Palermitanā transiit, ac etiam canonicos regulares Augustinianos in dicta Ecclesia ab eodem Rugerio constitutos, quibus iuxta Ecclesiam claustrū edificauit, quod vsq; in præsens tenent, subdit etiam dictos canonicos regulares Syracusanam Ecclesiam olim tenuisse, in qua S. Zosimus floruit regularis canonicus, & postmodum Syracusanus Episcopus, quod se in antiquis Chronicis manserupta legit affirmat, quanquam non desit, qui Ecclesiam Syracusanā non canonicos regulares, sed D. Benedicti monachos tenuisse asserunt.

In Ciuitate Messana erat Prioratus S. Crucis nuncupatus cum Ecclesia pulcherrimè exornata, quæ anno 1537. Ferrantes Gonzaga Siciliae Prorex cum alijs duobus, & vixinti Ecclesijs sub specie Ciuitatis muniendæ, solo sequente edē Syluestro Maurolico tradente in Congregatione S. Sepulchri Ierosolimitani, ad quam illi Prioratus spectabat: quæ ob causam loci canonicis regularibus fuit delinitus. Prioratus verò ad Ecclesiam S. Pelagie translatus, & commendatus, qui ad nominationē Regis Catholici confertur.

In Ciuitate Plateæ nūcupata est alter Prioratus S. Andree eiusdem congregationis Dominici Sepulchri, quem Simon Buzhæ Comes cum Thomasia illius coniuge anno Domini 1066. multis Villis, & prædijs, ac etiā nonnullis Ecclesijs attributis fundauit, & dotauit: qui Prioratus ad nominationem à Rege Catholico factam, Prioribus fiduciarijs, quos vocamus Commendatarios confertur, eodem Syluestro Maurolico

referente in Congregatione Dominici Sepulchri Ierosolimitana.

Præter collegiū vero Canonicorum memoratum, sunt in Regno Siciliae vltra Pharum nonnulla Collegia Sacramentalium Canonissimum Congregationis Vallis Viridis nuncupata, quarum præcipuum est S. Catharine Vallis viridis, Ordinis S. Augustini olim extra Ciuitatem Messanam à quodam Regni Cypri fundatum, postea circa annum 1400. intra Urbem sub titulo S. Marie, & S. Catharine Vallis Viridis translatum, quod erat caput ceterorum monasteriorum canonissimum eiusdem Congregationis in Regno Siciliae existentium, nimirum S. Lucie Vallis Viridis Paternoritanæ, monasterij Vallis Viridis in Taormina, & in Castro veteri: que monasteria per Abbatissam sanctæ Catharine Messanenſis visitantur. De his plura idē Maurolicus in congregatione Vallis Viridis: ex quibus etiam deducit, dictam congregationem in Regno Siciliae multo collegia canonicorum habuisse, quibus deficiente, cum prædictæ Catharine Messanenſis visitantur. De his plura idē Maurolicus in congregatione Vallis Viridis: ex quibus etiam deducit, dictam congregationem in Regno Siciliae multo collegia canonicorum habuisse, quibus deficiente, cum prædictæ Catharine Messanenſis visitantur. De his plura idē Maurolicus in congregatione Vallis Viridis: ex quibus etiam deducit, dictam congregationem in Regno Siciliae multo collegia canonicorum habuisse, quibus deficiente, cum prædictæ Catharine Messanenſis visitantur.

In Diocesi Agrigentina reperitur monasteriū ordinis canonicorum regularium D. Augustini, quod dicitur S. Spiritus de Calato. Verum putandum esse commendatum, vel ex regulari ad aliam secularem translatum. Eius autem mentio habetur in libro Taxarum Cameræ Apostolicæ.

CAPVT TRIGESIMVM.

De Propagatione Ordinis Canonici in Prouincijs, & Regnis Hispaniarum, & Primò de Ecclesia Cesar-Augustana S. Marie de Pilari, siue de Columna nuncupata.

In Prouincijs, & Regnis Hispaniarum existunt adhuc Ecclesie canonici ordinis vetustissimæ, pluresq; olim extiterunt, quarum notitia post generale diluuium Saracenorum, quod omnes penè regiones Hispaniarum inuastit, vel in ruinis adificiorū, vel in membris Ecclesiarū, & libris Historicorum fideliter seruetur, que ipsam canonicū institutum à sanctissimis Apostolis plantatum, & à beatissimo Patre nostro Augustino reformatū,

referente in Congregatione Domini Sepulchri Ierosolimitana.

Præter collegia vero Canonicoꝝ memorata, sunt in Regno Siciliae vltra Pharam nonnulla Collegia Sanctimonialium Canonissarum Congregationis Vallis Viridis nuncupata, quarum præcipuum est S. Catharina Vallis viridis, Ordinis S. Augustini olim extra Ciuitatem Messanam à quadam Regina Cypri fundatum, postea circa annum 1200. intra Vrhem sub titulo S. Mariz, & S. Catharinæ Vallis Viridis translatum, quod erat caput cæterorum monasteriorum canonissarum eiusdem Congregationis in Regno Siciliae existentium, nimirum S. Lucie Vallis Viridis Paeninsulae, monasterij Vallis Viridis in Taormina, & in Castro veteri: quæ monasteria per Abbatissam sanctæ Catharinæ Messanensis visitabantur. Deijs plura idẽ Maurolicus in congregatione Vallis Viridis: ex quibus etiam deducit, dictam congregationem in Regno Siciliae multa collegia canonicoꝝ habuisse, quibus deficientibus, cum prædictæ canonissæ regimen permutassent, etiam habitũ nonnullæ mutauerunt, reuera nihilominus regula D. Patris Augustini, ac etiam rochetto, quod in festis solemnioribus, præsertim cum ad Sacramentũ Eucharistiz sumendum accedunt, in signum pristinillarum professionis, & institutionis, seruant.

In Diocesi Agrigentina reperitur monasteriũ ordinis canonicoꝝ regularium D. Augustini, quod dicitur S. Spiritus de calato. Verum puto illud noue esse commendatum, vel ex regulari ad illam seruilem transfatum. Eius autem mentio habetur in libro Taxarum Cameræ Apostolicæ.

CAPVT TRIGESIMVM.

De Propagatione Ordinis Canonicoꝝ in Prouincijs, & Regnis Hispaniarum, & Primò de Ecclesia CesarAugustana S. Mariz de Pilari, siue de Columna nuncupata.

IN Prouincijs, & Regnis Hispaniarum existunt adhuc Ecclesie canonici ordinis vetustissimæ, plaresq; olim extiterunt, quarum notitia post generale diluuium Saracenoꝝ, quod omnes penè regiones Hispanoꝝ inuasit, vel in ruinis & difficiorũ, vel saltem in membranis Ecclesiarũ, & libris Historicorum fideliter seruator, quæ ipsum canonicũ institutum à sanctissimis Apostolis plantatum, & à beatissimo Patre nostro Augustino reformatũ,

in prædictis prouincijs Hispanoꝝ ab antiquissimis temporibus, ipso B. Augusti adhuc superflute propagatũ, fide certissima demonstrat: ex quibus vt antiquissimum cenobium Siletanũ apud Toletanam ciuitatem omitam, quod era. 462. id est anno Christi quadringentesimo vigesimo quarto, asertus autor Historiz sub nomine Flauij Lucij Dextræ, & alij nonnulli Historici sub B. Augustini Regula exstruẽti aiunt: vnã nunc referam antiquissimam, & inter omnes Hispaniarũ Ecclesias dignissimam, Angelicis manibus Præcellens Dei Genetricis in CesarAugustana ciuitate erecta, & S. Mariz Maioris, siue de Columna vulgo de Pilari nuncupatam, de qua cum multa præclara, & memoranda quã plures viri docti tradiderint, illud certè non reticendũ, quin pro diuino miraculo mea quidem opinione recitandum, quod Sacre Theologiz Licentiatũ, & eiusdem Ecclesie regularis canonicus Michael Cerito in præfatione librorum Ioannis Trullo de ordine canonicoꝝ elucidato scribit, ipsum ordinem canonicum per D. Iacobum Apostolum semel in dicta Ecclesia plantatum nullis vnquam etfi difficillimis temporibus interruptum, vsque ad sua tempora stetit. De huius sacratissimæ Ecclesie antiquitate nonnulla superius cap. 11. notauimus, de cuius miraculosa fundatione, Sanctoꝝ Martyrum, & confessorũ reliquijs in eadẽ quiescentibus viris, sanctitate, ac dignitate, necnon etiam eruditione illustrissimis, vel ab illa profectis, vel etiam eidem Ecclesie præfectis, & tandẽ de illius priuilegijs, & super cæteras Ecclesias Hispaniarum eminentia nunc aliquid dicturo, tot profectio, & tam præclara, veridicisq; testimonijs roborata scribenda occurrunt, quæ si vellem ex integro percensere, non vnicum capitulum, sed integrum, illudque non exiguum volumen, me scribere oporteret. Quam ob causam tum rei, tum etiam temporis compendium facturo, illud tandem animo insedit, cæteris omnibus impresentiarum ommissis vota, & motiua hic ad verbũ exscribere, quæ lata fuit pro Priore, & canonicis eiusdem Angeliz beatæ Mariz Maioris de Pilari, in Curia illustrissimi Domini Iustitiæ Aragonum S. C. M. Consiliarij super iure præcedendi Capitulares, eorumq; Syndicos, & Procuratores Ecclesiarum cathedralium Regni Aragonũ exceptis duntaxat Capitularibus Sedis Metropolitanæ, in Comitijs, & quibuscumq; congregationibus Aragonũ anno Domini 1605. & typis edita Madriti apud Ludouicum Sanchez anno MDC. VI. omissa tamen præfatione, ac etiam additionibus marginalibus, ne pro vna sententiã, integrum librum exscribere cogamur. Ea verò talis est:

IN Dei nomine Amen. Nouerint vniuersi, quod anno computato à Natiuitate Domini millesimo sexcentesimo quinto apud ciuitatem CesarAugustana Regni Aragonum, in Camera consilij fuerunt presentes illu-

11.

strissimus

esse dicitur de secula illius sapientis Malaboniu. Idem
 quoque reperitur in quodam Missali antiquo eius-
 dem Diocesis manscripto, in officio, quod in Mis-
 sa sancti Braulii celebratur. Et canitur: Festa co-
 lenda Braulii aula, qui sancta Maria fuit presul, Pro-
 later idem Breuiario domus Regia montu Arago-
 niam antiqua, & illustri, quod agens de eadem ci-
 uitate sic ait: Synodus celebrata vniuersique ad pro-
 priam sedem est reuersus, & Braulium Cesaraugu-
 stanum reuertens, apud sanctam Mariam Maiorem suam
 sedem suam, sub canonico sic fraterna dilectione
 adhaesit. Corroboratur idem quodam libro, seu tra-
 ctatu de vita Dni Braulii antiquissimo, manu exca-
 rata, qui cum praedicti Breuiarii per eundem sero
 sermone continetur: Beatus vero Braulium dum
 in Cesaraugustana ciuitate in sancta Maria Maiori
 sedem sedem dicitur fuisse. Quibus assentitur
 Antonius morabon Galles, & antiquissimus, pro-
 babilissimus, fidelissimisque testis, scriptor quoque prisi-
 culari rerum getarum: scripsit enim circa annum
 christianissimum septuagesimum secundam, & de
 beatissimi Ecclesia hoc verba: Atque in Ecclesia bea-
 ta Maria semper Virgini, qua est mater Ecclesia-
 rum eiusdem Urbis. Et tandem idem affirmat Mar-
 tum Garcia tanonicus Cesaraugustanus Episcopus
 Beatusque Generalis Regiorum Aragonie,
 Hieronymus Zurita, Hieronymus Blanca, Hierony-
 mus Hauar, Iuanes de Marieta, & alij quamplurimi
 geographi vni.

III. **T**um quia in tota illa infelici, & miserrimo
 tempore, quae Cesaraugusta sub Arabum ditio-
 nis tenore (quae circiter quadringentorum anno-
 rum terminum explet) didam Religiosissimam Ec-
 clesiam sedem fuisse Episcopalem dubio caret, adeo
 quod Cathedralis iudicari nec audent, nec possunt:
 nulla enim Christiana Ecclesia permittitur ab in-
 fidelibus, praeter hanc gloriosissimam, vt nostri Hi-
 llerius vago in loca reponatur, praesertim Prades,
 Genay, Breter, Blanca, Zurita, qui notabiliter
 sic exultant: Cesaraugusta sedis constat reliqua sa-
 cro aedibus, fuit sacro tectum depopulatum, sanctum,
 & religiosissimum templum Dnae Mariae Virgini di-
 catam, quae vulgo de Pilari nuncupat, miseru il-
 li temporibus sanctitatis, Religionis, & Consilij
 publici tanquam sacrum aram, & perisugij portum
 nullis fuisse vnde & Helice, & Senari, ac supe-
 rariis, posterioribusque episcopis, & Ecclesiastico
 iure sacrosancta ea ad se sedem, ac domicilium pra-
 buit. Iam quia ad huiusmodi sacra id eade iam deu
 in contradiitorio iudicio obtentum est: fuit enim
 late reuocata inter eam, & infigentem sancti Salua-
 toris Ecclesiam, & seu ipsum Antistitem cordate,
 & maximo cura deliberatione praehabita causa ce-
 guratae, partibus auditis, declaratum à Ioanne
 Ferrer canonico, & archidiacono Hostenis Ecclesiae,
 & vicario Generali excellentissimi Infantis Alfon-
 si Regis Catholici filij Archiepiscopi Cesaraugusta-
 nis iudicium quingentesimo secundo didam Ecclē-

siam fuisse à primordijs Christianitatis Cathedralē
 vsque ad translationem, seu vniuersam de super dictam,
 bu verbu: Constat etiam, quod dicta Ecclesia, in
 qua gloriosa Dei Genitrix Virgo dum in humanis
 ageret, beato Iacobo apostolo mirabiliter super pi-
 lare marmoreum Angelicu manibus deportatum ap-
 parere dignata est, in quo primaria sedes Cesar-
 augustana per multa anorum curricula collocata
 fuit, beato Braulio, & alijs multis dignissimi E-
 piscopi successiue praesidentibus. Et licet postea di-
 cta sedes Cathedrali translata fuerit, nihilominus
 tamen multa insignia, & praerogatiua Cathedrali
 Ecclesia prius eam remanserunt, & quasi vna Ec-
 clesia cum Maiori Cesaraugustana reputatur in pro-
 rogatiua praedicta. Quae sententia ab eodem Archie-
 piscopo fuit postea approbata, & ratificata, necnon
 & à dicti partibus laudata. Tantorum ergo viro-
 rum decreta certam faciunt determinationem no-
 stram, scilicet sapientiam Ecclesiam ab initio nas-
 centis Ecclesia Episcopos habuisse, Cathedralēque
 extitisse. & consequenter constat, ipsam preponi,
 & anteferrī debere, ex quo prius meruit dignita-
 tem, & huius sedis adoptione longe posteriores. &
 inferiores illa sint, & appareant praedicta Ecclesia
 Cathedralis: adeo quod de ea illud Poeta dicere v-
 rō possimus.

Fortia salta Patrum, series longissima rerum,
 Per tota ducta viros antiqua ab origine Gentū.

IV. **E**t quando in hoc articulo errandum non esset
 de cultu Dei, Religionēque ibi raudiu mirabili-
 ter praesulgenti, de rebus in ea mirifice gestis,
 de innumeris & aspiduis miraculis ibi quoties ful-
 gentibus, de parā, sincerāque fide ab exorido Chri-
 stianitatis vsque nunc, absque raga, & macula a-
 pud eam inuisibiliter pro Dei benignitate seruata,
 ita vt porta Inferi, Hereticorum calliditas, Ethnico-
 rum impietas, Saracenorum iniquitas aduersus eam
 preualere minime potuerint, nec in medio igne fuit
 vnquam aestuata, sed potius ipsa contriuit eorum capi-
 ta, & fuit vniuersi (vt diximus) sacra ara, eos-
 que tanta constantia, & stabilitate manuit, quod
 nulla vnquam Tyrannorum sentia, nulla persecu-
 tionum immanitas, nulla rei familiaris, nulla pa-
 tris honoris castrura, nulla Hereticorum fraudes,
 nulla deuigis sanguinis effusio elatissimum fidei lu-
 men in eis semel incensum extinguere potuerint, vt
 adimpleretur, quod sacratissima Dei Genitrix pro-
 miserat Dno Iacobe, quando ad ripam Therr, vbi
 Ras dicta Ecclesia, eidem corporaliter videndam,
 & eius discipulis sese obtulit, eamque conliri pra-
 cepit: Pilare illud erit in loco isto, vsque in finem
 mundi, & Christum coherentes nunquam ex hac Vr-
 be deficient. Quare iure meruit principatum dictam
 praelationem primam, honorabiliorēque, locum inter di-
 ctas Ecclesias vbiq, obtinere, tum quia debetur illi, qua
 rerum getarum gloria, religione, cultus, Dei praeca-
 rō fulget. Si enim ex sola religione Cicero Rempubli-
 cam Romanam ceteris omnibus anteponebat dicens: Et-
 si forte censere volumus nostra cum ceteris, ceteris

UNIVERSITÄTS-
 BIBLIOTHEK
 PADERBORN

rebus aut patres, aut etiam superiores reperiuntur, religionem, id est cultum Deorum multo superiores, quanto maiori cum ratione preferenda est huiusmodi illustrius Ecclesia, qua eodem cultu, ac dignitate originis, excellentia seneclitatu, decoreque rerum gestarum omnes predictas Ecclesias protulit se relinquere? Tum quia talibus huiusmodi privilegium propter vitia discrimen conceditur, in quo propter salutem Republica se constituerunt: tum quia inde amplissimis, & maximis honoribus sive Fani Antistitibus semper habitos, & vetulstia tabulis, & memoria superiorum temporum pro certo cum Zetria, & alijs affirmare possunt. Tum denique quia si ex omnibus predictis in aliquibus procedere meriti dicitur Metropolitanam Ecclesiam, qua predictas omnes antecedit, quanto maiori cum ratione poterit ipsa easdem procedere? & quando tandem non esset attendenda exemptio, qua subest tantum, & immediatè Christi Vicario, summoque totius Ecclesie Pontifici Maximo. Nec Civitas vbi adest, qua est Metropoli, & insignis omnium Civitatum Regum, ac eisdem, & celsitudinis corone verisimulorum Aragonie Regum caput, omniumque civitatum (scilicet Divo Isidoro) civitatum Hispania in molem clarior, quibus ex causis debuit, & debet etiam huiusmodi prelationem habere: cum quoadque sublimiori, & digniori immediatè subest, ac in excellentiori loco existit, tanto dignior, & honoratior sit.

V. **S**ed in hoc iudicio tandem attendenda est insipientia, statumque rei apprehensa, inurimque apprehensam tempore apprehensionis, & qua ex dicta Ecclesie melius quasi possessionem iurium apprehensorum probauerit, adduc debuit, & debet obtrine huiusmodi sacra Ecclesia, qua multo melius dictam insipientiam, possessionemque probavit, tum testibus, tum Chronico, siue tractatibus, de modo, & ordine celebrandi Curiam: Tum denique alijs instrumentis, documentis, monumentisque antiquis, quibus potius lux veritatis ex omnibus tradidit, & alijs assistit: consuetudo namque in materia precedentia prevalet, vt per Innocentium, & alios probat Franc. Marzarius conf. 25. Non enim obstat, in Comitibus Tyrassone celebratis anno millesimo quingentesimo nonagesimo secundo, predictas Ecclesias Cathedrales prelationem habuisse: quia constat fuisse ex consensu partium, inique dilectis consensibus, & familiaritatibus, & non animo, nec titulo acquirendi possessionem, quibus stantibus, nullam iuris, nec facti acquirere potuerunt, ex traditu à Mandocho in Reg. 33. de annalibus quas vendidit a numero. quarto. Oldrad. conf. 241. Dec. conf. 116. dym. Croa. conf. 27. num. septimo. Portol. de consert. cap. vigesimo octavo numero tertio. Tum quia ante dictam consensum in exordio dictarum Curiarum Cathedralium ibi existentem precessit ipsa, Nec refragatur, dictam prelationem habuisse in solo proposito, non verò in brachio, seu stamento, & quod possessio non recipit, extensionem, quoniam quasi pos-

sessionem adiu inducit quasi possessionem quoad alium aduim sub eadem specie comprehenditur, predictum ex quo eodem ordine, quo stant in solo, stamento in brachio, seu stamento. Tum quia in capite Montisfoni habitus an. 1535. in stamento quoque, seu brachio precessit dictas Ecclesias, & quando de inuisumdi quasi possessione nulla habenda foret ratio similis consensu apud ea facta, habenda est ratio ex fractione dicti consensu à Synodo Hosteni salu. tentavit enim prius ratum suum preflare, quam Synodus dicta Ecclesia, & ideo parati (vt scilicet) stante illi, & ante eum votum suum preferre, quia dum illud fecit contra dicti Synodi expressam voluntatem, visum fuit interuente possessione dicti consensu, & aliam de nouo acquirere, scilicet a namque uoluntate interueniens verè possidere dicitur. Nec possessionem amittit, immo potius efficaciter retinet, in conuocatione omnium generalium statum reguano millesimo sexcentesimo primo, Casaraguisa salu. nam cum hinc & de signatus Synodus dictarum Cathedralium Ecclesiarum conuocasset in aiam regiam destinatum, ad eam conuocationem inuenit iam ibi Synodum dicta Ecclesia, quem vultu scilicet, & secularem possessit in loco sublimiori, tamque maxime in sua pacifica possessione mansisset, nec per se se, sed immo sua intentione frustrari timet, & repositionem (vt credendum est) suspicantes, quousiam protestationibus contenti, egressi fuerunt ab aula, quia contrariam quasi possessionem, quando tam habuerunt, amittisse dictas Ecclesias, eamque Ecclesiam de traliari acquiescunt, constitutissimum est, nam est alius retentionem possessionem loci tenentem, licet ad altero possit corporaliter occupetur: tamen si retentum in locum repellatur ab eo, qui corporaliter possidet, non admittitur, & suspicatur posse repelli, cuiusquam antea retinebat, dubio procul auertit. Etiam in omnibus, & per omnia ad normam, & similitudinem Curiarum Regni in domibus existit, etiam dicta generalis conuocatio habita fuerit preparandarum Curiarum causa, idem de ipsa iudicandum est, quod de ipsius Curie, ex quo preparatio ad alium idem operatum, quoad ipse adiu. Nec obstat non apparere, quousiam ingressi fuerunt, Synodos dictarum Ecclesiarum huiusmodi, quia immo constat per teitem ex ipsarum parte predictam, qui contra eam probat maxime, cum ab altera parte fuerit approbatus. Nec Regella Curiarum possessionem aliquam ex parte Cathedralium probant, tum quia ex ipsiusmet apparere, multatius in motus Curie, & stantibus dictam Ecclesiam cathedrales precessit. Tum quia vltimum statum, & nouissimum possessio est, qua in hoc possessio summumque attenditur, non verò antiqua, & multo minime, que se stantibus fuit, & est interuente, & in motu eam habita aliarum qualitarum causa, quam dictam Ecclesiarum, quibus supra dictam Ecclesiam prelatum potuerunt. Nec reuenit possessionem habitum respectu stanti, & sedendi in praesentibus locis non extendi, nec trahi posse ad possessionem prelationem: quia ex quo dicta Ecclesia habuit

que habuit in motu, licet ea, qua sunt loci, non licet designat locum, & cum effectu, atque ad alterum locum traditur, probatur, ac quiritur quasi possessio vicinij, & in prelationem loci, nec ubi, quod de iure debet Ecclesia Cathedralis prelatum colligat maxime regularum, conuentionalium, cum preter causa per possessionem, non antequam per totum decemda fuerit, cum potuerit retinere habitum (vt vixum est) sepe dicta Ecclesia de preter preter, & non vici: coroscat enim radsy quousiam dignitas, vtra quod semper quoad dictam prelationem pro Cathedrali habitus est, vt ex omnibus istis, praesentibusque Cathedralis auctoritate praesentibusque, quousiam illarum congregatio regularum, & archiepiscopi dignitate solg. trique dicta Ecclesia non minus praesentibus Cathedralis, dum fuit regularis, quousiam non, possessionem esse esse scilicet. Neque sepe dictam possessionem in stantibus traditionem infraque stantibus quousiam est, impossibilitate aduentionem licet licet in Hispaniam, perus tunc oris, quousiam non possunt nonnulli uenturum, vt tanto rito de deo sublato, non dicta Ecclesia, sed sepe dicta aliorum, Tum quia vt egressi decem grauis, qua usque statum patres, esse non fundamentum in istum possit alia ualida, & ser omnes traditiones Ecclesie, quousiam durum, & hactenus praesentibus effect. Tum quia traditione à Patribus instituta non sunt infirmata, sed potius ab omnibus pro legitime etiam in uoluntatem traditionem approbata uouentur non debent, quousiam scripte et leges, vnde admodum facta dictorum: Non ite preterea narratio Senoniam, quousiam subteruenit à Patribus suis. Quare & aucto dicta habent reuocata generationem praesentibus, qua lica Theologia sacri regni expendant de tradidit Ecclesiam, qua scripto non consistant, canonice licet ea reuocant nonnulli stantibus reguconcor. Tum quia uam fama rerum inuincibile stantibus est, quousiam debeat derogat reuocata fidem. Tum quia aliarum Duce locis in Hispaniam restantibus plusquam alioque magna auctoritate vni, & inter omnes stantibus ex grauisima Ecclesia, sandique Delectio.

Primo D. Hieronymus in illis verbis: Dederitque eis spiritus, ut alios ad indas, alius ad Hispaniam, alius ad Thyrum, alius ad Graciam pergeret, vt inuenerit in Evangelij suis, atque pronuntiare requiescentibus, quousiam ex parte istas, dum apud nos Hispanos ex apostolis tunc non requisit lacubus. Itandum S. Athanasius Patriarcha Antiochenus, quousiam dicta omnium Dominis 160. dices, in hac die multitudine martirij effectus est S. Iacobus Apostolus, factus Iacobus filius Zebedaei, id est, postquam abijt in Occidentem. Tertium S. Iohannes per hac verba: Iacobus filius Zebedaei mater Iohannis, quousiam in ordine 27. tribuit, et-

que Hippogelium p. Quar possibi cetero lo. eccoperi antiochia tunc Af. lam, Ba. tum, M. symam, tradit. Quosum in. Sece. Septi. chiepsio. histori. Samus. duente. sicut per. 72 de P. ad uol. in colom. uantib. plurim. tunc. uent. a. sicut in q. dato die. fabriam. rinuoc. tar. Quib. eod. & in eim. fore test. etiam no. non refe. ritur. Ne. uis. Regum. uerba id. Reges C. l. in qu. resen. dno erit. Regum. sit. tam. sic idem. sicutur. ronus, p. gentisim. sammi. hic prop. dies pra. bertum. caput.

que hactenus in eam, hactenus ea, que sunt loci
nem loci designat locatum. Et eius officium, atque
tunc per locum traditur, probatur, acquiritur quasi
pessio vicarii. Et in ea peccationem loci, nec ob-
stat, quod de iure debent Ecclesie cathedralis pra-
dicare collegiatum maxime regularem, continentiam
longer, cum preter causa per possessionem, non an-
tem per titulum decidenda veniat. Sed quid? quan-
do per titulum iudicanda foret, cum priorum ti-
tulum habuit (vt visum est) sepe dicta Ecclesia de-
bita tenet. Et non videri coruscet enim radis
propria dignitas, ultra quod semper quoad dictam
peccationem pro cathedrali habita est, vt ex omni-
bus praedictis, regimine curiarum resulat. Et po-
tius etiam iura, preeminuntiasque cathedrae as-
sequuntur praeferebantur, quae dignitas canonicorum
regularium magna est, quoniam illorum congregatio
episcopalis, et archiepiscopalis dignitate subleuatque
deus Caesaragusta Ecclesia non minus praesens di-
ctis cathedralis, dum sunt regulari, quam nunc,
postquam effecta est secularis. Neque sepe dictam
verisimiliam vel sanctis habitum traditionem infrin-
gere fundamentis quibus est, impossibilitate aduen-
tum hactenus in Hispaniam, perire poterat, et
quoniam huc ingressi nonnulli uicantur, vt tanto te-
nere de studio sublati, non dicta Ecclesia, sed sepe
dicta aduenit. Tunc quia vt egregie docent grauis-
sima nostra aetate Patres, visum fundamentum infini-
ti posuit alia multa, et serui omnes traditiones Ec-
clesiae, quod nunc durum, et haereticum proximum est.
Tunc quia traditiones à Patribus instituta non sunt
infringenda, sed patet ad omnibus pro legibus re-
tenta, et venerandam traditionem approbata non
uincunt non habent, quod scripte leges, vnde adma-
tore sua scriptura: Non te pretereas narratio Sa-
uitorum, ipsi enim dixerunt à patribus suis. Quare et
venerit dicta laboriter generationem primam.
Qua loca Ideologi Sacri egregie expendunt de tradi-
tionibus Ecclesiasticis, quae scripto non consistunt, cen-
tra Haereticis eorum tequam nauitatis sectatores reij-
cunt. Tam quae sunt fama veram in consuetudine Han-
dum est, vt eorum derogat veteris fidei. Tam quae
aliter non Dicit Iacobus in Hispaniam testantur plus-
quam septuaginta magne auctoritatis viri; et inter
eos scriptum ex grauisimo Ecclesia, sanctisque Docto-
ribus.

Primum Dilectissimum in illis verbis: Dedit que eu
fere, atque discessit, vt alius ad ludas, alius ad Hispan-
dam, alius ad Iherosolimam, alius ad Graciam pergeret, vt
vultusque in Evangelio sui, atque pronuntia requiesce-
re quoniam expresse ad scriptum, dum apud nos Hispanos ex
apostolicum locum requiescit Iacobus.

Secundum S. Athanasius Patriarcha Antiochenus,
qui floruit circa annum Domini 360. dicens, in hac die
multipliciter martyrii affectus est S. Iacobus apostolus
frater Ioannis filij Zabedae, postquam abijt in Occi-
dentem.

Tertium S. Iheronimus per haec verba: Iacobum filium Ze-
bedae fratrem Ioannis, quatuor in urbe xij. tributus, at-

que Hispania, et Occidentem alium locorum populum Euan-
gelium predicant.

Quartus venerabilis, sanctusque Beda, qui sic ait, A-
postoli Christi predicantione fidei, et Doctores gentium
ceru lo, in mundo ad predicandum fortes proprias
acceperunt. Petrus namque Romam accepit, Andreas
Antiochiam, Iacobus Hispaniam, Iohannes Indiam, Io-
hannes Asiam, Mattheus Macedoniae, Philippus Gal-
liam, Bartheolomaeus Lycaoniam, Simon Zelotes Aegy-
ptum, Mattheus Iudaeam, Iacobus frater Domini Iero-
solytam, Paulo cum ceteris Apostolorum nulla fore propria
traditur.

Quintus S. Braulius Caesaragusta dignissimus Epi-
scopus in abbreviatione vite sancti Iheronimi.

Sextus S. Vincentius in sermone de S. Iacobo.

Septimus S. Antonius gloriosissimus Florentia Ar-
chiepiscopus cum quibusdam eius tradiciones, et
historia eodem omni exceptione materem Pontificem
Summum Calistum III. habemus, in quadam Bulla si-
dicentem. Cum itaque scitu accepimus, Ecclesia moua-
sterij per Priorem solita gubernari eiusdem beata Ma-
ria de Filari &c. in qua dicta beata Maria antiquam
ad celos assumere, cum Iesu Christo in beato Maiori
in eolonna marmorea apparuit, et ob hoc ipsa Ecclesia
nomen beate Mariae de Filari assumpsit, ac tibi quam-
plurimum, et infinita miracula diuina prouisione di-
stinguatur: necnon Christi fideles magna deuotione, et
uentratione imaginem eiusdem beatae Mariae, et eius
filij in quadam capella eiusdem Ecclesiae, quae de man-
dato dictae beatae Mariae per dictum beatum Iacobum
fabricata, et Camera angelica Dei Genitricis de Filari
nuncupata, et appellata existit, colunt, et veneran-
tur. Et cum maxima deuotione visitare non cessant.
Quibus verbis non solum aduertum in Hispaniam S. Iacobi,
et miraculorum huius Ecclesiae fundamentum, sed
in eius comprobationem traditionis efficacissimum re-
fert testimonium per illa verba: Sicut accepimus, quae
etiam non posse opponi de subreptione impediunt, cum
non referantur ad partem, vt dicitur, de clausula as-
tutur.

Nec huius veritatis inscj, aut dubij fuerunt Sere-
uissimi Reges Aragonum, vt constat ex privilegijs
Regum Ioannis II. et Ferdinandi II. qui per eadem
verba idem egregie affirmarunt. Nec etiam meliori
Reges Castellae, vt constat ex privilegio Regis Ramiri
II. in quo apparitio sancti Iacobi eidem Regi facta,
reueretur. Quis ergo tanta superbia festigio rui-
das erit, vt tot Ecclesiarum, Sanctorum Pontificum,
Regum, et Principum testimonium contemnere au-
feret? tam quia tota Hispania, et omnes illius Eccle-
siae idem breuiter antiquissimum, et nouissimum pro-
fidentur, vt ex ipsis apparat (et refertur Cardinalis Ba-
ronius, Penedabilis Pater Petrus de Ribadeneira, dili-
gentissimus Marianus, multi alij eminentissimi viri) et
summi gaudij sui causam in die solentis sancti Iacobi
hu propalant verbum: Adeit nobis valde letandum
dies praecellentissimi apostoli Iacobi, per cuius salu-
berriam predicacionem totius plebs Hispaniae sum-
capit agnoscere Redemptorem. Et quod maio-

VI.

capere pradicare Evangelium Gentibus, & quando Gentibus fuerit abfoluti, & omnino admissi ad Ecclesia,...

illa: Suscepimus Deus misericordiam tuam in medio tem- pli tui, sic & laus tua in fines terra. Psalmo quadi- gesimo septimo, quae cum iam adimpleta fuissent in prin- cipio Apostolatus Divi Pauli (vt ipse refertur scribens ad Roman. cap. vnde imo) adimpleri aliter non potuerunt,...

VIII

horum intrinseci inobediens. Spei ueritas, caritate au-

Neque obstant uerba Innocentij Primi in cap. Qui

Neque quod de inscriptionibus eam aduerbata,

legij, & Vincentij tantum ex eadem celebratum

in eadem verificatur Ecclesia, & nulla magis

Nec contrarium suadet, quod ex Chronico Reuer-

Archiepiscopi Toletani, & Generali synodo, uel

nam fuisse Cuiusdam Cathedralis in Hispania, quae

Ab Arabibus non fuit in eorum imperio manduca-

ne, aut incensa, aut diruta: & ideo sic tunc Ec-

clia de Pylari Cathedrale existeret, ipse, autem Cui-

uitas, ut cetera Ecclesia, & Cuiusdam presby-

qua non ita generaliter ut sonant intelligenda sunt,

monio legitur definita, cum alienum protum su ad Ec-

Nec in contrarium facit, quod scriptum videtur

esse contentum, dictam Ecclesiam nunquam Cate-

dralem fuisse, sed sancti Saluatoris, quae uera quae

nemo est, qui id attestaret, ipsam profertor con-

trarium in Brenario, & Missali sua Diocesis ter-

sum est) ac laudando sentimentum Iacobi Varro,

qua uerbu expressu idem testatur. De privilegio ar-

tem Imperatoris Alphonsei regis uisus laborante, uel

est habenda ratio, profertor cum idem uerba de-

nes possit mouer fides adhiberi, quam ipse Ecclesia

toti Archiepiscopatus ipsi, totius Ecclesiae, & uer-

gratissimum antiquis, & nouissimum contrarium ate-

haudibus, eodij, multorumque testimonio patere ab-

Quae uerba, si capienda appellari ad aliquod ex au-

regum Scripserunt nam ut regredi ad ditiissimam Car-

dinali Bullam, ueteres Patres Latini, & Graeci

per aliquos seculum nunquam Ecclesiam Christianorum,

uenerunt reuocant, sed aeterna, uel Ecclesiae, uel demo-

stranda, uel huiusmodi, uel martyria: quae adhuc uer-

tas memoriae templi Iudaei, ne uiderentur Apostoli

similiter ad illas intrudere, & ut distinguerent Eccle-

siam a Synagoga. Nec amissioni argumentum sum-

itur ex Prudentio, qui omnia notabilia Christiana

designat: Cuiusmodi Caesar-Augustae, & Hispania scri-

psa, & de huiusmodi sanctae Ecclesiae fundatione non

taum, ut memisset, si ista se haberet) precedit,

quibusdam
B
legia
ex quo
omnino
sed in
prae
lauda
suum
AD
B
g
alios
tentes
cui te
omnes
de alic
in Cen
tes se
alios
Dimit
tione
berati
cata,
tar sunt
H
pi-cata
quism
tum su
dem m
S
Ca
nam Ar
C
sily eius
a
simo fen
nn alic
sulus ben
praniff
E
X
nulli
colligit
omnib
esse, y
gloriosa
Angelic
Hispani
ad Summ
Secun
lem Cran
ad tran
sancti Sa
Rege circ
Manc
firmant C
Cuius t
Petrum

Græcorum, uti supra appellari ad aliquid ex antiquis scripturis: nam ut egregie ait doctissimus Carolus Balartinus, veteres Patres Latini, & Graeci per aliquos secula nunquam Ecclesiam Christianorum, templum, sed oratoria, vel Ecclesiam, vel domos ecclesiarum, vel basilicas, vel martyria: quia adhuc viget memoria templi Iudaici, ne videretur Apostoli similes aliquid intrudere, & ut distinguerent Ecclesiam à Synagoga. Nec omnino argumentum sumptum ex Prudentio, qui omnia notabilia Christiane Religionis Civitate Casaraugusta, & Hispania scripsit, & de huiusmodi sanctæ Ecclesie fundatione non docuit, ut meminisset, si ita se haberet) procedit, quia multa, & gravissima quidem (ut notissima) omnia Prudentius, & inter alia illustrissimus Martini, tunc Ducis Laurentionis Hofensium, & sancti Ludovici Casaraugustanum. Sed non silentio prætereun, secundum aliquos non vulgari antiquitate differet, dum pro ea canit: Plena magnorum domus anglorum, & paulo post. Nouerat templo cuncti milia, & alibi. Hinc Sacerdotum domus inscripta Valerorum.

Vixit quod non de omnibus scriptis Prudentium quorundam gesta, sed de aliquibus tantum. Nec pulchre etiam de Alfonso dictam Ecclesiam d. bene dicit, transferens sedem in Ecclesiam sancti Saluatorum: hoc eo tempore pro beneficii ab ea recepto huiusmodi legitur, quando non haberet, nisi sit, multa tamen serenissimum, gloriosumque Regem mouere ad id parauerunt. Primum maiorem sumam regis; mox, qui recuperata à Saracenis aliqua Civitate selebatur, meruit an maiorem statum cultui d. d. consecraret, & in ea Episcopalem sedem continere. ne ergo à suorum consuetudine distaret, meruit an maiorem Casaraugusta in Ecclesiam veteri, & sedem Episcopalem in eam transferret: ubi caput superfluum fuerat, ibi caput quæritur soliditatis. Quod etiam apostolos observasse compertimus, ut apparet ex epistola prima Clementis Papa ad Iacobum, quæ habetur in cap. in illu, ad hæc: quia distindione. Potuit etiam moueri pulchritudine eius adspic, ac magnitudine: longè enim superabat dictam Ecclesiam, cuius tunc parietes vertebant fere collapsi, & diruti erant, ut ex Bulla Gregorij II. & Petri Librani I. Episcopi de super relata constat. Vel potuit etiam moueri ex alijs causis à Martino Garza, & alij adductis. Nec audendum est Luciam, interea sedem tunc pristina, & nativo loco restituit, non verò nouè consensit. Tum quia contra sensum loquitur, dum alibi dixit agens de Ecclesia sancta Marie, videlicet & Helica, & denarij, at super eandem, palterioribusque Episcopis, & Ecclesiis: ut contra facta illa ad sedem ac domicilium prædicat. Et abum namque tempore alius ante eos, quos commemorat non habuit Episcopos: atque ideo non aliter agit verum super eandem, seu de illu, qui à prioribus dicta Ecclesia profuerunt in ea. Tum quia etiam plures autoritate, antiquitate, & numero superiores respiciunt, & tunc hinc hinc gravissima,

quodum potius standum est. Nec tandem obstat, ob dictam translationem dictam Ecclesiam amississe privilegia, præclementiaque omnes cathedrali Ecclesie, ex quo constat, translationem factam fuisse non cum omnimoda dictarum præclementiarum extinctione, sed imo potius cum expressa reservatione eandem præclementiarum, ut fuit pronuntiatum à sapo dicto Ioanne Ferrer, & iure sancti, quandoquidem non ob dictum, non ob culpam factam fuisse constat.

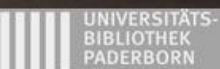
Admittitur tamen dicta Ecclesia propositio respectu domus Deputacionis, quia ipsa tantum, & non regnum, nec alia loca eiusdem fuerunt apprehensa, & alia ait. cont. &c. Et cum hic dicitur Dominus locum tenens Relator requisitum dictos illustres Dominos locum tenentes, quatenus votum suum proferrent, qui omnes fuerunt eiusdem voti ex eisdem motibus. Deinde altera die apud eandem civitatem Casaraugusta in Camera consilij interfuerunt Domini locum tenentes sequentes: Dominus Clementi Romeu, Dominus Mattheus Deza, Dominus Hieronymus Mandieta, Dominus Martinus Godino, Dominus Michael Martinez del Villar, & existente dicto processu in deliberatione super reuocatione dictæ sententia supplicata, Dominus Michael Martinez del Villar Relator fuit voti, & opinionis, quod debet pronuntiar, & stare: pronuntiatum non obstante reuocatione supplicata, quia locum non habet ex eisdem motibus, & requisitum dictos Dominos locum tenentes, quatenus votum suum proferant, qui fuerunt eiusdem voti ex eisdem motibus.

Signum meo Ioannæ Baptista habitatoris civitatis Casaraugustæ, autoritateque Regia per totum Regnum Aragonum publici Notarij, ac scriba principalis Curie Domini Iusticie Aragonum, & Secretarij Consilij eiusdem Curie, qui huiusmodi vota, & motiva à suo originali libro Consilij dictæ Curie de anno millesimo sexcentesimo quinto, vbi, quatuorata existunt, manu aliena extraxi, & cum dicto suo originali libro consulis veni, & fideliter comparabam, & in testimonium præmissorum meo solito signo signavi.

EX ista aurea decisione, & illius motibus nonnulla maximi ponderis eliciuntur, & primò colligitur, istam Ecclesiam vetustate, & origine omnibus Christianorum Ecclesijs antiquiorem esse, ut potè circa annum quintum, vel sextum à gloriosa Domini Nostri Iesu Christi Ascensione Angelicis manibus ædificatam, idque ex omnium Hispaniæ Ecclesiarum traditione receptissima, & à Summis Pontificibus probata teneri.

Secundò in eadem Ecclesia Sedem Cathedrali Casaraugustanam ab illius fundatione vsque ad translationem dictæ Sedis factam ad Ecclesiam sancti Saluatoris, curante Alphonso Hispaniarum Rege circa annum 1120. in dicta Ecclesia sanctæ Mariæ Maioris semper mansisse, quod etiam confirmant Gelasij II. litteræ, quibus Casaraugustanz Civitati à Saracenis manibus nuper erepta, Petrum Episcopum suis manibus consecratum

IX.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Metropolitani palis confidit, multos iam annos refficit. Terminus chronica cap. 4. de dignitate huius Morali lib. 5. B. Iacobus de re polifite dicit odorum, quatenus Epifcopum orbium, S. Brachy huius lib. 1. c. 4. Hieronymus lib. 4. cap. 2. Noma malibus dicitur. D. ecclesia S. Martini in suo testamento, off. exiffente Epifcopo, amicus polifite tres portiones. Cafaranguftana, illius, rex exortio decimus Thobandius anno 17. dicitur Ecclesia. O. Garrij de illius per alios tenet

De ecclesia S. Saluatoris, que prius erat Metropolitani, & deffinitione fauorabile sub illius Ludouico tunc Rore Rom. Auditore, qui fuit Summus Pontifex Gregorius XV. in hunc modum retinuit sub die 18. Junij 1610.

De hac ecclesia S. Saluatoris, que prius erat Metropolitani, & deffinitione fauorabile sub illius Ludouico tunc Rore Rom. Auditore, qui fuit Summus Pontifex Gregorius XV. in hunc modum retinuit sub die 18. Junij 1610.

De hac ecclesia S. Saluatoris, que prius erat Metropolitani, & deffinitione fauorabile sub illius Ludouico tunc Rore Rom. Auditore, qui fuit Summus Pontifex Gregorius XV. in hunc modum retinuit sub die 18. Junij 1610.

in Rubr. de consecrat. numero tertio. Nec obstat, quod ista feffinitas generaliter in toto Archiepifcopatu celebratur: quia ultra quod testis hoc non probant, cum dicant, se ita credere, & pro certo habere. 1. ff. post alios in l. 1. ff. de iur. & iur. quando etiam hoc probaretur, non posset tamen fieri illatio, quam facit per aduersa, quod sicut alia id faciunt in iura Ecclesia cathedrali, ita & Ecclesia del Pilar, quia cum in hac Ecclesia sit probatum per testes, quod ab ea celebratur nomine ipsiusmet Ecclesia, & ut propria dedicatio, probatio in specie preterit probationi generali, Innocentio in cap. andu de Prescript. 3. m. cons. 238. numero decimo sexto circa medium, late Gabr. deff. concluf. 4. num. 72. de test. Menoch. de Arbitr. cas. 126. num. 11. q. 10. tertio, & viget deffar ratio, quia in alij Ecclesia non poterat dici dedicatio propria, & propterea cum non competeret iure proprio sed alieno, nihil mirum, si ceffentur nomine alieno id facere. Bart. in d. S. nunciatio, num. decimo quinto late Surd. cons. 19. num. trigefimo quinto non sic in Ecclesia del Pilar, cui omni iure proprio etiam competat celebratio propter propriam dedicationem, quando effentum in dubio, presumeretur nomine proprio celebrasse, Menoch. presumpt. 49. num. 17. trigefimo tertio cum supra adductu. Que decisio fuit confirmata sub eodem R. P. D. Ludouico die Lunæ 24. Ian. 1611. altera deffitione, que talis est.

Domini fecerunt in deffis rationibus, de quibus in deffitione. Non obstat, quod obijctur, testes fuisse examinatos, & iura compulsa extra terminum, huc enim ex factis tollitur, quia licet nunciu dederit terminum 40. dierum, attamen illum prorogauit ad alios 40. & iste terminus ita prorogatus, 80. dierum incipit die 16. Decemb. & curabat vsque ad diem 4. Martij incipit. Testes autem omnes iurauerunt de mense Febru. vno excepto, qui iurauit die 3. Martij, & compulsa scripturarum (cepta die 1. Martij) consummata fuit, & per se die 4. eiusdem, quibus scriptura coram Nuncio producta nihil fuit oppositum pro parte Ecclesia Cafaranguftana, & dicta testium recipiunt administrum veritatis ab antiquo histori loquentibus de multis prerogatiuis, & praementis, quas habuit Ecclesia del Pilar, qua fuit antiquitas cathedrali.

Non obstat, quod cum illa celebratio fuerit facta ab Ecclesia S. Saluatoris ut de seffio dedicationis sedu, id est Ecclesia effella cathedrali, ista quasi possessio in vim prerogatiua cathedralitatu, qua vni tantum Ecclesia competere potest (cum non sit dare in eadem Diocesi plures cathedrales) videatur continere prohibitionem implicitam quoad alias Ecclesias, que sufficit ad acquirendam quæsi possessionem priuatiu, ut dixit Rota in Hostien. littera marij. 20. Decembr. 1574. totam Rubr. ex Chalder. c. 2. de presc. & alij, tunc allegato, qui respondetur, Ecclesiam del Pilar non celebrare seffum ratione cathedralitatu, sed ut propriam Ecclesia dedicationem, ut in qualibet Ecclesia celebratur. Unde sequitur, quod cum celebratio competat vtrique Ecclesia diuersis vsque libet, vna possessio non potest continere prohibitionem alterius, sed sunt compatibiles. Dicit. i. licet causam de prob. Bart. in l. si duo sub n. 4. ff.

De hac ecclesia S. Saluatoris, que prius erat Metropolitani, & deffinitione fauorabile sub illius Ludouico tunc Rore Rom. Auditore, qui fuit Summus Pontifex Gregorius XV. in hunc modum retinuit sub die 18. Junij 1610.

vis possit. Rip. l. aut. v. rator n. 15. ff. de resud. Cas. de Grass. dec. 33. n. 7. de caus. poss. & prop.

Non obstat quod dicitur, Ecclesiam cathedralem facere celebrationem propter cathedrales, quam amissis, quia amissio, an id facere possit, & in hoc conferre prerogatiuam antiquae cathedrales iuxta tradita per lo. de Plat. in l. 1. & 21. de Presc. Prat. lib. 12. Guido Pa. decif. 377. & dato, quod facere non possit, possit autem, vt negari non potest, vti propriam dedicationem quasi possessio celebrandi ceteri debet facta eo nomine, vt legitime fieri potuit. Signor. conf. 75. n. 10. post med. h. m. conf. 322. post vum. 3. Cas. de Grass. dec. 19. n. 5. de probat. & est regula generalis, quod alium presumitur fieri eo modo, quo v. l. id. & licet fieri potest l. quoties de reb. dub. l. merito, ff. pro Soc. Coru. 237. sub nu. 3. v. l. & qui potest facere lib. 1. Rimm. Sen. conf. 42. num. 12.

Non tenent, quod dicitur probari ex literis quorundam Cardinalium, Ecclesiam del Pilar fuisse parochialem, & collegiatam, quia quando probaretur, non excluderet cathedrales, cum vt notum est, & plaribus exemplis constat, ista sunt compatibilia.

Et cum rursus dubitatum esset, an post mandatum de manutendo concessum Ecclesia Beata Maria de Pilar super celebratione festi propria dedicationis, eadem Ecclesia Metropolitana ad instar altarium, dedicationis Ecclesia Metropolitana festum celebrare, Domini Auditores responderunt negatiue, vt patet ex ibidem decisione ponente R. P. D. Perofino die Lune 9. Iulij 1614. qua iuravit:

Post mandatum de manutendo me ponente concessum Ecclesia B. Virginis del Pilar super celebratione festi propria dedicationis. Dubitauit, an eadem Ecclesia teneretur ad instar altarium dedicationis Ecclesia Metropolitana festum celebrare, & fuit negatiue responsum, ex quo enim dedicatio Metropolitane sub eodem die cadit cum dedicatione Ecclesia del Pilar, ista cogi non debet ad illam celebrandam, cura de iure communis propria dedicationis diem celebrare teneatur cap. solemnitas 1. & 2. de consecrat. dist. 1. & cap. 1. eod. tit. dist. 3. & notat Abb. in rubr. de consecrat. vum. 3. Quod idem iuraverunt Ecclesia consuetudine respondet: siquidem officium dedicationis propria Ecclesia regulariter alij solemnitatebus profertur, vt ex rub. Breuariatij Romanis 2. in ordine de Dominis Ex 10. de translatione festorum colligitur. Hac autem consuetudo est seruanda v. l. Vital. in Clem. dignum nu. 59. & 60. de celebrat. Misserum. Felim. in rubric. de maior. & obed. num. 10. Nauar. in Manuali cap. 13. nu. 5. Nota in nouis, decisione quarta numero tertio de electione.

Ex hoc idem iuri consonat cum respectu precedentie quibus in domo sua maior dicitur, l. nihil omnino & ibi glof. fin. C. de Palat. sac. larg. lib. 12. Capic. decif. 27. num. 24. & 25. Corn. Cas. 193. num. 15. lib. 2.

Vltimus ex quo Ecclesia del Pilar fuit olim Cathedra, sensetur prerogatiuam celebrandi suam dedicationem retinuisse. Ioan. de Platea in l. 1. & 2. de presc. prat. libro duodecimo, Guido Pap. decif. 377. Quae ratio dignitate antiqua non militat in alijs Ecclesijs, & ideo

has non tenent, sicut aliae Metropolitanae, eadem tenent celebrare.

Stante igitur assistentia iuris, necnon a sua iurisdictione consuetudine pro Ecclesia del Pilar debet Metropolitana probare, se post erectionem, & translationem in Cathedralem illi prohibuisse, ne propria dedicatione solemnitate celebraret, & quod eadem etiam per tempus requisitum ad praescribendam acquiescentiam per glof. in l. qui luminibus & ibi Bart. Callr. & alij, si de feruit. v. l. praed. Foris. in cap. Pastoralis num. quatuor in l. l. ius. de officio Ordinarj cum alijs per Gabr. de presc. c. c. c. l. de cura, numero 130. Ita tamen nequam fuit probatum non essentibus testibus alijs in contrarium adductis, vt fuit resolutum in decisione coram Reuerendissimo Bononico, Et cum hodie nihil contra relesens deducatur, non videtur in eodem amplius insistendum &c.

Tertio colligitur, in eadem Ecclesia clericos canonicos id est regulariter viuentes semper misisse, non solum post dictam Ecclesiam cum ciuitate Caesaragustana per Alphonsum Regem Hispaniarum auxilio Christianorum Principum a manibus Saracenorum liberatam, quod contigit circa annum salutis 1118. ex quo tempore vix paulo post nulli dubium est semper canonicos sub D. Augustini regula de gentes illam tenuisse, quemadmodum; & nunc tenent sub Reuerendissimo & multis titulis suscipiendo Domino Doct. Iacobo de Ayerue illius dignissimo Praeore, qui magno cum diuini cultus splendore, ac inremotissimam moderatur. Verum etiam antequam Saraceni praedictam ciuitatem occuparent, cum in eadem sententia de sancto Braulio eiusdem Ecclesiae Episcopo, qui illam circa annum 620. regabat ita legitur: Synodo celebrata vna, quae ad propriam Sedem est reuersa, & Braulio Caesaragustanam repetens apud sanctam Mariam Martirem sedem suam sitmans, sui canonicis sine fratre non dubitauit habere: quod in causa fuit, vt post eandem Ecclesiam a Saracenis ereptam Petrus cognomento Librana, vel eius successor Collegium canonicorum regularium in ea restituendum statim curaret, quod nimirum per ipsos canonicos regulariter viuentes ab antiquis temporibus regi conseruasset.

Quarto inferitur, sanctissimos Episcopos, & clericos Caesaragustanae ciuitatis Marcum, Maximum, Braulium, Helecam, & ante illos Valerij, & illius Archidiaconum Vincentium gloriosum nominis Martyrem, & alios ante annum 1260. omnes praedictae Ecclesiae S. Mariae Maioris Episcopos, & clericos; & consequenter canonicos regulares numerandos, praesertim cum non solum post D. Augustinum, verum etiam ante illum ab initio nascentis Ecclesiae semper in dicto loco clerici canonici a postolorum more communitate viuentes manserint, vt supra fuit notatum. Propterea falsitatis, & impertinentiae arguendo autorem asserte historiae sub nomine Marci Mar-

ini recens editae, cum sub Era 606. nimirum anno Christi 568. scribit: Ego Marcus Maximus, qui hoc scribo, marianus dicit in aede S. Mariae de Columna. Iohannes Zabedae filio ex adscripta sub Regula S. Benedicti, propter quae monasterium monachorum Benedicti, quid regule D. Benedicti cum canonicis cathedralibus praesertim per illa tempora, quibus vel Diui Benedicti institutum illas Regiones non penetrauerat, vel si penetrauerat, illas professores non clericos, sed vt sic per vocabulorum inopiam dicitur, laici erant, non in cathedralibus, sed in solitudinibus & tugurijs degebant, sed videt, quae de hac re libro primo cap. 53. continetur.

In hoc praerogatiuissimo Collegio floruerunt postea ceteri omni genere scientiarum eruditissimi, et quibus vt paucos referam, fuerunt Iohannes Trillo primum canonicus dicte Ecclesiae S. Mariae, cuius Prior monasterij S. Christinae esse instituit, Sac. Theologiae Professor eruditissimus, qui volumine de Ordine canonicorum regularium elucidato quatuor libris distinctum edidit, in quo praeter ea, quae ad canonicos regulares pertinent, alia quamplurimum ad morale, et ad naturalem Philosophiam, & diuinae Scripturae intelligentiam adducunt, & distinctissime explicant. Secundus Bartholomaeus Laurentius eiusdem Ecclesiae Prior, & R. S. Aragonum Historiographus, qui epistolae aliquot, Vitam S. Braulionis, & alia opuscula dignissima perfecit: quaedam vero inchoata, morte praeventus absolue nequirit. Tertius Petrus Cenedo canonicus item, & Prior in vtroque iure versatissimus, qui duo edita volumina alterum quaestionum, quae ad praesens in tribunaliibus frequenter reducuntur. Alterum Colledaneorum iuris canonici tribus libris distinctis, quorum primus materias Decretorum, & Extraneantium perstringit. Quartus Dominicus Garza, canonicus & Prior d. Ecclesiae, Doctor Theologus Complutensis, & linguarum intelligentia eruditissimus, hic vt audio in scriptis librorum de excellentia sanctissimi Nominis scripturarum quoque de aduentu Messiae, & de scripturarum intelligentia contra Iudeos: statum quoque Christianae peregrinationis, necnon quaestiones super libris Genesis summo ingenio, & elaboratione elaboratum propediem in lucem emittitur. Demum de miraculosa Ecclesia S. Mariae de Columna integrum librum recens editae Reu. Adm. Pater frater Didacus Murillo Seraphici Ordinis D. Francisci regularis obdormitae professor, ad quem lectores plura cupientes remitto. (o)

CAPVT TRIGESIMVM
PRIMVM.*Deceteris Ecclesijs, & monasterijs
canonicorū in Regnis, & Pro-
uincijs Hispaniarū, excepta
Lusitania constitutis.*

Acturus nunc de alijs Ecclesijs
& Collegijs canonicorum regu-
larium in omnibus Prouincijs,
& Regnis Hispaniarum, excep-
ta Lusitania, vel nunc, vel olim
existentibus. illud ante omnia
præmittendum censui, de quo
per suas certiorum me reddit Reuerendis. & Ex-
cellentiss. Doctor & Prior S. Mariæ Maioris sue
de Pilari Casaraugustanae Dominus Jacobus de
Ayeru, nimirum in omnibus Ecclesijs Hispa-
niarum disciplinam canonicam siue regularem
antiquitus fuisse institutam, quod triplici con-
iectura mea quidem opinione, valde probabili
confirmat. Prima est, quia quo tempore D. Gre-
gorius Augustinus Anglorum Apostolus ad in-
stituendam Ecclesiam Anglicanam destinauit,
eo etiam tempore Isidorus Hispalensem Archi-
episcopum totius Hispaniæ Legatum, ad illius Ec-
clesias reformandas, & ad pristinum, perfectumque
statum reducendas designauit. quare quod D.
Gregorius Augustinus Anglorum Apostolo præ-
cepit, ut in Ecclesijs Anglicanis illam vitam in-
stitueret, quæ ab initio nascentis Ecclesie inter
primos illos clericos Apostolicos legitur institu-
ta, de quo in cap. Quia tua fraternitas 12. quæst. 1.
non minus Isidorus in Ecclesijs Hispaniarum,
quam Augustinus in Anglicanis, exequendum
curauit, ut scilicet canonicam, & communem vi-
tam, eamque perfectissimam restitueret. quam ille
in secundo libro de officijs primo loco describit,
quam non aliam fuisse, nisi communem, & cano-
nicam vitam clericorum regulariter viuentium
quos ante illum B. Augustinus reformatos regu-
la præclarissima, & toti mundo celebri donauit,
ex eo conuincitur, quod Turpinus in Vita Caro-
li Magni cap. 5. scribit, Carolum Magnum Sara-
cenis à Compostella profligatis, Archiepiscopi
& canonicos secundum B. Isidori regulam viuente-
tes Ecclesia Compostellana possuisse: nam cum in
omnibus B. Isidori scriptis nulla peculiaris regu-
la canonicorum ab illo scripta reperitur, certè
non de alia regula, quam de Apostolica per D.
Augustinum in scriptis redacta, & ad normam vite
Apostolicæ conuadrate, & exinde per totum or-
bem diulgata, intelligendum videtur. Altera ve-
rò coniectura non minus euidens est, quod ut ille
narrat, Ecclesijs, quæ inter Saraceniū ruinas re-
manferunt, vel quæ ad illorum manus non per-
uene-

ximi recens editæ, cum sub Era 606. nimirum an-
no Christi 568. scribit: Ego Marcus Maximus, qui
hæc scribo, vixi multos dies in ead. S. Mariæ de Columna.
Ab ead. Jacobo Zabedæ filio ex. edificata sub Regula S.
Benedicti, pro quo erat monasterium monachorum Be-
nedicti constitutum. Quid enim monachis D.
Benedicti, quid regule D. Benedicti cum canoni-
cis cathedralibus? præsertim per illa tempora,
quibus vel Diui Benedicti institutum illas Re-
giones mundi penetrauerat, vel si penetrauerat,
alijs professoribus non clericis, laici erant, non in
cathedralibus, sed in solitudinibus & tugurijs dege-
bant, sed vides, quæ de hac re libro primo cap. 53.
adnotauimus.

XI. In hoc præclarissimo Collegio floruerunt post
ciuitatem à Saracenis recuperatam, multi viri
cum pietate tum omni genere scientiarū erudi-
tissimi, ex quibus ut paucos referam, fuerunt Io-
annes Trullus primus canonicus dicte Ecclesie
S. Mariæ, exinde Prior monasterij S. Christinæ
eiusdem instituti, Sac. Theologiæ Professor erudi-
tissimus, qui volumen de Ordine canonicorum
regularem elucidato quatuor libris distinctum
edit, in quo præter ea, quæ ad canonicos regu-
lares pertinent, alia quamplurima tum ad moralem,
tum ad naturalem Philosophiam, & diuinæ Scri-
pturæ intelligentiam edocentibus, doctissimè ex-
plicauit. Secundus Bartholomæus Laurence eius-
dem Ecclesie Prior, & Regni Aragonum Histo-
riographus, qui epistolæ aliquot, Vitam S. Braulionis,
& alia opuscula dignissima perfecit: quedam ve-
rò inchoata, morte præuentus absoluerit nequie.
Tertius Petrus Cenedo canonicus item, &
Prior in stroque iure versatissimus, qui duo edi-
dit volumina: alterum questionum, quæ ad præ-
xam in tribunalibus frequenter reducantur. Al-
terum Collectanearum iuris canonici tribus li-
bris distinctis, quorum primus materias Decre-
talium, Secundus Decretalium, Tertius Sexti, Cleme-
ntinarum, & Extravagantium perstringit. Quar-
tus Dominicus Garzia, canonicus & Prior d. Ec-
clesie, Doctor Theologus Complutensis, & lin-
guarum intelligentia eruditissimus, hic ut audio
scripsit librum de excellentia sanctissimi Nomi-
nis Iesu alterum quoque de aduentu Messie, &
de Scripturarum intelligentia contra Iudeos tra-
ctatum quoque Christianæ peregrinationis, nec-
non questionibus super librum Genesim summo in-
genio, & lubricatione elaboratum propediem in
luccem emissurus. Demum de miraculosa Ecclesia
S. Mariæ de Columna integrum librum recens
editit Reu. Adm. Pater frater Didacus Murillo
Seraphici Ordinis D. Francisci regularis
obseruantæ professor, ad quem
lectores plura cupientes
remitto.
(o)

uenerunt, omnes regulares erant, qualem fuisse Gellabienfem, siue S. Petri de Taberna, monumenta vetustissima testantur. Quæ verò Saracenis superatis ex illorum manibus eripiebatur, euismodi fuerunt Rotensis in Ripa Curtis, & Pávilonensis ambe tunc Cathedralæ, & collegiata Ronzeuallis, & S. Christinæ de Summo Portu, & Alquezarenfis, & quotquot subinde ad ditionem Christianorum deueniebant, in eisdem ordo canonicus secundum B. Augustini Regulâ illico reponebatur, vt de Toletana, Oxomensis, & alij Autores grauisimè tradunt, sed tertia, quæ omnem prorsus dubitationem eliminat, est, quia in Regnis saltem citerioris Hispaniæ, vt potè Aragoniæ, Nauarre, Valentis, & in principatu, Catalonia nulla est Ecclesiâ cathedralis, vel collegiata insignis, in qua non adhuc extet claustra, dormitorium, refectorium, & officia regularia, & in quibus canonici non recipiant vestiarium, & alia regularibus dari consueua. Idem de Ecclesijs Regnorû Aragoniæ, Nauarre, & Castellæ se aut vidisse, aut legisse affirmat Ioannes Trulio lib. r. cap. 11. num. 2.

Hinc apparet, grauisimum esse pondus machinæ, quam mouendam aggredimur, Catalogû Ecclesiarum, & monasteriorum canonicorû regularium, quæ nunc sunt, vel alias fuerunt in Prouincijs Hispaniarum recenseri, tum ob illorum numerum, tum quod illorum maxima pars, vel abiectis regularibus institutis, ac etiam insignijs ad statum secularem transferunt, vel bellorum procellis attrita, vel Præfulum incuria collapsa ruerunt, adeo vt ne illorum quidem vestigia liceat intueri. Quæ causæ etiam nos ab incepto terere merito deberent, tamen ne nostrum qualecunq; studium in hoc desideretur, recensebimus breuiter, quæ vel ex probatis autoribus de profundis, vel Reuerendis. Patrum D. Antonij à Cruce Congregationis Colimbricensis Generalis dignissimi, & D. Jacobi de Ayerue S. Mariæ de Pilari Prioris, relatione accepimus. In recensendis verò prædictis tam Ecclesijs, quam monasterijs non ordinem Prouincialis Romani, qui centum abhinc annis in multis est immutatus, sed ordinem Alphabeticum, ad errores, quantum fieri poterit, vitandos sequar, ponendo primum Ecclesias cathedr. sub suis Metropolitanis iuxta ordinem Prouincialis antiqui: deinde singula monasteria, quæ sunt vel fuerunt in singulis ciuitatibus, vel in eorum Dioccesibus. Horum autem nomina hæc sunt:

IN Abulensi Diocesi Prouinciæ Toletanæ monasterium S. Mariæ de Burgo Ordinis S. Augustini, reperitur in libro Taxarum Apostolicarum, an verò sit Prioratus, an Abbatia non inueni. & cum nullus eorum, qui Catalogum Ecclesiarum, & monasteriorum canonici Ordinis tam ex citeriori, quam ex yleriori Hispania transferunt, huius monasterij meminerit, fu-

spicor esse dirutum, & illius bona vel communita, vel alijs Ecclesijs, vel Ordinibus applicata.

In Asturij in Diocesi, vt arbitror, Quentemsi monasterium S. Mariæ vulgo de Cueva Doga, canonici Regulares illud adhuc tenent, & relatione Lusitana.

Apud Augustobrigam monasterium canonicarum regularium S. Facicis nuncupatum, quod ab illis adhuc tenetur. Relatio Lusitana.

In Auriensi Episcopatu Prouinciæ Compostellanæ Prioratus distus de Iunquera satis opulentus. Verùm canonicis desitutus, & commendatus.

Alquezarenfis Ecclesiâ in Regno Nauarre statim à Saracenis recuperata canonicis regularibus fuit restituta, qui multo tempore illam tenuerunt.

Binariensis Ecclesiâ Cathedralis olim regularis ex Augustino Iuiceni.

Barcinonensis Cathedralis Prouinciæ Tarraconensis, hæc regularè antea extitit tradit Ioannes de Nigraualle, & relatio Hispanica.

In Barcinonensi ciuitate monasterium canonicorum satis celebre S. Annæ vocatum, et præctica Cancellariæ Apostolicæ, & Aduerari Mirzo de collegijs canonicorum regularium cap. 32.

Apud Burgensem ciuitatem monasterium S. Ioannis de Ortega, quod ipse Sanctus edificauit, & in eo sepultus iacet. olim canonicorum regularium, nunc eremitarum ordinis S. Hieronymi. Relat. Lusitana.

Apud eandem ciuitatem aliud monasterium canonicorum regularium S. Mariæ de Serra nuncupatum, nunc dictorum eremitarum. Relat. Lusitana.

In eadem ciuitate monasterium S. Dorothæ, item aliud monasterium S. Ildelfonsi. Item monasterium S. Mariæ de la Calera, omnia sunt canonicarum regularium ordinis S. Augustini, & sunt valde opulenta. Relat. Lusit.

In Regno Castellæ monasterium S. Barnabæ vulgo del Puerto nuncupatum antea canonicorû regularium, nunc ab Eremitis D. Hieronymi possidetur. Relat. Lusit.

Calagurgenfis seu Calaguritana Ecclesiâ Prouinciæ Cæsaraugustanæ, olim erat canonicorum regularium, ex Ioanne de Nigraualle Cartagenensis Prouinciæ Valentini, olim canonicorum regularium ex eodem Nigraualle.

Cariolaruensis ordinis canonicorum regularium. ex eodem.

Cæsaraugustana S. Saluatoris Metropolitanæ ab illius fundacione mansit regularis, vt que ad annum 1604. quo anno Philippo II. Hispaniarum Rege procurante, facta est secularis. Eam verò ab institutione sub B. Augustini Regula fundatam constat ex libro Prouincialis Romano, & ex omnibus de illa scribentibus. Hæc

prope fuerat Melchita Saracenorum magnificenter erecta, quam ob causam Alphonsus Rex Hispaniarum Cæsaraugusta à Saracenis recepta, Sedem Episcopalem ex Ecclesiâ S. Mariæ Maioris ad illam transferendam procurauit, præsertim quod dicta Ecclesiâ S. Mariæ Maioris vetustate fere contumpta collabebatur. Eandem verò locum occupauit, cui Hofcensem, Tiratonensem, Pamplonensem, Calaguritanam, & Segobricensem Ecclesijs subiecit ex eodem Prouinciali. Porro in eodem Ecclesiâ floruerunt ex ordine canonicorum regularium in primis B. Petrus Arbutus Episcopus, Theologus insignis, & Inquisitor hæretice prauitatis, vir eximia sanctitatis, quem in eadem Ecclesiâ laudes matutinas recitanti, Neophilus ex Iudaismo conuersus occiderunt, seu potius martyrio affecerunt: nam carne defunctus miraculis conuersus, cuius nunc canonizatio apud Sedem Apostolicam procuratur, vt à viris hæc dignè accipi.

Secundus D. Martinus Garzias eiusdem Ecclesiæ primò regularis canonicus, deinde Episcopus Barcinonensis, Theologus præclarus, & iurisconsultus Serenissimorum Regû Ferdinandi & Elizabethæ, qui volumen sacrarum canonum edidit. Tertius D. Didacus Dastus idem Ecclesiæ canonicus. hic scripsit libros Pædagogicos luculentos, & alia quædam opuscula Theologica non spernenda, vt notat Ioannes Trulio libro primo cap. sexto, quæ ad manus meam non uenerunt.

In Diocesi Cæsaraugustana siue in Hofcensi Metropoli Cæsaraugustanæ monasterium S. Christinæ titulo Prioratus vetustissimum, cuius idem Ioannes Trulio prius sanctæ Mariæ de Pilari canonicus, postea Prior extitit, nunc soluta regulari disciplina in Prioratum secularem in Ecclesiâ Cæsaraugustana erectum.

Cardibensis Ecclesiâ Prouinciæ Hispanensis olim regularis ex Ioanne de Nigraualle. In eadem monasterium S. Petri, cuius fuit canonicus Hugo de Folato S. R. E. Cardinalis, qui multa præclara scripta reliquit. D. Antonius Archiepiscopo Florentino 2. par. Histor. tit. 2. cap. 2. in principio ex Vincentio Belac. lib. vigesimo octauo Speculi hist. cap. decimo octauo, & Ciaconio in Innocentio Secundo, & Ioanne de Nigraualle in Episcopi Chronicarum 13.

Compostellanam Ecclesiam Metropolitanâ Cæsares erectam per Carolum Magnum regularior fuisse institutam, & in ea per eundem Archiepiscopum, & canonicos secundum B. Iulianum regulam, quara Apostolicam, & ab Augustino descriptam superius diximus, collocari, affirmat Turpinus in vita Caroli Magni cap. 9. sic dicens: De anno, quo Carolus Magnus in Hispania delere B. Iulianum Bisiticanum tunc per

lib. 11.

prois fuerat Melchita Saracenorum magnificen-
ter extructa, quam ob causam Alphonius Rex
Hispaniarum Casaraugusta à Saracenis recepta.
Sedem Episcopalem ex Ecclesia S. Mariae Maiori-
nis ad illam transferendam procurauit, praesertim
quod dicta Ecclesia S. Mariae Maioris vetustate
ferè conuulsa collapsa esset. Eandem verò Io-
hannes XXI cum esset Episcopus, in Metropoli-
tananam euect, cui Hofcensem, Tironensem,
Pampilonensem, Calaguritanam, & Segobricensem
Ecclesias subiecit ex eodem prouinciali. Porro in
eadem Ecclesia floruerunt ex ordine canonicorum
regularium in primis B. Petrus Arbuesius
Episcopus, Theologus insignis, & Inquisitor hæ-
reticæ prauitatis, vir eximia sanctitatis, quem in
eadem Ecclesia laudes matutinas recitantem,
Neophilii ex Iudaismo conuersi occiderunt, seu
potius martyrio affecerunt: nam carne defunctus
miraculis conuictus, cuius nunc canonizatio
apud Sedem Apostolicam procuratur, vt à viris
sædè digni accipi.

Secundus D. Martinus Garzias eiusdem Ec-
clesiæ primus regularis canonicus, deinde Episcopus
Barchinonensis, Theologus præclarus, &
in sacris concionibus Serenissimorum Regū Fer-
dinandi, & Elizabethæ, qui volumina sacrarum
concionum edidit. Tertius D. Didacus Diaconus
eiusdem Ecclesiæ canonicus, hic scripsit libros
Physicorum luculentos, & alia quædam opuscula
Theologica non spernenda, vt notat Ioannes
Trullo libro primo cap. sexto, quæ ad manus
meas non uenerunt.

In Dicecesi Casaraugustana siue in Hofcensi
Metropoli Casaraugustana monasterium S.
Christinae titulo Prioratus vetustissimum, cuius
titulum Ioannes Trullo prius sanctæ Mariæ de Pi-
lari canonicus, postea Prior extitit, nunc soluta
regulari disciplina in Prioratum secularem in Ec-
clesia Casaraugustana erectum.

Consistentis Ecclesiæ prouinciæ Hispalensis
olim regularis ex Ioanne de Nigraualle. In ea
monasterium S. Petri, cuius fuit canonicus Hugo
de Folieto S. R. E. Cardinalis, qui multa præclara
scripsit teste D. Antonino Archiepiscopo Flo-
rentino 2. par. Hist. tit. 18. cap. 2. in principio ex
Vincentio Beluac. lib. vigesimo octauo Speculi
lib. cap. decimo octauo, & Ciaconio in Inno-
centio Secundo, & Ioanne de Nigraualle in Epi-
logo Chronicarum 13.

Compostellanam Ecclesiam Metropolitanam
à Saracenis ereptam per Carolum Magnum regu-
lariter fuisse institutam, & in ea per eundem
Archiepiscopum, & canonicos secundum B. Ista-
dori regulam, quam Apostolicam, & ab Au-
gustino descriptam superius diximus, colloca-
tos, asseruit Turpinus in vita Caroli Magni
cap. 5. sic dicens: De anto, quod Carolus Reges, &
postquam Hispaniam dedere B. Iacobi Basilicam tunc per
vires avas in illis oru commorans argmentauit, An-

Lib. 11.

istitum, & canonicos secundum B. Istaori Episcopi, &
confessoris regulam instituit: eamque tintinnabulo,
pallio, libro, ceterisque ornamentis decenter ornauit.
Imò in dicta Ecclesia canonicum institutum, si-
ue regulare vsque ad Innocentium Papam huius
nominis IV. durauisse, asseruit Ioannes de Ni-
graualle, dum inter Doctores Ordinis canoni-
corum regularium numerat Bernardum Com-
postellanum Canonicum, & eiusdem Innocentij
Capellanum, quem dicit scripsisse super 1. 2. & 3.
Decretalium, ac etiam de canonicorum moribus
librum vnum.

In Dicecesi Compostellana fuit antiquissi-
mum cenobium canonicorum regularium Or-
dinis S. Augustini, quod S. Eligij nuncupatur,
quod circa annum 1170. Ordini militari S. Iacobi
de Spata fuit vnitum, qui ordo & ipse habet
canonicos regulares B. Patris Augustini Regu-
lam profitentes.

In eadem Dicecesi Compostellana est Prioratus
vetus, qui adhuc ordinem retinet sub vno
Priore, & sex canonicis professis, S. Ioannes de
Cauero nuncupatus, à S. Rodulpho ante annos
octingentos fundatus, qui Rodulphus postea
fuit Archiepiscopus Compostellanus: Item alius
Prioratus de Sar, verum commendatus, in quo
manent clerici seculares ad nutum Prioris amo-
uibiles, & capitulo Sarenfi scribit Innocentius
III. lib. 2. fol. 371. vbi etiam meminit alterius mo-
nasterij de lunquaria.

Derturienfis Ecclesiæ Prouinciæ Taraco-
nensis, quæ ab initio sub Beati Augustini
regula fuit instituta, nunc etiam retinet institu-
tum canonicorum regularium, vt patet ex Pon-
tificali Romano, Ioan. de Nigraualle, & ex
proemio constitutionum Benedicti XII. vt ex
relatione virorum illius prouinciæ percepti.

Gerundensis Ecclesiæ eiusdem Prouinciæ Tar-
aconensis inter eas, quæ ab initio regulares ex-
titerunt, recensetur in eodem proemio Consti-
tutionum Benedictinarum, & à Ioanne de Ni-
graualle nunc effecta secularis. In Dicecesi Ge-
rundenfi est monasterium S. Mariæ de Villa Ber-
trandi, ex libro taxarum Cameræ Apostolicæ.

Guadalupense monasterium sanctæ Mariæ
nuncupatum in regno Castellæ fuit vsque ad
nostra ferè tempora collegium præcipuum inter
cetera monasteria canonicorum regularium
in regnis Hispaniarum consentanea, in quo
miraculosam sanctæ Dei Genitricis imagi-
nem seruari, quam cum D. Gregorius, Ciuitate
Romana peste laborante, & penè consumpta,
publicè in processibus deferret, audita sunt
voces Angelorum canentium: Regna cali la-
rare, &c. Multi autores graues asserunt, & il-
lius Prouinciæ constans est traditio asserunt,
cum idem Gregorius Leandro Hispalensi Ar-
chiepiscopi dono illa misisset, post multos annos
Saracenis irruptentibus sublatam, & in quodam

IV.

Gg Sacel-

M.
ona vel commo-
nibus appa-
ribus, Quæ
o de Cæca Dio-
alio tenent, ex
onasterium cano-
icis nuncupatum.
Relatio Lusita-
rouinciæ Camp-
unquæ fuit spe-
titus, & commo-
In Regno Nauar-
a canonicis regu-
o temporali
cclesiæ omni regu-
ralis Prouinciæ Tar-
a extitit in
latio Hispani-
te monasterium
Anzæ vocatum, et
tholice, & ab
nicorum regulari-
atam monasterij
de Sanctis ad
a canonicorum
ordines S. Hiero-
alio monasterio
Mariæ de la Serro
erentiarum. Id
monasterium S. Dorote-
id, fons ibi
era, omnia fuit
S. Augustini
monasterium S. Iacobi
eum esse a com-
renita D. Hiero-
urritana Ecclesi-
olim erat canonicorum
Nigraualle Cor-
na, olim canonicorum
Nigraualle
a canonicorum
uatoris Metropoli-
one mansit regularium
o anno Philippo III
ante, facta ut locum
ne sub B. Augustini
ex libro Prouinciæ
illa scribentibus

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sacello subterraneo absconditam, ibidem mansisse occultam vsq; ad Hldefonsum XL Hispaniarum Regem, eod; tempore ipsa imagine a quodam Pastore detecta, Reges Hispaniarum templum cum primis nobile in honorem B. Virginis ibidem erexisse, additoq; monasterio canonicos regulares ad diuina in eodem templo peragenda constituisse. Verum cum constet, imaginem B. Virginis, quam D. Gregorius publicè in processionibus tulit, nunc etiam Romæ in Ecclesia S. Mariæ Maioris summa cum veneratione seruari, quam B. Gregorius Leandro dono misit, alia fuisse oportet, nempe quam secretò in suo quodam Oratorio tenebat. Canonici verò locum tenuerunt vsque ad annum humanæ salutis 1189. quo tempore existente illius monasterij Priore Io. Aretas Montano, viro atq; in eruditissimo, res ita est composita, vt ipse monasterio resignato Episcopus Segorbiensis fieret, monasterium verò ex canonicis Regularibus ad Eremitas S. Hieronymi transferret. Quod & factum est, & in eundem modum canonicis regulares alia collegia in Regnis Hispaniarum auferunt. Vide Syluestrum Maurolicum pag. 12.

V. **H**ispalensis Ecclesia Metropolitana à Ioanne de Nigraualle inter Ecclesias canonicorū regularium recensetur, & meritò quidem, cum illius Archiepiscopus fuerit B. Isidorus, quem dubiū non est in ordine canonico in Ecclesijs Hispaniarum restituendo ab ea, cuius ipse erat Episcopus, tantum negotium auspiciari voluisse. Porro in ciuitate, & Diocesi Hispalensi multa sunt collegia canonicorum regularium S. Iacobi de Spata sub D. Augustini regula militantiū Primum S. Iacobi in Oppido, quod dicitur Velas, siue Vnclis. Secundum S. Marci de Leao. Tertium, quod de Calera dicitur. Quartum Emeritæ. Quintum S. Iacobi in ipsa ciuitate Hispalensi. Sextum S. Iacobi in ciuitate Granatensi, quæ omnia præfato conuentui de Velas subduntur. Canonici verò dictorum locorum insignia Ord. D. Iacobi in vestimentis deferunt.

Hieronensis etiam Ecclesia inter eas, quæ olim erant regulares ab eodem Nigraualle numeratur, sicut & Iulienfis.

In Legionensi ciuitate Præuincie Toletanæ est insignis Abbatia canonicorum regularium S. Isidori nuncupata, ad quam ex Vrbe Hispali ipsius Beati Isidori reliquæ à Rege Ferdinando I. fuerunt translatae, qui huius monasterij fundator extitit circa annum millesimum decimum septimum, in eodem tumulatus, in quodam sacello ipsius monasterij S. Catharinæ dicato corpora multorum Regum & Reginarum Castellæ, & aliorum virorum Illustrium conduntur. Sed præter reliquias B. Isidori Archiepiscopi Hispalensis sunt in eodem monasterio, seu in illius Ecclesia corpora sanctorum Vincentij de Aquila, & fororis eius, & mala sancti Ioannis Baptistæ Præ-

cursoris Dñi nostri Iesu Christi. Quadraginta canonicis hoc cenobium incolunt, qui oēs capellani Regis existunt, & plures illorum in omni genere scientiarum versatissimum & collegium proprium S. Mariæ de la Viega in Salamanticensi vniuersitate habent, in quo Philosophiæ, sacra Theologia, & alijs bonis artibus operâ & studiis impendunt. Floruerunt in hoc cenobio B. Martinus Abbas dicti monasterij, de quo Ambrosius Morales lib. 12. Historiarum c. 23. scribit, iam ab antiquis in dicta Ecclesia altare sibi erectum, & in Ecclesia S. Mariæ de la Viega Salamanticæ miraculosam eius scientiæ acquisitionem esse depictam, cui cum nihil in studio literarum proficeret, in oratione pernoctanti S. Isidori apparuisse, & librum deglutendum tradidisse affirmat, ac cum illo tantam doctrinæ & scientiæ apprehendisset, vt plures libros, eosq; mirabiles edidit, quorum aliquos & vidisse, & legisse ferat. Secus D. Lucas eiusdem monasterij primum Canonicus, deinde Tudenfis Episcopus, qui fuit Chronista Regine Berengellæ, & Regis Hispanorū historiam scripsit. De hoc monasterio scribit Nauarr. comment. de Regul. 7. & 22.

In eadem ciuitate Legionensi est monasterium S. Marci canonicorum regularium S. Iacobi de Spata. Item aliud monasterium S. Iohannis del Mirango, in quibusdam rupibus Regni Legionensis adificatum, quod nunc etiam incolitur à canonicis regularibus.

In Murcia ciuitate est monasterium canonicorū regularium, quod dicitur monasterium Matris Dei.

In Oicensi diocesi est insignis Abbatia à Regibus Aragonensibus fundata, quæ vulgò mōna Aragonum nuncupatur, in qua canonicis institutū satis floret, de quo Mirus de Collegijs Canonicorū Regularium cap. 31. nonnulla scribit. Huc Abbatix nunc præhæd Martines Canillo vir sanè doctus, & singularis eruditionis, qui in Iure Canonico plura scripsit, & adhuc scribit.

Oxomensis Ecclesia prouincie Toletanæ per multa tempora fuit regularis, & in prouincia Romano sub Alexandro VI. edito, adhuc inter cathedrales, quæ erant Ordinis S. Augustini numerabatur. Huius Ecclesiæ canonicus, & Superior fuit S. Dominicus fundator Ordinis Fratrum Prædicatorum, vt ex Breuiario Romano, & alijs Historicis passim habetur.

Pampilonensis Metropolitana sacra post cessionem Saracenorū per canonicos regulares S. Augustini fuit reformata, quorum adhuc institutū in illa viget: nam & in prouincia Romano recensetur inter Ecclesias, quæ sunt Ordinis S. Augustini. De hac scribit Nauarrus in comment. de Regularibus nu. 17. vbi etiam alium quoddam meminit. Huius etiā fit mentio à Ioanne de Nigraualle, & in processu cōstitutionū Benedicti XII. In hac metropolitana floruit Martinus de

Arles, & Androsila cuiusdam Ecclesiæ Archidiaconi, qui solum aduersus superstitiones, & seculum Lanarium edidit, cuiuslibet Ecclesiæ fuit Episcopus S. Cerbonis, quem Ioannes de Nigraualle in Catalogo sanctorum Ordinis canonicorum regularium describit.

In ciuitate Pamplonenfi est aliud monasterium canonicorum regularium sancti Petri nuncupatum. In diocesi verò Pamplonenfi est insignis, & versatissima collegiata S. Mariæ Ronceualis in montibus Regni Nauarræ à Carolo magno, vt ferunt, fundata cum hospitali adiacente, & magno cœnobio, & prædij attributis ditata, cuius cœnobio canonicus Martinus ab Arpilqueta, cognomento Nauarrus Doctor tum eruditus, tum vniuersitate toti Orbi notissimus, cuius operibus omnium manibus terantur, præcone nō negligit. Hic cum Salamanticensem primam calidè diligat. Hic cum Colimbricè pluribus annis rexisset, multis laboribus profectus Catholicae scientiæ, Romæ tandem in Ecclesia octogenario maior, sepultus in Ecclesia sancti Antonij Nationis Lusitanorum cum Episcopo

In eadem diocesi est aliud monasterium canonicorum regularium, quod dicitur S. Mariæ de Vanuicere, cuius meminit liber taxarum Alphonsi Regis.

In eadem est aliud monasterium canonicorum regularium in montibus Præuincie castellanæ in Comitatu, qui dicitur Ribagoræ, & vocatur monasterium S. Petri de Taberna. Illud monasterium Saracenis cæteras Hispaniarum inuadentibus, ad illorum manus nō peruenit, sicut ex antiquissimis monumentis constat, de ethaniam illis temporibus sub Regulari dicitur Imperi manit, & adhuc manet: licet aliter manducio de Ouare nuncupato vnitum, vt testatur Diacrus Murillo in lib. de miraculosa Ecclesia S. Mariæ de Silari cap. 3.

Ecclesia Palentina prouincie Toletanæ à Ioanne de Nigraualle recensetur inter Ecclesias, quæ olim erant Canonicorum Regularium. Cæterum in diocesi Palentina est monasterium canonicorum regularium, quod dicitur de Benecencia, vbi triginta canonicis resident, & monasterium spiritualium, ac etiā temperatam habet. In eadem diocesi in loco, qui dicitur Priu, est aliud collegium canonicorum regularium, quod de Frias dicitur. In eadem diocesi collegium quod appellatur Matris Dei clericali scolarium, olim erat monasterium canonicorum regularium, in eadem diocesi in loco, qui dicitur Horillos, est collegium sacrarum regularium canonicorum. Item in ciuitate Palentina aliud monasterium canonicorum beatissimo Petri Augustini dicitur. Item aliud, quod dicitur de Vatos, sub inuocatione Sanctissimi Sacramenti, similiter canonicarum sub S. Augustini Regula degentium.

Artes, & Androsia euidem Ecclesia. Archidia-
comus, qui librum aduersus superstitiones, & se-
ctam Lantiarum edidit, eiusdem Ecclesie fuit E-
piscopus S. Cerbogius, quem Ioannes de Nigra-
uille in Catalogo sanctorum Ordinis canoni-
corum regularium describit.

In ciuitate Pampilonensi est aliud monasteri-
um canonicorum regularium sancti Petri nuncupa-
tum. In diocesi vero Pampilonensi est insignis,
& vetustissima collegiata S. Marie Ronceualis
in finibus Regni Nauarra à Carolo magno, vt
fertur, fundata cum hospitali adiacente, & mag-
nis redditibus, & prædijis attributis ditata, cuius
exant canonicus Martenus ab Azpilqueta, cog-
nomento Nauarrus Doctor tum eruditione, tum
vite integritate toti Orbi notissimus: cuius ope-
ra, quod omnium manibus terantur, præcone nõ
imagine. Hic cum Salmanticensem primam ca-
pitularem iuris Canonici, ac deinde Colimbricẽ-
sem pluribus annis rexisset, multis laboribus pro
Ecclesia Catholica exantatis, Romæ tandem re-
quiescit octogenario maior, sepultus in Ecclesia
sancti Antonij Nationis Lusitanorum cum Epi-
taphio.

In eadem diocesi est aliud monasterium ca-
nonicorum regularium, quod dicitur S. Marie
de Vannuciere, cuius meminit liber taxarum
de postoliquam. In eadem est aliud monasterium
vetustissimum tempore Gothorum in montibus
Prenetis constructum in Comitatu, qui dicitur Riba
Gorra, & vocatur monasterium S. Petri de Ta-
berna. Illud monasterium Saracenis cæteras His-
panias inuadentibus, ad illorum manus nõ per-
uenit, sicut et antiquissimis monumentis con-
stat, & difficillimis illis temporibus sub Regulari
disciplina semper mansit, & adhuc manet licet al-
teri monasterio de Ouuare nuncupato unitum,
et tellane Didacus Marillo in lib. de miraculosa
Ecclesia S. Marie de Pileri cap. 3.

Ecclesia Palentina provincie Toletanæ à Io-
anne de Nigraulle recensetur inter Ecclesias,
quæ olim erant Canonicorum Regularium. Cæ-
terum in diocesi Palentina est monasterium ca-
nonicorum regularium, quod dicitur de Bene-
dicte, vbi triginta canonici resident, & mona-
sterium iurisdictionem spirituales, ac etiã tem-
poralem habet. In eadem diocesi in loco, qui di-
citur Frias est aliud collegium canonicorum re-
gularium, quod de Frias dicitur. In eadem dice-
si collegium, quod appellatur Matris Dei cleri-
corum secularium, olim erat monasterium cano-
nicorum regularium, in eadem diocesi in loco,
qui dicitur Horillos, est collegium sacrarum
vrgentium canonicarum. Item in ciuitate Palen-
tina aliud monasterium canonicarum beatissimo
Patri Augustino dicatum. Item aliud, quod dicitur
de Varto, sub inuocatione Sanctissimi Sacra-
menti, similiter canonicarum sub S. Augustini
Regula degenitum.

Kotëis Ecclesia olim cathedralis in Ripa cur-
tia ab institutione erat canonicorum regularium,
vt illius monumenta vetustissima demonstrant.

IN Salmanticensi ciuitate est collegium sancti-
monialium canonici ordinis, quod S. Maria
de las Duenas vulgo nuncupatur.

In Segouienti diocesi est monasterium S. Ma-
rie de Parace, cuius meminit Nauarrus cõment.
3. de Regularibus sũ. 9. 17. & 22. & vocat illud
augustissimum. In eadem diocesi erat aliud mona-
sterium septem leucis à Segouia, verius Septe-
trionem ædificatum, quod per Abbatem perpe-
tuum iurisdictione, & insignijs Episcopalis v-
tentem, regebatur. Cuius Abbatibus prouentus an-
nui octo millia aureorum erant, & totidem alij
Conuentui reddebantur: verum nunc prædictum
monasterium, cum omnibus prouentibus Ermitæ
D. Hieronymi de Elcuriali ex donatione Philippi
II. Regis Hispaniarum possident.

In Seguntina diocesi provincie Toletanæ est
monasterium, quod dicitur de Villa Vitiola, istud
monasterium fundauit Dominus Ægidius de Al-
bornoz Archiepiscopus Toletanus, quod multis
redditis locupletauit, & priuilegijs communi-
tum fuit, & S. Blasio nuncupatur. Verum illud
quoque ab eremitis D. Hieronymi opera Regum
Hispaniarum non tenetur.

In Tirafonsi diocesi provincie Casaraugustanæ
in oppido Calatao, siue Calatambio est
illustis Abbatia ordinis canonicorum regularium,
quæ vocatur Domini Sepulchri, eo quod illius
canonici sunt de congregatione canonicorum Do-
mini Sepulchri Ierosolymitani, meminerit hu-
ius Abbatie Aubertus Miræus de collegijs cano-
nicorum regularium c. 32. & alij Canonici dicte
Abbatie insignia Regni Ierosolymitani in exter-
nis vestimentis deferunt. Habent collegium ca-
nonitarum eiusdem instituti intra ciuitatẽ Cas-
saraugustanam: de congregatione Domini Sepulchri
inferius suo loco dicemus.

Tarraconensis Ecclesia Metropolitana, quæ
ab initio fuit regularis, vt ex prouinciali Romano,
& ex vetustissimis monumentis habetur, nunc
etiam institutum canonicorum regularium tenet.
Habuit Ecclesia Tarraconensis viros sanctissimos
tum Episcopos, tum etiam canonicos, quos Io-
hannes de Nigraulle Apostolicus Bibliothecarius
in album Sanctorum canonici ordinis reponit,
videlicet S. Fructuosum Episcopum, S. Amilianum
canonicum, & S. Badulphum, quem nomi-
nat Abbatem canonicæ Tarraconensis, vnde
præter cathedralem oportet aliam in Tarraconen-
si ciuitate canonicam fuisse, in qua ille Ab-
batis munere fungeretur: nam Ecclesie cathedrales
Abbatibus non habent, sed Episcopi, loco
Abbatum, canonicis præfunt.

Apud Torquematam est monasterium canonicarum
vulgo dictum de Bertauillo, à quodam
Comite nomine Domno Parancuelo fundatum.

VIII DE Toletana Metropolitana referunt gra-
uissimi Auctores teste Jacobo de Ayerue
Priore S. Marie maioris Casfrangulane, illam
statim à Saracenis recuperatam D. Augustini Regu-
lariu suscepisse, quippe que cum abis Ecclesijs
Hispanici ante irruptionem Saracenorum Au-
gustinianum institutum proficeretur. Porro a-
pud urbem Toletanam vetustissimum monaste-
rium tempore Gothorum fundatum fertur ex-
stitisse, quod monasterium Silex ordinis D. Au-
gustini ab assero autore historie Flauij Dextri,
& ab alijs quibusdam est nuncupatum: quod si
verum est, de quo non contendo, quando quide
ab aliquot seculis nulla illius vel minima reliqua
remanerunt, necesse erit dicere illud canonicor-
um regularium cenobium extitisse: quando-
quidem tempore Gothorum nulli præter cano-
nicos sub Augustini Regula militabant. Nec dif-
ficultatem ingerit, quod idem Auctores illius mo-
nasterij accolas non canonicos, vel clericos, sed
monachos nominauerint: quid enim obstat, ali-
quem illius historie deprauatorem, aut impo-
sitorum, vel ex imperitia, vel ex parui studio pro-
clericis de suo cerebro monachos posuisse? præ-
ter quod quis nesciat, nomine monachorum ipso-
rum etiam clericos canonicos, ob votorum emif-
sionem, sepius nuncupatos? vide quæ de hac re
notauimus libro primo cap. 37.

Prope ciuitatem Toletanam insignis Colle-
giata, quæ sanctæ Eleuadiæ dicitur, ab institu-
tione canonicorum regularium extitisse eõuin-
citur ex eo, quoniam illa Ecclesia à tempore an-
tiquissimo Abbatem habere consuevit, quem-
admodum ex Iuliano Toletano refert frater Io-
seph de Siguenta Eremita Ordinis Diui Hiero-
nymi in Chronica sui Ordinis libro primo capi-
tulo decimo tertio, sub anno 1275. Abbates autem,
sicut & Priores, non nisi Ecclesiæ Regulares oli-
m habebant.

IX. Num reflat, quod fuerat olim apud eandem
urbem Toletanam vetustissimum Agalense
cenobium, multis quidem titulis cum primis
celebre, sed præsertim in habitatione Sanctissimi
viri Ildesouii Beati Eugenij Toletani Ar-
chiepiscopi nepotis, & in Archiepiscopi mun-
dere successoris, qui in eodem cenobio Regulari-
um vitæ instituta sanctissime suscepit, & multo
tempore professus fuit. Super hoc cenobio non
me lateat controuersiam inter Diui Benedicti
monachos, & Regulares Canonicos exortam,
dum illud quicquid in suas partes traduere nitun-
tur, in qua ne si absque fundamento probabili
inter monasteria canonicorum retulerò, abacti
pæoris accuser, si verò nulla cogente ratione
monachorum Ordini concessero, neglecti gregis
recus diiudicet, id solum referam, quod Doctor
Franciscus de Pifa lib. 2. Historie Toletanæ de
hac ipsa controuersia scribit. Non minor, inquit,
est difficultas in verificando, cuiusnam Ordinis Regula-

rum ex tunc approbata fuerit monasterium agalense
cuius fuit monachus sanctus Ildesouus. & etiam quæ
bas, & sub qua Regula, & instituta monachorum
regularem certum & constantem, per extempora
illam aliam Regulam in Occidente præcipue Augustini, et
Diui Benedicti seruari solent. Multa scriptura
Berinum ordinis D. Benedicti extitisse, cum sententia
sunt Tribemius, Petrus de Alezer, & Martinus de
Sancto Hispanarum, & Michael Caranza in Vita
Ildesouii, quæ cum libro eiusdem de Regula D.
Diui Genesii Marie habetur. Eadem de Regula
Sancti Ildesouii adhaeret, secutus eundem opinionem, qui
tari & nonnullis in libris de monachis inuenit. In
num huius sententia fundamentum est nomen Ma-
chi, & Abbatis, quæ nomine illi inuenit quæ Ildesouii
in scriptura seruiunt, quod præsertim Ord. D. Be-
nedeicti proprium videtur. Verum Breuiarium Toletanum,
quod per multos annos Ecclesiæ paucis in usum
habuit, nonnullis ab vrbis recuperata, typis ad præ-
sentationem Ep. V. clara dicit, & reperit in illa, quæ
ne, illud fuisse canonicorum regularium locum, qui
ille vetulus de vrbis sancti non Ildesouii, sed
Benedicti sancti Ecclesiæ fuit. Toletana alia
gata, idem etiam habebat libri F. Iulianum
fuit, qui vultari dicitur, et in vrbis fuit
tunc horum à Magistro Villaga, quæ non vni
dum Fr. S. Hieronymi, alij ad alijque ante fuit
id ipsum Ioannes Trillo vrbis sancti
lib. 1. de Ord. canonicorum regularium c. 6. probat,
vni auctoriare Fr. alphonso de Ordo in Chronica
D. Aug. Nec mirum quod præter Augustinum, & Be-
nedeicti Benedicti in vrbis sanctum ad alijque
que in numero suorum habere vult, quæ in
de strepe Honoris post illum obitum nulla vrbis
terauerunt. Veraque opinio probabili videtur, non
tanta controuersia iudicem volo agere, etiam quæ
quod magis probauerit: hoc solum adhaeret in
abbatis, quod huius monasterij præfatus tribuit, pa-
rum momenti consilium, quod quædam in
tunc ordinem D. Benedicti, inter eos qui ex
lebant, iam in vrbis erat, sed nec vrbis D. Ildesouii
suo libro de vrbis Ildesouii in vrbis vrbis
Abbatem vocat, sed Relectorem: multo minus
nomen nomen, quod omnibus communem vrbis
muli ducendum communem est, a grass nonnulli
deriuatum, quod significat vnum, & est vrbis
nomen proprium, qui in commune vnum sunt
num sunt, habentes seculis corvum & amant
nam, sicut in vrbis apostolorum legitur, ita etiam
gante idem Augustinus in vrbis 122. qui vrbis
quæ bonum, & quam in vnum habere fuit
vnum ostendens se, & ius in Congregatione
vientes iure, & proprie monachos vnum
Quare, inquit, non non appellentur monachos, cum
cat vrbis: Ecce quam bonum, & quam iucundum
habere fratres in vnum. & alia vrbis, qui
videra possunt, & idem habet in sermone 11. ad
in Eremita, qui est de Communione Clericorum. Hæc
dictus auctor, ex quibus cum non solum habent

constantissima totius Ecclesiæ Toletanæ tradi-
tione & aliorum Breuiario, etiam auctoribus, qui
de vita S. Ildesouii vsque ad tempora Pij V. scrip-
serunt, monasterium Agalense non monacho-
rum, sed canonicorum regularium extitisse, verum
monasterio fundatum contrarie asserentis,
quod in solo nomine Abbatis, vel monachi con-
stitutum est, cum ante & post exortum D. Bene-
dicti tam canonicos regulares, quam monachi,
Abbatibus habere consueverint, cum etiam nome
monachali vni nominis attendamus, & illius v-
bis apud grauissimos auctores in more positum,
etiam conuenit ipsi canonicis regularibus, vt
lib. cap. 1. & de ducimus: mirum sane videtur, Hi-
spanos, qui tantam vim in suorum Ecclesiarum
traditionibus constitunt, antiquissima traditio-
ne totius Ecclesiæ Toletanæ inter Ecclesias Hi-
spaniarum facile principis recepta per annos cir-
ca quæ septuaginta annorum ab ipsa Ecclesia recu-
perata, quod accidit ante annum circiter 1082.
vsque ad Pium V. qui obiit anno 1472. eadem
non possit habere, contrariam sententiam ample-
cti, quæ in solo fundamento nixos, nisi quod S.
Ildesouium monachum dicitur inuenerunt, quod
tam infirmum est, vt vix dignum sit in illius inhi-
erentem monstranda laborare. Verum de vrbis
Ildesouii & illius instituto sermo forsan redibit.

I. Ecclesia Valentina olim Episcopalis, tunc
Metropolitana canonicorum regularium fuit
reconstruitur non solum ex Catalogo Ioannis
de Nigram, verum etiam ex officio proprio D.
Patri Augustini, quod more canonicorum re-
gularium etiam nunc recitatur teste Io. Trillo
lib. 2. de Canonicis, cap. 3. num. 3. In Ciuitate Val-
entini monasterium canonicorum regul. quod
vocatur S. Marie de Las Doenas. In Metropoli
Valentina est aliud monasterium canonicorum
S. Christophori.

In Virgeliensi Diocesi Provincie Tarraconen-
sis est monasterium S. Vincentij de Cardona. Itē
aliud monasterium Agerense nuncupatum. Item
aliud monasterium S. Marie de Solsona, omnia
canonicorum regularium, ex libro Taxarum A-
gustolicarum.

Adde tandem ex Navarro in Comm. 2. de Re-
gularibus, præsertim in 27. & 22. plures Ecclesias
tam Cathedralis, tum Collegiatas & monasteria
canonicorum regularium in Regnis Aragoniæ,
Castellæ, Navarre, & Lusitanie fuisse, quæ ad sua
resque tempora per canonicos regulares regebantur,
per quos nomina non ponat, & quidem
alia nomina canonicorum regularium collegia
per omnes Hispanias olim extitisse, quæ nunc in
collegiatis secularibus fuerunt conuerse, ostendunt
regulares Abbates, vel Priores in eisdem Ec-
clesiis postea retentæ, quæ certe nonnulli ex regu-
laribus ad seculares sunt deriuatæ, neque vllam
Ecclesiam reperire licebit, quæ ante annos qua-
dringentos cuiusmodi dignitatibus fuerit insigni-

confanissima totius Ecclesie Toletanz traditione & illarum Breuariatum etiam autoribus, qui de vita S. theofonijsque ad tempora Pij V. scripserunt, monasterium Agalense non monachorum sed canonicorum regularium extitisse, verum coeferio fundamenti contrarie assertionis, quod in solo nomine Abbatis, vel monachi constitutum est, cum ante & post exortum D. Benedictum tam canonicis regularibus, quam monachi, Abbates habere consueverint, cum etiam nomine monachi vim nominis attendamus, & illius vim apud grauissimos autores in more positum, neque conueniat ipsis canonicis regularibus, vt lib. cap. 38. de ducimus: mirum sane videtur, Hispanos, qui tantam vim in suarum Ecclesiarum traditionibus constitunt, antiquissima traditione totius Ecclesie Toletanz inter Ecclesias Hispaniarum facile principis recepta per annos circiter quingentos, nimirum ab ipsa Ecclesia recitata, quod accidit ante annum circiter 1080. sique ad Pium V. qui obiit anno 1472. eadem non possit habita, contrariam sententiam amplecti, nullo alio fundamento nixo, nisi quod S. theofonius monachum dictum inueniunt, quod tam infirmum est, vt vix dignum sit in illius infirmitate consistenda laborare. Verum de S. theofonio, & illius instituto sermo forsan redibit.

I. Ecclesia Valentina olim Episcopalis, nunc Metropolitana canonicorum regularium fuisse conuenitur non solum ex Catalogo Ioannis de Nigranilla, verum etiam ex officio proprio D. Patris Augustini, quod more canonicorum regularium etiam nunc recitatur teste Io. Trullo lib. de Canonicis, cap. 3. num. 3. In Ciuitate Valentinensi monasterium canonicorum regularium quod vocatur S. Mariz de Las Dueñas. In Metropoli Valentina est aliud monasterium canonicorum S. Christophori.

In Vegellensi Diocesi Provincie Tarraconensis est monasterium S. Vincentij de Cardona. Item aliud monasterium Agerense nuncupatum. Item aliud monasterium S. Mariz de Sollona, omnia canonicorum regularium, ex libro Taxarum Apollolicarum.

Adde tandem ex Nauarro in Comm. 2. de Regularibus, presertim no. 17. & 22. plures Ecclesias cum Cathedralibus, cum Collegiatis & monasteria canonicorum regularium in Regno Aragonum, Castelle, Nauarre, & Lusitaniz fuisse, quae ad sua vltima tempora per canonicos regulares regebantur, istorum nomina non ponat, & quidem alia innumera canonicorum regularium collegia per omnes Hispanias olim extitisse, quae nunc in collegiatis secularibus fuerunt conuersa, ostendunt dignitates Abbatum, vel Priorum in eisdem Ecclesijs postea recentis, quae certe non nisi ex regularibus ad seculares sunt deriuatae, neque vllam Ecclesiam reperire licebit, quae ante annos quadringentos eiusmodi dignitatibus fuerit insignita, quae non fuerit regularis. Vnde audiendus non est in hoc Doctus Franciscus de Pisa dum lib. 2. Historiz Toletanz contra Arnoldum Vuion affirmat consuetum esse apud Hispanos, multos collegiatarum Praelatos, & etiam aliarum Ecclesiarum Parochos Abbates nuncupari: id enim (si de titulo vero agitur, non de vulgi nuncupatione) verum non est, nisi de Ecclesijs quae ab institutione fuerant Regulares, vt capite statim sequenti ex Codice vetustissimo, in Archivo Sancti Crucis Colimbriensis seruatore euidenter ostendemus.

CAPVT TRIGESIMVM SECVNDVM.

De Ecclesijs, & Monasterijs Canonicorum Regularium Pro- uincia Lusitaniae.

I. **I**N Regno Lusitaniae vetustissimam extitisse propagationem clericorum canonicorum, quos regulares dicimus, & in exordio nascentis Ecclesiae per Beati Iacobi Apostoli discipulos inchoatam, vetus & constans illius provinciae est traditio: nam quemadmodum ipse beatissimus Apostolus sanctum Athanasium Casaraugustanum, ita beatus Petrus Bracharensem in Lusitania Episcopos ordinauit, quos eisdem legibus, & institutis cum suis presbyteris, & clericis viuere praecipit. Confirmant hanc traditionem Ecclesiae canonicorum regularium vetustissimas, quas omnes ante annos quingentos, vel sexcentos sub canonica distinctione, & sub beati Augustini Regula vixisse, antiquarum tabularum, & monumenta produunt. Cuiusmodi fuerunt Portugallensis, Bracharensis, quae in provincia Lusitana primatum tenet, Colimbriensis, Vlyssiponenfis, Lirinenfis, & aliae Nam Portugallensem Ecclesiam canonicos regulariter, & sub D. Patris Augustini Regula vique ad annum 1185. habuisse, probat liber vetustus in eius Ecclesiae Cartophylacis seruatus, qui Censuale nuncupatur, in quo quidem parte sexta titulo de Diuisionibus inter Episcopum & capitulum fol. 130 haec habes: *est martem D. Ferdinandi Martini Episcopi Portugallensis. qui obiit era 1223. sexta idus Decembru, fuit electus in Ecclesia Portugallensi Martinus Petri Decanus Bracharensis, & postquam fuit Episcopus factus, instituit in eadem Ecclesia monaster quatuor dignitates, scilicet Decaniam, Cantoriam, Sibolastiam, Thesaurariam. Nondum erant in eadem Ecclesia supradicta dignitates: sed erant omnes regulares sub regula sancti Augustini, dormientes in vna domo, comedentes in alia, & in claustro conuersantes.*

II Cuiusmodi fuerunt Portugallensis, Bracharensis, quae in provincia Lusitana primatum tenet, Colimbriensis, Vlyssiponenfis, Lirinenfis, & aliae Nam Portugallensem Ecclesiam canonicos regulariter, & sub D. Patris Augustini Regula vique ad annum 1185. habuisse, probat liber vetustus in eius Ecclesiae Cartophylacis seruatus, qui Censuale nuncupatur, in quo quidem parte sexta titulo de Diuisionibus inter Episcopum & capitulum fol. 130 haec habes: *est martem D. Ferdinandi Martini Episcopi Portugallensis. qui obiit era 1223. sexta idus Decembru, fuit electus in Ecclesia Portugallensi Martinus Petri Decanus Bracharensis, & postquam fuit Episcopus factus, instituit in eadem Ecclesia monaster quatuor dignitates, scilicet Decaniam, Cantoriam, Sibolastiam, Thesaurariam. Nondum erant in eadem Ecclesia supradicta dignitates: sed erant omnes regulares sub regula sancti Augustini, dormientes in vna domo, comedentes in alia, & in claustro conuersantes.*

III Cuiusmodi fuerunt Portugallensis, Bracharensis, quae in provincia Lusitana primatum tenet, Colimbriensis, Vlyssiponenfis, Lirinenfis, & aliae Nam Portugallensem Ecclesiam canonicos regulariter, & sub D. Patris Augustini Regula vique ad annum 1185. habuisse, probat liber vetustus in eius Ecclesiae Cartophylacis seruatus, qui Censuale nuncupatur, in quo quidem parte sexta titulo de Diuisionibus inter Episcopum & capitulum fol. 130 haec habes: *est martem D. Ferdinandi Martini Episcopi Portugallensis. qui obiit era 1223. sexta idus Decembru, fuit electus in Ecclesia Portugallensi Martinus Petri Decanus Bracharensis, & postquam fuit Episcopus factus, instituit in eadem Ecclesia monaster quatuor dignitates, scilicet Decaniam, Cantoriam, Sibolastiam, Thesaurariam. Nondum erant in eadem Ecclesia supradicta dignitates: sed erant omnes regulares sub regula sancti Augustini, dormientes in vna domo, comedentes in alia, & in claustro conuersantes.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Bracharenſi verò Metropolitana in eodem libro Eccleſie Portugallienſis idem habetur inquit enim, dictum Episcopu ddiſſe redditus, & proventus totius Episcopatus, qui ante in communi cum canonicis reperiebantur, in tres partes, quarum duas Episcopo reſervavit, tertiam canonicis dimiſit, quemadmodum antea factum fuerat in Ecclesia Bracharenſi, quæ eſt mater Eccleſie Portugallienſis. Porro in Dioceſi Bracharenſi erant tres Prioratus canonicorum regularium, quorum meminit Innocentius Tertius lib. 2. fol. 342. in epistola ad Priores Vimarſem de Coſta, & de ſancto Tornaco.

De Colimbriceniſi, quæ eſt in eadem provincia Bracharenſi, liber fundationis monaſterij S. Crucis Colimbriceniſis de beato Telloe eiusdẽ Eccleſie Archiepiscopo, & dicti monaſterij fundatore ſic habet: Hinc enim auſo à Virgine parva miſeſimo centeſimo trigefimo primo ſuſcitavit Deus virum quendam præclarum, vitæ ſanctiſſimæ, ac diviniſſimæ literarum gloriæ excellentem, qui ſanctiſſimũ regulariũ ordinis canonicis inſtitutum in Portugallia fundavit, cuius ſum exciſit, & in priſtinum ſtatum redegit: ſic autem in nunquam ſatis laudatus Dominus Yeſu ampliffima huius ſedis Colimbriceniſis Archiepiscopiſſima, ibid, canonice obſervantia regulariũ proſeſu obſervantiſſimus, ac illius, quæ dicitur ſancta Crucis Colimbriceniſis autor, & parens eſt.

De Vlyſſiponenſi, quæ nunc eſt Metropolitana, idẽ teſtatur Ioannes de Nigraualle in Catalogo Eccleſiarum regularium Hiſpanicarum: ſimiliter de Ecclesia Leirinenſi, quæ olim erat ſimplex collegiata, nunc verò erecta in cathedralẽ, & etiam ex regulari ſecularẽ effectum eiusdem Eccleſie vetera monumenta produunt evidenter, vt ex relatione ad me ex illis Regionibus tranſmiſſa à Reuerendiſſimo Generali Colimbriceniſi accepi.

II. Præter ſupradictas verò Eccleſias cathedrales, & alias, quæ ad meam notiſſimam non venerunt, alias plurimas collegiatas, & monaſteria canonicorum regularium in provincia Luſitana extiſſe, quorum nomina, quin etiam & veſtigia funditus perierunt, ſidem facit liber vetuſtiſſus in Archivio S. Crucis Colimbriceniſis ſervatus, in quo ita legitur: Era 1394. (ſuis u annu à Chriſti natiuitate 1376. quo tempore in Italia propter bellũ, & ſibiſmata ordo canonicum maxima detrimenta accepit) tanta ſuis in Portugallia gentium ſtrages, cauſa magna ſterilitatis, & preſentium penuria, quæ ex tribus gentium partibus dũ priuauit, tam breui temporis intervallo, vt iam canonicis tot mortuorum cadauera minime capere paſſent: ſed tam in illis, quæ extra in antris, quæ ad hoc ſerbant quaserna, ſena, & quæque poterant, ſepeliebantur, quod malum per totam Iberiã, & Galliciam curſauit: quo tempore Saraceni totam Beſiticam, omnia ſola aquande, inſeſſauerunt, Catholici multa mala inſeſſentes, & arcem Calpes expugnauerunt, & ob hanc ſtrages, & ſterilitates iſtorum tam

calamitoſerum temperum, multa monaſteria Ordinis canonicorum regularium exciſtauerunt, & quæ unnes eorum Religiõſi, & pene omnes Parochiani murabantur, & monaſteria deſerta exciſtauerunt ſine habitatoribus, tunc Episcopi cum Eccleſiis recognoſcerent, de prædictis monaſterijs Abbates Vicarias, & Curias proſcribuerunt: & poſtea multa ibid in commendatam conuerſa, ſicut nunc, præ doler, ut ſemur. Hic ille. Ex quibus habes, vnde originẽ apud Iberos habuerit conſuetudo vocandi Abbates capita Eccleſiarum collegiatarum ſecularium, ac etiam Parochos: quia ſcilicet illæ Eccleſie antea fuerunt Regulares, in quibus deficientibus ipſis regularibus, inſtituti fuerunt clerici ſeculares.

Porro quæ adhuc in eadem Provincia Luſitana ſuperſunt canonicorum monaſteria, hæc in duplici ſunt differentia. nam Aliqua canonice deſtituta, vel ex regularibus collegia clericorum ſecularium ſunt effecta, vel commendata, vel ad alios Ordines regulares tranſlata, illi que vna, Aliqua verò ſunt in quibus canonicum inſtitutum nunc etiam per Dei gratiam viget, & floret. Quæ canonicis regularibus omnino deſtituta, vel facta ſunt ſecularia, vel ad alios Ordines tranſlata, hæc ſunt, quæ ex Catalogo ab eodem Reuerendiſſimo P. D. Antonio à Cruce Generali Colimbriceniſi ad me nuper tranſmiſſo accepi, quem iuxta titidem verbis hic reddendum iudicauit.

- 1. Primum monaſterium de Leca, eò quod iuxta ſtadium Leca ædificatum eſt. nunc Ordinis militaris S. Ioan. Ieroſolymitanũ.
- 2. Monasterium Aquarum ſanctarum eiusdẽ Ordinis Melitæ, ſive S. Ioannis Ieroſolymitanũ.
- 3. Monasterium collegiatum ſanctæ Maræ, vulgò Sedoſeita iuxta Portugallieſem ciuitatem. Habet Abbatem, & canonicos ſeculares.
- 4. Monasterium de Baucæ. ſuit comitatus Marialuz. nunc verò poſſidet illud Academia Colimbriceniſis.
- 5. Monasterium in ciuitate Leiriz, nunc Sedes Cathedralis canonicorum ſecularium, eſt membrum antiquæ congregationis ſanctæ Crucis Colimbricæ.
- 6. Monasterium ſanctæ Crucis de Cortes iuxta Auguſtobrigam, fertur tempore bellorum, quæ inter Luſitanos & Iberos olim fuerunt, deperditum. nunc verò eſt monialium.
- 7. Monasteriũ S. Martini de Mancella, nunc Prædicatorum Ord. S. Dominici.
- 8. Monasterium S. Andree de Anſede eiusdem inſtituti. habet Aſylum, & Iuſtaſitionem ciuilem.
- 9. Monasterium ſancti Ioannis Longuæ collium, quod poſſident nunc RR. Patres Societatis Ieſu.
- 10. Monasterium Domine noſtræ de Caquere. idem Ieſuitæ poſſide nt.
- 11. Monasterium S. Ioannis de Roijs, quod incolunt Ieſuitæ.

12. Monasterium de Coſta iuxta municipiũ de Guimaraes, quod tenent fratres Eremitæ S. Hieronymi, & eſt nobiſſimum, & magnis redditibus locuplet.

- 13. Monasterium S. Iacobi Dantas. nunc Abbatia ſecularis.
 - 14. Monasterium de Freyno.
 - 15. Monasterium de Nordeſo. nunc Abbatia ſecularis, & Camera Episcopi Portugallienſis.
 - 16. Monasterium de Baldeu, ſive Collis Dei. nunc commendatitium.
 - 17. Monasterium de Biadẽ.
 - 18. Monasterium ſancti Saluatoris de Balneo. olim nobiſſimum, ex quo Magnus Alphonſus Henrici I. Luſitanorum Rex primos tres Priores monaſterij ſancti Vincentij Vlyſſiponenſis accepit modo commendatum. Ordinis militaris CHRISTI.
 - 19. S. Saluatoris de Ribaz.
 - 20. Monasterium de Barbaes Limig.
 - 21. Monasterium de Requiam commendatitium.
 - 22. Monasterium S. Marie de Rates. commendatitium.
 - 23. Monasterium de Sauro in termino Municipiij de Guimaraes.
 - 24. Monasteriũ S. Chriſtophori de Maphoẽ, quod Rex D. Alphonſus Henricus multis redditibus ditauit, erat enim iam tunc temporis Oratorum clericorum.
 - 25. Monasterium Cerredelli.
 - 26. Monasterium S. Torcati.
 - 27. Monasterium Villæ Couz.
 - 28. Monasterium de Atracis.
 - 29. Monasterium S. Andree de Tolloẽs.
 - 30. Monasterium S. Petri de Ferreira.
 - 31. Monasterium de Reſtorijs de Ribadaue.
 - 32. Monasterium S. Vincentij de Sernande. ſuntque Dioceſis, cuius etiam ſit mentio in libro taxarum Apoſtolicarum.
 - 33. Monasterium S. Iacobi de Fonte Arcada commendatitium.
 - 34. Monasterium de Lobao, nunc Eccleſia parochialis. Adde ex libro taxarum Apoſtolicarum.
 - 35. S. Marie de Iſmagad Dioceſis Lucentis Præſentis Bracharenſis, quod puto eſſe commendatum. & Nota, quod aliud monaſterium eiusdem nominis ponitur in Dioceſi Laonenſi in eodem libro.
- Altera monaſteria, quæ nunc etiam inſtitutum canonicum retinent, omnia ad Illuſtriſſimum S. Crucis Colimbriceniſis congregationẽ ſpectant, quæ ſola in Regno Hiſpaniarum ex ordine canonicorum regularium inuenitur, in qua regularia inſtituta maxime vigent, de qua, quod ſuperius ex inſtituto dicendum ſit, ne ſuperflua repetitione temporis, & paginas conteramus, hoc ſolum Catalogum monaſteriorum dictæ con-

12. Monasterium de Coita iuxta municipiū de Guimaraes, quod tenent fratres Eremitæ S. Hieronymi, & est nobilissimum, & magnis redditibus locuplet.

13. Monasterium S. Jacobi Dantis. nunc Abbatia secularis.

14. Monasterium de Freyno.

15. Monasterium de Nordelo. nunc Abbatia secularis, & Camera Episcopi Portugallensis.

16. Monasterium de Baldeu, siue Collis Dei. nunc commendatum.

17. Monasterium de Bidae.

18. Monasterium Sancti Saluatoris de Balneo. olim nobilissimum, ex quo Magnus Alphonsus Henricus I. Lusitanorum Rex primos tres Priores monasterij sancti Vincentij Vlyssipponensis accepit. modo commendatum. Ordinis militie

19. Saluatoris de Ribas.

20. Monasterium de Barbacis Limig.

21. Monasterium de Requiam commendatum.

22. Monasterium S. Mariz de Rates. commendatum.

23. Monasterium de Sauto in termino Municipij de Guimaraes.

24. Monasterium S. Christophori de Maphoz, quod Rex D. Alphonsus Henricus multis redditibus ditauit, erat enim iam tunc temporis Oratorium clericorum.

25. Monasterium Cerzedelli.

26. Monasterium S. Torcati.

27. Monasterium Villæ Couz.

28. Monasterium de Aires.

29. Monasterium S. Andree de Tolloes.

30. Monasterium S. Petri de Ferreira.

31. Monasterium de Reflorijs de Ribadaue.

32. Monasterium S. Vincentij de Bernande Lucane Diocesis, cuius etiam sit mentio in libro taxarum Apostolicarum.

33. Monasterium S. Jacobi de Fonte Arcada commendatum.

34. Monasterium de Lobao, nunc Ecclesia parochialis. Adde ex libro taxarum Apostolicarum.

35. S. Mariz de Imsag Diocesis Lucense Primitie Bracharensis, quod puto esse commendatum. & Nota, quod aliud monasterium eiusdem nominis ponitur in Diocesi Laonensi in eodem libro.

IV. Cetera monasteria, que nunc etiam instituta canonicum retinent, omnia ad Illustrissimam S. Crucis Colimbricensis congregationem spectant, que sola in Regnis Hispaniarum ex ordine Canonicorum regularium inuenitur, in qua regularia instituta maxime vigent, de qua, quod inferius ex instituto dicendum sit, ne superflua repetitione tempus, & paginas conteramus, hoc solum Catalogum monasteriorum dicte con-

gregationis quam breuissimè describemus, que impresentiarum obtinetnam ante reformationem alia plura obtinuisset ex illius monumentis antiquis non obscurè indicatur. Habet congregatio S. Crucis Colimbricensis decem & nouem, eaq; præcipua monasteria, quorum

Primum, quod dignitate cæteris præstat, & est caput dicte congr. in quo illius Prior, seu Abbas Generalis suam ordinariam residentiam habet, est Regium monasterium S. Crucis in Balneo Suburbano ciuitatis Colimbriz, ex donatione Alphonsi Lusitanæ primùm Ducis, deinde Regis, Ferdinandi Comitum, & Tarasie Regine filij acceptum, à Sanctiss. viro Tellone Colimbricensis Ecclesie tunc regularis Archidiacono, & cæteris socijs anno 1131. fundatum, ex quibus vnus fuit sanctus Theotonius primus eiusdem monasterij Prior conuentualis, alter venerabilis Dominus Odoarius eiusdem monasterij Prior claustralis. Hoc monasterium maximis privilegijs Summorum Pontificum, & Regum Lusitanæ, & aliorum Principum munitum, prædijs, Villis, Castris cum Iurisdictione spirituali, & temporali ornatum, magnos viros sanctitate, & omnigena doctrina illustres protulit, & tanquam amoenissimum omnium virtutum viridarium semper floret: propter que apud omnes Lusitanos, & liberos in summa veneratione habetur.

2. Monasterium est S. Vincentij apud Vlyssiponam ab eodem Rege Alphonso Henrico ad plagam Orientalem dicte ciuitatis anno 1148. Vlyssipona ab infidelibus erepta fundatum, tum ob hoc præcipue, quod in eo B. Antonius Scaphici Ordinis illustrator, de Padua nuncupatus, ordinem canonicorum regularium S. Augustini professus, duobus annis sua sanctissima conuersatione illud decorauit.

3. Est collegium S. Augustini in ciuitate Colimbricensi nuper fundatū, videlicet anno 1593. siue potius ex ipso cœnobio S. Crucis, in quo prius fuerat erectum extra in opportuniorem locum translatum.

4. Quartum monasterium est S. Saluatoris de Ecclesiola nuncupatum, duabus leucis à Portugallensi ciuitate distans, anno 921. fundatum, cuius etiam in libro taxarum Apostolicarum mentio habetur.

5. Est monasterium S. Augustini antea S. Saluatoris vulgo de Serra in cacumine montis iuxta fluum Durium à Ioanne Tertio Portugalliz Rege edificatum.

6. Est S. Saluatoris de Moreja in Diocesi Portugallensi ante annos sexcentos fundatum, vt ex cartis donationum monasterij illius habetur.

7. Sanctiss. Domine nostræ de Nandino edificatum inter fluuios Durium, & Minium, & est vetustissimum, de cuius antiquitate constat ante annum 1177.

V.

V. M. s. monasterium de Coita iuxta municipiū de Guimaraes, quod tenent fratres Eremitæ S. Hieronymi, & est nobilissimum, & magnis redditibus locuplet. 13. Monasterium S. Jacobi Dantis. nunc Abbatia secularis. 14. Monasterium de Freyno. 15. Monasterium de Nordelo. nunc Abbatia secularis, & Camera Episcopi Portugallensis. 16. Monasterium de Baldeu, siue Collis Dei. nunc commendatum. 17. Monasterium de Bidae. 18. Monasterium Sancti Saluatoris de Balneo. olim nobilissimum, ex quo Magnus Alphonsus Henricus I. Lusitanorum Rex primos tres Priores monasterij sancti Vincentij Vlyssipponensis accepit. modo commendatum. Ordinis militie 19. Saluatoris de Ribas. 20. Monasterium de Barbacis Limig. 21. Monasterium de Requiam commendatum. 22. Monasterium S. Mariz de Rates. commendatum. 23. Monasterium de Sauto in termino Municipij de Guimaraes. 24. Monasterium S. Christophori de Maphoz, quod Rex D. Alphonsus Henricus multis redditibus ditauit, erat enim iam tunc temporis Oratorium clericorum. 25. Monasterium Cerzedelli. 26. Monasterium S. Torcati. 27. Monasterium Villæ Couz. 28. Monasterium de Aires. 29. Monasterium S. Andree de Tolloes. 30. Monasterium S. Petri de Ferreira. 31. Monasterium de Reflorijs de Ribadaue. 32. Monasterium S. Vincentij de Bernande Lucane Diocesis, cuius etiam sit mentio in libro taxarum Apostolicarum. 33. Monasterium S. Jacobi de Fonte Arcada commendatum. 34. Monasterium de Lobao, nunc Ecclesia parochialis. Adde ex libro taxarum Apostolicarum. 35. S. Mariz de Imsag Diocesis Lucense Primitie Bracharensis, quod puto esse commendatum. & Nota, quod aliud monasterium eiusdem nominis ponitur in Diocesi Laonensi in eodem libro. IV. Cetera monasteria, que nunc etiam instituta canonicum retinent, omnia ad Illustrissimam S. Crucis Colimbricensis congregationem spectant, que sola in Regnis Hispaniarum ex ordine Canonicorum regularium inuenitur, in qua regularia instituta maxime vigent, de qua, quod inferius ex instituto dicendum sit, ne superflua repetitione tempus, & paginas conteramus, hoc solum Catalogum monasteriorum dicte con-

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

8. Est sanctissime Matre de Rehoris propè fluvium Limiam, & oppidum, quod Pons Limie dicitur. Extant carte donationis eidè facte anno 1124.

9. Sancti Georgij propè civitatem Colimbriciam iuxta flumen Mundan à quodam Comite Colimbricensi ex voto fundatù, & abundantissimis redditibus dotatum. huius monasterij in libro taxarum Apostolicarum mentio habetur, & est taxatum in ducatis octingentis: quod illius opulentiã monstrat.

10. S. Petri de Floques propè municipium de Arganil Colimbricensis Diocesis.

11. Est S. Petri de Paderne iuxta fluvium Minium, quod de anno 1141. videtur fuisse monialiu; postea de anno 1231. Regularium canonicorum erat.

12. Sancte Marie de Molia in Diocesi Bracharensi apud municipium, quod dicitur Barca. extant monumenta illius antiquitatis de anno 1141.

13. Monasteriu sancti Simeonis de Iunqueira. sunt instrumenta permutationum, quæ illius antiquitatem ante annum Christi 1096. demonstrant.

14. Monasterium S. Stephani de Villella in Diocesi Portugallensi vetustissimum.

15. Villa Bonæ Episcopi nuncupatù inter Lamicam, & Durium fluvios fundatum anno 990. à Domino Monione Viegas, & Domino Sefnando Episcopo Portugallensi.

16. Sancti Martini de Cramos situm in Diocesi Bracharensi, in quo anno 1123. Prioratù gerebat Gundifalvus Menendi, ex quo illius antiquitas probatur.

17. Est monasterium S. Michaelis de Villarinho inter Durium, & Minium in Diocesi Bracharensi circa annum 1074. fundatum ex quadam carta donationis.

18. Sancte Marie de Oliveira, quod fundavit Dominus Sefnandus de Hueris anno Domini nostri 1033.

19. Est monasterium sancti Martini propè castrum de Anobrega in Diocesi Bracharensi inter Durium, & Minium situatum, quod fundatum fuit era 1174. id est anno Dni nostri Iesu Christi 1136. ex inscriptione in porticu illius Ecclesie servata.

Hæc omnia ex Catalogo monasterioru dictæ congregationis à Reverendis, P. D. Antonio à Cruce Generali ad me Romam transmissa per summam sunt accepta, de quibus in eadem congregatione fusius dicemus.

VL. Verunt etiam in eodem Regno Lusitanie vetustissima collegia sacrarum Virginu canonissarum, ac in primis in fundatione monasterij sancte Crucis Colimbricensis constructum fuit claustrum separatim illustribus, & nobilibus sceminis, quæ contemptis mundi illecebris Deo

sub D. Augustini regula scriptas dicebat, sub obedientia Priorum dicti monasterij, quas Dominæ vocabat, ut patet ex schedula professionis Dominæ Monie, quæ talis est: Ego *Monia Martis filia tenens Deum, & vltimi diei iudicij, creda mecum Deo, & Colimbricensi monasterio sancte Crucis, ac nobis quoque Domino I. beato monasterio monasterij fratri, & ceteris canonicis ibidem in perpetuum communitatis: & offero ibi villam nomine *almajam* in agrum iuxta fluvium *Mundum* sitam, pro qua ego dabo aliam villam, quæ dicitur *Terroso* iuxta *Durium*, &c. Itemque in veteri libro, quo mortuorum nomina notari solebant, inuenitur Regina *Domna Maphalda sancte Crucis Canonice* sic notatur: *Obijt Domna Maphalda incisa Regina Portugallie Comitiæ Domini Alphonsi Prins Portugallie Regis, & Canonice sancte Crucis, nati Decembri, & filia quædam Regis, nomine Domna Constantia similiter reperitur Canonice. Permutauerunt autem dictæ Canonice in eodem monasterio, vsq; ad secundam reformationem factam auctoritate Apostolica, instante Ioanne III. Rege Portugallie, quo tempore ille viuendi modus dictarum Canonissarum fuit abrogatus. Est in sacello Reliquiarum eiusdem monasterij quædam capsula, in qua ossa vnius ex dictis canonissis seruantur, quæ tum ab antiquis, tum etiam recentioribus in veneratione habetur: licet non de miraculis, sed de monumento solum constat. Erat enim in sacello *T. S. V.* intra claustrum eiusdem monasterij Saluatoris Crucifixi Imago vetustissima, quæ vnam dictarum canonissarum alloquitur fuisse, & super petitione iniusta responsisse, nesciens quid petatis, vetus est loci traditio, quæ ob illius vetustatem penè cõsumpta sublata, altera ei similis ob deuotionem, & facti memoriam in eum loci est suffecta, illa vetusta in loco decenti serua. Præter quas canonicas duo adhuc canonissarum monasteria vetustissima superiunt, quorum prima fundatio vix inueniri potest, quorum altera, quod media leuca ab Vlysiptona distat, *Cielis* vocatur, redditibus, & canonissarum numero abundans. Virginum Vestalium eum locum primus extitisse, quorundam est sententia, ex quibusdam literis super ædiculæ aditum calami hactenus in quo inter Vestales olim Achillem se abscondidisse, ne ad bellum Troianum iret, ibique ab Vlysses inuentum, ac ob eam causam nomen *Cielis* ab Achille eidem loco inditum; Hyltorici quædam commiscuntur, apud quos fit fides. Aherum vero etiam nobilissimum, & vetustissimum inter muros Colimbricenses positum sancte *Anne* dicitur. Verum istud recens renouatum alium nomen accepit.**

Tandem in eodem Regno Lusitanie est indigne monasterium canonicorum regularem *S. Augustini* regulæ profertium ordinis melioris *S. Iacobi de Spata*, ac eiusdem Ordinis in Lusitania Metropolis, qui ordo habet etiam monasteria

tertium. *tertium* canonicorum ipsorum in ipso iam ac quodammodo Dominæ ex illis in primis tantibus proce-
te adiuuantur. Hæc duo monasteria locis III. Portugallie Rex congregationi Colimbricensi per Sylem Apostolicam vni procurauerat. veru
plocæ hæc vni subdito, licet vnionis iam expe-
dit effectum sortiri non sunt.

CAPVT TRIGESIMVM TERTIVM.

De Propagatione, Ecclesie, & monasterijs, Canonicoru Regularium in Prouincijs Gallicanis.

Vis ordinem canonicorum regularium per B. Augustinum reformatum primus in prouincijs Galliarum inuenit, quoniam certè accerrime, & vt aiunt, digito monstrare nõ valeam, duo tamen vni, quorum alterum probabile admodum videtur, alterum autem omnino certum, & constans, quod in hac re probabile, & tere certu videtur, est reformationem clericorum à Beato Augustino in Ecclesia Hippocensi inchoatam, ipso adhuc in humanis agente, vel ab eius discipulis vel ab exterius, quibus cù Augustino consuetudo familiaris, cuius inuenerunt solutionem gratissimarum questionum ad B. & reingentem spectantiu intercedebat, quippe qui ad illum tanquam ad diuinum oracula in causis grauissimis ex omnibus mundi partibus accurrerant, in alijs quoque prouincijs, præsertim Hispaniarum, & Galliarum fuisse propagatam. Suadet enim hoc in prima necessitudine sacculi morum virorum *Historia*, & Profertur cù ipso Beato Augustino, quorum primus sic illius nomen, & alumnus, & cum fratre, & fratria eidem Augustino valde familiarum fuisse indicat in epistola ad ipsum D. Augustinum, quæ præmittitur libro Dni Augustini de prædicatione sanctorum: iter verò licet facie incognitus, tamen per literas Augustino ipsi notissimus, stylus doctrinæ super omnes alios acerrimus propagator extitit, vt omnibus patet. Sudent etiam commercia quotidiana, quæ inter Afras præsertim Hippocenses, & Tunctanos & Gallos Narbonenses, tempore Augustini intercedebant. Nam, & Leporius ex Gallijs discedens, Vicer in Africa Episcopus fuit ordinatus, cui in Pelagianismo ipso, vt ad sanam fidem reuertentur, cum B. Augustinus, tum in primis Massiliensis operam dederunt, quæ admodum apud Castellum in libro de incarnatione, Genadii, & alii in vltore habet. Sed quod maxime hanc

CAPVT TRIGESIMVM TERTIVM.

De Propagatione, Ecclesys, & monasterijs, Canonicorū Regularium in Prouincys Galliarum.

Vis ordinem canonicorū regularium per B. Augustinum reformatum primis in prouincijs Galliarum inuenerit, quanquā certū decernere, & vt aiunt, digito monstrare nō valcam, duo tamen sunt, quorum alterum probabile admodum videtur, alterum autem omnino certum, & constans, quod in hac re probabile, & tunc certū videtur, est reformationem clericorum a Beato Augustino in Ecclesia Hippocensi inchoatam ipso adhuc in huiusmodi agente, vel ab eius discipulis, vel ab exterranis, quibus cū Augustino consuetudo familiaris, cuius inuenerunt solutionum grauissimarū quæstionum ad fidem & religionem spectantiū intercedebat, quippe qui ad illam tanquam ad ducem oraculū in causis grauissimis ex omnibus mundi partibus accurrerant, in alijs quoque prouincijs, præsertim Hispaniarum, & Galliarum fuisse propagatam. Suadet enim hoc in primis necessitudo sanctiūiorum virorum Hilarij, & Prosperij cū ipso Beato Augustino, quorum primus se illum suum, & alumnū, & cum fratre, & fratri eadem Augustino valde familiarē fuisse indicat in epistola ad ipsum D. Augustinum, quæ præmittitur libro Dni Augustini de prædestinatione sanctorum: alter vero licet facie incognitus, tamen per literas Augustino ipsi notissimus, ut illius doctrinæ super omnes alios acerrimus propugnator extitit, vt omnibus patet. Sola autem etiam communita quotidiana, quæ inter Africanos præsertim Hippocenses, & Tunicanos, & Gallos Narbonensēs, tempore Augustini intercedebant. Nam, & Leporius ex Gallijs discedens, Vinctū in Africa Episcopus fuit ordinatus, cui in Pelagianismo lapsus, vt ad sanam fidem reuertetur, tum B. Augustinus, tum in primis Massiliensis operam dederunt, quæ madmodum apud Callianum in libro de Incarnatione, Gennadiū, & alij in uolere licet. Sed quod maxime han-

tenentia hinc, ipso Augustino adhuc superstitē illius libri præ manibus Gallorum iam plures habebantur, quorum causa Pelagiani, & Semipelagiani magnos tumultus excitabant, pro quibus sedandis, & Catholica B. Augustini doctrina defendenda, strenuē iisdem Hilarius, & Prosper decertauerunt, quis autē credat, Episcopos, & Presbyteros Galliarum, qui pro fide Catholica tuenda, & explicanda B. Augustini libros tanta diligentia exquirebant, ad compositionem, & clericali reformationem, non etiam illius vitæ institutum, & regulam pro reformatione clericorum editam ad se deferri, & in suis Ecclesijs plantari, & propagari studuisse? Certē Beatus Prosper Augustiniani instituti emulatorem strenuum se ostendit in omnibus libris de Vita contemplatiua, in quibus quæ Augustini de communi vita clericorum tribus sermonibus scripta reliquit, idem Prosper totidem ferē verbis pro reformatione clericorum Gallicæ Ecclesiæ notauit.

II.

Quod verō in hac re omnino certum est, & in dubium reuocari nequit, est canonicorum regularium institutum sub ipsa tempora D. Augustini non solum in Gallias inuectum, verum etiam per multas Ecclesias Galliarum ampliatum. Nam in Concilio Arclateni III. quod anno Domini 450. vel circa fuit celebratum sub Leone II. editus est hic canon: *Providendum necesse est vnicuique Episcopo, qualiter canonici vivere debeant, nec non & Monachi secundum ordinem canonicum, vel regularium vivere studeant, vt ait apostolus, vniquisque in qua uocatione uocatus est in ipsa permaneat.* Qui canon repetitur in Concilio Quarto Arclateni sub formalibus verbis, cap. 6. & in Concilio Secundo Turonensi sub Pelagio I. celebrato cap. 20. nominantur canonici, & ne quis dicat, illos fuisse canonicos seculares, legat Concilium quartum Arclateni cap. 8. vbi statuit, vt in monasterijs canonicorum, vel monachorum, vel puellarum nō amplius suscipiantur, quam ratio permittit, & in eodem monasterio absque necessitatum rerum penuria degere possint. Legat etiam Concilium Tertium Turonense anno 813. celebratum cap. 24. statuens, vt canonici, & clerici ciuitatum, qui in Episcopis conuerterantur, in claustris habitantes omnes simul in vno dormitorio dormiant, simulque in vno reficiantur refectorio, &c. cap. sequenti vbi statuit: *Simili modo Abbatibus Monasteriorum, in quibus canonica vita antiquitus fuit, vel nūc videtur esse, solliciti sūt provideant canonicis, vt habitent claustra, & dormitoria, in quibus simul dormiant, simulque reficiantur, horum canonicos cassidant, &c.* Hi enim canones euidenter probant, nomen canonicorum de antiquo tempore ante annum octingentesimum, non nisi ad designandos clericos regulariter in claustris & monasterijs, communiterque viuentes vsurpatum, omnesque clericos canonicos nuncupatos regulares fuisse, vt vel ipsum nomen canonici absque alia probatione ostendit, quod etiā eleganter Renatus Chopinus

DVM.
placitabit,
aliter, quasi
professioni
Alonia Marti
indignis, quos
sua & Crisost
dem manij
in perpetuum
omnes alios
sitam, pro qua
sua iuxta Doct
mortuorum
itur Reges Doct
Canonica sic
ita & Reges
Primo Portuga
ista, hinc Doct
omine Doct
Canonica, Primit
e in eodem
reformatione
Ioanne III. Reg
ille viuendū
abrogans. Et in
monasterij
fictis canonici
um etiam
r: licet non de
m consistit. Lr
strum eiusdem
magis vti
um alioquin
reponat, nūc
traditio, quæ
substantia
monon in
loco decem
adhuc canonice
per sunt, quor
postell, quoru
spora distat,
onillarum
um eum locum
sententia, ex
aditum calura
Achilles de
um et, ubi quæ
usam uocata
ium) Hilaris
quos fit fidei
& vetustissim
ditum sancti
renouarum alio

Choppinus in suo monastico titulo 3. §. 14. notavit, et hinc textus expressus cum sua glossa in cap. omnibus de Consecrat. dist. 5. Hinc etiam deducitur, ab antiquissimo tempore ante Concilium tertium Turonense fuisse in Gallijs, immo, & in tota Ecclesia Dei, canonicos in Monasterijs sub Abbatibus degentes, quos, & illos, qui in monasterijs sub Abbatibus, & in Episcopis sub Episcopis debebant, eisdem profus regulis visisse, & consequenter eiusdem instituti extitisse. Unde habes, quo Abigeos repellas, qui statim atque in aliquo monasterio Abbatem inveniunt, totam familiam ad causas monachorum abigere volunt. Sed videatur cap. 31. eiusdem Concilij Turonensis, quod de canonicorum monasterijs disponit, iunctis ijs, quae statuta sunt in Concilio Moguntino sub Leone III. celebrato cap. 20. & 21. in Concilio Meldensi cap. 53. & 58. pro reformatione canonicorum in monasterijs commemorantium.

III. **H**oc unum addiderim, ipsam D. Augustini institutionem, siue potius canonici ordinis restitutionem, tam cito per omnes Galliarum Ecclesias dilatam, ut dixerit venerabilis Petrus Clavicus D. Bernardi contemporaneus lib. 3. epist. 8. olim in omnibus Cathedralibus, & collegiatis fuisse canonicos regulares in communi viuentes. Sed & Archidiaconus in cap. Quorsum, l. quorsum, 3. testatur, omnes Cathedralis Galliarum antiquitus vocatas fuisse monasteria, tanta quippe devotione, ac honore ipsi Galliarum Antistites, immo & Principes, ac Reges ipsam canonicam institutionem colebant, praesertim Carolus Magnus, & Ludovicus eius filius, & regni, ac Imperij dignissimus haeres, & successor, ut de ipso Carolo Magno scripserint Ioannes Turpinus in eius vita cap. 13. & ex illo Vincentius Bellouacensis in Speculo historiali lib. 24. cap. 14. illum canonicos, & monachos semper ad mentiam suam habere voluisse, & Rhenatus Choppinus in Monastico lib. 1. tit. 3. §. 6. affirmet, illum Imperiali decreto statutum, ut omnes Galliarum Cathedralis regerentur per ipsos canonicos regulares, quod decretum inter leges antiquas Regni Galliarum per Carolum Magnum editas cap. 117. dicit contineri. Esti autem laboriosum valde fuerit singulas Ecclesias, ac monasteria, in quibus olim viguit institutio canonicorum regularium, vel nunc etiam viget, distinguere, ac singulatum cum illarum fundationibus recensere, referam nihilominus pauca de multis, quarum mentio, vel in Provinciali Romano, vel in libro Taxarum Apostolicarum, vel in libro, qui dicitur Practica Ecclesiarum Apostolicarum, vel in libris Historicorum illius Gentis, aut alias apud autores graues fide dignos, & non suspectos habetur, in quibus referendis licet Ordo Provincialis Romani antiqui ante centum annos in multis fuerit immutatus, tamen ne dū ab errore caecare volumus, in multis alios recurramus, eiusdem antiqui Provincialis ordinem ali-

quatenus sequemur, singulas Cathedralis sub singulis Metropolitanis referentes, sub quibus constituantur in eodem Provinciali relicto tamen in reliquis illius Ordine, & sequendo Ordinem Alphabeti facillioris doctrinae gratia, hoc unum aduertentes, nos in Ecclesijs, & monasterijs Galliarum recensendis aliqua numerare, quae non sunt proprie in regno Galliarum, sed in provincijs finitimis, ut Sedunensium, Cathaloniam, & ue Gotie, & Sabaudie, quod praedictae Ecclesiae vel monasteria sub Metropolitanis Galliarum sint constituta. Ecclesiae, & monasteria provinciarum Galliarum, quarum notitiam venari licet, haec sunt:

Albienis Cathedralis provinciae, id est Metropolitanis Bituricensis, quae cum ab antiquo tempore esset regularis, & postea relaxata, tempore Bonifacij Papae VII. Curante Bernardo eiusdem Ecclesiae praesule, per canonicos regulares fuit reformati, referente Augustino Tenemio in Dilucidario Christianarum Religionum fol. 72. pag. 1. eam vero ex regulari factam seculari notat Rebuffus in Praxi Beneficiorum, in titulo de Ecclesiae erectione in seculari, nu. 2.

Anticenis Cathedralis eiusdem provinciae Bituricensis, sed exempta, cuius Episcopus vixit pallio, ex proemio libri Constitutionum Benedicti XII. pro reformatione canonicorum regularium editi, in quo notatur Ecclesiam Metropolitanam, vel Cathedralis, quae tunc temporis regeretur per canonicos regulares. Liber impressus fuit Romae per M. Stephanum Guillereti de Lanuilla Tullensis diocesis, quo primum tempore vusartij Typographiae obtinere cepit. Ex hoc Episcopatu, inquit Tienentis loco proximo citato, assumptum Clementem Papam IV. qui postea illum sub archidiacono canonicorum regularium obseruantia reformauit. Et dicit hoc haberi ex Constitutionibus eadem de causa editis, quas ite forte vidit.

Abricenis Cathedralis provinciae Rotomagensis. Huius Ecclesiae meminit Innocentius III. lib. 2. epistola ad Decanum & Capitulum Abricense fol. 284. in diocesi Abriceni est monasterium Ordinis canonicorum regularium, quod vocatur montis Maurili. ex libro taxarum Camerae Apostolicae.

Adurensis Episcopalis provinciae Austoniae habebat quatuor monasteria Ordinis canonicorum regularium, de quibus Rhenatus Choppinus in Monastico lib. 1. tit. 1. §. 17. ita scribit in diocesi Adurensi provinciae duxit aene sunt quatuor monasteria canonicorum regularium, qui ab antiquo tempore facti sunt seculares.

Ambianensis Cathedralis antiquitus erat Regularis, ex Ioanne de Nigraualle in Catalogo Ecclesiarum Regni Gallici Regularium, qui autor est fide dignus, quia fuit Bibliothecarius Apostolicus, & dictum Catalogum ex Archi-

diis Ecclesiae Romanae conigit, & quia in omnibus veridicus inuenitur, hoc excepto, quod aliquos viros, & etiam Ecclesias referit in Catalogo Canonico, qui sunt, vel fuerunt de Ordine monachorum, quippe quia inuenit illos regulares, sed non inuenit cuius Ordinis essent professores, quod semel monuisse sufficiat. In ciuitate vero Ambianensi est monasterium Abbatiale S. Martini apud Gemellos Congregationis Victorinae, & Aubertus Miraeus in lib. de Collegijs canonicorum regularium cap. 49. scribit: ante aliam notatur locus in quo S. Martinus aditus Catechumenus, & postea Turonensis Episcopus eamdem suam sedem in praesentem locum dedit: fuit enim ea locus eius Praesertim quae vixit valde nobis fuit: ex aduersa inscriptione dicitur, cum ante annos aliquot Ambiani essent. Secundum etiam reperitur ibi monasterium Ordinis canonicorum regularium, dictum S. Petri Ambianensis, cuius fuit canonicus S. Domitius Confessor, ex Ioanne de Nigraualle in Catalogo sanctorum Canonici ordinis, nunc ordinis Praemonstratensis. Horum trium fit mentio in lib. taxarum Camerae Apostolicae. Quartum quod dicitur Epistola in diocesi Ambianensi, cuius meminit Innocentius III. lib. 1. fol. 116. in epistola ad N. Episcopum Ambianensem, pro eodem monasterio missa, ita scribens: auctoritate tuae praesentium mandatorum, ut nisi dilectus filius abbas S. Martini in Gemello Cantuensis Ordinis in domo Epistoli campi, quem in Ecclesia Belgionis dicitur ad instituentem huius Ordinis fuisse, liberata propria consensu, daretur praedictis, ut palli trinum conuentionem vel eisdem praedictis Ordinis viros in illis uendi, appellata vna palloia, liberam habeat facultatem. Quintum est S. N. de Petro molo eiusdem diocesis, quod fundatur Theobaldus Episcopus Ambianensis, vel iudex ex literis Innocentij III. eidem Theobaldo Episcopo directis libro secundo fol. 438.

In Audegenensi Episcopatu provinciae Turonensis fuit quatuor eiusdem Ordinis monasteria, ex libro taxarum Camerae Apostolicae, primum S. Genegij, secundum monasterium omnium Sanctorum, tertium S. Mariae de Rota, vel ut alij libere de voto, quatuor S. Ioannis Melinensium est vniuersus Prioratus S. Mariae de Fallieta eiusdem Ordinis.

Armenensis Ecclesia Cathedralis provinciae Remensis erat canonicorum regularium ex Innocentio III. esp. Sane. de Regularibus.

Arclatenis Ecclesiam Metropolitanam ab institutione fuisse Regularem, ostendunt Concilia in ea celebrata, & Canones pro reformatione canonicorum regularium ibidem editi, Ceterum monasterium canonicorum regularium in eadem Ecclesia vsque ad Innocentium III. imò vsque ad Alexandrum VI. vel continuatum, vel reparatum, ostendunt epistola eiusdem Innocentij III. Capitulo Arclateni directae, quae habentur lib. 1. fol.

nis Ecclesie Romanæ colligitur, quia in omni-
 bus veridicus invenitur, hoc excepto, quod ali-
 quos viros, & etiam Ecclesias refert in Catalogo
 Canonico, qui sunt, vel fuerunt de Ordine
 monachorum, quippe quia inuenit illos regula-
 res, sed non inuenit eius Ordinis essent profes-
 sores, quod semel monuisse sufficiat. In ciuitate
 vero Ambianensi est monasterium Abbatiale S.
 Marini apud Gemellos Congregationis Victo-
 rianæ, vt Aubertus Mirans in lib. de Collegijs
 canonicorum regularium cap. 49. scribit: *ante al-*
terutur locus in quo S. Marini ad huc Catechu-
menus, & postea Turonensis Episcopus Clemens suam
scilicet pauperum pietatem dedit, fuit enim ea locus olim Vr-
toportæ, quæ omnia valde nobis sunt ex diuina in-
spiratione dicitur, cum ante annos aliquot Ambiani esse-
mus. Secundum etiam reperitur ibi monasterium
 Ordinis canonicorum regularium, dictum S.
 Marie de Vignolo. Tertium quoque S. Petri
 Ambianensis, cuius fuit canonicus S. Domitius
 Costellor, ex Ioanne de Nigraualle in Catalogo
 sanctorum Canonici ordinis, nunc ordinis Præ-
 monstratensis. Horum trium fit mentio in lib.
 taxarum Camere Apostolicæ. Quartum quod di-
 citur Spissi campus in diocesi Ambianensi, cuius
 meminit Innocentius III. lib. 1. fol. 116. in epistola
 ad N. Episcopum Ambianensem, pro eodẽ mona-
 sterio missa, ita scribens: *auaritate tibi profen-*
sum inchoas, vt nisi dilectus filius abbas S. Marini
de Genulo Casuouici sui Ordinis in domo Spissi campus,
quæ nunc Ecclesia Reliquis obtentu ad instituendos
tuos Ordinis fratres, liberata propria concessisset,
faceret statuetos, tu post trinitatem conuentionem vel
nostram vel altissimi Ordinis viros institueres, appella-
ura postquam liberam habere facultatem. Quintum
 est S. N. de Petro moso eiusdem diocesis, quod
 fundauit Theobaldus Episcopus Ambianensis,
 vt habet ex literis Innocentij III. eidẽ Theobal-
 do Episcopo directis libro secundo fol. 438.

In Andegauensi Episcopatu provincia Turonensis sunt quatuor eiusdem Ordinis monasteria, et ibi taxarum Camere Apostolicæ, primum S. Georgij, secundum monasterium omnium Sanctorum tertium S. Marie de Rota, vel vt alij libere legunt de voto, quartum S. Ioannis Melincen-
 sis, cui est vetus Prioratus S. Marie de Failleta eiusdem Ordinis.

Aromatenis Ecclesia Cathedralis provincia Remensis erat canonicorum regularium ex Innocentio III. cap. Sane de Regularibus.

Arelatensis Ecclesia Metropolitana ab institutione fuisse Regularem, ostendunt Concilia in ea celebrata, & Canones pro reformatione canonicorum regularium ibidem editi, Caterum institutum canonicorum regularium in eadem Ecclesia vsque ad Innocentium III. imò vsque ad Alexandrum VI. vel continuatum, vel reparatum, ostendunt epistole eiusdem Innocentij III. Capitolo Arclaxensi directæ, quæ habentur lib. 1. fol.

228. ac etiam Prouinciale Romanum sub Alex-
 andro VI. editum, in quo Ecclesia Arelatensis in-
 ter Ecclesias Ordinis S. Augustini numeratur,
 quemadmodum etiam in proemio dicti libri
 Constitutionu Benedicte XII. & in Catalogo Io-
 annis de Nigraualle. In diocesi Arelatensi erat
 Prioratus S. Iacobi de Sancino eiusdem Ordinis,
 qui anno 1455. per Calistum III. mense Episcopi-
 li fuit vnitus, decipitur tamen Augustinus Tici-
 nensis, dum inter canonicos regulares illius Ec-
 clesie numerat S. Honoratum, S. Hilarium, & S.
 Cæsarium eiusdem Ecclesie Episcopos: illi enim
 regulares, & dictæ Ecclesie Episcopi fuerunt, at
 non canonici, sed monachi ex monasterio Liri-
 nensi non tamen tunc Ordinis D. Benedicte, vt alij
 perperam scribunt, qui nullum monachum, nisi
 Benedicte in Occidente fuisse putant: nam
 per ea tempora necdum B. Benedicte natus fue-
 rat.

A Venionensis Ecclesia Metropolitana per S.
 Rufum Apostolorum discipulum fundata,
 clericis regulariter viuentes secundum regulam
 Apostolicam vsque ad annum circiter 1480. sem-
 per habuit, vt ex omnibus de eadẽ Ecclesia scri-
 bentibus aperte liquet. Immo in Prouinciali Ro-
 mano, quod postea editum fuit, inter Ecclesias
 ordinis D. Augustini recenseatur. Vide que de illius
 fundatione scribit Renatus Choppinus in mona-
 stico lib. 2. tit. 1. §. 20. Hanc Ecclesia ex regulari se-
 cularè fecit Iulianus de Ruere S. R. E. Cardinalis,
 & Gallia Legatus anno 1485. qui postea electus
 summus Pontifex, vocatus est Iulius Secundus.

Prope ciuitatem Aucionensem fuit mona-
 sterium S. Rufi circa annum millesimum ædificatũ,
 à quatuor canonicis cathedralibus, quod fuit ca-
 pit totius congreg. S. Rufi nuncupata, quod cir-
 ca annũ 1100. per Albigenes Hæreticos est euer-
 sum, & canonici Valentiam commigrarunt.

Augustana Prætoria Cathedralis Prouincia
 Taramanensis, quæ ab antiquissimo tempore, &
 ab institutione regularis extitit, nunc etiam insti-
 tutum canonicorum regularium retinet, qui su-
 per veste nigra, quam more clericorum seculariũ
 deferunt, hacten lineam stricte ad latitudinem
 trium, vel quatuor digitorum in signum regularis
 professionis omnibus patentem portant. Quæ
 Ecclesia, vel hoc solo titulo ab omnibus regulari-
 bus canonicis digna est venerari quod illius fue-
 rit Archidiaconus S. Bernardus, non ille Clere-
 uallensis Abbas, sed canonicus regularis & multo-
 rum signorum patrorum, inter quæ illud præci-
 puum extitit, quod in monte Iouis, nunc S. Ber-
 nardi, in finibus Allobrogum Sedunenſis Dice-
 cesis Iouis statum, in qua Dæmon responsa &
 sanitates dare profitebatur, euerisset, & incolas
 pessima superstitione & tyrannide liberaſſet, Dæ-
 monem aduratum in aspera & profunda mon-
 tium loca ablegauit, quam ob causam factum est,
 vt Dæmon ad pedes D. Bernardi catena ligatus

VI.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

pingatur licet per errorem, vel imperitiam à nōnullis hoc factum D Bernardo Abbati Clarevalentis tribuatur. De qua plura videri possunt apud Carolum Nouartensem Episcopum in sua Nouaria lib. 10. Nam hic sanctus vir apud Nouarienses sua pignora reliquit, quæ in Ecclesia Cathedrali in maxima veneratione habentur. Quod autem ad Ecclesiam Augustanam spectat, idem autor hæc habet de ipso Bernardo scribens *argue eam de Augustana petijt, vbi à Petro benigne susceptus, habitum quoque Ecclesie canonicorum consensu postea accepit, qui vita, regulamque communi, ut pluraque vetera huiusmodi Collegia vtebantur. postea sacri instituti Ecclesie, pro, apudque, canonicis horum inferuunt, donec Petro mortuo magna Cleri, populiq, voluntate Archiepiscopus, licet mutus, factus est, anno Domini nonagesimo sexagesimo sexto, cum beatus Vrsus, ut quidam scribunt, vrbis esset Episcopus. Est in ciuitate Augustana monasterium S. Vrsi nuncupatum, quod Iacobus Philippus Bergomentis lib. 12. sub anno Dni 987. à Marchionibus Montiferrati fundatum, & canonicis regularibus cum dote duorum milium aureorum annuorum donatum affirmat. Idem confirmat relatio ex Augustia Prætoris nuper transmissa, licet nunc quod ad redditus spectat, illi nunc valde imminuti sint, & vix ad duo milia numerorum parui ponderis Sabaudia ascendant. Ecclesia ob multa insignia est, & prima post Cathedrali in toto Episcopatu Augustana, cuius canonici numero duodecim statuti diebus solemnioribus, in Cathedrali cum illius canonicis ad sacra facienda conueniunt, & in publicis processionibus pariter incedunt. Habet Priorem, qui post Episcopum primam dignitatem obtinet, & insignibus Pontificalibus vitur. Licet iam multis abhinc annis non regularis professus, sed secularis, & fiduciaris esse consueverit. Præterunt tamen eisdem monasterio plures canonici professi, tum vitæ sanctitate, tum dignitate insignes, & illustres, ex quibus sunt ipse B. Vrsus primum dicti monasterij, quod antea S. Petro Apostolo nuncupabatur, postea ipsius ciuitatis Augustanæ Præsul in eodem monasterio, hinc eius Ecclesie, cui postea nomen dedit, honorificè tumulatus, prope cuius sepulchrum iacet corpus B. Galli Episcopi Augustani Arnulphi quoque Episcopi Augustani, Petrus de Palatio Episcopus Augustanus, Bonifacius Episcopus Augustanus, qui pro beato in veneratione habetur, Herluinus Archiepiscopus Tarantasiensis, qui omnes dicti loci Priores extiterunt. Emricus quoque ex canonico dicti monasterij Episcopus Augustanus, qui pro beato habetur. Ecclesia S. Vrsi præter illius sacra pignora, multis reliquijs insignibus est dotata, sunt enim in illa, vna de spinis coronæ Dominicæ, Crux parua ex ligno viuificæ Crucis Saluatoris mundi. Item pars Spongiz, qua Dominus noster felle & aceto fuit potatus.*

Item vna de Collis S. Petri Apostoli, & alias plures thecis argenteis decentissimè custodiæ.
 Prioratus S. Vrsi, qui etiam curam animarum annexam habet, decem & septem Ecclesijs parochiales olim subiectas habebat, nunc vix quinque obtinet, quæ per canonicos dictæ Ecclesie regi consueverunt. Hæc ex relatione nuper transmissa per summam fideliter collegi.
 In Dicecesi quoque Augustana in oppido Veretij est aliud monasterium canonicorum regularium S. Agidij nuncupatum, in quo duodecim canonici reuere solent, licet bellis nunc satis attritum, vt ex authenticis scripturis Romæ transcriptis didici. Est etiã in finibus Augustanæ Dicecesis, & Tarantasiensis aliud monasterium ab eodem sancto viro Bernardo in honorem Dei, sanctæque illius Genitricis, & B. Nicolai fundatum, ac donatum, quod nunc S. Bernardi dicitur, de quo idem Carolus Nouariensis Episcopus hæc habet: *tu aliam em moni partem Dicecesi Tarantasiensis columnam esse (scilicet audire) cui carobanus erat impictus, quem illius statua oculum vultant, & tebant, per eum languores bonum a loco longi spici, & curari. & infra: at que eo loco ad bonos & Diciturque sanctissima Matris, & patroni sui Nicolai Ecclesiam, ac canonicum institutum monachorum, se canonicorum, quod quidem primo sonu, quem sua manu potest et dot aut: deinde etiam Kucharo Patri, & Bernardo patre suo per suasi, vt alia vno largiretur, & quibus magis hodie quoque sumptus ad canonicorum alimentum, aduectat sonu, omnium hospitium suppeditetur. Monasterium ab Augustia, qua in Gallia est, distat ferè iter diei, & nomen sancti Vrsi appellatur. etc.*
 Aliud demum est monasterium in eadem Dicecesi canonicorum regularium, quod S. Bernardi parui ad differentiam alterius, de quo nunc dictum, vocatur, de quo idem Carolus Episcopus ita subiungit: *Cumque ab Ecclesia, & Carob vultud eiusdem nominu sit postea constitutum, primum illud magnum nomen accepit.*
 In Aurelianensi Episcopatu Prouincie Senonensis sunt duo monasteria, ex libro taxarum Cameræ Apostolicæ primum vocatur S. Mariz de Balgentiaco, alterum S. Emericij.
 In Antiodorensi Episcopatu eiusdem Prouincie Senonensis sunt etiam duo monasteria ex eodem libro taxarum Apostolicarum, primum S. Laurentij de Abbacia, secundum S. Petri Antiodorensis.
 In Bellouacensi Episcopatu est celeberrima, & antiquissima Prepositura S. Quintini, de qua Sigibertus, & omnes Historici loquuntur. Fuit enim huius Ecclesie Præpositus S. Ivo Episcopus Carnotensis, per quem Ordo canonicorum Gallicana Ecclesia relaxatus admodum & prope collapsus restituisse perhibetur, & ad primam disciplinam restitutus. De antiquitate huius monasterij idem Choppinus lib. 2. tit. 2. §. 1. hæc habet: *Ex consensu Quintini, na Bellouacum*

inueniunt apud Iuuenem Carnotensem, qua communibus hinc Romanorum Antiquum, Regum, Francorum, & beneficii epistola 20. ad Cosmodum Bellouacensem Episcopum quemadmodum &c. Quo in monasterio sancti Quintini, ante Monsi Quintiniani Carolo Caluo Gallicæ Rex placitum tenuit cum suis Consilijs anno 574. ex Anonymi appendice lib. 5. de regis Francorum cap. 31. Ex quibus videas, istud monasterium esse antiquum ante annos circiter octingentos, & quæ D. Iouenem in eo Canonicam regulam primum instituisse, sed iam olim infirmam reformasse. In eodem Episcopatu videtur esse alia Abbatia S. Georgij de Boys, cuius idem Rhenus Choppinus meminit lib. 1. tit. 3. num. 106. Item alius Prioratus parochialis S. Pedem de Penponne, & S. Martini de Boys, aliàs de la Verrière apud Bellouacum, cuius idem autor meminit ibid. §. 21. in Additionibus. Meminit etiam Iohannes de Nigrualle in Catalogo sanctorum canonicis Ordinis cuiusdam Abbatiz Bellouacensis, cuius fuit Abbas S. Marius Confrater.
 Inueniunt Ecclesiam Metropolitanam fuisse colon regularium canonicorum, præter Iohannem de Nigrualle fatentur Rebuffus in lib. de Regularibus ad prælatum nominandis §. ad præmissa, in verbo Prælegia, & ex illo Renatus Choppinus lib. 2. tit. 3. §. 6.
 In Dicecesi verò Bituricensi sunt infra scripta monasteria canonicorum. Primum Præpositura sancti Iosephi de Pleubendem, quod exstruxit Ricardus secundus Bituricensis Archiepiscopus, & in eo defunctus est anno 1092. Cui monasterio Albalterus Ricardus successit multa bona est largitus, ex Choppino lib. 2. tit. 3. §. 1. in Additionibus. Secundum est monasterium S. Ambrosij Termonis S. Saturni Quartum S. Mariz de Collis, nonum iborum fit mentio in libro taxarum Cameræ Apostolicæ. Quintum S. Cyrici Exuldenis, de quo idem Choppinus eodem lib. 2. tit. 3. §. 1. referre quandam sententiam Parlamentis Parisiensis ad fauorem capituli dicti monasterij, quæ apud illum videri potest.
 Episcopatum Metropolitanam Prouinciale Romanum inter Ecclesias ordinis S. Augustini referre, de qua Petrus Damiani in epistola ad Hugonem in Archiepiscopum Bisuntinum, quæ legitur inter eius epistolas lib. 3. epist. 8. scribit, vidisse quod eadem Ecclesia alterum claustrum, quod dextrum tenebat latus, vbi candidus clericorum ecclesiasticæ choros nitebat Angelicus, qui velut in ecclesijs Athenæ gymnasij sacrarum scripturarum eruditabantur eloquijs, & verè Philosophiz bene exercebant quotidie disciplinis. Subdit: *ibi dicitur: Nec istud excidit, quia præter istas, diu alias nonnullas canonicas vni sumi, eodem tempore construit, primum fuisse cum Ecclesia S. Mariz Magdalene: alterum vero, præter tunc, cum Ecclesia S. Laurentij.*

la exaropia apud Iuonem Carnotensem qua communiter fecit honorem antistiti Regum, Francorum quibus & beneficijs epistola 280. ad Gotofredum Bellouacensem Episcopum quem admodum &c. Quo in monasterio sancti Quentini, aut Montis Quentiniensis Calvis Galia Rex placitum tenuit cum suis Consiliarijs anno 174. ex Anonij appendice lib. 5. de regni Francorum cap. 21. Ex quibus videas, istud monasterium esse antiquum ante annos circiter octingentesenosque D. Iuonem in eo Canonicam regulam primam instituisse, sed iam olim institutum reformasse. In eodem Episcopatu videtur esse etiam Abbatia S. Georgij de Boys, cuius idem Renatus Choppinus meminit lib. 1. tit. 3. num. 16. Item alius Prioratus parochialis S. Petri de Verponne, & S. Martini de Boys, alias de la Veronica apud Bellouacum, cuius idem autor meminit ibid. §. 21. in Additionibus. Meminit etiam Iohannes de Nigraualle in Catalogo sanctorum canonicis Ordinis cuiusdam Abbatie Bellouacensis, cuius fuit Abbas S. Marius Confessor.

Bituricensis Ecclesiam Metropolitanam fuisse eorum regularium canonicorum, praeter Iohannem de Nigraualle fatentur Rebuffus in lib. de Regularibus ad praedictas nominandis §. ad praemissa, in verbo Privilegia, & ex illo Renatus Choppinus lib. 1. tit. 3. §. 6.

In Diocesi vero Bituricensi sunt infra scripta monasteria canonicorum. Primum Plenipendens, sine de Pleubendem, quod exstruxit Riccardus secundus Bituricensis Archiepiscopus, & in eo defunctus est anno 1092. Cui monasterio Adalbertus Riccardi successor multa bona est largitus, ex Choppino lib. 1. tit. 3. §. 1. in Additionibus. Secundum est monasterium S. Ambrosij Tertium S. Satori. Quartum S. Mariae de Collis. omnium illorum fit mentio in libro taxarum Camerae Apostolicae. Quintum S. Cyrici Exulderis, de quo idem Choppinus eodem lib. 2. tit. 3. §. 11. refert quandam sententiam Parliamenti Parisiensis ad fauorem capituli dicti monasterij, quae ipsum illum videri potest.

Metropolitanam Prouinciale Romanum inter Ecclesias ordinis S. Augustini referre, de qua Petrus Damiani in epistola ad Hugonem Archiepiscopum Bisuntinum, quae legitur inter eius epistolas lib. 3. epist. 8. scribit, vi disse in eadem Ecclesia alterum claustrum, quod dextrum tenebat latus, ubi candidis clericorum ecclesiam tanquam chorus nitebat Angelicus, qui velut in ecclesia Athenae gymnasijs sacrarum scripturarum erudiebantur eloquijs, & verae Philosophiae solerter incumbant studijs, seque sub regularibus exercebant quotidie disciplinis. Subdit ibidem: Nec istud excidit, quia praeter ista, aliae aliae non inter canonicas vnde simul, eodem tempore construit, vnam scilicet cum Ecclesia S. Mariae Magdalene: alteram vero, si vult scire, cum Ecclesia S. Laurentij.

Cum autem duas canonicorum regulariter videntur Ecclesias ab eodem Hugone restitutas B. Petrus Damianus his verbis narret, alteram cuius nomen reticetur S. Pauli, nunc Abbatialem intra eandem ciuitatem fuisse, ex dicta Ecclesia S. Pauli fundatione, & restitutione per Reuerend. admod. Patrem Dñm Iohannem Nardinum illius modernum Priorem collecta, & ad me nuper transmissa, probabile forsitan videbitur. Sciendum enim est, praeter cathedralem, & alias à B. Petro Damiano memoratas, quasdam alias canonicorum regularium Ecclesias praecipuas fuisse olim in Diocesi Bisuntina, & nunc etiam reperiri, quarum nonnullae Abbatiales, aliae Prioratus titulo sunt decoratae.

Prima Abbatialis est Ecclesia insignis S. Pauli in eadem ciuitate Bisuntina per S. Donatum Bisuntinum praefulem anno Dñi 630. sub Regula S. Columbae Abbatis Luxouienfis, cuius precibus eundem S. Donatum Wandalinus, & Flaura Burgundionum Duces obtinuerant, primitus fundata, deinde post varios casus & ruinas anno Dñi 1044. per B. Hugonem Bisuntinum Archiepiscopum, qui antea eandem S. Pauli Abbatiale post Albericum Rodolpho Rege iubente, obtinuerat, restituta, collocata in ea canonicis, quos non amplius sub Abbate, vel Praeposito, sed sub Decano per fratres eligendo viuere constituit. Constant omnia ex illius testamento, siue ex diplomate institutionis ipsius canonice S. Pauli, in quo inter alia sic habet: *igitur post ordinationem Congregationis Venerabilis Patroni nostri S. Stephani Protomartyri, quam ex bonis ipsius, quae quondam male ablata fuerant, & ex proprio beneficio, necnon ex materna hereditate eadum hanc, diuino prouocatus in istum locum, volui & in sancta Dei Genetricis honorem a fundo Ecclesiam adificare. Et canonicorum frequentia pro honorum exhibitione decorare. Dum autem hac mecum tacitus reputarem, diuque verum hoc, aut illud surgendo operi cohereret, consilio habere, placuit sententiam priorem mutare: nec tamen ab incepto cessare. Abbatia enim S. Pauli olim in eius honore, nunc ipsius Mariae dicata, in meam potestatem venerat, quam bona memoria prius Abbas dum vixit, Albericus reuerat. Quapropter inquam consulenti potissimum visum est mihi, ut & quod debebam meae Mariae, & quae erant in mea potestate bona S. Pauli vniueram, vniuersaque canonicis ibi Deo, & Matri eius, & beato apostolo, sanctoque Ambrosio in eadem Ecclesia requiescenti seruiensibus attribuerem, & infra. Rogo obnixè, ut in loco supra scripto Abbas ponatur, neque Praepositus ordinetur: quia sapies quarunt quae sunt propriae, negliguntque, fratrum commoda. Decanus ibi constituitur, talis tamen, qui à fratribus eligatur, & qui magis velit prodesse, quam praeesse. Si quis igitur successorum &c. Hoc testamentum actum fuit anno 1044. & viginti Episcoporum nominibus subsignatum, quo anno primus canonicorum Decanus nomine Wichardus est institutus, perleueratque regimen*

Lib. II.

Hh

Deca-

Decanorum in eadē Ecclesia vique ad ann. 1122. post quē annum inuectā est in illam B. Augustini regula, prius enim dicti canonici illam non habebant, & fortē sub D. Benedicti regula quoquo modo adhuc vivebant, vel sub aliqua regula ab eodem Archiepiscopo illis præscripta. Hinc inter canonicos exorta contentiones, quod nonnulli ab arctioris vite instituto abhorrent, quæ anno 1131. per Bisuntinum Archiepiscopū ita sunt compositæ, vt canonicis sub B. Augustini regula dependentibus Prior præfret, cæteris Decanus, & exinde ab illo tempore Decanorum nulla amplius mentio est habita: cum etiam vetuisset Innocentius IV. suo diplomate dato Cluniaci, ne quis qui B. Augustini Regulam sequi nollet, in B. Pauli cœnobium admitteretur, paulatim defecerūt ibi canonici seculares, & sic tandem in Augustini regulam domus tota conuersit, cui primus Abbas præfectus est D. Stephanus de Cicone, qui obiit anno 1258. alijque Abbates numero tres supra viginti eidem in regimine successerunt, et si septem posteriores fiduciarij, & non Regulares extiterint. Plura de hoc Abbatiā cœnobio vir eruditissimus D. Ioannes Iacobus Chiffletius Patricius Confularis eius, & Archiater Bisuntini in sua antiqua Vescuntione, ex quo ista etiam feruntur excerpta.

Conduntur in dicta Ecclesia corptra Sanctorum Anthidij martyris & Archiepiscopi Bisuntini sub Honorio, & Theodosio iuniori, Donati, Migetij, Theonati, B. Hugonis, & Wandaleni Ducis, Patris S. Donati.

Mancant vique in præfens in eadem Ecclesia canonici regulares sub Priore item regulari, nam Abbates seculares commendatarij, et si omnimodam cōmunitatem, & alia regularium instituta non ad vnguem seruent, nigris tunicis more clericorum secularium induuntur, super quibus hastam lineam stricissimam deferunt, porro in illorum numerū non nisi viri nobiles, vel doctrina clari admittuntur. Eorum Prælati in comitijs prouinciz, sicut & alij dicti ordinis Abbates locū honorabilem, & votum habere consueverunt, qui extra claustrum, rocheti, cum mozzetta, & desuper pallium, & tonsuram clericalem more Episcoporum deferunt. Ipsi verò canonici in publicis processionibus immediatē post cathedrales incedunt, & habent duo suffragia in electione Archiepiscopi Bisuntini.

IX. Secunda est Abbatiā Ecclesia S. Mariæ de Gollia in oppido Salinarum, quam circa annū Dñi 1200. fundauit strenuus, & excellens vir Dñs Gautherus Dñs de Salinis, qui vt fertur, tria monasteria vno die fundauit, primū de Roserio Ordinis Cisterciensis, secundum S. Mariæ de Gollia, tertium de monte S. Mariæ Ordinis item Cisterciensis. Resident in ea decem canonici regulares sub Abbate fiduciario. huius monasterij in libro

Laxarum Apostolicarum mentio habetur.

Tertia est Abbatiā Ecclesia motis Benedicti inter montes altos & asperos circa annum Dñi 1100. erecta seu potius insaurata per illustres viros Landricum, Amandricū, Hugonē, & Hendricū Dños de Iouix, & Arfyes, qui totam terrā Vallis de Saluegio continentem duas circiter leuag Gallicas in longitudine, & totidem in latitudine cum decimis, varijs iuribus, præstationibus, & iurisdictione temporali obtulerunt. Habet amenā amplam Parochiam quatuor millium, & amplius personarum, quæ per canonicos dictæ Ecclesie regi consuevit. Pendent etiam ab illa tres Prioratus, scilicet de Valle, de Villorbio, & de Grandecurto, primus Abbas nomine Nardunus ab Innocentio II. anno 1141. exemptionē obtinuit. Benedictus verò XII. dictæ Ecclesie Abbas in Pontificaliū concessit. Sunt in ea plures Sanctuarij reliquiæ, est etiam Arca lapidea vetustissima quatuor columnis fulta, in qua cuiusdam sancti vti Benedicti nomine corpus dicitur reconditū, quæ ferunt ibi loci vitam solitariā agentē, eadē morem Benedicti nomen dedisse: sub ea infantes infirmos positi melius habere consueverunt. Hæc Abbatiā per centum ferē annos Abbates habuit fiduciarios, sub quibus in spiritualibus, & temporalibus plurimum fuerat deteriorata; diuino tandem consilio, & pietate serenissimi Archiducis Alberti magno eius emolumento spirituali, & temporali, Abbatem ex ordine canonicorum regularium professum sortita est Reuerendiss. Dñm Renobertum Cheureton, Sac. Theologie Doctor, eruditissimus, & regularis discipline inflammator zelantissimus, cuius votis vt Deus fauere, obnixē obsecro, quem dictæ Abbatiæ restaurator merito vocare possimus. Nam ædificia fræ omnia tam in dicta Abbatiā, quā in domibus eius dependentibus de nouo extruxit, iura vindicauit, redditus auxit, officium nouum Romanum multis libris magno ære comparatis introduxit, disciplinam regularem restituit, & Parochiam et annexam, & vicinis Hcluctijs Hæreticis congregatam per absentiam Pastorum à bonis moribus, & verò cultu nonnihil errantem, in Religionē, & Fide Catholica firmavit.

Preter supradictas vero Abbatiās sunt in Bisuntina Diocesi, quatuor Prioratus Conuenticuales eiusdem ordinis, qui suos habent Priores canonicos regulares. Primus Lantensis. Secundus Marterensis, vterque habens quatuor canonicos. Tertius de Valle, qui tamen habet Priorem fiduciarium, & duos canonicos. Quartus Merodinus, qui habet sex canonicos, sed super his annexus Ecclesie collegiatae Dolanæ. Sunt etiam plures alij Prioratus rurales, qui vocantur cellæ, dependentes à predictis duabus Abbatijs S. Pauli, & montis Benedicti, quæ olim regulariter per canonicos dictorum monasteriorum,

sed tunc obtineri ceperunt in Curia Romana. Meminit tandem alterius canonice S. Martini in oppido Salinarum fundatæ, per canonicos Bisuntinos S. Iohannis Innocentius III. in epistola ad capitulum S. Iohannis Bisuntini data, quæ habetur lib. 1. fol. 121. in qua inter alia hæc habetur: *quod est in Ecclesia S. Martini, quam habetis in Salinis, iuxta facultates Ecclesie canonicorum in illius vobis instituta, sicut fuit in Auditorio nostro proposita. Non velle a proposito gratia volumus condempnari, vobis presentis pagina indulgentes, et vobis assignauerit vobis fratri nostri Bisuntini Archiepiscopi, vobis appellatione, vel contradictione obviare, iudicium propositum valeat effectu mancipari.*

Dvidegensis Metropolitana, cuius fit mentio in cap. Præterea, de præbendis, dum memoratur, quidam Archidiaconus in ea Regulariter professus in cuius Diocesi est insignis Ecclesia canonicorum regularium in oppido Blauij a Carolo Magno extructa, de qua Iohannes Turpinus, vnde Vincentius Bellouacensis, Antonius Florentinus, & alij hæc habent in Vita Caroli Magni cap. 29. *Beatum namque Rolandum super duos milia capto auro subuectum, pallij telam, quæ ad Blauium Carolus deferri fecit, & in B. Romanæ basilicæ, quam olim ipse edificauerat, canonicosque regulares instituit, honorificè speliuit, munerumque copiosè ad caput, & totam ab eo necem ad pedes, sicut ad decem Christi, & proha militie eius, suspendit. Hæc terra, quæ circa basilicam sancti Romani Blauij milliarium spatio porrigitur, totamque oppidum Blauium cum cunctis, quæ sibi pertinet ad eam mare, quod sub eo est, vltimè eiusdem Caroli in alio amore Rolandi dedit, & præcepit canonicis regulares, sicut me aliquid persone humana seruituti ipsius amplius exhiberet, & c.* In eadem Diocesi referuntur alia duo monasteria, videlicet S. Petri de Bertholio, & S. Petri de Insula in Medulco. ex lib. Tituarum Cam. Apostolicæ. Meminit etiam Iacobus de Vitruaco canonicorum regularium S. Martini Blensis lib. Historiz Occidentalis cap. 1. quorum vitam exactam miris laudibus extollit, oppidum autem Blais idem est, quod Blauij.

Chabilonensis Episcopalis Prouincie Lugdunensis, quam inter Ecclesias, quæ olim ceteris canonicorum regularium numerat Petrus Iulianus de Chabilonensibus, & Matiscobonensibus antiquitatibus, & ex illo Renat' Choppinus lib. tit. 3. num. 6. In Episcopatu Chabilonensi est monasterium S. Mariæ de Mac, ex lib. Tituarum Apostolicarum.

In Catalaunensi Episcopatu Prouincie Remensis est monasterium omnium Sanctorum, quod Rogerius Secundus Catalaunensis Episcopus fundauit anno 1063. ita Annales Hannoniæ, & ex illis Choppinus lib. 2. tit. 3. §. 3. & Miræus de Collegijs canonicorum regularium c. 40. In eodem Episcopatu sunt alia duo monasteria videli-

sed nunc obiter ceperunt in Curia Romana. Meminit tandem alterius canonice S. Martini in oppido Salinarum fundata: per canonicos S. Iohannis Bisuntini Innocentius III. in epistola ad capitulum S. Iohannis Bisuntini data, quæ habetur lib. 1. fol. 121. in qua inter alia hæc habetur. *Id est, quod cum in Ecclesia S. Martini, quam habetis apud Salinum, iuxta facultates Ecclesie canonicorum vestram vultis infruere, sicut fuit in Auditorio nostro proposuimus. Nos vestro proposito grata volumus condescendere voluntate, vobis presentis pagina indulgentes, ut habeatis agens venerabilis fratris nostri Bisuntini Archiepiscopi, nullum appellationis, vel contradictionis obiectum, laudabile propositum valeatis effectu manducare.*

XI. Viregalensis Metropolitana, cuius fit mentio in cap. Præterea, de præbendis, dum memoratur, quidam Archiepiscopus in ea Regulariter professus in cuius Diocesi est insignis Ecclesia canonicorum regularium in oppido Blauij à Carolo Magno extructa, de qua Iohannes Turpinus, vnde Vincentius Bellouacensis, Antonius Florentinus, & alij hæc habent in Vita Caroli Magni cap. 29. *Beatum namque Rolandum super duas malas capro subnectum, pallij cellum, vestis ad blatum Carolus deservit fecit, & in B. Romane basilica, quam olim ipse edificauerat, canonicosque regulares intrinsecus, honorifice speliuit, munitionemque ipsius ad caput, & rubam eduxit ad pedes, scilicet ad dextra Corvili, & proa militie eius, suspendit. & infra. Tota terra, qua circa basilicam sancti Romani Blauij militarium spatio porrigitur, totamque oppidum Blauij cum cunctis, qua sibi pertinet, ad eam mare, quod sub eo est, vñibus eiusdem basilicam in altis amore Rolandi dedit, & præcepit canonicis eiusdem loci, ne alicui persona humana seruitutis officio amplius exhiberent &c. In eadem Diocesi referuntur alia duo monasteria, videlicet S. Petri de Bertholio, & S. Petri de Insula in Medulco, ex lib. Taxarum Cam. Apostolicæ. Meminit etiam Iacobus de Vitrico canonicorum regularium S. Marie Blesensis lib. Historie Occidentalis cap. 2. quorum vitam exactam miris laudibus extollit, oppidum autem Blais idem est, quod Blauia.*

XII. Chablonensis Episcopalis Prouincie Lugdunenſis, quam inter Ecclesias, quæ olim erant canonicorum regularium numerat Petrus sancti Iuliani de Chablonensibus, & Matificonensibus antiquitatibus, & ex illo Renat' Choppinus lib. 1. tit. 3. num. 6. In Episcopatu Chablonensi est monasterium S. Marie de Mac, ex lib. Taxarum Apostolicarum. In Catalaunensi Episcopatu Prouincie Remensis est monasterium omnium Sanctorum, quod Rogerus Secundus Catalaunensis Episcopus fundauit anno 1063, ita Annales Hannonie, & ex illis Choppinus lib. 2. tit. 3. §. 3. & Miræus de Collegiis canonicorum regularium c. 40. In eodem Episcopatu sunt alia duo monasteria videli-

cet S. Mennini, & S. Marie de Virtute, ex libro Taxarum Apostolicarum.

In Carnutenſi Episcopatu Prouincie Senonensis sunt quinque monasteria canonicorum. Primum S. Marie de Burgo medio. Secundum S. Vincentij in nemore. Tertium S. Iohannis de Valeia, Quartum S. Cerauni propè Carnutum. Quintum S. Marie de Claro fonte, omnia ex eodem libro Taxarum Apostolicarum.

In Cenomanensi Episcopatu Prouincie Turonensis sunt sex monasteria, ex eodem libro Taxarum Apostolicarum: primum quod dicitur de bello loco, cuius Abbatu scribit D. Bernardus epistola 348. secundum S. Georgij in nemore, tertium S. Marie de Vadacio, quartum S. Nicolai de Oliueto, quintum monasterium fontis Danielis, sextum S. Catharinæ de Valle, cum duobus Prioratibus sibi vnitis.

Apud Caſarisburgum monasterium canonicorum, quod fundauit Mathildis Imperatrix ex Chronica Normandica sub anno 1116. fol. 101. in fine.

In Claramutenſi Episcopatu Prouincie Bituricensis sunt quatuor monasteria, primum dictum de Cantoin, siue Camptomini, secundum S. Amabilis de Rionio, tertium S. Symphoriani. hæc tria recensentur in lib. Taxarum, quartum S. Iohannis Baptiste membrum congregationis S. Laurentij de Vltio, ex priuilegijs monasterij S. Laurentij, & actis capituli Generalis dicte congregationis ann. 1342, celebrati.

Apud Compendium est monasterium congregationis Victorinæ, apud quod nonnulli Galliarum Reges sepulturam acceperunt, vt ex quodam eius monasterij canonico, qui ad nos ante annos 25. nomine Dñs Ægidius tranſierat, accepi. Est in oppido Compendij alia insignis Abbatia, cuius meminit Innocentius III. in literis Abbati, & conuentui Compendij directis, in quibus Episcopum Syluanensem eidem Conservatorem tribuit, & concedit, vt ad illum pro Chriſmate, oleo sancto, consecratione Ecclesiarum, & ordinatione clericorum eiusdem monasterij accedant, habentur literæ in 1. lib. fol. 219. nisi sit eadem cum dicto monasterio congregationis Victorinæ.

Chaigeum Abbatiale cenobium Ordinis S. Augustini, Renatus Choppinus lib. 1. tit. 3. §. 9. inquit anno 1514. fuisse reformatu, de quo Rebuffus in Praxi beneficiorum, in tit. de forma Vicariatus num. 198. In quo autem Episcopatu, vel Prouincia sit constitutum, apud illum quære.

In Episcopatu Corisopitenſi Prouincie Turonensis monasterium S. Marie de Doulas ex lib. Taxarum Apostolicarum.

In Episcopatu Conſtantiensi Prouincie Rotomagensis sunt duo monasteria, primum S. Marie de Voto, secundum S. Laudi ex lib. Taxarum Apostolicarum.

In Diocesi Episcopatu provincie Viennensis, vel nunc Ebrudunensis, quae vulgo dicitur Ambrun in Delphinatu est Prioratus conuentalis S. Mariae de Sinardo, cuius Prior interfuit capitulo Generali congregationis S. Laurentij de Vltio an. 1242, cum nouem suis canonicis, vt ex actis dicti Capituli apparet.

XIII. **D**ignensis Episcopalis provincie Ebrudunensis in Provincia erat regularis tempore Alexandri VI. vt apparet ex Provinciali Romano, & proemio libri Constitutionum Benedicti XII.

In Dolensi Episcopatu provincie Turonensis monasterium S. Jacuti, ex lib. Taxarum.

In Eduensi Episcopatu provincie Lugdunensis est monasterium S. Mariae de Ogneo, sive Ognetio, ex eod. lib. Taxarum.

In Ebrudunensi Archiepiscopatu vulgo Ambrun est monasterium S. Mariae de Brianzona, cui octo Ecclesijs ad illud spectantibus, membrum congregationis S. Laurentij de Vltio, ex privilegij dicti monasterij.

In Eluensi Episcopatu provincie Narbonensis est monasterium S. Mariae de Regali, ex libro Taxarum.

In Engolismensi Episcopatu provincie Burdegalenensis sunt duo monasteria, primum dictum de Cella froini, secundum de S. Corona, ex eodem lib. Taxarum.

In Episcopatu S. Flori monasterium Piperuicenses, ex eodem lib. Taxarum.

In Gaptensi Episcopatu vulgo Gap, olim provincie Aquensis, nunc Ebrudunensis, vt Maginus in Gallie descriptione obseruat, monasterium S. Laurentij belli montis, cuius Prior cum duodecim canonicis dicto Capitulo Generali congregationis S. Laurentij de Vltio interfuit, & aliud de Arigio nuncupatum, quae sunt membra dictae congregationis ex privilegij monasterij S. Laurentij.

In Gebennensi Episcopatu provincie Viennensis in Delphinatu sunt quatuor monasteria ex lib. Taxarum Apostolicarum, primum S. Mariae de Abundantia, secundum S. Filiaci, tertium dictum de Lits, quartum S. Mariae inter montes, quod est congregationis S. Rufi, ex Catalogo monasteriorum S. Rufi relato à Choppino lib. 2. tit. 1. §. 20. in Additionibus, quamquam in privilegij dicitur esse in Geneuensi.

Geneuensis Episcopalis S. Petri antequam à fide Catholica ciuitas illa deficeret, vt fieret Synagoga & Sedes Sathanaz, per regulares canonicos tenebatur, vt illorum Provincialium constans est traditio.

Gerundensis Episcopalis provincie Narbonensis, ex Provinciali Romano, & proemio libri Constitutionum Benedicti XII. In Episcopatu verò est monasterium S. Mariae de Villa Bertrandi, ex lib. Taxarum.

Gratianopolitana Episcopalis provincie Vic-

nenensis ex dicto proemio constitutionum Benedictinarum, & ex Provinciali Romano, illius etiam vt regularis fit mentio in cap. Per tunc, de voto, & voti redemptione. de eadem Ioannes de Nigraualle in Catalogo Ecclesiarum Galliarum. In Episcopatu Gratianopolitano est monasterium de Arenis, cum viginti Ecclesijs ad illud spectantibus, de quo in privilegij monasterij S. Laurentij de Vltio, inter cuius membra numeratur.

Hugonensis Ecclesia in provincia Picardie, ex Ioanne de Nigraualle, in eodem Catalogo Ecclesiarum Galliarum erat canonicorum regularium.

Lemouicensis Episcopatu provincie Bituricensis sunt quinq; monasteria canonicorum, primum S. Galterij stupens, sive de Stupens, secundum S. Petri Stripens, cuius meminit Innocentius III. in epistola ad Archiepiscopum Bituricensem, quae habetur lib. 1. fol. 133. tertium S. Bartholomaei de Bencuento, quartum S. Aiaz de Vrsolaco, & Barfolaco. Haec omnia ex lib. Taxarum, quintum S. Martialis, de quo Renatus Choppinus lib. 1. tit. 1. §. 6. Canonis inquit 1. *Maria Lemouicensis penalis exemplo terris secularisatione Ecclesiae S. Marini Turonensis, relicto sacro habitu, se ad monasticam vitam conuertit, ubi Gaguino lib. 1. Amalium Francorum. Aduertendum autem, hunc autorem passim vocare canonicos regulares monachos.*

In Lingonensi Episcopatu provincie Lugdunensis monasterium S. Stephani, & monasterium S. Mariae de Castijfione ex lib. Taxarum Ecclesiarum Castellonensem, ex seculari regularem fecit S. Bernardus, quod apud illum ab infamia fuerat nutritus, vide in Vita S. Bernardi lib. 1. c. 1.

In Lucionensi Episcopatu provincie Burdegalenensis sunt duo monasteria, primum S. Mariae de Angelis, secundum Fontanelle nuncupata, ex eodem lib. Taxarum.

Lugdunensem Metropolitanam Ioannes de Nigraualle inter regulares numerat. In Diocesi Lugdunensi referuntur haec monasteria, primum de Belle Ville, secundum S. Ruguberti ex lib. Taxarum Apostolicarum, tertium dictum de Plebe congregationis S. Rufi ex Catalogo dictae congregationis. Meminit etiam idem Ioannes de Nigraualle eiusdem Abbatie Lugdunensis cuius inquit fuisse Abbates, S. Lupicium, & S. Sequanum canonicos regulares.

Magalonensis Episcopalis provincie Narbonensis fuisse olim canonicorum regularium, conuincitur non solum ex proemio libri Constitutionum Benedicti XII. sed ex epistola Innocentij III. Episcopo, Archidiacono, & Sacris Magalonensibus directae, quae habetur lib. 1. pag. 117.

In Mote Pefulano Magalonensis Diocesis collegium S. Rufi congregationis S. Rufi, cuius tria Ecclesijs ab eo dependentibus, vt fundantur Car-

dimals Anglicus, sive Angelicus Criminali canonicis regularis dictae congregationis, vt infra in eadem congregatione dicitur.

In Maconensi Episcopatu provincie Turonensis sunt tria monasteria ex libro Taxarum, quorum primum dicitur de Bello loco, secundum Montis fortis, tertium Panis pottis, cui Prioratus S. Bartholomaei sibi vnito.

In Malocensi Episcopatu provincie Burdegalenensis sunt quatuor monasteria, primum S. Petri auzer Valls, secundum S. Vincentij de Molio, tertium dictum de Belloforte, quartum de Malo Leono, ex eodem libro Taxarum. sunt in Aqueantia.

Meldensis Episcopalis provincie Senonensis obliuiscitur fuisse ordinis canonicorum regularium ex Practica Cancellariae Apostolicae pag. 17. in forma titulum litterarum quae scribuntur capitulo Ecclesiae regularis ordinis S. Augustini ponitur Ecclesia Meldensis in hunc modum *Quidam fign. Capitulo Ecclesiae Meldensis ordinis S. Augustini. Vnde constat, in ea institutum canonicorum regularium vsq; ad tempora Alexandri VI. quod editus est hic liber extitisse, ceterum in Episcopatu Meldensi recensetur monasterium S. Mariae de Villaco in lib. Taxarum. Item S. Saluatoris, cuius Prior fuit constitutus Visitator monasterij S. Crucis Parisiensis vna cum eius Generali & doctus socijs, referente Choppino lib. 1. tit. 1. §. 26.*

Monticonensis Episcopalis provincie Lugdunensis inter eas, quae ab institutione fuerunt canonicorum regularium notatur à Petro S. Iuliano, de antiquitatibus Monticonensibus, qui dicit, ea sub canonica regula fuisse vsque ad Paulum IV. quod eam secularizauit, referente Choppino lib. 1. tit. 1. §. 6.

Narbonensis Metropolitana refertur inter regulares ordinis D. Augustini à Ioanne de Nigraualle, nec mirum nam de alijs Episcopatibus illius provincie ferè omnibus constat, illos regulares extitisse. In Diocesi Narbonensi monasterium S. Mariae de Quadraginta, ex libro Taxarum Apostolicarum.

In Nantouensi Episcopatu provincie Turonensis monasterium S. Mariae de Burgo propè Perentiam, ex lib. Taxarum.

Nemausensis Episcopalis provincie Narbonensis fuisse canonicorum regularium conuincitur ex e. Ad nostrum de Confirmatione vtili, vel inutili. In Niuernensi Episcopatu provincie Senonensis est insignis Abbatia S. Martini, eaq; vetustissima, olim tamen Prioratus nam ante Innocentium III. Primum Niuernensis Episcopus multis Ecclesijs illam donauerat, cuius donationem idem Innocentius privilegio facto 14. calend. Ianuar. an. 1130. confirmauit, referente Choppino lib. 2. tit. 1. §. 2. in additione, de eadem Missionis collegij canonicorum regularium c. 40.

omnis Anglicus, sine Angelicus Grimaldi canonicus regularis dicte congregationis, vt infra in eadem congregatione dicitur.

In Macionensi Episcopatu provincie Turonensis sunt tria monasteria ex libro Taxarum, quorum primum dicitur de Bello loco, secundum Montis fortis, tertium Panis pontis, cu Prioratu S. Bartholomaei sibi vnito.

In Malcaensi Episcopatu provincie Burdegalensis sunt quatuor monasteria, primum S. Petri auzes Vallis, secundum S. Vincentij de Molio, tertium dicitur de Belloforte, quartu de Malo Leone, ex eodem libro Taxarum. sunt in Aquitania.

Meldensis Episcopalis provincie Senonensis ostenditur fuisse ordinis canonicorum regulariu ex Practica Cancellarie Apostolice pag. mihi 200. nam in forma titulum literarum que scribuntur capitulo Ecclesie regularis ordinis S. Augustini ponitur Ecclesia Meldensis in hunc modum *Dilectis figis Capitulo Ecclesie Meldensis ordinis S. Augustini*. Vnde constat, in ea institutum canonicorum regularium vsq; ad tempora Alexandri VI. quibus editus est hic liber extitisse, ceterum in Episcopatu Meldensi recensetur monasteriu S. Marie de Villaco in lib. Taxarum. Item S. Salomonis, cuius Prior fuit constitutus Visitator monasterij S. Crucis Parisiensis vna cum eius Generali & doctus socijs, referente Choppinus lib. 1. tit. 7. 26.

Mansionensis Episcopalis provincie Lugdunensis inter eas, que ab institutione fuerunt canonicoru regulariu notatur a Petro S. Iuliano, de Antiquitatibus Mansionensibus, qui dicit, ea sub canonica regula fuisse vsq; ad Paulum IV. qui cum secularizauit, referente Choppino lib. 1. tit. 7. 6.

Narbonensis Metropolitana refertur inter regulares ordines D. Augustini a Ioanne de Nigrali que nimirum nam de alijs Episcopatibus illius provincie fere omnibus constat, illos regulares extitisse. In Diocesi Narbonensi monasterium S. Marie de Quarsaginta, ex libro Taxarum Apostolicarum.

In Nannontensi Episcopatu provincie Turonensis monasterium S. Marie de Burgo propè Pornidum, ex lib. Taxarum.

Nomenensis Episcopalis provincie Narbonensis fuisse canonicoru regulariu conuincitur ex c. Ad nostru, de Confirmatione vtili, vel inutili.

In Niuernensi Episcopatu provincie Senonensis est insignis Abbatia S. Martini, eaq; vetustissima, olim tamen Prioratus: nam ante Innocentiu II. Frumentius Niuernensis Episcopus multis Ecclesijs illam donauerat, cuius donationem idem Innocentius priuilegio facto 14. calend. Ianuar. anno 1130 confirmauit, referente Choppino lib. 2. tit. 3. 22. in additione, de eadem Mirraus de collegijs canonicorum regulariu c. 40.

qui subdit, ab eadè Abbatia multos Prioratus pedere, quod etiam implicite notauerat Choppin'. Nicienfis Ecclesia Episcopalis provincie Ebreduensis in Prouincia vsq; ad nostra tempora fuit regularis. Verum ab annis duodecim quidam illius Episcopus cum sua autoritate secularizauit: vnde super canonicatum impetratione lites oriuntur, dum idem canonicatus impetratur ab vno tanquam regularis, ab altero tanquam secularis. Eidem Ecclesie nunc preest Reuerendiss. Dns Petrus Franciscus Malletus, Vercecellensis prius omnibus gradibus Abbatis, Visitatoris, Procuratoris, item & Abbatia Genera'is dignissimè per multos annos in congregatione Lateranensi functus.

In Nouiomensi Episcopatu provincie Remensis sunt duæ Abbatie satis diuites, prout colligitur ex lib. Taxarum Apostolicarum, altera S. Marie Naumenensis: altera Eligij fontis nuncupata.

In Parisiensi Episcopatu est Abbatia tum antiquitate, tum Regia munificentia, tum viro- rum sanctitate, & eruditione, ac etiam numero, qui in illa floruerunt, inter omnia Occidentis cenobia, tam canonicorum, quam monachoru cum primis illustri, & caput præclarissimæ Congregationis Victorinæ nuncupata, de qua Congregatione, & viris præclaris ex illa profectis, quoniam inferius ex instituto dicendum erit, nunc ea solum perfunctorie attingam, que ad illius fundationem, & antiquitatem spectant. Hanc Abbatiam fundauit Ludouicus Galliarum Rex cognomento Crassus iuxta murum ciuitatis Parisiensis, in loco Cella veteri nuncupato circa annum 113. nam ille triginta circiter annis regnauit, & anno 1137. obiit, in eadem Ecclesia tumulatus, cuius Regio sepulchro sequens Epitaphium habetur inscriptum.

*Illustris genitor Lodoicus Rex Lodoicus,
Seruorum Christi vir clemens semper amicus,
Instruit fuit pastorem canonicorum
In cella veteri trans flumen Parisiorum.
Hanc vir magnanimus almi Victoris amore
Aut, Reliquijs ornauit, rebus, honore.
Sancti Dionysij, qui seruas corpus humatum
Martyr, & Antilles Lodoici solue reatum.*

Conduntur in eadem Ecclesia Reliquie B. Thomæ martyris eiusdem Abbatia Canonici, & Prioris, qui in huiusmodi Thomæ Cantuariensis Archiepiscopi, & similiter canonici regularis, sed isto aliquanto posterioris, pro veritate, & iustitia, & pro tuenda Ecclesie libertate aduersus intolerabilia grauamina, & exactiones Domimorum secularium inter brachia Episcopi Parisiensis a nepotibus Theobaldi Archidiaconi Parisiensis fuit excerebratus tempore D. Bernardi Clareuallensis, & Innocentij II. ad quem spectat epistola eiusdem D. Bernardi lamentabilis de nece cruenta tanti viri. Habet eius sepulchrum sequens inscriptum Epitaphium.

V.M.
stitutionum
Romano, illu
in cap. Per
eadem lo
efiarum Gall
tano est mon
hij ad illud
onasterij S. a
bra numerat
provincia P
eodem Catal
canonicorum
atu provincie
nasteria cano
ent, sine de
e, cuius mem
Archiepiscop
o. 1. fol. 31.
o, quartum S.
Az conuictio
lis, de quo Ro
canonici imp
empla terrij
onensis, vnde
tam canonic
osorum, ad
in vocare cano
atu provincie
obani, & mon
lib. Taxarum
seculari regul
quod illam ab
a S. Bernardi
atu provincie
ria, primum S.
rancliz nuncup
politiam Ioan
o numerat. In
ze monasteria,
S. Rugoberi ex
ritium dicitur
Catalogo dicit
iam idem Ioan
ozie Lugdunen
S. Lupicium, &
ares.
opalis provincie
onicorum regul
ex provento
II. sed ex epist
didico, & S.
2, que habet
galeonsis Dioc
tionis S. R. et
tribus, q

*Et lux aeterna Thome colata prioris,
 Qui meruit martyri iura amore morti,
 Nouit Bernardus Clarenaldensis idipsum,
 Qui causam scribit, martyris, modum.
 Conspiciata breui clauduntur membra sepulchro,
 Vix tamen ab aevi clauduntur vterque polus.
 In eadem Ecclesia condantur etiam Reliquiae
 B. Hilduini primi illius Abbatis, qui apud Parisien-
 senfca pro sancto habetur, cum sequenti Epi-
 taphio.*

*Hilduinus abijt de castris viitor ad aulam
 Idibus Aprilis Rege vocante suo.
 Prima columna domus, sustos gregis, Ordinis auctor
 Hic iacet aeterno dignus amore loco.*

Tertius ibi reconditur B. Hugo natione Saxo, sed à loco professionis de S. Victore nuncupatus, religionis, ac doctrina toti orbi notissimus, quem non est dubium inter Beatos esse numerandum, cum de illo scribat Vincencius, & ex illo D. Antoninus tit. 12. historiam in principio, & alij passim, illum agnitione stomachi laborantem, & morti propinquum, & vt sibi sacramentum Eucharistiae offerrent, fratres rogant, illis quod praestoma chi debilitate nullum amplius cibum teneret, consilio inuito, sed non salutifero, hostiam non consecratam afferentibus, & Eucharistiam esse simulantibus, simulationem diuina reuelatione retexisse, illos increpasse, iussisse, vt verum Domini nostri Iesu Christi Corpus sibi offerret: eo vero allato, cum cerneret, se illud sine peticulo ob stomachi debilitate in sumere non posse, ita dixisse: Ascendat filius ad Patrem, & seruius ad Dominum, qui fecit illum. Eo dicto species Eucharistiae disparuissent, ac eodem momento illum Domino spiritum reddidisse. Causae sepulchri Epitaphium est huiusmodi.

*Conditor hoc tumulo Doctor celeberrimus Hugo,
 Quam breuis existimam continet vna vitam?
 Dogmate praecipuus, nullique secundus in Orbe,
 Claruit ingenio, moribus, ore, stylo.*

Quartus etiam B. Ricardus de S. Victore, cuius scripta toti mundo sunt notissima, in eadem Ecclesia tumulatus iacet, eiusdem Hugonis contemporaneus, in sepulchro Venerabilis Gualterij Abbatis, & Roberti Subprioris positus.

Quintus quoque B. Gaudredus Meldensis Episcopus, qui obitenta ab Innocentio III. facultate cedens Episcopatu, in eadem Abbata sancti simo sine quieuit.

Sextus B. Ricardus Anglicus, verius Scoticus alius ab eo, quem proxime recensimus, cuius Epitaphium in ingresso monasterij cernitur zereis characteribus in hunc modum inscriptum.

*Tellus quem genuit scotici Scotia parens,
 Hunc tegit in gremio Gallicae terra suo.*

Sed & alius eiusdem xui doctor preclarissimus, & eiusdem instituti Canonici professor in eadem Ecclesia S. Victoris tumulatus, recensetur à Syluestro Maurolico in suo libro Mari Oceano

nuncupato Petrus Comestor Historiae Scholasticae auctor, cuius Epitaphium in sepulchro appositum sic refert:

*Petrus eram, quem terra tegit, didicisti, Comestor
 Nunc comedor, vixus locus, nec effor docere
 Mortuus: vix dicat, qui me videt incunctatum,
 Quod sumus, iste fuit, et vixum quandoque,
 quod hic est.*

In eadem ciuitate Parisiensi est alia Abbatia insignis S. Genouefa ante Eugenium III. Collegium canonicorum secularium magis nominis, & eruditionis. Caterum anno Christi 1147. Eugenio Parisijs existente, canonice regulares S. Victoris in eandem Ecclesiam auctoritate Pontificis, & Regis Galliarum fuerunt introducti, & seculares canonici vitam regularem sunt amplexati. factum & causam narrat Surin tom. 2. sub die 6. Aprilis in hunc modum. *Pancus deinde lapsus diebus voluit idem Pontifex in Ecclesia S. Genouefa mysteria diuina peragere: quia Apostolica dicebatur, vbi edvrentum est, vbi a est contentio inter Summi Pontificis, & huius Ecclesia canonicorum ministris adeo, vt ad pugnas res processerit. & non solum Pontifici ministris, sed etiam ipse Rex Ludovicus, qui illis compescere voluit, à canonicorum illorum famulo verberatus sit, tantà autem ussaria rei indignitate permotus Pontifex, cum Ludouico Rege tradidit de imperatorum benedictum insolentia digne castigare. Vixit est autem, in eorum locum subrogare homines reos, ut non monachos illos, quos nigros vocant: neque tamen Canonicos illos per viros sua probando, sua factis dignitate voluissent, erant enim inter eos non pauci nobilitate, sed per mittere, vt illi, quoad vincerent, vincerent, vixit illud Pontifex, & Regi propositum ad aures Abbatis sancti Victoris perlatum est. Pontifex, & Regi valde supplexes precibus obtulit, vt Ordinem Augustini prosequerentur in eam Ecclesiam intro ire, erent, multaque ostendit rationibus, contumaces illos iuribus ad hunc vitam regularem, quam ad monachorum habitum, & consuetudinem traditum vt Pontifex, & Rex hu audierit, cum tam exploratam haberent bonam sanam illius Abbatis, & fratrum eorum, eorumque institutum pro multis alij praedicari non nocent, domum quoque sancti Victoris suam eximie claritate de se odorem spargere, abbati pro ecibus offerre, atque de sequenti eisdem est in abbatem Odo Prior, homo sancta conuersationis, atque totius religionis amator indefatigabilis, adiuuanteque fuit ei dundem Canonicos viros probi, & bona astimationis, quum Ecclesia S. Genouefa commemoraretur, atque ex eo tempore in praesens isthic canonicorum S. Augustini institutum in ea Ecclesia conseruatur, ex privilegio Pontificis Gregorii, & Regis Christianissimi Ludouici. Hec Surin. Inter canonicos vero, qui B. Augustini institutum in dicta Ecclesia S. Genouefa illico amplexati fuerunt, vnus extitit Magister Petrus Lombardus Nouariensis nosler, Parisiensi postea Episcopo, Theologorum princeps, & magister, qui Magister sententiarum nuncupatur, ex Ioanne de No-*

Graville Apostolico Bibliothecario in Catalogo Doctorum Canonici Ordinis, Ioanne Philippo Nouariensi in Chronica lib. 5. cap. 24. & Ioanne Baptista Plotio Iureconsulto Nouariensi in reponens, si quando, C. vnde vi, & in suo Indice in verbo Nouaria.

Abbas S. Genouefa habet iurisdictionem temporalem ex sententia Parlamenti Regij Parisiensis, quam refert Renatus Choppinus in 2. lib. Moralium saepe cit. tit. 2. §. 15. lata anno 1173. que ibi videri potest.

In eadem ciuitate Parisiensi est alia Abbatia canonicorum regularium S. Hilarij, de qua Io. Philip. Nouar. lib. 3. cap. 17. & aecillum Tici. nouaria in parte Diluendarij pag. 33. Item in suburbio Parisiensi Prioratus S. Lazari eiusdem Ordinis, cuius meminit Aubertus Miraeus de Collegij canonicorum regularium cap. 30. Item in Episcopatu Parisiensi est alia Abbatia S. Marie Laxencensis, cuius fuit Abbas Jo. Mauburnus Excellentis Theologus clarissimus, & de ordine canonicorum regul. o. timè meritis: nam praeter Rofetum exortorum spiritualium, Defensionem canonice ordinis edidit, sub titulo Venationis ordinis canonicorum regularium, cuius Molanus in lib. de Sacris Imaginibus, & alij viri docti, & eruditissimi meminerunt. In eodem Episcopatu erat alia Abbatia S. Marie de Herinale, quae nunc mensis Episcopali est vnita, cuius meminit Miraeus loco proxime citato. Harum autè duarum postterram, sicut & duarum primarum in lib. taxarum Camerae Apostolicae mentio habetur.

In Praegonensis Episcopatu provinciae Burdegalensis est monasterium S. Marie de Cancellares libtaxarum. In eodem Episcopatu Abbatia de Corons nuncupata, de qua Choppinus lib. 1. tit. 3. num. 3. scribit, fundatam fuisse per quendam virum Religiosum nomine Lambertum anno 1118. cuius est membrum Prioratus cum Cura de la Sape nuncupatus.

Praegonensis Episcopalis S. Marie provinciae Burdegalensis à Choppino lib. 1. tit. 1. §. 6. dicitur fuisse oim canonicorum regularium. profert Annales Aquitanos. In Episcopatu vero Pictaenensi multa referuntur monasteria canonicorum in saepe allegato lib. taxarum, primum S. Severini, cui sunt vniti duos Prioratus de Geux, & de Laxencense, deinde de Cella prop. Treca: tertium, S. Hilarij de Cella, nisi illud idem sit cum secundo quartum, S. Marie de Regaliquintum, S. Marie Ionis comitis sextum, S. crucis de Angliis septimum, S. Lami de Toarchio: octauum, S. Marie de Cellanorum, S. Petri de Cenephaye Congregationis S. Rufi ex Choppino.

R. Eiusdem Ecclesiam Metropolitanam iure canonicorum regularium recenset Ioannes de Nigralle in suo Catalogo, cum illam S. Remigius habuerit, quem non est dubium, clericum ca-

Genalle Apostolice Bibliothecario in Catalogo Doctorum Canonici Ordinis, Ioanne Philippo Nouarum in Chronica lib. 5. cap. 44. & Ioanne Baptista Plotio Iureconsulto Nouariense in repetitione, si quando, C. vnde vi, & in suo Indice in verbo Nouaria.

Abbas S. Genoueze habet iurisdictionem temporalem ex sententia Parlamenti Regij Parisiensis, quam refert Renatus Choppinus in 2. lib. Monasticorum, cap. tit. 2. §. 15. lata anno 1173. que ibi videri potest.

In eadem ciuitate Parisiensis est alia Abbatia canonicorum regularium S. Hilarij, de qua Io. Philip. Nouar. lib. 3. cap. 37. & ante illum Tici-nocuta in 1. parte Dilucidarij pag. 33. Item in sub-urbio Parisiensis Prioratus S. Lazari eiusdem Ordinis, cuius meminit Aubertus Mirzeus de Col-legijs canonicorum regularium cap. 30. Item in Episcopatu Parisiensis est alia Abbatia S. Marie Lauracensis, cuius fuit Abbas Io. Mauburnus Bruxellensis Theologus clarissimus, & de ordine canonicorum regul. o. timè meritis: nam præter Rolium ex ceterorum spiritualium, Defen-sionem canonici ordinis edidit, sub titulo Vena-torij ordinis canonicorum regularium, cuius Molanus in lib. de Sacris Imaginibus, & alij viri docti, & eruditi meminerunt. In eodem Episcopa-tu erat alia Abbatia S. Marie de Herinalo, que nunc mensis Episcopi est vnita, cuius meminit Morus loco proxime citato. Harum autè duarum pollentiarum, sicut & duarum primarum in lib. taxarum Cameræ Apostolice mentio habetur.

In Peragoicensi Episcopatu prouincie Bur-degalensis est monasterium S. Marie de Cancel-lata ex lib. taxarum. In eodem Episcopatu Ab-batia de Corona nuncupata, de qua Choppinus lib. 1. tit. 2. nam & scribit, fundatam fuisse per quendam virum Religiosum nomine Lamber-tum anno 1118. cuius est membrum Prioratus cum Cura de la Faye nuncupatus.

Pictauiensis Episcopalis S. Marie prouincie Burdegalensis à Choppino lib. 1. tit. 1. §. 6. dicitur fuisse olim canonicorum regularium. profertur Annals Aquitanos In Episcopatu vero Pictauiensi multa referuntur monasteria canonicorum in sepe allegato lib. taxarum, primum S. Seurini, cui sunt vniti duo Prioratus de Geux, & de Leratosecundum de Cella prope Trecaster-tium, S. Hilarij de Cella, nisi illud idem sit cum secundo: quartum, S. Marie de Regali quintum, S. Marie toncis comitis sextum, S. Crucis de Angliæ septimum, S. Lami de Toarchio: octauum, S. Marie de Cellanorum, S. Petri de Cenephaye Congregationis S. Rufi ex Choppino.

Remensem Ecclesiam Metropolitanam iure inter eas, que ab institutione fuerunt cano-nicorum regularium recenset Ioannes de Nigra-nalle in suo Catalogo, cum illam S. Remigius fundauerit, quem non est dubium, clericum ea-

nonicum fuisse, & Ecclesias, quas multas in Gal-lijs, & in Belgio fundauit, sub disciplina cano-nica instituisse. Sed & Urbanus II. quem antequam fieret Abbas monastici ordinis Clunia centium, regularem prius canonicum fuisse testantur Cia-conius, Onuphrius, Antonius de Butrio in cap. Intellexim, de etate, & qualitate. Laetius Cherubimus in noua compilatione Bullarij Romani, & alij, ipsius Ecclesie Remensis canonicus exti-tit. In ciuitate verò Remensi est insignis Abbatia S. Dionysij cuius etiam fit mentio in lib. taxarum.

In Redonensi Episcopatu prouincie Turo-nensis monasterium S. Petri de Reloio. ex lib. ta-xarum.

Rotomagensis Metropolitanam S. Malonis primi illius Ciuitatis Episcopi habuisse olim Co-nuentum canonicorum regularium, scribit Vita-lis Odericus Vitensis lib. 5. Historie Normandice fol. 558. & post illum Ioannes de Nigraual-le in suo Catalogo. In ciuitate verò Rotomagen-sis est Conuentus canonicorum regularium S. Ma-rie Magdalene, qui habet vnitum monasterium canonicarum eiusdem Ordinis, in quo viginti sacre Virgines ad præfens reperiuntur, cum Ho-spitali etiam adiuncto, que omnia sunt sub regi-mine Abbatis dicti monasterij, vt habui ex scrip-turis Romanam transmissis pro quadam causa, quas ipse vidi.

In Diocesi Rotomagensi est aliud monaste-rium S. Honorie de Graulla, ex quibusdam scripturis in Archiuo S. Marie de Pace reperis.

Sagiensis Episcopalis prouincie Rotomagen-sis tempore Innocentij III. erat regularis, ex illius epistolola ad Priorem, & fratres Ecclesie Sagiensis, que habetur in 2. lib. fol. 316.

Salariensis item Ecclesia Episcopalis, cuius prouinciam Pontificali Romano non inueni. De hac Ecclesia liber Chronice Normandice ex Bibliotheca Victorina Parisiensis acceptus. & ad eadem librorum Oderici Vitalis Vitensis re-cens editus, sub anno 1143. ita habet: *Olyte Ioannes Salariensis Episcopus, cui successit Gerardus canonicus eiusdem Ecclesie, vt iocundus, & admodum literatus, iste Ioannes rem dignam memoria tempore Regis Hen-rici fecit, canonicos enim seculares eiusdem Ecclesie, regulariter, & secundum S. Augustini institutionem viuere fecit, addidit officij congruentibus, & claustra. Hoc idem Ioannes Luxouienfis auunculus eius, & Gau-fredus Carnotensis Episcopus tentare in suis Ecclesijs voluerunt: sed in ipso conatu desecerunt.* Hæc ibi. Re-peritur in Burgundia inferiori in Prouincia Bi-suntina ciuitas Salinarum vulgo Salins: Verum præter quod nomina omnino non conueniunt, ipsa ciuitas Salinarum Episcopum non habet.

In Sarlatensi Episcopatu prouincie Burdega-lensis est monasterium S. Amandi ex libro Ta-xarum.

In Sedunensi Episcopatu prouincie Taran-taisiensis est insignis Abbatia S. Mauriti ad radi-

ces montis Iouis posita, vulgo Agaunensis nuncupata, quæ notatur in lib. Taxarum Apostolicarum. Cæterum de illius fundacione Choppinus lib. 2. tit. 2. §. 18. hæc scribit: In Allobrogibus pariter Agaunensi monasterium ad radices montis D. Bernardi fundavit B. Sigifmundus Burgundia Rex Gaudobaldi filius, sui Burgundinum Regu circa annum 600. Id quod Sabaudie Chronico planum sit cap. 4. §. 17. est Abbatia S. Maurii nuncupata in Diocesi Sedunensi. Is locus ille est, ubi S. Mauritius cum legione Thebeorum sub Maximiano Cæsare martyrij palmam est assecutus.

Senonensem Metropolitanam inter Ecclesias ordinis S. Angulimi numerat Joannes de Nigralulle in Catalogo Ecclesiarum. Porro in Archiepiscopatu Senonensi sunt quinque monasteria canonicorum prout ex lib. Taxarum colligitur, primum S. Joannis secundum S. Eugenij, tertium S. Severini de Castronantonis, quartum S. Jacobi de Prouino, quintum S. Joannis de Iardo.

In Syluancensi Episcopatu provincie Remensis Abbatia S. Mariæ de Victoria, de cuius nomine, & fundacione Gaguinus lib. 6. de origine, & gestis Francorum ad finem hæc habet, de S. Ludonico Rege Galliarum scribens: eodem tempore, quo Philippus Orthonem viuit, Ludonius de Pictavia Vallantem obtinuit, quorum beneficiorum gratia Rex, qui in Deum omnia referebat, monasterium, quod Villeriam appellauit, prope Syluancum ad secat, assignata largitus, in cuius prouentibus, qui in eo ministrati erant, cenobio. In eadem Adelidis Roberti Regis Francorum mater fecit monasterium S. Frambaldi, in quo posuit duodecim canonicos, referente Choppino lib. 1. tit. 2. §. 17.

In Sylua de Gofor nuncupata monasterium canonicorum, quod fundauit Mathildis Imperatrix, ex Chronica Normandica sub anno 1116.

XIX.

In Suesionensi Episcopatu provincie Remensis prope ciuitatem est Abbatia insignis S. Joannis in Vineis, de cuius fundacione idem Choppinus lib. 2. tit. 2. §. 20. Monasterium, inquit, S. Joannis de Vineis Suesionum condidit Hugo Cæsar Theodorici Dynasta, Regis Philippi primi auxilio, anno 1076. remittente in aula Manasse Remorum scriptoribus, & Gotsfrido Parisiorum iuri professo Gallico, & in additionibus Abbatia S. Joannis de Vineis ex Suissoni fundata à Domino de Castellan in parententiam, lavo Simoniacæ nam sex Ecclesias parochiales, quibus uale visum fuerat, clericis secundum B. Augustini Regulam cedens, vineis, & alia circumquaque eo pro dote cenobij tribuit. Quam verò insigniter in eodem cenobio canonica institutio multis seculis floruerit, illa Cardinalis Jacobi de Vitriaco regularis canonici in lib. Historie Occidentalis cap. 2. 1. verba satis indicant, quibus tum illius, tum aliorum paucorum cenobiorum encomia profecquitur in hunc modum. Conuentus sigillatim canonicorum regularium S. Joannis in Vineis Suesionensis, & S. Obari Cameracensis, & S. Mariæ Blesensis, & S. Nicolai de Oegnes,

et unquam istam aliam, quasi paucis rariis conjuncta videntia in virtute Religiosis, & seruo Chastitati, & decore honestatis permanserunt. Ascendentes deuotute in virtutem, & odore bona vita, & S. conuersationis multos allucientes de mundi naufragio ad congregetionem suam, tanquam ad securum tranquillitatis portum traxerunt.

Sed nec illud omittendum, quod Joannes Philippus Nouariensis lib. 7. cap. 7. testis oculatus refert: Vidi, inquit, Suesionensem ciuitatem in Gallia excommunicationis (reclusis inter alia) subiacuisse diutius, & nouissi sub silentio diuina misericordia cleros ministrare. In vigilia igitur assumptionis B. Mariæ Domini Joannis Prior canonicorum regularium S. Joannis in Vineis extra muros ciuitatem ciuitatis, assumptis secum tribus canonicis de notissimis viris, qui nunc omnes defuncti sunt, in monte proximo ciuitatis, in loco ubi quondam eremiæ cœdeserat, ad celebrandum solemnitatem Virginis gloriose fecerunt. Incitato autem die, cantatis Vesperis, panem, & aquam ut seruo libauerunt. & Completorio dicto, post orationem deuotam, & longas, in mensura super nudum humum profertur enim erat locus, ubi quiescerent paululum prastrauerunt. Nec mora decemque, surgunt ad Matutinum, cantant simpliciter, ac de more, & ubi ante laudum Prior nouam lectionem ex more finit, subito cœceteris mirabilis insonus Angelorum, & Responsorium. Felix namque es, & c. alijsimi vocibus cantauerunt, quo peracto, tantum quatour ex illa multitudine visum, & Gloria singulariter decantauerunt, multitudine semper respondentis. Post repetitionem verò secunda iterato. Felix namque es, iuxta morem Galliarum in laudauerunt, & profecquentibus omnibus & monasterio finit: finito autem Regi oratio factum est silentium Angelorum. Prior autem iussit: Te Deum Laudamus, Matutina cum suis Laudibus profecerunt, quibus dictis quæ singulis, quot laus, quot quæ sustinet recordatione suauissimi modulaminis ab ipse perititididerunt illi quatour Beatissimi viri, non est nota profelicitas in soluis, vel essari. Hæc autor, qui tunc Suesione erat, quo tempore illa acciderunt.

In eodem vero Episcopatu Suesionensi sunt alia tria monasteria canonicorum, primum S. Leodegarij: secundum, S. Medardi: tertium S. Crispini, cuius Miræus meminit de Collegijs canonicorum regularium cap. 54. & supra cap. 10. vbi illud numerat inter monasteria Congregationis Aroasiensis. Horum etiam in libris taxarum Apostolicarum mentio habetur.

Seuerensis Episcopatu provincie Ebreduensis in Prouincia erat canonicorum regularium circa annum 1100. ex libro Provinciali Romano, & ex proemio libri Constitutionum Benedicti XII.

In Sisteriensi Episcopatu vulgo Cisterione provincie Aquisanis monasterium, quod Groshense dicitur, ex libro taxarum.

In loco Soylis nuncupato Prioratus canonicorum regularium, in quo extremum diem clausit

B. Ed.

R. Edmundus Archiepiscopus Cantuariensis, reuerente Martho Parisio in Historia Anglicana sub anno 1140. pag. 730. quem locum dicit à Paganico regionis leuicis distare, in qua dicecisi, militico spectum.

Tarantasiensis Metropolitanam, ex Prouincia Romano, & lib. Constitutionum Benedicti XII. persequi adhuc, qui in ea canonicos regulariter viuentes se vidisse aiunt.

Tarantensis seu Tarmanensis Episcopalis prouincia Auxitanæ, ex eisdem Provinciali Romano, & lib. Constitutionum Benedicti XII. de qua in historia Normandica supra citata sub anno 1036. hæc habet. Mortuus Venerabilis Milo Episcopus Tarantensis illius est Milo eiusdem Ecclesie archidiaconus canonicus regularis, sicut prædecessor eius fuit, & c.

In Tolonensi Episcopatu provincie Arelatis monasterium Infantis Arcerum, ex Innocentio III. epistola ad Massiliensem, & Agatensem Episcopos, quæ habetur lib. 2. fol. 327.

Tolosana Metropolitanas ab antiquissimo tempore seque ad annum 1300. canonicorum regularium fuisse conuenitur, ex cap. in causa de electione cap. Preterea de præbendis, ex Provinciali Romano, & lib. Constitutionum Benedicti XII. de quæplura Ticienens in Dilucidario fol. 12. cum fundat Carolus Magnus, de quo in Chronica Tolosana scribitur, quod circa annum 800. in medio ciuitatis Lateritium posuit monasterium, conditionem ibi sedem Archiepiscopale, & multa corpora Sanctorum in ea condidit. In ciuitate vero Tolosana est vetustissimum monasterium S. Saturnini. Sed & monasterium S. Romanum, in quo S. Dominicus sui Ordinis prima cœteratamenta, Ordinis canonicorum regularium sub B. Augustini regula videntium extitit, & conuenitur eisdem ex bulla Honorij III. per quem eundem Ordinem probauit, quæ in Bullam super elito legi potest.

Trecensis Episcopalis provincie Senonensis canonicos regularis habuit, quantum ex epistola D. Bernardi ad canonicos Trecentes venari licentia ciuitate Trecenti sunt dux Abbatie canonicorum prima S. Lupi, quæ cum esset antea Praepositorum Abbatiam fuit erecta anno Domini 1094. Altera S. Marini in Arcis, cuius primus Abbas nomine Gulielmus anno 1142. obiit. Ita Miræus lib. 2. cap. 60. ex Nicolao Camuzatio in Proemio Antiquitatum Trecentium.

In Trecentensi Episcopatu provincie Turonensis monasterium S. Cruets, ex lib. taxarum.

Turonensem Ecclesiam Metropolitanam sub Philipo I. qui vixit anno 560. fuisse Regularem, in hac verba Concilij secundi Turonensis condita tempore celebrati cap. 20. dum ibi canonicorum Turonensium mentio habetur: tunc enim temporis nomine canonicorum non quibus clericis, sed solum regulariter viuentibus dicebantur,

B. Edmundus Archiepiscopus Cantuariensis, re-
ferente Mattheo Parisio in Historia Anglicana
sub anno 1240. pag. 730. quem locum dicit à Pô-
nitico viginti leucis distare, in qua dicecesi, mi-
litem compertum.

XXI. **T**arantensis Metropolitanus, ex Provincia-
li Romano, & lib. Constitutionum Benedi-
cti XII. supersunt adhuc, qui in ea canonicos regu-
lariter viuentes se vidisse aiunt.

Tarantensis seu Tarmantensis Episcopalis
provincia Auxitana, ex eisdem Provinciali Ro-
mano, & lib. Constitutionum Benedicti XII. de
qua in historia Normandica supra citata sub an-
no 1187. hac habet. *Mortuo Venerabili Milone Epi-
scopo Tarantensi electus est Milo eiusdem Ecclesie Ar-
chiepiscopus canonice regularis, sicut predecessor eius
fuerat.*

In Tolonenſi Episcopatu provincie Arela-
tensis monasterium Insule Arcarum, ex Inno-
centio III. epistola ad Massiliensem, & Agaten-
sem Episcopos, quæ habetur lib. 2. fol. 327.

Tolosana Metropolitanâ ab antiquissimo te-
pore vsque ad annum 1500. canonicorum regu-
larium fuisse coniunctur. ex cap. in causa de cle-
ctione cap. Preterea de prebendis, ex Provincia-
li Romano, & lib. Constitutionum Benedicti
XII. de qua plura Ticinensis in Dilucidario fol.
32. cum fundavit Carolus Magnus, de quo in
Chronica Tolosana scribitur, quod circa annum
890. in medio civitatis Lateranum posuit mona-
sterium, constituens ibi sedem Archiepiscopale,
& multa corpora Sanctorum in ea condidit. In
civitate vero Tolosana est vetustissimum mona-
sterium S. Saturnini, Sed & monasterium S. Ro-
mæ, in quo S. Dominicus sui Ordinis prima ie-
cundamenta, Ordinis canonicorum regula-
riam sub B. Augustini regula viuentium exstitit.
seconiunctur euidenter ex bulla Honorij III.
per quam eundem Ordinem probauit, quæ in
Bullario nuper edito legi potest.

Trecensis Episcopalis provincie Senonensis
canonicos regulares habuit, quantum ex epistola
D. Bernardi ad canonicos Trecenses venari li-
cet. In civitate Trecensi sunt duæ Abbatiæ cano-
nicorum prima S. Lupi, quæ cum esset antea Prae-
positura, in Abbatiam fuit erecta anno Domini
1104. Altera S. Martini in Arcis, cuius primus
Abbas nomine Gulielmus anno 1142. obiit. Ita
Miræa lib. cit. cap. 60. ex Nicolao Camuzatio in
Promptuario Antiquitatum Trecensium.

In Trecensi Episcopatu provincie Turo-
nensis monasterium S. Crucis, ex lib. taxarum.

Turonensem Ecclesiam Metropolitanam sub
Pelagio Lqui vixit anno 560. fuisse Regularem,
inducit verba Concilij secundi Turonensis eo-
dem tempore celebrati cap. 20. dum ibi canoni-
corum Turonensium mentio habetur: tunc e-
rim temporis nomine canonicorum non quibus
clericis, sed soli regulariter viuentes dicebantur,

vt supra non semel fuit notatum. Ceterum cum
absolute regularem faciunt Joannes de Nigra-
ualle in Catalogo, & Joannes Molanus lib. 1. de
Canonicis cap. 12. in fine dicens: *Scribit quod Gre-
gorius Turonensis in fine historia Francorum, Baudi-
num Turonis in fine mensam canonicorum.* In dice-
cesi vero Turonensi numerantur sequentia mona-
stera: primum S. Mariz de Aquasuiua, cui vni-
tus est Prioratus S. Medardi. secundum S. Mariz
de Gastineta. ex lib. taxarum.

XXI. **I**n Valentino Episcopatu provincie Viennê-
sis est Illustris Abbatia S. Rufi vetustissima, &
caput præclarissimæ olim Congregationis, de
cuius fundatione inferius in ipsa Congregatione
S. Rufi verba facimus In eodem est aliud S. Turci
Saone. tertium quoque S. Bernardi apud Va-
lentiam ex lib. taxarum Apostolicarum. Sed duas
etiam alias Ecclesias Conuenticuales dicte Con-
gregationis S. Rufi fuisse apud Valentiam, alterâ
foris S. Felicis alteram intra ciuitatem S. Iacobi,
colligitur ex privilegijs eiusdem Cõgregationis.

In Viennensi Archiepiscopatu tria monaste-
ria Ordinis S. Augustini referuntur in lib. taxarum.
primum S. Antonij sed illud est caput Ordinis
nuper institutum. secundum S. Petri. tertium
S. Andrea extra muros.

Vranensis Episcopalis in Comitatu Venusino,
& provincie Auenionensis, nunc etiam est
Regularis, de ea Provinciale Romanum, & liber
Constitutionum Benedicti XII.

Vticensis Episcopalis provincie Narbonen-
sis regularis. ex libro Constitutionum Benedicti
XII. nam Praepositus Vticensis regularis canoni-
cus literarum Apostolicarum executor est con-
stitutus.

Vngiacensis Abbatia, cuius Abbat scribit In-
nocentius III. lib. 1. suarum epistolarum pag. 105.
& meminit in ea canonicorum, & fratrum dicte
Ecclesie.

In Xantonensi Episcopatu provincie Burde-
galensis monasterium de Sabuncellis, & mona-
stium S. Mariz de Castris, ex libro taxarum,
quibus addendum monasterium de Perato nun-
cupatum, pro quo Innocentius III. Episcopo Xan-
tonensi scribit lib. 1. fol. 9. Item Prioratus dictus
Lampi nouè vnitus monasterio de Corona dice-
cesis Engolismensis eiusdem Ordinis, ex lib. ta-
xarum.

Zanzaronensis Metropolitana, cuius mentio
habetur in dicto libro Constitutionum Benedi-
cti XII. Verum in Provinciali Romano tum ve-
tusto, & manuscripto, tum etiam typis edito, ista
Metropolitana sub hoc nomine non inuenitur.

Praeter Ecclesias, & Conuentus memoratos,
sunt etiam in Gallijs tria capita Congregationu
canonicorum regularium. Primum est monaste-
rium S. Victoris Parisiensis, cuius Congregatio
Augustino Ticinensi referente in Dilucidario
fol. 33. triginta Abbatis, octoginta Prioratus, &

quadraginta Praepositoras, ac etiam multa Collegia canonicarum sub se continebat, quarum maxima pars in Gallijs, quaedam vero in Gallobelgica existunt: licet modò in Congregatione non vivant, vt Miraeus de Collegijs canonicorù regularium cap. 12. scribit. Secundum est monasterium S. Rufi apud Valentiam, quod habebat 12. Prioras, referente Choppino lib. 2. Monastici lit. 1. §. 20. in additionibus. Ticinensis verò eodem lib. fol. 34. scribit, quingentas Abbatis in varijs partibus seu prouincijs ad normã reformationis S. Rufi fuisse institutas, seu reformatas. Tertium est monasteriũ S. Laurentij de Vltio in Delphinatu, quod tempore Capituli Gener. suæ Congregationis anno 1342. celebrati 27. Prioratus conuenticuales cum suis familijs habebat, qui omnes notantur in actis dicti Capituli, & multi ex Prioribus dictorum Prioratũ Capitulo personaliter interfuerunt, licet nonnulli ex illis in finibus Pedemontium in Italia essent constituti.

Suspicio tamen pleraque dictorum monasteriorum vel iniuria Hæreticorum, vel conditione temporum, quæ nihil sub Sole permanens esse finit, vel incuria Prælatorum, vel tandem auaritia laicorũ nunc canonicis desinitas, funditus euersa, quod etiam in Italia videmus, ac in alijs Prouincijs interiri licebit. Verum de Ecclesijs & Monasterijs Galliarum hæc dixisse sit satis.

CAPVT TRIGESIMVM
QVARTVM.

De propagatione Canonici Ordinis in Hybernia, & de S. Patricio eius insula Apostolo, & illius instituto.

Rimura Canonici Ordinis in hac Insula, quæ præcis Scotia, recentioribus Hybernia, vel Irlandia dicitur, fundatorẽ fuisse B. Patricium D. Martini Turonensis Episcopi ex sororis filia nepotem, & secundum Hybernentium Episcopum, à Cælestino I. Romano Pontifice ordinatũ, canonicos regulares (nec immeritò) affirmat, præsertim Lateranenses, qui etiam in album Sanctorum sui Ordinis illum referentes, peculiari Officio per Sedem Apostolicam probato quotannis diem eius natalitium venerant, quam sententiam, quod nonnullis vel in historia min⁹ versatis, vel oculos non sanos habentibus minus probabilis videatur, priusquam ad vteriora gradũ faciamus, non solum probabilem sed etiam verissimam esse, sequentibus rationibus euidentissimè comprobamus. Et primò quidem B. Patricium canonicis instituti non solum propagatorem, verum etiam professore extitisse facile intelligent,

qui ea legerint, quæ de illius aduentu in Gallias, necnon de clericatu, & habitu regulari S. Martini Turonensi accepto Goccellinus in eius vita cap. 22. Probus, & alij auctores scribunt: *Itum fuit ad B. Martinum Turonensi Episcopo aliquante tempore demoratum, qui etiam auunculus maris sue Caspelle fuerat, & quia idem sanctissimus sacerdotum coetus eulua monachus fuit, cognato suo Patricio monachum habitum & eius instituta tradidisse obseruanda, quæ se deuotè suscepit, actibus respondens habitus adtrauit, & in eisdem perseverauit.* Ita enim Goccellinus siue Jocellinus loco proxime citato ad litteram scribit. Quis enim ambigat B. Martinum illud monasticum institutum nepoti Patricio seruati tradidisse, cuius ille professor exiit? At verò S. Martini Turonensis monachatum, siue regulam institutum illud idem extitisse cum eo, quod B. Augustinus ex Italia in Africam inuexerat, & in Ecclesia Hipponensi plantauerat, & quo suo clericos Hipponenses instituerat, quodque cum illis vsque ad obitum eximie obseruauerat, receptis verbis affirmat Cardinalis Baronius tom. 3. Annalium sub anno 328. num. 12. vbi de monasterio instituto clericorum Vercellensium à B. Eusebio ex Orientali Ecclesia in Occidentem extitum differens, illud; miris laudibus extollens subdit: *Quod ipsum præstantissimũ vita genus S. Martini Turonensis transfuecit in Gallias, & Augustinus in Africam, qui admirabili conuersione duplucitum est, omnino perfectissima vite genera clericorũ, & monachorum in vnum pariter conuergentes, tanquam lucidissimũ astrũ, vt olim martyres tempore persecutionis, Christi Ecclesiam exornauerunt.* Ecce tibi, quales B. Martini monachatus fuerit, quem in sui Teronensem Ecclesiam ex Insularibus aduers, quemque ex illo Beatus Patricius accepit, in Ecclesia Hybernentium plantauit, propagauit, & dilatauit, illud inquam, quod B. Eusebius Vercellensis clericis suæ cathedralis inuidit, quod B. Ambrosius episc. 32. ad Vercellens, & serm. 63. in Natali B. Eusebij vocat institutum monasticum clericatu adiunctum, quodq; B. Augustinus in suam cathedralem Hipponensem introduxit, & ex quo clerici per D. Augustinum reformati Canonici siue Regulares fuerunt postea nuncupati.

Posset hæc ratio testimonijs multorum autorũ roborari, qui ipsũ B. Patriciũ in Catalogo Sanctorum canonicorum regularium recentiorũ, et Ioannis de Nigraualle sepe allegato lib. epilogi Chronicarũ 13. cap. 18. Volaterrani lib. 11. Anepologiz, Roberti Riccardini in Regulam D. Augustini circa illa verba: *& nolite cantare, nisi quæ legitum esse cantandum, vt Ioannem Trolam, & Augustinum Ticinensẽ canonicos regulares comitum, ac etiam Goccellinum, quem perperam citat Ioannes Marquez cap. 15. §. 5. dicentem in vita S. Patricij cap. 116. B. Patricium sub D. Augustini regula militasse, vbi nihil tale dicitur, nec in eodem libro.* Verum pro omnibus vnus sufficit Romæ

onus Pontificis Vniuersi Bulla approbationis officiorum Sanctorum Ordinis S. Augustini, quæ recitantur in Congregatione Lateranensi, in qua S. Patricium signant, & nominatim inter sanctos Ordinis canonicorum regularium numerant, illius historiam quæ legitur in eius officio sub diei Martij, similiter probat.

Porro quod ad alteram eiusdem nostræ assertionis partem attinet, ipsũ videlicet B. Patricium canonicis instituti non solum professore extitisse, verum etiam apud Hybernos propagatorem, multiplici argumentatione suadet. Et primò quidem ex vetustissima totius Insule Hybernentium traditione, cuius meminit Vincencianus Speculo Historiali lib. 21. & ex illo S. Antoniano 2. par. tit. 11. cap. 18. in fine, Stanhiurtus quoque, & Mathias Parisius, qui historiam Angliæ sub anno 1133. pag. 116. editionis Lundinensis, vbi illam hæc verbis referens, hæc habet, quæ eisdem ferè verbis alij auctores præfati scribitis: *De Purgatorio S. Patricij nuncupato loquens dicitur quæque Purgatorio, & eius origine, quod fuit in Purgatorio videri historiam Hybernentium. Magnũ Patricium dum in Hybernia verbum Dei prædicaret, & multa in montibus signis ceruicibus, bestiales illi homines hominũ terrore infernalium tormentorum, ut se ab illius amore gauderent a mortuo Rudere renouaret, id ipsi plane sermone effugerant, se non conuertentes ad Christum, nisi oculos a fide prius conuictos, quæ promissis deum B. Patricium pro salute Populi in terris, vbiq; & orationibus postis Dominum precantur propitiũ, qui Dei Filium apprensit, dicitur cum in locum desertum, & ostendit illi speluncam, & obscurum intermicum, & dixit: Quisquis mortuo parentis, & in fide conuersus hanc speluncam ingressus fuerit statim vnus dies ac noctem, ab omnibus in se peccatis peccatis, quibus in tota vita sua Deum offendit, atque tam ingrederens non solum tormenta mortuorum, sed in dilectione Dei conuoluerit perseverauerit, prædicti & gaudia Beatorum. Sic Dominus disponit Beatus Patricius tam pro Domini apparitione, quàm pro spelunca ostensione letum, sperabat nosserum Hybernentium populum si ad fidem Catholice am conuersuram: & in loca illa conuictum orationem conuersus, speluncam, quæ in Cometerio est ante frontem Ecclesie circūdanda, & tantam cum sero apposuit, ne qui eam sine cuius licentia intraret. Canonici Regulares loci illo conuicti, & prius Ecclesia clauem custodiendam conuicti, statuerunt, vt quis conuictus Purgatorium ingrederetur, ab Episcopo licentiam habeat, & cum licentia Episcopi accedat ad Purgatorium, & ab eo instructus Purgatorium intraret. Multi autem in diebus Patricij Purgatorium intrauerunt, qui reuerti cessati sunt, se tormentis grauius perulisse, & gaudia magna ibidem, se memore habita conuicti. Hæc dicitur autor ibidem, & plura alia de visionibus, quas nonnulli dictam speluncam ingressi viderunt, quæ cum ex vetustissimis Hybernentium historis se accepisse fatetur,*

aduentu in Gallia
regulicis S. Marti
illius in eius vita
scribunt. Nam sicut
aliquos tempore
sua matris sue Casp
sua fuerunt Cetero
S. Patricii monach
id est sibi scribenda
derunt habere aucto
Ita enim Goodwin
tunc citato ad hunc
B. Maritum huius
S. Patricii sermone
for existebat. At vti
nachatum, sicut
extitisse cum eo, quod
African inuenerit
antauerat, & quod
tuerat, quodque con
de obseruauerit, no
Analis Barontium
um. 12. ubi de mo
Veterecleniam
a in Occidentem
tris laudibus enu
sistunt. Ita quod
in Gallias & 2. ap
ali conuentione du
vita eius genera dicit
suer conuentione, ubi
suer tempore p
nerunt. Ecce hic au
terit, quem in sua
Insubribus ad
Patricius accep
a plantamit, propo
quod B. Eusebii V
dralis indidit, quod
recleniam, & sicut
instructum monach
oddy. B. Augustini
onem introduit. A
ustium reformata
runt postea mone
onij multorum au
triciu in Catalogo
regularium recen
pe allegato lib. 2. ep
laterrani lib. 22. ad
dini in Regulam d
& voluit eam ex
annem Trullam. A
nicos regulari con
em perperam con
docentem inuenerit
m sub D. Augustini
de diebus nec aucto
vna sufficiat. Rati

mus Pontifex Pius V. in Bulla approbationis ot
siorum Sanctorum Ordinis S. Augustini, qua
recitatur in Congregatione Lateranensi, in qua
S. Patricium signanter, & nominatim inter san
ctos Ordinis canonicorum regularium nume
rat, & illius historiam, qua legitur in eius officio
sub dicit. Martij, similiter probat.
II. Porro quod ad alteram eiusdem nostrae asser
tionis partem attinet, ipsum videlicet B. Pa
tricium canonici instituti non solum professore
excessisse, verum etiam apud Hybernos propaga
torum, multiplex argumentatione suadet. &
primo quidem ex vetustissima totius Insule Hy
bernentium traditione, cuius meminit Vincen
tius in Speculo Historiali lib. 21. & ex illo S. An
toninus 2. par. tit. 11. cap. 18. in fine, Stanhiurtus
quoque, & Matharus Parisius, qui historiam
Anglicanam ante annos 350 scripsit in Stephano
Rege sub anno 313. pag. 116. editionis Lundinē
sis, ubi illam hinc verbis referens, hæc habet,
que totidem ferè verbis alij auctores præfati scri
bit, de Purgatorio S. Patricij nuncupato loquē
tes. De his quoque Purgatorio, & eius origine, quod
sequitur, prædant veteres historia Hybernentis. Magnus
Patricius dum in Hybernia verbum Dei prædicaret, &
& multu in uinculorum signis coruscaret, bestiales il
lus patriæ hominis terrore in infernalium tormentorum,
at paradisi amore gaudentium à mortuis Ruduit reuo
cavit. Id ipsi plana sermone affirmabant, se non conuer
tentes nisi ad Christum, nisi oculata fide prius confite
rent, qua promissit. unde B. Patricius pro salute Pa
pali in uentis, pignis, & orationibus positus Dominum
percutit propius, pini Dei Filium apparet ei, du
cit eum in locum desertum, & ostendit illi speluncam
reconditam, & obscuram intrinsecus, & dixit: Quisquis
reuerter pariter, & in hac consilium hanc speluncam
ingressus fuerit statim unum dei ac uocem, ab omnibus in
ta purgatur peccatis, quibus in tota vita sua Deum
offendit. atque eam ingrediens non solum tormenta ma
litarum, sed in dilectione Dei consilium perseverant
erit, uidebit & gaudia Beatorum. Sic Dominus dispen
te deatus Patricius tam pro Domini apparitione, quam
pro spelunca ostensione lætus, sperabat uisum Hyber
nia populum se ad fidem Catholicam conuersurum: &
in loco illo consilium Orationum construens, spelun
cam, qua in Cauerio est ante frontem Ecclesie cir
cumsedit, & sanam eum seru apposuit, ne qui eam si
ne licentia intraret. Canonicos Regulares loco illo
introduxit, & Priori Ecclesie clauem custodiendam
commissit. Et atque, ut quicunque Purgatorium ingre
di uoluerit, ab Episcopo loco licentiam habeat, & cum
licentia Episcopi accedat ad Priorem, & ab eo instructus
Purgatorium intret. Multi autem in diebus Patricij
Purgatorium introierunt, qui ueneri restati sunt, se
tormenta græua peruisse, & gaudia magna ibidem, &
memorabilia confesse. Hæc dicitur autor ibidem,
& plura alia de uisionibus, quas nonnulli dictam
speluncam ingressi uiderunt, quæ cum ex vetu
stis Hybernentium historiis se accepisse fateatur,

contentiantque prædicti auctores proxime allegati
Vincentius, Antoninus, Stanhiurtus, ac etiam
alij, quos refert idè Antoninus in Summa Theo
logica par. 4. tit. 14. cap. 10. §. 8. ubi de hoc ad lon
gum scribit, sitque apud omnes Hybernentis
hæc de S. Patricij Purgatorio traditio tam certa,
& consilans, quemadmodum à uiris illius Insule
fide dignissimis, ac præsertim à Reuerendiss. Do
minio Ardmachano Archiepiscopo nunc Romæ
commorante accepi, ut de illa nullus sit ambi
gendi locus, sola sufficere possunt ad Canonici
instituti per S. Patricium in Hybernia propagati
veritatem demonstrandam.
Nec enim obstat, quod loco citato Vincen
tius Bellouacensis contra prædictam historiam
opponit, illam à multis non recipi, propter illud
maximè, quod dicat, animas à Purgatorio liber
atas non statim euolare in cælum, sed in para
diso terrestri, tanquam in loco quietis interme
dio tempore, commanere, & postea statuto tem
pore ad patriam peruenire: nam nullus est ex om
nibus, quos de hac re scribentes legere potui, qui
dixerit, illud fuisse Purgatorium animarum cor
pore solutarum, quæ à pœnis purgata non statim
ad cælum euolant. sed inquit, fuisse Purga
torium uiuentium, qui uerè pœnites illud ingre
ssi, & pœnas illas atrocissimas siue per ueram
passionem, siue per imaginariam apprehensio
nem sustinentes, à pœnis omnibus pro peccato
debitis purgabantur, quemadmodum alij infirmi
ti in hac uita degentes pro pœnis illorum peccatis
in Purgatorio debitis, hic uel per icunia,
uel per alia pœnitentiæ opera, uel per Indul
gentiarum applicationem satisfaciunt, qui nisi
noua peccata admiserint, ex hac uita migrantes
ad cælum sine alio Purgatorio statim euolant.
Quæ sententia tam probabilis est, & Catholica,
ut non possit ab aliquo, nisi in hac parte igno
ro, erroris insimulari. Sanè D. Bonauentura in 4.
d. 20. par. 1. quaest. vltima in corpore, et si quæ de
dicto Purgatorio S. Patricij in uniuersum tra
duntur, fabulosa esse suspicetur, ait tamen D. Pa
tricius impetrasse cuidam, quod puniretur in
quodam loco in terra: & ex hoc fabulosè ortum,
quod ibi esset Purgatorium. Vbi uides sanctum
Doctorem non negare, quin potuerit S. Patricius
pro aliquo impetrare, ut in eo loco purga
retur: sed solum rejicere fabulam asserentium,
Purgatorium ibi loci esse, sicut merito rejicienda
estiam qui de S. Patricij Purgatorio loquuntur,
non dicunt, illud fuisse Purgatorium animarum,
in quo illæ in altera uita de lege Dei ordinaria
purgantur, sed Purgatorium speciale uiuen
tium, in quo homines in hac uita degentes, &
uerè pœnites, pro pœnis illorum peccatis in
alia uita debitis, ex speciali Dei concessione satis
faciunt.

Verum

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

III.

V Erum prater hanc rationem, ex communi & constanti totius insulae traditione desumptam, quae certe magnum habet robur, ac vires, alia non minor, sed longe maioris efficacitatis ad iurisdictionem cum ex sanctissimis illis religiosis viris per S. Patricium instituta, quam plures zelo salutis animarum succenti in Scotiam, Angliam, Galliam, & Germaniam ad Christi Euangelium praedicandum proficiscerentur, statim clericorum canonicorum, quos regulares canonicos dicimus, Monasteria, & Collegia fundabantur, ut monasteria in Regionibus Anglorum, & Scotorum ab illis fundata omittamus, in sequentibus de illis opportuniori loco verba facturi, sane de B. Rumoldo Episcopo Dublinensi patria Hybernensi, & Regis Dublinensis filio, qui in Belgio anno 775 Martyr occubuit, Ioannes Molanus in Natalibus sanctorum Belgii sub die 1. Julij, haec scribit: *Beatus Rumoldus apud monasterium apud Malinas, qui locus quantumvis à Nordmannis esset vastatus, tamen celebris antiquitas fuit, ut connumeretur in partibus Caroli, quam de Regno Lotharj in diuisione cum fratre suo Ludouico facta, accepit. Fuit autè ab initio fundatum non manachorum, sed Canonicorum monasterium, quomodo in Chronico Cameracensi ante annos fere sexcentos conscriptum nominatur. Qua autem phrasi canonicorum collegia dici soleant monasteria, in primo libro de canonicis à nobis est explicatum. Haec ille, & plura alia, quae apud illum videri possunt. Eiusdem instituti fuisse monasterium fundatum à S. Killiano genere Hyberno, & Regio sanguine procreato, in Dicecesi Atrebatensi, in loco Albiniaco nuncupato, Chronicon Atrebatensium in hunc modum testatur. *In vico Albiniaco est monasterium Canonicorum, videlicet sancti Killiani, qui Scotus fuisse traditur. Eiusdem instituti monasterium fundatum à S. Bertuino Episcopo Hybernensi in Villa Malonia Leodiensis diocesis, notat Aubertus Miræus Bruxellensis canonicus Antuerpiensis, & S. R. E. Protonotarius, de Collegijs canonicorum regularium cap. 25. Venisse autem S. Killianum ex Scotia in Gallias, cum aliquibus socijs, anno 651. testatur Sigibertus Gemblacensis in Chronico. De S. vero Frigidiano Vlonix Hybernensium Regis filio, quem Romam venientem Pelagius 1. Lucae ciuitatis Hetruscorum Episcopum ordinauit, illum in ea Ciuitate monasterium clericorum canonicorum illico fundasse, & cum illis regulariter vsque ad vitæ exitum sanctissimè vixisse, ipsius monasterij tabularia, quod vsque in hanc diem sub Regulari disciplina canonicorum viget, manifestissimè testantur. Quae eum ita se habeant, quis inficias ibit, istos sanctissimos viros Regularis vitæ institutum, quod in externis regionibus plantabant, in patrio solo, & apud proprios lares antea didicisse? quod eum non ab alio, quam à sancto Patricio, vel ab eius discipulis discere potuerint, certe non video, qua ratione inficiari possit, B. Patricium primum Canoni-**

ci instituti autorem, & propagatorem in illa Provincia existisse, & profecto cum de eodem Beato viro scribat Antoninus in Summa Historiali, loco supra hoc eodem capite citato. illum trecentas & sexaginta quinque Ecclesias in eis ordinasse, totidemque Episcopos in eis ordinasse, & presbyterorum tria milia ab eodem consecrata, quis dubitet, sanctum virum Apostolicum in eisdem Ecclesijs primos clericos tales instituisse voluisse, quales in primitiua Ecclesia à Beatis Apostolis institutos, quales tunc potissimum temporis in Italia, Hispania, Africa, & in Gallijs solitudine sanctissimorum Episcoporum, presertim D. Patris Augustini, floruisse, non solum aliorum traditione didicerat, verum etiam oculata fide probauerat Romæ, & in Gallijs sub Martino Turonensi auunculo, & Germano Antiodorensi Doctore?

Demum, quod omnem dubitationem eliminat, certum est, fuisse in Hybernia monasteria canonicorum regularium antiquissima, etiam ante Venerabilis B. d. tempora, cum illa ta. 4. lib. Historiae Gentis Anglorum cap. 4. monasterij in Hybernia sub Regula & Abbate Canonico existens hinc probatur, & concepti verbis meminerit, dicens: *ad exemplum Venerabilium Patrum sub Regula & Abbate Canonico, in magna continentia & sinceritate proprio labore manuum viuunt. Paris autem certitudinis esse debet, nulli ante illa tempora Canonice institutionem in eam insulam inuexisse, prater vnum Hybernensium Apostolum D. Patricium, & quantum ob illius insulae à fide Catholica deflectionem seu vicijs ob Catholicorum eiusdem insulae tyrannicam & truculentam nimis interfectionem, & consumptionem, non facile fuerit corundem monasteriorum, vel etiam nomina reperire, inueniuntur tamen aliqua de multis, quorum vel apud D. Bernardum, vel in libris taxarum Cameracensium, vel apud alios probatos, & fide dignos auctores mentio distincta habetur, quaeque Canonice instituti apud Hybernenses antiquitatem sufficienter ostendere possunt. Ea vero sunt:*

In Armachana ciuitate, & totius Regni, sine insulae Metropoli S. Patricius monasterium fundauit, in quo postremis vitæ suae temporibus degit, orationis, & contemplationis vacans, neque nisi pro causis grauissimis exibat, vel semel in anno causa Concilij celebrandi, ex Gocellino illius vitæ scriptore cap. 191.

In Dicecesi verò Armachana erat monasterium apud Foueam, Purgatorium S. Patricij nuncupatum, cuius Prior clauem diceci foueae ex ordinatione ipsius S. Patricij tenebat, ex Vincentio, Matthæo Parisio, S. Antonino, Stanhuro supra citatis, & alijs. Et notandum, quod D. Antoninus sicut etiam alij praefati auctores vnanimiter dicunt, illud monasterium fuisse canonicorum regularium, sub Priorè & sub Regula D. Augustini. At

quod D. Antoninus in summa Theologiae 4. tit. 14. cap. 5. dicit fuisse monasterium canonicorum, ut vides, auctores regularis, quod monachi. & canonice regularis, quod monachi, aduertendum, ad intelligentiam dicendum Purgatorium S. Patricij Antonius Magistri in descriptione Hyberniae dicit, in quadam insula certi loci prope lacum Ernum, ad quindocim millaria esse constitutum.

In eadem Dicecesi erat aliud monasterium canonicorum regularium sanctorum Petri & Pauli, cuius taxarum Apostolicarum.

In Episcopatu Arfordensi provincia Castillensis monasterium sanctorum Petri & Pauli, cuius taxarum Apostolicarum.

In loco qui dicitur Chircham, erat Prioratus canonicorum regularium, cuius meminit D. Bernardus in vita S. Malachiae, & Malachias factus Dunelmensis Episcopus, &c. Gulelmo, inquit, non prius in Chirobas Regularium fratrum, vixit verò quatuordecim annis in monasterio in S. Martini, &c.

In Clonensi, sine Clonensi Episcopatu provinciae Armachanae monasterium S. Matiae de Anno ex lib. taxarum.

In Dublinensi Metropolitana monasterium S. Thome martyris, ex eodem lib. taxarum. Item aliud monasterium S. Patricij nuncupatum, quod S. Laurentius Dublinensis Archiepiscopus clericorum antiquis, quia ad secularitatem transierat, introductis iterum canonicis regularibus restituit & Congregationi de Arosia vniuit in Catalogo monasteriorum istius Congregationis, Auberto Miræo de Collegijs canonicorum regularium cap. 10. & ex Surio rom. 6. sub tit. 4. Nouemb. & tabularijs monasterij Arosiaensis.

Diceci Episcopalis provinciae Armachanae, per S. Malachiam fuit facta Regularis teste D. Bernardus in eius vita, & Malachias factus Dunelmensis Episcopus, &c. ibi enim dicit, illum factum Dunelmensem Episcopum confestim curauisse ad sollicitudinem sibi de filijs suis conuenientem regularium clericorum. Nec verum est, quod ait Antoninus Yepes, referente Joanne Marquez de origine fratrum Eremitarum cap. 15. §. 4. illos clericos fuisse monachos Ordinis S. Benedicti, cum S. Malachias nunquam fuit monachus S. Benedicti, sed clericus, vel statim dicimus: neque D. Bernardus nomine regularium clericorum confestim vocare monachos, sed solum canonicos regulares, quos semper consuevit vocare vel clericos regulares, vel fratres regulares, vel fratres Ordinis D. Augustini, quippe quia tempore D. Bernardi nulli praeter canonicos Ordinis D. Augustini existebant, vel dicebantur, vel versati in illis D. Bernardi satis constat, sine alia probatione, quod excludit omnem dubitationem, in antiquis tabularijs monasterij Arosiaensis nota-

ipfe Diuus Antonius in iuniora Theologica
par. 4. tit. 14. cap. 1. §. 9. dicit fuisse monasterium
monachorum. vt videas, autores confundere
nomen monachi, & canonici regularis, quod
maximè aduertendum, ad intelligentiam dicen-
dorum. Purgatorium S. Patricij Antonius Magi-
nus in descriptione Hyberniæ dicit, in quadam
insula certi lacus prope lacum Ernun, ad quin-
decim miliaria esse confitutum.

In eadem Diocesi erat aliud monasterium ca-
nonicorum regularium sanctorum Petri & Pau-
li vocatum, ex lib. taxarum Apostolicarum.

In Episcopatu Arefordensi prouincie Castil-
lensis monasterium sanctorum Petri & Pauli, ex
eodem lib. taxarum Apostolicarum.

In loco qui dicitur Chirchcam, erat Prioratus
canonicorum regularium, cuius meminit D. Ber-
nardus in vita S. Malachie: §. Malachias factus
Dunenſis Episcopus, &c. *Gulielmus, inquit, tunc
fuit in Chirchcam Regularium fratrum, non verò
monachorum, quia monasterium patet in Malto monasterio
Oraini ubi: &c.*

In Clonenſi, siue Cleanenſi Episcopatu prouin-
cie Armachanæ monasterium S. Mariæ de
Anro ex lib. taxarum.

In Dublinſi Metropolitana monasterium
S. Thomæ martyris, ex eodem lib. taxarum. Item
aliud monasterium S. Patricij nuncupatum, quod
S. Laurentius Dublinensis Archiepiscopus cie-
tilericus antiquis, qui ad secularitatem transie-
rant, introductis iterum canonicis regularibus
reformauit, & Congregationi de Aroalia vniuit.
ex Catalogo monasteriorum dictæ Congrega-
tionis, Auberto Mirzo de Collegijs canonicorum
regularium cap. 10. & ex Surio tom. 6. sub
die 14. Nouemb. & tabularijs monasterij Aroa-
liensis.

Dunenſis Episcopalis prouincie Armachanæ,
per S. Malachiam fuit facta Regularis teste D.
Bernardo in eius vita, §. Malachias factus Dun-
enſis Episcopus, &c. ibi enim dicit, illum factum
Dunenſem Episcopum confestim curauisse ad-
ſeſcitare ad solacium sibi de filiis suis conuentum
regularium clericorum. Nec verum est, quod ait
Antonius Yepes, referente Iohanne Marquez de
origine fratrum Eremitarum cap. 15. §. 4. illos
clericos fuisse monachos Ordinis S. Benedicti:
nam S. Malachias nunquam fuit monachus S.
Benedicti, sed clericus, vt statim dicemus: neque
D. Bernardus nomine regularium clericorum
confestim vocare monachos, sed solù canonicos
regulares, quos semper cõſuevit vocare vel cleri-
cos regulares, vel fratres regulares, vel fratres Or-
dini D. Augustini, quippe quia tempore D. Ber-
nardi nulli præter canonicos Ordinis D. Augu-
stini censentur, vel dicebantur, vt versatis in
lib. D. Bernardi satis constat, sine alia probatio-
ne, & quod excludit omnem dubitationem, in
antiquis tabularijs monasterij Aroaliensis nota-

tum reperitur S. Malachiam illac in Hyberniam
recedentem instituta & habitum Canonicorum
Aroaliensium accepta in Hyberniam transfuſi-
ſe, & in Episcopatibus Hyberniensibus à clericis
obseruari præcepisse. Vnde habes clericos Ecele-
ſiarum Hyberniensium, quæ S. Malachia erant
subiectæ, omnes regulares extitisse.

In Laomenſi Episcopatu prouincie Cafel-
lenſis monasterium de Forgio, ex eodem libro
taxarum.

In Lisinorensi, & Waterfordensi vnitæ prouin-
cie Cafellenſis monasterium S. Brogani de
Motalia Item monasterium dictum de Melan-
ſil Item aliud monasterium insulæ S. Melanſidis
ex lib. taxarum.

In Midenſi Episcopatu prouincie Armachanæ
monasterium S. Mariæ de Cauris. Item aliud
S. Mariæ de Truno, ex eodem lib. taxarum. In co-
dem monasterium dictum de Portu Patrum, ali-
as de Portu puro, cuius fit mentio in eodem lib.
taxarum & de isto monasterio tempore persecu-
tionis impijſſimæ Iezabelis, siue Elizabethæ ve-
nerunt ad nostram Congregationem Lateranen-
sem nonnulli inter quos Don Ioannes, qui apud
nos sanctissimè per multos annos fuit conuerſa-
tus.

In Archiepiscopatu Tuamenſi monasterium
S. Mariæ de Conca nuncupatum, ex lib. taxarum
Apostolicarum.

Sancti Iacobi Vartienſe Cœnobium in Hy-
bernia canonicorum regularium Geruaſio Abbati
ex Congregatione Aroaliensium seſe reformandũ
tradidisse, produnt tabularia vetustissima dictæ
Congregationis.

Prope ciuitatem Waterfordensem monaste-
rium S. Catharinæ, ex literis cuiusdam collatio-
nis eiusdem monasterij nuper factæ in Curia Ro-
mana, sub titulo monasterij Ordinis canonicorum
Regularium.

In Oſſarienſi diocesi prope Oppidum Kilche-
ni monasteriũ sub titulo Prioratus de Kels nun-
cupatum, obtinet nunc Comes de Ormon ex
Regia concessione, constat ex chirographo con-
cessionis.

In eodem Oppido Kilcheni monasterium S.
Ioannis, eius bona nunc à Ciuibus sunt occupa-
ta ex Regia concessione, vt ex Regiſtris eiusdem
Ciuitatis habetur.

In Childarienſi Episcopatu Prioratus de Co-
nalmor, ex collatione dicti Prioratus nuper facta
in Curia Romana sub titulo monasterij Ordinis
S. Augustini.

Monasteriũ Benchorienſe à S. Malachia resti-
tutum, cum alijs ab illo extructis, antequam Ar-
chiepiscopus Ardmachan' creatus ad monasteriũ
Clareuallis accessisset, non est dubium fuisse mo-
nasteria canonicorum, non monachorum, quid-
quid nonnulli inficiuntur; id enim aperte colligitur

ex illius vita per S. Bernardum descripta: primò, quia constat ipsum Malachiam, & Inarium eius magistrum, cuius iussu ille monasterium Benchoriense restituit, non monachos, sed clericos fuisse secundò, quia D. Bernardus religiosus illius monasterij nunquam vocauit monachos, sed solum fratres, quo nomine consuevit vocare clericos regulares: tertio, quia in §. Erat tunc temporis &c. aperte dicit, quod antequam Malachias ad D. Bernardum accederet, quod accidit postquam fuit ordinatus Archiepiscopus Armachanus, Hyberneses, licet à diebus antiquis monachorum nomen audiissent, monachos nondum viderant, ergo illa monasteria non erant monachorum: sed clericorum.

CAPVT TRIGESIMVM QVINTVM.

Dubia nonnulla contra ea, quae superiori capite de Canonico D. Patricij instituto dicta fuerunt, proponuntur, & soluntur.

I.

Dueris ea, quae de Canonico D. Patricij instituto superiori capite docuimus, dubium oritur ex antiquis scriptoribus, Beda, Probo, Mumbritio, Mariano Scoto, Gocellino, & alijs, qui ante annos quadringentos de illius vita, & rebus gestis scripserunt: illi enim omnes monachum eum faciunt, & monachorum autorem, non clericum, nec clericorum canonicorum institutorem, vt legentibus eorum libros absq; vlla prorsus hesitatione patebit: prædictis verò autoribus magis credendum est, quam recentioribus, qui illum referunt in Catalogum canonicorum regularium, quibus veterum scriptorum nullus adhibetur.

Respondeo, Bedam, Probam, Gocellinum, & ceteros antiquos vix S. Patricij scriptores omnes monachos fuisse: ac proinde non mirum, quod ad monasticum ordinem dignificandum, quem Regularem, & Regularium institutorem deprehenderant, in Catalogum monachorum retulerint, nomine monachorum iuxta latam significationem vtentes, secundum quam etiam regulares clericos comprehendit. Vel clarius respondendo dicendum est, nomen monachi duobus modis à scribentibus usurpatum, vno modo secundum strictam significationem, & acceptionem, quatenus certum genus personae regularis significat, quæ à clericis canonicis siue regularibus contradistinguitur: Altero modo secundum latam acceptionem, secundum quam omnia genera personarum regularium,

siue quos proprie monachos dicimus, siue canonicos regulares, comprehenditur: hoc enim secundum modo acceptum nomen monachorum in vltimo frequentissimum tum veterum, tum etiam recentiorum autorum venire consuevit. Imò verò si sedulo rem inspiciamus, tam frequens est hic vsus nominis monachorum iuxta hanc secundam acceptionem, vt vix vllum auctorem reperias, qui iuxta illam eodem nomine non utatur. Ecce tibi in subiecta materia: D. Antoninus qui in Summa Historialis dixerat B. Patricium a pud speluncam Purgatorium nuncupatum, constituisse monasterium canonicorum regularium Ordinis S. Augustini, tamen in Summa Theologica 4. par. tit. 14. cap. 10. §. 8. dicit constituisse de Monachos.

Matthaeus quoque Parisius S. Albani monachus in Historia Anglicana in Hærico III. sub anno 1240. pag. 730. editionis Lundinensis, obitum sancti Edmundi Cantuariensis Archiepiscopi narrans inquit: Obijt autem apud S. Myrdum monachorum regularium, & dum adhuc sesset ibi vixit, & desideret monachi, quod ab alijs recedat. ut vultus qui fuit et specialissimus: Domine vt quid vobis est. Vide obsecro quomodo passim, & familiariter auctores hoc nomine monachi regulares canonicos accipiant. Eodem igitur modo dicendum est, nominibus monachi, vel monachorum vsus antiquiores vix B. Patricij scriptores, quatenus loquuntur canonicos regulares, siue clericos regulares vtentes comprehendunt, nec vim ponendam esse in vocabulis, cum rem ipsam tenentur, si verò ne me de meo confingere ad Canonici Ordinis dignitatem amplificandam exultemus, lege in primis Venerabilem Bedam Historiam Anglicanæ lib. 3. cap. 26. de sanctis Episcopis & laicis dotibus ex Hybernia in Angliam profectis, de illorum vitæ continentia, paupertate, doctrina, & monasterijs per illos institutis multa præclara & mirabilia scribentem, quæ in tota fere historia profequitur, quosque semper nomine monachorum appellare consuevit, vbi sic tandem concludit: Tota enim fuit consuetudo Doctorum illius seruandi, non seculo, sed cura cordis excelsio, non ventri. Vnde & in magna et at ueneratione tempore illi religionis habitus, ita vt vix aliquis clericus aliquis, aut monachus adueniret, & gaudeat ab omni tanquam Dei famulus exceperetur, & infra. Nam nequaquam ipse sacerdotibus, aut clericis vicis aduandis, quam prædicandi, baptizandi, infirmos visitandi, & vt inuenter dicant, animas curandi causa fuit, qui in tantum erant ab omni auaritia peite castigati, vt nec terrarum, ac possessiones ad construenda monasteria, nisi à parentibus seculi coacti acciperent, quæ consecrata per omnia aliquando post hæc tempora in Ecclesia Norwæ breuiter seruat a est. Et ad oēs dubitatis nebulas discutiedas, lege deinceps D. Bernardum in vita S. Malachiae, illius reditum ex vrbis Roma in Hybernia

describentem, & ad monasterium Clarcualis directorem, & rogantis, vt ipsam illius socios, quos apud D. Bernardum reliquerat, in discipulis monasticis instrueret, & sic instruci motibus monasticis in Hybernia inuisa in exar telum inferrent: Qui reuertens, inquit, per illa scribit, suum nobis legimus est benedictum, & illa scribit, quod non liceret sibi pro suo desiderio venisse, his inquit, interim pro me oro, vt reuertantur, qui a vobis disant, quod nos postmodum doctores, & in certarunt nobis in semen, & in semine isto benedictum gerens, & illa gerens, quæ à diebus antiquis monachi quidem nomen audierunt, monachum non viderunt, & dicit quæ non à latere suo abijt, qui profertur, & dicitur, non vobis facti sunt. &c. Vide igitur obsecro an viri illi Religiosi per S. Patricium, & illius discipulos in Hybernia instituti monachi clericis canonicis contradistingui extiterint: quod quidem vsque ad tempora S. Malachiae Hyberneses, licet ab antiquo nomen monachorum non auerterent, monachos tamen necdum viderant. Erat ergo monachus B. Patricius, erant monachi religiosi ab eodem viro Apostolico in Ecclesia Hybernesium instituti: sed non tales, quales nonnulli contendunt, à clericis regulariter vtentes distincti. Verum tales erant, qualis Ecclesiam Verceilensis, qualis Hilarius Pictauiensis, Marcellus Turonensis, qualis Athanasius Alexandrinus, & Augustinus Hipponensis, quales tandem erant illorum clerici ab ipsis reformati, & cum illis in eorum Ecclesijs regulariter vtentes, & tota monachorum eum officij ecclesiasticis vngentes, vt D. Ambrosius locis sepe citatis et epist. 82. ad Verceilensibus, & ser. 69. ac nominatim Cardinalis Bellarminus de Scripturis Ecclesiasticis in August. & in censura sermonum ad Eremitas, cum alijs pluribus lib. superiorum relata verissime dixerunt.

Secundum Dubium. Canonici Regulares præsertim Lateranenses affirmant, S. Patricium Romanum adolecentem profectum in Ecclesia Lateranensi canonicorum regularium institutum, sub Gocellino I. Verum hanc illorum solentem apocrypham, & fallam esse duo euidenter conuincunt, & primum quidem, quod S. Patricius adolecens non Romanus, sed in Gallias profectus fuit, & hoc à sancto Martino Turonensi canoniculo, & Germano Antiodorensi tunc sacro theologo innotuit, tum regularibus institutis & sacris literis imbutus, sub quorum disciplina cum spatio trium & viginti annorum mansisset, postea Germano Episcopo, & magistro Ecclesiae, Romanam veniens, à B. Papa Gocellino I. Episcopo Hybernesium fuit consecratus. Ita vt cum vna Gocellino cap. 24. & duobus sequentibus, Probus, & alij, qui vitam huius sancti viri scriptis mandauerunt, non ergo adolecens Romanus in Ecclesia Lateranensi sub Papa Gocel-

deserentem. & ad monasterium Clareuallis di-
 uertentis, & rogantis, ut quosdam illius socios,
 quos apud D. Bernardum reliquebat, in disci-
 plinis monasticis instrueret, & sic instructi mo-
 nachorum instituta antea in Hybernia inuisa in
 eam insulam inferrent. Qui reuertens, inquit, per
 Clareuallensium nobis rogatus est benedictionem, &
 alia scriptura trabens, quod non liceret sibi pro suo desi-
 derio remanere, huius inquit, interim pro me oro, ut re-
 uocatus, qui a vobis discessit, quod nos postmodum do-
 ceant, & in feruere nos in semine, & in semine isto
 herede uentur gentes, & illa gentes, que a diebus anti-
 qua monachi quidem nomen audierunt, monachos non
 uiderunt, & dimissa quatuor a latere suo abijt, qui pro-
 bati, & agni inuenti, monachi facti sunt. &c. Videi-
 tur obsecro an viri illi Religiosi per S. Patricium,
 & illius discipulos in Hybernia instituti mona-
 chi a clericis canonicis contradistincti extiterint:
 quandoquidem usque ad tempora S. Malachie
 Hyberneses, licet ab antiquo nomen monacho-
 rum aduissent, monachos tamen necdum uide-
 rant. Erat ergo monachus B. Patricius, erant
 monachi religiosi ab eodem viro Apostolico in
 Ecclesia Hybernesium instituti: sed non tales,
 quales nonnulli contendunt, à clericis regulari-
 ter inuentibus distincti. Verum tales erant, qualis
 S. Eusebius Vercellensis, qualis Hilarius Pictaui-
 nis, Martinus Toronenis, qualis Athanasius
 Alexandrinus, & Augustinus Hipponensis, qua-
 lis tandem erant illorum clerici ab ipsis refor-
 matis, & cum illis in eorum Ecclesijs regulariter
 uiuantes, & vota monachorum eum officij ele-
 ctibus iungentes, ut D. Ambrosius locis saepe
 citatis ex epist. 82. ad Vercellenses, & ser. 69. ac
 notissime Cardinalis Bellarminus de Scriptori-
 bus Ecclesiasticis in August. & in censura sermo-
 num ad Eremitas, cum alijs pluribus lib. superiori
 citatis uerissime dixerunt.

II. Secundum Dubium. Canonici Regulares præ-
 sertim Lateranenses affirmant, S. Patricium
 Romam adolecentem profectum, in Ecclesia La-
 teranensi canonicorum regularium institutum
 suscepisse sub Coelestino I. Verum hanc illorum
 historiam apocrypham, & falsam esse duo euiden-
 ter conuincunt, & primum quidem, quod S. Pa-
 tricius adolecens non Romam, sed in Gallias
 profectus fuit, ibique à sanctis Martino Turo-
 nensi auunculo, & Germano Antiodorensi tū
 sacri ordinis initiator, tum regularibus insti-
 tutis & sacris literis imbutus, sub quorum disci-
 plina cum spatio trium & viginti annorum man-
 sisset postea Germano Episcopo, & magistro cō-
 sultente, Romam ueniens, à B. Papa Coelestino I.
 Episcopus Hybernesium fuit consecratus. Ita
 in eius uita locellinus cap. 24. & duobus sequen-
 tibus, Probans, & alij, qui vitam huius sancti uiri
 scriptis mandauerunt, non ergo adolecens Romā
 ueniens in Ecclesia Lateranensi sub Papa Ceele-

stino uita regularis institutum suscepit. Secundu
 conuincitur eadem historia ex officijs sacris con-
 gregationis Lateranensis, quæ ab illius canonicis
 quotannis recitari solent, nam in historia S. Gela-
 sij Papæ illi dicunt, B. Gelasium Valerij filium, &
 S. Augustini discipulum, cum nonnullis socijs ex
 Africa pulsum, Neapolim primum, & Romam
 exinde sub Leone I. Pontifice uenisse, & ab eo in
 Ecclesia Lateranensi locatum, canonicum ibi or-
 dinem iuxta D. Patris nostri Augustini regulam,
 & saluberrima instituta inflaurare coepisse. Verū
 Coelestino I. ante Leonis I. Pontificatum octo
 circiter annis iam obierat. non igitur sub Ceele-
 stino I. Sanctus Patricius institutum canonicorū
 regularium D. Augustini suscepit, neque ipsius
 B. Augustini regulam inde accipere potuit, ut in
 Hyberniā portaret.

Respondeo, de tempore aduentus B. Patricij
 ad Urbem Romanam, quemadmodum de illius
 ætate, ac cæteris multis ad illius vitam spectanti-
 bus uarijs esse scribentium opiniones. Nam Mar-
 tianus Scotus, siue Hybernesis in eius uita in-
 quit, illum anno sexto decimo uentitum fuisse,
 & sex annis uixisse in seruitute in Romanis parti-
 bus, & sexaginta annis in Hybernia prædicasse, &
 annis duobus super nonaginta uitam produxisse,
 iuxta cuius sententiam consequens est illum an-
 no ætatis uigesimo secundo redemptum, uel ma-
 numissum, liberum uixisse saltem decem annis in
 partibus Romanis, ibique literarum studijs, & Ec-
 clesiasticis institutis eam operam dedisse, ob quā
 apud Summum Pontificem, & totam Curiam
 Romanam eam sibi famam sanctitatis, & erudi-
 tionis compararet, ut tanto munere, quale illud
 Hybernesium Apostolatus erat, ab omnibus dig-
 nus iudicaretur. Hanc sententiam secutus est au-
 thor Historiæ, quam Canonici regulares Latera-
 nenses quotannis in officijs diuinis recitare so-
 lent, asserentes illum post captiuitatem in Eccle-
 sia Lateranensi tum sacris literis imbutum, tum
 etiam Ecclesiasticis institutis eruditum, & in re-
 gulari disciplina optime institutum: neque enim
 obstat, quod B. Augustini regulam primum Gela-
 sius sub Leone I. ex Africa in ipsam Ecclesiam La-
 teranensem inuexerit, quia ipsa Ecclesia Latera-
 nensis à prima illius institutione, & fundatione
 regularis fuerat, ut supra cap. 11. dictum fuit: Nec
 Gelasius canonicorum institutum in ea primum
 plantauit, sed solum relaxatum introducta B. Au-
 gustini regula, inflaurauit. Nec Lateranenses in
 officio sancti Patricij, in quo illum in Ecclesia
 Lateranensi canonicorum regularium institu-
 tum amplexum affirmant, sub Coelestino I. Re-
 gula B. Augustini uilatenus meminere. Neque
 inde sequitur, illum inter sanctos canonici or-
 dinis immeritò à nobis recenseri, cum ipsi
 Beatum Augustinum eiusdem ordinis reforma-
 torem, non autem primum autorem uerissime
 dicamus, sicut non sequitur, non esse inter san-

atos oram & canonicorum regularium numerandos, Beatos Anianum Marci Euangelizæ discipulum, Athanasium Alexandrinum, Eusebium Verceilensem, Gaudentium Nonariensem, Iacobum Bergomensem Archidiaconum, & martyrem, Hilarium Pictaviensem, Martinum Turonensem sanctissimos Episcopos, & alios innumeros propter hoc, quod sub D. Augustini regula non vixerunt.

Alij vero, ex quibus sunt Gocellinus in vita S. Patricij, & Probus, quorum sententiam probare videtur Cardinalis Baronius tom. 5. sub anno 431. num. 188. & contra affirmant, eundem Patricium sexdecim annorum à Piratis raptum, in Hyberniam deportatum, & Milconi cuidam venditum, sex annos in seruitute durissima & vilissima, porcos scilicet pascendo, transgressisse: postea diuino miraculo à seruitute redemptum, in Britanniam ad patrios lares primum repedasse, inde verò Angelo monente, in Gallias transiretasse, & ad S. Martinum Turonensem Episcopum illius auunculum iussu, ac ab illo clericum ordinatum, quadriennium sub eius institutione transgressisse. Inde à S. Germano Antiodorensi Episcopo sacris literis imbutum: vocatum verò ad Hybernorum conuersionem, non prius illuc se contulisse, quàm Romam ad Cælestinum Papam accessisset, accepturus ab Apostolica Sede ad eius gentis conuersionem Apostolatium. Adhæret ex parte Sigibertus in Chronico sub anno 432. quo tempore scribit, illum à Cælestino I. Scotorum Episcopum ordinatum. Harum autem opinionum vtra verior sit, Deus nouit, nobis hoc sufficiat, siue priorem, siue posteriorem sequamur, euacuari penitus dubium allatum, cum suis rationibus. nam siue in Ecclesia Lateranensi, siue in Gallijs sub S. Martino Turonensi fuerit regulariter institutus, nihil refert, cum huius, & illius Ecclesie idem profusus esset institutum. Neque dicimus, illum ordinis canonicorum regularium D. Augustini professorem extitisse, quod sub eius regula per illum scripta militauerit: quanquam etiam id verum esse potuerit, supposita veritate eorum, quæ supra dicta sunt de instituto B. Augustini ipso adhuc superhite, in Ecclesijs Galliarum propagato: sed quia idem profusus erat institutum, quod in Ecclesia Lateranensi per B. Syluestrum, & in Africana per B. Augustinum, & in Turonensi per B. Martinum fuerat plantatum.

Dices. Si B. Patricius sub S. Augustini regula non militauit, cur ergo asserunt canonici regulares, & alij quidam, illum S. Augustini regulam in Hyberniam detulisse, & monasterium canonicorum regularium ordinis S. Augustini apud locum S. Patricij purgatorium nuncupatum, instituisse? Vnde enim illam accepit? nam quo tempore ille à S. Cælestino Pontifice ordinatus apud Hybernos profectus est, S. Augustini regula ad Romanam urbem necdum fuerat delata.

Respondeo. Si non Romæ, potuisse tamen in Ecclesijs Galliarum, per quas in Hyberniam extendens transijt, & in quibus valde probabile videtur ipsam D. Augustini regulam, sicut etiam alios eius libros iam tunc temporis fuisse divulgatam, illam accipere. Vel dicendum, ipsam S. Patricium eandem regulam Romæ accepisse, non quo primum tempore fuit Scotorum Episcopus ordinatus, sed quando post annos triginta Angelo monente, vt Gocellinus, cap. 166. scribit, iurij ad Sedem Apostolicam repedaunt.

Tertium dubium mouet Ioannes Marquet ordinis Eremitarum in suo libro de Origine Fratrum Eremitarum cap. 15. §. 5. quo in locum concedat S. Patricium S. Augustini regulam in Hyberniam detulisse, eiusque profectorem extitisse, & sub eadem regula innumera religiosa monasteria erexisse, contenti tamen, illum non clericum canonicum, sed eremitam, & Eremitæ ordinis S. Augustini in ea Insula propagatorem extitisse. & licet fundamentum, quibus ad hoc construendum mouetur, satis leuia sint, non tamen ex industria dissimulata videntur, breuissimè adducemus, & resoluemus. Est igitur tertium dubium huiusmodi: B. Patricius baculum, & cucullam deserere consuevit, & baculi quidem meminit B. Bernardus in vita S. Malachie in illis verbis: *Ita verò Nigellus videns, sibi imminere soram, suis sacrosignia quadam eductus, ceterum scilicet transiit, qui fuit Beati Patricij, baculumque ante thronum, gemmâ pretiosissimâ adornatum, quem non nisi baculum Iesu, &c.* Cuculle verò apertè meminit Gocellinus in vita S. Patricij cap. 4. scribens: *Non namque profusum implenda totam vitam consuevit, & spatium occupant, sed solum locum idem, in quaculla S. Patricij detinebatur, nec aliud dimisit.*

Respondeo, neque baculum illum D. Patricij neque cucullam, cuius Gocellinus meminit, cum baculo, & cuculla eremitarum ordinis S. Augustini aliquid commune profusus habuisse. Nam quod ad baculum attinet, ille non erat baculus quem eremite Augustinenses, non ex institutione S. Augustini, vt ipsi aiunt, sed ex Gregorij IX. præcepto in Elemosynarum petitione dicebant, à quo se dispensari sub Alexandro IV. supplicauerunt, & obtinuerunt, vt lib. 1. notamus, sed baculus miraculosus in statuerit virgo Moysis à Iesu Christo Seruatore nostro B. Patricio donatus, cum quo multa mirabilia esse operatus, quique baculus Iesu dicebatur: & post B. Patricij obitum inter sacras, & pretiosissimas Sancti viri reliquias vsq; ad tempora S. Malachie, de quo D. Bernardus loquitur, in Ecclesia Hybernensium seruabatur. Scribit de isto baculo Iesu Gocellinus cap. 24. quem vide. Cuculla verò S. Patricij, quia fuerit, & quam proportionem cum cuculla Eremitarum Augustinensium haberet, idem Gocellinus cap. 185. non aut quarto, vel octavo,

vt Mar.

vt Marquet inquit, qui se Gocellini librum minime viderit prodit, his verbis patenter explicauit: *Super cetera, inquit, indumenta cuculla caudata amittitur, vt ipse habitus forma, & colore Monachatum suum, & candidatum humilitatis, & innocentie representat videretur. vnde & Monachi in Hyberniam sancti Patricij sequendo vestigia, per multa temporum volumina habitus simplicis contenti erant, quem quoniam in vestibus lanae, quibus extrinseca tinctura remota. Hæc S. Patricij erat cuculla, vestis scilicet alba, quam supra cetera indumenta ferre consueverat pro pallio, vel biero, quam pro temporum, & locorum opportunitate deponebat, sicut qui deponunt pallium, vel bierum, vt videm Gocellinus loco à Marquet allegato, non ex cap. 4. sed centesimo videsimo scribit, cum ait: *Quodam tempore nauigante necessaria completæ sanitas Patricius cum suis vero vestibus applicat, & egressus ad aridam formam, quæ in littere reliquis &c.* Quæ quam cocentiam habeant cum cuculla nigra Eremitarum Augustinensium zona coriacea practica, quam publice incedentes nunquàm dimittunt, prædentes diiudicent, sed ad pleniorum huius difficultatis solutionem, aduertendum, ne in serpo notum quæramus, cucullam huiusmodi posse accipi, vno modo stricta quantum significatione pro habitu monachorum proprio, & essentiali, quem illi nunquàm dimittit, quoniam Cæcilius, & Sacri Canonici clericis, siue secularibus siue etiam regularibus interdicit in Concilio Aquilani sub Ludouico Pio celebrato cap. 15. dicit Mandat' 19. q. 3. Alio modo lata accipitur pro speciei velle externa, quæ vicè pallij, vel bierum, & eius loco deserere consuevit, non solum in monachis, verum etiã à clericis, & laicis, hinc solum Christianis, sed etiam paganis. Scimus enim esse, antiquos, quod illud capitis tegumentum, quod bieretum nunc dicimus, in vsum non habuerit, in vestibus superioribus aliquid latere consuevit, quo cum oporteret, ipsum caput tegerent à quo tegumento iusta variam illius formam vti ampliore, vel strictiore ipsæ etiam vestes varium nomen fortiebantur, aut hinc solum, aut cucullarum: cucullion enim, à quo cuculla dicitur, capitis tegumentum propriè illud est, quod etiam collum tegit, & ambit, hinc deducuntur etiam vestes superiores, & externa, huiusmodi tegumentum habentes, lata quadam significatione cucullarum nomine vocentur, vnde etiam fit, vt canonici regulares præsertim Italici vestem anteriorem eù eiusmodi operimento decorant, à quibusdam cucullati, & monachi dicuntur. Nec desinit etiam ex ipsismet canonicis regularijs, præsertim inter Hispanos, qui dicantur cococcos huiusmodi habitum assumunt, vt ad monachatum transiisse, vt videri potest apud Jo. Trullum lib. 1. de ordine canonicorum regularium cap. 11. Quanquam sic asserentes errore manifestissimo hallucinentur, tum quod cù*

vt Marquet inquit, qui se Goecellum librum minime vidisse prodit, his verbis patenter explicauit: *Super cetera, inquit, indumenta cuculla candida emittitur, vt ipse habitus forma, & colore Monacharum sit habitus, & candidatum humilitatis, & innocentie representare videatur. vnde & Monachi in Hybernia sancti Patricij sequendo vestigia, per multa temporum volumina habitu simplici contenti erant, quem ostium monstrabat lana, quabret extrinseca vestitura remora. Hæc S. Patricij erat cuculla, vestis scilicet alba, quam supra cetera indumenta ferre consueuerat pro pallio, vel birro, quam pro temporum, & locorum opportunitate deponebat, sicut qui deponunt pallium, vel birrum, quam pro temporum, & locorum opportunitate deponere solet, sicut qui deponunt pallium, vel birrum, quam pro temporum, & locorum opportunitate deponere solet.*

cappa, quam Itali cappuccio, siue cucullo deferrunt, non nuper fuerit ab illis excogitata, sed sit habitus antiquus canonicorum, vt in Clementina 1. de electione, in verbo Habitibus notatur, tum quod eadem cappa non sit proprie cuculla monastica, quæ clericis interdicitur, sed habitus accidentaliter extrinsecus, non solum monachis, sed etiam clericis, & laicis antiquitus communis. nã quod huiusmodi habitum ferrent clerici, habes ex vita S. Germani Episcopi Antiodorensis, descripta per S. Antonium 2. par. tit. 11. cap. 17. §. 1. vbi dicit: *indumentum eius semper cuculla, & tunica, nec hieme adiectio, nec æstate leuamen est admissum, quod vtrunque tandem in vfu fuit, nisi forte donatum est, donec attritione omnia solueretur.* Quod verò etiã laici siue Christiani, siue pagani cucullis vterentur, habes ex Codice Theodosiano lib. 14. tit. 10. l. 1. vbi hæc leguntur: *Struos sanè omnia, quorum tamen dominos sollicitudine constat militia non teneri, aut birro vti permittimus, aut cucullo.* Sed & Cato de re rustica cap. 2. ait, cucullam, siue cucullionẽ (idem nanque sunt) genus vestis rusticanas, ac vilis fuisse, qua illi ad iniuriam aeris pellendam tegebantur, & hæc causa extitit, in eo iudicio, quod vicius cucullarum apud solos monachos, qui vilioribus, & humilioribus indumentis ex humilitate vtuntur, fuerit retentus, cum tamen olim etiam nonnulli clerici, & sanctissimi Episcopi illas in vfu haberent.

Quartum dubium. B. Patricius Angelo iubente ex Hybernia in Gallias transtulit, vbi S. Germani discipulus fuit, qui non canonicus regularis, sed frater Eremita extitit, vt ex habitu illius à S. Antonino descripto apparet: erat enim illius habitus eremiticus, & ei, quem S. Fulgentius gerebat, omnino similis nimirum cuculla, & tunica cingulo præincta, quod nec etiam dormituros soluebat: postea eodem Angelo monente, ad quosdam Eremitas peruenit, & cum illis octo annis mansit. Hæc omnia ex Probo illius vitæ auctore ita scribente: *Et fugiens vnde peruenit ad Martinum Episcopum Turouensem, & quatuor annis mansit cum eo, & tanto capite ordinatus est ab eo in clericum, & tenuit scilicet, & doctrinam ab eo per alio videri quadriennio apparuit ei Angelus Domini, & dixit illi: Vade ad plebem Dei, id est ad Eremitas, & mansi cum Eremitis octo annis.* Subdit Ioannes Marquet probabile admodum sibi videri illos fuisse Eremitas Insulæ Lirinensis, qui sub D. Augustini regula degebant, vt probabile putat Antonius Yepes.

Respondeo, in hoc dubio multa verè dubia, imò & falsa complicari. Primò quod ad Probi historiam attinet, illa non ab omnibus recipitur, & in aliquibus falsa esse conuincitur apertissimè, vt cum dicit sanctum Patricium non à Cælestino I. neque à S. Germano Antiodorensi, sed ab Amatore ipsius Germani prædecessore, ac ordinatore fuisse Scotorum Episcopum ordinatum. Secundo, quod ait S. Germanum fuisse ere-

... potest...
... in Hyberni...
... vbi dicit...
... in Gallias...
... discipulus...
... non canonicus...
... frater Eremita...
... extitit, vt...
... ex habitu...
... illius à S. Antonino...
... descripto apparet...
... enim illius habitus...
... eremiticus, & ei, quem...
... S. Fulgentius gerebat...
... omnino similis...
... nimirum cuculla, & tunica...
... cingulo præincta, quod nec etiam...
... dormituros soluebat: postea eodem...
... Angelo monente, ad quosdam...
... Eremitas peruenit, & cum illis...
... octo annis mansit. Hæc omnia...
... ex Probo illius vitæ auctore...
... ita scribente: Et fugiens vnde...
... peruenit ad Martinum Episcopum...
... Turouensem, & quatuor annis...
... mansit cum eo, & tanto capite...
... ordinatus est ab eo in clericum, &...
... tenuit scilicet, & doctrinam ab eo...
... per alio videri quadriennio...
... apparuit ei Angelus Domini, & dixit...
... illi: Vade ad plebem Dei, id est ad...
... Eremitas, & mansi cum Eremitis...
... octo annis. Subdit Ioannes Marquet...
... probabile admodum sibi videri illos...
... fuisse Eremitas Insulæ Lirinensis, qui...
... sub D. Augustini regula degebant, vt...
... probabile putat Antonius Yepes.

IV.

mitam Augulinensem, salum est tum in se, tum ad hominem, secundum se, quia S. Germanus splendidissimus ortus natalibus, & in artibus liberalibus apprime eruditus, cum civitatis Antiodorensis praefectura fungeretur, repente à S. Amatore civitatis Episcopo, Dei nutu, & inspiratione apprehensus, clericus, sacerdos, & Episcopus fuit ordinatus, nec ante Episcopatum, nec postea, vitam monasticam, aut eremiticam professus fuit. & hæc ex eodem Antonino loco proxime citato patet. Ad hominem verò, quia idem Marquez cap. 6. §. 4. de B. Augustino verba faciens, contendit Episcopum nulli regulari instituto seipsum posse subijcere, & in eo præcedentia vota religionis penitus extingui. Quare cum cõflet S. Germanum ante Episcopatum eremitam, aut monachum nullatenus fuisse, nec post Episcopatum, siue in Episcopatu vitam monasticam potuit seipsum subijcere. neque verum est, eundem fuisse D. Germani, & B. Fulgentij habitum, cum B. Fulgentius nunquam legatur cucullam induisse, neque D. Germani cuculla habitus monasticus proprius, & essentialis extitit, sed vestis superior externa, qua ille ob humilitatem, quòd vilior esset, pro birro, vel pro pallio utebatur. Tertio falsum, & fabulosum omnino est, eremitas illos, ad quos D. Patricius postea iitit, Infula Lirinenfis incolae fuisse, vel Lirinenfes sub B. Augustini regula militasse, nam quo tempore B. Martinus in viuis agebat, qui S. Patricium ordinavit, Infula Lirinenfis nondum habitabatur, primusque illius loci incolae fuit S. Honoratus, qui cum B. Hilario fugatis serpentibus eum locum tenuit, & monasterium ibi fundavit, non sub regula D. Augustini, sed sub regula à se præscripta, de qua re plura ex instituto lib. 1. sunt notata, ad quem lectores benevolos remitto, qui vero fuerint illi eremitæ, ad quos S. Patricius, Angelo monente, profectus fuit, data opera Ioacelinus cap. 24. hæc verbis aperit: Sedis animo sancti Patricij selem petere sancti Petri, in petra fundali, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ canonice instituti vberius imbui, cupiens auctoritate Apostolica iter, & alius suos roborari. Cum autem quod corde conceperat, evadisset sancto Germano, approbavit sanctum ipsum propositum S. Germani, adiungens ei Christi servum Sergetium presbyterum itineris socium, laboris solatium, sanctæ conversationis rethem idoneum. Profectus verò divino instinctu, seu revelatione Angelica ad quandam in quadam Infula Tyrreni maris degentem secessit, solitaria vita, opinionum optime, magis meriti virum, nomine ac opere iustam. Cumque post sanctam salutaris salutaria verba conferrent, dedit idem vir Dei Patricio baculum, quem se suscepisse asseruit de manu Domini Iesu sibi apparentis, ipsi conferendum. Erant etiam in eadem Infula quidam alij viri ab habitaculo illius solitarij semoti, quorum quidam iuvenes videbantur, alij senes decrepiti, cum quibus cum conferuisset Patricius colloquium, dicitur ab eis, sensissimos esse filios illorum iuuenium, cumque admi-

ranti sanctus Patricius inquisisset eorum tam grande miraculi, respondentem dixerunt ei, nos à patre, Domino miserante, misericordie operibus sumus regiter intenti, ostiumque nostrum patuit omni viatori, per Christi nomine vitæ, siue hospitium petenti, quatenus nostra quendam peregrinum in manu baculum habentem hospitio collegimus, & secundum posse nostrum omnem ei humanitatem exhibuimus. Mente igitur satios nos benedixit, & ait: Ego sum Iesu Christi sum habitus membris ministrasti, quem hac nocte in propria suscepisti persona. Deinde baculum, quem manu gestabat, dedit viro Dei Spirituali Patri nostro, precipiens illi, ut illum servaret, & cuidam peregrino nomine Patricio post multos dies ad se venturo tribueret. Itaque dicens ascendit in caelum, vosque permansimus in eodem statu iuuenilis decoris, & vigor, quatenus sumus, usque in diem hodiernum. Vixit vero nostris, qui tunc erant petrauli, iam vt cerni facti sunt decrepiti. sanctum vero Patricium Deo gratias agens cum viro Dei diebus aliquot mansit, ac eius exemplo magis, ac magis in Deum proficiens, et tandem vale factus cum baculo Iesu propositus, quo proposuit. Hæc ille, ex quibus habes, quam illi Eremitæ essent, an Augustinenses, qui Augustino seniores erant, an in Infula Lirinenfi, quæ per ea tempora à serpentibus tota obdormebatur. Habes etiam, unde S. Patricius baculum illum mirabilem habuerit, qui baculus iste dicebatur, & apud Hybernos in tanta veneratione habebatur.

Quintum dubium Ioacelinus in vita S. Patricij cap. 17. aperte scribit, B. Patricium eremitam in Hybernia infulituisse: Nulla, inquit, eremo, nullum penè terra angulum, aut locum in insulam tenuit, qui per se vel monachus, aut monachus non respiciatur, &c. Quodque magis dubium confirmat, refert Riccardus Stanhiurtus in vita S. Patricij pag. 71. inuentum Chyrographum in monasterio Glallonensi huius, qui sequitur tenoris: In nomine Domini nostri Iesu Christi. Ego Patricius humilis servus culus Dei anno incarnationis eiusdem 432. in Hyberniam à sanctissimo Papa Caletino legatus Dei gratia Hybernicos ad fidem veritatem convertere, & cum eis in fide Catholica solidasse, tandem in Britanniam sum reversus ad Insulam Analonia, & ibi duodecim fratrum eremiticam vitam docentes, & cum iuvenibus similibus, ac quietis, elegi pacis cum illis ab eis, qui in regalibus curijs habitant, sique licet maritum in possessionem me prætulervit.

Respondeo ex verbis Coecellini citatis, qui ille habet non c. 17. sed 174. nihil pro institutione Eremitica concludi. quot enim fuerunt, & ferè nunc etiam canonicorum monasteria in locis solitarijs, & ab hominum conuersione longe remotissimis nihilominus mea sententia hæc est, virum illum Apostolicum more primitivæ Ecclesiæ duos in Hybernia regularium ordinum instituisse, alterum clericorum, alterum monachorum, qui laicorum nascentis Ecclesiæ vitam, & institutum tenerent, & primis quidem regulam

ipiani Apostolicam præferunt à B. Augustino cõsequenda, & in scriptis redactam, servanda debent, secundum verò ipsam Patricium regulam ex Actis Apostolicis, vel sententij sanctorum Patrum, aut etiam ex ipsamet Augustini regula deprecantem præscriptis. Id namque Venerabilis S. Beda in Vita S. Patricij notavit, dicens: Monachorum vitam intererat, regulamque quam tenent, ipsam sancto repletis condidit. Consentit Goecelinus loco proxime citato ex cap. 174. ubi de monachis per S. Patricium in Hybernia constitutis verba faciens subdit: Vixebant enim secundum regulam à S. Patricio illis præfixam, B. Patricium in religiosis Hybernicis institutis, ac ab aliquo impostore cõstitutum facile videbunt qui S. Patricij vitam à supradictis autoribus descriptam legerint. ille enim non in Britannia, vel inter eremitas infula Australi, aliorum Prioratum gerens, sed in Hybernia Archiepiscopus sancto sine decedens in civitate Daneli Deo specialiter disponente, religiose & sollemniter tumulatus est, ubi sanctissima illius pignora in hinc miraculis per multa seculorum concurunt. Et profectus quis ad eò despicit, necitat, virum Apostolicum, ad quem totius Hyberniæ sollicitudo ex dispensatione Sedis Apostolicæ spectabat, vi illius Apostolum, & Ecclesiæ Hyberniæ primatem per Sedem Apostolicam ordinatum, tanti gregis cura posthabita, ad Insulam Analonia inter eremitas confugere voluisse, ad duodecim eremitarum præfecturam gerendam, quod etiam si efficeret in animo ei seculis patens absque specialia Sedis Apostolicæ dispensatione minime licebat. Sed puto, nec meus neciamus fallit, huius chyrographi autorem ei similes esse, qui fingit B. Augustinum suorum clericorum, & civium consuetudinis pertesum, rictica propria Ecclesiæ tempore quadragesimali, & Paschali in eremum ad quosdam suos eremitas de quo supra libro 1. cap. 31. dictum fuit.

Et hæc verò ad alia multa responderi potest, quæ idem Marquez eodem loco ad probandum, B. Patricium suos Eremitas Augulinenfes

ipsum Apolliticam, praefertim a B. Auguftino cō-
 quarantiam, & in fcriptis redactam, feruandā de-
 dicitur fecundis verō ipfium Patricium regulam ex
 Actis Apolliticis, vel fententijs fanctorum Pa-
 trum, aut etiam ex ipfius Auguftini regula de-
 proceptam praefcripiffe. Id namque Venerabilis
 Beda in Vita S. Patricij notauit, dicens: *Monachorum plebs intererat, regulamque quam tene-
 rant, Spiritu fancto repletus condidit.* Conſentit
 Goecellinus loco proxime citato ex cap. 174.
 vbi de monachis per S. Patricium in Hyber-
 nia conſtitutis verba faciens ſubdit: *Viuabant
 enim ſecundum legem à S. Patricio illi praefixam,
 manus contempſit, celeſtium appetita, fancti moriſi-
 ratione carnis, ac abſtinentie voluntatis propria, parces
 & pſſi monachis, merito, atque numero, ita vt ex-
 ceptum utque longinquas regiones illuſtrarent verbo, ac re-
 ligioſi exemplo.* Vbi vides iuxta Goecellini ſenten-
 tiam, B. Patricium in religioſis Hybernenſibus
 inſtituentis, morem primitiuæ Eccleſiæ, & præ-
 fertim à D. Marco in Eccleſia Alexandrina ſer-
 uatum, de quo ſupra cap. 4. ſatis dictum fuit imi-
 tati voluiſſe. Porro autem quod ad Chyrogra-
 phum in Glaſtonenſi monaſterio inuentum ſpe-
 ctat, illud in primis moneandum, apud Stanhiur-
 tam pag. 97. a Marquez allegata minime reperiri,
 ſed nec aliibi, quantum in eodem libro, raptum tam-
 en perſolato, videre conſeſſum fuit. Sed ſiue
 apud illum, ſiue apud alios reperitur, nonniſi
 falſum, apocryphum, & ab aliquo impoſtore cō-
 fictum, facile videbunt. qui S. Patricij vitam à ſu-
 prædictis autoribus deſcriptam legerint. Ille enim
 non in Britania, vel inter eremitas inſulæ Aua-
 loaiæ, illorum Prioratum gerens, ſed in Hyber-
 nia Archiepiſcopus ſancti ſine decedens in ciui-
 tate Danenſi Deo ſpecialiter diſponente, religio-
 ſo & ſolenni ritu tumulatus eſt, vbi ſanctiſſima
 illius pignora inſinitis miraculis per multa ſecula
 conſeruantur. Et profectò quis adeo deſipiat,
 recedat, virum Apolliticum, ad quem totius
 Hyberniæ ſolicitudo ex diſpenſatione Sedis A-
 poſtolicæ ſpectabat, vt illius Apollitum, & Ec-
 cleſiæ Hyberniæ primatem per Sedem Apoſto-
 licam ordinatum, tanti gregis cura poſſhabita, ad
 Inſulam Aualoaiam inter eremitas confugere
 voluiſſe, ad duodecim eremitarum præſecturam
 gerendam? quod etiam ſi efficiere in animo ei
 fuiffet, tamen abſque ſpeciali Sedis Apoſtolicæ di-
 ſpenſatione minime licebat. Sed puto, nec meus
 mecum falſi, huius chyrographi autorem ei
 ſimilem eſſe, qui fingit B. Auguſtinum ſuorum
 clericorum, & ciuium conſuetudinis pertuſum,
 reſiſta propria Eccleſia tempore quadageſimali,
 & Paſchali in eremum ad quoddam ſuos eremi-
 tas ſe recepiſſe, ſermone ꝑ. ad fratres in Eremo.
 de quo ſupra libro 1. cap. 31. dictum fuit.

V Per hac verò ad alia multa reſponderi poteſt,
 quæ idem Marquez eodem loco ad proban-
 dam, B. Patricium ſuos Eremitas Auguſtinienſes

in Hyberniam inueſſiſſe, & propagariſſe, longo diſ-
 curſu inculcat, de duobus monachis ex Scotia
 tempore Caroli Magni in Gallias tranſmigran-
 tibus, & ab eodem receptis, & ad fundandas ſcho-
 las Pariſienſes, & Papienſes ab eodem Carolo de-
 ſtinatis: de inſtituto item SS. Columbae: & Colu-
 bani; & Galli Columbani diſcipuli, in quibus
 multa à veritate aliena commiſcitur, vt quod
 Carolus Magnus ipſos Auguſtinienſes monachos
 maximo gaudio complecteretur, & pari beneuo-
 lentia proſequeretur. quæ ſi de Eremitis Augu-
 ſtinienſibus intelligi velit, commenta eſſe homi-
 nis, ſibi, ac ſuis blandientis, nullus non videt, qui
 in hiſtorijs Conciliorum Aquilgrani, & Mogū-
 tini, ac Turonenſis legerit, tempore Caroli Mag-
 ni, ac etiam longe poſt illum, nullos in Gallijs
 fuiſſe monachos ſub S. Auguſtini, ſed omnes ſub
 D. Benedicte regula inſtitutos. Quare abſolute, &
 ſine hæſitatione dicendū eſt, vel illos monachos
 ex Hybernia in Gallias profectos, regulares ca-
 nonicos fuiſſe, aut certe monachos, non Eremitas
 Auguſtinianos, ſed per D. Patricium ſub re-
 gula ab ipſo eis tradita inſtitutos, quod etiam de
 ſanctis Columba, & Columbano, & alijs multis
 in Angliam, Gallias, Belgium, & Alemania profectis
 valde probabiliter dici poteſt. Vel tandem
 dicendum Congelum, Columbam, & Columba-
 num, & alios ſanctos viros monachos proprii in-
 ſtituti per illos excogitati, & per Epifcopos, in
 quorum Diœceſibus debebant, probati, autores,
 & profefſores extiſſe, neque enim in ea ſumus
 opinione, verius autem errore illorum, qui pu-
 tant, nullos alios fuiſſe in Occidente monachos,
 præter Benedicinos, quid enim prohibeat? eo
 præfertim tempore, quatum in Italia, tum etiam
 in Gallijs, Hiſpanijs, & Hybernia monachi fuiſſe
 memorantur, antequam D. Benedictus naſce-
 retur.

V Nus ſuper eſt Malachias Hyberniæ Archie-
 piſcopus, quem non ſolum Regulæ D. Au-
 guſtini profefſorem, verum etiam eremitici inſti-
 tuti alumnum idem Marquez obtrudere conat-
 ur, quod in eius Vita dicat Bernardus, illum ſub
 Imario in quadam cella vitam eremiticam diu-
 tius egiſſe: ſed in hoc quoque à ſcopo veritatis il-
 lum aberrare plurimum intelligent, qui eiuſdem
 S. Malachias vitam legerint ab eodem D. Bernar-
 do ſcriptam, & à S. Antonino tit. 17. cap. 2. abbre-
 uiatam, ibi namque quis & qualis Imarius ille
 fuerit declaras, ſub cuius diſciplina B. Malachias
 vitam ſolitariam ducbat, ita ſcribit: *Erat autem
 in Ciuitate Ardamacha, in qua nutritus eſt Malachias,
 vir ſanctus, & auſtera admodum vita, qui cellam habes
 intra Eccleſiam, Deo ſeruebat, ieiunijs, & obſecratio-
 nibus vacans die, ac nocte. ad hunc ſe contulit Mala-
 chias, ab eo formam vita accepturus: ſed que ipſe ſoli-
 tarius, ſed in ſtra paucos dies habuit imitatores non pau-
 cos exemplo ſui prouocatos, tandem ordinatus eſt ſacer-
 dos anno ætatis ſue 25. Ecce quis, & qualis ſanctus*

VII

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ille imarius fuerit, ad quem Malachias vite formam accepturus iuit, non Eremita, non in syluis, non in solitudine viuens, sed in ciuitate, ac in cella intra Ecclesiam constituta, quales olim erant, & nunc sunt cella, in quibus clerici canonici apud Ecclesias, & intra Vrbes sub Regula canonice diluſtratione vitam solitariam lectionibus, meditationibus, & orationibus traducunt, ibi sedens B. Malachias solitarius habuit infra paucos dies imitatores non paucos, qui illius exemplo excitati ad Ecclesiam conuolabant, & illud vite genus assumebant, quod & B. Bernardus Clareuallensis in suo ad Religionem ingressu fecisse legitur, quem triginta iuuenes nobiles ad monasterium fuerunt secuti: non autem quod pater Monachorum effectus statim fuerit, vel quod monasterium instruerit, vel monachos tunc regendos sumptis, ut Marquez asserit. Postea vero quam sacerdos anno aetatis suae 25. fuit ordinatus, & Episcopatus vices illi suas commisit, vt munus illi commissum dignè exercere valeret, ad quemdam Episcopum sanctitatis nomine celebrem contendit, ac monasterium Benchoriense reparandum postea assumpsit: nec tamen monachus factus est. Demum ad episcopalis dignitatis gratiam euectus, confestim, inquit, Bernardus more suo curauit ad discipulos ad solatium sibi de filiis suis conuentum regularium clericorum, quae cum scribat Bernardus, qui Malachiam vidit, & dicat, illum de more suo ascuisse sibi ex filiis suis conuentum regularium clericorum, omnem suspitionem eliminat, & in meridiana luce monstrat, illum ante Episcopatum non cum eremitis in solitudine, sed in ciuitate cum clericis regularibus regulariter vixisse. Denique ipse D. Bernardus, qui eius vitam optime perspectam habuit, & scripsit, nunquam illum inter monachos, sed semper in ordine clericorum reposuit, vnde in libro vite ipsius B. Malachiae dixit, raro talem inter clericos inueniri, quem tamen non est dubium inter monachos repositurum, si ille verè monachus fuisset, quam sententiam cum vniuersis Hybernenſium traditio confirmet, quae illum B. Augustini Regulae professorem facit, quod idem Marquez eodem cap. 5. 4. liberè confitetur, perpicuum est, B. Malachiam clericum canonicum, non autem Eremitam Augustinensem extitisse, adeo vt superfluum sit contendere hanc veritatem pluribus illustrare.

CAPVT TRIGESIMVM SEXTVM

De Ecclesijs, & monasterijs Canonicorum Regularium in Regno Scotorum consistentibus.

DE propagatione canonici regularium in Proincia, sive in Regno Scotorum verba facturum, ac legentes oblecturum synonymiam labatur in errores, vni autem conuincitio necessarii monentium exillimauit, duas nimirum prouincias longa maris intercapedine seuinctas nomen Scotiae olim habuisse, quarum altera ea est, quam nunc Scotia dicimus, Borealis nimirum Albionis, sive Britanniae, sive Anglicanae insulae portio, quae ab Australi Duado, ac Solueo fluminibus seccernitur, quam terram Pictorum, sive Albaniam nuncupare veteres scriptores consueuerunt. Altera vero cum Hybernia eadem est, quam nunc Irlandiam dicimus, de qua duobus proximè precedentibus capitibus sermo est habitus, nam Hyberniam Scotiam olim vocatam, testes sunt expressis autoribus, D. Prosperus Aquitanus lib. 2. contra collatorem cap. 41. scribens, Palladium à Papa Celestino Scotorum Episcopum ordinatum, quod ipsum repetit in Chronico in consultu Dionysij, & Florentij, & iterum in consultu Bassi, & Antiochi, Beda tum in Vita S. Patricij, tum in historia Genis Anglorum cap. 1. ad hunc sic dicens: Hybernia longitudine, & latitudine sui Britanniae, & salubritate, ac serenitate aërum, multam Britannia praestat, & post pauca. Hanc autem proprie Scotorum esse. Probus quoque & Marius Scotus, & Coccellinus, qui S. Patricij vitam scribunt, vel de eius Apostolatu ad Hybernos locuti, omnes sine hesitatione ad Scotos illum missum dixerunt. Consentit Sigbertus in Chronico sub anno 432. scribens: Celestinus Papa ad Scotos in Christum credentes Paulinum mittit primum Episcopum, post quem ad eosdem ab eodem Celestino missus est S. Patricius, genere Brito, filius Conuicti, sive S. Martini Turonensis. & postea sub anno 435. S. Patricius Secunduus Hyberniae archiepiscopus auctore suo 122. in Christo quiescit. Ex recentioribus vero Giraldus Cambrensis in descriptione Hyberniae distinctione tertia cap. decimo sexto, ita inquit: Hic quoque notandum videtur, praeter illud Scotiae Monachiam obtinente, sex sive Marti Augusti Vltonia in classe non modica Boreales Britanniae partes occupasse, vnde & gens ab his propagata, & significato vocabulo Scotia vocata vsque in barbarum angulum illum inhabitant. Ad stipulatur Baronius tum in notis ad Martyrologium sub die 17. Martij, tum in Annalibus tomo 5. sub anno 431. num. 188. & tomo 6. sub anno 431. n. 20. vt breuiter consulentes alios omitamus.

Porro alteram Albionis partem septentrionalem non solum à modernis, verum etiam à veteris vetustissimis autoribus vsu frequenti Scotiam nuncupatam, multis testimonijs collatis ostendit eruditissimus Iureconsultus Thomas Dempsterus Scotus, & Baro de Mureſch in appa-

conu... naste... Beda... to, &... tiffin... regno... se pr... fimus... Vene... modu... quing... ber... minor... lito, C... niam, ... lum &... lum m... loque... que b... Beda... Vene... Episc... cae Sc... trion... appel... hoc i... nache... idque... simo... iterus... quod... lum b... regul... sterio... daues... I... ter... pri... quod... Arch... Ponti... Glafq... ranen... Katen... si, & I... dicipi... vique... li Ron... dario:... drea m... alioru... patu s... gulari... appar... pite d... sterus... dum f... niu san... Primu...

capite ad Historiam Scoticam libro 1. capite 3 ad... re non nullam probanda superflue labo... legentes remitto.

Cetero contra sententiam, quod nomen Scotorum ex Britonibus Septentrionalibus ad Hybernos transierit, non è contra ab Hybernis ad Latinos, sive ad Pictos, primosque originarios veros Scotos, non Hybernos, sed Boreales Britannos extitisse, idem Thomas Dempsterus potissime allegans pluribus contendit. Mihi verò non ex illa dicta de nomine Scotiae, & quid eo nomine non temporis passim intelligant scribentes, sicut conuictum huius difficultatis attingit sit, hinc vnae enim nomine Scotiae non amplius Hyberniae vsu loquendi accipimus, sed eam locum Britanniae insulae partem, quae ad Septentrionem vergentem à modernis, tum etiam vetustis autoribus probatis Regnum Scotiae nuncupatur.

Dicitur quoque ad praesens institutum nunc actum, qui in hoc regno canonici ordinis primi fuerit propagator, si vera sunt, quae de Aidano, & Columba, & alijs Episcopis, Doctoribus, & sanctissimis viris ex Hybernia in Septentrionalè Angliam profectis, de Euangelio Pictis praedicanda, & Gente Pictorum ad fidem Catholicam

regio ad Historiam Scoticam libro 1. capite 3 ad quod in re notissima probanda superflua labor...

II. Vi vero illud nomen Scotie primitus obtigerit, an Hybernie an illi Britannie parti, q̄ Scotie nunc dicitur, controversia est nō leuis inter scribentes, de qua Venerabilis Beda loco proxime citato ex historia Gentis Anglorum lib. 1. capite 1. ita scribit: *Est autem Hybernia insula omnino post Britanniam maxima, ad Occidentem quidē Britannia sita, sed fere contra Aquilonem ea breuior etiam meridiam se trans illius fines plurimū protendens usque contra Hispania Septentrionalia, quatinus magis quare interiacente paruenit ad hanc: ergo vsque per orientem nauis velis, vt diximus, petierunt in ea sibi quousq̄ sedes, & habitationem donari. Respondēbant tamen, quia non arduos eos caperet insula, sed possumus, inquit, salubre consilium vobis dare, quid agere vultis. Nos autem insulam aliam esse non procul à nostra centis eorum Solo, quam sepe lucida diebus de longe aspere solimus. hanc adire si vultis, habitabilem vobis fore valeat: si qui restiterint, nobis auxiliarijs venimus, itaque periret Britanniam Pictis, habitare per septentrionalis insula partes ceperunt, nam Australia Hybernia occupauerunt. Cunque vxores Pictis non habentes perierunt à Scotis, ea solum conditione dare conseruauerunt, vt vxores veniret in dubium, magis de famina de quo pro sp̄a, quam de masculina Regem sibi eligere, quod vsque hodie apud Pictos consistit esse seruatione. Præcedente huc tempore Britannia post Britones, & Pictis totam Scotorum nationem in Pictorum parte recepit, quod & Beda de Hybernia progressi, vel ammitti, nisi ferro sibi nec inter eos sedes, quas hactenus habebat, non eueniret. Hæc Beda, cui Giralduus Cambrensis loco proxime citato ad stipulatur, necnō Henricus Huntingdonensis historia Anglicanae lib. 3. pag. mibi 300. eisdem penè verbis.*

Ceterū contrariam sententiam, quod nomen Scotorum ex Britonibus Septentrionalibus ad Hybernos transierit, non ē contra ab Hybernis ad Britones, siue ad Pictos, primosque originarios & veros Scotos, non Hybernos, sed Boreales Britannos exiitisse, idem Thomas Dempsterus potissime allegatus pluribus contendit. Mihi verò cum ex iū dictis de nomine Scotie, & quid eo nomine nunc teporis passim intelligant scribentes, sua consuetudine huius difficultatis attingit sit sine nunc enim nomine Scotie non amplius Hybernia, ex visu loquendi, accipimus, sed eam solum Britannia insula partem, quæ ad Septentrionem vergens tum à modernis, tum etiam vetustis autoribus probatis Regnum Scotie nuncupatur.

III. D. Oportet quod ad præsens institutum nunc attinet, quis in hoc regno canonici ordinis primus fuerit propagator, si vera sunt, quæ de Adamo, & Columba, & alijs Episcopis, Doctores, & sanctissimis viris ex Hybernia in Septentrionalē Angliam profectis, de Evangelio Pictis prædicato, & de Gente Pictorum ad fidem Catholicam

conuerfa, de Ecclesijs in eo Regno institutis, monasterijs erectis, & propagatis idem Venerabilis Beda lib. tertio eiusdem historie cap. tertio, quarto, & sequentibus vsque ad finē scribit: *Post certissimum est, paulò post B. Patricij obitum in regno Scotorum ipsum ordinem Canonicū fuisse propagatum, scilicet circa annum quingentesimum quinqueagesimum quintum, de qua re idē Venerabilis Beda lib. tertio cap. quarto in hunc modum scribit: Siquidē anno Incarnationis Domini quingentesimo quinquagesimo quinto, quo tempore gubernaculum Romani Imperij post Iustinianum Iustinus minor accepit, venit de Hybernia presbyter, & Abbas habitus, & vitæ Monachi insignis, nomine Columba Britanniam, prædicaturus verbū Dei prouincij Septentrionalium Pictorum, hoc est, quæ ad huc, atque horrentibus montibus ingu ab Australibus eorum sunt regionibus segregata, &c. Et multa alia ibidem profectur, quæ breuitati consulens omitto, quod apud ipsū Bedam legi possint, neq; aliquem mouere debet, Venerabilem Bedam ipsū Columbam, & alios Episcopos & Doctores ex Hybernia, quæ ibi vocat Scotiam, in Angliam tum Australē, tum Septentrionalē traicientes, Monachos, non clericos appellare, cum ex superius allegatis tum primo tum hoc secundo libro, satis conuict, sub nomine monachorū ipsos clericos canonicos comprehensos, idque ex ipsomet Beda eodem libro capite vigesimo sexto, & lib. 4. cap. 4. cuius verba semel, & iterum recitauimus, manifestissime teneamus, & quod caput est, cum ipsa monasteria à sancto Columba fundata inter collegia ordinis canonicorū regularium referantur ab Historicis, qui monasteriorum Scoticorum fundationes literis mandauerunt.*

IV. IN Regno Scotie fuit præcipuum, ac inter cetera canonicorum regularium collegia, cum primis illustre, quod S. Andree nuncupabatur, quod primò in Cathedralē erectum Sixtus IV. Archiepiscopali dignitate auxit anno primo sui Pontificatus, subiectis illi suffraganeis Episcopis Glasquenensibus, Dunkeldensibus, Aberdonensibus, Murranensibus, Brechinensibus, Dumblanensibus, Rosensibus, Katensibus, Candidæ castri, Lismorensibus, Sordorensibus, & Insulensibus. Perseuerauit in Ecclesia S. Andree disciplina, & institutio canonicorum regularium vsque ad tempora Alexandri VI. vt ex Prouincijs Romanæ habetur: de qua Ticinensis in dilucidario: *Archiepiscopatus, inquit, vniuersitatis S. Andree in Scotia, cuius Prior præcedit quoscunq; Abbates aliorum ord. in toto illo regno Scotia, & sub illa Episcopatu sunt quinquaginta duo Prioratus canonicorum regularium: Cuius Ticinensis dictum probat in suo apparatu ad Historiam Scoticam libro primo, capite decimo quinto eruditissim⁹ Thomas Dempsterus illius regni Gentilis. *Oltagefimum secundum (scilicet monasterium) Sancti Andree in Fife ordinis sancti Augustini fundauit, inquit, Rex Alexander Primus. Hæc Boet. lib. 17. pag. 341. Huius Prioris so-**

lemus

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

icinis Conitorum regni conuentu omnes Abbates praecedebant, non modo ex veteri prerogatiua, sed & sententia Iacobi Primi Regis, contendente Abbate de Calce, vt est in Chronico lib. 6. cap. 49. notat diligens autor Augustinus de nouis Tincensis in progressu canonicorum regularium pag. 49. vt inde appareat Scotichronicum non fuisse peregrinu ignotum, nam & ille & vniuersitat.

Sed & aliorum multorum collegiorum nostri ordinis inter Scotos olim consistentium idem autor ibi loci meminit, quae totidem verbis ab illo accepta, hic reddenda putamus, omiffis tam collegijs Praemonstratensium, ceteris inter monasteria canonicorum regularium illa etiam numerentur. Sunt autem sequentia:

Monasterium nuncupatum Iedwood in Clydesdale, quod ordini S. Augustini fundauit sanctus Dauid Rex. Historici vocant Iedburgu. Hector Boeth. lib. 12. pag. 264. hoc cum viginti milibus Anglorum Comes Surreax impiissimè Iacobi Quinti tempore expilauit, & deualtauit, nec loci reuerentia rapaces militum manus coeruit. clades illa contigit anno millesimo quingentesimo vigesimo tertio, iohannes Leslaus libro nono, nomen à fluuio syluam interlucet habet. quare melius Iedwood, quam Iedburg: sic enim Scotichronicon habet lib. 10. cap. 40.

V. Monasterium Sancti Crucis vulgò Halyrud-hows in Laudonia propè Regià Edimburgum in Sylua condita, vbi die festo S. Dauid Rex venatus à ceruo percussus, dum cornu comprehenderet Crucis imaginem, non certu cornu vidit, eodemque loco caenobium magnificentissimum crexit, & D. Augustini canonicis concessit, vt narrat illius loci Martyrologiù. Hector Boeth. Descriptione Scotiæ. Annus fundationis millesimus centesimus decimus tertius. Meminit Clemens Tertius apud Rogerum Houedenum diligentem, sed in rebus regum nostrorum mendacem scriptorem par. 2. pag. 369. Primus Abbas S. Aluinus, S. Dauidis Regis confessor. Meminit eiusdem Abbatis noster Tincensis verum non à Rege Dauid, sed à Rege Gulielmo fundatum scribit. Sed auctori Scotico, & de Scotiis agenti maior fides adhibenda.

Monasterium, quod dicitur Campus Kennethi, vulgò Cambus Kinnech propè Stirlingum, ordini D. Aug. idè Rex fundauit. Hector Boeth. ibid. nobile morte, & sepultura Iacobi III. Regis. Leslaus lib. 8.

Monasterium Insulae mislarum in Stratherne ordini S. Aug. fundauit Gilbertus Comes Stratherniz, vt in carta originaria continetur. Boeth. lib. 14.

Monasterium Emonia Insulae ordini S. Augustini fundauit Rex Alexander I. cognomento Ferrus. Hoc historijs asseruandis, ac publicis Regni monumentis reponendis dicatù. Hector Boeth. Scotiæ descriptione.

Monasterium Scotie in Gauurea ordines S. Augustini fundauit Rex Alexander I. & S. Trinitatis & S. Michaeli dicauit, cuius meminit Bulla Pape Clementis III. apud Rogerum Houedenum par. 2. Historiæ pag. 369. Hic lapis fuit fatalis coronidis Scotiæ Regibus, à regni principio veneratione summa habitus, Hector Boeth. lib. 12. pag. 264. lapidi ex Agypto, vt fabulantur, allato hi veritatem lierant.

Ni falsis fatum, Scoti quaeuque locatam Inuenient lapidem, regare tenentur ibidem.

Monasterium Insulae Mahome canonicorum, vt puto, regularium.

Monasterium Orneley in Insulae ordini sancti Augustini fundauit S. Columba. Leslaus. Hic S. Buonis cognomento Baridi corpus, & opera religiosa cura asseruabantur.

Monasterium Insulae S. Mariz in Galweia ordini S. Augustini, Cella S. Crucis multis reliquijs nobilitatur.

Monasterium Insulae S. Colmoci ordini S. Augustini fundauit Mardocheus Comes de Monteth.

Monasterium Maij in Insulae ordini S. Augustini Cella S. Andree S. Adriano Martyri sacrum. Hector Boeth. lib. 10. pag. 206. multorum martyrum à Danis caesorum corporibus facta.

Monasterium Insulae de Læuin ordini S. Augustini, Cella etiam S. Andree S. Philano dicata ad quem creberrimi tota insula concurrit, & peregrinatio posterioribus etiam temporibus, custoditæ Mariz Reginae durissima.

Monasterium Reslennot in Augusta Abbatia, vt puto, ordini S. Augustini Cella de Iedwood, sed de hoc delibero.

Monasterium Monimusk in Mar ordini S. Augustini, fundauit Episcopus sancti Andree.

Monasterium Lochthay in Mar ordini S. Augustini. Cella Sconz.

Monasterium Insulae Lonæ ordini S. Augustini, qui ferunt Rochetum, ait Polychronicon Fundator S. Columba, vt aiunt. quis dotari, non reperio. Hæc omnia habentur ex Thoma Dempstero.

Monasterium insulae S. Columbe in Episcopatu Dunkeldensi ordini S. Augustini, ex libro taxarum Cameræ Apostolicæ.

Monasterium dictum Scowce in Episcopatu Glasqueni Prouinciæ S. Andree ordini S. Augustini ex libro taxarum.

Monasterium dictum de Picienne Prioreta in Archiepiscopatu S. Andree ordini S. Augustini. liber taxarum Apostolicarum. In eodem Archiepiscopatu alia non pauca collegia canonicorum Regularium tempore Innocentij III. Pontificis fuisse, illius literæ ad Episcopum S. Andree datae indicant, quas lib. 1. pag. 280. videre potest.

280. videre potest.

Capitulum

De Ecclesijs, & Monasterijs Ordinis Canonicorū Regularium Anglicanis.

Vice est Iocellinus monachus in Vita sancti Patricij cap. 167. Beatum illum virum secundò Roma in Hyberniam reuertentem in suo regressu per aliquod temporis spatium in Britannia, quæ illius natalis fuit patria, monasteria multa fundasse, & alia à Patricio reuerentibus per eum reparata, monachorumque institutum secundum formam religionis, quam ipse præxerat annuentibus replicuisse. Sed de Veterabilis Bedæ locis proximo capite notat præcipue primis lib. 3. cap. 3. de Episcopis, & alijs sancti Doctoribus ab Offa Rege Anglorum in Scotia sive Hybernia in Angliam alacris discessisse, nec in totum exortitur: idem ergo Offa Rege in Scotia suscepit desiderans totam, cuius ipsi cap. 3. gentem sancti Christiana gratia induci, ut in eorum permaxima in expugnandis barbaris, ut ad maiorem usum Scotorum, inter ipsos, nisi baptisati sacramenta cum ipse qui fuerant, multum confectus erat, petens, vt sibi inuenirentur, cuius doctrina ac ministerio generis Anglorum, Dynastia fieri, & dona discipulis sanctis. Neque aliquando tardum, postmodum properant, vixit namque Pontificem habuit, totum mansuetudinis, ac pietatis, & modestiam ream habentemque 2. Iam Dei, quamuis non sine sanctis sanctum, & infra. Veniente igitur ad hunc locum, hæc locum sedis Episcopalis in insula Iudithensis, vbi ipse peribat, & infra, hanc caput plures per dies de Scotorum regione in Britanniam, atque in illa Anglorum Provincia, quæ vocatur Offa, magna deuotione verum hunc pedem, & credentibus gratiam baptisati, quocumque erant sacerdoti, & ad ipsos ministrare. Cuiusmodi erat ex Ecclesijs per loca, consistebant ad vniuersam partem Dispositi gaudentes, donabantur namque hunc possessiones, & certioria ad instituentia monasteria, quæ multum præceptoribus Scoti per unum Episcopum regularium manu acchi erant maxime, qui ad vniuersam reuerentem, monachus ipse Episcopus Eadardus in toto libro, & sequentibus proficitur. Ex quibus clare liquet, in Occiduis saltem Angliæ Prouincijs Hyberniam aspicientibus, canonicorum institutionem tuam per sanctum Patricium, qui in ea Britannia regione natus fuerat, vt per illius discipulos post eius obitum longè ante D. Augustinum in Angliam aduentum, fuisse plan-

tatum
gatam
C
rum
deleg
Ang
Apost
centu
storie
cano
ipso
nibu
prop
inflit
terni
quæ
non de
aucto
storie
sua
qua
omnia
ordines
Ne
ricis,
Bened
gustini
pro cl
ensis
nienfi
ducti,
rum r
suum f
ipse G
nastic
qui no
Grego
cleric
monac
coloci,
no est
genius
gula res
ginario
D. Greg
iplos elo
ordini,
in Alex
stitor,
piscopi
memoria
vixit Ge
mæ Gre
rationem
tui. & m
S
tant
ensis, a

CAPVT TRIGESIMVM SEPTIMVM.

De Ecclesijs, & Monasterijs Ordinis Canonicoꝝ Regu- larum Anglicanis.

Avor est Iocelinus monachus in Vita sancti Patricij cap. 167. Beatum illum virum secundo Roma in Hyberniam reuertentem in suo regressu per aliquod temporis spatium in Britannia, que illius natalis fuit patria, moratu, monasteria multa fundasse, & alia a Patricio doctrina per eum reparata, monachorum lacis conuentibus secundum formam religionis, quam eis prebuerat annuentibus repleuisse. Sed de Venetabilis Bede locis proximo capite notat, ac in primis lib. 3. cap. 3. de Episcopis, & alijs sacris Doctoribus ab Offidio Rege Anglorum et Scotia sine Hybernia in Angliam afertis disse- rent, hunc in modum exorditur: *Idem ergo Of-*

ualis rex vii Regnum suscepit desiderans totam, cui
prae se caput, gentem sibi Christiana gratia inu-
erit, cuius reuerentia per maxima in expugnanda barba-
ria amplexat, nisi ad maiorem natu Scotorum, inter
quos exultat, esse baptisatum sacramenta cum ijs qui
secum erant, multibus confectus erat, petens, ut sibi
ueneretur, acriter, cuius doctrina ac ministerio gen-
tem regeret Anglorum, Dominica fidei, & dona dis-
tra, & suscipere sacramenta. Neque aliquando tardum,
quod petebat, impetravit, ac cepit namque Pontificem
admirabilem, formam mansuetudinis, ac pietatis, & mode-
ratum virum habentemque zelum Dei, quamuis non
plene secundum sententiam, & iustitiam. Veniente igitur
ad se Episcopo, Rex locum sedis Episcopalis in
Insula Lindisarnensi, ubi ipse parabat, & infra,
decidit capere plures per dies de Scotorum regio-
ne reuerentem in Britanniis, atque in illa Anglorum Pro-
vincia, quibus regnavit Ofualis magna deuotione ver-
bis sibi praeuocare, & credentibus gratiam baptisati,
quosque erant sacerdotalesque adu prae aditi, ministrare.
Castro uero ante ergo Ecclesie per loca, constituebant ad
audendum verbum Dei populi gaudentes, donabantur
manere Regis possessiones, & territoria ad instituenda
monasteria, inuocabantur praeceptoribus Scotia parvulis
Anglorum, tunc cum moribus Rudis, & obseruatione dis-
cipline regulari non manebant maxime, qui ad
praeuocandum reuerent, monachibus ipse Episcopus Enda-
non de Insula, qua vocatur Hildesmarum, &c. Et alia
plura in toto libro, & sequentibus prossequitur.
Ex quibus clare liquet, in Occiduis saltem An-
golorum Prouincijs Hyberniam aspicientibus, can-
onicam institutionem tunc per sanctum Patri-
cium, qui in ea Britanniae regione natus fuerat, tu
per illius discipulos post eius obitum longe ante
D. Augustinum in Angliam aduentum, fuisse plan-

tatam, & multis erectis monasterijs late propa- gatam.

Ceteru de Beato ipso Augustino Angloru Apolo, que Magnis Gregorius ad illarum gentium illuminationem, & conuersionem delegauit, certo certius est, per illum in omnibus Anglorum Ecclesijs, & Prouincijs clericos more Apostolico regulariter uiuentes, quales illi nascentis Ecclesie exiterant, fuisse mandato Apostolico institutos. Extat enim da hac institutione canonicorum regularium in Ecclesijs Angloru ipsius magni Gregorij mandatum in Respon- sionibus ad quaestiones per praedictum Augustinum propositas, quod in hoc sensu, & ad hoc ipsum institutum refert Gratianus in cap. Quia tua fraternitas, duodecima, questione prima: *Qua, in-*
quit, tua fraternitas monasterij reguli eruditio scorsu
non debet fieri a clericis suis in Ecclesia Anglorum, qua
antore Deo, nuper ad fidem perducta est, hanc debet in-
stitueri conuersionem, qua in initio nascens Eccle-
sia fuit Patribus nostris, quibus nullum eorum ex eu,
qua possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illi
omnia communia, si qui uero sunt clerici extra sacros
ordines &c.

Nec audiendi, qui hanc no de regularibus clericis, siue canonicis, sed monachis ordinis Diui Benedicti intelligenda contendunt, quos ab Augustino Monacho in cathedralibus Anglicanis pro clericis institutos aiunt exemplo Cantuariensis Metropolitanæ, Wigornienfis, & Wintonienfis, & aliarum quarundam cathedralium adducti, quas ab illarum institutione no canonicorum regularium, sed monachoru Benedictinensium fuisse putant. Primò quia sic dicentibus tu ipse Gratianus alioqui monachus: & partiu monasticarum acerrimus propugnator aduersatur, qui non de monachis, sed de clericis magnum Gregorium locutum arbitratur. & textus ipse de clericis, non de monachis loquitur, & semel, si de monachis, non de clericis intelligendus, perperâ eo loci, ubi de solis clericis agitur, ab ipso Gratiano est allegatus, tum etiâ Summus Pontifex Eugenius Quartus in Bulla, per qua Canonicos regulares sacrosanctæ Lateranensis Basilicæ uti originarios eiusdè Ecclesie clericos restituit, in qua D. Gregorij sententiam non de monachis, sed de ipsis clericis sic interpretatur: *Huius profecto sacri*
ordinis, & sancti propositi post sanctos Apostolos primu
in alexandria Ecclesia Marcus Petri discipulus fuit in-
stitutor, & conditor, ac gloriosus Doctor Augustinus Ep-
iscopus diuini reguli, & doctrina decoratus, & sancta
memoria Urbani insignis Martyr, & sanctissimus Pon-
tifex Generalis Decreti ordine reformauit, & Beatissi-
mus Gregorius Augustino Angloru Episcopo uelut pi-
etatem sacram in commisso sibi populo praecepit in-
stitui, & in Occidentis finibus ampliant.

Secundo quia decipiuntur manifestè, qui putant, monachos Wintonienfes, aut Wigornienfes, aut etiam Cantuarienfes, aut demum quos-

II.

III.

CAPVT

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

uis alios in dictis Ecclesijs ab initio constitutos, nā habeo testes ex ipsidem monachis, quos proferam & quibus probem, clericos regulares in dictis Ecclesijs, excepta Cantuariensi, vsque ad annum circiter millesimum stetit ac subinde soluta paulatim disciplina canonica, eosdem vel appetit vitz laxiori, vel astu circumuentos quorundā monachorum illarum Ecclesiarum Antistitum loco pulsos, vt monachi subintroducētur. In primis enim id vltreus fatetur Gulielmus Malbesburienfis de Regibus Anglorum libro secundo, capite octauo, pagina mihi quinquagesima sexta, vbi de Ofonalo Odonis Cantuariensis Episcopi nepore, & Wigorniensis primū Episcopo, deinde Eboracensi Archiepiscopo, ex monasterio Fioriacensi assumpto, nec non de illius zelo in monachismo ampliando differens, hæc prodit: Nam easdem terent orbis, vt monachorum regulam iure suo ampliauit, sedem Episcopalem Vngarmentensem clerico non vult, sed arte sancti circumuentū, repleuit monachis regularibus. Expulerat ante regali insigne Ethelwaldus Episcopus clericos de Wyntonis, qui cum data à Rege sibi optone, vt aut regulariter vincerent, aut loco cedent, magis que vitam mollem elegissent, tunc et in sola uertice vagabantur sedibus. & infra eodem capite pagina quinquagesima octaua, narrationem gestorum Regis Edgari prosequutus, subdit ex nomine ipsius Regis: Ego Edgarus totius Albionū Basileus, nec non maritimum, seu in sulauorum Regum circumhabitantium, adeo vt nullus pregenitorum meorum subiectione, largisita Dei gratia suppetente, sublimatus, quid imperij maius potissimum Regi Regum dono darem, tunc memor honoris, solerius sepe tradidit. Piz igitur fauoris deuotionis perungi mea studiositati superna subito insinuauit, quæque in regno meo inflaurare monasteria, qua velut muscivis scindulis, curiosique tabulæ signo tenus visibilibus diruta sit, quod matu est, mutā seruitio Dei sermē vacua, fuerant neglecta idcirco nēpe clericis eieciis, nulli regularis religionis discipline subiectis, plurimis in loco sanctioris serui, scilicet, manachis ex habitis, præfeci pastores, aduina quaque templo riuu reintegranda. Euctus est Edgarus ad Regnū anno humanæ salutis 960. cuius autoritate nonnullis quidem sanctissimis monachis in regimine præcipuarum Ecclesiarum constitutis, antiquis clericis, quod nullum amplius canonicæ discipline vestigium tenerent, ex illorum monasterijs eieciis, monachi subintrocierunt. Consentit per omnia Henricus Huntingdoniensis Archid. libro primo pagina mihi 376. illa de eodem Rege Edgari scribens: Edgari pacifici anno quinto Ethelwaldus venerabilis feliciter Episcopus in Wycestrense suscepit. hic secundo Episcopus sui anno quosdam canonicos in veteri monasterio Wycestrense degentes, & ordinem suum pigri, & negligenter seruantes eiecit, & Monachos imposuit, qua Ecclesia temporibus nostris loco amissa est, quia nimis conuicta erat matri Ecclesia, qua sedes est Episcopi, consensu igitur Episcopi, & Abbatis monasterij extra muros vrbis fundata est. Et ne putet,

hunc Episcopum Ethelwaldum de solo monasterio cathedrali contiguo, non de ipsa cathedrali canonicis eieciis, vt monachos introduceret, lege supra memoratum Gulielmum Malbesburienem libro secundo Gulielmum Anglicanis Wintoniensis Ecclesie, hæc dicentem in Episcopo Ethelwodo: Clerici Episcopus simul, & aliter Ecclesia, que vocatur, quam nouum monasterium vocant, data optone, vt aut vitam mutarent, aut loco cedentes, vtriusque partem eligentes, exturbati sunt, monachi indultis, & infra de monasterio eodem Cathedrali contiguo, de quo proxime dictum est: Ethelwaldus uenit conceperat, & Eduardus filius adhiberetur, & in eo canonicos posuerat, Gombaldus quondam monacho Flandrense iuuenis, qui in magna gloria manus sancte prædicatur, & creditur. Sed Ethelwaldus canonicos expulsus, monachos posuit, de quibus Abbatem Edgardum nomine, de quo supra dictum ad huius monasterij officium inuitandum se habuerat, & in Episcopo huiusmodi, & canonicos ibi in partem miratus supra dictus Rex, ad monachos quosdam Marcam auri publico pondere pensauit, & tunc amba Ecclesia sic vicinis pariter contiguo, vt tunc canonicum alia oblitperent alge. Vnde tam pagina hoc, sum propter cetera infeliciter plurimas spectabat causas, quibus non modica uoluntate existerent, sensus, quapropter nuper canonicum extra muros tractatum sanctius colitur, & liberius ingitur.

Verum ne dū audis, Regem Edgardum canonicis ex antiquis Ecclesijs, de monasterijs pendens, & in eorum locum monachis subrogandis tam impense deditum, existimes illum sui sponte, & non potius monachorum fuisse, & in multis eam prouinciam suscepisse, ad quos tunc lektor, quæ Rogerus Houedenus in suis Annalibus sub anno 963. de eodem Ethelwodo Wintoniensis Episcopo, & ipsius Regis Edgari inter consiliario notauit: anno, inquit, 963. S. Ethelwaldus Venerabilis Abbas à beato Duonano electus, in uento Brichteimo Episcopatum Wyntonensis Ecclesie suscepit, & eodem anno iussu Regis expulsis clericis, in monasterium cum monachis inuicuit. Hinc namque legem, cuius eximie erat Consiliarius, ad hoc nunc prouocauit, vt clericos à monasterijs expelleret, & monachos sanctissimos que in eis colueret. Quos vtriusque tumultus idem clericis ex prædictis antiquis monasterijs pulsati excitant, idem Houedenus in Annalibus parte 1. sub anno 975. imo ipsius Gulielmus Malbesburienfis lib. 1. de Regibus Anglicanis c. 9. & lib. 1. de Episcopis Anglicanis in Lampranco referunt, qui apud illos legi possunt.

Non dissimilem casum tulerunt clerici cathedrales Schireburnenses eodem Gulielmo referente lib. 1. de Episcopis Schireburnensibus in Wintonio, qui in sede Episcopali constitutus, consensum eieciis clericis monachos inuicuit: Nā, inquit,

hunc Episcopum Ethelwaldum de solo monasterio cathedrali contiguo, non de ipsa cathedrali canonicis eieciis, vt monachos introduceret, lege supra memoratum Gulielmum Malbesburienem libro secundo Gulielmum Anglicanis Wintoniensis Ecclesie, hæc dicentem in Episcopo Ethelwodo: Clerici Episcopus simul, & aliter Ecclesia, que vocatur, quam nouum monasterium vocant, data optone, vt aut vitam mutarent, aut loco cedentes, vtriusque partem eligentes, exturbati sunt, monachi indultis, & infra de monasterio eodem Cathedrali contiguo, de quo proxime dictum est: Ethelwaldus uenit conceperat, & Eduardus filius adhiberetur, & in eo canonicos posuerat, Gombaldus quondam monacho Flandrense iuuenis, qui in magna gloria manus sancte prædicatur, & creditur. Sed Ethelwaldus canonicos expulsus, monachos posuit, de quibus Abbatem Edgardum nomine, de quo supra dictum ad huius monasterij officium inuitandum se habuerat, & in Episcopo huiusmodi, & canonicos ibi in partem miratus supra dictus Rex, ad monachos quosdam Marcam auri publico pondere pensauit, & tunc amba Ecclesia sic vicinis pariter contiguo, vt tunc canonicum alia oblitperent alge. Vnde tam pagina hoc, sum propter cetera infeliciter plurimas spectabat causas, quibus non modica uoluntate existerent, sensus, quapropter nuper canonicum extra muros tractatum sanctius colitur, & liberius ingitur.

Verum ne dū audis, Regem Edgardum canonicis ex antiquis Ecclesijs, de monasterijs pendens, & in eorum locum monachis subrogandis tam impense deditum, existimes illum sui sponte, & non potius monachorum fuisse, & in multis eam prouinciam suscepisse, ad quos tunc lektor, quæ Rogerus Houedenus in suis Annalibus sub anno 963. de eodem Ethelwodo Wintoniensis Episcopo, & ipsius Regis Edgari inter consiliario notauit: anno, inquit, 963. S. Ethelwaldus Venerabilis Abbas à beato Duonano electus, in uento Brichteimo Episcopatum Wyntonensis Ecclesie suscepit, & eodem anno iussu Regis expulsis clericis, in monasterium cum monachis inuicuit. Hinc namque legem, cuius eximie erat Consiliarius, ad hoc nunc prouocauit, vt clericos à monasterijs expelleret, & monachos sanctissimos que in eis colueret. Quos vtriusque tumultus idem clericis ex prædictis antiquis monasterijs pulsati excitant, idem Houedenus in Annalibus parte 1. sub anno 975. imo ipsius Gulielmus Malbesburienfis lib. 1. de Regibus Anglicanis c. 9. & lib. 1. de Episcopis Anglicanis in Lampranco referunt, qui apud illos legi possunt.

Non dissimilem casum tulerunt clerici cathedrales Schireburnenses eodem Gulielmo referente lib. 1. de Episcopis Schireburnensibus in Wintonio, qui in sede Episcopali constitutus, consensum eieciis clericis monachos inuicuit: Nā, inquit,

hunc Episcopum Ethelwaldum de solo monasterio cathedrali contiguo, non de ipsa cathedrali canonicis eieciis, vt monachos introduceret, lege supra memoratum Gulielmum Malbesburienem libro secundo Gulielmum Anglicanis Wintoniensis Ecclesie, hæc dicentem in Episcopo Ethelwodo: Clerici Episcopus simul, & aliter Ecclesia, que vocatur, quam nouum monasterium vocant, data optone, vt aut vitam mutarent, aut loco cedentes, vtriusque partem eligentes, exturbati sunt, monachi indultis, & infra de monasterio eodem Cathedrali contiguo, de quo proxime dictum est: Ethelwaldus uenit conceperat, & Eduardus filius adhiberetur, & in eo canonicos posuerat, Gombaldus quondam monacho Flandrense iuuenis, qui in magna gloria manus sancte prædicatur, & creditur. Sed Ethelwaldus canonicos expulsus, monachos posuit, de quibus Abbatem Edgardum nomine, de quo supra dictum ad huius monasterij officium inuitandum se habuerat, & in Episcopo huiusmodi, & canonicos ibi in partem miratus supra dictus Rex, ad monachos quosdam Marcam auri publico pondere pensauit, & tunc amba Ecclesia sic vicinis pariter contiguo, vt tunc canonicum alia oblitperent alge. Vnde tam pagina hoc, sum propter cetera infeliciter plurimas spectabat causas, quibus non modica uoluntate existerent, sensus, quapropter nuper canonicum extra muros tractatum sanctius colitur, & liberius ingitur.

Verum ne dū audis, Regem Edgardum canonicis ex antiquis Ecclesijs, de monasterijs pendens, & in eorum locum monachis subrogandis tam impense deditum, existimes illum sui sponte, & non potius monachorum fuisse, & in multis eam prouinciam suscepisse, ad quos tunc lektor, quæ Rogerus Houedenus in suis Annalibus sub anno 963. de eodem Ethelwodo Wintoniensis Episcopo, & ipsius Regis Edgari inter consiliario notauit: anno, inquit, 963. S. Ethelwaldus Venerabilis Abbas à beato Duonano electus, in uento Brichteimo Episcopatum Wyntonensis Ecclesie suscepit, & eodem anno iussu Regis expulsis clericis, in monasterium cum monachis inuicuit. Hinc namque legem, cuius eximie erat Consiliarius, ad hoc nunc prouocauit, vt clericos à monasterijs expelleret, & monachos sanctissimos que in eis colueret. Quos vtriusque tumultus idem clericis ex prædictis antiquis monasterijs pulsati excitant, idem Houedenus in Annalibus parte 1. sub anno 975. imo ipsius Gulielmus Malbesburienfis lib. 1. de Regibus Anglicanis c. 9. & lib. 1. de Episcopis Anglicanis in Lampranco referunt, qui apud illos legi possunt.

Non dissimilem casum tulerunt clerici cathedrales Schireburnenses eodem Gulielmo referente lib. 1. de Episcopis Schireburnensibus in Wintonio, qui in sede Episcopali constitutus, consensum eieciis clericis monachos inuicuit: Nā, inquit,

latoa contempnorum episcoporum jactantate dor-
mitare videtur. Sed & clerici Rotenses eodẽ mo-
do licet ex diffimili causa, è cathedrali eieci, &
eorum loco monachi subrogati, sub Lamphran-
co Cantuariensi Archiepiscopo memorantur ab
eodem Gulielmo lib. i. de Archiepiscopis Can-
tuariensibus in Lamphranco.
¶ In eplamẽ vides, ante annum 960. in omni-
bus cathedralibus Anglicanis, ac in eis præ-
sertim, quas Monachi postea tenuerunt, non
monachos D. Benedicti, sed clericos regulariter
iuxta morem nascentis Ecclesiæ viuentes, per D.
Augustinum Anglorum Episcopum fuisse con-
stitutos, et perperam, & contra veritatem histo-
rie scripsit Odericus Vitalis monachus Viti-
ceus lib. 4. suæ Historiæ Ecclesiasticæ sub anno
1072. pag. mlii. 5. 6. Augustinum, & Laurentium,
quos primos prædicatores Anglorum, quod mo-
nachi dicunt, in Episcopis suis monachos vice ca-
nonicorum, quod vix in alijs terris inuenitur, pie
constituisse. contrarium enim verissimum est, ni-
mirum clericos regulariter viuentes per prædi-
ctos viros Apostolicos ordinatione Apostolica, in
Ecclesiis Anglicanis primum fuisse institutos:
quos vero cedentibus, vel deficientibus, eut etiam
in multis, & artibus cunctis, subintroisse mona-
chos, vnam ex cispo Cantuariensem in Metropoli-
tana in qua post sancti Augustini decemum
Laurantium illius successores, Bonifacio Romano
solite permittente, & speciali rescripto ad instã-
tum Ethelberti Anglorum Regis concedente,
monachos posuisse, idem Gulielmus Malbesbu-
riensis de Episcopis Anglicanis lib. 1. pag. 208. scri-
bit, quoniam de hoc non satis adhuc constat, cũ
non desim, eodem autore ibi loci paulo superius,
in eadem pagina 201. referentis, qui affirmat, El-
fricum secundum à Dunstano Archiepiscopum
monachos in eadem Ecclesia, pulsatis clericis, po-
suisse, quæ res hanc veritatem non solum non in-
firmat, sed potius euidentissime confirmat, si ad-
uertamus, specialem dispensationẽ, & concessio-
nem arguere, generalem iuris dispositionem con-
trarium iubere. Præter quod illud etiã non omi-
tendum, licet Laurentius, siue alius quispiam in
Ecclesia Cantuariensi conuentum monachorum
statuerit, non tamen eieciros clericos, sed quod
etiam in alijs Ecclesijs præcipuis factum didici-
mus, & superius monuimus, vna cum con-
uenta monachorum fuisse collegium canoni-
corum. quod ne monstrum ex frigido ce-
rebro confectum in similes, lege in primis ordina-
tionem Archiepiscopi Dunstani ab eodem auto-
re eodẽ libro, pagina ducentesima prima, relatã,
necnon quæ de beati Thomæ Cantuariensis Ar-
chidiscipulo, de illius martyrio, de clericis fores
templi claudere conantibus, & qui eidem marty-
rio aderant, ab omnibus Historiis passim tradu-
ntur, & ad omnem dubitationem excludendam,
vide literas Alexandri III. Romani Pontificis Ar-

chiepiscopo Cantuariensi directas pro quodam
canonico in eadem Ecclesia instituendo, seu pro
præbenda eidem iam instituto assignanda, quæ
referuntur in Decretali Gregoriana cap. Relatũ.
de Præbendis, in hunc modum: *Relatũ est, infra.*
Quoniam igitur dignum est, vt postquam magister l. in
Ecclesia tua canonicus est institutus, & à te habuit in
promissis de conferenda sibi prima præbenda, cum in
Ecclesia ipsa vacaret, vt debeat præbenda integritate
gaudere, mandamus, quatenus si idem l. in Ecclesia tua
est canonicus institutus, & in choro, & capitulo, & in sa-
lly, quorũ usus est communis, potestatem sicut cano-
niciu habet, et præbendam, si quæ nunc vacat, vel cum
ibi primò vacauerit, secundum promissionem tuam con-
cedas liberaliter, & assignes: quia non est congruum, vt
præbenda careat, qui in canonicum natus est recep-
tus. Hæc Alexander Papa, quæ de monachis veri-
ficari omnino nequeunt, qui nec canonicis erant,
nec tales in literis Apostolicis vnquam dicti sunt,
nec præbendas habebant quippe qui communi-
ter sine proprio, ex solemnĩ professione, viuere
debent, nec ab Episcopo instituebantur, nec
ad Archiepiscopum collatio beneficiorum spe-
ctabat.
¶ In hoc igitur Regno Anglorum omnes Eccle-
sias cathedrales saltem ante annum nongentesi-
mum sexagesimum fuerunt canonicorum regula-
rium, vt ex supra allegatis patet paulatim verò
dissoluta disciplina regulari, quædam illarum ad
statum omnino secularem transierunt: quædam
verò per monachos ordinis Diui Benedicti, curã
tibus nonnullis sanctissimis Episcopis ex eodem
ordine assumptis, fuerunt reformata, qui in eis-
dem per multa annorum curricula perseverauerunt,
vt etiam ex Pontificali Romano colligi potest.
De Metropolitana Eboracensi legitur in Vi-
ta sancti Guibertii, quod per Egbertum Eboracensem
Archiepiscopum in Ecclesia Metropolitana S. Petri in
canonicum ordinatus, in conuentu illo tam strictè
per biennium regularibus disciplinis se mancipauit,
quod omnibus fratribus perfectè, & regulariter
viuentibus forma, & exemplar factus fuit, & postea
in Abbatem electus. extant literæ Alexandri III. ad
Archiepiscopum Eboracensem, cui mandat, vt in suo
monasterio regularem habitũ deferant, quæ referuntur
in Breuiario Extrauagantium Præpositi Papæ.
De Ecclesijs Wigorniensis, Wintoniensi, Schireburnensi,
& Rossensi habes ex supra dictis. De Lindisfarnensi
vide Venerabilem Bedam libro tertio capite quarto
Historiæ Anglorum. & Gulielmum libro tertio
de Episcopis Anglicanis Lindisfarnensibus, præsertim
pag. ducentesima septuagesima sexta. De Episcopis
Candidæ castæ eundem in eodem lib. De Dorcestrensi,
& Lincolnensi vide Mattheum Parisum sub anno
1241. vbi de sedis translatione, & secularizatione
pluribus edisserit, & Gulielmum Malbesburiensem
lib. 4. de Episcopis Dorcestrensi-

VI.

lib. II.

Kk bus

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

bis. De Conuentrenti, in qua cum monachis erat canonicis, vide eundem Matthæum Parisium sub anno 1239. plura scribentem.

Sed præter Ecclesias cathedrales fuisse ante annum 960. per omnes prouincias Anglorum monasteria canonicorum, quæ pulsis clericis sub Rege Edgardo data fuerunt monachis, Rogerus Hovedenus 1. par. Historiæ pag. 426. his verbis attestatur. Anno 969. Rex Anglorum pacificus Edgarus sancto Dunstano Dorbenensis, & B. Osualdo Vuigornien. sis, & S. Ethelualdo Vintoniensis Ecclesiæ Episcopis præcepit, vt expulsi clericis in maioribus monasteriis per Merciam constructis, monachos collocaret. vnde S. Osualdus sui vari compos effectus clericos Vuigorniensis Ecclesiæ monachalem habitum suscipere recusantes de monasterio expulsi, &c. Quorum autem nomina, vel fundationes siue ante prædictum Edgarum, siue postea factæ ad meam notitiam deueniunt, notatis autoribus, ex quibus fideliter sunt collecta subijcio. Ea verò sunt:

Primum monasteriū S. Gregorij apud Cantuariam de isto Gulielmo in Lanfranco. Extra Cantuariam urbem in Aquilonari parte Lapideæ domos omnibus egeus, in Occidentali parte regia valerudine fluentibus lignæ locant. Canonici etiam apud S. Gregorij regularibus instituti, qui in q̄s diuina faceret officia, diuisis pro varietate sexuum habitacionibus, sumptibusq̄ prouisi. Priori sancti Gregorij scribit Innocentius III. lib. 1. pag. 17.

Secundum in ciuitate Wintoniensis prope cathedralem ab Eduardo Regi Elfredi filio canonicis fundatum, sed pulsus clericis ab Ethelualdo Episcopo monachis collatum. de quo supra. Guliel. lib. 2. de Episcopis Wintoniensibus in Ethelualdo.

Tertium S. Etheldræ in Insula, siue in Episcopatu Eliensi, primum monialium, postea clericorum, deinde pulsus clericis monachorum. Idem Gulielm. in Episcopis Eliensibus lib. 4.

Quartum Oxenfordensē prius sanctimonialium à sanctissima virgine Fridelinda Regia stirpe genita fundatum, postea tempore Engelredi igne consumptum, sed mox Regis penitentia purgatum restitutum, & possessionibus auctum, & clericis datum, qui tempore succedente cum liberius uiuerent, tandem locus à Rogero Salisburiensi Episcopo Guimundo excellentis literaturæ, & non aspernandæ Religionis canonico datus, qui non inoperosè commissio infudans muneris, multos ibi canonicos regulariter victuros exhibuit. Guliel. lib. 4. de Episcopis Dorcestrensisibus, & Lincolnensibus.

Quintum S. Petri Excestrense, de quo idē Gulielm. lib. 2. de Episcopis Cridiensibus in Lefrico. Hic Lefricus electus sanctimonialibus à monasterio sancti Petri, Episcopatu & canonicis statuit, qui contra morem Anglorum ad formam Latharingorum vno triclinio commederent, vno cubiculo accubarent. transmissa est huiusmodi regula ad posteros, quamuis pro luxu temporis nonnulla iam ex parte deciderint. habetq̄ clericis Oecovo-

mum ab Episcopo constitutum, qui cu auctum necessitate videtur, annuatim amicus commoda suggerat. Hi vt vides, cathedrales erant. Porro quod ait Gulielmum, eam viuendi formam contra formam & morem Anglorum introducēt, non de prima viuendi forma à S. Augulino præscripta intelligas, sed de relaxata.

Sextum monasterium Christi ciuitatis Londinensis. De hoc Matth. Parisius sub anno 1109. pag. 84. editionis Londinensis. Normannus Præfatus dicit Ecclesiā Christi Londinensē sub Ordine, sancti Augulini canonicos collocant. Additibi dem obijisse Mauritium Episcopum Londinensem, qui Ecclesiam sancti Pauli fundauit.

Septimum sanctæ Crucis Valatinæ vulgo de Valtā in Episcopatu Londinensi, antea Collegiū secularium clericorum. Sed cum Henricus Sextus Rex deince sancti Thomæ Cantuariensis diffinitione in expiationem proprii sanguinis, & sancti Martini bonum de fundando monasterio in honorem ipsius Martini iugitasset, ac etiam votum fecisset, parere videri proprii sumptibus, exactis clericis secularibus, in eo Canonici regulares statuit, ratis sancti Martini per gratiam sancti, si illius habitū honestasset. Polidorus Virgilius Historiæ Anglicanæ lib. 13. sub an. 1178. Matthæus Parisius sub anno. 1177. pag. 176. qui dicit, amorem Summi Pontificis eicētos seculares clericos, & regulares introductos in Vigilia Pentecostes Regi procurante Henrico, & præfate, & eodem anno Redulphum Cicesterensem canonium de eadem Londinensē Episcopi curam Ecclesiæ prædicte suscepisse, ipsi tanquam Diocesano de canonici subiectione seruanda verbis se obligasse, & in tribus cum eo introductis Priorem ab eodē Episcopo designatum, & in sua sede solemniter collocatum. Dedicata est Ecclesiā anno 1122. Regio priuilegio munita 1252. quæ omnia apud eundem Mathæum Parisiensem sub annis eisdem videbitis. & aucta priuilegio per Innocentium III. apud habes lib. 1. suarum epistoliarum multis in locis.

Octauum S. Mariæ de Maritonia à ciuitate Londinensi septimo ferè miliario distans, de cuius fundatione Polidorus Virgilius lib. 6. sub anno 1227. Monasteriū de Maritonia, quod distat à Londino septem miliaribus, fundatum à Gilberto penitente Normanno, qui cum Gulielmo primo in Angliam transierat. Traiecit autē Gulielmus primus in Angliam anno circiter 1066. vt ex factis Regum Anglorum habes. Claruit hoc Ctenobium educatione S. Thomæ Cantuariensis Episcopi, & Martini sub Roberto Priore, Gerualdus Dorobennensis autor Quædrioliqui lib. 1. c. 4. Raphaeli Quæscend. pag. 407.

Nonum Abbatia S. Mariæ apud Legecestriam meminit illius Matthæus Parisius sub anno 1234. his verbis: Stephanus vero de Legestiam Ecclesiā sanctæ Mariæ in Abbatia canonicorum apud Legecestriam lituit, & qui prius à clericis ad militiam per artem, gantiam confugerat, ad clericatum officium reuertens.

terium, quæntiūque in antiquo Episcopo, reuocatur.

Decimum Prioratus apud S. Albanum diocesis Herefordensis meminit idem Matthæus sub anno 1248. Scilicet in locum aggerem, quæ, in quibus, vulgare appellatum, venale æstimatione, agger ille notans, & inordinatæ compositionis, super eum, & antequam garbæ glomeratæ super ipsum dissipari possent, memoratus Prior homo quidem simplex, & substantiæ modestæ, miserabiliter suffocatus exspirauit.

Vndecimum S. Bartholomæi Londinensis. relictus de hoc Cecobio præfatus autor sub anno 1250 quod cum Archiepiscopus Cantuariensis Londinam profectus, vt eius ciuitatis clericos tamen regulares visitaret, à cathedralibus repulsi habuissent. In vltimo tra adbus tamis, & in maiori peribent qui viderunt, induus, venit ad vltimam S. Bartholomæi, vt ibi Canonicos visitaret, cui aduocati, & Ecclesiam intrantem occurrunt Subprior cum monachis, moliturum ascensionem corcorum, & sonitu comparatum. Erant autem in Capto Chor calibus vltimæ præfatis, quæ om præcipuissimam habuit Subprior monasterium de quo sibi exhibito honoratum multum curauit Archiepiscopus, dixitque, se illuc uenisse, vt visitaret Canonicos, & de tragediam satis flebilem ibi loco profectus, nam cum vnus canonicorum, a cuius nomine, Archiepiscopo respondisset, ipse Episcopus peritum, & prudenter habere ad quem spectabat, si opus esset, illos visitare, & quod nec debebant, nec volebant in contemptum eiusdem Episcopi ab alijs visitari, idem Archiepiscopus successus in Subpriorem irruit, & de conditionis obitus, ipsum sanctum vicium, & sacerdotem in medio Ecclesiæ exilium in pugno impie in faciem, & in pectus percussit, & in caput impulit truculenter, & alia multa, quæ ad reuerentiam dignitatis Archiepiscopalis mitteda existimo. Subdit, idem Archiepiscopus cum alijs canonicis regularibus S. Trinitatis agere voluisse, & alia multa, quæ apud illum videri possunt.

Dodecimum Abbatia S. Mariæ de Crokestun, in qua Rex Ioannes anno 1216. natiuitate debitorum reddidit, cuius rei euentum idem Parisius sub eodem anno 1216. sic refert: Verumtamen summo modo dolens, licet cum labore, recedens, scripsit Rex Ioannes, ad Basilicam de Laforz hospitaturus periret, ibi maxima corporis prægnatus molestia, in crastino die ad Castellum de Newure equo redeunte peruenit. quæ in hoc maledicente morbo, ab Abbate de Crokestun, in Angliam Consiliari, & Eucharistia suscepit, & in diebus quæ Canonice in Crokestun perissimas in medijs, qui Medico Regi sunt temporis extiterat, facta anatomia de corpore Regis, &, mortuorum domus de Crokestun decem librarum terram condidit opulentem.

Decimum tertium de Newenham, meminit

terram, quam reliquit in iocunditate episcopo, reuocauit.

Decimum Prioratus apud S Albanum dicecesis Herefordensis meminit idem Mathaeus sub anno 1248. casum lugubre eius loci Prioris referens, qui dum frumenti colerium aggerem, quae, inquit, vulgariter tassum appellamus, venale aestimaret, aggerille nutans, & inordinatè compositus, subito corruit super eum, & antequam garbaglomeratè super ipsum dissipari possent, memoretur Prior homo quidem simplex, & substantiae tenuis, miserabiliter suffocatus expirauit.

Vndecimum S. Bartholomaei Londinensis. refert de hoc cenobio praefatus autor sub anno 1250 quod cum Archiepiscopus Cantuariensis Londinam profectus, vt eius ciuitatis clericos tã seculares, quã regulares visitaret, à cathedralibus repellam habuisset. In crastino ita ad eum amicus, & inuicem perhibent qui viderunt, indutus, venit ad Eri-
1250. S. Bartholomaei, vt ibi Canonicos visitaret, cui abierunt, & Ecclesiam intrant, vt currit Subprior cũ
focumata, multo non accessione cererem, & sanitu
camparum. Erant autem in Cappis Choreaibus val-
di praesens, quarum praecipuissimam habuit Subprior
memorat, de quo sibi exhibitio honoris non multum cu-
ravit Archiepiscopus, dixitque, se illic venisse, vt visi-
taret Canonicos, & de tragediam satis horribilem ibi
loco profecit: nam cum vnus canonicorum,
quoniam nomine, Archiepiscopo respondisset,
ipsum Episcopum peritum, & prudentem habe-
re ad quem spectabas, si opus esset, illos visitare,
& quod nec debebant, nec volebant in contemp-
tum eundem Episcopi ab alijs visitari, idem Ar-
chiepiscopus ira successus in Subpriorem irruit,
& sine conditionis oblitus, ipsum sanctum virum,
regulam, & sacerdotem in medio Ecclesiae exi-
stentem pugno impiè in faciem, & in pectus per-
cutit, & in caput impulit trucidanter, & alia mul-
ta, quae ob reuerentiam dignitatis Archiepiscopi
pauca reticenda existimo. Subdit, idem Archiepi-
scopum cum alijs canonicis regularibus S. Trini-
tatis agere voluisse, & alia multa, quae apud illum
videri possunt.

Duodecimum Abbatia S. Mariae de Crokestun-
na, qua Rex Ioannes anno 1216. naturae debi-
tum soluit, cuius rei euentum idem Parisius sub
eodem anno 1216. sic refert: *Venerunt amen summo
iudice dilecto, licet cum labore, recedens (scilicet Rex Io-
annes) ad Castellam de Lasfori hospitaturus perrexit,
ubi maxima corporis praegratuus molestia, in crastino
die ad Castellam de Neuwere equo vehente prouenit:
quo in loco inualescente morbo, ab Abbate de Crokestu-
na consilium Confessionis, & Incharistia suscepit. & in-
ter: Abbas ipse Canonicorum Crokestune peritissimus
in moribus, qui Medico Regis ius temporis extri-
xit, facta anatomia de corpore Regis, &c. moritu-
sus domini de Crokestuna decem librarum terram con-
dole optulit.*

Decimum tertium de Newenham, meminit

eiisdem dictus Mathaeus Parisius sub anno 1252, pag. 1145. & cuiusdam Willelmi de Bellocampo eiisdem monasterij persecutoris. Qui didicerat ex uxore sua, inquit, vxorius enim erat, religiosus plufquam milites in pugnare, dum iam per spatium duodecime Canonicos de Neuenburgh interfectos fatigarat, durum existens, & petrus, quibus patronus debuit existeret.

Decimum quartum de Neuburgo in iuxta syluam, quae dicitur Cucullina. Eius Priori, & canonicis scribit Innocentius III. lib. 2. fol. 329. confirmans eis Ecclesiam de Houingham iuxta concessionem C. praedecessoris sui. Habuit viros praclaros, & eruditos, quorum meminerunt Pitius de Scriptoribus Anglicanis, & Mathaeus Parisius sub anno 1254. & 1256. nimirum Ioannem canonicum, eiusdem monasterij Priorem, & Helrico tertio Regimirificè charum, qui à canonicis Carleolenibus, vt cum Episcopum eligerent, vtgentissimis precibus postulauit, nec obtinuit, & Gulielmum cognomento Paruum, qui floruit circa annum 1200. ex eodem Pitio.

Decimum quintum Romeniens, fundatum anno 1258. à Domino Ioanne Marfè Beuerlicæ Praeposito, qui vt praefatus Mathaeus Parisius sub eodem anno 1258. pag. 1294. scribit: *Cum esset Domini Regis clericus, & consiliarius specialis, vt prudentis, & sic in spectus, ac diues, prudenter considerans, quoniam Regi gratia non est hereditaria, vel prosperitas mundi semper duratura, vnam domum Religiosorum scilicet canonicorum regularium fundauit, & gratanter locupletauit iuxta Romaniam ad duo miliaria supra mare, & illam canonicis instaurauit.*

16. Exempla Petri Chacepot, qui quandam domum eiusdem Ordinis paucis retro ab hunc diebus pie ac salutariter fundauerat, informat, vt sic per bona temporalia transeuntes non amitterent aeterna.

Decimum septimum S. Trinitatis Londinense. Habuit virum insignem Ricardum Londinensem, qui multis libris editis claruit anno Dñi 1200. teste Ioanne Pitio de Scriptoribus Anglicanis, vbi & Catalogum operum illius scribit. Meminit eiusdem monasterij Mathaeus Parisius tum sub anno 1250. tum sub anno 1256.

Decimum octauum Chichehense, ex quo ad Cantuariensem Archiepiscopatum assumptus est Gulielmus anno Domini 1113. Odericus Vitalis monachus Vticensis lib. 12. Ecclesiasticae Historiae sub eodem anno, vel sub 1120. pag. 873. vbi haec habet. *Tandem anno ab Incarnatione Domini 1123. indictione 1. Radulfus Archiepiscopus 13. Kalend. Nouemb. Cantuarie obiit: cui Gulielmus Corbubensis canonicus regularis post aliquot annos successit. Ecce antiquus mos pro inuidia, qua clerici contra monachos vrebantur, deprauatus fuit: Angulinus enim monachus, qui primus in Anglia Euangelium predicauit &c. Angli monachos, quia per eos ad Deum conuersi sunt, indefinenter diligenter honorauerunt, ipsiq; clericis reuerenter, & benignè sibi monachos praefertè gausi sunt. Nunc autem mores, & leges*

X.

M. V. M. us cu autem uoluptas... quod ait Gilebertus... formam de mente... prima uinculorum... intelligit, sed de... hrisi ciuitatem Lond... rificus sub anno 12... is. Normannorum... nsi sub Ordine, fact... Addit hinc et aliq... ondinentiam, qui... it.

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

multa sunt & cetera ut monachos confutens, aut conculent, clericos extollunt. Vide quæso Lector, quæ bene cum D. Gregorio hic monachus concordet: nam S. Gregorius Augustino Anglorum Episcopo mandauit, in omnibus Ecclesijs Anglorum regulares canonicos institui, qui eas vsque ad annum circiter millesimum tenuerunt, eo tempore, vel paulo ante quidam monachi, Edgardo Rege fauente, in sedibus Episcopalibus Cantuariensi, Wigorniensis, & Wintoniensis semel constituti, non de vno monacho ad Episcopatum promovendo, sed de omnibus canonicis ex antiquis illorum Ecclesijs, & monasterijs turbandis statim agere, Regem stimulare, impellere pro viribus certatim studuerunt, nec ab inceptis, donec optatis potirentur, desistere voluerunt. Hic verò Monachus pro vno canonico regulari in Archiepiscopatu Cantuariensem suffecit, omnes Anglos inuidentia, & veterum legum, & morum perturbatores, quin & monachorum conculcatores, ac offere non veretur.

XI. Decimum nonum Abbatiale S. Olytæ de Chuc, habet in signis priuilegijs Innocentij III. lib. primo epistolularum fol. 126. Vigefimum S. Oswaldi in dicecesi Glocestresis, de eius fundatione, & antiquitate Gulielmus Mallesburienfis lib. 4. de Episcopis Wigorniensibus pag. 283. Priori, & Canonico S. Oswaldi scripsit Innocentius III. lib. 2. fol. 127. quibus ad exemplar C. prædecessoris sui quatuor Ecclesias confirmat.

Vigefimum primum Gisburnense in Occiduis Angliæ finibus, hospitio S. Malachie Hybernorum Archiepiscopi decoratum, ut inquit D. Bernardus in vita eiusdem S. Malachie §. Percussatus ad finem. In ipso, inquit, iurorum Anglia diuertit ad Ecclesiam Gisburnensem ubi habitant viri Religiosi Canonici a degentes viri, ab antiquo familiaritate pro sua religioſitate, & honestate.

Vigefimum secundum Sanctæ Mariæ de Brigdintona in diceesi Eboracensi multorum bonorum hominum sanctitate, & doctrina illustrium Seminarium: nam ex hoc monasterio prodierunt in primis Acharus eius cœnobij primum canonicus, postea S. Victoris Parisiensis Abbas, ac deinde Episcopus Abricensis, qui multa sui præclari ingenij monimenta reliquit, apud Ioannem Pitium de Scriptoribus Anglicanis. Creatus est autem Episcopus Abrincensis anno 1162. ex continuatore Sigiberti sub eodem anno, & ex historia Normandica fol. 97. sub 1160. Georgius Riplarius vir ingenij perspicacis, Poëta, Rethor, Mathematicus insignis, & omnium scientiarum peritissimus, qui arctioris vitæ desiderio ad Carmelitas, Pontificis dispensatione, concessit. hic inter alia sui ingenij monimenta, que eidem Pitius recenset, scripsit vitas, Ioannis Brigdintoni lib. 1. Gregorius quoque Hortubrensium musicus peritissimus, & choripreceptor sed & in sacris literis apprime versatus, quemadmodum

illius scripta indicant, quorum meminit idem Pitius, ac demum S. Ioannes de Brigdintona nuncupatus, & illius monasterij Abbas, vir eximie eruditionis, cum sanctitatis, qui in suis contemplationibus extrahes mirabiles patiens, arcana visiones habuisse perhibetur, & de futuris reuelationes, quibus homines terrenis, a virtus reuocabat, qui tandem multis sanctitatis indicijs euertissimis relictis, anno 1379. sub Ricardo secundo ad cœlestem patriam migravit, in Sanctorum numerum relatus. Scripserunt eius vitam Georgius, siue Ioannes Riplarius eius monasterij primum Canonicus, postea Carmelita, & ex Italis Augustinus nosler Ticinensis, sed diminutam, & cum errorum admixtione, ut qui veras historias Anglicanas non habuit, inter quos ille notandus, quod sub anno 1412. illius obitum reponit.

Vigefimum tertium Essibente in occidentis Angliæ regionibus. Meminit Pitius de Scriptoribus Anglicanis in Alexandro Essibentis monasterij Priore Chronographo, quem viri magnæ integritatis, & lectionis commendat, cuius multa præclara ingenij monimenta in Catalogo Scriptorum Anglicorum refert, atq; illum floruisse circa annum 1220.

Vigefimum quartum Oxoniense S. Augustini, cuius inter alios alumnos, & professus extant Alexander cognomento Necham, qui multa commentaria in varios libros diuinarum Scripturarum elaborauit, quorum meminerunt Sixtus Senellus in Bibliotheca, & Pitius de Scriptoribus Anglicanis, floruit autem anno 1215. quo tempore ipsius monasterij Abbas est renunciat.

Vigefimum quintum Langtoniense apud Claudiocestriam, cui præfuit insignis Abbas nomine Clemens Claudiocestrensis circa annum 1170. Pitius tradente in eodem libro, in quo varietate eundem viri scripta numerat, necnon Gulielmum Langtoniensem ab eodem monasterio, cuius Abbatem moderat' est, ita cognominat, & inter Scriptorum Anglicanos ab eodem Pitio relatus sub an. 1216.

Vigefimum sextum Leicestersiense Abbatiale, cui præfuit Gilbertus Foliotus, vir prudens, & insigniter doctus, primum eiusdem monasterij Abbas, postea Herefordensis, deinde Londinensis Episcopus, & semel omni laude dignus, hoc excepto, quod Henrico II. Regi contra D. Thomam Cantuariensem Episcopum, adhaesit, & scripsit pro causa Regis ad Alexandrum III. & alia, quæ refert Pitius libro sæpe memorato. vixit circa annum 1177. Philippus item Repingtonus in eodem monasterio literis claruit anno 1410.

Vigefimum septimum Oxoniense de Ofneid nuncupatum, cuius fuisse Canonicos Gualterij Bakerum, ut scripsit historiæ de Vita & morte Regis Eduardi II. & claruit anno 1310. necnon Thoma Wicium, qui scripsit historiam rerum Anglicarum à principio Regni Gulielmi primi vsq; ad Eduardum primum, & Catalogum Abbatum sui

monasterij, & floruit circa annum 1290. testatur in eodem lib. Pitius.

Vigefimum octauum Lisburnense, quod B. Breuin Ciuitate Eboracensi ad Thesim flumiis publicatur, ex eodem Pitio.

Vigefimum nonum Chricheslacense apud oppidum Vallingamum Comitatus Norfolkensium, hinc monasterio Richardus Crickeslacensis, vir sanctitatis opinione, & singulari doctrina celebris, prout illius scripta testantur à Pitio notata, qui ait illum floruisse circa anno 1310.

Trigefimum S. Augustini Gracoladense, id est in oppido Gracolada nuncupato, cuius meminit idem Pitius in Roberto Canuto, qui floruit anno 1190. quem eiusdem monasterij collegio ascribit.

Trigefimum primum S. Fridisuidæ apud Oxoniæ, Prioratus, cuius fuit Prior idem Robertus Canutus, eodem Pitio ibi loci referente.

Trigefimum secundum Plintoniense in Devonæ, cuius canonicus fuit Robertus Plintonus in loco in quo regulam canonicam fuerat professus, in cognominatus, qui postea ad Archidiaconatum Tornetij euectus, seruus, & frequens verbi Dei ad populum prædicator euasit. Claruit circa annum 1320. ex Pitio.

Trigefimum tertium Warotrense apud Carleton Cago Dicecesis Eboracensis, ex eodem Pitio, qui Stephanum Etonum eius monasterij canonicum post Lalandum multis commendat, quem circa annum 1310. floruisse commemorat.

Trigefimum quartum Ossley nuncupatum in S. Augustini in Dicecesi Cantuariensi, ex libro Terrarum Apostolicarum.

Trigefimum quintum Prioratus de Nollad, siue de Hollis Eboracensis Dicecesis. Primum Prioris, & canonicis scribit Innocentius III. lib. 2. pag. 187. confirmans eis quatuor Ecclesias à B. Eboracensi Archiepiscopo eidem monasterio vnitas.

Trigefimum sextum sancti Andree Ciflortoniense in Eberis, siue potius Vellense Dicecesis, per Regem Henricum III. monasterium S. Andree apud Infabres vnitum, quod Cardinalis Gualterus Bicherijs canonicis regularibus ex precepto sui ab eodem Henrico III. collatis in exemptionem necis beati Thomæ martyris fundauit, & doctorum vnionem probauit Summus Pontifex. meminit dicte vnionis, & confirmationis Gregorius Nonus in priuilegio, quod Abbati S. Andree Verocellensi, & eius canonicis concessit anno 1227. & sui Pontificatus primo. Suspicio illud non fuisse collegium formatum.

Est verò supradictorum monasteriorum non omnes fundaciones tenemus, vero nihilominus eorum extantem esse pleraque illorum fuisse vetustissima saltem ante annos quingentos: nam circa annum 1069. monasteria canonicorum in Angliæ reuocata, Odoericus Vitalis Viceensis lib. 4. illustre Ecclesiasticæ fol. 517. adnotauit.

monasterij, & floruit circa annum 1290. testatur in eodem lib. Pitius.

Viginti octauum Lisburnense, quod B. Bruns in Ciuitate Eboracensi ad Thefm flumiū adificauit, eod. eodem Pitio.

Viginti nonum Chricheslaccense apud oppidum Vallingamum Comitatus Norfolcensis, praefuit huic monasterio Richardus Crickeslaccensis, vir sanctitatis opinione, & singulari doctriua celebris, prout illius scripta testantur à Pitio notatis, qui ait illud floruisse circa anno 1310.

Trigesimum S. Augustini Græcoladense, id est, in oppido Græcolada nuncupato, cuius memorat idem Pitius in Roberto Canuto, qui floruit anno 1170. quem eiusdem monasterij collegio ascribit.

Trigesimum primum S. Fridisuidæ apud Oxoniæ. Prioratus, cuius fuit Prior idem Robertus Canutus, eodem Pitio ibi loci referente.

Trigesimum secundum Plintoniense in Deuonia, cuius canonicus fuit Robertus Plintonus 1100. in quo regulam canonicam fuerat professus, et cognominatus, qui postea ad Archidiaconatum Tornesij euectus, feruens, & frequens verbi Dei ad populum prædicator euasit. Claruit circa annum 1320. ex Pitio.

Trigesimum tertium Warotrense apud Carum Cago Diocesis Eboracensis, ex eod. Pitio, qui Stephanum Eitonum eius monasterij canonicum post Lzlandum multis commendat, quem circa annum 1310. floruisse commemorat.

Trigesimum quartum Orliey nuncupatū ordinis S. Augustini in Diocesi Cantuariensi, ex libro Tazarum Apostolicarum.

Trigesimum quintum Prioratus de Nollad, siue de Hollat Eboracensis Diocesis. Huius Prioratus, & canonicis scribit Innocentius III. lib. 2. pag. 127. confirmans eis quatuor Ecclesias à B. Eboracensi Archiepiscopo eidem monasterio unitas.

Trigesimum sextum sancti Andree Ciffortoniense in Eberse, siue potius Vellense Diocesis, per Regem Henricum III. monasterium S. Andree apud Insulres unitum, quod Cardinalis Guilla de Bicherijs canonicis regularibus ex pecunijs sibi ab eodem Henrico III. collatis in expiationem necis beati Thomæ martyris fundauit, & dotauit. v. nionem probauit Summus Pontifex. meminit dicte v. nionis, & confirmationis Gregorius Nonus in privilegio, quod Abbati S. Andree Vercellensi, & eius canonicis concessit anno 1227. & sui Pontificatus primo. Suspicio illud non fuisse collegium formatum.

Esti verò supradictorum monasteriorum non omnes fundaciones teneamus, vero nihilominus contententiam est, pleraque illorum fuisse vetustissima sicut ante annos quingentos: nam circa annum 1069 monasteria canonicorum in Anglia reuocata, Odericus Vitalis Vitensis lib. 4. Historiæ Ecclesiasticæ fol. 517. adnotauit.

Demum uon omittendum, quod notat Pigfius pag. 252. ex Lzlando, Gilbertum quemdam natione Anglum, patria Lincolniensem, ex oppido Sempingam, parentibus ex equestri ordine progenitum, diuinae gloriae, sanctæque religionis zelatorem feruētissimum, cum B. Augustini Regulam inter canonicos paulatim neglectum iri animaduertisset, nec tam accuratè obseruari, quæ admodum ipse cupierat, anno Dñi 1148. quandã ordinis canonici reformationem aggressum, cuius reformationis cultores à fundatore Gilberti sunt vocati: eiusque laboribus Deum ita benedixisset, hominiquè tam longam vitam tribuisse, ut ipse adhuc in viuis agens, viderit in tredecim monasterijs à se institutis monachos septingentos, & sanctimonialia plus minus mille centum.

Cum supradicta ex varijs autoribus hinc inde conquisita in vnum collegissim, peruenit ad manus meas volumen Historiæ Ecclesiasticæ Anglicanæ, Autore Nicolao Harpsfeldio Archidiacono Cannuariensi recens editum, & adiuncto Catalogo monasteriorum, & sacrarum ædium tempore Henrici Regis Angliæ Octaui in Anglia existentium, opera Ioannis Speed Scriptoris Anglici collecto. ex quo sequentem monasteriorum canonici ordinis partialem Catalogum colligendum curauit, totidem verbis ab ipsomet autore de promptum. Circa quem notandum, ipsos canonicos regulares non vno, sed multiplici nomine in eodem Catalogo notari: nam aliquando vocantur canonici regulares, aliquando canonici Augustiniani, aliquando canonici albi, quandoque nigri, quòd duplici habitu in Anglia, sicut etiam in Gallijs, Germania, & alijs prouincijs idem canonici vterentur, aliqui albo, aliqui nigro. sed nihil interest homines enim canonicos regulares, nò seculares existisse, duplex nota declarat. Prima titulus monasterij vel Prioratus locis inditus. Secunda quòd quando Autor canonicorum secularium meminit, conceptis verbis seculares exprimit, Notantur autem ipsa monasteria secundum ordinem Ciuitatum, vel Episcopatum, in quibus consistebant, hoc pacto videlicet.

In Comitatu Bedfordiæ, vulgo Bedford-Sbire.

Bushemedi, alijs Bissemedi, Fundator Hugo de bello campo, & Rogerius frater eius. Prioratus. canonici Augustiniani.

Caldeuelliæ Titulus Ioannis Baptistæ. Fundator Dominicus Latimers, alij Ioan de Byddyslei. Prioratus canonici Augustiniani.

Chicklandiz Tituli S. Mariz. Fundator Paganus de bello campo. Prioratus Virginum. canonice alba.

Dunflablij Tituli S. Petri. Fundator Henricus primus Rex. Prioratus. canonici nigri.

Neuenhamiz, Fundatrix vxor Pagani de Beauchamp nomine Roisa. Prioratus. canonici Augustiniani.

In Comitatu Bercheria, vulgo Barke-shire.

Bifflehami nunc Bishami, Tituli Christi, & B. Virginis. Fundator Gulielmus montis acuti primus Comes Salisburienfis A. 13. Eduardi III. Regis monasterium. canonici.

In Comitatu Buckinghamia, vulgo Buckingham-shire.

Lauedeni, tituli S. Mariz, Fundator Ioannes de Bedon. monasterium. albi canonici.

Luffeldij tituli S. Mariz, Fundator Robertus Comes Leicestriz. monasterium. albi canonici. Missendeni tituli S. Mariz. Fundator. D' Oiles. siue Doily. monasterium. nigri canonici.

Notteley tituli S. Mariz. Fundator Walterus Giffard Comes Buckinghamiz anno Dni 1112. monasterium. nigri canonici.

Paretrenduni. Prioratus. nigri canonici.

In Comitatu Cantabrigia, vulgo Cambridg-shire.

Cantabrigia. Prioratus. Canonici.

Cantabrigia Collegia.

Barnwellia tituli S. Andree S. Agidij. Fundator Paganus Peuerell Vexillifer Roberti Ducis Normanniz in bello sacro tempore Henrici I. Regis. Prioratus. nigri canonici.

S. Emundi. Fundator Alanus Rex. Prioratus. albi canonici.

Fordhami. Fundator Henricus Deñ vel Den. Prioratus. Gilbertini fratres.

Marmoundij. Prioratus. Canonici.

Swauefye. Fundator Alanus la Zouch frater Rohaim Vice Comitiss minoris Britanniz. nigri canonici.

In Comitatu Cantia, vulgo Kent.

Beighami tituli S. Mariz. Fundatores Maiores Thomz Sakulle. alij Robertus Normham Eques. Prioratus. albi canonici.

Belfintoni, vel Biffingtoni tituli S. Mariz. Fundator Ioannes Maunfell. Præpositus Beuerfacensis pro Henrico III. Rege, & Eleonora eius vxore. Prioratus. nigri Canonici.

Bradefokiz tituli S. Radegundis. Fundator Hugo primus Abbas. monasterium. albi canonici.

Iuxta Cantuariam tituli S. Gregorij, vel S. Georgij. Fundator Louifranus ibidem Archiepiscopus. Prioratus. nigri canonici.

Combeuuelliz tituli S. Mariz Magdalenz. monasterium. nigri canonici.

Eafbridgiz Fundator Henricus I. dedit pro Gulielmo patre quiddam Robertus Brus dedit Ecclesiz de Efeburch, & fratribus ibidem regularibus. Hospitium pauperum.

Landon tituli S. Thomz martyris. monasterium. nigri canonici.

Leedeziz tituli S. Nicolai. Fundator Robertus Creueuer. Prioratus. nigri canonici Augustiniani.

Leinesiz ad Thamifim tituli S. Augustini, vel S. Thomz martyris. Fundator Ricardus de Leicie summus Angliz Iusticiarius anno Domini 1170. Prioratus. nigri canonici.

Rochestriz tituli S. Andree. Fundator Gundulfus Episcopus Normannus anno Domini 1080. monasterium nigri canonici.

Tunbridge tituli S. Mariz Magdalenz. Fundator Ricardus Clare Comes Glocestria. Prioratus. nigri canonici.

In Carlisle, vulgo Carloli.

Carloli in Comberlandia tituli S. Mariz. Fundator Domini Regis progenitor. Prioratus. de quo dictum est supra.

In Comitatu Cestria, vulgo Eberbe.

Birkeheada tituli S. Iacobi Fundator Comitum Derbiz antecessor. monasterium. canonici nigri.

Cestriz tituli S. Mariz, Fundator Domini Regis progenitor. monasterium. nigri canonici.

In Comitatu Cornubia, vulgo Cornual.

Bodmini tituli S. Petri. Fundator primus Athellanus Rex, inde Gulielmus Waruast. Ecestriz Episcopus, & confirmatum à Ioanne Roge. monasterium. nigri canonici.

Bouariz S. Petroci. Fundator Rex Athellanus. monasterium. nigri canonici.

Launcestoni tituli S. Stephani. Fundator Reginaldus Comes Cornualiz anno Dni 1150. monasterium. nigri canonici Augustiniani.

In Comitatu Derbia, vulgo Darby-shire.

Bello-Capite tituli S. Thomz. Fundator Robertus filius Ranulphi Domini de Alfreton ibidem canonicus. monasterium.

Derbiz tituli S. Iacobi. Fundator Domini Regis progenitor. Cella. nigri canonici.

Derelegiz, vel Darlegibiz tituli S. Mariz. monasterium. nigri canonici.

Repiagdoni, alias Repdoni tituli S. Mariz. Fundator Domini Regis progenitor, alij Amorus de Valentia, & Randulphus Comes Cestria monasterium. nigri canonici.

In Comitatu Deuonia, vulgo Deon-shire.

Berdlethoni Prioratus. nigri canonici.

Cluiz tit. S. Mariz Magdalenz. Fundator Amarius Comes Cornubiz. monasterium. nigri canonici.

Cuiciz tituli S. Andree. monasterium. nigri monachi.

Hartlandiz tituli S. Necani martyris. Fundatrix Githa vxor Goodwini, Ricardus Pictauiensis Archidiaconus, & Gaufridus de Dixan Senator, & Oliuerius eius frater benefactores. monasterium. nigri canonici.

Plimtoni tituli S. Petri S. Pauli. Fundator Balduinus de Reduers Comes Deuonia, & Domini.

mus de Astula tempore Henrici III. Regis. Prioratus. nigri canonici Augustiniani.

Tauslockiz tituli S. Mariz, S. Burienz. Fundator Ordolphus filius Orugari Comes Deuonia anno Domini 1061. monasterium. nigri monachi Augustiniani.

Turra tituli S. Saluatoris. Fundator Gulielmus de Boueuer. monasterium. albi canonici Augustiniani.

Eboraci vulgo Forke-shire,

Bezerfayz Ecclesia Collegiata tituli S. Ioannis. Fundator Ioannes Eboracensis Archiepiscopus, & restaurator Athellanus Rex anno 629. primum monachi, postea canonici.

Bredlingtoni tituli S. Mariz. Fundator Gualterus de Gaur, & Iordanus Paganell circa Regnum Conquestoris. monasterium. canonici regulares.

Draxiz, Fundator Gulielmus Painel antecessor. Marmadoci Constabilis. Prioratus. canonici.

Eboraci tituli S. Trinitatis. Fundator Domus canonicorum à Conquestore euerfa, sed à Radulpho Painel restaurata pro monachis. monasterium. nigri monachi.

Kirkhami Fundator Walterus Espec. anno Domini 1122. Augustiniani. vide sup.

Merton, vel Martoni. Fundatrix Catharina de Brouwers. Prioratus.

Newbuzgi. Fundator Robertus Moubray anno Domini 1127. Prioratus. canonici Augustiniani.

Nobthiltoni S. Oswaldi. Fundator primus Robertus Lacy Comes Lincolniz postea rca. diffinit à Henrico I. Regi à sacra confessione. monasterium. canonici.

Sempregamiz tituli S. Gilberti, & S. Mariz Watson. Fundator S. Gilbertus auctor ordinis, & Agnes de Chelster. monasterium. Gilbertini.

Warteri tituli S. Iacobi. Fundator Galfridus Trubet Eques, & Gulielmus Rosse de Hamela circa tempore Henrici I. Regis. Prioratus. nigri canonici Augustiniani.

Wattoni. Fundator Eustachius Fitz Ioannis Monachus, regnante Stephano. monasterium, albi canonici, & moniales.

Wychemiz. Fundatores Regis maiores. monasterium. albi canonici, & moniales.

In Essexia vulgo Essex.

Chichez tituli S. Petri, S. Ofithz. Fundator Ricardus Episcopus Londinensis anno Dni 1120. monasterium. nigri canonici.

Colcestriz tituli S. Ioannis Baptistz. Fundator Eudo Dapifer Henrici I. monasterium nigri canonici.

Dommonuz tituli S. Mariz. Fundatrix Iugastella Domina anno Domini 1111. Prioratus. nigri canonici.

Gingez atestione. Prioratus. nigri canonici.

mus de iniuria tempore Henrici III. Regis. Prioratus. nigri canonici Augustiniani.
 Taunton tituli S. Mariz. Fundator Ordolphus filius Ordgari Comes Devoniz anno Domini 961. monasterium. nigri monachi Augustiniani.
 Torz tituli S. Saluatoris. Fundator Gulielmus de Breuer. monasterium. albi canonici Augustiniani.

Eboraci vulgo York-shire.

Beuerlayz Ecclesia Collegiata tituli S. Ioannis. Fundator Ioannes Eboracensis Archiepiscopus, & restaurator Athelstanus Rex anno 629. primum monachi. postea canonici.

Bridlingtoni tituli S. Mariz. Fundator Gualterus de Gaunt, & Iordanus Paganell circa Regnam Conquestoris. monasterium. canonici regulares.

Drax. Fundator Gulielmus Painel antecessor Marmaduci Constabilis. Prioratus. canonici.
 Eboraci tituli S. Trinitatis. Fundator Domus canonicorum à Conquestore euerfa, sed à Radulpho Painel restaurata pro monachis. monasterium. nigri monachi.

Kirkhami Fundator Walterus Espec. anno Domini 1122. Augustiniani. vide sup.

Merton, vel Martoni. Fundatrix Catharina de Brooumere. Prioratus.

Newburgi. Fundator Robertus Moubray anno Domini 1127. Prioratus. canonici Augustiniani.

Northallituli S. Oswaldi. Fundator primum Robertus Lacy Comes Lincolniz postea redificauit à Henrico I. Regi à sacra confessione. monasterium. canonici.

Sempringamiz tituli S. Gilberti, & S. Mariz Wotton. Fundator S. Gilbertus auctor ordinis, & Agnes de Chelster. monasterium. Gilbertini.

Warteri tituli S. Iacobi. Fundator Galfridus Trubut Eques, & Gulielmus Rosse de Hamela circa tempora Henrici I. Regis. Prioratus. nigri canonici Augustiniani.

Wattoni. Fundator Eustachius Fitz Ioannis Monoculi, regnante Stephano. monasterium, albi canonici & moniales.

Wychemiz. Fundatores Regis maiores. monasterium. albi canonici & moniales.

In Essexia vulgo Essex.

Chichez tituli S. Petri, & Olithæ. Fundator Ricardus Episcopus Londinensis anno Dñi 1120. monasterium. nigri canonici.

Colecestriz tituli S. Ioannis Baptistæ. Fundator Eudo Dapifer Henrici I. monasterium. nigri canonici.

Dummonuz tituli S. Mariz. Fundatrix Iuga nobilis Domina anno Domini 1111. Prioratus. nigri canonici.

Gingestellone. Prioratus. nigri canonici.

S. Olithæ. Fundator Ricardus Episcopus Londinensis anno Domini 1120. monasterium. canonici regulares.

Stratford Langhornæ, tituli S. Mariz. Fundator Gulielmus Mountfichet primus. deinde Ricardus I. Rex anno Regni 20. monasterium.

In Comitatu Glocestrie vulgo Glocester-shire.

Brunfeldiz. Prioratus. canonici.

Cirencestriz tituli S. Mariz. Fundatores primus Saxones, inde Henricus I. Rex monasterium. nigri canonici.

Glocestriz. Fundator Athelstanus Rex. canonici Augustiniani.

Iuxta Glocestriam, tituli S. Oswaldi, Fundatrix Egellbeda filia Elfredi Regis prima fundatrix anno Domini 910. Prioratus. nigri canonici. alij fratres Prædicatores.

Lanthoniaz prope Glocestriam tituli S. Mariz Fundator Milo Comes Herefordiz. Prioratus. nigri canonici Augustiniani.

In Comitatu Hamptonia vulgo Hamp-shire.

Bromerz tituli S. Trinitatis S. Mariz S. Michaelis. Fundator Balduinus Comes de Reduerijs, & Devoniz. Prioratus. nigri canonici.

Mortisfonte tituli S. Trinitatis. fundatores Ranulphus Flammarcus Episcopus Dunelmensis, Ricardus de Riparijs Comes Deuotiz, & Gulielmus de Bruce tempore Gulielmi Rufi. Prioratus, nigri canonici, vel Augustiniani de Berton.

Iuxta Southamptonia tituli S. Dionisij. Fundator Ricardus I. Rex dictus. Cor-leonis anno 1179. Prioratus. nigri canonici.

Southuikæ tituli S. Mariz. Fundatores Gulielmus Pontarge siue Pont-le-arch, & Gulielmus Danys Normanni. Item Gulielmus de Pontcys benefactor. Prioratus. canonici regulares.

In Comitatu Herefordie vulgo Hereford-shire.

Mirdialæ tituli S. Mariz. Prioratus. nigri canonici.

Wymondleyz. Fundator Ricardus Argentem. Prioratus. canonici.

In Comitatu Herefordie vulgo Huntingdon-shire.

Huntingdoniz tituli S. Mariz Fundator Eustachius Louetot. Prioratus. nigri canonici Augustiniani

Stoneleyz. Fundator Mandewill. Comes Essexiz. Prioratus. nigri canonici Augustiniani.

In Comitatu Lecestrie, vulgo Leicester-shire.

Bredoni Cella annexa D. Oswaldi. Fundator Domini Regis progenitor, alij Almarus Comes Cornubiz, monasterium. nigri canonici.

Calz. Prioratus. nigri canonici.

Laundz. Fundator Ricardus Bassel dicecesis Lincolnensis. monasterium. nigri canonici.

Wreuerdoni. monasterium. nigri canonici.

In Comitatu Lincolniz, vulgo Lincoln-shire.

Aluinghami tituli S. Mariz, Fundator Ant-

nus de Bec. Episcopus Dunelmensis, & Patriarcha Ierosolimitanus. Prioratus, albi canonici, & moniales Gilbertinae.

Bolingtoni tituli S. Mariae, monasterium, canonici, & moniales Gilbertinae.

Brunh, nigri canonici.
Cateleya, vel Catlini tituli S. Mariae. Fundator Ioannes Spaul Aringer, monasterium, albi canonici, & moniales Gilbertinae.

Elshama, Fundator Gulielmus Dyne. Prioratus, nigri canonici.

Grimmesbur tituli S. Augustini, & S. Toloff. Fundator Domini Regis progenitor, nigri canonici.

Hauerholme tituli S. Mariae. Fundator Alexander Episcopus Lincolnensis, monasterium, albi canonici, & moniales Gilbertinae.

Lincolnia Episcopatus tituli S. Mariae, monasterium, canonici seculares.

Iuxta Lincolniam tituli S. Catharinae Fundator Robertus de Caneto Episcopus Lincolnensis, Prioratus, Gilbertini.

Neuvhoufite tituli S. Martialis. Fundator Petrus de Gaulia, albi canonici, & prima domus ordinis Praemonstratensium in Anglia.

Neuversbia, Vel Nun-ormesbia. Prioratus, albi canonici, & virgines Gilbertinae.

Neuvedfite iuxta Stanfordiam, monasterium, Gilbertini.

Notani, vel Noctoni Parke tituli S. Mariae Magdalene, Fundator Robertus Darcie, monasterium, nigri canonici.

Nun cotoni tituli S. Mariae. Prioratus, albi canonici, & moniales Oxenyfia, nigri canonici.

Sempringham tituli S. Gilberti. Fundator S. Gilbertus fundator dicti ordinis, monasterium, albi canonici, & moniales Gilbertinae.

Sixlex tituli S. Mariae, albi canonici, & moniales.

Stixyvolda, vel Stixvella tituli S. Mariae, Fundatrix Lucia prima Comitissa de Percha, monasterium, albi canonici, & moniales.

Suunshede in Hollandia tituli S. Mariae, Fundator Robertus Grifcius miles, monasterium, albi canonici.

Sixhilla. Prioratus, Gilbertini.
Toringtoni tituli S. Mariae. Fundator Gulielmus de Arundel, nigri canonici.

Torkefeia. Prioratus nigri canonici.
Tupholm tituli S. Mariae. Fundator Alanus Neuill, monasterium, albi canonici.

*In Middlesexia, vulgo Middlesex,
Londini intra mania.*

In Gay-spurlane Ellsing Spithle. Fundator Gulielmus Ellsing Cuius Londinensis anno Domini 1329, anno 3. Eduardi III. Hospitium pauperum, canonici regulares, alij centum caeci,
Iuxta Algate Ecclesia Christi tituli S. Trini-

tatis. Fundatrix Mathildis vxor Henrici I. Regis anno Domini 1108. Prioratus, nigri canonici, vel canonici regulares.

Londini extra mania in suburby.

Westmonasterij iuxta Charing Croffe Cella annexa Dominae nostrae de Runcuualle in Neuarra tituli S. Mariae. Fundatrix anno 15. Eduuardi Quarti.

In Fleete-streete tituli S. Bartholomaei. Fundator Henricus Rex Angliae primus fundator ecclesiam, postea Raherus primus ibidem Prior anno Domini 1101. monasterium, nigri, vel regulares canonici.

Extra Bishopsgate nouum hospitale tituli S. Mariae. Fundator Walterus Brune, & Rotia vxor eius anno Domini 1235. Prioratus, canonici regulares.

Norfolcia vulgo Norfolk.

Bokenham, alias Bukkenham tituli S. Iacobi. Prioratus, nigri canonici.

Budham tituli S. Mariae, nigri canonici.
Hemptoni, vel Homptoni tituli Dominae nostrae, & S. Stephani. Fundator Ricardus Werd hic canonicus. Prioratus.

Mamounde, Virgines moniales Gilbertinae.
Penenye, & Wormegayz tituli S. Mariae Magdalene. Fundator Reginaldus de Warena monasterium, nigri canonici.

Schuldeham tituli S. Crucis, & S. Mariae. Prioratus, moniales abba Gilbertinae.

Thetford tituli S. Mariae, & S. Iohannis. Fundator Rogerus Bigod Comes Northolce. Prioratus, nigri canonici.

Westacrae tituli S. Mariae, & omnium Sanctorum. Prioratus, nigri canonici.

Werdereham, monasterium, albi canonici.
Wirham tituli D. Winevaldi. Prioratus, nigri canonici de Martial.

In Comitatu Northamptonia vulgo Northampton-shire.

Cachumi tituli S. Petri S. Pauli. Fundator Gulielmus Knovvles, Hugo Avreley miles. Prioratus, nigri canonici.

Northampton tituli S. Iacobi, monasterium, nigri canonici.

S. Davidis tituli S. Trinitatis, & S. Mariae. Prioratus, nigri canonici.

In Comitatu Nottinghamia vulgo Nottingham-shire.

Thurgattoni tituli S. Petri. Fundator Radulphus Denicour, confirmavit Rex. Prioratus, nigri canonici.

Welbecke tituli S. Iacobi. Fundator antecessor Episcopi Elenfis Thomas de Cokeney, vel Cokeney, monasterium, nigri canonici.

Workfopa tituli S. Mariae de Radford. Fundator Gulielmus Loueto, & antecessores Comitis Salopie, monasterium, nigri canonici.

In Comitatu Oxoniensi vulgo Oxford-shire.
Brooklee tituli S. Mariae. Prioratus, nigri canonici.

Dorchestre tituli SS. Petri, & Pauli. Fundator Brianus Apostolus VVest-Saxonum, & mox Nicolaus Hontecombe hizes Gulielmi Huntercombe monasterium, nigri canonici.

Nortoni Fundator Domini Regia progenitor, Reginaldus Comes Bononiensis dedit iugera centum, & octo et dimidio Ricardus Sergeaux. Prioratus, nigri canonici.

Oxonij tituli S. Frideuvidae. Fundatrix Frideuvida filia Algeri, restauravit Ethelredus Rex, & Domini Regis progenitores. Prioratus, moniales, vel nigri canonici.

Oxonij tituli S. Mariae Ofneyensis. Fundator Robertus filius nigelli fratris Roberti D' oily Nortmanni anno Domini 1129. monasterium, nigri canonici.

Colligia Oxoni.

Saxton tituli S. Mariae. Prioratus, nigri canonici.

Wintoni tituli S. Mariae. Fundator magister Michael Bylet pro Hermao Bylet patre suo, & confirmante Rex Iohannes. Prioratus, canonici.

In Comitatu Salopia vulgo Shrop-shire.
Hughton tituli S. Mariae, & S. Iohannis. Fundator Gulielmus Fitz-Alane, monasterium, albi canonici.

Lylethull. Fundator Beaumeiforum familia, monasterium, nigri canonici.

Wignozie. Fundator Hugo de mortuo-marino anno Domini 1171. monasterium, albi canonici.

In Comitatu Somersetiensi vulgo Somerset-shire.
Bedfild tituli S. Augustini. Fundator Rex Henricus II. & Dominus Robertus filius Hardingi filij Regis Dennenarchie, Henricus VIII. Rex monasterium Ecclesiam Cathedralis, monasterium, nigri canonici Victorini.

Kynabam tituli S. Mariae. Fundator Gulielmus Dux Gloucestriae, monasterium, nigri canonici.

Wellsij vulgo Wels tituli S. Iohannis Baptistae, vel S. Andreae. Fundator Rex Ina, Ecclesiam, & Collegium extravit Rex Kinewolphus, amplius donauit possessionibus anno 776. Rex Eduardus tertius, Episcopalem sedem constituit Robertus, & Iocellinus Episcopi, & Radulphus Salopitensis monasterium, seculares canonici, quos regulares seculares factos monstrat nomen monasterij.

In Comitatu Staffordia, vulgo Stafford-shire.
Lichfield Ecclesia Cathedralis. Fundator Osbertus Rex Northumbriae, Episcopalem sedem transfecit, Adrianus vero Papa Archiepiscopus.

In Comitatu Oxoniensi vulgo Oxford-shire.

Brechelez tituli S. Mariz. Prioratus. nigri canonici.

Dorchester tituli SS. Petri, & Pauli. Fundator Birinus Apostolus VVest-Saxonum, & mox Nicolaus Huntercombe hares Gulielmi Huntercombe monasterium. nigri canonici.

Norton Fundator Domini Regis progenitor, Reginaldus Comes Bononiensis dedit iugera centum, & octo eū dimidio Riccardus Sergeaux. Prioratus. nigri canonici.

Oxonij tituli S. Fridelsviz. Fundatrix Fridelwida filia Algar, restauravit Ethelredus Rex, & Domini Regis progenitores. Prioratus. moniales, inde nigri canonici.

Oxonij tituli S. Mariz. Ofsneyensis. Fundator Robertus filius nigelli fratris Roberti D' oily Normanni anno Domini 1129. monasterium. nigri canonici.

Collegia Oxonij.

Sacombe tituli S. Mariz. Prioratus. nigri canonici.

Wroxtoni tituli S. Mariz. Fundator magister Michael Bylet pro Hermzo Bylet patre suo, & confirmavit Rex Ioannes. Prioratus. canonici.

In Comitatu Salopia vulgo Shrop-shire.

Hughmondiz tituli S. Mariz, & S. Ioan. Evangeliz. Fundator Gulielmus Fitz-Alane. monasterium. albi canonici.

Lyleshull. Fundator Beaumeiforum familia. monasterium. nigri canonici.

Wigorniz. Fundator Hugo de mortuo-maritimo anno Domini 1171. monasterium. albi canonici.

In Comitatu Somersensi vulgo Somers-shire.

Bellisij tituli S. Augustini. Fundator Rex Henricus II. & Dominus Robertus filius Hardingi filij Regis Dennemarchie, Henricus VIII. Rex mutavit in Ecclesiam Cathedralē. monasteriū. nigri canonici Victorini.

Keynhamiz tituli S. Mariz. Fundator Gulielmus Dux Glocestriaz. monasterium. nigri canonici.

Wellis vulgo Wells tituli S. Ioannis Baptizte, vel S. Andree. Fundator Rex Ina, Ecclesiam, & Collegium extruxit Rex Kinewolphus, amplius dotavit possessionibus anno 776. Rex Eduardus senior, Episcopalem sedem constituit Robertus, & Iocellus Episcopi, & Radulphus Sapientiss. monasterium. seculares canonici, quos ex regulicibus seculares factos monstrat nomen monasterij.

In Comitatu Staffordia, vulgo Stafford-shire.

Lichfeldz Ecclesia Cathedralis. Fundator Ofevius Rex Northumbriaz, Episcopalem sedē constituit, Adrianus verò Papa Archiepiscopa-

lem. Grifzi fratres, & postea canonici.

Staffordiz tituli S. Thomz martyris. Fundatores Radulphus Comes Staffordia, & Riccardus Episcopus Cestrensis. Prioratus, nigri canonici, & Augustiniani.

Stone tituli S. Wolphadi. Fundator Radulphus Comes Staffordia. Prioratus. nigri canonici.

Trenthz. Fundator Radulphus Comes Cestriaz. Prioratus. canonici.

Suffolcia vulgo Suffolke.

Bristetz tituli S. Leonardi. Prioratus. nigri canonici.

Burleyz tituli S. Mariz. Fundator Radulphus de Glanuil. Prioratus. nigri canonici.

Heringfletez tituli S. Olavij. Fundator Rogerus filius Osberti. monasterium. canonici regulares.

Ipswici tituli S. Trinitatis, Fundatores Norman, & Ioannes de Oxenford. Prioratus. nigri canonici.

Ipswici tituli SS. Petri, & Pauli. Fundator Cardinalis Wolfrus. Sed ante eum Thomas de Lacy, & Alicia vxor ipsius. monasterium. nigri canonici.

Surreia vulgo Surrey.

Martoni tituli S. Mariz. Fundator Rex Henricus Lanno Domini 1117. Prioratus. nigri canonici.

Southvarkiz tituli S. Mariz Virginis de Oueray. Fundatrix primū Swethena nobilis femina, deinde puella nomine Maria, & tandem posuit canonicis in collegium Gulielmus Pont del Arche anno 1016. monasterium. nigri canonici.

Suffexia vulgo Suffex.

Hastinglez tituli S. Trinitatis. Fundator Ioannes Pelham Miles, quando possessiones eorum maris inundatio submerferat. Prioratus. nigri canonici.

Michelhamiz tituli S. Mariz Magdalenz. Prioratus. nigri canonici Augustiniani.

Ocehamiz tituli S. Laurentij. Prioratus. albi canonici.

Tortingiz tituli S. Mariz Magdalenz. Prioratus. nigri canonici.

In Comitatu VVaryvichie, vulgo VVarrick-shire.
Kenelworthz Fundator Galfridus Clinton à cubiculis Henrici I. Regis. monasterium. nigri canonici.

Studeleyz. Prioratus. nigri canonici.
Warwichiz. Fundator Petrus de Mountford. Prioratus. canonici nigri.

In Comitatu VVigornia vulgo VVorcester-shire.

Elnecestriz. Prioratus. nigri canonici.

In Comitatu VViltouienfi vulgo VVilt-shire.

Brom-

Bromhoriz, vel Bromoria tituli S. Mariz, & S. Michaelis. Fundator Baldauinus Comes de Ri- uers, & Deoniz. Prioratus. canonici nigri.
 Brioptune tituli S. Mariz Magdalenx. Prio- ratus. canonici nigri.
 Eodoriz. Fundatores Henricus II. & postea Henricus III. Reges. Prioratus. canonici nigri.
 Marleburgi tituli S. Margaritz. Fundator Ed- mundus Comes Cornubiæ. Prioratus. canonici.

CAPVT TRIGESIMVM OCTAVVM.

De antiquis, & recentioribus Ca- nonicorum Regularium Ec- clesijs, & Monasterijs in Bel- gio consistentibus.

L.

DE Fridelino, Chiliano, Ber- tuino, Rumoldo, Sicinensis, Albiniacensis, Malonienfis, & Meclinenfis Collegiorum primis fundatoribus, & alijs sanctissimis viris, B. Patricij Hybernentium Apostoli discipulis, ferunt dicta- rum Ecclesiarum tabularia, & Chronica vetustis- sima, quæ referunt Ioannes Molanus, Aubertus Miraxus, & alij recentiores, eos ad Euangelium Christi prædicandum in Gallijs, & in Belgium profectos, multa ibi monasteria canonicorum e- rexisse, clericisque probatissimis repleuisse, ac in eisdem sine sanctissimo tandem quietuisse. Quam ob causam non deerunt forsitan, qui primam canonicorum regularium apud Belgas fundatiõem in prædictos D. Patricij discipulos referendam putent. Verum longe antiquiorẽ euincunt Cathedrales per B. Remigium circa annũ 470. sub regula canonica in eisdem Prouincijs institutz, de quibus mox dicemus, vt ea, quæ de B. Mater- no Petri Apostoli discipulo primo illarum Gen- tium Apostolo, necnon de Ecclesijs per illum in- stitutz a nonnullis traduntur, omittamus, ne ipsam canonici Ordinis originem antiquiorẽ, quàm par sit, explicari velle videamur.

Ecclesias Cathedralis, & monasteria cano- nicorum regularium ab antiquis, vel etiam nostris temporibus in Belgio existẽtia, quæ autõr Chronica Cameracensis sex centis fere annis antiquior, necnon etiam Chronica Capituli, seu congrega- tionis Windesimensis, Heriberti Rosweydi & Societate Iesu Theologi opera & diligentia nunc primum in lucem edita, Ioannes quoque Mola- nus Theologus Louaniensis, & Aubertus Miraxus canonicus Antuerpiensis S. R. E. Protono- tarius, ambo de Ordine canonico optimè meriti præbuerunt, hic fideliter, & totidem ferè verbis

ab illis accepta, ordine tamen alphabetico, non quidem iuxta seriem Prouincialis Romanæ, quod ob nouam multarum Cathedralium a ecclesiis, & erectionem, totum pene est immutatum, sed iuxta nomina locorum, in quibus ipsa monastia reperiuntur, describam.

Attrebatensis metropolitana in Artesia S. Ma- riaz nuncupata à prima fundatione fuit regularis, fundator S. Vedastus siue S. Remigius Remensis Archiepiscopus sub Rege Clodouco. Chronico Cameracense, siue Attrebatense anno 1049. ad Gerardum primum Cameracensem, & Attre- batensium tunc vntarum Archiepiscopum lib. 1. ex nomine S. Remigij in suo testamento. *Ecclisja*, inquit, *atrebatensi*, cui *Deo autore*, *videlicet* *patrem meum charissimum Episcopum consecrasti*, ex *uoto tam dicti Principis, scilicet Ludouici, quem de suis, se- te suscipi, villas duas in stipendij clericorum deliqui, hortos videlicet, & Sabucatum*. Eos autem clericos fuisse, quos posteri canonicos regulares voca- runt, conuincit nomen monasterij, cuius in eodẽ Chronico Molano lib. 1. de Canonica cap. 12. tradente, mentio habetur. De hac Molana- biæ & in Natalibus SS. Belgij sub die 6. Febr. pag. mihi 30. Miraxus de Collegijs cano- nicis, facul. c. 10. Porro quod addit Molanus, ex *uota quorundam locutione omnia canonica colle- gia olim dicta esse monasteria, falsum omninõ est, & ex alio falso principio deductum, quod ab antiquo tempore non essent canonicis regulari- bus, sed illos ex dissolutione veterum canonicorum ortos, contrario modo se habente, quod cano- nicos, qui nunc seculares dicuntur, ex dissoluta ve- terum canonicorum regularium disciplina ex- titi sunt, vt superius ostensum fuit.*

Albiniacense S. Chilianum cenobium in terri- torio Attrebatensi. De hoc Molanus ex historiã à canonicis in morte S. Eligij accepta, & ex Chro- nico Attrebatensi. *Albiniaci in territorio Attrebatensi S. Chilianus Episcopus, & Confessor, qui in Hispania Regio sanguine procreatus cum sefena banturã in- neam coliberet, & multarum virtutum decore pol- leret, a Prouincia illius Clero, & papulo ad Episcopatum est electus, & post multa, legitur in Chronico attre- batenfi, in vico albiniaco est monasterium canonicorum sancti videlicet Chilian, qui scetus fuisse traditur. Hæc, & alia Molanus in Natalibus sub die 2. No- uembrijs, ex quo Miraxus de Collegijs canonicor- um regularium cap. 23.*

Arosiensis Abbatia sancti Nicolai in agro Attrebatensi vetustissima, & inter omnes illius Prouinciæ olim præclarissima, quæ congrega- tionis octo, & viginti Abbatium cenobiorum o- rat caput, anno Domini 1097. per Cononem qui postea fuit S. R. Ecclesiæ Cardinalis, & Heldenarum viros religiosissimos fundata. de cuius fun- datione Miraxus de Collegijs Regularium, cap. 46. & nos infra in congregatione Arosiæ dice- mus.

Saxi

Conati Andree iuxta Anã Audomarenfis dic- tæ Priores Conuentalis, ex quo Prioratus effluuipus est Venerabilis, & Reuerendissimus Abbas nomine frater Ioannes, qui nunc Abbatia in monasterio sanctorum Amandi & Bertuliz Ma- riorum in agro Attrebatensi præfides, vt ex illius- dem litteris ante paucos menses accipi.

Ambemense, siue monasterium fontis B. Ma- riaz in agro Arnhemum Geldriz oppidum, dicecesis Ruremundenfis, olim Ultraiectensis, con- gregationis Illustrissimæ Windesimensis nuncu- pata, fundatus per Venerabiles sacerdotes D. Flo- rentium Radewint, D. Ioannem de Grunde, D. Ioannem de Brinkerine, & alios dictæ congrega- tionis Patres anno Dñi 1392. concedentibus Illu- strissimo Principe Wilhelmo Duce Iuliacensi, & Coloniensi, necnon Archiepiscopo Traiectensi. Chronicon Capituli Windesimensis lib. 1. cap. 37. Aertsholamense S. Ioannis Euangelistæ pro- pter Aertsholamam, nunc in Heglo prope Al- cernum Hollandiæ oppidum dicecesis Harle- menses congregat. Windesimensis, quod an- no 1594. puto fundatũ, ex eodẽ Chronico Win- desimensi cap. 38.

Amerfordense Beatæ Mariz in Bircket prope Amerfordam, nunc Curia B. Mariz in Amer- fordensi dicecesis Ultraiectensis, eiusdẽ congrega- tionis. Miraxus de Colleg. Regul. cap. 13. in Ca- talogo congregationis Windesimensis.

In Amerfordensi oppido dicecesis Ultraiecten- sis monasterium S. Ioannis Baptistæ congregatio- nis Windesimensis, de quo Miraxus de Collegijs Regularium cap. 55.

Angelem monasterium Beatæ Mariz in Fri- sian, olim dicecesis Ultraiectensis, eiusdẽ congrega- tionis Windesimensis. Miraxus in Catalogo di- versarum congregationis.

Arduenna monasterium S. Huberti à S. Bere- gis Abbate in sylua Arduenna fundatũ, & à fonte Arduina contiguo, cognominatum, de hoc Molanus in Natalibus ad 2. Octobris. *Verissimile est, vntem ex primæua institutione vtrouque fuisse canonicos, hoc canonicos Regulam professos, de vntem Arduenna fructibus, quod per canonicos ad sanctũ Hu- bertum, Arduennenses instituerit, cum illi à sua regula discesserunt, & alibi legitur, quod sanctus Berregisus Arduenna in vntem, & discipulis instituerit regulari- bus, vt in spiritualibus, & temporalibus promoueret: nã vt in antiquis vntem Treueri à Grimberto Comi- te anno 1. Theodoricus Regis cõ multis alijs obtinuit. Vi- de illa libidem.*

Albergense monasteriũ S. Antonij Confesso- ris in Albergen in Tuenta dicecesis, olim Ultraie- censis, congregationis Windesimensis. Miraxus in Catalogo dicte congregationis.

Arculma monasterium in Artesia sic nuncu- patur, meminit illius Miraxus de Collegijs Regularium, cap. 69. aliud de hoc non vidi. *Idem monasterium S. Petri sic vocatum, & in*

Sancti Andreæ iuxta Ariam Audomarenſis diœceſis Prioratus Conuſualis, ex quo Prioratu aſſumptus eſt Venerabilis, & Reuerendiſſimus Abbas nomine frater Ioannes, qui nunc Abbatia. In monaſterio ſanctorum Amandi & Bertiliz Martenſis in agro Attrebatenſi præſidet, v. ex illuſtre literis ante paucos mēſes accepi.

Arnhemſe, ſive monaſterium fontis B. Mariz apud Arnhemum Geldriz oppidum, diœceſis nunc Ruremundenſis, olim Ultraicœnſis, congregatiōnis Illuſtriſſimæ Windefimēnſis nuncupata, fundatū per Venerabiles ſacerdotes D. Florentium Radewini, D. Ioannem de Grunde, D. Ioannem de Brinkeringe, & alios diœceſis congregatiōnis Patres anno Dñi 1192. concedentibus Illuſtriſſimo Principe Willhelmo Duce Juliacenſis, & Geldrenſis. ſcnon Archiepiſcopo Traiectenſi. Chronicon Capituli Windefimēnſis lib. 1. cap. 37.

Amſterlodamienſe S. Ioannis Euangelizæ prope Amſterlodamum, nunc in Heglo prope Aleſmarum Hollandiz oppidum diœceſis Harlemēſis, cuiuſdem congregat. Windefimēnſis, quod anno 1194. puto fundatū, ex eodē Chronico Windefimēnſi cap. 28.

Amſterfordenſe Beatæ Mariz in Bircket prope Amſterfordiam, nunc Curia B. Mariz in Amſterfordia diœceſis Ultraicœnſis, cuiuſdem congregatiōnis Miræus de Collegijs Regular. cap. 13. in Catalogo congregatiōnis Windefimēnſis.

In Amſterfordia oppido diœceſis Ultraicœnſis monaſterium S. Ioannis Baptizæ congregatiōnis Windefimēnſis, de quo Miræus de Collegijs Regularium cap. 14.

Angerſe monaſterium Beatæ Mariz in Friſia, olim diœceſis Ultraicœnſis, cuiuſdem congregatiōnis Windefimēnſis. Miræus in Catalogo diœceſis congregatiōnis.

Andanum monaſterium S. Huberti à S. Berogio Abbate in ſylua Arduenna fundatū, & à fonte Andana contiguo, cognominatum, de hoc Molanus in Natalibus ad 2. Octobris. Veriſimile eſt autem ex prima inſtitutione vtrouſque ſuſſe ſervatū, ſive canonicos Regulam profeſſos. de Vulgata ſententia ſcribitur, quod pro canonicis ad ſanctū Hubertum. Inſtitutus inſtituerit, cum illi à ſua regula diſceſſerent, & alibi legitur, quod ſanctus Berogius alios clericos ſuos, & diſcipulos inſtruxerit regulari-vitæ, in ſpiritualibus, & ſēparatibus promauerit: nã & caritatem vitarum Treuitis à Grimberto Comite anno 5. Theoderici regis cū multis alijs obtinuit. Vide alia ibidem.

Albergenſe monaſterium S. Antonij Confeſſoris in Albergen in Tuenta diœceſis, olim Ultraicœnſis, congregatiōnis Windefimēnſis. Miræus in Catalogo diœceſis congregatiōnis.

Apallina monaſterium in Arteſia ſic nuncupatum, meminit illius Miræus de Collegijs Regular. cap. 69. aliud de hoc non vidi.

Berg monaſterium S. Petri ſic vocatum, & in

pago Maſo prope fluvium Bure diœceſis Ultraicœnſis à S. Hungero Ultraicœnſis Epifcopo ex conceſſione Lotharij Imperatoris fuit fundatum. circa anno 856. ex Molano in Natalibus die 22. Decembris.

De Bello loco monaſterium congregatiōnis Aroaſienſis, & Abbatia primæ claſſis ſanctæ Mariz nuncupata, quam à monaſterio ſancti Ioannis iuxta Choques initium habuiſſe, ſcribit idē Miræus in Catalogo Abbatiarū diœceſis congregatiōnis Aroaſienſis, de Collegijs Regular. cap. 10.

Bornhemianū vetulum monaſterium in Flādriz ſinibus, haud longè à fluvio Scaldi olim ſitum fuit, canonicorum regularium Abbatiale Cœnobium, à Wennemano Caſtellano Gandavienſis, & Manaffe Cameracenſis Epifcopo anno 1101. extructum, quod poſtea Abbate, & canonicis tradentibus, Diui Benedicte regulari accepit. Miræus de Collegijs Regular. cap. 51.

Bolontienſis Abbatia S. Mariz congregatiōnis Aroaſienſis anno 1159. fundata, ab Henrico VIII. Anglorū Rege Apoſtata anno 1354. funditus eſt euerſa. Miræus de Collegijs Regular. cap. 10. & 77.

Bolontienſe aliud Abbatiale Cœnobium ſancti Vlmari cuiuſdem congregatiōnis Aroaſienſis, idē Henricus Anglorum Rex euerſit. ex Miræo loco proximè allegato.

Burgenſe monaſterium ſancti Bartholomæi in ſuburbio fundatum, & à loco ubi quercuum erat numeroſa multitudo, Quercetum nuncupatum anno 1050. eſt fundatū. ex Meyero in Annalibus Flādriz. Aduocati ſunt autem ad illud regendū canonici ex monaſterio S. Marci, ſive S. Nicolai in pratis, ex quo habet vtriuſque monaſterij laudabilem antiquitatem. erat Abbatia congregatiōnis Aroaſienſis, cuius fundatiō, & progreſſū longius proſequitur Miræus cap. 33. ad quæ remitto.

Brugenſe aliud S. Mariz Collegium, meminit illius Miræus de Collegijs Regular. cap. 69.

Bruxellenſe S. Iacobi in monte Palatino, vulgo Cawenberch, iuxta palatium Principis, Præpoſitura. Præpoſitus vitur mitra, & Pontificalibus. Miræus de Collegijs Regularib. cap. 35.

Bethleheemicū B. Mariz in oppido Zwollis, olim diœceſis Ultraicœnſis nunc Dauentrienſis, congregatiōnis Windefimēnſis, Chronicon cuiuſdem congregatiōnis lib. 1. cap. 4. Miræus in Catalogo.

Bethleheemicum aliud S. Mariz apud Louanium diœceſis congregatiōnis. ijdem autores.

Apud Briellam Hollandiz oppidū S. Elizabethæ, diœceſis Ultraicœnſis, & congregatiōnis Windefimēnſis. Miræus in eodem catalogo.

Prope Bomeliam Geldriz oppidum diœceſis Syluiducenſis monaſterium, Stagnum B. Petri Apoſtoli nuncupatum, congregatiōnis Windefimēnſis. ibid. Miræus.

CAmeracenſis metropolitana S. Mariz regularis à ſua inſtitutione extitit, nam monaſte-

IV. rij

V. M. men alphabeto, ... ncialis Romani ... hedralium acco ... e eſt immutatum, ... quibus ipſa mona ... n. ... itana in Arteſia ... ndatione fuit reg ... S. Remigius Ro ... Clodouco. Chro ... batenſe anno 1044. ... eracenſium, & ... Archiepiſcopo ... ſuo teſtamento. ... ante, Valafum ... ſcopo conſecra ... aduocati, quos de ... andy clerico ante ... om. Eos autem ... nicos regulares ... monaſterij, cuiuſ ... lib. 1. de Canonic ... tur. De hac Mol ... Belgij ſub die 2. ... de Collegijs em ... addit Molanus, v ... ſent canonici ... veterum canon ... e ſe habente, qu ... dicuntur, ex diſ ... ularium diſcipul ... ſum ſunt. ... ni cœnobium in ... oc Molanus ex ... ligij accepta, & ... ſent in terris a ... enſiſſis, qui in ... ſon ſoluerit hunc ... ritatum decem p ... o, & populo ad ... gatur in Chron ... monaſterium cano ... qui ſcotos ſuſce ... Natalibus ſub die ... de Collegijs cano ... ſancti Nicolai ... na, & inter om ... ſſima, quæ congre ... 1097. per Conſe ... Cardinalis & H ... os fundati. de ca ... legijs Regulari ... gregatione Aroa ...

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tricanonicorum in ea degentiu autor dicti Chronici Cameracensis meminit non semel. Quod etiam Ioannes Molanus lib. 1. de Canonicis cap. 12. hisce verbis attestatur. *Extant ad Gerardum Primum Cameracensem, atque Atrebatensem conuillarum tunc temporu sedum Episcopum Chronica, circa annu Domini quinquagesimu supra millesimum conscripta, in quibus sub illo Episcopo nominantur monasteria canonicoru Cameraci, Atrebatu, utrunque in pyramia Basilica ad honore B. Mariae fundant S. Vedasti Cladoni Regu Christiani primi huius nominis Catechista. Miraus de Collegijs canonicorum secularium cap. 8.*

Cameracensis S. Auberti Abbatia templum olim fuit B. Petro Apostolo sacrum. ferunt in clericis seculares a B. Auberto primitus institutos; huiusmodi tempore procedente canonicos regulares congregationis Lateranensis substitutos, referente Mirau de Collegijs Regular. cap. 37. ubi scribit, Libertum XXXII. Cameraci Episcopi seculares canonicos in ordinem redactos S. Augustini regulę subdidisse anno 1066. Horum canonicorum praclarissimu elogium scribit Iacobus de Vitriaco Cardinalis in Historia Occidentali cap. 11. Quare autem Lateranenses canonici vocentur, puto ex Apostolica concessione, & priuilegiorum communicatione, quae ijdem amplissima obtinent, vt accepi ex quodam eius Collegij canonico, qui proxima estate cum sacra loca veneratus venisset in reditu apud Papiam in nostro S. Petri Caelo aureo corpore solutus, ad patriam celestem, vt pie creditur, migravit. Ceterum isti canonici violaceis tunicis ac pileis vtuuntur, & sub regularis disciplinae obseruantia non ignauiter perseverant. Cum autē dicat Molanus in Natalibus sub die 13. Decembris, S. Aubertum discipulos Landelinum Abbatem Crispini, & alios viros Apostolicos ex Scotia illac aduentantes habuisse, probabilius est illu in dicta Ecclesia clericos regulariter viuentes iuxta morem Episcoporum, & aliorum virorum Apostolicorum illius temporis ab initio constituisse, sed illis deficientibus, praesertim quod anno 996. Ecclesia tota igne fuisset consumpta, seculares canonicos successisse.

Cantipratanum monasterium canonicorum regularium, quod erat olim congregationis S. Victoris Parisiensis, fundauit Rogerius 44. Cameracensis Episcopus circa annu Domini 1185. qui adeo canonicorum regularium D. Augustini ordinem amauit, vt anno 1190. naturę debitum persoluens, in Regulari habitu sepeliri voluerit. fuerat hoc monasterium non longe a muris ciuitatis Cameracensis constitutum. Verum Cantipratano monasterio per bella vastato, canonici non procul ab Hallis Hannoniae oppido sedes locauerunt. Miraus de Collegijs Regul. cap. 81.

Apud Castrum Lense in diocesi Atrebatensi monasterium canonicorum, de quo autor Chronici Cameracensis lib. 2. cap. 21. Apud Castru

Lense habetur quoque monasterium canonicorum, quod sanctu Vulganu requiescit, qui Scotu traditur existisse. Distat autē Lensem quatuer horarum viam ab Atrebatu. Molanus in Natalibus ad diem 2. Nouembris. Miraus de Collegijs canonicorum secularium cap. 69. vnde puto nunc factum collegium canonicorum secularium.

Castellanum S. Petri monasterium titulo Praepositurae erexit Robertus Friso Flandriae Comes, cum aduersus Richildem, eiusq; filiu Arnulfum, & contra Gallie Regem iuxta Castellum in die Cathedrae S. Petri victoriam obtinuisset, in quo canonicos constituit anno Domini 171. ibi sepultus est in crypta anno 1073. Miraus de Collegijs secular. cap. 81. ex Ioanne Iperio Abbate Bertinensi. Addens huius monasterij Praepositum fuisse Langierueium, qui de canonicis scripsit.

Castellionense monasterium, Abbatia congregationis de Aroasia, habuit originem a monasterio S. Marie in nemore eiusdem congregationis. Miraus de Collegijs Regul. cap. 10.

Cisoniensis Abbatia S. Calisti congregationis de Aroasia apud insulas Flandriae oppidu a S. Euardo Comite Cisoniense fundata anno 984. quā ille S. Calisti Papa, & martyris corpus Romae acceptum anno 855. attulit, teste Molano in Natalibus ad 14. Octobris, Miraus de Collegijs Regul. cap. 20. 21. & 69. ait autē canonicos seculares locum prius tenuisse, ac postea regulares introductos auctore Hermano Insulensi viro nobili anno 1129. primumq; Abbatem fuisse Anslanum Remis ad S. Dionysium antea canonicu, ex Meyero: sed verius est, eosdem canonicos regulares eo anno restitutos, propter ea quae de S. Euardo scribit Molanus in Natalibus ad diem 6. Decembris.

Chocquensis Abbatia apud Bethunā Artieae oppidum congregationis Aroasiensis fuerat olim collegium canonicoru seculariu, quos anno 1120. regulares fecit B. Joannes Norimensis Episcopus. Dotem auerunt postea Gulielmus, Baldamus, Daniel, & Robertus Bethunae Domini. Miraus de Colleg. Regul. cap. 10. & 58.

Caluasiensis Abbatia S. Eligij fontis congregationis Aroasiensis in oppido Caluaco, quod Gallice dicitur Chany Miraus in catalogo

A Claro Fageto monasterium Abbatiale eiusdem congregationis Aroasiensis. Miraus loco cit.

A Caltricijs monasterium Abbatiale dicte congregationis S. Marie nuncupatum. Miraus ibid.

Campus Beatae Mariae prope Ezinghem diocesis Bremensis in Frisia Orientali congregationis Windesimensis. Miraus in catalogo dicte congregationis.

Apud Condatum oppidu diocesis Cameracensis monasterium Beatae Mariae, de quo autor Chronici Cameracensis lib. 2. cap. 42. Apud nullu, inquit, Condatum quondam Regali, & dicitur fuisse Abbatia puellarum in honore S. Mariae Virginis, diruta propter inopia paucorum monasterium exiit. Conuillu

libi fundata ab Odone pio sacerdote anno 1090. in honorem Deiparae, cui Lambertus Atrebatensis Episcopus facultatem dederat, socios collegij, qui illius etiam dotem auxit. Miraus de Colleg. regular. cap. 50.

Duononensis Cathedralis a Philippo II. collata eidem monasterio canonicorum regulariu Bertholdo apud Zwollam transsiluanæ provinciae oppidum nuncupato, est dotata. ex Miraus de Colleg. regul. cap. 101.

Duononensis S. Martini monasterium ad Scaldis edificauerunt parentes sanctae Reginae nepotum Regis, de qua Molanus ad primum luteri officij Dononensibus. *Edificauerunt etiam monasteriu regium in ad scaldis fluminu in loco, qui dicitur de iur. Conuillu ad honorem Dei Genitoru, prope Ecclesiam in honorem S. Martini, ubi inter cetera sanctimonialium numerum, ubi Beata Regisula sua profuit, & clero nono Deo regem institutum peditibus, & praedij decem ad seruitutem in locu. Est locus apud Valencenas in finibus diocesis Atrebatensis, quam eo loci scaldis terminat.*

Dulcia vallis Abbatia iuxta Middelburgum Flandriae oppidum congregationis Aroasiensis in anno 1125. sum ptis inijs ex monasterio Gregorius S. Bartholomaei, testatur ex Meyero Miraus in catalogo dicte congregationis, scilicet, de Colleg. Regul. cap. 10.

Dodeuilla monasterium Abbatiale eiusdem congregationis, ex eodem Mirzo.

Apud Dordracum Hollandiae oppidum monasterium S. Salvatoris in Eemisthem congregationis Windesimensis, quod pius vir Reynaldus Minumbode ciuis Dordracensis fundauit, & decem anno 1382. Chronicon Windesimensis lib. 1. cap. 37. Miraus in catalogo eiusdem congregationis.

In Duno prope Endouiam Brabantiae oppidum monasterium B. Mariae, fundatum anno 1149. congregationis Windesimensis, idem Miraus in catalogo citat.

Fanopontis Abbatia S. Christophori congregationis de Aroasia apud Insulas Flandriae oppidum fundata anno 1039. ex Mirau in catalogo.

Apud Furnas Flandriae oppidum anno 1091. institutum est monasterium, cui nomen Euerstadi, prope thimo Isara iuxta Stauelam Walberto

Abbatia de Daucourt in diocesi Attrebaten-
si fundata ab Odone pio sacerdote anno
1090 in honorem Deipatr. cui Lambertus Ar-
trebatensis Episcopus facultatem dederat, socios
colligens, qui illius etiam dotem auxit. Miræus
de Colleg. regular. cap. 50.

Ducentiensis Cathedralis à Philippo II. col-
lato eidem monasterio canonicorum regulariũ
Borcheloster apud Zwollam transiulanae pro-
vincie oppidum nuncupato, est dotata. ex Mir-
æo de Colleg. secul. cap. 101.

Dononensis S. Martini monasterium ad Scal-
dum adificauerunt parentes sanctæ Regine nep-
tis Pipini Regis, de qua Molanus ad primum lu-
bric officij Dononensibus: *Edificauerunt etiam
in loco isto baron virgine ad scaldum fluium in loco,
per Dononem diu in. Canobium ad honorem Dei Ge-
nerosi, quæque Ecclesiam in honorem S. Martini, ubi
conuersorum sanctimonialium numerum, cui Beata Re-
gina filia profuit, & clericorum Dei regem iusti-
tiam, & iudicium, & prædixit deceter ad seruitutem
deuotiss.* Est locus apud Valencenas in finibus
diocesis Attrebatensis, quam eo loci Scaldis ter-
minat.

Dulcis vallis Abbatiam iuxta Middelburgum
Flandriæ oppidum congregationis Aroasensis
fundatam anno 1215. sumptus initijs ex monaste-
rio Erogenſis S. Bartholomæi, testatur ex Meye-
ro Miræus in catalogo dicte congregationis, sci-
licet, de Colleg. Regul. cap. 10.

Dodevilla monasterium Abbatiale eiusdem
congregationis, ex eodem Miræo.

Apud Dordracum Hollandiæ oppidum mo-
nasterium S. Saluatoris in Ecmithem congre-
gationis Windesimensis, quod pius vir Reynal-
dus Munenbode cuius Dordracensis fundauit,
& dotauit anno 1382. Chronicon Windesimen-
sis lib. 1. cap. 37. Miræus in catalogo eiusdem con-
gregationis.

In Dumo prope Odouiam Brabantie oppi-
dum monasterium B. Mariæ, fundatum anno
1439. congregationis Windesimensis, idem Mi-
ræus loco citato.

Fanoptensis Abbatia S. Christophori congre-
gationis de Aroaisa apud Insulas Flandriæ oppi-
dum fundata anno 1039. ex Miræo in catalogo.

Apud Furnas Flandriæ oppidum anno 1091
inceptum est monasterium, cui nomen Euers-
ham, super fluuio Isara iuxta Stauelam Walberto

canonico Casletensi ibi altare D. Petri ad ipsum
offerente, quod & Gerardus Morinorũ Episco-
pus libertate donauit. Ita Meyerus in Annalib.
Flãdriæ. Alij canonicum istum vocant Walterũ:
Autũm est postea monasterium mirificè, ac do-
tatum à Roberto Ierosolymitano Flandriæ Co-
mite, eiusque matre Gertrude, Miræus de Col-
leg. Regul. cap. 42.

Flonenſis Abbatia canonicorum regularium
ad Mosam diocesis Leodienſis. Miræus de Col-
leg. Regul. cap. 55.

Andaui monasterium S. Bauonis fundauit
S. Amandus Traiectensis Episcopus opibus
eiusdem S. Bauonis, ibique clericos regulariter
viuentes posuit, quibus, quod licentius viuenter,
amotis, postea D. Benedicti monachi sunt suffe-
cti, qui ibi locum tenuerunt vsque ad annũ 1535.
quo tempore Paulus III. amotis monachis cano-
nicos seculares introduxit. Vide Molanum in
Natalibus ad primum Octobris, & Miræum de
Colleg. secul. cap. 124.

Ibidem monasterium B. Mariæ in Mello prope
ciuitatem, congregationis Windesimensis
Chronicon Windesimense lib. 1. cap. 45. Miræus
in catalogo.

Apud Goch in Geldria monasterium B. Ma-
riæ in Gacſlonk diocesis Colonienſis, congre-
gationis Windesimensis. Chronicon, & Miræus.
Groningensis Ecclesia Cathedralis fuit erecta
anno 1568. & pro dote fuerunt illi attributa duo
monasteria canonicorum regularium, quorum
alterum dicitur Ezenſe, alterum verò Witte we-
rumense. Miræus de Colleg. secul. cap. 126.

Guatinense monasterium à viro religioso Od-
frido constructum fuit, in quo clericos Apostoli-
cæ vitæ canonicos sectantes posuit, vt in historia
S. Donatiani legitur. Molanus lib. 1. de canonicis
cap. 4. n. c. scio an hoc sit idem cum monasterio a-
pud Wartanas, de quo infra dicemus.

Harlemensis Ecclesia Cathedralis in Hollan-
dia constituta est ex monasterio canonicorum
regularium de Heylo nuncupato prope Alema-
riam. Miræus de Colleg. secul. cap. 128.

Ibidem monasterium congregationis Windes-
imensis, quod Visitationis B. Mariæ dicitur,
quod fundauit Venerabilis Dei sacerdos Domi-
nus Hugo de Golsmit circa annum 1406. Chro-
nicon Windesimense lib. 1. cap. 39. Miræus in Ca-
talogo.

Prope Herentaliam Brabantie oppidũ mo-
nasterium congregationis Windesimensis, quod
thronus B. Mariæ dicitur, huius Prior fuit Ve-
rabilis Doctor Ioãnes Latomus, cuius opera cir-
cunferuntur typis edita. meminit illius Aubertus
Miræus de Collegijs Regularium capite trigesi-
mo tertio, & supra cap. 13. in Catalogo congre-
gationis Windesimensis.

Henniæensis B. Mariæ Abbatia cõgregationis

Araoficis alias S. Marini de Hennaco. Miraus de Colleg. Regul. cap. 10.

Hortus Beate Mariae in dicecesi Traiectensi in loco campellii, & mari propinquo fundatus per B. Fridericum in villa Hallum progenitum, de quo Molanus in Natalibus Sanctorum Belgij ad diem septimum Martij huc habet. Porro Fridericus mortua matre pro eius refrigerio seipsum Christo, & B. Mariae obtulit, conuersans se deinceps secundum Regulam D. Augustini viuere uelle, ut anima matris in pace requiescat. Die itaque sequenti Traiectum uadit, ab Episcopo habitu induitur canonico, & licentiam accipit monasterium clericorum construendi, inde ad insulam B. Mariae domum Ordinis Premonstratensis diuertit, ubi sanctos mores sibi uelut pectore bausit, domum reuersus, in loco campellii, & mari uicino monasterium construxit, quod Hortum B. Mariae nuncupauit, in quo praecipue pauperes recipit, quod et uideret a nouella Griforum, seu Cisterciensium in Frisia plantatione non recipi. & multa de uicis praeclearis eiusdem monasterij, & de fundatore ibidem sepulcho profertur.

Apud Huyum oppidum Leodiensis dicecesi monasterium Abbatiale fundatum a Venerabili Petro sacerdote, & eremita, qui Ierosolimam deuotionis, & orationis causa profectus, cum opprobrium Christianorum non sine multis lachrymis uidisset, pro Simeone Ierosolimorum Patriarcha ad Romanum Pontificem, & Principes Christianos in Europa degentes legatione functus, omnes Occidentales ad recuperationem sanctae Ciuitatis incitauit, quod & re ipsa, Deo fauente, perfecit. Hic cum Urbem feliciter recuperatam uidisset, in Belgium reuersus, in Suburbio Huyensi monasterium canonicorum fundauit, sumptibus praesertim Cononis Comitis montis Acuti, & Lamberti Comitis Clarimontis, in quo & Prior obiit circa annum 1115, quod postea Abbatiali titulo fuit donatum per Episcopum Leodiensem. Molanus in Natalibus die 15. Julij. Miraus in Colleg. Regul. cap. 53.

VII.

Grutatense monasterium Ordinis S. Augustini in dicecesi Attrebatensi. liber taxarum.

Insolenses Canonici Cathedrales a prima illius Ecclesiae fundacione fuerunt Regulares. Constat ex instrumento fundacionis, & dotationis Balduini Flandriae Comitis, qui dictam Ecclesiam fundauit anno 1095, in quo de communis Vita Clericorum primitus ibi degentiam mentio habetur. de quo Molanus in Natalibus sub die primo Februarij, & ex eo Miraus de Collegijs secularium cap. 73.

Ipsentem Ecclesiam nunc Cathedralem B. Iohannes Morinorum Episcopus in honorem S. Martini fundauit circa annum 1101, in qua canonicos regulariter uiuentes posuit, ex Molano in Natalibus sub die 27. Januarij. Miraus in Collegijs regularium cap. 44. & in Collegijs canonicorum secularium cap. 125.

Apud Laubium oppidum dicecesi Cameracensis in mote monasterium Sanctorum Vismari & Ermini circa tempora Pipini Regis Francorum fundatum, nimirum circiter annum 700. de quo Molanus in Natalibus ad 18. Aprilis ex Chronico Cameracensi scribit, unde hic locus in Chronico ad Gerardum Cameracensem Episcopum scriptis, clarius nominatur monasterium sanctorum Vismari, & Ermini canonice congregationis.

Leodiensis Ecclesia Metropolitana a prima institutione habuit clericos regulariter uiuentes, Molanus lib. 1. de canonicis cap. 3. eius fundacionem nonnulli in beatum Hubertum referunt, qui non solum Metropolitanus S. Lamberti, sed ipsius etiam ciuitatis Leodiensis auctor fuit. Miraus de Collegijs secularium cap. 21. cum eo anno 709. corpus B. Lamberti cum sede Episcopali ex Traiecto transfuisset. Norgerus uero ciuitatis ciuitatis Episcopus, prout legitur in tabula quae existente in Ecclesia D. Iohannis Euangelistae Leodiensis, monasterium B. Lamberti in melius, quae antea fuerat, immutauit: Ecclesia enim, quam B. Hubertus edificauit, ad lapsum declinauerat, haec diruta, templum sexaginta canonicorum iuxta magnificentiam dilatata cordis sui exstruit, claustris ditioribus decorauit, claustrum, & domorum aedificia renouauit. Illud porro memoriae posterorum commendandum, quod cap. 21. de Collegijs secularium notat Miraus, in noentius Papa huius nominis II. Leodium cum B. Bernardo Clareuallensi Abbate iuisset, restituisse in ea Basilica S. Lamberti Regum filios suos, Ducum quatuordecim, Comitum triginta, inferioris ordinis nobilium Canonicos septem, omnes numero sexaginta, quorum nomina leguntur in tabula ad latus ara maioris in templo D. Lamberti suspensa.

Leodij monasterium sancti Petri fundatum eodem beatus Hubertus anno 714. & opulentius dotauit, quod a Normannis uallatum, inuicem Richarius Leodiensis Episcopus anno 915. & Egidius Bucherius in Chronico, & ex eo Miraus loco proxime citato, De regularitate Ecclesiae Leodiensis adest irrefragabile testimonium. Wazons 23. eiusdem Ecclesiae Episcopi ex Praeposito assumpti, in epistola ad fratrem Iohannem dictae Ecclesiae Praepositum, quam refert Maburnus in Venatorio lib. 2. pag. 7. cap. 40. fuit autem Wazo Episcopus anno 1040.

Ibidem anno 960. Eraclius post Baldricum Episcopus Leodientium factus duo in urbe Leodiensi monasteria construxit ad titulum S. Pauli & ad titulum Sancti Martini Episcopi Sigiberti in Chronico. Porro in dictis monasterijs canonicos institutos, monstrat historia Norgeri Episcopi, quae sic habet. Ecclesiam sancti Pauli a fratre supra consumauit, & bonis aedificiis, ubi prius canonici erant, triginta perfecit. Miraus de Collegijs

secularium cap. 55. & 58. ex Sigiberto, & Egidio Bucherio. In eadem ciuitate Leodiensi anno 972. idem Norgerus conuobium S. Iohannis Euangelistae in insula fundauit, in quo triginta canonicos conuersit. Sigibertas in Chronico. Egidius Bucherius in Chronico. Miraus de collegijs secularium cap. 59.

In eadem ciuitate anno 979. idem Norgerus Ecclesiam sub inuocatione S. Crucis cum claustris pro quindecim fratribus canonicis instituit, & detrauit. Miraus, ibid. cap. 60.

In eadem ciuitate anno 987. idem Norgerus Nizaro Maioris Ecclesiae custode administrante, in honorem B. Martyris Dionysij, in qua primum uiginti, postea decem alios, triginta canonicos instituit. Miraus ibid. cap. 61. ex Ortelio, & Egidio Bucherio. factus est autem Norgerus Leodientium Episcopus anno 978. & obiit anno 1007.

In eadem ciuitate Baldricus Secundus Ecclesiam S. Bartholomaei in Leodio dedit, quam Gualstik Praepositus maioris Ecclesiae adificauit, & duodecim fratres ibi instituit, & suis alodijis locauit, dicitur quod S. Vlberty martyr ibi quiescit. Molanus in Natalibus ad diem 22. Octob.

In eadem Ciuitate monasterium beatae Elizabethae bonorum puerorum congregationis Windolensis. Miraus de collegijs regularium cap. 29. in Catalogo.

Apud eandem ciuitatem secundo lapide Abbatem S. Egidij canonicorum regularium, meminit Miraus de collegijs regularium cap. 55. ad finem, alio non uidi.

Apud Liram oppidum Dicecesi Antuerpian. in monasterium canonicorum, de quo Antuerpionice Cameracensi: Non procul a Malibus est monasterium canonicorum, quod ex proprijs praedijis pro D. Gennarum uiginti laicis fratribus, ubi septuaginta dicitur esse. cap. 21. et.

Fuit autem Gummarius Pipino Caroli Magni genitori ualde charus, cuius acta scribitur Theobaldus apud Surijs sub die 11. Octobris, & Molanus in Natalibus eodem die, qui dicit, eundem Gummarium ibi sepelisse. Addit Miraus, Carolum Magnum dotasse Ecclesiam uiginti canonicosque ibid. instituisse, de collegijs secularium cap. 92.

Locum Flandria insignis Praepositura, siue Abbatia anno 1050. fundata, ad quam dimidia pars oppositi spectat. Miraus de collegijs regularium cap. 45.

Lozani Praeposituram S. Gertrudis, cum prius esset simplex sacella Henricus primus Dux Lotharingiae, & Brabantiae anno 1206. in monasterium erexit canonicorum regularium, Abbatiali postea titulo insignitam. Est autem monasterium magis fabricis exornatum, ad quod nonnulli nobilibus genere nati admittuntur. ex Miraus de collegijs regularium cap. 85.

legijs secularium cap. 55. & 58. ex Sigiberto, & Egidio Bucherio.

In eadem ciuitate Leodiensi anno 972. idem Norgerus conuobium S. Iohannis Euangelistae in insula fundauit, in quo triginta canonicos conuersit. Sigibertas in Chronico. Egidius Bucherius in Chronico. Miraus de collegijs secularium cap. 59.

In eadem ciuitate anno 979. idem Norgerus Ecclesiam sub inuocatione S. Crucis cum claustris pro quindecim fratribus canonicis instituit, & detrauit. Miraus, ibid. cap. 60.

In eadem ciuitate anno 987. idem Norgerus Nizaro Maioris Ecclesiae custode administrante, in honorem B. Martyris Dionysij, in qua primum uiginti, postea decem alios, triginta canonicos instituit. Miraus ibid. cap. 61. ex Ortelio, & Egidio Bucherio. factus est autem Norgerus Leodientium Episcopus anno 978. & obiit anno 1007.

In eadem ciuitate Baldricus Secundus Ecclesiam S. Bartholomaei in Leodio dedit, quam Gualstik Praepositus maioris Ecclesiae adificauit, & duodecim fratres ibi instituit, & suis alodijis locauit, dicitur quod S. Vlberty martyr ibi quiescit. Molanus in Natalibus ad diem 22. Octob.

In eadem Ciuitate monasterium beatae Elizabethae bonorum puerorum congregationis Windolensis. Miraus de collegijs regularium cap. 29. in Catalogo.

Apud eandem ciuitatem secundo lapide Abbatem S. Egidij canonicorum regularium, meminit Miraus de collegijs regularium cap. 55. ad finem, alio non uidi.

Apud Liram oppidum Dicecesi Antuerpian. in monasterium canonicorum, de quo Antuerpionice Cameracensi: Non procul a Malibus est monasterium canonicorum, quod ex proprijs praedijis pro D. Gennarum uiginti laicis fratribus, ubi septuaginta dicitur esse. cap. 21. et.

Fuit autem Gummarius Pipino Caroli Magni genitori ualde charus, cuius acta scribitur Theobaldus apud Surijs sub die 11. Octobris, & Molanus in Natalibus eodem die, qui dicit, eundem Gummarium ibi sepelisse. Addit Miraus, Carolum Magnum dotasse Ecclesiam uiginti canonicosque ibid. instituisse, de collegijs secularium cap. 92.

Locum Flandria insignis Praepositura, siue Abbatia anno 1050. fundata, ad quam dimidia pars oppositi spectat. Miraus de collegijs regularium cap. 45.

Lozani Praeposituram S. Gertrudis, cum prius esset simplex sacella Henricus primus Dux Lotharingiae, & Brabantiae anno 1206. in monasterium erexit canonicorum regularium, Abbatiali postea titulo insignitam. Est autem monasterium magis fabricis exornatum, ad quod nonnulli nobilibus genere nati admittuntur. ex Miraus de collegijs regularium cap. 85.

Lozani Praeposituram S. Gertrudis, cum prius esset simplex sacella Henricus primus Dux Lotharingiae, & Brabantiae anno 1206. in monasterium erexit canonicorum regularium, Abbatiali postea titulo insignitam. Est autem monasterium magis fabricis exornatum, ad quod nonnulli nobilibus genere nati admittuntur. ex Miraus de collegijs regularium cap. 85.

Lozani Praeposituram S. Gertrudis, cum prius esset simplex sacella Henricus primus Dux Lotharingiae, & Brabantiae anno 1206. in monasterium erexit canonicorum regularium, Abbatiali postea titulo insignitam. Est autem monasterium magis fabricis exornatum, ad quod nonnulli nobilibus genere nati admittuntur. ex Miraus de collegijs regularium cap. 85.

Lozani Praeposituram S. Gertrudis, cum prius esset simplex sacella Henricus primus Dux Lotharingiae, & Brabantiae anno 1206. in monasterium erexit canonicorum regularium, Abbatiali postea titulo insignitam. Est autem monasterium magis fabricis exornatum, ad quod nonnulli nobilibus genere nati admittuntur. ex Miraus de collegijs regularium cap. 85.

Lozani Praeposituram S. Gertrudis, cum prius esset simplex sacella Henricus primus Dux Lotharingiae, & Brabantiae anno 1206. in monasterium erexit canonicorum regularium, Abbatiali postea titulo insignitam. Est autem monasterium magis fabricis exornatum, ad quod nonnulli nobilibus genere nati admittuntur. ex Miraus de collegijs regularium cap. 85.

In eadem ciuitate est collegium eruditissimorum, & probatissimorum hominum S. Martini, quod nunc tenent canonici cōgregationis Windesimensis, quibus de anno 1447. ipsi Martineses canonici fuerunt vniuersi. floruit in eo cenobio Martinus Lipsius Iusti Lipsij Patruus circa annum 1550. Miræus in Vita Iusti Lipsij.

In eadem ciuitate anno 979. idem Notgerus Ecclesiam sub invocatione S. Crucis cum claustris pro quindecim fratribus canonicis instituit, & dotauit. Miræus, ibid. cap. 60.

In eadem ciuitate anno 987. idem Notgerus Nicardo Maioris Ecclesie custode administrante, condidit Ecclesiam in honorem B. Martyris Dionysij in qua primū viginti, postea decem addidit, triginta canonicos instituit. Miræus ibid. cap. 61. ex Ortelio, & Agidio Bucherio. factus est autem Notgerus Leodiensium Episcopus anno 971. & obiit anno 1007.

In eadem ciuitate Baldricus Secundus Ecclesiam S. Bartholomæi in Leodio dedit, quam Godescalcus Præpositus maioris Ecclesie adificauit, & duodecim fratres ibi instituit, & suis alioijs dotauit dicitur quod S. Vlberty martyri ibi quidam Molanus in Natalibus ad diem 22. Octob.

In eadem ciuitate monasterium beate Elizæ boch honorum puerorum congregationis Windesimensis. Miræus de collegijs regularium cap. 75. in Catalogo.

Apud eandem ciuitatem secundo lapide Abbatia S. Agidij canonicorum regularium, meminit Miræus de collegijs regularium cap. 55. ad finem, aliud non vid.

Apud Litam oppidum Diocesis Antuerpiensis monasterium canonicorum, de quo Autor chronice Cameracensis: *Non procul à Malinis est monasterium canonicorum, quod ex proprijs prædijis in Du Gumarum illustri lauis struxit, & que sepulchrum dicitur Resurrexerit expedit.* Fuit autem Gumarum Pipino Caroli Magni genitori valde charus, cuius acta scribunt Theobaldus apud Suriū sub die 11. Octobris, & Molanus in Natalibus eodem die, qui dicit, eundem Gumarum ibi sepulchrum. Ad dicit Miræus, Carolum Magnum deus Ecclesie auxisse, canonicosque ibid. instituisse de collegijs secularium cap. 92.

Locum Flandria insignis Præpositura, siue Abbatia anno 1030. fundata, ad quam dimidia pars oppidi spectat. Miræus de collegijs regularium cap. 31.

Louani Præposituram S. Gertrudis, cum prius esset simplex sacellū Henricus primus Dux Lotharingæ, & Brabantie anno 1206. in monasterium crexit canonicorum regularium, Abbatiali postea titulo insignitam. Est autem monasterium magnis fabricis exornatum, ad quod non nisi nobili genere nati admittuntur. ex Miræo de collegijs regularium cap. 85.

Areoli apud Attrebatum Abbatia vetustissima sanctorum Amandi, & Bertilæ congregationis Aroasensis, de qua in Chronico Cameracensi lib. 2. hæc habentur, referente Miræo de collegijs regularium cap. 25. *Est etiam in vico Maracolo, alias Maroelo Monasterium canonicorum, vbi sancta Bertilla quiescit, qua hoc ipsum suum prædium sancta Maria (scilicet Cathedrali Attrebatensi tunc regulari) tradidit.* Subdit verò idem Miræus: Vixerunt autem in Mareolo canonici olim seculares, quos ob liberiores vitam anno 1144. amouit Aloisius Episcopus Attrebatensis. Regulares substituit, & Balduinum Baliolanum, qui Furnij in Ecclesia S. Nicolai cum Iude præfuerat, ipsis præfecit, quod non de prima canonicorum re-

IX.

VVM. dum diocesis Cameracensis in Sancto Vito... inter annum 700... dicitur Apollonia... meracensem Episcopus... monasterium... nini canonice congreg...

VIII.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

gularium ibi loci institutione, sed de restitutione arbitror intelligendum, cum S. Bertilia Ecclesia, & praedium, in quo in honorem sancti Amandi Ecclesiam erexerat, canonicis regularibus, non secularibus testamento legauerit. Vide Molanum in Natalibus ad diem 3. Ianuar. Praest nunc eidem Abbati R. Ioan. ante Prior monasterij S. Andreae Dicecesis Audomarenfis, qui multa sollicitudine eidem quoad spiritualia, & temporalia instauranda operam strenuam impendit.

Maricolis apud Sambram B. Humbertus S. Amandi contemporaneus, & peregrinationis illius ad vrbem Romanam comes, exiititit cenobium, in quo triginta clericos constituit. Molanus in Natalibus ad 15. Maij.

Mechliniensis Ecclesia cathedralis in Brabantia per S. Rumoldum Dublinensem Episcopum circa annum 775. est fundata, & in ea clericis canonicis ab institutione constituit, teste Molano apud Miraxum de Collegijs secularium capite septuagesimo quarto, ita scribente: *B. Rumoldus opus est monasterium apud Malinas, & infra. Fuit autem ab initio fundatum non monachorum, sed canonicorum monasterium, quomodo in Chronicis Cameracensibus ante annos sexcentis scriptis nominatur. Consentit Autor eiusdem Chronici, sic scribens: apud Machlin uel est Monasterium canonicorum, vbi quiescit pretiosus Martyr Dei Rumoldus, genere Scotus, qui vitam eremiticam ducens inibi martyrizatus est. Hoc autem monasterium ab antiquitate constructum, regalibus emolumentis maxime augmentatum. Ceterum dictum monasterium in collegiatam secularem, ac deinde in Metropolitanam, Philippo II. Hispaniarum Rege possulante, anno millesimo quingentesimo quinquagesimo nono per Paulum V. Pontificem est erectum. Obijt autem S. Rumoldus martyr ann. 775. ipso festo S. Ioan. Baptistae.*

Apud Morinos Monasterium S. Fredegandi canonicissimum secularium, olim canonicorum regularium a S. Amando fundatum, vbi S. Fredegandus sacerdos Hybernenfis quiescit. Molanus in Natalibus ad 17. Julij.

Morinensis Ecclesia cathedralis ab institutione fuit regularis, vt patet ex vetustissimis illius Ecclesiae monumentis, quae recelat Molanus lib. 1. de canonicis cap. 3. quorum vnum praecipuum est, quod in ipsis scripturis Morinenses canonici vocabantur fratres.

In Morinensi Dicecesi monasterium Sanctorum Petri, & Pauli Wasnascense, & monasterium S. Io. Euangelistae de Tondia uilla. ex lib. taxarum Apostolicarum.

Mons S. Eligij vetus, & insignis est Abbatia canonicorum Dicecesis Attrebatensis, cuius etiam in lib. taxarum Apost. mentio habetur. Fundator extitit S. Vindicianus Cameracensis, & Attrebatensis tunc vnitatum Ecclesiarum Episcopus circa annum 678. quem Miraxus dicit ibi constituisse canonicos seculares, quos B. Liebertus Episc.

cum vitae essent liberioris, an. 1068. ad regulariorem vitam amplectendam permouit, primusque Abbas ibi constitutus fuit Ioan. qui cum annis 40. praefuisset, viuere desijt an. 1108. Ita Miraxus de collegijs regularium c. 38. verum puto, canonicos a S. Vindiciano primum institutos regulares, non seculares fuisse, nullus enim per illa tempora canonicus secularis dicebatur, sed nec per aliquot annos postea id aliquem autorem probatum. superasse inuenitur, quare Liebertus canonicorum reg. ibi loci restitutor fuit, non aut institutor. Hi canonici colore violaceo sub Rochetto vtuntur.

Mons Petri monasterium canonicorum extitit in quodam monte apud Ruremundam a sanctis Plechelmo natione Scoto, & Candido cetero prius Episc. & Wironeit Scoto illic profectus adificatum, teste Molano in Natalibus ad diem 8. Maij & 15. Julij: inquit enim illis Roma in partem reuertentibus Pipinum Regem tunc Ducem Francorum, comperta illorum sanctitate, loci a turbis remotum, tribuisse, in quo Oratorium Virginis Mariae consecratum est, & monasterium S. Petri praecato opere, ibique Pachelmu, & S. Wironeum felicissimo tandem fine quiescisse, intra oratorium B. Virginis tumulatos. sed subdit postea, illorum reliquias cum collegio canonicorum in ciuitatem Ruremundam transiatis vbi vides illud monasterium non monachorum, sed canonicorum extitisse.

In Montensi Ecclesia post vastationem Normannorum S. Bruno Archiepiscopus Colonienfis posuit canonicos regulares, quorum tunc magna erat in Ecclesia dignitas, propter regularem disciplinam, & studium iuuandi plebem, Molanus in Natalibus ad 11. Octobris ex Rogero in Chronicis Hannoniae, Sigiberto, & alij.

Apud Monresem ciuitatem in Villa dicta C. striloco autor Chronicis Cameracensibus monasterium S. Germani canonicorum: in Villa inquit, *Castriloco duo monasteria vnum paularum, alterum canonicorum S. Germani.* Miraxus de Collegijs canonicorum secularium c. 47. dicit, esse illud idem, quod nunc est seculare collegium S. Germani.

Apud Melfenas anno 1065. Adela filia Roberti Regis, & coniux Baldouini Pij Flandriae Comitissae instituit collegium canonicorum, & monasterium puellarum Benedictinarum, vbi etiam licrum velameu marito orbatam accepit. Molanus in Natal. ad 3. Julij.

Mons S. Agnetis apud Zwollam monasterium congreg. Windesimensis a nonnulla Gerardi traegni discipulis fuit fundatum circa an. 1195. in magna quidem humilitate, & paupertate spiritus, foelix plantatio, quae ta vberes in vinea Dni fructus protulit, & Deo adiuuante, indices profectus loci enim sanctissimorum certe canonicorum collegio viri probitate, & doctrina spectatissimi prodierunt, Thomas ille Venerabilis de Kempis natus, patris, cuius ingentium, & pietate illius opera con-

stantio nocentia testantur. Io. item de Kempis frater natu maior, cuius vitam texuit Ioan. Bechtius dicit congreg. canonicus, & alij quos recenset idem Thomas de Kempis in Chronico de monasterij, quod nuper celandum curant. Rademouisi Pater Heibertus Roswycus de Se. ciuitate lesu. Ad Ioan. Trithemius de Viris illustribus Germaniae sub anno 1495. Ioannem Brunonem cognomento Mauburnum quem dicit fuisse canonicum in monasterio D. Agnetis apud Zwollam.

Apud Namurcum oppidum dicecesis Leodiensis est Abbatia vetustissima, quae dicitur Malonia, vbi corpus S. Bertuini Episcopi Hyberni de eiusdem monasterij fundatoris quiescit, & quo ita Molanus in Natalibus ad 11. Nouembrii. *Malonia S. Bertuini Episcopi, & Confessoris, qui in Syria in insula reuersus in saltem, qui vulgo appeletur Malonia, condidit. Oratorium in supra dicta villa Malonia ipse sanctam in honorem semper Virginis Mariae, quae dicitur sanctam, & sancti eiusdem in monasterio, cui nomen est Malonia, & in eiusdem parochia Episcopum, & canonicos sibi assignauit, & infra, quiescit prope Namurcum in domo tamens, & circa est Leodiensis in monasterio canonicorum suorum veteri institutus S. Agnetis, quod Malonia dicitur, vbi dicitur Dominus militum, de hoc Sigbertus sub anno 651.*

In Namurco oppido dicecesis Leodiensis monasterium S. Minonis martyris natione Scoti, & alij quos recenset idem Thomas de Kempis in Chronico de monasterij, quos habet inter Letiam, & Vindicianum. Sicut Ioannes Agnus clericorum regularium Congregationem ibi instituit, est locus in sylua Attrebatensi sub directione Abbatis S. Huberti, de quo supra dicta fuit in monasterio Andamo ex Molano in Natalibus ad diem 18. Octobris, & Miraxus de Collegijs secularium cap. 80.

Apud Nouellam in Brabantia dicecesis Namurcensis monasterium, quod dicitur Buscum Dicitur illae congregationis Windesimensis, fuit fundatum anno 1416. floret in eo disciplina canonica Miraxus in catalogo, Chronicon Windesimense lib. 1. cap. 4.

Notiomagi monasterium B. Mariae congregationis Windesimensis dicecesis Ruremundensis in Geldria, Miraxus, & Chronic. in Windesimense. In Notiomagensi ciuitate monasterium S. Eligij sacrosanctissimum, illius meminit liber taxarum Apostolicarum, necnon Molanus in Natalibus ad diem 10. Septembris, vbi dicit, ad illud fuisse translata reliquias S. Eusebii Episcopi, & olim S. Lupi monasterium fuisse vocatum. Ceterum in liber taxarum Apostolicarum dicitur monasterium S. Eligij fonta.

In Oegnes oppido Brabantiae dicecesis Cameracensis in regione Cenobium canonicorum S. Nicolai, a quibusdam S. Mariae de Oegnes natus

monio notissima tetantur. Item de Kempis eius frater natu maior, cuius vitam rexit Ioan. Brachius dicitur congreg. canonicus, & alij quos recenset idem Thomas de Kempis in Chronico dicit monasterij, quod nuper edendum curavit R. admodu Pater Heribertus Rofweydeus e Societate Iesu. Adit Ioan. Trithemius de Viris illustribus Germanie sub anno 1495. Ioanne Brullenfem cognoſcento Mauburnum quem dicit fuisse canonicum in monasterio D. Agnetis apud Zwollam.

A pud Namurcum oppidum diocesis Leodiensis est Abbatia vetustissima, quae dicitur Malonia, ubi corpus S. Bertuini Episcopi Hyberni & eiusdem monasterij fundatoris quiescit, de quo ita Molanus in Natalibus ad 17 Nouembris. in Malonia S. Bertuini Episcopi, & Confessoris, qui de Hispania insula uenens in saltum, qui uulgo appebat ut Mariage, mandidit Oratorum in supra dicta uilla Malonia super Sambram in honorem semper uirginis Mariae, qui dicitur deo militans cursum suum feliciter impleret. Erat in Anglia educatus in monasterio, cui uomen est in Helium. Et in eiusdem parochia Episcopum, vacans sepe aſſumpſit. Et infra, quae sit prope Namurcum, in dicitur tamen, & dicitur Leodiensi, in monasterio monachorum fuis clerorum ueteri instituti S. Augustini, quod Malonia dicitur, ubi dicitur Domino militat. De hoc Sigibertus sub anno 651.

In Nallonia oppido diocesis Leodiensis monasterium S. Mononis martyris natione Scoti, & discipuli S. Iohannis Agni Episcopi Ultraiectensis, cui ob idem Catholicam maclato, Pipinus Rex decem annos obtulit, quos habet inter Letiam, & Vicam. Sicut Iohannes Agnus clericorum regularium Conuentum ubi insitit, est locus in sylua Ardenna sub ditione Abbatis S. Huberti, de quo supra dictu fuit in monasterio Andano ex Molano in Natalibus ad diem 18. Octobris, & Mirzo de Collegijs secularium cap 80.

Apud Niuellā in Brabantia diocesis Namurcensis monasterium, quod dicitur Buscum Dñi hanc congregationis Windesimensis, fuit fundatum anno 1416. floret in eo disciplina canonica. Mirzus in catalogo, Chronicon Windesimensis lib. 1. cap. 4.

Notiomagi monasterium B. Mariae congregationis Windesimensis diocesis Ruremundensis in Geldria, Mirzus, & Chronicon Windesimensis. In Nouemensi ciuitate monasterium S. Eligij fatis hoc duplex, illius meminit liber taxarum Apostolicarum, necnon Molanus in Natalibus ad diem 10. Septembris, ubi dicit, ad illud fuisse translata reliquias S. Euenchi Episcopi, & olim S. Lupi monasterium fuisse uocatum. Ceterum in libro taxarum Apostolicarum dicitur monasterium S. Eligij fontis.

In Oegnies oppido Brabantiae diocesis Cameracensis in ligno Cenobium canonicorum S. Nicolai, a quibusdam S. Mariae de Oegnies nuncupatum, a sanctissima femina ibidem degente, cuius vitam lōgo sermone descripsit Iacobus de Vitriaco S. R. E. Cardinalis, & eiusdem monasterij canonicus regularis, qui eidem B. Mariae à sacris Confessionibus inferuibat. Meminit eiusdem monasterij laudabiliter idem Iacobus de Vitriaco in Historia Occidentali cap. 21. Fundator tam praelari Coll. gij fuit Egidius de Wallecuria an. 1192. Claruerunt in eo monasterio Doctores Theologi dictus Iacobus de Vitriaco, & Ioannes de Niugella, & alij, quorum nomina scripta sunt in libro uita. Scribunt plura Franciscus Mofcus in Catalogo Antistitum Ogniacensium, & ex illo Mirzus de Collegijs Regularium cap. 82.

Radenſis Abbatia celebris, & antiqua canonicorum regularium, diocesis Leodiensis, territorij Limburgensis, à Ducibus Limburgensibus exstructa, & dotata, habet sub se octo parochias, & tria monasteria canonicorum.

In Riououlla, siue Guiffcaulla monasterium Abbatiale S. Mariae in nemore, congregationis Aroasienſis. Mirzus de Collegijs Regular. cap. 10.

Rodenſe collegium canonicorum in Brabantia olim fuisse monasterium clericorum regularium, sententia est ueteru Scriptorum, quos recitet Molanus in Natalibus ad diem 27. Nouembris. deceptus tamen, & decipiens, dum putat uetula canonicoru claustra non proprie monasteria uocata.

In Romeſwacl Zelādie oppido diocesis Middelburgensis monasterium B. Mariae congregationis Windesimensis. Chronicon Windesimensis lib. 1. cap. 45. Mirzus in Catalogo.

Romacensē canonicorum monasterium fundauit S. Amandus Episcopus in honorem SS. Apostolorum Petri & Pauli, reſibus Chronographo Cameracensi, & Iacobo Guiffo, referente Mirzo de Collegijs ſecularium cap. 13. est locus in Comitatu Flandriae in diocesi Meclianensi.

Ruremunda monasterium B. Hieronymi congregationis Windesimensis, nunc collegium Societatis Iesu, sed bona tenent canonici cathedralis. Mirzus ibid.

Cubex Vallis monasterium congregationis Windesimensis S. Pauli nuncupatum apud Bruxellas. Hoc monasterium anno 1413. cum sex alij in Brabantia conſiſtentibus, Capitulo ſeu congregationi Windesimensi ſeſe uiniuit. Chronicon Windesimensis lib. 1. cap. 40.

Rofa Vallis monasterium B. Mariae congregationis Windesimensis in Haſca oppido Friſiae Orientalis, olim diocesis Vltraiectensis. Chronicon lib. 1. cap. 45. Mirzus in Catalogo.

Sarchinij in Haſbania monasterium S. Trudonis, nunc uero puto collegium canonicorum ſecularium. Molanus in Natalibus ad diem ſecundam Octobris.

In Syluiducenſi ciuitate Prioratus canonicorum regularium Diuina nuncupatus. Mirzus de Collegijs ſecularium cap. 94.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

In Syluducensi territorio apud Turnhaurum municipium alius Prioratus Corfendonea appellatus. Miræus ibid. est congregatio Windesimensis. ex eodem in Collegijs Regularium cap. 13.

Apud Sonegias in Hannonia monasterium S. Vincentij in quo S. Bruno Colonienfis Episcopus a motis monachis, in sine collegium canonicorum erexit, ijsque constitutiones iuxta regulam S. Augustini præscripsit, templo & claustro reparatis. Iacobus Guilius in Chronicis Hannoniæ. Molanus lib. 1. de Canonicis cap. 12. & in Natalibus ad diem 14. Julij, ubi dicit, hanc institutionem canonicorum factam anno 967. nunc cum Miræus referat illud cap. 45. inter collegia secularia, puto factum in seculare, sicut alia innumera.

Ad septem fontes monasterium beatæ Mariæ congregationis Windesimensis in territorio Bruxellensi eidem congregationi unitum anno 1413. Chronicon Windesimense lib. 1. cap. 40.

Traiectensem Ecclesiam catholicam S. Servatii fundavit S. Monulphus, qui vi. Gregorium Turonensis attulit, magnum templum Traiectum in honorem S. Servatii construxit, composuit, & ornauit, in quod multo studio, & ueneratione translatum corpus magni uirtutibus pollet. Clericos Deum tuentes ibidem instituit, quos mouit semper secundum canonicam instituta in omnibus viuere. Hæc Molanus in Natalibus ad diem 16. Julij, meminit etiam eiusdem monasterij canonicorum S. Servatii Traiectensium lib. 1. de canonicis c. 12. Hinc uideas, illius antiquitatem, cum S. Monulphus anno 609. ad celestem gloriam fuerit translatus. De eodem Miræus in collegijs secularium c. 12. Tornacensis cathedralis fuit regularis ex Ioanne Molano lib. 1. de canonicis cap. 3.

Tornaci, Abbatiale cenobium S. Marcialis S. Nicolai de Pratis, quod Ogerus canonicus regularis montis S. Eligij apud Attrebatas fundauit anno 1127. postea canonicis in agrum yrbi vicinum migrantibus, cenobium in Pratis est constructum, quod cum anno 1566. ab impijs Calvinistis esset vastatum, canonici iterum in Urbem se receperunt. Miræus de collegijs regularium c. 59. numeratur inter Abbatis Aroasienses.

Troncini monasterium S. Bassini à S. Amando Gandauenfium Apostolo fundatum, cui à Normannis esset dirutum, Balduinus caluus reedificauit, & dictum est altum monasterium in Troncino, sed canonicis, qui regularem, & monasticum nomine dignam vitam abiecerant, successerunt canonici Præmonstratenses anno 1138. numeratur inter Abbatis Diocesis Gandensis. Molanus in Natalibus ad 14. Julij.

In Thabor propè Sneecam Frisicæ Occidentalis oppidum monasterium S. Saluatoris congregationis Windesimensis, circa annum 1406. fundatum per strenuum militem Ierosolimitanum nomine Dominum Reuentium. Chronicon Win-

desimense lib. 1. cap. 39.

Tungrensem Ecclesiam à sua fundatione regularem fuisse, illud euidenter demonstrat, quod sedes Archiepiscopalis Vtraiectensis, & Leodiensis, quas omnes regulares fuisse perspicuum est antea Tungris erat, vt notat Miræus de collegijs secularium cap. 4.

Tungris monasterium Passionis Christi, & B. Virginis congregationis Windesimensis fundatum anno 1420. est in Diocesi Leodiensi.

Vltraiectensem S. Martini Metropolitanam inter Ecclesias, ab illarum institutione regulares, numerat Molanus lib. 1. de canonicis cap. 11. & 12. probat hoc innumera priuilegia, & scripta vetustissima donationum Regum, Principum, & aliorum magnatum concessa eidem Ecclesie S. Martini, & monachis vel canonicis, siue fratribus in ea seruentibus, omnibus enim prædictis nominibus uocantur clerici dictæ Ecclesie in eisdem priuilegijs, vt videre est in priuilegio Pipini Regis, & filij Caroli magni, quod refertur à Miræo de collegijs secularium cap. 20. v. hinc etiam uideas, vetustis illis temporibus, eosdem fuisse canonicos regulares, ac monachos, contra illorum qui statim atque aliquem monachum uocari deprehenderint, à cœtu regularium clericorum excludendum uolunt. De Ecclesia S. Martini Vtraiectensis alia plura Molanus, & Miræus locis citatis post Ioannem Becanum, & Gulielmum Eia, de Episcopis Vtraiectensibus, ac etiam ipse Molanus in Natalibus ad diem 7. Julij, ubi hæc uerba nota da scribit. Porro corpus S. archiepiscopi in turba portatili quiescit Traiectum antiqua, vel potius antiquato monasterio S. Saluatoris: hodie enim est canonicorum collegium, vix vllas habens monasterij reliquas, præter nomen, & multas diuitias, quas peperit quidem monastica pietas, sed plerumq. loci sicut mater insensit.

Fundator huius monasterij fuit S. Wilbrordus Episcopus. ex Molano in Natalibus ad diem 7. Nouemb. qui cum S. Suitberto ex Eboracensi Ecclesia, in qua canonicæ institutionis habitum, & formam didicerat Vtraiectum ueniens, statim in fundo Basilicæ S. Thomæ Apostoli propè castrum Traiectense, canonicos cœtu nobitalium consecrauit Ecclesiam in honorem S. Martini, ita Marcellinus Traiectensis canonicus in Vita S. Suitberti c. 13. plura de hæc Marburnus in Venatorio lib. 2. par 7. cap. 39.

In eadem ciuitate erat alterum monasterium S. Saluatoris paris antiquitatis, & pari munificentia, priuilegijs Regum, & Principum munitum, & opibus affluentè ditatum, teste eodem Molano de canonicis lib. 1. cap. 3. & 12.

In eadem ciuitate monasterium B. Mariæ, & duodecim Apostolorum, quod ad regularem dicitur, congregationis Windesimensis. Miræus in Catalogo, & cap. 55. Verum Ecclesia Vtraiectensis, cum suis monasterijs sub potestate Harbertorum nunc manet, manentibus tamen monaste-

rijs, vt ex uirg. hinc dignis accipi.

Vincium monasterium in Meclinia à S. Ruinoldo fundatum, ita dictum, quod inter vltimos esse constructum, de quo Molanus in Natalibus lib. 2. Julij, de hoc uerba fecimus supra in Ecclesia Meclinensi.

Apud Wataias Flandriæ oppidum monasterium circulo Præposituræ fundatum in honorem B. Mariæ, à Roberto Flandriæ Comite, ex Miræo de collegijs regularium cap. 39. sed puto id esse cum Guatimensi, de quo dictum est supra, quoniam illius dicitur Fundator quidam monachus. Odefridus: potuit enim eadem fundator, & diuersa ratione tribui, alteri tanquam legatorum doctor, ac fundator tanquam Antistiti, ut quædam quod in fundatione dictæ Præposituræ uerba habita sit mentio à Meyero in Annalijs Flandriæ.

In Vno curt oppido Diocesis Cameracensis S. Vastianus Cameracensis, & Attrebatensis Episcopus monasterium consecrauit ad laudem Dei, & uenerationem S. Petri, ibique clericos, & sanctum oriales constituit. Molanus in Natalibus ad diem 11. Martij.

In Vinea ex opposito oppidi Bonnæ ducatus Bergensis S. Megengotus Geldricæ præfectus cœtu monasterium canonicorum, & canonicissimum, ubi & sepultus est anno suæ præfecturæ 28. Molanus in Natalibus ad diem 19. Decembris.

Valencianis in Hannonia in Ecclesia S. Ioannis Baptistæ anno Domini 1112. Sanfion Archiepiscopus Remensis a motis clericis secularibus, cœtu canonicos regulares, euocato ex monasterio fundatorum Crispi & Crispiniani Gilberti canonicos, & primo eiusdem S. Ioannis Abbatem ordinato. Miræus de collegijs regularibus cap. 14. illud monasterium adhuc floret.

Vandemonie monasterium S. Petri Abbatiale congregationis Aroasiensis. Miræus de collegijs regularium cap. 10.

Volago Abbatis S. Mariæ, & S. Huberti eisdem congregationis Aroasiensis. idem Miræus.

Valla uiridis monasterium B. Mariæ apud Brunellæ ferretur à nonnullis fuisse olim caput, aut certe membrum amplæ satis congregationis Vallis uiridis nuncupatæ, quæ multis monasterijs canonicorum, & canonissimarum per Belgij, Galliarum, Hispaniarum, & Siciliam fuit dilatata, si uera sunt, quæ de eadem congregatione Syluester Maurolicus in sua Historia, mare Oceanum uocata, scribit. Verum potest illud sine fundamento id scribitur. Est nunc membrum congregationis Windesimensis, cui circa annum millesimum quadringentesimum decimum tertium, eius loci canonici cum alijs sex monasterijs sese iunxerunt. Habuit hoc monasterium insignem pietate uirum, quoniam Prior eæ nomine Ioannem Kusbrochiū, qui uita egregie & diuino planè spiritu scripta

1795, vt ex viris hinc dignis accipi.

Vincem monasterium in Meclinia à S. Rumoldo fundatum, ita dictum, quod inter vltimos efficitur constructum, de quo Molanus in Natalibus sub die 1 Julij, de hoc verba fecimus supra in Ecclesia Mecliniensi.

Apud Watanas Flandriae oppidum monasterium titulo Praepositurae fundatum in honorem B. Mariz, à Roberto Flandriae Comite, ex Miræo de collegijs regularium cap. 39. sed puto id esse cum Guatinensi, de quo dictum est supra. quoniam illius dicitur Fundator quidam nomine Oulfridus: potuit enim eadem fundatio duobus, diuersa ratione tribui, alteri tanquam largitori dotis, ac fundi alteri tanquam Antistiti. nam quod in fundatione dicitur Praepositura vniuersae habitae sit mentio à Meyero in Annalibus Flandriae.

In Vnoicourt oppido Diocesis Cameracensis S. Vindicianus Cameracensis, & Attrebatensis Episcopus monasterium consecrauit ad laudem Dei, & venerationem S. Petri, ibique clericos, & functionales constituit. Molanus in Natalibus ad diem 11. Martij.

In Vilica ex opposito oppidi Bonnæ ducatus Borgenis S. Megengofus Geldriae praefectus condidit monasterium canonicorum, & canonissarum, vbi & sepultus est anno suae praefecturae 28. Molanus in Natalibus ad diem 19. Decembris.

Valocianis in Hannonia in Ecclesia S. Ioannis Baptistae anno Domini 1112. Sanfon Archiepiscopus Remensis amicos clericis secularibus, constituit canonicos regulares, euocato ex monasterio sanctorum Crispi & Crispiniani Gilberto canonico, & primo eiusdem S. Ioannis Abbatem ordinis. Miræus de collegijs regularibus cap. 14. Aliud monasterium adhuc floret.

Varnetonense monasterium S. Petri Abbatia olim congregationis Aroasix. Miræus de collegijs regularium cap. 10.

In Volago Abbatia S. Mariz, & S. Huberti eiusdem congregationis Aroasix. idem Miræus.

Vallis viridis monasterium B. Mariz apud Bruxellas fertur à nonnullis fuisse olim caput, aut certe membrum amplius satis congregationis Vallis Viridis nuncupatae, quae multis monasterijs canonicorum, & canonissarum per Belgij, Galliarum, Italiam, & Siciliam fuit dilatata, si vera sunt, quae de eadem congregatione Syloester Maurolicus in sua Historia, mare Oceanum vocata, scribit. Verum puto illum sine fundamento id scripsisse. Est nunc membrum congregationis Windesimensis, cui circa annum millesimum quadringentesimum decimum tertium, eius loci canonici cum alijs sex monasterijs sese iunxerunt. Habet hoc monasterium insignem pietate virum, primum Priorē nomine Ioannem Rusbrochiū, qui multa egregie & diuino planē spiritu scripta

edidit Germano idiomate, sed à Laurentio Surio in Latinum versa, quod forsitan in causa extitit, vt Sixtus Senensis in Bibliotheca, vbi mirificè illum laudauit, inter monachos Carthusianos eundem censuerit. Obijt anno salutis 1381. cum vixisset in monasterio annis viginti octo: praeter hunc, aliū habuit eruditissimum canonicum, & aliquando Subpriorem, quem laudat Trithemius in lib. de viris illustribus Germania, nomine Ioannem de Schonhoua, qui claruit circa annum 1420. tempore Concilij Constantiensis, de vtroque vide Chronicon Windesimense lib. 1. cap. 40. Fundatum anno 1349. ex Miræo in lib. de tribus congregationibus nuper edito.

Vallis Angelorum monasterium B. Mariz in Leydendorp in Hollandia Diocesis olim Ultraiectensis, congregationis Windesimensis. Chronicon lib. 1. cap. 39. vbi ponit fundationem illius sub anno 1400.

Vallis Pacis monasterium cōgregationis Windesimensis in Diocesi Ultraiectensi, nunc monasterium sancti Ioannis in Amersfordia, fundatum per quendam venerabilem Dominū Wernboldum de Buscho: p. fuit circa annum 1417. eadem congregatione incorporatum, idem Chronicon cap. 40.

Vallis B. Mariz monasterium propè Aldenardum Flandriae oppidum Diocesis Tornacensis, congregationis Windesimensis. idem Chronicon cap. 45.

Vallis beatae Elizabeth propè Ruremundam monasterium eiusdem congregationis, idem Chronicon, & Miræus de collegijs regularium cap. 11.

Windesimense monasterium S. Mariz apud Zwollam in prouincia Transiulana. & Diocesi Dauentrix, caput praclarissimae congregationis, quae centum & viginti per superiorem, & inferiorem Germaniam olim monasteria complectebatur: hodieque non mediocriter floret, anno 1387. fuit fundatum, de cuius fundatione inferius in ipsa congregatione Windesimensi fusius dicemus.

Zunebecanum monasterium Abbatiale S. Mariz congregationis Aroasix anno 1578. per tumultus bellicos est euersum. Miræus de collegijs regularium cap. 10.

Zvollis monasterium B. Mariz congregationis Windesimensis, Miræus in collegijs regularium cap. 55.

Praeter praedicta canonicorum collegia, quorū licet aliqua ex regularibus ad secularitatem transferint, alia ab Haereticis fuerint euersa, maior tamen pars sub disciplina canonica nunc etiam viget, reperiuntur in Belgio pleraque collegia canonissarum regularium, quae quoniam vel ad cōgregationem Windesimensem, vel ad Victorinā spectant, in Catalogis dictarum congregationū referemus. Collegia verò canonissarum secularium,

flum, quæ multa etiam in Germania tum inferiori, tum superiori videntur, ex regularibus per relaxationem ferè omnia sunt profecta: ficuti etiam ex canonicis regularibus eodem planè modo seculares canonici sunt exorti.

CAPVT TRIGESIMVM NONVM

De Propagatione Canoniorum Regularium, & eorum Ecclesiarum, & Monasterijs in Provincijs Alemannia.

Aris antiquitatis existere propagationem canonici ordinis in provincijs vastissimis Alemannia, monstrant præter Cõcilia Prouincialia Moguntia, Aquigrani, & Wormaciae pro illius reformatione edita, Ecclesiarum regularium, & monasteriorum earundem prouinciarum fundationes vetustissimæ, ex quibus vt pauca, quæ ex Bruchio, & Auentino, licet damnati apud nos nominis autoribus, ac etiam ex Trithemio, Miræo, & alijs catholicis collegimus eodem ordine in præcedenti capite seruatò recensemus, sunt inprimis.

Aquisgranensis cathedralis, quam sub inuocatione S. Dei Genitricis magnificentia regali, & suo autore digna fundauit Carolus Magnus, de qua Molanus in Natalibus ad diem 28. Ianuarij hæc habet: *Dicitur autem Aquigranensis Ecclesia à maioribus monasterium S. Marie, eo quod viginti clerici à S. Carolo Magno instituti regulariter, & canonicè in ea vixerint, sub obedientia, in communi, intra claustrum, simul manducantes, & dormientes, iuxta statuta Concilij Moguntinensis sub Carolo Magno celebrati, sed hoc suauè iugum sibi, vt Moguntini, & plerique alij, excusserunt sub Othone Tertio, & Nodgero Episcopo suo, qui regulares clericos viginti conuerterunt in viginti vltio clericos proprietarios, quoniam id temporum illorum malitiam exegisse iudicabant. Hæc Molanus ibi, quæ cum alijs multis tum apud dictum autorem, tum apud Miræum de collegijs secularium cap. 30. legi possunt.*

Propè eandem ciuitatem S. Henricus fundauit conuentum canoniorum sancti Adalberti, quod modò est in ciuitate. Molanus in Natalibus, ad diem 13. Julij.

Aquisgrani nunc floret monasterium S. Iohannis Baptistæ congregationis Windesimensis, de quo Miræus cap. 13. de collegijs regularium in Catalogo.

Augusta Vindelicorum in Sueuia Præpositura insignis S. Crucis nuncupata, cuius Præpositus Mitra, Pædo, & alijs Pontificalibus vtitur in la-

cris. De fundatione huius Præpositurae Gualter Bruchius de monasterijs Germaniæ fol. 111. pag. 1. ita scribit: *Sancta Crux Augustanum cenobium instituit, & ordinu canoniorum regularium S. Augustini ex Hamelbergo, vbi antea situm fuerat, in Augustam Vindelicam translatum ann. Domini 1144. per Episcopum Augustanum V. descalcum Comitem à Theoderico Iste primu huius cenobij intra Augustana Vrbis mœnia fundatorè, quod primu à Marchialu de Bôri in Mutshofen pago inchoatum, mox inde à Comite Antistite Augustano Comite Luitpoldo in Hamelbergum montem Augustana Vrbis vicinu, & in eandem iterum, vt prius dictum, ad V. descalco in vicinu translatum est. Subdit ibidem Catalogum Præpositorum, qui loco præferunt vique ad sua tempora, vnum & viginu. Regit nunc eandem Præposituram Reuerendissimus Pater, & Dominus frater Iohannes S. R. E. Protonotarius, qui canonicæ disciplinæ ad primæuum statum instaurandæ propensissimus desudat, cuius votis rogo Dei optimu fauere.*

In eadem Augustana ciuitate est alia Præpositura canoniorum regularium S. Georgij, de qua hæc habet idem Bruchius fol. 119. pag. 1. *Gregorius monasteriu, quod est intra muros Vrbs Augustanae ordinu canoniorum regularium S. Augustini fundatum legitur anno Christi 1135. ab Iuliano Vrbae anno 1142. à Valtero Comite Palatino Tubingens, & Episcopo Augustano, eiusque canonicu in honorem S. Georgij martyri. Huc monasterio præferunt ad hoc vsque seculum in sequentes Domini Præpositi &c. prosequitur Catalogum Præpositorum vique ad annum 1547. num. 25. quem breuitati consulens, omittere compellor.*

Argentinensem cathedralem in Alfata Iohannes de Nigraualle refert in Catalogo Ecclesiarum Germaniæ, quæ ab illarum institutione fuerunt regulares. Porro in Ciuitate Argentina situm monasterium canoniorum vetustissimu S. Thomæ martyri, & Germanorum Apostolo nuncupatum, quod dicebatur S. Thomæ Scororum à Scotis, qui illud olim tenebant. Hoc monasteriu queritur Renatus Choppinus in monastico lib. L. c. 7. per quendam Episcopum Argentinensem ex canonicis regularibus translatum ad seculares anno Christi 830 vt hinc etiam vides antiquitatem canoniorum regularium inueniri, etiamque ex Scotia in Germaniam derivator.

In Ciuitate Argentina monasterium dictum in Scuceia ordinis S. Augustini, ex lib. Taxarum Apostolicarum.

Ambergensem Episcopalem inter collegia canoniorum regularium refert Miræus de collegijs regularium cap. 69. in fine. Hanc fundauit S. Henricus cum sancta Cunegunde illius coniuge, quam Imperiali munificentia ab illis detentam, redidit, quos nunc possidet, sine alio testamento. Erecta est Ecclesia sub inuocatione sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli. Ad hæc verò

Masburium in Venetorum lib. 1. cap. 9. B. Henricum cum Cunegunda vxore præter Ecclesiam Ambergensem alia plura cenobia canonicorum regularium erexit.

In eadem ciuitate præter dictam cathedralem, aliam erexit idem Imperator Ecclesiam sub inuocatione Prothomartyris Stephani, paruo quidem summatu, sed maiori opere, in qua regulares clericos constituit, ad quam dedicandam Benedictus Papat venire rogauit, teste Baronio tom. 1. in decimo sub anno millesimo decimo quinto principio.

In eadem ciuitate est collegiu præpotens sancti Virginiæ Canonissarum regularium S. Theodori, quod primu Michelsfeldi in colle S. Nicolai fuerat fundatum anno millesimo centesimo trigesimo quinto, sed postea Bambergam anno millesimo centesimo quinquagesimo translatum, vbi in honorem S. Theodori fundatum à Gertrude Palatina Conradi Marchionis Misnensis filia, quæ defuncto marito hoc ipsum cenobium ingressa, per aliquot annos eidem monasterio præfuit, & sanctissime vixit. ex Miræo de collegijs regularium cap. 67.

Basilicæ cathedralis olim regularis. ex Iohanne de Nigraualle in Catalogo. In Ciuitate Basilicæ monasteriu S. Leonardi congregationis Windesimensis, de quo Miræus in Catalogo dictæ congregationis.

Bergensis Ecclesia Cathedralis canoniorum regularium Iohannes de Nigraualle in Catalogo. In Badersholin oppido Holsatiæ diocesis Benedicti monasterium B. Marie congregationis Windesimensis. Miræus loco citato.

Reinfeldenic monasterium in Bauaria ad flagnum Wimmec fundauit in honorem S. Martini Episcopi Comes Otho de Vallay cum coniuge Adelbode. ex Iohanne Auentino, huius confirmatio facta est à Calisto Secundo anno 1120. Secundum Ergeno Tertio. Ita Miræus de Collegijs regularium cap. 77. ex Auentino lib. 5. & Bruchio in Chronologia monasteriorum Germaniæ. puerralle Typographum, dum pro Calisto Secundo ponit Iohannem XXXI.

Berchinsgadenic cenobium sancti Iohannis Baptiste in Bauaria canonicis Augustinianis anno 1142. fundatum, & dotauerunt Beringerus, & Cuno Comes de Sultzbach, cum ipsorum matre Imogarda. Anonymus in Annalibus lib. 5. & alij. Ita Miræus de Collegijs regularibus cap. 52. est in 1190 Saluburgensiu.

Breueris Præpositura Orânis canoniorum regularium in diocesi Constantienti. ex Miræo de Collegijs regul. cap. 56. ad finem.

Apud Bredefort oppidum diocesis Monasteriu cenobium B. Marie in Nazareth congregationis Windesimensis. Miræus in Catalogo.

Braunsburchensis metropolitana numeratur præter Ecclesias olim canoniorum regularium in

Mausburnus in Venatorio lib. 1. cap. 9. B. Henricum cum Cunegunda vxore præter Ecclesiam Bambergensem alia plura cœnobicia canonicorū regularium erexit.

In eadem ciuitate præter dictam cathedralem, aliam erexit idem Imperator Ecclesiam sub invocatione Prothomartyris Stephani, paruo quidem seminat, sed maiori opera, in qua regulares clericos constituit, ad quam dedicandam Benedictum Papam venire rogauit, teste Baronio tomo undecimo sub anno millesimo decimo quinto in principio.

In eadem ciuitate est collegiū præpotens sanctarum Virginum Canonissarum regularium S. Theodori, quod primum Michelsfeldi in colle S. Nicolai fuerat fundatum anno millesimo centesimo trigesimo quinto, sed postea Bambergam anno millesimo centesimo quinquagesimo trās-latum, ubi in honorem S. Theodori fundatum à Gertrude Palatina Conradi Marchionis Misnensis filia, que defuncto marito hoc ipsum cœnobium ingressa, per aliquot annos eadem monasterio præfuit, & sanctissime vixit. ex Mirzo de collegijs regularium cap. 67.

Basilicæ cathedralis olim regularis. ex Ioanne de Nigraualle in Catalogo. In Ciuitate Basilicæ monasteriū S. Leonardi congregationis Windesimensis de quo Mirzus in Catalogo dictæ congregationis.

Bergensis Ecclesia Cathedralis canonicorum regularium. Ioannes de Nigraualle in Catalogo.

In Badersholm oppido Holfatæ diœcesis Beromensis monasterium B. Mariæ congregationis Windesimensis. Mirzus loco citato.

Bertridense monasterium in Bauaria ad stagnum Wumsee fundauit in honorem S. Martini Episcopi Comes Otho de Vallay cum coniuge Adribode. ex Ioanne Auentino. huius confirmatio facta est à Calisto Secundo anno 1120. Secundo ab Eugenio Tertio. Ita Mirzus de Collegijs regularium cap. 57. ex Auentino lib. 5. & Brulchio in Chronologia monasteriorum Germaniæ. putat errasse Typographum, dum pro Calisto Secundo, ponit Ioannem XXII.

Berchtolgsdenſe cœnobium sancti Ioannis Baptiste in Bauaria canonicis Auguſtinianis anno 7. fundauerunt, & dotauerunt Beringerus, & Cuno Comites de Sultzbach, cum ipsorum matre Imogarda. Auentinus in Annalibus lib. 5. & alibi. Mirzus de Collegijs regularibus cap. 52. est in agro Salisburgensi.

Brundenſis Præpositura Ordinis canonicorum regularium in diœcesi Conſtantiensi. ex Mirzo de Collegijs regul. cap. 56. ad finem.

Apud Bredefort oppidum diœcesis Monasteriensi cœnobium B. Mariæ in Nazareth congregationis Windesimensis. Mirzus in catalogo.

Brandeburgensis metropolitana numeratur inter Ecclesias olim canonicorum regularium in

procemio libri constitutionum Benedicti XII. pro reformatione ordinis canonicorum regularium.

Beyhartingense monasterium vulgo Beyharting in superiori Vindelicia siue Bauaria fundauerunt nobilis matrona Iudith, & frater eius Megingotus sodalibus Auguſtinianis consecratum à Romano Episcopo Gurcensi, iussu Conradi Archiepiscopi Salisburgensis anno 1130. quod postea per Rodolphum, & Ludouicum, qui fuit Imperator, & Stephanum iuniorum Bauriæ Duces maximis priuilegijs fuit munitum. Mirzus de Collegijs regularium cap. 62. ex Auentino, qui dicit, Auguſtinianis monachis esse fundatum.

In Barching oppido diœcesis Herbipolenſis monasterium B. Mariæ congregationis Windesimensis. Mirzus in Catalogo dictæ congregationis.

In diœcesi Brixinensi Comitatus Tirolis monasterium Tartobergenſe nuncupatum, cuius fuit Præpositus Nicolaus de Cusa, qui postea fuit sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, ut ipsemet fateatur in epistola, quam præmisit ad librum de filiatione Dei Conrado confratri eiusdem Tartobergenſis monasterij canonico directæ.

In Bloemberch oppido diœcesis Paderbornensis monasterium Corporis Christi congregationis Windesimensis. Mirzus in catalogo dictæ congregationis.

In Bodiken oppido eiusdem diœcesis Paderbornensis monasterium sancti Meynulphi, eiusdem congregationis Windesimensis, ex eodem Catalogo.

In Bodighen propè Sibergh in Ducatu Mœntensi diœcesis Colonienſis monasterium, quod dicitur mons B. Mariæ eiusdem congregationis. ex dicto catalogo.

In Bucavia siue Bucouia Canonissarum, siue Monialium nobilium, ac antiquo stemmate, maiorumque imaginibus conspiciuntur, ab omni tamen vero immunitatis, ac prorsus liberarum Collegium fundatum legitur in honorem sanctarum Corneliæ, & Cypriani à D. Adelinde Hildebrandi potentissimi Sueuorum Ducis filia, Hildegardis Regina. & Campionensis fundatrix sorore, Comitum vero Orbonu à Kesselsburg in Blancinna valle circa Biberacum habitante relicta vidua, que ibi sepulta est sub Carolo Magno. Id primum fuit Monialium Auguſtiniana professionis Cœnobium. Ita Brulchius fol. 17 pag. 2. quæ si vera sunt, verum etiam esse conuincitur, seculares apud Germanos canonicas ex regularibus per relaxationem ortas, sicut canonicos seculares ex regularibus, quidquid dicat in hoc Molanus lib. 1. de Canonicis cap. 15.

Brundenſis cathedralis refertur à Nigraualle inter Ecclesias olim regulares, verum in qua prouincia sit constituta, non reperi.

Colonienſis Ecclesia metropolitana à sancto Materno Beati Petri Apostoli discipulo sua funda-

I II.

V M. Præpositura... Germant... Bambergensem... regularium... in eadem ciuitate... aliam erexit... Theodori... Michelsfeldi... Basilicæ... Bergensis... Bertridense... Berchtolgsdenſe... Brundenſis... Brandeburgensis...

fundationem accepisse gloratur. Eam vero non solum regularem extitisse, sed vsque ad Philippum Episcopum quadragessimam quartam Regularia instituta tenuisse, tradit Molanus lib. 1. de Canonibus cap. 14. vbi ponit rescriptum Ecclesie Coloniensis ad canonicos Traiectenses, cum enim in Ecclesia Traiectensi, aut rectius Ultraiectensi feruor Regularis discipline relaxaretur, & Godobaldus Episcopus cepisset primam Præbendam Decano maioris Ecclesie conferre, quibusdam renitentibus, Ecclesia Coloniensis, quam super ea re consuluerat, in hunc modum respondit. *Domine, ac fratribus nostris sancte Traiectensis Ecclesie tam maioribus, quam minoribus salutem, ut Præpositura, Decanus, vel aliqua claustralis obedientia pro beneficio habeatur, vel beneficium nominetur, Ecclesie nostre consuetudo non patitur.* addit ibidem Molanus vnum valde notandum, cum sub Philippo quadragesimo quarto disciplina Regularis in Ecclesia Coloniensi relaxaretur, canonicos nonnullos, qui in Regulari obseruantia manere voluerunt, Nussienſe monasterium condidisse, quod si verum est, conuincitur falsum esse, quod idem Molanus supra non vno in loco in gratiam canonicorum secularium scribit, sensus verborum antiquorum Conciliorum distorquens, canonicos cathedralium, licet regulariter, & communiter viverent, non tamen fuisse verè Regulares, eum vtorum emissionem, quod præter quam ex multis alijs capitibus falsissimum esse constat, ex hoc etiam euidenter conuincitur, quia Colonienses nonnulli, ut propositum vitæ Regularis alijs deficientibus tenerent, monasterium Nussienſe exreuerunt: nam qui in Nussienſi vivebant verè Regulares erant cum vtorum emissionem, quo verò tempore Nussienſes suam congregationem inchoauerint, videtur id circa annum millesimum centesimum septuagesimum contigisse: nam per ea tempora Philippus 44. Ecclesie Coloniensis præfuit. Ceterum de vera canonicorum Coloniensium regularitate, de omnimoda proprietatis abdicatione, de obedientia claustrali, de clauſtro, & officinis, de regula D. Augustini à Coloniensibus seruata, & alijs id genus restatur Wazo Leodiensis Præpositus in quadam epistola, quam refert Maubornus in Venatorio lib. 2. par. 5. cap. 30. vbi alia plura refert, & Innocentius Tertius in cap. Postulastis de clerico excommunicato, scribens Decano, & Priori Coloniensi.

Habuit verò Ecclesia Coloniensis quamplures viros sanctitatis, & doctrina insignes, & illustres, ex quibus vnus extitit Aquilinus dictæ Ecclesie canonicus, qui Mediolani ab Arriano cõfossus martyri occubuit. Puto autem non solum Cathedralē, sed etiam alias Ecclesias Colonienses olim regulares fuisse, & rescriptum illud supra memoratum non de consuetudine solius cathedralis, sed totius Ecclesie Coloniensis intelligendum esse.

Est in eadem ciuitate monasterium canonicorum, & canonicarum reformatum S. Cæciliæ nuncupatum, ex Miræo de colle regularium cap. 99. item tria collegia canonicarum regularium S. Augustini videlicet S. Maximini, S. Michaelis, & S. Mariæ Magdalene: ex eodem autore ibidem, & alijs quatuor S. Nicolai, S. Reinoldi, in Maiori Nazareth, & sancti Jacobi Maioris ad agnellum in muro Castrensi, quas ibi, & capite præcedenti vocat moniales Augustinianas, & numerat cum canonicis.

In eadem ciuitate Coloniensi anno 1425. opera Arnoldi Schillingi cuius Coloniensis ex seculo factum est monasterium, quod dicitur ad Corpus Christi, traditumque canonicis regularibus capituli Windesimēnsis. Occasionem præbuit miraculum, quod circa venerabile Sacramentum contigit, fuscè commemoratum à Brederobachio lib. 1. cap. 8. Sacrarum collationum, Miræo de colle regularium cap. 92.

Confluens locus est, vbi Mofella Rheni influit ibi loci Hecto, qui ex Abbate monasterii eiusdē Mediolanensis factus fuerat Archiep. Treuirensis, anno 847 à sancto Materno in formam admonitus, fundauit monasterium canonicorum regularium, in quod corpus S. Caltoris de Cardona transfereus collocauit: sed canonicis S. Caltoris ante plures annos regulam abiecit. Tenthemius in historia Hirsaugica sub anno 847, & 957. & ex illo Molanus lib. 1. de canonicis cap. 14.

Apud Conſtantiam, que est oppidum Diocesis Treuerensis, monasterium Beate Mariæ in Insula congregationis Windesimēnsis. Miræo in catalogo.

Constantiæ est vetus, & insignis Abbatia canonicorum regularium de Cruetzlingen, in de Cruetlingen. de qua in lib. 1. Constitutionum Concilij Constantiensis fol. 13. ita statuitur: *ut Abbas canonicorum regularium de Cruetzlingen, & canonicus dicti monasterij in Præsentibus, & alijs publicis præcederent Abbatem, & monachos vniuersi D. Benedicti in monasterij eiusdem ciuitatis, quod dicitur Petri Domus, &c.* Hæc Abbatia erat olim caput maiorum monasteriorum canonicorum ordinis, ut in Bulla Innocentij VIII infra cap. 71. relata legitur. Sunt etiam in Diocesi Constantiensi quinque Præposituræ canonicorum regularium, & eorum canonicarum, de quibus sub suis proprijs nominibus dicimus, ex Joanne Pistorio in Chronico Constantiensi. Est etiam in diocesi Constantiensi monasterium B. Mariæ loci eremitarum ordinis S. Patrie Augustini. ex lib. taxarum Apollinarum.

Chichgerense monasterium in diocesi Wormatiensi erat sanctimonialium, quibus postea tentia consumpsit, Fridericus II. Wormatus Episcopus anno 1440. illud repurgatum, & restauratum canonicis regularibus in eandē tradidit. Miræo de collegijs regulariū capite nonagesimo sexto.

Chimence monasterium in Provincia Sarburgensi duplex est, aliud canonicorum aliud vero canonicarum. Monasterium canonicorum prius pro monachis Dni Benedicti fundatum fuerat, pro illo Abbatia Luxouiciensi monachis commutata, dictum monasterium canonicis regularibus fuit donatum. Est vetus Abbatia sancti Saluatoris nuncupata, ut constat ex antiquo diplomate Regis Arnulphi dato Ratisbonæ anno 1095. de qua sic Hundius ex Auentino scribit: *Serus Conradus Iunioris Episcopus, & Auentinensis familie oriundus Chionnanu templum olim à Teſtino secundo Duce Bavarie D. Benedicto conditum ab ipso ad eſtatem redactum, monachis Augustinensibus tradidit &c.* hoc est canonicis regularibus S. Augustini in Hundius. Vide Miræum de collegijs regularium cap. 26.

Chimence verò canonicarum fundauit Theobaldus Rex, & dotauit, cuius priuilegium roborauit Henricus Quartus Imperator suo diplomate anno 1077. Ratisbonæ.

In Cluſa Euerhardi Diocesis Treuerensis monasterium B. Mariæ Congregationis Windesimēnsis. Miræo in catalogo.

Cluſa Regnum habuisse olim multa monasteria canonicorum regularium Benedicti. Illius Bulla Generalis reformationis eiusdē ordinis cap. de Capitulis Provincialibus aperte statuit. Primum qui in Regno Danorum monasteria canonicorum, & monachorum erexit, & eorum loca occupauit, Choppinus in monasterio lib. 2. c. 2. num. 18. statuit fuisse Canuti Regem Danorum ex Saxone Grammatico in Historia Danorum. Ceterum inter Ecclesias canonicorum regularium regni erat olim cathed. Roskildeensis, ad quam reliquæ S. Lucij I. Papæ, & martyris sunt translatae, referente Joanne Maubornio in Venatorio canonici ordinis lib. 2. par. 4. cap. 14.

Defens monasterium varias habuit fundaciones, & reparaciones. primus fundator fuit Rikardus canonicus Augustanus, & frater Antonij Comitis de Andechs, & Episcopi Augustani, qui monasterium S. Georgij martyris fundauit prope oppidum Dieffen in Bauria diocesis Puto, Augustana, circa annum 1240. quod à eodem Arnoldo vastatum anno 1018. fuit inchoatum per quendam Adheleimū, & Adalricum fratres postea cum Cunegunda Comitissa filia Othonis Imperatoris fundasset Ecclesiam S. Stephani, & in ea tres canonicos regulares posuisset, Hartocius Præpositus S. Georgij annuente Episcopo Augustano cum suo conuentu promouente commoditatem ad Ecclesiam S. Augustini migravit, plura de hoc monasterio videri possunt apud Miræum de collegijs regulariū cap. 21. que ex Auentino, & Hundio collegit.

Diethamsellenſe apud Harā in Bauria monasterium S. Martini Abbatiale fundauit quidam

Otho cum S. dote Dieth & dotacione mate firmatarum cap. 4. In Diethsterium S. Pe Catalogus dicitur Euerhardi celi Treuerensis regularium S. Verſu Hundius vbi vtriusque 6. V. in genem ex modo enumeratis laborioſus qui simplex fuerit gricula, vniuersum tenentur, qui ob deus: 10. erga matrem I. tem quemdam fixit, & in es se ac doloris sicut sicut collocant, & coacti, & sublati sicut suosque præter vniuersum repositi oblationes in religioſis ergo nibus adiutus bria: & per gerudis 26. & dant, & ad sic maximè vniuersam Reuerentis Treuer plurimum in die Domini 1449. an. Dom. 1451. desiderantibus Godofrido de Es gustini introduchorum adificia fecerunt, sicut torum adificia que hodie vniuersum compleuerunt 1502. Hæc profequitur P. nū: 1542. est que In Ewich p. nensis monastii Windesimentionis.

Frænckenh. nitissimum, nasterium cano

Chiemense monasterium in Prouincia Sa-
lzburgensi duplex est, aliud canonicorum aliud
vero canoissarum. Monasterium canonicorum
prius pro monachis Diui Benedicti fundatum
fuerat, verum pro illo Abbatia Luxouienti mo-
nachus commutata, dictum monasterium cano-
nicis regularibus fuit donatum. Est vetus Abba-
tia sancti Saluatoris nuncupata, vt constat ex an-
tiquo diplomate Regis Arnulphi dato Ratisbo-
nae anno 891. de qua sic Hundius ex Auertino
scribit: *Notus Conradus Iunior Episcopus, & A-*
bergerensis familia oriundus Chimmense templum o-
lim a Sigelone secundo Duce Bauariae D. Benedicto con-
ditum ab vtro ad egestatem redactum, monachis Au-
gustinis tradidit, & huc est canonicis regularibus s-
ignificum. Ita Hundius. Vide Mirzum de collegijs
regularium cap. 26.

Chiemense verò canoissarum fundauit
Tessilo Rex, & dotauit, cuius privilegium robo-
rauit Henricus Quartus Imperator suo diploma-
te anno 1077. Ratisbonae.

In Clusa Euerhardi Diocesis Treuerensis mo-
nasterium B. Mariae Congregationis Windesimensis,
Mirzum in catalogo.

IV. Anix Regnum habuisse olim multa mona-
stia canonicorum regularium Benedictus
XII. in Bulla Generalis reformationis etudē or-
dinis in cap. de Capitulis Prouincialibus aperte
fecerat. Primum qui in Regno Danorum mona-
stia canonicorum, & monachorum erexit, &
relictibus locupletauit, Choppinus in monasti-
co lib. 2. tit. 2. num. 18. fatetur fuisse Canutū Re-
gem Danorum ex Saxone Grammatico in Hi-
storia Danorum. Caterum inter Ecclesias cano-
nicorum regul. huius regni erat olim cathed. Ros-
kildensis, ad quam reliquix S. Lucij I. Papae, &
martyris sunt translatae, referente Ioanne Mau-
burno in Venatorio canonici ordinis lib. 2. par. 4.
cap. 14.

Diense monasterium varias habuit funda-
tiones, tuinas, & reparaciones. primus fundator
fuit Rathardus canonicus Augustinus, & frater
Antonis Comes de Andechs, & Episcopi Augu-
stini, qui monasterium S. Georgij martyris fun-
dauit prope oppidum Diessen in Bauaria dicece-
si, vt puto, Augustinus, circa annum 840. quod à
quodam Arnolodo vastatum anno 1011. fuit in-
stratum per quemdam Acheleimū, & Adalricū
fratres. postea cum Cunegunda Comitissa
filia Othonis I. Imperatoris fundasset Ecclesiam
B. Stephani, & in ea tres canonicos regulares po-
suisset, Hartuicus Praepositus S. Georgij annuen-
te Episcopo Augustino cum suo conuentu pro-
pter maiorem commoditatem ad Ecclesiam S.
Stephani migravit, plura de hoc monasterio vi-
deri possunt apud Mirzum de collegijs regulariū
cap. 22. quae ex Auertino, & Hundio collegit.

Diethramzellense apud Harz in Bauaria mo-
nasterium S. Martini Abbatiale fundauit quidam

Otho cum Socio Berengero, & venerabili facer-
dote Diethamo anno Dñi 1099. fundacionem
& dotacionem Paschalis II. anno 1107. suo diplo-
mate firmavit. Vide Mirzum de collegijs regu-
larium cap. 47.

In Daelheim dicecisi Paderbornensis mona-
stium S. Petri congregationis Windesimensis.
Catalogus dictae congregat.

Euerhardia clusa vulgo Eberharts Clausen in Dia-
cesi Treuerensi pulcherrimum canobium canonicorum
regularium S. Augustini tribus lapidibus à Treuerensi
vesu Hunnarum erga, vel praesidia situm, ex elemosy-
nis vtriusque sexus fidelium coratim vndequaque ad
S. Virginem ex omnibus prouincijs concurrentium hac
modo emerfisse ibidem legitur. Erat anno Domini 1440.
laboris sui quidam rusticus, & vita, & artis homo
simplex Euerhardus nomine, ex pago Esch oriundus, a-
gricola, vinitor, & seltor straminum in vsu, & passū
umentorum, virginitatis, ac pudicitiae summus amator,
qui ob deuotionem, quam à pueris conceperat maxime
erga matrem Domini beatam Virginem Mariam, stipi-
tem quandam in loco isto tunc temporis deserto terra in-
fixit, & in ea saepius excavato imaginem tristissime,
ac dolorosissima matris in gremio extinctum habentis
suum collocauit. It postea à gloriosa Virgine aduoni-
tus, & coactus, domunculam paruum eadem adificauit,
& sub lato stipite illum ipsam adhuc eo loci praesentem,
suoque pretio Treueri prius emptam in priori muro do-
munculam reposit, ubi cum miracula pleruma fierent, &
oblationes innumere quotidie accederent, & hominibus
religionis ergo cateruatiu venientibus, max huius oblati-
onibus adiutus Euerhardus, sacellum paulo grandius sa-
bificauit: & postea circa eadem sacellum Basilicam in lon-
gitudine 26. & in latitudine 12. passus habentem fun-
dauit, & adificauit in anno lubilis, quo mox factus est
maximus omnium generū hominum concursus, hanc Bas-
ilicam Reuerendiss. Dominus Iacobus de Stryk Archie-
piscopus Treuerensis ceuissimus, praesentibus Pralatu
plurimum in die Annuntiationis B. Virginis Mariae anno
Domini 1449. solemniter dedicauit: Euerhardo autem
an. Dom. 1451. in pace quiescente, consententibus, & id
desiderantibus Dominis fundi, in primis vero Domino
Godefrido de Eschordo canonicorum regularium S. Au-
gustini introductus est anno Domini 1456. Hi nouum
chorum adificauerunt, & anno Domini 1474. dedicati
fecerunt, struēturas etiam vtriusque ambitus, & mul-
torum adificiorum erexerunt, & Basilicam maiorem,
qua bodie visitur, antiqua diecisa ac destructa ad sum-
mum compleuerunt, cuius dedicatio facta est anno Do-
mini 1502. Haec Bruschi fol. 5. pag. 1. qui etiam
prosequitur Priores, qui ibi fuerunt vlg. ad an-
nū 1542. esseque congregationis Windesimensis.

In Ewich prope Attendorn dicecisi Colo-
niensis monasterium S. Saluatoris congregatio-
nis Windesimensis, ex catalogo dictae congrega-
tionis.

FRanckenthal, quod nunc est oppidum muni-
tissimum, apud Wormatiam, prius erat mo-
nasterium canonicorum regulariū, de quo Tri-
themius

V.M.
monasterium canonicorum
matrum S. Catharinae
regularium cap. 47.
fatum regularium
fati, S. Michaelis
idem autore dicitur
R. Reinoldi, in Mon
Matoris ad apud
, & capite praesentem
atas, & numerum
nicen anno 1449
Colonien in die
canonicis regulari
Occasionem praesentem
raturam à Bederbach
illationum, Mirzum
bi Moilla Rhodi
Abbate monasteri
us fuerat Archiep
to Materni famo
monasterium cano
us S. Catharinae
aut: sed canonicis
regulari abiecit
nugica sub anno 14
bt. de canonicis cap.
quae est oppidum
sterium Beate Mar
Windesimensis. Mir
, & insignis Albr
de Cructalinga
lib. 1. Confessio
fol 121. in illu
riam de Cructal
Froisindus, & d
em, & monach
om ciuitate, quae
atio erat olim cap
a canonici ordi
infra cap. 71. r
u. Confessio
rum regularium, &
as sub sua prop
me Pistorio in Ch
n in dicecisi Cost
rie loci circum
ex lib. taxarum Ap
asterium in dicec
ualium, quibus p
cus II. Wormat
purgatum, & res
meolcandi tra
apite nonagesim
C

themius in historia Hirsaugica sub anno 1135. ita scriptis mandauit: *Ita etiam temporibus, videlicet anno Domini millesimo centesimo trigesimo quinto Buggo V Vormatiensis Ecclesie Reuerendissimus Episcopus monasterium Franckenbal non longe à V Vormatia fundauit, in quo fratres in communi sub sancti Augustini regula viuentes collocauit, quibus Ecclesia de corporu necessarijs copiose prouidit. Cenobium quoque sanctimonialium eiusdem religionis iuxta presatum monasterium Franckenbal constituit, in quo multitudine virginum Christo in castitate famulantium, prouis necessarijs prouidit. Verum post annos ferme trecentos, viginti sex, tempore Reynardi V Vormatiensis Episcopi, cum de consensu eius fratres regulares de V Vindesheim partium inferiorum ipsius cenobium Franckenbal ad reformandum suscepissent, & titulum Abbatialem, quo antea semper insignitum fuerat, extiterunt, etiam cenobium femininarum predictum expulsis monialibus monasterio fratrum conuinxerunt. Hæc Trithemius. Verum illud monasterium, in quo canonica disciplina summo perit florerebat, paucis abhinc annis factum est habitatio omnis spiritus immundi, cum Calvinistæ ex Belgio profugii illud, permittente Frederico Comite Palatino Rheno, occupauerunt, & pulsos Canonicos in oppidum munitionem peruerterunt.*

Friburgi in Heluetijs Præpositura omnium sanctorum diocesis Constantiensis. Io. Pistorius in Chronico Constantiensis edito Francofurti. Miræus de collegijs regul. cap. 56.

Apud Halberstadtium monasterium S. Pancratij in Hamersleben congregat. Windesimensis. Catalogus dicte congregationis.

Hamburgensis Metropolitana à sua fundatione fuit regularis, & in ciuitate, ac etiam Diocesis multa sanonorum monasteria fundauit Wanus Episcopus temporibus Henrici I. Imperatoris, qui fuit sanctus, vel quæ antea edificata, ad normam vitæ regularis reformauit, teste Alberto Crantio in suo Metropoli lib. 4. cap. 1. clauftri canonicorum Hamburgensium meminit etiam Molanus in Natalibus ad diem 3. Februarij in vita sancti Anselmij.

Herdewille oppido Diocesis Argentinensis monasterium S. Christinæ congregationis Windesimensis. Catalogus dicte congregationis.

In Hegene oppido Comitatus Lingens Diocesis Wormatiensis monasterium sancti Petri Apostoli congregationis Windesimensis. catalogus dicte congr.

In Hertzzenhagen apud Francofordiam Diocesis Moguntinensis monasterium B. Mariz dicte congr. ex eodem catalogo.

Heerbredlingum cenobium canonicorum regularium ad Fursolum Brentianum Augustana Diocesis in honorem S. Dionysij fundatum anno Domini 1144. à potentissimo Sueuorum Principe Friderico Barbarossa, qui tandem ad Imperij dignitatem ac culmen euasum est. Habuit hoc cenobium semper ad hæc usque nostra tem-

pora gubernatores Præpositos, quorum talis extat, non omnino integer Catalogus: Primus Amadeus. Ita Bruchius de monasterijs Germaniæ fol. 2. pag. 2. qui Catalogum Præpositorum deducit, que ad annum 1548.

Heyne monasterium apud Wormatiæ in Dometis fundauit circa annum 1135. Euancho Comes de Lingens in honorem Principis Apollodoro, cuius Ecclesiam sæpe dictus Episcopus Buggo, in cuius Diocesi monasterium est constructum anno Domini 1141. consecrauit, & Harburgi primum Præpositu ordinauit, qui vitam canonicorum regularium primus ibidem instituit. Trithemius in Hist. Hirsaugica ad an. 1135. & in Chronica Spanheimensi sub anno 1137. Florum in hoc cenobio Rugerus Vernay, cuius clogium idem scripsit Trithemius de Viris illustribus Germaniæ, & etiam in lib. de Scripturis Ecclesiasticis.

Hildesimæ in Saxonia temporibus S. Henrici Imperatoris erat monasterium, cuius canonici scripsit vitam S. Godehardi Episcopi. Molanus in Natalibus ad diem 25. Martij.

Apud Hildesimensem ciuitatem, in loco, qui dicitur Zulta, monasterium peruenit S. Barcholomæi, postea congregationi Windesimensi unitum. Catal. dicte congr.

In Hildesimensi Diocesi Præpositura Bolenensis, cui præfectus fuit S. Benno Episcopus Misnensis, ex illius vita, & ex Bulla canonisationis illius, qui sanctus vixit temporibus Leonis IX. & Henrici III. Imperatoris.

In Hissa prope Sarburch Diocesis Metensis monasterium S. Laurentij dicte congregationis, ex eodem catalogo.

In Nantzchouensis Præpositura canonisatum regul. S. Augusti. Diocesis Constantiensis. Io. Pistorius in chronico Constantiensis. Item Villa Diocesis Argentinensis anno 1137. Conradus canonicus Argentinensis condidit collegium canonicorum regulariu Miræus de collegijs Reg. cap. 45.

Magdeburgensis Ecclesia metropolitana ipsa quoque in Saxonia fuit olim regularis, ex Ioanne de Nigualle in Catalogo, eius fundationem scribit Miræus in collegijs secularium cap. 54.

Moguntina Metropolitana ipsa quoque 1169 ad annum saltem circiter 1000. regularis fuit, ex Gaspere Bruchio in 1. tomo Epitome de Ecclesijs Germaniæ, in Episcopatu Spirensi, & Trithemio in Historia Hirsaugica, sub an. 977. quorum verba infra hoc eodem cap. referunt, & notat etiam Io. Molanus lib. 1. de canonicis c. 4.

Apud Marbach Alsatiz oppidum Diocesis Argentinensis anno 1094. quidam vir pius nomine Mangoldus Monasterium canonicorum regularium D. Augustini condidit, auxilio, & opibus viri nobilis Burchardi à Gebellwiler, scilicet

videtur aggregauit, vt in vita Othonis 43. Episcopi Argentinensis, & lib. de Episcopis Argentinensibus Franciscus Guilielmus testatur.

In eodem oppido monasterium S. Irenæi marie congre. Windesimensis. Verum Miræus in catalogo dicte congr. ponit oppidum Marbach in Diocesi Basilee ad Rhenum fluium ex oppido oppidi Brisgoiz, quare vel sunt duo eiusdem nominis oppida, vel decipitur alter horum, cum vnus illud ponat in Diocesi Argentinensi, alter in Basileensi, vel translatum est ex vtra ad alteram Diocesim.

Mastichouiz in Bavaria, vbi quondam Regem Buarie Prætorium fuisse vetusta indicant scriptura. Io. Cochler cum Catharina conuge collegium Mylis, id est canonicis Augustinians constitutum circa annum 1413. Miræus de coll. secularium cap. 17. ex Io. Auentino in Annalibus.

Merchshusen in Hassa Diocesis Moguntinensis monasterium S. Io. Baptistæ congr. Windesimensis, ex catal. dicte congregationis.

Metensis cathedralis in Lotaringia Prouinciæ Treuicenis olim canonicos regulariter viuentes habuit, quibus S. Godegrandus eiusdem ciuitatis Episcopus regulam scripsit & seruandam tradidit circa annum 765. Verum canonici sub Walaræ Episcopo, sicut plerique aliæ Ecclesiæ regulam abiecerunt, & facti sunt re & nomine, & consuetudine seculares, & proprietarij. Molanus in natalibus ad diem 6. Martij ex lib. de vita B. Godegrandi, & ex centuria 8. c. 10. & ante illum Io. Maburnus in Venatorio canonici ord. lib. 2. parte 1. cap. 30. ex Chronico Metensibus.

In Episcopatu Metensi sunt duæ amplissime Abbatiæ, quarum altera dicitur S. Clementis extra muros ciuitatis Metensis, altera S. Petri Mors, ambo ordinis S. Augustini, ex lib. tassarum Camere Apollolice.

In Metensi Diocesi videtur fuisse monasteriu canonicorum regularium ordinis S. Augustini sancti Antonij nuncupatum, nam in præctia Cancellariæ Apollolice typis edita sub Alexandro VI. scribitur eisdem Ioanni Andree canonico S. Antonij ordinis S. Augustini Metensis diocesis, nisi forte fuerit canonicus ordinis S. Antonij Vionensis: nam & illi dicuntur ordinis S. Augustini.

Missa Lapidis monasterium Canonisatum regularem sancti Augustini sic nominatum ad statum alteratum, sive alinum prope Sybistadium, quod anno 1470. a Gebellwiler Episcopo archiepiscopi mehoatum pro-
prium honorem eleuati sunt postea auctum & aditum fuit. Canonis proprio labore manuum vidit, vt statuerunt. Bruchius de Monasterijs Germaniæ fol. 102. pag. 2.

Monasteriensis cathedralis à prima fundatione ex ipsomet illius nomine regularis fuisse constitutum, eam vt Boffmecherius autor est, Moguntinensium tertis erat Episcopi palis Ecclesia, quam

ipsum aggregavit, ut in vita Othonis 45. Episcopi Argentinensis, & lib. de Episcopis Argentinensibus Franciscus Guillimanus testatur.

In eodem oppido monasterium S. Irenæi martiris congr. Windesimensis. Verum Miræus in catalogo dictæ congr. ponit oppidum Marbach in Diocesi Basiliæ ad Rhenum fluvium ex oppido oppidi Brigois, quare vel sunt duo eiusdem nominis oppida, vel decipitur alter horum autorum, cum vnus illud ponat in Diocesi Argentinensi, alter in Basiliensi, vel translatum est de vna ad alteram Diocesim.

Mathiehouze in Bawaria, vbi quondam Regem Bawariæ Prætorium fuisse vetusta indicant diplomata. Io. Cuchler cum Catharina coniuge collegium Myssis, id est canonicis Augustinis instituit circa annum 1413. Miræus de coll. secularium cap. 17. ex Io. Auentino in Annalibus.

Merchshusen in Hassia Diocesis Moguntinensi monasterium S. Jo. Baptistæ congr. Windesimensis, ex catal. dictæ congregat.

Metensis cathedralis in Lotaringia Prouinciæ Treuentis olim canonicis regulariter viuentes habuit, quibus S. Godegrandus eiusdem ciuitatis Episcopus regulam scripsit, & seruandam tradidit circa annu 765. Verum canonicis sub Watione Episcopo, sicut pleriq; aliæ Ecclesiæ regulam abscerunt, & facti sunt re & nomine, & conuersione seculares, & proprietarij. Molanus in notabili ad diem 6. Martij ex lib. de vita B. Godegrandi, & ex centuria 8. c. 10. & ante illum Io. Maburnus in Venatorio canonici ord. lib. 2. parte 5. cap. 30. ex Chronicis Metensibus.

In Episcopatu Metensi sunt duæ amplissimæ Abbatis, quorum altera dicitur S. Clementis extra muros ciuitatis Metensis altera S. Petri Martij, tunc ordinis S. Augustini, ex lib. taxarum Camere Apostolicæ.

In Metensi Diocesi videtur fuisse monasteriū canonicorum regularium ordinis S. Augustini sancti Antonij nuncupatum, nam in præfata Cancellariæ Apostolicæ typis edita sub Alexandro VI. scribitur cuidam Ioanni Andree canonico S. Antonij ordinis S. Augustini Metensis diocesis, nisi forte fuerit canonicus ordinis S. Antonij Viennensis: nam & illi dicuntur ordinis S. Augustini.

Maria Lapidis monasterium Canoniarum regularium sancti Augustini sic nominatum ad fluvium Alemannæ sue Almanni prope Aychstadum, quod anno 1202 a Gabelmose Episcopo Aychstedeni inchoatum, pium hominum elemosinis postea auctum & aditum fuit. Canonice proprio labore manuum vidit aut, vt plerumque. Bruschius de Monasterijs Germaniæ fol. 102. pag. 2.

Monasteriensis cathedralis à prima fundatione ex ipso met illius nomine regularis fuisse conuenitur, nam vt Bussenecherius autor est, Monasterium tertius erat Episcopalis Ecclesia, quam

erexit Carolus magnus in meditullio regionis Mimingrode dicto loco, qui postea ab insigni ibi fundato monasterio Monasterium fuit denominatum. Ordinavitque ibi Episcopum Ludgerum natione Frisium fratrem Hildegini Episcopi Halberstadenfis. Huius successor Hermannus dedicauit, & consecrauit Ecclesiam, & monasterium trans aquas in titulum & honorem Virginis Mariæ, quod breui monasterium ita excreuit, adeoque factum est celebre, vt nomen dederit ciuitati, & Episcopo. Quod autè addit Canisius, id monasterium datum sanctimonialibus, parum probabilitatis habet: nunquam enim fuit consuetudo ponendi sanctimoniales in Cathedralibus. Sed tantum clericos, sed quod illam tenerent canonici regulares, expressè testatur Crätius lib. 3. suæ Metropolis cap. 15. dicens: *VViliboldus enim novus Episcopus primitus fratribus fructum in temporalibus sicut, post quem Rododimus successit, qui Canonicos regulares ex vetri cathedrali Ecclesia cum libro, & clemens transiulit, vnae & tunc terramotus factus fuit.*

Apud Molenbeeke oppidum Diocesis Mindensis monasterium S. Dionysij congregationis Windesimensis, ex catalogo dictæ congregat.

Montis Sereni monasterium ordinis S. Augustini Diocesis Magdeburgensis, ex lib. taxarum Apostolicarum.

Montis Fagorum monasteriū B. Mariæ Diocesis Constantiensis congreg. Windesimensis, ex catalogo dictæ congr.

Monsterlingense canoniarum regulariū D. Augustini Præpositura Diocesis Constantiensis, Ioannes Pistorius in Chronico Constantiensi.

Nemetenses canonicos malo exemplo quorundam aliorum cathedralium factos ex regularibus seculares, merito queritur Gaspar Bruschius lib. 1. de Episcopatibus Germaniæ: *Sub Balderico, inquit, XXII. Episcopo Spirense canonici Nemetum, quemadmodum etiam in VVormatienses, & Moguntini monastica vita professione ab illa, seculares fieri, seorsum habitare, ac propria habere, & annuos pronuntius inter se distribuere ceperunt.*

Neunkirchen monasterium canonicorum regularium S. Augustini abest ab Alba augia ex nobis Benedictino in Norimberga Diocesis Bambergensis duobus breuibus miliaribus, quod circa annum Christi 1302. Leopoldus Episcopus Bambergensis vngimus, & Comes de Gruntlach fundauit, & dotauit, ac in eo sepultus fuit anno 1305. Habuit insignes benefactores Burggrauium Noricorum, & Fredericum Marchionem Brandeburgensem, qui dederunt eum monasterij canonicis potestatem sicut Norimbergensi, abest monasterium tribus miliaribus à Norimberga. Hæc ex Bruschio fol. 4. pag. 1. vbi etiam catalogum Præpositorum dicti monasterij describit quem vsque ad annum 1546. perducit.

In Northorn in Westphalia Diocesis Monasteriensis monasterium S. Mariæ congregatio-

VII.

nis Windesheimensis. ex catalogo dictæ congregationis.

Nuffiense monasteriũ in Diœcesi, & territorio Coloniensi circa tempora Philippi 44. Archiepiscopi à nonnullis Coloniensibus canonicis fundatum fuit: cum enim sub illo Antifite Colonienses canonici à regulari obseruantia ad vitam secularẽ se transfuissent, nõnulli eorum in regulari obseruatione permanere volentes, in loco qui dicitur Nuffia monasterium erexerunt, ac ibi se sub disciplina regulari continuerunt. ex Molano lib. 1. de Canonicis cap. 14. Viguit autem in dicto monasterio canonicum institutum ad eodẽ, vt breui monasterium in congregationem duodecim collegiorum exerceerit, quæ collegia cum suaueolentiam bonæ famæ, & sanctitatis canonicorum regularium congregationis Windesheimensis perferrent, in eorum societatem transferunt anno Dni 1430. & sic ex duabus congregationibus effecti vna cõgregatio. Ita Chronicon Windesheimense lib. 1. cap. 44.

Olemburgense S. Mariz vulgò Montis oliuarum cœnobium in Diœcesi Basileæ fundatum fuit anno 1197 à quadam Comitissa, cuius Præpositus habet usum Pontificalium, & votum in Comitij Prouinciz, vt à Reuerendiss. D. Petro Madero illius Præposito commendatario, & vtriusque signaturæ referendario accipi.

VIII

Oeningensis Præpositura Decanatus Seuelningensis Diœcesis Constantiensis ordinis S. Augustini canonicorum regularium, habens sub se moniales eiusdem ordinis. ex Ioan. Pistorio in Chronico Constantiensis. videtur esse eadẽ cum illa de qua Bruschius fol. 96. pag. 2. ita scribit: *Oeningum cœnobium peruenit in dextera ibeni supra Steyrium Negoma oppidum situm, olim Benedictina professionis monachorum, postea vero canonicorum regularium S. Augustini fundatum legitur ab eiusdem nominis Comitibus, quorum stirps defecit anno 1430. Fundatorem Canonem vocant Comitẽ Oeningensem.* Subdit eiusdem monasterij Præpositos vsque ad annum 1540. quo anno inquit incorporatur totum cœnobium mensæ Episcopali Constantiensis ab Antifite Ioanne à Weza Sicãbro Archiepiscopo Lundenis, & Episcopo Rotchildensi.

Ottingense collegium in Bavaria prope ciuitatem Ottingen Diœcesis Salisburgensis, quod Miræus de collegijs secularium cap. 28. numerat inter collegia canonicorum secularium, à Carolo magno fuerat fundatum, & dotatum pro canonicis regularibus anno 776. vt illemet testatur.

IX.

Padebornensis cathedralis Prouinciz Moguntinz habuit canonicos regulares vsq; ad annum 1254. sicut testatur Bruschius in Epitome Episcopatum Germaniz in Bernardo XXI Episcopo, sic dicens: *Bernardus Quartus huius nominis d. suus est. vt canonici Padebornenses obseruantiam*

regularẽ, quæ hactenus viguerat, mutarent in secularium canonicorum statum. Obijt anno 1254.

Patauiensis, siue Passauiensis Ecclesia cathedralis etiam ipsa olim erat regularis. ex Ioanne de Nigraulle. in eadem ciuitate Passauiensi, quæ est in Bavaria: *Monasterium sancti Nicolai Antiquo Episcopo Pataua auxilio Agnoui Augusti, & Henrici Neuburgensis intra mœnia vrbis Antichan sui Augustanis missu extruxit circa annum 1090.* Ita Auentinus in Annalibus. literæ tamen fundacionis habent annum 1074. de hoc Miræus de collegijs regularium cap. 34.

In eadem ciuitate Patauiense Vitlo Dux anno 739. monasterium sacrarum Virginum canonicarum construxit, quod S. Henricus Romanorum Rex ob preces coniugis Cunegundiz, à Helzelmi fratris magis præijs, & suis tributariis donauit. Vide Miræum de collegijs canonicorum regularium cap. 17.

Paringense monasterium in Diœcesi Ratisbonæ fundauerunt Conradus, Henricus, & Gerhardus canonicos maioris Ecclesiz Ratisbonensis fratres, & Comes de Raniog, & Rotemburg, vt testatur diploma fundacionis Henrici Episcopi Ratisbonensis circa annum 1141. nam Henricus Comes vnus de fundatoribus eodem anno obiit, in dicto monasterio si pultus. Miræus de Collegijs regularium cap. 71.

Pragam canonicos regulares introduxit Carolus IV. Imperatorem scribit Rematus Choppinus in monastio lib. 2. tit. 2. §. 18. ex Dubrau in Historia Bohemiz lib. 17. vbi dicit, Orbis Bohemiz Principem de Bela Hunnoico parto triumpho, exersisse in hostilibus manibus monasterium elatum, ac splendens, quod Regiam Coronam adtulauit sub anno 1270. & deinde Carolus IV. Canonicos regulares Pragæ acciuit. Vbi vides ex serie verborum, illo tunc se canonicos ex cœnobio Regiæ coronæ accepisse, quod vbi loci esset, mihi non est compertum.

Peilbergense monasterium ad Soyfam in Bavaria aliàs Peilbergense, vel Beurbergense sub inuocatione Sancti Petri fundatum est anno Domini 1000. per Othonem illustrem virum de Castro Iringi, & à fratribus, & coniuge fundacionem probauit, & firmavit Calistus II. anno 1121. Priuilegio Laterani dato. Hæc cum alij ex Hedio, Miræus de collegijs regularium cap. 49.

Pildenreutenense monasterium, siue vt Bruschius scribit, Pildenreutum canonicarum regularium S. Augustini in nemore Norimbergæ non procul à Latomijns intiam habuit circanũ 1340. Ludouico III. Bavao Imperatore, à quinque pijs fororibus, quæ cum ab Imperatore locum ad cœnobiotolum in nemore constitendum precibus obtinuerunt, Imperator locum augmandi gratia in nemus à Norimbergæ egerat, cantu quodam sususissimo audito, & impetru Crucis altæ quercui imminente vitæ, locum

colitru designatum intellexit, & primus securitorem excidendam, ibi loci monasterium ædificandam notauit. Mox Conradus magnus Norimbergensis Patricius, qui cum Imperatore aduentum, vtriusque optimum, quod in ipsa vicinia habebat, situræ congregationi perpetuum donum dedit, mandem com certam regulam non habebat, anno 1278. subdidere se Rabano Aichstedeni Episcopo, qui misit ad eas quodã canonico ex S. Willibaldi collegio nomine Burchardo de Pleynfeld cas canonicis S. Augustini Regularibus, & Præpositam illis præfecit in die Thimæ Apollitan. 1379. ex Bruschio fol. 100. pag. 2. vbi etiam habes catalogum Præpositarum huiusmodi annum 1548. Vide etiam Miræum de collegijs regularium cap. 89.

Polingense monasterium vulgò Poling in Bavaria vniuersitatem habet fundacionem, quæ refertur ad Lanfridum, Waldanum, & Elilandum fratres Comitibus ab Antorf, & Soyfa ante annũ 1088. Verum varias sustulit prefuras, ferunt primam pro Virginitibus sanctimonialibus extructũ postea per Vngaros anno 983. vastatum, deinde restitutum, & à S. Henrico Imperatore priuilegio cõmunitati dedit priuilegio, quod Miræus c. 20. de collegijs regularium recitat, non moniales, sed fratres in dicto monasterio degentes nominantur. Accurrit scribit in Annalibus: *Poling, & hactenus sub Vngaris affluunt, amotũ illis fratribus, & S. Augustini nominantur.* Nihilominus scribit Miræus, Gisalm Imperatricẽ, quæ obiit circa annum 1041. Moniales ex illo loco egerit, & canonicos substituit, vt quæque sit, canonicos regulares vsq; in ho diernũ, locum tenet.

Pompegiense Banaria fundauerunt Adelbuda filia Comitis de Meziũ, ac Irmozarda cũ marito *Irmozardus, & Conrado à Sultzpach (episcopus Natischorum est) Dynastũ ad conuentum Tran. & Alze Pampurg, vbi humani perhibetur, & ab hõ Augustiniano.* Ita Auentinus lib. 7. Annalium, qui etiam libro 7. ponit Pampurg olim arcem fuisse in Boiaria Noricorum ad radicem Ceruicæ montis, & confluentes Azali, atq; Traunstrom, tunc in collegium Augustiniano-rum Mythurum commutatam.

Ratisbonensis cathedralis canonicos regulares viuentes olim habebat, quos à regularibus institutis relaxatos S. Wolffgangus Episcopus ad normi vitæ regularis reformauit: quod cum canonicis Tereuentibus egerat, cum illis Ecclesia esset Decanus. Ita Molanus lib. 1. de Canonicis cap. 12. & 14. ex Surio in vita S. Wolffgangi, eam habere ad diem 31. Octobris cap. 7. lib. 20.

In eadem ciuitate Ratisbonæ circa annũ 1135. Gerhardus Ratisbonensis canonicus ædificauit monasterium S. Magni canonicis regularibus in suburbio ciuitatis vltra pontem, cui Rex Contra-

colatus designatum intellexit, & primus securi arborem excidendam ibi loci monasterium adificandum noravit. Mos Conradus magnus Norimbergensis Patricius, qui cum Imperatore aderat, peritium optimum, quod in ipsa vicinia habebat, futuræ congregationi perpetuum donum dedit, eodem cum certam regulam non habere. anno 1178. subdidere fe Rabano Aichstedensi Episcopo, qui missa ad eas quodâ canonico ex S. Willibaldi collegio nomine Burchardo de Plynfeld cas canonicas S. Augustini Regulares dirigunt, & Prapostam illis præfecit in die S. Thomæ Apostoli an. 1179. ex Bruschio fol. 100. pag. 1. ubi etiam habes catalogum Prapostarum vniuersi ad annum 1548. Vide etiam Miræum de collegijs regularium cap. 89.

Polingense monasterium vulgo Poling in Bauiaria vetustissimum habet fundationem, quæ referuntur ad Lanfridum, Waldanum, & Eilandum fratres Comitibus Antors, & Soyfa ante annum 978. Verum varias sustulit prefuras. ferunt primum pro Virginibus sanctimonia libus extructum per Vngaros anno 983, vastatum, deinde destructum, & a S. Henrico Imperatore priuilegio immunitatis, sed in priuilegio, quod Miræus c. 20. de collegijs regularium recitat, non moniales, sed fratres in dicto monasterio degentes nominantur. Aucuntin' scribit in Annalibus: Poling, & S. Michaelis ab Vngaris assiluntur, auctu illis fratrum regilla D. Arnulphi Augustini nominantur. Nihilominus subdit Miræus, Gislam Imperatricem, quæ obiit circa annum 1041. Moniales ex illo loco eiecisse, & canonicos substituisse, vtunque sit, canonicos regulares vsq; in hodiernum, locum tenet.

Empyrgense in Bauiaria fundauerunt Adelbeida sua Comiti Comiti de Meglin, ac Irnogarda cum marito Hecgerio, sive Hecgerio, & Conrado à Sultzraib (supradum in Narisforam est) Dynastu ad conuocati Trau, & Abbe Pampurg, vbi humani perhibetur, Cælo, sive Augustiniano. Ita Aucuntinus lib. 5. Annalium, qui etiam libro 7. ponit Pampurg olim arcem fuisse in Boiaria Noricorum ad radices Caruæ ex montis, & confluentes Azali, atq; Trau sitam, nunc in collegium Augustinianorum Myllarum commutatam.

XI Ratisbonensis cathedralis canonicos regulares viuentes olim habebat, quos vt regulares in illius relaxatos S. Wolffgangus Episcopus ad normâ vitæ regularis reformauit: quod etiam cum canonicis Treuerensibus egerat, cum cum Ecclesiæ esset Decanus. Ita Molanus lib. 1. de Canonicis cap. 12. & 14. ex Surio in vita S. Wolffgangi, quæ habet ad diem 31. Octobris cap. 7. & 20.

In eadem ciuitate Ratisbonæ circa annum 1135. Gebhardus Ratisbonensis canonicus adificauit monasterium S. Magni canonicis regularibus in suburbio ciuitatis vitra pontem, cui Rex Conra-

du anno 1138. Iuburbium ipsum donauit, & Hartwicus secundus Episcopus plurima priuilegia, & etiam Ecclesiam in Saler contulit circa an. 1156. & 1161. De eodem Aucuntinus lib. 6. Annalium. Conradus, inquit, Henricus, Gebhardus mylla Regimburgensis fratres germani in Raining, & Rotemburg Comites, curæ matris Matilda Fauing, & D. Magnam ad confluentes Danubij, & Rbeni in aduersa Regimburg ripa monachum Augustinianum dedicant. Ita Hundius in metropoli Salisburgensi, & ex illo Miræus de Collegijs Regul. cap. 68. ex quibus habes, eosdem fuisse fundatores huius, & Paringensis monasterij, de quo dictum est supra.

Raitembuchenfe monasterium in Bauiaria fundauit Guelpho primus Dux Bauiariæ huius nominis, & filius Guelphonis, qui fundauit aliud monasterium in Altorff circa annum Christi 1185. qui princeps cum postea ad terram sanctam cum multis socijs profectus esset, in suo reditu obiit in insula Cyprî, & socij peregrinationis, perfidia Alexij Græcorum Imperatoris, aut interfecti, aut viui Saracenis traditi, ex quibus Thimo Archiepiscopus Salisburgensis apud Corozaim martyrio est affectus. Miræus de Collegijs regul. c. 76.

Rauersbergense monasterium congregat Windesimensis in dicecesi Moguntina, ex Catalogo dictæ congregationis.

Repdorffum, sive Repdorphense canonicorum regularium S. Augustini Canobium præclarum, & elegans ad Altmolan, sive Almonum fluium supra Aychstadium post ipsam arcem Episcopalem in longe antiquissima valle situm, fundatum, ac exstrui captum est anno Domini 1156. sub Episcopo Aychstediensi Domino Conrado à Marspach Eriderici Imperatoris præcipis, & gratissimo Consiliario, ab Imperatrice Domina Beatrice Burgundionum Ducissa, Eriderici Barbarossa secunda coniuge, quæ pagum Repdorphensem dono dabat Episcopo ad exstruendum monasterium. Episcopus Conradus sibi in eo sepultus erat ad viciu ordinavit, in quam mortuus depositus est anno Domini 1171. Cubat in eadem Ecclesiâ Repdorphenfi media fere sub insigni ac sublimi marmore illustri Dominus Gebhardus vltimus Comes Hirsberg, maximus, & Canobij huius, & totius Episcopatus Aychstedenfis, cui totum Comitatum Hirsbergensem legauit moriens, benefactor. Habuit hoc canobium initio sui omnes monachos serè genere nobiles, quorum gubernator erat Prapostus. Hi cum tandem à virtute maiorum degenerassent, Episcopus Aychstedianus Dominus Ioannes de Quercum substitutus melioribus, obseruantiam regularem introduxit anno Domini 1458. sumpta occasione apud Cesarorum Horti Canobium, in quo fuerat dum ad V formatiensis Comitissa sui temporis accessisset, cuius loci disciplina captus, mox donum reuersus, ex hac ipsa Prapostura sua Sancti Augustini Prioratum fecit. Ita Bruschiu de monasterijs Germaniæ fol. 102. pag. 2. vbi etiam subnectit numerum Priorum ab ipsa reformatione vsque ad sua tempora. Nunc est monasterium congregationis Windesimensis, vt patet

V.M.
 perat, nonat ut in
 1771 anno 1174.
 iensis Ecclesia
 regulari ex hanc
 tate Passaueiensi
 andi Nicola
 ynes Augusti, & h
 ma vrb
 literæ tamen
 hoc Miræu
 iens Vilo Dux
 m Virgum
 S. Henrica
 gus Cam
 gus, & s
 collegijs
 in Dicece
 Hauricu,
 Ecclesiæ
 Raining,
 nationis
 1141: nam
 ditoribus
 71.
 gulares
 scribit
 17. vbi
 m de B
 in holi
 e splendi
 ut sub
 mos reg
 verboru
 o Reg
 non est
 etiam ad
 tri fund
 mem ill
 os, & co
 Calisto
 0. Hac
 regulari
 monach
 in mem
 inuicium
 I. Baui
 quæ cum
 in mem
 sent, Im
 os & No
 uillimo
 immine

UNIVERSITÄTS-
 BIBLIOTHEK
 PADERBORN

ex Catalogo dicte congregationis, & puto per illos de Windefem dictum monasterium anno 1478. fuisse reformatu. Vide etiam Miracu c. 74.

Reicherpergenfe monasterium S. Michaelis in Bavaria ad Oenum supra Passauiam, siue Patauii fundauit Bernardus Comes de Reicherperg cu Dietpurga coniuge sorore Gebhardi Archiepiscopi Salisburgenfis, de qua fundacione sic Hundius in metropoli Salisburgenfi ex Auentino in lib. 10. Rapodiariu. anno Domini 1064. Reicherperg Castro V Vernerus prapocens totus super flumine Oeno Patauienfis diocesis, vxor eius Dietpurga soror Gebhardi Archiepiscopi Salisburgenfis, & post mortem vnici filij, & vxoris, cum orientur lu eo vno inter agnatos eius de hereditate, castrum demolitur. D. Michaeli templum deus ut, Canonicis regularibus attribuit. Post Alonius filius Arbonis fratris huius V Verneris viuentis patris sacerdotis pelit, pradium occupat, V Vernerus in tuelam presentis Gebhardo Archiepiscopo Salisburgenfi tradit. pauloque post obiit 3. Nonas Octobris, ad arcem S. Crucis cum filio, & vxore sepultus. Miracus de Collegijs Regular. cap. 41.

Apud Rychenberg oppidum diocesis Hildesimensis in Saxonia monasterium B. Marie congregationis Windefimensis. ex Catalogo dicte congregationis.

In Riederer loco diocesis Constantiensis Prapositura canonicorum regularium Ordinis S. Augustini Iohannes Pistorius in Chronico.

Ranshouienfe monasterium S. Pancratij in Bavaria vetustissimum habet fundacionem, qua profequitur Miracus cap. 38. Verum ex illius discursu ante annum 1100. videtur fuisse Ecclesia facerdotum secularium. Ceterum circa illud tempus euocatos inquit ad illud canonicos Augustinianos, quibus Henricus Octauus Dux Bavarie parochiam, & templum D. Pancratij tradidit. cö tuberniumque initiavit, eiusque religionis sacras viris, & foeminis dicauit: nam ibi sacraru foeminarum cöenobium fuisse testantur pleraque vestigia, & monumenta qua ibi extant in libris, instrumentis, templo, & monasterio, maxime Occidentem versus, non plures tamen quam sex recepte sunt, quarum vna erat Prapposita. Ita Conradus primus I. D. Pancratij Prappositus, & ex illo Hundius in metropoli Salisburgenfi.

Rorense monasterium S. Marie in inferiori Bavaria in Vico Rorenfi fundatum est anno 1133. per magnum filium Rudperci Comitem Alensbergenfem. Miracus de Collegijs regul. cap. 65.

XI. Salisburgenfis metropolitana institutum canonicorum regularium vsque ad annu circiter 1500. retinuit, vt habes ex Pontificali Romano sub Pontificatu Alexandri VI. edito, in quo ipsa Ecclesia Salisburgenfis refertur inter Ecclesias, quae tunc erant ordinis D. Augustini, quod etiam notatum est in lib. constitutionum Benedicti XII. Romae per illa tēpora, vt puto, edito, quadoquidē annus impressiois in eo nō est notatus.

in Sangallensī oppido Heluetorum W cnerus trigelimus primus Abbas Sangallensī anno 1128. a Lothario Imperatore confirmatus inter muros Sangallensē fundauit, & suis sumptibus Germaniae fundauit canonicos Augustinianos Seemannus nobilis Bavarus Archidiaconus Hatisbonensī circa annum 1260. Miracu cap. 87.

Schirense monasterium, quod est ad lacu nomine Schlirs inter Oenum, & Magualdum flumina ad radices Alpium situm, Benedictinis monachis prius traditur fundatum; verum cum per Vngaros esset vastatum, Henricus Dux Bavarie ex familia sancti Leopoldi illud anno 1140. cum alijs restauratum, canonicis regularibus tradidit, vt ex Auentino, & Hundio. Miracu cap. 18. notatur.

Sobense monasterium in Bavaria inferiori dicitur fundatum ab Engelberto III. huius nominis Carinthiae Duce, ex familia Comitis Orembergenfī, vna cum coniuge sua Via Constissa de Sultzbach. vt notat Miracus cap. 6. ex Huentino. videtur esse in diocesi Patauina.

In Swauenheim loco diocesis Moguntinae monasterium B. Marie congregationis Windefimensis. ex Catalogo dicte congregationis.

Reuerens Ecclesia metropolitana in institutione fuit regularis, in qua circa annum 957. Henricus Archiepiscopus, qui Ratisbuc successerat, canonicam disciplinam instituit, exstructis officinis, & claustro circa Ecclesiam Petri. Haec est maior Ecclesia Treuerensis inquit Isthemius in Historia Hirsangica sub anno 967. in qua hoc tempore fuit in ceteris antiquis diocesis canonicis secundum regulam cui prappositi in monasteriis vinebant, vna iam habentes monachos, vnum huius, & nunquam commune dormitarium, sicut hactenus nos iuxta normam nobis prappositi am conuicti sumus. tunc paulo post iidem canonici abiecta regula, ad secularia transierunt, eodem Tertio mense atterunt, & in hunc modum scribente in praeterea Historia Hirsangica sub anno 977. anno ita notatur Theodoricus Archiepiscopus Treuerensis, sub quo monasterio maior in Ecclesia videtur abiecta regula, vt supra huc vsque in eadem Ecclesia maiores earum conuicti uerunt, diuicunt esse regulares, & salis iuxta monasterium, & re & conuersatione seculari. Quorū exemplum nolo canonicis quoque S. Paulus Treuerensis, S. Calixtus Confluentia, Moguntinensis, Vormationensis, spenses, & complurium aliarum Ecclesiarum, donec ipsi quidem temporibus sed vno imperatoris sumus, regulam vna communitatem abiecerunt. Haec ille ex quibus habes, vsque ad illa tempora antiquas Ecclesias Germanorum omnes regulares extulisse. Notabat maxime in eadem Ecclesia institutum canonicum sub Regula D. Augustini circa tempore Abrunculi 46. Archiepiscopi. vide Meuborium in Venatorio lib. 2. p. 5. cap. 10.

In eadem ciuitate Treuerensī erat collegium regulare S. Paulini, quod postea exemplo maiori Ecclesiae

dicte maioris ad secularitatem transiuit, vt ex dictis patet.

In eadem Ciuitate, vel Diocesi monasterium Valli Brenni ex lib. taxarum Apollinarum.

In Talleuti diocesi prouinciae Treuerensī fere duo monasteria canonicorum regularium ex lib. taxarum, quorum vnum dicitur Calmon flens. alacsterum de Lunariussa, cuius etiam fundatio in lib. constitutionum Benedicti XII. in eadem diocesi est monasterium S. Petri vulgo dicitur Symon, quod a Dominis Canonis Armonis treuerensibus, vulgo de Caremon ante annos quingentos legitur fundatum, vt ex relatione videtur in eius loci fide dignorum accepit.

Trutenbosianu monasterium Ordinis canonicorum regularium S. Augustini ad valem altissimi uocatur sancti Otthoni ad Polgen per amano loco si cum fundatum est in honorem B. Vngaris Mariae, ac sancti Sivali Episcopi sub Lupo eius nominis tertio Henrico Maximo Imperatore vero Frederico Barbarossa Imperatore, potentissimique sancti Otthoni Cöenobij abbas anno Domini 1181. a Domino in eadem diocesi, et deorsum abbatissa, in altissimo, huiusmodi monasterio, & a Domino Guntberti per eandem praelate abbatissa nobilissima virens. Bruchfich fol. 53. pag. 1. praedictum vero monasterium per canonicos Windefimenses fuit reuerentem per canonicos Prapposituram S. Leonardi, quae erat regularium aliquot canonicorum habitatio, ac cöenobium, quod tamen Abbatissae Canonis tempore iterum propter bellicos tumultus postea euersum est, cum florisset annis 350. annis reditum fuit Sangallum translato. Postea cöenobium est penitus vnanitimi S. P. Q. Sangallensī finem anno Christi 1530. Galpar Bruchfich fol. 106. pag. 2.

Item ex eae Itigenfī monialium cöenobii fuit, & collegium duodecim canonicorum regularium. ita Bruchfich fol. 116. pag. 2.

In Sangallensī ditone in loco dicto Thurgonia Prappositura S. Alexandri, in qua manebant duodecim canonici tempore Gerardi 14. Abbatissae Sangallensī. ex eodem Bruchfich fol. 116.

In Sambeco oppido diocesis Ratisbonensī monasterium S. Georgij martyris congregationis Windefimensis. ex Catalogo dicte congregationis.

Schambauptenfe monasteriū supra vicu Altmullim diocesis Ratisponensī fundauit nobilitate Gertrudis vidua Bertholdi, cum filia Luigarda circa annum Domini 1150. quam fundacionem confirmauit, & auxit dote Henricus Episcopus Ratisponensī, meminit dicti Bertholdi Auentinus lib. 6. Annalium. Miracus de collegijs regularium cap. 63.

Schlechbofense monasterium in Bavaria superiore antiquam habet fundacionem a Comitibus ab Althoff & Layfa, sub Vitone Duce Ba-

deleat maioris ad secularitatem transiuit, vt ex dictis patet.

In eadem Civitate, vel Diocesi monasterium Valli Brundi ex lib. taxarum Apostolicarum.

In Tullenti diocesi provincie Treuerensis sunt duo monasteria canonicorum regularium, ex lib. taxarum, quorum vnum dicitur Calmonthecalciterum de Lunariuilla, cuius etiam fit mentio in lib. constitutionum Benedicti XII. In eadem diocesi est monasterium S. Petri vulgo de Symon, quod à Dominis Canonis Armomontibus, vulgo de Caremon ante annos quingentos legitur fundatum, vt ex relatione viro-

rum eius loci fide dignorum accipi. *Tractatus sanctorum monasterium Ordinis canonicorum regularium S. Augustini ad pedem altissimi montis sancti Orba in Alsacia ad Volagum per amoenum loco situm, fundatum est in honorem B. Virginis Mariae, ac sancti Nicolai Episcopi sub Lucio eius nominis tertio Imperatore Maximo, imperante vero Frederico Barbarossa Imperatore, et Alstia Duce, potentissimi que sancti Orba Censu aduocato anno Domini 1181. à Domina Maria de Alsacia, ac deuotissima Abbatisa, in Alstina, sub sancti Orba monasterio, et à Domino Gantbero quondam pretridilla abbatia nobilissimo viro. Breuefolia fol. 153. pag. 1. predictum verò monasterium per canonicos Winesimenses fuit reformatum, extructur curauit Praepositura S. Leonardi, quae erat regularium aliquot canonicorum habitatio, ac cenobium, quod tamen Abbatis Conon tempore iterum propter bellicos tumultum postea euertum est, cum florisset annis 350. annis redditus sunt Sangallum translati. Postea euertum est penitus vnanimi S. P. Q. Sangallensis secentis anno Christi 1330. Gaspar Bruschius fol. 116. pag. 2.*

Idem ex aree Itigenis monialium cenobii fecit, & collegium duodecim canonicorum regularium, ita Bruschius fol. 116. pag. 2.

In Sangallensi ditone in loco dicto Thurgonia Praepositura S. Alexandri, in qua manebant duodecim canonici tempore Gerardi 24. Abbatis Sangallensis, ex eodem Bruschio fol. 115.

In Sambeco oppido diocesis Ratisbonensis monasterium S. Georgij martyris congregationis Winesimenses, ex Catalogo dictae congregationis.

Schamhaupten se monasterij supra vicu Altmundin diocesis Ratisponensis fundauit nobilitate Gertrudis vidua Bercholdi, cum filia Luuarda circa annum Domini 1130. quam fundacionem confirmauit, & auxit dote Henricus Episcopus Ratisponensis, meminit dicti Bercholdi Auentinus lib. 6. Annalium Mirzos de collegij regularium cap. 63.

Schlechdorfense monasterium in Bavaria superiore antiquam habet fundacionem à Comitibus ab Althoff & Layfa, sub Ytilone Duce Ba-

uariz, sed Auentinus relatus à Mirzo de collegijs regularium cap. 29. dicit: *Schlechdorf, & Poing post Vngarorum deuastationem receperunt regulam S. Augustini: nam ab initio erant ordinis D. Benedicti.*

Secanis, quae Insula est in Rheno sita, erat Secingense cenobium, à S. Fridelino Scotorum, & Hyberniae Regis filio, qui Philosophiae studijs praecclare imbutus, & Ecclesiasticae vitae in primis studiosus peregrinari statuit plantandae religionis, & propagandi Christianismi causa, fundatum anno 495. confirmatumque à Rege Galliarum Clodouco, ferunt illum in Gallias ad S. Hilarium Pictauiensem iussisse, & inter illius monachos vixisse, & S. Hilarium à terra leuassisse, & Clodouco adiuuante, magnificum ibi cenobium erexisse, Deinde in Belgium profectum apud Mosellam in honorem S. Hilarij aliud monasterium erexisse, & aliud etiam eiusdem nominis in Volagi montis cacumibus fundasse: alud item Argentinae: inde per Burgundiones ad Curiam Rhetorum uenientem, aliud ibi monasterium D. Hilarij fundasse: tandem in Augiam Secingensem reuersum in Insula Sicilia cenobiu instituisse, quod modo factum est collegium canonicorum secularium, ubi solent esse octo Canonicae, & octo Canonici. Haec ex Mirzo de collegijs secularium cap. 7. ubi alia multa habet; Verum ex dictis colligitur S. Fridelinum ex primis S. Patricij discipulis fuisse, cum S. ipse Patricius illius ferè tempora exequeretur. Quod autem dicitur illum ad S. Hilarium iussisse, puto de Ecclesia, vel de cadauere, vel de monasterio S. Hilarij intelligendum, non de ipso S. Hilario Episcopo, & in viuis agente, quomodo enim, qui anno 495. Secingentis monasterij iecit fundamenta, S. Hilarij discipulus esse potuit, qui plenus dierum obiit circa annum 369. cuiusq; discipulus fuit B. Martinus S. Patricij ex filia sororis auunculus, vt Baronius tom. 4. sub anno 369. nu. 23. & alij notant: vt cunq; sit, cum conslet S. Hilarij, & etiam S. Patricij monachos eosdem fuisse cum illis, qui clerici regulariter viuentes nunc dicuntur, constat monasteria per S. Fridelinum fundata clericorum extitisse.

Spirensis cathedralis etiam ipsa ante annum circiter millesum erat regularis, ex Trithemio in Hist. Hirsaugia sub anno 977. Molano lib. 1. de canonicis cap. 14.

Sigeburgensis Ecclesia cathedralis in Prouincia Bremensi cuius fuit canonicus regularis S. Meinardus Liouoniae Apostolus, ex Arualdo Abbate Lubecensi in Chron. Slauiorum lib. 7. cap. 8. & 9. Martino Baronio in Vita S. Meinardi nuper edita Cracouiz anno 1610. Huic Meinardo scribit Innocentius III. in cap. Deus qui. de Vita & honeste clericorum, de eodem Baronius tomo 12. Annal. sub anno 1185. post medium.

Propè Segemberch in Holsatia diocesis Lubecensis monasterij B. Mariae, & Ioannis Euangeli-

VM.
delictorum in
Sangallensi
re confirmata
ie, & sua
Archidiaconi
60. Mirzo cap. 4.
quod est ad locum
& Magalium
um, Benedicti
tum; verum con
entius Dur Bar
illud anno 1130. con
regularibus
Mirzo cap. 4.

fla congregationis Windefimensis, ex Catalogo dictae congregationis. Semenshaufenle monasterium in Pago Rodani inferiori, vt apparet ex catalogo monasteriorum dictae congregationis. Caterum Comites, seu nobiles de Lanspergio, vt pote ab illorum ataus fundatum illud nunc sibi vendicant.

Turicense monasterium S. Martini Diocesis Constantiensis congregationis Windefimensis, ex Catalogo dictae congregationis.

Wirdunensis clerici ante octingentos annos regulares erant, & in monasterio degentes, vt notat Molanus, de monasterio Wirdunensis verba faciens lib. 1. de canonicis capite 4. & 11. quamquam ita rem componere videatur, vt illi regularem, & communem quidem vitam in monasterio tenerent, sine tamen vlla votorum emissionem, quod quam a veritate alienum sit, superius indicauimus. differt autem Ecclesia Wirdunensis a monasterio Werda fundato, de quo idem Molanus in Natalibus ad diem 1. & 2. Martij: nam primo idem Molanus fundatorem facit B. Ludgerum primum Episcopum Monasteriensem, alterius vero S. Luitbertum, cuius vitam sub die 1. Martij describit: constat autem hoc secundum fuisse monasterium clericorum, ex illius Praeposito sancto Willeico, qui vt Molanus die 2. Martij notat, coeuentus nouelle Traiectensis Ecclesiae canonicus extitit, quam regularem fuisse superiori capite iam probauimus, est in diocesi Colonienfis.

XIII

Viennae Austriae est Praepositura canonicorum regularium S. Dorothae, cuius Praepositus in sacris vixit Pontificalibus, vt a viris illius ciuitatis religiosi, & fide digni accepi.

Apud eandem ciuitatem, in diocesi tamen Passauiensi, seu Patauensi est insignis Praepositura S. Mariae, nunc S. Leopoldi ab illius fundatore nuncupata. fundauit enim illam S. Leopoldus Austriae Dux cognomento Pius octauo ab inclita Viennensi Vibe lapide, Ortone Pontifice primum Principis rogatu, lapidem iaciente, quam secularibus clericis cum largo censu principio donatam, quod illi incurius, quam par esset, remgerent, Augustinianis monachis resignauit, atque vt id fixum, & ratum perpetuo foret, ab Innocentio II. diplomata, quibus pleno ore Leopoldus laudatur, & honoris ergo B. Petri filius vocatur, impetrauit. Ita ferè ad verbum Miraeus de collegijs regularibus cap. 73.

Sunt etiam in Prouincijs Austriae, Stiriae, & Carinthiae sex alia canonicorum monasteria praecipua, vt ex relaxatione virorum fide dignorum didici. Veru, quod illorum nomina, & fundationes nullo authentico documeto, licet multo labore ex illorum Praepositis conquisita, haetenus habere poterim, nihil de illis scribendum iudicauit.

Wittenbergae Saxoniae oppido diocesis Hildesimensis monasterium B. Mariae congregat.

Windefimensis, ex Catalogo dictae congregationis. In Vden oppido Ducatus Cluiuae diocesis Colonienfis monasterium S. Spiritus eiusdem congregationis, ex dicto Catalogo.

In Wolckerdinekhulen oppido diocesis Paderbornensis monasterium S. Ioannis Baptistae eiusdem congregationis, ex dicto Catalogo.

Waldense monasterium est Praepositura canonicorum regularium in Suecia intra Mecnia oppidi Waldzenis ad amplum lacum, vnde monasterio, & oppido nomen deductum, fundata. Primus illius fundator fuit Fridericus II. Suecorum Princeps, qui postea fuit Romanorum Imperator, qui eius fundamenta iecit anno 1181. de quo Imperatore, & illius coronatione, & dictae Praepositurae fundatione Bruschius fol. 178. pag. 2. & ex illo Miraeus cap. 79.

Werarmense in Bavaria fundauit circa anno 1133. Siegebotho Comes de Falckenstein, de Neuburg, vt patet ex diplomate fundationis, quod tale est: *In nomine sanctae, & in laudae trinitatis natus sit omnibus Christi fidelibus, quod ego Siegebothus Dominus a quando Comes in honorem Domini Iesu Christi, eiusque perperua Virginis Mariae, uicem quam nuntiorum promercedo anima mea, & quosdam coniungit meae Adelhaid, nostrorumque stirpium Siegethoni, & Gertruda, omniumque parentum nostrorum partem hereditatum mea concedendum nostrum propinquos ad construendum honorem Principum apostolorum Petri, & Pauli uinariam cellam contraxi, in qua Deo opitulante canonicos sub Regno B. Augustini communem vitam professentes locare disposui. singula autem ad subleuandam necessitatem eorum dirigam in carta praesenti subscripsi, & rata testium adspiciatione infra praepositorum corroborauit.*

Verum in Bavaria S. Michaelis archangeli Praepositurae canonicorum ordinis, & instituti regularium canonicorum S. Augustini quod non tertio loco nuncupata Civitatis Vlmensis monasterium est in monte Pribvimo, & hodie adbus S. Michaelis iurati aucto nunc primum caput anno 1187. indictione secunda, imperator Friderico Barbarossa, Romanae uicis cathedrae relictate Lucio II. Pontifice Maximo, ad Episcopatum eius Constantiensium, & Abbatiam Augustensem plene Debelu, fundatum, ac constructum a nobis, a Gertruda uero Vitisgona Comitissa de Alenglesse, & eius conjugis Domina Berze, in hoc ipsi canonicos uicinas, & sub honorifico tumulo humulato. Hae Bruschius fol. 127. pag. 2. ubi Catalogum Praepositorum adducit.

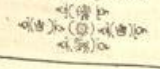
Vvetenbosiense monasterium Marchionatus Regonensis in Suecia ad Cambala bonum amorem uocantur inter Vlinam, & Augustinam situm ordinis canonicorum regularium Sancti Augustini fundatum est anno Christi 922. a Conrado equitate uicaria, & Vvetenbro fratribus Comitibus de Roibertem, & Demara Gertrude eorum matre: pete: enim uicaria a filijs ad extruendum locum sacrum, quantum ipsi uicaria

diei gratia oratio postea coconfiribere, quae cum a filijs facta imperatit, ipsa uera paruitatis, & leuitate in aeternum adueniens ad statum, quod hodie adbus ipsi uocantur patet equequans, & atrum in suum gestans uicaria uicaria, & oleuipite legitur. Bruschius de monasterijs Germaniae fol. 180. pag. 1.

Wormatensem cathedralem olim Wangionem in uocantur usque ad annum circiter millesimum sub regulari disciplina mansisse, habet ex Trithemio in Hill. Hirsaugica ad annum 977. eius uerba superius sunt relata. Ad stipulam Bruschius in primo libro de Episcopis Germaniae sub Baldrico Vigesimo secundo Episcopo Spirensi, cuius uerba supra sunt recitata. In Casate Wormata est monasterium, quod dicitur motus B. Mariae, congregationis Windefimensis, & Catalogo dictae congregationis.

Widelforse monasterium ad Gelonum situm in Borussia anno 1126. regnante Lothario nobilis vir Otho Palatinus Comes de Wittelsbach maior, Pater Othonis postea Ducis Bauiariae adhaere cepit in honorem Dei Omnipotentis, B. Mariae Virginis, neonem SS. Apostolorum Petri, & Pauli. Anno aut 1131 ab Innocentio II. confirmationem impetrauit, cuius Bulla extat, in qua etiam sancitur, ut nullus per uolentiam, sed per fratres secundum regulam B. Augustini Praepositi libere eligeretur, ac constitueretur Praeclitus Otho de Videlforsii suum praedicti Woldeloff tradidit monasterio, quam traditionem confirmauit Lotharius anno 1230. puo esse eorum Librarij, & legendum 1130. Ita Miraeus de collegijs regularium cap. 60. Videtur esse idem monasterio Vndisdorfensi, de quo scribit Bruschius fol. 177. pag. 1. nam nomina monasteriorum fundatorum conueniunt, uerum discordant prius circa locum, quia Bruschius suum cenobium Vndisdorfense constituit ad Villum ammentum Norico situm: Miraeus uero ad Gelonum situm. Secundo quia Bruschius illius fundatorem refert ad tempora Friderici Barbarossae, qui impetrauit usque ad annum 1190. uerum Miraeus longe anteriorem facit, & ponit sub anno 1126.

S. Zenonis Cenobium in Norico fundauit Conradus Archiepiscopus Salisburgensis nepos Bohemii Comitis Abenspergeris, apud Reichenthal in Norico, canonicis regularibus S. Augustini, primusque ibi Praepositum Lenzonem ordinant, qui Conradus obiit anno 1147. postquam Ecclesiam Salisburgensem annis 4.6 laudabiliter reuocet. Ita Miraeus cap. 72. ex Auentino lib. 6. In Zindelfingen oppido diocesis Constantiensis monasterium S. Martini congregationis Windefimensis, ex Catalogo dictae congregationis.

CAPVT QVADRA-
GESIMVM.

De Monasterijs Canonicorum
existētibz in Prouincijs Mo-
rauiæ, & Silesia, necnon in Re-
gnis Polonia, Suetia, & Nor-
uegia.

Rouincias Morauia, & Silesia, licet sint verè in finibus Alemannia, & inter illius prouincias numerandæ, cum Polonia regno coniungimus, tum ob vicinitatem: sunt enim intermedia quædam regiones Sarmatiam Europæam, siue Poloniam ab Alemania diuidentes: tum quod maior illarum pars quoad spiritualia Archiepiscopatus Gnetznenſis ſubijci videtur.

In Morauia ciuitate Olomutienſi eſt inſignis Præpoſitura omnium Sanctorum, cuius Præpoſitus vtitur inſignijs Põſticalibus. Hæc Præpoſitura fundata eſt ab ipſiſmet canonicis regularibus ex ruinis cuiuſdam alterius monaſterij Langſtronenſis nuncupati, & ab hæreticis vaſtati paulo ante Alexandrum VI in Eccleſia, quam à cathedralibus canonicis obtinuerūt, à Ioanne Waridinenſi Epifcopo antea inſtaurata. Monaſterij ipſi regulares canonici ſeu Ioannes Stiacoka primus loci Præpoſitus erexit inter proprijs ſumptibus ſine alicuius moleſtia, vel grauamine, quod Rex Vladislaus ſuo priuilegio muniuit, & ſub protectione Regia ſuſcepit. Conſtant omnia ex carta priuilegij cuiuſdem Vladislai facta in ciuitate Olomutij anno 1510. cuius hæc ſunt verba: *Præterea cum peculiariter ſumus erga templum ſub titulo omnium Sanctorum, & monaſterium Olomutij ſummo templo proximum aſſiſi, quod Reuerendiſſimo Ioanne, quondam Waridinenſi ex fundamento reſti & adificari curauit, illud prouifione amplauit, necnon Reuerendiſſi Ioannes Stiacoka ibidem apud omnes Sanctos Præpoſitus primus Venerabilem Conuentum impenſis ſuis abſque moleſtia, & ſolitudine aliorum hominum monaſterium fundauit, & templo adiunxit prouidit, amplauit, & hac vique illud augeri non ſine magna vtili & alimentorum extentione, & laudabiliter Dei cultus continuari ab incolentibus religioſis haud prætermittitur, &c.*

Porro huic monaſterio ſic erecto adiunxerunt ſe alia quædam canonicorum monaſteria, in eadẽ prouincia conſiſtentia, ex quibus, quæ ex literis ad noſtrum Procuratorem Generalem Romam tranſmiſſis collegi, ſunt Præpoſitura Fulneceſis, cui nunc præſidet R. P. Dominus Thomas Silerus, & Præpoſitura Sterabergeuſis, ſiue Stambergenſis, quam moderatur R. P. Dñs Matthias

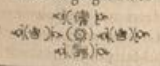
ſiſtente aratro poſſet circunſcribere, quod cum a ſiſtente impetraſſet, ipſa iura paruitatis, & leuitate aratrum adueniunt, ſi ſtatim, quod hodie ad huc iſti canones pariter obſeruant, & aratrum in ſinu geſtans aratro ſcripſiſſe, & obſeruiſſe legitur. Bruſchius de monaſterijs Germaniæ fol. 180. pag. 1.

Wormaticenſem cathedralẽ olim Wangionum nuncupatum vique ad annum circiter milieſimum ſub regulari diſtrictione manſiſſe, hæbet ex Trithemio in Hiſt. Hiſtaugica ad annum 977. cuius verba ſuperius ſunt relata. Adſtipular Bruſchius in primo libro de Epifcopis Germaniæ ſub Balderico Vigeliſimo ſecundo Epifcopo Spireniſi, cuius verba ſupra ſunt recitata. In Curia Wormatiæ eſt monaſterium, quod dicitur Horus B. Mariæ, congregationis Windelſimienſis ex Catalogo dicitur congregationis.

Vindelſimienſe monaſterium ad Gelonum ſitum in Bawaria anno 1126. regnante Lothario nobilis vir Otho Palatinus Comes de Wittelſpach maior, Pater Othonis poſtea Ducis Bawariæ & dicitur cepit in honorem Dei Omnipotentis, B. Mariæ Virginis, necnon SS. Apollorum Petri, & Pauli. Anno aut 1131 ab Innocentio II confirmationem impetrauit, cuius Bulla extat, in qua etiam ſancit, vt nullus per violentiam, ſed per fratres ſecundum regulam B. Auguſtini Præpoſitus liberè eligeretur, ac conſtitueretur. Prædictus Otho de Vndelſorff ſuum prædiũ Vndelſorff tradidit monaſterio, quã traditionem confirmauit Lotharius anno 1230. puto eſſe eſtremum Libertatis, & legendum 1130. Ita Miræus de collegijs regularium cap. 60. Videtur eſſe idẽ eum monaſterio Vndelſorſenſi, de quo ſcribit Bruſchius fol. 157. pag. 1. nam nomina monaſterij, & fundatoris conueniunt. verum diſcordant primò circa locum, quia Bruſchius ſuum cenobium Vndelſorſenſem conſtituit ad Viſſum amnem in Norico ſtrum: Miræus verò ad Gelonum ſitum. Secundò quia Bruſchius illius fundatorem refert ad tempora Friderici Barbaroſſæ, qui imperauit vſque ad annum 1190. verum Miræus longe anteriorem facit, & ponit ſub anno 1126.

S. Zenonis Cenobium in Norico fundauit Conradus Archiepifcopus Salisburgenſis nepos Babonis Comitis Abenſpergẽſis, apud Reichenthal in Norico, canonicis regularibus S. Auguſtini, primũque ibi Præpoſitum Lenzenem ordinauit, qui Conradus obiit anno 1147. poſtequam Eccleſiam Salisburgenſem annis 46. laudabiliter reſiſſet. Ita Miræus cap. 72. ex Auertino lib. 6.

In Zindelſingen oppido diœceſis Conſtantienſis monaſterium S. Martini congregationis Windelſimienſis. ex Catalogo dicitur congregationis.

V.M.
go dicitur congregatio
Cluiz diœceſis
S. Iohannis Baptiſte
dicto Catalogo
m eſt Præpoſitura
Suetia intra Meſſiam
olum lacum, vnde
deductum, ſub
Friderico II. Sueti
fuit Romanorum
nta ſcit anno 1146
coronatione, & dicit
Bruſchius fol. 174. pag.

a fundant circa anti
Falkenſtam, & No
e fundatorem, quod
Ludua Errenaua
uſque Syphro de po
reum Domus ſue Ch
atru Maria, cuius
anum mea, & quia
or omnia ſunt in po
que paratam vnde
cedentibus inſu pro
orem Præpoſitam
e cuius conſtituitur
Regia S. Auguſtina
are diſpoſ. ſerua
tatem eorum dicitur
rata teſtim adſcrip
ant.
Ab. de archiepifcopo
& inſtauratum
ad nono totum
ſiſtunt eſt in ſum
duibus ſua ad
na vno ſalica
ano. ad diſpoſitionem
ant Auguſtini ſub
tationem à nobis, & quæ
e adſcripſiſſe, & con
ſiſtente quæſitione
um ſata. Hæc Bruſchius
ogum Præpoſituræ
Seruati Marchenſis
ſiſtente annis
ſiſtente ſiſtente
Auguſtini ſiſtente
equat aratrum & vnde
& obſeruiſſe, & dicit
ſiſtente annis
ſiſtente annis

Varecius, & alix quaedam, quibus in vnam congregationem vnica Alexander VI. titulu, & privilegia canonicorum regularium Lateranenſiu conceſſa, & concedenda indulſit, & illos ab omnimoda iurisdictione Ordinariorum exemiſit, & ſub immediata Sedis Apoſtolicæ protectione recepit, & ego dicta privilegia hic Romæ vidi.

In oppido Glatz erat antiquum Cœnobium, ex quo accepti canonici, qui Cracovix Caſimirij in monaſterio Corporis Chriſti anno 1405. primitus ſunt conſtituti. ex Hiſtoria fundationis dicti monaſterij: ſed timo ne recentibus ruinis bellorum ſit ab Hæreticis euerſum.

In Sileſia diœceſi Vratiſlavienſi reperio notatam Abbatiam S. Marix de Sagano congregationis Aroaſiſis, cuius Abbas nomine Alardus ſcriptus eſt in Calendario æſanctorum dictæ congregationis. ex Mirro de Collegijs Regularium cap. 10. hoc puto eſſe idem cum monaſterio item Abbatiali ſanctæ Marix in eadem diœceſi, fortaſſis etiam civitate, fundato anno 1134. à nobili viro Petro de Dara Comite in Slertyn. ex quadam relatione, quam ex Polonia nuper tranſmiſiſam accepi.

II. IN Regno Poloniae vſque ad tempora Benedi-
cti Papa XII. parum videtur propagatus ordo canonicorum regularium, quandoquidem in bulla generalis reformationis in cap. de Capitulis provincialibus, ubi omnium provincialium meminit, in quibus tunc regulares canonici degabant, nulla huius regni mentio videtur habita. Ceterum fuiſſe tunc temporis, & longè antelud in varijs illius vetuſtiſſimi regni provincijs canonicos regulares, convincunt monaſteria in eodem regno ab antiquo tempore fundata, nam in regno Poloniae

Prima Eccleſia Culmenſis cathedralis provincie Rigenſis à ſua prima inſtitutione fuerat regularis, vt habetur in vita B. Iuthæ viduz Prutenæ, & Oblatiſæ eiufdem Eccleſiæ, quæ cū apparitionibus miraculoſis obiit 5. Maij, in eadẽ Eccleſia Culmenſi ſepulta an. 1293. Extat eius vita deſcripta idioma te Polonico ad finem libelli Vitæ B. Stanislai canonici regularis, ex monaſterio Corporis Chriſti Caſimiriz: am paucis ab hinc annis in latinum vertit Martinus Baronius, quæ impreſſa eſt Cracovix anno 1610. Ex monaſterij verò extra Eccleſias cathedrales ſunt:

Secundum, Tremefnenſis Abbatia, fundata eſt anno 965. à Mieccko primo Principe Chriſtiano huius nominis, ex relatione, quam licet concifaſam tranſmiſit R. P. D. Chriſtophorus Lomirocki regularis ad monaſterium Corporis Chriſti Caſimiriz canonicus.

Tertium, Abbatia Teruenſis B. Marix in Maſſovia, quod habet ſub ſe novem monaſteria, licet illorum nomina non acceperim.

Quartum, ſanctiſſimi Corporis Chriſti Caſimiriz prope Cracoviam fundatum per Caſimi-

rum II. Regem Poloniae anno 1347. ex oratione miraculoſe inventionis divini ſacramenti Eucharistiæ, ablati, & proiecti cum delatorio æro in paludem Morta iuxta villam Vauel, quod monaſterium cum præfatus Rex teſtamento regularibus canonicis legaviſſet, Vladislauſ Secuſidus duxus Jagello Lituanius fundator Academiæ Cracoviſis ex oppido Glatz diœceſis Pragæ introductus anno 1405. in caſtrino Annunciationis B. Virginis, cum ſolemnitate omnium proceſſionu Cracovix, & præſentia multorum Senatoru Regni Floruit in hoc monaſterio B. Stanislauſ dicti loci canonicus, & Subprior, cuius ſanctitate decurrerunt miracula quæ poſt illius mortem, quæ contigit an. 1489. tertia die Maij, ſunt ſecuta, ex quibus primo ſtatim anno 173. per præſentem dicti monaſterij ſunt notata, & in Carthographiis ſervata, quæ cum alijs vulgari idioma Polonico, vñ à cum vita eiufdem B. Viri de licentia Illuſtriſſ. & Reverendiſſi Dñi Bernardi Epicoſcopi, & S. R. E. Cardinalis typis ſunt mandata. Eius vitæ in releuandis ægrotis maxime manifeſtatur. Hi canonici veſte alba, & Rochetto, & Alarico coloris violacei in Eccleſia vntur cum birro clericali, porro ex hoc monaſterio alia multa cenobia originem acceperunt.

Quintum, Bichouienſe in Ruſſia, quod Excellentiſſimus D. Ioannes Carolus exercitarius Regni Generalis, & Lithuaniz Dux ſtrenuiſſimus inchoavit anno 1618. & magnifice perſectum ex teſtamento legavit, annexum monaſterio Corporis Chriſti Caſimiriz.

Sextum, ad montem Siliceſem in Lithuania quod nuper Illuſtriſſimus, & ſtrenuus vir D. Nicolaus Wolichi Caſtellanus Witebſenſis fundavit aduocatis ex monaſterio Caſimiriz quatuordecim canonicis.

Septimum, B. Marix prope ſuamiam Latoſa diœceſis Caminenſis, quod eſt congregatio W indeniſenſis. ex Catalogo monaſteriorum dictæ congregationis in ſino.

Oſtauum, S. Egidij Cledauorenſe in diœceſi Gneſnenſi. ex libro taxarum Camere Apoſtolicæ.

Præter hæc ſunt alia monaſteria, quæ cū prædictis ſunt numero viginti, vt ex relatione prædicti R. Patris Chriſtophori Lomiroſki habet, quorum canonici generaliter vniorem in vntum corpus congregationis ſub vno capite, vt antea, percipiunt, & forſan traſtant quorum pœum deſiderium Deū adiuuando proſequi obnoxius obſeero. mihi enim ex tot monaſterioru ruinis, quæ hæc ænus didici, firmiſſimè ſuadeo, hæc vntam poſſi ſuper num auxilium reſectam nobis vñ, quæ modò ſuperſunt monaſteria ſub canonica diſtinctione ſeruandi, qua præcifa, omnia tandem eacore neceſſarium erit.

Sunt præterea in regno Poloniae multa monaſteria certi Ordinis canonicorum regularium S. Auguſtini, S. Marix de Metri, ſive de Pœnitentia

beatarum martyrum nuncupati, qui habent vntam Generalium, cui obedientiam præſtant, ex quo ordine fuit B. Michæl Lituanius quatuor monaſteriorum ſuſcitor mirificus. de quo ordine præterea in libello ſanctorum Poloniae edito Cracovix 1610.

IV. Quæſerunt in hoc regno in primis B. Meynardus Epicoſcopus de Segeberg canonicus regularis, & primus Liouoniz Apoſtolus, qui obiit Regi anno 1205. miraculoſis clarus, in Eccleſia maſſia ſepultus, cuius vita idioma te Polonico deſcripta cum vita B. Stanislai canonici Caſimiriz regularis, & B. Iuthæ Prutenæ Oblatiſæ nuper in latinum verſa, eſt dicta eſt Cracovix, ſcilicet anno 1610. huc ſcribit Innocentius III. in cap. Deus qui de vita, & honeſtate clericorum. Sed de alijs canonicis regularibus eidem provincie Liouoniz ad fidem Chriſti adducendam impenſiſſimè operam deſiderans, quorum meminit Innocentius illam epistoſula ad dictum Epicoſcopu Liouoniz data, cuius fragmentu habetur in Decretali dicto cap. Deus qui, de vita, & honeſtate clericorum. Vnde verè mirabilem eſt, illos viros Apoſtolicos tam Exurgentes, & fide Chriſti multa etiam canonicorum regularium Seminaria plantaviſſe: eſt ob hoc curioſam diſtantiam illorum nomina hic non reſeruant. B. quoq; Iuo Epicoſcopus Cracovienſis pariter S. Iacobi S. Dominici diſcipuli, qui Pariſij habituſ canonicorum regularium aſſumpſit. S. etiam Adalbertus Pragæ primus, & deinde Gneſnenſis Epicoſcopus, & martyr, & alij, de quibus Catalogo dicemus.

In Regnis etiam Suetiæ & Norwegiæ, & Pannoniæ ſunt temporibus Benediſti XII. quamplura Canonice Cenobia, illa cuius verba indicant, per quæ de Capitulis provincialibus in ſingula provincijs eſt brandis diſponit, cum inque Præſente Suetiæ, Colocenti, & Gæcæ, nuper Epicoſcopu Camnenſi pro vna, ſilicet provincie, & intratregna Dacie, Norwegiæ, & Suetiæ pro vna provinciæ deſignatus. Ceterum propter bellicas ruſtationes, & Religionum immutationes, puto dicta monaſteria in dictis Regnis cum fide Catholica interit.

CAPVT QVADRAGESIMVM PRIMVM.

De inſtitutione, & propagatione Canonicorum Regularium in Imperio Orientali.

Sanctiſſimus Pontifex Benediſtus huius nominis XII. cuius zelo, & pietati totus ordo canonicorum Regularium tantum debet, quatum nulli Romano Pontifici vnquam magis, in Bulla reformationis

beatorum martyrum nuncupati, qui habent vnum Generalem, cui obedientiam præstant, ex quo ordine fuit B. Michael Lituanus quatuor mortuorum fufciator mirificus. de quo ordine plura in libello fanctorum Polonia edito Cracouia 1610.

IV. Floruerunt in hoc regno in primis B. Meynardus Epifcopus de Segeberg canonicus regularis, & primus Liouicæ Apofolus, qui obiit Regni anno 1105. miraculis clarus, in Ecclefia maiori feptuaginta, cuius vita idiomate Polonico defcripta cum vita B. Staniflat canonici Cafimiræ, non regularis, & B. Iuxæ Prutenæ Oblatifæ nuper in lucem verfa, edita est Cracouia, fcilicet anno 1610. huic fcribit Innocentius III. in cap. Deus qui de vita, & honestate clericorum. Sed & alij canonici regulares eidem prouincia Liouicæ ad fidem Chrifti adducendam impendifsimè operam dederunt, quorum meminit Innocentius III. in epiftola ad dictum Epifcopum Liouicæ data, cuius fragmentum habetur in Decretali dicto cap. Deus qui de vita, & honestate clericorum. Vnde verofimilimum est, illos viros Apofolicos etiam Euangelio, & fide Chrifti multa etiam canonicorum regularium Seminaria plantaffe: etfi ob locorum diftantiam illorum nomina hic non tenemus. B. quoque Iuo Epifcopus Cracouienfis pariter S. Iacobi S. Domini difcipuli, qui Parifii habitus canonicorum regularium affumpfit. S. etiam Adalbertus Pragenfis primum, deinde Gnduenfis Epifcopus, & martyr, & alij, de quibus in Catalogo dicemus.

In Regnis etiam Suetiæ, & Norwegiæ, & Pannoniæ fuisse temporibus Benedicti XII. quamplura Canonicorum Cenobia, illa eius verba indicant, per quæ de Capitulis prouincialibus in fingulis prouincijs celebrandis difponit, cum inquit: *Primum Strigoniensis, Colocensis, & Guznenfis cum Epifcopatu Camenensis pro vna, fcilicet prouincia de intraregna Dacie, Noruegiæ, & Suetiæ pro vna prouincia deputantur.* Ceterum propter bellicas vallationes, & Religionum immutationes, putauit monasteria in dictis Regnis cum fide Catholica interiffi.

CAPVT QVADRAGESIMVM PRIMVM.
De institutione, & propagatione
Canonicorum Regularium in
Imperio Orientali.

I. Antiffimus Pontifex Benedictus huius nominis XII. cuius zelo, & pietati totus ordo canonicorum Regularium tantum debet, quatum nulli Romano Pontifici vnquam magis, in Bulla reformationis

euldem ordinis cap. de celebrandis Capitulis prouincialibus ad finem, prouincias fingulas dicti ordinis diftinguens, ita subiungit: *Et autem de Prouincijs in quibus dicta prouincialia Capitula fuerint celebranda, diftinãa limitatio habeatur, nec de ipfis in posterum hofitetur, quamlibet prouinciam, quoad huiusmodi prouincialia celebranda Capitula, prout fequitur, limitamus. & infra: Prouincia Thebæne, Cretensis, Athenienfis, Patracensis, Corinthensis, & Neapoliensis cum toto Patriarchatu Conftantinopolitano pro vna Regnum Cypri pro vna. & infra: Patriarchatus Aquilegenfis, & Gradensis, cum Vrroumque Iadrenfis, Spalatenfis, Ragufina, Antiharenfis pro vna &c.* Ex his verbis liquet, canonicos Regulares etiam fecundum inftitutum per B. Auguftinum reformatum (de eo namque prædictus Pontifex in fuis literis præcipue loquitur) non folùm in Ecclefia Occidentali, fed etiam per prouincias Imperij Orientalis latiffimè fuisse amphiatum. & licet Deus iustus Iudex, qui dedit cultoribus fuis regiones gentium, & labores populorum in poffeffionem, vt cuftodirent iuftificationes eius, & legem eius requirerent, peccatis noftris id iuftiffimè pofcentibus, pofuerit terram fructiferam in falfo ginem à malitia inhabitantium in ea, & Ifaia vaticinium illud impleuerit. *Paftores non requiefcent tibi, fed requiefcent tibi deitæ, & replebitur domus carum dra. omnibus, habitabunt ibi fructuofe, & pleni faltebunt ibi, & refpondebit tibi vultus in dormibus eius, & Syrenes in delubris voluptatu.* Quo fit, vt catalogus Ecclefiarum, & Monafteriorum in prouincijs Orientalibus olim confilentiũ hic defcribere minime poffimus. Referemus nihilominus nonnullas, quas vel ex textibus Sacrorum Canonum, vel ex literis Summorum Pontificum, vel alijs ex probatis autoribus licuit nobis expicari.

I. **A**C in primis Sacrofancta Patriarchalis Ierofolymitana princeps prouinciarum, & domina Gentium, Chrifti faluatoris hominum fecundum carnem patria electa, in qua pedes Domini fterunt, cui primò præfectus est Iacobus frater Domini, à prima inftitutione sub ipfifmet Sanctiffimis Apoftolis clericos regulariter viuentes cum emiffione votorum habuit: fi vera, & nõ conficta sunt, quæ Gratianus in Decreto cap. Dilectiffimis 12. quæft. 1. ex Clemente I. Romano Pontifice in epiftola quinta ad Iacobum fratrem Domini recenfet. Nec dubium, quin vique ad Conftantini magni tempora iidem Regulares Clerici in ipfa Ecclefia Ierofolymitana perfeuerauerint. cum fcribat Eufebius lib. 2. Hiftoriæ Ecclefiafticæ fupra cap. 5. à nobis relatus, inftitutum vitæ Regularis à D. Marco in Ecclefia Alexandrina plantatum in omnibus Ecclefijs vique ad fua tẽpora durauiffe. Hinc ftrenuiffimus ille Auftrionũ princeps, & facri belli Ierofolymitani Dux Gotfredus Vrbe Ierofolyma ex iniudeium manibus erepta, & repurgata, ad primam illius Ecclefia inftitutionem afpiciens, clericos canonicos fecundum B. Auguftini Regulam viuentes

tum

tum in ipsa Patriarchali, tum in alijs Ecclesijs Ierofolymitanis, & aliarum Ciuitatum suffraganeis statim reponendos curauit, sic attestante Iacobo de Vitriaco S.R. Ecclesie Cardinali Aconensi Episcopo, & pro Romano Pontifice in eadem Ecclesia Ierofolymitana legatione functo, qui illius, & aliarum Ecclesiarum Orientalium statum, quem testis oculatus viderat, literis commendauit, in proprio libro de hac ipsa re conscripto sub titulo Historie Orientalis cap. Praefertim 58. vbi de Patriarcha Ierofolymitano, Abbatibus, & Prioribus sub illo constitutis haec scribit. *Patriarchatu siquidem Ecclesia, qua est Domini Sepulchri sub monte Caluario canonicos habet Regulares secundum habitum, & Regulam Beati Augustini viuentes, habent autem Priorem, ad quem cum dicta canonicis pertinet eligere Patriarcham, qui est in loco Abbatis. In Ecclesijs autem templi Domini, & montis Sion, & montis Olueti sunt abbates. & Canonici secundum Regulam praedictam S. Augustini Domino ministrantes.* Eadem ferè verba vidisse ac legisse in Codice vetustissimo Bibliothecae montis Sion sub anno 1479. testatur Cambius de Bolls nobilis Mediolanensis secundum carnem, sed studio, & profectu Sanctae Religionis longè nobilior, cuius testimonium, quod integrum refert Ioannes Philippus Nouariensis noster in Chronica lib. 3. cap. 14. libet hic loci ad futurorum memoriam integrè etiam adnotare. Ego, inquit, *Domnus Cambius de Bolls Mediolanensis Canonici Regularis sancti Augustini cum venissem in anno Domini 1479. Ierusalem Saluatoris nostri, nostraeque salutis adoraturus monumenta, de Montis Sion Bibliotheca venit ad manus meas libellus ipsa veritate venerandus, cui titulus erat de Redemptione, & Captione terra Sanctae, de quo hac ipsa, qua scripsi, decepta putauit. Habet Ierofolymitanus Patriarcha quosdam suffraganeos sibi nullo mediante subiectos, id est Bethlehemitanum, & Hebronensem, & Liddensem, fuit autem Ecclesia Bethlehemitica Prioratus Canoniorum Regularium vsque ad tempora Baldouini primi Regis Latinorum in Ierusalem. Rex vero propter loci dignitatem, & Dominicæ Natiuitatis praecellentiam, eam dignitate Cathedrali sublimauit, constitutum in ea Episcopum de mandato & voluntate bona memoria Paschali Papa, qui aialonem eidem immediate subiecit. Similiter Hebronensis Ecclesia, qua prius fuerat Prioratus propter loci dignitatem, in quo sepulti sunt Adam, & Eua, Abraham, Isaac, & Iacob cum Sara, & Rebecca, in spelunca duplici, propter reuerentiam seruorum Dei ad Episcopalem sublimata est dignitatem. Habet insuper praedictus Patriarcha Abbatem, & Priores sibi subiectos, insignia Pontificalia, baculos & mitra, annulos, & sandalia ex privilegio dignitate habentes, Domino Patriarcha in ministerio reuenter assistentes. Patriarchali siquidem Ecclesia Domini Sepulchri sub monte Caluario Canonicos habet regulares secundum regulam, & habitum beati Augustini viuentes. Habent autem Priorem, ad quem cum praedictis Canonici pertinet eligere Patriarcham, qui est in*

loco Abbatis. In Ecclesijs autem templi Domini, & montis Sion, & montis Olueti sunt Abbates, & Canonici Regulares secundum Regulam beati Augustini Domini viuentes. Haec ille. Ex quibus vides, quomodo scribit Iacobus de Vitriaco in sua Historia de canonicis regularibus Ierofolymitanis, totidem verbis in illo libro vetustissimo Bibliothecae montis Sion reperiri. eundem autem librum in dicta Bibliotheca nunc etiam seruari testatur, qui nuper Romanus Ierofolymis reuersus est. Radmodum, & linguarum peritissimus Pater Fr. Thomas Nouariensis ex ordine D. Francisci Regularis obseruantis, qui multis annis ibidem sui monasterij gubernator, sine Guardiano fuit, & hinc etiam colligit, non solum post creptam ab Infidelibus urbem Ierofolymitam, sed longè antea fuisse canonicos regulares in Palastina sub beati Augustini regula viuentes, cum dicit Iacobus de Vitriaco, ante Baldouinum, qui regnum obtinuit statim post Ierofolymitam recuperatam, Ecclesias Bethlehemiticam, & Hebronensem fuisse Prioratus Canoniorum Regularium.

Porro quia non solum Patriarchalis, verum etiam aliarum Ecclesiarum canonicorum Regularium ciuitatis Ierofolymitanæ, & aliorum locorum adiacentium apud praedictos auctores mentio habetur, operæ pretium erit, ut distinctè de singulis aliquid dicamus. Ipsa igitur Patriarchalis Ierofolymitana non ea extitit, quæ templi Domini vocabatur, sed quam apud Dominicum Sepulchrum magnus Constantinus in honorem Dominicæ Resurrectionis excauit, de cuius aliarum dictæ Ciuitatis Ecclesiarum fundatione per eundem Constantinum facta, ornamentisque donis collatis plura Eusebius in libro de vita Constantini praefertim lib. 3. Hieronymus in Chronico, Cyrillus Ierofolymitanus, & ex illis Erennius tom. 3. Annalium sub anno 316. num. 14. & sequentibus, & sub anno 335. num. 41. & sequentibus, vbi agit de illius dedicatione. In hac igitur Ecclesia statim exstructa, & solemnè omni tempore totius Asiae Antistitum conuentus eorum ceteris communem vitam more Apostolico ducentis statim fuerunt instituti. Nec dubium, quin longè ante ipsam Ciuitatem ex infidelium manibus per Christianos creptam, reformationem canonicis ordinis factam à beato Augustino, quomodo plerique omnes aliae maiores Ecclesiae receperunt ipsa etiam Ierofolymitana admiserit. Praefertim cum ipso Augustino adhuc in viuis agente, illius nominem, & institutum inter omnes Palaestinos notissimum, ac longè celeberrimum extiterit, vnde literis Augustini ad Hieronymum, & Hieronymi ad Augustinum, & nuncijs hinc inde missis, satis constare videtur. Vtrum autem Ierofolymitam ab infidelibus occupata, in eadem Ecclesia ipsi Regulares clerici vsque ad Regis Gotefridi tempora perseuerauerint, durissimis illis, & iniquis

temporibus, parem affirmantem veriorum esse crediderim, tum quod confert sub Saracenis perseuerasse ibidem Christianos, ac etiam clericos, sub Patriarcha, iniquis licet legibus, & conditionibus, quod etiam praesallegatus auctor Iacobus de Vitriaco cap. 64. istis verbis sic attestat. *Princeps autem Aegyptius, qui multas regiones à Laodicea Syria, vsque ad extremam Aegypti viciatam Alexandria possidebat, quatenus conuictus Ierofolymitana portionem ex parte Domini Sepulchri Sionis, & Patriarchae eorum sub anno tribus ad habitandam concesserat: aliam autem eius portionem ad habitandam concesserat: aliam portionem quandam Bullam plumbeam Urbani Papae Secundi existentem in monasterio Francorum Minorum Regularis obseruantiae dictæ Ciuitatis, in qua dicitur, quod ipse Urbanus Secundus Clericos dictæ Ecclesiae ad obseruantiam Regularem reduxerat, si enim reducti fuerant ad vitam Regularem, clarum est illos antea regulares fuisse, quam rem maxime confirmat, quod reformatio illa ante ipsam Ierofolymitam à Gotefrido receptam facta fuit: nam Urbanus Papa ante illius receptionem secundum omnes historicos, vel è viuis iam exceperat, vel si eisdem superuixit, tempus exiguum adeo exstitit, ut de Ecclesia Ierofolymitana disponere aliquid non poterit, tum denique, quia in viuis Ecclesie Bethlehemiticae, & Hebronensis ante illa tempora erant canonici Regulares ex iam dictis. Exstant in eodem monasterio aliae litterae Summorum Pontificum, in quibus de canonicis Regularibus sub beato Augustini regulae Ecclesie Domini Sepulchri degentibus mentio habetur, ex quibus inferius vnam Constantini Secundi referemus in congregatione Domini Sepulchri: illa siquidem Ecclesia non solum fuit Collegium canonicorum Regularium, sed etiam caput non exiguae Congregationis ac Ordinis militaris equitum, qui vocabantur Domini Sepulchri, & sub beato Augustini regula viuebant. Tandem in libro, qui dicitur Praesentis Cancellariae Apostolicae vsque ad tempora Alexandri Papae Sexti in literis Capitulo dictæ Ecclesie directis talis titulus praemittebatur. *Praesentis Capitulo Ecclesie Ierofolymitanae, & Sepulchri Domini Ordinis sancti Augustini.* Ex hoc Collegio assumptus est Venerandus ille, ac mirae sanctitatis Episcopus Dominus Petrus Prior eiusdem Domini Sepulchri, de quo haec scribit Wilhelmus Tyri Archiepiscopus de Bello sacro lib. 16. cap. 17. *Petrus Tyria metropoli subiectus est non sine simplicitate, & mansuetudine, timens Deum, & recedens à malo, cuius memoria in benedictione est apud Dominum, & homines, Dominus Petrus Dominus Sepulchri Prior, de cetero natus Hispania, de uitate Bariona, nobilis secundum carnem, sed spiritus nobilitatis, cuius vita, & conuersatio longior, & digniora postulat tractatus: sed nos historia**

simis temporibus, partem affirmantem verior-
rem esse crediderim, tum quod constat sub Sa-
traceni persecerant ibidem Christianos, ac et-
iam clericos, sub Patriarcha, iniquis licet legi-
bus, & conditionibus, quod etiam praelegato
autior Iacobus de Vitriaco cap. 64. istis ver-
bis sic adnotauit. *Princeps autem Aegyptus, qui
vniuersas regiones à Laodicea Syria, usque ad extre-
mas Aegypti simulatim Alexandria possidebat,
partem civitatis Ierosolymitanae portionem ex parte
Dominici Sepulchri Saraceni, & Patriarcha eorum
sub annis tribus ad habitandum concesserat; alias
autem tres portiones habitabant Saraceni.* Tum
propter quendam Bullam plumbeam Urbani
Papae Secundi existentem in monasterio Fra-
trum Minorum Regularis obseruantiae dictae
Cantuarum, in qua dicitur, quod ipse Urbanus Se-
cundus Clericos dictae Ecclesiae ad obseruan-
tiam Regularem reduxerat. si enim reducti fue-
rant ad vitam Regularem, clarum est illos antea
regulariter vixisse. quam rem maximè confir-
mat, quod reformatio illa ante ipsam Ierosoly-
mitanā à Gotofredo receptam facta fuit: nam Vr-
banus Papa ante illius receptionem secundum
omnes historicos, vel è viuis iam excefferat, vel
si eadem superuixit, tempus exiguum adeo ex-
citem, ut de Ecclesia Ierosolymitana disponere al-
iquid non potuerit, tum denique, quia in vi-
cina Ecclesia Bethlehemitica, & Hebronensi
ante illa tempora erant canonici Regulares ex
iura dictis. Exstant in eodem monasterio aliae
litterae Summorum Pontificum, in quibus de ca-
nonici Regularibus sub beati Augustini regu-
la in Ecclesia Dominici Sepulchri degentibus
mentio habetur, ex quibus inferri vnam Ec-
clesiam Secundi referemus in congregatione
Dominici Sepulchri: illa siquidem Ecclesia non
solum fuit Collegium canonicorum Regula-
rium, sed etiam caput non exiguae Congregatio-
nis, ac Ordinis militaris equitum, qui vocaban-
tur Dominici Sepulchri, & sub beati Augustini
regula vivebant. Tandem in libro, qui dicitur
Praxis Cancellariae Apostolicae usque ad tempo-
ris Alexandri Papae Sexti in literis Capitulo dictae
Ecclesiae directus talis titulus praemittebatur:
*Praxis, & Capitulo Ecclesiae Ierosolymitanae, & Sepul-
chri Dominici Ordinis sancti Augustini.* Ex hoc Col-
legio assumptus est Venerandus ille, ac mirae fan-
ctitatis Episcopus Dominus Petrus Prior eius-
dem Dominici Sepulchri, de quo haec scribit
Willhelmus Tyri Archiepiscopus de Bello fa-
cto lib. 16. cap. 17. *Paro Tyria metropoli substitutus
est vir mira simplicitatis, & mansuetudinis, timens
Deum, & recedens à malo, cuius memoria in benedi-
cione est apud Dominum, & homines, Dominus Petrus
Dominici Sepulchri Prior, de cetero natus Hispania,
de civitate Barcinona, nobilis secundum carnem, sed
spiritu nobilitatis, cuius vita, & conversatio longioris,
& dignioris postulat tractatus: sed nos historia*

renos a, vt omnia specialibus, de publicis caeteramus.
Secunda Ecclesia erat templum Domini, quae
non modico locorum intervallo ab ipsa Pa-
triarchali Sepulchri Dominici distabat, in eodem
loco exstructa, in quo Rex Salomon templum
toti mundo venerandum erexerat in monte
Moria nuncupato si vera sunt, quae idem Iaco-
bus de Vitriaco dicto lib. cap. 62. scribit. in ea si-
quidem erant canonici regulares secundum regu-
lam B. Augustini viuentes sub Abbate, sicut
ex eodem autore in verbis ex cap. 58. supra alle-
gatis, & ex praelegato Codice Bibliothecae mō-
tis Sion colligitur. Habebat autem Abbas Do-
minici Sepulchri ordinem equestrem militum,
qui Templarij vocabantur, quique albis vestibus
cruce rubea signatis utebantur, de quibus idem
Iacobus de Vitriaco dicto lib. cap. 65. diffusè.
Tertia fuit Ecclesia montis Sion, ibi loci ere-
cta ubi Dominus & Saluator noster Pascha cum
discipulis manducauit, nouum condidit testa-
mentum, discipulorum pedes lauit, & Euchari-
stiae Sacramentum ineffabile instituit. Idem au-
tem est locus, quem reuertiuis post dies octo ia-
nuis clausis ingressus est ad discipulos, ibidem
propter metum congregatos. ex eodem Iacobo
de Vitriaco cap. 61. in ea siquidem Ecclesia fue-
runt canonici regulares secundum B. Augustini
regulam instituti. ex praelegatis autoribus.

Quarta fuit Ecclesia montis Oliueti de qua
idem autor cap. 62. *Montis, inquit, Oliueti quasi passi-
bus mille distat ab Ierusalem, in cuius decliuis est Beth-
phage, qua interpretatur domus buccae, viculus sacer-
dotum, & Bethania Castellum Mariae, & Marthae, &
Lazarus &c. Ex hoc monte videntibus discipulo suo ad
caelos gloriose ascendit.* In huius montis summo
vertice Magnus Constantinus Eusebio in eius
vita lib. 3. tradente, in matris suae memoriam
templum Imperiali magnificentia dignum ex-
struendum curauit. in eo verò degesse canonicos
regulares sub Abbatis obedientia constitutos,
habes ex eodem autore in verbis ex cap. 58. cita-
tis, & ex libro Bibliothecae montis Sion alle-
gato.

Quinta fuit Ecclesia in Villa Gethsemani ubi
Dominus orauit, & à ministris captus est, vt du-
ceretur ad Crucem. Est autem Gethsemani par-
uus pagus in valle Iosaphat, quae est inter mon-
tem Sion, & montem Oliueti trans torrentem
Cedron, qui vallem allambit & mediam diuidit.
In eo autem loco, ubi Saluator noster orauit, ob
memoriam Agonij illius exstructam fuisse Ec-
clesiam, & institutum Collegium canonicorum
testatur Lan dulphus de vita Christi, & Angul-
nus Ticinensis in 1. parte Dilucidarij fol. 30.

Sexta fuit Ecclesia Bethlehemitica, quae teste
eodem Iacobo de Vitriaco cap. 57. fuerat prius
Prioratus canonicorum regularium usque ad tem-
pora Balduini primi Regis Latinorum in Ierusa-
lem. Rex verò propter loci dignitatem, & Do-
minice

minia: Reurrectionis præcellentiam, eam Cathedrali dignitate sublimavit, constituens in ea Episcopum de mandato, & voluntate bonæ memoriæ Paschalis Papæ, qui Afalonē eidem immediate subiecit, Canonicis huius Ecclesiæ scribit Innocentius III. in cap. Cum super electione. de causa possessionis, & proprietatis, & cap. Cum super de confessis. ex quibus textibus habetur, canonicos Bethlehemiticos suos Episcopos eligere consuevisse, sicut & canonicis Domini Sepulchri eligebant Patriarcham.

Septima fuit Ecclesia Hebronensis, de qua idem autor dicto cap. 57. ita scribit. Similiter Ecclesia Hebronensis, quæ prius fuerat Prioratus, propter loci dignitatem, in quo sepulsi sunt Adam & Eva, & tres Patriarcha Abraham, Isaac, & Iacob, cum Sara, & Rebecca in spelunca duplici, & propter reverentiam servorum Dei ad Episcopalem sublimata est dignitatem.

Octava fuit Ecclesia Nazarethana Patriarchalis, quam habuisse canonicos regulares sub Beati Augustini regula, & habitu viuentes, habes ex capitulo Sicut nobis. de Regularibus. vbi fit mentio cuiusdam clerici, qui in infirmitate gravissima constitutus, postulavit, & accepit habitum regularem à canonicis Ecclesiæ Nazarethensis: postea verò conualescens abiectio habitu regulari ad sæculum transiit, quem Pontifex habitum resumere, & regularem vitam, quam fuerat professus, tenere præcepit.

Nona fuit Ecclesia Ioppe, quæ spectabat ad canonicos Domini Sepulchri eis immediate subiecta. ex eodem Iacobo de Vitriaco cap. 58. quia illa Episcopum non habebat.

Decima Ecclesia Neapolitana, quæ in Evangelio vocatur Sicar, iuxta quam erat fons Jacob, siue puteus, cui insidens Saluator Mundi mulierem Samaritanam convertit, quæ quoniam Episcopum non habebat, per Abbatem, & canonicos templi Domini regebatur. ex eodem Iacobo cap. 58. Non est autem dubium, plures alias fuisse Ecclesias canonicorum regularium in illis provinciis constitutas, maximè, quæ erant Cathedralis, quas sine hæsitatione credendum est, ad instar Patriarchalis, & aliarum relatarum fuisse regulariter institutas.

Idem prorsus credendum de Ecclesia Patriarchali Alexandrina, quam constat ab initio per D. Marcum regulariter plantatam, & reformatam per B. Athanasium, in qua nunc etiam videntur imagines canonicorum regularium, vt ex relatione virorum fide dignorum, qui eam viderunt, accipi.

De Episcopatibus verò in Babilonia existentibus Augustinus noster Ticinensis in Dilucidario par. 2. pag. 32. hæc scripta reliquit: Episcopatus in Babilonia constitutus est per sanctum Ananiam discipulum sancti Marci, & ibi vsque in præsens viget ordo canonicus, & ego ex illi Indiam vidi, & noui, & dilatatis sunt per omnem fere Indiam in Regno Ioannis,

& ibi plurimi sunt Episcopatus, & Abbates, & Præpositura, & Prioratus. in lingua Chaldaica habent officium, & in Æthiopia similiter florent de canonicis regulares. Concordat Zacharias Ferrerius in libro, quem scripsit de habitu canonicorum regularium ad Leonem X. probatione prima circa medium. Et isti, inquit, qui veniunt ex India, dicunt, quod maior pars Ecclesiarum cathedralium India, non quasi omnes, gubernantur per canonicos regulares, quoniam ibi adhuc viget in Ecclesijs illic cultus regularium clericorum, qui fuit in primitiva Ecclesia, & dicitur, quod omnes illi canonicis possidentur instituta clericorum secundum regulam B. Augustini &c.

Demum in ciuitate Constantinopolitana Ecclesia, in qua conditum erat corpus B. Helenæ matris Constantini, erat canonicorum regularium, ex historia translationis dicti corporis Venetias, quæ habetur, & legitur in monasterio S. Helenæ, vbi illud nunc iacet, quæ olim erat canonicorum regularium, nunc autem monachorum abbatibus Benedicti, vt supra cap. 24. in descriptione dicti monasterij fuit adnotatū, quem locum videt Monasteriorum verò canonicorum regularium existentium in Episcopatu Constantinopolitano meminit Innocentius III. in cap. Inter ceteros, de religiosis domibus, iubens ne ad clericos seculares transferrentur.

CAPVT QVADRAGESIMVM SECYNDVM.

De Canonicorum Regularium multiplice reformatione.

X varijs argumentis, quibus canonicis ordinis dignitas, ac eminentia plurimum elucet, nunc præcipuum esse crediderim, assiduum illam, & non quæ omnibus ferè seculis intermissam vigilantiam, quam Summi Pontifices in primis, ac deinde ceteri Ecclesiarum Præsules tum in eodem ordine per omnes Ecclesias instituendo, & propagando, tum etiam vbi à primævis institutis labentem cernerent, ad pristinam disciplinam reformato, ac inflaurando gnauiter impenderunt, non secus ac Priores terreni faciunt, qui arces, quas pluris ætatis, & magis diligunt, aggere, ac mœnibus obvallare firmius, inuisuntque frequentius, & custodiam diligentius. Diximus in præcedentibus de ipsius sacri ordinis institutione, & propagatione, nunc de multiplice illius reformatione tum generalitum priuata, & particulari, necnon de particularibus congregationibus canonicorum regularium in varijs Prouincijs consentibus distinctè agendum nobis erit. & primo quidem dicemus de reformationibus generalibus factis per Romanos Pontifices, siue per sacra Concilia Generalia, siue

Provincialia. Exinde verò de Reformationibus particularibus, & priuatis, quæ ipsam ordinem multis canonicorum cœtibus, & congregationibus multipliciter decorauerunt.

Primo reformatio Generalis canonicorum regularium facta est à Sanctis Pontificibus & Christi sumis Vrbanis primo circa annum Christi decessus, & deinceps, & vigesimum. Hic quoque Sanctus Pontifex cum ipsam ordinem à prima illa norma Apostolica declinare animadverteret, Generali decreto per ordinem vniuersum censuram pristinam vitæ regulam, & ad vniuersam obedientiam reuocandum statim curauit. Idem decretum ea de causa promulgatum in epistola ipsius Vrbanis primi ad omnes Catholicos transmissa, quæ habetur in primo volumine Conciliorum, necnon in Decreto cap. Solimus 12. q. 1. quod omitto, quia in dictis locis citari potest.

Secundò Generalis reformatio facta fuit quartiduo prima in quidem in Ecclesia Romana per Beati Papæ Syluestri, qui in sacrosancta Lateranensi Basilica per magnum Constantinum fundit clericos regulariter viuentes secundum normam Apostolicam instituit, quam ob causam alij Pontifices ipsam ordinem canonicorum regularium Ecclesiæ Lateranensi originarium ordinem non potuerunt conseruare, vt supra indicauimus, necnon ceteros omnes clericos ad communem vitam clericorum Apostolicorum reduceret, electiones regentes duobus adiunxit, vt in Breuiario Romano, necnon etiam in Pontificali habetur. citatè verò in Ecclesia Vercellensi per B. Eusebium, in Nazarenensi per S. Gaudentium, in Mediolanensi per Ambrosium, in Gallicanis Pictauiensi, & Turonensi per sanctos Episcopos Hilariam, & Martinum, in Ecclesia Orientali per magnum Basilium, & S. Athanasium, ac demum in Africa per sanctissimum Patrem & Patriarcham nostrum inclytum Augustinum, de quibus in præcedentibus dictum fuit.

Tertio Generalis reformatio facta est quinto seculo sub Leone I. Pontifice Maximo: nam sub hoc Pontifice non solum B. Gelasius Valerij filius, & S. Augustini discipulus Augustinianam reformationem Romanam ex Africa inuictam in Lateranensi Basilica plantauit, autore Onuphrio in solidioribus ad Platina in Leone I. ex qua Ecclesia tanquam ex capite ipsa Beati Augustini reformatio in omnes Italicas Ecclesias mox derivauit, verum etiam in Generali Concilio Calcedonensi habito editum est Canon de clericis in monasterijs de gentibus, quem habes in cap. Quia monachorum est. q. 2. sed & in Concilio tertio Antiocheno sub eodem Pontifice congregato pro eadem ordinis reformatione ita constitutum legitur. Præsentium est vnicuique Episcopo qualiter canonicos viuos debent, necnon & monachos, secundum quod canonicum, vel regularem viuos studeant, vt

ne Provincialis. Exinde vero de Reformationibus particularibus, & privatis, quae ipsum ordinem multis canonicorum coetibus, & congregationibus multipliciter decorauerunt.

Prima reformatio Generalis canonicorum regularium facta est à Sanctiss. Pontifice & Christi martyre Urbano primo circa annum Christi decessu nostri ducesimum, & vigesimum. Hic namque Sanctiss. Pontifex cum ipsum ordinem à prima illa norma Apostolica declinare animadvertisset, Generali decreto per orbem vniuersum emisso, ad pristinam vitae regulam, & ad votorum obferuantiam renouandum statim curauit. Est autem illud decretum ea de causa promulgatum in epistola ipsius Urbani primi ad omnes Catholicos transmissa, quae habetur in primo volumine Conciliorum, necnon in Decreto cap. Scimus. 12. q. 1. quod omitto, quia in dictis locis videri potest.

Secunda Generalis reformatio facta fuit quarto saeculo, prima in quidem in Ecclesia Romana per Bonifacium Papam Syluestrum, qui in sacrosancta Lateranensi Basilica per magnum Constantinum fundata clericos regulariter videntes secundum normam Apostolicam instituit, quam ob causam alij Pontifices ipsum ordinem canonicorum regularem Ecclesiae Lateranensi originarium ordinem, nunc pure confocuerunt, vt supra indicauimus, mox vt ceteros omnes clericos ad communem vitam clericorum Apostolicam reduceret, clericos egentes diuitibus adiunxit, vt in Breuiario Romano, necnon etiam in Pontificali habetur. caude vero in Ecclesia Vercellensi per B. Eusebium, in Nonariensi per S. Gaudentium, in Mediolanensi per Ambrosium, in Gallicanis Pictauiensi, & Taronensi per sanctos Episcopos Hilarium, & Martinum, in Ecclesia Orientali per magnum Basilium, & S. Athanasium, ac demum in Africana per sanctissimum Patrem & Patriarcham nostrum ineluctum Augustinum, de quibus in praecedentibus dictum fuit.

Tertia Generalis reformatio facta est quinto saeculo sub Leone I. Pontifice Maximo: nam sub hoc Pontifice non solum B. Gelasius Valerij filius, & S. Augustini discipulus Augustinianam reformationem Romanam ex Africa inuectam in Lateranensi Basilica plantauit, autore Onophrio in additionibus ad Platina in Leone I. ex qua Ecclesia tanquam ex capite ipsa Beati Augustini reformatio in omnes Italicas Ecclesias mox deriuauit, verum etiam in Generali Concilio Calcedonensi habito editus est Canon de clericis in monasterijs degentibus, quem habes in cap. Quidam monachorum lib. 2. sed & in Concilio tertio Arelatensi sub eodem Pontifice congregato pro eadem ordinis reformatione ita constitutum legitur. Prudentium est unicuique Episcopo quauiter canonicis vivere debeant, necnon & monachi, si secundum ordinem canonicum, vel regularem vivere studeant, vt

ait Apostolus: Vniquisque in qua uocatione vocatus est, in ea vivere studeat.

Quarta Generalis reformatio facta fuit sexto saeculo per magnum Gregorium Romanum Pontificem. extant enim duo illius canones, in quorum altero Augustino Anglorum Episcopo mandat, in Ecclesia Anglicana clericos regulariter viuentes instituire iuxta morem clericorum primitiue Ecclesiae: in altero vero praecipit, vt Episcopi omnes sacerdotes, diaconos, ac ceteros clericos illorum visitationi subiectos canonicè, id est regulariter viuere compellant. habentur hi canones c. Quia tua fraternitas, & cap. Quoniam velim 12. q. 1. sed vt videas, quid in hoc opere Sanctiss. ille Pontifex praestiterit, audi Ioannem Diaconum lib. 2. cap. 12. de illo sic loquentem. *idebantur possim cum eruditissimum clericum adbare Pontificem religiosissimi monachi. Et in diuersis professionibus habebatur vita communis. ita ut ratio esset tunc sub Gregorio penes Urbem Romanam Ecclesia, qualis sub Apostolo a Luca, & apud Alexandriam a Philone commemoratur, & supra cap. 5. Vt radices vitorum euclletet, & virtutes plantaret, à tubiculo suo omnes seculares auerit, clericorum vel gregorum, vel monachorum prudentissimos familiares, & consiliarios sociavit. vide cap. 11.*

Quinta Generalis reformatio facta est nono saeculo sub Summis Pontificibus Leone III. Stephano IV. Eugenio II. Gregorio IV. Leone IV. & Benedicto I. V. nam in primis sub Leone III. & Carolo Magno anno 813. habitum est quartum Concilium Arelatense, in quo renouatus est canon Concilij tertij proxime relatus. & est caput sextum dicti Concilij quarti, addito alio canone, vt non amplius susciperentur in monasterijs canonicorum, aut monachorum, quam in eisdem monasterijs absq; necessaria rum rerum permutatione degere possent, & est caput octauum Deinde sub eodem anno habita sunt Concilia Turonense III. in quo non pauca edita pro reformatione e canonicorum ab antiquo tempore in monasterijs degentium sub regimine Episcoporum, vel Abbatum, quae legi possunt in eodem Concilio, quod habetur in tertio volumine cap. 24. 25. & 31. Eodem anno habita est Synodus Moguntina, in qua plura ad canonici ordinis reformationem sunt constituta, quae habentur cap. 9. & 20. & 21. Eodem anno celebrata est Synodus Remensis, cuius caput 25. cum quinque sequentibus in eodem negotio Reformationis canonicorum regularium consumuntur. Anno vero sequenti 816. sub Stephano quarto, & Ludouico Pio Imperatore congregata est Synodus in ciuitate Aquilgrani, in qua eadem reformatio exactissime fuit tractata, & absoluta, vt patet in Actis dictae Synodi cap. 11. vsque ad finem, edito etiam libro ex varijs Sanctorum Patrum, autoritatibus pro eadem reformatione collecto, quem pijsissimus Imperator Ludouicus per omnes ciuitates, & monasteria canonici ordinis sui misit imperij

per manus missorum prudentium, qui illum in omnibus facerent transcribere, vt testatur Aimoinus lib. 5. de Gestis Francorum cap. 10. sic scribens: Imperator Generali habuit conuentum Aquigrani, in quo quantum seruari circa diuinum cultum peccatorum gestaret in arca, tunc declarauit aduersus Congregatum enim Episcopum, nobilissimoque Sancta Ecclesia Clero fecit componi, ordinarique librum canonice vitæ normam gestantem, in quo totius ordinis perfectio contineretur, sicut recultus ipse fateatur, in quo etiam inserti essent cibi, potusque, atque omnium necessarium summam, vt omnes eam viderent, quàm sanctimoniales sub hoc ordine Christo seruientes nulli prædediti necessitatibus, libera seruitute Domino militare uenissent: quæ librum per omnes Ciuitates, & monasteria canonici ordinis sui misit imperij per manus missorum prudentium, qui illum in omnibus supradictis facerent transcribere. Et. Neque uero in Ecclesia solùm Gallicana, uerùm etiam in Ecclesia Romana ipsi Summi Pontifices opus tam sanctum, & tam præclarum pro uirili adiunxerant, nam circa annum 814. Eugenius Secundus ex canonico regulari, & Archiepiscopo S. Sabinae ad Pontificali dignitate gratiam subleuatus, inter alia tanto Pontifice uerè digna facinora Concilio sexaginta, & trium Episcoporum Romæ congregato, Generale decretum condidit, vt claustra apud Ecclesias constituerentur, in quibus clerici disciplinis Ecclesiasticis vacarent, quibus communis esset domus, & victus. quod decretum à Leone IV. in alio Concilio Romæ anno 855. celebrato renouatum, Gratianus suo decreto inseruit in cap. Necessaria 12. q. 1. neque uero eiusmodi decreto contentus idem Sanctissimus Pontifex Eugenius in eodem Concilio librum edidit, quem Canonice quinque capitulorum additulum omnibus canonice obseruandum mandauit, ex quo tum Iuo Carnotensis, tum ipse Gratianus plures Canones suis decretis inferendos curauerunt. Ac demum et alias Synodos Prouinciales omittimus, in quibus eodem seculo eadem reformatio est tractata, vt videre est in Meldensi an. 845. sub Sergio Secundo habita cap. 10. 11. 53. & 58. necnon in Ticinensi an. 856. sub Benedicto III. celebrata. Idem Ludouicus Pius anno 833. Gregorio IV. Rom. Pontifice annuente, alterum Concilium in eadem ciuitate Aquigrani cogendum curauit: ac in eo reformationem in altero Concilio promulgatam iterum confirmari, & executioni mandari, prout illa eiusdem Concilij uerba par. 3. cap. 15. demonstrant: *In Cullodji uero congregationum tam canonicorum, quàm monachorum, necnon sanctimonialium summopere studendum censuimus, ut in omnibus locis claustra eis prouideantur, religioni eorum congruentia, sed & habitacula domorum, in quibus religio Deum sequi uolentibus perfici, atque augeri possit, potius quam uita uariari. Hoc tamem ut non negligatur à prelati congregationum, missis Dominice committatur. Modus autem er-*

gatiparum congregationum disciplinam huius esse dicitur, id est, ut canonice secundum id quod continetur in libro, qui de eorum uita collectus est, religiose conseruentur. **S**exta generalis reformatio inchoata est uidecimo seculo per Nicolau Pontificem huius nominis Secundum, hic enim beatus Pontifex anno 1099. in Basilica Lateranensi conuocauit centum, & tredecim Episcoporum conuocauit, in quo inter alia sanctissima decreta de clericis canonice ita definiuit: *Et presbiteri statim, ut prædictorum ordinum, qui eidem Prædecessori uiderentur castitatem seruauerunt, iuxta Basilicam, quibus ordinati sunt, sicut oportet religiosi clerici, sicut mandauerunt, & dormiant, & quicquid eis ab Episcopo uenit, communiter habeant, & rogatus uincant, ut ad Apostolicam, communem scilicet uiam, sanctorum peruenire studeant. Habetur dictum Concilium in quarto volumine in actis Nicolai II. Porro eandem reformationem inchoatam à Nicolao II. prosecutus est, qui in eadem Sede Pontificali successit Alexander Secundus, antea Lucensis Episcopus ex canonico Lateranensi Anselmus de Badoijs uocatus, qui Pontifex reuocatus, mox ipsam Patriarchalem Basilicam Lateranensem per S. Frigidianum Lucensis canonicos reformati, teste Onuphrio in lib. de septem Urbis Ecclesijs in Ecclesia sanctæ Crucis in Ierusalem. quod etiam Anastasius Quartus in quodam Privilegio Iohanni Priori sacrosanctæ Basilicæ Saluatoris Domini. quæ Constantiniana uocatur, pariter, SS. Iohannis Baptistæ, & Euangelistæ, ac eius fratris concessio, non obscure his uerbis indicatur: *Propter uobis in Domino filijs Ecclesiam ipsam, in qua uino mancipati estis obsequio, ad exemplum Prædecessoris nostri beata memoria alexandri Papa. Secundo Apostolica Sedis privilegio communimus, in primis siquidem statuentes, ut ordo canonicus qui seruandum Deum & Augustini regulam in uisita uisitatione, perpetuis in temporibus inuoluntate obseruaret. Deinde uero Concilio Romæ habito Decretum Nicolai Prædecessoris sui de communi uita, & castitate à clericis regularibus ad normam uita Apostolicæ seruanda, totidem uerbis renouatum, uideri est in eius decreto, quod integrum excepit Gratianus e. Præter 33. dist. Illud uero non omittendum, huius tam pij, & tam prælati operis precipuum autorem, aut certe iustorem, ea tempestate fuisse B. Petrum Damiani, quod ex multis ipsius Epistolis, sed præsertim ex ea, quam hæc ipsa de causa scribit ad Alexandrum II. que est in primo libro epistolarum dicti Petri Damiani non decima sexta, cuiusq; meminit Cardinalis Bagninus tomo II. Annalium sub anno 1063. non potuerit licet, quod forsitan in causa extitit, ut præterque autores illum inter canonicos regulares extiterint, & Constitutionum Portuentium, quæ Paschali Secundo sunt firmatæ, autorem esse uerint, quod à uerò longè abest, ut aliis dicuntur.**

De generali reformatione Canonicorum regularium anno Domini 1339. per Benedictum Papam huius nominis XII. promulgata.

Restruenda generalis canonice ordinis reformatio ea extitit, quæ facta est per Benedictum Papam huius nominis XII. qui ut erat mente, & professione religiosissimus, postquam ad fulgur emicentis Pontificis ceteris, quæ in uotis se habuisse uideret, quæ ut omnes regularium ordines ad eandem institutionem reduceret, ac ea compellere plurimum relaxatos reformaret, quod ad eandem Pontificis Decretis, & literis Apostolicis de causa emanatis, ac nouissime in prima parte Bullarum per Laurentium Cherubinum editis compluit, satis clare intueri licet. itaque religiosissimus Pontifex inter alios regularium ordines, ad illum canonicorum uentis oculos dirigens, & disciplinam canonicam in plerisque nudè depauperatam, & collapsam penitus, uel ad occasum aduersum animaduertens, ut illam erigeret, ac reuocaret, ito animi conatu insitit, ut pro illius reformatione non tantum, quod aiunt, Bullam, sed integrum librum Constitutionum elideret quem librum (ut Iohannis Trullii Aragonensis canonice uerbis utitur in primo suo lib. de canonice cap. ad finem) uirum nostri canonice, præsertim superiores continuo exercitio retinuisse enim est: cui fuisse, ut nec fieri ordo tantum extimuitatem & eladem accepisset, nec ad occurrendum, modo uideret; tot incommodis, omnibusque uia uoce occluderetur. Verum quod ea in uentis nostræ deprauate conditio, ut in præceptis hinc sine aliqua difficultate seruari, ad normam uero non nisi cum magno labore, ac conatu conciliamus, & quàm ciuissimè, nisi manu Dei ualidissima tenemur, à bene captis reuocandis factam est, ut leges illæ sanctissimæ, licet per arua Prouincias promulgatæ, ac etiam nonnulla Capitulis prouincialibus coactis, uel quoad nos mandate, breuissimo temporis intervallo, sicut in Italia, sicut etiam in Gallijs, Hispanijs, Alemania ceterisque Prouincijs in defectu non morantur, adeo, ut uix illarum nomen memorare eam quod ad Hispanos attinet, referam hic, quæ peractis Iohannes Trullius loco proxime citato scribit, nimirum lib. I. cap. 11. ad finem: *tabernaculo, inquit, dicto X. I. Prælati Regulares Ecclesiæ Cælestis, & in uicinis Prouincijs*

CAPVT QVADRAGESIMVM TERTIVM.

De generali reformatione Canoniorum regularium anno Domini 1339. per Benedictum Papam huius nominis XII. promulgata.

Osirema generalis canonici ordinis reformatio ea extitit, quae facta est per Benedictum Papam huius nominis XII. qui ut erat mente, & professione religiosissimus, posteaquam ad fastidium eminentiae Pontificatus accessisset, magis in votis se habuisse indicavit, quam ut omnes regularium ordines ad primam illorum institutionem reduceret, ac ea compellere plurimum relaxatos reformaret, quod ex eisdem Pontificis Decretis, & literis Apostolicis ea de causa emanatis, ac novissimè in prima parte Bullarum per Laertium Cherubinum editi compilatis, satis clare intueri licet. is itaque religiosissimus Pontifex inter alios regularium ordines, ad illum canoniorum mentis oculos dirigens, & disciplinam canonicam in plerisque inordinatam, vel collapsam penitus, vel ad occasum inclinantem animadvertens, ut illam erigeret, ac repararet, tanto animi conatu instat, ut pro illius reparatione non iam viam, quod aiunt, Bullam, sed integrum librum Constitutionum ediderit quem librum (ut Ioannis Trulli Aragonensis canonici verbis utar in primo suo lib. de canonicis cap. 11. ad finem) vitam nostri canonici, praeterquam superiores ordinis exercitio retinuisse, non esse, si non fuisset, ut nec sacer ordo tantam calamitatem, & cladem accepisset, nec ad occurrendum, medendumque tot incommodis, omnino, sterè via nunc occluderetur. Verum quod ea sit natura nostrae depravatae conditio, ut in praecipuo sponte sine aliqua difficultate feramur, ad bonum verò non nisi cum magno labore, ac conatu contendamus, & quam citissimè, nisi manu Dei validissima teneamur, à bene ceptis revoce- mone factum est, ut leges illae sanctissimae, licet per varias Provincias promulgatae, ac etiam nonnullis Capitulis provincialibus coactis, vbi quaedam tenus mandata, brevissimo temporis intervallo, sive in Italia, sive etiam in Gallijs, Hispanijs, Aeternia, ceterisque Provincijs in defectu- nem merint adeo, ut vix illarum nomen memore- tur, nam quod ad Hispanos attinet, referam hic, quae praefatus Ioannes Trullus loco proxime cita- to scribit, nimirum lib. 1. cap. 11. ad finem: Inbe- rat, inquit, Benedictus XII. Praelatos Regulares Ecclesia- rum Cathedralium, & monasteriorum Provinciarum

Latavonensis, & Castellanensis anno Domini 1340. mense Augusto in Castro Regio Civitatis Illerda Capitu- lum Provinciale coegerunt, & aliquot diebus cele- brarunt, in quo promulgatae fuerunt saluberrimae illae Constitutiones generales omnium totius orbis canoni- corum regularium eodem Benedicto XII. auctore, & e- vulgatae: quae quidem hae nostra tempestate non solum ab usu recesserunt, sed etiam oblivione profunda conspuit a iacet De Germanis verò, Polonicis ac etia Gallicanis certò certius est, apud illos in ob- litionem penitus iuisse, vix illarum nomine retè- to, cum illas quotidie per literas ex nobis requi- rant. De Italis non mirum, quandoquidem nos- tro seculo iam nulli sunt in Italia canonici regula- res, qui non peculiare constitutiones habeat à Sede Apostolica probatas. Addunt quònulli, praedi- ctas Benedicti XII. constitutiones fuisse per Cle- mentem VI. illius immediatum in Pontificatu successorem abrogatas, cuius abrogationis au- thenticum in Archiepiscopo S. Mariae de Pileri Casar- augusta contendunt asseruari, cuiusque exempli mihi oblatum Romae vidi. Verum cum extent li- terae Bonifacii IX ad Abbatem S. Petri in Caelo aureo Papae, necnon etiam ad Priores S. Frigidiani, & S. Augustini Nicosiae Lucensis, & Pisanæ diocesis, datae anno Christi 1401. octavo Calen- dis Aprilis, quarum authenticum Papae in dicto monasterio nostro S. Petri in caelo aureo serva- tur, per quas Provinciale Capitulum iuxta formam Constitutionum Benedicti XII. iubet congregari, ac in eiusdem contenta executioni demandari, eum etiam Martinus V. nostros Lateranenses ab observantia praedictarum Constitutionum Bene- dictinarum ex speciali concessione dispensaverit, quod (ut eius verba) moris, observantias, & consuetudines abundantiores habeamus, & in rigiditatibus, & disciplina ordinis strictiores, & observantiae regulari aptiores ad conservandam religionis statum, creditu difficile videtur, ipsas Benedicti XII. Constitutiones per Clementem VI. saltem generaliter fuisse abrogatas. Vt eunq; res se habeat, ne tantus thesaurus, in quo eximie dig- nitatis, & antiquitatis sacri ordinis canonici mo- numenta praeclarissima habentur, in tenebris ob- litionis conspuit delitescat, eas huius nostro o- peri inferendas opportunum existimavi, tum vel maxime ob hanc causam, quod per illas constat in primis canonicos regulares in Oriente, & Occidente in omnibus Christianorum Provincijs non solum monasteria innumera, verum etiã Ec- clesias Cathedrales plerasque, & Metropolitanas usque ad tempora Benedicti XII. tenuisse, consuet etiam omnes canonicos regulares, tam in mona- sterijs extra cathedrales, quam in ipsis cathedrali- bus degentes, eiusdem prorsus ordinis, dignitatis, status, ac ut sic dicamus, naturae extitisse, cum Summus Pontifex aequè, & pari mo- do de omnibus disponat.

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

Benedicti Papæ XII. Constitutiones pro Generali reformatione canonicorum regularium ordinis sancti Augustini.

Benedictus Episcopus servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Ad decorem Ecclesie ipsius Dei, & sanctam religionem fundatam in ea, qua licet diversis distincta sine gradibus, in vnum tamen vera fidei propostum coarctat, eandem Ecclesiam venisat varijs floribus meritorum, pro inuicem nobis apostolica seruitute officio summi vigilijs, & indefesso studio incedentes ad ea, qua pro divini nominis laude, religionum ipsarum statum, puritatem, honestatem morum, regulari observantia disciplinam, & factam peritiam scripturarum respectum, labores nostros libenter impendimus, & opportuna sollicitudinis diligentiam adhibemus. Ideo, inter religiones alias in agro eiusdem plantatas Ecclesie, ad religionem canonicorum regularium ordinis sancti Augustini, ab Christi gloriosi Discipulo in primitiva Ecclesia factis institutionibus stabilitam, gerentes precipue charitatis affectum, ac nolentes, qua in eadem religione reformanda cognovimus, absque reformationis remedio praterire, omnia, qua in religione predicta tam a prima ipsius institutione, quam a sacris canonibus sunt salubriter instituta, omnino immota in sua firmitate manere consentes, nonnulla qua experientia deesse probavit, & supplenda dicta religioni viditas, quinimo necessitas, per statuatam suadet, providimus, in ea perpetuo futuro temporibus observanda.

§. 1. Canonicoꝝ recipiendorum forma.
Statum igitur ut quando in Ecclesia cathedrali, monasterio seu loco alio Religionis eiusdem, canonicorum creatio fuerit facienda, nullus recipiatur, vel induatur in canonicum, nisi persona idonea, vel de cuius idoneitate spes verisimilis habeatur, & talis, que inibi in diuini, vel alij, Deo possit, & velit debite impendere officio, quia opportuna & quod huiusmodi creatio, & habitus traditio fieri publice, nisi in Ecclesia monasterij seu alio loco conuentuale Religionis eiusdem, nisi causa rationalibus eas alibi fieri suaderet, nullum promissionibus seu obligationibus cum iuramento vel sine, cuiquam faciendum. Quod si secus factum fuerit, eo ipso irritum habeatur. Quod, huiusmodi creatio seu habitus traditio, non nisi persona, seu personam Religionis eiusdem, qua tunc etiam in Ecclesia, loco, seu monasterio predicto fieri debeat aliquatenus committatur.

§. 2. Probationis modus & locus.
Iterum, qui creati fuerint in canonicos, infra probationis tempus in loco in quo saltem septem canonicis residentibus, necessario habeant residere, eum, idoneus & fidelis deputetur instructor, quos instruere valeat in diuini officij, & observantia regulari.

§. 3. Canonicoꝝ creatio ad quem spectet.
Ceterum si canonicorum creatio fuerit facienda, ea, pertineat ad Prælatum, vna cum Capitulo vel

Conuentu, vel cum consensu fieri debeat coram dicto Capitulo seu Conuentu, vel eorum maior parte, qui ad eam non procederent, vel creationi faciendæ sine causa rationabili renuerent consentire, Prælatus, ex quo fuerit euidenter expedire, vel necessarium apparere, huiusmodi canonicorum creationem fieri debet, vel per Prælatum & Capitulum, seu Conuentum, aut per illum, seu illos, ad quem, seu quos pertinerit concorditer deliberatum & dispositum fuerit fore creationem huiusmodi faciendam, tunc Prælatus mandet Capitulum seu conuentum, & in virtute obedientie eum inuocet, ut pariter, ac secundum Deum infra vnum mensem, statum ad dictam creationem cum eo in primo casu procedant, vel in secundo creationi faciendæ suum presentem consensum, quod si Præsatus Capitulum, seu Conuentum mouerit, vel mutationi huiusmodi parere neglexerint, vel inuenerint, creatio ipsa ea vice libere pertineat ad Prælatum, dummodo per eum nihil in premissis factum fuerit fructuatur. In casu autem de uoluntate huiusmodi, Prælatus faciendi eandem creationem cum consilio seniorum eandem Capituli, vel Conuentus, eligendorum per ipsam Prælatum, tertiam partem numero ad minus, facendum referendam Capituli vel Conuentus, de per se non idoneam habere facultatem, ita tamen, quod tunc per alium Prælatum, tot, & non plures creatio, quot atrocissimas cultatibus, a statu antiquo, & debito locorum, rituum seu creati rationabiliter suspensæ, si Prælatus, & Capitulum seu conuentum in creatione huiusmodi conuenerint, huius eorum arbitrium, qui ad premissa fuerint commoda recipere affectum, scilicet creationi canonicorum huiusmodi nolunt aliter consentire, nisi concedatur eisdem, quod vnum vel plures, qui uoluerint, seu nominauerint, in canonicos creatari, peritus distantes, hoc deinceps omnino fieri prohibent, decernentes concessiones huiusmodi (si qua ex factis fuerint) fore nullas, quod nulli ex receptione seu creatio ex ea, vel ob eam seu in ea, in aliquo in loco, in quo, per alium quem fuerit, aliquid acquiratur, nisi per premissa adhibeantur, quod Capitulum, vel Conuentum Religionis eiusdem in nonitate sui Prælatus, neque eandem Prælatus, vel alteri, occasione ipsius, facere gratiam super receptione, vel creatione canonicorum placuit, quam dixerint, nec ad huiusmodi pro duobus gratiam faciendam, nisi de libera eorum voluntate profecerit, intentione obligata.

§. 4. Professio ut fierenda.
Presenti quoque statum sancti uocet, quod singuli canonici Religionis eiusdem, professionem expresse faciant, non clandestine, sed patentes, & si commode fieri poterit in Ecclesia, & cum Missa, quod si fieri Prælatus ad quem spectabit professio ipsam recipere, tempore probationis elapso, per canonicos profecti uolentem congruo loco & tempore dimittere requisita, professionem eandem recipere sine rationalibus causis renuerit, vel ultra debitum sorte distulerit, dictum canonicum ex tunc in dicta Ecclesia, vel monasterio, ac in territorio ipsius, ad omnia idoneum censetur, ad qua censetur foret expresse professus. Teneatur tamen quomodo hoc opportunitas se obtulit, expresse uoluerit

professus, aliquos ex tunc ad premissa idonei expresse professus, eorum idoneus habeatur, ac nihilominus ipse per proprium Prælatum ad profectum expresse rationabili renuerent consentire, Prælatus, ex quo fuerit euidenter expedire, vel necessarium apparere, huiusmodi canonicorum creationem fieri debet, vel per Prælatum & Capitulum, seu Conuentum, aut per illum, seu illos, ad quem, seu quos pertinerit concorditer deliberatum & dispositum fuerit fore creationem huiusmodi faciendam, tunc Prælatus mandet Capitulum seu conuentum, & in virtute obedientie eum inuocet, ut pariter, ac secundum Deum infra vnum mensem, statum ad dictam creationem cum eo in primo casu procedant, vel in secundo creationi faciendæ suum presentem consensum, quod si Præsatus Capitulum, seu Conuentum mouerit, vel mutationi huiusmodi parere neglexerint, vel inuenerint, creatio ipsa ea vice libere pertineat ad Prælatum, dummodo per eum nihil in premissis factum fuerit fructuatur. In casu autem de uoluntate huiusmodi, Prælatus faciendi eandem creationem cum consilio seniorum eandem Capituli, vel Conuentus, eligendorum per ipsam Prælatum, tertiam partem numero ad minus, facendum referendam Capituli vel Conuentus, de per se non idoneam habere facultatem, ita tamen, quod tunc per alium Prælatum, tot, & non plures creatio, quot atrocissimas cultatibus, a statu antiquo, & debito locorum, rituum seu creati rationabiliter suspensæ, si Prælatus, & Capitulum seu conuentum in creatione huiusmodi conuenerint, huius eorum arbitrium, qui ad premissa fuerint commoda recipere affectum, scilicet creationi canonicorum huiusmodi nolunt aliter consentire, nisi concedatur eisdem, quod vnum vel plures, qui uoluerint, seu nominauerint, in canonicos creatari, peritus distantes, hoc deinceps omnino fieri prohibent, decernentes concessiones huiusmodi (si qua ex factis fuerint) fore nullas, quod nulli ex receptione seu creatio ex ea, vel ob eam seu in ea, in aliquo in loco, in quo, per alium quem fuerit, aliquid acquiratur, nisi per premissa adhibeantur, quod Capitulum, vel Conuentum Religionis eiusdem in nonitate sui Prælatus, neque eandem Prælatus, vel alteri, occasione ipsius, facere gratiam super receptione, vel creatione canonicorum placuit, quam dixerint, nec ad huiusmodi pro duobus gratiam faciendam, nisi de libera eorum voluntate profecerit, intentione obligata.

§. 5. Receptio clericorum, vel laicorum ad prebendam, ut prohibetur.
Probationem igitur ut in Ecclesia cathedrali, seu monasterio, vel loco alio Religionis eiusdem, quomodo electionem, vel laicum recipiatur ad prebendam, seu etiam prebendam, vel locum in Ecclesia, seu monasterio, vel loco debeat perire, & sua, nec huiusmodi prebendam, seu prebendam, vel locum, vel ad tempus vendatur, detur, seu alius uocetur, nisi in eadem, quod contra prohibitionem huiusmodi acceptum fuerit, amicus de criminis irritum remaneat in sublimis recipientes, uendentes, dantes, & concedentes huiusmodi, ultra permissa a iure statuta, & premissa suorum arbitrio puniantur. Per premissa tamen non intendimus circa officia, vel ministeria, aut alia huiusmodi opportuna, in his consuetis per seculares clericos, & alios exerceri, aliquid immutari.

§. 6. Officium clericorum, quando, & quomodo faciendum.

Item dicta Religio salubriter in omnibus diuinitate in Ecclesia, seu monasterio, locum alio colunt, in conuenticum Religionis eiusdem, Superiorum dicta Religionis non habeat, ac etiam in quolibet congregatione canonicali loco deo, vel maiorem numerum habeat canonicorum, etiam si Superiorum in dicta Religione habeat prebendam in alio loco etiam minore habundantiam numerum habeat, in quo Prior claustrali esse soleat, confirmatur huiusmodi Prior claustrali, in quo constitutus fuerit per illum, seu illos, ad quem, vel ad quos pertinet, cum consilio aliquorum seniorum in loco, qui constituitur, attentius providendo, quod per ipsam, qua ratione Religionis ordinatum habeat, quod tunc idoneus ad exercendum, in Prioris claustrali officium, in loco, in quo constitutus fuerit, assumatur dictum vero Prior quam eum abesse, vel sic impediri contingit, quod incumbens sibi officium per se nequeat exercere, nec aliquem ex canonicis dicti loci, ad hoc idoneum deputare, qui in huiusmodi absentia, vel impedimento dante, ipse ipsam gerat, nisi alius ex prioribus seu Religione, vel consensu ratione dignitatis legitime, vel alterum beneficij, in premissis casibus legitime deperat aliquem ad hoc pro ipso Priore dixerit legitimum in loco eorum in quo secundum premissa huiusmodi alium maxime fuerit statuat, Præsatus tamen quem ipsum impediri, vel abesse contingit, ut de Prioris claustrali premissis, teneatur aliquem loco legitime deputare, per hoc autem, quod volumus constitutio dicti Prioris fieri de consilio seniorum, non intendimus, nec a administratione ipsius, de premissa observantia aliquam commutare.

profiteri. Aliquin ex tunc ad praemissa uocet expressè fuerit professus, immo idoneus habeatur, ac nihilominus ipsi per proprium Praelatum ad proficiendam expressè compelli. Praelatus quoque, qui professionem ab eo recipere uoluerit, aut dimittere, ut praefertur, ad ipsius professionem admittendam, expressè, per suam immediatam superiorem Religionem eiusdem, seu per eum ad quem pertinet, compellatur.

§. 5. Receptio clerici, vel laici ad praebendam, ut prohibetur.

Præbendam insuper in Ecclesia cathedrali, seu monasterio, vel loco alio Religionis eiusdem, quibus clericus secularis, vel laicus recipitur ad praebendam seu etiam portionem, nisi eadem Ecclesia, seu monasterio, vel loco de iure praerogati sit, & sua. nec huiusmodi praebenda, seu portio ad vitam, vel ad tempus vendatur, detur, seu alia uocetur eadem. Quicquid autem contra prohibitionem huiusmodi attentatum fuerit, omnino de certissimo irritum & inane ac nihilominus recipientes, vendentes, dantes, & recipientes huiusmodi, ultra poenam a iure statutam, & poenam suorum arbitrio puniantur. Per praemissa uero non intendimus circa officia, vel ministeria, aut alia officia opportuna, nisi consueta per seculares clericos, vel laicos exerceri, aliquid immutare.

§. 6. Prioris claustralis electio, quando, & quomodo faciendâ.

Vt autem dicta Religio salubriter in omnibus dirigatur, in Ecclesia, seu monasterio, locoque alio collegiato, seu conventuali Religionis eiusdem, Superiorem illi Religionis non habeat, ac etiam in quolibet collegio, seu conventuali loco duodecim, vel maiorem numerum habeat canonicorum (etiam si Superiorem in ipsa Religione habeat) necnon in alio loco etiam minore duodecim numerum habeat, in quo Prior claustralis esse constituitur, constituitur huiusmodi Prior claustralis. Dicitur Prior constitutus fiat per illum, seu illos, ad quos, ut ad quos pertinet, cum consilio aliquorum seniorum illius loci, in quo constituitur, attentius providendo, quod persona, quae zelum Religionis ordinatum habeat, quae exaltat idonea ad exercendum, in Priori claustrali officio, in loco, in quo constituta fuerit, assumatur. Dicitur uero Prior quum eum abesse, vel sic impediri contingerit, quod non omnibus sibi officium per se nequeat exercere, teneatur aliquem ex canonicis dicti loci, ad hoc idoneum deputare, quod huiusmodi absentia, vel impedimento duodecim, vel infra hunc gradum, nisi alicui ex privilegio seu iure, vel consuetudine ratione dignitate profuerit, vel alterum beneficii, in praemissis casibus gerere uice huiusmodi, competere nosceretur, vel nisi dicti Prior Superior aliquem ad hoc pro ipso Priori duxerit deputandum, in loco autem in quo secundum praemissa Prior claustralis munus fuerit statuendum, Praesidens talibus quum ipsam impediri, vel abesse contingerit, ut de Priori claustrali praerogati, teneatur aliquem loco suo, quod ad ea que ad officium Priori claustrali pertinent, deputare. Per hoc autem, quod volumus constitutum dicti Priori fieri de consilio seniorum, non intendimus circa aduocatum ipsum, de pristina obseruantia aliquid commutare.

§. 7. Regulare Capitulum quoties, & quomodo tenendum.

Pro regulari disciplina attentius obseruanda in Ecclesia cathedrali, seu monasterio, locoque alio conventuali Religionis eiusdem, diebus singulis, in aliquo loco, in quibus quatuor, aut plures canonici fuerint deputati, saltem semel in septimana, & etiam saepius in eiusdem (si in ipso saepius, ac in quibus suis locis alius non conventuali, toties, & quando est in eo fieri consuetum) regulare Capitulum teneatur, in quo antequam ad tractanda alia procedatur, canonicorum excessus, transgressionem, & negligentiam corrigantur, ac de disciplina & confirmatione regulari tractetur salubriter, & agatur, nullo ibidem proteruo, aut clamore, seu irruenter se habere quomodolibet praesumentem.

§. 8. Annuale Capitulum ubi conuocandum & qui eidem interesse debeant, & quae in dicto Capitulo agenda sint.

In singulis quoque Ecclesijs cathedralibus, monasterijs, & quolibet collegiatis, seu conventualibus Religionis praefatae principalibus, uel ab alijs dependentibus (etiam si in eis alius non fuerit consuetum) & in singulis alijs locis Religionis eiusdem habentibus membra subiecta, aut si ubi solitum est Capitulum celebrari, annuo singulis Capitulum celebratur, et videlicet ad hoc statuto, vel per ipsum Capitulum annuo singulis statutis, in loco scilicet principali, & non alibi, nisi euidentis necessitate suaderet huiusmodi Capitulum alibi celebrandum, Praelatus aut loci principalis, in loco in quo celebrabitur ipsum Capitulum eidem Capitulo omnino studeat personaliter interesse, cui etiam praesente debet, quod si eum tunc ab eodem Capitulo abesse contingerit, teneatur aliqui idoneo loci & Religionis eiusdem committere vires suas, qui intersit, & praesentem Capitulo memorato, nisi ex privilegio, statuto, vel consuetudine alteri hoc competere nosceretur. ad huiusmodi autem Capitulum abbas, Praepositi, Priores, & administratores eidem loco principali immediate subiecti, necnon ubi fuerit consuetum, etiam canonici administrationem non habentes, extra Ecclesias, monasteria, & loca praedicta morantes, personaliter conuenire impedimento cessante legitimo, aut impedimento huiusmodi subsistente, abbas, Praepositi, Priores & administratores praefati procuratorem idoneum sufficienter instructum, cum mandato legitimum causam, seu causas impedimenti huiusmodi, & expressè iurandi in animas ipsorum constituentium, causas huiusmodi fore veras, & reddendi rationem infra scriptam, & illa faciendi, quae facere possent si essent praesentes, potestatem continentem, ad ipsum Capitulum dirigeret teneantur. Id uero, qui tunc praesentem dicto Capitulo, cum quatuor senioribus per ipsum Capitulum aut maiorem partem ipsum eligendis, au causa huiusmodi sufficientes fuerint arbitratibus, vel eum non uenerint, aut nullum talem procuratorem mittentibus, vel causa minus sufficientes praetendentibus, de poena condigna ob hoc talibus infligenda habeat estimare, quam ipse solus

Præsens infligenti, & alius contra ipsos absentes si opus fuerit auctoritate apostolica prout iustitia, & regularia instituta sua fuerint, procedendi habeat facultatem. Conuenientes ad dictum Capitulum vitam ducant communem, & faciant proportionaliter simul omnes expensas, nisi forte ex consuetudine, vel statuto, aut alia ordinatione rationabili incumbere alijs, seu alijs onus expensarum huiusmodi faciendi, quos tamen si ex hoc, quod singulis annis fieri volumus Capitulum memoratum, vel ex alijs supra, vel infra statutis, ampliores expensas fieri contigerit, volumus in expensis publicis plus solito onerari, sed tunc huiusmodi ampliores expensas fieri per omnes simul proportionaliter, ut praefertur. Quod si forsitan aliqui ex loco predicto in quibus, ut praefertur, debet dictum Capitulum celebrari, membra habeat adeo fibremota, quoad administratores principales dictorum membrorum nequeant annis singulis ad ipsum Capitulum alij, notabili dispendio conuenire, tunc dictum Capitulum teneant ordinare, quando dicti administratores ad Capitulum huiusmodi debeant conuenire.

In huiusmodi autem Capitulo tractetur precipue de reformatione morum & obseruantia regulari, ac corrigantur & reformentur in eo, quae super spiritualibus, & temporalibus Religionis eiusdem corrigenda fuerint, & etiam reformanda ipsos, Capitulo per durante, Abbates, Priores, Praepositi, ac Archidiaconi, ceterique administrationem habentes in religione predicta, quous nomine censentur, de suis administrationibus eidem Capitulo teneantur offerre, & in scriptis tradere ratione, declarando videlicet si administrationes ipsae aliquibus, & quantum, & ex quibus causis, quibus, personis, & quolibet obligationibus, & an sub iuramento debito obligatae, & an ipsa debita possint de rebus extantibus mobilibus per solui, aliaq, onera sibi, suisq, administrationibus incumbere supportari sine debitorum augmento, & generaliter an administrationes ipsae in casu desolationis, & quare, vel in statu praesentis existant. Huiusmodi autem rationum scripturae, continentis administrationum ipsarum tam onera, quam augmenta, in loco principali cuius tenetur Capitulum, sub fida custodia fideliter conserventur, eorum a quibus ratio reddita fuerit proprijs subscriptionibus communita. Volumus autem, quod in casu, ubi Abbates, Priores, Praepositi, Archidiaconi, & alij administrationem habentibus, minime videretur expeditis, sed per iudicium esse euolare in dicto Capitulo commoda, seu augmenta, quae de administratione huiusmodi superessent, quatuor eligendis de dicto Capitulo, duobus per ipsum Abbatem, seu Praepositum, vel Priorem, seu Archidiaconum, vel quemvis alium administrationem habentem, & duobus alijs per Capitulum, vel maiorem partem ipsius, qui quatuor huiusmodi officium in virtute obedientiae recipere teneantur, reuolare predicta quae superessent in quibuscumque rebus consistunt, fideliter teneantur eisdem quatuor sic electis, iuramento in praesentia dicti Capituli praestito, quod non reuelabunt predicta, nisi cedentibus, vel decedentibus qui reddiderint rationem, vel alia causa rationabili exigente, & tunc de licentia superioris sui, vel illius, qui dictam reddidit rationem.

§.9. Capitulum provinciale vbi, & per quos fieri debeat.

Constitutionem in super Concilio Generali de summi Capituli Abbatum atque Priorum abbatibus proprijs non habentium, in singulis regni sui provincijs faciendis, volentes exacta diligentia obseruari, statuimus quod in regione predicta, in singulis provincijs per vos designatis inferioribus & distinctis, fiat in loco qui ad hoc fuerit deputatus de quadriennio in quadriennium (saluo iure Dioecesis,) commune seu provinciale Capitulum Abbatum, Praepositorum, Priorum, ceterorum, Prelatorum, Abbatum, seu alios Prelatos superiores eiusdem Religionis non habentium, necnon Praepositorum, Priorum, vel aliorum maiorum in Ecclesijs Cathedralibus praesentibus existentium, ac post antistes ipsorum regionum curiam canonice habentium quocumque nomine iurisdictionis, aut nuncupentur, siue pronominantur excepto existentibus, ad quos vnuerse si conueniant, impedimentum canonicum non habentes, dictam Constitutionem contra praesatum provinciale Capitulum, & aliam eorum prouidendam, qua salubriter instituta in Religione praefata, & fragabiliter obseruantes. Qui vero ad praesatum Capitulum personaliter venire nequeuerint legitime impediti, ad alleganda causam impedimenti huiusmodi, & praedictam, necnon ad videndum ordinationes, seu statuta, quae mandata in dicto capitulo facienda, ac si idem idcirco impediti personaliter praesentem esse conueniam suum eiusdem Ecclesiae, monasterij seu loci (si commode fieri possit) alioq, in aliam personam idoneam conuenientem mandata causam impedimenti huiusmodi conuenientem, & si potestatem in animam conuenientem conuenientem causam huiusmodi veram esse, ad dictum Capitulum mittere teneantur. Persona vero quae praesatum huiusmodi provinciale Capitulum celebrando (quod potestatem de vno provinciali, ad aliud provinciale viciniorum per darat) arbitretur, & decernat an ex officio causa dictorum non venientium ad Capitulum, iustitiam existant, a quatuor arbitris, seu decretis super his nulli appellare liceat, vel eum reclamare. Non venientes autem ad dictum Capitulum legitime impediti, si possint, aut quam subest impedimentum, prouidentem ad illud cum sufficiente mandato, ut praemittitur, venientes teneantur expensas, quas fecerint in veniendo ad dictum Capitulum morando, & rediendo saluare, iuxta Praesidentium dicti Capituli, seu maioris partem eorum, arbitrium extimandas in termino per ipsos Praesidentes statuto, de bonis suis administrationem per solvere, in vtilitatem ipsius provinciali Capituli conuenientem, super quibus nulli, in totum, vel in parte gratia fieri valeat, vel remissio iudicetur. Eodem modo dicti Praesidentes, eosdem ad eorum solutionem per consensum Ecclesiae, siue auctoritate apostolica crederet, suorum, praesentibus, & sententias publicare, seu facere publicari in loca dictae Religionis, provinciae tamen eiusdem. Et nihilominus alias, contra non venientes praefatos (maxime si per correctionem eorum sine ve nequeat statum Ecclesiae, vel monasterij eorum, vel aliam maiorem se subesse) prout dicti Praesidentibus, seu maioris partem ipsorum tenentur.

... visitatores ... Capituli de praesentibus ... alia quae, ex executione illa fuerint generata concilio ...

... Capituli per dictas ordinationes quos ligent. ... abbas, decanus abbas, Praepositi, Priores, ac ...

... expensa a quibus sustentanda. ... etiam quosq, dictarum Ecclesiarum & ...

... quando cathedrales canonicorum carere maioribus temporibus d. Capituli.

... quod forte tempore, quo imminet provinciale Capitulum celebrandum, contigerit Ecclesiam ...

... quadriennium pro Capitulo celebrando quomodo intelligatur.

R T I V M

facit procedat. Cetera presidentes vero, ac visitatores in istis Capitulis deputandos, & alia quae, ex executione illa fuerint, quae in eiusdem generalis concilii & seditionis. Honoris Papatu praedecessorū nostrū constitutionibus expressis continentur, prout statuti, & legum congruit eorumdem, servati tamen statuti, ordinationis & ad additionibus nostris, supra & etiam infra scripta.

§.10. Capituli praedicti ordinationes quos ligent.

A D hoc, decernimus abbates, Praepositos, Priores, ac monachos praefatos, capitula, conventus, cunctosq; canonicos Ecclesiarum, & monasteriorum eiusdem Religionis, etiam si in ipsis Ecclesijs, vel monasterijs, siue extra, et intra terminos Terrarum officia, vel administrationes habuerint, si unquam taxaverint, etiam exemptos, quamvis exemptos, ditorum capitulorum provincialium districtum, & ordinationibus subijci, & propter obsequia, eorum, ad observationem illarum fore per presidentes, seu alios, ad quos pertinerit, compellendos.

§.11. Eiusdem expensa a quibus sustinenda.

Decernimus etiam quosq; dilectissimi Ecclesiarum & monasteriorum, vel aliorum locorum eiusdem canonicos beneficiarios obtinentes, ad contribuendum in expensis modicis, & rationabilibus per capitulum annuale religionis eiusdem immediatē accedere taxando, secundū suarū necessitatem facultati, quos disti continentur facient ad hoc capitula eandem, morando, & redeundo imposito, cum dictis conventibus secundum suarū exigentia facienda, et disti expensis congrua fore portione per nossem convenientes auctoritate Apostolica per remedia opportuna, sollicito appellacionis obstaculo, compellat. Ordinationis locorum, exen. pti. & non exemptis districtum intingentes, quod nullum praedictū impedimentum opponant, vel apponi permittant, sed legitime requisita faciant executioni mandari, & inviolabiliter observari.

§.12. Quidagendum quando cathedrales canonicorum carerent maioribus temporibus celebrationis d. Capituli.

Quod si forte tempore, quo imminere provinciale capitulum celebrandum, contigerit Ecclesias cathedrales Religionis eiusdem carere maioribus prelati, vel monasterijs, seu loca Religionis eiusdem suis vacare, seu carere pastorem, qui si adsent, aliteri forent ad convocandum in provinciali capitulo memorato. Capitula Ecclesiarum, & conventus monasteriorum, aliorūque locorum conventuum praedictorum, teneantur personam sufficientem de grege eorumdem, si commodē fore possint, aliquem alunde transfundere ad huiusmodi capitulum celebrandum, ad faciendum & implendum omnia iuxta arbitrium praesidentium, quae facere possint, & tenerentur praesentibus, seu maioribus praesatis, si venerint ad dictum capitulum, & in eo personaliter interfuerint.

§.13. Quadriennium pro Capitulo celebrando quomodo intelligatur.

Quod autem praemittitur de provinciali Capitulo de quadriennio in quadriennium celebrando, ad cuiuslibet bastationis serupulum aputandum, ad sanum referri volumus: ut scilicet, si provinciale Capitulum fuerit celebratum, duobus futuris annis proximis ab illo valeat abstinere, eo in alio anno immediatē sequenti omnimode celebrando.

§.14. Quomodo in loco celebrandum fit.

Huiusmodi verō commune, seu provinciale Capitulum apud unum de monasterijs Religionis eiusdem ad hoc aptum, si in eadem existat provincia debeat celebrari. Atquin celebretur in loco alio congruo & securo, de quo a die primi Capituli celebrandi, & aljs ad hoc facientibus, opportune providebunt illi, qui super hoc per Sedem Apostolicam deputati fuerint prima vice.

§.15. Quae in eodem statuenda sint pro futuro Capitulo.

Et ut super eodem Capitulo & per illud extunc in posterum rationabilis ordinatio habeatur, in dicto primitus celebrando, & in alijs etiam per successiones temporum similiter celebrando, presidentes eiusdem seu pari maior eorum, provideant & ordinare procurent, per quem in sequenti Capitulo sermo fieri, Missae, debeat celebrari. Elegant quoque tam locum in quo alia vice proxima huiusmodi Capitulum fuerit celebrandum, quam eos, qui praesidentes esse debent in eodem. Provideant etiam, qui abbates, quive Praepositi, seu alij ex eorum qui ad ipsum capitulum venire teneantur, qui & quotiē Ecclesias cathedrales, monasteria, & alia loca Religionis eiusdem debeant usque ad aliud proximum sequens provinciale Capitulum, visitare.

§.16. Quae personae ad Capitulum duci nequeant.

Ceterum prohibemus, ne venientes ad provincialia seu annualia capitula, secum ducant, vel duci faciant, seu permittant encliones, seu familiaris numero superfluos, seu quomodolibet excessivos, aut tales de quibus praesumi valeat, quod alicui ad ipsa Capitula veniens, aut in eis moranti, vel de illis redeunti, aut Ecclesijs, monasterijs, Praepositis, vel alijs locis eorum inserant per se vel alios, in personis, vel rebus, iniuriam, vel offensam, vel quid in aliquo de dicto Capitulo aut in Ecclesia, vel monasterio, siue loco, quibus illa contigerit celebrari, scandalum suscitare, velurbationem facere, seu discordiam, vel contentiosem movere, vel similiter praesumat, vel in numero enclionū, & familiarium, status cuiuslibet eorum congruo sint contenti. Si quis autem eorum scienter & ex proposito, duxerit, vel tenuerit aliquem, vel aliquos ad inserendum iniuriam, vel offensam huiusmodi, ut turbetur, vel impediatur in immensum Capitulū, vel aliquem, si aliquos ad hoc convocaverit, & ob hoc turbatus, seu impeditus uno secuta fuerit, vel sequutum, necnon quicumque alius de personis Religionis eiusdem consentiens in praemissis extiterit, praestando auxilium, vel favorem, scienter, & ex proposito, ut praemissum est, excommunicationis incurrit sententiam ipso facto.

§.17. Impedimentum celebrationem Capituli provincialis, vel annualis poena.

N u + Eandem

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

stratum. Censat in super, ne quisquam ipsorum, aut fami-
 liarum eorum per se, vel per interpositam personam
 aliquam pecuniam huiusmodi, vel alia occasione qua-
 cunque, nisi pro expensis duntaxat, & tunc secundum
 infra scriptum modum exigant, aut etiam a volente re-
 cipiant, neque aliquid minus quodcumque sit, vel quali-
 ter curque offeratur, praesentem recipere a quocunque,
 ut non quia sua sint videantur quaeere, sed quia Christi.
 quod si fuerit contra praesumptum, duplum eius quod
 receperit, Ecclesiae, monasterio, sine loco, a qua, vel
 qua id receperit fuerit, intra mensem reddere teneantur:
 alioquin duplum ipsum eius ultra dictum tempus restitue-
 re differentes, tam duo sint ab officio, beneficio, suspen-
 sione, quovisq; anatath Ecclesiae, monasterii, sine loco, de
 huiusmodi duplo plenariam satisfactionem impendant.
 Et nihilominus quidem Visitatores si opus fuerit,
 per Praesidentem, aut alium capituli provincialium, & eorum
 excohiberent, ad restitutionem praesentis dupli, auctoritate Apo-
 stolica per censuram Ecclesiasticam, & alia opportuna re-
 media compellantur. Concedimus tamen, ut Praesidentes
 dicti capituli, vel partium eorum, a vicariis possint
 proxijs & quibus eo visum fuerit expedire, quod dicti
 Visitatores expensas recipiant in pecunia, & eo casu
 quoque duxerint ordinandum, dictas expensas, omni-
 bus & factis remitti, moderari habeant, & taxare.
 Praesentem tamen quod summa, in constitutione, quam su-
 per moderatione praevisionem edidimus, qua incipit,
 Visitationis, non latens excedatur. Idem etiam
 Praesidentes discreti praesidentem, ut quum inter loca vi-
 sitanda, & visitanda magna fuerit distantia, quantum
 quilibet eorumdem locorum, scilicet, & etiam
 visitandum, solvere habeant Visitatores pro suis sumptibus
 moderari. Si tamen monasteria visitanda in sa-
 bulatibus sint collapsa, tunc de expensis quas dicti Vi-
 sitatores facturi erant occasione visitationis locorum
 huiusmodi colapsorum, provideatur eisdem de communi
 contributione in provinciali capitulo facta. Ut autem
 in scandalum praedictorum, in huiusmodi Visitatoribus me-
 moratis, si illi, seu eorum vicaria, qui eum aliqua secre-
 tam visitationibus revelaverint, praesument alij reve-
 lare, scilicet, tunc dicti Visitatores procedant super
 dicta reuelata, prout secundum canonica & regularia
 instituta fuerit procedendum. Quod si dicti Visitatores
 contra inhibitionem huiusmodi revelaverint, seu eorum
 nomina detexerint, prout facti qualiter exiger, per Prae-
 sidentem, vel eorum quemlibet, puniantur.

Quum in provinciali, & annali Capitulo, & alijs ne-
 cessarijs expensis necessaria requirantur, ut unus diu-
 sum in partes levis supportetur, statim, quod in
 eisdem Capitulo cuiusquam contradictione, vel absente
 non obstante, pro communibus libertatibus defendendis,
 necnon necessitatibus, utilitatibus, & alijs plerumque oc-
 currentibus necessarijs oneribus, & expensis auctoritate
 Apostolica imponatur collecta, subventiones seu contri-
 butiones, videlicet in Capitulo provinciali pro tan-
 gentibus ipsum Capitulo, secundum arbitrium ipsius

provinciali Capitulo, vel maiori partu eiusdem. In an-
 nali vero Capitulo, pro tangentibus ipsum annale Capitu-
 lum, vel locum principalem, ubi debet ipsum Capitu-
 lum celebrari, secundum arbitrium Praesidentis
 ipsius annali Capitulo, & Diffinitorum, ubi Diffinitores
 fuerint, & ubi non fuerint, secundum arbitrium ipsius
 Capitulo, seu maiori partu eiusdem. Volumus tamen,
 quod libertates, necessitates, seu utilitates, & alia pro
 quibus huiusmodi collecta, subventiones, seu contri-
 butiones fuerint imponende, in eisdem Capitulo provincia-
 libus, & annalibus clare, & explicitis ponantur, & al-
 ter, quam ut praemittitur imponi, non possint. & si secus
 actum fuerit, impositio, & processus, ac sententia occa-
 sione huiusmodi impositionis facti, & lata, omni care-
 ant robore firmitate, ac nihilominus restituantur eisdem
 quicquid occasione huiusmodi ab ipsi exactum fuerit
 & receptum. De dictis autem subventionibus, contri-
 butionibus, seu collectis possit membrum necessitatem pa-
 tientium subveniri, prout expostum primo dicto necessi-
 tibus annali Capitulo, praedicti quorum arbitrijs subver-
 siones, contributiones, seu collecta huiusmodi imponi
 debuerint, in ipso annali Capitulo fuerint arbitrati. Pri-
 us tamen quod administratores dictorum membrorum
 necessitatem patientium expendere habeant pro dictis
 necessitatibus quantum membra ipsa potuerint sufficere.
 Ut autem in consecratione collectorum, subventionum,
 seu contributionum huiusmodi adhibeatur cautela dil-
 ligens, & etiam opportuna, praecipimus ut illa qua im-
 posita fuerint in Capitulo provinciali, per tres hono-
 rificos de illis, qui ad ipsum Capitulo provinciale ve-
 nire tenentur, in aliqua Ecclesia, Monasterio, seu alio lo-
 co convenienti, & securo serventur, qua vero imposita
 fuerint in annali, per tres fideles canonicos loci, in quo
 imponantur quorum unum ponatur ille, qui praesertim ip-
 si Capitulo annali, alium vero Prioris, & administrato-
 res, & tertium Capitulo, seu conventus, monasterii,
 sine loci, ubi huiusmodi annale Capitulo fieri debet in
 vna arca serrata in tribus distinctis seris, & clavis fide-
 liter custodiantur, & in usus duntaxat, pro quibus im-
 posita fuerint, convertantur. Pro his autem collectis, &
 subventionibus, seu contributionibus fideliter confer-
 uandis, & ut praemittitur expendendis, dicti tres, qui ad
 hoc fuerint in provinciali Capitulo deputati, praesent in
 Praesidentium ipsius Capitulo, & alij praesati tres cano-
 nicos in Praesenti Praesidentis, & Capitulo, seu conventus
 loci principali, cuius annale Capitulo celebrabitur
 praesentia, corporaliter iuramentum, nec imponi vale-
 at alia contributio, quamvis aliquid de prima con-
 tributione, quod sufficit contigerit superesse. Habeant
 aut Praesidentes & eorum quilibet, quo ad huiusmodi
 provincialia capitula, similiter quoque Praesenti, seu alij,
 qui praerint dictis annalibus Capitulo, quo ad ipsa an-
 nalia capitula auctoritate apostolica supradicta exi-
 gendis, colligendis, & levandis collectis, subventiones, &
 contributiones praedictas, & contradictores, & rebelles
 quoslibet eadem auctoritate per censuram Ecclesiasticam, vel
 alia iuris, & ipsius religionis remedia, remota cuiuslibet
 appellationis obsequio compellendi, & etiam puniendi,
 & exequendi libere suos processus, & sententias super

pra-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

pramisso habitos, & prelatos in Ecclesia Cathedralibus, aliisque laici religionis eiusdem, quando, & quatenus eorum visum fuerit expedire, necnon etiam absoluti (congrua tamen satisfactione praemissa) a dicto sententia, & relaxandi, atque tollendi omnes processus, & sententias eorumdem, & cum eis, qui dicta legati sententias per simpliciter acem, & tunc igitur antiam, non tamen in contemptum elatum, celebrando divina, vel se ingerendo eisdem irregularitatem incurrerint super irregularitate huiusmodi dispensandi liberam potestatem.

§. 21. Magistri ad docendos canonicos deputentur.

Quoniam per exercitium lectionis, studentes literarum scientiis imbuntur, nos cupientes ut viri religionis eiusdem in primis, & deinde in Diocesi, & Canonici laici scientiis instruantur, statumur, quod in quilibet Ecclesia Cathedrali, monasterio, locum alio Conventuali, seu Collegiati dicitur religionis, cui ad hoc suppetent facultates, habeatur magister, qui canonicos doceat infra scripta locorum in scientiis, videlicet Grammatica, Logica, & Philosophia, praemissa attentius, ut seculares instruendi cum ipsi canonicis, docentur in eisdem monasteriis, siue locis, nullatenus admittantur, in Ecclesia tamen Cathedralibus religionis eiusdem, infra scripta loca edita observentur. Providetur autem quoties praefato magistro, si alius, quam canonicus eiusdem loci fuerit, sufficienter in pane & vino, & per antea, per illos, qui talia tenentur in eadem Ecclesia, monasterio, siue loco canonicis ministrare. Eisdem quoque, magistro pro vestimentis, & calcamentis, ac salario congrua persona annua assignetur, summam viginti librarum Turonenfis parvarum nequaquam excedens, quae de infra scripta communis contributione solvantur, donec pro ea certis, & perpetuis redditibus fuerit assignati. Si vero in locis praedictis fuerit canonicus ad huiusmodi instructionem idoneus, per superiorum suorum, ad quem hoc pertinet, deputetur instructor, & ad hoc si necesse fuerit, compellatur, cui si quidem instructori Canonico ultra vicium, & vestitum, pro libere emenda, & alijs necessitatibus suae iuxta dispositionem Superioris sui, decem librae parvarum Turonenfis assignentur, vel alii vero, seu alij ad quos spectaverit, canonicos instruendos doctiles tam de capite, quam de membris, cum consilio seniorum eligere, & de ipsorum certo numero, ac de lectis, & temporibus, quibus lectionibus, quibus diebus officij, seu obsequijs alijs opportunitis intendant, ordinare potest, & provide teneantur. Si tamen dicti Canonici instruendi, teneant, & instrui commode in loco principali nequaerint, & propter hoc fuerit hactenus consuetum, ipsos instruendos in aliquo de membris ipsius loci tenere, atque instrui, non intendimus circa hoc, dummodo ibidem viget observantia regularis, aliquid immutare. Possunt autem praefatus Magister, seu instructor, & instruendi, cum consilio seniorum prout expediens visum fuerit eis, ad quos pertinet, removeri, & per eos loco eorum, qui remoti fuerint, alij subrogari. Praecipuum in super eundem visitatoribus in provincialibus Capitulis deputato, quod ea, quae sunt de Magistro, seu instructo-

re, & personis instruendis, & alijs circa hoc praesertim ordinata, faciant autoritate apostolica per se, & auctoritate Ecclesiastica, & alia opportuna remota appellacione remota, firmiter observari. Et nihilominus ea quae super praedictis fecerint, & innovaverint, praedictis Capitulis provincialis referant, quatenus auctoritate apostolica, si eis, vel maiori parti ipsorum visum fuerit, contra negligentes, vel rebelles in praesentibus, procedat sicut videbitur expedire.

§. 23. Canonici quibus, & quot ad studia mittantur.

Quia vero expedire dignoscitur, ut idem Canonici postquam in scientiis primitivis fuerint eruditi, ad sacra Theologia, vel Canonum transire facultatem, statumur, ut Ecclesia Cathedralis, Monasterium, Prioratus, locumve alius religionis cuiuscumque membrum inferius designandum, de quibus nunc natio numero Canonorum, vnam aptam Canonice huiusmodi scientiis acquirendum ad generalia, seu solennia studia mittere, & in illis intendere, ut infra scriptis observentur. Quod si infra scripta annua pensione praedicta, huiusmodi autem vicenarium numerum suum volumus computari, ut videlicet illi duntaxat Canonici numerum ipsam efficiant in casu, qui fuerint in Ecclesia, monasterio, vel loco alio principali, & in loco alio subiecto, habente octo, vel plures Canonici, praefato Prioratus, seu administratores loci subiecti, & ipsorum cum canonicis eiusdem Ecclesiae, seu Monasterij, & alij alterius principalis, in computatione, ac vicenarium huiusmodi coniungantur. Quod si forsan vicenarium numerum vicenarium aliqui supererint, qui tamen vicenarium alium non completerent, non propter hoc admitterentur ad studia praedicta. Si autem vicenarium huiusmodi Ecclesia, Monasterium, siue locus ad intendendum plures ad praedicta studia, quae praemittuntur, assignaretur ad consuetudinem, vel ordinamentum alium, seu statum, non intendimus consuetudinem, statum, seu statum huiusmodi per praemissa aliquatenus derogare. Si vero in huiusmodi Ecclesia, Monasterio, siue loco alio principali, vicenarius Canonorum numerus non existat, numerus tamen maior senarius si videlicet neantur visitatores per provinciale Capitulum deputati, quum in ea, vel eo visitationis officium exercuerint, inquirere de facultatibus, & meritis huiusmodi Ecclesiae, monasterij, siue loci, & si huiusmodi locorum supportatum, inveniunt facultates sufficere pro vno, vel pluribus Canonice ad dicta studia destinandis, relaxandi de hoc faciant in provinciali Capitulo subrogati, in quo Praesidentes cum consilio, & assensu maiori parte Capituli, ordinant autoritate apostolica iuxta vicenarium supportantiam facultatum, de vno, vel pluribus Canonice ad eadem studia destinandis. Eligantur autem ipsi Canonici mittendi, prout ad scientias Theologiae, Iuris Canonici, seu magis ad vnam, quam ad alteram, aptior et poterint inveniri, si tamen quoad si res reperiantur pro ipsius Theologiae studio, ad vicenarium mittendorum, pro ipsius Theologiae studio designentur. & qui electus fuerit, ad vnam ad quae

129, ad aliam proprio arbitrio nequaquam se transferat, quod si fuerit, de studio removeretur. Et autem ad electionem Canonorum ad praedicta studia intendendum, congrua tamen procedatur, Capitulum Ecclesiae Cathedralis religionis eiusdem, septem, octo, vel nona, & quibus alius Praefatus Monasterij, seu Prioratus, & loci Conventualis religionis eiusdem, habent vicenarium, aut maiorem numerum Canonorum, quingentos, habent vero numerum minorum vicenarium, tres Canonicos senarios, qui dictam electionem facere habeant infra quinquaginta dies post festum Beatae Mariae Magdalene, quod praenotatum in eorum Capitulis annuiter facta occurrerit, & deinde singulis annis in septimum, quotiens electio de Canonice, ut praenotatum, intendendum extiterit facienda, infra idem tempus eligere teneantur. Seniores autem ipsorum antiquum ad huiusmodi electionem procedant, vicenarium praefatum ad quod praestandum per dilectos, & idoneos praefatos eligere, quos magis de illis, & quatenus esse crederent ad alterentur, ex Theologia, & Iuris Canonici scientiis, ad quam fuerint admodum. Quum vero dicti seniores praestiterint huiusmodi inveniunt, teneantur infra tres dies cum consilio instructorum, si Canonice extiterit, inveniunt suum assignandi, coram Ecclesia Cathedrali, Capitulo, vel Abate, seu Priore, vel alio Praefato praedicti, intendendo praefatos eligere. Electionem autem infra per se fieri non debet, nisi maiorem partem numerum inveniendae, cum consilio, et praenotatum instructorum, et quum per se non fuerit, licet eam eundem ad studia praedicta infra sex dies, post habitum de dicta electione numerum, considerare eis sit adhibendum. Licetque illi mittendi ad Parisiense studium, illic in Exaltatione sanctae Crucis, alij vero ad alia studia destinandi, in sancti Lucae deibus, vel circa, ad quae pertinet. Quod si forsan dictum Capitulum in praedictis quinquaginta diebus, praefatos septem senarios, non elegerit, aut si ipsi septem ad eodem Capitulo, vel dicto quinquaginta diebus, praefatos Abates, seu Priores, vel alios Praefatos, ut praenotatum, electum, non elegerit, vel eorum maiori parte in casu quolibet praedictorum, infra dictos tres dies huiusmodi Canonice mitterent non doxerint eligendos, extunc in dicta Cathedrali, ad illum, qui praestitit in regularibus dispositionibus, in Monasterio vero, seu Prioratu, locum alio ad Abbatem, seu Priorem, vel alium Praefatum, et ipsa huiusmodi electio deservatur. Ille vero ad quum ipsa electio fuerit devoluta, electio ad eorum mitterentur infra triiduum post notificationem devolutionis huiusmodi, cum consilio quatuor vicenarium huiusmodi, seu Ecclesiae, seu Monasterij, seu Prioratus huiusmodi, quos ad hoc elegerit, & si huiusmodi inveniunt, facere teneantur. Quum in praemissa reperitur fuerit deliquisse, prout

... ad aliam proprio arbitrio nonqueat se transferre, quod si fecerit, de studio reuocetur. Et autem ad electionem Canonice ad predicta studia mittendum, fuerit, & ceteris congrua procedatur, Capitulum Ecclesie Cathedralis religionis eiusdem, septem abbas, Prior, & quatuor alii Prelati Monasterij, seu Prioratus, & loci Conuentualis religionis eiusdem, habentis vicarium, aut maiorem numerum Canoniorum, quinque habentis vero numerum minorum vicarium, tres Canonicos seniores, qui dictam electionem facere debeant infra quinque dies post festum Beate Marie Magdalene, quod primitus a publicatione huiusmodi nostre constitutionis in eorum Capitulo annualibus facta occurrerit, & deinde singulis annis in perpetuum, quotiens electio de Canonis, ut prout tenentur, mittendus extiterit facienda, infra idem tempus eligere teneatur. Seniores autem ipsi antequam ad huiusmodi electionem procedant, iuramentum prestent ad quod prestandum per Superioris sui, si opus fuerit, eos volumus coartari) quod timere, amare, odio, pretio, seu favore reiectis, nos et Canonicos in senectute primitiuis, & regularibus observantis informari, ac vita, & moribus commendatis, eligant ad studia supradicta, quos magis doctos, & aptiores esse crediderint ad alterutram, ex Theologia, & loci Canonice scientijs, ad quam fuerint destinandi. Quam vero dicti seniores praeuenerint huiusmodi iuramentum, teneantur infra tres dies cum consilio infra scriptis, si Canonice extiterit, iuramentum sibi asserendum, eorum Ecclesie Cathedralis Capitulum, vel abbatem, seu Priorem, vel alio Prelato predictis, mittendo prefatos eligere. Electionem autem facta per seniores electum, vel maiorem partem numerum eorumdem, cum consilio: ut prout tenentur instructio, in ad quem pertinerit, licentiam eorum ad studia supradicta infra sex dies, post habitam de dicta electione notitiam, concedere eis sit illis. Idemque dicti mittendus ad Parisiense studium, illuc in Exaltatione sancte Crucis, alij vero ad alia studia destinandi sunt in sancti Lucae diebus festis, vel circa, ad ipsi procedent. Quod si forsitan dictum Capitulum infra predictos quinque dies, prefatos septem seniores, non elegerit, aut si ipsi septem ab eodem Capitulo, vel dicto quinque, seu tribus senioribus a prefato Abbate, seu Priore, vel alio Prelato, ut prout tenentur, electi, idem seniores, vel eorum maior pars in casu quolibet predictorum, infra dictos tres dies huiusmodi Canonice mittendi non duxerint eligendos: extunc in Ecclesia Cathedrali, ad illum, qui preest in regularibus disciplinis post Ansticem, in Monasterio vero, seu Prioratu, licetue alio ad abbatem, seu Priorem, vel aliam Prelatum, to ipse huiusmodi electio deuoluatur. Ideo vero ad quem ipsa electio fuerit deuoluta, electione dictorum mittendorum infra triiduum post notitiam deuolutionis huiusmodi, cum consilio quatuor canonicorum dictorum sua Ecclesia, seu Monasterij, aut loci, vel Prioratus huiusmodi, quot ad hoc elegerit, & simili iuramento, facere teneatur. Qui vero in premissis reperitur fuerit deliquisse, prout

delictis quatuor exegerit, puniatur, nihilominus hi, que circa hac negligenter omisa, vel dolose commissa fuerint supplendus quantocius, & etiam reformandi. §. 24. Penionce Doctoribus, Lectoribus, Scholariibus, &c. assignentur.

Quoniam insistentes literarum studijs diuersa subire oportet onera expensarum, predicti Canonici, qui mittentur ad studia generalia, Magistri, & Baccalarij, legentibus, ac scholaribus studentibus, in subsequentibus quantitatibus pro expensis huiusmodi, fore decernimus pensiones annis singulis ministrandas, videlicet in Theologia magistro sexaginta, Baccalario quadraginta, ac scholaris similiter quadraginta. In iure vero Canonico Doctore quinquaginta, Baccalario vero, ac scholaris, cuiuslibet eorum videlicet, triginta quinque libras Turonensium paruarum, vel eorum valorem in alia moneta, tam pro victualibus, & vestimentis, quam pro libri, & quibuscumque necessitatibus alij eorumdem. Si autem in aliqua Ecclesia, Monasterio, seu loco est taxatum, siue ordinatum, quod & quantum assignari debeat Canonico in studio existenti, illud detur, & assignetur loco pensionis predictae, etiam si eandem excedat, et qui ut premissum est, ad studium transmittetur. Vbi vero huiusmodi taxatio, vel ordinatio non est facta, volumus, quos q. qui tenentur Canonice insistentes in suis Ecclesijs, Monasterijs, seu locis, de victualibus, & vestibus prouidere, prouisione huiusmodi ipsi, qui mittentur ad huiusmodi studia (etiam si taxacionem dictarum pensionum excedat) loco pensionum huiusmodi integritate facere teneantur. Quod si huiusmodi taxatio, ordinatio, siue prouisio ad summam dictarum non ascendant pensionum, & infra scriptis a communi contributione, id quod ei de fuerit suppleatur. Et si forte taxatio, ordinatio, seu prouisio prefate, non in pecunia, sed in alijs rebus ipsi Canonice consueuerint assignari, ut super alienatione eorum posset altercatio suboriri, in primo annali Capitulo Ecclesie, Monasterij, siue loci eorum, qui mittentur ad studia, tres pro viui per ipsum Capitulum, vel maiorem partem ipsius deputentur, qui in pecunia valorem prouisionis eiusdem compentatio ea, qua computanda fuerint de bono, & aequo, & compensando vnum annum cum alio, debeant estimare. que quidem prouisione, pensiones, seu alia, que loco eorum fuerint assignanda, per eos, qui ad eorum saluacionem tenebuntur, in festo assumptionis B. Marie anno quolibet, collectoribus ad eorum collectionem deputatis, integritate persoluantur. & per eos illo videlicet, qui ad studium Parisiense in festo Exaltationis S. Crucis, vel circa illud, et vero, qui ad alia studia generalia, vel solemnitas fuerint deputati, in festo Beati Lucae, vel circa, singulis annis infallibiliter transmittantur. Si quis vero abbas, Prepositus, Prior, vel Administrator, vel quicumque alius, qui ad predicta solucenda tenebuntur, illud quod ipsorum quemlibet pro rata contingente in termino ad hoc statuto soluere dicti collectoribus non curarent, teneantur ex tunc vltra quantitatem, ad quam erunt, ut prout tenentur, obligati, quintam partem eiusdem quantitates, nomine pecunie soluere dicti collectoribus infra mensem.

sem.

ERTIVM. & alij eius in p... alia opportunis... obseruari. Et ubi... & inueniunt... alij referant, quos... alij maiori parti... res, ut relectum... pedes.

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

gover, capto fit in dicitur per unum ad quatuor, et
 quilibet rationem illi, vel illa provida, & discreti, quos i-
 dem Prior ad id duxerit deputandos. Et quando ipsoru
 studentiu condicio, seu demerita fuerint eos a studio re-
 novandos, idem Prior teneatur id (consulere tamē, & caute)
 Antistiti, Abbati, vel alij prelati eoru proprio per suos
 literas intimare. Item, Antistites, Abbates, seu Praetates
 proprios eos renovare debeat, & in locis eorum totidem
 Canonicos subrogare per modum supra scriptu, appella-
 tione, contra additione, vel reclamacione recedat. Conde-
 dimus quoque praedicto Priori, Canonicos studentes pen-
 sionarios, & alios etiam beneficiatos, quamdiu fuerint
 in ipso studio, ab excommunicatione, suspensione, &
 interdictorum sententijs, per statuta provincialia, seu
 cuiusvis Ecclesie, monasterij, seu loci dicte religionis, vel
 per Dilectum contra studentes in locis ubi erunt Stu-
 dia generaliter promulgatis, omnia sibi satisfactione pre-
 missa, iuxta formam Ecclesie auctoritate Apostolica ab-
 solvendi. Et cum ea super irregularitate, quam sic li-
 gati celebrando divina, seu alias se ingerendo eisdem,
 per simplicitatem, & turpitudinem (non tamen in
 contemptum clauum) inuenerint, dispensandi, auto-
 ritate praedicta liberam potestatem. Per hoc vero dictos
 Canonicos studentes a potestate Antistiti, vel aliorum
 Ordinariorum suorum, vel aliorum prelati sui, notamus
 aliquatenus eximere, vel etiam liberare. Quilibet autē
 dictorum Canonicorum religionis eiusdem, huiusmodi
 studijs residentium, pensionarius, & alius etiam beneficia-
 tus, praefato eorum Priori de quinque solidis Turonen-
 sium paratorum, vel eorum valore in alia moneta pro-
 ualere annis singulis teneatur, ad quorum solutionem
 idem Prior possit eosdem per censuram Ecclesiasticam, &
 alia ipsius religionis remedia, auctoritate Apostolica, re-
 moto appellationis obstaculo coercere. Item tamen Pri-
 or sumptus nunciatorum subeat, quos pro praesens duxerit
 transmittendos.

§. 27. Regimen canonicoru studentiu
 quod esse debet.

Debet enim peiores, & etiam providere, ut di-
 ctu solentur in dicto studio pro tempore morati-
 bus, regulari non desit salubre gubernaculum disciplinae,
 ordinem, quod in Capitulo provinciali in quibus e-
 rit huiusmodi studia, Praesidenter vni de his, qui de-
 bent ad provinciale Capitulum convenire, viciniam loco v-
 lishaberi, quem quatuor se placuerit, ponere va-
 leat. & mutare sepeur, & assignent, qui ex dicto
 studio vni rali prior studentium constituat, per
 annu solennitudo durat in quem tamen Priorem tam ip-
 si quam etiam Praesidentes, & quilibet eorumdem, mutare
 valeant infra annum, si & quatenus eis videbitur expe-
 dire. Constituat autem ipse Prior, talis, qui sit potens
 in opere, & sermo, & Canonicos studentes pensionari-
 os, & alios etiam beneficiatos in bono instruat, & a malo
 habeat renovare. Ipsaque quotiens sibi videbitur expe-
 dire, tunc et ad alium locum competentem, eiq, quo ad
 regularem praesidentem disciplinam. Et potestatem habeat
 alios corrigendi, & puniendi, & absolvendi, & cum eu
 ligimandi quomodo in ipso studio morati traxerint, ab
 omnino a quibus, & super quibus, & prout posset Super-
 ior ipsi Antistiti, vel Abbati, seu prelati alius eoru pro-
 prius in Ecclesia, monasterio, vel alio loco vnde clausura
 forent, ipsos, informandi, & instruendi, & re-
 novandi sub regularibus disciplinis, & illor etiam coercen-
 da regantur, vel alibus, seu operibus vacent illicitis,
 sed studentes, & proficiant sicut decet, vniant q, lauda-
 biliter, & honeste. Provideat insuper ead Prior studen-
 tium, quod dicti Canonicos pensionarios studentes expen-
 sas faciant moderatas, non superfluas, nec aliquare-
 mu excessivas, usq, eorum ad reddendum de receptis, &

§. 28. Praesidentium munus quo ad cano-
 nicos studentes.

Dicti quoque Praesidentes in singulis eorum pro-
 vincialibus Capitulis deputent aliquem de illis,
 qui debent ad dictum provinciale Capitulum conveni-
 re, idoneam, ac viciniam studio, in quo studentes huius-
 modi morantur. Et tam huiusmodi deputatus, quā
 etiam visitatores in provinciali Capitulo ordinati dilige-
 ter, & fideliter se informet eorum, de studentibus, &
 eoru pensionibus, & alijs circa hac statuta. Et ordina-
 ta existant, fuerint effectui mancipata. Et si qua inue-
 nerint non completa, eorum plenam relationem, & etiā
 informationem qualiter compleri possint faciant in
 proximo provinciali Capitulo eorumdem, in quo ordina-
 ri debeat, quod efficaciter compleantur. Habeant insu-
 per Praesidentes praefati, & quilibet eorumdem, facien-
 di compleri, & inviolabiliter observari auctoritate A-
 postolica, omnia & singula supra dicta, nec non iuris ad-
 ditione, & rebelles per censuram Ecclesiasticam, & per alia
 iuris, seu ipsius Ordinis remedia, sublati appellationis
 obstaculo, compellendi. & processus & sententias eoru
 solemniter religionis eiusdem in locis publicandi, & il-

quod esse debet.
 Debet enim peiores, & etiam providere, ut di-
 ctu solentur in dicto studio pro tempore morati-
 bus, regulari non desit salubre gubernaculum disciplinae,
 ordinem, quod in Capitulo provinciali in quibus e-
 rit huiusmodi studia, Praesidenter vni de his, qui de-
 bent ad provinciale Capitulum convenire, viciniam loco v-
 lishaberi, quem quatuor se placuerit, ponere va-
 leat. & mutare sepeur, & assignent, qui ex dicto
 studio vni rali prior studentium constituat, per
 annu solennitudo durat in quem tamen Priorem tam ip-
 si quam etiam Praesidentes, & quilibet eorumdem, mutare
 valeant infra annum, si & quatenus eis videbitur expe-
 dire. Constituat autem ipse Prior, talis, qui sit potens
 in opere, & sermo, & Canonicos studentes pensionari-
 os, & alios etiam beneficiatos in bono instruat, & a malo
 habeat renovare. Ipsaque quotiens sibi videbitur expe-
 dire, tunc et ad alium locum competentem, eiq, quo ad
 regularem praesidentem disciplinam. Et potestatem habeat
 alios corrigendi, & puniendi, & absolvendi, & cum eu
 ligimandi quomodo in ipso studio morati traxerint, ab
 omnino a quibus, & super quibus, & prout posset Super-
 ior ipsi Antistiti, vel Abbati, seu prelati alius eoru pro-
 prius in Ecclesia, monasterio, vel alio loco vnde clausura
 forent, ipsos, informandi, & instruendi, & re-
 novandi sub regularibus disciplinis, & illor etiam coercen-
 da regantur, vel alibus, seu operibus vacent illicitis,
 sed studentes, & proficiant sicut decet, vniant q, lauda-
 biliter, & honeste. Provideat insuper ead Prior studen-
 tium, quod dicti Canonicos pensionarios studentes expen-
 sas faciant moderatas, non superfluas, nec aliquare-
 mu excessivas, usq, eorum ad reddendum de receptis, &

L. d. l.

O o

los,

loiqui sententia ipsorum incurrit. congrua satisfactioe promissa iuxta formam Ecclesie absolventi. & cum illis qui huiusmodi legati sententia per simplicitatem, & iuris ignorantiam (non tamen in contemptum elationis) divina celebrant officia, vel ingesserint se eisdem, super irregularitate per eos exinde contracta, auctoritate predicta dispensandi liberam facultatem.

§. 29. Quae per allumendos ad gradus seruari debent.

Rursus statim, & etiam ordinamus, quod nulli religionis eiusdem, ad recipiendum magistratum, seu doctoratum honorem de cetero assumatur, non profecto per eum primitus iuramento in praesentia dicti Prioris studentium, ac sex professorum, & discretorum ex studentibus antedictis, quod in assumptione ipsius honoris, vel ante, vel post, eius occasione circa cibos, vestes, vel alia non expendit, per se vel alium vndeunque habuerit, vel fuerit sibi datum, nec quantum in eo fuerit ad quibusvis alijs expendi permittit, ultra valorem duorum milium Turonensium a genti. Ibi etiam, qui ad Baccalariatum fuerint assumendi, iuramentum praestare similiter teneantur in praesentia Prioris studentium, & quatuor professorum, & discretorum de studentibus memoratis, quod huiusmodi sui Baccalariatus praesertim, ipsa die, qua Baccalarij erunt, vel ante, post, nullam festum, seu conuiuium facient, per se, vel alios, aut quantum in eis fuerit, fieri permittent ad quibuscunque alijs, etiam eorum consanguineis, vel amicis. Adhae statim, & etiam ordinamus, quod quilibet ipsius religionis, qui in dicto Parisiensi, vel in aliquo alio generali studio per sex annos in Theologia studuerit, in alijs primitus scijs prius sufficienter instructi, & alias sufficientes ad hoc, & idonei fuerint, possint in ipso Parisiensi studio cursu Biblicae facere doctores, qui vero per octo annos in Theologia studuerint, librum sententiarum legere valeant (si ad hoc sufficientes fuerint) in Parisiensi studio praebato. & quod in eodem Parisiensi, & alio quocunque studio, in quo ad magistratum in Theologia licentia dari poterit, seu consueverit, quum digni ad hoc reperti extiterint, ad magistratum, & doctoratum in Theologia libere admittantur. Ibi vero religionis eiusdem, qui in ipso Parisiensi studio vel quouo alio studio generali audierint iura Canonica per sex annos, de quibus per tres annos ad minus audierint decretum (si modo sufficientes, & idonei fuerint) possint ad Baccalariatum, & lecturam Canonice, sive Decretorum in eodem Parisiensi, vel in alio generali studio in cappae suae Religionis congruenti assumi. Qui vero per quinque annos in Parisiensi, vel in alio generali studio iura Canonica, et Baccalarijegerint, & de hoc primo fidem fecerint per eorum proprium iuramentum, & duorum aliorum testimonium iurantium se credere eos verum iurasse, possint si voluerint in cappae similiter eorum Religionis congruenti, ad magistratum in decretis, vel ad lecturam Decretorum in eodem Parisiensi, & qualibet alio studio generali, dilatare, & difficultate malitiosa, & impedimento quibuscunque sublati, sicut ibidem consueverunt assumi ceteri clerici seculares. Et per Cantuariam Ecclesiam Parisiensi in Parisiensi studio,

vel per illum ad quem pertinerit, ad huiusmodi magistratum, seu doctoratum honorem promoventur habere, & etiam admittantur. Non obstantibus quibuscunque statuta, & consuetudinibus Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum locorum religionis eiusdem, in Parisiensi, & aliorum quorumcumque studiorum, & rary, iuramentis, confirmationibus Apostolicis, & quibusvis firmitatibus alijs roboratis, & illis per eorum, quibus in eodem Parisiensi studio caneri dicunt, quod nullus possit legere cursum Biblicae, nisi ibidem studuerit septem annis, nec permittatur legere sententias, nisi ibidem studuerit decem annis, quod nulli canonico, vel religioso alius legat ibidem iura Canonica, vel ad Baccalariatum gradum, aut Magistratum honorem in iure canonico permittatur assumi, seu quod nulli Regulari iurea cappae Decretorum legat, seu legere permittatur ibidem, aut nullus ibi legere valeat iura Canonica, vel ad Baccalariatum assumi, seu per Baccalarij, legere Decretales, aut ad magistratum aliorum in decretis, sive doctor fieri Decretorum, aut ad lecturam in decretis assumi, seu ipsam continuat, nisi ibidem, vel in aliquo studio generali audierit iura Canonica per quinque, vel alios iura Civium per tres annos, aut alibi iura Civitatis per quinque, & ibi vel in alio generali studio iura Canonica per tres annos, prius, vel aliter in statutis ipsius in Parisiensi studio dicto contineri, vel de consuetudine observari, & alij consuetudinibus, vel statutis eiusdem Parisiensi studio quibuscunque, & sub quacunque forma, vel expressione verborum in contrarium editis, vel edendis, nec non quibuslibet privilegijs, & indultis generalibus, aut specialibus, literis Apostolicis, contrarijs, Ordinibus, Ecclesijs, mandatis, rjs, locis, & alijs quibuscunque sine iuramento magistorum, vel Baccalarij coronae, seu perijurii Ecclesiasticum, secularibus, & regularibus, exceptis, & in extra, cuiuscunque sint praesentibus, & futuris, conditionibus, aut statibus, sub quavis forma vel expressione verborum concessis, per quae praesentibus non expressis, vel talibus non insertis, effectus huiusmodi statutorum, & indultionum, & singulorum contentorum in eisdem per totum valeat quomodolibet, vel distinet, & de quibus quocunque loci tenoribus, plenam & expressam, ac de verbo ad verbum in illis, vel alijs nostris literis fieri memoratis, quibus non intendimus quo ad alia in aliquo derogare.

§. 30. Observanda ad Canonice beneficia obtinentibus.

Vt cultus augeretur divinus, & religiose regendi materia praecludatur, statim, quae Canonice religionis eiusdem, extra Ecclesiam, Monasteria, seu loca alia principalia, obtinentes Prioratus, seu quae alia beneficia, quibus ad hoc suppetent facultates, in ipsi beneficijs residerent, & sciam, vel sciam sui Ordinis seculi habere, iuxta ipsorum facultatem, suppetentia teneantur, statim & consuetudinibus contra ipsos observatis, quibuscunque, quocunque fuerit, vel locis, & personis, seu iis, ad quae hoc pertinet, prout seorsum expressis, & per sonas, & cum consilio, & assensu sui Capituli, seu Convocatus, vocati ubi, qui dicta beneficia obtinent, huiusmodi suppetentiam arbitrando assequi volumus.

Quod si huiusmodi eorum seu adquirentes, quibus fuerint Canonice in factis assignati, essent causa rationabilis ad hunc assignandi, recusant admittere sine assignatione, vel resisterent, & decenter in necessarijs assignati, & ad hoc per consensum Ecclesiae, & alia iura remedia opportuna, qui autem in Ecclesia Cathedrali sui Monasterij, dignitate, personae, officio, seu administratione aliam habuerint, & in eisdem Ecclesia, seu Monasterij, consueverint residerere, & prout officium in eadem cum, tam in divinis, quam in alijs officijs exercere, famulatumque excessivum praesertim in praesentibus non teneant, aut tamen, per quod excessivum praesentibus in ipsi Ecclesia seu Monasterio praesentibus generari. Et quia secundum praemissa statuta de Canonice regularibus, qui in Ecclesia, seu Monasterio consueverunt residerere, habentur extra in ca, vel ad Baccalariatum assumi, seu per Baccalarij, legere Decretales, aut ad magistratum aliorum in decretis, sive doctor fieri Decretorum, aut ad lecturam in decretis assumi, seu ipsam continuat, nisi ibidem, vel in aliquo studio generali audierit iura Canonica per quinque, vel alios iura Civium per tres annos, aut alibi iura Civitatis per quinque, & ibi vel in alio generali studio iura Canonica per tres annos, prius, vel aliter in statutis ipsius in Parisiensi studio dicto contineri, vel de consuetudine observari, & alij consuetudinibus, vel statutis eiusdem Parisiensi studio quibuscunque, & sub quacunque forma, vel expressione verborum in contrarium editis, vel edendis, nec non quibuslibet privilegijs, & indultis generalibus, aut specialibus, literis Apostolicis, contrarijs, Ordinibus, Ecclesijs, mandatis, rjs, locis, & alijs quibuscunque sine iuramento magistorum, vel Baccalarij coronae, seu perijurii Ecclesiasticum, secularibus, & regularibus, exceptis, & in extra, cuiuscunque sint praesentibus, & futuris, conditionibus, aut statibus, sub quavis forma vel expressione verborum concessis, per quae praesentibus non expressis, vel talibus non insertis, effectus huiusmodi statutorum, & indultionum, & singulorum contentorum in eisdem per totum valeat quomodolibet, vel distinet, & de quibus quocunque loci tenoribus, plenam & expressam, ac de verbo ad verbum in illis, vel alijs nostris literis fieri memoratis, quibus non intendimus quo ad alia in aliquo derogare.

§. 31. Canonice quid circa officia celebranda servare debeant.

Canonice autem in huiusmodi Prioratibus, seu administrationibus commemorantes, in Ecclesia horum prioratus, seu administrationibus si non residerent, Canonice in hoc dicant, in Missis celebranda sua in eadem locis observare teneant, & in loco

Quod si huiusmodi errores seu admittatores, quibus
sunt Canonici in sacris assignati, cessante causa ra-
tionabili atque iustitiam recusant, admittente sibi
admittat, vel se sufficienter & decenter in necessarijs
procedat, et tunc ad hoc per censuram Ecclesiasticam,
& aliter remedia opportuna, & nihilominus de hu-
iusmodi inobedientia puniantur, qui autem in Ecclesia
Catholica seu Monasterijs, dignitates, personatus,
officia, seu administrationes alias habuerint, & in eis-
dem Ecclesia, seu Monasterijs consueverint residere, co-
muni officio incumbens eis, tam in diuino, quam
in alijs de iure exercere: familiarique excessum praer-
rogatum infra claustra non teneant, aut talem, per que
veridiciter presumatur in ipsis Ecclesia seu Monaste-
rij, scandalum generari. Et quia secundum premissa
canonice de Canonici Regularibus, qui in Ecclesia, seu
Monasterijs consueverunt residere, habebunt extra in
suis Prioratibus, seu beneficijs alijs residendum facere,
in Capitulis annuali canonicis Ecclesia, & Monasterijs,
per Praelatum, & Capitulum, vel maiorem partem ip-
sorum, & cognoscentes quot mittentur extra
provisi in dictis Capitulis, & beneficijs facienda,
prout ordinatur, quae loco eorum, qui extra mit-
tentur, in ipsis Ecclesia seu Monasterijs fuerint sub-
rogandi. Obstantes autem beneficijs simplicia, quibus
tam in diuino, quam in alijs, quorum ad tenendum so-
lutionem sustinentur, facit, ut in propinqua sint Eccle-
sia, seu Monasterijs a quibus illa dependent, in dictis Ec-
clesijs, vel Monasterijs residendum facere compellan-
tur, & habent de prouentibus illorum suorum bene-
ficijs expensas, quae in vicualibus in ipsis Ecclesia,
vel Monasterijs residendo, faciunt illi, vel illis exsolui, qui
in dictis Ecclesia, seu Monasterijs vicualia Canonice
ministrare tenentur; dummodo ad hoc redditus bene-
ficijs huiusmodi obtemperare sufficere dignoscantur.
Quod si huiusmodi beneficia simplicia longe distent ab
illis, seu Monasterijs, quibus subsunt, & in Priora-
tibus, & administrationibus Canonice residere consue-
verint, quae sunt propinqua modo praemissa, cum satis-
factione simili expensarum, obtemperare huiusmodi be-
neficijs, seu administrationibus eorum, ad residendum in
dictis Prioratibus, seu administrationibus deputentur,
ut per fundatores huiusmodi beneficiarum aliter fue-
rit ordinatum, cui ordinationi per hoc non intendimus
derogare. Super distantia vero seu propinquitate bene-
ficiorum huiusmodi, sicut arbitrio annali Capituli,
in ipsis hoc de iure observetur. Quod si dicta bene-
ficia simplicia tam ab Ecclesia, quam Monasterijs, vel
ab eorum Prioratibus, seu administrationibus sint re-
motas, per dictum annale Capitulum ordinatur, ubi ta-
les debent residere. Preuiso tamen quod dictum cul-
tum exercere debent in beneficijs memoratis.

§. 31. Canonici quid circa officia celebranda
seruare debeant.

Canonici autem in huiusmodi Prioratibus, seu ad-
ministratiombus commorantes, in Ecclesia horu
congregati, cum dictis Prioratibus, seu administratiombus si-
militer essent, Canonice a horis dicant, in Missa cele-
branda sua behedmoda ordinatae teneant, & in loco

pro res fuerint, vel plures, vna per eos de iure ad minu-
cum nota, de qualibet celebretur, & hora Canonice
cum nota dicantur. Dicti quoque Canonici Priorum, &
administratorum praedictorum in vna domo communi
regulariter taceant, camerulis, & cellulis eis penitus
interdictis. In vna etiam domo vescantur Prior infuper,
& administrator, & Canonici, nisi infirmus, vel alia
evidens ratio interdum aliud suaserint sciendum. In
vestitu etiam, & tonsura, a communi Ecclesia, Monas-
terij, siue loci cui subiunguntur, institutione, vel debita
obseruantia non recedant, ac suo proprio Priori, vel ad-
ministratori iuxta ordinationem Praelati sui, vel super-
rioris, obediunt humiliter, & deuote. Et si aliquando
dictos Canonicos in Prioratibus, seu administratiombus
morantur, aut fugitivos fieri fortasse iungat, Priores, seu ad-
ministratores praedicti, diem mortis, aut fuga seu recessus
ipsorum, Praelati, aut eorum Superioris, vel in Ec-
clesijs, seu Monasterijs eorum principibus, pro defun-
ctis eorum consuetas hanc suffragia, seu fugitivos reuocare,
vel in Prioratibus, seu administratiombus, alios lo-
corum subrogare valeant, quam citius commode po-
terunt, intimare per suas literas teneantur. Quod si
Priores, seu administratores praedicti, diem obitus, aut
fuga, siue recessus huiusmodi, Praelati suis Superioribus
significare distulerint, tertiam partem illorum, quae
Canonice expendisset, si non fuisset mortuus, vel in
fuga, pro portione Capituli, vel Conuentus Ecclesia, Mo-
nasterij, vel loci principalis solvere teneantur. Insuper
Canonici praedicti, non solum honeste associandi, &
cum habitu decenti incedant, nec in villa, in quibus
Prioratus, seu administratiombus huiusmodi fuerint, co-
medere, vel bibere, aut ingredi domos presument, nisi
cum honesta personis, & tunc de sui Prioris seu admi-
nistratores licentia speciali. Qui vero contrarium fe-
cerint, regulari subiaceat disciplina. Ut autem hac effi-
cacijs obseruentur, Antistites, abbates & ceteri eorundem
Canonice superiores, necnon alij, qui ad visitan-
dum per eos fuerint deputati, quum Prioratus, & ad-
ministratiombus huiusmodi visitabunt, circa illa seruanda,
& non seruata corrigenda, curam habeant diligenter.

§. 32. Beneficiati sub iure Superioribus.

Præcipimus, quod Canonici religionis praefatae, qua-
libetque in ipsa religione auctoritate Sedis apo-
stolicae, vel Legatorum ipsius beneficia obtinentes, obedi-
ant Superioribus suis religionis eiusdem, ipsorumque,
sub iure correctionibus, ordinationibus, punitionibus,
& statutis, ac beneficijs huiusmodi ex causis rationabi-
libus priuari, & ab illis amoueri possint, quemad-
modum possent, si foret per superiores suos de ipsis be-
neficijs eis prouisum.

§. 33. Locus infirmarum existat.

Quum ex parte infirmis de domo seu loco congruo
providere, statumus, quod in Ecclesia, Monaste-
rij, & locis alijs conuentualibus religionis eiusdem, in
quibus certa domus seu locus deputata, vel deputatus
non fuerit pro infirmis, ij ad quos id pertinet, qui
quibus ad hoc suppetent facultates domum seu locum
huiusmodi sufficientem iuxta statum & facultatem

latae seu constituto teneantur, eidem infirmis suffici-
entet de leibus, uel in alibus, seruitoribus, medicis, & rebis
medicinalibus, & alijs quibuscumq; necessarijs prouiden-
do ad que peragenda, & complenda, per Superiores suos
immediatos, & per Praesidentes, ac Visitatores, & eoru
que libet autoritate Apostolica per censuram Eccle-
siasticam, & alia oportuna remedia compellantur. V-
bi autem administratores eorum, qui ad praemissa tenen-
tur, sufficientes ad ea peragenda non habuerint facult-
tates, in annuali Capitula per ipsam Capitulum vel mai-
orem partem ipsius autoritate Apostolica ordinetur,
quod administrationes huiusmodi sufficientes ad hoc
reddatur per assignationes personarum, prout infra in alio
casu sub rubrica de uisualibus, & alijs ministradu.
§. 34. Numerus canonicorum.

Qum sit consonum rationi, ut obinentes benefi-
cia, ipsorum onera debeant supportare, statuumus
quod in monasterijs, Prioratibus, & alijs beneficijs qui-
buscumque extra praefatam religionem, cuiuscumque
sint dignitatis gradus, seu praerminentia, etiam si fuerint
Santis Romanae Ecclesiae Cardinales, collatis, seu
commendatis, vel de cetero conferendis, seu commenda-
ndis, tot Canonici teneantur, quot in eis tenerentur si
per canonicos regulares Monasteria, Prioratus, & benefi-
cia huiusmodi regerentur. Et quod nihilominus Cano-
nicus in eisdem monasterijs, prioratibus, & beneficijs,
committatur id quod supra, vel circa alios Canonicos
inhibentes, haberet exercere administrator Cano-
nicus si praesentem eisdem, quantum ad ea, que pertinent
ad regulam, seu disciplinam, vel obseruantiam regula-
rem, & quod quilibet praedictorum huiusmodi monaste-
rij, prioratus, & beneficijs quomodolibet obinentes, ad
procuraciones, alia que libet onera ipsius monasterij,
prioratus, & beneficijs incumbentia, supportanda,
per soluendo, & reddenda integre sint astricti, quodque
ad haec, & alia supra dicta, autoritate Apostolica per
censuram Ecclesiasticam, & alios compelli valeant per
Capitulum promouissimum Praesidentes, & quemlibet
eorundem, prout per Superiores suos possunt, & debe-
rent compelli Canonici regulares si praesentem monaste-
rij, prioratus, & beneficijs memoratu; nisi fuerint
S.R.E. Cardinales, quos notamus saluum compulsioni-
bus subiacere.

§. 35. Vetantur animalia, ac laeculares, praeter hic exceptos.

Prohibemus ne Canonici regulares in Ecclesijs Ca-
thedralibus, monasterijs, seu locis alij Conuentua-
libus religionis eiusdem, teneant aut nutriant equos,
seu alias ueliones, uel familiares, seu seruitores habe-
ant secularis, nisi ratione dignitatum, officiorum, vel
administrationum suarum, que gestent, id eis permis-
sum fore noscatur, In infirmatorio tamen & coquina
monasterij, seu prioratus, & alijs officijs atque serui-
tibus alij combunibus, possint tenere secularis seruitores
honestas; si & prout in Ecclesijs, seu monasterijs, & a-
lijs locis praedictis fuerit habitum rationabiliter obser-
uatum, non in excessiuo, sed moderato numero, iuxta ar-
bitrium praefati immediati, Seruitores autem secularis

huiusmodi, quantum fieri poterit eam canonicos
conuertentur, neque eam in in communi comedere, ut
que bibant, etiam si presbyteri fuerint, uel clerici se-
culares, nisi forte tales fuerint presbyteri, uel alij facti
ordinibus constituti, qui essent inibi perpetui, & cum ca-
nonicis etiam in refectorio comedere assueti, & tunc a
Canonici sedeat segregati cum habita consuetudine, &
etiam honesto, se eisdem Canonicis in silentio, & discre-
tione, aut alijs honestis, quamuis cum eis fuerint, conser-
uantes, quibus prouideatur iuxta morem ubi rati-
onabiliter obseruatum. Et si presbyteri, seu facti clerici
vici praedicti perperui, infra Ecclesiarum, seu Monaste-
rij, septem deliquerint, seu excesserint in leuitibus, per
ademptionem partu pitantia, seu portione, quam sus-
pense alias percepturi, per immediatum Praefatum regula-
rem loci unde sumunt praedicta, vel per illum qui tunc
praesentem regularibus disciplinam possint corrigi, ut patet.
§. 36. Lutaq; conuiuia, & immoderati lampades.
Caeterum quisque ipsius religionis, ne laeta concu-
piscit, & commestationibus occupetur, nec in quibuscu-
que immoderatis faciant, vel alias etiam excessibus, &
familiarium quoque seruatorum, aut seruatorum si-
bi permittant, necnon a rerum, seu vestium multitudine
indolenti, & excessiua, ubique diligenter abstinere,
abstinere, & honeste, ac laudabiliter canasari.
§. 37. Religiosi associati incedant.

Illic quoque Abbates, necnon Praepositi, Priores,
caeterique administrator, & presbyteri alij re-
ligionis eiusdem, extra loca sua proficiscentes, assueti
incedant, prout ipsorum congruus beneplacitum, & sui
Canoniarum numerus sufficienter fuerit, & ad hoc tunc
suppetens facultates, Abbates, & alij Praefati saluum re-
ligionis suae duos socios secum ducant.

§. 38. Superiores praedicti faciant obliuisci.
Praesidentes autem in Capitulis promouissimum, ac
Primates per ipsa Capitula deputati, necnon Praefati
alij religionis eiusdem, quos ad suos subditos attente
praesideant, quod praemissa diligenter obseruent,
etiam seriosse arguendo, & prout expedire fuerit,
puniendo.

§. 39. Ad Ordines promouendi qui, & quando.

Praesentium auctoritate statuuimus, quod canonicus huius-
modi simpliciter obinentes, & alij beneficiati religio-
nis eiusdem, ad mandatum praefati iurisperitiarum, per
eum praesentem eisdem, se faciant ad ordines quoslibet
promoueri, nisi eos causa rationabilis, quae ipsi alio
infra dictum terminum exponere habent, excuset,
quod si non fecerint, beneficiati quoque ipsi ab oblatu benefi-
cij suspensi, non beneficiati vero ad beneficia obinentes,
sint & remaneant inhabiles, donec promoti fuerint ad
ordines supra dictos, quod, Prioratus eorum amonitum
habentes, & alia beneficia carata, quorum Prioratus,
& beneficiarum cura, vel perceptus Vicarius exercit-
tar, committi nequeant, vel conferri possint, nisi per triplimum
seu commissum sibi facta de eis, & praesentium ad-
pta vel infra vicissimum quintum annu etate sua annu,
(cum ante annum lapsum Prioratus, seu benefi-

si factum) se factum
ad praedictum promoueri, Prioratus quoque Conuen-
tuum, Dignitates, Perfonatus, Officia, seu administra-
tiones, praedictas sacras, obsequiaras, elemosinarias, o-
mniparas, ementadas, & similes, que in Ecclesijs, & alijs
locis Conuentalibus, seu Collegiatis dicte religionis, of-
ficij, seu admittuntur, & beneficia fuerint, etiam si
eisdem officijs, seu administrationibus animarum cura
addita non fuerint, oblatu, alio, nisi vicissimum quatum
annuum attigerit confossit uequeant, am committi. Et
per Prioratus, Dignitates, Perfonatus, Officia, seu ad-
ministraciones huiusmodi obtinerint, infra tempus
collatum, seu commissum eis facta de ipso, & adpta
postquam eorum se faciant ad sacerdotium promo-
uendum, si aliam ad Ordines, quoniam Dignitates, Officia,
vel administraciones obtentis requierent de iure, consue-
tudine, seu statuto, nec contra a quoquam ualeat di-
stinguere. Nos nosque commissones, seu collationes factas
contra praemissa, de cetero non fore eritis, & in uen-
turae, quae per praemissa cessante causa rationabili-
ter de cetero promissa fuerint, sicut Prioratus, Di-
gnitates, Officia, & beneficijs, & Beneficijs
praedicta, quae ipsi iterum a ca rae n ulla
causa conseruer. Nihil uero intentionis existit, quod
contra consuetudinem quantum ad ea, qua de recipiendu
ordinibus per Priores, & alios beneficiatis praemissum,
interuenit post duas mensas a die publicationis praesen-
tis, cum eisdem in eorum annuali Capitula facta
conferret, & eis etiam, qui in praesentia causa beneficia
obtentis, uel dicta publicationis tempore obtinendum,
si modo etiam legitime sint effecti, obsequium quum ad
eandem legitimum pertinerint, ad recipientium securo-
ritate per ipsos ordines sint astricti, nisi foret alt-
erum quod eis ab huiusmodi susceptione ordi-
nibus excuset.

§. 40. Vestium praefinitio.

Quos fore conserentes, ut Canonici religionis praefatae
solum morem, & rite, sed etiam h abitus
& vestimentorum resoluant honestate, & strictum in-
solentem, ne dicti Canonici extra septem Ecclesiarum,
Monasteriorum, seu locorum suorum proficiscentes,
portent alios vestes super habitum quem cappas, seu
mantillas benecliti, & redondas, seu clochas, saleres,
vel tunicas, extra solum, vel conuicti uel in leudabilem
habitu, Monasteriorum, & locorum suorum, V-
su, factum absum mantillarum, seu tabardorum,
necnon in solentem, uel elabiarum notabilem ha-
bitum inueniant, eisdem Canonici penitus prohibi-
tione, ne quicquam quocumque modo in Ecclesijs, Monaste-
rij, & alijs locis religionis praefatae, in quibus Canonici
cappas a portu anteriori aperit ad de panno laneo conse-
uere de sarte, quae in quibusdam locis cappe de Chloro,
sunt, hinc, & temporibus consueti, ipsa honestas, non
minus longiorale, uel breuitate notandas portare de-
beant, & temporibus consueti. Deserant etiam
cappas huiusmodi a se illa omnium Sacerdotum, & quae ad
solum Vestibit, infra septem quatuordecimque Capte-
diuam Ecclesiarum religionis eiusdem, et monasterio-

... ad hoc dicitur in personarij. Prioratus quoque Conuen-
 tualis, Dignitates, Personatus, Officia, seu administratio-
 nes, videlicet sacristia, thesauraria, elemosynaria, o-
 portaria, cameraria, & similia, quae in Ecclesijs, & alijs
 locis Cathedralibus, seu Collegiatis dictae religionis, of-
 ficia, seu administrationes, & beneficia fuerint, etiam si
 ad alios officios, seu administrationibus animarum cura
 vel tenentur sit annexa, alioquin, nisi vice simum quintum
 annorum contingerit conferri nequeant, aut committi. Et
 qui Prioratus, Dignitates, Personatus, Officia, seu ad-
 ministratioes huiusmodi obtinuerint, infra tempus
 collationis, seu commissionis eius facta de ipsis, & ad pre-
 sentationem eorum se faciant ad sacerdotum promo-
 tionem, vel altem ad Ordinem, quem Dignitates, Officia,
 vel administrationes dicent requirunt de iure, consecra-
 rones, seu statuta, nec contra à quoquam valeat di-
 spensari. Nec in super commissiones, seu collationes fac-
 tas contra praemissa, aliter quavis fore irritas, & inanes.
 Et quaeque qui iuxta praemissa existant causa rationabili-
 ad aditus promotionis fuerint, sicut Prioratibus, Di-
 gnitatibus, Officijs, Administrationibus, & Beneficijs
 praedictis, quae ipsi iterum ea vice nulla-
 tenus conferantur. Nihil verò intentione existit, quod
 ipsi constituto quantum ad ea, qua de recipiendis
 videntur per Priores, & alios beneficiatos praemissos,
 licentiam praedictam mensuram die publicationis presen-
 tium constitutionum in eorum annali Capitulo facta
 consistat, & esse etiam, qui in praesenti talia beneficia
 tenent, vel dicta publicationis tempore obtinuerunt,
 licentiam ad ea legatione sua essent, alioquin quantum ad
 actum legitimum perueniant, à recipiendis secu-
 dum praemissa dictos ordines sint astricti, nisi foret ali-
 quod Canonum, quod cor ab huiusmodi susceptione or-
 dinum existeret.

§. 40. Vestium praescriptio.

Dignitas fore censentes, ut Canonici religionis pre-
 sentaneae solam morum, & vita, sed etiam habitus
 & vestimentorum resurgant honestate, & strictissime in-
 hibentur, nisi Canonici extra septa Ecclesiarum,
 Monasteriorum, seu locorum suorum professores,
 portent alias vestes super habitum, quam cappas, seu
 mantillas honestas, & rotundas, seu elochias, & aleres,
 vel circa, iuxta usum, vel consuetudinem laudabilem
 Ecclesiarum, Monasteriorum, & locorum suorum. V-
 sive, seu raris usum mantillarum, seu tabardorum,
 necnon rotundarum, vel elochiarum notabilem ha-
 bitum breuitatem, eisdem Canonici penitus prohibe-
 rent. Praescriptum quoque quod in Ecclesijs, Monaste-
 rijs, & alijs locis religionis praesentis, in quibus Canonici
 cappas portare solent aperit de de panno lanceo consu-
 ure deferre, quae in quibusdam locis cappe de Choro,
 seu capilla vulgariter nuncupantur, ipsas honestas, non
 minus longitudo, vel breuitate notandas portare de-
 beant, locis, & temporibus consuetis. Deserant etiam
 cappas huiusmodi à seculo omnium Sanctorum usque ad
 solum Pascha, infra septa, quarumcumque Car-
 thedrarum Ecclesiarum religionis eiusdem, ac monasterio-

rum, & aliorum locorum immediatos Superiores ipsius
 religionis non habentium, in quibus monasterijs, siue lo-
 cis fuerit duodenarium Canonicoeum numerus, licet ha-
 bentibus ipsos ibidem non consueverint deportare. Sanè
 infra Ecclesias, claustrum, capitulum, refectorium, ac
 dormitorium, non cappas, sed almutijs honestis utan-
 tur. Cappas vero si ea per ipsos extra loca praedicta de-
 ferri contigerit, sint honesta, & illa, qua cum cappi,
 mantillis, elochijs, seu rotundis portare, vnus cum
 eis, & eisdem coloris existant, nisi ex privilegio, aut in-
 stitucione laudabili cappas certi coloris, aut forma
 essent consuevi portare. Almutia autem si de panno fue-
 rint, illius cuius cappe esse debent, coloris existant. Per
 hoc autem non liceat portare cappas, vel rotundas, vel
 elochias, seu quibus alias portare licitum non existit.
 Prohibemus etiam, ne dicti Canonici de caetero ferant
 forcaturas de ventribus Variorum, aut Squilorum
 cum Doris permixtis, sed sint de Ciuitibus simplicibus,
 vel albis, vel nigris, aut griseis. Praecipimus etiam, quod
 Canonici dictae religionis infra Ecclesias, & Claustra
 locorum Cathedralium, aliorumque Conuentualium,
 seu Collegiarum ipsius religionis, & alibi conuentua-
 liter incedentes, portent superpellicea magna, & am-
 pla, iuxta cuiuslibet Ecclesiae consuetudinem rationabi-
 lem, qua in longitudine manentur vitra manum qua-
 tuor digitis transueris salibus, vel circa, & vitra mediam
 tibiam, vel circa in sui longitudine protrudentur. Ex-
 tra Ecclesias verò, claustra, & loca praedicta, & vbi que
 sub cappi, rotundas, seu elochijs, vel mantillis in locis
 debitis vti possint superpellicijs, quorum manica usque
 ad palmum in latitudine, vel circa, & eorum longitudo
 usque ad mediam tibiam, vel circa protrudentur. Per hoc
 autem nolumus derogare consuetudini quarundam lo-
 corum, quae ab antiquo, vel ab institutione habent usum
 superpelliciorum ad formam Rochetorum, seu Camisia-
 rum Romanarum, prout si tamen quod minoris longitu-
 dinis superpellicea huiusmodi non existant, & ad id ma-
 nicas longas habeant, quod eis brachia usque ad pinguam
 valeant cooperiri, per formas autem huiusmodi super-
 pelliciorum, alias formas longiores, & honestiores, su-
 perpelliciorum, & habituum, non intendimus prohibere,
 nec circa eas aliquid innovare. Statuimus in super, quod
 Canonici dictae religionis, cappas & vestibus albi, flauis,
 nigris, seu quavis nigris coloris duntaxat utantur, quodque
 illi, qui altero tantum de dictis coloribus vti consue-
 runt, seu tenentur non possint ad alium portandum, seu
 assumendum aliquatenus se transferre, nisi ad album
 duntaxat. Vestis quoque superior habitus proxima, sit
 rotunda per circuitum, & non fissa, nec longitudine ni-
 mia, aut breuitate notanda. Ab eisdem quoque Canonici-
 bus in eorum vestibus ligatae manicae non portentur, nec
 in apparenti consuetudine, vel quomolibet botonata. In
 Cathedralibus autem Ecclesijs, Antistites, seu Praepositi,
 Priores, seu alij maiores in illis post ipsos Antistites
 excellentes: ac in monasterijs Abbates, Praepositi,
 Priores, seu alij, non habentes Superiores religionis
 eiusdem, sic aliam formam honestam, vestium, & cal-
 ceamentorum ordinent, & disponant, quod sit in colo-
 re saltem omnibus Canonici eiusdem Ecclesiae,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

§. 43. Ficti contractus prohibentur.

Mutuo fraudulenti, atque dolosi, quae per nonnullos religioſum eorundem, in damnum, & praedictum locorum, Prioratus, & aliorum locorum prout experientia docuit, committuntur, opportuno obviare intendit, quod non eorum Deo possimus salubriter capi-entibus, hoc consilio adhibere, ne Abbates, Praepositi, aut Praeres, vel quicumque Administratores, & alij Causales, seu communi religionis eiusdem, praeter religionem, vel negotia, quae gerunt, fraudulentes, vel dolosi, aut simulati, vel ficti contractus iure, vel mutuo simulati vel fidei suscipere, siue proprio, siue si de-rogant, vel quous alio nomine alieno, nempe etiam con-ferri in instrumentis publicis, vel authenticis, aliisque scripturis, se a patre, fratre, nepote, vel consanguineo, seu quolibet alio consanguineo, affine, familiari, et utroque, a-ntea, seu necitate recipere mutuo, vel alias, pecunia, panno, stada, vinum, equos, boves, siue animalia alia, vitia, seu alia bona, et quae in veritate locorum, qui-bus praesent, vel administrantur, quas gerunt suscipere, non solum obligent, sed etiam locorum, neque pro administrationibus suis ipsa receperint, quoquo modo praesent, etiam prohibemus, ne fingant, seu punant, vel scribant se fore principales debitores, nec in tales se obligent, nec revera non principales, sed locos, siue tales, nec in talibus contractibus, vel praesent, simulati concepti, se ad alios suo nomine, locos, siue possessiones, redditus, praesent, bona, & alia locos obligent, vel submittant, neque in fraudem, seu dolo conceptis, vel alios praesent, debito-rem suum faciant confiteri, seu eorum obligari, vel super praesent, et alia locos, seu alia scripturas in fraudem conceptis, continentia quod iura, redditus, possessiones, locos, siue bona, pecuniam, seu alia bona ad ipsos, vel Monasteria, seu quous alia bona ipsius religionis pertinet, seu debita fuerint, sunt, vel esse debent, praesent, mutuo, seu mutuo eorum, vel aliorum persona-rum praedictarum, & ad ipsas personas pertinere, vel debita esse, vel alios quoscumque contractus similes fraudulentes, & dolo concepti faciant, vel fieri pro-curare, quos Ecclesia, Monasteria, & alia loca reli- gionis ipsius, quibus praesent, actus, redditus, & posses- siones, seu alia loca ipsorum damnosificari, granari, obli- gari, vel alia loca impedi, seu depere valent quous mo- do. Nec autem omnes praenominatos, in grave, & enor- me praedictum administratum suorum talia com- mittent, vel fieri facientes, aut se consentientes, pra-ter alias partes, nisi infra duorum mensium spa- tium a tempore contractus, seu commissi huiusmodi nu- merationem, seu quantum eum possibile fuerit, totis secer- nunt, & Ecclesias, Monasteria, Prioratus, Administra- tores, & loca praedicta reddiderint, seu reddi fecerint, autem, seu a talibus dispensari, liberarint, excommu- nicationem sententiae eo ipso decernimus subiacere. Quod si iura praesent, effectualiter non poterint renovare, tunc autem infra alios duos menses, illos duos immedie- te sequentes, ea sua Superioribus revelare, quod si non fe- cerint, sententiam excommunicationis incurant, & alia pro dicto excessibus debite puniantur, aliter quo-

cedat ceterum in exemplum. Possunt autem Praesentes, ac Praesentes in Provincialibus Capitulis deputati, & eorum quilibet, Abbates, aliorum quoscumque Prae- latorum, ac administratores, non habentes Superiores reli- gionis eiusdem, qui huiusmodi sententiam excommu- nicationis incurrerint, nisi satisfactione praesent, absolvente, & secum super irregularitate, si per simplicitatem, & tunc ignorantiam, non tamen in contemptum clausu- dia in a celebraverint, vel se ingesserint eisdem, inde con- tracta misericorditer dispensare, ceteros vero consimili- ter absolvente, & cum eis in similibus casibus dispensare valeant immediati Superiores eorum.

§. 44. Mutua quomodo recipienda.

Monasterium, & locorum religionis eiusdem di- spendi, quae ex mutuum contractu per unumque proveniunt, praecavere consilium intendentes, statu-imus, quod Abbates, Praepositi, Prior, seu quicumque etiam apostolice Sedis Notarius religionis eiusdem, qui per ipsam fuerit mutuum suscipiendum, ultra summam communitatis providentia per annale Capitulum, seu ma- iorem partem ipsius taxandam, in scriptam sole- mnitatem obferret, videbitur, ut quilibet de praedictis Su- perioribus eiusdem religionis non habens, qui habebit re- cipere mutuum supra dictum, tractatum ad minus, & consilium duorum dierum non continuatorum, seu in- terpellatorum, cum Capitulo, seu conventu suo dili- gentem habeat, & maturum. Et nihilominus de con- sensu sui Capituli, vel conventus, mutuum huiusmodi recipiat ab eo, in Monasterio vero, Prioratu, & admi- nistratore, conventuali, vel non conventuali Superio- rem immediatum in eadem religione habente; conven- tuale videbitur, cum conventu ipsius, in non conventua- li, cum conventu Superioris Ecclesiae, Monasterii, siue lo- ci, tractatum huiusmodi habeatur. Et nihilominus in v- troque licentia, seu auctoritate interveniat, dicti Super- ioris quous unumque nominis censetur, coplent certitate, in quantum commode fieri poterit, de omnibus, quae in- tervenire debent in tractatu praesent, in quo quidem agatur, & clare liqueat, ob quam causam cuiusne sum- ma, & si fieri potest, a quibus creditoribus, & sub quibus conditionibus, & obligationibus, quibus a terminis solvendum suscipiatur mutuum supra dictum. de his nihilominus authentice conscribenda scriptura, in qua ea omnia, ac nomina illorum, qui interfuerint in tracta- tu, ac etiam consentientium, & auctorantium exprimi- mantur, & ipsorum auctorantium sigilla scriptura huiusmodi apponantur. Prohibemus insuper, ne pra- textu alicuius procuratoris generalis, etiam si coequeatur in eo, quod procurator mutuum possit recipere, aut obli- gere Ecclesiam, monasterium, vel alium locum in utroque recipere valeat Ecclesia, monasterium, vel locum alium ob- ligari, nisi prius praedicta omnia fuerint obferuata. Vo- lumus autem, quod pecunia, quae taliter ut praesent, tur, mutuo recipitur, non remaneat in solius Antisti- ti, seu Abbatis, vel Prioris, aut alterius administratoris huiusmodi contractum inveniunt principaliter potesta- te, seu si commode fieri potest, tradatur eribus, seu plu- ribus, aut paucioribus viris, prout expedienter videbitur promissis & discretis, qui dictum mutuum ad illas vir-

litares seu ne capitales conuertant, ob quas noſcitur
 fuiffe contractum qui ſuper hoc ſoleliter exequendo in-
 tamentis vinculo aſtringantur, diſcretus inhihentur,
 ne eorum, qua debentur Eccleſiis, Manſterijs, ſeu locis
 alijs religionis eiusdem, reuſio frauduloſa, & notabi-
 liter damnoſa à quoquã valeat attentari. Permittitur
 tamen, quod ſi Antifles, vel abbas, aut aliq̃ quis unque
 adminiſtratores religionis eiusdem, à locis alijs diſta
 religionis, quibus ſubſunt, ſint multum remoti, & caſus
 aliqui euidenter vtilis, ſeu neceſſarius occurrat, cui ſuc-
 curri non valeat, niſi vltra dictam ſummam communi
 prudentia taxatam, mutuum contrahatur, licitum
 ſit eiſdem abſque ſolemnitate huiusmodi, & penus in-
 fraſcripti, ve tali caſu valeat prouideri, tantum abſque
 fraude qualibet ſummam recipere mutuo, quantã ne-
 ceſſaria fuerit pro caſu preſato. Recedentes autem mu-
 tuum in caſu huiusmodi, ſi Superiores eiusdem religionis
 non habuerint, in Conuentibus proprijs: Si vero Superi-
 ores tales habuerint, eiſdem Superioribus, & nihilomi-
 nus ſuo Conuentibus ſi Conuentum habeant infra octo
 dies poſtquam eorum preſentiam habere commode po-
 terant, id expoſuere, & de iſi, qui in ipſo contractu inter-
 uenerunt eos certiores reddere teneantur, & conficiat-
 ur inde ſcriptura ſi ipſi Superiores, vel Conuentibus
 viſum fuerit expedire. Prælati autem, ſeu quicunq̃ admi-
 niſtrator, qui ſemel recipit, ſive particulariter, ſive ſi-
 mul ſummam prædictam, communi prudentia (ve
 præmittitur) prætaxatam, quod unque mutuum reci-
 piat vltra eam, niſi eſſet modicum, quod tamen quã-
 ritatem eiusdem ſummam non excedat, teneatur ſub
 infraſcripta penus ſolemnitatem ſecundam plenariè ob-
 ſeruare. Quod ſi abbas, Præpoſitus, Prior, vel adminiſtra-
 tor alius diſta religionis quocunq̃ nomine conceſſerit,
 contra præmiſſa faciens, mutuum vltra dictam ſum-
 mam communi prudentia taxatam abſque diſta ſo-
 lemnitate recipendo, locum ſibi commiſſum, aut iura,
 redditus, ſeu poſſeſſiones ipſius expreſſe obligauerit, vel
 literas, vel inſtrumenta conceſſionis, vel recognitionis
 ſuper hoc conceſſerit, ſeu alias ſubmiſerit (niſi infra ſex
 menſes immediate ſequentes obligationes, & ſubmiſ-
 ſiones huiusmodi ceſſare fecerit) ſit ei ex tunc donec ea
 compluerit, Eccleſia interdicitus ingreſſus, & inſuper
 Præpoſiti, Priores, & alijs adminiſtratores Superiorem
 eiusdem religionis, non tamen conuentum, habentes, ſi
 præſatos interdicitum per alios ſex menſes, præſatos
 ſex immediate ſequentes pertinaciter ſuſtulerint ſine
 ex tunc à ſua adminiſtrationibus ſuſpenſi, donec obliga-
 tiones prædictæ tollantur, & eorum adminiſtrationes
 reddat fuerint indemnes. Suſpenſione autem huiusmo-
 di durante, Superiores immediati taliter ſuſpenſorum
 adminiſtrationes eorum recipiant, eaſque per ſe, vel a-
 lios fideliter gerere, & indemnes pro poſſe reddere ſtu-
 deant, ac nihilominus ſuſpenſos eoſdem aliter punire,
 prout culpa qualitas exegerit, non omitant. Si quis au-
 tem à taliter ſuſpenſorum Superioribus ipſi in prædicti-
 one huiusmodi per octo dies pertinaciter perſeuerauerit,
 excommunicationis incurrat ſententiam ipſo facto,
 quam ſi ſuſtinerit pertinaci animo per ſex menſes, dig-

nit, & offiſio, adminiſtratione, ſeu beneficio per excom-
 municationem obtente priuetur.

§. 45. Locationes que damnatz ſint.

Quoniam ex minus prouida locutione locorum reli-
 gionis eiusdem, ſeu conceſſione ipſorum ad firmam,
 prout in locum ipſorum plurima pertulit, huius
 diſta religio detrimenta, ſalubri probidione cõdi-
 ne Abbates, Priores, Præpoſiti, aut ceteri adminiſtra-
 tores religionis ipſius, ſine cauſa neceſſaria, vel vtili, ſua
 ſua adminiſtrationi commiſſa, vel prout in ipſorum
 eorum, ad firmam tradere, ſeu locare præſumant. Quod
 ſi ex cauſa huiusmodi id facere voluerint, & Capitu-
 lum, ſeu Conuentum habeuerint, non tamen Superiores
 religionis eiusdem, debeant eam eodem Capitulo, ſeu
 Conuentu præmittere tractatum de cauſa huiusmodi,
 & de quantitate pretij, & ſub quibus obligatiõibus,
 & de perſona illius, cui firma, ſeu obligatio huiusmodi
 fuerit faciendã, ipſique facere eam conſilio ipſius Ca-
 pituli, ſeu Conuentus, vel maioris partu eiusdem. In ter-
 tio Capitulo, ſeu Conuentum proprium, & nihilomi-
 nus Superiore eiusdem religionis habuerint, non ſolum
 cum ipſo Capitulo, ſeu Conuentu, ſed etiam cum
 eodem Superiore diſtam tractatum præbeant, & cum
 Conſilio Capituli, ſeu Conuentus ipſorum, vel maioris
 partu, ac de diſta Superioris licentia, & non aliter ad
 eas procedant. Si autem Priores, vel Præpoſiti, aut alijs
 adminiſtratores extiterint, non habentes Conuentum,
 ſed antiſtitem, abbatem, vel alium Superiorem religio-
 nis eiusdem, tractatum prædictum cum eodem Superi-
 ore præmittant, & cum ipſius licentia, & non aliter ſci-
 ant firmam, ſeu locutionem præſatam. Per hoc autem
 nõ intendimus probidere, quo minus redditus, & pro-
 uentus adminiſtrationum ſuarum locare, ſeu vendi
 valeant abſque ſolemnitate præmiſſa ad tempus nullo-
 cum, iuxta morem in regione in qua erant, ſolent ob-
 ſeruari ſtatutu Eccleſiarum, Monafteriorum, vel aliorum
 locorum religionis eiusdem (ſi qua ſuper hoc ſu-
 rint iuratiõibus obſeruati. Si tamen ex diſta modo
 locutione, ſeu venditione prout in loco medi-
 cum, ut præmittitur faciendã, contingeret inſtrumentum
 annum recipi pecuniam, vel aliquid quocunq̃ pretium
 prout in loco ad unius anni excedens, tunc ſo-
 lemnitates præmiſſas volumus obſeruari. Simili modo
 etiam probidemus ne aliquo caſu, firma, ſeu locutione,
 ſeu venditione huiusmodi ſiant per eſdem perſonam ſe-
 ptebris: neque quibunq̃ firmarijs, ſeu conſultatiõibus ſua
 emptoriõibus liber originali conſum, aut inſtrumenta,
 ſeu monumenta originalia ſuper inſtrumentum Eccleſiarum,
 vel adminiſtrationum conſecta tradantur, neſe iura
 dicti ordinis, villarum, locorum, caſtorum, & ſtrati-
 corum, huiusmodi, prout ſuperius præmittitur, tunc
 valeant, ſeu locari. Vbi autem occaſione firmarum, aut
 locationum, ſeu venditionum huiusmodi contingeret
 ſubmitti, obligationes, & ſubmiſſiones huiusmodi præ-

miſſiones Eccleſiarum, adminiſtrationum, & conſultatiõum
 locorum, & per Eccleſias, conſultatiões, & conſultatiões
 conſultatiõum prædictarum firmarum, ſeu locationum
 aut venditionum prædictarum contra præmiſſa factas, in-
 fructuosa quoque, & quolibet documentum ſuper eis
 conſecta, vtilibus carere decernimus, & nullius exiſtere
 ſententiam. Et nihilominus Abbates, Priores, Præpoſiti, &
 ceteri adminiſtratores Superiores religionis eiusdem
 aut habentes, qui contra fecerint, per Præſidentes capi-
 tularum, vel per vſitatores diſputandos in eis corrigantur.
 Ceteri vero per Antifles, abbates, ſeu alios immedi-
 atos Superiores eorum, ſi cui viſum fuerit, ſeu in ornamen-
 to Eccleſie, monaſterij, ſine loci, tui inuoluntate ſubſerunt
 applicanda, & ab eis debent puniantur.

§. 46. Regiſtra, & archiua conſcientiarum.

Vniuerſarum, Monafteriorum, & aliorum loco-
 rum religionis eiusdem, bona, & iura ſalubriter
 conſeruantur ſtatutum, quod præſentibus Eccleſiis Ca-
 pitulis, & conſultatiõibus, prout actum, & adminiſtratio-
 nibus alijs quolibetque diſta religionis, quam primum
 commode poterant, conſcientiarum, ſeu conſcientiarum
 regiftra, in quibus poſſeſſiones, cenſus, iura, & cetera bo-
 na, & iura, & qualiter unque fuerint, & adminiſtratio-
 nibus admiſtrationibus ſubſtantia, ſignificatiõibus, &
 poſſeſſione diſtinctur. Fiant etiam per eſdem regiſtra
 de bonis Eccleſiarum, caſis, lectis, animalibus, &
 alijs rebus mobilibus, & ſe mouentibus pro agricultura,
 & alijs vtilibus locorum neceſſarijs, vel vtilibus, &
 huiusmodi regiſtra, in locis ſubſtantibus alijs Superiores
 religionis eiusdem, & poſſentur vniuersis in loco ſu-
 entibus, & religioſis in ſubſidio ſeruentur. Vſitatores
 quoque in prout in capitulis deputati, cum viſi-
 tantur loca ſuſtinentiõibus commiſſis, Prælati etiam, &
 ceteri Superiores cum ſuſcepto oportuno, diligenter in-
 quæſant, & bona prædicta, neceſſaria pro inſtrumen-
 tarum locorum reuerentia in loco eiſdem, & præſentibus,
 quod perpetuo reuerentia in eis, aliter, & reuera faciãt
 conſeruari, & ſecundum quod culpa exegerit, puniant
 delinquentes. Inſuper præſentibus præſatis, cum poſſeſſiones
 admiſtrationum ſuarum fuerint aſſecti, inuentarijs,
 & bonis mobilibus, & ſe mouentibus reperi in admi-
 niſtrationibus ipſius conſcientiarum. Hi vero, qui habent ſu-
 perioribus religionis eiusdem, huiusmodi inuentaria faciãt
 poſſeſſa, quorum vnum in loco ſubſidio ſeruentur &
 poſſentur reliquam adſeruentur, ut per ea, in quo actu ad
 inuentarijs ipſas recipere valeant apparere. Fiant
 etiam huiusmodi inuentaria, & regiſtra per tabel-
 las, vel ſaltem in alterum publicarum preſen-
 tium poſſentur, ad quos etiam, quod præſentibus Ec-
 cleſiis Cathedralibus, monaſterij, & locis alijs diſta re-
 ligioſis, qui bona mobilia prioratum, adminiſtratio-
 num, & beneficiarum quorunq̃libet religionis eiusdem,
 ſi ſubſtantiarum, & actuum in eis, tempore huiusmodi
 inuentaria, ſeu illa durante obſeruentia ex
 præſentibus, vel obſeruentia, ſeu alia cauſa inuentarijs ad
 ſeruentur, & poſſentur, & poſſentur, ſeu alia ornamen-
 ta bona cultus deputata: antea ibi etiam tam pro a-
 pte, quam pro alijs ipſorum locorum neceſſarijs.

velut in Ecclesiis a consuetudine, & coactione duntaxat, & per Ecclesiasticam iurisdictionem, & coactionem executionis mandati Firmas autem, seu locutiones aut traditiones predictas contra premissa factas, infirmas, & quodlibet documenta super eis confecta, nullo modo careo decernimus, & nullius existere firmam, & nihilominus abbatem, Priorem, Praepositi, & ceteri administratores superiorum religionum eiusdem ad habentes, qui contra fecerint, per Praesidentes capitulorum, vel per visitatores disputandos in eum corrigantur. Ceteri vero per Antistes, Abbates, seu alios immediate superiores eorum, si eis visum fuerit, in quarta parte pretij locutionis, seu firme, fabricae, seu in ornamentis Ecclesiasticis, manifestis, sine loci, cui immediate suberunt applicanda, & alia debiti puniantur.

§. 46. Regilla, & archivia conficiantur.
 Vt Ecclesiarum, monasteriorum, & aliorum locorum religionum eiusdem, bona, & iura salubriter conserventur, statim, quod praesentes Ecclesie Cathedralibus, monasteriis, prioratibus, & administrationibus alijs quodvisque diocesis religionis, quam primum communi pariter, conficiant, seu confici faciant registra, in quibus possessiones, census, iura, & cetera bona, & redditus, quacunque, & qualitercunque fuerint, ad eorum administrationem spectantia, sigillatim, & distincte describantur. Fiant etiam per eisdem registra de ornamentis Ecclesiasticis, vasibus, lectis, animalibus, & alijs rebus mobilibus, & se mouentibus pro agricultura, & aliis necessitatibus locorum necessariis, vel utilibus, & huiusmodi registra, in locis subiectis alijs superioribus religionis eiusdem duplicentur, quorum vnum in loco suorum, & reliquum in subiecto seruetur. Visitatores quoque in provincialibus capitulis deputati, eum visitatione loca visitationis commissi, Praelati etiam, & alij superiores cum fuerit opportunum, diligenter inquisant, & bona predicta, necessaria pro instructione locorum remaneant in loco eisdem, & provideant, quod perpetuo remaneant in eis, aliter, & reperta faciant emolendi, & secundum quod culpa exegerit, puniant delinquentes. Insuper praesentes praefati, cui possessiones administrationum suarum fuerint affectus, inuentaria, de bonis mobilibus, & se mouentibus reperta in administrationibus ipsi conficiant. Hi vero, qui habent superiores religionum eiusdem, huiusmodi inuentaria faciunt duplicata, quorum vnum in loco subiecto seruetur, & superius reliquum asseruetur, ut per ea, in quo statum ad administrationem ipsarum valeant apparere. Fiant etiam huiusmodi inuentaria, & registra per tabularum, vel saltem in aliarum publicarum praesentia per se servari. Adiciunt etiam, quod praesentes Ecclesie Cathedralibus, monasteriis, & locis alijs diocesis religionis, qui bona mobilia prioratum, administrationum, & beneficiorum quorumlibet religionum eiusdem, seu subiectarum vacantium in eis, tempore huiusmodi vacationis inuenta, seu illa durante obvenientia ex parte ipsorum, vel eiusdem, seu alia causa rationabilis ad se afferant pertinere, vase, vestimenta, seu alia ornamenta diocesis cultus deputata: antea alia etiam tam pro a-

tribus tenentibus consueta, vasa vinaria, & coquina-ria, lectos etiam, & alia suppellectilia necessaria, seu vasa (nisi forte aurea, vel argentea fuerint) nullatenus occupare, vel exinde asportare, aut sibi appropriare praesumant. In apprehendendo quoque bonis alijs constitutionem felicis recordationis Bonifacii Papa Octavi praedecessoris nostri super hoc editam, qua incipit: Praesenti diligenter obseruent. Qui vero secus fecerint, iuxta auctoritatem delinquentium personarum poenas incurrant, quae per Constitutionem eandem eius transgressibus imponuntur.

§. 47. Alimentorum praestationes non differantur.

Quam sit rationi consensus illes non debere onerari, qui verum commoda complectitur, statim, quod Antistes, Abbates, Praepositi, Archidiaconi, Priores, & administratores ceteri religionum praefata, qui censu, redditu, pensionem, seu quacunque similita, debent, vel debebunt in posterum pro alimentis quotidianis, vel pro vestitijs in Ecclesia Cathedralibus, monasterijs, praepositorum, prioratibus, officijs, & administrationibus, seu alijs locis religionum eiusdem, siue in blado, vino, carnibus, oleo, piscibus, pecunia, seu rebus alijs quibuscunque consistant, illa eis in terminis consuetis, vel praefixis, seu in antea praefigendis, integre solvere non emittant. Quod si Priores, Praepositi, Archidiaconi, & ceteri administratores eiusdem religionum, ea in ipsis terminis, vel saltem infra mensem non soluerint, requisiti, quantum ascendit quarta pars illius debiti, ultra ipsum debitum nomine poenas solvere teneantur. Et si infra alium mensem immediate sequentem non soluerint, tam poenam, quam etiam ipsum debitum principale, eo ipso sint (donec de praedictis fuerit integratiter satis factum) a temporalium administratione suspensi, & Praelatus durante suspensione praedicta, nisi iuret per alium temporalia beneficii illius, qui suspensionem incurrerit supra dicta, & satisfaciatur de praedictis. Antistes vero si post lapsu terminum requisiti infra duorum mensium spacium, a die requisitionis huiusmodi computandum satisfacere contempserint, poenam tertiae partis debiti incurrant irremissibiliter eo ipso. Abbates autem, & alij Praelati religionum eiusdem, si post requisitionem consimilem infra mensem satisfacere contempserint, incurrant poenam consimilem ipsa facta. Et si Abbates, & alij Praelati huiusmodi, per alium mensem sequentem, solvere non curauerint, a stallis chori, & loco Capituli deputari eisdem, sicut ipso factis, & tamdiu remaneant suspensi, donec integraliter de debito, & poena satis fecerint memoratis, nulla remissione profutura eisdem. In praedictis tamen casibus de principali debito satisfacto Antistes, Abbates, & alij Praelati libere, inferioris vero de suorum licentia Praelatorum reverti valeant poenas praefatas ab alijs, quam a praefatis Antistibus, Abbatibus, & Praelatis sibi debitas pro praedictis. Insuper in omnibus regularibus inhaerentes, statim, ut Canonici in Ecclesiis Cathedralibus, monasterijs, siue locis alijs Collegiatis, siue Conuentualibus diocesis religionis constituti, consuetudine seu usu (quoniam abusu contrarius non obstantem) in refectorio comedant in communi, nisi in casibus

in qui.

seu admistratores in unum dicta religionis Presidentes, aut
 singuli Canonici, seu conventus religionis eiusdem
 proscripta libertate, vel instrumenta concessa, seu confe-
 ssa, super libertatibus, possessionibus, rebus, seu iuribus
 contentis, aut vasa aurea, seu argentea diuini cultui
 destinata, nec non reliquias, ornamenta Ecclesiastica, li-
 teras, Monasterium, Prioratum, seu admistratio-
 nem huiusmodi, in damnum ipsorum, apud suos com-
 munitates, vel propinquos, seu quosvis alios frau-
 dulenter transgredere, seu tenere presumserit (nisi
 in laicum mensuram spaciem, prout possibile fuerit
 in alia ipsa redaxerit, vel eadem loca, seu admini-
 strationem infra idem spaciem indemnitate reddiderit)
 excommunicatus sit, tamdiu donec promissit, vt praeser-
 tim emendauerit, ab admistratores temporarium
 se sequenti, simplex vero Canonici, vel conuentus, ad
 hanc suam officia qualibet religionis ipsius obtinenda,
 seu ipsa canonici in huiusmodi, quousque per immediatum
 superiorem ipsius satisfactioe promissit, cum eis fue-
 rit iurisdictione dispensatus, & si Presidentis eiusdem,
 quatenus Antistes non fuerit, culpa extiterit manife-
 sta, per Praesentes in provinciali Capitulo, seu Visita-
 tione per idem Capitulum deputatos pena grauiori
 soluetur.

§. 51. Missarum celebratio iniungitur.

Oratores Praepositi, Priores, & Administratores,
 singuli Canonici dicta religionis in Ecclesijs,
 monasterijs, & alijs locis conuentualibus resi-
 dentibus, si non frequentius, saltem bis in septima-
 da, scilicet in Prioratibus, vel alijs locis non
 conuentualibus, saltem semel in februario, vel alibi
 communitatis, infra quinquidies saltem semel, sal-
 uatim, & debita deuotione, Missas studeant cele-
 brare.

§. 52. Et Eucharistiae susceptio.

Alij vero Canonici non sacerdotes vbiuolunt constituti-
 onem, per iurisdictionem ad hoc constituta
 atque, in prima visitatione, in prima visitatione,
 alioquin ob excommunicationem, nec fuerit aliqui respo-
 dentes, seu praesertim
 tum, confitendum, vel
 huiusmodi, vel in
 inuentione, inuentione
 in ipsi tralati, & Visita-
 tionem religionis, non
 apostolica coeunte, ab
 ne si ipsam, nec non
 praesertim, vel per
 cum eo super negotiis
 per similitudinem, & in
 an communitatem, per
 modo, per autem

§. 53. Diuinorum Officiorum recitatio.

Oratores etiam quod in Ecclesijs, monasterijs,
 seu locis alijs conuentualibus, cum modesta hu-
 militate, & deuote, horum nocturnum & diurnum, ad diuina
 officia vniuersi, & singuli Canonici studeant conue-
 nire, ipsas, non transgrediendo, aut synopando, sed tra-

sim, & distincte, psallant & celebrent, ac deuote. Iam
 in Ecclesijs Cathedralibus, monasterijs, & locis alijs
 conuentualibus religionis eiusdem, Missa maior per
 Canonici celebretur. Et si ubi, magnus & ad hoc
 sufficiens fuerit Canonici numerus, in officijs Dia-
 conatus, & Subdiaconatus ministrant huiusmodi cele-
 branti, & qui hebdomadarius fuerit Missa maior, ces-
 sante impedimento legitimo, horas Canonicae incipiat,
 & collectas & orationes dicat. Transgressores vero praem-
 issorum debita subiaceant disciplina.

§. 54. Reliquiarum &c. conseruatio.

Denique solliciti sint Antistes, abbates, Praepositi,
 Priores, Sacristae, & admistratores alijs religio-
 nis praefata quocumque nomine censentur, quibus in-
 cumbit Ecclesiae, Oratoria, altaria, reliquias, vasa, cor-
 poralia, vestimenta, & alia ornamenta Ecclesiastica,
 munda & nitida conseruare, & facere ab alijs deser-
 uari, de Breuiario quoque Missalibus, alijs, libris, &
 vestimentis, ac ornamentis quibuslibet necessarijs, iux-
 ta facultates & exigentiam locorum suorum, Ecclesi-
 as, & locis eisdem omnino prouideant, seu faciant prou-
 ideri, quod si praemissa pro posse adimplere neglexerint,
 ad ea complenda competentibus remedijs compellantur,
 & si opus fuerit pari prouentuum beneficiorum eorum
 per Superiores recipiant eosdem, & in praedictorum
 prouisionem per aliquem idoneum conuertatur.

§. 55. Fori vsus damnatur.

In saeuere religionis praefatae prohibemus, ne Anti-
 stites, & alijs Ecclesiastici iudices, trahant profes-
 sores religionis eiusdem in causas criminalibus ad eorū
 consistorium, seu iudiciale tribunal, vbi causa commu-
 niter audiuntur; sed ubi audiunt dictas causas; nisi
 forte criminis manifesti enormitas aliud suaserit fa-
 ciendum.

§. 56. Venationumque.

Porro a venationibus, & aucupationibus canonici
 dicta religionis abstineant; nec eorum interese, aut ta-
 nes ad opus venandi, vel aues venatitas per se, vel alios
 tenere praesumant, nec a familiaribus secum moranti-
 bus teneri permittant; nisi saltus, viuaria, vel arenas
 propria, vel ius venandi in alienis haberent. quo casu
 hoc eis permittitur, dum tamen infra monasterium seu
 domos, quae inhabitant, aut eorum clausuras, venaticos
 canes non teneant, nec venationi praesentiam exhibeant
 personalem. Siqui vero eorum venationi, aut aucupa-
 tioni clamose, vel aliu cum cambus vel aibus ex pro-
 posito interfuerint; siquidem Abbas fuerit vel Prior seu
 Praepositus, aut Apostolica Sedis Notarius quicunque
 non habens superiorem eiusdem religionis, per annum
 se nouerit a beneficiorum collatione suspensum, quo ca-
 sus collationis huiusmodi, eo modo, quo sibi compete-
 bat, ad Priorem claustralem, cum consilio, & assensu
 conuentus, vel maioris partis ipsius, durante suspensio-
 ne huiusmodi, deuoletur. Si vero alius fuerit, ab ad-
 ministratores quam obtinet, sit per annum suspensus,
 quod si nullam admistratores habeat, eo ipso per
 annum reddatur inhabilis ad admistratores, seu ali-
 aliud Ecclesiasticum beneficium obtinendum.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

§. 57. Armorum retinere prohibetur.

Dicitur quoque canonicis, infra septa suarum Ecclesiarum, seu monasteriorum, arma nullatenus tenere...

§. 58. Accusationes quae recipiendae.

Quia nonnulli canonici dicta religioni contra prelatos, vel superiores suos frequenter multa proponunt...

§. 59. Reparatio locorum praecipitur.

Si aliqua Ecclesia cathedralis, monasterium, seu alius locus religionis eiusdem in religione, vel regulari observantia adeo sint collapsi, quod per Antistitem, Abbatem vel alium prelatum, seu administratorem...

§. 60. Proprietarii damnantur.

Inter cetera religiosos proprietarios sit prouisum per canonicas sanctiones, tamen specialiter prouidere

volentes contra illos canonicos, & conuersos dicitur... §. 61. Conspiracionesque. Quam ex conspirationis, & conuersionis crimine...

hinc inde factum habet, obuios, aliquos abfoluere, & omnia celebrare.

§. 62. Electi, & fugiuntur puniantur. Nemo canonice religionis presbiter vagandi occasione... §. 63. Prae dicta in illi Ordinariorum non prouidetur.

§. 64. In illa publicandi in Capitulis. Vt autem statuta huiusmodi, quae religionis eiusdem saluam sequantur, & profectum ad eundem...

§. 65. Conspiracionesque. Quam ex conspirationis, & conuersionis crimine... §. 66. In illa publicandi in Capitulis.

Dat. Aquisgran. idibus May, Pontificatus nostri anno quatuor.

Et conuersi dicitur...
...regulariter, & con-
...gregantur, & con-
...nati, & alia bona con-
...tra, & septuaginta die-
...adhibere, aliquando et-
...cum augmento, reli-
...ectum nomine, seu pro-
...adur dicitur, & tunc
...necnon apparet, & tunc
...am occultant, & tunc
...animarum Detrimen-
...licitationem non habent
...ed etiam in ista forma
...se, & adhibere, & tunc
...la, quaeque consuetu-
...quodque nulli canonice
...entia a quocumque rati-
...onem, & conuenerit
...que religio eiusdem
...fisi appropriati, reli-
...es, sui in possessionem
...entis, seu proprietas
...habentis, & non tunc
...idem Pralati, & tunc
...mensum post nonum
...elauerit, & tunc
...uerit, sui in ista
...nistrati, & tunc
...di obtinenda, & tunc
...niam, seu conuenerit
...Pralati eorum non
...hunc modo, & tunc
...eum modo, & tunc
...supradicta, & tunc
...tentantur in his
...m suis antecessoribus
...omnes proprietas, &
...ant excessibus, & tunc
...t, & tunc non
...onesque
...conuenerit, & tunc
...m, & tunc
...quod consuetudo
...eiusdem de con-
...t fuerit, vel consue-
...ra vel aliquo quom-
...gi, & adhibere
...tione, sine priuilegio
...o vel dicitur, & tunc
...strati, & tunc
...tra consuetudo, & tunc
...um notitia non habent
...ores, & tunc
...statutum, & tunc
...dus, & tunc
...tali tempore, & tunc

CAPVT QVADRAGESI-
MVM QVARTVM.

De nonnullis Capitulis Prouin-
cialibus pro executione predi-
ctarum Constitutionum Be-
nedicti XII. celebratis.

Via frustra conduntur leges,
nisi sint, qui eas faciunt execu-
tioni demadari, ob hanc cau-
sam parum visum est sanctissi-
mo Pontifici Constitutiones
huiusmodi saluberrimas con-
didisse, nisi illas destinatis per
singulas prouincias peculiari-
bus literarum Apostolicarum
executoribus curaret quato-
cuius executioni demandari, quod
in nonnullis prouincijs
effectum est flatim, congregatis
Capitulis Prouincialibus, ac
in eorum conuentibus predictis
constitutionibus promulgatis, &
seruari mandatis, nam in prouin-
cijs Tarraconensi, & Cæsara-
ugustana, referente Ioanne Trullo
lib. 1. cap. 11. ad finem anno 1340.
coactum est Capitulum Prouin-
ciale in castro Regio ciuitatis
Illerdensis, in quo ipse Benedic-
tus Duodecimus constitutiones
fuerunt promulgatae. Similiter
in Prouincia Romana, & in
cathedrali Eugubina tunc regula-
ri, anno 1344. die 4. Maij coactum
est aliud Capitulum Prouinciale,
in quo iuxta formam dictarum
Constitutionum creati sunt
Visitatores Ecclesiarum, &
monasteriorum dictae Prouin-
ciae Romanae infra scripti cano-
nici, videlicet: Prior S. Frigidiani
Luca visitare debeat, & teneatur
omnes Ecclesias, monasteria, &
loca conuentualia existentia in
Ciuitatibus, & Episcopatibus
ciuitatis Castellae, Eugubij,
Vrbis Veteris, Viterbij, &
Romae. Dominus Iacobus
Prior cathedralis Eugubinae
sanctorum Mariani, & Iacobi
visitare debeat, & teneatur
omnes Ecclesias, monasteria,
& loca conuentualia existentia
in Ciuitatibus, & Episcopatu
Perusij, Clusij, & Florentiae.
Prior sanctae Mariae Nouae
Romae visitare debeat, &
teneatur omnes Ecclesias,
monasteria, & loca conuen-
tualia existentia in Ciuitatibus,
& Episcopatu Beneuenti, Neapoli,
ac etiam in Regno Siciliae, &
in Apulia. Prior sancti Andreae
de Mosciano Florentiae visitare
debeat, & teneatur omnes
Ecclesias, monasteria, & loca
conuentualia existentia in
Ciuitatibus, & Diocesi
Lucentinae. Prior sancti Ioannis
de Vrbe Veteri visitare debeat,
& teneatur omnes Ecclesias,
monasteria, & loca conuen-
tualia existentia in Ciuitatibus,
& Episcopatibus Firmano,
& Asulanis: Extant acta
dicti Capituli Eugubij in
Archiuo Ecclesiae cathedralis
Bonifacius quoque Nonus
anno millesimo quadringentesimo
primo mandauit Abbati sancti
Petri in Caesaraugustana, necnon
Prioribus sancti Frigidiani
Lucae, & sancti Augustini
Fisurum congrega-

62. Electi, & fugiunt paniantur.

63. Praeterea religio praesata vagandi occasione...

64. Iussio illa publicandi in Capitulis.

65. Praeterea religio praesata vagandi occasione...

66. Praeterea religio praesata vagandi occasione...

Dat. Avinionae, idibus Maij, Pontificatus nostri anno...

Lab. 11. Pp rc

re Capitulum Provinciale iuxta formam dictarum Constitutionum, Verum ob diuim Schisma, quod tunc temporis canonicorum, tum etiam monachorum cenobia rapinis bonorum, incendijs, & alijs cladibus obnoxia corruerunt, arbitror dictum Capitulum minime fuisse congregatum, nec dubium, quin alij etiam in Pro- uincijs alia Capitula fuerint ea de causa cōgregata, quorū ad me notitia hactenus non venit. Ceterum quod nostra interesset, vnum hic referā Capitulum Provinciale in Ciuitate Papie alijs Titimi celebratum anno Christi millesimo trecentesimo quadragesimo, die vigesima octaua Augusti in festo beatissimi Patris nostri Augustini, cuius acta, quoniam in precedentibus illorū fa- pientia mentio est habita, ex lib. Constitutionū Benedicti XII. necnon eiusdem Capituli Romae edito ante annum, vt puro millesimum quingentesimum per Magistrum Stephanum Guillereti de Lunariuilla Tullensis diocesis impressorē, ex integro accepta, hōc in loco imprimenda curau.

Constitutiones facte in Capitulo Provinciali canonicorum regularium ordinis, seu Religionis sancti Augustini in Pisan. Rauennat. Ianuen. & Mediolan. prouincijs, cum Episcopatus Platentin. Ferrarien. & Ariminens. sub anno & indicatione infrascriptis. Celebrato in Abbatia sancti Petri in Caelo auro Papie.

II. In nomine Domini Amen. Venerabilis, & religiosus vir dominus Pater Philippus Abbas monasterij sancti Petri in Caelo auro Papie, ordinis canonicorum regularium sancti Augustini, Commissarius à Sede Apostolica deputatus in hac forma. Benedictus Episcopus seruus seruorum Dei dilecti filijs Abbati sancti Petri in Caelo auro Papie, & Priori sancti Georgij de Ferrarola, prop̄ Ferrariam, per Priorem soliti gubernari monasterij salutem, & Apostolicam benedictionem. Paterna consideratione actem ad salubrem statum ordinis, seu religionis canonicorum regularium ordinis sancti Augustini attentius dirigentes, pro salute, & prosperitate ipsorum, prædabit à deliberatione maturæ, nonnulla statuta edidimus, & ordinationes fecimus: quæ volumus, & mandamus in eodem ordine, seu religione perpetuo futuris temporibus observari. Et quia in eisdem statutis, & ordinationibus inter alia duximus statuendum, quod in ordine, seu religione prefata in singulis prouincijs per nos in ipsi ordinationibus nouiter statuta, & etiam designata fiat de quadriennio in quadriennium prouincia- le Capitulum Abbatum, & Priorum monasteriorum Abbatum proprios non habentium, & etiam Priorum cathedralium Ecclesiarum ordinis, seu religionis ipsius, seu aliorum maiorum in ipso Ecclesio existentium post Antiquitatem eorundem, apud vnum de vestris monasterijs eiusdem ordinis ad hoc aptum, vel si hoc fieri non possit, apud alium locum ad hoc congruum, & securum, de quo monasterio, seu loco, & de die primi Capituli huiusmodi

celebrandi, & alijs ad id oportune facientibus præstare habent, qui in super per Sedem Apostolicam fuerint deputati, prout in dicti ordinationibus plenius continetur. Vt hæc executioni debite demandentur, vt de eorum circumspectione industria plenam in Dynia sollicitam obtinemus, ad exequenda præmissa, & alia infrascripta in Pisan. Ianuen. Mediolan. & Rauennat. Prouincijs, cum Episcopatus Platentin. Ferrarien. & Ariminens. quos quo ad celebrandum nunc, & in postea huiusmodi Capitulum in dicta Prouincia, & statuimus reputari prouincia, tenore presentium præsentantes, discretioni vestra auctoritate Apostolica committimus, & districtius iungimus, vt prædicta acta hac prima vice huiusmodi Capituli in dicta Prouincia, per nos vt præmittitur designata, aliquid nouitatum eiusdem ordinis, seu religionis ad hoc aptum, si ita valeat reperiri, aliquo locum alium ad hoc congruum, & securum, & diem ad id etiam congruum, cum eorum conuentionibus ad dictum locum fieri debeat, prædicta celebrando, eodem Capitulo congregato, facta aliquo per personas idoneas per ipsum Capitulum eligi, quæ die proximo Capitulo præsidant, eaque factas, & amplectant, quæ iuxta huiusmodi nostras ordinationes, vel alias per presidentes huiusmodi Provincialis Capituli faciendæ: statuta quoque, & huiusmodi ordinationes, quæ vobis, & dicto Capitulo sub bulla nostra transmittimus, in eodem Capitulo publicentur, ac legi, & obseruari integraliter faciant: omnes Abbates, Priores, & alios prædictos conuocantes ad Capitulum monasterij necnon procuratores absentium monendo, & si quilibet fuerit, comprehendendo, vt ipsorum statutorum, seu ordinationum copiam sub authentica scriptura recipiant, illa ad Ecclesiam, Monasterium, seu locum ipsorum statuta delaturi, quæ etiam in dicti Ecclesie, Monasterij, & illiusque loci legi faciant, & diligenter custodiant, & ita observari. Volumus etiam, per dictum primum Capitulum prouideri de loco ad hoc commoto, & die eisdem prouincia, vbi liber ordinationis, seu statutorum nostrorum huiusmodi bulla nostra moueri perpetuo futuris temporibus debeat custodiri. Statuta etiam in prouincialibus, seu communibus, Abbatum, & Priorum prædictorum dictarum Pisanen. Ianuen. Mediolanen. & Rauennaten prouinciarum, ac Episcopatus Platentin. Ferrarien. & Ariminens. vel aliorum eorundem Capitulis olim facta portari per eos, qui illa haberint, ad præfatum primum Capitulum, & ipsi aliquos ab eodem Capitulo deputandos, eorumdem diligentia factas, & quæ in illis, quæ tenent nostris prædictis ordinationibus non claudet, in ipsa vestra prouincia observari debeant, in sequenti eiusdem prouincie Capitulo ordinatæ. Deinde ad Ecclesias Cathedralis, Monasteria, vel alia loca conuentualia eiusdem ordinis, seu religionis infra eandem prouinciam existentia conuocati

etiam, vel alij, qui per diuinas partes, prout ad maiorem conuentionem, per nos fuerint deputati, de ipsorum, necnon monasteriorum suorum facultatibus, ac quæ Canonici ipsi conferuerunt in eisdem, quot etiam de dicti statutis actibus, inuenientibus eu supportatu oneribus, conuocandi valeant assistant, diligenter inquirent, nosque de præmissis per diligentem, & fideliter relationem placet informari curetu: vt considerati facultati- bus, & eorum iurisdictione, certum cum eo canonice- rum numerum faceret valeamus. Insuper, vt in executionis præmissi nos non contragat expensas proprias præparari, pro singulis diebus, quibus post dictam conuentionem celebratam, in prædicta executione perfectæ fuerit, nisi, nisi, & redendo, cuiuslibet vestram expensas quantquam Tarantensis argenti duntaxat ad finem, Monasterij, aliquæ loci prædicti conuocatis, & membris eorum congrua per nos, vel verum alterum de illis inter Ecclesias, Monasteria, loca, ac necnon prædicta, distribuitur: scilicet ita quod nihil aliud ultra quantquam Tarantensis prædictis, vni aut faceretur vestris ad Ecclesias, Monasteria, loca, vel membra prædicta, vel ad prælatos, seu quibuscumque personis, quibus potest, etiam ad volentes saluari, seu alijs expensarum præstatæ. Alioquin penis contra Venerabilem prouinciale Capitulum deputandos, & facultatis eorum, præter expensas eorum in vicinialibus ministrandis precibus, ac alijs oportuna, in dicti conuentionibus, ac ordinationibus vestris in ipsi, vos, & dicti sanctores vestros volumus subiacere. Conuocati quoque in præmissis, vel aliqui præmissorum per conuentum Ecclesiarum, & alia oportuna remedia conueniunt, non obstantibus, aliquidque illata, & inuenientibus Cathedralium Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum locorum eiusdem ordinis, seu religionis prouincia prædicta contrarij, inuentionibus, inuenientibus Apostolicis, ac quibusvis firmiter actibus dignitate, seu si Abbatibus, capitulis, aut Prioribus, seu prædictis conuocatis, vel separatim à prefata sedelocalibus existat, quod excommunicationis, suspensio- nis, & expulsiōis, ac de verbo ad verbum de in- dictio huiusmodi conuentionem: aut quibusvis con- uentionibus, vel statutis, privilegij, indulgentijs, vel litteris Apostolicis generatim, vel specialibus contrarij, inuentionibus, tenentibus, tenentibus, per quæ præsentibus impeditur, ac quæ aliter non inserta, earum effectum peruenire non tenentibus habenda, sit in nostris litteris conuocatis potestatem. Quod si non ambo præmissis conueniens potestatem, Ceterum quia pro dictorum conuocati, & ordinationum expeditione dictos filios Raynoldum Tarentis de Bello vicens, Gualtherum Bar- tholomei Celsi Nemausens. & Pictuensis Diocesis Propri- etatem Ecclesie Vicensis dicti ordinis decretorum doctores, in litteris vestris præfectorum, per alias nostras litte- ras decretorum præfectorum, & eis, vel duobus ex ipsis in

one iactanciam graviter
dem Apostolicae ferre de
tionibus plenis conuol
dem duntaxat, vti de qua
plenu in Donacione
a promissa, & alia in
olan, & Nacionem, in
accensum, Fortiter &
lum noui, & in posterum
alium, pro vna rati
sicia, tenore praesentium
duntaxat Apostolica con
ognum, vt praesentium
apitulo in dicta rati
nat, aliquod mandatum
ad hoc aproum. ficut
alium ad hoc capram
tam congruum, cum
m eligatur, ab his
ad huncmodi capram
locum praedictus et per
mantes, per quem in
enter celebrat, forma
tum fieri debet. prout
regregato, ficut alio
Capitulum eius, quod
at, saepe factum, et
in nostris ordinatio, in
odi praesentibus Cap
& huiusmodi ordinat
fui huiusmodi rati
duntaxat, ac legi, & ap
omni Abbate, Priori, &
d Capitulum memorat
nam munitio, & in
fuerunt statutorum, in
nura scriptura in
sua loca scriptum habet
u Ecclesia, Monasterio,
geniui consilio, & in
at dictum p. in Cap
e canonis & iuris in
natiuum, sui statum
nostra monachorum
sibi. Statuta etiam in
ibus, abbatibus, & Prioribus
lanum, Mediolanen
et Episcopatum hanc
en, vel alioquin conu
per eos, qui illa habe
m Capitulum, & in
deputandos, ex
& que in illis, qui
duntaxat non dunt
obseruari debent, in
Capitali ordinari de
is, Monasteria, in
sedes ordines, in
ratione ex illius con

dem, vel in quibus per diuinas partes, prout ad matrem
conuenit, personaliter accedentes, de ipsorum, nec
non munitio, prout facultatibus, ac quos Cano
nisi efficiantur in eisdem, quot etiam de dictis fa
cultatibus, iucumentibus eu supportatu oneribus,
omnino valeant sustentari, diligenter inquirere, nos
que de praesentibus diligenter, & fideliter relationem
plurari informari curati: vt considerati facultati
bus, & omnibus supra dictis, certum eum eu canonico
rum vnum statum valeamus. Insuper, vt in exe
quendis praesentibus vos non contingat expensis proprijs
peragant, pro singulis diebus, quibus post dictum Ca
pitulum celebratum, in praesentibus executioni persecu
tione, prout morando, & redendo, cuiuslibet vestrum
consequi quinquaginta Turonesis argenti duntaxat
ad Ecclesiam, Monasterium, aliquem locum praedictum conu
entibus, & mensura tenum congrua per vos, vel ve
strum alterum de illis inter Ecclesias, Monasteria, loca,
et mensura praedicta, distributione facta: ita quod nihil
alud vna quinquaginta Turonesis praedictos, vos aut sa
nctiores vestri ad Ecclesiam, Monasterium, locum, vel men
suram praedictam vel a pralato, seu quibusvis personis ipso
rum, gerentibus, vel etiam a volentibus solvere, seu
solvendi, prout praesentibus. Alioquin per nos contra V. si
catorum in praesentibus Capitulum deputandos, & sa
nctiores istorum, prout expensas eius in vicualibus mini
strorum personarum, aut manerum recipientes, in dictis
consequendis, ac ordinatibus vestris in dictis, vos,
& dictas sanctiores vestris volumus subtrahere, Con
suetudines quoque in praesentibus, vel aliquo praesentium
peragantur Ecclesiis, & alia oportuna reme
dia compendiosa, non obstantibus aliquibusvunque illa
rum, & consuetudinibus Cathedralium Ecclesiarum,
Monasteriorum, & aliorum locorum eiusdem ordinis,
sua religione praesentibus praedicta, contumaciter, iuramentis,
infirmationibus Apostolicis, aut quibusvis firmati
bus, aliquid sit, seu si abbatibus, capitulis, aut Priori
bus supra dictis contentum, vel separationem a praesentibus se
de mandam ex illis, quod excommunicari, suspendi, vel
interdictum non possint, per litteras Apostolicas non facien
tes, prout. & expressis, ac de verbo ad verbum de in
dicte huiusmodi iurisdictionem: aut quibusvunque con
suetudinibus, vel statum, privilegijs, indulgentijs, vel
locum Apostolicum generatibus, vel specialibus contrarijs,
quorundamque tenorum existant, per quae praesentibus
eius expressis, vel aliter non inserta, earum effectus
operari valeat quomodolibet, vel differri, & de quibus,
quosvunque tenore tenoribus habenda sit in nostris litteris
membris praesentibus plenam, ac liberam tenore praesen
tium tenentibus potestatem. Quod si non ambo praesentibus
exsequendis potuerint interesse, alter vestrum ea
inductivum exequatur. Ceterum quia pro viciorum
statutorum, & ordinationum expeditione dilecti filios
Raymondum Ferrerij de bello vicino, Guilelmum Ba
lles de de Celsi Nemesij, & Fildanensis Diocesis Pro
curatorem Prures, ac Robertum de Mandigoto, Praeposi
tum Ecclesiae Vicensis dicti ordinis decretorum docto
rem in humanis scriptis professorem, per alias nostras lite
ras duntaxat deputandos, & eis, vel duobus ex ipsis in

ter alia exigendi, ab abbatibus Capitulis, Prioribus, &
alijs administratoribus eiusdem ordinis, seu religionis,
de quibus videretur eisdem, pro praesentium expedi
tione certis pecuniarum summas, & taxandi, ac distri
buendi inter dictas provincias, quantum videt, et qua
libet provincia per nos distinda de expensis per eos in
scripturis, aut alia praesentium occasione factis, solvere
teneatur, liberam eidem potestatem, volumus, &
mandamus, quod vt iam vos, quam Praesidentes primo
provinciali Capitulo, ceterique Abbates eiusdem pro
vincia taxationem per eos in ipsa vestra provincia impo
sitam solvere, & alijs circa hoc totum mandatum deuote
& efficaciter parere curetis. Dat. Avinion. Kalend.
Iulij Pontificatus nostri anno quinto.

V Oleni huiusmodi Apostolicum mandatum reu
enter exequi, vt tenetur, dicta Ecclesia S. Geor
gij de Ferrarola prope Ferrariam Priore vacante, prout
idem Dominus Abbas percipit fide digna relatione mul
torum, omnino, & singulos Abbates, Priores, praepositos,
aliosque pralatos, superiores pralatos eiusdem ordini
non habentes, Ecclesiarum, Monasteriorum, aliorumque
locorum conventualium in praedictis Pisanen, lanuen,
Mediolanen, & Ravennaten, provincijs, cum Episcopa
tibus Placentin, Ferrarien, & Ariminen, existentium
per suas partes literas, & nuncios speciales, in quibus
dictarum literarum Apostolicarum, & praedictorum
procuratorum erant totaliter inserti tenores, conuoca
uit, monuit, & citauit, vt in die festi sancti Augustini
doctoris proximo tunc venturi, quod celebrari debeat die
vigesimo octavo mensis Augusti, in Civitate Papensi in
dicto Monasterio sancti Petri in Caelo aureo, in quo cor
pus eiusdem doctoris eximij resideret tumulatum, & quod
idem Dominus Abbas ad dictum Capitulum celebra
ndum locum apertum, & securum elegerat: & in quo ser
monem fieri, & Missam, ve debebat, ordinauerat cele
brari personaliter, nisi foret legitimum impedimento de
tenti, Alioquin per aliquem Canonicum eorum Eccle
siae, Monasterij, atque loci, si hoc commode fieri poterat,
vel hoc commode fieri non valente, per aliam personam
idoneam cum sufficienti mandato, causam impediendi
huiusmodi continente, & etiam potestatem iurandi
um animam constituentis eiusdem, causam huiusmodi
veram esse, ad dictum Capitulum comparere, vel mit
tere procurant. Praesati vero dicti Abbates, Praepositi,
Priores, alijque Praelati dictarum Ecclesiarum, Mona
steriorum, & locorum, qui personaliter aderant, & pro
curatores absentium, qui ad ipsam Capitulum venire
non potuerunt, legitime impediti, die, & loco supra
scripto congregati pro huiusmodi capitulo celebrando,
adhibitis votariis, & testibus infra scriptis ad ipsum ca
pitulum celebrandum, & ad omnia alia infra scripta per
ordinem, qui sequitur, processerunt. Primo namq. pra
sata die festo sancti Augustini in Ecclesia dicti Mona
sterij sancti Petri, dictus Dominus Abbas, & Commissa
rius Missam solemnitatem celebravit, & deinde ipsi Ab
batibus, Prioribus, Praepositis, & Procuratoribus,
ceterisque alijs memoratis ad alium locum in dicta
Monasterio se trahebantibus, electum ad ipsum capitu
lum

III.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

lum celebrandum, venerabili Pater Dominus Praepositus Monasterij sancti Saluatoris Brixien. sermone fecit omnibus congregatis ibidem: quo finito praefatus Dominus Abbas, Commissarius, & totum Capitulum vnanimiter, & concorditer ordinauerunt, quod infra scripti videlicet dicti D. Abbas Monasterij S. Petri in Colo auro Papien. Prior Domus Dei Placentin. Praepositus Monasterij sanctorum Faustini, & Iouita ad sanguinem Brixien. Praepositus Monasterij sancti Gratiani Verellen. Praepositus Monasterij sancti Petri ad Vltimum Mediolan. Archipresbyter de Carpo, Praepositus Monasterij Sancta Mariae Nouariensis, Praepositus Monasterij ad Vincula Pisan. Prior Monasterij sancti Georgij Bononiensis. Prior Monasterij Apostolorum Bononiensis. & Praepositus Monasterij S. Agatha Cremonensis. praedicto primo prouinciali Capitulo praesiderent, & eos praesiderent, & pro praesidentibus elegerunt, & assumpturunt, iuxta tenorem dictarum litterarum apostolicarum, eidem Domino Abbati directarum. Qui praesidentes, vt praedicitur, electi, omni eum impositum ob reuerentiam Sedu Apostolica, & dicta religionis statum prosperum, & salubrem humiliter acceptantes, mouerunt praedictos omnes, & singulos ibi praesentes, quod hora nona eiusdem diei in dicto loco ad Capitulum conuenire debeant. Hora vero nona praedicti a ipsis ibidem ad Capitulum congregati, praefatus Dominus Abbas legi fecit, & publicari literas apostolicas supradictas, commissionem sibi factam vt praemittitur, continentes.

IV.

Deinde quidem Dominus Abbas, & praesidentes praedicti legi, & publicari fecerunt literas prosecutionis praedictorum, quorum tenor sequitur, & est talis: Reuerendu in Christo Patribus vniuersis Dominis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Praepositis, aliisque personis Ordinis, seu Religionis Canoniorum Regularium in proximo ipso prouinciali Capitulo in Pisan. lanuen. Mediolanen. & Rauennaten prouincij, cum Episcoparibus Placentin. Ferrariensis. & Ariminens. secundum constitutiones Apostolicas, quo ad hac vna prouincia designata celebrando congregatis, Raymondus Fernelij de Bello vicino, ac Gulielmus Ballariti Beatae Mariae de Celis Nematisen. & Pellaen. Diocesis, Prioratum Priores, eiusdem Ordinis, decretorum doctores, salutem cum vobis proferens, & salubribus incrementis. Beatissimus in Christo Pater, & Dominus noster, Dominus Benedictus diuina prouidentia Papa Duodecimus super expeditione statutorum & ordinationum, qua in Ordine canonicorum regularium salubriter edidit, cuius egregie Ecclesia Doctor gloriosiss. Augustinus specialis, & praecipuus extitit institutor: vos duos vna cum venerabilibus, & religiosis viris D. Roberto de Mandagoto Praeposito Ecclesia Vicens. addita clausula, vos, vel duo vestrum, & c. praefectores in Romana curia per suas literas deputavit. Et nobis inter alia praedictorum, & diuersorum scripturarum propterea conficiendorum expeditione vtilis, & ceteri, ac praemissorum missione ad diuersas prouincias expressis per vos faciendus, ab abbatibus, Capitulis, Praepositis, Archidiaconis, Prioribus, & alijs in dignitatibus, personaribus, officijs, ac administrationibus eorundem Ordinis, seu religionis constituti, exempti,

& non exempti, de quibus nobis magis videtur expedire, certam summam pecuniae exigendi, recedendo quoque, & distribuendi, quantum abbatibus, Capitulis, Prioribus, Praepositis, Archidiaconis, & ceteris dignitatibus, administrationibus, & officijs eorundem religionis, seu ordinis constituti, soluerentur, ad sumam, quae de praefata summa pecunia recepta, & congregata de dictis prouincijs praefatis abbatibus, Capitulis, Prioribus, Praepositis, Archidiaconis, & ceteris, qui vobis praedictam summam primitus transmitterent, plenam satisfactionem, seu restitutionem impendantur, & reserua praemissa omnia, & singula, omnes, & singulos praefatos Abbates, Praepositos, & alios in supradicta dignitate, administrationibus, & officijs constitutos per certam Ecclesiam compellendi dedit plenam, & liberam potestatem, prout haec in dictis litteris apostolicis, & alijs, qua publicis oribus dictarum ordinationum in vestra deputata prouincia diriguntur, plene continetur. Vobis igitur tenore praesentium intinamus, quatenus maturae super hoc deliberatione praediti, in casibus vestram prouinciam totam, pro expensis sicut per vos in consuetudine praemissorum, & abbatibus, & ceteris, quibus praedictam summam pro ceteris potestatis praecipimus, satisfactionem impendantur, summatate Apostolica nobis in hac parte commissam taxamus in centum floribus auri boni, & legitime ponderis integritatis, vel valore verum, quae iuxta litteras apostolicas nobis directarum seriem, & tenorem tactio huiusmodi per praesidentes ipsi primo vestro Capitulo prouinciali per ipsum capitulum eligendi sunt singulis Abbatibus, Capitulis, Prioribus, & administrationibus, Abbates, vel Superiores alios non habentes eorundem religionis, vestra prouincia debet proportionate distriberi, secundum ius, & memoriam suam integritatis facultatum, aut oritate apostolica, vnde in hac parte commissam, requiritur, & tenore praesentium monemus: primo, secundo, & tertio: & vna ratione peremptoria pro omnibus, illis ex vobis, qui vestro primo capitulo praesidentur, vt taxatum velle praedictam inter Abbates, Capitula, Priores, & alios administratores ipsius religionis vestra prouincia, Abbates, vel alios superiores dicti ordinis prope nos habitantes, extra singulorum, & memoriam suam satisfacti, antequam ab ipsis discedam capituli, aequaliter, & rationabiliter distribuatur, omni gratia, & reuerentia favore cunctis; & vos etiam omnes, & singulos, reseruatem vos, & loca vestra iuxta distributionem dictarum praesidentium contingentes, in ipso primo prouinciali capitulo, vel infra trigesima dies post ipsum capitulum immediatè sequentes ipsi praesidentibus expressis, & ceteris in super praesidentibus, vt tenorem dictarum retentionis taxationem infra alios trigesima dies, dictas primas trigesima dies immediatè sequentes, mittant eum pro ipsorum pro alij ad Romanam curiam... ibidem, vt mandatum vestro tunc tradendum, & realiter signandi. Quod si forte mandatum nostrum, modo verum apostolicum non pruerit cum effectu, vobis autoritate praedicta in ipsa Ecclesia omnibus, & singulis, qui supra, haec scripta interdicimus: si vero praedictum interdicimus per vos

... non exempti, de quibus nobis magis videtur expedire, certam summam pecuniae exigendi, recedendo quoque, & distribuendi, quantum abbatibus, Capitulis, Prioribus, Praepositis, Archidiaconis, & ceteris dignitatibus, administrationibus, & officijs eorundem religionis, seu ordinis constituti, soluerentur, ad sumam, quae de praefata summa pecunia recepta, & congregata de dictis prouincijs praefatis abbatibus, Capitulis, Prioribus, Praepositis, Archidiaconis, & ceteris, qui vobis praedictam summam primitus transmitterent, plenam satisfactionem, seu restitutionem impendantur, & reserua praemissa omnia, & singula, omnes, & singulos praefatos Abbates, Praepositos, & alios in supradicta dignitate, administrationibus, & officijs constitutos per certam Ecclesiam compellendi dedit plenam, & liberam potestatem, prout haec in dictis litteris apostolicis, & alijs, qua publicis oribus dictarum ordinationum in vestra deputata prouincia diriguntur, plene continetur. Vobis igitur tenore praesentium intinamus, quatenus maturae super hoc deliberatione praediti, in casibus vestram prouinciam totam, pro expensis sicut per vos in consuetudine praemissorum, & abbatibus, & ceteris, quibus praedictam summam pro ceteris potestatis praecipimus, satisfactionem impendantur, summatate Apostolica nobis in hac parte commissam taxamus in centum floribus auri boni, & legitime ponderis integritatis, vel valore verum, quae iuxta litteras apostolicas nobis directarum seriem, & tenorem tactio huiusmodi per praesidentes ipsi primo vestro Capitulo prouinciali per ipsum capitulum eligendi sunt singulis Abbatibus, Capitulis, Prioribus, & administrationibus, Abbates, vel Superiores alios non habentes eorundem religionis, vestra prouincia debet proportionate distriberi, secundum ius, & memoriam suam integritatis facultatum, aut oritate apostolica, vnde in hac parte commissam, requiritur, & tenore praesentium monemus: primo, secundo, & tertio: & vna ratione peremptoria pro omnibus, illis ex vobis, qui vestro primo capitulo praesidentur, vt taxatum velle praedictam inter Abbates, Capitula, Priores, & alios administratores ipsius religionis vestra prouincia, Abbates, vel alios superiores dicti ordinis prope nos habitantes, extra singulorum, & memoriam suam satisfacti, antequam ab ipsis discedam capituli, aequaliter, & rationabiliter distribuatur, omni gratia, & reuerentia favore cunctis; & vos etiam omnes, & singulos, reseruatem vos, & loca vestra iuxta distributionem dictarum praesidentium contingentes, in ipso primo prouinciali capitulo, vel infra trigesima dies post ipsum capitulum immediatè sequentes ipsi praesidentibus expressis, & ceteris in super praesidentibus, vt tenorem dictarum retentionis taxationem infra alios trigesima dies, dictas primas trigesima dies immediatè sequentes, mittant eum pro ipsorum pro alij ad Romanam curiam... ibidem, vt mandatum vestro tunc tradendum, & realiter signandi. Quod si forte mandatum nostrum, modo verum apostolicum non pruerit cum effectu, vobis autoritate praedicta in ipsa Ecclesia omnibus, & singulis, qui supra, haec scripta interdicimus: si vero praedictum interdicimus per vos

Di vobis sequenti de mane praefatus Dominus Abbas Commissarius litterarum constitutionum, et ex parte praedicti sancti senni in Christo Patri, & Domini Domini Benedicti Papa Duodecimi, & sibi eius Bullam praedictam Abbatibus, Prioribus, Praepositis, alijsque praedicti, & ab eorum procuratoribus, ibidem in dicto Monasterio congregatis, & qui totum capitulum faciebant, & ipsi Capitulo praesentibus, Et qui liber sic impetretur dictis Episcopis nos, Et sic sunt. Datum a Romanis, Idus Maij, Pontificatus nostri anno quinto: & ipsorum litterarum a principio vsque ad finem ipsi in capitulo adhibitis, & a vniuersis antibus publicant, & legi fecerit, & distinde, & ceteri praesidentes praedicti iuxta a praedicti Domini Pontificis et aditum, et formam ordinationis, elegerunt, & praecedunt de consensu, & assensu capitis praedicti, quod primum fuerit prouinciale caput abbatibus, Priorum, Praepositorum, aliorum.

omnia monasteria, Ecclesias, atque loca conventuaria dicti ordinis, existentia in tota provincia Pisana & D. Abbas monasterij S. Petri in Culo auro Papien. teneatur. & debeat visitare omnia monasteria, Ecclesias, & loca conventuaria existentia in ciuitate Mediolanen. & omnia, & singula monasteria, atque loca, quibus prestant Visitatores superius nominati. Statuentes, & ordinantes, quod Abbates, Priores, Capitula, caterique administratores dictarum Ecclesiarum, monasteriorum, & locorum, ad qua prefati Visitatores accesserint, huiusmodi visitationum officium impensari, eisdem visitatoribus, & familiaribus eorum expensu in victualibus facere teneantur, honorifice, & decenter. Et dictis expensis in victualibus dicti Visitatores contenti existant. Et ne impedimento aliquo obistente, dicta monasteria, Ecclesie, & loca remaneant non visitata. Statuerunt, & ordinauerunt, quod si aliquis ex visitatoribus antedictis adeo esset legitimo impedimento detentus, quod non posset in aliquo dictorum monasteriorum, atque locorum suis commissum officium exercere, quod ille sic legitime impediri possit committere vires suas ad visitationem huiusmodi faciendam, dummodo committat vires alicui Prelato dicti ordinis provincia supra scripte.

VII.

Et licet per eundem Summum Pontificem super honestate, & forma vestimentorum prouisum extiterit, tamen ad omnem dubitacionem tollendam statuerunt, & ordinauerunt, quod quilibet Prelatus, & canonicus regularis in provincia supra scripta in monasterijs, & extra monasteria utatur superpellicis, secundum formam, quam in constitutione super edita per eundem summum Pontificem continetur, qua in capiti: Dignum fore, Cappi, & rotunde debentur bruni, nigri, albi, & quasi nigri coloris: & qui alio colore essent induti, ut dictos alios colores dimittant, & accipiant, quem maluerint ex predictis. Item statuerunt, & ordinauerunt, quod nullus canonicus tenere debeat equum, vel famulum. Porro ut cunctis canonicis dicti ordinis provincia predicta vngandi materia praeludatur, statuerunt, & ordinauerunt, quod nullus canonicus monasteriorum, & locorum predictorum exeat septa ipsorum monasteriorum, atque locorum, in quibus resideat, nisi per licentiam sui proprii Prelati: Et quod tempore huiusmodi licentie obtinenda causam sui exitus verè, & clarè exprimat, & ad quem locum iturus est. Et si cogente necessitate, vel iudicente honestate ad alium locum ipsum ire contingeret, quod quam citius reuerfus fuerit ad suum monasterium, locum predictum & causam sui itineris suo Prelato exprimere teneatur. Quoniam prouisum sit per constitutiones predictas, quod omnia Ecclesiarum, & loca sunt in dormitorijs, a parte anteriori debeant aperiri, amen ne super apertura huiusmodi valeat in posterum questio suboriri, statuerunt, & ordinauerunt, quod omnia cellarum predictarum per totum debeant seorsum, sicut & prout Prelatus eiusdem monasterij, itaque loci videbit conuenire.

Item statuerunt, & ordinauerunt, quod nullus canonicus, vel conuersus sine deditus aliquam negotiationem, vel mercationem vel aliquem alium contractum, obligationem mutuum, seu socia, vel locutiones facere

presumat absque sui Prelati licentia & specialia. Et si contrafecerit puniatur arbitrio sui Prelati, prout alibi statuta à iure communi, & constitucionibus antedictis nihilominus incursura.

Statuerunt etiam, & ordinauerunt, quod nullus subditus conspirationem aliquam faciat contra suum Prelatum, quam si fecerit, & eam non reuelauerit infra triiduum dicto suo Prelato, quod triiduum elapsi sit excommunicationis vinculo innotatus. Et in singulis monasterijs, atque locis predictis viget obseruancia regularis, statuerunt, & ordinauerunt, quod nullus Prelatus monasterij, Ecclesiarum, & locorum predictorum teneatur recipere in canonicum, vel pro canonicum habere aliquem, qui portauerit habitum in monasterio, ac loco, & professione non fecerit tacitam, vel expressam licet receptus fuerit in dicto monasterio, vel sit, seu alij de ipsius precepto prouisum: constitutione de eivisa, & super tam non extendente ad tales, sed solummodo ad illi, quibus unum portauerit, & professionem tacitam, prout ipsam fecerit.

Item statuerunt, & ordinauerunt, quod nullus laicus ad aliquem iuuuui taxatorum, vel ex proprijs exhibeat presentiam corporalem. Et si qui contra fuerit, incurat excommunicationis sententiam ipsius laici per superiorem suum, siue per aliquem prelatum ad soluendum. Vanitate, & scandali vitium innotat pro vitibus amputare statuerunt, & ordinauerunt, quod nullus canonicus cantile nati latealis cum layco, vel canonicis extraneis. Et si qui contra fuerit, debeat tunc in sequenti die in pane, & aqua. Et a primo vices interea, quo commisserit antedicta, sit excommunicationis vinculo innotatus, à quo possit absolui subditus à suo Prelato, & Prelatus à quo maluerit sacerdotis potestate sibi pro modo culpe poenitentia saluari. In monasterijs, & loca iam dicta debitis officijs non fraudentur, statuerunt, & ordinauerunt, quod non surgentes ad uocatum legationis impedimento cessante, illa de officio se à vno.

Item statuerunt, & ordinauerunt, quod singulis diebus singulis teneantur in vespers, & matutinis facere memoracionem de Beato Augustino, prout in festis apostolicis, & principalibus. Et ne erga predictum Dominum Papam impensi beneficij de presentibus accedente videantur, statuerunt, & ordinauerunt, quod quilibet sacerdos ordinis, & provincia supra scripta teneatur dicere unam missam singulis annis pro Domino suo Prelato predicto ipso viuente: & ipso decedente, quod Deus uertat, ultra communi à iure communi exceptis, in qualibet Ecclesia conventuali debeat annuatim celebrari: & quilibet sacerdos debeat pro ipsius anno unam missam celebrare. Quoniam ex mandato apostolico tenet capitulum memoratum prouidere de iure, accommodo, & securo, ubi liber bullatus bulla papali constitutionum, & ordinationum suarum debet perpetuo futuris temporibus custodiri, mandata predicta parere volentes, prouiderunt, statuerunt, & ordinauerunt predictantes, & totum capitulum antedictum, quod dictus liber bullatus constitutionum, & ordinationum predictarum in Monasterio Sancti Petri

in Culo auro Papien. ubi copia egerit Doctorum, & aliorum reseruat in scriptis, reponatur, & debeat debeat perpetuo futuris temporibus custodiri. Cum aliquorum constitutionum presentium transgressio in vniuersis excommunicationis sententiam incurrat, volentes dicti presidentes eorum animarum periculo precauere, statuerunt, & ordinauerunt, quod quilibet presbiterum eorundem in solidum plenam damnam possessionem transgressores ipsorum à sententia excommunicationis huiusmodi absoluerit, & super irreuerentia, & quamvis incurrerunt, & ipsi sancti, innotat in pro malo culpa poenitentia saluari. Denique quilibet dictarum constitutionum, & ordinationum innotat perpetuo futuris temporibus habeatur, & adimplere, quam constitutionibus huiusmodi continetur, statuerunt, & ordinauerunt, quod quilibet Prelatus teneatur infra annum, ex tunc computandum habere constitutiones papales, & presentes factas in forma canonica, & solij filij Domini abbati monasterij Sancti Petri in Culo auro Papien. sub pena suspensionis promouenda ad arbitrium ipsius Domini Abbatis.

Quod si statuta, constitutiones, & ordinationes, & omnia supra scripta, alia, ordinata, statuta, & complere fuerint per predictos presidentes, & per totos presbiteros ipsorum. Et de eorum mandato lecta, & publicata fuerint per Augustinum Panticum suum notarium in scriptis, & dictarum presidentium, & capituli ipsorum à Natiuitate Domini Millesimo Trecentesimo Quadragesimo, in diebus Octaua die vltima mensis Augusti, in dicto monasterio sancti Petri in Culo auro Papien. presentibus Petro Salsinato Canonico Sancte Marie Petrina Papien. Augustino Scleriano Canonico Sancte Marie Casuarie à Petroni, & alio Apollonio & fratre suo prout canonici dicti monasterij, & Dominus Franciscus à Varano Clerico Parmen. Vicario Domini ipsorum Papien. officio ad predicta vocatis, & rogatis.

CAPVT QVADRAGESIMVM QVINTVM De varijs Congregationibus Canoniorum Regularium, ac in primis de Congregatione Lateranensi S. Frigidiani.

Rex Generales reformationes, alias complures, priuatas tamen nonnulli viri Sancti zelodivini cultus, & sancte Religionis successi, varijs in locis, ac temporibus moliti sunt, iuxta quas reformationes, varie in Ecclesia Dei Canonico Congregationes subleuatum, quibus illa tanquam Regina summi Principis Spania varietate circumamicta multipliciter decorata. Ita fuerunt ex Italica nostra la-

terantis per Octavianum Augustinum discipulum sub Leone i. fundata, & per Alexandrum reparata, ac demum per Eugenium IV. ex canonicis Frigidianis in laurata. Secunda Lucensis S. Frigidiani. Tertia Mortariensis S. Crucis in Longobardis. Quarta Portuensis in littore Adriatico apud Rauennam. Quinta S. Mariae ad Rhenum propè Bononiam. Sexta S. Mariae de Crecentisaco apud Mediolanum. Septima S. Marci apud Mantuam, quamquam illa non tam distincta congregatio in ordine canonicorum regularium D. Augustini, quam nouus ordo canonicorum distinctus ab ordine D. Augustini possit nuncupari. Octaua S. Saluatoris Bononiensis. Nona S. Spiritus Venetiarum. Decima S. Petri de Monte Corbulo in Hebrura. Ex Gallicanis verò prima S. Rufi propè Valentiam in Delphinatu. Secunda S. Victoris apud Parisium. Tertia S. Laurentij de Vltio in D. Ispanatu. Ex Hispanicis S. Crucis Colimbricensis. Ex Belgicis prima S. Nicolai de Aroasia. Secunda S. Mariae Vallis viridis Tertia Windesimensis. Quarta Nussensis in Diocesi Colonienfis. Ex Germanicis Omnium Sanctorum Ciuitatis Olomuntensis, ac tandem ex Orientalibus S. Sepulchri Ierosolymitana. De quibus Congregationibus, excepta tamen nostra Lateranensis, de qua libro seq. specialiter agendum erit, vt consequenter eodem ordine aliquid dicamus, ea quæ, vel ex antiquis Chronicis ueterum Congregationum vel xillarum Archiepis, vel alias ex autoribus fide dignis aucupari potuimus, fideliter reddemus: vnum ante omnia præmittentes, hoc nomen, Congregatio, duobus modis posse usurpari, vno modo iuxta latam significationem, secundum quam omnis hominum cœtus in vna domo, & sub vno capite degentium Congregatio vocari potest, iuxta quam acceptionem frequens est nomen Congregationis, ac illius vltimæ vetustioribus decretis Summorum Pontificum, & factorum Conciliorum: altero verò modo magis strictè, prout significat collectionem multorum collegiorum personarum regularium in vnum cœtum, & sub vno capite eisdem institutis, ac legibus viuentium, iuxta quam acceptionem nomine Congregationis in præsentiarum vtetur: nam iuxta priorem acceptionem idem esset, singulari Congregatio omni origines inquirere, ac singulorum monasteriorum origines, & fundationes peruestigare.

terantis per Octavianum Augustinum discipulum sub Leone i. fundata, & per Alexandrum reparata, ac demum per Eugenium IV. ex canonicis Frigidianis in laurata. Secunda Lucensis S. Frigidiani. Tertia Mortariensis S. Crucis in Longobardis. Quarta Portuensis in littore Adriatico apud Rauennam. Quinta S. Mariae ad Rhenum propè Bononiam. Sexta S. Mariae de Crecentisaco apud Mediolanum. Septima S. Marci apud Mantuam, quamquam illa non tam distincta congregatio in ordine canonicorum regularium D. Augustini, quam nouus ordo canonicorum distinctus ab ordine D. Augustini possit nuncupari. Octaua S. Saluatoris Bononiensis. Nona S. Spiritus Venetiarum. Decima S. Petri de Monte Corbulo in Hebrura. Ex Gallicanis verò prima S. Rufi propè Valentiam in Delphinatu. Secunda S. Victoris apud Parisium. Tertia S. Laurentij de Vltio in D. Ispanatu. Ex Hispanicis S. Crucis Colimbricensis. Ex Belgicis prima S. Nicolai de Aroasia. Secunda S. Mariae Vallis viridis Tertia Windesimensis. Quarta Nussensis in Diocesi Colonienfis. Ex Germanicis Omnium Sanctorum Ciuitatis Olomuntensis, ac tandem ex Orientalibus S. Sepulchri Ierosolymitana. De quibus Congregationibus, excepta tamen nostra Lateranensis, de qua libro seq. specialiter agendum erit, vt consequenter eodem ordine aliquid dicamus, ea quæ, vel ex antiquis Chronicis ueterum Congregationum vel xillarum Archiepis, vel alias ex autoribus fide dignis aucupari potuimus, fideliter reddemus: vnum ante omnia præmittentes, hoc nomen, Congregatio, duobus modis posse usurpari, vno modo iuxta latam significationem, secundum quam omnis hominum cœtus in vna domo, & sub vno capite degentium Congregatio vocari potest, iuxta quam acceptionem frequens est nomen Congregationis, ac illius vltimæ vetustioribus decretis Summorum Pontificum, & factorum Conciliorum: altero verò modo magis strictè, prout significat collectionem multorum collegiorum personarum regularium in vnum cœtum, & sub vno capite eisdem institutis, ac legibus viuentium, iuxta quam acceptionem nomine Congregationis in præsentiarum vtetur: nam iuxta priorem acceptionem idem esset, singulari Congregatio omni origines inquirere, ac singulorum monasteriorum origines, & fundationes peruestigare.

CAPVT QVADRAGESIMVM QVINTVM De varijs Congregationibus Canonicorum Regularium, ac in primis de Congregatione Lateranensis S. Frigidiani.

Reter Generales reformationes, alias complures, priuatas tamen nonnulli viri Sancti zelo diuini cultus, & sanctæ Religionis succensu, varijs in locis, ac temporibus moliti sunt, iuxta quas reformationes, variæ in Ecclesia Dei Canonicorum Congregationes subleuerunt, quibus illa tanquàm Regina summi Principis Sponsa varietate circumamicta multipliciter decorata. Haec fuerunt ex Italicis nostra La-

terantis per Octavianum Augustinum discipulum sub Leone i. fundata, & per Alexandrum reparata, ac demum per Eugenium IV. ex canonicis Frigidianis in laurata. Secunda Lucensis S. Frigidiani. Tertia Mortariensis S. Crucis in Longobardis. Quarta Portuensis in littore Adriatico apud Rauennam. Quinta S. Mariae ad Rhenum propè Bononiam. Sexta S. Mariae de Crecentisaco apud Mediolanum. Septima S. Marci apud Mantuam, quamquam illa non tam distincta congregatio in ordine canonicorum regularium D. Augustini, quam nouus ordo canonicorum distinctus ab ordine D. Augustini possit nuncupari. Octaua S. Saluatoris Bononiensis. Nona S. Spiritus Venetiarum. Decima S. Petri de Monte Corbulo in Hebrura. Ex Gallicanis verò prima S. Rufi propè Valentiam in Delphinatu. Secunda S. Victoris apud Parisium. Tertia S. Laurentij de Vltio in D. Ispanatu. Ex Hispanicis S. Crucis Colimbricensis. Ex Belgicis prima S. Nicolai de Aroasia. Secunda S. Mariae Vallis viridis Tertia Windesimensis. Quarta Nussensis in Diocesi Colonienfis. Ex Germanicis Omnium Sanctorum Ciuitatis Olomuntensis, ac tandem ex Orientalibus S. Sepulchri Ierosolymitana. De quibus Congregationibus, excepta tamen nostra Lateranensis, de qua libro seq. specialiter agendum erit, vt consequenter eodem ordine aliquid dicamus, ea quæ, vel ex antiquis Chronicis ueterum Congregationum vel xillarum Archiepis, vel alias ex autoribus fide dignis aucupari potuimus, fideliter reddemus: vnum ante omnia præmittentes, hoc nomen, Congregatio, duobus modis posse usurpari, vno modo iuxta latam significationem, secundum quam omnis hominum cœtus in vna domo, & sub vno capite degentium Congregatio vocari potest, iuxta quam acceptionem frequens est nomen Congregationis, ac illius vltimæ vetustioribus decretis Summorum Pontificum, & factorum Conciliorum: altero verò modo magis strictè, prout significat collectionem multorum collegiorum personarum regularium in vnum cœtum, & sub vno capite eisdem institutis, ac legibus viuentium, iuxta quam acceptionem nomine Congregationis in præsentiarum vtetur: nam iuxta priorem acceptionem idem esset, singulari Congregatio omni origines inquirere, ac singulorum monasteriorum origines, & fundationes peruestigare.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

uatoris nostri Natiuitate 556 deflinatus, Ecclesi- am in honorem trium Leuitarum Stephani, Lau- rentij, & Vincentij fundauit, ac in ea congrega- tionem canonicam sub D. Augustini regula con- stituit, in qua vsque ad extremum diem vixit, in eadem Ecclesia tumulatus, quae postea eidem S. Frigidiano fuit nuncupata, in qua ipsa Canonica institutio semel inchoata, per tot annorum vicissi- tudines, & temporum angustias continuata suc- cessione vsque in hodiernum diem Deo, & Beato Frigidiano protegentibus perseuerat. Verum quo tempore canonici Frigidiani ceperunt ad alias Ec- clesias regendas vocari, & in congregatione mul- torum collegiorum coalescere, videtur id sub A- lexandro II. circa annum 1060. primitus contigisse. Nam cum dictus Pontifex ex Lucenti Episcopo ad Pontificalem dignitatem esset subleuatus, canonicos S. Frigidiani, quorum sanctissima con- uersatione plurimum fuerat oblectatus, cum om- nibus bonis dictae Ecclesiae S. Frigidiani sub pro- tectione, ac defensione immediata Sedis Aposto- licae suscepit per seum privilegium illis factum sub 2. Idus Octobris anni 1068. quod incipit: Alexan- der Episcopus seruus seruorum Dei, Canonicis Ecclesiae S. Frigidiani, eorumque successoribus in perpetuum. Quoti- es a nostris filiis possuntur, qua ab aequitatis ratione non discrepant. Et infra ita subiungit: Quapropter ego Alexander Sanctus, & vniuersalis Romana Eccle- sia Pontifex & Ecclesia sancta Lucenti Episcopo in- ducati precibus vestris, & sperantes merito, & intercessio- nibus B. Frigidiani apud traendum iudicem adiuuari suspensum sub defensione Apostolica Sedis quidquid in maritima eius Sanctissimi Frigidiani Ecclesia pertine- re videtur, videlicet in riuo &c. vt ab hac hora in an- tea consistant, & permaneant supra dicta res in pote- state vestra presbyteri, & diaconi, & subdiaconi, siue etiam clerici, qui in praesata Ecclesia modo ordinati estu, vestrorumque successorum, qui ibi in antea ordinati fue- rint, & officium Dei ibi fecerint. Et licet in dicto privilegio Regularis illorum institutionis, & ob- seruantiae non meminerit, meminit tamen illius successores Paschalis II. in altero privilegio quod incipit: Paschalis Episcopus seruus seruorum Dei. Di- lectum in Christo filium Rothoni Praeposito, & eius fratribus in Ecclesia Beati Frigidiani regularem vitam professis, eiusque successoribus in eadem Religione mansuris in perpetuum. Desiderium, quod ad Religionem propositum &c. Datum Lucae per manus Ioanni S. R. Ecclesia Dia-coni Cardinalis, quinto Calend. Nouembrii, Indictione 13. anno Domini a Incarnationis 1105. Pontificatus autem Domini Paschalis Secundi Papa, sexto. Qui Pontifex in alijs literis Praeposito seu Priori S. Frigidiani di- rectis (videmus enim caput illius Collegij nunc Praepositum nunc Priorem vocari) de continuatione canonicorum regularium in dicta Ecclesia vsque ad sua tempora sic scribit. Itaque vsque ad nostra haec tempora semper in ipsa Canonica idem ordo viguit, cuius institutio memoria non extat in contrarium, ab ipsa pri- maria sui institutione etiam ante magni Gregorij tem-

poras: nam & ipse B. Gregorius in lib. Dialogorum de vita Sancti yvri miraculanti refert. Porro ipse Alexander II. Summi Pontificatus adeptus, qui antea ex Canonico Regulari Lateranen- si Episcopus Lucentis fuerat & Regulari Lateranen- si Episcopus Lucentis fuerat, sed veluti caput Co- gregationis S. Frigidiani, sed veluti caput Co- gregationis ab illo nuncupatae constitutum em- erit, hoc factis, eiusdem prioris instruti Lateranen- sis, & S. Frigidiani Lucentis Canonicos extitisse. Tertium monasterium fuit S. Crucis in Ierusa- lem de Vrbe, quod per Alexandrum II. ex cano- nicis S. Frigidiani fuit reformatum, ac inflaura- tum, et poenime dictum fuit: quoniam etiam ob cau- sam decreto Lucij II. statutum est, vt presbyter Cardinalis S. Crucis non nisi de gremio dicti Capituli vel de Congregatione S. Frigidiani func- tione vide que diximus supra cap. 36. Quartum S. Mariae nouae de Vrbe, quod Hay- menicus S. R. E. Diaconus Cardinalis a Calisto III. conuocatis cum sua Ecclesia inflaurauit, ac in eo S. Frigidiani canonicos auctoritate Apostolica insti- tuendos curauit, pro cuius institutionis firmitate ab Innocentio II. privilegium obtinuit, vt Dia- conus Cardinalis dictae Ecclesiae non nisi de gremio Congregationis S. Frigidiani crearetur, quod ab a- lijs Pontificibus Celestino II. Lucio II. Eugenio III. Adriano IV. & Alexandro III. fuit confirma- tum, quod vide supra cap. 16. Quintum S. Mariae Calli Montis Belli nuncupatum in agro Bononiensi quindocedecimo circiter milibus a ciuitate distant, quod Illustriss. & Reli- giosissima Comitissa Mathildis ante annum 1110. edificauit, & multis praedij, ac redditibus locu- pletum, vide lib. sequenti in Congregatione La- teranensi, quorum in summa instrumta- tur in dicto monasterio, ac etiam Romae in mo- nasterio sanctae Mariae de Pace. De hoc monas- terio dictum est supra cap. 20. & diximus ibi, in Congregatione Lateranensi, cui nunc cum ab- quot illius membris est vniuersum. Secundo loco numerari potest monasterium Lateranense, quod sub Alexandro II. per carde- nos S. Frigidiani fuisse reformatum, qui Archiepiscopus ipsius Basilicae Lateranensis iustitiam. Omniaque in lib. de Septe Vrbis Ecclesijs in Ecclesia S. Cru- cis in Ierusalem, hisce verbis testatur. In eo vrbis Ec- clesia, s. S. Crucis Alexander II. Canonicos ad Regulae Co- gregationis S. Frigidiani ab ipse Lateranensem reformati locauit, qui eam &c. Confirmant literae Anastasij IV. ad Ioannem Priorem, & Caronicos Lateranen- ses, data anno 1134. in quibus ad exemplar Alexan- dri Papae praedecessoris sui Ecclesiam ipsam Lateranen- sem Apostolicae Sedis privilegio communi- cavit, statuens vt ordo canonicus, qui secundum Decum, & B. Augustini regulam &c. Verum quod idem Pontifex in dictis literis ipsam Sacrosanctam Lateranensem Basilicam nulli alteri subleui, quae potius ceteris omnibus praefesset, ac merito ad- iudicet, illa eiusdem privilegij verba indicant. In- debentes suggestionem, & voluntati fratrum nostrorum Cardinalium Episcoporum sanximus, vt eadem Basilica in

quod principalis mater, & Dominus omnino libera sit, & nulli potius nisi sibi Romano Pontifici sit subiecta. Adcir- co monasterium Lateranense non inter membra Congregationis S. Frigidiani, sed veluti caput Co- gregationis ab illo nuncupatae constitutum em- erit, hoc factis, eiusdem prioris instruti Lateranen- sis, & S. Frigidiani Lucentis Canonicos extitisse. Tertium monasterium fuit S. Crucis in Ierusa- lem de Vrbe, quod per Alexandrum II. ex cano- nicis S. Frigidiani fuit reformatum, ac inflaura- tum, et poenime dictum fuit: quoniam etiam ob cau- sam decreto Lucij II. statutum est, vt presbyter Cardinalis S. Crucis non nisi de gremio dicti Capituli vel de Congregatione S. Frigidiani func- tione vide que diximus supra cap. 36. Quartum S. Mariae nouae de Vrbe, quod Hay- menicus S. R. E. Diaconus Cardinalis a Calisto III. conuocatis cum sua Ecclesia inflaurauit, ac in eo S. Frigidiani canonicos auctoritate Apostolica insti- tuendos curauit, pro cuius institutionis firmitate ab Innocentio II. privilegium obtinuit, vt Dia- conus Cardinalis dictae Ecclesiae non nisi de gremio Congregationis S. Frigidiani crearetur, quod ab a- lijs Pontificibus Celestino II. Lucio II. Eugenio III. Adriano IV. & Alexandro III. fuit confirma- tum, quod vide supra cap. 16. Quintum S. Mariae Calli Montis Belli nuncupatum in agro Bononiensi quindocedecimo circiter milibus a ciuitate distant, quod Illustriss. & Reli- giosissima Comitissa Mathildis ante annum 1110. edificauit, & multis praedij, ac redditibus locu- pletum, vide lib. sequenti in Congregatione La- teranensi, quorum in summa instrumta- tur in dicto monasterio, ac etiam Romae in mo- nasterio sanctae Mariae de Pace. De hoc monas- terio dictum est supra cap. 20. & diximus ibi, in Congregatione Lateranensi, cui nunc cum ab- quot illius membris est vniuersum. Secundo loco numerari potest monasterium Lateranense, quod sub Alexandro II. per carde- nos S. Frigidiani fuisse reformatum, qui Archiepiscopus ipsius Basilicae Lateranensis iustitiam. Omniaque in lib. de Septe Vrbis Ecclesijs in Ecclesia S. Cru- cis in Ierusalem, hisce verbis testatur. In eo vrbis Ec- clesia, s. S. Crucis Alexander II. Canonicos ad Regulae Co- gregationis S. Frigidiani ab ipse Lateranensem reformati locauit, qui eam &c. Confirmant literae Anastasij IV. ad Ioannem Priorem, & Caronicos Lateranen- ses, data anno 1134. in quibus ad exemplar Alexan- dri Papae praedecessoris sui Ecclesiam ipsam Lateranen- sem Apostolicae Sedis privilegio communi- cavit, statuens vt ordo canonicus, qui secundum Decum, & B. Augustini regulam &c. Verum quod idem Pontifex in dictis literis ipsam Sacrosanctam Lateranensem Basilicam nulli alteri subleui, quae potius ceteris omnibus praefesset, ac merito ad- iudicet, illa eiusdem privilegij verba indicant. In- debentes suggestionem, & voluntati fratrum nostrorum Cardinalium Episcoporum sanximus, vt eadem Basilica in

quam propositi mater, & Dominus omnino liber a sit, & vobis pariter nisi sub Romano Pontifice sit subiecta. Idcirco monasterium Lateranense non inter membra Congregationis S. Frigidiani, sed veluti caput Congregationis ab illa nuncupatur constituendum esse hoc factis, eisdem prioris in scriptis Lateranensis, & S. Frigidiani Lucensis Canonice extitisse.

Tertium monasterium fuit S. Crucis in Ierusalem de Vrbe, quod per Alexandrum II. ex canonice S. Frigidiani fuit reformatum, ac in lauratum, et proxime dictum fuit quam etiam ob causam decreto Lucij II. statutum est, vt presbyter Cardinalis S. Crucis non nisi de gremio dicti Capituli vel de Congregatione S. Frigidiani sumeretur, vide que diximus supra cap. 36.

Quartum S. Marie noue de Vrbe, quod Haymenicus R. E. Diaconus Cardinalis a Calisto III. ceteris cum sua Ecclesia in lauratum, ac in co. S. Frigidiani canonice auctoritate Apostolica institutum est, cuius institutionis firmitate ab Innocentio II. privilegium obtinuit, vt Diaconus Cardinalis dicte Ecclesie non nisi de gremio Congregationis S. Frigidiani crearetur: quod ab alij Pontificibus Celestino II. Lucio II. Eugenio III. Adriano IV. & Alexandro III. fuit confirmatum, de quo vide supra cap. 16.

Quintum S. Marie Castro Montis Belli nuncupatum in agro Bononiensi quindodecimo circiter miliano a ciuitate distans, quod Illustris. & Religiofissima Comitissa Mathildis ante annum 1110. edificauit, & multis pradijs, ac redditibus locupletauit, vide lib. sequenti in Congregatione Lateranensi illud monasterium nostrae Congregationis fuit vniuersum, fuisse verò de Congreg. S. Frigidiani testatur Chronica vetustissima in pergamentano scripta ex Canonica nostra Portuensi transmissa.

Sextum sancti Marci ciuitatis Ferrariae ab eadem Comitissa Mathilde edificatum, & magnifico stilum ditatum, ac dotatum circa annum latens 1083. vel vt alijs placet, anno 1097. nunc monachi S. Benedicti congregationis Cassinensis illud obtinuit, & dicitur monasterium S. Benedicti de quo vide supra cap. 22.

Septimum S. Saluatoris vici Airolis nunc corrupto vocabulo Ficarolis in Episcopatu Ferrarini, quod eundem monasterio S. Marci, siue S. Benedicti monachorum Cassinensium vniuersum S. Sixtus IV. meminerunt huius monasterij Innocentius III. in privilegio Attoni Priori, & canonicis S. Frigidiani concessit anno Christi 1133. iij. nonas Octob. Celestinus II. in altero privilegio concessit Priori, & fratribus Frigidiani, V. Idus Decemb. 1143. Eugenius III. in altero privilegio eidem Priori, & canonicis facto anno 1145. iij. Idus Aprilis. Vide supra c. 22.

Octauum S. Martini ciuitatis Senarum, cuius Prior Pontificalibus insignijs in sacris utebatur, de quo dictum est supra cap. 20. Huius meminit

Innocentius II. in privilegio concessit Attoni Priori, & fratribus S. Frigidiani 15. Calend. Maij 1133. quod incipit: *Quoniam sine vera &c.*

Nonum S. Pantaleonis Lucae, cuius Ecclesiam idem Innocentius per suas datas Calend. Nouemb. anni 1137. Priori, & canonicis S. Frigidiani reformandam, & regendam commisit, sub istis precibus verbis: *Atque Ecclesiam Sancti Pantaleonis, ad reformandum in ea religiofam, & locum ipsum tam in spiritualibus, quam in temporalibus, Deo proposito meliorandum, cui omnibus scilicet, que in presenti Indictione iussu, ac laudabiliter ad illos pertinere noscuntur, Apostolica vobis dispensatione committimus, vt videlicet, quando ibi religio durauerit, idem venerabilis locus in vestra dispositione, vestroq. regimine absque alius contradictione consistat.* Hoc monasterium cum Ecclesia puto funditus euerfuit, quandoquidem in monasteriorum Catalogo, & Ecclesiarum Episcopatus Lucensis nulla omnino mentio de illis modo habeatur.

Decimum Prioratus S. Saluatoris in Mustiolo nuncupatus dicte Ciuitatis, in quo Prior cum quatuor canonicis degere consueverunt, ab Innoc. II. anno 1140. Priori, & canonicis S. Frigidiani traditus, cuius concessione Celestinus II. & Eugenius III. suis diplomatis firmauerunt. Hic Prioratus eum suo capite nunc nostrae congregationi est vniuersus, in quo vnus Prior cum nonnullis canonicis degere consueverunt.

Vndecimum S. Andreae oppidi Carrariae Lunensis siue Sarzanensis diocesis, quod cum quibusdam capellis, & Ecclesijs Parochialibus Priori, & canonicis S. Frigidiani donauit Godefridus Episcopus Lunensis, consentiente & probante Eugenio III. per suas datas quinto Idus Maij 1150. & Anastasius IV. concessionem confirmauit per suas datas anno 1154. quarum initium est: *Anastasius Episcopus seruus seruorum Dei dilecti filij Priori S. Andreae de Carraria, & eius fratribus tam presentibus, quam futuris regularem vitam professis &c.* & Alexander III. per alias datas 12. Calend. Ianuarij anno 1160. illud monasterium cum suo capite fuit vniuersum nostrae congregationi per Leonem X. de quo libro sequenti.

Dodecimum Sanctorum Quadraginta martyrum olim extra ciuitatem Tarulinam, nunc in intraplam Ciuitatem, quod ad congregationem S. Frigidiani spectauit, indicant literae Apostolicae Alexandri Tertij anno 1172. emanatae, in quibus inter alia statuitur, vt ordo canonicus, qui secundum Deum, & B. Augustini Regulam, & institutionem ordinis Ecclesie S. Frigidiani, in eodem loco institutus esse dignoscatur, perpetuis ibi temporibus inuolabiliter obseruaretur, illud monasterium cum incuria Praelatorum paulatim canonicis esset destitutum, & eius adificia laberentur, erat enim commendatum Prioribus secularibus, anno 1412. per Gregorium XII. nostrae congregationi Lateranensi reparandum, est vniuersum.

De-

Decimum tertium S. Frigidiani de Saccis in ciuitate Bononiae, quod fuisse olim monasterium, & sedem Prioris Generalis S. Frigidiani monstratum est supra c. 23. nunc cum monasterio S. Frigidiani vnitum congregationi Lateranensi, sed canonicis destitutum.

Decimum quartum S. Frigidiani ciuitatis Pistorientis, quod fuisse membrum dicte congreg. constat ex nonnullis actibus inter Abbatem S. Michaelis Pistorientis, & Priorem dicte monasterij S. Frigidiani ciuitatis Pistorij, quorum exemplum in pergamenis est Romae in Archivo S. Mariae de pace nam cum Abbas S. Michaelis anno 1350. eundem Priorem coram Episcopo Pistorientis citari fecisset, dictus Prior comparens protestatus fuit de non competenti iudicio, quod illius Prioratus esset membrum congregationis S. Frigidiani Lucensis, iurisdictioni Prioris Generalis S. Frigidiani immediate subiectum, & exemptum a iurisdictione Ordinarij.

VI. Praeter supradicta loca, quae omnia fuerunt olim Conuentualia, habuit haec congregatio alios Prioratus quam plures, & Ecclesias parochiales tum in dicte ciuitate, & Episcopatu Lucensium in alijs Episcopatibus, inter quos sunt etiam nunc Prioratus SS. Quirici & Iulitae in oppido Castij diocesis Bononiensis, cum Ecclesia Parochiali SS. Stephani & Laurentij eiusdem loci, & diocesis. Item Prioratus S. Bartholomaei de Colonia, Prioratus S. Petri de Auentia. Item Prioratus S. Michaelis de Gragnano in Episcopatu Lucensi Prioratus quoque S. Mariae Magdalena loci Castri Franchi, qui circa annum 1340. Conuentualis fuisse conijctur ex nonnullis scriptis vetustis, & authenticis in monasterio nostro S. Mariae de Frisonaria existentibus: nam cum vacante Prioratu dicte monasterij S. Mariae de Frisonaria illi canonici ad electionem noui Prioris anno 1345. sub die 12 mensis Maij deuenissent, quidam illorum elegerunt fratrem Mathaeum fratrem conuentu de Castro Francho vallis Arni Lucanae diocesis, vt in Actis habetur. nisi forte praeter dictum Prioratum erat aliud monasterium canonicorum regularium in praefato oppido Castri Franchi. Ad monasterium verò Frigidiani spectant etiam nunc Ecclesiae parochiales S. Leonardi in ciuitate Lucana, SS. Hypolitij & Cassiani, loci Motiliani cum alijs, de quibus lib. sequenti dicitur. Ad idem monasterium spectabat Ecclesia S. Bartholomaei de monte Scalocchio Volaterranae diocesis, vt patet ex quodam mandato facto Domino Ioanni canonico S. Frigidiani a Priore, & canonicis dicte monasterij an. 1498. die 5. Octobris rogato per Petrum quondam Ioannis Pauli de Prifalla.

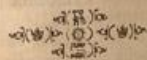
VII. Xista congregatione multi viri sanctitate, literis, dignitate praecleari, & S. R. E. Cardinales prodierunt. Prior etiam S. Frigidiani multis, ijsque praecipuis priuilegijs per sedem Apostoli-

cam fuit decoratus, quorum plura nunc retinet, de quibus lib. sequenti fusius erit sermo.

Habitus canonicorum dicte congregationis idem omnino est cum habitu canonicorum monasteriorum Lateranensium, nisi quod referente Augustino Ticinensi in Dilucidario part. 2. perititione 28. apud S. Frigidianum Lucae (formidus cui verbu prior) Canonici iniqui ab anno 1444. mutauerunt Cappam in Mantellum: tamen antiquitas insinuat omnes regulares canonicos regulariter vniuersitebantur cappis apertis a parte ante, nunc canonicorum regularium congregationum Lateranensium, quod dicti canonici S. Frigidiani tali cappis vtiens antiquitus, restant in imagine verisimilium, post aliam maius Luca in dicte Ecclesia S. Frigidiani, quae tempore meo Dominus Pasquinius Prior abiecit. sed in marmoreo sepulchro verisimilium eorum maius capla altari adhuc eundem habitum praefertur usque scripta. Et vt a file digni accepi, Dominus Goleman Cinamus dicit Pasquini praedecessor prius iste fuit, qui in sui canonici cappam mutauit in mantellum. Haec Ticinensis ibidem, qui eadem scribit de canonicis regularibus S. Petri in caelo aureo 1. ap. 2.

Sed nec illud omitendum, quod idem ante scribit in Propugnaculo par. 4. cap. 22. anno Domini 1410. existente Priore S. Mariae de Frisonaria Ven. Patre Comone Leone de Carate, qui vnus extitit primis Frigidianae reformationis autoribus, rogante Domino Vincencio Lucensi Priore S. Frigidiani, missos esse ex monasterio de Frisonaria nonnullos canonicos ad idem S. Frigidianum monasterium reformandum, facta eis ad id facultate a Priore, & canonicis Frigidianis, sub forma instrumenti publici, rogati per Raphaelem quondam Nicolai Benedicti notarium publicum Lucensem: quod tam sanctum opus vnam contraria nonnullorum studia vitae laxiori indulgenti cupientium non impediuissent, multa enim monasteria dicte congregationis, quae soluta regulari disciplina vel penitus exciderunt, vel ad alia transierunt, in ordine canonico, & sub regula canonica mansissent. Veru vt proclue est hominum meliora quidem probare, sed deteriora sequantur S. Frigidiani canonicis contraria in statu tunc diuisis, eius loci reformatio e manibus distulit. tandem vero multis dicte congregationis monasterijs partim canonicis destitutis, partim etiam autoritate Apostolica per aliorum conuentuum regulares reformatis, ipsi canonici S. Frigidiani, quod erat caput totius congregationis, cum decem Prioratibus nostrae congregationis reformandum obtulerunt, probante,

Leone X. anno Christi 1517. iij. Octobris.

De Congregatione Mortariensis Sanctae Crucis nuncupata.

Se oppidum apud Insulbes in plantis, quae Papiensium Comitatum a Nouariensibus dissieminar, a syluis, & nemoribus Syria bella olim nominatum: sed post cladem a Desiderio Rege Longobardorum acceptam,

quo tempore Carolomagno de summa Regni certans, eundem exiretum cum Regno amisit, captus cum filijs & interfectus, Regno Longobardorum finem dedit. Mortarium, siue Mortaria deinceps nuncupatum. Prope dictum oppidum anno circiter 1280. sedente in Pontificatu Gregorio vii. Titicensis ibidem, VII. Dns Adamus clericus Mortariensis vix Religiosus, pius, & satis diues in suo patrimonio, quod erat ad partem Occidentalem, Ecclesiam in honorem Dci, & S. Crucis magnificentissimam cum monasterio aedificauit, vbi familiam Religiosorum regulariter viuentium collegit, quorum monachos ex monasterio S. Michaelis (a) arbitror fuisse monasterium de Laskella quod oppidum Auillanum, cuius autor supplementi lib. 12. sub anno 985. meminit) eorum Abbatem concessione obtinuit. Verum exacto triennio quibusdam mortariensibus clericis secundum B. Augustinum regulam viuentes acciuit, quibus ex diuersis locis concurrentibus breui monasterium numerum canonicorum & cultu religionis auctum est auctoritate eodem Gregorio VII. sub speciali sedis Apostolicae tutela recipi meruerit. Primus loci Praepositus fuit Dominus Gandulphus de Garbato pago diocesis Papiensis, vix Religiosus, & sanctus Deum, sed qui lenex ad curam monasterij coactus, in regimine paucos annos egit: cui decessit successor fuit D. Ayraldus ex oppido Caltrungo Comitatus Nouariensis, qui postea fuit Archiepiscopus lanuensis, quo moderante attributum monasterio Mortariensi tres Prioratus, videlicet cum Xenodochio adiacente in Episcopatu Papiensi, & S. Andreae de Olengo in Nouariensi Alare maius consecrauit Vribanus Papa II. anno 1297. 18. Calend. Octobris cum pluribus Episcopis Mortariensis Praenunciatorum in honore S. Crucis, & S. Mariae & omnium Apostolorum, dum in Gallias profecturus, confirmatis priuilegijs a Gregorio VII. factis, alijsque pluribus adiectis Sed & Innocentio III. an. 1212. 12. Calend. Maij in Italiam traiecit locum visitauit, & altare in parte Septentrionali in honorem Sanctorum Apostolorum Petri, & Laetij filij Zebedi, & Stephani proto-

CAPVT QVADRAGESIMVM SEXTVM.

De Congregatione Mortariensi Sanctae Crucis nuncupata.

St oppidum apud Infubres in planitie, quae Papiensē Comitatum à Nouariensi disernit, à syluis, & nemoribus Sylua bella olim nominatum: sed post eadem à Desiderio Rege Longobardorum acceptam, cum Carlo magno de summa Regni censuris, & interfectis, Regno Longobardorum finem dedit, Mortaria, siue Mortaria deinceps nuncupatum. Prope dictum oppidum anno circiter 1080. sedente in Pontificatu Gregorio huius nominis VII. Dns Adamus clericus Mortariensis vir Religiosus, pius, & satis diues in suo patrimonio, quod erat ad partem Occidentalem, Ecclesiam in honorem Dci, & S. Crucis magnificentissimam cum monasterio adificauit, ubi familiam Religiosorum regulariter viuentium collegit, primis in monachos ex monasterio S. Michaele (arbitror fuisse monasterium de Lastella apud oppidum Auillanum, cuius autor supplementi lib. 12. sub anno 987. meminit) eorum Abbatem concedente, obtinuit. Verum ex acto triennio dimissis monachis clericis secundum B. Augustini regulam viuentes acciuit quibus ex diuersis locis concurrentibus breui monasterium numero canonicorum, & cultu religionis auctum est a. 1117. ab eodem Gregorio VII. sub speciali sedis Apostolicae tutela recipi meruerit. Primus loci Praepositus fuit Dominus Gandulphus de Carlatio pogo diocesis Papiensis, vir Religiosus, & timens Deum, sed qui senex ad curam monasterij coactus, in regimine paucos annos egit: cui decessio successit D. Ayraldis ex oppido Calatrago Comitatus Nouariensis, qui postea fuit Archiepiscopus Ianensis, quo moderante attribuit fuit monasterio Mortariensi tres Prioratus, scilicet S. Andrae de Ticineto, S. Mariae de Carboraria cum Xenodochio adiacente in Episcopatu Papiensi, & S. Andrae de Olengo in Nouariensi. Altare maius consecrauit Vrbanus Papa II. an. 1073. Calend. Octob. eum pluribus Episcopis diuersarum Prouinciarum in honore S. Crucis, & S. Mariae & omnium Apostolorum, dñ in Gallias proficisceretur, confirmatis priuilegijs à Gregorio VII. factis, alijsque pluribus adiectis Sed & Innocentius II. an. 1132. ix. Calend. Maij in Italiam traiecit, locum visitauit, & altare in parte Septentrionali in honorem Sanctorum Apostolorum Petri, & Iacobi filij Zebedaei, & Stephani proto-

martyris cum tota Ecclesia intus, & extra consecrauit. Haec omnia ex tabularijs vetustissimis manuscryptis in pergamento dicti monasterij. Ecclesia verò S. Crucis à se consecrata meminit idem Innocentius in priuilegio directo Alphano Praeposito, eiusque fratribus, quod incipit: *Officij vestri Mortariensi Prioratus &c.* Dato anno 1134. Caterum odore sanctae conuersionis canonicorum Mortariensium in dies crescente, & per vicinas ciuitates iugiter se diffundente, iidem canonici breuissimo intervallo in amplam congregationem multorum collegiorum succreuerunt: nam ante datum priuilegium ab Innocentio II. iam quatuordecim Ecclesias, partim Praepositorum, partim Prioratus titulo decoratas obtinebant. ab ipso vero Innocentio II. vsque ad Vrbanum III. aliae plures sunt additae, sicut ex priuilegio ipsius Urbani Praeposito & canonicis Mortariensibus facto colligitur, quod vetustate exesum Ioannes XXII. renouauit. Omnium verò monasteriorum & Ecclesiarum dictae congregationis catalogus ex priuilegijs Pontificijs, & alijs scriptis autenticis dicti monasterij collectus, hic subiicitur.

Primum monasterium, quod erat caput totius congregationis, & illius Praepositus in scripturis publicis vocabatur Praepositus Generalis, à quo ceteri Praepositi, & Priores vt membra à capite pendebant, erat ipsum monasterium S. Crucis.

Secundum Prioratus S. Mariae de Carpenzago in Archiepiscopatu Mediolanensi. hanc Ecclesiam nonnulli putant fuisse eandem cum illa S. Mariae de Crescenzago, siue de Crescentiaco tertio milliario foris portam orientalem à ciuitate distante, quod non credo: quia tempore Urbani Papae III. in cuius priuilegio Ecclesia S. Mariae de Carpenzago refertur inter membra congregationis Mortariensis, Ecclesia S. Mariae loci Crescentiaco erat caput congregationis, sicut patet ex priuilegio eiusdem Urbani III. quo monasterium S. Georgij de Brinate à se in suo paterno allodio fundatum Praeposito, & fratribus de Crescentiaco regendum tradidit, in quo inter alia haec habentur: *Statuimus igitur, vt de Collegio Ecclesie vestrae sit in ipsa Praepositus, & tantus canonicorum numerus, quantus de facultatibus ipsius Ecclesie possit commode sustentari, & vt in ipsa Ecclesia S. Georgij Ordo canonici secundum Dei timorem, & B. Augustini regulam, atque institutionem vestram perpetuis temporibus inuiolabiter obseruetur.* Adde, Ecclesiam S. Mariae de Crescentiaco seu Crescenzago non nisi circa an. 1140. fundatam: At illius de Carpenzago mentio habetur in priuilegio Innocentij II. dato anno 1133. Puto igitur hunc Prioratum ad clericos seculares transisse.

Tertium, Praepositura S. Marcelli in ciuitate Papiae conuentualis, de qua dictum est supra, in qua fuerunt canonici regulares vsque ad annum 1510. nunc habet nonnullos clericos seculares.

Quartum, Praepositura S. Victoris eiusdem ciui-

INTVM. um plura nunc entio, rior crisi sermo. dictae congregationis bitu canonicorum nomis quod referent. lucidario parte. 1. p. 1. Lasa. (formaliter) ab anno 1446. m. 10. r: tamen antiquitas indi onici regulariter viuente arte ante, nunc conu gationis Lateranensi, & alijs tali capto videntur vetustissima, post hanc S. Frigidiani, qua 1090. Prior ablati fuit. In n. simo eorum manu scriptum pra se ferunt in quibus (sep. Domini Galuani) tunc for prius de fuit. tunc in manibus. Itaque eadem scribit de canonicis celo aureo i. quae. dum, quod idem anno par. 4. cap. 21. anno 1090. de S. Mariae de Frone. cone de Carre, qui dionarie reformant. mino Vincenzis licentis esse ex monasterio canonicos ad idem S. Frigidium, facta eis ad illud S. Frigidianum, sub rogati per Republicam dicti notarium publicum. n. etum opus vitam colia vitz laxiori indulgenti. uissent: multa enim tioneis, quae solus regis exciderunt, sed ad alios, & sub regulae tunc proclue est hominibus, sed deteriora locutionis contraria in statu formato e membris ditionis dictae congregationis ditionis ditionis. paratolica per altorum ordi. is, ipsi canonici S. Frigidianus congregationis tae congregationis uoluerunt, probante. o Christi 1517. tobis.

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

tatis Conuentualis, in qua manserunt primo canonici, deinde canonice regulares, quæ postea translatae sunt intra ciuitatem ad aliud monasterium eiusdem Ordinis, & monasterium S. Victoris dirutum, nisi fuerit duo monasteria eiusdem nominis.

Quintum Prioratus S. Mariz loci Carbonarie quem à temporibus Innocentij II. vsque in præsens canonici regulares tenuerunt. Hic Prioratus anno 1524. nostræ congregationis est vnitus.

Sextum S. Cassiani in oppido Mortarij, in eo erectum est collegium canonislarum regularium nostræ congregationis, concedentibus Præposito & canonicis sanctæ Crucis.

Septimū Prioratus S. Petri de Cantiano nunc de Cereto vnitus monasterio S. Crucis, vt eius membrum.

Octauum Prioratus S. Mariz apud Castrum Gemitum vulgo Zem, quod Castrum attinet ad iura monasterij sanctæ Crucis, sicut patet ex processibus factis in causa contra illos de Porris, & illos de la Pergola vsque ad annum 1593. qui sunt Romæ in Archiueo S. Mariz de pace. verum potestate seculari vsurpatum.

Nonum Prioratus sancti Andree apud Ticinetum in Episcopatu Papiensi, de quo proxime dictum fuit.

10. **P**rioratus sancti Andree apud Castrum S. Saluatoris in Episcopatu Casalensi cũ Ecclesia parochiali S. Syri eidem annexa, qui ob reservationes collationum, & indulta Apostolica in discrimen sæpe adductus, tandem anno 1482. per Sixtum IV. vnitus fuit canonicæ sanctæ Mariz de Castello ciuitatis Alexandriæ nostræ congregationis.

11. Prioratus sancti Iacobi de Strata prope Nouariam, vnitus canonicæ nostræ sanctæ Mariz Gratiarum.

12. Præpositura sanctæ Mariz de Aggere in agro Nouariensi.

13. Præpositura S. Stephani de Bornago in eodem agro Nouariensi, quæ monasteria cum antea essent inuicem vnita, Sixtus IV. anno 1472. cum Prioratu S. Iacobi præfato, canonicæ S. Mariz Gratiarum vnuit.

14. Prioratus S. Andree de Olengo diocesis Nouariensis, manet vnitus monasterio sanctæ Crucis Mortariensis.

15. Præpositura S. Gratiani in ciuitate Vercellensi, quam Sixtus IV. ad instantiam fratris Petri de Riarij Vercellensis Episcopi, ac eiusdem Pontificis nepotis canonicis Mortariensibus abstulit, monasterium monialibus ordinis S. Claræ concessit, redditibus illius mæx Episcopali applicatis.

16. Prioratus S. Mariz apud Blanchetam in Episcopatu Vercellensi.

17. Prioratus S. Agathæ Castri Pontisuræ, cuius Prior vltimo Capitulo Generali prædictæ congregationis Dertonæ anno 1448. interfuit, nunc

vnitus Canonicæ nostræ S. Mariz montis Crucis.

18. Prioratus S. Laurentij in suburbio ciuitatis Hypporediæ, de quo monasterio dictum est supra cap. 18.

19. Prioratus S. Andree de Braida in territorio Asteni, seu in Episcopatu Taurinensi, de quo ibidem sermo est habitus.

20. **P**ræpositura S. Andree de oppido Chieri diocesis Taurinensis, de qua similiter ibi dictum est. nunc monasterium obtinere quædam moniales ordinis Cisterciensis.

21. Archipresbyteratus S. Petri ad Neuin in Episcopatu Albeni, cum capellis S. Michaelis, & S. Iuliani vnitus, cuius Archipresbyter anno 1448. Capitulo Generali interfuit. nunc vnitus monasterio nostro S. Mariz nouæ Albeni.

22. Prioratus ipse S. Mariz nouæ Albeni, quod monasterium Sixtus IV. anno 1472. nostræ congregationi attribuit. erat enim tunc commendatum, nunc Abbati dignitate ornatum.

23. Prioratus S. Mariz apud Castrum S. Martini ciuitatis Albeni, cum capella S. Martini à nobilibus de Solario fundatus, nunc vnitus monasterio S. Mariz nouæ dictæ ciuitatis.

24. Prioratus S. Ioannis de Nitiæ abbas apud Lauerias in Episcopatu Aquisinensi, cuius Prior interfuit eidem Capitulo generali, nunc clericis secularibus commendatus. reperitur autem in Actis Capituli nostri Generalis celebrati anno 1591. Ratione quendam clericum, qui dictum Prioratum tunc obtinebat, illum sub certis conditionibus nostræ congregationi resignare voluisse, eam tamen resignatio effectum non habuit, incompertum.

25. Prioratus sanctæ Trinitatis apud Gammulium cum Hospitali annexo sancti Raineri.

26. Prioratus S. Mathæi ciuitatis Dertonæ, in quo monasterio habitum est vltimum Generale Capitulum huius congregationis, nunc vnitus nostris Lateranensibus.

27. Prioratus S. Ioannis apud Troncatum eiusdem diocesis Dertonensis.

28. Prioratus S. Mariz apud Velulam in eadem diocesi, puto factos seculares.

29. Prioratus S. Theodori de Fasiolo prope Ianuam, de quo vide supra cap. 27. nunc nostræ congregationi vnitus, & Abbati dignitate ornatus.

30. **P**rioratus S. Mariz de Albano in diocesi Ianuensi, beneficium commendatum. Eius Prior Capitulo generali super dicto interfuit.

31. Prioratus S. Ioannis de Paurano prope Ianuam, nunc obtinere Patres Societatis Iesu pro domo Nouitariæ.

32. Prioratus S. Mariz de Priso eiusdem diocesis, nunc vnitus monasterio nostro S. Theodori Ianuæ.

33. Prioratus S. Mariz de Cassinella apud Prænum, quem monachi S. Nicolai de Boschetto

Co-

Congregationis Cassinensis anno 1451. à Nicolo S. Imperatore.

34. S. Petri de Prato distans octo milliibus ab Arce. nunc commendatum.

35. Præpositura S. Mariz de Vincis ciuitatis Isonæ. nunc collegium canonicorum secularium de qua vide supra cap. 27.

36. S. Mariz de Granarolo prope Ianuam nunc monasterium tenent Fratres tertij ordinis S. Francisci.

37. S. Ioannis de Borbonino foris Ianuam in loco S. Petri de Arcua. nunc commendatum.

38. Prioratus S. Mathæi siue Maphæi ciuitatis Placentiæ. nunc S. Crucis Mortariensi vnitus.

39. Prioratus S. Michaelis apud Tangonum in Episcopatu Parmensi.

40. Præpositura S. Mariz de Castello ciuitatis Alexandriæ, cuius Præpositus vltimo Capitulo generali interfuit, nunc vnita nostræ congregationi.

41. Prioratus S. Bartholomæi ciuitatis Alexandriæ, cuius similiter Prior eidem Capitulo interfuit, vnitus monasterio S. Mariz de Castello.

42. Cenobium Abbatiale S. Petri in celo auarico Pape. quod Honorius III. vnitus canonicis Mortariensibus ea conditione, vt ad illud caputuræ congregationis transferretur, de quo lib. 1. dictum fuit.

Plures alias Ecclesiæ dictæ congregationi obtinebant in diuersis Episcopatibus, quæ nescio, an congregari essent, ideo de illis dicere non curati.

Præpositus Mortariensis maximis priuilegijs à Summo Pontificibus fuit exornatus, quæ seruetur ad hoc retinetur, de quibus lib. sequenti dicemus.

43. **P**rioratus vero congregatio Mortariensis multis vitijs sanctitatis conspicuus, ex quibus fuit sanctus Guarnus Bononiensis, primus Cathedralis S. Petri Bononiensis tunc regularis clericus, deinde archiepiscopus vitz desiderio ad Mortariensibus profectus ac in eorum collegium coopertus; qui à Papiensibus aliquando in eorum Episcopatum electus, & ne fugeret, in custodia positus, eum eussit, à Lincio II. Summo Pontifice canonice regulari vocatus, & licet inuitus S. Rom. Ecclesiæ Cardinalis, & Episcopus Prænestinus ordinatus, cum eam Ecclesiam aliquot annis sanctissime reuerentia plenus meritorum, & annorum sancto sine querent, in Sanctorum numerum reclusus, ex antiquis Chronicis dicti monasterij, & monumentis Ecclesiæ Papiensis. Ex eadem prodierunt Ayradas Mortariensis primū Præpositus, deinde Archiepiscopus Ianuensis, ab Urbano II. anno 1099. creatus, cuius etiam meminit Augustinus Infinitus in sua Historia sub eodem anno. Item D. Bernardus quartus eiusdem monasterij Præpositus, cui scribit Paschalis II. literas anno 1115. datas, postea Episcopus Papiensis, Albertus item

lib. II.

Congregationis Cassinensis anno 1451. à Nicolo V. impetraverunt.

34. S. Petri de Prato distans octo milliariibus à civitate lanua. nunc commendatum.

35. Praepositura S. Mariae de Vincis civitatis lanua. nunc collegium canonicorum seculariũ, de qua vide supra cap. 27.

36. S. Mariae de Granarolo prope Januã nunc monasterium tenent Fratres tertij ordinis S. Francisci.

37. S. Ioannis de Borbonino foris Januam in loco S. Petri de Arena. nunc commendatum.

38. Prioratus S. Matthaei siue Maphaei civitatis Placentinae. nunc S. Croci Mortariensis vnitus.

39. Prioratus S. Michaelis apud Tangonum in Episcopatu Parmensi.

40. Praepositura S. Mariae de Castello civitatis Alexandriae, cuius Praepositus vltimo Capitulo generali interfectus, nunc vnita nostrae congregationi.

41. Prioratus S. Bartholomaei civitatis Alexandriae, cuius similiter Prior eidem Capitulo interfectus, vnitus monasterio S. Mariae de Castello.

42. Cenobium Abbatiale S. Petri in caelo auro prope Papia. quod Honorius III. vnivit canonicis Mortariensibus ea conditione, vt ad illud caput tota congregatio transferretur. de quo lib. I. dictum fuit.

Haec alia Ecclesias dictae congregatio obtinuit in diuersis Episcopatibus, quae nescio, an conuentuales essent, ideo de illis dicere non curauit.

Praepositus Mortariensis maximis priuilegijs à Summis Pontificibus fuit exornatus, quae ferè omnia adhuc retinet, de quibus lib. sequenti dicemus.

Locuit verò congregatio Mortariensis multis vniuersitate conspicuis, ex quibus fuit sanctus Guarinus Bononiensis, primum Cathedralis S. Petri Bononiensis tunc regularis clericus, deinde archidiaconi vitæ desiderio ad Mortarienses profectus, ac in eorum collegium cooptatus; qui à Praepositis ab quando in eorum Episcopum electus, & ne fugeret, in custodia positus, eum euasisset, à Lucio III. Summo Pontifice canonico regulari vocatus, & licet inuitus S. Rom. Ecclesia Cardinalis, & Episcopus Praenestinus ordinatus, cum eam Ecclesiam aliquot annis sanctissime rexit, plenus meritorum, & annorum sancto sine quereuit in Sanctorum numerum relatus. ex antiqua Chronica dicti monasterij, & monumentis Ecclesiae Papiensis. Ex eadem prodierunt Ayraldus Mortariensis primum Praepositus, deinde Archiepiscopus lanuensis, ab Urbano II. anno 1099. creatus, cuius etiam meminit Augustinus Iustinianus in sua Historia sub eodem anno. Item D. Bernardus quartus eiusdem monasterij Praepositus, cui scribit Paschalis II. literas anno 1115. datas, postea Episcopus Papiensis, Albertus item

Patriarcha Ierosolymitanus, qui fratribus Carmelitis regulam dedit circa annum 1171. cuius mentio habetur in literis Honorij III. quae habentur in Bullario per Laërtium Cherubinum nuper compilato constitutione & inter constitutiones huius Pontificis. Item Jacobus lanuensis Archiepiscopus anno 1241. creatus, quem idem Augustinus Iustinianus in praefata Historia lanuensis sub anno 1243. ex ordine Mortariensis acceptum fatetur, sed vocat iacobum de sancta Victoria, forsitan quia assumptus fuerit ex monasterio S. Victoris Papiensi. Item Obertus eiusdem monasterij Praepositus, deinde Episcopus Dertonensis, ad quem diriguntur literae Lucij II. datae anno 1144. Obertus alius Episcopus Bobiënsis. Radolus antea Prior monasterij, deinde Episcopus Placentinus, demum Albertus alter Episcopus Vercellensis, quorum omnium fit mentio in antiquis scripturis praedicti monasterij.

Postea successu temporum idem monasterium in seipso, tum in suis membris attritum fuit: sed & monasteria dictae congregationis ceperunt clericis secularibus commendari: atque idcirco in bonis tum spiritualibus per negligentiam regularis disciplina, tum in temporalibus grauissimè labefactari. imò quaedam illorum ab obedientia Generalis Praepositi subdaci, vel se se subducere. renitentibus inferioribus locorum Prioribus vel Praepositis obedientiam, quam solemnè iurando vouerant, suo capiti praestare. fouentibus etiam, ac fauentibus nonnullis, quorum intererat, illorum proteritiam frangere, & contumaciam castigare. Donec circa annũ salutis 1448. cum esset Praepositus Generalis dicti monasterij quidam frater Raphael de Alto monte ex Calabria oriundus, & vt erat vir pius, religiosus, & zelo Dei plenus, reformationis suae congregationis tam in capite, quam in membris totus incumbere, ipso iubente congregatum est Capitulum generale dictae congregationis in ciuitate Dertonensi in monasterio sancti Matthaei, ad tractandum de modo ipsam congregationem reparandi, in quo quidem Capitulo nonnulla statuta edita fuerunt. Praepositi verò, & Priores, qui cum alijs nonnullis canonicis dicto Capitulo interfuerunt, notati sunt in illius actis, manu Stephani de Patientibus publici notarij Papiensis ab originali extractis, quorum exemplum ex parte liberthie loci exhibere ad memoriam futurorum.

Hoc est exemplum cuiusdam Capituli Generalis celebrati per Patres Congregationis S. Crucis Mortariensis Ordinis canonicorum regularium S. Augustini extractum, & exemplatum à suo libro originali, vt infra talis est ipsius tenor videlicet:

In nomine Domini nostri Iesu Christi, Amen. Anno à natiuitate eiusdem Millesimo quadringentesimo octauo, indictione vndecima, die veneris decimo mensis Aprilis.

VII

lu, inuicem Reuer. in Capitulo raris, & Domini Domini fratris Raphaeli Saluati de Alto monte, Dei, & Apostolica Sede gratia Praepositi Generalis Ecclesie, Ordinisque S. Crucis Mortariensis, Ordinis S. Augustini, conuocato, & congregato Capitulo Generali suprascripti Ordinis S. Crucis Mortariensis, in Ecclesia sancti Matthaei civitatis Dertona praedicti Ordinis Mortariensis, ab ipso Generali Capitulo electi Datique fuerunt pro Definitoribus frater Antonius de Albavate Prior claustrali praefata Ecclesie S. Crucis, frater Petrus de la Ecclesia canonicus iam dicta Ecclesia, & in iure Canonico licentiatas, frater Ioannes de Ferrarjs Prior S. Mariae noue de aii, & frater Antonius de Sessa Prior S. Marcelli de Papija, ad constituendum, ordinandum, declarandum, & addendum in constitutionibus olim editis, & generaliter ad agendum quacunque eis videretur pro reformatione, & bono tam spirituali, quam temporalis totius praedicti Ordinis Mortariensis. In praedicta autem Capitulo fuerunt infra scripti praesentes: Frater Ioannes de Gatto Prior S. Theodori de Fafolo de Ianua Locumtenens, & Vicarius Generalis praedicti D. Praepositi, frater Georgius Gallina Archiepiscopus S. Petri apud Neulas diocesis Albanis, frater Bartholomaeus Cunius Praepositus S. Stephani de Burnago diocesis Nouariensis, frater Zenobius de Lu. hu Prior S. Agathe de Ponte furia diocesis Vercellensis, frater Laurentius de Doms Prior S. Iacobi de Strata extra muros Novariae, frater Georgius de Puteo Praepositus S. Mariae de Castello de Alexandria, frater Ioannes Antonius della volta Prior S. Mathei de Terdona, frater Christophorus de Castellano Prior S. Mariae de Albano diocesis lanuensis, & frater Geraldus de Puteo Prior S. Bartholomaei de Alexandria, frater Adeodatus de Tutionibus Prior S. Iohannis de Nizia diocesis Aqueensis, frater Theodorus de Bussi canonicus suprascripta Ecclesia S. Crucis, & residens in suprascripta Ecclesia S. Theodori, frater Antonius de Tutionibus canonicus suprascripta Ecclesia S. Crucis, frater Augustinus de Gattin Prior S. Andreae apud Castrum S. Saluatoris de monte Ferrato diocesis Papiensis, frater Antonius de Arnadis Prior S. Andreae apud Braidam diocesis Astensis, & presbyter Iacobus de Bulgaro coadiutor fratris Bartholomaei de Nigro Prioris S. Mariae de Priano diocesis Lanuensis. Quibusdam alijs tam Prioribus, quam canonicis simplicibus venire nequeuntibus, vel propter ingens scisma, vel propter nimiam senectutem, prouiserunt tamen ratum, gratum, & firmiter habere, quidquid per supradictos actum fuerit. Praedictus vero Dominus Praepositus Generalis, necnon praedicti infra scripta constituerunt, si stauerunt, ordinauerunt, praeciperunt, declarauerunt, addiderunt, & generaliter egerunt, videlicet nostri Ordinis S. Crucis Mortariensis casum, & deformationem, qua a centum annis, & amplius (proh dolor) accidit, subleuare, ac reformare, quemadmodum tenemur, ex intimo cordis desiderantes, & totis viribus conantes, ad honorem, & gloriam Sanctae, & Individuae Trinitatis, atque animarum nostrarum tam praesentium, quam futurarum, & adificationem proximorum praesentium, atque futurorum, & ipsorum posteritatis, praesentibus infra scriptis nostris

actibus, atque capitulis inferimus, quae a nostris patribus circa duntaxat infra scripta ordinata fuerunt, declarantes, & addentes ipsi aliqua, quae in ipsis, vel obsequere, vel implicite, & diminue posita erant. Ceterum ex te omnia ad Dei, & Ecclesiam mandatorum, ac regulae, & constitutionum nostri Ordinis obseruantiam, inuicem nostra professione inagropere exhortamur. Ego Stephanus de Parentibus filius quondam Petri publicani Praepositi Imperiali, & collegii auctoritate notarius huius exemplum extraxim, & assumptum de primo solo cuiusdam libri intulati de super, registrum ad idem capitulum Generalis insigni Praepositurae sancti Crucis Mortariensis Ordinis S. Augustini, Diocesis, Conuicis, & Papiensis inchoati in 1448. Et ceperunt ita rubeo, quem librum R. P. Dominus Praepositus, & Dominus Dominus Canonici ibidem residentiam facientes attulerunt, esse librum Actorum dicti capituli, vna cum ipsa libro diligenter, & fideliter auscultauit, & quia conuerso libro concordare inuenit, nihil addidit, vel diminuit, quod substantiam mater, vel intellectum varietatis in testimonium ipsius me subscripsi, & signum meum praepositi consuetum anno Domini curruente 1448, mensis 13, die 19 Aprilis.

Ceterum tam pius conatus ad effectum, Diabolo impediente, peruenire non potuit. Nunc defuncto Domino Aloyfio de S. uenerno Calui Mortarij Capitulo, cuius opera dictus frater Raphael ipsam Generalem Praeposituram obtinuerat, Mortarienses, qui quod multa bona, & iura monasterij ab illis usurpata recuperasset, illum infensum habebant, quemdam eius fratrem dicti Capitanei secretarium, pro vim ex oppido expulerunt, quare sibi timens ipse quoque aufugit, & primo Ianuam iuuit, deinde Romam venit, & cupiens in patriam, & ad ordinem suum ex quo assumptus fuerat, reuertere (erat enim frater S. Dominici) timens ne Praepositura, si liberellam resignaret, commendaretur, Priorem Lateranensem accersiuit, ac cum eo cogit, ut Praepositura cum omnibus suis membris canonicis coelestis Lateranensibus reformanda vinceretur, quod ei ad votum successit, admittente huiusmodi resignationem, & vnionem, & illam probante Nicolao V. anno 1449. 8. Idus Februarij, in hunc modum congregatio Mortariensis nostri congregationi fuit vnita.

Canonici Mortarienses eundem habitum gerebant, quem nostri Lateranenses nunc gerunt, si vera sunt, quae de canonicis S. Petri in Caelo aureo Papija, qui ex eadem erant congregatione, scribit Augustinus Ticinensis in Dilucidario parte 1. praefatione 28.

CAPVT

CAPVT QVADRAGESIMVM SEPTIMVM

De Congregatione Canonicoꝝ Portuenſium apud Rauennam in Romandiola.

Rad Rauennam Flaminiae nunc Romandiola: ciuitate olim praefaram in litore Adriatico templum est vetustissimum, religione celeberrimum, & fama notissimum, Virgini Deiparae sacrum non solum ab incolis, & finitimis in magna veneratione habitum, sed ab Historicis commendatum, ac etiam à Poetae Dante Alighero, & Francisco Petrarca decantatum. Tenentur illud semper clerici, canonici regulares noncupati, & nunc etiam tenent. Hi etiam huius delincentiae canonicae, quod ex antiquis canonicis monumentis coniectare licet, ibi religioſissime intra vassitatem, tamen circa Paschalis Papae II tempora, quibus mirum in modum non defuit in Italia, verum etiam in alijs Proincijs huius canonice reſloruit, arctioris vitae desiderio sacrosanctos ad meliorem frugem reformare decreuerunt. Quod testatur idem Paschalis II. in littera Petro Priori, & eius fratribus in Ecclesia S. Mariae in Portu regularem vitam professis in hunc modum scribens: Quia scitur vos, o filij in Christi dilectionem, per diuinam gratiam inſpirati mores vestros regulam vite diligentiſſime coherere, & commendatorem sancti Petri Patrum vestrorum omnino in Deo deservire praepositi, nos votis vestris praesertim adhaere assidue. Verum quod viderent B. Augustini regulam, sub qua militabant, non ita exacte cuncta ad canonicam vitam instituentiam opportuna, & vt aiant, in particulari distinguere, quod etiam ante illos aduerterant Patres in Concilio Cabilonensi congregati cap. 53. suorum decretorum, nec inuenientes aliquem, qui clericis in votum commorantibus sufficientem regulam singularum tenere gerendarum, normam totius huius canonice continentem praescripsisset, quae in eodem in regula magni Patriarchae Benedicti contineretur, in eam decernerunt sententiam, vt quaedam constitutiones, siue statuta ex auctoritate eiusdem scripturae, sacrorum Conciliorum, & dicta SS. Patrum vti flores sciligerent, in vnum conflarent, & illas tanquam exactam canonicam regulam prius sacrosanctae Romanae Ecclesiae in possessione, & illas Praefidi examinandas, corrigendas, & probandas offerrent, probatas vero immutabiliter obseruarent. Quorum votis Deus ex alto suum libellum compilato tribus partibus distinctis, etiam Paschali II. Pontifici oblato,

CAPVT QVADRAGESIMVM SEPTIMVM.

De Congregatione Canonicorū Portuensium apud Rauennam in Romandiola.

A pud Rauennam Flaminie nunc Romandiola ciuitatem olim præclaram in littore Adriatico templum est vetustū, religione celeberrimum, & fama notissimum, Virgini Deciparæ sacrum non solum ab incolis, & hostibus in magna veneratione habitū, sed ab Historicis commendatum, ac etiam à Poëta Dante Aligero, & Francisco Petrarca decantatum. Tenebant illud semper clerici, canonici regulares nuncupati, & nunc etiam tenent. Hi etiam sub distinctione canonica, quod ex antiquis canonicis monumentis coniectare licet, ibi religio sine antea vixisset, tamen circa Paschalis Papæ II tempora, quibus mirum in modum non solum in Italia, verum etiam in alijs Provincijs ordo canonicus refluuit, ætioris vitæ desiderio succenti, de ipsos ad meliorem frugem reformare decreuerunt. Quod testatur idem Paschalis II. in litteris Petro Priori, & eius fratribus in Ecclesia Mariana in Portu regularem vitam profectis in hunc modū scribens: *quia iugiter vos, & filij in Christi distillatione, per diuinam gratiam inspirati mores vestros regulam vitæ disciplina coercere, & communiter seruare sanctorum Patrum instituta omni-umque Deo deseruare proposuisti, nos votu vestris peruenire præsumimus assensu.* Verum quod viderent Augustini regulam, sub qua militabant, nō ita seculæ cuncta ad canonicam vitam instituentiā opportuna, & vt aiunt, in particulari distinguere, quod etiam ante illos adterterant Patres in Concilio Cabilonensi congregati cap. 53. suorum decretorum, nec inuenientes aliquem, qui clericis in eorum commemorantibus sufficientem regulam singularium rerum generalium, normam totius vitæ canonicæ continentem præscripsisset, quæ admodum in regula magni Patriarchæ Benedicti conuenit, in eam deuenerunt sententiam, vt quædam constitutiones, siue statuta ex auctoritate diuina scripturæ, sacrorum Conciliorum, & dictis SS. Patrum vii floribus scilicet, in vnum censurarent, & illas tanquam exactam canonicæ vitæ regulam prius sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Apostolicæ & illius Præfidi examinandas, corrigendas, & probandas offerrent, probatas vero immutabiles obseruarent. Quorum votis Deus exalto fauente, nam libello compilato tribus partibus distincto, etiam Paschali II. Pontifici oblato,

ipse Pontifex non solum librum sua auctoritate laudatum probauit, & efficaciter obseruandum iniunxit, verum etiam Deus miraculo easdem constitutiones confirmauit. Nam cum B. Vbal- dus Eugubinus tunc cathedralis sanctorum Mariani & Jacobi Prior vitam regularem in eadem Ecclesia collapsam reparaturus, ad cenobium Portuense contendifset, ibique nonnullos menses commoratus, vt illorum vitæ instituta disceret, cum ipsis constitutionibus Portuensibus ad propria reuenteretur, ac illas casu in nemore, vbi paulisper quieuerat, ex obliuione reliquisset, & post illius loco discessum maximus imber cecidisset, recordatus verò se librum sub dio imbribus expositum reliquisse, cum maxima anxietate animi ad locum fuisset reuersus, librum iuxta viam in terra circum circa imbribus madefacta prorsus illæsum, & intactum inuenit. Hæc illæ sunt constitutiones, quas nonnulli per imperitiam Regulam Damianam vocant, alij verò, quod videntur illas à Paschali II. probatas, ab eodem Pontifice pro reformatione canonicorum regularium editas affirmant. Hæc inquam illæ sunt constitutiones, quas Inuocentius II. canonicis Rhenanis apud Bononiam seruandas tradidit anno 1136. circa quas, & circa illorum autorem, quoniam vidi nonnullos grauitè deceptos, fortasse, quia illas non viderunt, priusquam de ipsa congregatione disseram, duos errores, alterum circa ipsas constitutiones, alterum circa illarum autorem retegere, & refutare necessarium existimaui.

Nam quod attinet ad autorem, fuit communis error multorum, autorem illarum constitutionum fuisse beatum Petrum Damiani Ra-uennatem, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem, & Episcopum Ostiensem. Quæ sententia tribuitur à nonnullis Dapiti Aligero Poëtæ præclaro, qui vixit circa annum 1320. & Francisco Petrar-chæ, qui vixit anno 1370 propter nonnulla, quæ illi de Petro Damiani, & de monasterio Portuensi in littore Adriatico scribunt, primus quidem in libro, seu cantico de Paradiso: secundus verò in tractatu de vita solitaria. Verum isti autores non dicunt, Petrum Damiani edidisse librum constitutionum, imò nec fuisse canonicum Portuensem, sed solum quod fuit apud illud monasteriū in littore Adriatico, quod facere potuit absque eo, quod librum illum scriberet, aut etiā canonicum institutum ibi sumeret. Eandem sententiam docet Volaterrianus lib. 21. Antropologia, Autor supplementi chronicorum in vltima editione Veneticæ anni 1506. lib. 12. sub anno 1407. Augustinus nosser Ticinensis, Ioannes Trullus, & alij: quamquam non eodem modo illam expli-cent, nam quidam animaduertentes, beatum Petrum Damiani monachum fuisse, siue eremitam Ordinis Camaldulensis, & loci fontis Auellanzæ, aiunt, illum post assumptionem ad Cardinalatum se ex licentia à Romano Pontifice habita

II

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

Cardinalatu, & Episcopatu abdicato, in Portuense monasterium recepisse, & ibi cum canonicis vixisse, eius constitutiones a Paschali II. probatas tradidisse, ita autor Supplementi, & Augustinus Ticinensis. Alij vero fatentur, illum ante Cardinalatum clericum canonicum dicti monasterij fuisse, & post abdicatum a se Cardinalatum, ad idem conuobium reuersum, ita Volaterranus. Alij tandem contendunt, B. Petrum Damiani adolescentem Portuense conuobium ingressum habitum canonicorum regularium suscepisse, & canonicam institutionem amplexatum: postea vero arctioris vite desiderio ad Camaldulensem monachos transiisse, & in monasterio fontis Auellanæ solitariam vitam egisse: deinde a Stephano Nono comperta illius vitæ sanctitate, ad Cardinalatum euectum, quo sub Nicolao II. a se abdicato, iterum ad solitudinem fontis Auellanæ reuerfus est, vbi degens a canonicis Portuensibus rogatus regulam scripsit, quam Paschali II. confirmandam misit. Ita Iosephus Mozzaguganus in volumine nuper edito de rebus gestis canonicorum regularium lib. 1. fol. 59. & 60. & lib. 2. fol. 9. & 10. vbi dicit, hanc sententiam nemini posteriorum Historicorum hæcenus fuisse tam bene notam, puto voluisse dicere, anteriorum. Addit etiã, B. Petrum Damiani fuisse electum Episcopum Oslensensem ab Alexandro II. lib. 1. fol. 60. pag. 2. & tamen se abdicasse ab Episcopatu, & Cardinalatu sub Nicolao II. fol. 61. pag. 1. quæ vtrum coherant, intelligent facili, qui viderint, non Nicolaum Alexandro, sed Alexandrum ipsi Nicolao in Pontificatu successisse.

III.

Hæc tamen sententia cuiuscunq; sit autoris, & quoquo modo explicetur, est error manifestus in Historia: nam Petrus autor Constitutionum Portuensium, quæ a Paschali II. fuerunt confirmata, nõ fuit Petrus Damiani Cardinalis, & Episcopus Oslensis, sed Petrus de Honestis ciuis Rauennas, Sacerdos, & Prior ipsius monasterij, qui etiam Ecclesia, quæ in hodiernam diem cernitur ædificata, sancto sine quieuit, in eadem Ecclesia cũ Epitaphio illius sepulchro inscripto tumulatus. & vt omittas, quæ de hac re pro illius monachatu multa congerit Constantinus Caietanus in præambulis ad libros eiusdem B. Petri Damiani Romæ editos, & quæ de vtroq; Petro scribit Hieronymus Rubens lib. 5. historie Rauennatis, B. Petrum Damiani Constitutionum Portuensium autorem minime fuisse sed nec esse potuisse, conuincitur ex tempore confirmationis eisdem constitutionum. nam Petrus dictarum constitutionum autor in visis agebat anno 1115. vt patet ex literis Paschalis Papæ II. eodem anno, 3. Nonas Iulij directis eidem Petro Priore, & eius fratribus in Ecclesia B. Mariæ in Portu regulari vitam professis, quibus illorum constitutionem, siue reformationem auctoritate Apostolica firmavit, & illos sub protectione eiusdem Sedis Apo-

stolica recepit, vivebat etiam anno 1118. quoniam idem Paschalis constitutiones ab illo transmissas firmavit: nam Paschalem eas confirmatum anno 1118. firmasse, ac probasse, constat ex literis confirmationis, quarum exemplum est.

Paschalis Episcopus, seruus seruorum Dei, dilectis filiis apud Ecclesiam beatæ Mariæ in Portu Euxinæ Exarchatus regulariter commorantibus saltem, & Apostolicam benedictionem. Hanc institutionem canonicam regulam tam ex sanctorum Patrum auctoritate, quam religioforum virorum exemplo, & morum honestate concepit nos perspicuum Deo autore suscipimus, & auctoritate Sedis Apostolicæ confirmamus, vobis per Dei gratiam effluenter obseruandam inuigilamus: ut quorum sequi vestigia deuotissimi in terra, eorum amemere confortium positis in celo. Datum Transylviam 12. Calend. Ianuarij indictionis. Scilicet in 8. nam anno 1115. eurrebat indictio septima, vt patet ex data alterius privilegij facti eidem Petro P. 1001. & canonicis Portuensibus eodem anno utis promememorato. Vixisse verò eo anno quendam Petrum Priorem Portuensem, & autorem dictarum constitutionum, apparet, tum ex epistola ipsius Petri ad Paschalem II. que in illarum fronte ad limine habetur, quæque talis est.

Paschali Dei natu summa, & Apostolica Sedis Episcopo Petrus Peccator clericus cum confratribus suis in Christo salutem, & omnem obedientiam. Cum vestra Beatitudinis Petri vniuersi in Ecclesia genere gratia vna contulerit, non irrationabiliter credimus, quam in Ecclesia statuerit ut vbi libet faciendum, vestra auctoritate iudicij pro iusto, vel reprobari, vel confirmari debere. Quapropter hanc canonicam institutionem nostram ex pluribus, vt in sequenti patet, solidam, & prescripti temporis firmitate discretiue statutam. Maxime vestra presentandam mandauimus, vt eam perspicimus, & vbi oportuerit, emendatam, huius apostolicæ sedis auctoritate firmatam, atque susceptam vobis inuigilantiu. de cetero vestra præceptione obseruandam. Bene dicitur. Apparet tum etiam ex Epitaphio, quod eiusdem Petri sepulchro inscriptum in eadem Ecclesia Portuensi in hac vsq; diem cernitur, quod talis est.

Hic situs est Petrus Peccator cognomine dictus, Cui dedit hanc aulam inerti orbi condere Christus. Anno millesimo centesimo debita soluit. In decimoque nono de sanctis corpora dormit. Quarto Kal. Aprilis.

Porro B. Petrum Damiani Cardinalem, & Episcopum Oslensensem non vsq; ad annum 1115. vitam produxisse, sed neque nisi miraculo producere potuisse, apparet in primis ex ijs, quæ de eius obitu scribit Baronius tom. 1. sub an. 1071. quo anno illius obitum contigisse, verissime affirmat: & quamquam nonnulli eius vitam vsq; ad annum 1080. producant, nullus tamen illi Gregorij Septimi Pontificatû excessisse affirmat. apparet etiam ex eo, quoniam ipse B. Petrus Damianus grandævus, & prouecta ætatis, canonicis portuensi-

Stephano IX. Cardinalis est creatus, vt habes ex illius epistola ad Nicolaum II. Stephani Successorem, quæ est in ordine nona in primo libro epistolarum Petri Damiani, in qua illum orat, vt tanquam militi Veterano, & emerito mancipio ad quiete condum, siue ad solitudinem deposita Pa-

triam in monasterio Portuensi clericum inter clericos Portuenses vsq; ad obitum vixisse, & inter sanctos clericos in monasterio Portuensi sepultum in Ecclesia a se ædificata vt ex epistola liminari ipsorum Constitutionum, & ex illius Epitaphio habebitur. Verum B. Petrus Damiani non clericus inter clericos, neque in monasterio Portuensi, sed monachus inter monachos apud Fauentinâ constitutus in monasterio Camaldulensium corporis solutus est, & ibidem tumulatus, de qua re multis apud Baronium loco citato, & Constantinus Caietanus in præambulis ad libros Petri Damiani.

Quod autem de suo cerebro comminiscitur Iosephus Mozzaguganus autor dictarum Constitutionum non ex eodem Collegio Portuensi fuisse, sed monachum alterius Collegij a clericis tamen Portuensibus exoratum, planè in dicit, hanc autorem ipsas Constitutiones non legisse, quod minus ipsam auctorem epistolam ad Paschalem II. quam ille vocat epistolam liminarem. Vidisset namque Petrum Peccatorem, qui eorum autor extitit, confratrem, & canonicum dicti monasterij fuisse, quando illas Constitutiones scribentem, & Paschali Pontifici mittebat, vt illa verba epistolæ Petri Peccator clericus cum confratribus suis in Christo salutem, & illa, quæ habentur in Prologo illorum. Dimis cultus amorem vnam collectis fratribus vestris carissimis nobiscum diligenter inquirentem quoniam Sanctorum Patrum &c. & illa in eodem prologo hæc singula nobis omni pro capere, & vobis vestris & capitis statere. & alia id genus plurima, quæ legi possunt in tribus illis libris, aperte indicant, quibus ostenditur, illas constitutiones non tam ab ipso Petro Priore, quam à toto conuocatu canonicorum fuisse compilatas.

Vt igitur autor dictarum Constitutionum non Petrus Damiani, sed veteranus B. Petrus Rauennas clericus, & sacerdos ex familia de Honestis vocatus, qui voto nuncupato monasterium in Portu Adriatico ingressus, illud instaurauit, & Eccl. suam, quæ nunc vixit, ex huius generis ædificauit, qui quæ multo tempore in eodem monasterio cum religiosissime vixisset, illudque reuixisset, non sine opinione sanctitatis ad præmia in caelis capefenda migravit anno 1115. 4. Kal. Iulij. Quæ verò causa supra citata auctores in errore traxerat, vt pro Petro Portuensi Priore Petri Damiani acciperent, sequen-

Stephano IX. Cardinalis est creatus, vt habes ex illius epistola ad Nicolaum II. Stephani Successorem, quae est in ordine nona in primo libro epistoliarum Petri Damiani, in qua illum orat, vt inquit militi Veterano, & merito mancipio ad quiescendum, siue ad solitudinem deposita Paenitentia sollicitudine remeare permittat. Obijt vero Nicolaus II. anno 1060 vt notum est. si autem tunc B. Petrus Damiani senex erat, & miles emeritus, ut Veteranus, quomodo potuit vsq; ad annum 119. suam aetatem produxisse?

Adde Petrum Portuensem clericum inter electos Portuenses vsq; ad obitum visisse, & inter electos clericos in monasterio Portuensi sepultum in Ecclesia à se edificata vt ex epistola liminari ipsorum Constitutionum, & ex illius Epitaphio habetur. Verum B. Petrus Damiani non clericus inter clericos, neque in monasterio Portuensi, sed monachus inter monachos apud Fauentinâ Civitatem in monasterio Camaldulensium corporis solutus est, & ibidem tumulatus, de qua re multis agit Baronius loco citato, & Constantinus Caccianus in praebendis ad libros Petri Damiani.

Quos autem de suo cerebro comminiscitur Josephus Mozzagragnus auctor dictarum Constitutionum non ex eodem Collegio Portuensi suscepisse monachos alterius Collegij à clericis tamen Portuensibus exortatum, planè indicat, hanc auctorem ipsas Constitutiones non legisse, multò minus ipsam auctoris epistolam ad Paschalem II. quam ille vocat epistolam liminarem. Videtur namque Petrum Peccatorem, qui earum auctor extitit, confratrem, & canonicum dicti monasterij fuisse, quando illas Constitutiones scripsit, & Paschali Pontifici mittebat, vt illa verba epistolae Petri Peccator clericus eam confratribus in Christo salutem. & illa, quae habentur in Prologo libro eorum. *Divini cultui amore tu ymn. collecti fratres eiusdem capituli nobiscum diligenter inquirentem qui Sanctorum Patrum &c.* & illa in eodem prologo. *hec signa nobiscum pro capto, & vitata vsq; & capiti statuere.* & alia id genus plurima, quae legi possunt in tribus illis libris, & apertissime indicant, quibus ostenditur, illas Constitutiones non tam ab ipso Petro Priore, quam à toto conventu canonicorum fuisse compilatas.

VII. Vt igitur auctor dictarum Constitutionum Portuensium non Petrus Damiani, sed venerabilis B. Petrus Raennas clericus, & sacerdos ex familia de Honellis vocata, qui voto nuncupato monasterium in Portu Adriatico ingressus, illud instauravit, & Ecclesiam, quae nunc vsitur, ex bonis paternis adificavit, quique multo tempore in eodem monasterio cum religiosissime vixisset, illud quae exisset, non sine opinione sanctae ad praemiam oculis capessenda migravit anno 119. Kal. Julij. Quae verò causae supra citatos auctores in errore traxerant, vt pro Petro Portuensi Priore Petri Damiani acciperent, sequen-

tes esse arbitror, quarum prima fuit identitas nominum: mos enim fuit vtriq; in suis epistolis, se Petrum Peccatorem scribere, licet alter se monachum semper vocarit, alter clericus. secunda identitas soli natalitij, quia vterq; cuius fuit Raennanensis, tertia quia eodem ferè tempore ambo floruerunt, licet Petrus Damiani aetate maior, quarta quia ambo regulares, licet alter monachus, alter clericus fuerit. quinta quia B. Petrus Damiani adhuc iuuenis cum vitâ Eremiticâ iam animo meditaretur, antequam ad solitudinem fontis Auellanae contenderet, ad Portuense monasterium accessit, periculum facturus, an genus illud vitæ ferre posset, ibiq; auctore Fortunio in Historia ordinis Camaldulensis, in quadam cella propè monasterium quadraginta diebus vitâ solitariam egit. Sexta demum, quia B. Petrus Damiani reformationi canonicorum regulariû summo animi feruore, & copatu incubuit, cui certè ordo canonicus tantum debet, quantum illorum temporû nulli magis. Quod autem dicit Baptista Signius lib. 2. propè finem de eodem Petro Portuensi scribens: *Clericus fuit semper, nunquam monachus, primus Portuensis Rector, qui & ibi ordinem canonicum regulariter instituit: sed nunc pro clerico canonicum, & pro Rector Priorem voluit.* Omisit penitus, si legisset in privilegio Paschalis II. ipsum Petrum Priorem, & suos clericos canonicos nuncupatos.

Circa ipsas constitutiones dupliciter erratum est: nam aliqui, quod legerint, B. Vbaldum regulam canonicam ex monasterio Portuensi acceptam ad propriam civitatè enexisse, & secundum illâ suos clericos Eugubinos reformatos, eandemq; regulam divino miraculo in itinere confirmatam, videntes etiam apud Concilia, & priores auctores nomine regulæ canonicæ B. Augustini regulam passim vsurpari, putant B. Vbaldum ex cenobio Portuensi non ipsas constitutiones canonicorum Portuensium à Paschali recens confirmatas, sed B. Augustini regulam accepisse, & Eugubium attulisse. Ita Ludovicus de Angelis de vita sancti Augustini lib. 6. cap. 7. & Iosephus Mozzagragnus de rebus gestis canonicorum regularium lib. 1. fol. 47. pag. 2. vbi de S. Vbaldo sic dicit: *D. Vbaldus Eugubinus in Ecclesia Eugubina Prioratus curam suscepit ante Episcopatum, vbi postea Episcopus, regulam & ordinem sancti Augustini sumptum ex monasterio Portuensi Raennanense instituit.* Verum decipiuntur hi auctores, quia regula S. Augustini tunc temporis toti orbi erat notissima, & omnes canonici regulares tunc, & longè antea saltem D. Augustini regulam habebant, & de Ecclesia Lateranensi hoc patet saltem à temporibus Alexandri II. ex privilegio Anastasij IV. eidem Ecclesiae Lateranensi facto, in quo ad exemplar Alexandri II. statuit, vt ordo canonicus, qui secundum Deum, & D. Augustini regulam ibi erat institutus, perpetuis temporibus observaretur. Idem patet de Ecclesijs Perusina, & Civitatis Castellæ, in qui-

VII.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

bus ab illarum exordis ordo D. Augustini dicitur institutus, prout habetur in bullis secularizationis dictarum Ecclesiarum, & idem omnino dici debet de ipsa Ecclesia Eugubina. nam illa ante B. Vbaldum erat regularis, vt constat ex vita ipsius S. Vbaldi descripta per B. Theobaldum Episcopus successorem. quare S. Vbaldus non fuit primus autor ordinis canonicorum regularium D. Augustini in dicta Ecclesia, sed eiusdem ordinis iam labentis reparatore: & ita pro sola regula Augustini accipienda ad Portuensem monasterium contendere opus non habuit, quam canonici Eugubini habebant, vel ex Tiferntensibus, aut Perusinis illorum propinquis habere potuissent. necque ob causam ad dictum monasterium iuit, sed vt modum viuendi canonicorum Portuensium, ac illorum statuta disceret. quare vt deus, etiam B. Augustini regulam illum forsan ex cenobio Portuensi sumpsisse: tamen de alia regula sine dubio loquuntur, qui aiunt, illum regulam canonicis institutionis ex monasterio Portuensi acceptam Eugubium deluisse, nimirum de constitutionibus per Paschalem Pontificem probatis, quae ille tandem sunt, quas Deus in itinere miraculo confirmauit. Verum error leuis est, & excusatione dignus.

VIII Ille vero grauior, & intolerabilis eorum, qui ab opposito dixerunt, canonicos Portuenses praeter constitutiones, quas illi Damianus, seu Petri Damiani vocat, nullam aliam regulam, nec etiam illam B. Augustini habuisse quem errorem ex Ioanne Baptista Signa acceptum, vt pleraque alia, constanter docet Iosephus Mozzagrugnus lib. 1. fol. 26. pag. 2. & fol. 46. 2. & fol. 48. 1. & fol. 60. 1. & lib. 4. fol. 4. 2. & lib. 8. fol. 10. 2. vbi dicit, Augustinum Mamphridum ea de re fuisse admonitum, ostenso illi exemplo eiusdem Regulae Damiani: in quo legimus, regulam ipsam transmissam fuisse Paschali II. approbandam, & Augustinum Ticinensem eiusmodi regulam vocare constitutiones, pudesactum, canonicos illos, quos facit suos regulam prius nullam habuisse, nec militasse sub Augustino. quam sententiam ita frequenter inculcat, vt vix sit pagina, quae illam non redoleat. Videtur autem haec sententia valde plausible Constantino Caietano in suis Scholijs ad epistolas B. Petri Damiani: nam libro 1. epistolae 18. ad Alexandrum II. ita notauit: *En quam regulam obseruabant canonici regulares B. Petri Damiani tempore. & in tabula, siue in indice, verbo, Canonici, notans idem scholium, inquit: Canonicoz regulam antiquo tempore, qua fuerit in Italia. Verum hunc errorem non opus est, vt multis confutemus, qui non nisi vel ex crassa ignorantia, vel ex animilitate ortum habere potuit. primo namque si canonici Portuenses tempore B. Petri Damiani, & longè post nullam aliam regulam praeter Damianam habebant, quoniam fuit illa regula, quam cum ordine D. Augustini S. Vbaldus ex Monasterio*

Portuensi acceptam attulit Eugubium vt ipse Mozzagrugnus lib. 1. fol. 47. pag. 2. faceret? Quod enim D. Augustini ipsam Augustini regulam imponit, praefertim cum regula, seu constitutione Portuenses non nisi anno 1118. a Paschali II. fuerint probatae, S. vero Vbaldus, vel sub Calisto II. vel sub Honorio, quatuor, aut sex annis post illarum confirmationem ad Portuense monasterium contenderit. nam sub Honorio II. Episcopus Eugubinus est consecratus, cum iam antea non solum Ecclesiam Eugubinam reformasset: verum etiam Episcopus Perusinus electus fuisset; quam electionem, vt clauderet, profugus per aliquot menses delisit. Praeterea si Portuenses sub B. Augustini regula non viuerebant, quid est, quod idem autor lib. 4. fol. 1. pag. 1. scribit: *Anno Christi 759. aquis in conuentu Episcopi episcopi ordinati sunt, vt clerici nectum in Episcopatu Episcopi, per etiam alibi sub Episcopatu canonice viuere, secundum suam regulam, qua quidem Augustinus est a Calisto transmissa. Quod reperit fol. 29. 1. & alibi saepius. & ante illum Ioannes Baptista Sigismundus. 2. cap. 8. in principio, quomodo enim collegium Portuense toti Italiae celeberrimum sine Augustini regula viuerebat, quam longè antea canonici omnes regulares ex praeepto Concilij firmiter*

Sed quod caput est, & omnem dubitationem excludit, ipsam B. Augustini regulam temporibus canonicorum Portuensium, & B. Petri Damiani non solum fuisse in Italia notissimam, sed ab omnibus canonicis regularibus retentam ostendunt in primis Ecclesia Lateranensis sub Alexandro II. reformata ex canonicis S. Augustini cum Ecclesia sancta Crucis in Ierusalem, in qua Lateranensi, ac etiam S. Crucis cum ordo canonicus secundum Deum, & B. Augustini regulam ab eodem Alexandro dicitur instituta, huc potius restituta, iam habes, Ecclesiam S. Frigidiani cum Lateranensi, & S. Crucis sub B. Augustini regula tunc degisse. Idem dicendum de Perusina & Tiferntensi, quas sub B. Augustini regulam constitutas Bulla secularizationis eorumdem Ecclesiarum indicant. Deinde ipsam Ecclesiam Portuensem sub B. Augustini regula institutam, monstrant litterae Innocentij II. pro canonica Petrosibus legato Romandiole directae anno 1139. in quibus illos canonicos vocat ordinis S. Augustini, & quod caput est, ipse Innocentius II. qui ab Urbano II. Cardinalis fuerat creatus, quos confirmationis constitutionum Portuensium post Paschalem Papam penultimus subscripsit, in eodem Concilio Romano mille Episcoporum anno 1139 celebrato tanquam rem notissimam imponit, omnes canonicos regulares ante sua tempora sub B. Augustini regula viuissse: nam in eodem Concilio cap. 9. ita scribit: *Primum autem consuetudo, prout accepimus, & deest illi non ualeat, quod & monachi, & regulares canonici post susceptam hanc, & professionem factam, ipse B. autorum Augustini*

... Augustini regula, reges temporis, & ...
... gratia laici temporali adfuerunt, & c. 26. ex
... accepta Gratiani textum cap. Perniciosam
... quatuor, & improbantur à Concilio omnes per
... Regulares, quae non secundum aliquam ex
... Regulis approbatis D. Basilij, D. Benedic
... Augustini uiuere, & inter recensent
... professores doctrinarum Regularum numeran
... monachi, & canonici regulares. vt videas,
... possit illud Concilium sine ulla profus ex
... ceptione, omnes iam canonicos regulares non
... habere in Italia, sed in toto mundo sub B. Augu
... stini regula viuere consueuisse, vt mirum sit de
... Augustino, & doctissimo scholio illo Caietani
... de constitutionibus quae regulam ab antiquo tempore ca
... nonis regulam obseruabant in Italia tempore B. Petri
... Damiani. Et multò magis mirandum, dixisse Iose
... phum Mozzagrugnum lib. 2. fol. 10. pag. 2. hanc
... regulam Ticinensem ubique Constitutiones ap
... paret, quod ex illius proemio eli
... citur, ac etiam ex epistola superfirmari,
... canonicos illos, quos facient suos, regulam prius
... nullam habuisse, nec militasse sub Augustino. vti
... dicitur, & ex quibus verbis elicitur ex epistola
... superfirmari, vel ex proemio dictarum consti
... tutionum ante Petrum Damiani canonicos illos
... nullam regulam habuisse, vel sub D. Augustino
... non militasse nam in epistola Petri Portuensis
... Paschali II. eum constitutionibus transmissis, nul
... las prius Regulas mentio sub formalibus verbis
... habetur nec dicitur, an illi aliam regulam habe
... rent, vel non haberent, vel an sub Augustino mi
... litarent, vel non militarent. In proemio uero vo
... cantur ille Constitutiones, Regula canonice in
... stituta, sed ubi inferitur, vel per quam illatio
... nem de iusticia, illos canonicos Regulam B. Au
... gustini non habuisse, aut sub Augustino non mi
... litasse? Ego enim neque in proemio, neque in
... uero corpore hoc videre potui. At autor, & etiam
... Paschalis in epistola confirmationis vocant eam
... regulam, sed quid tum? nonne omnes Consti
... tutiones sine statuta siue decreta, quae olim à Sum
... mis Pontificibus, uel à Concilijs, uel à familijs
... pro disciplina regulari statuenda, uel reparanda
... duntaxat obseruantur, Regulae dicebantur? Videantur
... de hae Pontificale Romanum, Anastasius, &
... Petrus in Innocentium I. Concilium Aquiligran
... tum à Mogontium sub Ludouico Pio celebrata,
... etiam in cap. Regula 3. d. Sed quid moror, cum
... ipse autor lib. 1. fol. 3. pag. 1. sui oblitus scribat,
... Paschalis II. fecisse constitutiones, quae sunt Ra
... tione in monasterio Portuensi. Paschalis enim
... illius Constitutiones pro canonicis regulari
... bus Portuensibus fecit, nisi quod constitutiones
... ab illa factae sua auctoritate firmavit, & lib. 1. fol.
... 2. pag. 2. dicit, nomine Regulae olim intelli
... gitur, quae quid, uel à superioribus, uel ab
... ipse Categorionibus communiter obseruan
... dum dicebatur. Habuerit igitur canonici Por

Eugobium vt ipse
pag. 2. faceret. Ordo
Augustini reguli sup-
ra, seu constitutiones
in 8. a Paschali II. factus,
vel sub Calisto II.
aut sex annis post illa
Portuense monasterium
onorio II. Episcopo
s, cum iam antea non
nam reformasset. vo-
catus electus fuit
vt eluderet, pro quo
ut. Præterea si Portu-
cia non viderent, quid
d. fol. 3. pag. 2. dicitur
nuncia Episcopi in
Episcopi Episcopi, si
canonice viderent, si
idem Augustini vt dicitur
recept fol. 25. d. dicitur
nes Bupilla Sigera. Ita
modo enim collegium
bertrium sine Augu-
longe antea canonice
repto Concilij servauit
oma om dubitatione
Augustini regulam tem-
pore. & B. Petri II.
In Italia nonnullam, sed
regularibus seruan-
tibus Lateranensi sub
ex canonicis S. Frigiani
nec in Ierusalem, in qua
Crucis cum ordo cano-
& B. Augustini regulam
dicatur in Ierusalem. In
es, Ecclesiam S. Frigiani
G. Crucis sub B. Augustini
dicendum de Perusia
B. Augustini regulam
tionis eandem Eccle-
de ipsam Ecclesiam Por-
tueni regulam in Ierusalem,
II. pro canonice Portu-
re directa anno 1099. in
vocat ordinis S. Augustini
Innocentius II. qui
uerat creatus, quod con-
num Portuensem post
imus subseriptis. in quo
o mille Episcopi non
quam rem necessarii lo-
regulares ante sua in-
regula videret: nam in
bit: Præterea antea cano-
al ille nonnulli, quod
vici post scriptum. Ita
bit a B. Petro II. in

tenentem regulam B. Augustini, leges temporales, & Me-
fiam gratis lucris temporalibus addiscant, & c. 26. ex
quo accepit Gratianus textum cap. Perniciosam
quæ 2. improbantur à Concilio omnes per-
tineat Regulares, que non secusmodum aliquam ex
tribus Regulis approbatis D. Basilij, D. Benedi-
cti, & D. Augustini viderent, & inter recensendis
profiteres dictarum Regularum numeran-
tur monachi, & canonici regulares, vt videas,
suppositi illi Concilio sine vili profus ex-
ceptione, omnes iam canonicos regulares non
solum in Italia, sed in toto mundo sub B. Augu-
stini regula vivere consuevit, vt mirum sit de
Episcopo, & doctissimo scholio illo Caietani
decretis quæ regulam ab antiquo tempore ca-
nonice regulares obseruabant in Italia tempore B. Petri
Damiani. Et multo magis mirandum, dixisse Iose-
phum Morzagrum non lib. 2. fol. 10. pag. 2. hanc
regulam Tioenlem ubique Constitutiones app-
petat, pade factum, quod ex illius proemio eli-
ci videtur, ac etiam ex epistola superliminari,
canonicos illos, quos facient suos, regulam prius
nullam habuisse, nec militasse sub Augustino. v-
derent, & ex quibus verbis elicitur ex epistola
superliminari, vel ex proemio dictarum consti-
tutionum ante Petrum Damiani canonicos illos
nullam regulam habuisse, vel sub D. Augustino
non militasse nam in epistola Petri Portuensis
Paschali II. cum constitutionibus transmissa, nul-
la veritas Regule mentio sub formalibus verbis
habetur: dicitur, an illi aliam regulam habe-
rent, vel non haberent, vel an sub Augustino mi-
litarant, vel non militarent. In proemio verò vo-
cantur illæ Constitutiones, Regula canonice in-
stitutionis, sed vbi infertur, vel per quam illatio-
nem delictor illos canonicos Regulam B. Au-
gustini non habuisse, aut sub Augustino non mi-
litasse. Ego enim neque in proemio, neque in
toto corpore hoc videre potui. At autor, & etiam
Paschalis in epistola confirmationis vocant eam
regulam, sed quid tum? nonne omnes Consti-
tutiones sue statuta, siue decreta, quæ olim à Sum-
mi Pontificibus, vel à Conclij, vel à familijs
pro disciplina regulari statuenda, vel reparanda
decrebantur, Regule dicebantur? Vidantur
de hæc Pontificale Romanum, Anastasius, &
Pianus in Innocentium I. Concilium Aquilgra-
ni, & Moguntinum sub Ludouico Pio celebrata,
tenent in cap. Regula 3. d. Sed quid moror, cum
ipse autor lib. 2. fol. 3. pag. 1. sui oblitus scribat,
Paschali II. fecisse constitutiones, quæ sunt Ra-
uennat. in monasterio Portuensi. Paschalis enim
nullas Constitutiones pro canonicis regulari-
bus Portuensibus fecit, nisi quod constitutiones
ab illis factas sua autoritate firmavit, & lib. 1. fol.
50. pag. 2. dicit, nomine Regulæ olim intelligi
consuevit quod quid, vel à superioribus, vel ab
ipsa Congregatione communiter obseruan-
dam statuebatur. Habuerunt igitur canonici Por-

tuenes regulam B. Augustini, habuerunt Con-
stitutiones à Paschali probatas, & tam illæ, quàm
illa, regulæ dici poterant, & merito dicebantur:
At illa prima per Antonomasiam regula canoni-
ca dici consuevit, illæ verò ad differentiam Prio-
ris regulæ, constitutiones, siue statuta sunt nun-
cupata, sicut etiam appellantur in ipso proemio
sæpe allegato.

POST supradictam reformationem, & consti-
tutiones à Paschali Papa confirmatas cepit
bonus odor religiosæ conuersationis canonicorum
Portuensium mirum in modum dilari. vnde
& factum est in primis, vt religiosi viri quam-
plures illuc accurrentes, se se canonicos Portuensi-
bus in disciplina regulari insituentos traderet,
ac subinde ipsimet Canonici alij Ecclesijs, &
monasterijs eis oblati extra proprios limites nu-
mero familiarium ampliari ceperint, & dilari,
& in congregationem multorum Collegiorum
propagari, cuius congregationis monasteria, quæ
ex authenticis scripturis colligere potui, fuerunt
illa:

Primum monasterium ipsum Portuense B. Vir-
gini Dei Genitrici sacrum, ante B. Petri Damiani
tempora fundatum, quod erat caput totius con-
gregationis, de quo dicemus in nostra congrega-
tione Lateranensi, cui per sedem Apostolicam
sunt vnitum.

Secundum S. Mariæ Charitatis Venetiarum,
quod Marcus Iulianus clericus fundauit sub Ca-
listo II. & Summo Pontifici obtulit, vt per cano-
nicos Portuenses regeeret, de quo dictum est su-
pra cap. 24. eadem nostræ congregationi vnitum.

Tertium Prioratus S. Margaritæ in Episcopa-
tu Ferrariensi, cuius Ecclesiam anno 1120. mona-
sterio Portuensi donauit Gualterius Archiepis-
copus Rauennatensis ex regulari canonico. Ean-
dem verò Ecclesiam prædicti attribuit dotauerunt Gu-
lielmus Bulgari filius, cuius vxor adclisa anno 1123.
4. idu Octobris, & pro dote templi D. Margaritæ Ca-
stellare dederunt, in quo edificatum ipsam templum est
ita, vt tunc videbatur, sicut & turippu civitum, quæ
sunt omnia in agro Ferrariensi. Hu tabulo testes ad-
scribuntur Fulco Marobio, Petrus Canu, Salingeria,
Petrus Contrarius, Vgutio, Linardus Vgutionis filius.
Hieronymus Rubicus in Historia Rauennat. lib.
5. sub anno 1120. & 1123. Hoc monasterium est
etiam nunc membrum cenobij Portuensis, sed
canonicis delitutum, habet vnum Priorem cum
socio.

Quartum S. Mariæ de Vado Ferrariæ, quod
circa annum 1135. postulante eodem Waltero
Archiepiscopo, monasterio Portuensi donauit
Laudolphus Episcopus Ferrariensis, conuentu
in eo constituto canonicorum sub Martino Prio-
re, qui canonici multis seculis illud tenuerunt, ac
demum eo sponte derelicto, introducti sunt Ca-
nonici S. Saluatoris Bononiensis, qui nunc illud
tenent, vide quæ diximus supra cap. 22.

X.

Quintum S. Crucis intra Celsennam, quod cũ efficit Xenodochium cum Ecclesia pro illius commodo, & vsu illius confratres pia deuotione obtulerunt monasterio Portuensi ea lege, vt conuētus canonicorum ibidem erigeretur. Donatōne probauit Innocentius II. suo priuilegio emanato 2. idus Aprilis 1139. confirmauerunt Caelestinus II. & Innocentius IV. vt dicemus in congregatione Lateranensi, cui nunc est vnitum.

Sextum S. Bartholomaei foris Mantua, quod fuisse monasterium, & membrum dictae congregationis Portuensis, constat ex dismembratione illius à monasterio Portuensi facta per Eugenium IV. anno 1438. de qua, & de eodem monasterio lib. sequenti in congregatione Lateranensi, cuius est membrum, dicemus.

Septimum S. Augustini in Episcopatu Foroliuensi sub titulo Prioratus, quod fuisse monasterium dictae congregationis constat publico instrumento Rauennae anno 1461. rogato die 20. Nouemb. per Andream, quondam Antonij de Baldineti notarium Rauennensem. monasterium vetustissimum sed canonicis desitutum praeter vnum Priorem, & socium, qui Prior Abbatì Portuensi est subiectus.

Octauum S. Mariae de Stradella apud Fauentiam, cuius in eodem instrumento proximè narrato mentio habetur. Verum nunc dirutum, bona illius à Communitate Fauentina occupata graues lites inter ciuitatem, & canonicos Portuenses excitauerunt.

XI. Illud etiam non omitendum, praeter supradicta monasteria, quae omnia Priori Portuensi tanquam capiti, & generali subdebantur, eam olim extitisse prohibitam, & sancte conuersationis canonicorum regularium Portuensium opinionem, vt etiam alij canonici aliorum cenobiorum, & congregationum prouinciae Rauennensis ad Portuense monasterium, & ad generale Capitulum inibi celebrandum quotannis conueniret. Constat ex actis cuiusdam generalis capituli antiquissimi paulo post constitutiones à Paschali confirmatas ibi celebrati, in quo sequentes edictae sunt constitutiones, quae in libro vetusto post ipsas constitutiones confirmatas caractere item antiquo sunt adnotatae, qui liber in eodem Portuensi cenobio adseruatur.

STATVTA CIVIS DAM CAPITVLI GENERALIS canonicorum regularium prouinciae Rauennensis apud S. Mariam in portu Rauenna celebrati.

Statuimus, vt omni anno semel Praelati congregationis nostrae professionis simul ad communem vtilitatem ordinis, & regule nostrae prouidendam, apud S. Mariam in Portu conueniant, & quacunque causa aliquis congregationis emergerit, vel emendanda apparuerit sic per eorum fratres aliarum congregationum, ac si per proprium Episcopum determinentur, vel emendentur: & si quid communi consilio statutum tunc fuerit,

tanquam quae in propria habentur regula, firmo teneantur.

Vt nulli clerico vel laico professi aliquid proprium de suis, vel de Ecclesia rebus habere concedatur.

Vt nullus professus clericus, vel laicus aliquo medicamento tribuat, nisi proprijs fratribus, cum Priori iussuerit. Consilium vero externis dare, cum Priori placuerit, non negamus. Artifices autem Ecclesiae si extranea laborauerint, non alijs operari permittantur, nisi in debitis proprijs iuxta Ecclesiam positus, & si pro laboribus eorum aliquid dono, vel pretio collatum fuerit, non ipsi, sed camerario tribuatur. Cementarii tamen non negamus, cum Priori placuerit, & fratribus, extraneo Ecclesiae, vel Pontibus, aut hospitalibus laborati, verum tamen si aliquid pro ipso labore oblatum fuerit, non eum, sed vt praedictum est, camerario tribuatur.

De mulierum autem accessu in officium clericorum, vel clauitro, & de priuatis earundem quacunque modo consilijs, quae in regula continentur, firmiter et omnibus teneri statuimus. De accessu vero extraneo clericorum, vel laicorum in clauitro, & priuatis eorumdem consilijs, secundum regulam nostram ad seruandam vtilitatem.

Vt propria domus ad pauperum susceptionem statuat, quibus reliqua ciborum fratrum etiam clericorum, quam laicorum, & quae pro defunctis fratribus in mensa apponuntur, & decima omnium eorum, quae in vigilia pro communi preparantur cibo, fidelij dantur.

Vt nullus clericus, siue laicus, siue communi fratrum consilio, & probatione suscipiatur, & nisi priuatis omnia, quae de rapina, vel factu, vsu, aut castitate, aut aliquid alio modo pro posse restituat, minima recipiatur.

Vt Ecclesiarum bona si diripiuntur, vel ab aliquo iniuste detinentur, per vim non repetantur.

Vt si quis fratrum per Priorem, & suos proprios fratres emendari nequiterit, ad aliquam aliam vtilitatem professionis congregationem proprijs Prioris, & fratrum voluntate ad corrigendum mittatur.

Vt qui ad Ecclesiam venerit, & si, & sua, vsuque carum, dono tradiderit, si postea penitentur, nec nisi absoluatur, nec quae sponte dimittenda, reddantur.

Vt nullus canonicus clericus, vel laicus professus adeat ad nuptias, vel aliquid pro aliqua terra, aut praediorum ciuitatum, vel Castellorum adificatione, aut reparatione ad iutorum facere, vel in clauitro, nisi iussus, aliquid dare.

Vt nullus canonicus clericus, vel laicus professus praetres, aut communitates praesumat acquirere.

Vt nullus Praelatus propriam andeat habere cameram, aut clauem, sed in dormitorio seoper, cum dormi est, cum fratribus dormiat, nec quemquam seruientem ad discalcandum, aut spoliandum, nisi solum communitati, habere praesumat. & in refectorio semper cum proprijs praebeat fratribus, nisi aliqui quosdam gratia aduenientium clericorum aliter fieri oporteat, subleuet vel cum magna sint persone, vel cum suis eorum scandalo vitari non potest.

Qua.

Quandocumque autem congregati aut unum fratrum aliam congregationem nostrae professionis obtus mandatum fuerit, agatur pro eo regula in nouem lectionibus, & propria usque in septimum, eiusque notum program, & ordinis, & congregationis in propria resolutione materialis, & in actuaria semper pro illis res soluitur, & Misisset.

Corroboratum in hac congregatione multi viri sanctitate insignes, ac in primis ipse Petrus Pater, & super dictae reformationis autor praecipuus, cuius vitam in operibus pietatis spiritualibus, & corporalibus, vsque ad vitam exitum probata potissimum emicuit, nam quod ad spirituales amorem, & caritatem hic beatus, & pius Pater, cum monasterij Prioratus ageret, vt canonici sui ipsius Dominum frequenter recitari, & fructum Domini tribuendum committere conage, vt illi diebus quosdam peregrinos ire iussit Occidentem, qui dum quadam die per vicum profectissimum montibus clausam ambulatione procedentes audierunt quosdam voces cantantium fortiter clamantes, & dicentes, peregrinorum reuertimini, quia iter errastis, sed a terra vsque ad calculeum, & in dextera via vestra est. tunc ex ipis ex clamauit, rogo per Deum, etiam ad nos, qui estis, & respondentes dixerunt, emicimus sumus mortuorum, quae habemus in manu hunc pro Purgatorio deputatum: sed quia tunc huiusmodi Angelis, scimus vos de partibus Remandiae venire, rogamus, vt in reditu vestro in patriam, gratias immortales agatis nomine nostro Patri Priori sanctis, S. Mariae in Portu contra Rauennam, significatis ei, quod fructus illorum plumarum, qui à canonicis illius monasterij dantur, nobis Dominus pro sua misericordia tribuit, & quoties aliqui ex nobis ad caelum mouent, illi nomen ad iter suum properantes in modum in periculis reuersi, & euntes ad praedictum monasterium, omnia per ordinem Priori mandauerunt: qui vocata canonicorum congregatione motum, in plumarum lectione seruenter assensum, omnibus Domino gratias agentibus, qui tribuit vnicuique iuxta opera sua. Similiter de operibus misericordiae corporalibus, cum quosdam die in morbo decalidisset, ex quo & mortuus est, mortuiffante, petijt sibi dari pulcem, qui in portu Italiae dicitur, quam statum eodem monasterij Patri obtulit, & vt sumeret, hortabatur.

Quandocumque Iesus Christus veniens, vt animam seruati sui in caelum assumeret, etiam in exemplum nostrum tentauit, nam dum praedicti portuensis se comedit, illico campanularum portum monasterij crebris ictibus pulsatur, & dicit, S. Pater, curte, inquit in clauitro, veniat de vobis, quid sit ille ad portum accurrens, & infirmum praefortibus inueniat, cur sit, in portum strepitans? At ille, Pater dicitur, cur pauperis, & lenis, & infirmi, cui misericordiam habet, tibi elemosina panis, &

vintu
sed or
moru
redijt
at ille
differ
expli
fene
niam
audie
me v
paup
ret;
cmig
form
se. Q
& in
Nou
P
Vbald
hac r
illius
raue
tu an
per ex
insti
sancti
nicor
viti
viti
nomi
cu om
mand
regul
sue e
nes B
Se
Eccle
Episc
nimo
an. 11
mo an
fene
stru
plum
u prop
ntian
doctur
nia, N
pta, &
compl
se eu
legitur
prope
Post non
progr
canonic
sueu

Quandocumque autem congregati fuerint fratres... congregati nostri a professione obitus nuntiatus fuerit, agatur pro eo vigilia in nouem lectionibus, & propria missa vsque in septimum, eiusque nomen proprium, & oratio, & congregati in propria habebat matricula, & in anniversario semper pro illo missa fiat.

ELocuentia in hac congregatione multi viri sanctitate insignes, ac in primis ipse Petrus Prior, & supradicta reformationis autor precipuus, cuius virtus in operibus pietatis spiritualibus, & corporalibus, vsque ad vitæ exitum probata, potissimum emicuit. nam quod ad spiritualia attinet, ordinat hic beatus, & pius Pater, cum monasterij Prioratum ageret, vt canonici sui psalmos Davidicos frequenter recitarent, & fructum Domino tribuendum committerent. conuenit verò illis diebus quosdam peregrinos ire vestros Occidentem, qui dum quadam die per vallum profundissimum montibus clausam ambularent, procedentes audierunt quasdam voces humanas fortiter clamantes, & dicentes, peregrino ceteris reuertimini, quia iter erratis, sed a iure vsque ad tale lucium, & in dextera via vestra est. tunc vnus ex ipsis exclamauit, rogo per Deum, vt dicatis nobis, qui estis, & respondentes dixerunt, animæ sumus mortuorum, quæ habemus locum hunc pro Purgatorio deputatum: sed quia reuerantibus nobis Angelis, scimus vos de partibus Remendie venire, rogamus, vt in reditu vestro in patriam, gratias immortales agatis nominis nostri Patri Priori sanctis, S. Mariæ in Portu extra Rauennam, significâtes ei, quod fructus illorum psalmorum, qui à canonicis illius monasterij dicuntur, nobis Dominus pro sua misericordia tribuit, & quotidie aliqui ex nobis ad cælum euolant, illi autem ad iter suum properantes postmodum in patriam reuertit, & cunctas ad prædictum monasterium, omnia per ordinem Priori narrauerunt: qui vocata canonicorum congregatione monuit, in psalmorum lectione feruentius insistentium, omnibus Domino gratias agentibus, qui tribuit vnicuique iuxta opera sua. Similiter de operibus misericordie corporalibus, cura quidam die in morbum decidisset, ex quo & mortuus est, morte instante, petijt sibi dari piscem, qui Lampreda Italiæ dicitur, quam statim coctam ministrari Patri obtulit, & vt lumeret, hortabatur. Dominus autem Iesus Christus veniens, vt animam ferui sui in cælum assumeret, etiam in extremis ad exemplum nostri tentauit. nam dum piscis illi porrigitur, vt comedat, illico campanulæ ad portam monasterij crebris ictibus pulsatur, quod audiens S. Pater, corre, inquit ministro, velociter, & vide, quid sit ille ad portam accurrens, pauperem senem, & infirmum præforibus inueniens, cur ait, impertinens strepitus? At ille, Pater miserere mei pauperis, & senis, & in firmi, cui minister, potentiam habet, tibi elemosyna panis, &

vini tribuetur. Verum ille, panem, & vinum nolo, sed oro, vt detur mihi vna lampreda, alioquin moriar. Quod audiens, stomachatus ad Patrem redijt, cui Pater, quidnam hoc est filii indica mihi? at ille subridens comede, inquit, Pater, postea edisseram. Nequaquam inquit, sed magis negotiū explicat: At minister, pauperem ad portam reperi, senem, & infirmum, dicentem se nolle elemosynam panis, nec vini, sed vnam lampredam, quod audiens Pater, vide ait filii, Dominus Iesus est, qui me vsque ad extremum vitæ probare vult, deser pauperi piscem, cumque minister iuisset, vt daret, pauperem non inuenit, & ad Patrem rediens emigrasse reperit. nec dubium cum Christo, qui formam serui acceperat, eum in cælum ascendisse. Quæ res toti congregationi admirationi fuit, & ingens attulit gaudium. Ex Ioanne Philippo Nouariensi in Chronicis lib. 7. cap. 11 & 12.

Potesse quoque iure merito inter canonicos dicitur congregationis Portuenfis recenseri S. Vbaldus Episcopus Eugubinus, de quo inter alia hæc refert, qui eius vitam scribit B. Theobaldus illius in Sede Episcopali primus successor, & co-taneus. Postmodum vero ad Ecclesiam B. Mariæ in Portu Rauennæ canonicorum regularium Lateranensium perrexit, ubi statim bonæ apostolice seruabatur regula institutionis, & splendor in omnibus fulgebat totius sanctitati. ubi ergo tribus mensibus sub disciplina canonicorum illorum regulariter vixit: quatenus discipulus veritatis factus, sine errore postea doceret, quod primum visu, & auditu veraciter didicisset. scriptam itaque canonici ordinis regulam rediens attulit, eamque canonicis omnibus proponens, diuina comitatus adiutorio, seruandam iurauerunt, factumque vt ex illo tempore cuncti regulariter viuissent, & canonicum ordinem omnes deuote custodierunt. Hæc Theobaldus, cui ceteri omnes B. Vbaldi vitam describentes consentiunt.

Sed & B. Aldebrandus primus Ariminensis Ecclesie Præpositus, postea Forosempronienfis Episcopus inter canonicos Portuenfes à Hieronimo Rubeo lib. 5. Historiæ Rauennatenfis sub an. 1119. hisce conceptis verbis recensetur: Proximo anno, qui fuit à partu Virginis 1119. Petrus Purgator senex obijt 4. Kal. April. Rauenna in Portuenfi ab se exstructo canobio, ibique ad lauam ingredientibus simplicium iuxta sacram currim sepultus est. Ab eo plurimum u propagatus est ordo, qui nunc Canonicorum Lateranensium vocatur, egregium certe honorum hominum, ac doctorum seminarium. Illius leges à Ribensibus Bononia, Nicisensibus in Pisano, a multisque præterea acceptæ, & seruatae sunt, cum interea confluerent vndique complures ad Portuense canobium, in disciplinamque sese eius canonicis traderent. In quibus fuisse Aldebrandus legitur, qui in oppido Sorbetulo è Bobio, seu Gallata præp. Cesennam natus, & in Grammatica eruditus in Portuense canobium, vt maiores in literis, ac pietate progressus faceret, se contulit. Cum autem Ariminenses canonicis Præposito desituti, peterent, vt fieri ab illis cōsueuerat, ex eorum conuentu aliquam ipsi idoneam

XIII

pra-

profici, qui virtute praestaret, Alabrianum obtinuerunt, qui deinde Forosempontium Episcopatum adeptus, Calend. Maij decedens in Diuorum numerum relatus est. Hæc ille.

Nec dubium, alios quamplures viros doctrina, & sanctitate conspicuos in eadem congregatione olim extitisse, & ex illa ad dignitates Episcopales, & alias euectos, etsi illorum catalogus cum bona parte veterum scripturarum perierit. nam & monasterium ipsum sæpius vastatum, igni combustum, illius bona commendata, à laicis occupata, & rapinis exposita, vt mirum non sit, scripturas combustas, sed mirum vel vnum lapidem super lapidem inueniri. Tandem anno 1367. monasterium ipsum Portuense reperio clericis secularibus commendatum, manentibus tamen in eodem nonnullis canonicis, in quo statu vsq; ad annum 1420. permansit: quo tempore nostræ congregationi reformandum concessum est, cui cum cæteris dictæ congr. monasterij, vno vel altero excepto, nunc etiam est vnicum monasterium Portuensi complura priuilegia Paschalis II. Innocentius II. Cælestinus II. Adrianus IV. Vrbanus III. Innocentius III. & Alexander IV. concesserunt, de quibus libro sequenti fusius dicemus.

CAPVT QVADRAGESIMO OCTAUIVM.

De Congregatione S. Mariæ ad Rhenum prope Ciuitatem Bononiam.

I.

Nter vetustas canonicorum congregationes iure, ac merito est numeranda congregatio S. Mariæ ad Rhenum prope ciuitatē Bononiam, cuius caput extitit ipsum monasterium S. Mariæ in ripa fluminis Rheni tertio circiter ab vrbe milliario ædificatum, de cuius prima fundatione variè sentiunt scribentes. Nam Cherubinus in historia Bononiensi, ac cum illo Sigonius de Episcopis Bononiensibus, anno 1083. fundatum aiunt. Verùm cum scribat Iosephus Mozzagrugno lib. 4. fol. 9. pag. 2. primum Priorem dicti monasterij fuisse Guidonem, ad quem Innocentij II. literæ, & aliorum Pontificum ibi relatæ diriguntur, cumque idem Guido vsque ad annum 1169. in Prioratu perseuerauerit, vt apparet ex literis Alexandri III. ad eundem Guidonem Priorem, & illius canonicos datis Beneuenti 18. Calend. Iunij anno Christi 1169. & ab eodem Iosepho Mozzagrugno eodem lib. 4. fol. 11. pag. 2. relatis, vnam ex duobus dicendum videtur, aut monasterium Rhenanum non anno 1083. sed aliquot post annis fundatum: aut certè nondum eo tem-

pore conuentum canonicorum sub Priore degentium habuisse, cum credibile non sit, primò illum Priorem tot annis in regimine monasterij nimirum ab anno 1083. aut demò etià tunc vsque ad annum 1169. durauisse. Quidquid autem sit de prima illius fundacione, hoc certum, non ante annum circiter 1136. aliquam eius mentionem haberi ex literis Pontificum, nec de aliquo priuilegio ante illud tempus eidem monasterio factò constare. Cæterum ab illo anno cepit monasterium Rhenanum à Romanis Pontificibus, & Archiepiscopis Rauennatensibus, nec non etiam Episcopis Bononiensibus, & alijs viris religiosus, & pijs attributione priuilegiorum, immunitatum, & temporalium honorum augeri & locupletari, nam in primis ipse Innocentius II. anno 1136. constitutionem canonicorum Portuensium per Paschalem II. confirmatas, quarum confirmacioni ipse tunc Cardinalis Gregorius Diaconus tituli S. Angeli nuncupatus subscripsit, eisdem canonicis Rhenanis seruandas sua autoritate tradidit, & priuilegio Apostolice sedis muniuit, vt ordo canonicus secundum Deū, & B. Aug. regulam ibidè institutus &c. & vt bona, quæ tunc possidebat, vel in futurum adepti essent, firma illas manerent. Priuilegium datum est Pisis an. 1136. 6. Cal. Sept. eod. & quoq; an. 1136. eandem Ecclesiã Rhenanam suis priuilegijs primitus muniuit Gualtherius Archiep. Rauennaten. & Henricus Episcopus Bononiens. vt patet ex forma petitiogiorum, quæ refert Mozzagrugno eod. lib. 4. fol. 8. & seqq.

Et ex tunc canonici Rhenani bono Christi odore plurimum circūquaque flagrantes ceperunt numero familiarium augeri: nam illos sequentes Ecclesias olim tenuisse, ex priuilegijs monasterio Rhenano factis, manifestè liquet, etsi non satis constet, an omnes fuerint Conuentuales. fuerunt autem

Prima ipsa Ecclesia B. Mariæ ad Rhenū, quæ caput erat totius cōgregationis, cuius Priori cæteri aliarū Ecclesiarum Priores subiecebantur, de qua dictum est supra cap. 13.

Secunda S. Saluatoris Bononiensis, quam circa annum 1136. cum antea esset parochialis, eisdem canonicis Rhenani loco hospitij primum acceperunt, postea verò statim instauratam, in collegiatam exereunt ea nunc caput est congregationis, quæ ab illa S. Saluatoris Bononiensis congregat. nuncupatur.

Tertia S. Andree in Turrice Ila.

Quarta S. Domini iuxta Bagnum.

Quinta S. Mariæ in Raticola.

Sexta S. Jacobi loci castri Dei nuncupati. quorum Ecclesiarum meminit Eugenius III. in quodam priuilegio concessò Guidoni Priori, & canonicis Rhenanis 3. idus Maij anno 1150.

Septima S. Potentianæ in Vrbe Roma, quam

quod spe palpalibus Demò tatur, on aut etiã riu extirra nuj lib. 2. dicant. T canonicum cum canon affumptio si Ecclesiæ regerent iam vulg Moguntia rant, quæ autem eide de ident Rhenan sume dicit tra alios q & alios q recentent teinentes ex mona Cardinali teracenti lium per reur. E me erant congr. R legia non Cardinali ex canon de folijs rix Noua Frigidian id caucri

Quinta S. Præcedis in eadem Vrbe Roma, quæ Alexander III. in suo priuilegio dato anno 1177. 2. Calend. Februarij cessatur, ab Anastasio IV. illam canonicis Rhenanis concessam, & regerent eadem claufula, vt ordo canonicus monasterium Deum, & B. Augustini Regulam in eadem claufula, & obseruaretur. quam concesserunt de Alexander sua autoritate confirmauit. In congregationi priuilegia complura concesserunt Romani Pontifices, ac etiam Imperatores, quorum meminerunt Basilius Siretensis in lib. Indulgentiarū congregationis Ladinialis Gregorius Diaconus tituli S. Angeli nuncupatus subscripsit, eisdem canonicis Rhenanis seruandas sua autoritate tradidit, & priuilegio Apostolice sedis muniuit, vt ordo canonicus secundum Deū, & B. Aug. regulam ibidè institutus &c. & vt bona, quæ tunc possidebat, vel in futurum adepti essent, firma illas manerent. Priuilegium datum est Pisis an. 1136. 6. Cal. Sept. eod. & quoq; an. 1136. eandem Ecclesiã Rhenanam suis priuilegijs primitus muniuit Gualtherius Archiep. Rauennaten. & Henricus Episcopus Bononiens. vt patet ex forma petitiogiorum, quæ refert Mozzagrugno eod. lib. 4. fol. 8. & seqq.

Hæc cum hæc congregatio multos viros præcipuos, qui non solum ad dignitatem Episcopalem, sed etiam ad Cardinalatum, & Summū Pontificatum ascenderunt, si vera de illis scribit Iosephus Mozzagrugno lib. 4. proxime citato. Hæc etiam hæc congregatio multos viros præcipuos, qui non solum ad dignitatem Episcopalem, sed etiam ad Cardinalatum, & Summū Pontificatum ascenderunt, si vera de illis scribit Iosephus Mozzagrugno lib. 4. proxime citato. Hæc etiam hæc congregatio multos viros præcipuos, qui non solum ad dignitatem Episcopalem, sed etiam ad Cardinalatum, & Summū Pontificatum ascenderunt, si vera de illis scribit Iosephus Mozzagrugno lib. 4. proxime citato.

Dei nomine hoc vita migrantium describi conuenienter vero Annales antiqui dictæ congregationis in Bibliotheca monasterij Bononiensis adseruari fatetur Iohannes Sigonius lib. 2. cap. 6. & alibi non semel: cum quod certum est Calendarium, non omnes tunc descriptos ex Rhenana congregatione canonicos habuisse, sed ex alijs etiam congregationibus, quæ in illa nomina singulorum canonicorum defunctorum cuiuslibet congregationis, eisdem tamen professionis describitur Calendarium non solum apud Rhenanum, sed etiam apud nostros Portuenses, & Bononienses S. Victoris, & S. Ioanis in monte habebatur. De monachis forsan habetur, vt testatur canonicus Sigonius lib. 2. qui illud viderunt. Pariter, quod spe palpalibus Demò tatur, on aut etiã riu extirra nuj lib. 2. dicant. T canonicum cum canon affumptio si Ecclesiæ regerent iam vulg Moguntia rant, quæ autem eide de ident Rhenan sume dicit tra alios q & alios q recentent teinentes ex mona Cardinali teracenti lium per reur. E me erant congr. R legia non Cardinali ex canon de folijs rix Noua Frigidian id caucri

sa dispositionem Guidonis S.R. E. presbyteri Cardinalis tituli Pastoris nuncupati Adrianus Waldem Ecclesie Rhenane concessit anno 1155. xvi. Calend. Aprilis flauens, vt ordo canonicus secundum Deum, & B. Augustini Regulam in ea constitueretur, & perpetuis futuris temporibus seruaretur.

Quarta S. Praxedis in eadem Vrbe Roma, quam Alexander III in suo priuilegio dato anno 1177. x. Calend. Februarij testatur, ab Anastasio IV. eisdem canonicis Rhenanis concessam, & repetito, eam eadem clausula, vt ordo canonicus secundum Deum, & B. Augustini Regulam in eadem institueretur, & obseruaretur. quam concessissent iam Alexander sua autoritate confirmauit.

Hic congregationi priuilegia complura concesserunt Romani Pontifices, ac etiam Imperatores, quorum meminerunt Basilius Sirenius nosster in lib. Indulgentiarum congregationis Lateranensis. Ioannes Baptista Signius lib. 2. de Ordine, & Statu canonicorum regularium, & Iosephus Mozzagrusus lib. 4. proximè citato.

Habuit etiam hae congregatio multos viros praecelarios, qui non solum ad dignitatem Episcopalem, verum etiam ad Cardinalatum, & Summum Pontificatum ascenderunt, si vera de illis scribit Petrus Michaelis Venetus canonicus S. Saluatoris Bononiensis, & ex illo Ioannes Baptista Signius lib. 2. cap. 8. & 9. & supra cap. 6. & Iosephus Mozzagrusus, qui Signium transcripsit lib. 4. fol. 99. & alibi quippe quod illos suos, aut se de illis antiquis canonicis Rhenanis esse afferunt. Verum omnes ab eis in dictis locis numeratos inter canonicos Rhenanos recensere non audeo, primò, quia video illos in dictis canonicis monasterio Rhenano adscribendis fundamento dubio, & incerto niti, quod quantum ex illorum verbis conijctis, duplex est, alterum est Calendarium quoddam in antiquo monasterio Rhenano repperitum, in quo singulorum canonicorum nomina ex hac vita migrantium describi conseruauerunt, alterum vero Annales antiqui dicte congregationis, quos in Bibliotheca monasterij S. Saluatoris Bononiae adseruari fatetur Ioannes Baptista Signius lib. 2. cap. 6. & alibi non semel; nam quod attinet ad Calendarium, non omnes in eo adscriptos ex Rhenana congregatione canonicos fuisse, sed ex alijs etiam congregationibus eiusdem professionis, habes ex vltimo decreto Generalis Capituli apud monasterium Portuense celebrati, cuius autoritate iustum est illud Calendarium conuicti, ac in illo nomina singulorum canonicorum defunctorum cuiuslibet congregationis, eiusdem tamen professionis describitur, quod Calendarium non solum apud Rhenanos, sed etiam apud nostros Portuenses, & Bononienses S. Victoris, & S. Ioanis in monte habebatur, & nunc etiam forsitan habetur, vt testatur canonicus nostri fide digni, qui illud viderunt. Pariter,

quod spectat ad Annales, in illis multos errores palpabiles contineri, statim ostendemus.

Deinde ipsi autores alio fundamento falso nituntur, omnes canonicos regulares olim Bononiae aut etiam Romae existentes ex congreg. Rhenanorum extitisse, quemadmodum illa Io. Baptista Signij lib. 2. c. 8. in princ. & Mozzagregni verba indicant. Testatur frater Petrus Michaelis Venetus canonicus noster in Commentarijs suis, se legisse, sexdecim canonicos de Rhenano ipse ad Cardinalatus honorem assumptos. Nec sanè mirum, inquit, cum ipsa Lateranensis Ecclesia, & omnes Ecclesie titulares Cardinalium regerentur per hos tum canonicos, qui omnes Regulam iam vulgatam D. Patru Augustini à Concilio praesertim Moguntino citra, de quo diximus, tunc andam susceperant, quae verba vel de sola identitate Ordinis, non autem eiusdem congregationis intelligi volunt, vel de identitate canonicorum eiusdem congreg. Rhenanae. Et si in primo sensu loquantur, verisimè dicuntur; sed contra seipos loquuntur, qui contra alios digladiantur, B. Guarinum, & Lucii II. & alios quosdam inter Lateranenses canonicos recensentes, praeter quod ex huiusmodi identitate intentum probare non possunt, quod nimirum ex monasterio Rhenano sexdecim Canonici ad Cardinalatus honore fuerint assumpti; quia Lateranensis Ecclesia, & oēs aliae titulares Cardinalium per eosdem tunc regulares canonicos regerentur. Esto enim essent eiusdem Ordinis, non tamen eiusdem monasterij Rhenani; neque eiusdem congreg. Rhenanae, quae quatuor, vel quinque; Collegia non excedebat. Praeter quod falso etiam aiunt, Cardinales titulares S. Praxedis, & S. Potentianae ex canonicis regularibus promoueri solitos, nam de solis titularibus S. Crucis in Ierusalè & S. Mariae Nouae, quae erant Ecclesiae congregationis S. Frigidiani, siue Lateranensis, Romani Pontifices id cauerunt, vt supra cap. 16. notatum.

Demum, quae de Romanis Pontificibus Innocentio II. Lucio II. Innocentio III. necnò de S. Guarino Episcopo Pranesino, & S. R. Ecclesiae Cardinali ijdem autores ex illorum Annalibus Saluatoriensibus comminiscuntur, eos monasterij Rhenani canonicos fuisse, valde dubia, aut etiam manifestè falsa videntur, nam in primis, quod aiunt de Innocentio II. Anno 1136. Innocentius II. Romanus antea vocatus D. Gregorius Canonicus Regularis, & reformator eiusdem canonici ordinis in monasterio Rhenensi, vbi & canonicum habitum suscepit, ac S. Potentianae de Vrbe vnitus sub Adriano III. vt in Bulla praefati Pontificis sub datum Romae apud sanctum Petrum 6. Calend. Aprilis 1134. dum esset Bononiae causa Rudij, ad summum apicem ascendit Pontificis dignitatis, sed quae annis 13. mensibus 7. diebus 8. vt in Calendario Rhenano antiquo legitur, commendatur ibidem eius obitus anno Domini incarnationis 1143. Sui vero Pontificatus 14. mense Septembri, sepultus est in Laterano in obitu apostolicae memorie si vltra. Quae sunt verba Signij lib. 2. c. 6. & Moz-

III.

TIMVM
orum sub Priore
dibile non sit, primò
in regimine mouerit
antè demum etiam
auisse. Quod quid
one, hoc certum, non
6. aliquam eius
ontificum, nec de
tempus eadem mon
erum ab illo anno
um à Romano Pont
is Rauenatensibus
Bononiensibus, di
ijs attributione priu
& temporalium bo
ari, nam in primis
6. constitutionem
per Paschalem II. con
natiomni ipse tuae
Canonis tituli S. Ang
eisdem canonicis R
ritate tradidit, & p
minuit, vt ordo cano
B. Aug. regulam hui
que tunc possidebat
firma illis manerent
1136. Cal. Septem
dem Ecclesie Rhen
nitas manerunt Cal
naten. & Henricus
atet ex forma priuile
zagrusus cod. lib. 4
Rhenani bono Chri
quaque flagrantis co
arum augeri: nam illo
tenentis, ex priuilegi
actis, manifestè haec
in omnes fuit Can
n.
S. Mariae ad Rhenan
tionis, cuius Priore
Priores subiecerunt,
cap. 13.
Bononiensibus, quam
tate esset parochialis
loco hospitij primario
atim insinuarant, in
tunc caput est congre
gationis Bononiensium.
Turrice lia.
iuxta Bagnum.
Raticola.
causa Dei nuncupati
quod Eugentius illar
co Guidoni Priore, & c
us Maji anno 1190.
in Vrbe Roma, quam

Mozzagrugi lib. 4. fol. 23. pag. 2. hac inquam
 verba multa continent errata. Primum erratum
 est, Innocentium II. assumptum ad Pontificatum
 anno 1136. fuit enim creatus Pontifex anno 1130.
 vel ut ipsi eius obitum notantes fatentur. sed de
 mus hunc esse errorem Typographi in Signio,
 debebat tamen illum corrigere Mozzagrugi.
 Secundò quod ait, Innocentium II. reformasse
 ordinem canonicorum in monasterio sanctæ
 Potentianæ monasterio Rhenano vniro, magis
 falsum est, quia ante Adrianum IV. qui Pontifex
 anno 1155. est renunciatus, ordo canonicorum regu-
 larium in dicta Ecclesia non fuit restitutus pa-
 tet ex literis eiusdem Adriani IV. Guidoni Prio-
 ri, & eius fratribus directis, datis apud sanctum
 Petrum non anno 1174. ut Signius refert, nam eo
 anno 6. Calendis Aprilis sedebat Anastasius, sed
 anno sequenti 1155. in quibus Adrianus statuit ut
 ordo canonicus in dicta Ecclesia S. Pontentianæ
 per dictos canonicos iuxta institutionem illorū
 regulæ constituitur ac seruetur. Tertiò, multò
 magis falsum est, Innocentium II. electum fuisse
 Pontificem, dum Bononiæ studiorum causa mor-
 raretur, in qua falsitate monstranda utpote om-
 nibus conspicua nolo immorari. Dicitur, illa ver-
 ba: *Dum esset Bononiæ studiorum causa non esse con-
 iungenda cum sequentibus: Ad summum apicem af-
 cendit Pontificatus dignitatis. sed cum antecedenti-
 bus. Canoniam habuit suscepit.* Dico verba sic esse
 disposita, ut cum sequentibus sint construenda,
 non cum antecedentibus, sed quod cum ante-
 cedentibus iungi rectè non possint, ex eo con-
 iungitur, quia primus Prior Rhenanus fuit Gui-
 do, qui vixit vsque ad annum 1169. ex supra alle-
 gatis, At Innocentius II. ab Urbano II. ante an-
 num 1110. Cardinalis fuerat creatus, & ut dictum
 est, ante annum 1136. nulla in literis Pontificijs,
 vel probatis autoribus de monasterio Rhenano
 mentio habetur. quare suspitioni euidentis locus
 est, Annales illos Saluatorienfes ab aliquo igno-
 ra. vel otioso ex turbidis fontibus ad fucum faci-
 endum haustos. Rursus adhuc multo magis fal-
 sum est, quod ex eisdem Annalibus deducit Moz-
 zagrugi ibidè fol. 24. pag. 1. dicens. *Max verò, ut
 Innocentius II. Frangipanis ex parte Romanorum nobi-
 liss. imò de regione Translyberina, qui à Paschali II. ex
 canonico regulari fuerat Diaconus Cardinali creatus.
 &c.* Nam cum dixerit in verbis immediatè præ-
 cedentibus cum suo Signio, illum fuisse ex fami-
 lia de Paparesijs, quæ nunc de Matthis vocatur,
 idque probauerit, tum ex regione Translyberi-
 na, vbi Innocentius II. natus est, quæ fuit etiam
 regio illorum de Paparesijs, tum ex similitudine,
 siue identitate stemmatum gentilicorum, quæ
 exicitas est, velle illum postea familie de Frangi-
 panis ad scribere quasi sint, qui nesciant, an fami-
 lia de Paparesijs seu de Matthis, sit eadem cum
 familia de Frangipanis, vel familia de Frangipa-
 nis sit, aut aliquando fuerit de regione Transly-

berina. Omitto ex sententia Onuphrij, Ciacopij,
 Baronij, & omnium de hac re scribentium Inno-
 centium II. non à Paschali II. sed ab Urbano II.
 Diaconum Cardinalem fuisse creatum, eundem
 que non ex monasterio Rhenano, sed ex Latera-
 nensi: quamquam contendat Baronius, non ex
 monasterio canonico, sed monachorum as-
 sumptum, quod tamen tunc Laterana nullum
 extitisse alius probauimus.
 Pariter quod de Lucio II. ex eisdem Annalibus
 Saluatorienfes scribunt, hunc mentio-
 nissimè Onuphrium ex Congregatione S. Frig-
 diani Canonicum appellasse, cum ex eisdem An-
 nalibus constet illum fuisse canonicum ex mo-
 nasterio Rhenano, & nunc etiam in agro Bononi-
 ensi apud Vergatum sit prædium, nuncupatū
 præ Lucij, vulgò il Pra del Luzzo, non vsque præ-
 que certum, & exploratum videtur: imò oppo-
 situm est verius, primò quia certum est, Lucium
 II. ex canonico monasterij Lateranensis immo-
 diatè acceptum, & Cardinalem non ab Innocen-
 tio II. vti isti Annales somniant, sed à Calisto II.
 creatum, ut Ciaconius, Onuphrius, vel ab Hono-
 rio, ut Baronius ex Codice Vaticano, illum antè
 ex monasterio Lateranensi acceptum, nec ipse
 Signius negare audeat, sed inquit, Innocentium II.
 Pontificem creatum statim hunc antea vocatum
 Gerardum ex Præposito Rhenano vocatum, &
 secum in Canoniam Lateranensem locatum non
 multò post in Cardinalem tituli S. Crucis assump-
 sisse, quod ad Onuphrium à mendacio tam in-
 signi vindicandum satis esse poterat. Deinde ipse
 Gerardus Cardinalis S. Crucis cum suam Eccle-
 siam restitisset, & monasterium in illa restitisset,
 ad Pontificatum euectus statuit, ut presbyter Car-
 dinalis titularis illius Ecclesie non nisi de grege
 congregat. S. Frigidiani assumeretur, quod profes-
 sio non statuisset, si ille de congr. Rhenana, non
 de Frigidiana antea fuisset. Dicitur autem ho-
 perius, eosdem fuisse canonicos S. Frigidiani, &
 Lateranen. & S. Crucis, & S. Marie Nouæ. Quod
 autem subiungitur, etiam nunc extare in agro
 Bononiensi prædium Lucij nuncupatum, vni-
 tarium nunc est, & fortè dicitur illud prædium
 à Lucio Papa, aut etiam homine eius nominati,
 sed à piscis, qui vulgò dicitur Luzzo, quod illud
 prædium ante esset stagnum, vel per illud rivus de-
 curreret, eius generis piscibus abundans, quia
 scimus plura esse in agro Bononiensi.
 Quod etiam de Innocentio III. in Moz-
 zagrugi lib. 4. fol. 28. pag. 2. ignoratè Onu-
 phrium, cuius ordinis esset, falsum est, & indicat
 illum non legisse librum Onuphrij de septem vi-
 bis Ecclesijs in Lateranensi, & secundum librum
 de Ecclesia Lateranensi cap. 3. Quod autem cum
 suo Signio subdit, illum S. Potentiana canoni-
 cum fuisse etiam verum id esse, Onuphrio non
 contradicere, qui instituti identitate, potius
 quam loci attèdit. Sed falsum si suspicor, quod

librum ex canonico Lateranensi assumptū scri-
 bere ex Onuphrij, Signijs de Regno Italic
 lib. 1. fol. 220. 1198. Ciaconius in Innocentio
 III. de terris lib. 2. Joannes Baptista de Ca-
 nonico & 10. Joannes Cherubinus in
 Innocentio III. quibus magis fides
 habenda est, quā Annalibus Saluatorienfes.
 Innocentium III. repudandum est, quod de
 S. Guarino Cardinali, & Episcopo Præ-
 nestino ex eisdem Annalibus comminiscuntur, il-
 lum ex canonico Rhenano assumptum ad dig-
 nitatem Cardinalatus, & Episcopatus Præneste-
 tinensis enim verum est, illum in Ecclesia
 Lateranensi Bononiensi tunc regulari clericum
 habuisse, de quo in historiis sub regula vitam in
 Mortariense monasterium magna tunc
 præ Lucij, vulgò il Pra del Luzzo, non vsque præ-
 que certum, & exploratum videtur: imò oppo-
 situm est verius, primò quia certum est, Lucium
 II. ex canonico monasterij Lateranensis immo-
 diatè acceptum, & Cardinalem non ab Innocen-
 tio II. vti isti Annales somniant, sed à Calisto II.
 creatum, ut Ciaconius, Onuphrius, vel ab Hono-
 rio, ut Baronius ex Codice Vaticano, illum antè
 ex monasterio Lateranensi acceptum, nec ipse
 Signius negare audeat, sed inquit, Innocentium II.
 Pontificem creatum statim hunc antea vocatum
 Gerardum ex Præposito Rhenano vocatum, &
 secum in Canoniam Lateranensem locatum non
 multò post in Cardinalem tituli S. Crucis assump-
 sisse, quod ad Onuphrium à mendacio tam in-
 signi vindicandum satis esse poterat. Deinde ipse
 Gerardus Cardinalis S. Crucis cum suam Eccle-
 siam restitisset, & monasterium in illa restitisset,
 ad Pontificatum euectus statuit, ut presbyter Car-
 dinalis titularis illius Ecclesie non nisi de grege
 congregat. S. Frigidiani assumeretur, quod profes-
 sio non statuisset, si ille de congr. Rhenana, non
 de Frigidiana antea fuisset. Dicitur autem ho-
 perius, eosdem fuisse canonicos S. Frigidiani, &
 Lateranen. & S. Crucis, & S. Marie Nouæ. Quod
 autem subiungitur, etiam nunc extare in agro
 Bononiensi prædium Lucij nuncupatum, vni-
 tarium nunc est, & fortè dicitur illud prædium
 à Lucio Papa, aut etiam homine eius nominati,
 sed à piscis, qui vulgò dicitur Luzzo, quod illud
 prædium ante esset stagnum, vel per illud rivus de-
 curreret, eius generis piscibus abundans, quia
 scimus plura esse in agro Bononiensi.
 Quod etiam de Innocentio III. in Moz-
 zagrugi lib. 4. fol. 28. pag. 2. ignoratè Onu-
 phrium, cuius ordinis esset, falsum est, & indicat
 illum non legisse librum Onuphrij de septem vi-
 bis Ecclesijs in Lateranensi, & secundum librum
 de Ecclesia Lateranensi cap. 3. Quod autem cum
 suo Signio subdit, illum S. Potentiana canoni-
 cum fuisse etiam verum id esse, Onuphrio non
 contradicere, qui instituti identitate, potius
 quam loci attèdit. Sed falsum si suspicor, quod

Honorio
 nã 359. sub
 quo de Ho
 Lateranen
 namum fin
 tẽ præced
 tu de Fagn
 Tandem
 S. Maria de
 Ducis Me
 S. Potenti
 num 14
 lio vltim
 & Priore S
 defuncto,
 rienti cano
 uerli habit
 rio XII inf
 illud in cap
 CAPVT
 S
 De Co
 Cre
 num
 num Chris
 sus, & diu
 Dei Gener
 dijs, ac re
 laribus reg
 ex Præpo
 nobilis Me
 lijs, qui eid
 ex disciplin
 gregatione
 Collegium
 na, & vix i
 rit, qui ad
 tios fuerunt
 hostili inat
 dispensa, &
 nò semel su
 thetica me
 sam non pu
 Congregat
 & authenti
 fuisse olim
 secundum
 ad ipsam m
 co singulari

...ca canonico Lateranensi assumptu scri-
bitur prout Onophrii, Signius de Regno Italiae
lib. 1. folio 1198. Ciconius in Innocentio
III. Volterranus lib. 1. Joannes Baptista de Ca-
nalicis, & nouissime Laertius Cherubinus in
Bibliotheca Innocentio III. quibus magis fides
adhibenda est, quia Annalibus Saluatoriensibus.

¶ Antiquitatis reputandum est, quod de
S. Guarino Cardinali, & Episcopo Pranci-
scano ex eisdem Annalibus committuntur, il-
lum ex canonico Rhenano assumptum ad dig-
nitatem Cardinalatus, & Episcopatus Praenesti-
nensis contrarium enim verum est, illum in Ecclesia
Catholica Bononiensi tunc regulari clericum
fuisse, deinde ut strictiori sub regula vitam in-
stitueret, ad Mortariense monasterium magna tunc
sanctitatis fama redolens contendifse, id enim,
prout quod verisimilissima illius monasterij tabu-
lata testantur, comprobatur electio à Papiensibus
de die Guarino in illorum Episcopi commu-
ni consensione facta, de qua nullus hæsitat, nec
etiam ipse Mozzagnus, attestantibus vno ore
historici Papiensibus, qui de illius Ecclesie Epi-
scopi scripserunt, nam quomodo tam vnanimi
consensu in vno conuenissent, non optimè per-
fectum non fuit, & probatum aut quomodo
esset, vel probatum habuissent, qui inter eos,
vel apud illos nunquam stetit, sed nec ab illis
aliquando visus fuisse, quid etiam opus habu-
isset præfatus querere, ad Episcopale digni-
tatem recusatam, non inter Papienses, sed a-
pud Bononienses tempore illius electionis præ-
fatus fuisse?

¶ Quomodo quæ de Episcopis Bononiensibus, præ-
sertim de Gerardo Gisla ex eisdem Annalibus
efficitur, quos non Rhenanos, sed vel S. Iohannis
monasterii, vel S. Victoris canonicos fuisse certè
certum liquet.

¶ Hæc loquas, quam animo statueram, prosequi
coactus sum, tum propter nonnullos, qui auto-
ritate prædictorum Annalium freti, non pauca
contra veritatem effundunt, tum ad cuiusdã au-
toritatem impostratam retegendam, & reuincendam, qui
et S. Guarinum à Canonicis Mortariensibus ad
Rhenanos transferret, librum Alphonsi Ciaco-
nij de summis Pontificibus corrupti, dũ post pa-
giam 174. subdit nonnullis paginis auctoris, a-
liis loco illarum posuit, quo fit, ut eiusdẽ libri eo-
dẽ anno, & loco ab eodẽ impressore, & sub no-
mine eiusdẽ auctoris impressa exemplaria diuersa
habeamus, in quorum altero B. Guarinus inter ca-
nonicos Mortarienses, altero inter Rhenanos re-
feratur: quæ quæ si signum meditatus est,
Deus volente, citationem ex Augustino Ticinense
de auctore posita reliquerit, quæ fraudè retexit, cũ
Augustinus Ticinensis, ex quo Surius, & ipse Ci-
conius, B. Guarinum non inter Rhenanos, sed inter
Mortarienses ponat, quod si rã diligenter attendas,
et alijs eius loci factum reperies, maxime vbi de

Honorio II. & de Lucio II. agitur; nam post pagi-
nã 359. subditur tertione notato literis H h, in
quo de Honorio II. auctor scribit, illum canonicũ
Lateranensem fuisse, aliũ reposuit, in quo Rhe-
nanum fingit, non aduertens in pagina immedia-
tè precedenti nu. 358. expressè scriptum: *Lambertus
de Fagnano Canonicus Regularis Lateranensis.*

Tandem hæc congregatio euerit monasterio
S. Marie de Rheno ab exercitu Ioannis Galeatii
Ducis Mediolanensũ, amissis etiam monasterij
S. Potentianæ, & S. Marie Nouæ, & alijs circa an-
num 1418. vel sub anno 1430. in Francisco Ghis-
lerio vltimo eiusdem congregationis canonico,
& Priore S. Saluatoris Bononiæ eodẽ anno 1430.
defuncto, extincta est, ipso monasterio Saluatori-
ensi canonicis Ambrosianis, siue Ilicitanis di-
uersi habitus & obseruantie, nuper sub Grego-
rio XII. institutis, per Martinum V. concessis, qui
illud in caput suæ ipsorũ cõgregationis exeret.

CAPVT QVADRAGE-
SIMVM NONVM.

De Congregatione S. Marie de
Crescentiacoujxta Mediola-
num.

IN Mediolanensi agro ter-
tio circiter ab vrbe milliario,
in loco, qui Orientem ver-
sus Crescentiacum vulgò
Crescenzago nuncupatur,
existente Oberto Archiepi-
scopo Mediolanensi circa an-
num Christi 1140. Quidam vir nobilis religio-
sus, & diues, Ecclesiam in honorem B. Virginis
Dei Genetricis ædificauit, quam attributis præ-
dijis, ac redditibus locupletatam, canonicis regu-
laribus regendam obtulit. Primus enim canoni-
cæ Præpositus fuit Dominus Otto de Morbiji
nobilis Mediolanensis, sub quo, vt etiam sub a-
lijs, qui eidem in regimine successerunt, canoni-
cæ disciplinæ vigor adeo resplenduit, vt in Cong-
regationem complurium Collegiorum illud
Collegium breui excreuerit, ac in eo viri doctri-
na, & vitæ integritate præclari non pauci florue-
runt, qui ad gradus Episcopales, ac etiã Cardinali-
tios fuerunt assumpti, & licet dictum monasteriũ
hostili inuasione semel totum flagrauerit, & varia
dispensia, & vastationes successibus temporum
non semel sustinuerit, quibus ferè omnia illius au-
thentica monumenta perierunt, & ob hæc cau-
sam non possit integer Catalogus locorũ dictæ
Congregationis inueniri: adsunt tamẽ veridicæ
& authenticæ scripturæ, ex quibus constat, illud
fuisse olim caput non ignobilis Congregationis
secundum propria statuta viuicntis, cuius Prælati
ad ipsum monasterium S. Marie de Crescentia-
co singulis annis in mensẽ Maij ad celebrandum

18. 11.

R r Genec.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Generale Capitulum conueniebant. Monasteria prædictæ Congregationis, quæ ex illius ruinis erueri potuimus, hæc fuerunt.

Primum ipsum monasterium S. Mariæ de Crescentiaco, cuius Præpositus erat caput totius Congregationis.

II.

Secundum sanctæ Mariæ de Cella prope Ianuam in loco qui dicitur S. Petri de Arena. Huius monasterij Præpositus reperitur fuisse quidam Dominus Simon, antea Præpositus sanctæ Mariæ de Crescentiaco, circa annum 1200. unde apparet fuisse monasterium satis vetustum. Verum combusto monasterio de Crescentiaco, & canonicis desituto, soluta congregatione, etiam illud monasterium canonicis paulatim est desitutum, & aliquando per Sedem Apostolicam monasterio S. Benigni de Capite Phari prope Ianuam Ordinis S. Benedicti unitum, ita namque in libro taxarum Cameræ Apostolicæ notatum inuenio: Nota, quod monasterium S. Mariæ de cella extra muros Ianuenses Ordinis S. Augustini valoris centum florenorum unitur monasterio S. Benigni: & paulo post additur, nota, quod monasterium S. Benigni de Capite Phari est incorporatum monasterio S. Hieronymi. Cæterum cum ipsum monasterium S. Benigni à monasterio S. Hieronymi sit separatum, ac etiam monasterium ipsum S. Mariæ de Cella à monasterio S. Benigni, nescio an dictæ uniones aliquando effectum fuerint fortitè. Illud monasterium nunc tenet Eremitæ Augullinenses, qui circa annum 1500. illud obtinuerunt, consentientibus canonicis regularibus, donec in eo regularis vigeret obseruantia, & ea cessante, locus ad ipsos canonicos reuertetur. Ita Augustinus Ticinensis in Dilucidario par. 1. fol. mihi 31. & par. 3. quæ est de vita S. Augustini titulo 9. in tabula, vbi dicit, extare de hoc instrumenta aperiissima, quæ quoniam ego non vidi, apud illum sit fides.

Tertium S. Georgij de Brinate prope Ticinum, in agro tamen Mediolanensi, quod Urbanus Papa huius nominis III. ex nobili familia de Crebellis in suo alodio paterno fundauit circa annum humanæ salutis 1180. & bona parte paternæ hereditatis, ac alijs etiam prædij pecunia emptus, & redditibus plurimis attributis dotauit, & priuilegijs munitum Præposito, & canonicis de Crescentiaco regendum tradidit iuxta institutionem, & regulam dicti illorum monasterij, prout constat ex priuilegio, cuius hic exemplum pro teste subiicitur:

Vrbanus Episcopus seruus seruorum Dei, Dilecti filij Præposito, & fratribus de Crescentiaco salutem & apostolicam benedictionem. Cum vitæ apostolice nimis sit fragilis, & caduca, ad futuram vitam nos conuenit de fidelij anhelare, quæ non nouit occasum, & bene merentibus præbet gaudia sempiterna. Sane si ex suscepta administrationis officio tenemur alios ad opera Charitatis inducere, eum nos ipsos bonum præstare debemus

exempli, ut efficiatur nostra prædicta, si autem fuerit opere comprobata. Ea propter dilecti in Domino filij consideratione supernæ retributionis indulti, Ecclesia sancti Georgij de Brinate, quæ in alodio nostro paterno fundata est, & omnibus possessionibus distincta, vniuersas possessiones siue à Monachis de Charon, excepto Partu, & gloria, siue à Monachis S. Vincentij, ac militibus de Archimate, vel à militibus de Dignamimus, sicut in instrumentis factis de hiis continetur, & possessiones etiam, quæ apud locum ipsum de Brinate Germani nostri quiescit nobis, & liberis dimiserunt, & possessiones insuper, quæ apud Casale comparatarum, sicut in instrumentis aut beneficiis continetur, Lapide perpetua duximus concedendas, ut eadem Ecclesia sit canonice Regularis.

Statuimus igitur, ut de Collegio Ecclesiæ vestre sit in ipsa Præpositus, & tantum canonicorum numerus, quantum de facultatibus ipsius Ecclesiæ possit commode sustentari. Et ut in ipsa Ecclesia S. Georgij ordo canonicus secundum Dei timorem, & B. Augustini regulam, etque institutionem vestram perpetuo temporum inuicem libere obseruetur, & ut vnus presbyter illius Ecclesiæ ad hoc sit omni tempore specialiter deputatus, ut nominatus parentum, & domesticorum nostrorum, & pro alijs fidelibus defunctis, necnon etiam pro salute ipsius singulis diebus, quibus de generali consuetudine conuenienter id facere possit, missarum solemnitas tenet. Præposito autem præfate Ecclesiæ, qui pro tempore fuerit, decedente, fratres eiusdem Ecclesiæ de ipsi, & ceteri eiusdem reperiunt fuerint, aut de Collegio ipsius vestrum sibi Præpositum eligendi liberè ab eis solentatem: ita tamen, ut electus à Præposito, quæ Ecclesiæ vestre pro tempore fuerit sicut canonicum est, libere confirmari. Statuimus etiam, ut eadem Ecclesiæ, Georgij de Ordinis obseruantia Ecclesiæ vestre, siue ipsa matri respondeat, etque debitam obedientiam exhibeat, & honorem, & Præpositus Ecclesiæ vestre in Ecclesia illa correctionem habeat Regularem, ut etiam, ut fratrum eiusdem Ecclesiæ S. Georgij, si quando defuerint, supplere teneatur aliorum subrogatione deservit. Verum ut fratres illius Ecclesiæ liberè obsequij possint vacare diuini, & regularem ad idem obseruare, ipsos & eorum Ecclesiam ab omni munditane contumacia, & Danagi plebium aut vitate, quæ dicitur Dominico, & aminentis, eximiam, & ab omni gravamine Mediolanensis Ecclesiæ liberam decernimus, & communitem. Itaque prædicti plebium quilibet ante aliquando sibi in Ecclesia illa vendicare, aut Mediolanensis Ecclesiæ in ipsa exaltationem quolibet extorere minime liceat, eo duntaxat excepto, quod Mediolanensi Archiepiscopo annuum libram centam nomine census in ipsa Ecclesia S. Georgij referamus, ut ab eodem canonicis ipsius Ecclesiæ oportuna deserventis auxilium in suis necessitatibus impendant. Si vero archiepiscopus eandem Ecclesiam contra statum nostrum malitiosè aliquo tempore inuolauerit, ex tunc eandem solum in alijs, sed etiam in soluitone census à perscriptione ipsius exemptam fore statuimus, & si sit ecclesiam suam ad ius, & proprietatem Romana Ec-

Brinate, quod refertur quod culitatis ermis, & pauperum cessisset crymismei Dicitur, iulium in hferual, redixit tritium, èto obe nit, ut plet aperit, but, qudem Tividuata, congreg fleuit, confite, Demit, re solut Lateran

quam di dicit D. parbit. Iephus M phridum canonic Marco I gora in I propagat stini, scu nasterial mentioni defereba scapulari de Bono clement apud illi alibi par

capitulum in ecclesia nostra liber et deuoluerunt.
 Ceterum autem nostris. Et cum hereditas tua patro-
 natus in ipsa ecclesia referantur, ut cum in suis insti-
 tutis de fidele uentur: non tamen ut in ipsa quid-
 quam sine alio vendicare debeant, nisi quod Ecclesia
 fuerit in eisdem ecclesiis secundum sacro-
 rum Canonum statuta debentur, videlicet ut si quis co-
 rram ad canonicos fratrum eiusdem Ecclesia S. Ge-
 orgij aliquando transire uoluerit, in consorium illo-
 rum recipi debeat, nisi si uerget ad inopiam, non ex de-
 bito, sed ex gratia Chariuati ei secundum facultates
 Ecclesia ipsius conseruatur. Vt igitur constitutio no-
 stra super ipsiusmodum firmitatem obtineat, sub in-
 terminatione anathematis inhibemus, ne qui eam in-
 fringere audeat, vel in aliquo diminueret, sed omnia si-
 cut per adha fuerit, totum temporibus obseruentur. Si
 quoniam in locum nostra Constitutionis paginam teme-
 re uoluerit, indignationem omnipotentis
 dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se
 noverit incursurum. Datum Verona 7. Calend. Decemb.
 anno pontificatus anno primo. Hoc monasterium
 post varios casus cum esset clericis secularibus
 per aliquot annos commendatum, nostrae Congre-
 gationis fuit unitu, sicut lib. sequenti dicemus.

III. Quartum S. Mariae de Cumignago in Nouari-
 ensi Episcopatu, cuius reperitur fuisse Praepo-
 situm quidam Dominus Ambrosius canonicus
 monasterij de Crecentiaco, referente Ioanne
 Philippo nostro in Chronicis lib. cap. 38. quem
 tamen reprehendit Carolus à Basilica Petri No-
 uariae Episcopus in sua Nouaria, quod hoc mo-
 nasterium ad Verbani ripam prope Bauennu sta-
 tuent, eum potius in Vicariatu Burgi Mancerij sta-
 tuendum esset, ubi loci, ubi Comitiu dicitur, u-
 bi antiquum Praeposituram canonicorum regu-
 larium sub titulo S. Spiritus extitisse uetera qua-
 si monumenta nunc etiam demonstrant. Veru
 non idem esset monasterium, de quo Ioannes Phi-
 lippus, cu eo, qui Comitiaci in Vicariatu Burgi
 Mancerij extitisse dignoscitur, mihi incompertu,
 maxime quod alterum illorum titulo S. Mariae,
 alterum S. Spiritus appellatum inueniatur, quare
 in corrigendis est Ioannes Philippus, non solum
 quoad locum, uerum etiam quoad titulum Ec-
 clesiae corrigi debet.

Quintum S. Mariae de Marcellengo, cuius cer-
 tum locum reperire non potui, nisi quod fuit mo-
 nasterium Congregationis canonicoru Creleen-
 sis, et illius Praepositus fuit quidam D. Progetius
 inter Praepositos ipsius monasterij de Crelectia-
 co, referentebus Ticinensibus, et Ioanne Philippo in
 Chronica loco proxime citato, qui Ticinensis ait
 hanc Praeposituram sub Lucio II. Praeposituram te-
 nuisse, sed pro Lucio II. Lucius III. reponendus.

Floruit dicta congregatio potissimum circa
 tempora Urbani Papae III. & aliquot annis po-
 stea, quibus temporibus habuit viros insignes D.
 Thomam, & D. Albinum S. R. E. Cardinales, Ia-
 cobum de Clusiani Praepositum S. Georgij de

Brinate, de quo illud memoria dignum proditur,
 quod refert Ioannes Philippus noster lib. 7. c. 14.
 quod cum esset vir magne sanctitatis, & libera-
 litatis erga pauperes, quodam tempore magne fam-
 is, & sterilitatis omnia, quae habere poterat,
 pauperibus distribuebat, unde cum quadam die ac-
 cessisset ad eum quidam rusticus pauper, & cum Ia-
 crymis procedens ad pedes illius diceret, miserere
 mei Dne Praeposite, en fame morior cum filijs
 meis, iussit Procuratorum frumeti, quod solum
 in horreo pro necessario victu canonicorum
 seruabatur, pauperi dari, & renuente Procurato-
 re, dixit ei, Vade, spero enim in Domino, quod
 triticum in horreo preparatum inuenies, qui dicto
 obediens iuit, & horreum adeo plenum inuenit,
 ut pra quantitate frumenti ostium non posset
 aperiri, & alios plures Praepositos insignes ha-
 buit, quorum catalogum, licet non integrum, ij-
 dem Ticinensibus, & Iacobus Philippus describit.
 videntur autem Praepositi monasteriorum dictae
 congregationis non perpetui in suis monasterijs
 stetit, sed de vno ad aliud monasterium transire
 conueuissent.

Demum haec congregatio nescio quo tempo-
 re soluta est, duobus illius monasterijs nostrae
 Lateranensis unitis.

CAPVT QVINQVAGE-
 SIMVM.

De Congregatione Canonicorum
 Regularium D. Marci apud
 Mantuam.

Vit etiam in ordine Canoni-
 co Congregatio, quae nostro
 seculo excidit, quaeque à pro-
 prio capite S. Marci de Man-
 tua vocabatur, quamquam re-
 centius nouus ordo canonicoru
 ab Augustiniano distinctus,

quam distincta congregatio canonicorum in or-
 dine D. Augustini vocari posset, ut ex dicendis ap-
 parebit. De hac Congregatione multa scribit Io-
 sephus Mozzagrugnus post Augustinum Mam-
 phridum, & Ioannem Baptistam Signiu, nempe
 canonicos dictae cogregationis fuisse de illis à D.
 Marco Euangelista in Alexandria, & ab Hermagora
 in Ecclesia A quiteiensi institutis, & ab illis
 propagatis, fuisse etiã canonicos ordinis S. Augu-
 stini, sicut sunt, & fuerunt alij cathedrales, & mo-
 nasteriales clerici (illi verbis vtor). Tertio illoru
 mentione habitã fuisse ab antiquis. Quarto quod
 deferrebat scapulare super rochetto ad modum
 scapularis canonicorum regularium S. Saluatoris
 de Bononia, & hoc dicere Ioannem Andream in
 egyptina prima de electione, & alia plura, quae
 apud illum lib. 1. fol. 36. 46. 53. 58. & lib. 3. fol. 33. &
 alibi passim legi possunt. quae illius pace volun-

tariè

tari, sine fundamento, & contra veritatem sunt dicta, cum rei veritas sit, dictos canonicos sub Innocentio III fuisse primitus institutos, non autem ex illis per D. Marcum institutis propagatos, & nullam eorum mentionem apud antiquos auctores profertur habitam, praefertim apud Ioannē Andream in dicta clementina prima de electione, sed nec etiam alibi, quantum in omnibus eius libris maximo labore lustratis, videre potui, sed nec etiam in toto corpore iuris Pontificij, nisi femel in quadam additione ad glossam in cap. ex co. de electione in 6.

Veritaque dicta congregationis, siue ordinis institutio, & fundatio ex authenticis scripturis in monasterio S. Marci Mantuani labore, & sollicitudine R. P. D. Angeli Scarella Brivienfis canonici congregationis canonici praedicatoris, & S. Salvatoris Brixiae Abbatis, dum esset à sacris confessionibus canonicarum B. Virginis Annunciatæ apud Mantuam, tandem post multam inquisitionem inuentis, & ad me transmissis, hæc est: Anno Domini millesimo centesimo nonagesimo quarto, sedente Cælestino III. Romano Pontifice, existente Episcopo Civitatis Mantuæ Henrico, Venerabilis sacerdos Albertus Spinula alius de Formigola vir pius, & religiosus habita potestate à Sede Apostolica erigendi collegium canonicorum regularium secundum ordinem D. Marci, vineam quandã ab Abbate S. Andream ad monasterium instituendum obtinuit, propeque erat sacellum de iure patronatus quorundã nobilium civium Mantuanorum, S. Marię in Mentiale nuncupatum, cum duobus iugeribus terræ, quæ omnia pro edificanda Ecclesia, & canonice ab Abbate, ac dictis civibus sunt collata: alijs etiam prædijs, & redditibus ab eisdem nobilibus pro victu, & sustentatione canonicorum ibidem instituendorum attributis. quam collationem Cælestinus III. suo diplomate anno eodem emanato firmavit, quo anno ab Henrico Episcopo de more positus fuit primus lapis fundamentalis Ecclesiæ, & monasterij S. Marci, certis legibus, & conditionibus à donatore fundi adhibitis, quarum vna extitit, vt dicta Ecclesia nulli vnquam Ecclesiæ subijceretur, aut vniretur, sed ipsa esset caput ordinis S. Marci nuncupati, salua tamen obedientia, & reverentia Episcopi Mantuani, quæ leges per Episcopum Mantuanum, & Sedem Apostolicam fuerunt confirmatæ: exinde cœperunt in dicto loco boni propositi clerici sub canonica institutione congregari, ex quibus fuerit in primis venerabilis ipse sacerdos Albertus, & nobilis quidam, qui fundum ad Ecclesiam, & monasterium extruendum fuerat largitus: quibus, quod certam regulam non haberent, idem presbyter Albertus regulam scripsit, quam Innocentius III. anno 1104. sibi oblatam probavit, illisque inviolabili iter seruandam iniunxit. Quam regulã Honorius III. post Generale Concilium Lateranen-

seterum examinatam, & correctam confirmavit, & seruandam mandavit. Idem etiam Gregorius IX. Honorij successor egit, quæ habetur ex literis Gregorij IX. quibus eadem Regula à predictis Romanis Pontificibus examinata, & probata iterum confirmatur. Exemplum literarum est.

Gregorius Episcopus servus servorum Dei dilectis filijs Prioribus, & collegijs Ecclesiarum ordinis S. Marci Mantuani tam presentibus, quam futuris bene regulam professus in perpetuum. Pra pulsativa voluntate effectum debet prosequente compleri, vt & iure Religionis vigor succrescat vberius, & devotio in futurum as laudabiliter emittatur. Ea propter dilectissimi Domini filij, vestrum postulationibus in iurata regulam, quam deliberatione provida statuentes communi et approbata, & sollicita recordatione Innocentio papa praecessore nostro vobis fratribus S. Marci dudum roboratam ante Coenaculum Generale, ac de mandato beatorum Honorij, & Gregorij Romanorum Pontificum praedictorum nostrorum in quibusdam ad petitionem vestram, secundum quod vobis magis expedire videbatur, commutatis, & emendatis, quibusdam postmodum ad istum mandatum exinde vobis presentibus commutatis, & commutatis, vobis & omnibus regulam ipsam presentibus confirmatis, & praefata scriptura, in omnino confirmatis, cuius tenorem presentibus literis annotari fecimus, qui talis est.

Regula.

Qoniam sancte Dominus nos Prior, & conventus Ecclesiarum ordinis S. Marci de Mantua in Domino seruire, vnique Regi & Imperatori multum valentibus nobis servitium statum imitari voluisse, vnum praeipue necessarium est, vt omnibus nobis sit vnum, & anima vna in Domino, & eius iura habemus in domo Domini militantes, vt se peruenit inuicem ad illam vnam, quam propheta in triumpho domo Domini postulat possidere. quod quidem vt possimus facilius obtinere, ad hunc in Deum, & Regem gloriosum, aliorumque sanctorum regulam, canonice prae scriptis descripta est, ordinamus à nobis, nostraque successoribus secundum iustitiam nostram presentibus obseruandam. Sequuntur autem capitula ipsius regule num. 32. Primum de silentio. Secundum de proprietate aliqua non habenda. Tertium de dispensatione ieiuniorum. Quartum de cenasiis infirmorum. Quintum de absentia ciborum. Sextum de numero pulmentorum. Septimum de Dormitione meridiana.

Octauum Caput est de vestimentis canonicorum scilicet: Sufficiens cultus clericorum vna cappa, vna cotta lineæ, duo scapularia laeua, duo tunicæ, vna scapulare pelluceum, siue vna pellice, & vnum pelluceum sine kappa. Vt autem in arbitrio sit, pro suppetentibus tunicam fratrum possidere, & nullo vestu pellicea habeatur, nisi euina, vel aquina mediocriter græua, item dua staminea. poterit tamen prior pro staminea canisias de panno floreo crasso concedere, quibus vna

ne expone. Item sias semet alba, dua caliga laeua, & duo caput lineæ siue pedibus, quatuor scissures, & duo scissures, & duo scissures a ficut. & duo plicati laeui, vel dexteri. Nouum Caput est de vestimentis Conuentus, scilicet: Conuentus predicta scissuras vestimentorum, & non tamen, & hoc non habeant, nisi pro aliqua rationabili causa hoc concedatur alicui a prioribus, singulis tamen eorum pro botu par vnum concedatur vestimentorum. Decimum Caput est de qualitate vestimentorum: Omnia vero laeua instrumenta sint nuda, & non tamen, & hoc non habeant, nisi pro aliqua rationabili causa hoc concedatur alicui a prioribus, singulis tamen eorum pro botu par vnum concedatur vestimentorum. Decimum Caput est de qualitate vestimentorum: Omnia vero laeua instrumenta sint nuda, & non tamen, & hoc non habeant, nisi pro aliqua rationabili causa hoc concedatur alicui a prioribus, singulis tamen eorum pro botu par vnum concedatur vestimentorum. Decimum Caput est de qualitate vestimentorum: Omnia vero laeua instrumenta sint nuda, & non tamen, & hoc non habeant, nisi pro aliqua rationabili causa hoc concedatur alicui a prioribus, singulis tamen eorum pro botu par vnum concedatur vestimentorum.

Xiii in super dicto monasterio D. Marci authenticam multorum Privilegiorum Innocentij III. Honorij III. Gregorij IX. Innocentij IV. Alexandri IV. Gregorij X. & aliorum, quibus hic titulus D. Marci communis multis collegijs tu canonicorum, tum etiam canonicarum Mantuæ, Veronæ, Vincitij, Patavij, Venetijs, Parmae, Regij, Cremonæ, & alijs Civitatibus Lombardiæ, ac etiam Romandiolæ fuerat propagatus, & dilatus, ex quibus quæ ad meam notitiam decesserunt, hæc erant. Primum monasterium ipsum Diui Marci apud Mantuam anno 1194. inchoatum, & anno 1201. vt videtur, abholotum, vel saltem in formam monasterij redactum, vt colligi potest ex quodã instrumentum concordie inter Abbatem S. Andream & presbyterum Albertum dicti monasterij fundatorem rogato anno 1201. indicatione operum in claustrum monasterij S. Andream per Grabendatum publicum notarium Mantuanum. Secundum sancti Viti in Suburbio S. Georgij, quod habebat vnum aliud collegium canonicorum eiusdem ordinis. Illud monasterium cum ad hos canonicos sub Priore, & duas canonicas effectum anno 1459. Pio II. Pontifice, ad iustitiam Illustrissimæ Domine Barbaræ Mantuæ Marchionissæ iubente, ex certis causis exactis canonicis, & canonicis, per nostros Lateranenses fuit reformatum, qui nunc illud tenent. Tertium S. Marie de Credato nuncupatum in eodem ciuitate Mantuæ. Quartum S. Matthæi foris portam dictæ ciui-

... & correctam confiteatur. Item etiam Gregorius egi quod habuerit eisdem Regula a presbitero examinata, & pro Exemplum licentia...

... non feruorem Dei dicitur... egi Ecclesiarum... quibus, quam futurum... Pse psaltery... compler, ut &... obsequi, & deuotione... Ea propter dicitur... inuenerit regulam, quatenus conuenit ut appropinquet Innocentio Papa... S. Marci dicitur... de mandata beatissimi Patricij... ad penitentiam... expedire videtur, ut... ad mandatum... & o... & o... & o...

IV. Xit in supradicto monasterio D. Marci authentica multorum Priuilegiorum Innocentij III. Honorij III. Gregorij IX. Innocentij IV. Alexandri IV. Gregorij X. & aliorum, quibus hic ordo D. Marci communis multis collegijs tunc canonicorum, tum etiam canonicarum Mantuæ, Veronæ, Vinceniz, Patauij, Venetijs, Parmæ, Regij, Cremonæ, & alijs Ciuitatibus Lombardiz, ac etiam Romandiolæ fuerat propagatus, & dilatatus, ex quibus quæ ad meam notitiam deueniant, hæc erant.

Primum monasterium ipsius Diui Marci apud Mantuam anno 1194. inchoatum, & anno 1201. videtur absolutum, vel saltem in formam monasterij redactum, ut colligi potest ex quodam instrumento concordiz inite inter Abbatem S. Andree & presbyterum Albertum dicti monasterij fundatorem rogato anno 1201. in dictione quarta in claustro monasterij S. Andree per Gratianum publicum notarium Mantuadum.

Secundum facti Viti in Suburbio S. Georgij, quod habebat vnitum aliud collegium canonicarum eiusdem ordinis. Istud monasterium cum ad duos canonicos sub Priore, & duas canonicas esse redactum, anno 1459. Pio II. Pontifice, ad instantiam Illustrissimæ Dominæ Barbaræ Mantuæ Marchionissæ tubente, ex certis causis exactis canonicis, & canonicis, per nostros Laveranenses fuit reformatum, qui nunc illud tenent.

Tertium S. Mariz de Creado nuncupatum in eadem ciuitate Mantuæ.

Quartum S. Mathæi foris portam dictæ ciuitatis Ceratorum appellatum.

Quintum S. Spiritus eiusdem ciuitatis, quod potius erat hospitium ad Generale Capitulum in eadem ciuitate congregandum ædificatum.

Sextum S. Leonardij in Monte Donico apud Veronam, quod canonicis desitutum, & multo ære alieno obpignoratū ad instantiā Ciuium Veronensium sub Gregorio XII. anno 1407. per nostros fuit reformatum, & in Abbatiam erectū.

Septimum S. Spiritus in ciuitate Veronæ, cuius in literis Honorij III. Prioribus S. Marci, & S. Spiritus Veronæ, & quibusdam alijs dicti ordinis directis mentio habetur, data sunt literæ anno 1218. vnde colligitur illud de primis dicti ordinis monasterijs existisse.

Octauum S. Mariz Castri Icerini Diocesis Veronensis, quod in earundem literarum Honorij III. inuenitur notatum.

Nonum Domus Religionis ciuitatis Parmæ, de qua in titulo earundem literarum Honorij III. similiter mentio habetur.

Decimum S. Perpetuæ ciuitatis Fauentiz, cuius eadem literæ meminerunt.

Vndecimum S. Eusebij de Serratico Vicentinz Diocesis, in eisdem literis memoratum.

Duodecimum S. Bartholomæi in ciuitate Vicentinz suburbio, quod cum esset desitutum, & commendatum, anno 1443. Eugenius III. nostris concessit, quod postea in Abbatia fuit erectū.

Decimum tertium S. Mariz de Panci in Sacco Vicentinz Diocesis, quod antea eidem Prioratu S. Bartholomæi vnitum Eugenius IV. cum dicto Prioratu nostris tribuit, constat ex literis vniuersis.

Decimum quartum de Nesso nuncupatum in Episcopatu Patauino, meminit Syluester Maurolicus in dicta Congregatione D. Marci pagina trigesima sexta.

Decimum quintum S. Antonij castri Corneliani in Episcopatu Cenetensi, quod videtur habuisse coniunctum aliud collegium canonicarum dicti ordinis, quod nostre congregationi est vnitum per Sixtum IV. anno 1479.

Decimum sextum S. Marci in ciuitate Regij Lepidi, quod tenuerunt canonici dicti ordinis vsque ad annum circiter 1497. quo anno defuncto illius Priore, qui solus in dicto monasterio ex eodem ordine superstes erat, illud canonicis S. Saluatoris Bononiensis fuit vnitum, Prædictus Prior pro recuperando monasterio Viti contra congregationem nostram litem attentauit, ex Actis, quæ in Archivo Romano legi.

Decimum septimum S. Pelagiz prope Cremonam, cuius fuit Prior Marcus Hieronymus Vida, qui postea ad nostros transiens, tandem Albæ Episcopus obiit, Poeta inter Latinos cum primis clarus.

Decimum octauum, in ciuitate Venetiarum, cuius tamen titulum habere non potui, in qua etiam

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

monasterii Comptarum in Diocesi Tusculana, qui erat membrum canonice nostrae S. Mariae de Pace.

CAPVT QVINQVAGE SIMV PRIMVM.

De Congregatione sancti Saluatoris de Bononia, siue de Sylualacus nuncupata.

Stapud Italos in eodem ordine canonicorum regularium D. Augustini alia congregatio S. Saluatoris de Sylualacus, siue de Bononia, vulgo Scopetitorum, nuncupata, de cuius iustis, progressu, familijs, & virtutibus, quos olim habuit non paucos, cum multis ex varijs autoribus conquisita, diligentius recurretem, peruenit ad manus meas liber recens à Iosepho Mozzagugno eiusdem instituti canonico editus, siue potius volumen octo libris completens, sub hoc titulo: *Narratio rerum ipsarum canonicorum regularium, quem ex integro lectum, pleraque omnia ad hanc congregationem attentius tractasse reperi.* Quam ob causam ea libellum referenda existimaui, quae ille mecum suo haecne Baptista Signio de eadem congregatione scribit, referata facultate nonnulla corrigendi, quae illi suos fines excedentes contra veritatem in aliorum praerudicium scripserunt, ac etiam notas adhiberendi, quibus idem autor quosdam nostros Lateranenses indebitè aspergit, quod libro sequenti cum omni modestia, & moderamine incaluptate tute praestandum erit.

Autor huius praclarissimae congregationis fuit venerabilis Pater Stephanus Cioni Senensis Iouanna filius ordinis eremitarum Coadiutore Iacobo Andrea Senensi eiusdem instituti, quem Stephanum virum sanctum vocat noster Ticiensis in suo Dilucidario par. 2. de origine, & proteris Christianarum Religionum, haec formalia verba scribens: *Ordo canonicorum regularium, qui vulgenter Scopetini nuncupantur, in Senensi agro S. Saluatoris à venerabili viro Stephano fuit institutus, cuius institutor fuit frater Iacobus Andreas natione Senensis, cuius eremitarum nam cum diuina altereatione cum Generali suo concertasset, ab id maxime, quod cum in monasterio suo aliquem iuuenem boni moribus, & literata eductus, è vestigio ipsum sibi ascribit. ipse vero, vii zelo permotus, cernens hoc non cadere in profectum ipsi iuuenibus, post longam habitam secum concertationem, compulsus est, annuente Praeside, habitum mutare, ut vel si adducatur à suo Genero, vel dicendum huius congregationis auctorem Gregorium Duodecimum Romanum Pontificem existisse, quod auctori magis placet, quippe qui eidem Vener. Stephano, ac locijs mo-*

nasterij licetani S. Saluatoris antea eremitis Augustinensibus habitum canonicorum regularium sua apostolica autoritate tradiderit, ac illos ex Eremitis Augustinensibus Regulares D. Augustini canonicos creauerit, & illorum demum extincto ordine eremitarum, monasterium eanonicorum insituerit, quae idem recidunt, vt opus nullatenus sit pro huiusmodi tumultuari.

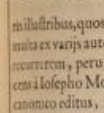
Locus institutionis monasterium S. Saluatoris in agro Senensi ad tertium circiter lapidem ab Vrbe distans, qui ab illicum multitudine, & à lacu propinquo llicetum, & de Sylualacus est nuncupatus. fertur is locus vetustum domicilium Eremitarum extitisse, quem fortè ante Alexandrum IV. Galicimite colebant: postea verò Eremitae Augustinenses illum vsque ad Gregorium XII. tenuerunt.

Tempus institutionis fuit annus nostrae salutis 1408. quo anno priuilegium primum Gregorij XII. per quod Eremitas licetanos ad canonicos transtulit, legitur emanatum.

Oceasio verò istius nouae institutionis à praefato autore duplex asseritur: altera non vera, quod nimirum tempore ipsius Gregorij XII. totus ordo canonicus esset collapsus, ita vt nulli essent tunc canonici regulariter & conuentualiter in monasterijs degentes, vouissetque idem Pontifex, si sublato ditto schismate pacem Deus Ecclesiae redderet, ipsum ordinem canonicum reformare: atque ob eam causam, scilicet ad canonicum ordinem reparandum, & reformandum dictam congregationem institueret voluerit, cuius habitum, nempe scapulare griseum, idem Pontifex sub habitu Pontificali ex voto ferre consueuisset. quam causam falsam esse cap. 53. demonstrabimus. Altera vera, quam idem autor lib. 5. fol. 7. & sequentibus profequitur, & ibidem videre poterit, quam omitto, ne sim prolixior.

Modus verò, quo negotium ad finem perductum est, ab eodem autore eodem lib. fol. 11. & sequentibus in hunc modum subiungitur. Ven. Pater Stephanus acceptis à Gregorio XII. literis, quibus monasterium licetatum in conuentum canonicorum Regularium erigebatur, & ipsi Eremitae canonici creabantur, ad suos reuersus seriem gestorum exposuit, & literas Pontificias publicauit, quarum hoc est exemplum:

Gregorius episcopus seruus seruorum Dei ad futuram rei memoriam. Excitat nostrae mentis arcana specialis, & affectuosa dilectio, qua donum Prioratus S. Saluatoris de Sylualacu ad Romanam Ecclesiam nullo modo pertinentem Ordinis S. Augustini Senensis diuicis sumus haecenus profecti, & paterno prosequi studio non cessamus, vt circa statum eius at tentè considerationis intuitum dirigentes, opem impendamus, & operam, vt illa ad Dei laudem, & gloriam non solum in suis bonis, & iuribus conseruetur, sed etiam prosperis ingiter grauietur euentibus, & vetius fauente Domino in spiritualibus, & temporalibus successibus augeatur. Hinc

II.

et. quod vni motu proprio, non ad dilectorum filiorum
 dicta domus, qua ballenas Ordinis fratrum Eremitarum
 dicta S. Augustini exierit, vel alius alterius pro
 ipsi nobis super hoc oblata peruenit in instantiam, sed de
 nostra mera liberalitate. Et ex certa scientia eandem
 domum in Prioratum Conuentualem auctoritate Apo-
 stolica erigimus, per Priorem sub conditione, & modo
 infra scriptis, perpetuo gubernandam. Volentes, & ean-
 dem auctoritate statuimus, quod ipsi fratres actu in ean-
 dem domo residentes, eorumque successores, qui erunt
 pro tempore, canonici Regulares, & secundum regula-
 riam in ista a huiusmodi canonicorum regularium deinceps
 videri, & fratres S. Saluatoris nuncupari debeant.
 Et quarum cappam grisea coloris lanea mordenti ad instar
 cappam conuictorum Carthusiensis ordinis gesserit,
 qua quidem cappa & ipsi fratres utantur, cum eos extra
 contigerit septa Prioratus, seu domus huiusmodi ad po-
 pulum sine carbam. nec non Prioratus, siue Domus hu-
 iusmodi cum eisdem fratribus, & conuersis, ac personis
 in ea degentibus presentibus, & posteris cum omnibus
 membris, rationibus bonis mobilibus, & immobilibus ipsius
 domus, siue Prioratus ad Domum, siue Prioratum hu-
 iusmodi tam ratione domus, siue Prioratus, quam per-
 sonarum huiusmodi quomodolibet pertinentibus, ac
 deus latu, & deuoluendum pro tempore ab omni super-
 ioritate, dominio, & potestate Prioris Generalis dicti Or-
 dinis fratrum Eremitarum, necnon Episcopi existenti
 pro tempore, ac dilectorum filiorum Capituli Senensis,
 ac quorunlibet aliorum Superiorum secularium, & re-
 gularium auctoritate predicta prorsus eximimus, ac to-
 taliter liberamus, ita quod Prior Generalis, Episcopus,
 & Capitulum, & alij Superiores predicti nullam pos-
 sint in eos visitationem, Correctionem, vel aliam iurisdic-
 tionem exercere, sed nobis & apostolica Sedi imme-
 diate sint subiecti. Et insuper presentibus adgerimus,
 quod ipsi canonici, seu fratres, qui regularem vitam eo-
 rundem canonicorum regularium pro tempore professi
 fuerint, & sub eadem obseruantia Regulari dictorum
 canonicorum regularium pro tempore in domo huiusce-
 modi residentium, possint, quoties opportuum fuerit, ta-
 men iuxta regulariam instituta canonicorum regularium,
 idoneum fratrem etiam eiusdem Ordinis professorem in
 Priorem eorum, & eiusdem domus eligere. Qui tamen
 postquam electioni de se facta praestiterit consensum,
 Diocesano loci, vel eius Vicario in spiritualibus Genera-
 li, qui erit pro tempore, per electores huiusmodi duntax-
 at debeat reuenter, & humiliter presentari. Quique
 postquam raliter presentatus extiterit, censatur eo ip-
 so a Sede praefata confirmatus, & ex tunc dictum Prio-
 ratum in eisdem spiritualibus, & temporalibus liberis,
 & licite valeat gubernare. Qui quidem Prior semper v-
 no anno completo intelligatur absolutus, nisi tunc per
 maiorem partem eorundem fratrum domus praefata in
 electione dicti Prioris vocem habentium determinatum
 fuerit, ipsum Priorem in dicta debere Prioratus officio
 domus eiusdem vltimus permanere. Quodque dicta Do-
 mo eius Prioris solatio destituta per mortem Prioris
 eiusdem, vel alio aliquo casu eadem vacatione contin-

gent, quod durante vacatione huiusmodi predictum
 officium per antiquiorem fratrem dicta Domus in Sa-
 cerdotio constitutum exerceatur, quousque vacatio
 dicta alterius Prioris iuxta praefatum modum fiat, & ad
 effectum debitum perducatur. Volentes etiam, & aucto-
 ritate praefata concedentes eidem Priori, & fratribus,
 siue canonicis, conuersis, & personis, quos pro tempore
 in domo huiusmodi residere contigerit (re praefata)
 quod ipsi potius, & gaudere possint, & debeant liberi,
 & absolute omnibus Priuilegijs, Indulgentijs, Graijs,
 & Exemptionibus, & Libertatibus eu hallenens, ac ad-
 ni fratrum Eremitarum, & canonicorum regularium hu-
 iusmodi, ac monasterijs, & locis eorum tam per Sedem
 praefatam, quam alias per quascunque concessis, & quibus
 fratres Ordinis Eremitarum, ac ceteri canonici re-
 gulares, ac eorum Domus, monasteria, & loca quous-
 dolibet potinotur, & gaudent. Et insuper volumus, &
 ordinamus, quod Ven. frater noster Antonius Episcopus
 Bononiensis Camerarius, ac dilecti filij Gabriel elicitus
 Senensis thesaurarius noster, necnon & Isaacus dilectus
 Ragusinus eisdem Priori, & fratribus siue canonicis,
 conuersis, & personis de conuentibus constitutibus,
 & norma viuendi pro consuetudine Prioris, & fra-
 trum siue canonicorum, conuersorum, & personarum
 praedictarum provideant, & omnia alia, & singula sus-
 tinent, ordinent, & disponant in praesens, & citra, et
 prout eis visum fuerit expedire. Decernentes tamen nou-
 irritis, & inane omnes processus, & executiones, & in-
 iurias, suspensiones, & interdicta sententias, si quis supra
 contra hac quacunque auctoritate contigerit promulga-
 ri, & etiam ex nunc ratum, & firmum motu proprio in-
 bebimus, quidquid per eosdem Camerarium, thesaurarium,
 & electum Ragusinum in praesens, & citra et
 dispositum fuerit, seu quomodolibet ordinatum. Nihil
 ergo omnino humanum liceat hanc paginam nostrae er-
 dictiois, vel iuris statuti, exemptionis, libertatis, in-
 dictiois, ordinationis, concessionis, & constitutionis in-
 fringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem
 hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis
 Dei, & Beatorum Petri, & Pauli apostolorum eius,
 se noverit incursurum. Dat. Lucae 3. non. April. 1481.
 Pontificatus nostri anno secundo.

His peractis, quod Pontifex tunc S. R. Eccle-
 siae Cardinales dictarum litterarum execu-
 tores constituit, ut ipsi canonice ex ere-
 mite nuper creatis constitutiones conuenientes prescriberent,
 iidem Ilicetani eosdem Stephanum,
 & Iacobum Andream cum mandatis Lucae com-
 miserunt, qui venientes, ab ipsi Cardinalibus ha-
 bitu canonicorum per Gregorium fratrem, necnon
 per rochetto, seu camisia Romana, lineam cum sca-
 pulari, & cappa grisea coloris ad instar cappe co-
 nuerforum monachorum Carthusiensium, & con-
 stitutionibus quatuordecim Capitulis distinctis
 acceptis, cum potestate ceteros Ilicetanos de ha-
 bitu canonico inuelliendi, ad monasterium S.
 Domini Felulani regressi, illic ceteros om-
 nes Ilicetanos acciterunt, & habitum canonicorum
 regularium, vno excepto Conuerso, quon-

... tunc Pontificatus indoruerunt, adstantibus vndecim
 ... fratibus, & publico Notario die
 ... eiusdem anni 1408. Atque omnibus ita
 ... ad nouum canonicum Ilicetani quieti
 ... Verum inimicus hominum illorum quieti,
 ... illius cano-
 ... in agro nouelle illius cano-
 ... zizania supereminuit: nam
 ... Ciuitatis praedicti fuli ad-
 ... Priorum canonicorum, & Ven. fratrem
 ... armati in fugientes, multis eos iniu-
 ... perfectionibus affecerunt, ac demum fa-
 ... Magistratus Senensis, retentis omni-
 ... in fugientes, scripturis, & bonis, eos
 ... monasterio depulerunt. Quibus Sum-
 ... Pontifici Gregorio XII. per Ven. Stephanum
 ... Pontificis ex eis intimo cordis
 ... Priorum saluti consuleret, ad co-
 ... Senensium Senensium in instantiam
 ... Apostolicis die 26. Nouemb. eiusdem
 ... Animi confectis, eis ad primum ha-
 ... in instantiam Redempti, im-
 ... etiam omnia, vt prius
 ... Quam litterarum vigore ex decet
 ... illico sex ad primum statum,
 ... reueri sunt alij duo Bo-
 ... Ecclesiam ab Antonio Co-
 ... Cardinali remissi: Stephanus vero cum fo-
 ... Romanam fecerat esse, donec Iliceta-
 ... Pontifex facultatem
 ... locum licitum locum licitum,
 ... legitime pro illorum residen-
 ... sulpercere, in Prioratum conuen-
 ... tenere valeret, dato eis
 ... cuius forma talis est:

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei ad futuram
 memoriam. Datum signum per nostras litem
 anno 2. April. Pontificatus nostri anno 2.
 in vestra mentis atque consensu, & officio
 & Conuentum Prioratus
 de Sylua Lucis ad Romanam Ecclesiam
 illi modo peruenit Ordinis S. Augustini Senensis
 illius domus hallenens profectus paterno prosequi flu-
 mendam inuestigauer. Nos motu proprio, non ad
 dictorum fratrum fratrum dicta Domus, qua hallen-
 ens, vel alius alterius pro ipsi Nobis super hoc obla-
 ta peruenit in instantiam, sed de nostra mera liberalita-
 te ex certa scientia eandem Domum in Prioratum
 Conuentualem auctoritate Apostolica erigimus, per
 priorem sub conditione, & modo in ipsi litem
 infra scriptis, perpetuo gubernandam. prout in eisdem
 presentibus continetur. Cum igitur super ex-
 pectationibus fratrum Conuentus praedicti sub no-
 strae auctoritate, & plenitudine de decet de presentibus
 in Domus, & Conuentu huiusmodi habitare,
 nos per litteras praefatas affectu, ac volentes pater
 nosse illorum suffragia subuenire, tenore presentium

hanc Pontifici induerant, adstantibus vndecim
 cum monasterij fratribus, & publico Notario die
 2. Junij eiusdem anni 1408. Atque omnibus ita
 peractis ad nouam canonicam licet canonicam redi-
 erunt. Verum inimicus homo illorum quieti, ac
 profecti inuidens, in agro nouelle illius cano-
 nicæ institutionibus supereminuit: nam
 innotuit Procurem Ciuitatis præsidio fulti ad-
 versus Priorem canonicorum, & Ven. fratrem
 Stephanum armati insurgentes, multis eos iniu-
 rias, & persecutionibus affecerunt, ac demum fa-
 cto impetu Magistratus Senensis, retentis omni-
 bus illorum privilegijs, scripturis, & bonis, eos
 ridenter & inouelle populæ. Quibus Sum-
 mus Pontifex Gregorio XII. per Ven. Stephanum
 reuocatis, pius Pontifex eis ex intimo cordis
 compatiens, ut illorum saluti consulere, ad co-
 nom, & plurimum nobilium Senensium instantiam
 nouis literis Apostolicis die 26. Nouemb. eiusdem
 anni 1408. Animi confectis, eis ad primum ha-
 bitum, & institutum Eremiticum redeundi po-
 testatem fecit, eorumdem statum Eremiticū, im-
 munitates, & privilegia, & cetera omnia, vt pri-
 or, restituit. Quorum literarum vigore ex decē
 illis nouis canonicis illico sex ad pristinum statū,
 Scholasticum Eremitarum reuersi sunt alij duo Bo-
 nopiam ad quandam Ecclesiam ab Antonio Co-
 nateo Cardinali remissi; Stephanus vero cum so-
 cis Curiam Romanam secutus est, donec licet
 monasterio deplorato, Pontifex facultatem
 dedit, ut vbiunque inuenirent locum licitum, &
 honestum, quæ legitime pro illorum residen-
 tia conferretur, suscipere, in Prioratum conuen-
 tualem erigere, & libere tenere valerent, dato eis
 privilegio, cuius forma talis est:

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei ad futu-
 rum rei memoriam. Dudum siquidem per nostras liti-
 ras die 2. Junij. Pontificatus nostri anno 2.
 in litteris nostris mentis articulum specialis, & affectuo-
 si deuotione, qua Domini, & Conuentum Prioratus
 de Sylua lacus ad Romanam Ecclesiam
 modo perueniens Ordinis S. Augustini Senensis
 loci esse iunctus hactenus proficisci, paterno prosequi stu-
 dia incedimus inuestigante, Nos motu proprio, non ad
 illorum filiorum fratrum dilecti Domini, qua hacten-
 us Ordo fratrum Eremitarum dicti S. Augustini ex-
 ceptis vel aliquo alio iuris pro ipsi Nobis super hoc obla-
 ta petitione instantiam, sed de nostra uera liberalitate
 & ex certa scientia eandem Domum in Prioratum
 conuentualem auctoritate Apostolica ereximus, per
 priorem sub nouis conditionibus, & modis in ipsi liti-
 ras nostras perpetuo gubernandam, prout in eisdem no-
 stris litteris serijs continetur. Cum igitur super ex-
 ceptis & malis temporibus, peruersorum debacchante
 preterea nouis frater Conuentus prædicti sub no-
 strâ deuotione, & fide integritate degentes de præfenti
 inquit in Demo, & Conuentu huiusmodi habitare,
 sine eorum pia compatiens affectu, ac volentes pater-
 na præcedenti suffragio subuenire, tenore præsentium

eadem auctoritate concedimus, quod vbiunque fratres
 ipsi locum inuenierint congruum, licitum, & honestum,
 qui eis debite, & canonicè pro eorum residentia conse-
 rat, acceptare, & suscipere, ipsique in Prioratum
 conuentualem huiusmodi habere, & recipere ad omni-
 potentis Dei gloriam, & honorem libere, & licite valeant
 tenere, eadem auctoritate in Prioratum huiusmodi lo-
 cum ipsam per eos habendum, vt præmittitur, erigentes,
 ac statuente auctoritate præfata, quod fratres ipsi in eo
 valeant habitare secundum institutiones, & regulas per
 ipsas nostras litteras sibi datas. Quodque locus ipse per
 ipsos fratres habendus, & in Prioratum, vt præmittit-
 tur, erigendus, & fratres ipsi sub dictis modis, & regu-
 lis in alijs nostris litteris, vt præmittitur, expressis degen-
 tes, & gaudere valeant exemptionibus, concessioni-
 bus, indulgentijs, & huiusmodi litteris, quarum tenores, &
 formas hic haberi volumus pro sufficienter expressis,
 contentis, & annotatis. Constitutibus Apostolicis, &
 alijs in contrarium factis, & in contrariis quibus-
 cunque. Nulli ergo omnino hominum licet hanc pagi-
 nam nostræ concessionis, electionis, constitutionis, &
 voluntatis infringere, vel ei ausu, &c. Dat. in Ciuitate
 Austria Aquilensis die 26. Septemb. Pontifi-
 cat. nostri anno 3. *Gratus de mandato D. N. Papa.*

Alia etiam privilegia prædicti Pontifex eif-
 dem canonicis adhuc sine certis sedibus van-
 gantibus indulgit, quæ privilegia quoniam hic
 autor queritur lib. 8. fol. 12. pag. 2. a nostro Sire-
 nio in Compilatione Indultorum omiffa, præter
 duo, quod reliqua minus è re sua forent, ne illorū
 privilegia nostris anteriora apparerēt, quippe
 quod primum nostrum privilegium canoni-
 cis Frigidianis, & Veronenfibus à Gregorio
 XII. factum anno 1498. 5. Calend. Maij manauerit,
 cum primum illorum 3. nonas Aprilis eiusdem
 anni datum fuerit: quod tamen illius pace frigidum
 est, quia nostrum datum est canonicis, &
 monasterijs tanquam antea reformatis, & insti-
 tuti: illorum verò datum fuit Eremitis in cano-
 nicos transformandis, vel saltem vt per idem pri-
 uilegium tunc, & non antea canonicis creatis, &
 præter illud privilegium nostris Frigidianis, &
 Veronenfibus à Gregorio XII. datum, aliud ex-
 tet anno superiori eisdem Frigidianis concessum,
 ab eodem Pontifice datum Senis Idibus
 Decembris 1597. Pontificatus sui anno primo,
 quod dubium non est, illum vidisse, & ex indu-
 ltria præterisse, vt tamen occasiones querimo-
 niarum tollantur, eadem privilegia hic recense-
 bo, non per extensum, sed per summum: quia
 tot scriptis librum onerandi locus non vacat.
 Tertium igitur privilegium datum est Caietæ
 Idibus Septemb. anno 1410. per quod omnia
 privilegia tam in primo, quàm in secundo priui-
 legio concessa, eis confirmat. Incipit. *Sacra Reli-
 gionis sub qua dilecti filij fratres seu canonici Priora-
 tus de Sylua lacus ad Romanam &c.* Quartum datū
 est ibidem 14. Calend. Octob. Pontificatus sui
 anno 4. scilicet 1410. quo nonnullas Indulgen-
 tias,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tuas, & gratias spirituales eidem indulget incipit: Gregorius episcopus seruorum Dei. Dilecti filij Priori, & Fratribus seu Canonicis presentibus, & futuri Prioratus S. Saluatoris de Sylua lacus, &c. Quintum datum est ibidem 12. Calend. Octob. eiusdem anni, per quod concedit eis facultatem deligendi Confessorem, incipit eodem modo sicut quartum. Sextum datum ibidem Idib. Ianuarij an no 1411. Pontificatus sui anno 5. quo Prior domus olim S. Saluatoris de Sylua lacus concedit facultatem absolendi ingredientibus illius congregationem a censuris, & dispensandi super irregularitatibus, incipit: Deuotio dilecti filij Priori Congregationis &c. Septimum datum ibidem Idib. Ianuarij anni 1411. Pontif. sui anno 5. quo eisdem Priori, & Canonicis iterum concedit facultatem eligendi confessorem, incipit: Gregorius Episcopus seruorum Dei. Dilecti filij Stephano Priori congregationis canonicorum Regularium Prioratus olim domus S. Saluatoris de Sylua lacus Romana Ecclesie immediate subiecta Ordinis S. Augustini, & eidem congregationis salutem, & Apostolicam benedictionem. Eximie deuotionis &c. Octauum quod ab Autore ponitur in ordine. Nonum datum est ibidem 8. Calend. Febr. Pontif. sui anno 6. scilicet 1412. per quod ipsi Stephano, & illius sociis canonicis concessum est, vt decem personas religiosas aliorum quorumcumque Ordinum ad se transfere volentes, & cum illis regulariter vi uere, ad habitum probationis recipere possent, non tamen ad professionem, nisi prius consulta Sede Apost. admitterent, cuius priuilegij vigore nonnulli aliorum ordinum illorum sodalitia adhererunt, ex quibus vnus fuit quidam Fr. Petrus Paulus Senensis ordinis Prædicatorum, incipit: Synera, & magna deuotionis affectus &c. & hæc omnia priuilegia ipsi Priori, & Fratribus seu canonicis domus olim S. Saluatoris de Sylua lacus semper nuncupatis, seu illorum congregationi sic nuncupate concessa fuerunt, antequam aliquod monasterium obtinerent, præter illud vnum S. Saluatoris, ex quo per vim Magistratus Senensis turbati, huc, illuc sine certis sedibus vagari cogebantur.

VI. Postmodum vero anno eiusdem Gregorij XII. octauo adiuuante Illustri. Guidone Antonio Vrbini Comite idem Ven. Pater Stephanus, & socij Eremitarum S. Ambrosij propè Eugubium eodem Gregorio XII. concedente, obtinuerunt, quem locum tenebant prius quidam Eremitæ, nullius tamen certi habitus, & regulæ, quibus postea Episcopus quidam Eugubinus certum habitum dederat, & Regulam D. Augustini, & Eremitas S. Ambrosij vocari mandauerat: quem locum extincto Eremitarum ordine, idem Gregorius in Prioratum canonicorum regularium erexit, vt patet per illius priuilegium, quod est nonum in ordine, licet præposere locatum. Datum Arimini 9. Calend. Octob. Pontif. sui anno 8. incipit: Fragrantia sacra Religionis, quæ

apud dilectos filios Priorem, & canonicos Prioratus S. Saluatoris de Sylua lacus Ordinis S. Augustini canonicorum Regularium fratrum nuncupatum &c. Circa quod priuilegium vnum notandum est, vt potest singulare inter omnia priuilegia canonicorum Regularibus concessa, quæ hactenus vidi, nimirum clausula illa: Prior & Canonici fratres nuncupati, quam clausulam vndeicim vicibus in eodem priuilegio repetit: nam etsi canonici Regulares in priuilegijs Pontificum conlueuerint prænomine fratrum nuncupari hoc modo: Dilecti filij Priori, & Fratribus talis monasterij, aut loci, vel fratres talis monasterij: nullum tamen reperitur, in quo sic nuncupentur: Canonici Regulares talis monasterij vel tunc Congregationis fratres nuncupati. præter hos solent canonicos de Sylua lacus. Quæ verò huius nuncupationis causæ exiterint, si diuinare liceat, duas fuisse arbitror, alteram quod nouum esse, illos recens autoritate Apostolica ex habitibus Eremitarum in canonicos (vita dixerim) transformatos: quam ob causam, etsi habitum, & statum, non tamen nomen, vel nuncupationem apud vulgares ita facile mutare poterunt. Alteram, quod tunc temporis apud multos in vsum positum esset, alios canonicos Regulares tanquam clericos more caterorum clericorum non tam amplius fratres, sed Dominos vel Dominos nuncupare, solis licet canonicis fratres nuncupatis, quod non ita certè apud vulgares consuetum, aut in vsum esset canonicis, maxime propter scapulare griseum superadditum cum cappa grisea Conuersorum Carthusiensium. quæcunque verò causæ fuerint, hoc certum, eos solos inter omnes canonicos Regulares dictos esse canonicos fratres nuncupatos.

Decimum priuilegium datum est Atimini 3. Calend. Nouemb. Pontif. sui anno 8. quo absolute conceditur, vt pro regulari oblatione incrementum, quæcunque personas regulares quorumcumque ordinum etiam mendicantium ad eos transfere volentium ad probationem, & professionem recipere possent, etiam licentia à proprijs Superioribus minime requisita: incipit: Læta Religio sub qua &c. Vndecimum datum est ibidem 8. Calend. Febr. Pontif. sui anno 9. in quo fit mentio omnium præcedentium indulgentiarum, & iidem canonici præcipiunt vocari fratres constantes S. Saluatoris, incipit: Duxim seruum per nostras. Duo decimum datum est ibidem 5. Calend. Martij eodem anno, in quo conceditur ecclesie plures immunitates, & exemptiones, incipit: Nolite Ecclesie disponere Dominum.

Et hæc quidem huius sanctæ institutionis, & Sacre congregationis fuerunt incumbula, hæc priuilegia, quibus communiter cepit in regulari obseruantia paulatim proficere, & virtutum, ac sancti propoliti suauolentia populos oblectare, vnde & factum est, vt tum Romani Pontificis tum Principes, & Magistratus multis collegijs, &

preceptis, ac creditibus attribuit illos donarent, præsertim subleuato schismate in Concilio Constantiensi, in quo sponte cedente Gregorio XII. constantini bonorum omnium letitia, & confectio, electus est in Summum Pontificem Otto Car. de electis ex familia Columncensi, & Martinus V. de Capua, sub quo Ambrosiani monasterij fuerunt reuocati, & illa monasteria canonicorum, & in congregationem numero canonicorum, & facultatem crederet ceperunt, vt sequenti capite describitur.

CAPVT QVINQVAGESIMVM SECVNDVM.
Catalogus Monasteriorum prædictæ Congregationis S. Saluatoris de Bononia receptæ.

Monasteria prædictæ congregationis, quæ in presentiarum obtinet, vel ab initio obtinuit, sunt ista:
Primum S. Saluatoris de Sylua lacus, vbi hæc congregatio primam originem accepit, quod probante Gregorio XII. iussit de causis amittere, quodque nunc etiam Eremitæ Augustinenses obtinent.

2. S. Ambrosij apud Eugubium, cuius fuit auctoritas Augustinus Struchius Chisiami Episcopus, notis ingenuum nobile illius opera, quæ multis à præfata edidit, sine alio laudatore facis commendam, de quo Sixtus Senensis in Bibliotheca sancta multa scribit.

3. S. Saluatoris Bononiensis, & S. Mariz ad Rhenum, quod postulantæ Franciscus Chislerio vltimo illorum monasteriorum ex Rhenensi congregatione Priore, & concedente Martino V. iidem canonici, Ambrosiani tunc vocati, in hunc modum obtinuerunt. Franciscus Gellertus vltimus Prior monasteriorum S. Saluatoris, & S. Mariz ad Rhenum ex antiqua congregatione Rhenensi, de qua supra cap. 42. dictum est, suam suam monasteria canonicis omnino delinuit. Ac in eâ disciplinam canonicam penitus collapsam animaduertens, quippe qui solus superaretur ex antiquis canonicis Rhenensis, animo congregatis, quo modo regularem disciplinam ex canonicis nem Regularibus in suis Ecclesijs restituit, optima fama Religioz: cõuertentium ipsorum canonicorum Ambrosianorum commouens, illos ad suum monasterium S. Saluatoris accessit. Supplicatumque est Summo Pontifici Martino V. pro vnione monasterij S. Ambrosij Eugubini cum ipsi monasterij S. Saluatoris, & S. Mariz iam vnitis: & datæ sunt literæ Apostolicæ Nicolao de Albergatis tunc Bononi-

perdidit, ac reddendis attributis illos donarent, peractum sublato schismate in Concilio Constantiensi, in quo sponte cedente Gregorio XII. communi bonorum omnium latitia, & consensu electus est in Summum Pontificem Otto Carthusius ex familia Columenfi, & Martinus V. nuncupatus, sub quo Ambrosiani monasterij sine excedere, & alia monasteria obtinere, & in congregationem numero canonicorum, & familiarum crescere ceperunt, vt sequenti capite illam dicitur.

CAPVT QVINQVAGESIMVM SECVNDVM.

Catalogus Monasteriorum predictae Congregationis S. Salvatoris de Bononia recēsetur.

Monasteria predictae congregationis, quae in presentiarum obtinet, vel ab initio obtinuit, sunt ista:
Primum S. Salvatoris de Sylualacus, ubi haec congregatio primam originem accepit, quod probante Gregorio XII. iussit de causis dimiserunt, quodque nunc etiam Eremitae Augustinenses obtinent.

2. S. Ambrosij apud Eugubium, cuius fuit auctor Augustinus Steuchius Chisami Episcopus, cuius ingenium nobilitas illius opera, quae multa de perclara edidit, sine alio laudatore satis commendant, de quo Sixtus Senensis in Bibliotheca sancta multa scribit.

3. S. Salvatoris Bononiensis, & S. Mariae ad Rhenum simul vntorum, quod postulantem Franciscus Ghislerius vntum illorum monasteriorum ex Rhenensi congregatione Priore, & concedente Martino V. iisdem canonicis, Ambrosiani tunc vocati, in hunc modum obtinuerunt. Franciscus Ghislerius vntum Prior monasteriorum S. Salvatoris, & S. Mariae ad Rhenum ex antiqua congregatione Rhenensi, de qua supra cap. 48. dictum est, cum sua monasteria canonicis omnino delinita, & in eis disciplinam canonicam penitus ecclesiam animadverteret, quippe qui solus supererat ex antiquis canonicis Rhenensis, animo recogitans, si quo modo regularem disciplinam ex canonicis item Regularibus in suis Ecclesijs posse instaurare, optima fama Religiose cōuersionis ipsorum canonicorum Ambrosianorum commotus, illos ad suum monasterium S. Salvatoris accersit. Supplicatumque est Summo Pontifici Martino V. pro vnione monasterij S. Ambrosij Eugubini cum ipsis monasterijs S. Salvatoris & S. Mariae iam vntis: & data sunt literae Apostolicae Nicolao de Albergatis tunc Bononi-

ensi Episcopo directae Nonis Iunij 1418. quibus commisit, vt de narratis diligenti prius informatione habita, & consilio de illorum veritate, si opus esse perspiceret, ipsis canonicis D. Ambrosij, licet essent diuersi habitus, & obseruantiae ab antiquis illis Saluatoriensibus, retentis proprio habitu, & obseruantijs, ad dicta monasteria sic vnita transeundi, & in illis iuxta constitutiones, & instituta ipsis, & dicto monasterio S. Ambrosij per Sedem Apostolicam concessa, probata, & confirmata perpetuo manendi licentiam concederet, necnon etiam posteaquam Stephanus, & Dominicus, & alij canonici monasterij S. Ambrosij in dictis monasterijs sic vnitis fuissent recepti, & integrati, flatuti, & ordinati circa illorum habitum, & obseruantias, quae per illum ordinari, vel disponi contingeret, ipsa monasteria in perpetuum vnire possent, & illa, ac illorum personas tam in membris, quam in capite reformare: etsi posthinc expeditione illae non facile fuerint executioni demandatae, quod Ghislerius postmodum penitentia ductus, vel quod speraret, per suos, & sui instituti canonicos de nouo recipiendos, disciplinam canonicam in suis monasterijs se posse reparare, vel quod Ambrosiani proprium habitum, & instituta nollet dimittere, Ghislerius vero canonicos diuersi habitus, & instituti, ab instituto, & habitu suorum Rhenensium in suis Ecclesijs nollet admittere, nihil amplius de ipsa vnione perficienda cogitabat; erat enim canonicorum Ambrosianorum, & Rhenensium habitus longe diuersus, nam Ambrosiani, siue licetani super veste linea scapulare lanceum cucullati, & desuper cappam griseum ad instar cappae conuerforum Carthusianorum deferebant. ex praescripto Gregorij XII. ac vt praesumitur, sub veste linea tunicam eiusdem coloris grisei. Caterum canonicorum Rhenensium habitus erat tunica linea vulgo Rochettum nuncupata, sub qua tunicam albam lanceam gerebant, & super Rochettum intra claustra almutias albas, & extra cappam nigram more aliorum canonicorum. Sed tandem consilio, prudentia, & auctoritate Reuerendissimi Patris Nicolai Episcopi res in hunc modum est composita, vt Ambrosiani ad ipsa monasteria S. Salvatoris, & S. Mariae vntorum certis conditionibus admitterentur, quarum prima fuit, vt Ambrosiani, quatenus Rhenensis magis in habitu conformes essent, tunicam lanceam, & scapulare, quae grisea erant, in alba commutarent, & cappam item griseum in nigram. Secunda, quod Ghislerius Prioratum, & liberam administrationem praedictorum monasteriorum eius vita durante sibi retineret. Tertia, quod canonici Ambrosiani ad praedicta monasteria recedentes in reliquis proprium habitum, instituta, & obseruantias ipsis in dicto monasterio S. Ambrosij per Sedem Apostolicam concessa, & confirmata retinerent, & secundum illa perpetuis temporibus viuerent.

Quar-

Quarta, quod Ambrosiani ad dicta monasteria accedentes durante vita ipsius Ghislerij, nullam super predictis monasterijs, aut illorum rebus, vel bonis haberent potestatem. Quinta, quod ijdem Ambrosiani retento habitu, & obseruantijs huiusmodi ad predicta monasteria transire possent, etiam in vita eiusdem Ghislerij, & ibi secundum illorum instituta viuere, si & quatenus placuisset eidem Ghislerio, & non aliter, nec alio modo. Et haec omnia patent publico instrumento vnionis factae per dictum Reuerendissimum Patrem Dominum Nicolaum Episcopum, rogato per Rainaldum de Formagninis Notarium publicum Bononiensem, quod instrumentum apud eundem autorem lib. 5. fol. 70. & seqq. legi potest.

His conditionibus canonici Ambrosiani ad predicta monasteria transierunt, consilium sibi ipsi Vicario, cuius tamen auctoritas in ijs solum, quae ad Regularem obseruantiam spectarent, extendebatur, vsque ad obitum Ghislerij, qui accidit anno 1430. quo anno dicta vnio suum effectum plenè est consecuta, impetratis pro illius maiori firmitate nouis literis Apostolicis ab eodem Martino V. datis 5. Idus Febr. Pontificatus sui anno 13. & hoc fuit primum monasterium, quod post Ambrosianum obtinuerunt, quod ob illius dignitatem, & antiquitatem, teste eodem autore, in vniuersalem titulum illorum congregationis praestiterunt, haec enim illius sunt formalia verba lib. 5. fol. 54. in princ. *Bononienses quidem suum S. Saluatoris in ciuitate alacris praestiterunt in vniuersalem titulum Congregationis, ac principalem conuentum, quemadmodum etiam ipsi Ambrosiani Martino V. iure supplicauerunt, per haec verba in ipsa supplicatione post longam narrationem videlicet: Dignetur Sanctitas vestra praesentia omnia & singula praedicta ex certa scientia, & motu proprio habere rata, & ea validare, supplendo omnem defectum, si quis in eis foret, & de nouo disponere, & concedere, quod dicitur Prioratus S. Saluatoris Bononiae, & S. Mariae de Rheno sit caput, & ipsorum cum habitu, & constitutionibus praedictis nominetur fratrum S. Saluatoris &c.* Vnde & vocatur modò illorum congregatio, seu Ordo canonicorum regularium S. Saluatoris de Bononia, sicut patet ex multis literis Apostolicis, & praesertim ex literis Clem. Papae VIII. emanatis anno 1595. die 5. Maij, quibus privilegia duodecim congregationum Regularium confirmauit, ac etiam ex libris Ioannis Baptistae Signij eiusdem congregationis canonici: nam lib. 3. de ordine, ac statu canonico in tabula, siue Indice sic legitur: *De origine Canoniconum Regularium S. Saluatoris de Bononia.*

II. 4. Monasterium fuit S. Donati de Scopeto prope Florentiam, quod obtinuerunt ab eodem Martino V. per suas datas 5. Calend. Iulij anno 1420. cum antea esset Ecclesia dependens ex Abbatis S. Saluatoris de septimo Ordi-

nis Cisterciensis. Ab hoc loco creperunt apud vulgus Scopetini denominari, sicut alij ab alij locis.

5. S. Mariae Angelorum extra muros Senae, quod erat prius monasterium quarundam Monialium, concessit Eugenius IV. anno 1434.

6. S. Saluatoris ciuitatis Vegetarum, quod erat vetustum monasterium canonicorum Regularium, sed iam multis annis canonicis Regularibus destitutum, & commendatum. vniuit Eugenius IV. anno 1442. qui quando erat Cardinalis, illius monasterij erat Commendatarius, tenuerunt illud nostri Lateranenses eodem Cardinali rogante, aliquot diebus, verum Decreto Capituli Generalis anno 1427. celebrati dimiserunt. vnde quae notauimus supra cap. 24.

7. S. Secundi prope Eugubium, quod antequam esset monasterium canonicorum regularium reformatione S. Vbaldi memorandam, quod canonicis similiter destitutum eidem congregationi concessit Calistus III. anno 1455.

8. S. Ioannis Euangelistae ciuitatis Rauennae, vetustissima & dignissima olim Abbatis Ordinis S. Benedicti, quam dicitur congregationi vniuit Pius II. anno 1459. num. 144. vnde autor scribit.

9. S. Danielis prope Aponum in agro Patentino, antea Abbatiale Conuictum Ordinis S. Benedicti, concessit idem Pius II. anno 1460.

10. Sanctae Mariae Insularum in agro Vicentino, concessum per Paulum II. anno 1465. cum esset prius Ecclesia ruralis, & campellum, ac deuotione populorum frequenter visitata.

11. S. Mariae Maioris Taruisij, tot Martine Taruisinae notissimum, & in veneratione habitum, ob miracula quae Deus in aedibus Virginis Genitricis nuncupata operator, propter quae cum ex paruo sacello in admodum amplissimum creuisset, Pius II. dicitur congregationi regendam commisit anno 1462.

12. S. Michaelis loci Candianae in agro Patentino Abbatis, olim Ordinis D. Benedicti, vnde notatum est in lib. taxarum Cameræ Apolloniae, concessit Nicolaus V. anno 1449.

13. S. Mariae Angelorum apud Perusium, degebant ibi prius Moniales S. Clarae, sed illis causa de causis amotis, rogantibus Perusinis, & prohibente Paulo II. anno 1468. iussu sunt canonici dicitur congregationis.

14. S. Antonij Venetiarum, erat antea Ecclesia vnita monasterio S. Saluatoris Venetarum, sed instante Nicolao Troni Venetiarum Principe separata, & in Prioratum Conuentualium erecta per Sixtum IV. anno 1475.

15. S. Mariae de Gratijs in pago Formosij in agro Foroliuensi, sed tamen Bononiensis Diocesis, de cuius fundatione vide supra cap. 21. concessit Sixtus IV. anno 1477.

16. S. Mariae de Vado Ferrariae, quod erat olim monasterium congregationis Portuensis, de quo

supra cap. 22. Sed cum Portuensis illud desererent, in illius locum Ducibus Ferrariae, vnium est huius congregationi anno 1477. Habuit virum vniuersum Iacobum Labetium, qui scripsit de habitibus canonicis, & carmina complura.

17. S. Ioannis Baptistae apud Castrum S. Ardinghelli in agro Ariminensi, quod erat antiquum Prioratus canonicorum Regularium, acruerunt in prius nostri Lateranenses post reformationem congregationis, vt patet ex literis Martini V. & Nicolai V. quomodo vero, & quam ob causam destitutum, nescio, dimissum concessit huic congregationi Sixtus IV. anno 1478. loci eius bona monasterio Formosij applicata, nunc tandem in nouum Prioratum erectum est, vel potius relictum.

18. S. Petri in ciuitate Fano, cuius Ecclesia post deuotione erecta à Clemente II. fertur edificata, postea instante ciuitate eidem congregationi concessa per Sixtum IV. anno 1482.

19. S. Agathe ciuitatis Vrbinis, quod ex libro taxarum apparet fuisse antiquum monasterium canonicorum, postea vero canonissimum, sed canonicis ad monasterium S. Benedicti translatis, nullante Vrbinis Doce repositi sunt canonici huius congregationis per Sixtum IV. anno 1481. vniuitur fratri Alexandri VI. anno 1492.

20. S. Petri ad Vincula de Vrbe, cuius Ecclesia cum Conuentu, qui olim fuerat canonicorum regularium, Innocentius VIII. instante Martino de Rauere S. R. E. Cardinali, qui postea fuit habitus II. dicitur congregationis tunc Protebatur, eidem vnium anno 1489.

21. S. Ioannis Euangelistae foris Brixiae, antiquum monasterium canonicorum regularium, cuius Prioratus Capitulo Papae anno 1340. instituta, de hiscebus autem ibidem canonicis Iacobus Dominicus vltimus Praepositus, qui ex dicta congregatione fuerat assumptus, eidem congregationi resignauit: quam resignat omnem nichilominus anno 1468. Innocentius VIII. anno 1468. confirmauit, & tunc ipsa vnio suum plenum effectum sortita est. Hoc monasterium protulit vnium insignem Marcum nomine, linguarum Hebraicae, Chaldaicae, Graecae, & Arabicae notitia celeberrimae, cuius inter alia est opus Dictionarium illud Hebraicum locupletissimum, quod Arca Noe vocatur.

22. S. Mariae de Coronato apud Ianuam cuius Ecclesiam parochialem eidem congregationi vnium Archiepiscopus Ianuensis confirmata est vnium Legato Pontificio anno 1486.

23. S. Mariae de Curuaria in agro Bononiensi, quod per collisionem cuiusdam Thomae Ioannis de Maseolino vnium fuit canonice S. Saluatoris Bononiensis ab Innocentio VIII. anno 1487. necesse est antea, vel etiam nunc sit locus Conuentualis, in membrum S. Saluatoris.

24. S. Sebastiani Mantuae, antea Xenodochium, quod postea ampla Basilica exstructa anno 1488.

loco cooperum apud
 inari, sicut alij ob
 extra muros Senesi-
 um quorundam Mo-
 dus IV. anno 1424.
 V. p. c. t. i. u. m. quod
 canonicorum Regula-
 es canonicis Regula-
 endatum vniuit Em-
 quando erat Cardina-
 immendatarius, tunc
 enes eodem Cardina-
 verum Decreto Cap-
 celebrati dimiserat.
 cap. 24.
 angubus, quod anti-
 corum regularium re-
 memorandum, quod
 eum eadem congrega-
 anno 1455.
 sicut civitatis Rave-
 olim Abbate O. m.
 congregati vni-
 1445. vt ante scribit.
 ponum in agro Pra-
 nobium Ordinis S. Be-
 Plus Anno 1467.
 ularium in agro Vene-
 Paulum Anno 1467.
 ruralis, & campus
 frequenter vniuit.
 Tarusij, non Mar-
 & in veneratione hab-
 Deus in sede ipsius Vir-
 operatur, propter qua-
 ad eum amplissimam
 congregationi regala-
 Candiane in agro Pro-
 Ordinis D. Benedicti,
 tum Cameraz Apollonia
 anno 1449.
 um apud Perusium, di-
 ales S. Clara, sed illis
 bus Perusinis, & prob-
 sufficere sunt cono-
 arum, erat antea Eccl-
 atoris Venetiarum, sed
 ni Venetiarum Princeps
 Conuentualium eccl-
 175.
 is in pago Formosini
 men Bononiensis Dis-
 ue vide supra cap. 21. con-
 477.
 Ferraria, quod erat
 tonis Portuensis de-
 sept

a Francico Gonzaga Mantua Marchione do-
 natum fuit Abbati Ccenobio S. Rufini extra
 Mantuam, quod erat dicta congregationis, sed
 antea monasterium Ordinis S. Benedicti, vt ap-
 pareat ex libro taxarum Apostolicarum. qua do-
 nationem Innocentius VIII. Anno 1488. firma-
 uit, postea anno 1527. amplo monasterio apud
 Ecclesiam S. Sebastiani exstructo, S. Rufini ca-
 nonici illic transmigraverunt. floruit in hac ca-
 nonica Augustinus Mamphridus Mantuanus.
 25. S. Marie Gratiarum ciuitatis Cortome,
 cuius Basilicam piorum elemosynis magnifice-
 ter exstructam, rogante Ciuitate, eisdem canoni-
 cis tenendam tradidit Innoc. VIII. anno 1488.
 26. S. Petri prope Callium in Vmbria erat Ec-
 clesia Monialium S. Petri eiusdem vrbis, quae illis
 concedentibus a Sixto IV. dicta congregationi
 fuit vnita anno 1483. deinde post aliquot annos
 in Prioratum erecta.
 27. S. Euphemie ciuitatis Placentiae, prius col-
 legium canonicorum secularium, postea vnium
 dicta congregationi ab Innocentio VIII. anno 1491.
 28. S. Marie Magdalene prope Castrum Mi-
 randulam, quod antea extra Castrum exstructa
 circa annum 1495. postea in obsidione solo-
 quatum, intra Oppidum renouatum est.
 29. S. Marci in ciuitate Regij Lepidi, antea
 Prioratus congregationis S. Marci Mantua, sed
 dicta congregationi vnitus per Innocentium
 VIII. anno 1497.
 30. S. Iohannis Baptistae de Vrbe veteri, quod e-
 rat vetustissimum monasterium canoni-
 corum regularium, quod cum per multos annos
 canonicis destitutum mansisset, huic congrega-
 tioni vnuit Alexander VI. anno 1498.
 31. Hieronymi Mutinae, cuius Ecclesia antea
 secularis dicta congregationi fuit vnita anno
 1498. & in Prioratum erecta.
 32. S. Augustini Nicosiae nuncupati in agro
 Pisano vetustum, & celebre antiquorum ca-
 nonicorum Ccenobium, de quo vide quae diximus
 supra cap. 20.
 33. S. Michaelis de monte Branculi in Episc-
 opatu Lucensis, de quo similiter vide supra c. 20.
 34. S. Marie de Gualdo Mozocca in diocesi
 Beneuentana antea Ordinis D. Benedicti, ex lib-
 taxarum, concessum dicta congregationi a Iulio
 II. Anno 1507.
 35. S. Laurentij extra muros Romanae Vrbis,
 cuius Ecclesia est vna de quinque Patriarchali-
 bus a Constantino aedificata. hanc ab initio te-
 nebant clerici ex Onuphrio, idemq; Regulares,
 postea monachi D. Benedicti. Demum mona-
 chis ibi deficientibus, cum esset commendata,
 per Iulium II. huic congregationi fuit vnita an-
 no 1511.
 36. S. Marie foris portam ciuitatis Lucensis,
 quod ab antiquo erat collegium canonicorū re-
 gularium, sed multo iam tempore canonicis desti-
 tutum

tutum ab eodem Julio II Pontifice anno 1512. concessum est dictae congregationi.

37. S. Agnelli Maioris in ciuitate Neapoli, quod eidem congregationi concessit Leo X. anno 1519. falsum autem omnino, quod de hoc monasterio scribit Mozzagrugnus lib. 7. istud esse monasterium à S. Gaudioso Bituntensi Neapoli edificatū, adhuc magis falsum, quod S. Agnellus eius monasterij Abbas fuerit, anno 1076 defunctus, vide quae diximus lib. 1. cap. 57. num. 4.

38. S. Antonij de Vienna Patauij, antea membrum S. Antonij Venetiarum, sed postea separatim, & in Prioratum erectum à Pio IV. anno salutis nostrae 1563.

39. S. Celsi Mediolani, vnitum dictae congregationi à Paulo III. anno 1548. cum antea esset Ecclesia Ordinis S. Benedicti, vt ex lib. taxarum Apostolicarum apparet.

40. S. Mariae de Capellis Neapolis, antea Ordinis D. Benedicti, ex eodem lib. taxarum. vniuit Paulus III. anno 1549.

41. S. Sophiae Beneuenti, Ordinis antea D. Benedicti, ex eodem lib. taxarum concessit Clemens VIII. anno 1597.

42. S. Agnetis extra urbem via Nomentana. Hanc Ecclesiam Sixtus IV. monasterio S. Petri ad Vincula vniuit, sed Innocentius VIII. 1489. erexit in Abbatiam.

43. Sancti Spiritus in oppido Centi in dicecesi Ferrariensi nuper sub titulo Abbatiae erectū, concedente Paulo V. anno 1609.

VI. **H**anc congregationem complures Romani Pontifices illius virtute, ac moribus Religiosissimis ita promerentibus multis priuilegijs, ipsidemque precipuis decorauerūt, & munuerunt, quae apud Ioannem Baptistam Signium & Iosephum Mozzagrugnum, ac etiam Basilium nostrum Sirenium in Compilatione Indulgentiarum regularium legi possunt, inter quae extant tria priuilegia, primū Calisti III. datum 16. Calend. Julij 1456. secundum Sixti IV. datum 15. Calend. Julij 1471. tertium Iulij II. datum 4. Nonas Aprilis anno 1512. quibus iisdem canonici dictae congregationis veri, & legitimi canonici Regulares Ordinis Sancti Augustini decernuntur, & declarantur, & pro talibus ab omnibus, & singulis haberi, & teneri iubentur, quorum priuilegiarum concedendorum causa exprimitur in dictis priuilegijs, quod à nonnullis an illi veri essent canonici Regulares dicti Ordinis, in dubium reuocabatur, & praesertim à quibusdam Religiosis certi Ordinis mendicantiū qui in processibus Florentiae illos praecedere volebant, vbi talis declaratio ad lites tollendas fuit necessaria, vt idem Mozzagrugnus lib. 2. fol. 48. & lib. 4. fol. 2. scribit, & ante illum Signius lib. 1. cap. 3. fol. 116. vbi dicit, illos, eū quibus lis orta est Florentiae, fuisse Fratres Praedicatorum S. Mariae Nouellae. Quae vero cauae de hac re du-

bitandi existerent, Ticinensis nositer dux fuisse suspicatur, alteram quod contra consuetudinem ceterorum canonicorum voluerit vocari Fratres, cum alij vocarentur Domini, alteram, quod super velle lines retinuerunt hastam, alteram, quod re laneū, quas rationes rejciunt Signius, & Mozzagrugnus. Verū siue istae fuerint verae causae, illius dubij, siue aliae, hoc satis reuocatum in dubium an illi veri essent canonici, & ad illud tollendum declaratione Sedis Apostolicae opus habuisse.

CAPVT QVINQVAGESIMVM TERTIVM.

Corollaria quaedam ex praecedentibus deducuntur per quae nulla errata in opere Iosephi Mozzagrugni corriguntur.

EX dictis in duobus capitulis immediate praecedentibus, quae fideliter ex libro Ioannis Baptistae Signij & Iosephi Mozzagrugni praeterea recitata, colligitur primum falsum esse nec omnino futurum, quod idem Mozzagrugnus in officium totius canonici ordinis non leuem scribit, hanc congregationem à Gregorio XII. institutam, ad reformandum, & reparandum in ea ordinem canonicum in vniuersum, qui ordo ita in vniuersum erat lapsus, vt quando Gregorius XII. meditantur est instituit illam congregationem, omnes canonici Regulares viuerent singulariter in canonijs particularibus, non conuentualibus, à rebus semitis Regulari B. Augustini ipsi tractu processus alieni, vt vix agnoscerentur veltij canonicorum Regularium (formalibus illius verba estor.) & Greg. XII. vultisse, canonicum ordinem, & monasticam reformare, ad tollendum schisma quod Ecclesiam exagitabat: quin immo seculare canonicorum dictae congregationis intra habitum Pontificalem deferre consueuisse, quae postea scribit lib. 5. fol. 11. pag. 1. & fol. 12. & 13. 14. & 15. & 16. & 17. & 18. & 19. & 20. & 21. & 22. & 23. & 24. & 25. & 26. & 27. & 28. & 29. & 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100.

Nam vt omittere volumus, & dimittendo dicere hunc autorem, Gregorium XII. vultisse ordinem canonicum reformare, quod illo verum esse possit, nullo testimonio subnixus affirmari, nullus eorum, qui illius vitam scripserunt, hanc voti meminit, & adhuc magis voluntarium, & profus incredibile, quod sobdit, eundem Gregorium illorum seculare intra habitum Pontificiū tulisse, cum è contrario conslet, monachos, & quoscunq; Regulares, excepto solis electi, ad Pontificatum assumptos omnia profus Regulariū indumeta dimittere, maxime quod seculari-

gregium ipsi canonici dictae congregationis à Gregorio XII. praescriptum, ante illos nulli alij Regularibus forebant, sed nec ipsi diutius illud tulerunt, quod in vniuersum cum Saluatorientis monasterio sibi mutauerunt: vnde vero consuetudinem non est, Gregorium detulisse illud Regularibus, tanquam habitum Religiosum, qui non haberent habitum Religiosum, hae inquam, vti illi facimus. Primum quod ait, quando Gregorius XII. illam congregationem instituit, totum ordinem canonicum in vniuersum lapsum fuisse, & ita lapsum, vt omnes canonici Regulares viuerent singulariter &c. tam falsum est, vt indigam videtur consuetudine, cum essent in Hispanijs, Gallijs, Anglia, Germania, Polonia, innumera canonicorum monasteria, & canonice disciplinae viuente, de quibus supra dictum fuit, in quorum plerisque in hodiernum usque diem regulares obseruantia viget, praeter congregationes amplissimas illis etiam temporibus florantes sanctae Crucis Colimbricensis, sancti Augustini, sancti Laurentij in Gallijs, sancti Nicolai de Arosia, Windesimensis, & Nulensis in Belgio, quarum duae posteriores nuper reformatae, tunc temporis magna sanctorum laude florabant. At inquiet, de canonicis Regularibus loquitur, non de Gallijs, Hispanijs, Belgio, quod quoniam sonant verba illa: *Ordo canonicus in vniuersum lapsus, & illa, omnes canonici viuebant singulariter in canonijs particularibus, non conuentualibus, à rebus semitis, &c.* vt vix agnoscerentur veltij canonicorum Regularium si de solis Italicis agebatur, sed de omni solis Italicis locutum, falso tempore institutionis dictae congregationis, quod durans 1408 nullos canonicos conuenerat in canonijs, & regulariter vixisse viuente, etiam canonici S. Petri in caelo aureo S. Augustini, S. Augustini Nicolai, ad quorum Abbatem, & Praeceptum litera Bonificij Noni pro congregatione Capituli Provinciali data sunt an. 1400. Vnde hae Frigidianarum nuper reformatae, etiam Veronensis S. Leonardi, & Caloretani apud Mediolanum, ad quos litera Gregorij XII. anno 1398. datae sunt directae. Vincbant Bononiensis, sancti Iohannis in Monte, & Victoris in Colle sancti vniuersum, Mortariensis cum multis ceteris dictae congregat. de quibus dictum est supra cap. 46. Cremonenses S. Agathae, S. Saluatoris Benetianenses, Bononienses item Montis Badii, Vercellenses S. Andreae, & S. Bartholomaei, quae omnes longe post dictam congregat. institutionem conuentualiter vixisse, partim supra mentionem est, partim libro sequenti ostendemus, & ostendit, & hominem sensatum has leuitates esse.

Etando falsum esse eandem congregationem à Gregorio XII. institutam ad reformandum ordinem canonicum in vniuersum. Primum, quia ex litera Greg. XII. & ex serie narratorum apparet, illam ipsam congregationem instituisse, & ad reformandum ordinem canonicum in vniuersum, quod illi facimus. Primum quod ait, quando Gregorius XII. illam congregationem instituit, totum ordinem canonicum in vniuersum lapsum fuisse, & ita lapsum, vt omnes canonici Regulares viuerent singulariter &c. tam falsum est, vt indigam videtur consuetudine, cum essent in Hispanijs, Gallijs, Anglia, Germania, Polonia, innumera canonicorum monasteria, & canonice disciplinae viuente, de quibus supra dictum fuit, in quorum plerisque in hodiernum usque diem regulares obseruantia viget, praeter congregationes amplissimas illis etiam temporibus florantes sanctae Crucis Colimbricensis, sancti Augustini, sancti Laurentij in Gallijs, sancti Nicolai de Arosia, Windesimensis, & Nulensis in Belgio, quarum duae posteriores nuper reformatae, tunc temporis magna sanctorum laude florabant. At inquiet, de canonicis Regularibus loquitur, non de Gallijs, Hispanijs, Belgio, quod quoniam sonant verba illa: *Ordo canonicus in vniuersum lapsus, & illa, omnes canonici viuebant singulariter in canonijs particularibus, non conuentualibus, à rebus semitis, &c.* vt vix agnoscerentur veltij canonicorum Regularium si de solis Italicis agebatur, sed de omni solis Italicis locutum, falso tempore institutionis dictae congregationis, quod durans 1408 nullos canonicos conuenerat in canonijs, & regulariter vixisse viuente, etiam canonici S. Petri in caelo aureo S. Augustini, S. Augustini Nicolai, ad quorum Abbatem, & Praeceptum litera Bonificij Noni pro congregatione Capituli Provinciali data sunt an. 1400. Vnde hae Frigidianarum nuper reformatae, etiam Veronensis S. Leonardi, & Caloretani apud Mediolanum, ad quos litera Gregorij XII. anno 1398. datae sunt directae. Vincbant Bononiensis, sancti Iohannis in Monte, & Victoris in Colle sancti vniuersum, Mortariensis cum multis ceteris dictae congregat. de quibus dictum est supra cap. 46. Cremonenses S. Agathae, S. Saluatoris Benetianenses, Bononienses item Montis Badii, Vercellenses S. Andreae, & S. Bartholomaei, quae omnes longe post dictam congregat. institutionem conuentualiter vixisse, partim supra mentionem est, partim libro sequenti ostendemus, & ostendit, & hominem sensatum has leuitates esse.

episcopum ipsi canonicis dicitur congregationis a Gregorio XII. prescriptum, ante illos nulli alij Regulares seruebant, sed nec ipsi diutius illud tulerunt, quod in unione cum Saluatoriensis monasterio in alium mutauerunt: vide vero consuetudinem non esse, Gregorium detulisse illud regulare, tanquam habitum Religiosum, qui non solum erat habitus Religiosus hęc inquam, verum etiam habitus Religiosus hęc inquam, ut nota faciamus. Primò quod ait, quando Gregorius XII. illam congregationem instituit, totum ordinem canonicum in vniuersum lapsum fuisse, & ita lapsum, ut omnes canonici Regulares viuerent singulariter &c. tam falsum est, ut indigeat non videtur consuetudine, cum efficitur in Hispanijs, Gallijs, Anglia, Germania, Polonia, innumera canonicorum monasteria sub canonice disciplina viuientia, de quibus supra dictum fuit, in quorum plerisque in hodiernum usque diem regularis obseruantia viget, præter congregationes amplissimas illis etiam temporibus floescentes sanctę Crucis Colimbricensis, sancti Ruffi, sancti Victoris, sancti Laurentij in Gallijs, sancti Nicolai de Arosia, Windesheimensis, & Nullesensis in Belgio, quarum due posteriorum nuper reformatę, tunc temporis magna sanctitatis laude florebat. At inquit, de canonicis Italics loquimur, non de Gallijs, Hispanijs, Belgijs, quod sonant verba illa: *Ordo canonicus in vniuersum erat lapsus, & cetera, omnes canonici vivebant singulariter in canonijs particularibus, non conuentualibus, & cetera, &c. ut vix ignoscerentur vestigia conuentualium Regularium si de solis Italics agebatur, & de demum de solis Italics locutum, falso in temporis illationis dicitur congregationis, quod fuit anno 1408. nullos canonicos conuentualiter in canonijs, & regulariter vixisse viuiebant cum canonicis S. Petri in celo aureo S. Angustiani, S. Augustini, Nicolai, ad quorum Abbatem, & Priores literę Bonifacij Noai pro capitulo Capituli Provincialis data sunt an. 1400. Viuebant Fregosianij nuper reformati, ac etiam Venerunt S. Leonardi, & Caloretani apud Mediolanum, ad quos literę Gregorij XII. anno 1407. & 1408. sunt directę. Viuebant Bononiensis S. Augustini in Monte, & Victoris in Colle sancti venorum, Mortarienses cum multis membris dicitur congregat. de quibus dictum est supra cap. 46. Cremonenses S. Agathe, S. Saluatoris Benetantes, Bononienses item Montis Belli, Veroneses S. Andree, & S. Bartholomęi, quos omnes longe post dictam congregat. institutam conuentualiter vixisse, partim supra monstratum est, partim libro sequenti ostendimus, et mirum sit, hominem sensatum has leuitates esse.*

Secundò falsum esse eandem congregationem a Gregorio XII. institutam ad reformandum ordinem canonicum in vniuersum. Primò, quia ex literis Greg. XII. & ex serie narratorum apparet,

illam cremitarum in canonicis mutationem a Gregorio factam non animo nouam congregationem fundandi, sed vt saluti bonorum illorum virorum confuleret, & salua manente professione regulari D. Aug. illos ab omnimoda subiectione Prioris Generalis, & ceterorum officialium ordinis eremitarum eximeret. & verba Pontificis clara, & aperta sunt, nec opus est Soli nebulas offundere. Secundò, quia cum Pontifices aliquem ordinem reformare intendunt, personis in disciplina regulari illius ordinis apprimè instructis, & versatis vtuntur, non autem illis, quę potius instructione, & reformatione ipsę indigeant. tales autē erant illi eremita, qui licet optimi essent religiosi, tamen canonicę institutionis profus ignari erant, & ita ignari, vt opus haberent ipsi ab alijs leges accipere, & erudiri. Quam ob causam præfecti sunt tres Cardinales, qui eis viuendi leges præscriberent. Tertiò, quia constitutiones a prædictis Cardinalibus illis præscriptę non pro noua congregatione erigenda, sed pro solo illo monasterio traditę fuerant, vt patet ex forma ipsarum constitutionum, & vel ipse autor vltro fateatur lib. 5. fol. 29. pag. 2. & fol. 55. pag. 1. Quarto, quia Gregorius videns eodem eremitas Illicitanos in canonicos nuper transformatos esse monasterio per vim Magistratus Senensis turbatos, vt illorum saluti confuleret, nouis literis datis facultatem fecit ad prius institutum eremiticum reuertendi, cuius vigore sex ex illis ad vitam eremiticam redierunt, quod omnino non fecisset, si mens illius fuisset, nouam congreg. instituire ad ordinem canonicum in vniuersum reformandum. Quintò, quia cum quatuor ex illis in habitu canonicali nuper assumpto manentes sine certis sedibus vagarentur, cum que tot essent monasteria canonicorum regularium, ad quę reformanda illos mittere potuisset, ac debuisset, si eo sine illos Canonicos instituisset, ad nullum tamen legitur misisse. Sextò quia ipsi canonici de factò nullum collegium antiquorum canonicorum reformauerunt, quinto ipsi potius dici possunt Eremitę in canonicos reformati, nam quod primi canonici dicitur congregationis essent eremita in canonicos reformati patet, quia primum illorum monasterium fuit Sancti Saluatoris de liceto, siue de Sylua lacus, & Religiosi dicti monasterij erant Eremitę. Secundum fuit S. Ambrosij, & huius pariter omnes erant eremita. Et licet Gregorius XII. ne illa institutio funditus periret, concessisset, vt decem personas religiosas aliorum ordinum ad eos transire volentes recipere possent, nullum tamen regularem canonicum legitur ad illos transiuisse. Quod autem nullum collegium canonicorum regularium ipsi reformauerint, patet, quia licet quedam monasteria, quę canonicorum prius fuerant, illi obtinuerint, tamen tempore vniõnis illa iam canonicis omnino

ERTIVM.
ntis nollet dunt
ontra consuetudinem
voluerint vocari Fra
Domini, alteram, quod
nastam, seu capite
dunt Signis, & M
Fuerit verę cano
is reuocatum in d
& ad illud tollend
licet opas habuisse.
NQVAGE.
ERTIVM.
a ex preceden
atur per quatu
m opere Iosephi
m corriguntur.
is in duobus capit
dicitur præcedent
delicta ex libro Iose
pittiz Signij, & Ioseph
agregui peccatorum
ca, colligitur primo
que nec omnino Iose
zagreguius in offitium
on leuon ferunt, hinc
orio XII. institutum, ad
ndum in ea ordinem
qui ordo ita in vniuersi
regorij XII. tradita
regationem, omnino
nt singulariter in cano
conuentualibus, & tunc
ssius ipsi traditę
reueritę vestigia cono
malibus illis verbis
canonicum ordinem,
ad tollendum habitum
t: quin immo sepelire
gregationis intra habi
re consuevit. que p
pag. 1. & fol. 12. & 13.
& 33. & 37. & 49. & illud
& fol. 36. & alibi.
voluntarię, & dicitur
riorum XI. reuocari
mare, quod esse ven
ntio subiecta ostendit
vitam scripturę, hinc
magis voluntarium, &
od subdit, eandem
re intra habitum Pri
rio consistet, monach
s, exceptis filijs clerici
omnia præterea Reg
maximè quod Ioseph

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

destruta erant, præter vnum monasteriũ Saluatoriense Bononiæ, in quo erat vnicus Ghislerius, qui licet illos admiserit, neque illorum reformationem, neque habitum, nec viuendi modum suscepit, & alterum S. Augustini Nicoliz, quod alijs de causis illis fuit vnum.

III. Nec obstat, quod obijcitur, reformationes non appendi muris, & officinis, sed personis monasteriorum. nam id verum est, quando reformantur collegia, non autem quando reformantur monasteria collegijs iam destituta, tunc enim licet subiectum reformationis non sint parietes, & officina, sed personæ, tamen non sunt personæ quæ in monasterijs antea fuerant, & desierunt, sed personæ, quæ subintrant secum ferentes ipsam reformationem. nam & nostri Lateranensis multa monasteria monachorum reformasse leguntur in literis Apost. & non ob hoc dicuntur reformasse ordinem monasticum, quia ibi iam nulli crant monachi, sed quia secum detulerunt reformationem ipsorum canonicorum Lateranensium.

Nec obstant secundò verba illa priuilegij Gregorij: *excitat nostra mentis arcanum specialis, & affectuosa dilectio, qua domum Prioratus S. Saluatorij &c.* Quæ autor de voto factò à Gregorio XII. instituti prædictam congregationem, ad reformandum ordinem canonicum commentatur. nam ista verba non sunt tanti ponderis, vt non possint alio modo absque nota temeritatis, & impietatis, & falsificationis literarũ Apostolicarum legitime interpretari nam in literis Apostolicis mentis arcanum non significat votũ, sed mentem Pontificis, quæ est arcana, siue consilijs, siue cogitationem, siue prouidentiam, siue sollicitudinem, siue animũ Pontificis, quæ omnia sunt arcana non solum in Pontifice, sed in quolibet homine, & literalis horum verborum intelligentia hæc est: Affectuosa dilectio, qua domum S. Saluatoris, & personas in ea degentes prosequimur, excitat nostram mentem arcanam, siue nostram cogitationem, nostrum animum arcanũ, per constructionem, quam Logici vocant intrasituum, vt circa illorum statum attentè cogitemus, & illorum curam prouidè geramus, & lætæcenta in literis Romanorum Pontificum sunt exempli similia verba præ se ferentia, vt videri potest in Constitutione sextæ Alexandri VI. & Constitutione tertij, & decimæ septimæ Leonis XI. & alibi. Præter quod clausula illa proœmiales, & narratiuæ in literis Apostolicis ponuntur à Secretarijs Apostolicis ad libitum.

Multo minus etiam obstant verba illa: *Motu proprio, & ex certa scientia.* In quibus autor vim facit, quia non semper indicant, nõ præcessisse supplicationem Pontifici porrectam pro obtinendis, quæ in motibus proprijs conceduntur, sed ponuntur, ne iure subreptionis, vel obreptionis villo tempore notari possint, quod, ne longius

vagemur, patet ex eodem autore lib. 9. fol. 54. in principio, vbi refert supplicationem Martinũ sub hac forma à suis porrectam: *Dignetur sanctitas vestra præfata omnia, & singula prædicta ex certa scientia, & motu proprio habere rata, & firma, & in validare, suppleudo omnem defectum &c.*

Secundò principaliter inferitur, verum non esse, quod idem autor lib. 8. fol. 51. pag. 1. dicit, nullibi legi, quod Gregorius XII. dederit canonicis dictæ congregationis scapulare grisei coloris, cum hoc dicat ipse lib. 5. fol. 14. pag. 1. & fol. 53. pag. 1. & hoc expresse caueatur in Constitutionibus editis ab ipsis Cardinalibus à Gregorio deputatis cap. u. quod nimirum scapularia inter de panno capparum, quas cappas iubebantur ferre coloris grisei mordentis, ad infilar capparum Conuerforum Carthusianorum.

Tertiò inferitur, perperam dixisse eundem autorem, impiè errare eos, qui dicunt, vperabilem Patrem Stephanum compulsum ad illam mutationem habitus ex altercatione cum suo Generali, vt ab illius obediencia tandem eximeretur, quod scribit lib. 9. fol. 55. pag. 1. in fine, & lib. 8. fol. 18. pag. 1. quia esto ille habitus mutationem nõ intendere, tamen quod ad eandem mutationem compulsum fuerit ex eiusmodi altercatione, apparet ex tota narratione eiusdem auctoris lib. 9. in initio vsque ad fol. 14. vt si nota hæc sufficiant, prius afficiat autorem.

Quartò inferitur, iniuriam esse querelam eiusdem auctoris lib. 8. fol. 26. pag. 1. fol. 38. pag. 1. aduersus Syluestrum Maurulicem, & Bullianum Surenium quod dixerint, hanc congregationem primitus institutam in agro Senensi, & in monasterio Illicitano, cum sint apertissima verba Gregorij XII. domum de Sylua lacus ordinis creaturam in Prioratum canonicorum regularium erigentis, idque præ se ferant omnia dicti Pontificis priuilegia, quibus hæc congregatio erigitur, instituitur, & firmatur, & ante quæ priuilegia nulla profus dicitur congregationis mentio haberi.

Quintò inferitur falsum esse, quod idem autor ait lib. 8. fol. 37. pag. 1. nunquam dictum esse de hac congregatione, quod sit nouella plantatio. Quid enim significant verba illa Gregorij XII. in primo priuilegio? *Vnde domum S. Saluatoris de Sylua lacus in Trivrisatum conuertit ualium auctoritate Apostolica erigimus, volentes, & eadem auctoritate statuentes, quod ipsi fratres in eadem domo residentes, eorumque successores, qui erunt pro tempore, canonici regulares, & secundum regularia instituta demerent vitam, & fratres S. Saluatoris non operari debeant, & illi priuilegio octauo fragrantio Sacra Religio, quæ apud dilectos filios Priorem, & canonicos prioratus S. Saluatoris de Sylua lacus &c. a nobis saluam præcipi institutionis iuris, & infra, quæ a nobis recepta habitus, & ordinis suscipere primordia.*

Sextò inferitur, abique rationabili causa eundem auctorem lib. 8. fol. 7. pag. 1. & alibi non semel dicitur, Lateranensibus competere esse canonice ex natura, siue auctore Saluatoriensi bus ex priuilegio: *Unde ex eo inquit hanc tam arguit am distinctionem naturæ, & priuilegij conuenientiam, quam non inuenitur nec D. Thomas, nec Scotus, nec alij hinc hinc tractantes eximij Doctores.* Nam respondetur, hanc distinctionem in primis reperiri apud ipsum auctorem ad alia intentum lib. 2. fol. 37. pag. 1. qui eam sic in terminis ponit, dum inquit: *Sicut filio, vel nepoti Regi Franciæ comparat per se, quod sit de domo regali non fide de domo Franciæ à Rege priuilegiatur, aut alio modo, ut nobilitetur per accidens est talis, & est minus dignus eo, qui est naturaliter talis: unde dicitur, quod omnes, quod est per naturam tale, quod id est quod per se tale, est magis tale, quam quod est per accidentem. Inuenitur etiam passim hæc distinctio apud hanc consultius, cum de hijs legitimus, vel de filiis, vel de nobilitate familiarium res agitur, nõ decedens modo quis dicitur filius legitimus, vno modo ex natura, quia talis natus est, natiuitas enim natura dicitur 2. Phylisic & à D. Paulo ad Ephesios 2. cum docet nos omnes natura esse filios carni, altero modo ex priuilegij Principis, quia Princeps naturalium defectum abstulit suo priuilegio, quæ distinctio maximè attenditur in successione ad iura feudalia. Similiter duobus modis auctore dicitur nobilitas, & de corpore nobilitum auctoris Republicæ, vel ciuitatis, vno modo ex natura, quia ex parentibus nobilibus natus est illa, vno modo ex priuilegio, quia ob illius merita in corpore nobilitum Republicæ fuit cooptatus: in hoc sensu dicitur Ticiensis, & verum dixit, Lateranensibus competere esse canonicos ex natura: quia illi per conuersionem seriem à clericis, seu canonici per B. Augustinum, imo per sanctos Apostolicos instituti deriuant, vt deductum, probatum, & definitum fuit coram Summo Pontifice, & per eundem Summum Pontificem, vt lib. 3. col. 2. domum Saluatoriensi bus autem competere esse canonicos ex priuilegio, quia attenda illorum primariæ origines, & institutione, illi neque à canonicis deriuant, neque ab illis institutionem, neque habitum regularium, neque in monasterio canonicorum regularium acceperunt, sed ab initio fuerunt ex ordine ex monasterio Illicitano, vel Engobleno sancti Ambrosij, siue ex alijs ordinibus assumptis, & auctoritate, ac priuilegio Apostolicis in canonicos mutati, nec tamen negamus, illos veros esse canonicos, sicut negari non potest esse verè legitimam, quem Princeps suo priuilegio legitimat.*

Septimò inferitur, falsum esse, quod scribit idem autor lib. 5. fol. 29. pag. 2. hanc congregationem fuisse primitus institutam inter congregationes canonicorum regularium, nam longe antequam huius congregationis crant in Italia

in inferu. verum non
lib. 8. fol. 51. pag. 6. Gregorius XII. dedit
nominis scapulare gratiam
lib. 5. fol. 4. pag. 1. lib. 8.
caneatur in Congregatio
ardinalibus à Gregorio
mirum scapularum de
appos subeantur ferre
ad inflar caprum
anorum.

nam esse quendam
pag. 1. fol. 8. pag. 1. ab
nolum, & Bullam
anc congregatioe pri
Scenensis, & in mona
bertissima verba Grego
lacus ordinis erom
nicorum regulari
omnia dicti Pontifici
ngregatio erigitur, ve
ntre quæ privilegia
ionis in eorum habet.
n esse, quod idem aut
quomam dictum esse
d sic novella plurimo
verba illa Gregorij XII
minum S. Saluatoris de
ent non iam antea
eodem autem in
na domo existens, cum
to in corpore, canonici
instituta demum
separi debeant, & illa
aria sacre religio, quæ
& canonice tradita
est, à nobis saluare
sra, quæ à nobis regere
primordia.

Facto inferu. abique rationabili causa eundē
S. autorē lib. 8. fol. 7. pag. 1. & alibi non semel
de ante illū Signum Ticinensī succedere, quod
dicitur, Lateranensibus competere esse canonici
ex natura, suis autē Saluatoriensibus ex pri
uilegio: Vnde etiam inquit hanc tam argutam distinc
tionem natura, & privilegij inuenimus, quam non in
uenimus nec D. Thomas, nec Scotus, nec alij huius li
terarum eximij Doctores. Nam respondetur, hanc
distinctionem in primis reperiri apud ipsum au
torem ad alia intentum lib. 2. fol. 37. pag. 1. qui eā
lib. 2. terminis ponit, dum inquit: Si ut filio, vel
supra Regi Francie competit per se, quod sit de domo
regis, ut verō salu de domo Francie à Rege privile
giat, aut alio modo, ut nobilitetur per accidens est talis,
et non in se, qui est naturaliter talis: vnde
dicitur, quod omne, quod est per naturam tale, quod idē
est quod per se tale, est magis tale, quam quod est per ac
cidens tale. Inuenitur etiam passim hæc distinctio
apud Iurisperitos, cum de illis legitimis, vel de
fidei, vel de nobilitate familiarum res agitur. nā
duobus modis quis dicitur filius legitimus, vno
modo ex natura, quia talis natus est, natiuitas e
ius natura dicitur 2. Phylisic à D. Paulo ad E
phesios 2. cum docet nos omnes natura esse filios
vni altero modo ex privilegijs Principis, quia
Princeps naturalium defectum abstulit suo privile
gio, quæ distinctio maximè attenditur in successio
ne ad iura feudalia. Similiter duobus modis a
liqui dicitur nobilis, & de corpore nobilium a
liquos Republicæ, vel ciuitatis, vno modo ex
natura, quia ex parentibus nobilibus natus est, a
lio modo ex privilegio, quia ob illius merita in
corpore nobilium Republicæ fuit cooptatus: In
hoc sensu dicitur Ticinensis, & verum dixit, Late
ranensibus competere esse canonicos ex natura:
quia illi per continuatam seriem à clericis, seu ca
nonicis per B. Augustinum, imo per sanctos A
postolos instituti deriuant, vel deductum, proba
tum, & definitum fuit coram Summo Pontifice,
& per eundem Summum Pontificem, vt lib. 3.
dicendum. Saluatoriensibus autem competere
esse canonicos ex privilegio, quia attenda illorum
primaria origines, & institutione, illi neque à ca
nonicis deriuant, neque ab illis institutionem,
neque habitum regularem, neque in monasterio
canonicorum regularium acceperunt, sed ab in
itio fuerunt erant ex monasterio Illicitano, vel
Eugubino sancti Ambrosij, siue ex alijs ordini
bus assumpti, & autoritate, ac privilegio Apo
stolico in canonicos mutati, nec tamen negamus,
illius veros esse canonicos, sicut negari non po
tuit esse vere legitimum, quem Princeps suo pri
uilegio legitimat.

Expriuo inferu. falsum esse, quod scribit idē
S. autor lib. 5. fol. 29. pag. 2. hanc congregatio
nem fuisse primitus institutam inter congrega
tiones canonicorum regularium, nam longe an
teinitium huius congregationis erant in Italia

multæ aliz congregationes sub ius capitibus de
gentes, & conuentus Generales, ac etiam Recto
res Generales habentes, vt supra ostensum fuit.
extra Italiam verò erant præclarissimæ congrega
tiones Colimbricensis S. Crucis, Parisiensis S.
Victoris, item S. Rufi, & S. Laurentij, in Belgio
Aroasiensis, Windesimensis, Nuffensis, in Pale
stina sancti Sepulchri, quæ omnes longè ante an
num 1408. quo tempore cæpit hæc congrega
tio, fuerant institutz.

Scio dicit, te solam comparatione nostræ La
teranensis Congregationis locutum, id enim fa
tis euidenter alijs in locis indicat, vt dum lib. 8.
fol. 12. scribit, primum privilegium datum à Gre
gorio XII. suæ congregationi esse prius primo
privilegio dato ab eodem Gregorio XII. cano
nicis Frigidionarijs, imo quando Frigidionarij
nondum ex ovo eruperant, & eodem lib. fol. 4.
pag. 2. & fol. 21. pag. 2. quod quibuscunque iuri
bus contendamus, siue privilegijs, vel præfati
toribus, vel vetustioribus, siue primarijs insti
tutionibus, siue quacunque antiquitate, etiam ipso
habitu canonico, & claustrali, suæ congregatio
nis canonici nostris sint præferendi, iunctis alijs,
quæ habet lib. 2. fol. 46. pag. 1. & lib. 7. fol. 14. r. &
lib. 8. fol. 40. 1. Verum si sic intelligi cupiebat, nō
debuerat absolute dicere, suam congregationem
primitus institutam inter omnes congregatio
nes canonicorum regularium. Quod autem ad
nostros attinet, nobis nunc curæ non est de ma
ioritate, & primatu contendere, sufficit enim no
bis Papalis decisio, qua post longum examen de
cimum est, nos esse de illis antiquis clericis à B. Au
gustino, imo verò à sanctis Apostolis institutis,
idque compertum satis ex pluribus verissimis, &
authenticis documentis. Videtur Constitutio
Pij IV. quæ est in Bullario 95. in ordine inter cō
stitutiones huius Pontificis. probent etiam ipsi
se esse de eisdem clericis antiquis, & non nuper
instituti, & manum damus, ac etiam ex reueren
tia, & amore fraternitatis per omnia cedimus, qui
non de primatu contendimus, sed de iuribus, &
hereditate, ac finibus Patrum nostrorum con
seruandis. Quod autem ait, primum privilegium
datum à Gregorio XII. huic congregationi esse
prius primo privilegio dato ab eodem Pontifice
nostræ congregationi, verum non esse inueniēti,
qui legerint eiusdem Gregorij privilegium an
no 1407. nostris Frigidionarijs concessum, quan
do illi nondum erant instituti.

CTAVO inferu. falsum esse, quod scribit
lib. 8. fol. 12. r. 26. 37. 38. & 43. & pro quo
excandescit, nunquā inueniri, præsertim in liti
ris Apostolicis dictos canonicos appellatos cano
nicos S. Saluatoris de Sylua lacus, vel de Bononia,
vel de Venetijs: nam vocari S. Saluatoris de Sylua
lacus, apparet ex duodecim privilegijs Greg. XII.
vocari etiam canonicos S. Saluatoris de Bononia,
præter quod constat ex literis Clemētis VIII. su

VII.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

pra citatis, potest etiam ex eodem autore, qui dicit, suos creasse monasterium S. Saluatoris de Bononia in caput & titulum vniuersalem congregationis, & pro confirmatione erectionis supplicauit Martino V. vt videre est lib. 5. fol. 54. demum vocari canonicos S. Saluatoris Venetiarum, fatebit ipse lib. 8. fol. 3. pag. 2. vt satis non intelligam, quid dicere velit, dum sepius de eodem affirmat, & negat.

Non dicitur, nulla probabilitate subnixis, quod scribit lib. 3. fol. 38. pag. 1. & repetit lib. 8. fol. 12. & fol. 28. Hanc congregationem originem trahere ab antiquis canonicis Rhenensibus, & quod de sua congregatione fuerunt Lucius II. Honorius II. Innocentius II. & alij relati inter canonicos antiquae congregationis S. Mariae de Rheno, pro qua re fere vtque ad iniurias decertat lib. 4. fol. 4. & lib. 5. fol. 53. & lib. 8. fol. 17. & 28. & alibi sepius, cum ista congregatio, si personas attendamus, ab Eremitis Ilicetanis, & Ambrosianis traxerit suam originem, si ad auctorem, ille fuerit vel venerabilis Stephanus Eremita, vel Gregorius XII. si locum institutionis, ille fuerit non monasterium S. Mariae de Rheno, sed S. Saluatoris de Iliceto, & cum non nisi an. 1248. ad monasterium S. Mariae de Rheno fuerint admissi, decem annis postea quam fuerant instituti, vnde non possunt dicere, se à Rhenanis descendere, nisi dicamus congregationem decem annis postquam ab vno parente nata est, iterum in vntrem alterius matris introire, & de nouo ab illa originem ducere, & nasci, quod etiam si per impossibile fingeremus, adhuc verum non esset, quod tanta constantia & animositate fingit. Primum quia quando isti canonici ad monasteria S. Saluatoris, & S. Mariae de Rheno simul vnita admissi fuerunt, iam nulli amplius erant canonici Rhenani praeter vnum Priorem Franciscum Ghislerium, qui nunquam illis vniri voluit, sed omnimodam administrationem, & iuris dictionem vsque ad mortem sibi retinuit, & illos solum admittit ad diuina officia celebranda in suis Ecclesijs more Capellanorum, neque vno ante obitum dicti Ghislerij suum plenum effectum est sortita. Secundò quia litera Apostolica expressè fateatur, dictos canonicos sic accedentes alterius fuisse habitus, instituti, & obseruantiae, ab antiquis illis canonicis Rhenanis, & à summo Pontifice admissos ad dicta monasteria, vt tamen proprium habitum, instituta, & obseruantias retinerent, & secundum illa perpetuo ibidem viuerent, adeo quod vetus congregatio cum suis institutis in illorum aduentu penitus interijt, & noua congregatio alterius habitus, instituti, & obseruantiae successit, vnde isti noui canonici non magis dicere possunt se descendere ab antiquis canonicis Rhenanis, quam à Monachis sancti Benedicti, quorum multa monasteria obtinuerunt, vt S. Iohannis Euangelistae Rauennae, S. Da-

nielis & S. Michaelis in agro Patuino, & alia, & qua ratione dicere possunt, canonicos illos Rhenanos esse de illorum congregatione, eandem dicere possunt S. Benedictum, Placidum, Mauritum, & alios monachos exire de eadem congregatione.

Sed dicit nos antiquos canonicos Rhenanos vniti sumus. Ergo in illorum naturam transformamus, & nobilitatem, iura, & praerogatiuas sequimur, quia quod vnitur, sequitur naturam eius cui vnitur, sed contra seipsum loquitur, nam quod alteri vnitur, iam supponitur existens, & aliunde originem habere: vnde si ipsi sunt vniti antiquis Rhenanis, iam fateatur, quod aliunde originem traxerunt, secundò falsum est illud, quod alteri vnitur, sequi naturam illius, & conditiones, & illo inferius esse, neque iura ab eo allegata id docent, sed oppositum, nam glossa in cap. Et temporis 16. quaest. 1. varios modos vnitionis distinguit, & docet, aliquando ita vniri Ecclesiam, vt ambae retineant sua iura, titulos, & praerogatiuas, & tunc quod vnitur, non transiit naturam alterius, nec illius conditionem sequitur, nec est inferius illo, contradicit etiam hic autor libri ipsi, qui lib. 8. fol. 52. pag. 2. dicit, suos Ambrosianos vnitos fuisse antiquis Rhenanis, vt illis praerogatiuas, quomodo igitur suam naturam secuti sunt, & illis inferiores fuerunt? Tertio falsum est, canonicos Ambrosianos antiquis Rhenanis fuisse vnitos, vt dictum est, nisi fortassis in sepulchro vniti quando isti successerunt, iam illi omnes existerant.

Dicit secundò nos inserti sumus antiquis canonicis Rhenanis, ergo iure gloriari possunt de illorum antiquitate, & nos ab illis originem ducere. Respondet constare, non fuisse insertos, quia illi non existebant, nisi in sepulchro, & quod alteri inseritur ab alio originem trahit, vt notum est, & non gloriatur de radice, sed rana de illo quia trahit radicem, & truncum in suam naturam, non autem trahitur in naturam radicis, & trunci, alioqui superflue arbores inferretur, vt ex malis fierent bonae, si quod insensum, naturam arboris sequeretur, fateor aliam esse rationem in institutione spirituali, maxime per quam Christo per fidem, & gratiam inferuntur ex naturalibus oleastris excelsi, & contra naturam bonam oliuam insiti Christo. Sed Paulus ipse docet, hoc contra naturam institutionis materialis esse. Quare metaphora ista institutionis plantae quae obest, quam proficit.

Dicit tertio nos successimus antiquis canonicis Rhenanis. Ergo omnia illorum praerogatiua, & iura in nos transfusimus. Respondet per hoc non probari quod ipsi sint de illis antiquis canonicis Rhenanis, vel ab eis originem ducant, nam pari passu dicere possemus, nos à monachis Sancti Benedicti originem ducere, quia multa illorum monasteria tenemus, quorum omnia & singula

monasteria, & privilegia auctoritate Apostolica ad nos successerunt, & vnus Princeps alteri in Regno, vel Imperio, vel seculo succedens, omnia illorum iura, & privilegia, & praerogatiuas acquirat, & non transferat, & tamen non est necesse, illum trahere originem ab illo, cui in principatu succedit.

Dicit quarto: omnia antiqua iura, & statuta antiquorum Rhenanos in nobis sunt reformata. Respondet primò ex literis Apostolicis expressè, falsum id esse, & potius omnia antiqua iura, mores, & obseruantias per istos novos canonicos Ambrosianos, siue Ilicetanos fuisse abrogatas, nam isti noui illis antiquis calege successerunt, vt cum essent diuersi habitus, instituta, & obseruantiae ab illis antiquis, nihilominus essentibus antiquis institutis, isti suum habitum, instituta, & obseruantias retinerent, & cum illis, & secundum illa in dictis monasterijs viuerent.

Dicit quinto reformatio speciem non mutat, & hoc, ne clerici, vel monachi. Nos monasteria Rhenanum, & sancti Saluatoris reformati sunt. Ergo sumus de illis antiquis canonicis Rhenanis. Respondet falsum esse, quod reformatio speciem non mutat, neque hoc dicere illi verum est, aliquando reformatur collegium, quod erat relaxatum, reducendo illud ad pristinum statum, & tunc reformatio non mutat speciem, quando reformatur collegium cum institutione status, vt cum Eremitae Ilicetani facti sunt canonici, & similiter Ambrosiani, & tunc reformatio mutat speciem: aliquando verò reformatur Ecclesia, seu monasterium, & non collegium, & tunc reformatio mutat speciem, vt dicitur in allegatis, & docet quotidiana experientia, quare cum illi canonici reformauerint non antiquum collegium Rhenanum, quod erat extitum, sed solum illius monasteria, potius collationem esse, illis alterius speciei fuisse.

Secundò inferitur, nullatenus verum esse, quod dicitur libro 8. fol. 8. pag. 2. de hac illius congregatione locum D. Antoninum in secunda parte Historiae titulo decimo quinto cap. vigesimo tertio §. secundo cum dicit, Nam canonice reformati, qui dicitur principium habuisse ab Augustino, & deinde a Gregorio, & regula sua relaxati erant, & deinceps reformati à Domino mediantibus duobus canonicis reformati, & vna praesertim: Nam D. Antoninus non dicit, quod ij duo viri reformauerint, ordinem canonicum sub binas congregationes, vt suam comprehenderent, quemadmodum dicitur in eodem libro folio tertio, sed solum statum, quoniam fuerint canonici per istos duos viros reformati, addens: Et iam dicitur per istos in fratribus, & monasterijs in reformati per istos in fratribus, & primus horum locum dicitur esse prope Lucam, & dicitur Frisnaria vnde & congregatio illa, quae sub vno capite gubernatur, diuisa

ro Patavino, & alii
ant, canonici illi
congregatione, co-
medicatum, Placidius
nos existere de eadem
anonicis Rhenanis
rum naturam trans-
& præcipientis fo-
sequitur naturam
cipium loquitur: nam
ponitur existens & i-
vnde si ipsi fuerint
tentur, quod aliquid
d falsum est illud, quod
m illius, & conditio-
que iura ab eo allega-
m, nam glossa in cap.
& secundum illam in dictis monasterijs viverent.
Dicit quintus reformatio speciem non mutat
cap. Relatum, ne clericis, vel monachi. Nos mo-
nasterium Rhenanum, & sancti Saluatoris refor-
mationis. Ergo sumus de illis antiquis canonicis
Rhenanis. Respondet falsum esse, quod refor-
matio speciem non mutat, neque hoc dicere illi
statutum aliquando reformatur collegium,
quod erat relaxatum, reducendo illud ad prilli-
quum statum, & tunc reformatio non mutat spe-
ciem: aliquando reformatur collegium cum im-
mutatione status, ut cum Eremitæ licetani facti
sunt canonici, & similiter Ambrosiani, & tunc
reformatio mutat speciem: aliquando verò re-
formatur Ecclesia, seu monasterium, & non col-
legium, & tunc reformatio mutat speciem, ut di-
citur in allegatis, & docet quotidiana experi-
entia, quare cum illi canonici reformaverint non
requam collegium Rhenanum, quod erat ex-
tinctum, sed solum illius monasteria, potius cõ-
cludendum esset, illos alterius speciei fuisse.

ita, & privilegia autoritate Apostolica ad nos
suorum translati, & vnus Princeps alteri in Re-
gno, vel Imperio, vel feudo succedens, omnia il-
lud iura, & privilegia, & præcipientias acquirat,
& non seruetur, & tunc non est necesse, illum
trahere originem ab illo, cui in principiæ fuc-
cedit.
Dicit quartus: omnia antiqua iura, & statuta
antiquorum Rhenanorum in nobis sunt refor-
mata. Respondet primò ex literis Apostolicis
correspondere, & potius omnia antiqua
iustitiam, mores, & obseruantias per istos novos
canonicos Ambrosianos, siue Ilicetanos fuisse
abrogatas, nisi illi noui illis antiquis ea lege suc-
cederent, ut cum essent diuersi habitus, institu-
tis, & obseruantia ab illis antiquis, nihilominus
essentibus antiquis institutis, isti suum habitum,
instituta, & obseruantias retinerent, & cum illis,
& secundum illam in dictis monasterijs viverent.
Dicit quintus reformatio speciem non mutat
cap. Relatum, ne clericis, vel monachi. Nos mo-
nasterium Rhenanum, & sancti Saluatoris refor-
mationis. Ergo sumus de illis antiquis canonicis
Rhenanis. Respondet falsum esse, quod refor-
matio speciem non mutat, neque hoc dicere illi
statutum aliquando reformatur collegium,
quod erat relaxatum, reducendo illud ad prilli-
quum statum, & tunc reformatio non mutat spe-
ciem: aliquando reformatur collegium cum im-
mutatione status, ut cum Eremitæ licetani facti
sunt canonici, & similiter Ambrosiani, & tunc
reformatio mutat speciem: aliquando verò re-
formatur Ecclesia, seu monasterium, & non col-
legium, & tunc reformatio mutat speciem, ut di-
citur in allegatis, & docet quotidiana experi-
entia, quare cum illi canonici reformauerint non
requam collegium Rhenanum, quod erat ex-
tinctum, sed solum illius monasteria, potius cõ-
cludendum esset, illos alterius speciei fuisse.

at Frisonaria, & ad beatam vitam Fijulanam possidet.
& postea de hac noua congreg. canonicorum reg-
ularium S. Saluatoris de Bononia subdit: *Et possi-
bus alijs quidam religiosi ordinis eremitarum segregan-
tes se ab ipso ordine, ut reuoluntati viuerent, &c.* Ecce
tibi, isti non sunt de illis primis à duobus viris sci-
entia, & vita præclaris reformatis, quos D. Anto-
ninus dicit à D. Augustino principium habuisse,
sed alterius instituti nuper inuenti.
11. Nfertur, siue causa eundem autorem non-
nullis Historicis, & autoribus succedere
toto lib. 2. & supra lib. 2. fol. 54. & lib. 4. fol.
2. & lib. 7. fol. 7. & toto illo volumine, cuius hic
est præcipuus scopus, & finis, quod negent hanc
suam congregat. originem ducere ab antiquis cano-
nicis Lateranensibus, à S. Augustino, imò à
SS. Apostolis institutis, sicut de nostris affirmat;
ex quibus Doctoribus præter nostros Ticinen-
sem, & Sirenium, nominat Volaterranum, Syl-
uestrum Maurolicum, Hieronymum Platū, Hier-
onymum Sorbum, Thomam Bzouium, potuif-
set addere Emanuelem Rodericū tomo I. Quæ-
stionum regularium q. 3. art. cum è contra, ut
inquit, ipsi verè dicere possint, se descendere ab
antiquis canonicis Lateranensibus, & illis iun-
ctos, sicut & nostri: & quæ ratione Sixtus IV. di-
xit, nostros Frigidianarios descendisse ab anti-
quis canonicis Lateranen. & ab Apostolis, eadem
id ipsum de sua congreg. dicere debuisset: & quod
ipsi per continuatum tramitem descendunt à
canonicis à D. Augustino institutis. Nam est hæc
omnia illo scilicet verificare quàm maximè opta-
remus, quæ nihil nobis obessent, sicut non ob-
est, quod sint in Gallijs, Hispanijs, Belgio, & A-
lemania complura collegia canonicorum regu-
larium, quos censemus, & pro comperto habemus
esse de antiquis canonicis à D. Augustino,
vel etiam ab Apostolis institutis: multum verò
prodesse ad amputanda iurgia, & occasiones
altercandi de primatu cum admiratione, ac etiã
scandalorum, qui nostras nugationes legunt,
tamen timeo, hunc autorem, suos canonicos esse
de antiquis clericis, vel Lateranensibus, vel à B.
Augustino, & à sanctis Apostolis institutos, non-
nisi cum magno labore posse probare, propter
duo, quorum alterum est, quia notum est Ippis,
& consoribus, illos, non ex antiquis canonicis de-
scendere, sed ex eremitis in domibus eremitarū
autoritate Apostolica canonicos creatos. nam si
Pontifex modo vnum, vel plura monachorum
Benedictinensium monasteria, aut etiam Capu-
cinorum, in canonicos erigere vellet, & illos mo-
nachos canonicos creare, nunquid non essent
vere canonici? & tamen risum faceret, qui con-
tenderet illos esse de canonicis antiquis Latera-
nen. siue à D. Augustino, siue ab Apostolis insti-
tutis. Secundo quia ad probandam identitatem
saltem specificam, requiritur identitas habitus
substantialis, siue essentialis, ut notum est, & sup-

X.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ponitur pro comperto ex ijs, quæ communiter tradunt scribentes post Glossam in Clementina de Electione in verbo habitus. Veram illorum canonicorum habitus etiam substantialis aliqua ex parte videtur diuersus ab habitu antiquorum canonicorum Lateranensium à D. Augustino, & à SS. Apostolis institutorum, quod ostenditur. nã antiquorum canonicorum Lateranensium substantialis habitus est sola tunica lineæ, quam sub cappa deferunt, vt Io. Andreas in dicta Glossa communiter receptus tradit, & Benedictus XII. in Bulla Generalis reformationis canonicorum regularium in cap. de forma habitus, & idem autor fatetur. Verum illi canonici præter tunicam lineam habent pro habitu substantiali scapulare laneum cucullatum, quod sapit naturam habitus monastici, & non clericalis. nam quod dictum scapulare sit illorum habitus substantialis, fatetur idem autor lib. 3. fol. 21 pag. 1. maxime sine cuculla, hæc enim illius sunt verba: *Neque canonicus scapulare illud, quod neque accidit canonicis, sed substantialis est &c.* & lib. 5. fol. 48. pag. 2. vbi ait, quod habitus professionis est habitus substantia, & essentia ordinis, iunctis ijs, quæ scribit lib. 6. fol. 18. pag. 2. & fol. vigesimo 2. & fol. trigesimo secundo 2. vbi dicit, scapulare esse habitum professionis, in quo canonici illius congreg. profitentur, qui idcirco non datur Nouitijs, & ita etiam habetur in constitutionibus dictæ congreg. tum antiquis, tum etiam modernis Romæ editis 1612. cap. 19. quod est de professione. Deinde fatetur idem autor lib. 4. fol. 53. pag. 2. illa verba Bullæ Martini V. per quam canonicis dictæ congregationis admissis ad Ecclesiam S. Saluatoris Bononiensis, retento illorum habitu, licet illi essent diuersi habitus, instituti, & obseruantia ab antiquis canonicis dictæ Ecclesiæ, de habitu essentiali esse intelligenda: illi autem canonici Ambrosiani nō erant differentes ab antiquis Rhenanis in habitu, qui est tunica lineæ, sed quoad scapulare. Ergo illud est habitus essentialis. nam cappa exterior siue esset eadem, siue diuersa, in vtriusque accidentaliter erat habitus, non essentialis. imo scapulare multo magis videtur habitus substantialis canonicorum dictæ congreg. quàm Rochetum: quia illi Rochetum concedunt etiam Conuersis, ex illorum constitutionibus cap. 8. de Vestibus, quibus tamen non concedunt scapulare, & tandem illud est habitus internus, vt idem autor concedit lib. quinto fol. quadragesimo secundo 2. & quinquagesimo secundo 2. habitus autem internus, idem est, quod habitus substantialis.

XI. **Q**uod autem cuiusmodi scapulare sit habitus monasticus, fatetur ipse lib. 3. fol. 17. per totum, & fol. 18. pag. 2. & fol. 22. pag. 2. & quod rem vrget lib. 3. fol. 21. pag. 2. vbi scribit, scapulare suorum canonicorum illud idem esse, de quo sub nomine cucullæ loquitur Concilium Aquigrani cap. 12. hæc namque illius sunt verba: *Ita illi,*

qui Ludouico Pio Imperatore in Concilio Aquigrani de scapulari vsu sunt, sicut & nos viximus, illi cuculli, quos à Iulio II. & Calisto III. ad hæreticos scapulari, quos non contrarius esse habitus canonicis, vti Canonice regulares D. Augustini decreti sumus. Porro scapulare illud, de quo Concilium Aquigrani ibi loquitur, esse cucullam monasticam, quæ monachis est habitus, quamque Concilium ibid. & text. in cap. Mandamus 19. q. 3. canonicis regularibus interdicit, res est tam certa, vt nulla probatione indigeat. Quare licet Papa potuerit nouos canonicos instituire, & veros canonicos decernere, nihilominus scapulare illis præscribere, quod illorum habitus esset essentialis, quæ non negamus, nec negari possunt, addo etiam decernere illos esse veros canonicos ordinis S. Augustini, & pro talibus habendos. dubium nihilominus remanet, an illi canonici cum illo habitu sic repper instituti sint verè de illis à B. Augustino institutis, & pars negatiua apparet verior: quia verò D. Augustini nō est corpus naturale, sed mysticum, cui sine sui immutatione nota species canonicorum per autoritatem Apostolicam addi potest quid enim prohibet sicut in corpore vnus Republicæ ad veteres familias nouæ addi possunt, quæ ex privilegio sunt verè de corpore Reipublicæ, & tamen non sunt de illis antiquæ familie Reipublicæ, quid enim vetat?

Nec videtur sufficere, quod ait, scapulare non esse habitum professionis, sed signum habitus professionis, vel signum professionis. non enim Doctores alia ratione asserunt, habitum esse de essentia religionis, nisi quia est signum externum professionis internæ, vt notat D. Thom. 1. 2. q. 187. art. 8. nec etiam sufficit, quod alibi ait, scapulare cucullatum, & el cum cuculla laica esse habitum monasticum, exterum sine cuculla, vel cu cuculla stricta, & reformata esse habitum canonicalem. prind quia scapulare, quod Gregorius XII. & etiam Constitutiones recens editæ præscribunt, est cucullatum, & forma à Pontifice præscripta attendenda est, quæ etiam omnino non potest. secundò quod cappucium sit magis, vò minus strictum, non variat speciem cucullæ monasticæ, & demum attendendum est, non quilibet auctoritate priuata faciant, sed quid ex præscripto legis fieri debeat.

Multò minus verum est, quod idem autor, ante illum Io. Baptistæ Signis lib. 1. cap. Per multas paginas comminiscitur, scapulare dictæ congregationis esse antiquum habitum claustralium defertim Alexandrinis à D. Marco institutis, & à canonicis congregationis D. Marci de Mantua, & à Frigidianis, qui postea illud paulatim commutauerunt, vel abiecerunt, nisi forsàn æquiuocatio lateat in nomine scapulari, vt sub hoc nomine comprehendatur omnia regumenta scapularium, cuiusmodi sunt almutia,

& quæ

& quæ vocantur forcatuas, siue varotas, & cappucios, quæ à nonnullis super rochetto in choro deferuntur, de quibus in Constitutionibus Benedicti XII. in cap. de Forma habitus, hoc enim pacto concedimus, esse habitum canonicorum antiquorum, & modernorum, quo omnes passim etiam nunc vtiuntur. At loquendo de scapulari, quod est halla lanea cum cucullo, quale & modernis, & multi ex mendicantibus deferunt, nego illud fuisse habitum antiquorum canonicorum. & quod non fuerit habitus canonicorum Alexandrinorum, patet ex Cassiano lib. 1. de Institutis canonicorum cap. 7. illorum enim scapularia erant maiores, quas nunc nos dicimus almutias, quæ sunt canonicis D. Marci de Mantua essentialis scapulare nō deferrent, quidquid somniamus. Manuphridus, patet ex illorum constitutionibus in cap. de Habitu illorum enim scapularia erant cum lanea, tum pellicea. non ergo erant halla, vt sunt illa canonicorum huius congregationis, sed erant pellicæ, & cappucia, quæ nunc in per huiusmodi, & brachia à canonicis tum regularibus, tum secularibus defertur solent, qualia scapularia Canonici nostræ congreg. defertunt Lucæ in monasterio S. Frigidiani, iuxta antiqua loca, quæ sunt dicitur, multò minus verum est, quod dicitur Frigidianis cuiusmodi scapularia, siue nigrescere alicuiusmodi viderentur, sed sunt impositæ de frigido cerebro haule, quas libro sequenti solida ratione, & demonstratione rejiciemus. illud autem multò magis mirandum, hunc autorem ad profundum quod canonicis D. Marci quæ quæque essent, ordinis D. Augustini non erant, gellurone super rochetis scapularia, & aliter Io. Andream in Clementina 1. in verbo Habitum de electione, qui neque ibi, neque in toto libro Clementinarum de illis canonicis vel vniuersum habet.

Inter, ex illi admodum fundameto substantialium videri, quod idem autor ait, Allegationis in causa præcedentis inter canonicos Lateranenses, & monachos Cassinenses pro vniuerso Lateranensibus productas, æque minime pro Canonicis S. Saluatoris, & eisdem canonicis dictæ congregationis S. Saluatoris Bononiensis, quæ comprehensio fuisse in eadem causa, & intentionem à Pio IV. ad fauorem Lateranensium latam, æque pro suis facere, in qua re probulato secundò libro insitit, & lib. 2. fol. 10. pag. 2. nam licet, saluo vinculo charitatis, & amicitie cum RR. Monachis, hoc maxime verum esse appareat, tamen certum est canonicos dictæ congregationis in eadem causa ne per somniamus quidem nominatos, sed neque laborum, & expensarum participes fuisse. vnde illud in auctoritate quædam potest, quod Iuriconsultus ait, si in eam fuerint partes, ff. pro socio. Leoniam esse locum, qua quis prædæ, & lucrum non auctorem laboris, & dispendiorum locutus esse cupit. Et

quos vocant forcaturos, siue varotas, & cap...

quam maxime defudet tum in propugna...

CAPVT QVINQVAGESIMVM QVARTVM.

De quibusdam alijs Congregationibus Italics Canonico Regularium.

Rater congregationes numeratas fuerunt, & sunt etiam in Italia...

Congregatio Scholarium fuit instituta apud Bononiã ante annum 1200.ã nonnullis Schol...

plant.

piant, nisi quantum fortia via sua ad actum necessitate possit sufficere. Tribus in hebdomada diebus carnes, si eis opponantur, non recusent, in refectorio manducantes, & in dormitorio quiescentes, & Horas Canonicas secundum D. Augustini regulam pariter in Ecclesia in voce exaltationis, & Confessionis Domino concincentes, immolantes Deo sacrificium laudis, & reddentes altissimi vota sua. Ipsi autem ex numero Scholarium Bononiae causa studij commorantium in xvum Domino inspirante congregati, diuinarum scripturarum lectiones, vno eorum docente, singulis diebus audiunt, quae autem diligenter audierint, Summi Pontificis auctoritate & S. R. E. institutione Christi fidelibus diebus festis in predicatione, & doctrina gratia decorantes, & Praedicatorum ordinem Canonicorum ordini coniungentes. Haec igitur dulcis mixtura bonorum multos ad imitandum allicit, prouocat, & sciendum, & diebus singulis sancta, & honesta Christi scholarium Congregatio, & numero amplius, & charitate dilatatur. Attendentes enim sapienter fortes athletae Iesu Christi, quod nullum sacrificium magis placuit Deo, quam zelus, & salus animarum, & quod anima, quae impinguat, impinguitur, sumentes in vasis suis de optima terra fructibus, & ferentes vitro munera, aquas suas in plateis diuidunt, & fontes eorum deriuantur foras, in agro Domini fructum centesimum recipiunt vnanimiter laborantes, vt animas peccatorum de saeculis Leuitibus extrahentes, postquam ad scientiam eruderint multos, fulgeant tanquam stella in perpetuas aeternitates.

Vbi verò, siue in quo monasterio haec congregatio fuerit instituta, nunquam reperire potui, nam tempore Iacobi de Vitriaco non solum in ciuitate Bononiae, sed iuxta illam in Suburbij, vel collibus, aut agris vicinis multa canonicorum erant monasteria. Si diuinare liceat, suspicor hanc congregationem erectam in monasterio S. Victoris. Primum quod in literis Apost. praesertim Martini Vanuocatur illud monasterium fuisse caput aliorum monasteriorum, nam sub illo erat monasterium S. Iohannis in Monte in ciuitate, secundum quod locus esse prope ciuitatem, vnde diebus festiuis canonici in ciuitatem ad verbum Dei praedicandum sese recipiebant tertio quod ipsum monasterium S. Victoris multorum doctissimorum virorum diuinis & humanitatis pericia clarissimorum olim domicilium esset, vt ex antiquis monumentis illius apparet, licet multae scripturae ad illud atinentes bellorum ruinis, rapinis, & vastationibus perierint, ob quas ante Martinum V. iam annis quinquaginta ipsum monasterium debito numero canonicorum erat destitutum.

II. Congregatio S. Iacobi Cellae Volanae instituta est in Episcopatu Comacensi in monasterio vetustissimo canonicorum, dum Archiepiscopi Rauennateneses quaedam monasteria canonicis dicti monasterij tenenda, & secundum illius institutiones reformanda tradiderunt, ex

quibus fuerunt monasterium S. Adalberti in loco, qui nunc vocatur S. Albertus, necnon monasterium S. Laurentij in Casarea foris Raueenna, quod erat monachorum ordinis D. Benedicti, sed cum disciplina monastica penitus in eo defecisset, anno 1266. Philippus Rauennatensis Archiepiscopus, canonicis S. Iacobi Cellae Volanae reformandum commissit publico instrumento vniuersis confecto, sub hac forma.

In nomine Domini amen. Anno a natiuitate eius 1266. die 11. Nouemb. Inditione 9. Argente in canona venerabilis Patris Domini Vrbilippi Archiepiscopi Raueennatensis praesentibus venerabilibus Patribus Domini Guido Lesse Episcopo Pistoriensis & Saluatoris mandatum patendum redens, commissa B. Petro, & in ipsi persona sui successoris super canonicis generalis rationis, ac plenissima potestate, apostolice potestatis sui mandatum ad praedictandum misit, sui successoris ipsius praedicta potestate in grege suis commisit, vt eandem, & dissipent, & ascient, atque plantent, ac ipsorum mandatum grege eiusdem sanguinem in equis, cum in tam infusa commisionu, & protectionu custodia generis Christi Vicarius vbiq; dirigere viqueat, vt in obsequium adfectum, reparando singula, cui sui tradita vniuersa, ad instar illius, qui cum sit totus vbiq; sit tamen angelus suos spiritus, & minister, sui generis. Igitur nos Philippus Dei, & Apostolicae gratia, Raueennatensis Ecclesiae Archiepiscopus ad reformationem, & reformationem Ecclesiarum vniuersarum commissarum salta benignitate, ac sollicita, & diuina sollicitudine intendentes, cum innumeris monasteriis S. Laurentij in Casarea prope Raueenna videlicet S. Benedicti, quod olim per nigros monachos confusus gubernari, collapsum in spiritum, & quasi in ruinis in temporalibus etiam distitutum, & facta inspectione, & examinatione habita diligenter, non possumus de monachis eiusdem ordinis sine iudicia irrepudicabili monasterium restaurare, ex quibus distitutum, & desolato eiusdem monasterij iam processu quid monasterio nunc vacante, & nullo ibi monacho existente, prouidimus, atque disposuimus, habentes pro eiusdem Iesu Deum, ipsum monasterium de religiosis, beneficiis & discretis fratribus ordinis S. Augustini reformari. Quare iam dictum monasterium cum omnibus suis terris, allouibus, possessionibus, bonis, & rebus omnibus, bonis, & oneribus eiusdem monasterij de consensu fratrum nostrorum Sinibaldi Archiepiscopi, & Deodani Praepositi Ecclesiae Raueennatensis praesentium concecimus, & supponimus tibi praesenti D. Verrino Praeposito, ac Syndico Priori, ac Conuentui Ecclesiae S. Iacobi Cella Volanae recipienti, & stipulanti nemini, & tunc ipsius Priori, & Conuentui, & pro ipso Priori, & Conuentui, seu Ecclesiae supra dicta, & ipsi Ecclesiae, & canonicis S. Iacobi Cella Volanae ordinis S. Augustini Comacensis Diocesis, ita quod de cetero vniuersis, & idem sit Rector, administrator, & gubernator, & Prior, & Canonicus ipsius Canonice S. Iacobi, & monasterij praedicti, saluis, & reseruatibus nobis, & Ecclesiae Raueennatensis ipsi monasterio, & Rectori viribus, patribus, & con-

uentibus, & honoribus omnibus, tam in spiritibus, quam in temporalibus, vtraque lege Iurisditionis fuerit, & ditione habentibus praesentibus, & debitoribus, & Ecclesiae Raueennatensis, ita quod per vniuersum huiusmodi nos, successores nostros, & Ecclesiae Raueennatensis in aliquibus supra dictis praedictum nullatenus fiat, quae omnia, & singula supra dicta &c.

III. Tunc ex forma vniuersionis videatur istud monasterium S. Laurentij eidem canonice S. Iacobi aliter vnitum, vt vnus & idem in vtriusque monasterij esset Prior, constat tamen in eodem erectum conuentum canonicorum sub Priori distincto à Priore & conuentu S. Iacobi cum subiectione tamen ad ipsam Priorem S. Iacobi ex multis literis Apostolicis reperitur autem eidem monasterio de anno 1396. postea vnitum canonice S. Mariz in Portu, forsitan quia canonice S. Iacobi illud cesserant, quibus vice versa reperitur ipsi Portuensis alia bona, & iura cessisse, quae habebant in Episcopatu Comacensi.

Praeterea supra dicta monasteria ad eandem congregationem spectabant Ecclesiae S. Iuliani prope Patentium, quae canonice S. Iacobi anno 1122. accepta compositione concesserunt mensi Episcopali Faustinae. Item Ecclesiae Parochialis loci Morticanti, cum alia Ecclesia quam nunc tenent FF. Minores Conuentuales quae omnia constant authenticis scripturis existentibus Ferrariae in canonicis nostra Abbati S. Io Baptista.

Verum omnia haec monasteria nunc solo sunt congregata, nam monasterium ipsum S. Iacobi nullo congregationi vnitum, prope Ferrariam ob aeris incomperium translatum est, loco Cellae Volanae omnino desititutum. Similiter monasterium S. Laurentij, quod ab Eugenio IV. eidem congregationi vnitum, paucis ab hinc annis in quadam ciuitate Raueennatensi, quod vbi esset nimis propinquum, euersum est, illius materia pro aedificio noui templi S. Mariz in Portu infra ciuitatem à Sede Apostolica concessa, in quo sinistro latere faeculum D. Laurentio sacrum ad antiqui monasterij memoriam conseruandam, erectum est monasterium vero S. Adalberti cum vicibus ob cognominato sepius capto, combusto, & caetero destructum, tandem reductum est in Archiepiscoporum scolarium.

Et haec congregatio Blasius de Nouellis Ferrariensis Lateranensis Basilicae Penitentiaris, & deinde Adriae Episcopus, qui cum esset Prior Monasterij S. Iacobi Cellae Volanae, primum sui monasterij reformationi ex animo incubuit, illud nostrae congregationi ante reformatam vniendum curauit, cum quo ipsam congr. ingressus aliquot annis sanctissimè nobiscum vixit, ad Episcopatum Adriaticum postea assumptus, quem cum inuadente resisteret, non sine sanctitatis opinione ex hac vita ad caelestem migravit: cuius cor-

...um S. Adalberti...
...fuerit...
...et...

Et licet ex forma unionis videatur istud monasterium S. Laurentij eidem canonicis S. Jacobi taliter unitum, ut unus & idem in vtrifque monasterijs esset Prior, constat tamen in eodem erectum conventum canonicorum sub prioris distincto à Priore & conventu S. Jacobi cum subiectione tamen ad ipsum Priorem S. Jacobi ex multis literis Apostolicis. reperitur autem istud monasterium anno 1296. postea unitum canonicis S. Martii in Porto, forsitan, quia canonicis S. Jacobi illud cessant, quibus vice versa reperitur ipse Portuensis alia bona. & iura cessisse, quae habebant in Episcopatu Comacensi.

Poster supra dicta monasteria ad eandem congregationem spectabant Ecclesia S. Iuliani prope Faventiam, quum canonicis S. Jacobi anno 1222. accepta compositione concesserunt mensis Episcopali Praefectura. Item Ecclesia Parochialis loci Mortani, cum alia Ecclesia quam nunc tenent FF. Minores Conventuales quae omnia constant authentico scripturis excellentibus Ferrariae in canonica nostra Abbatiis S. Io Baptistae.

Verum omnia haec monasteria nunc solo sunt repta, nam monasterium ipsum S. Jacobi nostrae congregationi unitum, prope Ferrariam ob vim intemperiem translatum est, loco Cellae Volanae omnino desitutum. Similiter monasterium S. Laurentij, quod ab Eugenio IV. eidem congregationi unitum, paucis ab hinc annis in quadam civitate Raenn. munitione, quod urbi esset nimis propinquum, eversum est, illius materia pro aedificatio noui templi S. Mariae in Porto infra civitatem à Sede Apostolica concessa, in quo sinistro latere sacellum D. Laurentio sacrum ad antiqui monasterij memoriam conseruandam, erectum est. monasterium vero S. Adalberti cum vicinis eo cognominato sepius capto, combusto, & tertio destructum, tandem redactum est in Archiepiscopatum secularium.

Ex hac congr. prodijt Blasius de Nouellis Ferrarientis Lateranensis Basilicae Penitentarius, & deinde Adrix Episcopus, qui cum esset Prior Monasterij S. Jacobi Cellae Volanae, primò sui monasterij reformationi ex animo incubuit. Verum cum eam difficiliter deprehendisset, illud nostrae congr. paulò ante reformatae unendum curavit, cum quo ipsam congr. ingressus aliquot annis sanctissimè nobiscum vixit, ad Episcopatum Adriaticum postea assumptus, quem cum laudabiliter rexisset, non sine sanctitatis opinione ex hac vita ad caelestem migravit: cuius cor-

pus Ferrariae in Ecclesia nostri monasterij fuit tumulatum.

Congregatio S. Spiritus Venetiarum sub Martino V. suam originem habuisse dicitur circa annum 1424. in monasterio S. Spiritus prope Venetias, quod antea fuerat canonicorum regul. circa annum 1140. fundatum, sed postea circa an. 1380. canonicis desitutum, monasterio Abbati Brunduli unitum. Autores huius congregationis fuerunt quatuor clerici nobiles Venetici seculares, videlicet D. Andreas Bondimerio, D. Michael Maurodeno, D. Philippus Paruta, & D. Franciscus Contareno. hi zelo vitae communis, & religiosae inflammationi primùm apud locum intra lacunas S. Mariae de Nazareth conuenientes, ubi erat monasterium eremitarum ord. S. Augusti. Magistro Gabrieli Spoletano eximio illorù temporum concionatori, & eius loci Priori seipsum tanquam Patri spirituali institutos tradiderunt, cuius hortatu ipsum ordinem eremiticū ingredi, & professi, & de virtute in virtutem in dies proficientes, paulò post monasterium S. Danielis in agro Patauino Abbate commendatario concedente, obtinuerunt. Verum Abbatia alij collata, negotium è manibus dissiuit, quare in Patriam reuersi, monasterium S. Spiritus Abbatie Brundulensi concedente obtinuerunt, & canonicum ordinem in eo renouauerunt. nam anno 1424. ex commissione Martini Papae V. dimisso eremitico, canonicum habitum, & institutum sumpserunt, per manus D. Petri Marcello Episcopi Patauini, in cuius manibus iterato professionem emiserunt. Electus est Prior D. Andreas Bondimerio, qui multis annis ipsum monasterium religiosissimè gubernauit. Postea aliud monasterium Patauij obtinuerunt, quod S. Michaelis dicitur. Priores habent annuos, per quos reguntur. Visitatores verò per singulos annos ex concessione apostolica ex alijs ordinibus, siue claustralibus, siue mendicantium sibi delegunt, sub protectione Serenissimi Principis Venetorum degunt. Ex monasterio S. Spiritus prodierunt ipse D. Andreas Bondimerio ex Priori Patriarcha Venetiarum III. in ordine anno 1460. electus, & confirmatus, & D. Philippus Paruta, qui assumptus est ad Archiepiscopatum Cretensem anno 1458.

Congregatio S. Petri de Monte Corbulo circa tempora Iulij Papae II. fuit instituta. Ex Volaterrano lib. 21. locus primae foundationis mox Corbulus in Episcopatu Florentino, sed propè ciuitatem Senarum milliario circiter duodecimo. auctor quidam Petrus Regienis, vel Mediolanensis, ut alijs placet, qui antea fuerat monachus Carthusianus, imò, & canonicus S. Saluatoris Bononiensis, ut Mozzagugnus lib. 1. in fine scribit, qui cum in Francisci de Soderinis Volaterrani Episcopi, & Alexandri VI. Referendarij familiaritatem, & amicitiam deuenisset, eius fa-

IV.

V.

uore

tuore fretus in eo loco in Ecclesia Dni Michaeli nuncupata dictam congregationem inchoavit, sub invocatione, & titulo B. Petri Apostoli, qua à Julio II. confirmata scribit Volaterranus, aut à Leone X. ut auctor est Benedictus de S. Geminiano eius congregationis canonicus. Addit Iosephus Mozzagrugus ex Annalibus dictae congregationis locum primarium institutionis non fuisse in Monte Corbulo, sed moaasterium S. Mariae de Bibona in maritimis Pisanis, Volaterranae tamen Dioecesis. Habitu canonicorum dictae congregationis ab initio fertur fuisse tunica grisei, seu leonini coloris, super quam rochetru, & super illo almutiam, siue cappucium ferebant. Verum anno 1521 mutatus est color griseus in nigrum, & assumpta chlamis nigra, ad instar canonicorum S. Frigidiani Lucae. Hi canonici in magna abstinentia, & paupertate viuunt, antiquorum clericorum Apostolicorum vitam, & mores emulantes, operibus charitatis incumbentes, & de labore manuum viucentes, & in communi operantur omnia. Solitudinem diligunt, hospitalitatem sectantur, quorum mores, ac vitam vtriamque urbanitate imitarentur. Horum meminerunt Volaterranus, Trullus lib. 1. cap. 10. & Mozzagrugus loco citato, & alij, ad quos remitto.

CAPVT QVINQVAGESIMVM QVINTVM

De Congregationibus Canonicorum regularium Gallicanis, & reformatione facta per B. Iuonem in Ecclesia Beluacensi S. Quintini.

I. **S**eculum vndecimum, & duodecimum fausta, & felicia multarum Ecclesiarum reformatione, & etiam fundatione pleurarumq; canonicorum ordinis congregationum in vasis mundi partibus extiterunt. nam quo tempore in Italia per canonicos S. Frigidiani, Portuenfes, Mortarienses, Bononienses, & alios fuit reformatus, & sub varijs congregationibus reparatus eodem in Gallijs, Hispanijs, & in Belgio per sanctos viros Iuonem, Theotonium, & alios legitur restitutus, & multarum congregationum institutione similiter propagatus. Ceterum de Gallicanis congregationibus verba facturi, à reformatione facta in Ecclesia S. Quintini Beluacensi per B. Iuonem illum Ecclesiae Praepositum, ac deinde Carnotensem Episcopum sermonem exordiemur. De hac enim reformatione Sigibertus Gemblacensis auctor illorum temporum in suo Chronico sub anno 1078. scribit: ab hoc tempore capit restorari in Ecclesia B. Quintini Beluacensi canonicorum regulariter institutus, sub Magistro Iuone reuocatus eiusdem Ecclesiae Praepositi, postea Carnotensis Episcopi. His consentiunt Vincentius Beluacensis in Speculo Historiali, & ex illo D. Antoninus in parte Historiali tit. 15. cap. 16. in fine, ubi videtur vtriusque auctoris verba repetens, ait: Cora anno Domini 1080. capit restorari in Ecclesia S. Quintini Beluacensi ordo canonicorum regularium, primò ab Iuonem regulariter institutus sub magistro Iuone vniuersali eiusdem Ecclesiae Praeposito, postea Carnotensis Episcopo, qui post Iudorum fecit compilationem antiquorum Decretorum. Ad stipulatur auctor Supplementum Chronice, lib. 12. sub anno 1106. ubi de eodem discens inter alia huius sancti viri egregia facinora hoc memorat, quod cum incredibili ciuitate, & humilitate insignitus esset, etiam ordinem suum in Gallijs collapsum mirifice reformat, ut, & lib. 14. in vltima illius editione, ipso ad huc auctore super sitis, & recognoscite citate no 1506. fol. 63. inquit: Ordo canonicorum regularium ab Apostolo primò institutus, indeque à Iuonem apud Hyppensem Africa videtur diuina institutione decoratus reformat, varijs postmodum temporibus successibus in Hispanijs, Gallijs, reliquisque partibus regionibus, & per Italiam mirum in modum est profusus dilatatus, sed apud Burgundiam in Beluacensi Ecclesia sub magistro sanctoque viro Iuone reuocatus Ecclesiae Praeposito ad primam eandem ordinem operantiam efflatus cepit vigesimo secundo imperatore anno. Allegat Vincentium, Antoninum, & auctorem Fasciculi temporum, & longius rem profecquitur, concordatque Onuphrius in Chronico sub anno 1080. Multa, & exae praclara in huius sanctissimi viri commendationem, ac illum doctrix, necnon constantia in eius seculi vniuersi, & luxu arguendis, & disciplina clericorum penè soluta reparanda, scribitur passim Historici, & in primis Cardinalis Baroetius tomo 12. qui hoc solum omittit, quod abij summa diuina laudi tribuunt, illum, & canonicum regularium, & canonicorum ordinis reformatorem in Gallijs existisse. Verum qui ea solum persequitur, quae ad ordinis reformationem, siue reparationem spectant, illis praetermissis, duas tantum epistolae profereamus, ex quarum altera apparet, huiusmodi virum ex regulari canonico ad Episcopatus dignitatem gratiam euectum fuisse, ex altera vero illum non solum in Praepositura S. Quintini, verum etiam in Ecclesia, & Episcopatu Carnotensi clericis canonicis habuisse. Prior epistola est Urbani Papae II. ad Richerium Archiepiscopum Senonensem, qua illum de huius sancti viri assumptione ex ordine canonicorum regularium, & de illius consecratione in Carnotensem Episcopum certiore reddidit. Exemplum Epistolae hoc est:

Vobis Episcopo Carnotensi salutem, & apostolicam benedictionem. Quoniam pro Casfrido quondam Episcopo Carnotensi Ecclesia molestas sustinuerit, quant ad hunc pertinet reuocatus, etiam reuerentate diligenter proposita, loquente Domino nostro Iustitiae Iudice, et alij in multa membrum sine cuiusque tenore conuentione Episcopatus restitutus est, tunc ad suam fraternitatem scripta direximus, ut gesta ordinem indicauerit, & ut tam Carnotensis ad eligendum, & conuocandum auxilium, auxilium praeberet flagitantes. Vobis itaque Carnotensis fultu locutione, venerabilium presbyterum Iuonem ex ordine canonicum in Episcopatum inuocauerit. Cum autem consecrationis gratiam prore Ecclesia petuisset, tua ei frateritatis iuramentum inuenit, ad nos ipsi venientibus, & consecrationis eiusdem gratiam postulauerit, nos qui tenore gratiam daturum ueneramus, ac eius eligendi iuramentum daturum petitioni iusta deesse requimus, consecrationem prore cum salute Ecclesiae tuae obedientiam inuenit, & dilectione tuae dilectionem postulauerit, aut saltem inuestigare uoluerit, ipsum, ipsiusque sanctorum canonum salubriter decreuimus. vale.

Lex epistola est ipsius Iuonis ad Petrum Archiepiscopum pro quodam canonico regulari quem idem Petrus multis precibus ab ipso Iuone postulatum, & obtentum, ut cuidam suae Ecclesiae praeficeretur, ac etiam canonicis electis, et Abbati S. Cypriani satisficeret, consensum ad hanc monasterium remisit. exemplum autem Epistolae hoc est:

Intendo in Christo Fratri Petro Prilacensi Episcopo beneuolentia Ecclesiae Carnotensis seruis. Sic bona plantare, ut non fructus bona conuelleret. Si frateritatis auctorem in tuo uocare possimus, quant sum salus charitatis uinculo possit fieri, ut a vobis multa exposita, reuocatus, & ordo canonicorum partim proprio, quia dilectum in Ducei vestra Deo militantem, & propoluerit, & dilectus uita contemplatiua sancti totum dilectum inuestirent, ad postea uelire quocum suam amplexerit, vestra aduocacione, vestra autoritate conuoluit. Quam cum uobis ad regnum eiusdem regnum Ecclesiae Ducei uelire uelire epistola crebro conuoluit, & canonicis electum ab ipsa Ecclesia inuestirent, non solum apertum a vobis passum est conuoluit, quoniam prore ordo discipline capillu, quoniam salu a frateribus, & collaudata a vobis in uita in Primitiis sui fide uim sublimare uoluit, & in frateri non modicum in uelire uelire uelire, quoniam in tanta precum instantia ab amicis postulatus, qui ad inuocatum domi, & donore tam sacro uelire inuestirent fuerit resatandus. Nec satis inuestirent uelire littera Domini Papa, quibus

Venerabili Episcopo servus servorum Dei. Rocherio
 Romanensi Archiepiscopo salutem, & apostolicam
 benedictionem. Quoniam pro Gaufrido quondam Episco-
 po Carnotensi Ecclesia molestis suis inuenit, quanta ad
 restitutionem sedem querele per lata fuerint, dilectioni
 tuae premissis retroposita. tandem rei veritate diligen-
 ter perquisita, largiente Domino iustitia satisfecimus,
 & ad ipsam nostram manibus sine cuiusque tenore con-
 tractu Episcopus restitutus est, tunc ad suam frater-
 nitatem scripta de iuribus, rei gesta ordinem indicant-
 tes, & ut tuum Carnotensium ad eligendum, & con-
 firmandum auxilium, auxilium praebere flagitantes.
 Infra itaque Carnotenses fultu locutione, venerabili-
 bus presbyterum tuum ex ordine canonico in Epi-
 scopum ordinauerunt. Cum autem consecrationis gra-
 tiam pro parte Ecclesiae petuisset, tua ei fraternitas
 mandatum potestatis suae ad nos ipsi venientibus, &
 consecrationem eiusdem gratiam postulantis, nos qui
 verum religionem iure dudumaueramus, ac eius eligendi
 locum delectamus, petitionis ista desse nequimus.
 Constat autem igitur cum salua Ecclesia tua obedientia
 restitutes, dilectioni tuae dilectionem postulamus, ut
 conuicta foveat confusio, benignitate eum debita com-
 pensat, & ad Ecclesiam regimini auxilium tuum lar-
 gatur. Iuris Cassidam, si Episcopatui conuicta, aut
 Ecclesiam infestare voluerit, ipsam, ipsiusque fautores
 auerteret, si faceret decretum, vale.

Altera epistola est ipsius Iuonis ad Petrum
 Pictauiensem pro quodam canonico regu-
 lari quem idem Petrus multis precibus ab ipso
 honore postulatum, & obtentum, ut cuidam suae
 Ecclesiae praebere, ac etiam canonicis electu,
 ut Abbat S. Cypriani satisfaceret, confusum ad
 suam monasterium remiserat. exemplum autem
 Epistola hoc est:

Reverendo in Christo Fratri Petro Pictauiensi Epi-
 scopo tuae humilia Ecclesia Carnotensis servus. Sic bona
 postulare, ut nos studeat bona conuicta. Si fraternitas
 tuam velle in tuam esse possimus, quantum salua cha-
 ritate vnicuique post fieri, nec a vobis multa exposita
 rationum iuris, partim communes, partim propria: quia
 canonum de Dilecti nostri a Deo militiam, & pro pul-
 critudinem, & dilectum vitam contemplativae fontis totu
 diligenti iudicem, ad pulchrum redire quietem suam
 interuenerit, vestra aduersione, vestra autoritate
 compulsi. Quomodo cum vobis ad regimini cuiusdam re-
 gulari Ecclesia decessi velle, & vestra epistola crebro
 compulsi conuictus, & canonicis electum ab ipsa Ec-
 clisia in amissionem, non satis aptam a vobis passu est
 epistolam, quam pro presbytero ordine disceptare cepisset,
 quandem salua a fratris, & collaudata a vobis
 cum dilecti in priuatis sui sede eum sublimare nolui-
 sset, in qua & illi fratris non modicum intulisset verbum
 dam, & amica vestro non minimam fecisset iniuriam.
 cum enim erat tanta precario instantia ab amico postu-
 lando, qui ad inuicem domi, & donauit tam facile
 marata sententia fuerat resutandus. Nec satis tuen-
 tis fraternitatem vestram littera Domini Papae, quibus

dilectando altari intersumus, qua confirmant Abbati S.
 Cypriani illud praedicta Ecclesiae, quod se habere de-
 cebat ex legitima concessione quorundam Monachoru,
 qui vt audiuimus, quiete am possessionem clericorum ap-
 probant. Monachorum vero sancti Cypriani intrusione
 profus improbant. Ad hoc praedictus Abbas modis omni-
 bus nitatur, vt praedicta Ecclesiae Prioratus ei a Domi-
 no Papa concederetur, quod Dominus Papa nobis recla-
 mantibus, & libertatem clericorum pro posse nostro de-
 fendebimus, facere noluit. & acuenit, sicut ipse dicebat,
 ne per hanc occasionem praedictus Abbas clericos molire-
 tur excludere, & Monachos suos intrudere. Clerico-
 rum vero ordini publicam inseruit iniuriam, qui Mona-
 chorum ordinem ad tam ruinisam erigitis superbitam,
 vt clericos eis subingere studeat, quorum tanta debet
 esse excellentia, vt secundum Beatum Patrem Augusti-
 num vix etiam boni monachus bonum clericum faci-
 at. Sed quia Clericus ista dixit de clericis, audiamus
 monachum dicentem de monachis, dicit enim Hierony-
 mus: Monachus non docetur, sed dolentis habet offi-
 cium, & alibi: Clerici oves pascunt, ego pastor,
 & alibi: Si cupis esse, quod dicitur monachus, id est
 solus, quid facis in vrbibus, quia vique non sunt solu-
 rum habitacula, sed multorum. Habet vnum quodque
 propositu principis suos, & vt ad nostra venimus, Epi-
 scopi, vel Presbyteri habent ad exemplum Apostolos, &
 Apostolicos viros, quorum honorem habere nitantur, &
 meritum: nos autem habemus propositi nostri principes
 Paulum, Antonium, Iohannem, Hilariorem, Macharium,
 & alibi: Mibi oppidum carcer, & solitudo Paradiesus,
 quid desideramus vrbium frequentiam, qui de singulari-
 ritate censemus? Possimus in hunc modum multa colligere
 de privilegio clericorum, & subiectiue monacho-
 rum, nisi vitaremus prolixitatem epistola. nec tamen
 ista dicendo monachorum religioni detrahimus, imo vt
 vere monachi sint, id est vere singularem seculentur via,
 tota mente desideramus. Laudamus quidem eos, si non
 transgrediuntur terminos a Patribus suis positos, &
 tunc magis esse beatos, quam subesse magis studuerit,
 quam praesse, cum humilitas, & obedientia sic eorum
 summa prouidit: ambitio vero, & superbia lamentabi-
 lis, & superbia detestanda. Haec & his similia diligenter at-
 tendite, & ordinem clericorum, in quo estis, & cui estis,
 & cui Deo autore praesit, ad meliora prouocando bo-
 norate, & nulli alij ordini eum contra morem Ecclesia-
 sticum subingere permittite. Valete.

EX his epistolis habes primò, B. Iuonem ad a-
 picem Episcopalis dignitatis ex ordine ca-
 nonicorum regularium assumptu, quod omnes
 Historici aduertunt, vno excepto Cardinali Baro-
 nio. Secundo colligitur, B. Iuonem non solum in
 Ecclesia S. Quintini Beluacensi, verum etiam in
 suo Episcopatu Carnotensi clericos canonicos,
 siue regulares habuissent clericus ille, quem
 Petrus Pictauiensis Episcopus postularat, de
 Diocesi Carnotensi erat, non de Beluacensi. Ter-
 tio, quod quemadmodum tempore ipsius beatis-
 simi Patris Augustini clerici ab illo reformati
 certatim a propinquis Episcopis, & ciuitatib⁹ in

IV.

Tc Recto-

Rectores suarum Ecclesiarum praevidendi postula-
bantur, ita etiam clerici regulariter reformati per
hunc venerabilem virum sanctum Iuonem. Quarto
habes hinc etiam zelum feruentissimum huius
sancti viri in dignitate suorum clericorum more
alterius Augustini, aduersus conculentos ordinem
canonicum acerrime defendenda. Ne autem exi-
stimes, illum Carnotensium canonicorum curam
incumbentem, suorum Beluacensium sollicitu-
dinem neglexisse, lege aliam illius epistolam, quam
ex Episcopatu Carnotensi scribit ad Mansuetum
Remorum Archiepiscopum, in qua inter alia haec
habet: *Quam ex breui lupor in incuriosis aggraua-
ta sit Beluacensis Ecclesia, non est necessarium vestram
de eorum prudentiam: sed quia illa me genuit, & funda-
mentum Religionis in me posuit, cum illa informatur, non
possum non infirmari. & rursus in alia ad suos cano-
nicos Beluacenses: Praesens animo, corpore vero ab-
sensus exopto, & exhortor, ut pacem selement, & sancti-
moniam, haec vouisti, haec debetis, haec exhibeat magis:
per haec bono odore distingo, qui haec tunc a vobis processit,
& salvitates Ecclesiae vestrae multiplicabit, & de vir-
tute in virtutem ut filij pacis, in pace in idipsum dor-
miant.*

IV. Quinto colligitur etiam ex supradictis episto-
lis, quam ob causam beatus Iuo, etiam nullius
certa congregationis autor fuerit, sed solum Bel-
uacensem S. Quintini praeposituram, & aliam in
suo Episcopatu canonicas reformauerit, dicatur
nihilominus canonici ordinis in Ecclesia Galli-
cana restaurator, id namque duplici ratione ve-
rissimè dicitur. Et primo quidem, quia quemad-
modum Episcopi Africani videntes clerum Hip-
ponensem à D. Augustino reformatum, eius ex-
emplo certatim suas Ecclesias regulariter insti-
tuere ceperunt, vnde reformatio per B. Augu-
stinum Hippone inchoata, breui per omnes Af-
ricam, ac etiam aliarum Regionum prouincias
obuenit: ita exemplo beatissimi Patris Iuonis Ep-
iscopos, etiam alij Praelati Galliarum suos clericos
iuxta normam antiquae disciplinae canonicae in-
stituere, seu potius restituere ceperunt. Secundo
quia quemadmodum clerici à B. Augustino insti-
tuti ad cathedras, & alias inferiores Ecclesias
assumpti, ipsi quoque in suis Ecclesijs canonicos
regulariter videntes instituere ceperunt: ita ele-
rici per S. Iuonem reformati, ipsi quoque alias
Ecclesias reformare ceperunt.

Hinc demum colligitur, vnde Ioaehimi error
corrigatur, qui alij errandi occasio exitit, asse-
rentibus, canonicos regulares, qui nunc sunt in
Gallijs vel in Italia, non esse de illis à sanctis Apo-
stolis institutis, & per B. Augustinum, & alios Ep-
iscopos reformatis, & olim in cathedralibus exi-
stentibus, sed longe postea per B. Arnulphum Ep-
iscopum Lugdunensem institutos, & ab illis prior-
ibus diuersos: & de istis posterioribus loqui sa-
cros canones, & Benedictum XII. in Bulla Gene-

ralis Reformationis, quod dixerit Emanuel Rod-
driquez tom. 1. quaestionum Regularium, quaest. 1.
art. 1. & ante illum Hieronymus Romano ab eo
dem relatus, & autor supplementi Chroniconum
lib. 12. sub anno 1106. & 1107. & Antonium Mas-
Galleus in Allegationibus pro monachis Cal-
sinesibus pag. 151. num. 31. & Ioannes Marquet
Eremita Augulienensis supra cap. 2. Relatus. Er-
ror enim primò, dicitur inquit canonicos regulares, qui
nunc sunt in Gallijs, originem habuisse anato-
cum saltem dicere debuisset, originem habuisse
circa annum 1080. ante quod tempus iam B. Iuo
suam Ecclesiam reformauerat. Secundo cum iam
canonicos regulares in Gallijs, & in Italia à B.
Arnulpho ceperit, cum antea existerent in Gal-
lijs canonici per B. Iuonem reformati, & alij de
quibus supra in progressu dictum est, ac etiam in
Italia. Tertio cum inquit, istos, qui nunc sunt, esse
alterius rationis ab antiquis Cathedralibus, cum
lus canonicum, & S. Concilia, & signanter litterae
Benedicti XII. indistincte de omnibus loquan-
tur, & omnes illos eiusdem naturae, ac instituti
supponant. Sed de his supra cap. 2. dictum est, &
inferius etiam cap. 68. aliquid addemus.

CAPVT QVINQVAGESI- MVM SEXTVM.

De Congregatione Gallicana ca- nonicorum Regularium san- cti Ruffi nuncupata.

Dicturus de antiqua & prae-
dicta congregatione cano-
nicorum sancti Ruffi nuncupata,
priusquam de illius primor-
dijs, & procurit eulusionem,
nonnullis scribentium er-
rores circa illius originem,
tempus, & locum primariae institutionis, ac etiam
institutorem relegendos, & rescilendos neces-
sarium existimaui. nam omnes ferè quotquot de
haec ipsa congregatione scripserunt, vultu-
quum Prophetam Ioaehimum secutos, vel circa
illius autorem, vel circa titulum, vel locum, vel
tempus institutionis, vel tandem circa ipsam in-
stitutum hallucinatos, & deceptos inueni.

Primus autem scribentium error circa hanc
congregationem fuit illorum, qui crediderunt, se-
lā ab autore S. Ruffo nuncupatam, cum res veritas
sit, non ab autore sic dictum, sed ab Ecclesia,
in qua prima ipsius fundamenta sunt constituta,
quae fuit Ecclesia S. Ruffi iuxta ciuitatem Auenio-
nensem, vbi B. Ruffi Christi discipuli, & primi
lii ciuitatis Apostoli, & Episcopi sacra pignora
quieuerunt, ut statim ostendemus.

Secundus error ferè communis fuit illorum, qui

crediderunt, locum primarium illius institutio-
nis fuisse prope ciuitatem Valentiam in Delphi-
na: nam secundum rei veritatem is locus non
fuit Ecclesia S. Ruffi iuxta Valentiam, sed iuxta
ciuitatem Auenionensem, haec circa annum Do-
minici 1100. primo illo monasterio apud Auenio-
nem per Haereticos Albigenes vastato, & euer-
sio: quosdam Valentiam commigrantes, ibique no-
uam Ecclesiam sub titulo S. Ruffi excitantes con-
stituerunt, eandem Ecclesiam in caput vniuersale
congregationis erigentes. Quod & Renatus Chop-
pinus in suo Monastico lib. 2. tit. 1. §. 20. notauit,
& ibi euidenter ostendunt litterae Paschalis II. ad
Quilbertum Abbatem anno 1115. sub hac forma
directae: *Quibus Episcopi seruum seruum Dei dile-
ctissimi dilectissimi abbatis canonice S. Ruffi, qua in Epi-
scopatu Auenionensi est, quaeque successibus regulari-
ter instituta est, per peruenit. Religiosis desiderijs dignū
est iudicem praebere assensum, ut fideles deuotio ceterum
sacrosanctum, ut prouidat nec deuotione tua pre-
sibus abbas, B. Ruffi Ecclesiam, cui Deo autore praesides, cum
omnibus ad ipsam pertinentibus sub tutela apostoli-
ca solo excipiamus etc.*

Tertius error etiam communis fuit illorum,
qui dixerunt cum eodem Abbate Ioaehimo hanc
congregationem anno 1100. vel postea instituta.
conuenire autem hic error ex litteris Urbani II.
anno 1097. ad Abbatem S. Ruffi directis, quarum
meminit Renatus Choppinus loco proxime al-
legato, ac etiam Innocentius VIII. in privilegio
eodem congregationi facto, & statim subiungens
quibus litteris ipse Urbanus monasterium S.
Ruffi magnae tunc laude sanctitatis ecclesiae in signi-
ficatio communiter, quas litteras Ioannes
Mabillon lib. 1. Venatorij cap. 2. in principio &
cap. 2. dicti temporis in Archivo S. Ruffi Va-
lentiae extulit, ab eius loci canonicis acceperunt:
casque magna ex parte refert. directae sunt
Adalberto Abbati, & fratribus illius vitam cano-
nicam professis, quibus institutionem canonicam
in illis extulit, illorum institutum pro-
hibet, & distincte prohibet, ne cui liceat illum statum
conuenienter, aut in tota terra non patitur fra-
trum existeret, ut plures Ecclesiae vestri saporis dulcedi-
tatem in alterum commutare.

Quartus error pariter communis fuit circa il-
los autorem, quem alij fecerunt quemdam B. Ar-
nulphum Episcopum Lugdunensem, alij B. Ru-
ffum Episcopum Auenionensem, alij Arnulphum
non Ruffo confundentes, aut Arnulphum Aue-
nionensem, aut Ruffum Lugdunensem Episcopum
asserentes, quae omnia illorum pace diuinando,
vixis errando dixerunt. Primo quia huius Ruffi,
sive Arnulphi, qui dicitur congregationis autor
fuisse, nulla apud canonicos dicitur congrega-
tionis, sive ex vetustis illorum monumentis, sive
ex eorum traditione noticia habetur. Secundo
quia praeter B. Ruffum Christi Domini discipu-
lum, & primum Auenionensem Episcopum nul-

errores, locum primarium illius institutio-
nis fuisse prope ciuitatem Valentiam in Delphi-
one: nam secundum rei veritatem is locus non
fuit Ecclesia S. Rufi iuxta Valentiam, sed iuxta
ciuitatem Auenionensem, licet circa annum Do-
mini 1110. primo illo monasterio apud Auenio-
nem per Hereticos Albigenes vastato, & euer-
so, canonici Valentiam commigrantes, ibiq; no-
uam Ecclesiam sub titulo S. Rufi excitantes con-
stituerint, eundem Ecclesiam in caput vniuersale
cōgregationis erigentes. Quod & Renatus Chop-
pinus in suo Monastico lib. 2. tit. 1. §. 20. notauit,
& facti eundem ostendunt literæ Paschalis II. ad
Odonem Abbatem anno 1115. sub hac forma
scriptæ: *Abbas Episcopus seruus seruorum Dei dile-
ctissimus Odo abbas canonice S. Rufi, que in Epi-
scopatu Auenionensi est, cuius que successoribus regulari-
ter instituta in perpetuum. Religiosis desiderijs dignū
est scilicet prebere assensum, ut fidei deuotio celebrem
habeat effectum, ut prouida nos deuotione tuis precibus
abbas, & S. Rufi Ecclesiam, cui Deo autore presides, cum
omnino ad ipsam pertinentibus sub tutelam Apostolica
sedis exquiras etc.*

Tertius error etiam communis fuit illorum,
qui dixerunt eum eodem Abbate Ioa chimo hæc
congregationem anno 1100. vel postea instituta.
quod autem hic error ex literis Urbani II.
anno 1091. ad Abbatem S. Rufi directis, quarū
memoria Renatus Choppinus loco proxime al-
legat, ac etiam Innocentius VIII. in privilegio
eodem congregationi facto, & statim subiungen-
do, quibus literis ipse Urbanus monasterium S.
Rufi magnæ laude sanctitatis celebre in signi
privilegio communitur, quas literas Ioannes
Mabillonius lib. 1. Venatorij cap. 2. in principio &
cap. 9. dictis suo tempore in Archivio S. Rufi Va-
lentini extitisse, vtab eius loci canonicis acceper-
unt: eaque magna ex parte refert. directæ sunt
Adalberto Abbati, & fratribus illius vitam cano-
nicam professis, quibus institutionem canonicā
inter laudibus extollit, illorum institutum pro-
bat, & districte prohibet, ne cui liceat illum statu
cassum, inquit, rursus in tot terrarum partibus fra-
ter vobis ut, ut plures Ecclesie vestre sapientia dulcedi-
nerentur, ut in alterum commutare.

Quartus error pariter communis fuit circa il-
lius auctorem, quem alij fecerunt quendam B. Ar-
nulphum Episcopum Lugdunensem, alij B. Ru-
fium Episcopum Auenionensem, alij Arnulphū
eum Rulo confudentes, aut Arnulphum Aue-
nionensem, aut Rufum Lugdunensem Episcopū
esse, quæ omnia illorum pace diuinando,
vix errant dixerunt. Primò quia huius Rufi,
sive Arnulphi, qui dicte congregationis autor
fingitur, nulla apud canonicos dicte congrega-
tionis, siue ex vetustis illorum monumentis, siue
ex maiorum traditione noticia habetur. Secundo
quia præter B. Rufum Christi Domini discipu-
lum, & primum Auenionensem Episcopum nul-

lus Rufus siue Arnulphus in Catalogo Episco-
porum Auenionensium, aut etiam Lugdunen-
sium notatus reperitur, saltem ab anno 1000. vsq;
ad 1200. Scio quidem memorari à Trithemio in
Hirsburgia sub anno 1128. necnon à Platina in vita
Honorij II. quendam Arnulphum, quem ferunt
ex Gallijs in Italiam descendisse, per omnes ciui-
tates discurrerentem, vitæ exaggerantem, populos
ad penitentiam hortantem, & demum Romæ,
quod luxum, & scandala clericorum vehemen-
tius obiurgaret, clam sublatum, nec tanti sceleris
autores inueniri potuisse. Verum esse ille de con-
gregatione S. Rufi prodierit, tamen Lugdunen-
sis, aut etiam Auenionensis Episcopus esse non
potuit, vt legenti Catalogos Episcoporum dicta-
rum Ecclesiarum planum erit, sed nec etiam pri-
mus fundator eiusdem congregationis, quæ an-
tea illius inenubula celebri iam fama coru-
scabat.

Quintus error est nonnullorum asserentium,
canonicos dicte congregationis non esse verè de
illis à D. Augustino, & à sanctis Apostolis institutis,
qui error ex superius dictis manet refutatus,
& ex statim dicendis clarius adhuc patet.

Vera itaq; prædicte congregationis institu-
tio, diu multoq; labore conquisita, tandēq;
diligentia Reuerendissimi Patris Domini Gulielmi
Emanuelis de La Fcy Abbatis Generalis ex
antiquis tabularijs accepta, & ad me nuper trans-
missa hæc est. Cum circa annum nostræ salutis
1000. cathedrales S. Marie Auenionensis cano-
nici, quos ab illorum institutione vsque ad Iulij
Pape II. tempora regulares fuisse, superius osten-
dimus, canonicæ disciplinæ iugum, & vitæ com-
munis vinculum soluere, & abijcere cœpissent,
quatuor ex illis pietate, & religione præstantio-
res, grauitèr admodum ferentes, disciplinam re-
gulari in eorum conuentu relaxari, à conuo-
cato capitulo Ecclesiam quandam persequam
S. Rufi ciuitati propinquam sibi concedi postu-
lauerunt, & ab eodem venerando capitulo cum
terra eidem adiacente obtinuerunt. Condeban-
tur in illa B. Rufi reliquæ, quem Simonis Cire-
nensium, de quo apud Marcum cap. 15. quem-
que D. Paulus ad Romanos 16. salutari, extitisse,
totius provincie antiquæ, & constans est traditio:
ferunt enim illū cū Magdalena, Martha, & Lazaro
quadruiduo resuscitato, Maximino, Trophimo
& alijs à Iudæis nauigio sine velis, & remis ad nau-
fragiū manifestum expostis, Deo duce ad littora
Massiliensium appulisse, primūq; Auenionensibus
verbū salutis annunciasse, & illius ciuitatis Epif-
copū ordinatū, cui tandem corpus in dicta Eccle-
sia sepulturā acceperit iuxta quam Ecclesia præ-
dicti canonici se in vnum propositū colligentes,
suos mores ad exemplar vitæ canonicorum Apo-
stolicorum nascentis Ecclesie reformantes, in hu-
militate spiritus, & paupertate profunda cū om-
ni pietate primum huius sancte cōgregationis la-

II.

ar de antiqua, & præ-
congregatione cano-
norum sancti Rufi macerata,
usquam de illis primis
, & procurari cōstitum
nullos scriberentur
es circa illius origines,
aria institutionis cano-
nicæ, & reuelandos neces-
sarios ferè quocumq; de
scriptis reperiri, vnde
chimum fecerit, vel circa
titulum, vel locum, vel
et tandem circa ipsam
& deceptos inueni-
entium error circa hæc
orum, qui crediderunt
uncupatam, cum res
dicte, sed ab Ecclesia
damenta sunt constituta,
si iuxta ciuitatem Auenio-
nensis discipuli, & primus
& Episcopi iuxta paginam
ostendemus.
communis fuit illorum

quod regulam ipsam agnoscere, ac seculo abrenunciare...

Decem recolenda memoria Paschalis Papa II. etiam...

In palam iam memor Innocentius Papa III. etiam...

Adrianus Papa IV. etiam...

Innocentius Papa IV. etiam...

Clemens etiam IV. eidem...

isti communiter, vel alioquin, seu aliqui ipsius monasterij...

Felicis vero record. Alexander Papa IV. etiam...

Recolenda autem memoria Alexander III. et Lucius...

Prae quoque memoria Celestinus III. etiam...

Ac postea bon. mem. Alexander Papa III. similiter...

Ceterum statuit praeterea Adrianus IV. etiam...

Decem vero etiam memoria Innocentius Papa IV....

Et successore sua mem. Clemens etiam IV. eidem...

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

gratiam, & communi
benedictione regere per
terras suas, & singulis
eius obediuntia confirmat.
dem Sed non referat de
dere possit, iure sit.
Abbat, & Conuentus
communiter, vel diuisi
diti monasterij S. Rufi
tatis communitate, per
eius rationem possit, si
eius rationem possit, si
aut. Et quod propter
vel quoniam per eum in
mitti contingeret, p
tatur, nec ei derogat
conferretur, si huius
conferretur, si huius
rationem non solum
eiusdem Abbatis, sed
refata monasterij sub
ore obligeat, ad
Abbatem, & Conuentum
S. Rufi, & Conuentum
huius, & membra
ex hoc factam
rationem huiusmodi
omnino in illis, & in
tam, ac alia omnia
tuerentur, prout tempore
ratione praestitit, per
possit, gratia consue
S. Jacobi Valeriana, in
aliquam, prout actus
S. Rufi de prebendis
suffraganeus, & iuris
sua substatum amon
, & missam esse, si
tanti Conuentus, &
pro, sua in Conuentu
a ferretur, & omni
etis modo, & summa

te fieri, & unitate S. R. Ecclesia, ac obedientia, & deuotione nostra, & successorum nostrorum Romanorum Pontificum canonice intrantium persistenti autoritate prefata impendere possit. Quodque prioratus, & membra huiusmodi, alij quam Canonici praesens ex tunc deinceps conferri nequeant, nec monasterij praedicti, de alij personis valeat provideri. Deventes irritum, & inane quidquid super his scienter, vel ignoranter contingeret attentari: etiam si cum personis, quibus prioratus, & alia membra conferrentur, & de quarum personis dictum monasterij praedicti, quod prioratus, & membra huiusmodi, si eu alias canonice conferrentur, recipere, & illa, ac monasteria praedicta, in commendam retinere possent, praedicta suis habitibus autoritate dispensatum, vel dispensaretur in posterum: ac dispensatione huiusmodi, & in alia quacumque nemini suffragari posse, vel debere, nisi huiusmodi statuto derogaretur: specificè nominatum, & expressè illius etiam inserto tenore. Quodque si contingeret prioratus, & alia membra huiusmodi per abbatem, seu commendatarium dicti monasterij S. Rufi pro tempore existentem, aliasque, ut praefertur, de illis, ac alij monasterij huiusmodi contra huiusmodi nostrae concessionis tenorem disponi, seu in praesens negligentem fore, aut monasterium praedictum S. Rufi Abbate, seu commendatario carere, soluius, & etiam ordinamus, ne monasteria, prioratus, & membra huiusmodi dicti us vacante, nisi detrimta sustinerent, quod Capitulum Generale dicti monasterij, & Ordinarius S. Rufi, seu illius Discretus, aut ab eo pro tempore deputati, prioratus, & alia membra huiusmodi, Canonice praedicta alij iuxta huiusmodi nostrae concessionis tenorem conferre, & de illis, ac alij monasterij praedicti disponere, ac huiusmodi negligentiam infra sex menses, post illam iudicatum sequentes supplere libere, & licite possent, prout in singulis dilectorum praedecessorum, & nostrorum literarum super praemissa consessu plenius continetur.

Cum autem sicut exhibita nobis uuper pro parte Ven. Fratris nostri Iuliani Episcopi Ostiensis, qui monasterium S. Rufi praedictum ex consuetudine, & dispensatione Apostolica in commendam obtinet, & dilectorum istorum ipsius Conuentus petito continebat, ipsi, qui alias in pacifica possessione, vel quasi priuilegiorum huiusmodi fuerunt, cupiant illos pro illorum subsistentia firmiori, nostra approbatione munimine roborari, pro parte eorundem Episcopi commendatarij, & Conuentus nobis fuit humiliter supplicatum, ut priuilegijs, exemptioni, libertati, susceptionis facultati, indultis, & literis praedictis nostrae approbationis robur addecere, aliasque in praemissa opportune providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui monasteriorum, & aliorum priorum locorum quorumlibet commendam, & vilitate, ac personarum in illis, sub suavi contemplationis iugo Altissimo famulantium pacem, & quietem fineris desiderij exoptamus, monasterij, prioratum, & membra, & praedictorum commoda, & vilitati, ac decori, & venustati, necnon Abbatis, & Conuentus, ac aliarum personarum eorundem quieti, & tranquillitati paternae charitate consulere cupientes, huiusmodi supplicatio-

te fidei, & unitate S. R. Ecclesia, ac obedientia, & deuotione nostra, & successorum nostrorum Romanorum Pontificum canonice intrantium persistenti autoritate prefata impendere possit. Quodque prioratus, & membra huiusmodi, alij quam Canonici praesens ex tunc deinceps conferri nequeant, nec monasterij praedicti, de alij personis valeat provideri. Deventes irritum, & inane quidquid super his scienter, vel ignoranter contingeret attentari: etiam si cum personis, quibus prioratus, & alia membra conferrentur, & de quarum personis dictum monasterij praedicti, quod prioratus, & membra huiusmodi, si eu alias canonice conferrentur, recipere, & illa, ac monasteria praedicta, in commendam retinere possent, praedicta suis habitibus autoritate dispensatum, vel dispensaretur in posterum: ac dispensatione huiusmodi, & in alia quacumque nemini suffragari posse, vel debere, nisi huiusmodi statuto derogaretur: specificè nominatum, & expressè illius etiam inserto tenore. Quodque si contingeret prioratus, & alia membra huiusmodi per abbatem, seu commendatarium dicti monasterij S. Rufi pro tempore existentem, aliasque, ut praefertur, de illis, ac alij monasterij huiusmodi contra huiusmodi nostrae concessionis tenorem disponi, seu in praesens negligentem fore, aut monasterium praedictum S. Rufi Abbate, seu commendatario carere, soluius, & etiam ordinamus, ne monasteria, prioratus, & membra huiusmodi dicti us vacante, nisi detrimta sustinerent, quod Capitulum Generale dicti monasterij, & Ordinarius S. Rufi, seu illius Discretus, aut ab eo pro tempore deputati, prioratus, & alia membra huiusmodi, Canonice praedicta alij iuxta huiusmodi nostrae concessionis tenorem conferre, & de illis, ac alij monasterij praedicti disponere, ac huiusmodi negligentiam infra sex menses, post illam iudicatum sequentes supplere libere, & licite possent, prout in singulis dilectorum praedecessorum, & nostrorum literarum super praemissa consessu plenius continetur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

...nibus meliori premissa omnia, & singularia, & gra- ta habentes, ac privilegia, exemptionem, libertatem, su- fceptorem, facultatem, literas, & indulta predicta, ut omnia, & singula in eis contenta auctoritate Apostolica preferturum tenore approbamus. & robur perpetua firmi- tatis obtineri debere decernimus, & innovamus, ac pro potiori cautela, ea omnia, dicta auctoritate de novo facimus, & concedimus, suppletes omnes, & singulos defectus, si qui forsan inter venerit in eisdem.

At statuentes ut quacunq; possideres, & bona qua dictum monasterium, iuste, & canonicè possidet, ac in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis titulis & cedente Domino poterit adipisci, firma sibi perpetua, & illibata permaneat. In quibus hac proprijs duximus exponenda vocabulo, in primis locum ipsum, in quo memorata Ecclesia sita est, cum libertate, & quiete aliarum suarum Ecclesiarum, cimiterijs, pradis, terris, decimis, Ecclesiam S. Mariæ intra urbem Logdunensium, cum cimiterio, parochia, decimis vinearum & capellæ suæ, videlicet S. Marcelli supra murum ipsius urbis, S. Andrea de Corriaco, & S. Marcelli, & Ecclesiam de Cōdētia, cum sexta decima parte portus Rodani Logdunensium, Ecclesiam de Puxa cum cimiterio, parochia, & capellæ suæ, decimis de Giron, & de Montloel. Ecclesiā Ordanay cum dependentijs, & pertinentijs suis. Ecclesiam de Corbelino cum Ecclesijs, parochijs, & dependentijs suis, videlicet Ecclesijs de Collonio, Ecclesia de Chelino, Ecclesia de Romaniaco, Ecclesia S. Simphoriani, & capellæ de Fauergij, & earum pertinentijs. Ecclesiam S. Martini Viennæ cum Ecclesijs sibi subiectis, videlicet Ecclesia S. Nicerij de Montechilno, Ecclesia de Spirano, & Ecclesia de Vermello, cum appendentijs, & dependentijs suis. Ecclesiam Eremitarum de Comba cum appendentijs suis. Ecclesiam S. Mariæ in insula subris Viennæ, cum Ecclesia de Losa, & omnibus alijs pertinentijs suis. Ecclesiam de Villosco, cum pertinentijs suis. Ecclesiam S. Andrea de Costa, cum Ecclesijs de Flubertis, & alijs appendentijs suis. Ecclesiam de Paladræ cum appendentijs suis. Ecclesiam S. Martini de Perando, cum capellæ & appendentijs suis, videlicet S. Nicolai ipsius Castellæ S. Mariæ de Vellaco, & S. Blasij de Boguio, & alijs pertinentijs earum. Ecclesiam S. Mariæ de Annoniaco, cum Ecclesijs S. Iohannis, S. Gregorij, S. Michaelis, & S. Dionysij cum pertinentijs Ecclesiam Apostolorum Philippi, & Iacobi de Trachino, cum pertinentijs suis. Ecclesiam S. Valerij cum dependentijs suis, Ecclesiam scilicet de Sarrajo, Ecclesiam de Trajo, Ecclesiam S. Mariæ de Vallibus cum pertinentijs suis, Ecclesiam de Baternay, Ecclesiam S. Blasij Viennæ. Ecclesiam bona combe, & Ecclesiam de Crutes cum earum pertinentijs. Ecclesiam S. Iacobi in civitate Valentia. Ecclesiam conventualem S. Felicii extra muros Valentia, cum dependentijs, & pertinentijs suis. Ecclesiam scilicet de Montellus, Ecclesiam de Alexiani, Ecclesiam Castellæ Duplicis, Ecclesiam S. Clemens, & Ecclesiam S. Nazary cum earum pertinentijs. Ecclesiam S. Petri Diensis cum Ecclesia S. Petri de Valdroma, & alijs pertinentijs. Ecclesiam S. Petri de Chalocone cum perti-

...nentijs suis. Ecclesiam S. Mariæ de Obcin cum dependentijs suis. Ecclesiam de Tolimano cum capellæ & pertinentijs suis. Ecclesiam de Valeris cum pertinentijs suis. Ecclesiam de Medulione cum tribus Ecclesijs de Podio, de Verbo, et de Roscheta cum dependentijs suis. Ecclesiam de Sarrey cum capellæ sui de Vone, & de Gaudesart, et S. Sepulchri cum dependentijs suis. Ecclesiam S. Andrei Vinariensis, ubi corpus eius iacet, cum Ecclesijs & pertinentijs suis. Ecclesiam videlicet S. Michaelis, Ecclesiam S. Polcarp, Ecclesiam de Challe. Ecclesias de Libino, & S. Ferreoli cum pertinentijs earum. Ecclesiam S. Mariæ de Flapiano, & Ecclesiam S. Nazary cum pertinentijs suis. Ecclesiam S. Iohannis Valislonga. Ecclesiam S. Mariæ de Albagnato cum pertinentijs suis. Ecclesias de Bitorra S. Mariæ, & S. Stephani, & Ecclesiam de Barboac cum pertinentijs earum. Ecclesiam S. Mariæ de Gira Capendū, videlicet, cum Ecclesia de Paternis, & alijs dependentijs suis. Ecclesiam S. Iohannis de Castro novo cum pertinentijs suis. Ecclesiam S. Michaelis extra muros civitatis septensis cum pertinentijs suis. Ecclesiam de Torre cum Ecclesijs S. Eulalia, & S. Vitoris. Ecclesiam S. Petri de Ansofio cum pertinentijs suis. Ecclesiam S. Petri de Vitis cum Ecclesia S. Cavilia & appendentijs suis. Ecclesiam S. Mariæ de Agueris cum tota parochia sua, & tribus ad ipsam pertinentijs. Ecclesiam S. Veronice dicti loci. Ecclesiam S. Genesij de Mandolo, cum Ecclesia de Inano, & earum pertinentijs. Ecclesiam S. Martini de Armarancis, cum capellæ S. Cruci ipsius Castellæ, & terram partem decimarum Ecclesiæ de Galiano. Ecclesiam S. Martini de Chantaco cum capellæ suis videlicet S. Antong de Remianco, & S. Marialis Boxerone, & alijs pertinentijs suis. Ecclesiam S. Iulij de Melgorio, cum Ecclesia S. Lupi, & alijs pertinentijs suis. Ecclesiam de Seta cum pertinentijs suis. Collegium S. Rufi Montispefolani cum dependentijs suis, videlicet S. Martini de Caneris, Ecclesiam S. Montis de Scofaco, & S. Salvatoris de Sernico, & Ecclesijs S. Vitoris Bitorrisensis diocesis cum earum pertinentijs. Ecclesiam S. Mariæ de Castana cum omnibus pertinentijs, & dependentijs suis, videlicet Ecclesiam S. Iohannis de Esprit, Ecclesijs de Rocha Droma, de Argubet & Pralams cum omnibus alijs Ecclesijs, capellæ & pertinentijs earum. Ecclesiam S. Montani Pinarum, videlicet S. Cilei, Iolua agatensis diocesis. Ecclesiam S. Petri de Castronovo cum honore, & pertinentijs suis. Ecclesiam S. Mariæ, & S. Felicii cum pertinentijs suis. Ecclesiam S. Mariæ de Bysulano cum Ecclesijs suis, videlicet S. Vincentij, S. Martinæ, & S. Martini de Palude de Sarra, & Socoras, & de Rabuis, S. Cecily, & S. Sylvestri, S. Quintini, & Ecclesijs de Bivido cum omnibus earum pertinentijs. Ecclesiam S. Mariæ de Terrastia cum Ecclesijs S. Petri, S. Michaelis, S. Fruanesi, S. Iuliani, & S. Eulalia cum earum pertinentijs. Ecclesiam S. Rufi extra muros civitatis Ilerda cum pertinentijs suis. Ecclesiam S. Michaelis de Scalada cum Ecclesia S. Fruanesi in eodem loco sita. Ecclesiam S. Martini de Ponticium Ecclesia Sanctæ Mariæ in eodem valle sita, &

...Ecclesiam S. Mariæ de Obcin cum dependentijs suis. Ecclesiam de Tolimano cum capellæ & pertinentijs suis. Ecclesiam de Valeris cum pertinentijs suis. Ecclesiam de Medulione cum tribus Ecclesijs de Podio, de Verbo, et de Roscheta cum dependentijs suis. Ecclesiam de Sarrey cum capellæ sui de Vone, & de Gaudesart, et S. Sepulchri cum dependentijs suis. Ecclesiam S. Andrei Vinariensis, ubi corpus eius iacet, cum Ecclesijs & pertinentijs suis. Ecclesiam videlicet S. Michaelis, Ecclesiam S. Polcarp, Ecclesiam de Challe. Ecclesias de Libino, & S. Ferreoli cum pertinentijs earum. Ecclesiam S. Mariæ de Flapiano, & Ecclesiam S. Nazary cum pertinentijs suis. Ecclesiam S. Iohannis Valislonga. Ecclesiam S. Mariæ de Albagnato cum pertinentijs suis. Ecclesias de Bitorra S. Mariæ, & S. Stephani, & Ecclesiam de Barboac cum pertinentijs earum. Ecclesiam S. Mariæ de Gira Capendū, videlicet, cum Ecclesia de Paternis, & alijs dependentijs suis. Ecclesiam S. Iohannis de Castro novo cum pertinentijs suis. Ecclesiam S. Michaelis extra muros civitatis septensis cum pertinentijs suis. Ecclesiam de Torre cum Ecclesijs S. Eulalia, & S. Vitoris. Ecclesiam S. Petri de Ansofio cum pertinentijs suis. Ecclesiam S. Petri de Vitis cum Ecclesia S. Cavilia & appendentijs suis. Ecclesiam S. Mariæ de Agueris cum tota parochia sua, & tribus ad ipsam pertinentijs. Ecclesiam S. Veronice dicti loci. Ecclesiam S. Genesij de Mandolo, cum Ecclesia de Inano, & earum pertinentijs. Ecclesiam S. Martini de Armarancis, cum capellæ S. Cruci ipsius Castellæ, & terram partem decimarum Ecclesiæ de Galiano. Ecclesiam S. Martini de Chantaco cum capellæ suis videlicet S. Antong de Remianco, & S. Marialis Boxerone, & alijs pertinentijs suis. Ecclesiam S. Iulij de Melgorio, cum Ecclesia S. Lupi, & alijs pertinentijs suis. Ecclesiam de Seta cum pertinentijs suis. Collegium S. Rufi Montispefolani cum dependentijs suis, videlicet S. Martini de Caneris, Ecclesiam S. Montis de Scofaco, & S. Salvatoris de Sernico, & Ecclesijs S. Vitoris Bitorrisensis diocesis cum earum pertinentijs. Ecclesiam S. Mariæ de Castana cum omnibus pertinentijs, & dependentijs suis, videlicet Ecclesiam S. Iohannis de Esprit, Ecclesijs de Rocha Droma, de Argubet & Pralams cum omnibus alijs Ecclesijs, capellæ & pertinentijs earum. Ecclesiam S. Montani Pinarum, videlicet S. Cilei, Iolua agatensis diocesis. Ecclesiam S. Petri de Castronovo cum honore, & pertinentijs suis. Ecclesiam S. Mariæ, & S. Felicii cum pertinentijs suis. Ecclesiam S. Mariæ de Bysulano cum Ecclesijs suis, videlicet S. Vincentij, S. Martinæ, & S. Martini de Palude de Sarra, & Socoras, & de Rabuis, S. Cecily, & S. Sylvestri, S. Quintini, & Ecclesijs de Bivido cum omnibus earum pertinentijs. Ecclesiam S. Mariæ de Terrastia cum Ecclesijs S. Petri, S. Michaelis, S. Fruanesi, S. Iuliani, & S. Eulalia cum earum pertinentijs. Ecclesiam S. Rufi extra muros civitatis Ilerda cum pertinentijs suis. Ecclesiam S. Michaelis de Scalada cum Ecclesia S. Fruanesi in eodem loco sita. Ecclesiam S. Martini de Ponticium Ecclesia Sanctæ Mariæ in eodem valle sita, &

Ecclesiam S. Petri de Villa mori, Ecclesiam de Scalada, Ecclesiam S. Petri
 de Villamori, Ecclesiam de Robolar, Ecclesiam S. Petri
 de Chausage cum Ecclesia S. Maurig, S. Hilarij de
 Malerani, & capella de Fossa, Ecclesiam de Lador deria,
 Ecclesiam de Liba, Ecclesiam de Brelio, Ecclesiam S.
 Galgij de Talat, Ecclesiam S. Benigne cum omnibus
 pertinentijs suis, Ecclesiam S. Maurig de Casare cum
 pertinentijs suis, Ecclesiam de Mornaco cum Ecclesia
 sua, de Maris, de Baga, de Collonis, & de Collemedio
 cum omnibus earum pertinentijs, Ecclesiam S. Michae-
 lis de Lanca extra muros civitatis Lanuensis cum per-
 tinentijs suis, Ecclesiam S. Nicolai in Colleonenti cum
 pertinentijs suis, Ecclesiam de Lanodisio cum pertinentijs
 suis, Ecclesiam Abbatialem B. Mariae intermontium
 Grewensis diocesis cum suis membris, & dependentijs
 suis, Ecclesiam S. Stephani in Campanea extra
 muros civitatis Papie, cum Ecclesia sua, & Sancta
 Maria in Campo, & Sancti Petri in Sylva cum omni-
 bus earum pertinentijs, Ecclesiam Sancta Maria
 de Prato cum Ecclesia sua, videlicet S. Simphoriani, S.
 Thome S. Simonis, S. Ioannis, S. Tiberij, & S. Marti-
 ni, & alij dependentijs & pertinentijs suis, Ecclesiam
 S. Michaelis de Sestello cum pertinentijs suis, Ecclesiam
 S. Petri de Odybe cum pertinentijs suis, Ecclesiam
 S. Mariae de Beltono cum capella, & alij perti-
 nentijs suis, Ecclesiam S. Maurig de Tramoleta cum
 pertinentijs suis, Ecclesiam de Moriando cum pertine-
 tijs suis, Ecclesiam S. Mariae de Colonia, cum capella S.
 Laurentij de Altrivium cum alij pertinentijs suis, Ecclesia
 S. Mariae sine villo cum pertinentijs suis, Ecclesia S.
 Andreae post Bacham seu de Crugery, & S. Martini de
 Albia cum pertinentijs earum, Ecclesiam S. Mariae de
 Ingolstadt Castellum de Guirven cum pertinentijs suis,
 Ecclesiam S. Martini de Yzone cum parochia de Char-
 no, & alij pertinentijs suis, Ecclesia de Guilat, &
 Hilis cum pertinentijs earum, Ecclesiam beatae Mariae
 de B. de hoc cum suis capellis, & pertinentijs, Ecclesia
 S. Marg. de Bonemis cum pertinentijs suis, Ecclesiam S.
 Vitoris extra muros Valentinie, Ecclesiam S. Maurig
 de Trano Clarenontana diocesis cum pertinentijs suis.
 Non obstantibus prefatis Innocentij IV. contra ex-
 ceptas, quatenus Volentes, & alios constitutionibus, &
 ordinamentis Apostolicis, ac ipsorum privilegiorum
 transgressis omnibus illis, quae in singulis literis pre-
 dictis valuerunt non obstantibus, contrarijs quibuscunque,
 Ceterum quia difficultas foret, has presentes litteras ad
 singula, ad quae necesse foret deferre loca, volumus, ac
 volumus, & tenore praesentis decernimus, quod earum
 transgressis, sub aliquibus Archiepiscopi, Episcopi, vel
 aliorum Ecclesiarum Praelatorum, aut in Ecclesiastica dignitate
 constituta, & persona, sub sigillo, & subscriptione duorum
 Sacerdotum publicorum scriptorum sigilli impres-
 sione munitis, in dubio, ac tanta fides detur, illis, per
 omnia saecula, quantum ipsi originalibus Apostolicis litem
 detur, & fuerit, si in medium exhiberentur.
 Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostrae approba-
 tionis, illationis, innovationis, circumventionis, supplica-
 tionis, seu aliter, irritari, & decretis infringere, vel ei au-

sumptus atque onerari, si quis autem hoc attentate praesumpserit, indignatione omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum. Dat. Roma apud S. Petrum anno incarnationis Dominicae 1455. 3. Cal. Sept. Pontif. nostri, anno 4. 109. Likus.

Prodijt ex eadem congregatione S. vir Anulphus praedicator verbi Dei feruissimus & vitorum obiurgator constantissimus, de quo Trithemius in Historia Hirsaugica sub anno 1128. mandauit. Nauclerus volum. 2. Gener. 37. Platina in Honorio II. Autor Supplementi Chronicon lib. 12. sub anno 1107. illius vitam describentes, quae apud illos videnda erit.

Conradus quoque de Suburra Romanus Benedicti filius, ex Abbate Generali totius Ordinis S. Rufi primum presbyter Cardinalis S. Potentianae, deinde Episcopus Sabinenfis ab Honorio II. creatus, demum anno 1153. Summus pontifex est renunciatus, & Anastasius IV. vocatus, ex Chronicis dictae Congregationis, quibus Onuphrius in Chronico sub anno 1153. & lib. 1. de Ecclesia Lateranensi cap. 7. Massonius in vita eiusdem Pontificis, Ciaconius in Honorio II. signonius de regno Italiae lib. 12. sub anno 1153. Ioannes Baptista de Canalicrijs, & alij adspulatur, quem etiam Baronius sub eodem anno canonice Regulari fuisse affirmat.

Cui anno sequenti successit in Sede Pontificali Nicolaus Anglicus cognomento Hallifragus ex Abbate item Generali dictae Congregationis S. Rufi S. R. E. Cardinalis, & Legatus Apostolicus in Norwegiam destinatus, quem falso inter Monachos D. Benedicti refert Trithemius in suo libro Historiae Hirsaugicae sub anno 1154. cum Abbata S. Rufi nunquam fuerit Ordinis D. Benedicti, de quo plura apud Onuphrium in Chronico, sub eodem anno, Ciaconium in Eugenio III. & Anastasio IV. Baronium item sub eodem anno, Ioannem Pitium in lib. de Scriptoribus Anglicanis & alios autores.

Anglicus quoque siue Angelicus Grimaldi de Brisaco Mimatenfis diocesis Urbani V. frater secundum aliquos, verius ex fratre nepos, ex canonice Regulari dictae congregationis primum Episcopus Auenionensis, deinde presbyter Cardinalis tituli S. Petri ad Vincula ab eodem Urbano V. Anno Domini 1361. creatus, qui ad Cardinalatum euectus Collegium eidem congregationi praeclarissimum in monte Pefulano fundauit, cuius in supra narrato Innocentij VIII. privilegio mentio habetur, de quo Onuphrius lib. 1. de Ecclesia Lateranensi cap. 3. Ciaconius in Urbano V. & alij.

Tandem vero haec congregatio grauissima damnata ab Hareticis sustinuit, a quibus superioribus annis ipso Cenobio S. Rufi apud Valentiam vastato, illius canonici intra Urbem in quadam

V.

VI.

dam

dam dicti Ordinis Ecclesia sedes potuerunt. multa quoque illius monasteria vel commendata, & canonicis eadem sunt destituta, vel à secularibus occupata, & diruta. Retinet tamen formam congregationis sub vno capite, quod est ipse Abbas S. Rufi, cui omnes tanquam Patri subduntur, & reuerenter obediunt.

CAPVT QVINQVAGE SIMVM SEPTIMVM.

De Congregatione Canonicoꝝ Regularium S. Victoris Parisiensis.

I. **H**æc etiam in partibus Galliarum perantiqua, & cum primis illustis congregatio S. Victoris Parisiensis, cuius summa cum laude meminit Cardinalis Iacobus de Vitriaco in sua historia Occidentali c. 24. ita scribens. Sont alia canonicorum Regularium deuota, & humiles, & amabiles Deo congregaciones, qui S. Victoris canonicis nuncupantur, eo quod prædictus Dei martyr Patrenus, & aduocatus sit eorum, in quibus huius Ordinis primordia claruerunt. Primus siquidem, & præcipuus huius sanctæ Religionis conuentus extra muros Parisiensis ciuitatis in Ecclesia, quæ dicitur S. Victoris quasi lucerna Domini super candelabrum posita, non solum propinquam ciuitatem, sed remotis etiam quaque regionibus, & ad Dei cognitionem illuminat, & ad charitatem inflammat, tanquam piscina probatica, & luter æneus in templo Domini scholabus Parisijs commemorantibus, & veris populis vniuersæ consuetibus aquæ purificationis subministrans. Hæc siquidem sancta, & omni acceptione digna militans in castris Domini congregatio refugium est pauperum, consolatio lugentium, sulcimentum, & quasi hostis debitum, recreatio lassorum, releuatio lapsorum, portus tranquillum scolarium, quibus de mundi huius naufragio euadere cupentibus, sinum misericordie aperit, & in gremio suo velut pia mater eos sonet, & nutrit. Multis à principio Parisiensibus magistris, viris literatis, & honestis velut flamma fulgentibus illustrata, & quasi margaritis pretiosis decorata. Inter quos nominatissimus, & præcipuus extitit Cutharista Veneni, originem Spiritus sancti, magister Hugo de fundo Villore dictus, qui malogranata cunctinabilis coniungens, exemplo sanctæ conuersationis multos ad honestatem incitauit, & melioris doctrinæ ad scientiam erudit. Multos autem aquarum viuientium puteos effodiens libris suis, quos de fide, & moribus tam subtiliter, quam suaviter asserendo edidit, incerta, & occulta diuinæ sapientie plebibus aperuit, mortalem sui memoriam velut compositionem odoris, & opus pigmentarum, & in omnium ore quasi vel dulcorati velut misticam conuincio vini, & tanquam naues poma ferentes posteris relinquendo. Hi

siquidem prudentes, & honesti viri extra Parisienses, habuissent fundamentum Regule S. Augustini illustrius honestas, & salutares obseruantias statuerunt. Neque siquidem capiti, & tunicis albis lineæ induti, pilibus agniti, & lineæ vruntur canisij. Carnes in refectorio non manducant. Ceteri temporibus, & hora constituta infra terminos suos manibus suis cooperantur laborant: circa primam, vel secundam noctem matutinis surgentes in hymno, & psalms, & cetera spiritibus Domino iuuante, & deuote cantant, residuum noctis plerumque, expendunt. Astatis autem tempore à vespera vsque, ad auroram nullam suapte protrahunt officium: semel autem in anno conuentibus ordantur Abbates Parisijs apud S. Victoris in ipsam Generale Capitulum celebrari congregantur post diuinam prædicationem epulas delicias, & iuuentibus, quæ ad Religionem, & ordinis illustrata pertinent, vniuersim petrantur.

Originem huius Congregationis in ætate circiter 113. referent Franciscus Beckersius in sua Cosmographia, & Augustinus Tacinensis in Dilucidario p. 2. §. in fine. Huius Ordinis in Ciuitate Parisijs quo tempore primus Rex Ludouicus cognomine Cæsarum præ muros Parisiorum amplissimum, & Regium cœnobium sancto Victori Christi martyri occupatum excitauit, de cuius fundatione quod superius cap. 33. factis sit dictum, nunc solum de viris sanctissimis, qui tanquam iydæa micra ecclesiam illustrauerunt verbo, & exemplo, de monasterijs eiusdem Congregationis quæ breuiter attingemus. Nam quoad ad vros sanctitate conspicuos attinet, habuit hæc congregatio complures, quorum nomina pie commemorare esse scripta in libro viuientium in cæcis, & reliquis eorum tanquam Beatorum in veneratione habentur apud homines in terra. Hi fuerunt Primus B. Hilduinus dicti cœnobij primus Abbas. Secundus B. Hugo cognomine de S. Victore, doctrina & religione toti orbi conspicuus. Tertius B. Ricardus natione Anglus, sed illico professionis de S. Victore cognominatus, qui floruit circa annum salutis millesimum trigentesimum septimum. Quartus B. Gaufridus viri nominis sanctitatis, qui Meldensium Episcopus cum esset, concedente Innocentio III. Episcopus a se abdicato, in monasterio S. Victoris septimum diuinæ contemplationis arctius manserunt. Quintus beatus Thomas martyr, & eiusdem cœnobij Prior, qui vti alter Thomas Cantuariensis Episcopus pro veritate, & iustitia, & defensione Ecclesiæ inter manus Stephani tyrannici Episcopi crudeliter excubatus, gloriosum martyrium consummavit. Sextus B. Raucherius Prior. Septimus B. Achardus Episcopus Abbatensis, de quibus supra cap. 33. dictum fuit.

Doctores verò præclaros protulit in primis supra memoratos Hugonem, & Ricardum de S.

Victore, quorum opera nouissima sunt, & laudandi opus non habent. Tertium quoque Petrum Lombardum cognomine Magistrum Sententiarum canonicum S. Genouefa eiusdem congregationis. Quartum Petrum Comestorem autorem Historiæ Scholasticæ in Ecclesia S. Victoris cœ Epitaphio tumulatum. Quintum venerabile Thomam Abbatem S. Andreæ Vercellensis, cuius nomen in cœpertu habuit in sua Bibliotheca sancta Sixtus Senensis in verbo Abbas Vercellensis Scatum Abbatem Abalbonem. Septimum Magellum Adamum, quorum opuscula manibus omnium tenentur. Octauum Magistrum Achardum Abrincensem Episcopum, de quo modo dictum fuit, qui teste Ioanne Pifio multipliciter scripsit. Nonum Magistrum Ricardum Anglicum alterum ab eo, qui supra est relatissimus hic posterior floruit supra circa annum Domini 1240. ex Pifio de Scriptoribus Angliæ. Decimum Guernem eiusdem cœnobij Subiorem, qui claruit anno 1490. ex Sixto Senensis Bibliotheca.

Hæc duo qui scribant, ex hæc Congregatione tres Cardinales S. R. E. assumptos fuisse. nã beatus Hugonem de sancto Victore ab Innocentio II. anno 1138. Cardinalem creatum scribit Concistorium in Innocentio II. & licet tam eximie dignitatis sibi collata alijs non meminerint, illud forsitan in causa extitit, quod ipse vita excoecatus anno statim sequente antequam insignijs Cardinalibus donaretur, sed & alium nomine Hugonem celeberrimum Theologum ex canonico S. Victoris Cardinalem Episcopum Tusculanum Martino V. anno 1431. creatum tradit Volaterranus lib. 24. in Vita sancti Patris nostri Augustini, licet nullus hoc nomine sub Martino V. ad Cardinalatum assumptus apud alios Historicos legatur, & forte Volaterranus errauit in nomine, Hugonem ponens pro Ludouico: nam Martinus V. relictis Cisconio D. Ludouicum Alamannum natione Gallum, & professione canonicum regularem Archidiscopum Arelatensem presbyterum Cardinalem S. Cæcilie creauit, quem citius ad Bononiensium Legatum destinauit. Memores etiam ibi loci Volaterranus alterius nominis ex canonico S. Victoris ad Cardinatum euecti. Ceterum cum neque tempus referantur, apud eundem autorem sit fides. Hoc certum ex eodem monasterio plures Antistites ad cathedras, & alias Ecclesiæ regendas assumptos inter quos fuerunt B. Achardus Episcopus Abbatensis, Stephanus Episcopus Parisiensis ex Abbatibus S. Victoris, inter cuius manus beatus Thomas eiusdem monasterij Prior martyrium consummavit. Petrus Lombardus ex canonico S. Genouefa Episcopus Parisiensis. B. Gaufridus Episcopus Meldensis, Thomas primus Abbas cœnobij Vercellensis, qui obiit anno 1146.

Victore, quorum opera notissima sunt, & laudati opus non habent. Tertium quoque Petrum Lebardum cognomento Magistrum Sententiarum canonicum S. Genouefa eiusdem congregationis. Quartum Petrum Comestorem autorem Historiae Scholasticae in Ecclesia S. Victoris cum Epitaphio tumularum. Quintum venerabilem Thomam Abbatem S. Andreae Vercellensis, cuius nomen incognitum habuit in sua Bibliotheca sancti Sixti Senensis in verbo Abbas Vercellensis. Sextum Abbatem Abfalonem. Septimum Magistrum Adamum, quorum opuscula manibus omnium teruntur. Octauum Magistrum Acheridum Abrincensem Episcopum, de quo modo dictum fuit, qui teste Ioanne Pitio multas praecelares scripsit. Nonum Magistrum Ricardum Anglicum alterum ab eo, qui supra est relatus, hinc posterior floruit supra circa annum Domini 1140. ex Pitio de Scriptoribus Anglicis. Decimum Guernerum eiusdem cenobii Subiorem, qui claruit anno 1400. ex Sixto Senensis in Bibliotheca.

¶ **H**abeo qui scribant, ex hac Congregatione tres Cardinales S. R. E. assumptos fuisse. nam beatum Hugonem de sancto Victore ab Innocentio II. anno 1138. Cardinalem creatum scribit Casopinus in Innocentio II. & licet tam eximie dignitatis sibi collata alij non meminerint, illud forsitan in causa extitit, quod ipse vita excessiua anno statim sequente antequam insignijs Cardinalibus donaretur, sed & alium nomine Hugonem celebrem Theologum ex canonico S. Victoris Cardinalem Episcopum Tusulanum Martino V. anno 1431. creatum tradit Volaterranus lib. 21. in Vita sancti Patris nostri Augustini, licet nullas hoc nomine sub Martino V. ad Cardinalatum assumptus apud alios Historicos legitur, & forte Volaterranus errauit in nomine, Hugonem ponens pro Ludouico, nam Martinus V. reu. Casconio D. Ludouicum Alamanum natum Gallum, & professionem canonicum regularem Archiepiscopum Arelatensem presbyterum Cardinalem S. Cecilie creauit, quem etiam ad Bononienses Legatum destinauit. Meminit etiam sibi loci Volaterranus alterius nomine Iohannis ex canonico S. Victoris ad Cardinalatum electi. Ceterum cum neque tempus referat illius promotionis, nec Pontificem, qui illum ordinatum apud eundem autorem sit fides. Hoc certum ex eodem monasterio plures Antistes ad cathedras, & alias Ecclesias rogendas assumpti, inter quos fuerunt B. Achardus Episcopus Abrincensis, Stephanus Episcopus Parisiensis ex Abbate S. Victoris, inter cuius manus beatus Thomas eiusdem monasterij Prior martirium consummavit. Petrus Lombardus ex canonico S. Genouefa Episcopus Parisiensis. B. Gaufredus Episcopus Meldensis, Thomas primus Abbas cenobij Vercellensis, qui obiit anno 1146.

vt in Epitaphio eius sepulchro apposito notatur, D. Nicolaus Abbas, & reformator S. Petri ad Aram anno 1133. 6. Calend. Aprilis creatus. Abbat S. Victoris Parisiensis scribunt Innocentius III. in cap. cum dilecti electione, & Gregorius IX. cap. Ex insinuatione de rescriptis, & illius Priori idem Gregorius IX. cap. Significauerunt, de testibus. Addit Augustinus Ticiensis ex Speculatore, in Cathedrali Parisiensis vnum ex canonicis S. Victoris antiquo more Magistrum caeremoniarum extitisse.

Catalogus monasteriorum eiusdem congregationis ex Ticiensi, & Syluestro Maurolico fuerat olim triginta Abbatum, octoginta Prioratum, & quadraginta Praposturarum, ex quibus fuerunt Abbatia sanctae Mariae de Victoria Syluancensis, & Abbatia sancti Martini apud Gemellos Ambianensis, & sanctae Genouefa in ciuitate Parisiensis, & alia in Compendio, & Capiratana item in Flandria, & Danicensis apud Brugas in Flandria, & aliae partim in finibus Galliarum, partim in Belgio constitutae, quarum plurimae nunc etiam superant, etiam illarum nomina, & fundationes non teneam, quoniam Catalogus à Reuerendo admodum Patre Domino Dionysio à sancto Germano eiusdem Cenobij Priore transmissus ad manus meas non peruenit. Sunt pariter eiusdem congregationis complura Collegia sacrarum virginum Canoniarum Regularium in Gallijs, & etiam in Flandria, ex quibus sex recentior ab Auberto Mirzo de Collegijs canonicorum Regularium cap. 12. in fine, videlicet Gronembriensis Abbatia in vrbe Gandauensi, Trudonensis Abbatia in vrbe Brugensi, Walsinosteriensis in agro Walsensi apud Teneramundam, Abbatia Pontis Roradi vulgo Roesbrugge in Flandria, Abbatia noui monasterij sancti Winoci in oppido Bergensi in Flandria, & monasterium sanctae Margaritae vulgo Nonnarum in ciuitate Antuerpiae.

Ceterum etiam monasteria tam virorum, quam foeminarum sub regulari disciplina non pauca adhuc superant, tamen ipsa Congregatio siue ob temporum difficultates, siue quod Abbatia S. Victoris ex multo iam tempore Abbatibus secularibus commendatur, qui multoties bona temporalia, & lucra potius, quam incrementa ordinum, & Dei gloriam sequuntur, ex multis annis (proh dolor) iam desijt, nec iam amplius Generale Capitulum cogitur, nec Visitatores ad Cenobia iuxta sacrorum Canonum, & ordinis statuta visitanda ad vitia extirpanda, vitam canonicam instaurandam, & Dei cultum augendum designantur, & licet decreto sacri Oecumenici Concilij Tridentini sess. 25. de Regularibus statutum fuerit, vt Abbates, ceterique Praelati monasteriorum, quae sunt capita Ordinum siue Congregationum Regularem habitum sumere, & vota Regularium profiteri, & secundum illa viuere debe-

debe-

deberent, nihilominus, tam pium, sanctum, salubre, & necessarium decretum executioni haecenus non fuit emanatum. Floret tamen in eodem Cenobio Regularis Ordinis observantia sub regimine Prioris, et ibi loci Bibliotheca manuscriptorum praefertim Codicum longe praestantissima, qua omnes merito admirantur.

CAPVT QVINQVAGESIMVM OCTAVVM.

De Congregatione Canonicorum Regularium S. Laurentij de Plebe Martyrum, siue de Vltio in Delphinatu.

Nequiores habet originem alia Congregatio a loco primarie institutionis S. Laurentij de Plebe Martyrum vocata. Est locus in provincia Delphinatu inter iuga montium asperissima, quibus Italia fines a Gallicis dividuntur, quatuor leucis ab aere munitissima Secusia nuncupata distans, prope oppidum, quod Vltium dicimus, ubi Cenobium Sanctorum Monachorum martyri Laurentio dicatum, & vetustissimum etiam ante magni Patris Benedicti seculum fuisse, illarum gentium est traditio, vetustis monumentis comprobata, quem in loco cum multi fideles Wandalos fugientes sese recepissent, quod propter montium asperitatem prope inaccessibilis videretur. tandem ab ipsis Wandalis post Italiam vastatam illae petrafractibus diretrucidati, vna cum monachis, ab illorum martyrio S. Laurentij de Plebe Martyrum loco non dederunt. Ferunt, occubuisse etiam illis quendam monachum sanctissimum nomine, & re ipsa iustum, eiusque postea reliquias Secusiam sub Manfredi Marchione ad Ecclesiam eius nominis erectam circa annum Domini 1030 translatas. Ceterum post transitum Wandalorum, & Cenobij euerionem locus per multa secula penitus desertus mansit, donec circa annum Christi Salvatoris 1070. Sacerdos Venerabilis, vere pius, Religiosus, & sanctus Gerardus nomine, de Vltio oriundus, diuina inspiratione paruum cellam in eodem loco sibi statuit, postea vero Cuniberto Taurinensium Episcopo consentiente, ac tradente, canonicorum regularium habitum, ac institutum assumpsit, monasterium dirutum refecit, illudque cum nonnullis canonicis eiusdem instituti primus inhabitavit: Quorum sancta conuersatione excitati nonnulli Principes, Episcopi, & alij viri diuites multis non solum praedijs, & redditibus, verum etiam Ecclesijs in diuersis Episcopatibus eidem monasterio attributis breui admodum congregationem multorum Collegiorum non ignobilem crexerunt.

Am constat imperio anno 1057. Odonis Sabaudia Comitum cum Adeleide ipsius coniuge Secusia Marchionissa, & Manfredi iustissimi Secusienfium Marchionis filia ipsi Gerardo, ac ipsius canonici non solum dictam Ecclesiam de Plebe Martyrum, verum etiam omnes Ecclesias, & Parochias locorum Selina, Vltij, & Salabertani cum omnibus illarum bonis, & pertinentijs, necnon Ecclesiam S. Iulij intra Secusiam a Berta dicte Adeleidis matre inchoatis, & ab eadem Adeleide Marchionissa absolutam donauisse, feruntque extare instrumenta donationum a pertissima eodem anno 1057. scripta. Deinde anno 1065. antedicti Cuniberto Taurinensium Episcopus cum consensu, & voluntate suorum canonicorum cathedralium (erant per id temporis adhuc Regulares) non solum praedictam Odonis donationem sine concessione suo diplomate firmavit (erat enim locus in Episcopatu Taurinensi) verum etiam multis alijs Ecclesijs, parochijs, & illarum bonis collatis auxit, quarum praecipua fuit Ecclesia S. Marię in ciuitate Secusiae, quae penitentium, & quasi cathedralis, & vicem gerens Episcopatus dicebatur. Libet ad rei veritatem illustrandam, & huius congregationis antiquitatem, & dignitatem monstrandam, eiusdem Cuniberti privilegium ex integro hic ponere, quod cum alijs consilium congregationis monimentis multo labore conquisitis tandem inuenit, & transmissit. Reuer admodum Pater Dominus Dionysius Vercellensis nostri monasterij Secusian S. Iulij Praepositus, quod huiusmodi est.

In nomine sanctae, & indiuiduae Trinitatis. Ego Cuniberto diuina miseratione Taurinensi Episcopo, Celsiani, & patens esse cognoscitur, canonicam institutionem ab Apostolo capisse exordium, si quidem ex successione temporum habuisse incrementum exempli, & documentis subsequentium Patrum. Quocirca talis, qui locum praedictum, & culmen regni videtur suscepisse, emittendum est summo opere, ut id, ad quod incamur ex nomine, tota mentis intentione studemus adimplere. Si quidem ex operari manda, & responsis fluctibus portam salutis, & requiritur volumus contingere. Oportet itaque nos in Ecclesia Dei praesentibus subditorum quae maxime vniuersales, & vniuersalia reformare, quod consuetudinem illi consuetudine, quae ab illis est reducere, quod, per erat restitutum. Multiplex est variusque usus bene uolentium, sed ubi statuimus articulum ad executionem nostrae propositionis. Erat equidem intra fines nostri Episcopatus locum dicitur praefectus, qui Plebs Martyrum nuncupatur, necnon Secusiam, & Ianum montem, sexus ripam. Duris, fluminis reuerentia, & religione reuera dignum, sed multo tempore incuria, & negligentia post profectum, & dissolutionem Paganorum usque ad nostrum tempus fuerunt. Postea vero reuelatione diuina, factus est quidam Gerardus nomine, qui postmodum in Casertensi Episcopo

... in nomine sanctae, & indiuiduae Trinitatis. Ego Cuniberto diuina miseratione Taurinensi Episcopo, Celsiani, & patens esse cognoscitur, canonicam institutionem ab Apostolo capisse exordium, si quidem ex successione temporum habuisse incrementum exempli, & documentis subsequentium Patrum. Quocirca talis, qui locum praedictum, & culmen regni videtur suscepisse, emittendum est summo opere, ut id, ad quod incamur ex nomine, tota mentis intentione studemus adimplere. Si quidem ex operari manda, & responsis fluctibus portam salutis, & requiritur volumus contingere. Oportet itaque nos in Ecclesia Dei praesentibus subditorum quae maxime vniuersales, & vniuersalia reformare, quod consuetudinem illi consuetudine, quae ab illis est reducere, quod, per erat restitutum. Multiplex est variusque usus bene uolentium, sed ubi statuimus articulum ad executionem nostrae propositionis. Erat equidem intra fines nostri Episcopatus locum dicitur praefectus, qui Plebs Martyrum nuncupatur, necnon Secusiam, & Ianum montem, sexus ripam. Duris, fluminis reuerentia, & religione reuera dignum, sed multo tempore incuria, & negligentia post profectum, & dissolutionem Paganorum usque ad nostrum tempus fuerunt. Postea vero reuelatione diuina, factus est quidam Gerardus nomine, qui postmodum in Casertensi Episcopo

In anno 1097. Quod cum Adaldis Episcopi Onifila & Manfredi archiepiscopi filia ipsi Genonolum dicitur. Eorum verum etiam locos locorum Sefana, Vinibus illarum bonis de hanciam S. Iulii intra Societatis matre inchoat, archiepiscopi absolutam are instrumenta donododem anno 1097. Impendentes Gumbertus cum consensu & reuorum cathedralium (Regulares) non lo donationum hinc comite firmavit (erat enim urinensis) veram etiam ochijs, & illarum bona excipua fuit Ecclesia S. Iulii, que pomenensis, de cem petros Episcopi vicitate illultrandi, & antiquitatem, & dignitatem Gumberti pmenore, quod cum alijs monumentis multo honuena, & transfatit Romomus Diocesis Veneri Seculari S. Iulii Preclli

capo et natus in primis auctoribus sibi Odorico, & Nostri ad hunc bona indolis puerulo, necnon ibidem a nobis facta Congregationis Prapofito constituto, tempora quidem multis, & innumeris signis, & propogationis consensu huiusmodi adhibitis, abrenunciari feculo diuina iustitiae compunctus, habitum in eodem loco contraxit. Paucis autem interuallis tempore ad nos veniens apud Taurinensium, ut collata fuit a nobis licentia, & auctoritate tam ipse quam ceteri, quos diuina misericordia aggregerat, ubi omni tempore canonice tenuerit institutionem. Huius igitur ad congregatio gratia nro acqueuimus, & quonia inter gentes Alpes illas asperum nitium, & ad frigidum horridum iudicium atque mris non durus est, & diffusis inuoluitur, & asper, ut volucentiori iudicio, & cura dilectissimi loci ad hunc ad plenitudinem persoluitur dicitur, & affectu mentes, latiori semper nobilitate. De vera putari, & misericordia viscerum caritatis immensis necessitati compatiens, ad Dei iuramentum, coram, reuerentiam liberam, ac venerabilem canonice, & bonis assueti ubi Spiritus Sancti filii fuerimus, & maxime peroptamus, ideo que factum nostrum canonice communi consilio, quod videlicet hanc sancta nouiter incepti regulari canonice congregatio S. Laurentii Vltiensis de martirio nro presertim presentis, & futura Deo ibi samulata nre perpetua donamus, & concedimus cum primario, decimo elemosinis, oblationibus, testamentis, & alijs, annone parochialis, & vniuersis omnino beneficijs, que illi pertinet dignoscuntur, & in futurum conservari debent. Ecclesiam S. Iohannis Baptistae de Secena, Ecclesiam S. Suardi, Ecclesiam S. Restituti, Ecclesiam S. Gerassii, Ecclesiam quoque S. Arigii, Ecclesiam S. Marci, Ecclesiam S. Marce de Vltio, Ecclesiam S. Gregorii de Saccolo, Ecclesiam S. Michaelis de Indulera, Ecclesiam S. Marie, ac S. Hippolyti de Bardonechia, Ecclesiam de Salaberti, & si qualibet sint, vel fuerint alia hinc, que nostra congruunt Episcopalis ditionis in illa Plebis martyrum toto plebanatu. Similia medij subditis, conferimus, & donamus hinc sancti hinc S. Laurentii de Vltio, & fratibus degendibus illius presertim, & futuris Ecclesiam, plebs, & parochiam S. Marie, que sita est, & edificata in excelsitate sancti cum omnibus pertinentijs, & possessionibus. Qua subicit longeva maris, & baptisimale Ecclesia quadam prerogatiua & excellentia honoris, nullam tam omnium, quibus licitum est in suo plebanatu dno, & officio Taurinensis Ecclesie vicem gerere Episcopalem, & antiqua multo iam tempore gerere consuevit, quippe tam in vrbe nobilis Secusia quasi sicut est Episcopalis antiqua. Cuius plebanatu seu archiepiscopatu appellat honoris ad pontifexque Voluntas sumus extendit, & a montu cacumibus, & in hunc usque longi, lateq, comprehenditur, & terminatur. Illarum siquidem prerogatiua Ecclesie B. Marie, cuius presertim vniuersa parochia Secusensis cum omnia pertinentijs parochialis, & omnimoda clericorum, ac laicorum secularium sexus verisq, sepultura a prae-

cessoribus nostris Taurinensibus Episcopis antiquis, & a nobis datur, ac priuilegijs in perpetuum confirmatur pro sumptibus canonicorum ibi Deo seruientium, & sustentatione iuru similiter perpetuo datur, & concedimus, cum primitijs, decimis, elemosinis, oblationibus, testamentis, parochijs, omni iure parochiali & cunctis omnino beneficijs, que illi pertinere conueniunt, & in posterum diuina misericordie perueniant. Ecclesiam de Exilly, Ecclesiam de Chamontio, Ecclesiam de Iallone in Ciuitate Secusensis, Ecclesiam S. Petri, & Ecclesiam S. Pauli, Ecclesiam S. Philippi, Ecclesiam S. Iacobi, Ecclesiam Sancti Saturnini, Ecclesiam S. Martini, Ecclesiam Sancti Marcellini, Ecclesiam S. Enaxii, Ecclesiam sancti Constantij, Ecclesiam sancta Maria de Truaris, Ecclesiam sancti Eusebii, Ecclesiam sancti Iacobi, & Christophori, Ecclesiam sancti Iohannis, Ecclesiam de Fersto, Ecclesiam sancti Petri, Ecclesiam sancta Petronilla, Ecclesiam de Mariis, Ecclesiam de Bozoletto, Ecclesiam sancti Laurentij, Ecclesiam sancti Basilij, Ecclesiam sancti Georgij, Ecclesiam de Vilara Forchardo, Ecclesiam de Chamasso, Ecclesiam de Bruzolo, Ecclesiam sancti Desiderij ac sancta Maria, Ecclesiam de Fraxenij, & omnes decimas totius Secusia Vallis, ea solum excepta, que Capella pertinet Arilogij Secusensis oppidi. Sic videlicet hoc donum facimus, ut in omnibus praenominatis locis, & Ecclesia canonice fratres tunc Vltiensis congregationis, vel alij sacerdotes omni tempore, sicut ad necesse fuerit, pro voluntate discretionis, ac dispositione Prapofiti Vltiensis subsistant, & maneant. Ve autem ampliori officio dilectionis, & dulcedinis inuicem omni tempore Taurinensis, & Vltiensis Ecclesia sese diligant, & reuerentur, & hac illam sedula mente foueat, amplectatur, & taceatur, & huic illa diutissime seruiat, & eam omnimode, reuerentur, Te Nantelium dilectum filium nostrum presertim Vltiensem Prapofitum in nostra maiori Taurinensi sancti Iohannis Ecclesia pro canonice nostro reuimus, Statuentes, ut quicumque deinceps Prapofitus Vltiensis Catholice fuerit ibi, canonicus noster in futurum perpetuum habeatur. Insuper etiam intra nostrum Episcopium quicquid decimarum, oblationum, elemosinarum ecclesiarum, seu cuiuspiam honoris, & beneficij praedicta congregationis fratres iam sunt adepti, & deinceps poterit adipisci, auctoritate quidem eam nostra, quam nostrorum successorum habita stis in presentiarum p. . . . & post hac pro tempore succedentibus pro anima nostra remedio, nostrorumq, successorum eis, & Ecclesia sua Vltiensis donamus, & concedimus. Denique fidelibus nostris tam clericis, quam laicis, & omni nostra posteritati notum fieri volumus, ut quando ibidem norma regularis tenetur, Plebs illa Martyrum cum omni plebanatu suo, possessione, qua in eorum, libera sit in omnibus in perpetuum, & ab omni nostra, posterarumque nostrorum obedientia, & in petitione penitus absoluta. salua tamen omnimoda reuerentia, & obo-

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

dicentia, quam sancto Iohanni, & nobis debet ser-
uimus a Proposito Vltiensis pro alijs Ecclesijs, & be-
neficijs, que sibi, & Ecclesia sua iam contulimus, &
successores nostri Deo inspirante contulerint in subse-
quentibus. nec a nobis, & nostris successoribus aliqua
oppressione locus ille molestetur inquam, vel inquietetur,
vel aliquatenus minoretur: sed semper amplectur,
& melioretur. Quod si aliqua persona Diaboli
spiritu vexata huic decreto nostro vilo modo pre-
sumpserit obuiare, vel illud perfringere, & violare, sit,
nisi resipuerit, & ad satisfactionem venerit, cum
Datio, & Abyou, & Iuda proditore anathematizatus
vinculo innotata, perpetuaque damnationi sub-
iectus. Cunctis autem eidem Ecclesia, que sunt, aut
suerint sibi data seruantibus, sit Dei Summi pax
in eternum, & amor. *Vi autem hoc apud nos,
& posteros nostros ratum, & inconfusum, abie-
cto omni serupulo possit haberi, vocabulo nostro pre-
pria manu subscripto fecimus insigniri, & canoni-
cis nostris autoritatem permiximus pariter subscri-
bendi. Ego Cunibertus Taurinensis Presul ibidem. Ego
Albericus Cantor letus subscripsi. Ego Vrbertus pres-
byter, Ego Albertus Subdiaconus. Ego Iohannes Acoli-
tus. Ego Ildebrandus. Ego Adaldus. Ego Albertus Acoli-
tus scripsimus. Ego Gaufridus. Ego Gisulphus
Primerius libens. Ego Adam Presbyter. Ego Or-
do Subdiaconus. Ego Adrandus Subdiaconus.
Ego Nantelmus Acolitus. Ego Iohannes Subdiaconus.
Ego. . . Diaconus. Ego Iohannes Acolitus. Ego
Albertus Subdiaconus. Ego Robaldus Archileuita.
Ego Mllo Archipresbyter. Ego Adam Propositus
libens.*

Ob memoriam, & euidentiorer obseruationem
istius beneficii, duo in huiusmodi tenore fecimus pri-
uilegia nostro Episcopali signo munita, vt omni
tempore, scilicet alterum haberetur in Vltiensis Ec-
clesia, alterum in Secusensi, factum hoc anno ab In-
carnatione Domini nostri Iesu Christi 1065. indictione
secunda. Datum Taurini per manum Ebrardi scriptoris,
& Cancellarij Domini Cuniberti presatis Episcopi pri-
didi Calend. Maij.

III.

EX isto Priuilegio tria eliciuntur. Primum
antiquitas dicte congregationis ante annu
1065. contra vaniloquum Ioaachim, qui dicit
cepisse canonicos regulares in Gallijs post an-
num 1100. autore quodam Archiepiscopo Lug-
dunensi Arnulpho a se confictio, de quo supra
dictum fuit. Secundum, quo tempore Gerardus
monasterium sancti Laurentij instaurauit, Nan-
telmum, qui tempore concessionis dicti priuile-
gij erat Propositus, adhuc puerulum fuisse, &
consequenter primordia institutionis canoni-
corum regularium in dicto monasterio aliquot
annis concessione eiusdem priuilegij preces-
sisset: quod euidentius indicant illa verba priu-
legij, quibus de primo dicti monasterij fundato-
re mentio habetur: Postea vero diuina reuelatione
sacerdos quidam Gerardus nomine, qui postmodum in

Cisterciensi Episcopo est ordinatus. Quo loco
modo indicat Gerardum illum ea tempora pre-
cessisse, & solo nomine Taurinensi Episcopo nota-
fuisse, & tempore concessionis dicti priuilegij
suum diem extremum obuisse. Tertio conuenit
canonicos dicti monasterij, vel saltem aliorum
Propositum Ecclesie cathedralis Taurinensis
canonicum fuisse, atque ideo vel canonicos Tau-
rinenses tunc regulares fuisse, vel canonicos re-
gulares in Ecclesijs secularibus fuisse, cuius con-
suetudinis exemplum addecuramus.

Muierunt eandem congregationem
Priuilegijs Romani Pontificis non punctu,
mirum Alexander II anno 1072. Virbanus II
anno 1096. Eugenius III. 1148. Adrianus IV. 1158.
Alexander III. anno millesimo centesimo octu-
gesimo secundo, & Lucius III. anno 1183. ex quibus
duo postrema tantum restant, quorum
satis conflare possit de numero Ecclesiarum dic-
te congregationis.

Priuilegium Alexandri III.
Alexander Episcopus seruus seruorum Dei dilecti-
ssimi Nicolaus Propositus Vltiensis Ecclesie, que dicitur ad
plebem martyrum, eiusque fratris tam presertim,
quam futurum canonicum vitam professa in pro-
prium. Officij nostri nos admouet, & mouet anteriora,
pro Ecclesiarum statu satagere, & eorum quousque
tranquilum salubremque existantem Domino precu-
rare. Dignum namque & beneficiati canonice esse de-
finitur, vt qui ad eorum regionem Domus aduenisse
sumpti suus, eam & a prauorum hominum inuasi-
onem tueamur, & beati Petri, atque apostolice Sedis patri-
cinio munitam. Ex propter dilecti in Domino sui re-
litu in situ possessionibus eleuenter amouimus, & re-
futam Ecclesiam, in qua diuino participati eius obsequio,
ad exemplar Predecessorum nostri bone memorie Aduari
Papa, sub beati Petri, & nostri protectione suscipimus,
& presentis scripti priuilegio committimus. In primum
siquidem statuentes, vt ordo canonicus, qui secundum
Deum, & beati Augustini regulam in eodem locum
tunc esse dignoscitur, perpetuo ibidem temporum in-
uolubiliter obseruetur, vt cetera quauisquie possideat,
quocumque bona eadem Ecclesia possidet, aut in fu-
tutum concessione Pontificum, largiente Regum vel
Principum, oblatione fidelium, seu alij ratione modo
prasantente Deo poterit adipsam, si maius, vel minus
successoribus, & illibata permanent. In quibus hoc
priuilegium exprime uerba uoluit. In hoc priuilegio
delicet Taurinensi infra muros eiusdem civitatis eccle-
siam maiorem Ecclesiam capitulam sancti Martini, & cano-
cam, & domum Magistri Auaridi. extra muros Ec-
clesiam sancti Saluatoris cum pertinentijs suis, Ecclesiam
sancta Maria de Reuelo cum capella sua, & omnia
pertinentijs, Ecclesiam beati Iohannis de Plebe cum ter-
tu sua, Ecclesiam sancta Maria de Spina, Ecclesiam
de Petra alba cum pertinentijs suis, Ecclesia de Col-
ba, Ecclesiam sancta Chriluina de S. S. Maria, Ecclesiam

sancta Margarita de Monte, Ecclesiam de Bassino cum
capella sua, Ecclesiam de Monte Strane, Eccle-
siam de Valle Clusone, filicet Ecclesiam de Mentulo,
de Sordicis, de Vichis de Prato Iuliano, Ecclesiam de
Sordicis sancti Iohannis, & sancti Basilij cum
domibus pertinentijs suis, in Villa Vtero, Ecclesiam
sancta Mariani in villa Beolano, Ecclesiam sancti Ma-
thie de Alghateo, & sancti Hippolyti de
Beolano, sancti Iohannis de S. Alberta, sancta Ma-
ria de Alghateo, sancta Maria de Chablonate, Ecclesiam
sancta Maria de Sordicis cum titulo suo, & pertinentijs
suis, Ecclesiam sancta Martini, & sancti Sa-
uitoris, sancti Philippi, sancti Martini, de Gib-
bo, de Maso, de Dossolo, de S. Mulo, Ecclesiam
sancta Basilij de Prato Iuliano, de Filio Fulcherij,
de Sordicis, & diuina dimoni sancte Marie de Suen-
tano cum pertinentijs suis, & Ecclesiam de Auella-
no cum titulo suo, & pertinentijs, Ecclesiam de
Vigone, & Ecclesiam de Almisio. In Albanensi Ec-
clesia ecclesia sancti Stephani cum capello, &
pertinentijs suis, & titulo. In Aguenti Ec-
clesia ecclesia sancti Iohannis cum capello, &
pertinentijs suis, Ecclesiam sancti Michaelis de Ripa
cum capello suo, Ecclesiam sancti Georgij de
Monte, in Sordicis Episcopus Ecclesiam sancti Io-
hannis de Vitis cum titulo suo. In Ebrauensi Ar-
chiepiscopatu, Ecclesiam sancte Marie de Brixenno
cum capello suo, Ecclesiam sancti Theofredi, Eccle-
siam de Sella, & sancti Petri de Pedia, sancti Mi-
chaelis de Tenno, sancti Pancratij, Ecclesiam de
Coppo, Ecclesiam de Iarouena, Ecclesiam sancta
Anna de Calma, sancti Pelagij de Neuastra. In pa-
tricia de monasterio medietatem decimam in Pa-
tricia Episcopus Ecclesiam sancti Augustini, Ecclesiam
sancti Laurentij de Tilonate cum Ecclesia parochialitatis,
& capello, & omnia decimam, & pertinentijs
suis in eadem parochia. In Episcopatu Gratianopolitano
Ecclesiam de Arco, Ecclesiam de Parso, de Lento, de
Vico de Anolati, Ecclesiam de Cruda de Vulganis, de
Vico de Alena, Ecclesiam de Valle Nauyij, Ecclesiam
sancta Maria de Courtois, sancti Petri, sancti Georgij,
sancta Agapiti de Gordermo, sancti Petri de Anellanis,
& domum Castri, quod dicitur Nota, Ecclesiam sancti
Gisulphi de Paderio cum capello suo, & deci-
mam, de Anosio, de Clarauonte, & Eccle-
siam sancti Pauli, & sancti Galubini cum omnibus
pertinentijs suis. In Vercunensi Archiepi-
scopatu Ecclesiam sancti Donati cum omnibus Eccle-
sijs, & decimam ad eandem pertinentibus. In Clare-
montensi Episcopatu Ecclesiam sancti Iohannis Ba-
ptiste, Ecclesiam de Bocca, & Ecclesiam de monte
de Reuelo cum pertinentijs suis. Obuenit re-
gularibus huiusmodi, vel tunc quodlibet
regularem, nisi sit qualibet subreptione affu-
sisse euentus preceptorum, nisi quem fratres com-
munis consensu, vel statum pare consilij saniorum

adnata. Quo loquendi
illud ea tempora pra
aurinensi Episcopo
onis dicitur praesep
boisse. Tertio collig
tij, vel in stem illu
thedralis Taminio
leo vel canonico T
uisse, vel canonico
ribus conficere pen
cuius confectum d
us adducemus.

secundum Dei iuramentum, & beati Augustini regulam
provident eligendum. Prohibemus insuper, ne cui
liceat infra parochiam vestram sine vestro, & Dia
cesani Episcopi assensu Ecclesiam, vel Oratorium adri
ficare. Salva privilegij Romanae Ecclesiae. Chrima
verò, Oleum sanctum, Consecrationes Altarium si
ue Basilicarum, Ordinationes canonicorum, qui ad
saeros ordines fuerint promovendi, à Diacono sus
cipiatis Episcopo, siquidem Carboicus fuerit, &
gratiam atque communionem Apostolica Sedè habuer
it, & ea gratis absque ulla praeiudice vobis voluer
it exhibere: alioquin liceat vobis, quem maluerit,
adire Anisthem, qui nostra fectus auctoritate, quod
postulat indulget. Et ne cui post factam in eodem
loco professionem propriam aliquid habere, vel absque
libera Praepositi, siue Fratrum licentia de claustris dis
cedere liceat, prohibemus. Cum autem generale in
terdictum terra fuerit, liceat vobis claustrum, ex
clusis excommunicatis, & interdictis, non pulsari
campana diuina officia suppressa voce celebrare, sep
ulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus,
vel eorum deuotioni, & extreme voluntati, qui scilicet
hic sepeliri delibauerint, nisi forte excommunicati
vel interdicti sint, nulli obstat, salva tamen ius
ticia maritus Ecclesiae. Decernimus ergo, vt nulli om
nino hominum liceat praefatam Ecclesiam remere per
turbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas
retinere, immuere, seu quibilibet vexationibus fatiga
re, sed iudicata omnia, & integra conferentur eor
um, pro quorum gubernatione, & sustentatione con
cessa sunt, vltis omnimodis profutura, scilicet Sedis
Apostolicae auctoritate, & in supra dictis Capellis Dia
cesanorum Episcoporum canonice iustitia. Si qua igit
ur in futurum Ecclesiastica, seculariue persona hanc
nostra consuetudinem paginam sciens contra eam tem
erè venire tentauerit, seu uicinis, tertione communita, nisi
praesumptionem suam digna satisfactione correxerit,
potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se
diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cogno
sciat, & a sacratissimo Corpore, ac Sanguine Dei, & Do
mini Redemptoris Nostri IESU CHRISTI aliena
fiat, atque in extremo examine distribe vltioni subiac
eat. Cunctis autem eidem loco sita tur a seruantijs sit
pax Domini Nostri Iesu Christi, quatenus & hie fructu
bona actiua percipiant, & apud diuini iudicem
praemium aeternae pacis inueniant. Amen. Ego Alexander
Cartholicae Ecclesiae Episcopus. Ego Valentinus Orlensis Ep
iscopus. Ego Guaderius Albanensis Episcopus. Ego ioan
nes presbyter Cardinalis tit. sanctae Anastasiae. Ego Gu
lielmus Cardinalis tit. sancti Petri ad Vinetula. Ego Bo
zo presbyter Cardinalis sancti Pudentiane tit. Vasto
ru. Ego Petrus presbyter Cardinalis tit. sancti Laurentij
in Damato. Ego Ioannes presbyter Cardinalis tit. san
cti Marci. Ego Cinthius Diaconus Cardinalis sancti
Adriani. Ego Manphridus Diaconus Cardinalis san
cti Georgij ad Velum aureum. Ego Hugo Diaconus
Cardinalis sancti Eustachij iuxta templum Agrippae.
Ego Vitellus Diaconus Cardinalis sanctae Mariae. Da
tum Anagniae per manū Gratiani S. R. E. Subdiaconi, &

quod loquendi illud ea tempora praaurinensi Episcopo onis dicitur praesepboisse. Tertio colligitij, vel in stem illuthedralis Taminioleo vel canonico Tuisse, vel canonico ribus conficere pen cuius confectum d us adducemus.

secundum Dei iuramentum, & beati Augustini regulam provident eligendum. Prohibemus insuper, ne cui liceat infra parochiam vestram sine vestro, & Dia

Alexandri III.

no seruorum Dei dilecti
ni Ecclesiae, quae dicitur
stratibus tam praec
viam profugum in
prietate, & inuicem
agere, & eorum quic
nihilante Domino
essetis communis
mentem Domino
norum humanum
aque Apostolica
dilecti in Domino
fuerint annuam
puno mactati
ostri bone m
sua praec
go communi
to canonic
regulam in
etiam ibidem
aerata quacumque
Episcopi
eum, largiente
sui alij
possi, si ma
remant. In
vo ab
suaros eius
am
sancti Martini,
abrat do. extra
perueniens
capellam
ci Ioanna de
Maria de
mentis
titana de

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

Notarij septimo iano Aprilis, in dictis sexta, incarnatione Dominice anno M. C. LXXII. Pontificatus vero Alexandri Tertij, anno decimoquarto. Privilegium Lucij Tertij eidem Congregationi concessum.

V. **L**ucius Episcopus servus servorum Dei. Dilecti filij Marino Prapósito Ecclesie sancti Laurentij de Plebe Martyrum, cuiusque fratribus tam presentibus, quam futuris regularem vitam professis in perpetuum. Religiosis desiderijs dignum est faciem adhibere concessam, ut fidelis devotio celerem sortitur effectum. Ea propter dilecti in Domino filij vestri iustis postulationibus prebentes assensum, presatum locum, in quo divino mancipati estis obsequio, ad exemplar sacre recordationis Adriani Papa predecessoris nostri sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & presentis scripti privilegio communitus. Statuentes, ut ordo canonicus perpetuo ibidem futuris temporibus ratiolabiliter observetur. & ne cui post factam professionem proprium aliquid habere, vel absque libera Prapósiti, vel fratrum licentia de claustris discedere liceat. Concedimus etiam vobis in Ecclesia vestra absque Episcopi, vel contradietione, salvo scilicet iure Ecclesiastico canonicis, siue presbyteris institueri, & quocumque eadem Ecclesia in presentium iure, & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis cooperante Domino, poterit adipisci, firma vobis, vestrique successoribus & illibata permancant, in quibus hac duximus propriè exprimentia vocabula, locum ipsum, in quo presata Ecclesia sita est cum omnibus pertinentijs suis, in Episcopatu Taurinensi infra muros eiusdem Civitatis ante maiorem Ecclesiam Capellam S. Martini, & Canonicam &c. reliqua sequuntur sicut in privilegio Alexandri III. & est Datum anno 1183. Pontificatus Domini Lucij Papae III. anno secundo.

VI. **E**x prædictis privilegijs, & ex actis Generalis Capituli dictæ congregationis in Ecclesia S. Laurentij de Plebe Martyrum anno 1342. celebrati colligi potest Catalogus Ecclesiarum, & Prioratuum, siue Prapósiturarum, & Conventuum ad eandem congregationem spectantium numero viginti octo, quorum nomina sunt, quæ sequuntur.

Primus. Prapósitura S. Laurentij de Plebe Martyrum propè oppidum Vltij in Diocesi Taurinensi vetustissima, quam ferunt ante irruptionem Wandalorum in Gallias fundatam, prius monachorum Cœnobium, post cuius eversionem circa annum Christi 1050. per Venerabile, & sanctum Virum Gerardum Viuentem sacerdotem restaurata, in Collegium Canonicorum Regularium, & caput Congregationis fuit erecta: nam illius Prapósito ceteri omnes dictæ congregationis subduntur, & debitam obedientiam, & reverentiam exhibent. Degebant in eadem canonica tempore antedicti Generalis Capituli canonici viginti quinque, videlicet Prapósitus, decem Sacerdotes, tres Diaconi, tres Subdiaconi

& octo clerici. nunc vero sexdecim restant. Iacobus Philippus Bergomenis autor supplementi Chronicorum, eandem Ecclesiam cum conventu canonicorum à Marchionibus Montis Ferrati fundatam, & dotatam, quod ne privilegio Contrarium videatur, ex quo venerabilem sacerdotem Gerardum dictæ Ecclesie, & conventus autorem tenemus, dici potest ipsos Marchiones eidem venerabili sacerdoti Gerardum tam impensas conferendo, tum etiam dotem augendo, minus adiutrices porrexisse. Condundur autem in Ecclesia S. Laurentij innumeræ sanctorum martyrum Reliquiæ, qui cum S. Iusto pro fide Catholica ibidem ab infidelibus traditi gloriosum martyrium consummaverunt.

Secundus Prioratus S. Mariæ Maioris civitatis Secusie, quæ in dicta civitate, & in toto plebanatu Secusiculi vicem gerit Ecclesie cathedralis, ex antiquissima, & approbata consuetudine, etiam ante datum privilegium Cunsiteri Episcopi Taurinensis anno 1065. quem admodum ex eodem privilegio apparet, in qua insignes Sanctorum Reliquiæ condundur, ac in primis tres particule et ligno vitiificæ Crucis Domini nostri Iesu Christi, una ex Costis S. Christophori martyris, Bachium S. Saturnini martyris Toloiani, dignus S. Barnabæ Apostoli, & dignus S. Mariæ Magdalenæ, debebant olim in eadem canonica novum canonicis, nunc quatuor sub Priore.

Tertius Prioratus S. Saturnini in Diocesi Taurinensi, & plebanatu Secusie, cuius mentio habetur in prædictis privilegijs, debebant duo canonici sub Priore.

Quartus Prioratus de Avilliano etiam Diocesis, ex dictis privilegijs, & actis Capituli Generalis. Habebat Priorem cum tribus canonicis.

Quintus Prioratus S. Donati in Archiepiscopatu Viennensi. Habebat quatuor canonicos, qui adhuc ibi manent, ex dictis privilegijs.

Sextus S. Petri de Garda Prioratus in Episcopatu Gratianopolitano. Habebat quatuor canonicos sub Priore.

Septimus Prioratus Vallis Nanigij eiusdem Diocesis, habebat sex canonicos numerato Priore.

Octavus Prioratus S. Mariæ de Comercio etiam Diocesis, sunt in eodem prioratu octo canonici computato Priore.

Nonus Prioratus S. Laurentij de Bellorotte in Episcopatu Vapincensi, habens canonicos duodecim.

Decimus Prioratus S. Mariæ de Sinaro in Episcopatu Diensi habens Priorem, & octo canonicos.

Vndecimus Prioratus S. Erigij Vapincensis habens Priorem, & canonicos duos.

Duodecimus Prioratus S. Mariæ de Calma in Diocesi Ebrodunensi habens Priorem, & canonicos tres.

Decimus tertius Prioratus de Valle puta, habens Priorem, & canonicos tres.

Decimus quartus Prioratus S. Mariæ de Vigallibus in Diocesi Ebrodunensi, habens Priorem, & unum canonicum.

Decimus quintus Prioratus Mentulari Valle Clusonis in Diocesi Taurinensi, habens Priorem, & tres canonicos.

Decimus sextus Prioratus de Bannolo eiusdem Diocesis, habens plebanum, & tres canonicos.

Decimus septimus Prioratus de Villalmerca in Diocesi Clusonis, habens Priorem, & canonicos unum.

Decimus octavus Plebanatus Reuelli eiusdem Diocesis, habens plebanum, & tres canonicos.

Decimus nonus Prioratus de Reuello ibidem habens Priorem, & unum canonicum.

Vigintus Archiepiscopatus S. Iohannis de Vado in Diocesi Saonensi, habens Archiepiscopatum, & duos canonicos.

Vigintus primus Prioratus in civitate Salutarum, habens Priorem, & duos canonicos.

Vigintus secundus Prioratus Castrum Verfolij habens Priorem cum duobus canonicis.

Vigintus tertius Archiepiscopatus S. Stephani de Colano, habens Archiepiscopatum, & duos canonicos, extra in Episcopatu Albeniensi privilegio Lucij III.

Vigintus quartus Archiepiscopatus sancti Georgij de Vercenenti, habens Archiepiscopatum cum duobus canonicis.

Vigintus quintus Prapósitura de Ripolis in Diocesi Taurinensi, habens Prapósitum, & unum canonicum.

Vigintus sextus Prioratus S. Christinæ in Diocesi Taurinensi.

Vigintus septimus Prioratus in Girba.

Vigintus octavus Prioratus in Veneto, quorum omnium in dicto Capitulo Generali anno 1342. mentio habetur.

Nec dubium præter Ecclesias memoratas plurimas esse in prædictis, tum in alijs Episcopatibus existentibus ad eandem congregationem ordinis spectantibus, nam in civitate Taurinensi erat propè cathedralem quædam canonica, cuius memorantur Alexander III. & Lucius III. & in Diocesi Taurinensi recententur viginti Ecclesie dictæ congregationis omnes ferè parochiales, præter illas, quæ Ecclesie S. Mariæ de Secusia subduntur. Item in Episcopatu Aquisini Montefranco Ecclesia S. Thomæ cum capellis, & pertinentijs suis. Item Ecclesia S. Michaelis de Ripalis, & S. Georgij de Montibus cum pertinentijs suis. Verum nunc maxima pars dictarum Ecclesiarum, vel ab Hæreticis diruta, vel à clericis secularibus obsecrata, vel à laicis occupata, & quod præterius est, Prapósitura, quæ est caput ordinis, secularibus clericis est commendata. Vnde non mirum, si hæc congregatio ad valde paucos ca-

Decimus tertius Prioratus de Valle puta, habens Priorem, & canonicos tres.
Decimus quartus Prioratus S. Mariz de Vigilibus in Dicecesi Ebrudunensi, habens Priorem, & vnum canonicum.

Decimus quintus Prioratus Mentularu Vallis Clufionis in Dicecesi Taurinensi, habens Priorem, & tres canonicos.

Decimus sextus Prioratus de Bannio eiuſde Diceceſis, habens Priorem, & duos canonicos.

Decimus ſeptimus Prioratus de Villalmerio eiuſdem Diceceſis, habens Priorem, & canonicum vnum.

Decimus oſtavius Plebanatus Reuelli eiuſde Diceceſis, habens plebanum, & tres canonicos.

Decimus nonus Prioratus de Reuello ibidem habens Priorem, & vnum canonicum.

Vigefimus Archiepſbyteratus S. Ioannis de Vado in Diceceſi Saunenſi, habens Archiepſbyterum, & duos canonicos.

Vigefimus primus Prioratus in ciuitate Salutarum, habens Priorem, & duos canonicos.

Vigefimus ſecundus Prioratus Caſtri Verſolij habens Priorem cum duobus canonicis.

Vigefimus tertius Archiepſbyteratus S. Stephani de Colano, habens Archiepſbyteratum, & duos canonicos, extat in Episcopatu Albenſi ex privilegio Lucij III.

Vigefimus quartus Archiepſbyteratus ſancti Geronij de Veximenti, habens Archiepſbyterum cum duobus canonicis.

Vigefimus quintus Præpoſitura de Ripolis in Diceceſi Taurinensi, habens Præpoſitum, & vnum canonicum.

Vigefimus ſextus Prioratus S. Chriſtinae in Diceceſi Taurinensi.

Vigefimus ſeptimus Prioratus in Girba.

Vigefimus oſtauius Prioratus in Venieto, quorum omnium in dicto Capitulo Generali anno 1342. mentio habetur.

Notandum præter Eccleſias memoratas plures alias tum in prædictis, tum in alijs Episcopatibus exiſtentes ad eandem congregationem oſpectant. nam in ciuitate Taurinensi erat præpæ cathedralem quædam canonica, cuius memoratur Alexander III. & Lucius III. & in Diceceſi Taurinensi recententur viginti Eccleſie dicte congregationis omnes ferè parochiales, præter illas quæ Eccleſie S. Mariz de Secuſia ſubdelegant. Item in Episcopatu Aquenti in Monteferato Eccleſia S. Thomæ cum capellis, & pertinentijs ſuis. Item Eccleſia S. Michaelis de Ripalta, & S. Georgij de Montibus cum pertinentijs ſuis. Verum nunc maxima pars dictarum Eccleſiarum, vel ab Hæreticis diruta, vel à clericis ſecularibus obſtenta, vel à laicis occupata, & quod præcipuum eſt, Præpoſitura, quæ eſt caput ordinis, ſecularibus clericis eſt commendata. Vnde non mirum, ſi hæc congregatio ad valde paucos ca-

nonicos ſit redacta, manent tamen hodie quoq; in dicta Præpoſitura ſexdecim canonici Regulares ſub Priore clauſtrali, & Regulari.

CAPVT QVINQVAGESIMVM NONVM.

De Congregatione Canoniorum Regularium Sanctæ Crucis Colimbricenſi.

Congregatio S. Crucis Colimbricenſis tum apud Luſitanos ampliffima, tum etiam in cunctis Hiſpaniarum regionibus celebris, & maxima in veneratione habita, in ciuitate Colimbricie, quæ eſt in Regno Portugallenſi, autore Venerabili ſacerdote Tellone Eccleſie Colimbricenſis tunc Regularis canonico regulariter profeſſo, & Archidiacono, cooperantibus alijs vndecim piiffimis, & religioſiſſimis viris circa annum humane ſalutis 1131. originem accepit. Id verò quemadmodum acciderit, ex indiculo foundationis monaſterij S. Crucis Colimbricenſis vetuſtiſſimo, in illius cartophilaiejs adſeruato, cuiusque exemplum tranſmiſit Reuerendiſſimus Pater Dominus Antonius à Cruce ipſius congregationis nunc Prior Generalis, breuiter, ac per compendium, quod tempus narrationi longiori non ſuppetat, fideliter reſcribo. Fuit in ciuitate Colimbricie ſacerdos quidam mirè probitatis, & pietatis, S. Colimbricenſis Eccleſie canonicus, & Archidiaconus Tello nomine, patre Odario, matre Eugenia ciuibus Colimbricenſibus mediocriſ (vt aiunt) fortuna, verum honeſtis, & pijs genitus, corpore venuſtus, ſed mente pulchrior, & moribus comptus, humilis, modeſtus, omnibus amabilis, & Colimbricenſi Epifcopo Mauritio ſummè charus, cuius Ieroſolymitane peregrinationis triennio comes fuit, ac etiam illius in Epifcopali ſede ſucceſſori Gondifaluo, quo ſimiliter decedente, in eius locum à toto Clero, & Populo ſummis precibus Epifcopus fuit poſtulat, licet Deo aliter diſponente, & ad maiora ſamulum ſuum Telionem ſecundum altitudinem ſui diuini conſilij referuante; nam ſanctiſſimus, & religioſiſſimus Dei ſacerdos inter alias illorum temporum calamitates verè deplorandas, canonicam inſtitutionem, quam profitebatur, non ſolum in ſua Colimbricenſi, verum etiam in omnibus Eccleſijs Luſitanis penitus relaxatam, & ex alto ruentem animaduertens, de illa reparanda vehementius apud ſemetipſum cogitare cepit, ſæpius animo gerens, & mente reputans, quam ratione prouinciam tam arduam aggredi, & ad

TAVVM.
lexdecim, telharer
ſis autor ſupplem
Eccleſiam cum coo
tionibus Moniſ
quod ne peiulogio
Cepiſcopi penam
quo venerabilem
Eccleſie, & coo
toteſt ipſos Maſch
Gerardo tum imp
dotem augendo
E. Conduitur aut
numez ſuſtorum
mum S. Iuſto pro
telibus trucidat
mauerunt.
S. Mariz Maiori
ciuitate, & in toto
erit Eccleſie cath
obata conſuetudine
umiberti Epifcopo
taemmodum ex
na inſignes San
primus tres partic
Domini noſtri ſc
ſillophori martyri
ſtyrius Tolofani
agnus S. Mariz
cadem canonica
r ſub Priore.
S. Saturnini in
tu S. Secuſia, cui
priuilegijs, de
de Auillano eiuſde
ſis, & actis Cap
cum tribus cano
S. Donati in Arch
quatuor canonic
dictis priuilegijs.
ſarda Prioratus
to. Habet quatuor
as Vallis Nauigi
nonicos numero
S. Mariz de Co
odem prioratu
e.
aurenſij de Bell
nenci, habens
S. Mariz de Simo
ctis Priorem, &
atus S. Erigij V
nonicos vno.
ratus S. Mariz de
li habens Prior

finem optatū perducere valerit, præteritū quod ad tantum opus nec locum oppo- tantum, nec adiutores haberet idoneos, ac necessarios, pro quo sæpissime diuini auxilium obnixè implorabat. Huius igitur sancti Viri conatus piissimus misericordiarum Pater, bonæ illius voluntati occurrerens, vanos, & irritos esse diu passus non fuit. Venere namque per ea tempora iuuenis quidam de partibus Galharum nomine Ioannes, cognomine Peculiaris, cuius consilio, & prudentia erectum fuerat monasterium apud S. Christophorum. Hunc venerabilis Tello acutum, patet factio consilio de Cœnobio clericorum canonicorum regulariter viuentium erigendo, tanti laboris, & præmij participem fieri rogauit, & obtinuit. Sed & piissimus Princeps Alphonsus Henrici Comitis, & Tharsæ Regine filius, qui Portugallia Regnum postea obtinuit, cognito illius instituto, & voluntate, Balneas Regias in Colimbrice suburbio positas pro monasterio extruendo cõfectis tabulis donauit. Emit præterea idem Venerabilis Archidiaconus à Bernardo Episcopo, & canonicis Colimbricenses hortum balneis cõtignum, pro claustro extruendo, quod fontem aquarum haberet largum, & satis copiosum: statimque in tam præclaro, & tam pio opere non paucos nactus fuit coadiutores, quorum auxilio anno 1131. quarto Calendas Iulij in Vigilia Principis Apostolorum posita sunt prima fundamenta monasterij sub inuocatione salutiferæ Crucis, ijsque iactis nondum elapso anno die 24. mensis Februarij proxime sequentis anni 1132. in festo sanctissimi Apostoli Matthie duodecim viri Apostolici iciniū, & oratione muniti sese in vnum Collegium sub B. Patris Augustini Regula, & habitu iungentes, & anno tyrcimij expleto solemnem professionem trium votorum emittentes, huic amplissimæ congregationi prima fundamenta locauerunt. Hi autem fuerunt in primis ipse Dominus Tello S. Colimbricensis Ecclesiæ Archidiaconus, Dominus Michael eiusdem Colimbricensis Ecclesiæ Prior, Dominus Ioannes eiusdem Ecclesiæ canonicus, & Magister Scholarū, Dominus Theotonius primus Prior monasterij S. Crucis, Dominus Olorius S. Iacobi presbyter, & eiusdem monasterij S. Crucis Prior claustralis, Dominus Sifnandus montis maioris S. Marie Præpositus, Dominus Petrus presbyter, qui postea fuit Episcopus Portugallia, & alij quinque, quorum nomina ad mesin notitiam non venerunt, quæ vt omnia firma iugiter manerent, eodẽ Venerabili sacerdote, & Archidiacono vnâ cum locio Ioanne cognomine Peculiari ad Sedem Apostolicam profecto, maxime quod cathedrales canonicos in eo opere aduersarios iam experiri cepissent, sub immediata tutela, & protectione Sedis Apostolice, se cum monasterio, & omnibus illius bonis ac iuribus recipi supplices rogauerunt: quod per benignè præstitit Romanus Pontifex

Innocentius II. datis literis Apostolicis tum ad Priorem, & canonicos ipsius S. Crucis, tum etiam ad Bernardum Colimbricensem Episcopum, & ad Alphonsum Portugallia Principem, tenoris qui sequitur.

Innoentius Episcopus seruus seruorum Dei dilecti filij Olorio Priori, & fratribus Ecclesiæ S. Crucis Colimbricensis Civitatis Suburbio sita, etiamque successoribus canonicam vitam professis in perpetuum. Desiderium quod ad Religionem propostum, & animarum salutem pertinere monstratur, anore Dei sua aliqua est dilatione complendum, vt fidele deuotio ielatu forsatur effectum. Vnde dilecti in Domino filij per interuentum filij nostri Tello S. Colimbricensis archidiaconi vestru postulationibus affectione patre prout prabemus assensum, & Ecclesiam S. Crucis, in qua est diuini obsequij mansipati, in beati Petri traditio, protectionemque suscipimus, & presertim scripti pagina communimus: statuentes, vt Ordo canonicus, qui secundum beati Augustini regulam ibidem cooperante Domino noscitur institutus, perpetuo temporibus immutabiliter obseruetur. Sane possessiones, & bona, quæ eadem Ecclesia in presentiarum iure, & canonicè possidet, ac in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis presertim Domino poterit adipisci, vobis, vestrique successores, & per vos dicta Ecclesia S. Crucis priuilegio confirmamus. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum licet nominatam Ecclesiam perturbare: aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minime, aut aliquo vexationibus fatigare, sed omnia integre conseruetur eorum, pro quorum gubernatione, & sustentatione cessata sunt, visibus omnimodis profuturam. Saluatorum Diocesani Episcopi reuerentia, ad iudicium autem precepta huius à Romana Ecclesia libertatis, dum hactenus annis singulis vobis, nostraque successoribus perpetuo. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularis persona hanc nostram Constitutionem paginam si in carta eam temere venire tentauerit, secundo, tertio, & quarto monita, si non satisfactione congruaturum suum intulerit, potestatu, honorisque sui dignitate careat, reamque se existere diuini iudicij de perpetua memorare cognoscat, & à sacrosancto corpore, & sacrosancto Dei, & Domini Nostri Iesu Christi aliena sit, ac in extremo examine distriatã ultioni subiacet. Quod autem eidem Ecclesia sua iura seruauerit sitque Domini nostri Iesu Christi: quatenus & huic fructum bonæ actionis percipiant, & opus ad illud iudicium perueniat æterna salutis inueniant. Amen. Amen. Amen. Ego Innocentius Catholice Ecclesiæ Episcopus, &c. Datum festo septimo Calend. Iulij, indictione duodecima, incarnationis Dominice anno millesimo centesimo trigentesimo quinto, Pontificatus Domini Innocentij Pape Sexti.

Innoentius Episcopus seruus seruorum Dei dilecti filio illustris viri Alphonsi Portugallia Ducis salutem, & Apostolicam benedictionem. Quod per sanctorum, & honorum tuam paternis affectibus diligamus, ipsi noscere potuisti. De tua itaque probitate plurimum confidentes, rogando mandauimus, quatenus siue nos per

Colimbricenses Ecclesia cum precibus acquiruntur, ita in illorum pro Ecclesia S. Crucis Colimbricensis postulationibus nostris exauditis, vt videlicet probate Petri, & postea venerabili fratre eiusdem loci attentius diligas, & amores, & à nullo infestari permittas. per hoc enim tenore presentium, quod in futuro seculo maiorem laudem, & gloriam consequeris. Datum Pisis 12. Cal. Iulij.

Innoentius Episcopus seruus seruorum Dei venerabilis frater Bernardus Episcopus, & dilecti filij Clero, & populo Colimbricensi salutem, & Apostolicam benedictionem. In beati Petri Cathedra disponente Domino noscitur, Colimbricensem Ecclesiam, & vestru postulationibus secundum diuinum consilium prebemus. Caterum nobis gratum est, quod in Ecclesia S. Crucis Colimbricensis, que in Civitate Suburbio sita dicitur, cooperante Domino religiose acceptum institutum. Ea propter dilectioni vestre rogando mandamus, vt locus ipsum, & fratres illius Domini famulantes pro Omnipotentis Dei reuerentia diligas, & propriis honoribus, nec eum minime, aut molestiam inferas, nec inferri ab alijs patiaris: & ipsi liberi, & quietis valeant vacare officij sui. Et vos pro impensa eorum beneuolentia tam remperatè, quam spiritus aliter ab Omnipotentis Deo presertim percipere mereamini. Datum Pisis 13. Calend. Iulij.

Radicit autem literis acceptis, idem venerabilis Archidiaconus cum locio ad Patriam rediens, Auenionem ad S. Ruti canonicos regulares tunc sanctæ conuersationis fama celebres dicitur voluit, cumque apud illos esset parumper commoratus, benignissimè ab illis tractatus, & attentè etiam sibi à quodam nefario parato diuinitus prelatu, tandem cum locio, & literis Apostolicis ad suos est reuerfus. Vbi dum operi perhincodotus incumberet, post quinque circiter menses morbo qui Arabicè Aluaramal faltem, latine Apoplema dicitur correptus, huius vite finem sibi imminere sentiens, plurimis digitis vix penitentia monstratis, omnibusque Ecclesiæ Sacramentis ritè perceptis, inter Fratrum altarium, & colla crymantium manus, quas sacrosanctis osculabatur, illa verbis pronuncians: In manus tuas Domine commendo spiritum meum, a nemine suo Creatori ac Saluatori reddidit, corpore de more ablato, quod solemnibus exequijs postea religiose perfolatus, in dextro latere Ecclesiæ propè altare in honorem S. Spiritus crederentur tumulatum.

His vero prædictis ipsi canonici in vnum congregati susceptum vitæ regularis institutum communitatis votis deuotè firmauerunt. Verum quia præter ipsam B. Patris Augustini regulam nondum aliqua peculiaris statuta ex condicito decreuerant, comperta iam satis optima fama religiosissimæ conuersationis canonicorum S. Ruti, & proximè commemorati, illorum institutiones, & inaudibiles viuendi consuetudines perquirere, & secundum illas deinceps viuere communi cõ-

Colimbriensis ecclesie in precibus acque iuribus, ita in
 honoribus pro Ecclesia S. Crucis Colimbriensis postula-
 tione nostram exaudiat, ut videlicet probati Petri, &
 Iohannis, & a nullo infestari permittat, per hoc enim
 iam in presentibus, quod in futuro seculo maiorem lau-
 dem, & gloriam consequatur. Datum Pisis 12. Cal. Iulij.
 Innocentius Episcopus servus servorum Dei venera-
 bili fratri Bernardo Episcopo, & dilectis filiis Clero, &
 populo Colimbriensis salutem, & Apostolicam benedi-
 ctionem. In beati Petri Cathedrali disponente Domino,
 conditum Colimbriensem Ecclesiam, & vos ipsos pa-
 tris assidu diligimus, & vestrum postulationibus secun-
 dum Deum assensum prebimus. Ceterum nobis gratum
 est, quod in Ecclesia S. Crucis Colimbriensis, qua in Ci-
 tate Suburbica sita dignoscitur, cooperante Domino
 requiem accepimus in scriptis. Ea propter dilectioni
 pretergendo mandamus, ut locus ipsum, & fratres
 illi Dominum famulantes pro Omnipotentis Dei reue-
 rentia diligat, & propensius honoratis, nec eum in-
 iuriam aut molestiam inferatis, nec inferri ab alijs patia-
 mur, quatenus & ipsi libere, & quietius valeant va-
 cere, & sequi. Et vos prorsus eorum benevolentia tam
 temperate, quam spirituales ab Omnipotentis Deo
 retributionem percipere mereamini. Datum Pisis 13.
 Calend. Iulij.

IV. Rediitis autem literis acceptis, idem venera-
 bilis Archidiaconus cum socio ad Patriam
 reuertens, Auenionem ad S. Rufi canonicos regu-
 lares tunc sancte conversationis fama celebres
 discurrere voluit, cumque apud illos esset parum-
 per commemoratus, benignissime ab illis tractatus,
 a veneno etiam sibi a quodam nefario parato di-
 vitinis praefertus, tandem cum socio, & literis
 Apostolicis ad suos est reuersus. Vbi dum operi
 perficiendo totus incumbere, post quinque cir-
 citer menses morbo qui Arabicè Aluaramal fal-
 amium, latinè Apoplema dicitur correptus, hu-
 manam vitam sibi imminere sentiens, plurimis
 vigiliis verè penitentia monstratis, omnibusque
 Ecclesie Sacramentis ritè perceptis, inter Fratrum
 vultum, & collaerymantium manus, quas sap-
 pitis osculabatur, illa verba pronuncians: In ma-
 nustras Domine commendo spiritum meum, a-
 nimam suo Creatori ac Saluatori reddidit, cor-
 pore de more ablato, quod solemnibus exequijs
 pie, & religiose perfolutus, in dextro latere Ec-
 clesie prope altare in honorem S. Spiritus ere-
 ctum, est tumulatum.

V. In verò peractis ipsi canonici in vnum con-
 gregati susceperunt vitam regularis institutum
 communibus votis denuo firmaverunt. Verum
 quia prater ipsam B. Patris Augustini regulam
 nondum aliqua peculiaria statuta ex condic-
 to decreuerant, comperta iam satis optima fama re-
 giosissime conversationis canonicorum S. R. u-
 fi praxime commemorati, illorum institutiones,
 & laudabiles viuendi consuetudines perquirere,
 & secundum illas deinceps viuere communi cō-

sensione pariter decreuerunt. quam ob causam
 pro illis discendis, & obtinendis Petrum pres-
 byterum Salomonis filium, eiusdem mona-
 sterij canonicum, ad sancti Rufi canonicos da-
 tis literis sequentibus miserunt: Dominus, & Patri-
 bus S. Rufi Abbati Gulielmo, sancto religiosog, conuen-
 tui, S. Crucis Prior, et si indignus, atque humili congre-
 gatio morum disciplina, & nostrarum medela anima-
 rum quantamcumque participationem. Quantas Deo,
 vestraque sanctitati per solutus gratias pro beneu-
 lentia, & charitate deusa in Dominicum Diaconum,
 & Iohannem tunc magistrum, nunc autem Archiepiscop-
 um, & Tellorem Archidiaconum, cuius anima requi-
 escat in pace, & nunc quia vestri capimus esse discipuli,
 quod nondum habuimus, per Petrum fratrem eius pro
 amore fraternitatis mandari nobis obnoxie obsecramus.
 Valeat. Quibus cum literis ad illos veniens, & hu-
 manissime exceptus, cum illis a festo S. Martini
 vsque ad festum Pasche Dominice Resurrectionis
 commoratus, omnem illorum vitam rationem
 exactè didicit, cum eisdem in Choro, Capitulo,
 refectorio, & dormitorio tanquam vnus ex ipsis
 met canonicis imprætermisè conuersatus, ac tã-
 dem dicti monasterij institutiones, & totius anni
 morem plenissimum, siue quod vocant Ordina-
 rium, vel Calendarium S. Rufi seculi referens,
 paulò ante festum S. Iohannis Baptiste ad suum
 Colimbriensem conuentum S. Crucis repeda-
 uit: & hinc ortum habuit notitia constitutionu,
 & Ordinarij congregationis S. Rufi apud cano-
 nicos Colimbrienses, & ceteros Lusitanos. quod
 nonnulli viri docti nescientes, in errore prolapsi,
 alijs etiam errandi occasionem præstiterunt,
 asserentes, canonicos S. Crucis Colimbriensis,
 & alios Lusitanos non esse de illis à B. Augustino
 institutis, sed à B. Arnulpho Lugdunensi Archi-
 episcopo, & de dicta congregatione S. Rufi, quia
 in monasterio Colimbriensi S. Crucis adhuc
 sunt constitutiones, & regulæ, secundum quas
 dicebatur officium diuinum secundum institutū
 S. Rufi. Quod ex multiplici capite falsum esse cō-
 uincitur, ut ex dictis cap. 2. & 35. liquet. Verum
 quod ad rem attinet, canonicos S. Crucis esse de
 veris antiquis clericis per D. Augustinum institutis
 conuincitur ex primis dictæ congregationis
 autoribus, ex quibus tres saltem regulares cano-
 nici Colimbriensis Ecclesie cathedralis extite-
 runt, videlicet Dominus Tello Archidiaconus,
 Dominus Michael Prior, & Dominus Iohannes
 Magister Scholarum, qui postea fuit Archiepiscopus
 Bracharensis, eisdem verò de congrega-
 tione S. Rufi nunquam extitisse, sed solum illius
 constitutiones, & ritum celebrandi diuinum of-
 ficium obtinuisse, certo certius erit, vetustissima
 dicti monasterij monumenta reuoluentibus, ne-
 que enim ex eo, quod Colimbrienses constitu-
 tiones S. Rufi, & regulas recitandi diuinum of-
 ficium iuxta illius congregationis consuetudinem
 habebant, legitime inferri potest, illos eidem cō-

gregationi aggregatos altis interuentum esset canonicos S. Marie de Rheno propè Bononiam, & Nicotenses in agro Pisano fuisse de congregatione canonicorum Portuensium, quòd illorum constitutiones Apostolica concessione, vel etiam iussione seruandas acceperunt.

VI.

Contigit autem eo tempore, quo Colimbricenses prædictum presbyterum ad S. Rufi canonicos miserunt, Ioannè Peculiarem, defuncto Pelagio Bracharenis Ecclesiæ Archiepiscopo, in eius locum eligi, & ordinatum Romam ad Sedem Apostolicam destinari. quare ijdem canonicus optimam se occasione nactos arbitrati, miserunt cum illo duos ex ipsiusmet canonicis, videlicet Petrum presbyterum, & Menandum, vt privilegij per venerandæ memoriæ Tullonem Archidiaconum impetrati confirmationem procurarent, quod Deo fauente feliciter præstiterunt, nouis literis Apostolicis obtentis ad Bernardum Colimbricensem Episcopum, & Alphonsum Portugallia Ducem, quarum exemplum est:

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei venerabili fratri Bernardo Colimbricensi Episcopo salutem, & Apostolicam benedictionem. Ex diuine legis præcepto quod nobis fieri volumus, proximis nostris facere prohibetur. Hoc nimirum inuitu fraternitatis tuæ mandamus, atque precipimus, vt fugitiuos fratres de Ecclesia S. Crucis, quæ vtiq; consueuit esse B. Petri, neque ipse suscipias, neque ab aliquibus infra tuum Episcopatum suscipi patiaris; quin potius si qui fratres ipsos absque Prælati sui licentia suscipere ausi fuerint, si quod obstit, prælati sui reddere recusauerint, vsque ad satisfactionem tam ipsam transfugam, quam eius reuerentior defensores excommunicationi subiectas. eos etiam, qui fratres præfata Ecclesia iniuste opprimunt, & eorum bona diripiunt, nisi præsumptionem suam congrua satisfactione correxerint, sitis illi sententia penitus, studij quoque tui erit, vt iura Ecclesiarum præfata Ecclesia S. Crucis pertinentium, quæ per te, ac tuos asserui accepimus, eidem in pace dimittas, & eos, qui circa præfata Ecclesiam commorantur, eam visitare, & pro sua deuotione adire nullatenus prohiberi permittas, cum enim vniuersa, quæ habet, sibi ab apostolico sint collata, indignum tibi non debet videri, si specialia loca Sanctæ Romanæ Ecclesiæ in tuis partibus augeantur, & tuo studio à quibuslibet turbatoribus defendantur. Datum Laterani 7. Kal. Maij.

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei dilecto filio Alphonso Illustri Portugallia Duci salutem, & benedictionem. Ecclesiæ Dei sicuti a se habet, & diligere, easque pro collatis sibi à Deo potentia defendere. Huius rei gratia nobilitatis tua per presentiam scripta rogando mandamus, quatenus Ecclesiam S. Crucis, quæ vtiq; consueuit esse B. Petri, & specialiter sub eius tutela consistat, pro reuerentia sanctorum Apostolorum, & nostra in amittentis, & defendas, & nulli in iuris, vel molestis fatigari permittas. Datum Laterani 5. Calend. Maij.

Quibus vero difficile videtur credere, prædictum monasterium Regis donatione tot bonis locis præterquam, ex vno distant, quod legitur in Vita B. Theotonij primi Prioris: cum enim Rex Alphonsus Castellæ Leiricense de manibus Saracencorum erexit, ipsumque cum seculari, ac ecclesiastica non semel egit, vt euident est ex literis ad Adrianum IV. & Alexandrum III. directis, quarum exempla in cartophilijs eiusdem monasterij custodiuntur: Huius Principi moti erat, si cenobiū ingrederetur, gladium ad ostiū portæ, & superpellicum canonicū induere, dimittere, donec monasterium egrederetur, gelat, quod etiam, cum prælium ingrederetur, super thoracem ferratam induebat, Regalia secum acuta picta retro, & ante monstrans: quod superpellicum post illius obitum ad regios, & feminas ob partus difficultatem laborantes delatū confueuerat, & melius habebant. Demque in Ecclesia S. Crucis sibi, & suis sepulchro designatum, naturæ debito persoluto, cum eodem canonico superpellicco tanquam vnus de numero canonicorum voluit sepeliri, nam cum olim ipsum Regem à Mausoleo mouisset, velle in illa pallæ vulgo Guarnaza nuncupata, & superpellicco canonicorum illius temporis induentem inuenerunt, quod diu in monasterio seruatum est, donec caeli igni fuit consumptum.

Hanc ob causam ipsi canonici tantorum beneficiorum memores, vt ergatantum Principem grati illorum animi significandam aliquam exhiberent à B. Theotónio Priore statuit, quod hic sequitur, fecerunt, probauerunt, & perpetuo à canonicis dicti loci seruandum in literis scripserunt: autoritate Domini Nollis Iesu Christi huius Ordinis capitis, & B. Petri Apostolorum Principis, & illorum fratrum nostrorum, quibus presentium habentur, Domini Ioannis Archiepiscopi Bracharenæ, & Petri Portugallia Episcopi decretum, & decretum scripto posteris mandamus, quod nunquam iusmodum ab illo potest infringi, vt amodo, & vsque in sempiternum quandiu hæc domus, & eius congregatio extiterit, centum pauperes inuita in refectorio ad mensas seniorum pane, vino, & carne, seu piscibus vnquam anno saturarentur pro eius anima (scilicet Regis Alphonsi, & cum Syphus, & scilicet seniorum eius fratrum, in festis vero principalibus, id est Natali Domini, Cene Domini S. Crucis, Pentecostis, & Augusti) terris nostri vni pauperi tantum detur, quatenus sui seniorum in refectorio sumendum datur, cum vni anima in pace pauperis sustinetur illa centum pauperum in eius annuatim vnusquisque anno celebratur, & in refectorio vnus pauperi per triginta dies

Quibus vero difficile videtur credere, prædictum monasterium Regis donatione tot bonis locis præterquam, ex vno distant, quod legitur in Vita B. Theotonij primi Prioris: cum enim Rex Alphonsus Castellæ Leiricense de manibus Saracencorum erexit, ipsumque cum seculari, ac ecclesiastica non semel egit, vt euident est ex literis ad Adrianum IV. & Alexandrum III. directis, quarum exempla in cartophilijs eiusdem monasterij custodiuntur: Huius Principi moti erat, si cenobiū ingrederetur, gladium ad ostiū portæ, & superpellicum canonicū induere, dimittere, donec monasterium egrederetur, gelat, quod etiam, cum prælium ingrederetur, super thoracem ferratam induebat, Regalia secum acuta picta retro, & ante monstrans: quod superpellicum post illius obitum ad regios, & feminas ob partus difficultatem laborantes delatū confueuerat, & melius habebant. Demque in Ecclesia S. Crucis sibi, & suis sepulchro designatum, naturæ debito persoluto, cum eodem canonico superpellicco tanquam vnus de numero canonicorum voluit sepeliri, nam cum olim ipsum Regem à Mausoleo mouisset, velle in illa pallæ vulgo Guarnaza nuncupata, & superpellicco canonicorum illius temporis induentem inuenerunt, quod diu in monasterio seruatum est, donec caeli igni fuit consumptum.

Condium est in eodem cenobio cadaver pijsimæ Regis Alphonsi primi Regis Portugallia in Mausoleo à latere Euangelij superpellicco canonicorum indutum, de quo proxime dictum fuit. Hanc Alphonsum Lusitani pro beato colunt, item Regine Maphaldæ ipsius Alphonsi coniugis, & canonice in eodem Mausoleo sepelitur. Item Domini Samij Regis eiusdem Alphonsi filij Secundi Regis Portugallia, cum matre Domine Dulciz Regine illius coniugis, Item Domini Henrici Infantis filij Regis Samij, & ducum eiusdem Regis agnata-

patris,

piffimus Princeps
 terij cunctis diebus
 beneficiore legi
 tiffimum nam in
 egiarum ad cenobium
 hic. Deinde pezer
 Altarium octuante
 antia, & copiofa
 ra cum omnimoda
 ecia donauit: lura
 motus est, & pro
 te apud Sedem Apo
 euidens est ex lura
 drium III. dicitur,
 quilibet eiusdem
 Principi non erat,
 gladium ad collu
 noniui indurere.
 m egraderetur, q
 im ingredere, l
 tebat, Regalia
 montranspoo
 itum ad egros, &
 tatem laborantes
 habebant. Deno
 & suis sepulchro
 glo, cum eodem
 quum vnus de
 peliri. nam cum
 o mouiffent, velle
 nuncupata, & l
 tempore indur
 monasterio feru
 infamptum.
 li canonici tantor
 ores, vt erga
 niam fignificat
 Theotonio Priore
 erant, probuerit,
 i loci feruand
 ne Dometri N
 & B. Petri Apo
 noferum, quon
 oamie Archiepi
 Epifopi dicitur
 quod nonquam
 fignificat, vt
 as domus, & e
 non in refect
 & carnis, seu
 anima (ficut
 ite feruatur
 us id est Nat
 nte coepit, &
 ant non detur
 mendam datur
 it, fufficit at
 ium vnquoque
 no pauperu per
 gnam

rum Domnae Constantie, & Domne Tarasie.
 Item Domnae Beringellæ Infantissæ Santij
 Regis filia, ac tandem Domnae Santæ filiae natura
 lis eiusdem Santij Regis.
 Sed nec istud omitendum, in fundatione præ
 dicti monasterij alterum locum, siue claustrū
 ab illo canonicorum in altera parte Cœnobij ex
 structum pro nobilibus, & illustribus fœminis,
 quæ spretis seculi delicijs, scipias Deo sub B. P.
 Augustini Regula, & sub obedientia Priorum
 dicabant, quæ Domnae vocabantur, vt ex sequē
 ti scheda professionis cuiusdam Domnae Mo
 nix apparet: *Ego Monia Martini filia timens Deum,*
*& vltimi diem iudicij, trado me ipsam Deo, & Colim
 briensi monasterio S. Crucis, ac vobis quoque Domno*
*Theotonio eiusdem monasterij Priori, & ceteris cano
 nicis ibidem in perpetuum commorantibus, & offero tibi*
*meam villam nomine Almasum integrā iuxta flu
 uium Mondum sitam, pro qua ego dedi aliam villam, qua*
dicitur Trioso ultra Dorium &c. Inuenitur etiam
 in veteri libro defunctoꝝ Regina Domna Ma
 phalda S. Crucis canonissa, cuius descriptio obi
 tus talis est: *Obijt Domna Maphalda inclita Regina*
*Portugallia, conuix Domni Alphonfi primi Portu
 galia Regis canonice S. Crucis, nonis Decembris. & a
 lia eiusdem Regis filia nomine Domna Consta
 tia inter canonissas dicti monasterij recensetur;*
 quæ canonissa ibidem permanferunt vsque ad
 tempora secundæ reformationis dicti monaste
 rij, quæ facta est tempore Ioannis III. huius no
 mini Portugallia Regis, quo tempore illa peni
 tus fuerunt extinctæ. Reperitur autem in Sacel
 lo Reliquiarum capsa quædam, in qua vnus præ
 dictarum canonissarum ossa custodiuntur, qua
 tum antiqui, tum recentiores pro illius sanctita
 te in maxima veneratione habere consueverunt
 Verumtamen de miraculis non constat. Erat e
 tiam in quodam sacello intra idem claustrum i
 mago Sanctissimi Domini Nostri IESU CHRIS
 TI Crucifixi, quam vnā illarum super petitione
 iniussa fuerunt allocutam: *Nesciū quid petatis.*

Vtrum parua hæc sunt comparatione spiri
 tualium thesaurorum, quibus idem mona
 sterium est ditatum, nam inter alia plurima, quæ
 in illo memorata digna reperuntur, conuincunt
 in illo septem corpora Sanctoꝝ videlicet B.
 Petri Theotonij primi eiusdem cœnobij Prio
 ris, & sanctoꝝ quinque Martyꝝ ex ordine
 beatissimi Patris Francisci Marcehij occisorum,
 & B. Combae, præter alias penè innumerabiles
 Sanctoꝝ reliquias loculis auricis & argenteis
 margaritis preciosis affabre intertexti reclusas, quæ
 in quodam sanctuario repositæ mira veneratione
 coluntur. Cernitur etiam in angulo vnus è
 claustrum monasterij facellam ossibus mortuoꝝ
 are compositis circumquaque exornatum, quæ
 esse militum Christianoꝝum pro fide Catholica
 in hac Ginitatem Colimbriam in certamine con
 tra Saracenos occisorum, vetus, & confluens est
 traditio, inter ossa Saracenoꝝum superna reue
 latione per quendam claritatis fulgorem super
 illa apparente indicata, & in vnum collecta, ac
 in sacello à canonicis ordine collocata.
 Conditum est in eodem cœnobio carlauer
 piffimi Regis Alphonfi primi Regis Portugallia
 in Mausoleo à latere Euangelij superpelli
 cto canonicorum indutum, de quo proxime di
 ctum fuit. Hunc Alphonsum Lusitanum pro bea
 to colunt, item Reginae Maphaldæ ipsius Al
 phonfi coniugis, & canonissæ in eodem Mausoleo
 repositum. Item Domni Santij Regis eiusdē
 Alphonfi filij Secundi Regis Portugallia, cum
 carlauer Domnae Dulcix Reginae illius coniugis.
 Item Domni Henrici Infantissæ filij Re
 gis Santij, & duarum eiusdem Regis agnata

rum Domnae Constantie, & Domne Tarasie.
 Item Domnae Beringellæ Infantissæ Santij
 Regis filia, ac tandem Domnae Santæ filiae natura
 lis eiusdem Santij Regis.
 Sed nec istud omitendum, in fundatione præ
 dicti monasterij alterum locum, siue claustrū
 ab illo canonicorum in altera parte Cœnobij ex
 structum pro nobilibus, & illustribus fœminis,
 quæ spretis seculi delicijs, scipias Deo sub B. P.
 Augustini Regula, & sub obedientia Priorum
 dicabant, quæ Domnae vocabantur, vt ex sequē
 ti scheda professionis cuiusdam Domnae Mo
 nix apparet: *Ego Monia Martini filia timens Deum,*
*& vltimi diem iudicij, trado me ipsam Deo, & Colim
 briensi monasterio S. Crucis, ac vobis quoque Domno*
*Theotonio eiusdem monasterij Priori, & ceteris cano
 nicis ibidem in perpetuum commorantibus, & offero tibi*
*meam villam nomine Almasum integrā iuxta flu
 uium Mondum sitam, pro qua ego dedi aliam villam, qua*
dicitur Trioso ultra Dorium &c. Inuenitur etiam
 in veteri libro defunctoꝝ Regina Domna Ma
 phalda S. Crucis canonissa, cuius descriptio obi
 tus talis est: *Obijt Domna Maphalda inclita Regina*
*Portugallia, conuix Domni Alphonfi primi Portu
 galia Regis canonice S. Crucis, nonis Decembris. & a
 lia eiusdem Regis filia nomine Domna Consta
 tia inter canonissas dicti monasterij recensetur;*
 quæ canonissa ibidem permanferunt vsque ad
 tempora secundæ reformationis dicti monaste
 rij, quæ facta est tempore Ioannis III. huius no
 mini Portugallia Regis, quo tempore illa peni
 tus fuerunt extinctæ. Reperitur autem in Sacel
 lo Reliquiarum capsa quædam, in qua vnus præ
 dictarum canonissarum ossa custodiuntur, qua
 tum antiqui, tum recentiores pro illius sanctita
 te in maxima veneratione habere consueverunt
 Verumtamen de miraculis non constat. Erat e
 tiam in quodam sacello intra idem claustrum i
 mago Sanctissimi Domini Nostri IESU CHRIS
 TI Crucifixi, quam vnā illarum super petitione
 iniussa fuerunt allocutam: *Nesciū quid petatis.*
 Hoc Cœnobium non est dubium, paulo post
 illius fundationem in congregationem multoꝝ
 collegioꝝum excreuisse, quando quidem ab an
 tiquo tempore ex alijs monasterijs ad istud S.
 Crucis transfibant, & ex hoc ad alia, vt de sancto
 Ferdinando monasterij S. Vincentij Vlyssipo
 nensis canonico, postea S. Antonio de Padua
 nuncupato statim dicemus. Verum quod lapsu
 temporis congregatio fuerit soluta, & multa ex
 antiquis monasterijs ob summam annoꝝ carita
 tem, & pessilentiam secuta era 1394. scilicet an
 no Christi 1356. canonicis omnino desituta,
 in beneficia secularia fuerint commutata, vel à
 laicis occupata, & ipsum S. Crucis Cœnobium
 Munda fluuio erumpente rotum pene cum car
 tophilaicis aquis inundatum, & suffocatum, ac
 in eiusmodi alluione magna pars veterum illi
 us scripturarum deperdita, omisso Catalogo

monasteriorum: quae dicta congregatio obtinebat ante reformationem, de ijs folijs dicemus, quae post reformationem sub Ioanne Tertio Portugalliae Rege secutum eidem congregationi fuerunt vnita, quod in sequenti capite praestandum erit.

CAPVT SEXAGESIMVM.

De Reformatione praedictae Congregationis, & de illius monasterijs.

ANte primam reformationem anno 1527. inchoatam, mos erat canonicis S. Crucis Colimbricensis, & aliorum dictae congregationis Cenobiorum per Priores perpetuos a Conuentibus canonicis electos gubernari. Quo tempore nimirum a prima dicti monasterij institutione vsque ad annum 1527. duos ac viginti perpetuos Priores habuisse perhibetur. Quorum primus fuit S. Theotonius vnus e primis illis duodecim praedicti monasterij fundatoribus, & antea Prior Vitisensis Ecclesiae, quae nunc est Cathedralis: nam Venerabili Tellone in humanis superflite, nullus erat Prior titularis canonicus, & Capitulariter electus, sed erat tantum Prior claustralis Odorius nomine, ad quem diriguntur litterae Innocentij II. superiori capite memoratae, post obitum vero eiusdem Venerabilis Archidiaconi primò canonicè electus est in Priorem maiorem, ac titularem (etsi reluctans & inuitus) ipse B. Theotonius, qui tandem regimine suscepto, zelo, & prudentia, & vitae sanctitate munitus, pro canonica disciplina, bonis, ac iuribus monasterij conseruandis, & augendis magna, & mirabilia patravit, priuilegia complura à Summis Pontificibus Lucio II. Eugenio III. & Adriano IV. obtinuit, Deo & hominibus charus, & amabilis, cuius gestorum narratio non intra vnus paragraphi ambitum perstringi potest, sed integrum librum requirit. qui decimum grandaeuus, nimirum annum octogesimum attingens, bonis operibus plenus, miraculis etiam in hac vita conspicuus, ex terreno huius corporis ergastulo ad caelestem patriam migravit anno salutis 1162. die 18. Februarij, quo illius festum solemnè veneratione celebratur. Huic secundus successit Dominus Ioannes Theotonius eiusdem B. Theotonij nepos, & in regimine coadiutor, ad quem scriptus Alexander III. anno 1163. obiit anno 1181. Tertius alius Dominus Ioannes, qui tribus tantum annis vixit in regimine, obiit anno 1184. Quartus Dominus Petrus, obiit anno 1191. Quintus Dominus Petrus de Froes huic Caeselinus III. dedit

insigne priuilegium contra inuolens honorum monasterij anno 1196. Calendis Augusti, praefatus fuit anno quinto, quod Pius V. confirmauit, & est aduertendum ab ijs, qui gaudent priuilegijs dictae congregationis. Eo vero obitu, successit sextus in ordine D. Ioannes de Martyrum ex Ordine Minorum reliquus, qui profunde Catholica passus sunt apud Marothium, anno 1220. Colimbram suae delata: quas cum Dominus Petrus infans Alphonsi Regis huius nominis II. eò vehendas curallet, vti Ecclesia cathedralis Colimbriae conderentor, adiuvante ad opus illius Sacellano Domino Ioanne Roberto S. Crucis canonico, cuius custodia ipsa reliqua fuerit tradita, mirabile dictu, mula, quae pignora in ipsis condita ferebat, ad fores Cenobij S. Crucis sublitit, nec loco moueri potuit, donec apertis templi valuis illud ingressa, ante altare manus genibus flexis procumbens, non prius surrexit, nec sacra pignora deponerent. Adierat hinc B. Antonius de Padua nuncupatus antea Dominus Ferdinandus de Bullohes eiusdem congregationis, ac Cenobij Regularis canonicus, in qua congregatione iam vndecim annis virtutum, & miraculorum gratia, & splendet conulcare incipiebat. hic deuotionis heros in sanctos Martyres comnotus, quos paulo antea in eodem monasterio adhuc viuentes hospitium fuerat, martyrium sciens, à supra dicto Priore ad Ordinem B. Francisci transeundi licentiam impetrauit. Obiit dictus Ioannes Prior anno 1216. quin quennio post obitum ipsius B. Antonij Ferdinandij, cui septimus in regimine successit Dominus Ioannes Petri obiit anno 1270. Obitus Dominus Bartholomaeus, qui Beatus S. Vincentij Martyris à Rege Alphonsio Henrico illuc delatum, thecis aureis, & argenteis gemis ornatis inclusit, vixit vsque ad annum 1274. Nonus Dominus Petrus, qui annis decem Prioratum tenuit, obiit anno 1304. Decimus successit Dominus Laurentius Petri, vixit vsque ad annum 1324. Vndecimus Dominus Durandus Pelagij, vixit die nona Septemb. Duodecimus Dominus Dominicus, qui obiit anno 1322. Tertiusdecimus Franciscus Petri vsque ad annum 1332. Decimus quartus Dominus Valscus de Bayo. Decimus quintus Dominus Alphonsus, sub quo Moria fluuius erumpente, horribilis monasterij inundatio accidit, cum maxima scripturarum, & altarum rerum iactura, Decimus sextus Dominus Gondifalvus, hic zelantissimus iurium, & bonorum sui monasterij spiritualium, & temporalium, fuit propugnator, ac defensor tum aduersus Aluarum Colimbriae Episcopum, tum contra Praefectum, & Populum Ciuitatis, quem Deus & B. Rex Alphonsus Henricus inibi tumalatus miraculose non semel adiuuerunt: nam & nepos Episcopi villam quandam monasterij per vim imad-

dem in eadem villa cernatur, ante oculos eiusdem Episcopi repente vita priuatus est, & Praefecti fuit latus qui in gratiam ciuium Colimbricensium a curiam noui fontis ad iura monasterij spectantem ad dixerat, in 20 quis est praefectus, & quidam Petrus Alphonsus, qui infantem D. Petrum Regis filium & ipsum Ciuitatis Praefectus ad aquas ab ecclesia incitauerat, morte subitanea correptus, & Martinus Dominici auditor Ducis Colimbriae qui monasterij vineas in ualserat, repentina pariter correptus, ex loco vinearum domum delatus, tres paucos dies animam exhalauit. Huius Prioratus virtus in operibus misericordiae erga pauperes misericordie respicendunt tempore magna sterilitatis, quo modicus tritici tribus quinaris stabat: na horreo aperto maioris modiorum hordei, ac millij pleo perperam multitudinem innumerabilem in periculo mortis liberauit. Vixit in Prioratu annis 21. Obiit autem anno 1403. 17. Calend. Maij. Decimus septimus fuit Dominus Gomefius, qui olim Florentiae Camaldulensium Abbas fuerat, nuncius Apostolicus ad illas regiones à Pontifice destinatus, tenuit Prioratum vsque ad annum 1442. cui Decimus octauus successit Dominus Ioannes à Colla. Decimus nonus D. Ioannes de Morcia ex nobili, & generosa familia Marchionum ville Regalis. Obiit anno 1506. Vigentesimus Dominus Petrus, qui fuit Episcopus Igitanensis. restit monasterium vsque ad annum 1516. Post cuius obitum consecutus est Prioratum Dominus Alphonsus S. R. E. Cardinalis, & Regis Emanuelis adhaerens infra annos etatis legitime conuersus, cui per resignationem ab eodem Alphonsio Cardinali factam successit Dominus Henricus infans illius frater, qui postea fuit Cardinalis, & denique Rex Portugalliae, & hic fuit vltimus Prior S. Crucis ante primam reformationem: na fere anno 1541. à Rege Ioanne successus esset quodam eius filius notus nomine D. Eduardus, sed brevi intervallo ex hac vita migravit.

Ceterum quod tractu tanti temporis sicut pro humanae fragilitatis conditione, cui propium est ad ima tendere, & in deterius labi, fuit quod praedictum monasterium Prioribus fidei, quos Comendatarios vocamus, regendam tradidit tandem ceperit, ceperunt etiam ipsi Colimbricenses canonici paulatim relaxari, & à primaria institutione sanctissimorum virorum Theotonij, & aliorum dictae congregationis patrum ac fundatorum deflectere, & iugo regularis disciplinae fere abiecit, vitam potius seculari ducere. Quod animaduertens clementissimus, & religiosissimus Portugalliae Rex D. Ioannes III. & mente gerens, quantam operam illius priores Portugalliae Reges in eiusdem monasterij splendore, bonis, ac iuribus fouendis, & augendis costulissent, illorum pietatis, ac religionis veneratione, ad illius ruinam reparandam animam adiecit. Quare facultate prius à Sede Apo-

lum in eadem villa cenante, ante oculos eiusdem Episcopi repente vita priuatus est, & Praefecti filium qui in gratiam ciuium Colimbricensium aequum notum fontis ad iura monasterij spectantem abduxerat, in aquis est praefectus, & quidam Petrus Alphonsus, qui infantem D. Petrum Regis filium, & ipsam Ciuitatis Praefectum ad aquas abductus in castris, morte subitanea correptus, & Martinus Dominici auditor Ducis Colimbrig, qui monasterij vicarius inuaserat, repentina paralisi correptus, ex loco vinearum domum delatus, intra paucos dies animam exhalauit. Huius Prioris virtus in operibus misericordiae erga pauperes mirifice respicienda est: tempore magnae sterilitatis, quomodus trinitatis tribus quinaris stabat: nam horreo aperto multorum modiorum hordei, ac milij plecto pauperum multitudinem innumerabilem a periculo mortis liberauit. Vixit in Prioratu annis 21. Obiit autem anno 1403. 17. Calend. Maij. Decimus septimus fuit Dominus Gomefius, qui olim Florentiae Camaldulensium Abbas fuerat, natusque Apostolicus ad illas regiones a Pontifice destinatus, tenuit Prioratum vsque ad annum 1441. cui Decimus octauus successit: Dominus Ioannes à Colla. Decimus nonus D. Ioannes de Merca ex nobili, & generosa familia Marchionum villae Regalis Obiit anno 1506. Vigentesimus Dominus Petrus, qui fuit Episcopus Igitanensis. tenuit monasterium vsque ad annum 1516. Post cuius obitum consecutus est Prioratum Dominus Alphonsus S. R. E. Cardinalis, & Regis Emanuelis filius adhuc infra annos aetatis legitimae constitutus, cui per resignationem ab eodem Alphonso Cardinali factam successit Dominus Henricus instans illius frater, qui postea fuit Cardinalis, & denique Rex Portugalliae, & hic fuit vltimus Prior S. Crucis ante primam reformationem: nam obiit anno 1541. à Rege Ioanne successit esset quidam eius filius notus nomine D. Eduardus, ubi oritur interuallo ex hac vita migravit.

II. Ceterum quod tractu tanti temporis siue pro humanae fragilitatis conditione, cui praecipuum est ad ima tendere, & in deterius labi, hoc quod praedictum monasterium Prioribus fidelitatis, quos Commendatarios vocamus, regendum traditum tandem cepisset, ceperunt etiam ipsi Colimbricenses canonici paulatim relaxari, & à primaeuâ institutione sanctissimorum virorum Theotonij, & aliorum dictae congregationis parentum, ac fundatorum dellectere, & iugo regularis disciplinae ferè abiectio, vitam potius seculari ducere. Quod animaduertens clementissimus & religiosissimus Portugalliae Rex D. Ioannes III. & in mente gerens, quantum operam illius reuerentes Portugalliae Reges in eiusdem monasterij splendore, bonis, ac iuribus fouendis, & augendis contulissent, illorum pietatis, ac religionis vere emulatores, ad illorum ruinam reparandam animum adiecit. Quare facultate prius à Sede Apo-

stolica impetrata, necnon etiam ex commissione Illustriss. & Reuerendiss. Domini Henrici S. R. E. Cardinalis eiusdem monasterij Prioris Commendatarij, cuius Cardinalis tunc in minoribus constituti idem Rex tutelam agebat, fratrem Blasium de Braga ex Ordine S. Hieronymi ad Priorem claustralem, & canonicos dicti monasterij reformandos destinauit. Coepit est reformatio anno Christi 1527. die 13. Octobris, vt ex scripturis authenticis apparet: & quidem hisce legibus, institutis, & sub tali, & tanta Regularis disciplinae disciplinae, praesertim in clausula, & silentio seruandis, vt nec illa celeberrima Cartusienfium congregatio illi praesaret. Quam ob causam à publicis processibus, quibus priores canonicos ante ipsam reformationem adesse oportebat, Apostolica indulgentia fuerunt dispensati. Selecti sunt autem perhinc optimi iuuenes bonae indolis, & virtutibus imbuti, alij etiam Nouitij additi à pristinis canonicis iam admissi. Demum haec sancta reformatio adeo utilis, adeo insignis fuit, vt illa mediante, institutio canonica ad pristinae vitae integritatem in Regno Lusitaniae sit exactissime restituta, & canonici ipsi, qui prius ob illorum vitam parum religiosam contemptui habebantur, cunctis populis, ac in primis ipsis Serenissimis Regi, ac Reginae summam venerationem essent, ac etiam admirationi. Extant literae Serenissimae Reginae Dominae Catharinae ipsius Regis Ioannis III. relictae, & Philippi II. Regis Hispaniarum sororis ad Summum Pontificem in commendationem eorumdem canonicorum, & eorum laudem scriptae, & vix credibilia narrantes.

III. In hac reformatione praedicti monasterij regimen est penitus immutatum: nam Priores, qui antea erant perpetui, postea triennales esse ceperunt. Porro in eadem reformatione quod canonici Priorem maiorem siue titularum ex gremio illorum Capituli non haberet (erat quippe fiduciarius siue secularis commendatarius, nempe ipse Dominus Henricus S. R. E. Cardinalis) facta est diuisio, aut separatio quaedam bonorum dicti monasterij, vt enim Prior claustralis, & canonici reformati congruam sustentationem haberent, nonnulla loca, redditus, & census à mensa Priorali sunt dismembrata, & mensae conuentali canonicorum reformatorum applicata: & deinde idem Henricus Prior Commendatarius maior factus, vt eadem reformatio suam plenum & integrum sortiretur effectum, nec vnquam successu temporum impediretur, quominus in dies ad vberiore statum, & perfectionem cresceret, omnia iurisdictionem, dominium, superioritatem, potestatem, & correctionem, quae ad Priorem maiorem pro tempore existentem spectabat, à semetipso abdicatum Priori claustrali pro tempore existentem, & iuxta dictae reformationis statuta electo remisit, & plenissime in illum transfudit, quae omnia postmodum Paulus III. probauit, & confirmauit.

Non

Non tamen omnia bona monasterij in eadem reformatione, quae à Commendatariis tenebantur, illi sunt restituta, quin potius praedictus Rex D. Iohannes ex parte veltigalium, quae ad mensam Priorum maiorum pertinebant, Colimbricensē Academiam condidit, & erexit, & castrum Lerinense, quod ad dictum monasterium spectabat, in Episcopatum erigendum curauit, & castrum de Arronches, quod S. Theotonius primus Prior de Saracenorū manibus eruerat, ipse Rex Episcopatu de Portalegre adiecit.

IV. **P**orro reformatione ipsius monasterij S. Crucis feliciter absoluta, idem Rex animum adiecit ad duo alia Cœnobija in Episcopatu Vlyssiponensi constituta, quae olim conspicua reformanda, videlicet monasterium S. Vincentij, & monasterium S. Saluatoris de Ecclesiola nuncupatum, quod pari felicitate, ac facilitate obtinuit. Demum idem Rex Pontificatus Pauli IV. anno secundo ab eodem Pontifice obtinuit, ut tria praedicta monasteria S. Crucis, S. Vincentij, & S. Saluatoris de Ecclesiola sic reformata, in formam vnius congregationis more congregationum Italicarum iungeretur, vna cum alijs monasterijs in Regno Portugalliae reformandis, vel denuo fundandis, & alias iussu acquirendis, cuius congregationis caput esset Prior ipsius Cœnobij S. Crucis, & ab illo congregatio S. Crucis Colimbricensis in posterum vocaretur. Cuius concessionis extant literae, seu illarum exemplum in nostro Archivio Romano totam seriem reformationis dicti monasterij, & aliorum, ac etiam erectionis illorum in vnam formam, & vni corpus coaggregationis continentes. Data apud S. Petrum sub sigillo officij Sacrae Poenitentiarie 17. Calend. April. Pontificatus Domini Pauli Papae IV. anno secundo, quas breuitatis gratia omitto. Exinde verò cepit ipsa congregatio numero monasteriorum antiquorum, sed reformatorū, ac nonnullorum, quae postea sunt fundata, & etiam numero canonicorum per totam Lusitaniam crescere & multiplicari, quorum monasteriorū Catalogus, quod supra cap. 32. positus fuerit, nūc inutilis repetitionis euitanda gratia aliqua notabilis, & memoria digna circa nonnulla ex praedictis monasterijs solum aduertemus.

V. **P**rimum igitur, ac princeps huius congregationis collegium, quod ceterorum omnium est caput, est ipsum Illustissimum, ac celeberrimum, regiumque cœnobium S. Crucis, cuius Prior, qui singulis triennijs in Generalibus comitijs totius congregationis eligitur, eiusdem est Prior sine Superior Generalis, de cuius fundatione, privilegijs, & sanctorum Reliquijs in eo reconditis cum Regibus, & Regina, & filiis, & filiabus Regum Portugalliae dictum est in cap. praecedenti.

Secundum est collegium S. Vincentij Martyris prope ciuitatem Vlyssiponam ad plagam O-

rientalem, ab Alphonso Henrico primo Portugalliae Rege anno 1148. fundatum, cuius fundatio occasio haec fuit. Anno 1148. Alphonso Rex Portugalliae Henrici Comitis, & Reginae Tharsiz filius, inimicorum Crucis Christi extirpator mirificus anno regni sui 18. aetatis 40. collegium exercitum, & obsedit Vlyssiponam tunc ciuitatem Saracenorū habuit; auxiliarem electam manum fortium viroorum, quos illi Dominus ad dei successos in auxilium misit cum centum sexaginta nauibus ex partibus Septentrionis, videlicet Theotoniorum, Francorum, & Anglorum. Hi de nauibus proficientes intrepide in parte maris ciuitatem allabantis flua contra illam castra disposuerunt quique per generationes, aliquas suas, Theotonici suburbia Orientalia Sacraecenis fugatis occupauerunt: Angli cum Britannis, & Aquitanis suburbia, quae sunt ad Saluicatum similiter tenuerunt: nam Septentrionalia Rex cum Ducibus, & equitibus sua multitudine obsidebat, cum autem multi de Francis, quae praepara pro Christo vita, seu morte, propinqua mensura ciuitatis accederent, quibus retonis, & machinarum de sepe irruentium occurrentia, vitiorum cadauera pro Christo monentium religiosè more Catholicorum sepulturam acciperent, ipse Rex accessit Reuerendiss. Beatus si Archiepiscopo Ioanne (is vnius erat ex duobus eim primis cœnobij S. Crucis Colimbricensis fundatoribus) cum coegit, ut statim prope illarum caeterorum duo caemeteria delinqueret, & latius adregendo ritu Ecclesiastico sanctificaret, vocum uocens, quod si Dominus in manum illius traderet ciuitatem, duas ibi Ecclesias cum duobus collegijs religiosorum hominum, qui pro salute caeterorum deprecarentur, statim exstruendas caeret. Igitur Archiepiscopus Ioannes caemeteria designatis, duos quoque lapides consignatos praefundandis duabus Ecclesijs Rogi offerit, quos illi vota praueiciens statim locauit, alterum in caemeterio Theotoniorum, vbi nunc situm est monasterium S. Vincentij martyris: alterum in caemeterio Anglorum, vbi est Ecclesia S. Martini ad Martyres, propter eos sic dicta, qui vique ad mortem pro Christo certantes ibidem sepulti fuerunt. His ita gestis ceperit Franci secundam Ecclesiam consuetudinem interfecta fuit Ecclesiasticae mandare sepulture, & super ea Ecclesiam edificare, ac de proprio sumptibus praefuerunt presbyteram nomine Roardum, quinquagulis diebus Missas cantaret, & oblationes acciperet à populo ad fabricam Basilicae erigendam, cum autem anno Domini 1148. mensis Octobris in die festo SS. Crispi, & Crispiniani capta Vlyssipona Rex votum suum velle opere completi accessit ciuitatis antilite nomine Gubernat-

quem reem ordinari fecerat, ut quam vellet ex caeteris Ecclesijs praedictis, sibi, & suis clericis assignaret, optionem dedit, qui Ecclesiam S. Marie ad Martyres, quod vbi esset vicinior, postulat, & obtinuit: altera verò S. Vincentij Rex cum omnibus suis iuribus suae dispositioni referuauit. Cuiusque de constituendo in ea collegio religiosorum viroorum cogitaret, ecce Gualterus Abbas singularis sanctae canonice regularis ex ordine Praemonstratensi natione Flamingus, cum quoniam sui ordinis fratibus Vlyssiponam venisset, Rex eidem Ecclesiae statim praefecit, ac ex parte Regis, viues, & redditus pro stipendijs fratribus in ea commorantium necessarijs eidem capere donare. Verum quod dictus Gualterus eadem anno Praemonstratensi monasterio vellet subijcere, effectus filia, Rege contradicente, dimissa Ecclesia ad suos reuerfus est. Quare Rex canonice quendam regularem monasterij, quod dicebatur de Balneo, Godinum nomine, qui postea fuit Episcopus Lamacensis, eidem Ecclesiae Priorem constituit: quo ad Episcopatum euectus ante eandem alius dicti monasterij de Balneo canonicus nomine Menendus octo annis, cui successit Dns Pelagius canonicus eiusdem monasterij de Balneo, qui in viuis agebat anno Domini 1188. & haec omnia fideliter excepta sunt ex caeteris fundationis dicti monasterij vetustissimae, ab auctore illorum temporum exarata, & in archiuis ipsius monasterij vique in hanc diem incorrupta, per quam constat non solum de antiquitate fundationis dicti monasterij, & de illius fundatoribus, sed etiam cuius instituti fuerint primi regulares canonici in eodem monasterio constituti, nimirum ex monasterio de Balneo vetustissimo, non autem ex congregatione S. Ruti Gallicana, ut quidam auctores gratis asserunt, & sine fundamento.

De hoc monasterio nonnulla lib. 1. cap. 35. in fine annotauimus, quae omnia videnda erunt; nā in illis haec bis, vnde plures errores Ioannis Marqueti Eremitae Angulimenfis emendes in suo libro de Origine Fratrum Eremitarum. Habuit autem illud monasterium viros sanctitate, & virtutibus Domnum Godinum primum illius Priorem ex ordine canonicorum regulariū, postea Episcopum Lamacensem, deniq; Archiepiscopum Bretharensem, Domnum Ferdinandū de Balneo, postea Antonium de Padua nuncupatum, & inter Diuos relatum, Domnum Stephanum Petri Episcopum de Tala, Domnum Antonium Episcopum Tingitanensem, D. Didacum Ortz de Villegas primo Episcopum insulae S. Thome, postea Episcopum Vlyssiponensem, Domnum Ferdinandum de Menezes regium facellanum maiorum, & Lamacensem Episcopum, ac etiam Vlyssiponensem Archiepiscopum, qui omnes fuerunt etiam Priores dicti monasterij ante illius reformationem, quae facta est sub Io-

Henrico primo Pontificatus eius anno 1148. Alphonsus Rex...

quem recens ordinari fecerat, ut quam vellet ex...

anne III. anno 1540. per quam Priores perpetui...

VI.

Abuit hec congregatio ante, tum post ipsam...

I.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

solū à Canonicis dicte congregationis, verum etiam à nostris Lateranensibus Pio V. Pontifice concedente.

Secundus est B. Antonius de Padua, Dominus Ferdinandus de Bullohes antea vocatus, hic enim cum in Vlyssiponenſi D. Vincentij monasterio canonicorum habitum suscepisset, & professionem emisisset, vt parentum, & amicorū frequentiam declinans totus Deo coniungeretur, biennio ibidē expleto Colimbriam ad cenobiū S. Crucis migravit vbi nouē annis in meditationibus, & studijs diuinarū litterarum, & alijs pijs, & religioſis officijs seipſum exercens, perfectus possessor cœlestis doctrinæ, ac sanctitatis euasit, qui tandem ob martyrij amorem, accepta à Priore licentia, ad ordinem S. Francisci abiens, Deo aliter disponente, in Italiam venit, & Patavij spiritum Deo reddidit, inter Sanctos relatus, tum viuus, tum mortuus miraculis innumerabilibus coruscans, quæ ego in me ipſo expertus ad Dei, & sancti sui gloriam certissima fide confessor.

Tertius D. Iohannes Robertus canonicus professus monasterij S. Crucis, D. Petri Regis Santij primi huius nominis filij Sacellanus, qui quo tempore quinque martyres apud Marochium pro fide Christi occubuerunt ibidem aderat, & illorum reliquias custodiuit, ac serauit, quod obsequium sancti Martyris dupliciter compensare voluerunt, primò namque cum eques quidam nomine Petrus à Rosa ob ingens desiderium illorum reliquias contemplandi, scalam ascendisset, illico dirigit, cuius magnis euulsiōibus hic sanctus vir accurrens, illius criminibus confessione expiatis, caput vnus dictorum martyrum eius pectori ad mouit, quo facto, ille statim perfectè pristinam salutem recuperavit. Deinde cum Rex D. Alphonsus II, dictorum sanctorum martyrum reliquias ad Cathedralē Colimbriensē, de ferri statuisset, illæ diuino miraculo in monasterio S. Crucis subsisterent, ac ibidē ipsi martyres illorum pignora condi voluerunt, vt constat ex Chronologijs ipsius Regis Alphonsi, necnon ex Chronicijs Franciscanis lib. 1. cap. 19. quod piè credendum est in recompensationem laboris præstitum, quem sanctus hic canonicus eius loci professus impenderat in eorum reliquijs custodiendis.

Quartus fuit B. vir D. Petrus Noniz spectatissimæ vitæ, & omni virtutum genere probatissimæ, Vrracæ Reginæ præfati Alphonsi Regis cōiugis à sacris confessionibus. Hic post dictorum martyrum reliquias cō translatis, qua hora ipsa Regina, iuxta quod à SS. martyribus sibi antea fuerat prophetatum, ex hac vita migravit, cum esset Sacrificiæ præfectus, nocturno tempore vidit innumerabilem cœteram FF. ordinis S. Francisci, chorum S. Crucis processionaliter ingredientem, & matutinas suauissimè concinentem, ac in medio illorum quendam cæteros præcedentē

quem alij quinq; alijs excellentiores sequebantur. Hæc ille cernens, ac stupens, quoniam modo nocturno tempore clausis foribus, & necdum ingressis datis ad canonicos ad matutinum vocatis, tanta illa fratrum multitudine ingredi ponit, ab vno illorum quinam essent, & quas via, clausis inuis, nocturnis horis illuc ingressi essent, quæ nui, at ille, nos inquit, omnes quos vides, fratres Minores sumus, qui nunc in cœlis Deo fruimur, ille autem, quem tanta gloria circumdant vides, B. est Franciscus Assisius, quem tanto desiderio in hac vita videre concupisisti alij quinque, qui inter cæteros quasi excellentiores emant, sunt fratres, qui Marochij pro nomine Christi palam martyrij impetrauerūt, & in hoc monasterio venerantur. Et quia tu es Regine confessor, & Desiderans, hanc visionem voluit Dominus tibi ostendere, quæ ad præteritum tuum viderem, & matutinales horas recitarem, demum de obitu Reginæ non dubites: cū enim hinc profecti fuerimus, indubitabile nunciū accepimus, quod ita euenit: protinus namq; Regine clementer inuam pulauerunt monasterij, & eius transiendū nunciauerunt, postulantes, vt ad eius exequijs persoluendas canonici adirent. Constat ex Chronica ipsius Regis D. Alphonsi, & ex Chronicijs Franciscanis lib. 1. cap. 23. Hic autem D. Petrus, quod sanctitatis fama commendaretur, ac etiam ob istam visionem ad pedes sanctorum sepulcrorum accepit.

Quinto loco recensendi sunt martyres Alphonſus, & Petrus eiusdem cenobij canonicus apud Marochium pro fide catholica à Saracenis intercepti, quorum memoria in Catalogo vniuersali de functorum dicti monasterij habetur cum illorum vita, & martyrium in monasterij inuocatione perierit cum alijs plurimis scriptis vtilissimis.

Sexto loco numerati debet B. Gudim' prima Prior S. Vincentij, & antea monasterij de Bilibene canonicus, postea verò ad Episcopatum Lateranensem, & tandem ad Archiepiscopatum Brecharensem assumptus, quem Archiepiscopatum cum annis duodecim, mensibus septem, & diebus viginti septem sanctissime rexit, et hæc vita ad æternam migravit 3. Calend. April. anno Domini 1288. ibiq; sepultus pro sancto coluit, & in magna veneratione habetur. Quem Galus Alvarez de Loñfada Macado D. Augustini Brecharenſis Archiepiscopi olim Gloria honorifice memorijs narrat, miraculorum gloria floruisse.

Septimus fuit D. Gondisalvus sextus S. Vincentij Vlyssiponenſis Prior, de quo in Vita B. Regine ex Ordine fratrum Prædicatorū per Andream de Resende Lusitanū scripta, quæ in monasterio S. Andreæ Scalabitano custodiuntur, hæc habentur.

Vlyssipona in Cenobio Regularium D. Augustini vixit, et tempore confugia fuit atque vix Gondisalvus Mendicanti, qui à parente Deo dicitur, cum annos plurimos in cenobio vixisset, mortuus exigeret, in Cenobio factus est: in qua ad ministracione cum regna patentes, neque prauis cupiditatibus vno modo effertur mane coram, qui honoribus ad superbiam, & vltimo quæ euasit, et eodem post quatuor agitur a sanctorum in hac vita videre concupisisti alij quinque, qui inter cæteros quasi excellentiores emant, sunt fratres, qui Marochij pro nomine Christi palam martyrij impetrauerūt, & in hoc monasterio venerantur. Et quia tu es Regine confessor, & Desiderans, hanc visionem voluit Dominus tibi ostendere, quæ ad præteritum tuum viderem, & matutinales horas recitarem, demum de obitu Reginæ non dubites: cū enim hinc profecti fuerimus, indubitabile nunciū accepimus, quod ita euenit: protinus namq; Regine clementer inuam pulauerunt monasterij, & eius transiendū nunciauerunt, postulantes, vt ad eius exequijs persoluendas canonici adirent. Constat ex Chronica ipsius Regis D. Alphonsi, & ex Chronicijs Franciscanis lib. 1. cap. 23. Hic autem D. Petrus, quod sanctitatis fama commendaretur, ac etiam ob istam visionem ad pedes sanctorum sepulcrorum accepit.

Octimus est B. Secundus Portugallensis civitatis Episcopus, quo tempore sedes illa Cathedralis erat regularis. Hic fenio iam proximus in monasterium S. Marix de Villa bona processit, quod ille vnā cū fratre suo Domino Mouloze fundauerat, vbi ambo fuerunt canonici Regularis, & in quo ipse Germanus Prioratū gessit. In hoc Cenobio B. Secundus orationi, contemplationi, & sanctis exercitijs totus deditus martyrij coronam taliter impetrauit. Huic sancto Episcopo mox erat statum hebdomadæ diebus facellam quoddam petere, quod in quodam monte octo stadij à Cenobio distabat, ad rem facram faciendam, id Mauris vicina incolentibus cum inuocasset, positus insidijs, vt primum opportunitatem natū sunt, & illum sacrum fecisse agnoscere, sacris vellibus indutum interfecerunt, & effecerunt, quod canonici agnoscere, & promissa accurrerent, vt illum iam exhalantem viderent, multa lacrymarum vi profusa, illius cadaver in monumento lapideo, in eodemq; facellam condiderunt, quod post multos annos ad molitorem translatum plurimus fultit miraculis: cuius glorioſi triumphi historia in pariete supra illius sepulchrum est depicta. Inter alia huius san-

excellentes legationes
 flupens, quoniam modo
 is foribus, & necesse
 ad matutinum vocato
 do ingredi possunt
 ent, & quavis, claudu
 ac ingressi essent, ex
 ones quos vides, fra
 ne in coelis Deo fratre
 gloria circumdatis
 s, quem tanto delecta
 piffi alij quinq; qui
 silentiores emittit, iure
 ro nomine Christi palu
 & in hoc monasterio
 Regine confessor, & De
 voluit Dominus vbi
 eat, Regiam Vrac hoc
 ita dilectis: & quanta
 ordinem dilectio Dep
 vt ei exequia preste
 recitarum, & de
 biles: cum hinc p
 bile nunciu accepit, qu
 amq; Regine cunctis
 mallerij, & eius tantu
 alantes, vt ad eius co
 adiret. Constat ex
 phonsi, & ex Chroni
 23. Hic autem D. Petru
 commendaretur, ac tunc
 pedes lapidum sepulch
 rorum
 di sunt martyres Albi
 cenobij canonici
 catholica Saraceni
 ria in Catalogo
 i monasterij habetur: can
 rium in monasterij
 talij plurimis scriptis
 ri debet B. Gudm' p
 & antea monasterij de
 verò ad Episcopatu
 d Archiepiscopatu
 quem Archiepiscopus
 menibus septem, & de
 stitissimè recellit, ex
 uit 3. Calend. April.
 cultus pro sancto colat
 he habetur. Quem Gof
 Macado D. Augustini
 opoli olim Chronista in
 aculorum gloria
 ondialius lectus, & v
 or, de quo in Vita B. Regi
 redicatoru per Andri
 ripta, quæ in monasterio
 culloditur, hæc habentur

Postquam in Cenobio Regularium D. Augustini vixit
 do tempore confusa sanctitati vir Gaudsalus Me
 reo, qui à patre Dto dicitur, cum annos pluri
 mos immensum vitam egisset, meritis exigentibus,
 Cenobio huiusmodi est: in qua ad ministracione cum
 neque patens, neque prauis cupiditatibus vilo modo
 effrenata moreretur, qui honoribus ad superbiam, &
 viciatibus abutatur, sed potius in dies melior, fan
 ctiorque exaderet, tandem post quadragesimam annorum
 vixit, quibus in sanctæ conuersationis studio de
 siderat, ad palmam celestem vocatus est, in hora obi
 tus sui iacet, virum Dei Regium in Cenobio San
 ctissimi sacri altaris operari, & ecce in subita mē
 te abstrahitur raptus videt Gaudsalus à nobis modo
 morat, et animam terrenam mole iam deposita, fulgen
 tissima luce radiantem, per immensi aeris huius spacia
 angustiam nauibus sursum ferri, quò visu mirum in
 modum voluptate affectus, postquam in illo raptu
 moratus aliquandiu fuerat, rediit ad se, nec prægan
 tiæ magnitudinem raptum poterat continere. Refert Cano
 nicus, qui ad raptum eius videndum aduocatus fue
 rat ab Episcopo, cum & contra seueritatis suam morem,
 & contra inuoluntatem aliorum raptorum, post quos
 raptus semper fugiunt, & gemitus emittebat, eum ri
 disse aduocatum, per alios sacrificia, illi non modo ob
 stantia regredi, verum etiam auctoritate interrogando vr
 gatur, vt causam impetitus visu indicaret, tunc ille
 scriptis animam retrahit, quod viderat: & nota ea hora
 conuertitur esse, virum illum Deo charum ex hac vita
 migrasse, & qui ante nos virum vram conscripsit, ait, se à
 Martino Ecclesie V. Hispanensis Archiepiscopo viro do
 ctissimo frequenter sacerdotum, & populi consuetu
 rem ita se habuisse confirmante, hoc auduisse. Hæc
 ille.

III. Othmanus est B. Sefnandus Portugallensis ci
 uis Episcopus, quo tempore sedes illa
 Cathedralis erat regularis. Hic scio iam prox
 imus in monasterium S. Marie de Villa bona dis
 cedit, quod ille vna cū fratre suo Domino Mon
 chate fundauerat, vbi ambo fuerunt canonici Re
 gulares, & in quo ipse Germanus Prioratū gessit.
 In hoc Cenobio B. Sefnandus orationi, contem
 plationi, & sanctis exercitijs totus deditus marty
 rii coronam taliter impetravit. Huic sancto Epi
 scopo mos erat statutus hebdomadæ diebus sacel
 lam in modum petere, quod in quodam monte
 octo stadijs à Cenobio distabat, ad rem sacram
 faciendam, id Mauris vicina incolentibus eum
 innotuisset, positus insidijs, vt primum opportu
 nitatem nactus fuit, & illum sacrum fecisse agno
 uerunt, sacris vestibus indutum interficientes,
 delibenter, quod canonici agnoscentes, & pro
 ritus occurrentes, vt illum iam exhalasse animā
 viderunt, multa lacrymarum vi profusa, illius ca
 daver in monumētum lapideo, in eodemq; sacel
 lorum dederunt, quod post multos annos ad mo
 nasterium translatum plurimus fuit miraculis:
 cuius glorioſi triumphij historia in pariete supra
 illius sepulchrum est depicta. Inter alia huius san

cti Viri miracula, illud non est silentio prætere
 dum, cum post aliquot annos à die translationis
 corporis illius ad monasterium quidam agricola
 illius lapideum sepulchrum è sacello iam diruto,
 plauſtro impositum efferret, à quodam interro
 gatus, quo sepulchrum illud deduceret, respon
 dit, vt subis pastum præberet. & ecce necdum
 verba compleuerat, cum plauſtrum in frustra to
 tum illic est confractum, eumq; in proposito si
 stens plauſtrum aliud adduxisset, sepulchro im
 posito, bobus adhibitis nunquam loco potuit
 moueri & cum secundum, & tertium iuga boum
 & quotquot habebat, adhibuisset, re inconfecta,
 & funes, & plauſtra disrupta sunt, atque concisa.
 Quare agricola tædio affectus sepulchrū in me
 dio itinere dereliquit, vbi plus quadraginta annis
 stetit vsque ad annum 1596. quo anno monaste
 rii tunc commendati Vicarius facultate illud in
 monasterium transferendi sibi facta, ad Dei, &
 Sancti sui gloriam sine labore, sine bobus, dua
 bus solis vaccis plauſtro suppositis, illud ad mo
 nasterium detulit, vbi nunc in veneratione ha
 betur.

Nonus fuit Beatus Menendus canonicus, &
 Prior sancti Saluatoris de Ribas, quod monaste
 rium nunc est commendatum, cuius sepulchro,
 ob eius sanctitatem, post illius obitum statim in
 scriptum fuit: Hic iacet D. Menendus huius monaste
 rij Prior, qui nunquam dum vixit, pedem mouit, nisi
 ad obsequium Dei. Quod Epitaphium à veridicis
 inscriptum, compertum est anno 1567. annis cir
 citer quadringentis ab illius depositione trans
 actis, eum Rodericus de Mello eius monasterij
 Commendatarius ob famam illius sanctitatis se
 pulchrum aperiri præcepit: nam repertum est cū
 eodem Epitaphio corpus reliquum in cineres
 solum præter pedes, & crura integra, & cum
 carne quasi animata, cum caligis, & calcis, quæ
 crura, & pedes tegebant, quæ illa, & integra
 sunt reperta ad viri Dei sanctitatem, & Epitaphij
 veritatem probandam, & hi quidem ante ipsius
 congregationis reformationem in eadem con
 gregatione floruerunt.

IV. Ceterum etſi post illius reformationem ob
 summam vite regularis obseruantiam, au
 sferitatem, clauſtri, & silentij rigidissimam custo
 diam, & cæterarum virtutum exercitia, quibus cū
 maxima Lusitanix, ac etiam finitimarum
 Prouinciarum adificatione d. Congregatio mi
 rificè floret, oēs eius alumni Sancti meritò sibi
 possint, pro cæteris tamen refultit D. Laurentius,
 qui totius Congreg. Præfectura ter sanctus est,
 diuinæ contemplationi summè deditus, & cæte
 ris omnibus virtutum insignibus condecoratus
 adeo, vt ad eius sanctitatem testandā præter mi
 racula nihil aliud desideraretur: quæ tamen post
 mortē non pauca cecidit, vt Philippus II. Rex Hi
 spaniarū sua quadam epistola manu Regia ad Pe
 trum dictæ congreg. tunc Generalē scripta testa

tus fuit. Cum. n. tempore alicrationis inter ipsū Philippum II. & D. Antonium Priorem de Crato pro successione ad Regnum Lusitanie idem D. Laurentius partes D. Antonij sequeretur, q̄ ab illo in suo monasterio S. Crucis more filiorum Regum Portugallie ab infanzia fuisset educatus ab eodem Philippo II. iussus est in Legionensi S. Iudori cenobio regularium canonicorum relegari: quod vir Dei maxima cum animi tranquillitate, ob Dei amorem tolerauit. tandem eo vita sancto Rex literas ad Priorem Generalem in hunc modum dedit: *abbas canobij S. Iudori me certiorum fecit, vestrum patrem D. Laurentium iam in illo defunctū miracula agere. Quod ipsi Generali, & eius canonicis optimam illius vitam à primis annis in religione optimè perfectam habentibus admirationi non fuit. Obijt 12. Cal. Decemb. an. 1583.*

Nec reticendus Ven. Anselmus S. Crucis canonicus, vir in omni vita sua inculpatus, & cæteris canonicis exemplar omnium virtutum. hic quadam die dum ad altare B. Theotonij humi prostratus sub lampade, quæ ante illud ardebat, oraret, lampas funiculo soluto descendens miraculo in aere sine fractione, vel olei effusione, ad illius sanctitatem comprobendam stetit. Huic dies sui obitus à Deo fuit reuelatus, quem statim canonicis denunciatis, in lectulum se proiecit, petens Ecclesie Sacramenta sibi ministrari, quæ canonicis, quod vires adhuc integras haberet, illi præbere nolentibus, in eadem petitione insiltebat: tandemque omnibus summa cum deuotione perceptis, candelam succensam manu tenens, & Symbolū fidei recitans 9. Calend. Augusti 1557. ad Dominum migravit.

V. **H**is addendi Dominus Vrbanus, qui in adolescentia consummatus in breui expleuit tempora multa, cui Deus sexdecim dies antequam è vita migraret, diem sui obitus, & horā reuelauit, qui obiit anno 1598. 10. Calend. Febr. D. Blasius, qui cum annos 40. in summa asperitate, & regulæ obseruantia vitam in Religione transegeret, toto tempore vitæ suæ nullum ieiunium siue ex precepto Ecclesie, siue ex instituto Religionis omisit, nunquam diuinum officium prætermisit, præter Vesperas vnius diei, causa vchemētis intestini cuiusdam doloris, vt ipse morti proximus retulit. Obijt anno 1571. pridie Calend. Maij. D. Paulus primus professor S. Crucis post reformationem, in omni vita sua vir simplex, & rectus, cuius vitæ sanctitas omnium ore est laudata, paupertatis amator adeo, vt nihil indumenti haberet, præter illud solum, quo tegebatur, nec in cella aliquid aliud præter tabulam, in qua B. Mariz Virginis imago erat depicta. Defunctus est anno 1591. 4. nonas Octob. Dominus quoque Gaspar à Plagis Prior S. Mariz de Resonjs apud Limiam, ieiunij, & abstinentiæ amator singularis, & diuini honoris zelator feruentissimus, qui obiit an. 1618. 3. Ianuar. ac tandem vt alios innumeros omittam,

D. Antonius à Plagis, cuius sanctæ conuersionis, & singularis eruditionis fama præcepit, Petrus V. dum Romæ negotia suæ Religionis ageret, eum Generalem congregationis, & Vniuersitatis Apostolicam destinauit.

Hæc congregatio post reformationem viginti ac nouem Priores Generales habuit, qui singulo triennio, vt dictum est, canonicè in Generalibus Comitibus eliguntur Dominica 2. post Pascha Resurrectionis, quorū nouissimus, quædam præfuit, ac verè dignus, vt eius memoria illius Catalogus obfignetur, est Reuerendus. Pater D. Antonius à Cruce in liberalibus artibus præcipue eruditus, & omnium virtutum laude ornatissimus, qui summa prudētia congregationem moderatur.

Prodiierunt ex eadem congregatione viri dignitate comprimis illustres, ad diuersos Episcopatus, & Archiepiscopatus assumpti. 1. D. Stephanus Peculiaris vnus ex duodecim primis illius fundatoribus Episcopus Portugallie, & postea Archiepiscopus Bracharensis. 2. Gaudius primus Prior S. Vincentij Episcopus Lamacenfis, & postea Archiepiscopus Bracharensis. 3. D. Stephanus canonicus S. Crucis Archiepiscopus Bracharenfis. 4. D. Pelagus Prior S. Vincentij prius Episcopus Elborensis post ipsam ciuitatem à Saracenis recuperatā. 5. D. Sebastianus canonicus monasterij Villæ bonæ Episcopus Portugallie, & martyr. 6. D. Michael canonicus Colimbricenfis Episcopus Colimbricenfis. 7. D. Petrus Kubili canonicus S. Crucis Episcopus Portugallie. 8. D. Petrus Seguin canonicus S. Crucis Episcopus Auriensis. 9. D. Menendus canonicus S. Crucis Episcopus Oxoniensis. 10. D. Gaudius canonicus S. Crucis Episcopus Lamacenfis. 11. D. Ioannes canonicus S. Crucis Episcopus Sabienfis, Legatus Apostolicus in Regno Lusitanie, & S. R. E. Cardinalis, qui Ecclesiam S. Crucis consecravit. 12. D. Rodericus canonicus S. Crucis Agmatensis. 13. D. Ageas Pelagij canonicus S. Crucis Episcopus Lamacenfis. 14. D. Nicolaus canonicus S. Vincentij Episcopus Visentis. 15. D. Stephanus Petri canonicus S. Vincentij Episcopus Iulie, & capellanus Summi Pontificis. 16. D. Didacus Ortiz Prior S. Vincentij Episcopus insule S. Thomæ, & postea Visentis, qui fuerat Ioannis Tertij Regis Magister, & Colimbricenfis Academiae Cathedralicus. 17. D. Stephanus Episcopus de Follia. 18. D. Nomus Prior S. Vincentij Episcopus Tingitanensis. 19. D. Ioannes Gabico canonicus S. Crucis Episcopus Colimbricenfis, postea Archiepiscopus Bracharensis. 20. D. Petrus canonicus S. Crucis Episcopus de Guardia.

Tandē habuit semper hæc congregatio, & in presentiarū habet viros in omni scientiarū genere veratissimos, quorū multi Doctores graduati fuerūt in Academia Colimbricenti, quorū nonnulli varia opuscula eruditionis plena in luce

considerunt. Horū vnus nostro seculo præcipuus, & præstantissimus fuit D. Petrus à Figuerro, quod ex exactissimam linguarū Latinæ, Græcæ, Chaldaicæ, Arabicæ, & præcipue Hebraicæ cognoscit Hebraicus est nominatus, subtilissimum dominum Scribeurarum indagator, & explana- tor, & ceteris viri sanctitatis, cuius fama per totam Lusitaniam eungeta, cum ad aures Philippi Regis peruenisset, eo primam cathedram sacre pagine in Colimbricenti Academia obtulisset, illi ob humilitatem, & clausuram, quam profertur, scriuandam, humiliter recusauit. Scriptis fuit per Hieronymi Lamentationes volumen vniuersum super totum Hieroniam, & nonnulla capitula Iulii, & super viginti quatuor priores Plalmorum nomum alterum. tertium quoque in duodecim Prophetas minorē, quæ Lugduni recens edita, & ex parte legi. quartum contra Iudæos edendum, quoniam in Logicam Aristotelis, quod sumitur in lucem proximè edendum ab illius congregationis canonicis accepti.

CAPVT SEXAGESIMVM SECVNDVM.

De Congregatione Belgica S. Nicolai de Aroasia.

Congregatio Aroasiensis à loco Aroasia prope oppidum Bapalma in Arctia, vbi est monasteriū S. Nicolai, quod illius est caput, sic denominata suam fundationem, seu institutionē debet duobus sanctissimis, & religiosissimis viris Cononi, & Helidmaro, vt autor est continuator Sigiberti sub anno 1114. & ex illo Auberus Miræus de Collegijs canonicorum Regularium cap. 10. & 46. Hi namque Religiosissimi viri cum aliquando vitam solitariam siue Eremiticam duxissent, anno Domini 1097. monasterium Aroasiense sub institutione canonica, & B. Augustini Regula fundauerunt, & quidem talia: tanta regularis vitæ disciplina, & obseruantia, vt breui ex vno Collegio in numerosam congregationem multorum Canonorum excreuerint, quorum aliqua prius fundata sicut in illius sodalium addiderunt, & subdiderunt: alia verò sub eiusdem Aroasiensis cenobij institutione denuo erecta, quorum numerus, scilicet eodem Miræo, & Ioanne Molano in Notabiliū Sanctorum Belgij, die 4. Maij, erat octo supra viginti Abbatiarum videlicet: Primum Monasteriū ipsum S. Nicolai Aroasiense, quod totius congregationis erat caput. Secundum B. Mariz Henniacense, siue S. Martini de Hennaco. Tertium B. Mariz Bolonicense anno 1159. fundatum. Vtrum anno 1544 ab Henrico VIII. Re-

ius sanctæ conuersionis fama percipere, Prælia lux Religionis agnitionis, & Venerationis

reformatione viginti generales habuit, quos eff, canonicè in Gregorij Dominica 2. post octiduum nouissimis, quibus eius memoria illi Ca. Reuerendi Pater D. Anthonibus artibus optime caturu laude ornatis, in congregatione moderata in congregatione vniuersitate, ad diuersos Episcopos assumpti. Primum D. ex duodecim primis illius Portugallensibus, & postea arensis. 1. Godinus primus Episcopus Lamaccensis, & patriarchæ arensis. 2. D. Stephanus Archiepiscopus Barchinensis S. Vincentij primæ. 3. D. Iohannes Episcopus Portugallensium, & canonicus Colimbriensis. 7. D. Petrus Archiepiscopus Portugallensium, & canonicus S. Crucis Episcopus Mendus canonicus S. Crucis. 10. D. Godinus canonicus amaccensis. 11. D. Iohannes Episcopus Sabrensis, Legatione Lusitanie, & S. R. E. Cham S. Crucis coelectus canonicus S. Crucis. Agrippa canonicus S. Crucis Episcopus. 14. D. Nicolaus canonicus Vicensis. 15. D. Stephanus canonicus Episcopus Talar, & canonicus. 16. D. Dicitur Episcopus insule S. Thome, qui fuerat Ioannis Tercij Colimbriensis Academiæ D. Stephanus Episcopus de Prior S. Vincentij Episcopus D. Iohannes Galeo canonicus Colimbriæ, postea Barchinensis. 10. D. Petrus canonicus de Guarda.

per hæc congregatio debet viros in omni scientia, quorum multi Doctores præsentia Colimbriensis, quæcula eruditionis plenam locum

colliderunt. Horum vnus nostro seculo præcipuus, & perillustissimus fuit D. Petrus à Figueyro, qui ab exactissimam linguarum Latinæ, Græcæ, Chaldaicæ, Arabicæ, & præcipue Hebraicæ cognoscimento Hebraicus est nominatus, subtilissimus diuinarum Scripturarum indagator, & explanator, & etiam vir sanctitatis, cuius fama per totâ Lusitaniam euulgata, cum ad aures Philippi Regis peruenisset, eiq; primam cathedram sacre paginarum Colimbriensis Academia obtulisset, ille ob humilitatem, & clausuram, quam profitebatur, se orandam, humiliter recusauit. Scripsit super Hieremiz Lamentationes volumen vnum, item super totum Hieremiam, & nonnulla capitula illius, & super viginti quatuor priores Plalmos totum alterum, tertium quoque in duodecim Prophetas minores, quæ Lugduni recens edita videntur, & ex parte legi. quartum contra Iudeos editum, quoniam in Logicam Aristotelis, quod familiariter in locum proximè edendum ab illius congregationis canonicis accipi.

CAPVT SEXAGESIMVM SECVNDVM

De Congregatione Belgica S. Nicolai de Aroasia.

Ongregatio Aroasiensis à loco Aroasia prope oppidum Bapalma in Artesia, vbi est monasteriũ S. Nicolai, quod illius est caput, sic denominata suam fundationem, seu institutionem debet duobus sanctissimis, & religiosissimis viris Cononi, & Helidario, vt autor est continuator Sigiberti sub anno 1114. & ex illo Aubertus Mirans de Collegij canonicorum Regularium cap. 10. & 46. Hic namque Religiosissimus viri cum aliquando vitam solitariam seu Eremiticam duxissent, anno Domini 1097. monasterium Aroasiense sub institutione canonica, & B. Augustini Regula fundauerunt, & quidem taliaq; tanta regularis vite distinctione, & obseruantia, vt breui ex vno Collegio in numerosam congregationem multorum Canonicorum excreuerint, quorum aliqua prius fundata sepe in illius sodalium addiderunt, & subdierunt: alia verò sub eiusdem Aroasiensis canonicorum institutione denuo erecta, quorum numerus, esse eodem Mirzo, & Ioanne Molano in Natalibus Sanctorum Belgij, alie 4. Maij, erat octo supra viginti Abbatiarum videlicet:

- Primum Monasteriũ ipsum S. Nicolai Aroasiense, quod totius congregationis erat caput.
Secundum B. Mariæ Flenniacense, siue S. Martini de Henniac.
Tertium B. Mariæ Boloniense anno 1159. fundatum. Verum anno 1524 ab Henrico VIII Re-

- ge Anglorum vastatum.
Quartum S. Eligij fontis in Caluiaco, alias à Caluiato, Gallicè Chanij.
Quintum S. Marci siue Nicolai in Pratis iuxta Tornacum.
Sextum S. Calisti Cisoniense anno 838. à S. Euerardo comite fundatum.
Septimum S. Ioannis Baptistæ iuxta Chocques Artesie pagum in agro Bethuniensi.
Octauum S. Mariæ de Bello loco, quod à monasterio iuxta Chocques originem suam habet.
Nonum S. Mariæ Zuncbecanum, quod anno 1578. per tumultus bellicos fuit euertum, 10. S. Mariæ à Caltricijs.
11. S. Iohannis Baptistæ Valentianis in Hannonia, quod à monasterio S. Crispini in Cauca apud Suesfionis originem traxit anno 1112.
12. S. Bartholomæi apud Brugas, Quercetanũ nuncupatum, quod originem traxit à monasterio S. Marci siue S. Nicolai in Praxis apud Tornacum anno 1050.
13. Bethleemiticum in Alemannia.
14. S. Patricij in Hybernia, forte illud, quod S. Laurentius Dublinensis Archiepiscopus constituit in eadem Ciuitate, ex Surio tom. 6. ad diem 14. Nouembris.
15. Mariæ in Nemore nunc Guifeauilla, vel Riououilla nuncupatum.
16. S. Crispini in Cauca apud Suesfionis.
17. S. Vmari Bononiense in Gallijs, quod Hæticus VIII. Rex Anglorum euertit.
18. S. Leodegarij apud Suesfionis.
19. S. Amandi Mareolense à sancta Bertilla virgine fundatum.
20. Monasterium, quod à Claro sageto nuncupatur.
21. Sanctorum Petri, & Pauli Varnefundenfe vulgo Warnefion.
22. Castellionense, quod originem habet à monasterio B. Mariæ in Nemore.
23. Monasteriũ à Dondelliailla, siue à Dondellia nuncupatum.
24. S. Mariæ de Sagano in Silesia in Diocesi Vratislauenfi, cuius Abbas nomine Alardus notatur in Catalogo defunctorũ monasterij Aroasiensis.
25. S. Chrislophori Fanopiense apud Insulas Flandriæ Vibem, anno 1039. fundatum.
26. S. Mariæ, & S. Huberti in Atrio alias ab Alteriaco in Vosago.
27. Dulcis Vallis prope Middelburgum in Flandria, quod à monasterio S. Bartholomæi Brugenfi initium habuit an. 1215. ex Meyero, quod anno 1578. dirutum fuit per tumultus bellicos.
28. Monasterium ad meam notitiam non peruenit. & hæc monasteria penè omnia nostra etiam tempestate supersunt, partim in Belgio, partim in Gallijs. Cæterum illorum

vnio in vnum corpus congregationis sub vno capite iam multis ab hinc annis ioluta est; vnde nec Generale Capitulum iuxta morem ceterarum congregationum celebrare amplius consuevit.

II.

Praestitit verò ad illius exactam canonicè vitæ disciplinam commendandam, Illustriss. Cardinalis Iacobi de Vitriaco testimonium hoc loco ponere, quod ille profert in sua historia Occidentali cap. 23. Sunt, inquit, alij Regulares Conuenticus, qui de Aroasia nancupantur, eo quod prima huius institutionis Abbatia, qua caput est omnium aliarum, sic vocetur, in diocesi Atrebatensi sita. Hi siquidem fundamentum Regulae B. Augustini retinentes, vt carnem suam cum vitis, & concupiscentiis acerbis crucifigerent, carnes a refectorio suo subtraxerunt, camisus insuper non vtiuntur, sed cum tunica lanea nocte in dormitorio suo quiescunt. Quasdam etiam alias institutiones necessarias, & honestas supra praedictum fundamentum prudenter adificauerunt, contra imminens pericula sola praecauentes addiderunt. Et quantum nihil magis virtutem Religionis conseruat, vbi plures sunt Congregationes, & Conuentus, quam vti situs ad vnum Superiorem, qui diuersa sub se membra regit, & continet quasi summum & supremum caput, semel in anno sub primo, & principale Abbate Generale Concilium celebratur conueniunt, vt ceteri vniuersim huius Ordinis Abbates, secundum quod religioni viderint expedire, corrigant corrigenda, reseruent superflua, instituant, & addant, qua fuerint superaddenda, vel secundum temporum, aut rerum mutationem, qua fuerint commutanda commutent, & nouis superuenientibus ita vetera reuocantur, quod vetustissima veterum, prima scilicet antiquorum Patrum instituta firmiter, & inuariabiliter obseruentur. Principali siquidem Abbate filias suas, inferiores scilicet abbatias, per se, vel per viros idoneos studiose visitando, quantum religioni subministrat sustentent, ne per negligentiam distinas, vel per dissolutionem status Religionis entruatur corruat, ex his liquet. Cõuentibus, & Congregationibus, qua ex vno tantum Abbate pendentes, & vni soli Superiõri intendentes, cum conueniente plerumq; corrumpunt, cum non habeant, vnde alias fulcuntur. Vt siquidem soliquia si ceciderit, non habet sustententem, funiculus autem multiplex non facillè rumpitur, frater enim fratrem adiutarius est quasi ciuitas murata. Si autem corrupto capite ad Praelatos seculares recurrerint, scyllam fugientes, frequenter Carybatum incurserunt, & fugientes arma ferrea in arcum arcum inciderunt. Quidam enim Ecclesiarum Praelati regularium dissensionibus tanto magis exultant quanto velut in aqua turbata copiosior reperitur piscationem, ab altera vel vtraque parte hac occasione pecuniam emungere non formidant. Quod si forte in nos, & rimoratos inuenerint Praelatos, qui ab omni munere manu excusantes, eorum partes intercedente pecunia fouere reuenerint, tandem facta ad Dominum Papam appellatione, discurrendi, & euagandi materiam libenter inueniunt, & in utilibus expensis ex vtraque parte miserabilem domum eorum obligantes, reddunt copiosos, & amplas plerumque consumunt possessiones.

Porro ipse Cono, siue Cuno alter ex primis autoribus dictæ congregationis à Paschali III. S.R.E. Cardinalis Orientalibus nomine Sedis Apostolicæ Legatus, multa viriliter tum ibidem in Occidentem reuersus in multis Ciuitatibus gessit pro defensione Sedis Apostolicæ contra Henricum IV. Imperatorem, quibus non contentum sibi comparauit, quæ pluribus professur Continuator Sigiberti sub anno 1174. & Cardinalis Baronius tom. 12. sub anno 1171. & 1174. alibi, licet dicat illum assumptum ex professione Eremitica, quod verum non est immo, aliter per errorem nonnulli vocant Corduum.

Tandem huius congregationis meminit Innocentius III. in epist. ad Episcopum Leobachensem lib. 2. pag. 305.

CAPVT SEXAGESIMVM TERTIVM.

De Capitulo, siue Congregatione Belgica VVindesemensis nuncupata.

Vo tempore per reformationem Frigidianarum congregationum Lateranensis, & ceteri ordo canonicorum regularium in Italia fuit collectus, & restitutus, eodem in Belgio, immo per vtramque Germaniam inferiorem, & superiorem reparatus est per fundationem praclarissimæ congregationis VVindesemensis nuncupatae, per quam Deo adiuuante non solum multa Collegia canonicorum regularium secundum formam veteris instituti sunt erecta, sed etiam complura ex vetustioribus, quæ disciplina canonica relaxata easum sinuabantur, ad pristinam obseruantiam sunt restituta, quæ cum maximo diuini cultus incremento, & animarum profectu, & populorum edificatione plurimum locis nunc florent. Huius congregationis primordia, & autores, ac etiam progressus, & vobis illustres late describit Iosannes Buschius huiusmodi errorem Arnoldum Trithemium appellat. In suo Chronico Capituli VVindesemensis duobus libris digesto, & nuper edito à nuper, ex quo quæ hic per summam siue per compendium subiiciemus, fideliter deprompsimus.

Fuit in oppido Dauntre Traiectensis diocesis Diaconus valde celebris, religiosus, & doctus, & zelator feruentissimus salutarum animarum, nomine Gerardus Groot vulgo appellatus, qui virtute, & sanctitate Magni cognomen vniuersaliter rationabilibus affectus est, quæ illud quædam ambitione quæsiuerit. Hic zelo diuini honoris, & salutis proximorum vehementer accensus,

cum electus in vita spirituali apprime doctus, & exercitatus, hoc vnum Deo dante firmiter animatum, non solum sibi ipsi vacare, verum etiam aliorum salutem omnibus, quibus posset modum praestare per diuini Verbi prædicationem procurare. Quam ob causam in Ecclesia Traiectensi multum clericali primò initiatus, & deinceps per gradus singulos usque ad Diaconatum ascendens, plenariam licentiam, & potestatem prædicandi Verbum Dei publice in omnibus ciuitatibus oppidis, & villis Traiectensis diocesis ab ipso Traiectensi Episcopo impetrauit: quæ obiecta, illud munus prædicationis cum tantis laboribus ardore per omnes illas regiones ceptis exerceat, vt breui compleret à via iniquitatis uersos in viam salutis dirigeret, & à seculi vanitatibus abstractos, ad rerum secularium contemptum, & ad celestem vitam in terris agentem perduceret. Inter alia huius sancti viri prædicata gesta hoc fuit præclarissimum, nec silentio legendum, quod Conuentum clericorum Dauntre collegit, qui sanctorum Patrum libris exerbendis (eo quippe tempore artis impressoris vni non duntaxat) & ad fidem exemplarum verorum corrigendis operam nauauerat, inter quos fuit vnus deuotus vir D. Florentius Radium Dauntre Vicarius, & ipse ad meliorem frugem prædicationibus Gerardi magistri conuersus, cum potissimum suasionibus, ijdem clerici vitam communitatem inter se statuerunt, eodem Magistro Gerardo probante, quam postea tempore non modico lumina cum laude tenuerunt; immo verò recogitantes aptud se communitatem esse viam ad eam vitæ perfectionem assequendam, quæ vigeat in primitiua Ecclesia, quæque summo opere laudatur in Actibus Apostolorum, illud vitæ communis institutum perpetuo tenere sub obedientia eiusdem Domini Florentis, excepta solemnè professione vtrorumque, communi decreto firmauerunt, victi, uelut, & cetera necessaria labore manuum in conueniu procurantes. Quod in causa fuit, vt etiam de eorum mutua charitate maiori affectu se invicem diligere iniperent, & plures non solum clericos, verum etiam laicos contempta huius seculi sollicitate ad idem vitæ genus verbo, & exemplo traheret, & seipso vitæ Apostolicæ, & perfectionis Evangelicæ exemplaria monstrantes, multarum congregationum virorum, ac etiam seminarum per Belgium, & Alemanniam instituta ponerent.

Vni autem præfatus vir Venerabilis Gerardus anima doctus, illud vitæ genus, quod sub nullo instituto Regulari à Sede Apostolica probato esse fundatum, diu subsistere non posse, tamè quod infensus sibi haberet nonnullos ex ordinibus mendicantium (ex quibus vnum nominat fratrem Bartholomæum Dordracensē, qui in publicis concionibus de eiusmodi vitæ

... Cuno aliter ex prima
...gregationis à Palchill
...opus Præfatus con
...tabilibus nomine Scilicet
...viriliter tum hiberni
...as in multis Curati
...Sedis Apollonice con
...orem, quibus notum
...quæ pluribus profes
...ferti sub anno 1514. & Cur
...sub anno 1515. & alijs
...sumptum ex professione
...non est immovent. hinc
...ocant Conradum.
...gregationis mentit
...Episcopum Leobers

SEXAGE-
TERTIVM.

... Congregatio
...ndesemensis ma-

...tempore per reformatio
...Frigidianum congre
...Lateranensis, & un
...canonicorum regulari
...alia fuit collectus, & re
...tratus, eodẽ in Belgio, in
...traque Germaniam
...reparatus est per funda
...gregationis W. indol
...quam Deo adiuturo, ad
...canonicorum regularium
...teris instituti sunt eredi
...c. vetustioribus, quæ ali
...a casum omnibænt, nil
...sunt restituta, quæ om
...incremento, & accurate
...in ædificatione pluribus
...litis congregationis pa
...riam progreffus, & vni
...annes Buchhims (hæc p
...richemius appellatur) in
...W. indolensis dõvoti
...edito Anversæ, et quæ
...tue per compendium lab
...omplimus.

Cum autem præfatus vir Venerabilis Gerar
dus animadvertet, illud vitæ genus, quod
sibi nullo Instituto Regulari à Sede Apostolica
probato esset fundatum, diu subsistere non posse,
maximè quod in seipso sibi haberet nonnullos
ex ordinibus mendicantium (ex quibus vnum
nomine fratrem Bartholomæum Dordracensẽ,
qui in publicis concionibus de eiusmodi vitæ

instituto fuerat oblocutus, & obloquendo do
ctrinas erroneas addiderat, idem Gerardus in Cu
ria Traiectensi hæreticos conuicit,) tanquam pi
us pater, ac prouidus, vt filijs bene consulere
morte instante aliquem ordinem ex approbatis
assumere suasset. Interrogatus verò, quænam
potissimum assumere deberent, an Cartusiano
rum, an Cisterciensium, quos pene solos in illis
regionibus reformatos intelligebant, respondit,
non hos assumatis, quia graues sunt, nec cun
ctis hominibus portabiles: Ordinem verò can
onicorum Regularium laxiori vitæ inseruien
tem omnibus pene Deo in Religione seruire vo
lentibus bene cõgruentem, in loco, quem Do
minus elegerit, quantocius assumere debetis:
quia non multum à vestra iam deuota conuer
satione videtur discrepare, nisi quod in illo pro
fessi seruant ex professione & voto, vos sine voto
seruatis charitatẽ & tria vota substantialia. Gesserat
ipse animo propositum monasterium ædifi
candi, secundum institutum canonicorũ Regula
rium, ad ductus potissimum exemplo venerabilis
& sancti viri Domini Ioannis Rusbrochij primi
Prioris monasterij Vallis viridis apud Bruxellam,
& clericorum sanctissimè in eodem monasterio
conuersantium, quos cum in Brabantia persona
liter vísitasset, illorũ viuendi forma mirificè ob
lectatus, eam sibi, ac suis imitandã proposuerat,
vt in illius vita Ven. Thomas de Kempis cap.
25. notatur: sed cum pro loco religionis, & Cœno
bio fundando apto diligenter insaret, mortali
tate præuenus non potuit perficere, quod op
tauit. His dictis eundem D. Florentium artium
magistrum, & in Ecclesia Dauentriensi Vicariũ,
virum valde pium, & religiosum illis in Recto
rem præfecit, & vt patrem loco suo honorandum
dimisit, ac mutua dilectione illis commendata,
in Domino obdormiuit: Cuius vitam, & res
præclare gestas Venerabilis dei sacerdos Tho
mas de Kempis dictæ congregationis canoni
cus longa narratione est profecutus. Nos solum
referemus epitaphium eidem inscriptum à
Magistro Wilhelmo Doctore, & Cantore Parisi
ensi, & Leodiensi Ecclesie in Brabantia Archi
diacono, quod eiusmodi est:

*Sæta recordationis Magister Gerardus dilecti Ma
gnus, feliciter migrans ad Dominum, & verè Magnus,
quonia in omnibus scientijs liberalibus, naturalibus,
moralibus, civilibus, canonicis, & Theologicis nulli erat
secundus in orbe: erat enim tanta sancti atis, & exem
plar in mortificatione carnis, in abnegatione temporalium,
& contemptu mundi, in fraternâ charitate ad
omnes, in desiderio salutis animarum, in efficacia præ
dicationis, in reprobatione, & detestatione vitiorum,
in opponendo se hereticis, in persequendo secundum iu
ra Canonica concubinos, in conuertendo ad vitam
spirituales viros, ac mulieres prius secundum seculum
viuentes, in fidelitate ad Dominum nostrũ Urbanum
VI. quod multa milia personarum testificantur de cre*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

dultate, quod erant, cum non minore fuisse dicitur virtutibus, quam in antedictis scientis. Hec Doctor predictus, quae referuntur in Chronico Capituli Windesemensis lib. 1. cap. 5. ad finem.

III. **D**efuncto itaque predicto Venerabili Gerardo ipse Dominus Florentius cum ceteris clericis praedictae congregationis de monasterio secundum consilium ipsius magni Gerardi erigendo scdulo cogitare, & inter se consulere ceperunt, & tandem post longam consultationem rebus hinc inde ponderatis locum opportunum nacti prope Zwollam, Windesem nuncupatum, obtento etiam a Wilemo Geldriae Duce, necnon ab Episcopo Traiectensi consensu cum speciali facultate, monasterium pro congregatione canonicorum in eo statuenda construere ceperunt, in quodam allodio, quod cuius praedictus Bertholdus Tenhaue ad eundem effectum illis donauit: & ita ex eo loco Capitulum Windesemense cum tota congregatione est denominatum. Currebat annus nostrae salutis 1386. cum illud monasterium cepit edificari, ad quod perficiendum missi sunt ex Dauentria sex fratres de dicta Domini Florentij congregatione, quod opus multi viri pijs, & faminae religiose, collata pecuniarum quantitate non modica, ex animo adiuuerunt. vnde factum est, vt sequenti anno, videlicet 1387. absolutum per Dominum Hubertum Ippulessem Episcopum, Reuerendissimi Domini Florentij Traiectensis Episcopi Suffraganeum consecratum fuerit in honorem sanctissimae Dei Genitricis, & Beatissimi Patris Augustini. Quinimo peracta consecratione, sex de illis fratribus Dauentricensibus, qui prius ea de causa in monasterio canonicorum Regularium in Emstein sub fratre Simone Prapposito Regulam, institutum, caeremoniasque canonicorum Regularium optime didicerant, statim per manum eiusdem Domini Suffraganei Episcopi Traiectensis illius vice, ac nomine canonicorum Regularium habitum susceperunt, & solemnem professionem emiserunt, quorum vnus in Rectorem ab eodem Suffraganeo illis datus est, donec ipsi de Praelato canonicum eligendo prouiderent. Et haec fuerunt huius amplissimae congregationis exordia, humilia secundum seculum, sed alta secundum Deum, in humilitate, & paupertate profunda, & vitae asperitate constituta.

CAPVT SEXAGESIMVM
Q V A R T V M.

Catalogus Monasteriorum Congregationis VVindesemensis tam Mulierum, quam Virorum recensetur.

Rost fundationem, & institutionem supra dicti Capituli Windesemensis cepit hanc nouella plantatio per sumam optime conuersationis, odoratam suauissimum circumspicue diffundere, ac inde propagines longe, lateque distendere, & in congregationem amplissimam tum virorum, tum etiam licerarum virginum paulatim augeri, nisi vt ex predicto Chronico Ioannis Buschij, & ex altero v. Thomas de Kempis, & ex Capituli eiusdem Windesemensis Catalogo, vna cum illius constitutionibus Traiecti edito anno 1552. colligi potest, haec congregatio ante aliquot annos in Belgio, & per vtranque Germaniam centum, & viginti monasteria canonicorum perstringebat, exceptis monasterijs Sanctimonialium. Nunc post destructiones, quas vel causa bellorum, vel ab hereticis passa est, octoginta circiter possidet, quorum sparsim in descriptionibus monasteriorum Belgij, ac Germania recensimus. Quorum Catalogum ex Auberto Miraeo acceptum, qui summi praedicti Chronici collegit, iterum repetimus.

Primum igitur dictae congregationis monasterium, quod exterorum omnium est optime ipsum monasterium S. Mariae Windesemense prope oppidum Zwollam, tertio ab vrbe Dauentria milliaro ad flumen Isalam in cluio, fundatum anno 1387.

Secundum B. Mariae Nussense in Diocesi Colonienfis, quod ideo secundo loco ponitur in catalogo dictae congregationis, quia illud erat ceptu peculiare duodecim monasteriorum, quae in Capitulo Windesemensi in vnum corpus, in vnam congregationem vniuerunt circa annum Domini 1430. ex 1. lib. Chronici Windesemensis cap. 44. ante quem annum Capitulum Windesemense alia plura monasteria obtinuit.

Tertium Viridis vallis, quod ante ipsum Windesemense fuit fundatum prope Bruxellam secundo lapide anno 1349. sed postea eodem Capitulo Windesemensi vnitum, floret.

Quartum B. Mariae in Bethleem, in oppido Zwollensi prope Dauentriam.

Quintum S. Pauli in Rubca valle prope Bruxellis anno 1373. fundatum, floret.

Sextum S. Mariae, & duodecim Apostolorum in vrbe Vltraiectensi, quod dicitur ad Regularium.

Septimum S. Saluatoris in Eccemsthem prope Dordracum anno 1382. extractum a Kanardo Minebodio ciue Dordraecensi.

Octauum B. Mariae ad septem fontes prope Bruxellam fundatum anno 1388. per Regulum Bredeiquium primum eius loci Priorem, floret.

Nonum fons B. Mariae prope Arnheimium Geldriae oppidum Diocesis olim Vltraiectensis, nunc Ruremundensis, fundator Dux Illacensis anno 1392.

10. Monasterium S. Iohannis Euangelista prope Amblerodamum, nunc in Heijlo prope Alenarium Hollandiae oppidum, Diocesis olim Vltraiectensis, nunc Harlemensis, fundatum anno 1394.

11. Monasterium B. Mariae in Northorn, in Westphalia diocesis Monasteriensis, floret.

12. Monasterium B. Mariae in Corfendonck prope Turobootum Campaniae Brabantiae municipij diocesis olim Cameracensis, nunc Antuerpiensis, fundatum anno 1393. floret.

13. Mons S. Agnetis prope Zwollam, diocesis olim Vltraiectensis, nunc Dauentriensis.

14. Monasterium B. Mariae in Valle Angelorum in Leydenorp in Hollandia diocesis olim Vltraiectensis, fundatum anno 1398.

15. Monasterium B. Elizabethae prope Brielum Hollandiae oppidum, diocesis Vltraiectensis, fundator Hugo Henstius anno 1406.

16. Monasterium B. Mariae in Gaesdonck prope Gochin Geldriae diocesis olim Colonienfis, nunc Ruremundensis, floret.

17. Monasterium B. Mariae in Nouiomagio Geldriae oppido diocesis olim Vltraiectensis, nunc Ruremundensis.

18. Monasterium Visitationis B. Mariae prope Huelcum Hollandiae oppidum diocesis olim Vltraiectensis, nunc Harlemensis. an. 1407. indotatum.

19. Monasterium S. Saluatoris in Thabor prope Snotam Frisiae Occidentalis oppidum diocesis olim Vltraiectensis, nunc Leouardensis, anno 1406.

20. Monasterium B. Mariae in Bethleem prope Louanum Brabantiae oppidum diocesis olim Leodiensis, nunc Machliniensis. 1408. floret.

21. Monasterium S. Meynulphe Confessoris in Poldicken diocesis Paderbornensis, floret. Ipsum item S. Meynulphe tunc Archidiaconus Ecclesiae Cathed. Paderbornensis fundauit 1409.

22. Stagnum B. Petri Apostoli prope Bomelia Geldriae oppidum diocesis olim Vltraiectensis, nunc Syliuacensis. Fundatum a Domina in Bockel anno 1407.

23. Monasterium B. Mariae in Romerwael Zelandiae oppido diocesis olim Vltraiectensis, nunc Middleburgensis.

24. Thronus B. Mariae prope Harentaliam oppidum, & Grobbendonck Brabantiae pagum diocesis olim Cameracensis, nunc Antuerpiensis. 1414.

25. Monasterium S. Iohannis Baptista in Vrbe Aquilgramenti diocesis Leodiensis, floret.

26. Monasterium B. Mariae in Birket prope Amersfordiam, nunc Curia B. Mariae in Amersfordia diocesis Vltraiectensis oppido.

27. Vallis Pacis prope Vltraiectum, nunc monasterium S. Iohannis in Amersfordia diocesis Vltraiectensis. Vnitum anno 1417.

10. Monasterium S. Iohannis Euangeliste prope Amblesfordam, nunc in Heijlo prope Almarium Hollandia oppidum, Diocesis olim Vitraiectensis, nunc Harlemensis, fundatum anno 1394.

11. Monasterium B. Mariæ in Northorn, in Westphalia diocesis Monasteriensis, floret.

12. Monasterium B. Mariæ in Corfendonck prope Torhoutum Campaniæ Brabantiaë municipii diocesis olim Cameracensis, nunc Antuerpiensis, fundatum anno 1393, floret.

13. Mons S. Agnetis prope Zwollam, diocesis olim Vitraiectensis, nunc Dauentriensis.

14. Monasterium B. Mariæ in Valle Anglorum in Leylandorp in Hollandia diocesis olim Vitraiectensis, fundatum anno 1398.

15. Monasterium B. Elizabethæ prope Brielum Hollandiaë oppidum, diocesis Vitraiectensis, fundator Hugo Hanstius anno 1406.

16. Monasterium B. Mariæ in Gaesdonck prope Gochin Geldria diocesis olim Colonienfis, nunc Ruremundensis, floret.

17. Monasterium B. Mariæ in Noniomago Geldria oppido diocesis olim Vitraiectensis, nunc Ruremundensis.

18. Monasterium Visitationis B. Mariæ prope Harlemum Hollandiaë oppidum diocesis olim Vitraiectensis, nunc Harlemensis, an. 1407. inchoatum.

19. Monasterium S. Saluatoris in Thabor prope Sineam Frisiaë Occidentalis oppidum diocesis olim Vitraiectensis, nunc Leouardienfis, anno 1406.

20. Monasterium B. Mariæ in Bethlehè prope Louanium Brabantiaë oppidum diocesis olim Leodiensis, nunc Machinienfis, 1408. floret.

21. Monasterium S. Meynulphi Confessoris in Bodick diocesis Paderbornensis, floret. Ipsum item S. Meynulpus tunc Archidiaconus Ecclesie Cathed. Paderbornensis fundauit 1409.

22. Stagnum B. Petri Apostoli prope Bomelia Geldria oppidum diocesis olim Vitraiectensis, nunc Syluaducensis. Fundatum à Domina in Brackel anno 1407.

23. Monasterium B. Mariæ in Romerfwael Zelandia oppido diocesis olim Vitraiectensis, nunc Middelburgensis.

24. Thronus B. Mariæ prope Harentaliam oppidum, & Grobbendonck Brabantiaë pagum diocesis olim Cameracensis, nunc Antuerpiensis, 1414.

25. Monasterium S. Iohannis Baptistaë in Vrbe Aquilgraniensis diocesis Leodiensis, floret.

26. Monasterium B. Mariæ in Bircket prope Amersfordia, nunc Curia B. Mariæ in Amersfordia diocesis Vitraiectensis oppido.

27. Vallis Pacis prope Vitraiectum, nunc monasterium S. Iohannis in Amersfordia diocesis Vitraiectensis. Vnitum anno 1417.

28. Monasterium Vallis B. Mariæ, alias Elzeghem prope Aldenardam Flandriaë oppidum diocesis Tornacensis, fundatum anno 1418. floret.

29. Monasterium B. Mariæ in Dumo prope Endouiam Brabantiaë oppidum diocesis olim Leodiensis, Cæpit anno 1419. vnitū 1421. floret.

30. Campus B. Mariæ in Frisia Orientali prope Ezinghen diocesis Bremenfis.

31. Mons B. Mariæ in Bodingen prope Syberg in Ducatu Montensi diocesis Colonienfis floret.

32. Monasterium S. Saluatoris in Ewich prope Attendorn diocesis Colonienfis, floret.

33. Monasterium Passionis Christi, & B. Mariæ in oppido Tungenfi diocesis Leodiensis cæpit anno 1424. floret.

34. Monasterium B. Mariæ in Wittemberga Saxonie oppido diocesis Hildesimensis, anno 1629. est recuperatum.

35. Monasterium S. Martini in Lunenkercke, nunc Aclum in Frisia Orientali prope Herlinghen diocesis olim Vitraiectensis.

36. Monasterium B. Mariæ in Sion prope Beuerdyck in Hollandia, diocesis olim Vitraiectensis.

37. Monasterium B. Mariæ in Ryckenberg in Saxonia diocesis Hildesimensis s. anno 1629. est recuperatum.

38. Vallis B. Elizabethæ prope Ruremundam Geldria oppidum diocesis olim Leodiensis, nunc Ruremundensis, floret.

39. Monasterium B. Elizabethæ bonorum puerorum in Vrbe Leodiensi diocesis eiusdem, floret.

40. Monasterium B. Mariæ in Nazareth prope Brodefort, diocesis Monasteriensis.

41. Monasterium B. Mariæ in Aningen in Frisia, diocesis olim Vitraiectensis.

42. Monasterium S. Bartholomai in Zulta iuxta Hildesem diocesis Hildesimensis, floret. Ad alteram Vrbs Hildesimensis partem floret hodieque Carthusia.

43. Monasterium B. Mariæ in Hertzzenbagen iuxta Francofurtum, diocesis Moguntinensis.

44. Monasterium B. Mariæ in Mello iuxta Gandauum in Flandriaë Comitatu, diocesis olim Cameracensis, nunc Gandauenfis, floret.

45. Monasterium S. Dionysij in Molembecke diocesis Mindenensis iam recuperandum.

46. Hortus B. Mariæ Virginis iuxta Wormatiam, diocesis Wormatiensis.

47. Buscum Domini Isaac iuxta Niuellam Brabantiaë oppidum, diocesis olim Cameracensis, nunc Namurcensis, floret. anno 1416. fundatum.

48. Monasterium B. Mariæ, & Iohannis Euangelistæ iuxta Seghenberg in Holsatia diocesis Lubecensis.

49. Monasterium S. Hieronymi in Ruremundam Gel-

10. Mo-

da Geldria oppido, diocesis olim Leodienfis, nunc Ruremundenfis. est nunc collegium Societatis Iefu. Canonici cathedrales habent annuos redditus monafterij.

50. Monafterium S. Petri Apoftoli in Hegene in Comitatu Lingeni, diocesis Wormaticenfis.

51. Monafterium B. Mariz in Infula propè Confluentiam, diocesis Treuerenfis.

52. Monafterium B. Mariz in Sylo propè Emdam in Frifia Orientali, diocesis olim Monafterienfis.

53. Monafterium S. Antonij Confefloris in Albergen in Tuenta, diocesis olim Ultraicætenfis.

54. Monafterium S. Nicolai in Bergum propè Leouardiam, diocesis Ultraicætenfis, nunc Leouardienfis.

55. Monafteriū Corporis Chrifti in Vrbe Coloniafi diocesis eiuſdem. floret.

56. Monafterium S. Petri in Daelem, diocesis Paderbornenſis. floret.

57. Monafterium S. Viti propè Naerden Hollandiæ oppidum diocesis olim Ultraicætenfis, nunc Harlemedenſis.

58. Monafterium S. Nicolai in Trutenhufen diocesis Argentinenſis. Fundatum à nobili Familia Lanſpergiorum, qui hodie illud ſibi vindicant.

59. Monafterium S. Pancratij in Hamerſiebe diocesis Halberſtadenſis. floret.

60. Monafterium S. Spiritus in Vden, ſiue Vallis gratiz in Ducatu Cluiæ diocesis Coloniafi, floret.

61. Monafterium S. Ioannis Baptiſtæ in Reb-dorp diocesis Eiſtetenſis. floret.

62. Monafterium S. Hieronymi propè Leidam Hollandiæ oppidum diocesis olim Ultraicætenfis, nunc Harlemedenſis.

63. Monafterium S. Mariz Virginis in Cluſa, diocesis Treuerenfis. floret.

64. Monafterium S. Martini in Vrbe Louanienſi diocesis olim Leodienſis, nunc Machlinienſis anno 1447. vnitum. floret.

65. Monafterium S. Irenæi Martyris in Marbach, diocesis Baſſenſis ad Rhenum fluuium ex oppoſito Briſgoiæ oppidi. floret.

66. Monafterium B. Mariz in Bircling diocesis Herbipolenſis.

67. Monafterium S. Leonardi in Vrbe Baſſe, diocesis eiuſdem.

68. Monafterium Roſæ Vallis B. Mariz in Haſca, in Frifia Occidentali diocesis olim Ultraicætenſis.

69. Monafterium B. Chriſtinz in Hirdewil-le, diocesis Argentinenſis.

70. Monafterium S. Ioannis Baptiſtæ in Volkerdinkufen, diocesis Paderbornenſis. noſtri ſunt in opere pro recuperatione.

71. Monafterium B. Mariz Magdalenz in

Maiori Franckenthal diocesis Wormaticenfis. Ex hoc monafterio factum eſt oppidum Franckenthal à Caluiniſtæ Belgio profugijs, permittente Frederico Comite Palatino Rheni.

72. Monafterium B. Mariz Virginis in Swarthenheim, diocesis Moguntinz, eſt quali recuperatum.

73. Monafterium in Rauensbergen, diocesis Moguntinz. anno 1629. eſt recuperatum.

74. Monafterium B. Mariz in Arene propè Stralen Geldriæ oppidū, diocesis Coloniafi, nunc Ruremundenſis. floret.

75. Monafterium S. Martini iuxta oppidum Turicenſe, diocesis Conſtantienſis.

76. Monafterium Corporis Chrifti in Bloemenberch, diocesis Paderbornenſis. ſperamus breui recuperandum.

77. Monafterium S. Martini in Zindelingen, diocesis Conſtantienſis.

78. Monafterium B. Mariz Montisgeronum vulgo Berenberch, diocesis Conſtantienſis.

79. Monafterium S. Laurentij in Hiſſa propè Sarburch, diocesis Metenſis anno 1649. eſt recuperatum.

80. Monafterium B. Mariz in Barderſch in Hoſſatia diocesis Bremenſis.

81. Monafterium S. Ioannis Baptiſtæ in Merkeſhufen in Haſſia diocesis Moguntinz.

82. Monafterium S. Georgij martyris in Sumbeco, diocesis Ratiſbonenſis.

83. Mons B. Mariz propè fluuium Iſoniæ diocesis Caminenſis.

Cænobium Monialium Capituli VVindefemenſis.
Primum monafterium Campi B. Mariz in Vrbe Amſtelrodamenſi in Hollandia, diocesis olim Ultraicætenſis.

1. Monafterium Vallis S. Barbaræ in Themi oppido Brabantiz, diocesis olim Leodienſis, nunc Mechlinienſis. floret.

2. Monafterium B. Mariz, & S. Agnetis in Deipenue propè Dauentriam diocesis olim Ultraicætenſis, nunc Dauentrienſis.

3. Monafterium B. Mariz in Redindem propè Wageningam in Ducatu Geldriæ, diocesis Ultraicætenſis.

4. Monafterium S. Ioannis Baptiſtæ in Bronopia propè Campos oppidum, diocesis olim Ultraicætenſis, nunc Leouardienſis.

5. Vallis Angelorum in Bonna oppido, diocesis Coloniafi. floret.

6. Monafterium Hieroſalem in Vrbe Ultraicætenſis eiuſdem diocesis.

7. Monafterium S. Agnetis in Doerdrato Hollandiæ oppido, diocesis Ultraicætenſis.

8. Monafterium B. Mariz in Bethania propè Mechliniam diocesis olim Cameracenſis. floret.

9. Monafterium B. Mariz in Vrbe Gandenſi.

84. diocesis olim Tornacensis, nunc Gandensis, floret.

12. Monasterium B. Mariz in Facons, siue Facons in Vrbe Antuerpiæ, diocesis olim Cameracenſis, nunc Antuerpiæ. floret.

13. Monasterium B. Mariz in Neomago Geldriæ oppido, diocesis olim Coloniafi, nunc Ruremundenſis, eſt nunc valetudinarium, ſeu nocolumium.

14. Domus Praſentationis B. Mariz Virginis fundata in Oollmal, translata in Antuerpiam eiuſdemque diocesis.

Hiſticus ex Ordinario Capituli Windefemenſis ſuper citato.

Eſt & monasterium Virginum Regularium in Oollmal Brabantiz pago diocesis Antuerpiæ.

Ceterum canonici Regulares Capituli Windefemenſis proprium habent Breuiarium ad hunc canonice legendas, ac cantandas, Louanij anno 1546. circulum. nunc autem vſum Romanæ aetate decem annos admiſerunt.

Fuit inque olim longè celeberrima, atq; ampliffima congregatio Windefemenſis, ſed quæ plurima poſt hæreſin in Germania ac Belgio extans monaſteria auulſit.

CAPVT SEXAGESIMVM QVINTVM.

De Viris Illuſtribus, qui floruerunt in eadem Congregatione VVindefemenſi.

Loruit hæc congregatio multus viris eximijſ ſanctitate, & doctriſna illuſtribus, & per Dei gratiam in præſentiarum floret, cuius Angelicam in terris conuerſationem ſibi futuram gratiffimam ante illuſtrationem certiffimis indicijſ Deus ipſe monſtrauit. ſcribit enim autor Chronici Windefemenſis lib. 1. c. 7. quod ſæpè in loco illo, vbi ante Chorus, & Eccleſia, & totus clauffri ambitus in Windefem ſunt conſtructi, dealbatorum vitionum Angelicæ viſiones ab vtriuſque ſexus colonis Villæ de Windefem frequenter viſæ, & auditz, laudes Deo concinnantes, proceſſiones peragentes, mirique modis Eccleſiæ Dei militantijs prout iubilumq; præferentes, & ſimili eiuſmodi in alijs locis Ordinis, & Capituli Windefemenſis, vt B. Mariz propè Horn & montis ſanctæ Agnetis, & in Nazareth Weſtphaliæ ante primum ipſorum fundacionem dealbatorum vitionum apparatus nonnunquam cum multo lumine, ſonitu nolarum, tinnitu cymbalorum audiz, & viſi referuntur, vulgaribus eorum incolis

10. diocesis olim Tornacensis, nunc Gandensis, floret.

12. Monasterium B. Mariz in Facons, siue Facons in Vibe Antuerpij, diocesis olim Cameracensis, nunc Antuerpiensis, floret.

13. Monasterium B. Mariz in Neomago Geldric oppido, diocesis olim Colonienensis, nunc Ruremundensis, est nunc valetudinarium, seu nosocomium.

14. Domus Presentationis B. Mariz Virginis fundata in Oostmal, translata in Antuerpiam, eiusdemque diocesis.

Hactenus ex Ordinario Capituli Windesemensis supra citato.

Est et monasterium Virginum Regularium in Oostmal Brabantiae pago diocesis Antuerpiensis.

Ceterum canonici Regulares Capituli Windesemensis proprium habent Breuiarium ad horta-
tionem canonicas legendas, ac cantandas, Louanij anno 1546. excusum, nunc autem vsum Romanum ante decem annos admiserunt.

Fuit itaque olim longe celeberrima, atque amplissima congregatio Windesemensis, sed quae plurimum passi haecleses in Germania ac Belgio extatus monasteria auisit.

CAPVT SEXAGESIMVM QVINTVM.

De Viris Illustribus, qui floruerunt in eadem Congregatione VVindesemensi.

Lorur haec congregatio multis viris eximij sanctitate, & doctrina illustribus, & per Dei gratiam in praesentiarum floret, cuius Angelicam in terris conuersationem sibi futuram gratissimam ante illam conditionem certissimis indicijis Deus ipse monstrauit. scribit enim autor Chronici Windesemensis lib. 1. c. 7. quod saepe in loco illo, vbi nunc Chorus, & Ecclesia, & totus clausri ambitus in Windesem sunt constructi, dealbatorum visum Angelicis visiones ab vtriusque sexus colonis Ville de Windesem frequenter vixit, & audita, laudes Deo concinnantes, processiones peragentes, mirisque modis Ecclesiae Dei militantes primum, sublimiq; praeferentes, & simili etiam modo in alijs locis Ordinis, & Capituli Windesemensis, vt B. Mariz propè Hoer & montis sancti Agnetis, & in Nazareth Westphaliae ante primum ipsorum fundationem dealbatorum vixit in apparatus nonnunquam cum multo lumine, sonitu nozarum, tinnitu cymbalorum auri, & vixi referuntur, vulgaribus eorum incolis

veritati testimonium perhibentibus, cultum diuinum, & Ecclesiasticum praesignantes officium, sacramentorumque ministeria perpetuis ibi futuris temporibus à fidelibus peragenda.

Nec illud silentio regendum, quod de monasterio Rubae Vallis, & de canonicis eiusdem loci R. admodum Pater, & de nostro ordine optime meritus Heribertus Rosweidus in epistola liminari ad Chronicon Windesemense scribit: *Sanctitati eluxere specimina in Ioanne, cui à sapientia cognomen erat, qui ita ardentes ad Deum preces effundebat, vt iumen sum saepe lumen circa caput eius fulgere visum sit, Ioannes Gielemannus puerulum gestasse à Ioanne Dnye, qui ei factu operanti ministrabat, conspectus est. Tanta quoque pietate rem diuinam faciebat Gubelmus Broeckius tertius Prior, vt Cameracensis Antistes saepe se Bruxellu subtraheret, vt in Rubae Valle vixi sancti sacrificio interesset, & à tam sancto fonte pietatis fluente in suam familiam derivaret. Vtinam etiam coguis prophetae gratia doctoratus legitur.*

QVid dicam de venerabili viro Ioanne Rusbrochio, ad quem magnum Gerardum audita illius fama per longinquitinens spatium perrexit ad videndam illius praesentiam corporalem, & vt eius vocem tanquam Spiritus sancti fistulam audiret sua verba resonantem scribit in eius vita venerabilis Thomas de Kempis cap. 10. quem Dionysius Carthusianus tract. 2. de Donis Spiritus sancti virum mirabilem, & alterum Dionysium Arcopagitam à Spiritu sancto instructum, Ioannes Molanus in Additionibus ad Martyrologium Vsuarii sub die 2. Decembris virum doctum, & sanctitate clarum, ac demum Cardinalis Bellarminus de scriptoribus Ecclesiasticis virum diuinx contemplationi addictissimum vocauerunt, alijque autores fide digni illius sanctitatem, & eruditionem miris elogijs, & epithetis docuerunt, quorum attestaciones in libello Antuerpiae nunc edito, & ad me Romam transmissio sanctissimo Domino nostro Gregorio XV. pro ipsius venerabilis viri Ioannis Rusbrochij beatificatione praesentando, copiosissima videri possunt.

Non sunt etiam omittendi sex illi boni viri, qui eidem Capitulo Windesemensi prima fundamenta posuerunt, quorum nomina haec fuerunt. Primus Dominus Henricus Clingibile de Fluxaria sacerdos, Secundus Wernerus Keynkamp de Lochem. Tertius Henricus Wilten de Kampis. Quartus Ioannes de Kempis frater venerabilis Thomae. Quintus Henricus Welde de Busco Ducis, & Sextus Bertholdus Tenhaue, qui dedit alodium ad construendum ipsorum monasterium Windesemense, qui omnes in multis probati sancti, & laudabiliter in Religione vixerunt, quique ad praeturas euecti, verbo, & exemplo congregationem multis locis, & personis auxerunt. Horum res gestas, & multorum aliorum profequitur autor eiusdem Chronici toto lib. 2.

ARTVM.
diocesis Wormacensis, nunc oppidum Franco-Belgio profugis, pennis Palatino Rheno.
Mariz Virginis in Swantuniz, est quatuordecim.
Kauensbergen, diocesis est recuperatum.
Mariz in Arenis propè diocesis Colonienensis, floret.
Martini iuxta oppidum instantiensis.
corporis Christi in Blandebornensis, sperant.
Martini in Zindelsingens.
Mariz Montis propè diocesis Constantinensis.
Laurentij in Hilla propè tenis anno 1649. est.
B. Mariz in Bardelholmenensis.
Ioannis Baptiste in Moeccensis Mogontiacensis.
Georgij martyris in Samontensis.
propè Rhoniam Isorian.
Capituli VVindesemensis.
Campi B. Mariz in ensi in Hollandia, diocesis.
illis S. Barbae in Thim diocesis olim Leodensis, floret.
B. Mariz, & S. Agnetis praesentiam diocesis olim Dauentriensis.
B. Mariz in Rellinchen in Ducatu Geldriae, diocesis.
Ioannis Baptiste in Bop oppidum, diocesis olim Leouardiensis.
in Bonn oppido, floret.
Hierusalem in Vibe Vindesemensis.
Agnetis in Doraco Helensis Vitraicentis.
B. Mariz in Bethania propè olim Cameracensis, nunc.
B. Mariz in Vibe Gandens.

to lib. 2. quz idcirco apud illum videri possunt, ac etiam in Chronico Capituli montis S. Agnetis per venerabilem Thomam à Kempis compilato, quorum nomina pie credendum est, fuisse à Domino signata in libro Electorum in caelis. Ac etiam illorum Catalogo illos additos, qui an. Christi 1572. ab Hæreticis Geusis pro Fide Catholica crudeliter extincti fuerunt, videlicet frater Gerardus Guibrandi in monasterio Noue lucis apud Hornam Hollandiæ oppidum strangulatus, frater Ioannes Offerwicanus Rector Monialiu suspensio necatus, frater Theodorus Arduini vulneribus cõfossus, frater Arnoldus Somerens, & frater Ioannes Gonghel sacerdotis professi monasterij sancti Hieronymi Ruremundæ dire laniati, quos omnes ex relatione Reuerendissimi Patris Fratris Scooffij eiusdem congregationis Prioris Generalis didici. Item canonicus alius incerti nominis ex antenna suspensus, referente Surio tom. 5. sub die vigesima sexta Octobris.

IV.

Floruerunt etiam in monasterijs eiusdem cõgregationis, ac ex illis prodierunt multi viri docti, & in omni scientiarum genere versatissimi, utpote ex monasterio Viridis Vallis Ioannes Rusbrochius eiusdem loci Prior proximè nominatus, de quo Cardinalis Bellarminus in lib. de Scripturis Ecclesiasticis; Ioannes Rusbrochius natione Belgæ, Prior monasterij Vallis Viridis, vir diuine contemplationis adidistissimus scripsit lingua sua patriæ, quæ in Latinam linguam conuersa edita sunt Colonia 1552. sunt autem: Summa totius vite spiritualis. Speculum salutis æternæ. Commentaria in tabernaculum Moysis, Tractatus de præcipuis virtutibus. Liber de fide, & iudicio, de quatuor tentationibus, de septem custodia, de septem gradibus amoris, de Nuptijs spiritualibus libri tres. Viuebat hic autor anno 1390. Hunc etiam Doctorum carpsit Ioannes Gerson, & defendit Dionysius Carthusianus, id enim accidere solerj, qui scribunt de Mystica Theologia, vt eorum dicta ab alijs reprehendantur: ab alijs laudentur, quia non eodem modo ab omnibus accipiuntur. Hæc ille. Qui verò illius libros è Germanica in linguam Latinam vertit, fuit Laurentius Surius, sed præter Dionysium Carthusianum habuit idem Rusbrochius defensorum acerrimj contra Gersonem, Ioannem Seonhouium eiusdem monasterij Vallis Viridis canonicum, & Subpriorem, doctrina eruditissimum, & eloquio facundissimum, ac disertissimum, de quo Ioannes Trithemius in lib. de Viris Illustribus Germaniæ scribit.

Ioannes de Seonhouis ordinis canonicorum Regularium sancti Augustini monasterij Viridis Vallis in brabantia Cameracensis Diocesis, in diuinis scripturis studiosus, & eruditus, & seculari literaturæ non ignarus, ingenio subtilis, sermone compositor, vita, & conuersatione deuotus, scripsit quædam non spernenda lectiorum opuscula, quorum lectio deuotiu fratribus perquam vtilis iudicatur, ex quibus ista seruntur: Exhortationum spiritaliu ad nepotem suum liber vnu. De cursu mena-

libi lib. 1. de Profectu monachi lib. 1. Descriptio loci nris Rusbrochij contra Ioannem Gerson lib. 1. Sermones quoque varios edidit, & plures ad directi epistolæ, & alia complura, claruit sub Sigismundo Imperatore tempore Concilij Constantiensis anno Domini 1420.

Arnoldus Buderick monasterij Vallis Rubre apud Bruxellas canonicus professor, & monasterij in Elzingen propè Aldenardam Flandriæ oppidum fundator, de quo hæc habet Heribertas Rosweidus in epistola liminari Chronici W. de defensionis: Eruditionem suam postera proferunt Arnoldus Buderich imitator monasterij in Elzingen propè Aldenardam, qui stricta solutaque oratione valuit. Odarum de Laide Dei libros duodecim, in pluribus scriptis agendum tractatus etc. etc. aliaque opuscula conueniant.

Refert ibidem dictus autor alios duos viros eadem congregatione insignes Ioannem Gildemannum, & Antonium Gheens, quorum præ tam sedulus scriptor fuit, vt ultra viginti volumina sua manu exarauerit; posterior vero quatuor tomos de Vitis Sanctiorum posteritatis reliquit.

Thomas de Kempis totiam obediens scribant, tum in primis edisserit Trithemius in lib. de Viris Illustribus Germaniæ, & in lib. de Scripturis Ecclesiasticis, Cardinalis Bellarminus in lib. de Scripturis Ecclesiasticis, & nouissimè Heribertas Rosweidus in lib. quæ videlicet Kempensis aditulauit, cuius viri opera, quod modò notissima sint, & piorum omnium manibus terantur, illorum indicem hic texereopus non erit. Scripsit autem inter alia opus illud aureum, nec satis vnquam laudatum, & vbi ab ipsis Turcis, & infidelibus magno in pretio habitum, de Imitatione Christi quatuor libros distinctum. Hoc opus à cautis Kempensibus obgerat Constantinus Caietanus monachus ex ordine S. Benedicti, vt suo euidam Ioann. Gellius, siue Gersen, siue de Gestate, (necdum tunc cognomine illi satis consilij) adscribere, quem in monasterio S. Gratiani Castri Aronæ ad riuum Verbani in Agro Mediolanensi olim fuit ordinis S. Benedicti Abbatem finxit. Cæterum idem opus ab autore non vero, & illegitimo Domino vindicatum, suo legitimo restituit Heribertas Rosweidus libello ea de causa edito, cuius est titulus *Vindicta Kempensis*: in quo euidècæ probat, ipsum opus de Imitatione Christi, quod incipit: *Qui sequitur me*, & ipsi venerabili Thomæ de Kempis adscribendum, cum ex multis, tum ex autographo eiusdem Thomæ charactere certatim, quod in suo Belgio fatetur adseruari. Scio replicasse Constantinum Caietanum. Verum quod incitius repetitione noui nihil additum, nec vbi libere impressus fuerit, vel cuius autoritate ex illius præfatione constare potest, nec ipse Rosweidus plura addere dignum estimauit, nec ipse addo.

Thomæ Dulsman (vnu, per errorem Trithemius vocat Dulsman) ex Trithemio de Viris Illustribus Germaniæ, canonicus Regularium S. Augustini monasterij in Dilsenensi in Diocesi Treuicensi, & aliquid super Prior in Sals Saxonia Diocesis Wildesemensi, & de his in scripturis sanctis, moribus honestis, & conuersatione deuota. Scripsit apertis sermone non abiectionis opuscula, quorum lectio deuotiu fratribus, & alijs sua amantibus vtilis iudicatur, & quibus tamen nonnulla minus vobis memini peruenisse: legi volumus illa quæ scripti de viti illustri dno Ordinis sui, & monasterij in Wildesemensi lib. 1. de Origine quoque monasterii deuotiu, & reformationis Ordinis sui lib. 1. capitulum præterea de modo proficiendi in Religione. Cetera quæ scripsit, ad manus meas non reuertuntur. Claruit sub Imperatore Sigismundo anno Domini 1470.

Trithemius de Felde Patris Gelsi iustij canonicus regularis ordinis S. Augustini in Franckensthal, & Vorarthei diocesis vir in diuinis scripturis studiosus, & eruditus, & seculari literaturæ non ignarus, Philologus, & astronomus, Colognographus quæ celebris, ingenio profundus, acutus, & valde subtilis sermone compositor, & conuersatione deuotus scripsit quædam opuscula, & in uita vniuersa, quibus sermone tam ingenio sagacitate patenter ostendit, & quibus sunt Latina etiam sub lib. opus subtilissimum de 100 vniuersis lib. de Mundi principio, medio, & fine, quod prænotat. *Explicatio mundi lib. 1.* item compendium huius operis, quod prænotat Imperatoris lib. 7. Talem quæque mente in diuersis materijs non diuini veritatem, quam habetis, sermone etiam complures ad populum applicat, & diuersa sermone sed & quædam in præsentia in Martenetta: Hæc ex Trithemio de Viris Illustribus Germaniæ; qui etiam addit, illius opusculis plures ad se, & alios scripsisse, ac de neque nonnulla alia, & vixisse quinque generarij in Diocetio Villa Wormaticensis territorij habitum, quo tempore Trithemius librum suum scribebat anno 1495.

Thomæ quoque Matburnus Bruxellensis Abbatissimæ Mariæ Liuriacensis propè Parisiæ monasterij congregationis canonicos numerosos esse vera sunt, quæ de illo Trithemius in lib. de Viris Illustribus in hunc modum scribit: *Ioannes de Bonadæ oppido Erabantie ordinis, & diuini scripturarum regularium S. Augustini, monasterij S. Agnetis propè Zervas, vir in diuinis scripturis studiosus, & seculari literaturæ non ignarus, ingenio clarus, & compos eloquio, scripsit volumina magnæ, & non inuide ad sustentationem omnium Christianorum, quod prænotat Historem exercituum spiritualium, & seruauit meditationum lib. 2. item de viti illustri sui ordinis lib. 1. & quædam alia nobis incognita. Vnus adhuc, vt intellego in oppido Campi sancti Castij in Mormalium & variis scribit sub Maximo anno 1495. illum verò fuisse canonicum illius congregationis habes ex ipomet in Venetio lib. 2. cap. 125.*

Thomans quoque Dulsmanensis Patria Lib. 1.

lib. 1. Defensionem
Gersou lib. 1. Sermones
ad dinesis epistolae,
in quibus impio et
Dionisio Damiani 1420.

utor alios duos viros
signes Ioannem Guil-
lielmos, quorum Prae-
vltima viginti volumi-
norum postea probantur
posteriora vero distinet
posteriora reliqua.
totum ob hoc copiosius
in multi multa prae-
dissent Trithemius in
Germania, et in lib. de
eis. Cardinalis Bellar-
minus Eoelchasticus, et no-
vidius in lib. quod Vi-
olant, cuius vni opo-
nt, et piquam omnium
in indicem hic textum
inter alia opus illius
in laudatum, et vbi ab-
us magno in prelo la-
hrifi quatuor libri di-
etulis Kempulibus abo-
etanus monachus et oc-
cuidam Loann. Gualfr.
fate, (necnon etiam
illius) iudicabit, quon-
ni Calli Aron et alia
olanensis olim suo ordi-
naxit. Ceterum vltimo
o, et illegitimo Domini-
mo restituit Herborni-
et casu edito, cuius est
in quo cuiuslibet proba-
ne Chrilli, quod desuper
erabili Thomeda hie-
ex multis, tam ex ratio-
ne characteris exant-
tur adferuari. Scio epist-
etianum. Verum quod
hil additum, nec vbi lib-
us auctoritate ex illis
est, nec ipse Resorceda
stimavit, nec ipse addo.

U. *U. deus Dulmanus* (vni. per errorem Trithemius vo-
cat *Ardianum*) ex Trithemio de Viris Illustribus
etiam, canonicus Regularis S. Augustini mona-
stij PP. in diocesi Traiectensi, & aliquan-
do Prior in Sultia Saxonia Diocesis Hildesem-
ensis in scriptura sacra, moribus honestis,
conversatio deuota. Scripsit apertis sermone non ab-
sente la opuscula, quorum lectus deuoti fratris, &
libri sui amatoribus vtilis iudicatur, & quibus tamen
non in manu nostri inueniuntur. Legi volumem
quod quod scripti de veris illustribus Ordinis sui lib. 1. epi-
stolarum PP. in diocesi Traiectensi lib. 1. de Origine quoque me-
morata diuina, & reformationis Ordinis sui lib. 1. epi-
stolarum praeconem de modo proficiendi in Religione. Ca-
pitula quae scripti, ad manus meae non uenerunt. Claruit
sub Frederico Imperatore III. anno Domini 1470.

Trithemius de Felde Patri Gelatensis canonicus
regularis S. Augustini in Franckenb. PP. or-
dinis, huius vit in diuinis Scriptura studiosus, &
seculari literaturae non ignarus, Philoso-
phus, & astronomus. Cosmographus quoque celebris, inge-
nium profundum, acutus, & valde subtilis sermone com-
positus, & conuersatione deuotus scripsit quaedam
opuscula, & in antea volumina, quibus acrimoniam
suis legentibus pateat ostendit, & quibus sunt
latius in diuinis scripturis subtilem de 10: 6 vni-
uersi lib. 1. de mundi principio, medio, & fine, quod pra-
ticitur. Imperiale manu lib. 1. item compendium his-
toriarum, quod praenotavit Empirice de miris lib. 7. Ta-
m quae multa in diuinis materijs non minus vti-
lis, quam subtilis, sermone etiam complures ad popu-
lum, & diuersa, & diuersa sermone seu & quaedam
in Mathematicis: Haec ex Trithemio
de viris illustribus Germanici, qui etiam addit, il-
lum epistolas plures ad se, & alios scripsisse, ac de-
negat, nonnulla alia, & vixisse quinquagenarium
in Dornheim Villa Wormaticensis territorij
peditum, quo tempore Trithemius librum
suum scribat anno 1495.

U. *U. Johannes quoque* Mauburnus Bruxellensis Ab-
batissia Marie Luricensis propè Parisiū
hanc illius congregationis canonicos nume-
randos esse, si vera sunt, quae de illo Trithemius in
lib. de Viris Illustribus in hunc modum scribit:
Iohannes de Brachio oppido Brabantiae ordinis, ordinis
canonicorum regularium S. Augustini, monasterij S.
Agnetis prope Zierikse, vir in diuinis Scripturis studio-
sus, & eruditus, & seculari literaturae non ignarus, in-
genio laetum, & compositis eloquio, scripsit volumem mag-
num, & non inutile ad institutionem omnium Chri-
stianorum, quod praenotavit Rosetum exercitiorum spi-
ritualium, & sacrae meditationum lib. 2. item de
vitijs illustribus suis ordinis lib. 1. & quaedam alia nobis in-
cognita. Vixit adhuc, vt intelligo in oppido Campi so-
laris Confessorum Monialium & varia scribit sub Maxi-
miliano anno 1495. illum verò fuisse canonicum
dictae congregationis habes ex ipsomet in Vena-
torio lib. 1. cap. 12 f.

Tilmanus quoque Dulmanicus Patria

Westphalus, ordinis S. Augustini canonicus in
Bodiken monasterio dictae congregationis, quod
est in Paderbornensi diocesi, & Prior in Dru-
tenhufen vir in diuinis Scripturis studiosus, & e-
ruditus, ingenio promptus, sermone compo-
situs, vita, & conuersione deuotus, scripsit infig-
ne volumem de Laudibus B. Mariae Virginis,
quod coronam S. Mariae praenotauit. Item super
illis verbis Domini: Nisi quis conuersus fuerit li-
cut paruulus, longam & non inutilem tractatio-
nem lib. 1. alia quoque nonnulla scripsisse dici-
tur. vixit anno 1495. ex Trithemio.

Martinus Lyphius iussu Lyphij patruus, & S.
Martini Louanienfis canonicus, cuius ingenium,
pietatem, & eruditionem Aubertus Miraeus in e-
logijs virorum illustrium sui Belgij sic commen-
da: Martinum Lyphium tuum meum a se, & iusto Ly-
phio Cl. V. cuius patruus maior fuit, celebrem, si prudens
praeterito, improbus sane, si imprudens, negligens meri-
to videat. fuit in hoc viro multiplex eruditio, exacta lin-
gua tum Graeca, tum Latina cognitio, sacrarumque re-
rum haud mediocre intelligentia. Illud vero solide vir-
tutum, ac pietatis specimen fuit, quod fallaces huius vitae
sper fecum reputans, mente diuinitus munita, vitaeque
ratione conuersa, ambitioni Urbis Aulicae Braxellensis,
in qua honesto loconatus erat, se subtraxit, & diuino se
cultui totum mancipauit, in vetustum sub D. Martini
patrocinio canonicorum D. Augustini Louanienfis cono-
nium, velut in portum se recepit. Hic in Bibliothecam se
abdens, Macrobij, Hilarij, Augustini, Hieronymi, alio-
rumque veterum Scriptorum opera cum membranis
comparando, eadem mirifice illustrauit. Chrematij et-
iam hanc illa, & Symmachij Vrbis Praefecti epistolarum
libros in luce donauit. Post vi erat singulari prudentia
sodalibus suis praefectus, in medijs etiam muneris sui cur-
ris, molestisque nullam animo requiem dedit: neque
suis duntaxat laboribus Respublica professe stacuit: sed
& discipulos in is Garetium, Latomum, Cesterium, V-
limmerium, qui in eadem bene merendi palastra diu,
multumque disudauerunt, eduxit. Aetate grauis Cruce-
lensis agri Leodensis ad Huesse oppidum sacro Virgi-
nibus Carnobiacis haec datus, eximia morum innocentia
complures annos profuit, ibique cum veteribus amicis,
id est libris assidue versatus placidissima demum morte
pius senex & vitae excessit anno 1555. Sodales Martiniani
hoc illi monumentum &c.

Squalida multa sicut veterum monumenta iace-
bant.
Abdebatque sine Bibliotheca sine.
Erunt haec tenebris, & castiganit vterque
Lyphium, antiquum restituitque decus.
Sic par conditio est Martinum sacra recebant,
Iulius Romanam restituit historiam.

Ioannes Garetius Louanij natus, atque in studijs
foeliciter educatus, cum eidem Martiniano in pa-
tria monasterio se dicasset, Mischagenfis agri
Antuerpiensis Virginibus sacris praeficitur, quibus
alio emigrantibus, ipse Gandau ad simile pro-
uincia accersitur, vbi in Cornelij Iansenij Antisti-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tis doctissimi familiaritate acquieuit; cumq; iminentem Belgio cladem animo prouideret, caput, vt erat antiquitatis peritissimus, Clafles noue de vera Corporis Christi in Sacramento Eucharistie presentia aduersus sacramentaria pestem, e sanctis vtriusq; linguæ Patribus, ætatis cuiusq; habitatione, summa in dustris colligere, ac bono publico foras dare, sed & mortuos precibus viuorum iuuari, sanctosq; a nobis recte inuocari, que in dubium vocari a sceleris solent, adiuvante Iacobo Pamelio Brugensi, pari methodo adfluxit. vir certe de Ecclesia, qua scribendo, qua concionando, nam & disertè ad populum de verbo Dei dissebat, bene meritus, & à Francisco Turriano, & Roberto Bellarmino Societatis Iesu Theologis doctrina, atque industria nomine apprime laudatus. Gandauo Louanium veniens, à sodalibus humaniter exceptus, calculi, qui familiaris doctorum hominum morbus est, doloribus extinguitur, anno 1571. Iusta carmine perfoluit Ioannes Latomus collega. ex Mirro ibidem.

Parem Ioanni Latomo, quam viris doctrina illustribus à Paulo Iouio Nucerno Episcopo celebratis gratiam præstitit, quid ni refera? Hic Belgis ad Zomam fluum apud Brabantis natus, Thronianis iuxta Herentaliam canonicis Augustinianis Cœnobiarcha multos annos cum laude præfuit, cuiq; ad poësim quasi natus videretur, salterium, & ipse versibus, vt alter Iacobus Latomus reddidit: sed difficultate temporum præpeditus, non euulgauit, inter varia puri, & candidi sermonis latini poemata, quæ ad Iouiana Iustitologia, immortalis sibi gloriam peperit, vt qui vnâ cum Iouio viuere in lingulis videatur Romæ negotiorum sui ordinis causa profectus, indeque reuersus, Antwerpia moritur 7. Calend. Sextilis anni 1578. atque in cœnobio sacrarum virginum Facontinarum homo mandatur.

CAPVT SEXAGESIMVM SEXTVM.

De quatuor alijs Congregationibus videlicet Marbacensi, Vallis Viridis, Nussensi, & Olmutiensi omnium Sanctorum nuncupatis.

Iuxta duas supradictas Congregationes Aroasensem, & Windesemensem, sunt, qui scribant fuisse olim in Belgio, & in vtraque Germania tres alias Congregationes, quarum prima dicebatur Marbacensis, secunda Vallis Viridis, tertia Nussensis, quarta verò, quæ nunc etiam extat, omnium Sanctorum Olomutienfis in Moravia.

Prima Congregatio Marbacensis ab Opydo Marbach in Alsatia fidei circa annum Christi Saluatoris 1090. vel 1094 sua primordia suscepit. de qua Ioanes Mauburnus in Venatorio libro primo cap. 9. sic scribit: *Circa hæc etiam temporæ, sed quo anno non tam certi sumus, videtur etiam Marbacensis monasterii Capitulari Congregatio, quæ nunc erat florentissima, vt patet ex Bulla Honorij, quæ nunc est canonice sal. & ap. ben. Quia scriptum prope Marbach, brachium dicitur Christophori, & alia scriptura huiusmodi sanctorum insignia istidem habent. Præterea, & alia signa habent statua de siluata de vespendis carnis, & panem, & agnoscit, ut in 12. cap. 78. habetur: si quis superius fuerit, aliud non vidi.*

Congregatione Vallis Viridis Syluester Martolici in sua Historia omnium Christianarum Religionum, Mare Oceanum vocata, scribit, a cœnobio Vallis viridis prope Brucllam in Lombardia, tanquam à capite, suam originem, & occupationem deduxisse eamq; per Italiam, Siciliam, & alias Europæ regiones non modice propagatam, indicio esse nonnulla monasteria canonicorum regularium, & canonicorum sub hoc nomine Vallis Viridis in quibusdam ciuitatibus erecta: nam prope Cremonam erat monasterium Vallis Viridis nuncupatum ordinis canonicorum regularium S. Augustini, quod postea monasterio S. Petri de Pado eiusdem ordinis fuit vniuersum, poterat addi monasterium canonicarum cuius ordinis, & instituti intra ciuitatem, quod canonicis desitutum, monialibus ordinis Caltheriensis est traditum, quæ in præsentiarum illud tenet deficientibus enim canonicis in monasterio extra ciuitatem posito, etiam canonicis in monasterio intra ciuitatem constituto decesserant, hoc in ciuitate Messana in vltiori siebla cœnobiasterium, quod S. Catharinæ Vallis Viridis vocatur, canonicarum ordinis S. Augustini, inter ann. 1200. à quadam Regina Cyprî foras euertit, sub inuocatione beate Maræ Vallis Viridis fundatum, quod anno 1200. intra ciuitatem sub titulo S. Maræ, & S. Catharinæ Vallis Viridis translatum. Extat aliud eiusdem instituti in ciuitate Panormi S. Lucie Vallis Viridis, aliud in Taormina, aliud in Castro veteri, eisdem monasterio Messanensi subiecta; nam alius monasterii Abbatisa ante Concilium Tridentinum hæc omnia monasteria visitabat, & nunc etiam hanc Abbatisa, ac Priorissa per Abbatisam S. Catharinæ ciuitatis Messanæ confirmari solent, & videntur prædicta monasteria immediate Sedi Apostolicæ. Gestabant olim tunicam lineam, &

et crochettum, vt canonicis. Verum a cœnobiis ubi canonicis, sub quorum regimine degebant, ob immutationem Dominorum temporalium, & immutationem bellorum ipse canonicis paulatim inuenit, ac eam dignitate immutata, aliud regimine, & cum conuictum habitum sumperunt, cœnobiis sœpè D. Augustini regula, & etiam rochettum, quo indunt cum ad sanctissimum Eucharistie Sacramentum sumendum accedunt. Hæc Marbachensis, & alia multa ibidem, vbi inter viros illustres dicitur congregationis Ioannem Rusbrochium, & Ioannem Sconhouium recentet monasterii Vallis Viridis apud Brucllam canonicos, quorum mentio capite præcedenti est habitata. **C**eterum si vera sunt, quæ traduntur de prima cœnobiis monasterii fundacione, illud fuisse anno 1349 primo sub B. Augustini regula institutum, cum antea non monasterium canonicorum, sed locus esset quorundam eremitarum, per quosdam illius Priorum fuisse memoratum Ioannem Rusbrochium, qui anno 1381. 2. Decembri in Domino obdormiuit, cum monasterio in sua Historia omnium Christianarum Sicilia ex eadem congregatione numerat, longè antiquiorem habentem originem, & fundationem, nonnulla quoque ratione consistere possit, prædictam congregationem ab hoc monasterio suam originem duxisse, nam à priori posterius deriuat, non à suo posteriori, ac præteritum, quod ipsum cœnobiis Vallis Viridis apud Brucllam paulatim post illius fundacionem Capitulo Windesemensi in vnum corpus congregationis se sociat, procedente in primis Ioanne Sconhouio illius Superioris, vt ex lib. 1. Chronici Windesemensis cap. 40. superius est narratum. Verum vt et fuit de capite, constat ex varijs monasterijs vniuersis, & mulierum eiusdem nominis, & instituti, & ipsi locis, & prouincijs constitutis, fuisse ab eadem congregatione canonicorum regularium, quæ Vallis Viridis vocatur: et si nec illius originem, nec Catalogum monasteriorum tenentium ad eam congregationem puto spectandum monasterium S. Maræ Vallis Viridis foris Bononiæ prope portam S. Maræ, quod nunc mensis episcopi est vniuersum. Ex Catalico beneficiorum diocesis Bononiensis.

Congregatio Nussensis apud Nussiam nunc Nouesium oppidum Colonienfis diocesis cetera tempora Philippi XLIV. Colonienfis Archiepiscopi qui in viuis agebat 1170. ortum habuit, et Molano lib. 1. de canonicis cap. 14. vbi de antiquis canonicis communem vitam vsum abijciturus dicitur, hæc habet: *Seu hæc etiam Colonienfis monasteria sunt sub Philippo XLIV. Episcopo. Laxiora enim prævalentibus, alij in vita regulari obseruauerunt. Vnde habes, istam congregationem non ab aliquopiam alterius instituti excogitatam, sed ab antiquis canonicis in regulari obiecta,*

Marbacensis ab Oppido
 circa annum Christi
 94. sua primordia habet
 in Venetico loco.
 Circa hoc eam tempora
 non est, videtur exorta
 Marbacensis congregatio,
 quae ex Bulla Innocentii
 in die dicitur sigillatim
 Marbacensis. Quia
 in hunc usque tempus
 non late effugerit, quam
 non solvitur, sed
 congregatio fore 200. monachos
 habuisse, caput suum in
 divisioparte, & alia
 insignia videtur habuisse.
 In parte de hinc dicitur
 in hunc usque tempus, a
 qua superius dicitur.

Viridis Sylvestri
 omnium Chelitanum
 eam vocata, sicut
 prope Bruxellam in
 suam originem, hinc
 eam; per hanc, hinc
 non modice pro
 nulla monasterii
 & canonice in hoc
 in quibusdam
 monachum erat
 in ordinis canonice
 ni, quod postea
 idem eorum fuit
 canonice in
 tra civitatem, quod
 hinc ordinis
 presentem illud
 monice in
 am canonice
 in monasterio
 onstituto de
 vlciori Stella
 charne Vallis
 dicitur S. Augustini,
 regina Cypri
 ceat Marz Vallis
 1200. intra civitatem
 charne Vallis
 eiusdem in
 Vallis Viridis, aliud
 stro veteri, eadem
 etiam illius
 luum Tridentinum
 tabat, & non
 per Abbatiam
 consummari
 monasteria
 olim tenicam

rochetum, ut canonice. Verum dicitur
 ibi canonice, sub quorum regimine
 debant, ubi innotationem Dominorum
 temporalium, de entionibus bellorum
 ipse canonice paulatim
 innotuit, ac eam dignitate
 imminuit, aliud re
 gimen, & cum eo nigrum
 habitum sumperunt,
 innotuit semper D. Augustini
 regula, & etiam ro
 chetum, quo induunt cum
 ad sanctissimum Eu
 charistia Sacramentum
 sumendum accedunt. Hec
 Maurolicus, & alia multa
 ibidem, ubi inter viros
 illustres dicitur congrega
 tionem Joannem Rusbro
 chium, & Joannem Scon
 houium recenset. In
 notat Vallis Viridis apud
 Bruxellas canonicos,
 quorum innotuit capite
 precedenti est habita.

Secundum si vera sunt, quae
 traduntur de prima
 eiusdem monasterij
 fundatione, illud
 factum anno 1349 primo
 sub B. Augustini regu
 la institutum, cum antea
 non quorundam eremita
 rum, prout innotuit
 illius Prioris fuisse
 memoratum Rusbrochium,
 qui anno 1331. 2. De
 cembria in Domino ob
 dormiuit, cum monaste
 ria quae Maurolicus in
 Italia, & vlciori Sicilia
 ea eadem congregatione
 numerat, longè anti
 quorem habent originem,
 & fundationem, non
 ita, quae ratione consi
 lere possit, praedictam
 congregationem ab hoc
 monasterio suam origi
 nem duxisse, nam a pri
 ori posterius derivat, non
 a suo postero, ac praeter
 itum, quod ipsum
 eorum Vallis Viridis apud
 Bruxellam paulatim
 post illius fundationem
 Capitulo Windefemensi
 innotuit, cuius corpus
 congregationis se sociat
 innotuit in primis Joanne
 Sconhouio illius Super
 iore, ut ex lib. 1. Chroni
 ci Windefemensis cap. 40.
 superius est narratum.
 Verum ut
 de capite, constat ex
 variis monasterijs
 vlciorum, & mulierum
 eiusdem nominis, & in
 variis locis, & provincijs
 constitutis, fuisse
 eam congregationem
 canonicorum regularium,
 quae Vallis Viridis
 vocatur; etiam nec
 illius originem, nec
 Catalogum monasteriorum
 tenent. Ad quoniam
 congregationem puto
 spectantem monasterium
 S. Marz Vallis Viridis
 foris Bononiam prope
 portam S. Marz, quod
 nunc mensa episcopali est
 vnitum. Ex Catalico
 benedictorum diocesis
 Bononiensis.

Congregatio Nussienfis
 apud Nussiam nunc
 Noesum oppidum
 Colonienfis diocesis
 circa tempora Philippi
 XLIV. Colonienfis
 Archiepiscopi qui in
 viciis agebat 1170. ortum
 habuit, ex Molano lib. 1. de
 canonicis cap. 14. ubi
 de antiquis canonicis
 communem vitam
 vsum abiecerunt
 dicitur, hanc habet:
 Sed haec etiam
 Colonia mutata sunt
 sub Philippo XLIV.
 Episcopo: laxioribus
 enim praesentibus, a
 in vita regulari
 obseruata permouere
 volentes Nussiense
 monasterium inchoa
 uerunt. Unde habes,
 istam congregationem
 non ab aliquo
 alterius instituti
 excogitata, sed ab
 antiquis canonicis
 in regulari obseru
 atia,

quam a maioribus
 dicerant, manere
 volentibus, inchoatam.
 De hac congregatione
 ita scribit autor
 Chronici Windefemensis
 c. 44. Hinc est, quod
 Patres Capituli
 Generalis Nussienfis,
 duodecim habentes
 monasteria sibi vnita
 frequentius ad hoc
 insisterunt, ut
 Generali Capitulo
 nostro de VV
 inde sem ex toto
 vntentur, quod
 tamen plurimum
 de causis partu
 viriisque multis
 annis impeditum,
 & non omnino
 innotuit sic
 delatum, cum
 vnum aliud in
 seruire usum
 fuit semper
 prae, ac plura
 sibi monasteria
 ad reformandum
 conaretur
 vire. Tandem
 ipsi Patres ad se
 innotuit, mutua
 que charitatem
 dextera Dei
 obstricant, conu
 ntes, certum
 modum conceperunt,
 quo in habitu,
 & statu
 perse se conformarent,
 & cum in
 vnum conuenissent,
 capitularem
 vnionem desiderantes
 Patres & conuentus
 Capituli Nussienfis,
 ab omnibus
 Patribus Capituli
 Generalis de VV
 inde sem hoc modo
 sunt admisi, si
 vota fratrum
 omnium, & sigillatim
 conuenit vnus
 sigilla ad
 praesentiam
 Capituli de VV
 inde sem praesentarent,
 & impedimenta
 colligati
 onis huiusmodi
 obstricant remouerent
 ut quantocius,
 videlicet quod
 statuta, & privilegia
 Capituli de VV
 inde sem ad
 rigorem ordinis
 spectantia innotuit
 obseruarent,
 nihil inde
 innotuit, nisi
 secundum formam
 statutorum, &
 quod Capitulo
 de VV inde sem
 parati sunt
 se submittere,
 & eius
 consuetudinibus
 emnino se conformare,
 & quod nullus
 a Sede apostolica,
 aut loci
 Ordinario
 contrarium
 impetraret,
 & cappam
 plurimam
 secundum
 formam a
 Patribus
 concepitam,
 quae etiam
 in
 Constantiensi
 Concilio
 olim fuit
 recepta, &
 bene approbata,
 de capite
 seruarent.
 Capitulum
 enim de VV
 inde sem
 cappam
 portare
 consuevit
 circa
 faciem
 non reflexam;
 & cappa
 Capituli
 Nussienfis
 circa
 collum
 fuit
 rugata,
 circa
 faciem
 reflexa, &
 tripipium,
 siue
 tripipium
 retho
 latam
 duplucem,
 &
 oblongam
 per
 dorsum
 habens
 dependentem.

In illorum ergo
 vnione Capitulum
 VV inde semense
 Capitulum
 assumptum
 illam
 cappam
 in
 anteriore
 parte
 reflexam,
 &
 Capitulum
 Nussiense
 rogu
 circa
 collum
 a
 capite
 depositum,
 cuius
 Capituli
 de VV
 inde sem
 pro
 vnta
 suscepit.
 plurimum
 igitur
 annis
 super
 praesentibus
 diligenti
 deliberatione
 praehabita,
 tandem
 ceteris
 concordati
 Capituli
 Generalis
 de VV
 inde sem
 volu
 rari se
 submittere,
 iuxta
 formam
 iam
 praesentem,
 literas,
 &
 sigilla
 suorum
 conuentuum
 assumptum
 eorum
 continentes,
 ad
 Capitulum
 suum
 deferentes.
 Quapropter
 cuncti
 pariter
 exultant:
 Te
 Deum
 laudamus,
 in
 sublo
 cordis
 in
 choro
 pariter
 conueniunt,
 &
 quia
 vnū
 tunc
 corpus
 fuerit
 effecti,
 &
 vnū
 Capituli
 Generalis
 de VV
 inde sem
 nuncupati
 idcirco
 ceteris
 de
 vtriusque,
 tamen
 Capituli
 Desinitores
 tunc
 sunt
 electi,
 &
 ita
 vna
 in
 praesentibus
 libenter
 continuat.
 Haec
 autem
 cordis
 suorum
 vnione,
 &
 capitularem
 colligati
 onem
 innotuit
 &
 innotuit
 ad
 e
 custodierunt
 vna
 per
 annos
 iam
 triginta
 tres
 cum
 ista
 consuetudine.
 Haec
 dicitur
 autor.

Ex quibus habes,
 Capitulum Nussiense
 ante
 annum mille
 simum
 quadringentesimū
 trigentesimū,
 quo
 ista
 vnio
 cum
 Capitulo
 Windefemensi
 facta
 est,
 fuisse
 congregationem
 duodecim
 monasterio

rum distinctam a Windesemensi, ita statuta, & suum habitum exteriorem certis notis distinctum ab habitu Windesemensi habentem, & canonicos dictae congregationis affectu charitatis corda illorum excitante in societatem, & in vnu corpus cum Windesemensibus transire voluisse, quod vtramque omnes nostri ordinis canonici amularentur.

IV. **C**ongregatio omnium Sanctorum in ciuitate Olomutiensi in Moravia ante Alexandrum VI. fuit inchoata, sicut superius diximus, cum de ipsa fundatione monasterij omnium Sanctorum verba faceremus. Hanc congregationem Alexander VI. titulo & privilegij nostrae Lateranensis congregationis suo diplomate donauit, quod ab egregio viro Domino Ludouico Santolino dictae congregationis Romae procuratore agente mihi ostensum legi. Habet aliqua monasteria, ex quibus tria solummodo propter nimiam distantiam locorum, & praesentium temporum difficultates ad meam notitiam deueniunt.

Primum est ipsum monasterium omnium Sanctorum Olomutiense, cuius Praepositus vtrius Pontificalibus, & habet locum & rotum in Comitibus Generalibus statum Moraviae. Secundum Fulneense, Tertium Sternbergense praeter Langhronense dirutum ab Haereticis, sunt tamen nonnulla alia monasteria, vt ex quadam electione ab illis facta, cuius exemplum Romam fuit transmissum, vidi. Aliud de hac congregatione non noui.

CAPVT SEXAGESIMVM SEPTIMVM.

De Congregatione canonicorum Domini Sepulchri Ierosolymitana.

I. **H**ae congregatio circa annum Dom. 1110. in Ecclesia Domini Sepulchri Ierosolymitana, quae erat Patriarchalis sub pijsimo Principe Godofrido fuit instituta, siue potius, & verius restituta, nam ipsa Patriarchalis Ierosolymitana ab illius prima institutione fuit regularis, vt sup. hoc cod. lib. c. 41. ostensum est. Cum autem Christiani Duce Godofrido ciuitatem Ierosolymam de manibus Saracenorum eruisent, ipse Godofridus canonicos regulares, quos de partibus Occidentalibus secum adduxerat, cum religiosis monachis in Eccle. Dom. Sepulchri & templi Domini, & alijs supra memoratis autoritate Apostolica sibi facta collocauit, vt testantur D. Antoninus in 2 parte Hist. tit. 16. c. 12. §. 8. in fine, & Iacobus de Vitriaco supra allegatus, ex quibus Ecclesijs ipsa Patriarchalis non tantum fuit praecipua, & peculiare canonici ordinis collegium, verum etiam caput praecipuae congregationis complurium Ecclesiarum, & collegiorum eiusdem ordinis, quae Ecclesijs sunt collegia non solum in partibus Orientalibus, verum etiam in Europae, videlicet in Italia, Sicilia, Gallijs, & in Hispanijs olim erant constituta, in quibus, quae vel ex literis Apostolicis, vel ex Iacobo de Vitriaco, & alijs probatis autoribus expressari licuit, hic subiiciuntur.

Prima igitur Ecclesia, & caput totius congregationis, quae tota congregatio nomenclatur dicebatur, per canonicos Domini Sepulchri obtinebat, erat ipsa Patriarchalis Domini Sepulchri, cuius Prior cum ceteris canonicis Patriarchae eligebant, qui erat in loco Abbatis, de qua vide supra cap. 41.

2. S. Petri in ciuitate Ioppae, quae ciuitas non habebat Episcopum sed Ecclesia maior, quae S. Petri dicebatur, per canonicos Domini Sepulchri regeratur, ex Iacobo de Vitriaco in Hist. Orient. c. 58. & ex literis Celestini Papae II ad Petrum Praepositum Domini Sepulchri, quas statim reddidimus.

3. Ecclesia Domini Sepulchri in Ciuitate Aconensi, quam cum multis praecipuis, & decanibus eiusdem canonici donauerat nobilis vir Lambertus Hals.

4. Ecclesia S. Mariae de Numax in territorio ciuitatis Aconensis.

5. Ecclesia S. Mariae in ciuitate Tyro cum pertinentijs suis.

6. Ecclesia S. Sepulchri in monte peregrinorum pertinentijs suis.

7. Ecclesia S. Georgij in montanis Iudeae pertinentijs suis.

8. Ecclesia S. Sepulchri in ciuitate Brundisina in Italia.

9. Ecclesia S. Sepulchri in Barleto, quod est oppidum in Apulia satis nobile.

10. Ecclesia in ciuitate Vconisina, quam donauit dedit Nicolai Episcopus.

11. S. Sepulchri iuxta Irosi ciuitate in Aegypto.

12. S. Theodori Martyris prope ciuitatem Beneuentanam.

13. Ecclesia in pago Trendorf diocesis Constantiensis, cuius, & omnium supra dictarum dictis literis Celestini II mentio habetur.

14. Ecclesia S. Crucis prope ciuitatem Millanensem.

15. S. Andreae in ciuitate Ilatca in Regno Siciliae, de quibus vide quae adnotauimus supra cap. 29.

16. S. Sepulchri de Calatao, siue de Calatania in ciuitate Tyrasonensi prouincia Calabriae, de quo vide supra cap. 31.

17. S. Crucis Limpurgensis in confinibus quatuor ditionum transmanorum.

18. Herensalisensis vulgo Chanaj in diocesi Leodiensi.

19. Ruremundensis in Gelaria prope ciuitatem.

20. Vdemensis in Cluua. Harum quatuor praecipuarum meminit Aubertus Mirus in libello de

per octo de tribus congregationibus canonicorum regularium, aliud collegium refert Mauricium lib. 1. V. notarij cap. 9. quod dicit extare in Hayo oppido diocesis Leodiensis.

Quae super dicta omnes Ecclesiae vocabantur Abbaciae excepta decima sexta, quae nunc in Abbacia est insignita, & aliae illarum essent sine dubio collegatae & conuentuales, licet de omnibus id mihi non couisset. Praefata vero ad veritatem praedictorum confirmandam, & praedictorum memoriam conseruandam, ipsas Ecclesias Papa II. literas subiicere, quarum hoc est exemplum acceptum ex Authentico, quod in Ecclesia Archiepiscopali Raennateni seruat.

Caesarius Episcopus seruus seruorum Dei dilecti filij Petri Primi, & fratris S. Sepulchri Ierosolymitanae praesentium, quam futurum canonici substituentis in possessionem. Si mansuetudo, & liberalitas tanta Romana Ecclesia vniuersi Christiani debet oportuna solatia ministrare, multo magis hi, qui Regiam potestatem ducent, & Omnipotens Deus familiariter aduersus videntur, id ipsum conuenit propensius impetiri. Quia igitur dilecti in Domino filij iuxta a Regelem & Anglism vniuersi decernunt, & in loco, ubi steterunt pelus Domini, ad nos ante apud gloriosum Sepulchrum, in quo tribus corpora alter requiescit, & a laetitia loca, in quibus Redemptor mundi propter iniquitatem, flagella, Cruci ignominiam, vulnera, membra sustulit, regulariter militat, maxime inueniunt, & gratia dignos esse censent, & proinde nos assiduis volumus conseruare. Vtriusque populi inuicem debita benignitate accommodantes, ipsam Ierosolymitam Ecclesiam S. Sepulchri, in qua domus obsequij implessemus passionem Domini, & vniuersam Crucis triumphum assidue a laeta firmitate, nec non etiam personas vestras sub B. Petri, & vniuersae ecclesiae suscipimus, & praesentis firmiter conuincimus. Statuentes, vt quascunque possessiones quascunque bona eadem Ecclesia in praesentem canonice possidet, quascunque etiam ab egrege memoria tua, Duce videlicet Godofrido, & vivente Rege Baldouino, veniunt quocumque, & alijs Patriarchis eorum locorum collatae sunt, aut in posterum a posteris, vel alijs Dei fidelibus rationaliter conseruatis, firma vobis, & illibata permaneat. In quibus praecipue duximus exprimentia vocabulo. Memoratum videlicet oblationum S. Sepulchri, & omnes oblationes Domini a cruci, nec non & omnes oblationes aliarum in Ecclesia Sancti Sepulchri existentium, siue Patriarcharum deo vobis rationaliter donatae siue, donos, stationes, & furtos omnes ciuitatis Ierosolymae, exceptis duobus, Hospitali videlicet, & Episcopo S. Mariae Latinae, siue dono Ducis Godofridi, & haec tunc Regi Baldouino, & aliorum bonorum hominum vobis legitime concessa sunt, casusque quae ipsorum pertinentijs sunt, Sabaret, Casarab, Colaniam, Armatam, Ramatam, Bertelgel, Beisoi, Desiam cum pertinentijs suis, in territorio Ramensi Bera

por octo de tribus congregationibus canonicorum regularium. aliud collegium refert Maurinorum lib. 1. Venatorij cap. 9. quod dicit extare in hys oppidis diocesis Leonensis.

Quod super dictis omnes Ecclesia vocabantur Pignora excepta decemalita, quae nunc titulo Abbatiali est insignita, & alique illarum eorum sine dubio collegiata & conuentuales; licet de omnibus id mihi non constet. praefat vero ad veritatem praedictorum confirmandam, & praerogativam memoriam confirmandam, ipsas Ecclesias Papa Illiteras subijcere, quatum hoc est exemplum acceptum ex Authentico, quod in Ecclesia Archiepiscopali Raunenatensi seruatur.

Catholicae Episcopi seruum seruum Dei dilecti filij Petri Primi, & fratris S. Sepulchri Ierosolymitanorum presentium, quam futuris canonice substitutionis in perpetuum. Semanfectudo, & liberalitas tanta Romae Ecclesia vniuersae Christianis debet oportuna solatia ministrare, multo magis hu, qui Religiosam vitam ducunt, & omnipotenti Deo familiariter adhaerere volunt, id ipsum conuenit propensius appetere. Quia igitur dilecti in Domino filij iuxta Reipublicam Augustiniani dicitur. Et in loco, ubi stetit pedes Domini, adorantes apud gloriosum Sepulchrum eius, in quo crucis corporaliter requiuit, & a laudatissima loca, in quibus Redemptor mundi pro salute nostrae salutis, flagella, Crucis ignominiam, vulnera, mortisque sustinuit, regulariter militat in maiori deuotione, & gratia dignos esse censens, & patrem sui affectibus volumus conferre. Vbi utrumque iustitiam debita benignitate accommodantes, scilicet, sacrosanctam Ecclesiam S. Sepulchri, in qua diuina obsequia insistentes passionem Domini am, & illius signa Crucis triumphum asidui oculata spectantur, nec non etiam personas vestras sub B. Petri, & ipsa praerogatiua suscipimus, & presentis scripturae communitas. Statuentes, vt quascunque possessiones, quae in eadem Ecclesia in praesentibus canonice possident, quascunque etiam ab egregia memoriae vestrae. Duce videlicet Godefrido, & vtrouque Rege Baldano, venulo quoque, & alijs Patriarchae eidem loco in se collatae sunt, aut in posterum ad posteritatem vestrae Dei fidelibus rationabiliter conferantur, si non vobis, & illibet permaneat. In quibus hoc proprijs diuini exprimenda vocabulo. Memoretur videlicet Oblationum S. Sepulchri, & omnes Oblationes Domine crucis, non & omnes Oblationes altarium in Ecclesia Sancti Sepulchri existentium, sicut Patriarcharum dono vobis rationabiliter collatae sunt, donos, rationes, & furas omnes ciuitatis Ierosolymae, exceptis duobus, Hospitale videlicet, & Ecclesiam S. Mariae Latinae, sicut dono Ducu Godefridi, & Petri tui Regis Baldani, & aliorum bonorum hominum vobis legitime concessa sunt, casaliaque quae populata in territorio Ierosolymae, Maduneriim videbitur cum pertinentijs suis, Sabaret, Casareab, Galandram, Armutiam, Ramitiam, Berzeligel, Betsari, Desfian cum pertinentijs suis, in territorio Ramensi. Beta

Casale, cum pertinentijs suis. In territorio Casariensi Castellum Feneali cum pertinentijs suis. In territorio Tyri Casale de Riva cum pertinentijs suis, hortum, quem habetis inter murum, & ante murale ciuitatis Tyri. Hortum, & molendinum, & alias possessiones, quae habetis infra & circa Antiolibiam, Ecclesiam Quarantene cum pertinentijs suis. Ecclesiam S. Petri in Ioppe cum pertinentijs suis. Ecclesiam S. Sepulchri in Acon cum terra, & domo, quam dedit vobis Lambertus Hals, & alijs pertinentijs suis in territorio eiusdem ciuitatis. Ecclesiam S. Mariae de Numas cum pertinentijs suis. Ecclesiam S. Mariae in ciuitate Tyro cum pertinentijs suis. Ecclesiam S. Sepulchri in monte peregrino cum pertinentijs suis. Ecclesiam S. Georgij in Montanum cum pertinentijs suis. Ecclesiam S. Sepulchri in Brundisio ciuitate cum pertinentijs suis. Ecclesiam S. Sepulchri in Barleto cum pertinentijs suis. Ecclesiam, quam habetis in Venosa ciuitate dono Nicolai eiusdem ciuitatis Episcopi cum pertinentijs suis. Ecclesiam S. Sepulchri iuxta Troiam ciuitatem cum pertinentijs suis. Ecclesiam S. Theodori Martyri ante portam Beneuentana ciuitatis cum pertinentijs suis. Castellum Cerret cum pertinentijs suis, quod nobilibus vir Albertus Blandacenensis Comes Ecclesia S. Sepulchri donauit. Ecclesiam, quam habetis in Episcopatu Constantinensi in Villa, qua vocatur Detrendorf. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut etiam possessiones auferre, aut ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet molestijs fatigare: sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum gubernatione, & sustentatione concessa sunt, vsibus omnimodo profutura. Salua Apostolicae Sedis, & Patriarchae Ierosolymitanis veneratione, & Episcoporum, in quorum Parochijs Ecclesia vestra sita sunt, canonica iustitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularium persona hanc nostrae Constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentauerit, secundum certione communita, si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, rursusque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtum iudicium subiacet. Cunctis autem eidem loco iura seruandis sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus & hic fructum bonae actionis percipiant, & apud districtum iudicem praemia aeternae salutis inueniant Amen. fiat pax in virtute tua, & abundantia in turribus tuis. S. Petrus, S. Paulus, Calixtus PP. II.

- Ego Gregorius Presbyter Cardinalis tituli S. Calisti subscripsi.
- Ego Gorzo Presbyter Cardinalis tituli S. Caeciliae subscripsi.
- Ego Hnbaldu Presbyter Cardinalis tituli S. Praxedis subscripsi.
- Ego Hnbaldu Presbyter Cardinalis tituli SS. Ioannis, & Pauli subscripsi.
- Ego Calixtus Catholica Ecclesia Episc. subscripsi.
- Ego Conradus Sabiniensis Episcopus subscripsi.
- Ego Theodeuinus S. Rufinae Episcopus subscripsi.

IMVM. pluriu Ecclesiarum, & diuis. que Ecclesia fore rebus Orientalibus, & dicitur in Italia, Sicilia, & alim erant confusio, et Apostolicis, vt ex locorobatis antonibus expor, & caput totius congregatio nomenclatione riarialis Dominici Scin ceteris canonici Patriatensislo Abbatis, de oppo, que ciuitatis haclia maior, qua S. P. m s Dominici S. polenat, riraco in Hila. Orant m f. app. Ila ad Petri rri, quae Ilatim rcolocant Spulchri in Ciuitate. Alit prazidij, & ocoobouaerit nobilis re Lan de Namaz in territorio in ciuitate Tyro cenper hri in monte peregrinij in montanis habetcom hri in ciuitate Broualdu hri in Barleto, quod d is noble. tate Venofina, quae don copua. a Iroui ciuitatem in pita Martyris propo ciuitatem Teandorf diocesis Comunitum supradictarum in Ilmentio habetur. cis propo ciuitate Mellana iuitate Platea nuncupatur in quae vide quae adnotantur Calatzo, sive de Calatambou p rrouitoc Ca. Casagula cap. 11. urgenfis in confidibus qanofanorum. vulgo Chanaji in diocesi in Geldria propo dicitur Clunia. Haru quosor poble. ertus Miraxus in libellato.

Ego Albericus Iloitenfis Epifcopus fubfcripfi.
Ego Stephanus Prantifinus Epifcopus fubfcripfi.
Ego Iuanes Tufculanus Epifcopus fubfcripfi.
Ego Gregorius Diaconus Cardinalis fanctorum Ser-
gij, & Bacchi fubfcripfi.
Ego Orco Diaconus Cardinalis S. Georgij ad Velum
aureum fubfcripfi.
Ego Oltavianus Diaconus Cardinalis S. Nicolai in
carcere Tulliano fubfcripfi.

Datum Laterani per manum Gerardi S. Romana
Ecclefia Presbyteri Cardinalis, ac Bibliothecarij 4. Idus
Ianuarij, indictione 7. Incarnationis Dominice M. C.
XL. IIII. Pontificatus vero Domini Celestini Papa II.
anno primo.

III. **C**eterum Ierofolyma iterum ab infidelibus
capta, & Patriarcha cum canonicis, aut in-
terfectis, aut loco exactis, tota congregatio fun-
ditus est euersa, præter vnicum monasteriū Ab-
batiale S. Sepulchri de Calatambio, quod nunc
etiam floret, & duo vel tria ex postremo loco nar-
ratis. Ecclesie dictæ congregationis in Italia, &
vltiori Sicilia constituta partim sunt commen-
date, partim militibus hospitalarijs S. Ioannis Ie-
rosolymitani vulgo Melitenfis vnita; quas an-
tea milites S. Sepulchri Ierofolymitani qui Pa-
triarchæ subiecebantur, obtinebant, verum & il-
li & canonici nunc ferè extincti.

Plura de hac congregatione Syluester Mau-
rolicus lib. sæpè allegato, contendens, aliam fuisse
à Lateranensi, quod illius canonici non albis
tunicis vt Lateranenses, sed nigris sub rochetto
vtrentur, super quo pallium nigrum crucibus
rubeis insignia Regni Ierofolymitani referentibus
signatum gestarent. Verum leuia hæc sunt;
nec ipsi Lateranenses, quod viderim, dixerunt,
congregationem Dominici Sepulchri eandem
fuisse cum illorum congregatione, sed ambas
eiusdem ordinis canonicorum regularium S. Au-
gustini, sola accidentaria differentia, non autem
essentia distinctas, vt cap. statim sequenti ex in-
stituto ostendemus.

CAPVT SEXAGESI- MVM OCTAVVM.

*Quod Canonici dictarum Con-
gregationum essentialiter sint
vnius & eiusdem Ordinis in-
ter se, & cum antiquis Ca-
nonicis à Beato Augustino,
& à sanctis Apostolis insti-
tutis.*

Vod supradictæ canonici
congregationes suis quæque
instituta, ac legibus, ac ritibus
habitu tum inter se, tum etiã
ab antiquis canonicis per S.
Augustinum, & per S. A.
postolos instituta, & quæ
quodantenus videantur, visum est nonnullis ca-
nonicis dictarum congregationum non solum
essentia ab inuicem esse distinctos, verum etiam
ab antiquis clericis regularibus, præsertim cathe-
dralibus longè diuersos, quam sententiam præ-
ter nonnullos cap. secundo allegatos, probum
tem implicite Molanus lib. primo de canonicis,
& Ioannes Trullo Aragonensis, & S. Maria de
Columna Casarugustana regularis canonici
lib. primo de ordine canonicorum regularium
cap. vndecimo. Nam primus est concepit, veteres
canonicos, præsertim cathedralium, communi-
nis vitæ institutum tenuisse, & sub certis regulis
intra claustra propè suas quosque Ecclesias in-
duxisse, atque ob eam causam canonicos regula-
res à Canone, qui est regula, non ab anno quo
ne, siue pensione, quam annuatim percipiunt,
sic denominatos; tamen dum illorum vna ratio-
nem explicandam aggreditur, in eam sententiam
ore rotundo, & quatuor pedibus descendit, in
qua semper sibi est constans, vt dixit, canonicos
illos suos regulares nullatenus vota emittisse
sueuissse, & clericos per votorum emissionem
in monachos, & clericos, qui cum B. Augustino
tria vota profitebantur, omnes monachos fuisse,
atque vt semel dicamus, omnes clericos regula-
res, qui tria vota Religionis emittunt, esse veros
monachos, & distingui ab illis præter canonicos
regularibus in cathedralibus degentibus, sicut
monachi distinguuntur à canonicis regularibus
videatur idem autor lib. primo de canonicis cap.
11. 12. & duobus sequentibus, vnde alia plurima
eiusdem autoris loca interpretanda, in quibus
canonicis regularibus reformatis, siue profectis
perinde, atque de monachis, & sub nomine mo-
nachorum semper loquitur, vt antiquorum ca-
nonicorum laudes, & merita ad suos secularis
traducat. Alter vero scilicet Ioannes Trullo, est
libro citato capite decimo in gratiam nostræ La-
teranensis, & aliarum congregationum, contra
la scribere videatur contra illos, qui perperam
opinati sunt, veterem illum canonicorum regula-
rium ordinem in his rigidioribus congregationibus
non esse conseruatum, aut continuatum, sed
in alios novos ordines immutatum, tamen capite
vndecimo immediate sequenti in gratiam Ibero-
rum Hispanorum scribit, suos Hispanos, vt etiam
quosdam alios Galliarum, & aliarum partium
solum illud primarium Augustini institutum
colere, ac retinere, à predictarum congregatio-
num institutione longè alienum, & diuersum,
quod institutum longè diuersum esse ab illis.

con prædictarum congregationum, ex multis pro-
bat, sed præsertim ex habitu: & tandem conclu-
dit, canonicos dictarum congregationum ad mo-
nachorum, & fratrum formam transiisse, vt quidam
Historici de nostris Lateranensibus censuerunt
Vnam autem non ipsi Hispani, & aliarum provin-
ciarum canonici à monachorum nomine, ve-
l instituti resistentes, in manifestam secularitatem
cepisse, si non solo nomine, recurrant, cum cano-
nicis ordinis, & tot collegiorum iactura, quæ in
dicta iubeat regula, ex regularibus seculari fi-
videntur.

At decipiuntur profectò hi autores, & cum
suo fundamento, tum etiam in assertionem
suo veritate plurimum aberrant: nam quod ait
Molanus, pericos canonicos regulares nunc pa-
rales sine in cathedralibus, siue etiam extra cathe-
dralibus in claustris, siue monasterijs degentes, tria
vota minime profecti soltos, est de quibusdam
Dianotris illi à Gerardo Magno instituti, & sunt
inane Roma, quos Sacerdotes congregationis
Oratorij nuncupamus: tamen in vniuersum, &
vniuersis etiam acceptum falsum esse, præ-
terea, quæ supra hoc libro capite tertio, & libro
primo capite secundo, de votorum emissionem no-
tatum, ostenditur inductione facta per omnes
canonicos omnium prouinciarum, priusquam
esset in mundo congregatio reformatæ, quæ
tunc videntur, nam in primis certum est in Italia
canonicos Lateranenses, Lucenses, Perusinos,
Tiburnates, Eugubios, & alios innumeros a-
liarum cathedralium regulariter cum emissionem
votorum vixisse, cum dictæ Ecclesie ab illarum
institutione fuerint regulares, & consistet in illis
fuisse canonicos profectos, & consistet quo tem-
pore profecti deserunt, non autem consistet, quo
tempore professionem emittere ceperunt. Rur-
sus Alexander II. in capite præter trigesima secun-
da distinctione præcipit, canonicos regulares
ferre obedientiam, castitatem, & vitam com-
munitatem, sicut ante conseruauerant, quod non fa-
ceret, nisi illi professionem emississent: sicut mo-
do Papa non potest præcipere canonicis nõ pro-
fessis vitam communem. Item Urbanus Papa in
cap. Mandamus, & cap. Statuimus decima nona
questione tertiam præcipit, ne canonici post emis-
sam professionem transeant ad monachos. & hic
Pontifex fuit ante ortas ferè omnes congregationes
reformatas. Idem habes in Concilio Roma-
no sub Innocentio II. celebrato cap. 9. & 26. præ-
ter quod institutum vitæ communis, quod Au-
gustinus in Africam inuexit, ab Italis accepit, vt
supra dictum fuit: clerici verò per D. Augustinum
reformati vota emittent. De Hispanis idem
constat ex cap. obseruandum. 15. quæstione se-
cunda, quod est Canon Concilij Taraconensis
anno 520. celebrati, nam in eo Canone prohibe-
tur Sacerdotes, & clerici pro patrocinijs præsti-

supradictarum canonico-
 regationes sua quaque
 tatis, ac legibus, ac
 tum inter se, tum
 quibus canonici per
 sustinunt, & per S. A.
 los instituti distingi
 vim est nonnulla
 gregationum non solum
 distinctos, verum etiam
 aribus, preferunt catho-
 quam sententiam pro
 do allegatos, profici
 lib. primo de canonici
 gonenfis, & S. Maria de
 ane regularis canonica
 anonicorum regularium
 imus est contenta, p
 cathedralem, commo-
 uisse, & sub certis regu-
 as quoque Ecclesiarum
 causam canonico regula-
 gula, non ab anno 1100
 anouatim perceptibus,
 dum illorum rita
 recitatur, in cam
 or pedibus descendit, in
 flans, vt dicit, canonici
 latenus vota emittit
 votorum emissionem
 s, qui cum B. Augustino
 omnes monachos fuisse,
 omnes clericos regula-
 tionis emittunt, esse
 ai ab illis presicis cano-
 alibus degenibus, licet
 e a canonici regulari-
 b. primo de canonici
 tibus, vnde alia plura
 terpretanda, in quibus
 reformati, siue presicis
 achis, & sub nomina
 utur, vt antiquorum ca-
 merita ad suos secula-
 licet Ioannes Trullo, ad
 mo in gratiam nostra
 ongregationum, non
 tra illos, qui perperam
 canonico regulari
 gioribus congregati-
 um, aut continentiam
 immutatum, tamen
 sequenti in gratia
 is, suos Hispanos, vt
 um, & aliarum provin-
 erium Angulani insti-
 ctarum congregati-
 e alicum, & dicitur
 ducium esse ad

ta praedictarum congregationum, ex multis pro-
 bant, sed praesertim ex habitu: & tandem conclu-
 dit, canonicos dictarum ad mo-
 nachorum, & fratrum formam transiisse, vt quida
 Historici de nostris Lateranensibus censuerunt.
 Vitam autem non ipsi Hispani, & aliarum pro-
 vinciarum canonici a monachorum nomine, vel
 institutis resistentes, in manifestam secularitatem
 re ipsa, si non solo nomine, recurrant, cum cano-
 nici ordinis, & tot collegiorum iactura, quae in
 dies abiecta regula, ex regularibus secularia fieri
 videntur.

AT deceptum profecto hi autores, & cum
 in fundamento, tum etiam in asserione a
 scopo veniat plurimum aberrant: nam quod ait
 Molanus, presicis canonico regularis nuncupa-
 tiones in cathedralibus, siue etiam extra cathedra-
 les in chathris, siue monasterijs degentes, tria
 vota minime profiteri solitos, etsi de quibusdam
 verum id esse minime detrectauerim, vt fuerunt
 Decretis illi a Gerardo Magno instituti, & sunt
 nunc Roma, quos Sacerdotes congregationis
 Oratorij nuncupamus: tamen in vniuersum, &
 in pluribus etiam acceptum falsum esse, praer-
 ter ea, quae supra hoc libro capite tertio, & libro
 primo capite secundo, de votorum emissionem no-
 uimus, ostenditur inductione facta per omnes
 canonicos omnium prouinciarum, prout quam
 essent in mundo congregationes reformatae, quae
 nunc videntur: nam in primis certum est in Italia
 canonicos Lateranenses, Lucenses, Perusinos,
 Tiphernates, Eugubinos, & alios innumeros a-
 litarum cathedralium regulariter cum emissionem
 votorum vixisse, cum dictae Ecclesiae ab illarum
 institutione fuerint regulares, & constet in illis
 fuisse canonicos professos, & constet quo tem-
 pore profiteri desierunt, non autem constet, quo
 tempore professionem emittere ceperunt. Rur-
 sus Alexander II. in capite Praeter trigesima secu-
 da distinctione praecipit, canonicos regulares
 feruere obedientiam, castitatem, & vitam com-
 munitatem, sicut ante consueuerant, quod non fa-
 ceret, nisi illi professionem emisissent: sicut mo-
 do Papa non potest praecipere canonicis non pro-
 fessis vitam communem. Item Urbanus Papa in
 cap. Mandamus, & cap. Statuimus decima nona
 distinctione tercia praecipit, ne canonici post emis-
 sionem professionem transiant ad monachos, & hic
 Pontifex fuit ante ortas ferè omnes cōgregatio-
 nes reformatas. Idem habes in Concilio Roma-
 no sub Innocentio II. celebrato cap. 9. & 26. praer-
 ter quod institutum vitae communis, quod Au-
 gustinus in Africam inuexit, ab Italis accepit, vt
 supra dictum fuit: clerici verò per D. Augustinum
 reformati vota emittent. De Hispaniis idem
 ostendit ex cap. obseruandum. 17. quaestione se-
 cunda, quod est Canon Concilij Taraconensis
 anno 520. celebrati, nam in eo Canone prohibe-
 tur Sacerdotes, & clerici pro patrocinijs praesi-

tis munera accipere, idque sub poena degradatio-
 nis, & reatus vsurarum, quod Gratianus ostendit
 necessariò exponendum de clericis regulariter
 professis. Consentunt Glossa, & omnes Docto-
 res communiter circa illum locum. Adde, ante
 congregationes reformatas fuisse in Hispanijs
 complures Ecclesias, in quibus erant canonici
 regulariter professi, vt Catauagusanam, S. Mariae
 R unceuallis, Pampilonensem, Colimbricen-
 sem, Portugallensem, Bracharensem, & alias, de
 quibus supra dictum fuit. Idem constat de Eccle-
 sijs Anglicanis, in quibus B. Augustinus ex iussione
 magni Gregorij canonicos, siue clericos in-
 stituit more clericorum primitiuae Ecclesiae vi-
 uentes, cap. Quia tua fraternitas. 11. quaestione
 prima clericos verò primitiuae Ecclesiae tria vota
 profiteri solitos ostendimus supra cap. 5. imò circa
 annum nongentesimum sexagesimum cum
 clerici Anglicani à prima illorum institutione
 desciuerint, optione illis facta, an profiteri vel-
 lent, an monasterijs excedere, ipsi laxiorem vitam
 eligentes, loco exceperunt, & in monasterijs cō-
 stituti sunt monachi, ac etiam in Ecclesijs Win-
 toniensi, & Vigornensi, vt supra dictum fuit. Idē
 patet de clericis Gallicanis; nam canonici Aue-
 nionenses sine dubio profitebantur, quorum vi-
 uendi modus vsque ad tempora Iulij II. perseue-
 rauit. Idem patet de Ecclesia Tholosana, & Bur-
 degalensi cap. Praeterea de Praebendis, & de alijs
 multis, quorum supra habita est mentio in cap.
 trigesimo tertio & sanè cum beatus Iuo Belua-
 censis in Gallicana Ecclesia canonici ordinis re-
 parator ex omnium scribentium consensu praedi-
 catur, ac laudetur, & illius canonici professione
 votorum emitterent, euident argumentum est,
 canonicos regulares Ecclesiae Gallicanae, quorū
 ille disciplinam reparauit, tria vota profiteri con-
 sue uisse, & saltem de canonicis in monasterijs sub
 Abbatibus degentibus, quorum Concilia Turo-
 nense, Cabilonense, & alia meminerunt, videtur
 nullatenus negari id posse, cum dicta Concilia
 eodem modo de praedictis canonicis, sicut de
 monachis disponant.

Sed de suis Belgicis, & Germanis, in quorum
 ille gratiam ista commentatus est, aequè certum,
 & constans hoc esse debet: id enim constat ex ve-
 terum historijs, quae cum aiunt, veteres cathedrales
 regularem vitam in suis Ecclesijs duxisse,
 non ob hoc dicunt: illos fuisse verè monachos,
 accepto nomine monachorum, vt à clerico regula-
 lari è regione distinguitur, vt Molanus putat, qui
 censet, clericos non posse regulariter profiteri,
 quin fiant verè monachi, & si veteres illi cathedrales
 vitam regularem cum emissionem votorum
 non tenebant, quid innuere volunt verba, quae
 cap. decimo quarto lib. 1. de Canonicis idem au-
 tor subdit? *Sed haec etiam Colonia immutata sunt sub
 Philippo Quadragesimo quarto Episcopo, laxioribus enim
 praualentibus, alij in regulari obseruatione perma-*

vere volentes. Nō sicut monasterium inchoauerunt. Nussiensis enim profiteri solitos, nec ipse Molanus, vt puto negabit.

Demum hęc Molani imaginatio est contraria modo loquendi receptissima apud omnes scribentes, quippe qui canonicos distinguunt in regulares, & seculares, & nomine regularium intelligunt professos, & dicunt, tunc primum exortam illam distinctionem in Ecclesia, cum exceperunt esse, qui regulariter profiterentur, & qui nō profiterentur. Similiter Regulares prima diuisione distinguunt in monachos, & clericos: Hie autem autor canonicos regulariter professos inter monachos ponit, & solos non professos vult olim fuisse dictos canonicos regulares, quod est nomina, imō res confundere, & sine Patrum transference & confundenda distinguere, & confundere distincta.

III.

Erant præterea præfati autores in ipsa assertionem, ad quorum errorem reuincendum statuo hanc contrariam assertionem, quod Canonici dictarum congregationum sunt, & fuerunt essentialiter vnus, & eiusdem ordinis ac instituti inter se inuicem, & etiam cum antiquis regularibus canonicis cathedralibus à D. Augustino, sive à sanctissimo Apostolo instituti. Hanc verò assertionem verissimam esse ostendo, primò inductione, deinde ratione ostensua. Et quidem inductione facta per singulas congregationes, apparet, duabus, aut tribus exceptis, illas omnes ab antiquis canonicis cathedralibus fundatas, & ab antiquis canonicis Apostolicis derivatas. Et primò de nostra Lateranensi sunt decisiones Pontificie post causæ cognitionem, & discussionem, quæ videri possunt inter Constitutiones Pij IV. constitutione nonagesima quinta de congregatione S. Frigidiani, Mortariensi, Portuensi, Rhenana, & S. Marie de Crescetiaco Italice, necnon de Colimbricensi in Lusitania, S. Rufi, S. Victoris, S. Laurentij in Gallijs, Aroasiensis, & Nussiensis in Belgio, & S. Sepulchri Ierosolymitana idem apparet ex illarum met fundationibus, de quibus supra dictum fuit, & licet de tribus, vel quatuor non constet, illas ab antiquis canonicis successua continuatione derivatas, hoc nihil refert, sufficit enim, illas sub eodem habitu canonico, & eadem Regula cum emissione eorundem votorum, & eisdem legibus esse institutas alijs moniales, quæ ab Ordinarijs diuersis in locis pro tempore in situantur sub habitu, & regula S. Clare, vel D. Dominici &c. non essent essentialiter eiusdem ordinis, & instituti cum cæteris monialibus S. Clare, vel S. Dominici; & antiqui canonici, qui ab Episcopis in illorum diecebibus passim leguntur instituti, non fuissent verè eiusdem ordinis cum cæteris antiquis canonicis, quod asserere vanum esset, ac risu dignum, potius quàm ratione confutandum.

IV.

Secundò probatur eadē assertio ratione ostensua, nam quæ conueniunt in nomine, defini-

tionem, & qualitatibus, conueniunt etiam in essentia, vt notum est, nec probari indiget. sed canonici dictarum congregationum conueniunt cum antiquis canonicis à D. Augustino instituti, seu reformati, in nomine, definitione, & qualitatibus. nam quod conueniant in nomine patrum est, quia sicut illi, sic isti vocantur clerici, vt primo deduximus & licet vocentur etiam canonici, vel canonici regulares, nihil refert, quoniam promiscuè omnibus illis nominibus vocati consueverunt, vt ibidem ostensum est, & in subiecta materia omnia ista nomina, & alia ibi explicata idem significant. Quod conueniant in definitione probatur, nam sicut illi à D. Augustino instituti erant clerici regulariter viuentes cum emissione trium votorum, vt supra ostensum fuit, ita etiam isti, & quemadmodum illis per se clericatus incrat, & non ex accidenti, ita etiam isti, vt notat D. Thomas communiter receptus in 2. 2. quæstione 189. articulo octauo. ad 2. Tandem quod conueniant in qualitatibus, probatur, quoniam sicut illorum proprium erat, populum docere, & regere cap. alia 16. q. 1. ita etiam istorum, nam canonici regulares ex propria natura & sine vlla dispensatione sunt capaces omnium beneficiorum, & ad iurati possunt ad regimen animarum personarum secularium, vt tradit Innocentius III. in cap. Quod Dei timorem, de statu monachorum, & decisum est per Dominos Auditores Rotæ die Veneris 6. Martij 1578. sub Domino Seraphino Razalio. Deinde canonici regulares dictarum congregationum primorum Christianæ Religionis clericorum normam, & traditiones, & instituta sectantur, vt inquit Eugenius IV. in Bulla, per quam canonicos regulares reuocati ad Ecclesiam Lateranensem. Ergo conueniunt cum illis in qualitatibus, nec refert quod Pontifex non loquatur vniuersaliter de omnibus, sed solum de nostris Lateranensibus, sive Frigidianarijs: quia eadem est ratio de alijs, qui reguntur tantum normam, traditiones, & instituta dictorum Apostolicorum, sicut nostri Lateranenses, & vbi eadem ratio, idem ius seruari debet, capite Translato, de Constitutionibus.

Tertio probatur eadem assertio ex identitate habitus illorum, & illorum primitiue Ecclesie clericorum, nam ex identitate habitus essentialis infertur identitas essentialis quædam à posteriori, & à signo, quia habitus est signum æternum professionis interæ, vt tradit D. Thomas, quem communiter sequuntur Doctores 2. 2. quæst. 185. articulo octauo. & in Clementina prima de electione: verum horum canoniceorum habitus, & illorum primitiue Ecclesie saltem essentialis vnus, & idem est nempe tunica brata, quæ sola est habitus essentialis canonicorum regularium, vt notat Ioannes Andree in Clementina prima in verbo Habitibus de electione.

Quarto varietas congregationum eorum est in

Eccle-

Ecclesia non tam per nouam institutionem, quàm per reformationem eiusdem ordinis. At ista non mutat speciem, vt ex textu in cap. relatum, & ibi obiter notat communiter Doctores ne clerici, vel monachi, & Lopponebatur de Iudicijs. notat Romanus consilio 108. & alij.

Nec obstat, quod opponit Ioannes Trullo libro primo in capite vndecimo, dicens, longè esse discrimen antiqui ordinis à supradictis congregationibus, quod antiquus ordo cathedralis, & alius collegiatus obtinet, & habet dignitates, & alia plura, tum curata beneficia regularia, illis canonicis conferenda, & per illos regenda, quæ canonici dictarum congregationum à se professa transierunt, & in formam monachorū professa transierunt, tum quia absolute falsum est, a quoquam saltem ex dictis congregationibus omnia iurisdictiona non habuisse, nam nostri Lateranenses habuerunt Ecclesiam Lateranensem, quæ est omnium Ecclesiarum mater, & princeps, & non solum cathedralis, verum etiam patriarchalis, nec tantum cathedra, sed dispensatione, sed tantum propriæ, & veri clerici originarij prædicti ecclesie, & licet per violentiam fuerint exacti, sunt tamen nunc etiam veri clerici dicte Ecclesie, ac facti essent de gremio Capituli Lateranensis, vt illorum privilegiorum verba sonant. Habent autem pro Archidiaconibus Prioratus, & Abbatiales dignitates, & dignitas Abbatialis maior nunc est Archidiaconalis, quidquid olim esset, quando Abbates nondum erant clerici. Imo omnes Abbates vtuntur insignijs Pontificalibus, quibus non vtuntur omnes Archidiaconi. Habent etiam Præpositos, & Archipresbyteros saltem in nostra congregatione, tenent beneficia complura regularia curata, quàm simplicia quæ per illos reguntur. Imo, & secularium beneficiorum sunt capaces, demum esto istis omnibus carere, non propter hoc inferri posset, illis habere omnia à se abieciisse, vt in formam monachorum transierint, vel non esse illorum capaces omnium alios est non habere aliquid: aliud est non posse illud habere, si cōferatur, fatemur, canonicos dictarum congregationum non habere uicem Ecclesie cathedrales, non quod ex illorū natura habere non possint, sed quia ipsi cathedrales canonici illorum reformationem suscipere noluerunt, & in tantum à reformatione abhorruerunt, vt ad omnimodam secularitatem potius se committerent, & quia nullus est, qui modo Regularibus Ecclesias reformandas tradere velit. ne dicam si fieri posset, quàm libentissimè complures bona ipsorum regularium ab ipsis congregationibus ablaturus.

CAPVT SEXAGESIMVM NON VM.

De multiplici habitu eorundem Canoniorum Regularium.

Contra assertionem superiori capite firmatam vnicum restat dubium, quod oritur ex multiplici habitus varietate, seu potius diuersitate, quam intueri licet tum inter canonicos predictarum congregationum inter se inuicem, tum etiam inter illos, & veteres canonicos cathedrales, & alios antiquioris instituti; nam alij sunt, qui vestem lineam ad formam camisiae Romanae deferunt, quae vulgo apud nos rochetum dicitur, vt Itali, & apud Gallos Victorianes, & apud Belgas, & Germanos, Windesemenses, & quidam alij peculiarium locorum: alij rochetum sine manicis deferunt, vt Poloni, & nonnulli ex Bauaris, & Sueuis: alij superpelliceo vndique clauso, sed tamen sine pellicis circa collum vtuntur, vt Colimbricenses: alij nec superpellicem, nec rochetum deferunt, sed hanc lineam strictam ad latitudinem quatuor digitorum a collo pendentem, & sub sinistro latere ligatam, vt plurimi ex Gallis, Belgis, & Germanis, qui extra congregationem viuunt alij supparis siue tunicis albis sub veste lineam vtuntur, vt omnes Itali, ex Hispanis Colimbricenses, ex Gallis S. Rufi, & S. Victoris, ex Belgis, Windesemenses, & multi ex Germanis: alij nigras portant, vt Cathedrales Hispani, & Galli, & qui extra congregationem viuunt tum in dictis locis, tum etiam in multis Germaniarum violaceis vtuntur, vt olim in Italia canonici S. Ioannis de Vrbe veteri, nunc quoque in Belgio canonici S. Auberti Cameracensis, & Eligij, & quidam canonici Anglicani ante illius Regni defectionem a fide Catholica: alij etiam sunt, qui pallium more clericorum secularium deferunt: alij cappam cum capuccio, vt Itali, & in Belgio, Windesemenses: alij almutijs vtuntur, vt ante 2 s. annos omnes nostri Lateranenses, & in Lusitania Colimbricenses, & in Belgio, & Polonia: alij cappucijs laneis quae super humeros deferuntur, vt antiqui canonici S. Frigidiani, qui mos etiam nunc a nostris ibi loci seruatur: alij pelibus siue cappucijs, vel seapularibus pellicis, quae in Constitutionibus Benedicti XII. vocantur forcatura, vt canonici Victorini in Gallijs, & Windesemenses, & quidam alij in Belgio. Haec autem tam multiplex varietas in habitu tum accidentalium, tum etiam essentialium, vix ac ne vix quidem cum identitate essentiali vnius ordinis consistere videtur: nam si ab vnitatis habitus ad vnitatem ordinis nobis argumentari licitum est, cur non etiam a diuersitate eiusdem habitus

Ecclesia non tam per nouam institutionem, quam per reformationem eiusdem ordinis. At ista non tenet speciem, vt ex textu in cap. relatum, & ibi obiter communitur Doctores ne clerici, vel monachi, & Lopponebatur de Iudicij. notat Romanus consilio 708. & alij.
 Nec oblat, quod opponit Ioannes Trullo libro primo capite vndecimo, dicens, longum est discernere antiqui ordinis a supradictis congregationibus, quod antiquus ordo cathedrales, & alias collegatas obtinet, & habet dignitates, Archidiaconatus, officia, personatus, & alia plurimum simplicia, tum curata beneficia regularia, illis canonicis conferenda, & per illos regenda, quae canonici dictarum congregationum a se protulisse explorant, & in formam monachorum protulisse videntur, tum quia absolute falsum est, aliquos factum ex dictis congregationibus omnia supradicta non habuisse, nam nostri Lateranenses habuerunt Ecclesiam Lateranensem, quae est optatum Ecclesiarum maris, & princeps, & non solum cathedrales, verum etiam patriarchalis, neque illam obnoxiuerunt ex dispensatione, sed tanquam propriam, & veri clerici originarij predictae Ecclesiae, & licet per violentiam fuerint exacti, sunt tamen nunc etiam veri clerici dictae Ecclesiae, ac si actu essent de gremio Capituli Lateranensis, vt illorum privilegiorum verba sonant. Habent autem pro Archidiaconatibus Prioratus, & Abbatiales dignitates, & dignitas Abbatialis maior nunc est Archidiaconalis, quidquid eorum esset, quando Abbates nondum erant clerici. Imo omnes Abbates vtuntur insignijs Pontificalibus, quibus non vtuntur omnes Archidiaconi. Habent etiam Praepositos, & Archipresbyteros sicut in nostra congregatione, tenent beneficia complura regularia tam curata, quam simplicia quae per illos reguntur. Imo, & secularium beneficiorum sunt capaces, demum esio illis omnibus careret, non propter hoc inferri posset, illis habere omnia a se abicisse, vt in formam monachorum transirent, vel non esse illorum capaces, nam aliud est non habere aliquid aliud est non posse illud habere, si ei cõseruatur, fatemur, canonicos dictarum congregationum non habere vñc Ecclesias cathedrales, non quod ex illorum natura habere non possint, sed quia ipsi cathedrales canonici illorum reformationem suscipere noluerunt, & in tantum a reformatione abhorruerunt, vt ad omnimodam secularitatem potius se contulerint, & quia nullus est, qui modo Regularibus Ecclesias reformandas tradere velit, ne dicam si fieri posset, quam libentissimè complures bona ipsorum regularium ab ipsis congregationibus ablaturus.

V M.
 nentione etiam in obari indiget, sed rationum conuenientia.
 D. Augustino inflat, definitione, & quibus in nomine pater cantantur clerici, vt cap.
 vocentur etiam cano-
 nihil referre quomodo nominibus vocari consue-
 sum est, & in subiecta
 a, & alia ibi expressa conuenientia in definitione
 a D. Augustino inflat, ter viuentis cum consue-
 supra ostensum fuit, ita
 illis per se clericali-
 tenti, ita etiam illis vt
 uniter receptis in a. a.
 octauo, ad 2. Tandem
 statibus probatur, quo-
 rum erat, populum De-
 16. q. 1. ita etiam illis,
 x propria natura, & sic
 capaces omnium beni-
 unt ad regimen animarum
 vt tradit Innocentius
 motorem, de statu mona-
 er Dominos Andree
 ruzij 158. sub Domino
 inde canonici regularium
 um primorum Cantabrigie
 normam, & traditio-
 r, vt inquit Eugenius IV.
 nicos regulares redant
 slem. Ergo conuenientia
 nec referri quod Pontificaliter de omnibus, sed
 mensibus, siue Frigidiano
 de alijs, qui a quibus
 ones, & inflata clericali-
 cut nostri Lateranenses,
 ius seruari debet, capite
 tionibus.
 dem assertio ex identitate
 & illorum primitiua
 ex identitate habitus
 essentialis ordinis
 ia habitus est signum
 cerent, vt tradit D. Tho-
 er sequuntur Doctores in
 octauo, & in Clementi-
 um horum canonice
 mituz Ecclesiae Lateranensis
 est nempe canonice
 entialis canonice
 ntes Andree in Clame-
 abibus de electione.
 congregationum ora est in
 Ecclie

habitus ad diuersitatem ordinum arguere licet? si enim affirmatio est causa affirmationis, etiam negatio negationis causa erit. Et hic est cardo rei, circa quem totius controuersie pondus reuoluitur, & nodus difficultatis, pro cuius solutione, suppositis, quæ supra hoc eodem libro cap. 8. & lib. 1. cap. 22. notauimus de habitu clericorū. D. Patris Augustini, & aliorum clericorum primitiua Ecclesie, recolenda nobis est distinctio illa vulgaris de duplici habitu, altero interno & essentiali, altero externo & accidentario, quæ subiectæ materiæ applicando, dico internum habitum, & essentialem omnium, & singulorum canonicorum Regularium esse solam tunicam lineam, siue illa ad formam rochetti, siue superpellicei, siue cum manicis strictis, siue latis, siue etiam sine manicis sit formata: nam forma peculiaris non est ex usu, vel traditione Apostolica, vel Ecclesie, in specie determinata, sed solum in genere, ut aliis dictum fuit. Quod autem hic solus sit proprius, & essentialis habitus canonicorū Regularium, & cætera omnia indumenta sint illis accidentaria, siue illorum formam, siue materiam, siue colorem attendamus, præter ea, quæ supra locis proximè notatis deduximus, probatur euidenter autoritate Glossæ communiter receptæ in Clementina prima in verbo Habitus de electione, ubi dicit, quod habitus canonicorum Regularium est sola tunica linea, quam sub cappa deferunt.

II. **S**ecundò probatur expressa definitione Benedicti XII. in Bulla generalis reformationis canonicorum Regularium in cap. de Forma, & honestate habitus, & vestimentorum, ubi præscribitur habitus, & omne genus vestimentorum, quibus iidem canonici uti possunt tam quoad materiam & colorem, quam etiam quoad formam. Et nomine habitus Pontifex solam vestem lineam intelligit, ut illa eius verba indicant: *Vestis quoque superior habitus proxima sit rotunda per circuitū &c.* & infra: *Qui autem exhibens se in publicum habitum super indumenta scilicet linea tenuis occultauerit &c.* ubi vides, Pontificem distinguere habitum à veste exteriori siue superiori, & nomine habitus intelligere vestem lineam, quod non nisi de habitu essentiali intelligi potest, & vide illud caput, quia in eo ponitur varia, & multiplex forma eiusdem vestis lineæ per Pontificem approbata, ut inde habeas habitum essentialem canonicorum Regularium non habere formam in specie determinatam, sed in genere tantum.

Sub habitu verò accidentali eorundem canonicorum comprehenduntur alia omnia vestimentorum, ac superindumentorum genera, quibus iidem canonici in diuersis prouincijs diuersimodè vtuntur, ut sunt tunica talaris, vestis superior, quæ dicitur cappa siue pallium, cappa chorales, cappa pluuias, almutia, cappucia, quæ alio nomine dicuntur scapularia, pelles, quæ dicuntur

varote, siue forcatura: hæc enim omnia comprehenduntur sub habitu accidentali, quia variata, ac etiam omitti possunt iuxta laudabiles consuetudines locorum: & quoad habitum accidentalem canonici Regulares, nisi per constitutiones suarum congregationum id prohibeatur, omnibus indumentis uti possunt, quibus clerici seculares licet, & laudabiliter vtuntur, quod patet solum ex prædicto cap. Constitutionum Benedicti XII. de forma habitus, sed etiam ex Innocentio III. in cap. Deus qui. de vita, & honestate clericorum, ubi refertur Episcopo Liouiniensi, quo erant complures diuersorum ordinum Regulares, & conuenienter diuersi habitus, & inter illos multi canonici Regulares, illos omnes Prefatus iubet retento habitu interiori, cum ceteris in habitu exteriori se conformare. Ad id vltimè Ecclesie Romanæ, qui etiam præscribitur in Cæremionali nuper edito, quo Episcopi ex Ordine canonicorum Regularium assumpti dimittunt omnibus indumentis illorum ordinis, excepta veste lineæ, habitum clericorum secularium assument, & ita etiam ante annos centum iudicialiter decreuit Leo X. causa prius cognita, cuius decretum videri potest in libro Indulgentiarum congregationis Lateranensis per Sirenum nostrum compilato fol. 475. vnde argumentum eundem determinatur, cætera omnia indumenta, & præscripta præter lineam tunicam, ad habitum accidentalem spectare etiam nec mutari, nec omitti possent etiam per assumptionem ad Episcopatum, vel etiam Cardinalatū, ut decernitur in cap. Statutum 18 q. 2. notat D. Thom. 2. 2. q. 187. art. 2. in corpore, & videmus seruari in praxi in Curia Romana.

His de habitu essentiali, & accidentali constitutis. Dico primò, identitatem ordinis non ex habitu accidentali, sed ex habitu essentiali attendendam esse. 2. omnes canonicos Regulares dicarum congregationum tum inter se, tum etiam cum antiquis cathedralibus, & alijs aliorum collegiorum in habitu essentiali conuenire oportet, quia omnes deferunt tunicam lineam, nec videntur quod hæc sit sub forma rochetti illa sub forma superpellicei: quia illa forma particularis non sunt ab Ecclesia determinata.

Verùm contra hanc nostram assertionem duplex insurgit dubium. Primum quia modo dicuntur multi canonici Regulares, qui non deferunt habitum lineam, sed tantum deferunt fasciam seu hastam strictam lineam à collo pendentem, quæ tunica linea non est, nec vllatenus dici potest.

Respondeo nihilominus, istos canonicos deferre tunicam lineam saltem statuti bonis, potest cum inter sunt officijs diuinis. Ceteri extra iustitiam debent etiam tunicas lineas deferre, id etiam videtur iubere Benedictus XII. cum præcipit, ut nullus se in publico exhibens audeat illam tunicam occultare, nam multò magis videtur præcipi

ut deponant. Ceterum quia in multis Collegijs præcipitur, quæ non sunt vniuersitates congregatio- nibus, disciplina canonica paulatim est relaxata, præcipuum etiam capiti omitti ipse habitus: sed ne canonico videretur dimissus, & ne illum sic dimittentis incidere in penam canonis cap. 1. ne clerici vel monachi in 6. & etiam, quia in Concilio Senonensi celebrato anno 1523. in 2. parte cap. 22. in cauctor: *Et ne notarium illum absumam, quæ summi Regularium apostasiam incurrendo sine habitu regulari etiam in publicum videretur non erubescere, sed à simulatione perit anstre videatur, statui- mus, quod Canonici Regulares de cetero super veste ex- ternam tegantur lineam tunicam, quam extra a mona- chis fore uniuersis tenentur. Ideo nonnulli ad apo- stasiam vitandam, paruum illam hastam lineam super cætera indumenta assumpserunt, ne sui habitus desererent, & apostatae viderentur, quam paruum rochetum vocant, quæ potius signum est vestis lineæ, quam verus essentialis habitus canonicorum Regularium.*

Quod dicitur dubium est, quia sunt nonnulli cano- nici Regulares, qui vltra tunicam lineam ad habitum internum, & essentialem addiderit hastam lineam cucullatam, seu scapulare lineum, quod est illorum essentialis habitus, siquidem in illo habitu ipsi profitentur, ut canonici Regulares S. Saluatoris Bononiensis.

Respondeo si admittamus, eiusmodi scapularia spectare ad illorum habitum essentialem, diffi- cilius admodum videri, defendi posse, illos non etiam aliquo modo differre ab antiquis canonicis Angelimanis, quare qui concedunt, huiusmodi scapulare ad illorum habitum essentialem spectare, sibi ipsi consulant, hoc certum, nullum ex antiquis canonicis eiusmodi scapulare tulisse: nam quod ex Augustino Mamphido comministrato, canonicos D. Marci Mantuanos, vel canonicos à D. Marco institutos illud detulisse, fingunt esse non enim erat scapulare hastatum ad modum cuculle, sed cappucium lineum, vel pellicium, quo antiqui canonici ad regendas scapularias vtuntur, quod nunc etiam à multis tum regularibus, tum secularibus super humeros vel brachia in Ecclesijs deserti consuevit. Mihi autem probabilius videtur dicendum, illud scapulare ad habitum essentialem nullatenus spectare, cuius rei argumentum est, quod canonici ex prædicta congregatione ad Episcopatum assumpti illud dimittunt, quod non facerent, si esset habitus essentialis, sicut non dimittunt rochetum, & forte ad lites amputandas omnino dimitti possent, si illa ordinis, & habitus integritate.

CAPVT SEPTVAGESIMVM.

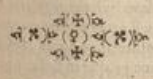
De Canonicis Regularibus Præmonstratensibus, & alijs quibusdam Ordinibus, qui dicuntur Canonicorum Regularium.

Ræter canonicos Regulares, quos hæcenus recensimus, sunt alij Ordines canonicorū sub D. Augustini regula militantium, licet non sint de illis per D. Augustinum vel Apostolos institutos, sed per nonnullos pios, & sanctos viros postmodum fundati, quorum nonnulli habent etiam institutum milium quodammodo ex clericali, & monastico. horum primus est ordo canonicorum Regularium Præmonstratensium à sanctissimo viro, & diuini Verbi prædicatore eximio Norberto nobili Lotharingo, in loco Præmonstrato nuncupato anno Dñi 1120. fundatus. de eius fundatione cōtinuator Chronici Sigiberti sub eodem anno 1120. hæc scribit: *Vitæ Dei Norbertus à Papa Calisto Bartholæo Laudunensi Episcopo specialiter commendatus, cum ei ecclesia S. Martini à prædicto Episcopo offerretur, tum propter virtutem, tum quia eiusdem ecclesie cleroi propositis, & vitæ eius austeritatem horrebant, eam reliquit, & ab Episcopo diuersis eiusdem Prouincie locis religioni congruentibus sibi ostensis, tandem diuinitus in loco Præmonstrato residit, ibique solitarius religionem vitam agere cepit, & tempore Quadragesime ad colligendos secos suis egressus, ante Pascha cum tredecim socijs rediit, & cum his in Præmonstrato loco se. vnam canonicæ institutionis normam ad tenorem regulae B. Augustini Deo militare cepit. Consentient Vincētus Beluacensis in Speculo Historiali lib. 27. cap. 28. Baronius tom. 12. sub anno 1120. & posteriores omnes Historici, plura de hoc viro sanctissimo, & de fructu incomparabili, & lucro animarum per verbum & exemplum narrantes præsertim Laurentius Surius tom. 3. sub die 6. Maij, ex Hugone illius discipulo, qui eius vitam exarsit. Aduertendum tamen, ipsū Norbertum antequam nouā familiam Præmonstratensium institueret, fuisse professione canonicum Regularem, vt autor vitæ illius cap. 22. scribit, quod nouam familiam volens instituire, ne professioni canonicæ, cui ille, & qui cum illo viuere volebant, intulati fuerant ab infamia, iniuriam inferre viderentur, regulam B. Augustini afferri præcepit. imo Calistus II & Bartholæus Episcopus Laudunensis primò posuerunt illum in monasterio S. Martini, quod tunc erat canonicorum Regularium, quæ*

de deponunt. Cæterum quia in multis Collegijs prædictis, quæ non sunt vitæ certis congregationibus, disciplina canonica paulatim est relaxata, prædictam etiam cepit omitti ipsi habitus: sed ne omnino videretur dimissus, & ne illum sic dimittentes incidere in penam canonis cap. 2. ne clerici vel monachi in 6. & etiam, quia in Concilio Senonensi celebrato anno 1523. in 2. parte cap. 22. ita cautur: *Et ne notarium illum ab usum, quo monachi Regularium apostasiam incurrendo sine habita regularitate in publicum succedere non et ubi, sed simulacione prætextu viderantur, statuerunt quod Canonici Regulares de cætero super veste exteriori tegam lineam tantum, quam extra monasterium ferre omnes ceperunt, Ideo nonnulli ad apostasiam vitandam, parvam illam halsam lineam super cætera tudumata assumpserunt, ne sui habitus defectores, & apostata viderentur, quam paruum rochetum vocant, quæ potius signum est vestis lineæ, quam verus essentialis habitus canonicorum Regularium.*

Secundum dubium est, quia sunt nonnulli canonici Regulares, qui vitæ tunicam lineam ad habitum internum, & essentialē addiderūt halsam lineam cucullatā, seu scapulatam lineam, quæ est illoque essentialis habitus, siquidem in illo habitu ipsi profitentur, vt canonici Regulares S. Salvatoris Bononiensis.

Respondendo si admittamus, eiusmodi scapulare respectare ad illorum habitum essentialē, diffinitimodum videtur, defendi posse, illos non etiam aliquo modo differre ab antiquis canonicis Augustinianis, quare qui concedunt, huiusmodi scapulare ad illorum habitum essentialē spectare, sibi ipsi consulant, hoc certum, nullum est antiquis canonicis eiusmodi scapulare tulisse: nam quod ex Augustino Mamphido comministrato, canonicos D. Marci Mantuanos, vel canonicos à D. Marco institutos illud detulisse, fingunt est: non enim erat scapulare halsatū ad modum cucullæ, sed cappucium lineum, vel pellicum, quo antiqui canonici ad tegendas scapulas utebantur, quod nunc etiam à multis tum regularibus, tum secularibus super humeros vel brachia in Ecclesijs deferri consuevit. Mihi autem probabilius videtur dicendum, illud scapulare ad habitum essentialē nullatenus spectare, cuius rei argumentum est, quod canonici ex prædicta congregatione ad Episcopatum assumpti illud dimittunt, quod non facerent, si esset habitus essentialis, sicut non dimittunt rochetum, & tunc ad lites amputandas omnino dimitti possent, salua ordinis, & habitus integritate.

uis satis relaxatum, vnde quod canonici monasterij illud vite genus agere ferrent, Priorem fratum iuit. Sed quod ad ordinem per illum plantatum attinet, hic ordo etiam viuente eodem S. Norberto per omnes fere provincias occidentales mirum in modum fuit propagatus, & dilatatus, vt etiam in regionibus orientibus suos palmites extenderit, vt Continuator Sigiberti sub anno 1131. & ex illo Baronius tomo 12. sub anno 1135. in fine testantur. quanquam exactum illius monasteriorum catalogum hic describere nullatenus possim, tum propter illorum nimiam multitudinem, tum etiam quia (proh dolor) ordo in Ecclesia Dei tam preclarus nostro seculo prope modum collapsus conspicitur, & pleraque illius cenobia, vel diruta, & bona rapientibus occupata, vel commendata ita, vt ex innumeris, quar olim in Italia possidebat, ne vnum quidem supersit. Reperuntur autem in lib. taxarum Camera Apostolicæ notata monasteria huius ordinis circiter tria supra quinquaginta. Sed & Gaspar Bruchschius, licet damnati nominis autor, in Chronologia monasteriorum Germaniæ aliorum multorum meminit. Sunt etiam in Hispanijs potissimum in Regnis Leonis, & Castelle viginti circiter eiusdem instituti Collegia reformata, quod ex relatione Reu. admodum P. Fratris Bernardi de Leon illorum congregationis in Romana curia Procuracionem agentis, accepi.

Meminit huius ordinis Innocentius III. in cap. Edoceri, de Rescriptis, reperitur etiam inter epistolas huius Pontificis complures Abbatibus eiusdem ordinis directæ, quæ multa, et quæ eximia continent priuilegia. Ceterum ipse Norbertus sub Honorio II. ad Magdeburgensem Archiepiscopatum euectus tum viuus, tum mortuus signis innumeris suam sanctitatem testatus, tandem in albuo Sanctorum fuit relatus, quem veluti sanctum venerantur D. Bernardus, Petrus Cluniacensis lib. 4. epistola 3. Continuator Sigiberti, & Surius locis proximè allegatis.

Fuit alius ordo canonicorum in Anglia, qui Gilbertini vocabantur à quodam Gilberto ex loco Sempingam quandoque ordo Gilbertinorum, quandoque verò de Sempingam nuncupatus, de cuius fundatione, quæ apud Ioannem Pitium in lib. de Scripturis Anglicanis inueni, hic referam: Gilbertus, ait, de Sempingam natione Anglus, patria Lincolnensis, patre Iacelmo viro equestri ordinis progenitus, vir corpore pulchro, & nonnihil de formi, animo tamen erecto, & magno nobilitatem generis animi virtutibus illustriorem reddidit. postquam humaniores literas in Anglia didicisset, ad maioris studii progressum, Academia Gallia frequentauit, & vt corpori desicti animi virtutibus velaret, strenuè boni literi, & virtutum studij operam dedit, ubi simul cum literis salutaria fides præcepta, & religionis, diuinaque gloria ætulum audistimus imbibisset, haussissetque fontem aque saluentis in vitam æternam, in provinciam

Lincolniensem reuertitur, talentum, quod ex Deo acciperet, in multarum animarum salutem impendere conatus, ac industria nixus est. Sic enim ex Leleaco colligitur: videns itaque regulam S. Augustini non tantum curatè obseruari, quam par erat, & ipsæ capere, anno Domini 1127. vt scribitur Seropu, & Copage, quendam illum ordinis reformationem incipit, cuius reuocata disciplina cultores ab ipso Gilberto primo fundatore Gilbertini vocabantur, primùm in suo monasterio exiit in pago suo natalitio, & paterna hereditate Sempingam: cuius laboribus Deus ita benedixit, homines tam longam vitam tribuit, vt ipse aduixit in vno ætate non mas viuendi suis religiosis præcipere, itaq; à Papa Eugenio III. simul cum ipso ordine, & instituto confirmari fecerit. Et licet hic ordo nunc, vti & omnis ordo ex Anglia sit sublatus, ille tamen late suum obitum vidit in tredecim, quæ fundarunt monasterijs huius sui instituti monachos septingentos, sanctimonialis plus minus vna. Hic ordo maxime florebat tempore Henrici VIII. numero canonicorum, & canonicarum, & vocabantur canonici albi S. Augustini, ad differentiationem aliorum, qui vocabantur canonici nigri S. Augustini, vt habes ex Catalogo Ecclesiarum, & monasteriorum Anglicanorum, quæ per Henricum VIII. sunt euerfa, quem Latine redidit, patre Ioanne Speed, videre potes ad finem Historiæ Anglicanæ Nicolai Harpsfeldij Archidiaconi Cantuariensis nuper editæ Dauci, ad quem Catalogum vitandæ gratia prolixitatis, remitto Regulas autem suas potissimum decerpit religiosis præceptis S. Augustini, & S. Benedicti, quæ intitulauit Gilbertinorum statuta, obijt anno 1189. ætatis suæ 106. sepultus in suo monasterio Sempingam, postea relatus in albuo Sanctorum. Huius ordinis mentio habetur in Provinciali Romano, & in Practica Cancellariæ Apostolicæ Augustini, qui dicitur S. Iacobi à Spano. Hunc ordinem dicunt initium habuisse à Rudolpho Rege Legionensi circa annum Christi 850. ex Radeho in suis Commentarijs. Verum primus Romanis Pontificibus, qui illum probauit, & confirmauit sub Regula D. Augustini, videtur fuisse Alexander III. cuius extat Bulla approbationis numero quinta inter Bullas huius Pontificis, in qua tamen apparet, hunc ordinem circa tempora eiusdem Alexandri III. primitus institutum, quanquam in dicta Bulla nulla fiat mentio canonicorum regularium, aut Regule D. Augustini, sed solum approbetur ipse ordo in duas classes diuisus, alteram militum, alteram clericorum, quos Conuentaliter simul vivere sub vniuersis obediencia iubet, & superpellicum deferre. Verum eiusmodi clerici, regulares canonici sub B. Augustini Regula degentes vocantur ad Alexandro VI. constitutione prima, & Clemente VII. constitutione 2. quæ in Bullario nuper edito videri possunt. Hic ordo nonnulla vetulla canonice

regularium Collegii concessione Apostolica obtinuit, quæ in presentiarum possidet, & Mare Legionensis, & S. Iacobi de Velis, & alia, de quibus supra Catalogo monasteriorum Hispaniæ, & Lusitanæ dictum fuit. Alius est ordo canonicorum regularium S. Augustini, qui dicitur S. Marie de Meeri de Peunilla in vniuersitate canonicis sub vno Generali degent. Hic ordo floruit in Regno Poloniæ, & præsertim in Ducatu Lituaniæ. meminit Martini Baronius in libro de Vita & gestis B. Elizabethæ Caruarie 1610. pag. 7. 10. & in Vita B. Stanislai pag. 20. Aliud de hoc ordine non vidi.

Lux est ordo canonicorum regularium sub Regula S. Augustini, qui dicitur S. Antonij de Vienna, cuius alumni suam fundacionem promouerunt anno 1095. temporibus Urbani Papæ VIII. proflorere dicti ordinis nec cleuicæ erant, nec sub R. Augustini Regula militatæ, sed huiusmodi vitam docentes hospitalitatè adhibebant, & infirmis sacro igne correptis inchoebant Bonifacius VIII. Abbatibus S. Antonij monachum regulam illis tradidit, & canonice sub Regula S. Augustini creauit, & vocari præcepit. Extat illius Bulla numero quinta inter constitutiones dicti Pontificis: & ita ordo canonicorum regularium S. Antonij sub Regula B. Augustini vocari cepit, & in multis provincijs instituitur, & caput totius ordinis est Abbas S. Antonij apud Viennam. Hic ordo à Summis Pontificibus Imperatoribus, & alijs Principibus multis priuilegijs est munitus & decoratus de quibus consilicodis est Aymanus Fulero in sua Historia Antoniana.

Meminit etiam Renatus Choppin' in suo Morali libro primo, titulo 1. §. 7. & titulicando, §. 9. & libro secundo, titulo primo §. 2. vniuersam ordinis Cruciferorū, qui vocantur canonici regulares sub Regula S. Augustini. Hic ordo institutus circa annum 1224. in Belgio in Hays oppido diocesis Leodiensis: referuntur enim Iux Innocentij IV. Ad Henricum Leodiensem Archiepiscopum, quibus illi mandat, ut prædictis fratribus Constitutiones, hiad beatificæ curam animarum habentia, sicuti ceteri canonice regulares admittuntur, et si illorum habitus canonice sit omnino diuersus, differunt tamen à Cruciferis Italicis tum habitus, tum etiam ordine, vt puto. Videtur idem autor in Henrico XII. & lib. 1. tit. 1. §. 16. ubi refert Bullam dicti ordinis, vt possit corrigere canonicos, &

correc

Lib. II.

am, quæ et dicitur
salutem impedit
Sic enim ex ludo
S. Augustini non tam
at, & ipse capere, que
apud, & Capere, que
incapere, non reuocari
Gilbertus prius fundere
in suo monasterio
paterna hereditate
ita benedixit, domum
et ipse adus in suo
regni præcipue, quæ
ipso dicit, & infra
ordo nunc, ut de
sublatas, ille tamen
recedit, que tamen
soluti monachos
plus minus suo. Hic
tempore Henrici VIII
canonissarum, & 10
Augustini, ad dicitur
canonici signi S.
atalogo Ecclesiæ S.
norum, que per Henr-
icum Laon reditum
potes ad finem His-
topofidij Archiduce
ditæ Duci, ad qua
prolixitate, reman-
simum decerpere re-
finit, & S. Benedic-
am statuta, obijz mo-
tus in suo monaste-
io in alium Sanctoan-
habetur in Provincia
Cancellariæ Apostolicæ
norum regularium S.
itur S. Iacobi de Spa-
nitum habuisse à Rom-
annum Christi 820
mariz. Verum reman-
qui illum probatur, &
Augustini, videtur fuisse
ctat Bulla approbati-
illas huius Pontificis, et
e ordinem circa temp-
II. primitus instituta,
a nulla fiat mentio
Regule D. Augustini
ipse ordo in duas clas-
in, alteram clericorum,
ul vivere sub vniuerso
superpellicem dicitur
regularis canonicis sub
gites vocantur ad dicitur
otima, & Clemens VII
in Bullario nuper edito
nonnulla vetusta cano-

corum regularium Collegia ex concessione Apo-
stolice obtinuit, quæ in præsentium possidet,
vix Marti Legionensis, & S. Iacobi de Velca, &
de quibus supra in Catalogo monasterio-
rum Hispaniæ, & Lusitanæ dictum fuit.
Alius est ordo canonicorum regularium S. Au-
gustini, qui dicitur S. Mariz de Metri de Pæni-
tentia martyrum, cuius canonici sub vno Gene-
rali degunt. Hic ordo floruit in Regno Poloniæ,
in præsentium in Ducatu Lituaniæ meminit Mar-
tinus Baronijs in libro de Vita & gestis B. Elzæ
Poloni, item B. Stanisla Cracouicnsis nuper e-
diti Cracouiz 1610. pag. 7. 10. & in Vita B. Sta-
nislai pag. 10. Aliud de hoc ordine non vidi.
Lias est ordo canonicorum regularium sub
Regula S. Augustini, qui dicitur S. Anto-
nij de Vienna, cuius alumni suam fundationem
postulat sub anno 1097. temporibus Urbani Pa-
pæ II. Amor huius ordinis fuit Gaslo vir nobi-
lissimus, cum quodam eius filio. Locus primæ in-
stitutionis apud Viennam in Delphinatu Mota
nanteperit ex Autore Chronica Antoniana
parte 2. cap. 24. Verum per illa tempora ante Bo-
nifacium VIII. prof. flore. dicti ordinis nec cle-
rici erant, nec sub B. Augustini Regula milita-
bant, sed laicalem vitam ducentes hospitalitatē
faciebant, & infirmis facti oigne correptis in-
firmis Bonifacius VIII. Abbati S. An-
tonij erantam, regendam illis tradidit, & canoni-
cos sub Regula B. Augustini creauit, & vocari
cepit. Extat illius Bulla numero quinta inter
constituciones dicti Pontificis: & ita ordo cano-
nicorum regularium S. Antonij sub Regula B.
Augustini vocari cepit, & in multis provincijs
est mirabiliter propagatus, cuius domus vocan-
tur Preceptoriz, & caput totius ordinis est Abbas
S. Antonij apud Viennam. Hic ordo à Summis
Pontificibus, Imperatoribus, & alijs Principibus
maximè prouilegijs est munitus & decoratus de
quibus consulendus est Aymarus Fulero in sua
Historia Antoniana.
M. Eminit etiam Renatus Choppin? in suo Mo-
nastico libro primo, titulo 1. §. 7. & titu-
lo secundo, §. 9. & libro secundo, titulo primo §.
12. consuetam ordinis Cruciferorū, qui vocantur
canonici regulares sub Regula S. Augustini. Hi
instituti in vniuerso circa annum 1248. in Belgio in
Hercio oppido diocesis Leodiensis: referuntur
erant Inter Innocentij IV. Ad Henricum Leo-
dicensem Archiepiscopum, quibus illi mandar,
dicit prædicta fratibus Constitutiones, hi ad be-
nificia eorum animarum habentia, sicuti cæteri
canonici regulares admittuntur, et si illorum ha-
bitus a canonicis sit omnino diuersus, differunt
sætem à Cruciferis Italicis tum habitu, tum et-
iam ordine, vt patet. Videatur idem autor in
locis citatis, & lib. 1. tit. 3. §. 16. vbi refert Bullam
Benedicti XII. in qua concedit Priori Generali
dicti ordinis, vt possit corrigere canonicos, &

conuersos dicti ordinis, vocans illos canonicos.
VI.
Postremo est alius ordo canonicorum antea
secularium, nunc verò regularium S. Geor-
gij de Alega Venetiarum circa annum Domini
1400 institutas in perantiquo monasterio cano-
nicorum regularium S. Augustini S. Georgio in
Alega nuncupato, locum cedente V. viro Ludo-
uico Balbo eius monasterij canonico professo, &
Priore, qui postea ad monachos Benedictinos
transiens, sanctissimæ reformationis monastici
ordinis autor fuit in monasterio Patauino S. Iu-
stinæ, & consequenter præclarissimæ congrega-
tionis monachorum antea S. Iustinæ, nunc verò
Castellensis nuncupatæ Huius autem ordinis pri-
mi autores feruntur religiosi quidam, & piissimi
viri ex Patriijs Venetis, qui cum clerici seculares
essent, suasionibus, & prædicatione Venerabilis
viri, & verbi Dei prædicatoris feruidissimi D.
Bartholomæi Columnæ nobilis Romani, tunc
clerici secularis, postea canonici regulares in mo-
nasterio S. Mariz de Frigidonaria, mundo vale
diecates, & communem vitam sine vlla tamen
votorum emissionem inuicem deliberantes, primò
apud S. Augustinum prope Vicentiam sese colli-
gentes, multitudinem iuuenum, & sacerdotum
ad illos ex seculi naufragio fugientium receperunt,
ac deinde ad dictum monasterium S. Geor-
gij de Alega, cedente loci Priori Ludouico Bal-
bo, commigraverunt, probante huiusmodi ces-
sionem Gregorio Pontifice huius nominis XII.
vt videre est in constitutione dicti Pontificis pri-
ma, ex qua loco toti congregationi nomen indi-
dum fuerit inter primos dicti Ordinis autores
D. Antonius Corauius, & D. Gabriel Gondul-
merius Gregorij XII. nepotes, quos ille ambos
ad Cardinalatum euexit: posterior verò sum-
mum etiam iniit Pontificatum, Et Eugeni-
us IV. est appellatus, cum autem ex co-
loco illorum sanctissimæ vitæ bonus odor
circunquaque diffunderetur, ijdem numero
Collegiorum in multis locis Italiæ multiplicati
sunt, habueruntque viros complures sanctitate,
& dignitate illustres, ac inter illos B. Laurenti-
um Iustinianum primum Patriarcham Vene-
tum, cuius temporibus dignitas Patriarchalis
quæ in Ecclesia Gradensi residebat, ad Eccle-
siam Castellanam seu Venetiarum fuit translata.
Hi canonici ante Pium V. tria vota regularium
absque vlla solemnè corundem votorum emissi-
one, seu professione obseruabant, & canonici se-
culares dicebantur: Verum eodem Pio V. man-
dante, ipsa vota solemniter profiteri ceperunt.
Retinent nihilominus aunc etiam nomen, ac
priuilegia canonicorum secularium, ne cæteris
regularibus clericis in publicis processioni-
bus præire compellantur.

conuersos dicti ordinis, vocans illos canonicos.
VI.
Postremo est alius ordo canonicorum antea
secularium, nunc verò regularium S. Geor-
gij de Alega Venetiarum circa annum Domini
1400 institutas in perantiquo monasterio cano-
nicorum regularium S. Augustini S. Georgio in
Alega nuncupato, locum cedente V. viro Ludo-
uico Balbo eius monasterij canonico professo, &
Priore, qui postea ad monachos Benedictinos
transiens, sanctissimæ reformationis monastici
ordinis autor fuit in monasterio Patauino S. Iu-
stinæ, & consequenter præclarissimæ congrega-
tionis monachorum antea S. Iustinæ, nunc verò
Castellensis nuncupatæ Huius autem ordinis pri-
mi autores feruntur religiosi quidam, & piissimi
viri ex Patriijs Venetis, qui cum clerici seculares
essent, suasionibus, & prædicatione Venerabilis
viri, & verbi Dei prædicatoris feruidissimi D.
Bartholomæi Columnæ nobilis Romani, tunc
clerici secularis, postea canonici regulares in mo-
nasterio S. Mariz de Frigidonaria, mundo vale
diecates, & communem vitam sine vlla tamen
votorum emissionem inuicem deliberantes, primò
apud S. Augustinum prope Vicentiam sese colli-
gentes, multitudinem iuuenum, & sacerdotum
ad illos ex seculi naufragio fugientium receperunt,
ac deinde ad dictum monasterium S. Geor-
gij de Alega, cedente loci Priori Ludouico Bal-
bo, commigraverunt, probante huiusmodi ces-
sionem Gregorio Pontifice huius nominis XII.
vt videre est in constitutione dicti Pontificis pri-
ma, ex qua loco toti congregationi nomen indi-
dum fuerit inter primos dicti Ordinis autores
D. Antonius Corauius, & D. Gabriel Gondul-
merius Gregorij XII. nepotes, quos ille ambos
ad Cardinalatum euexit: posterior verò sum-
mum etiam iniit Pontificatum, Et Eugeni-
us IV. est appellatus, cum autem ex co-
loco illorum sanctissimæ vitæ bonus odor
circunquaque diffunderetur, ijdem numero
Collegiorum in multis locis Italiæ multiplicati
sunt, habueruntque viros complures sanctitate,
& dignitate illustres, ac inter illos B. Laurenti-
um Iustinianum primum Patriarcham Vene-
tum, cuius temporibus dignitas Patriarchalis
quæ in Ecclesia Gradensi residebat, ad Eccle-
siam Castellanam seu Venetiarum fuit translata.
Hi canonici ante Pium V. tria vota regularium
absque vlla solemnè corundem votorum emissi-
one, seu professione obseruabant, & canonici se-
culares dicebantur: Verum eodem Pio V. man-
dante, ipsa vota solemniter profiteri ceperunt.
Retinent nihilominus aunc etiam nomen, ac
priuilegia canonicorum secularium, ne cæteris
regularibus clericis in publicis processioni-
bus præire compellantur.

CAPVT SEPTVAGE-SIMVM PRIMVM.

De Canonici Ordinis eminentia, & iure precedendi non Concilijs, & publicis processionibus, tum in alijs quibusdam actibus publicis, & priuatis.

I. Licet complura ea que amplissima priuilegia a summis Pontificibus antedictis canonicorum congregationibus iuxta temporu, & rerum exigentias fuerint elargita, vix tamen ali- quod toti ordini generaliter concessum inuenitur, iis exceptis, quorum mentio in iure Pontificio passim habetur, quae que ad duo genera potissimum rediguntur, nimirum ad ius precedendi ceteros ordines tum in Concilijs, tum in publicis processionibus, & alijs actibus publicis, & priuatis, & ad facultatem siue capacitatem obtinendi cuiusvis generis beneficia, curata, & non curata, tum regularia, tum etiam secularia, de quorum primo in praesenti, de secundo in sequenti capite aliquid dicemus. Et quidem circa ius precedentiae sciendum est, multis modis posse fieri comparationem, primo inter canonicos regulares, & alios regulares aliorum ordinu; secundum inter canonicos regulares, & canonicos, siue clericos seculares. Rursus inter canonicos, & alios regulares aliorum ordinum duplex comparatio fieri potest, nam vel comparamus totum ordinem cum toto ordine, vel collegium vnus ordinis cum Collegio alterius ordinis; vel comparamus singulares personas vnus ordinis cum singularibus personis alterius ordinis, puta canonicum regularem cum monacho, vel Abbatem ordinis canonicorum regularium cu Abbate ordinis monachorum, quapropter singula colligendo circa istud ius precedentis, quod asserimus competere canonicis regularibus comparatione aliorum ordinum regularium, & etiam clericorum secularium, triplex dubium emergit. Primum, an totus ordo canonicorum regulariu de iure precedere debeat omnes alios ordines regulares, siue an hoc Collegium & Capitulum huius, vel illius monasterii ordinis canonicorum regularium precedere debeat hoc, vel illud Collegium, & Capitulum monachorum, vel aliorum ordinum, facta comparatione ordinis ad ordinem, & Capituli ad Capitulum, & monasterij ad monasterium. Secundum an facta comparatione inter personas singulares puta inter Praelatum ordinis canonicorum regularium, & Praelatum ordinis monachorum, quando simul coneur-

runt sine Capitulis, & Conuentibus, vel inter canonicum, & monachum precedere debeat canonicus regularis, an monachus. Tertium an canonicis regularibus competat ius precedendi canonicos siue clericos seculares, & hi tres articuli fuerunt olim longa concertatione iudicialiter examinati, & terminati vt statim dicemus, nam: Circa primum articulum controuersia oritur est circa annum Domini 1500. inter canonicos regulares nostrae congregationis Lateranensis ex vna, & Ven. monachos S. Benedicti congregationis Cassinensis ex altera, super iure precedendi tam in processionibus, quam in Concilijs, & in alijs actibus publicis, & priuatis, quae post longum examen, & dispendiosam uinculitercationem, omnibus hinc inde collatis, & ponderatis Sanctiss. D. N. Pius IV. habita relictione trium Illustrissimorum S. R. E. Cardinalium Ioannis Baptistae Cicadae, Ioannis Michaelis Senecceni, & Bernardini Scoti, quibus dictae causae cognitio motu proprio eisdem Pontifici fuerat demandata, decreto fatali, & sententia irrevocabili tandem sic terminauit. Christi nomine inuocato pro tribunali sedente, & solum Deum pro oculis habentes per hanc nostram definitiuam sententiam, quam scribitur in l. v. scribitur causa, & causa, qua coram nobis, & qua dilectis nostris Ioanni Michaeli Saceraceno tituli S. Anthonij Ioanni Baptistae Cicadae tituli S. Clementis, ac Bernardino Scoto S. R. E. Cardinalibus primis audientibus, appropinquandis, & per eos decidendis, & terminandis, & inde per praefatos Cardinales per apostolica uerba scripta nobis referendus commissimus, inter dilectissimos abbates, Praelatos, & Canonicos regulares ordinis S. Augustini congregationis Lateranensis, & versus eorum congregationem ex vna, & Praelatos, abbates, & monachos ordinis S. Benedicti congregationis Cassinensis, alijs sanctae Iustinae de Padua nuncupati, & illorum eorum congregationem, de & super praedicta, & inter eos praecedendi tam in processionibus, quam generatibus, & Synodalibus seu Pronunciacionibus, quibus omnibusq; actibus publicis & priuatis, remouendis, in actu casu, & casuum humani latum dilectio, & illorum occasione, qua in prima, seu alia uis fuerunt, & vertebantur instantibus, partium ex altera causa huiusmodi coram dilecto Cardinalibus ad praesentem uentis, ac sapienter auditis partibus, & dubijs in responsu, & resolutis, ac uisibilibus de iure uicibus, & huiusmodi per dictos Cardinales nobis uatura descripta relatione. Pronunciamus, sententiam, & decretum Abbates, Praelatos & canonicos regulares congregationis Lateranensis, uti clericos demissa superius respectu publico, seu capta, in linea ueste, clericis alijs, habitis monasticis (quod etiam in alma nostra urbe Roma consuetum fuit, & nunc obseruatur) in processionibus, & in alijs actibus publicis, & priuatis, tam in dicta alma urbe, nostrae, & successoris uoluntate in conspectu quae alia vniuersis, ac quibuscumq; alijs conuentibus, ueris, & legitis, ac locis, dictos Abbates, Praelatos, & Monachos

... runt sine Capitulis, & Conuentibus, vel inter canonicum, & monachum precedere debeat canonicus regularis, an monachus. Tertium an canonicis regularibus competat ius precedendi canonicos siue clericos seculares, & hi tres articuli fuerunt olim longa concertatione iudicialiter examinati, & terminati vt statim dicemus, nam: Circa primum articulum controuersia oritur est circa annum Domini 1500. inter canonicos regulares nostrae congregationis Lateranensis ex vna, & Ven. monachos S. Benedicti congregationis Cassinensis ex altera, super iure precedendi tam in processionibus, quam in Concilijs, & in alijs actibus publicis, & priuatis, quae post longum examen, & dispendiosam uinculitercationem, omnibus hinc inde collatis, & ponderatis Sanctiss. D. N. Pius IV. habita relictione trium Illustrissimorum S. R. E. Cardinalium Ioannis Baptistae Cicadae, Ioannis Michaelis Senecceni, & Bernardini Scoti, quibus dictae causae cognitio motu proprio eisdem Pontifici fuerat demandata, decreto fatali, & sententia irrevocabili tandem sic terminauit. Christi nomine inuocato pro tribunali sedente, & solum Deum pro oculis habentes per hanc nostram definitiuam sententiam, quam scribitur in l. v. scribitur causa, & causa, qua coram nobis, & qua dilectis nostris Ioanni Michaeli Saceraceno tituli S. Anthonij Ioanni Baptistae Cicadae tituli S. Clementis, ac Bernardino Scoto S. R. E. Cardinalibus primis audientibus, appropinquandis, & per eos decidendis, & terminandis, & inde per praefatos Cardinales per apostolica uerba scripta nobis referendus commissimus, inter dilectissimos abbates, Praelatos, & Canonicos regulares ordinis S. Augustini congregationis Lateranensis, & versus eorum congregationem ex vna, & Praelatos, abbates, & monachos ordinis S. Benedicti congregationis Cassinensis, alijs sanctae Iustinae de Padua nuncupati, & illorum eorum congregationem, de & super praedicta, & inter eos praecedendi tam in processionibus, quam generatibus, & Synodalibus seu Pronunciacionibus, quibus omnibusq; actibus publicis & priuatis, remouendis, in actu casu, & casuum humani latum dilectio, & illorum occasione, qua in prima, seu alia uis fuerunt, & vertebantur instantibus, partium ex altera causa huiusmodi coram dilecto Cardinalibus ad praesentem uentis, ac sapienter auditis partibus, & dubijs in responsu, & resolutis, ac uisibilibus de iure uicibus, & huiusmodi per dictos Cardinales nobis uatura descripta relatione. Pronunciamus, sententiam, & decretum Abbates, Praelatos & canonicos regulares congregationis Lateranensis, uti clericos demissa superius respectu publico, seu capta, in linea ueste, clericis alijs, habitis monasticis (quod etiam in alma nostra urbe Roma consuetum fuit, & nunc obseruatur) in processionibus, & in alijs actibus publicis, & priuatis, tam in dicta alma urbe, nostrae, & successoris uoluntate in conspectu quae alia vniuersis, ac quibuscumq; alijs conuentibus, ueris, & legitis, ac locis, dictos Abbates, Praelatos, & Monachos

nuentibus, vel ino-
cedere debent ca-
nachus. Tertium con-
tatis procedendi con-
res, & hi tres articuli
tatione iudicialiter ex-
latum dicemus, nam:
ulum controversia ortu
omni 1500, inter con-
gregationis Lateran-
onachos S. Benedicti
ex altera, super iure pre-
onibus, quam in Con-
olicis, & priuatis, &
dispensacione nunc
ine inde collatis, & pon-
us IV. habita reuocato
S. R. E. Cardinalium Jo-
Ioannis Michasii Sen-
i, quibus dixit caute
suisdem Pontificis iura
ali, & sententia inoppe-
uit.

re una o dicitur capitulo p-
cedere debent ca-
nachus. Tertium con-
tatis procedendi con-
res, & hi tres articuli
tatione iudicialiter ex-
latum dicemus, nam:
ulum controversia ortu
omni 1500, inter con-
gregationis Lateran-
onachos S. Benedicti
ex altera, super iure pre-
onibus, quam in Con-
olicis, & priuatis, &
dispensacione nunc
ine inde collatis, & pon-
us IV. habita reuocato
S. R. E. Cardinalium Jo-
Ioannis Michasii Sen-
i, quibus dixit caute
suisdem Pontificis iura
ali, & sententia inoppe-
uit.

re una o dicitur capitulo p-
cedere debent ca-
nachus. Tertium con-
tatis procedendi con-
res, & hi tres articuli
tatione iudicialiter ex-
latum dicemus, nam:
ulum controversia ortu
omni 1500, inter con-
gregationis Lateran-
onachos S. Benedicti
ex altera, super iure pre-
onibus, quam in Con-
olicis, & priuatis, &
dispensacione nunc
ine inde collatis, & pon-
us IV. habita reuocato
S. R. E. Cardinalium Jo-
Ioannis Michasii Sen-
i, quibus dixit caute
suisdem Pontificis iura
ali, & sententia inoppe-
uit.

Motus proprius eiusdem Pij IV.

Pius Episcopus seruus seruorum Dei, Ad futuram rei
memoriam. Sedis Apostolicae prudentia circumspecta,
ne rursus ea, qua in controuersijs inter personas, Eccle-
siasticas praesertim, Altissimo sub regulari professione sa-
malantes, exorta, pro tranquillo religionis statu pruden-
tenter ordinant, in molestos contentioni anfractus re-
labantur, maiorem salet, dum id res ipsa requirit, adhi-
bere cautionem. Sanè nuper postquam sicut nobis inno-
tuerat, ab antiquo vsque temporibus etiam supra cen-
tū annos retroactos hinc, & causa seu controuersia inter
dilectos filios Reuerendissimi & Canonici regulares
S. Augustini congregationis Lateranensis ex vna, ac Mo-
nachos S. Benedicti Ordinis Casinensis alia S. Iuliana
de Padua congregatione partibus ex altera, super illorū
precedentia, seu iure precedendi suborta, & corā dīnisi
iudicibus etiā in nostro Palatii Apostolici auditorio ven-
tilata, ac demū non sine animi nostri molestia in Oecum-
enico Concilio Tridentino inter earundem congregatio-
num Abbates reuoluta fuerat. Nos considerantes, lites,
& controuersias huiusmodi in Ecclesia praesertim inter
religiosas, & reformatas personas, qua relictis mundi
vanitatibus, totum suū in humilitatis spiritu Domino,
& Deo nostro, qui se pro nobis vsq; adeo humiliavit, vt
formā serui acciperet, per saluare proficerentur, nō modicū
illi praecare, Deoq; praecipue dilectae virtuti, qua est hu-
militas labem infundere, populoque scandalum genera-
re, & propterea illas omni ratione submouendas, publi-
caque Religionis tranquillitati, ac ministrorum Dei re-
conciliationi, & mutua dilectioni quamprimum consu-
lendū esse. Motu proprio dīctas causas, & controu-
uersias, vtrilibet, & coram quibus iudicibus moras, &
in quibusvis instigis indecisas pendentes, ab eisdem iu-
dicibus ad nos aduocauimus, illasque dilecti filij nos-
tris Io. Michasii S. Anastasia Saraceno, Io. Baptista S.
Clem. Cicadae, ac Bernardino Soto nuncupatis S. R. E.
presbyteris Cardinali audientias, cognoscendas, & deci-
dendas per quandam motus proprii sedulam, & deinde
illas per aliud nostrum scriptum eiusdem Cardina-
libus per eos audientias tantum, nobisque referendas
commisimus, qui quidem Cardinales dīctis partibus, ear-
umque Procuratoribus, & Aduocatis pluries auditis,
dubijsque emergentibus ad plenum discussis, & resolu-
tis, comperto satis per eos ex compluribus literis Apo-
stolicis, dīnisiisque alijs rationibus, & probationibus,
quod ipsi canonici fuerant, & sunt de illis clericis à S.
Augustino, quimoda sanctis Apostolis institutis, eos-
dem canonicos tam suae antiquae institutionis huius-
modi, quam etiam dignitatis clericali, qua eos, statim
quod professionem regularem emittunt, insignitos esse
oportet, aliarumque qualitatū in eis existentium
ratione, dīctamque illorum congregationem Lateran-
ensium praefatos monachos, & earum congregationem Casi-
nensem, procedere debere censuerunt, & conuulserunt,
suamque conclusionem huiusmodi ad audientiam nos-
tram iuxta vltimi nostri scripti praefati tenorem re-
tulērunt. vnde nos illorum relatione intellecta, eaque
per nos diligenter examinata, quoniam eam in omnibus
suis partibus veritati, & iuri consonam compertimus,

re una o dicitur capitulo p-
cedere debent ca-
nachus. Tertium con-
tatis procedendi con-
res, & hi tres articuli
tatione iudicialiter ex-
latum dicemus, nam:
ulum controversia ortu
omni 1500, inter con-
gregationis Lateran-
onachos S. Benedicti
ex altera, super iure pre-
onibus, quam in Con-
olicis, & priuatis, &
dispensacione nunc
ine inde collatis, & pon-
us IV. habita reuocato
S. R. E. Cardinalium Jo-
Ioannis Michasii Sen-
i, quibus dixit caute
suisdem Pontificis iura
ali, & sententia inoppe-
uit.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

quodam consuetudinibus, & ordinacionibus Apostolicis, nec non monasteriorum, & ordinum, ac congregacionum presertim, etiam iuramento, confirmacione Apostolica, vel quam firmitate aliaroboratus status, vel consuetudinis, privilegij, quousq; indultu, & literis Apostolicis, illa, etiamque superioribus, ac personis, sub quibusque tenentur, & foris, ac cum quibuscumq; eorum derogatorijs, alijsque effi. acioribus, & in iuris clausulis, irritantibusque, & alijs de iure in genere, vel specie, ac in motu, & scientia similibus quomodolibet concessis, ac etiam iteratis vicibus approbata, & renovata. Quibus omnibus illorum tenentur presertim pro sufficienter expressis, & insertis habitis illis ab eis in suo robore permanentibus hac vice duntaxat expressis, & expressis derogamus. Contrarijsque quatenusque, aut si aliquibus communiter, vel diversimodis Apostolica si Sede indultum, quod inter alios, suspensio, ac excommunicationis non possint, per literas Apostolicas sacramento plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de malicio huiusmodi mentionem. Volumus autem, quod presertim transmissa manu alicuius Notarij publici subscrip. & sigillo persona in dignitate Ecclesiastica constituta in motu in iudicio, & extra, & libet illorum, plena, & indubia, eademque pro sua fide adhibere, ac ipsi presertim adhiberetur, si forent exhibere vel ostensa. Datum Romae apud S. Petrum sub anno Nativitatis d. n. I. I. I. M. D. L. X. IV. Pontificatus nostri anno quinto.

II. Hec constitutio cum sententia ab eodem Pontifice lata referretur etiam in Bullario nuper edito inter Constitutiones Pij IV. & est numero 97. circa quam notanda sunt verba illa: Qui quidem Cardinales dicti partibus, et unum Procuratoribus, & alios ad plures auditu, diligensque emendatione ad plenum discussis, & resolutis, conperso satis per seos commotibus literis Apostolicis, dicitur sique alijs documentis, rationibus, & probationibus, quod ipsi canonici fuerunt, & sunt de illis clericis a S. Augustino, quosmod. SS. Apostoli instituti, eosdem canonicos tamque antiqua institutio huiusmodi, quam etiam dignitatis clericali qua eos usum, quod professionem emittunt, in hunc esse oportet, aliarumque qualitatium in eis existunt ratione, si illamque illum congregacionem Lateranensem, presertim Monachos, & eorum congregacionem Cisterciensem prevalere debere consueverunt. Pro quorum verborum intelligentia sciendum est, ex relationibus dictorum Cardinalium collegiorum, totum pondus causae ad tria dubia redactum: videlicet an nostri Lateranenses essent vere de illis canonicis à D. Augustino, siue à sanctis Apostolis instituti, & circa hoc dubium conclusum fuit affirmativè. Secundo, an supposito, quod canonici Lateranenses essent vere de illis clericis à S. Augustino, & à sanctis Apostolis instituti, deberent precedere monachos D. Benedicti; & conclusum fuit affirmativè, per iura in eisdem relationibus allegata. & haec fuerunt duo precipua fundamenta, quibus nitus est Pius IV. in eadem sententia pro canonicis Lateranensibus

contra monachos ferenda, videlicet prioritas institutionis, & dignitas clericalis, quia ipsi canonici Lateranenses sunt clerici essentialiter, & non ex dispensatione, vel privilegio, sicut monachi: & quod est tale per essentialiter, debet precedere illud, quod est tale per accidentem, & ex dispensatione. Et hinc deducitur, omnes canonicos regulares, qui sunt vere de illis à D. Augustino, & à sanctis Apostolis instituti, ratione prioris illorum institutionis, & etiam ratione dignitatis clericalis, quae illis per essentialiter, & non ex accidentem inest, omnes Monachos precedere debere: licet in dicta sententia de solis Lateranensibus mentio habeatur, quia à paritate & identitate rationis optimè inferatur ad paritatem, & identitatem iuris. Processus totius causae cum allegationibus pro utraque parte deductis, & relationibus Illustrissimorum D. D. Cardinalium, & causae conclusionem cum sententia, & motu proprio eiusdem Pontificis typis editus est Cremonae an. 1567. apud Vincentium Comitè.

IV. Circa secundum dubium hic orta est primo in Concilio Constantiensi inter Abbatem canonicorum regularium de Cruzelingen prope muros Constantiae ex vna, & Abbatem monasterij in Petri domo ultra pontem Constantiae ordinis S. Benedicti ex altera, super iure procedendi in dicto Concilio Constantiensi: quam licet primò Ioannes XXIII. Papa nuncupatus in dicto Concilio, postmodum verò Innocentius VIII. per sequens decretum in hunc modum terminavit. Innocentius Episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam. Prouisio nostra delicti proventu subsistit, ut suum ius cuiuslibet conseruetur. Hinc est, quod nos tenorem quarundam literarum Concilij Constantiensis in registro ipsius Concilij reperimus, pro eo quod sicut exhibita nobis pro parte dilectorum filiorum Abbatum, & Conuentus monasterij in Cruzelingen extra muros Constantiae Ordinis S. Augustini petitisio continebat, ipsi eo radigere noscuntur, de verbo ad verbum transferri, & ad ipsorum supplicium instantiam praesentibus annotari fecimus, qui talis est. Sacrosancta, & Generalis Synodus Constantiensis ad perpetuam rei memoriam. Rationi congruit, & conuenit honestati, ut ea, quae de Romano Pontifice gratia processerunt, licet tempore, quo Papatus praesuit, litera Apostolica super illis concessa non fuerint, suam consequantur effectum. Sanè dudum pro parte dilectorum filiorum Erardi Abbatis, & conuentus monasterij Cruzelingen extra muros Constantiae Ordinis S. Augustini Baltasari, tunc Ioanni Papa XXIII. exposito, quod licet ipsius ordinis regularis institutio, ac eius per Apostolicam Sedem subsequens approbatio longè precederent institutionem, & etiam per eandem sedem factam approbationem Ordinis S. Benedicti, praesatusque Abbas in Abbatis dignitatis promotione dilectus Ecclesiae filium Ioannem Abbatem monasterij in Petri domo ultra pontem Constantiae dicti Ordinis S. Benedicti longè praeserit, necnon Abbas pro

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

empore existit supradicti monasterij Crutzelingen, mita, & annulo, caterog, Pontificibus insignijs, & specialibus privilegijs Sedu eiusdem, cui non est in aliquo derogatum, vti, & gaudere ab olim consueuisset, quibus dictus Abbas monasterij Petri domus minime utebatur, seu gaudebat, ac eidem Abbati monasterij in Crutzelingen existenti pro tempore, vt Patri Abbati etiam alia plura monasteria dicti Ordinis S. Augustini in diuersis locis concessita secundum eisdem ordinis regularia instituta per sedem ipsam ex certa scientia approbata subissent, in quo, eorumque per sonas degentes pro tempore in eisdem, sui seu superioritatem visitandi, corrigendi, & puniendi haberet, & propterea Abbas, & Conuentus pradicti, necnon canonici eiusdem monasterij Crutzelingen, in quibuscunque actibus solemnibus, necnon processionibus generalibus, quaeserent pro tempore in ciuitate Constantie, ac etiam in Generali Concilio Abbatis, & monachis existentibus pro tempore, ac Conuentui dicti monasterij Petri domus praeseri, atque in digniori loco sicut ordine collocari deberent. Tamen cum idem Ioannes Abbas & Conuentus monasterij Petri domus contrarium asserentes, iactarent ex aliquibus consilijs, & minus valido rationibus se in talibus ipsis Abbati, Canonici, & Conuentui eiusdem monasterij in Crutzelingen fore praeserendos, quodque timebatur ex hoc inter partes ipsas exoriturus, iurgia, & scandala, qua forsitan de facili reparari non possent, ac pro parte dictorum Erardi Abbatis, & Conuentus monasterij Crutzelingen, eidem Baltasari tunc Pontifici humiliter supplicato, vt in praemissa de benignitate Apostolica salubriter prouideret, idem Baltasar tunc Papa desiderans pacem, & concordiam inter Abbatem, & Conuentum, ac Canonicos, & Monachos huiusmodi monasteriorum praefatorum perpetuo stabilire, huiusmodi supplicationibus voluit, & concessit videlicet 3. Calend. Decembri Pontificatus sui anno 3. quod Abbas existens pro tempore in Crutzelingen, praesato Abbati etiam pro tempore existenti in Petri domo praedictorum monasteriorum, necnon canonici in Crutzelingen etiam existentes pro tempore monachis, similiter existentibus pro tempore in Petri domo monasteriorum praefatorum tam ibi, quam processionibus huiusmodi dicti Concilij Constantinensis, & quando illud duraret, quam etiam quibusdam alijs processionibus, congregationibus, necnon actibus solemnibus, & publicis, in quibus eos pro tempore infirmul conuenire contingeret, praeseri, ac in locis dignioribus huiusmodi perpetuo temporibus collocari deberent. Non obstantes etiam quibuscunque privilegijs, indulgentijs, & literis Apostolicis generalibus, & specialibus eidem Abbati, & Conuentui Petri domus, ac ordinis S. Benedicti concessis quoruncunque tenorum existerent, per quae litera dicti Baltasari tunc Papa, si super his concessa fuissent, non expressa, vel totaliter non inserta, effectum earum impediri valeret quomodolibet, vel differri, & de quibus, quoruncunque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda esset in eisdem literis mentio specialis. Ne autem pro eo, quod super voluntate, & concessione praesata litera dicti Baltasari tunc Papa, interim quod Papatus praesentis, concessa non fuerint, praedicti Abbas, & Con-

uentus monasterij in Crutzelingen voluntatis, & concessione praedictarum fruerentur effectum, voluntatis, & concessione praesentium decernimus, quod voluntas, & concessio praedicta, a dicta die videbitur 3. Calend. Decembri perinde suum consequantur effectum, ac si litera dicti Baltasari tunc Papa super illis sub iussu dicti tunc concessa fuissent. Quodque praesentes litera ad praedictum plene voluntatem, & concessionem praedictam, ubique sufficiant, nec ad id probatius alterius adhibendum requiratur. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostram voluntatis, & concessionem infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se noverit incursurum. Datum Constantiae 18. Calend. Septembris, anno a Natiuitate Domini 1413. Apriliana sede vacante. Caterum vt earundem literarum tenor praedictus insertus omnimodam res, seu saltem integritatem faciat, Apostolica auctoritate decernimus, ut eisdem tenor eandem vim, & eandem vigorem adhiberent per omnia habeat, quem habet expressa litera supra dicta, & eadem pro vi eisdem tenoris fieri debentur, quandoque, & vbiunque fuerint in scriptis, vbi fuerit exhibitus, vel ostensus, & eisdem tenore firmiter actur in omnibus, sicut eisdem originalibus tenoris ille actur, si forent exhibitae, vel ostensae, et hoc tenorem nullum tus cuiquam de nouo acquiritur, praeter antiquum conservari tantummodo. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostram decernentis, & rogatus in infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se noverit incursurum. Dat. Rome apud S. Petrum anno incarnationis Dominicae 1413. 3. Calend. May Pontificatus nostri anno quinto.

Quo tamen decreto non obstant eadem controuersia de nouo nascitur in Concilio Tridentino, inter Abbates congregationis Lateranensis ex vna, & Abbates congregationis Cassinensis ex altera, super eodem iure praecedendi. Quae res in causa fuit, vt in Catalogo Abbatum, qui eodem Concilio subscripserunt, nullus ex nostris innotatus, quod nostri de licentia Superiorum ad litteras tollendas posteriori loco subscribere voluerunt. Et istud fuit tertium dubium coram eisdem Illustrissimis Cardinalibus a Pio IV. delegatum propositum, & examinatum, & conclusum per eisdem Illustrissimos Cardinales, quod in tali casu seruariet ordo, qui seruatur in Abbatibus perpetuis, & in Episcopis, vt mirum attuleratur antiquior promotio ad Abbatiam, vt habetur in cap. Episcopos 16. d. & cap. finalis 77. d. & ita per eundem Pium IV. deciderunt fuit in dicta sententia in illis verbis: abbatibus dictorum congregationum Lateranensis, & S. Benedicti singuliter, & de per se, absque eorum conuentu, & distinctione aliquid dubium laboratur, quod per illam non videtur plene decisum, & rediendum.

an cum in congregatione Lateranensi non esset Pignatari monasteriorum sunt Abbates, sed etiam Abbates, quidam Priores, alij Praepositi, et Archiepiscopi, dicta sententia solus Praepositi comprehendat, an vero ad ceteros Praepositos extendatur. Nec de fuit, qui velint ad alios Praepositos etiam non Abbates extendi, quod illi eandem in sibi subditos habeant Auctoritatem, & iurisdictionem, quam habent Abbates in suis monasterijs, mihi tamen, saluo iurisdictionis sententiam, distinguendum videtur, alij Praepositi canon eorum praeter Abbates alij sunt, qui priuilegio Pontificali non gaudent, & sibi libidus primam tonsuram, quatuor minores ordines conferre possunt, huiusmodi, quae Abbatibus ex priuilegio petant, exerceat, quales sunt Prior S. Frigidae, & S. Catharinae Firmanz, & S. M. de Columna Caesarangustana, & Praepositi Cuius Mortariensis, & alij plerique. Alij sunt, qui eiusmodi priuilegio non gaudent. Proinde loquamur, puto sententiam Pij II. illis posse extendi, & debere, ita vt iuxta priuilegium ad huiusmodi Prioratum petentibus praecedendi Abbates posterioribus. Primo quia huiusmodi Priores gaudent eodem iure legijs Abbatibus: Ergo eodem iure petendi sicut Abbates. Secundo, quia in Ecclesia Lateranensis erat Regularis, dictae Ecclesiae, quia habebat vsum Pontificali, & sibi libidus debere, ita vt non indignum in libro de septem Vrbis Ecclesiarum: Eodem modo Prior S. Marcellinae Caesarangustanae praedit omnibus basin Regnis Aragonae, & Valentiae: sicut Prior S. Frigidiani, & Praepositi sanctae Mortariensis, quae puto esse de alijs Priuilegijs habentibus similem vsum Pontificali, & Abbates congregationis Cassinensis ex altera, super eodem iure praecedendi. Quae res in causa fuit, vt in Catalogo Abbatum, qui eodem Concilio subscripserunt, nullus ex nostris innotatus, quod nostri de licentia Superiorum ad litteras tollendas posteriori loco subscribere voluerunt. Et istud fuit tertium dubium coram eisdem Illustrissimis Cardinalibus a Pio IV. delegatum propositum, & examinatum, & conclusum per eisdem Illustrissimos Cardinales, quod in tali casu seruariet ordo, qui seruatur in Abbatibus perpetuis, & in Episcopis, vt mirum attuleratur antiquior promotio ad Abbatiam, vt habetur in cap. Episcopos 16. d. & cap. finalis 77. d. & ita per eundem Pium IV. deciderunt fuit in dicta sententia in illis verbis: abbatibus dictorum congregationum Lateranensis, & S. Benedicti singuliter, & de per se, absque eorum conuentu, & distinctione aliquid dubium laboratur, quod per illam non videtur plene decisum, & rediendum.

Ceterum eandem articulum alia controuersia exortitur in casu, quo canonici regulares

...ntur effectus, ut in
...ur, quod voluerat, &
...delictis 5. Calend. Decem-
...ntur effectum, et si forte
...per se sub iustis die-
...presentes hinc ad pro-
...consequitur prae-
...ob ratione alterius ad-
...go omnia humana libe-
...at, & consultatione
...contrarie, si qua ante
...in dignationem Compe-
... & Pauli apostolorum con-
...um Constituta s. Calen-
...de Decem 1471. applica-
...car usdem hinc ad am-
...dam rem, seu iudiciali
...oritate dicitur, ut illud
...eandem vigorem dicitur
...habent, ut quodam
...idem tenore hinc ad
...hoc usque hinc in
...el effectus, & eodem
...sunt eodem vigore
...sunt, vel solent, ut hinc
...suo acquiruntur, qui
...modo. Sed et quoniam
...non tollit, nec in
...metem aram coram. In
...ingere, praeiudicium
...petri, & Pauli apostolorum.
...Dat. Romae apud S.
...Dominicae 1471. Calen-
...no quonia
...on obstantem eadem
...in Concilio. In hoc
...nonis Lateranensis ex-
...ationis Cassinensis ad
...precedendi. Quae res
...10. Abbas, qui tunc
...us, nullius ex notis hinc
...centia Superiorum, ad lo-
...i loco subsciberet, hinc
...dubium eorum eadem
...bus a Pio IV. delega-
...atum, & concilium per
...cardinales, quod in
...feruatur in Abbatis
...ut nimirum attende-
...ad Abbatis, ut hinc
...s. d. & cap. finalis 75. d.
...IV. decem fuit in
...abbates vero dicitur
...s. & S. Benedicti p[ro]p[ri]o
...um conuenit in
...modi sententiam, & de-
...um subeant, quod per
...decem, ut 75. d. hinc

...congregatione Lateranensi non om-
...nes Praetuli monasteriorum sicut Abbates, sed qui-
...dam Abbates, quidam Priores, alij Praepositi, alij
...vero Archiepiscopi, dicta sententia solos Ab-
...bates comprehendat, an verò ad ceteros etiam
...Praepositos extendatur. Nec defunt, qui velint, illi
...ad alios Praelatos etiam non Abbates extendi,
...quod illi eandem in sibi subditos habeant auto-
...ritatem, & iurisdictionem, quam habent Abba-
...tes in suis monasterijs. mihi tamen, falso iudicio
...rectius sententiam, distinguendum videtur de
...Praelatis canon eorum praeter Abbates; nam
...alii sunt, quies privilegio Pontificalium vsum
...obtinent, & sibi subditos primam tonsuram, &
...quatuor minores ordines conferre possunt, & a-
...lia omnia, quae Abbatibus ex privilegio com-
...petunt, exercere, quales sunt Prior S. Frigidiani
...Luceusis, & S. Catharinae Firmatae, & S. Mariae
...de Columna Caesaraugustanae, & Praepositi S.
...Crispini Mortariensis, & alij plerique. Alij verò
...sunt, qui eiusmodi privilegio non gaudent. Si de
...Priores loquamur, puto sententiam Pij IV. ad
...illos posse extendi, ac debere, ita ut iuxta priorem
...provisionem eandem huiusmodi Prioratum com-
...petentibus praecedendi Abbates posteriori pro-
...curator, Primò quia huiusmodi Priores gaudent
...eodem prius legijs Abbatum: Ergo eodem modo
...prius, indistincto Abbatibus. Secundò, quia quan-
...do Ecclesia Lateranensis erat Regularis, Prior
...dicitur Ecclesiae, quia habebat vsum Pontificalium
...praecedebat omnes Abbates Urbis, ut notat O-
...mnipotens in libro de septem Urbis Ecclesijs in
...Lateranensi: Eodem modo Prior S. Mariae de
...Columna Caesaraugustanae praecedit omnes Ab-
...bates in Regno Aragoniae, & Valentiae: similiter
...Prior S. Frigidiani, & Praepositi sanctae Crucis
...Mortariensis aeternum esse de alijs Priori-
...bus habentibus similem vsum Pontificalium.
...Tercio, quia licet nunc dignitas Abbatis sit
...maior dignitate Priorali, postquam Abbates
...facti sunt clericis ex privilegio, tamen ab initio
...non erat sic, sed quilibet non solum Prior cano-
...nicorum, sed quilibet canonicus maior erat quo-
...libet Abbatem, ut est textus expressus in cap. à Sub-
...ditis anno 93. d. nam quilibet oblatarius praecedebat
...Abbatem, quare quod nunc Abbates praecedant
...Priores canonicorum, id non habent ex natura,
...sed ex privilegio. Ergo ubi Priores habent e-
...andem privilegia, quae habent Abbates mona-
...chicum, censendi sunt pares ipsis Abbatibus,
...non superiores, propter dignitatem clericatus,
...quae canonicis est essentialiter, monachis verò
...nominè per accidens, & ex dispensatione. Si au-
...tem loquamur de alijs Prioribus, vel Praelatis si-
...milibus privilegia non habentibus, puto ius pra-
...cedendi Abbates illis minime conuenire, quod
...est a privilegio deriuat.

¶ Circa eundem articulum alia controuersia
...occurrit in casu, quo canonici regulares nō

Abbatibus, neque Praelatis cum monachis non ex-
...sistentibus Abbatibus, neque Praelatis sine Capitu-
...lulis de se conueniunt, an praecedere debeant
...canonici, an monachi, quae controuersia non-
...nullis ab hinc annis excitata Patauij in congrega-
...tione Sapientia nuncupata, in qua vnus ex no-
...stris canonicis Lateranensibus, & vnus ex mona-
...chis Cassinensibus conueniunt, per S. Congre-
...gationem Illustrissimorum Dominorum Cardi-
...nalium super causis Regularium habito verbo
...cum Sanctissimo per hoc decretum fuit termi-
...nata.

Cum superioribus diebus, die videlicet 4. Augusti
...praesenti anno 1603. S. D. N. Clemens Papa VIII. in
...Congregatione Illustrissimorum DD. Cardinalium su-
...per negotijs Episcoporum, & Regularium, & ex voto
...eiusdem congregationis super controuersia inter cano-
...nicos regulares Lateranenses, & monachos S. Benedi-
...cti congregationis Cassinensis, occasione praecedenti-
...ae in congregatione nuncupata Sapientia, quae in ciui-
...tate Patauij celebratur coram Episcopo, interuenientibus
...in ea vna ex Canonis, & vna ex Monachis prae-
...dictae congregationis Cassinensis, & inter eosdem
...canonicos, & monachos latam a Fel. XVI. Pio Papa
...IV. prout iacet. Cumque deinde alia noua, & differentia
...in eadem congregatione Patauina inter eosdem or-
...ta sit, praesentibus monachis Cassinensibus, ut non solum
...canonicos regulares Lateranenses, sed etiam iuxta di-
...ctam sententiam sit praesentibus, & antepositis in
...digniori loco) teneatur dimittere superiores vestem
...pallium, seu cappam nigram, sed etiam induere super li-
...nea veste, quam rochetum vocant, alius super pelliculo
...lineum, vulgo totam nuncupatum, quem admodum sa-
...les fieri ab ipsis canonicis regularibus in publicis pro-
...cessionibus. Eadem sacra congregatio negotio mature
...dijussu declarauit, sufficere, ut ipsi canonici regulares
...Lateranenses in omnibus actibus publicis, & priuatis,
...& sic etiam in eadem congregatione Patauina, remaneant
...dimissa tantummodo superiori vellet nigra in li-
...nea veste, videlicet in rochetto, absq[ue] alio superpelliculo,
...& tunc intelligantur esse in habitu clericali iuxta ten-
...entiam sententiam Pij IV. & ita obseruari mandauit. Ro-
...mae die prima Septembris 1603.

Adde, quod ante illud decretum eandem con-
...trouersiam terminauerat Pius V. per suum VII.
...motum proprium anno 1570. 10. Calend. Ianuar.
...emanatum, quo decreuit, & declarauit, omnes, &
...singulos canonicos nostrae congregationis in om-
...nibus processionibus, & alijs actibus publicis, ac
...etiam priuatis primum, & digniorem locum su-
...per omnes Regulares tenere immediate post cle-
...ricos seculares, forma praedicti motus propria-
...lis est:

Pius Episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam
...rei memoriam. Cum e iudicium vniuersitate, qui in
...Dei Ecclesia reperiuntur, illa castorum acies compa-
...retur, illius autem gubernam Rom. Pont. E. Petri vero
...successori sit demandatum, mirum nemini videri de-

...limitationem gratiam
...obediendi: sed propter ali-
...an ab uno, totus presb-
...ac plenarie reuocari
...omnes eligendi: et si
...per quosdamque iudice
...sacrum Palatium Aposto-
...las, & ipsorum Ordina-
...uilibet quatuor aliter in-
...late, & autoritate sub-
...quoque, & inane. Et
...manu autoritate sacra-
...tentari. Quoniam dicta
...clericis, seu cum Vicepre-
...ant. Apoll. Genit. ad adu-
...ftri Episcopi Ludouic. h-
...fphala scripta nunc sunt
...rel dicit, aut vna eorum
...te littera, & in ea con-
...da opus fuerit, si quocum-
...orant, vel aliam rem
...er publicitate, & in
...te praesidio assistentia, ius-
...Canonice, homine
...& singulis in praesentem
...sifici sunt, & quilibet. Non
...in aliquem dispo. per qu-
...perturbati, & inquietari
...rebeles, ac praesens
...poras Ecclesiasticas, aliq-
...appellatone possunt. Com-
...super hu. benedicta sacra-
...& perna ipsa inuoluntate
...iterato vobis agnoscit
...si opus fuerit, ex illa licti-
...l. rec. pp. Bonifacii praedicti
...ueatur, ne qui extra iura
...nisi in certis excessu casu,
...a sine sua licta ad hunc
...a Sede Apoll. deputati: et
...in quibus deputati sunt,
...dere, aut alij, vel ap-
...ent, ac de duali dicit in
...modo vltra tres datas quo-
...cium non trahatur, nisi
...us, ac Synodaliu. Causa
...eraliter constituta, &
...inuenio, & inuenio
...itate alia reuocari, statim
...in memorabilibus, prae-
...clericis Apostolicis quibus
...Capitula, Collegia, monas-
...que superioribus, & person-
...& foris, ac cum quibus
...etiam derogat, & in
...us, motu, carnis, & postea
...ualiter coactis, & appo-
...notus, etiam de his curant.

...tore tenentis specialiter, & expressa mentio,
...sua quatuor alia expressa habenda, aut aliqua alia ex-
...posita forma ad hoc seruanda foret, tenores huiusmo-
...dum si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, ac for-
...mali trada obseruata, inserti forent eisdem presen-
...tibus, pro sufficienter expressis habentes, illi alias in suo
...iudicio per manus fieri, hac vice duntaxat specialiter, &
...expressa derogant. Contrarij quibuscumque, aut si a-
...liqua communiter, vel diuisim ab Apostolica sit Sede
...interdum, quod interdum, suspendi, vel excommunicari
...non possunt, per litteras Apostolicas non facientes plenam,
...et expressam de verbo ad verbum de indulto huiusmodi
...mentionem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc
...penam nostram declarationis, statuti, ordinationis, in-
...hibitionis, decreti, mandati, & derogationis infringere,
...vel eius tenore aliquo contrarij. Si quis autem hoc ar-
...tere se presumpserit, indignationem Omnipotentis
...Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se
...sciatur incursurum. Datum Roma apud sanctum Pe-
...trum anno Incarnationis Dominicae 1720. 10. Calend. Iu-
...lii, Pontificatus Nostri anno 5. CC. Alp. Dia. 10. de
...Manse pro comp. G. Delgado, V. Macaran. Al. x. Pere-
...grino. A. Contraven. Ru. Bonifolus. C. Math. à tergo in
...vultu registratum in Cam. Apoll. lu. Mandosius.

...Cetera tertium articulum seu dubium, an ca-
...nonici regulares praecedere possint, & de-
...beant canonicos siue clericos seculares, difficul-
...tatur, quia pro parte negatiua facit, quod
...membra laicorum caput sequuntur, vnde cum cleri-
...ci seu canonici seculares habeant caput dignius,
...qui est Episcopus, qui omnes clericos siue regu-
...lares, siue seculares antecedit, etiam seculares tui
...cum sequentes, clericos regulares praecedere de-
...beant. Verum pro contraria parte affirmatiua
...facit, quia quibus illorum institutionis, & clerica-
...tum, qui per se illis competit, nam canonici regu-
...lares sunt essentialiter clerici, & sic quoad hoc,
...pari sunt ipsis clericis secularibus. Sunt autem
...quoad institutionem priores, & antiquiores cle-
...rici seculares, quia omnes clerici ab initio e-
...sunt regulares, & clerici seculares orti sunt ex re-
...gularibus, vt supra in principio huius secundi li-
...bri deduximus. Ergo canonici regulares sunt
...praefertendi, iuxta regulam vulgatam: Prior tem-
...poris prior in iure, & alia superius hoc eodem li-
...bro cap. 30. notata. Et confirmatur ratio, quia si-
...cut nullus ex propria maiestate debet commodum
...reputare, ita nullus perfectioris in bono statu
...debet fieri deterioris, & inferioris conditionis:
...canonici autem regulares permanent in bono
...statu clericorum primitiue Ecclesiae, ergo non
...debent fieri deterioris, & inferioris conditionis
...a clericis secularibus, qui ab illo statu descuerunt.
...Confirmatur secundo, quia de facto canonici regu-
...lares sanctae Mariae de Columna Casaraugu-
...stanae per sententiam latam in Generalibus Regni
...Aragoniarum comitijs supra cap. 30. recitata,
...& ex antiqua consuetudine omnes canonicos, &
...clericos seculares totius Regni Aragoniarum,

...exceptis Metropolitanis Ecclesia Casaraugu-
...stanae praecedunt, & cum ipsis Metropolitanis pares
...incedunt in publicis processionibus, & alij etiam
...in alijs Ciuitatibus canonicos seculares praede-
...re consueverunt. Imo Pius V. in motu proprio
...nunc recitato fatetur, ipsos canonicos regulares
...merito praetendere posse omnes alias personas
...Ecclesiasticas tam seculares, quam regulares in
...processionibus, & actibus publicis praecedere de-
...bere. In hac controuersia, in qua hinc inde sunt
...validissimae rationes, me non est articulum defi-
...nire, sufficiteque dubitandi rationes attigisse. op-
...timum autem erit, vniuersusque iura, & lauda-
...biles consuetudines locorum cum moderamine
...inculpatae tutelae vnumquodque collegium pro
...viribus tueri.

CAPVT SEPTVAGE-
SIMVM SECVNDVM.

*Canonicos Regulares sine speciali
dispensatione obtenta a Sede
Apostolica, cum sola licentia
suorum Superiorum Regula-
rium, posse beneficia secularia,
etiam in titulum obtinere.*

...Lterum caput, ex quo cano-
...nici ordinis dignitas, & emi-
...nentia dignoscitur, est capa-
...citas, siue aptitudo ad quatuor
...beneficia etiam secularia tum
...regenda, tum in titulum ob-
...tinenda, quae canonicis regularibus inest ex vi il-
...lorum professionis absque aliqua speciali Sedis
...Apostolicae dispensatione, vel concessione, de
...qua nunc consequenter aliquid breuiter dictu-
...rus, ante omnia praemittit. Beneficia Ecclesiastica
...esse in duplici differentia, nam alia sunt, quae ha-
...bent annexam curam, & regimen animarum, quae
...vulgo Curata nuncupamus; alia, quae tale regimē
...adiunctum non habent, quae ideo vocantur
...beneficia simplicia, quae tamen sunt in duplici
...differentia; nam alia sunt, quae vocantur dignita-
...tes, vel quae dignitatem adiunctam habent, vt
...Archidiaconatus, Praepositura, Decanatus, & si-
...milium in Ecclesijs Cathedralibus, siue Colle-
...giatis; alia verò, quae neque sunt dignitates, neque
...dignitatem adiunctam habent, vt simplices ca-
...nonicatus, capellaniae, & id genus, & quoniam
...non eodem modo de omnibus antedictis gene-
...ribus beneficiorum loquuntur Doctores: ideo
...distincte de singulis generibus dicendum erit. &
...Primo quod spectat ad beneficia, quae animarum
...secularium curam, & regimen adiunctum ha-
...bent, resolute dicendum est, canonicos regulares

de iure

de iure communi absque speciali dispensatione Sedis Apostolica habita licentia à suis Superioribus regularibus, posse ad huiusmodi beneficia secularia admitti, & promoueri. Hæc assertio, quæ verissima est, probatur primò ratione demonstrationis deducta ex ipsamet natura institutionis, & ordinis ipsorum canonicorum regularium, quæ sola bene inspecta, sufficit non solum ad hanc veritatem in meridiana luce collocandâ, verum etiam ad omnes casillos soluendos, quos sciolus quidam nouiter excogitauerunt. nam canonici regulares essentialiter sunt clerici, & de veris, & antiquis clericis à sanctis Apostolis ad regendas Ecclesias institutis, imò in ipsis canonicis regularibus nobilius viget, ac splendet institutum canonicorum clericorum, qui ab Apostolis, & illorum successoribus ad regendas Ecclesias, & animarum curam gerendam fuerunt instituti. Ergo canonici regulares ex vi illorum institutionis, & ex intrinseca natura quæ sunt capaces regiminis omnium Ecclesiarum, & animarum secularium, sicut quilibet clericus secularis. Hanc rationem insinuat D. Thom. in 2. 2. q. 189. art. 8. ad secundum ponens hoc discrimen inter canonicos regulares, & monachos, quòd canonici regulares per se sunt instituti, & ordinati ad ea, quæ aguntur in diuinis mysterijs: & id eò per se illis competit, vt sint clerici religiosi, ad quæ per se non sunt ordinati monachi, & idco illis per se non competit, vt sint clerici, sed solum ex accidenti. Declaratur eadem ratio, & roboratur.

In primitiua Ecclesia omnes Ecclesie siue curam animarum habentes, siue non habentes, regerantur per canonicos regulares, quia nulli alij præter illos erant clerici in Ecclesia Dei, vt ex dictis in principio huius libri apparet. Ergo etiam modò sunt capaces regiminis Ecclesiarum, quæcunque illæ sint, quemadmodum & tunc erant. Sequela patet, quia nemo perseverans in bono statu debet per hoc fieri deterioris conditionis, sicut nemo, in eo quod malè facit, debet fieri melioris conditionis, vt dicitur in I. non solum ff. de noxialibus actionibus. Ergo canonici regulares, qui perseverauerunt in bono statu clericorum apostolicorum, non sunt effecti deterioris conditionis, neque minus capaces cuiuscunque regiminis animarum, & Ecclesiarum, quam essent tempore Apostolorum, & in primitiua Ecclesia. Neque clerici seculares, per hoc, quòd perfectionem vitæ regularis primorum nascens Ecclesie clericorum abiecerunt, facti sunt magis apti, & idonei ad curam animarum gerendam, quam illi qui in bono statu permanserunt.

II. **C**onfirmatur autem ratio ex vsu, qui rem dubiam declarat. ante exortas congregationes reformatas, quæ nunc cernuntur in Ecclesia, certum est, maiorem partem Ecclesiarum, siue cathedralium, siue non cathedralium per canoni-

cos regulares regi consueuisse, cum omnes sint cathedrales, & parochiales in Italia, Gallijs, Hispanijs, Anglia, Hybernia, & Germania essent regulares. post exortas verò reformationes, & congregationes reformatas in tantum abstin, vt Episcopi, & Romani Pontifices censuerint canonicos regulares effectos incapaces talis regiminis Ecclesiarum etiam secularium, vt certatum innomeras parochiales illis regendas tradiderint, quinimò à secularibus eas auferentes, perpetuo ipsorum regularium regimini subdiderint, vt patet de nostra Lateranensi, de Frigidiana, de Mortariensi, & alijs Italicis, quæ plurimas adhuc parochiales ab antiquo tempore sibi collatas retinent. Idem patet de congregationibus Gallicanis, nam congregatio S. Rufi, & S. Laurentij de Vitiis, siue de Plebe Martyrum complures parochiales habebant, quarum multas adhuc retinent, vt patet ex illarum priuilegijs supra narratis, idem verò de reliquis dicendū. Nec obstat, quòd Scoti quidam dicant, has parochiales per vniuersum ex secularibus effectas fuisse regulares. Illi enim dicentes, nodum difficultatis, & vim rationis attingunt: nodus enim difficultatis est posuit in hoc, an canonicus regularis ex sua institutione sit aptus ad regimen animarum personarum secularium, nam si est aptus, tam potest regere parochias, quæ non sunt vnitas suo ordinis, quam quæ sunt vnitas: etsi enim parochia per hoc, quòd vnitas monasterio, dicatur fieri regularis ex parte Rectoris, non tamen sit regularis ex parte coram, qui reguntur: nam Parochiani ita sunt seculares in parochijs vnitis monasterijs, & quæ reguntur per regulares, sicut in parochijs, quæ non sunt vnitas, & reguntur per seculares. quare si canonicus regularis repugnat regimen animarum, quod repugnat regere parochias suo monasterio vnitas, sicut repugnat regere non vnitas: & si non repugnat regere vnitas, nec etiam repugnat regere non vnitas. Quod adhuc magis exprimitur, nam quia monachis ex vi illorum institutionis non conuenit regimen animarum, cap. Monachus, & cap. Alia 16. quæst. 1. quia monachi est doceri, & pasci, non docere, & pascere, vt ibi dicitur: ideo Ecclesie parochiales eorum monasterijs vnitas, non reguntur per monachos, sed per clericos ab ipsius monasterijs deputandos, vt tradunt Doctores post text. cap. Monachi, cum glossa de statu monachorum, ne singuli per villas, & oppida vagentur, vt ibi dicitur, in text. & est textus expressus cap. 1. de capellis monachorum, qui est acceptus ex Concilio Claramont. sub Urbano 11. Ergo ex contrario canonici regulares, quia ex vi illorum institutionis sunt idonei ad regimen animarum, & quæ præfici possunt Ecclesijs non vnitis, facti præficiuntur vnitis: & ita conceptis verbis videtur dicere Innocentius III. in cap. Quod Dei timorem, de statu monachorum, vbi inquit,

lo
ve
in
ra
gu
ut
re
ti
ni
fo
ar
E
n
li
co
L
gu
ca
qu
ra
str
co
ve
te
no
ri
no
no
ca
ve
no
ip
lar
cl
na
ri
la
se
vie
spe
dic
tici
illa
rici
fun
ex
teri
est
ext
inet
vt
d
fals
vel
om
res

lo
ve
in
ra
gu
ut
re
ti
ni
fo
ar
E
n
li
co
L
gu
ca
qu
ra
str
co
ve
te
no
ri
no
no
ca
ve
no
ip
lar
cl
na
ri
la
se
vie
spe
dic
tici
illa
rici
fun
ex
teri
est
ext
inet
vt
d
fals
vel
om
res

lo
ve
in
ra
gu
ut
re
ti
ni
fo
ar
E
n
li
co
L
gu
ca
qu
ra
str
co
ve
te
no
ri
no
no
ca
ve
no
ip
lar
cl
na
ri
la
se
vie
spe
dic
tici
illa
rici
fun
ex
teri
est
ext
inet
vt
d
fals
vel
om
res

lo
ve
in
ra
gu
ut
re
ti
ni
fo
ar
E
n
li
co
L
gu
ca
qu
ra
str
co
ve
te
no
ri
no
no
ca
ve
no
ip
lar
cl
na
ri
la
se
vie
spe
dic
tici
illa
rici
fun
ex
teri
est
ext
inet
vt
d
fals
vel
om
res

culle, cum omnes f...
es in Italia, Gallia, H...
ia, & Germania esse...
verò reformatione, &...
tas in tantum abstin...
ntifices censuerint cas...
incapaces talis regimin...
arium, & certatim inno...
regenda transierunt...
as afferentes, prope...
gimini subdeditur, & p...
si, de Frigidiana, de Mor...
quæ plurimas ad huc...
pore sibi collatas r...
gregationibus Gallicis...
Ruh, & S. Lateranij de...
tyrum complures par...
multas adhuc in...
legijs supra narratis...
Nec obstat, quod Sc...
ochiales per vitiose...
sse regulares. Illi enim...
cultas, & vim rationis...
difficultatis est posit...
laris ex sua institutio...
narum personarum scilicet...
as, tam potest regere...
suo ordinem, quam...
parochia per hoc, quod...
tur fieri regularis, & p...
sit regularis ex parte...
ochiani ita sunt lecta...
onaliter, & quæ requir...
parochijs, quæ non hant...
seculares, quæ si cano...
regimen animarum, &...
chias suo ministerio...
regere non videntur, &...
tas, nec etiam repug...
Quod adhuc magis...
onachis ex vi illorum...
acneit regimen animarum...
esp. Alia 16. quæ 1. quæ...
& pasci, non decet, &...
ur: ideo Ecclesia parochi...
reijs vitæ, non regunt...
er clericos ab ipsius...
, & tradunt Doctores...
cum glossa de statu me...
villas, & oppida reg...
ext. & est textus expressus...
achorum, qui est acceptus...
ont sub Urbano II. Ergo...
regulares, quia ex viliat...
onei ad regimen animarum...
E. c. d. s. p. non vitæ, sicut...
& ita conceptus verbi v...
ius III. in cap. Quod Dei...
monachorum, ubi dicitur...
quod

quod licet in Concilio Lateranensi cautum sit ne
monachi singuli per villas & oppida per quacun-
que parochiales possint Ecclesias, hoc tamen
non prohibetur canonicis regularibus, qui regula-
riter inveniuntur laxiori.

Tertio principaliter probatur eadem veritas
per textum expressum proxime allegatum
in dicto cap. Quod Dei timorem, ubi Summus
Pontifex hanc causam in terminis resoluit, cum e-
tiam quæritum fuisse, an Plebanus S. Gaurini, qui
de sua conversione promissionem fecerat in ma-
nibus Prioris S. Victoris Bononicensis ordinis ca-
nonicorum regularium, posset post emissam pro-
fessionem Plebanatum retinere, Pontifex asse-
runt respondit, dictum Plebanum licite posse
in suo Plebanatu, & regimine animarum mane-
re, dummodo si fieri posset, vnum socium sui or-
dinis haberet, quia licet sit interdictum mona-
chis, hoc tamen non est vetitum canonicis regu-
laribus, quia regula inferiunt laxiori. ubi vides,
operumque canonicorum regularium ad regen-
das Parochiales in natura, & essentia illorum re-
gularium, ac instituti fundari, & textus est clarus, per-
tinet ad hoc propositum ponderatus, & alle-
gatus ab Abbate ibidem, & à Dominis Auditores
Rotæ Romanæ in Decisionibus statim sub-
iudicatis.

Dicitur, Pontificem non concedere, quod ca-
nonicis regularibus post emissam professionem pos-
sent beneficium seculare obtinere, sed solum per-
mittere, ut qui antea seculare beneficium habe-
bant, possint profiteri, & illud retinere. Verum hoc
alibi refert, cum sint paria, retinere beneficium
prius habitum post emissam professionem, & no-
vum adipisci, immo ex hoc textu colligitur eui-
denter, clericum secularem habentem benefi-
cium curatum posse religionem canonicorum
regularium ingredi, & profiteri, retento nihilom-
inus beneficio seculari, accedente tamen con-
sensus sui Superioris regularis, ac etiam Episcopi,
in cuius diocesi est beneficium, quod licet videat-
ur non omnimodum, habetur tamen ex dicto textu, ut le-
gati patet.

Quarto probatur eadem assertio alia eviden-
tiori ratione, quia vnicuique licitum est, quod
eius non nullum ius prohibetur, neque per aliquid
ei opponatur: sed canonicis regularibus, dummodo
habeant sufficientem doctrinam, & vitæ probita-
tem, & licentiam à suo prælato regulari, ex nullo
capite repugnat assumi ad regimen animarum
personarum secularium. Quod probatur indu-
ctione, nam primò hoc illi non repugnat ex na-
tura sui instituti, & quia canonici regulares per se
sunt clerici, & ex primaria illorum institutione
ad sacramenta populis ministranda, verbum Dei
predicandum & populum Dei pascendum, & re-
gendum instituti, cum illi fuerint primi Ecclesi-
arum Rectores in Ecclesia Dei per SS. Apосто-

los, & illorum successores constituti, ac ordinati,
ut sæpe dictum fuit. non etiam repugnat illorum
instituto, quod soli per villas, & oppida discur-
rant occasione regiminis animarum, sicut repu-
gnat monachis, quia canonici regulares inferui-
unt regulæ laxiori, ut dicit text. qui cõsultò hanc
repugnantiam sustulit in dicto cap. Quod Dei
timorem. Secundò non repugnat eisdem cano-
nicis regularibus tale regimen ex vi illorum pro-
fessionis, tum quia non repugnat post emissam
professionem manere in regimine parochialis
antea habitæ ex dicto cap. Quod Dei timorem.
Ergo non repugnat post emissam professionem
novam parochialem obtinere: tum quia non nul-
li canonici regulares in eorum professione con-
ceptis verbis hoc expriment, præsertim nostri
Lateranenses: nam in forma nostræ professionis,
quæ habetur lib. 1. nostrarum Constitutionum
cap. 42. hoc formalia verba exprimentur: *Et
quod nunquam absque licentia Capituli Generalis, vel
eius auctoritate fungentis aliquod cum cura, vel sine cu-
ra beneficium acceptabo intue, vel extra ordinem no-
strum, renunciando omnibus iuribus, & privilegijs, &
confructibus in contrarium mihi competentibus,
vel quomodolibet competitur.* Et hac forma pro-
ficienti semper vsi sunt nostri canonici ab initio
nostræ reformationis vsque in præsens, ut vide-
ri potest in antiquis Constitutionibus ante an-
nos 180. editis, quarum exemplum in Pergame-
no per ea tempora scriptum habeo: quod indicat,
hunc modum proficienti apud nostros esse
vetustissimum. Tertio non repugnat eisdem cano-
nicis regularibus tale regimen ex qualitate
ipsius regiminis; quia regimen animarum secu-
larium solum requirit ac postulat, ut Rector sit
clericus, habens sufficientem scientiam, & bo-
nam conscientiam: hæc autem omnia cæteris pa-
ribus supponuntur nobilior inesse clerico regu-
lari, quàm seculari, sicut status clerici regularis
est perfectior, & excellentior statu clericorum
secularium. Immo de facto, & per experientiam
videmus hæc tria perfectius, & nobilior inesse
clericis regularibus, quàm secularibus. nã quod
spectat ad clericatum, clerici seculares cætenus
dicuntur clerici, quatenus communicant & par-
ticipant de regularitate, ut notat Glossa, & cum
illa Abbas cap. licet, de officio Ordinarij: & cle-
rici instituti ab Apostolis in primitiva Ecclesia
sunt clerici regulares, non seculares, qui postea
ex regularibus sunt exorti per relaxationem. Vi-
terius quod spectat ad scientiam, nulli dubium
est scientiam necessariam ad regimen animarum
cæteris paribus, longè nobilior, & abundantius
inesse clericis regularibus, quàm secularibus: nam
ut de cæteris taceam, ex nostris Lateranensibus
salem duæ partes ex tribus sunt vel Doctores,
vel Licentiatii in Sacra Theologia. puto autem
omnes alios nostris longè doctiores esse, & melio-
res: Deinde cum oporteat Parochum idoneum
esse.

esse ad verbum dei... certum est etiam... pro vno clerico seculari medioeriter idoneo ad munus...
...quod expresse notauit Innocentius III...
...quod de iure iuratum, de statu monachorum...
...idemque videtur sentire sacrum Concilium Tridentinum...
...non esse eadem beneficii secularis curam...

V.

Quinto probatur eadem assertio ex Sacro Concilio Tridentino...
...Secundo probatur per Decisionem Dominorum Auditorum Rotæ...
...de iure iuratum, de statu monachorum...
...idemque videtur sentire sacrum Concilium Tridentinum...

...in non. quidquid sit de aliquo monacho...
...beneficium regulari...
...et ita per Dominos conclusum.

Tandem possit eadem sententia confirmari innumeris exemplis collationum...
...Episcopis sine alia dispensatione, solum habita licentia à Superioribus Regularibus...
...Theophilo facta, quæ referuntur in libro Auditorum nostræ congregationis fol. 618.

...Andreas Ludouicus I. V. D. vtriusque iuris...
...sanctissimi D. N. Rescriptarum Archiducum...
...Dilecti nobis in Christo Reuer. Dom. Theophilo Varso de Trinitate canon regulari...
...Dilecti nobis in Christo Reuer. Dom. Theophilo Varso de Trinitate canon regulari...
...nunciatus fuerunt... de legibus...
...procedit

...quod de iure iuratum, de statu monachorum...
...idemque videtur sentire sacrum Concilium Tridentinum...
...non esse eadem beneficii secularis curam...
...de legibus...
...procedit

Libri II.

quodammodo quodammodo
 id. decij. 73. ante fca. 8.
 re pato. in verbo bene
 igit. in 205. P. fca. m. 2.
 part. 4. quod 70. 705. m.
 p. b. n. l. n. d. 2. p. 1.
 c. m. aliq. & tenet iura
 96. c. d. d. c. i. n. t. u. l. u. m.
 s. i. p. s. i. c. e. p. t. v. l. f. c. i. a.
 e. s. t. f. l. a. n. d. i. u. m. q. u. a. n. d. a.
 c. a. n. o. l. o. n. u. s. f. a. c. i. t. r. e. l. a. t. o.
 n. o. s. c. o. n. f. u. s. a. m.
 c. e. m. l. e. n. t. i. a. c. o. n. f. i. r. m. a. t.
 l. i. s. c. o. l. l. a. t. i. o. n. e. m. q. u. a. d. r. e. l. a. t.
 i. a. m. t. e. m. p. o. r. i. s. f. a. n. t. a.
 c. e. l. e. s. t. i. e. s. o. l. u. m. h. a. b. e. r. e.
 R. e. g. u. l. a. r. i. b. u. s. e. x. q. u. a. d. r. e. l. a. t.
 i. o. n. e. m. C. a. r. o. l. u. s. S. a. n. c. t. u. s. R. o. m. e.
 n. a. l. e. m. & M. e. d. i. o. l. a. n. s. e. m. i. n. t. i. s.
 s. 84. D. o. m. i. n. u. m. T. h. e. o. p. h. i. l. o.
 p. u. m. n. o. s. t. r. e. c. o. n. g. r. e. g. o. r. i. a. n.
 o. b. e. d. i. e. n. t. i. a. R. e. c. t. o. r. e. C. e. n. t. r. i. a.
 l. i. s. E. c. c. l. e. s. i. a. p. a. r. o. c. h. i. a. l. i. s.
 n. i. & i. d. e. m. u. r. e. q. u. a. n. t. u. m.
 n. o. u. i. t. v. t. v. i. d. e. r. i. p. o. t. e. r. i. t.
 i. a. E. c. c. l. e. s. i. a. e. i. d. e. m. D. o. m. i. n. u. m.
 r. e. f. e. r. u. n. t. u. r. i. n. l. i. b. r. o. l. e. t. t. a. t. i. o. n. i. s.
 g. o. s. 628. q. u. a. n. d. e. c. e.
 m. e. m. o. r. i. a. m. f. u. b. i. j. o. c. o.

prædium cum illis foran annexis ac omnibus iuribus
 et pertinentiis suis vniuersis conseruamus. Et assignamus
 domus illate coram nobis propter hoc flexis genibus
 humiliter constitutum. Et acceptantem per vobis
 capere tuas in possessionem inuestimus. Quo circa vniuersis
 et singulis personis Ecclesiasticis. Notariisque ac
 Talionibus publicis siuatatis. & diocesis Mediolanensis
 in virtute & obedientia ac sub penis. & censuris
 iustis & arbitrio nostro infligendis per presentes
 prescripimus. & mandamus. vt cum pro parte tua
 iure presentium requisitus fueris. vel eorum aliquis
 requisitus fuerit. ad ipsam parochialem Ecclesiam perso
 nali ter ac se re. teque vel procuratorem tuum pro te
 tu corporalem. reales. & actiualem possessionem paro
 chialis prædij. ac omnium illi annexorum. iuriumque
 et pertinentiarum prædecessorum seruatis seruandis
 iudicatis. auctoritate nostris. & defendant ioductum. a
 n. o. t. e. x. t. e. q. u. o. b. e. t. s. i. l. i. c. i. t. d. e. t. e. n. t. o. r. e. q. u. e. m. n. o. s. e. t. i. a. m.
 h. a. b. e. r. e. s. e. n. s. e. a. n. o. u. e. m. u. s. & d. e. n. u. n. c. i. a. m. u. s. a. m. o. t. u. f. i. l. i. a.
 l. i. s. t. u. s. v. e. r. i. s. o. l. u. i. s. & a. l. i. j. s. a. r. e. n. d. a. r. i. s. d. e. p. a. r. o. c. h. i. a.
 l. i. s. p. a. r. o. c. h. i. a. & a. m. o. n. i. t. u. m. i. l. l. i. a. n. n. e. x. o. r. u. m. i. u. r. i. u. m. & p. e. r. i.
 t. u. m. n. o. s. t. r. u. m. p. r. a. d. e. s. s. o. r. u. m. f. r. u. c. t. u. b. u. s. r. e. d. d. i. t. i. b. u. s. p. r. o. u. e. n. i. e. n. t. i. a. m.
 & o. b. u. s. i. o. n. i. b. u. s. v. n. i. u. e. r. s. i. t. i. n. t. e. g. r. e. t. i. b. i.
 n. o. s. t. r. o. p. r. o. c. u. r. a. t. o. r. i. s. t. u. o. l. e. g. i. t. i. m. o. d. e. b. i. t. o. t. e. m. p. o. r. e. r. e. s. p. o. n. d. e. r. e.
 e. t. a. l. i. j. s. q. u. a. n. t. u. m. i. u. s. f. u. e. r. i. t. r. e. s. p. o. n. d. e. r. e. f. a. c. i. a. n. t.
 & q. u. o. d. h. i. c. p. r. a. s. e. n. t. i. a. m. n. o. s. t. r. a. s. i. g. n. a. t. a. s. & p. e. r. i. n.
 t. u. m. p. r. e. s. e. n. t. i. a. m. A. r. c. h. e. p. i. s. c. o. p. a. l. e. s. u. b. s. c. r. i. p. t. a. s.
 & s. i. g. n. a. t. a. s. A. r. c. h. e. p. i. s. c. o. p. a. l. i. S. A. m. b. r. o. i. j. m. u. n. i. t. a. t. i. f. i. e. r. i. i. u. s. i. n. s. i. b. i.
 s. u. s. D. a. t. & a. l. i. i. M. e. d. i. o. l. a. n. s. i. n. P. a. l. a. t. i. o. A. r. c. h. e. p. i. s. c. o. p. a. l. i. s.
 a. n. d. N. a. t. u. r. a. t. i. s. D. i. d. i. m. i. s. 1584. 4. Idus Ianuarij. Pont.
 i. f. i. c. i. a. t. i. s. I. n. C. h. r. i. s. t. o. P. a. p. a. & D. N. D. G. r. e. g. o. r. i. o.
 s. e. c. u. n. d. o. P. r. e. s. e. n. t. i. a. P. a. p. a. D. e. c. i. m. i. t. e. r. t. i. y. a. n. 12. P. r. e. s. e. n. t. i. a.
 & d. e. c. r. e. t. u. m. D. N. D. G. r. e. g. o. r. i. o. s. e. c. u. n. d. o. P. i. o. n. n. i. s. S. T. h. e. o. l. o. g. i. a. D. o.
 c. t. o. r. e. & D. I. a. P. e. t. r. o. G. l. o. s. i. a. n. o. D. o. c. t. o. r. e. i. n. t. e. s. t. i. b. u. s. i. d. o. n. e. r. i.
 u. s. p. r. a. s. e. n. t. i. a. o. m. n. i. s. & s. i. n. g. u. l. a. v. o. c. a. t. i. s. a. t. q. u. e. r. o. g. a. t. i. s.

Ecce oblat. quod in contrarium scribit Ste
 phanus Quaranta in suo Bullario in verbo
 Canonici regularis, hodie nullo regulares
 etiam si sint canonici, habere posse sine dispensa
 tione Apollolica beneficia curata, nec in perpetuo
 nec ad tempus, & ita in praxi obseruari, vt
 testatur D. Hieronymus Gonzalez in Com
 m. ad Reg. Cane. gloss. 7. num. 53. referens etiam
 declarationem congregationis Sacri Concilij
 Tridentini videlicet: Sanctissimus D. N. Gregorius
 XIII. utatur licet canonici regularibus congrega
 tionis Lateranensis etiam de licentia sui Generalis,
 absque permessa Summi Pontificis, assumere curam ani
 marum etiam ad tempus, multoque minus beneficiu cur
 atum ad tempus. Primo quia cum hic autor ex so
 la relatione D. Hieronymi Gonzalez hæc scrip
 serit, non maiorem fidem sibi conciliare potest
 quam habeat idem autor principalis. Verum ip
 se D. Hieronymus Gonzalez in posteriori editio
 ne de veritate melius doctus, & certioratus, prio
 rem sententiam retractauit, & mutauit, in fau
 orem eorundem canonicorum scribens dicta glos
 sa 7. num. 55. ver. l. c. et. Vnde Stephanus Qua
 ranta, qui errantem secutus est, debebat etiam
 sequi emendantem sententiam, & corrigentem.
 Secundò quia falsum est, ita in praxi obseruari
 licet sint nonnulli regularibus ita infen
 si, vt magnum se obsequium Deo præstare ar
 bitrentur, si aliquam viam regulares insequen
 di non censeantur: tamen plurimi sunt Ecclesiarum
 Præfules, qui regulares probos, & doctos summo
 amore, fauoribus, & beneficijs prosequuntur,
 quos vellet si possent, omnes in suis Ecclesijs
 collocare, quippe qui optime perspectum ha
 bent, quantum adiuuenti præsent ipsi regulares
 ad regendas Ecclesias, verbum Dei predicando,
 legendo, docendo, confessiones audiendo, &
 cetera id genus præstando, & defectus clericor
 um secularium supplendo, quos etiam ad regi
 men animarum in suis Ecclesijs assumunt. Tertio
 quia Sacra Congregatio Concilij Tridentini
 contrarium hoc pacto declarauit anno 1602.
 Congregatio Concilij censuit, decreuit eiusdem Con
 cilij canonice regularium non prohiberi obtinere benefi
 cia curata secularia, nisi fuerit ex his translati, de qu
 bus habetur Decreto cap. 11. sess. 14. Quarto quia quod
 addit, sanctissimum D. N. Gregorium XIII.
 noluisse licere canonicis regularibus congrega
 tionis Lateranensis & c. nunquã fuit promulgat
 um, quod probatur primo quia non fuit vñi de
 mandatum, & contrariu est practicitu. Secundò
 quia S. Carolus Borromæus, qui Gregorio XIII.
 Synchronus fuit illud non ignorasset, & non
 contempsisset; & tamen triennio post emanatum
 assertum decretum Gregorianum, quod dicit
 editum anno 1581. idem sanctus Carolus
 anno 1584. canonicos Lateranenses ad con
 cursum admisit, & eisdem contulit etiã Eccle
 sias seculares Parochiales, vt ex prænarata
 prouisione apparet. Tertio quia Domini de Rota
 contrarium decreuerunt post Gregorium
 XIII. quos, eum sint Capellani, & Iudices à Pa
 pa deputati, non est verosimile decreta Pontifi
 cum, maxime recens edita ignorasse, vel con
 tempsisse. Quarto quia Clemens VIII. anno 1602.
 contulit Præposituram quamdam D. Paulo Tapparello
 Pedemontano canonico nostræ congrega
 tionis, & ante collationem visum fuit, an ille
 esset capax eiusmodi beneficii de iure, & offen
 sum, fuisse capacem. Deinde visum est an Decret
 is Concilij Tridentini obflare, canonicum reg
 ularẽ assumi ad dictum beneficium & per sacer
 dotem congregationẽ responsum fuit, non obsta
 re, nisi ille esset translatus, nam ea de causa edita
 est declaratio eiusdem sacre congregationis pro
 ximè recitata. & sic tandem collata fuit eidem
 Præpositura, quam nunc per Dei gratiam lauda
 biliter regit.

DE alijs vero secularibus non Curatis, siue
 habeant annexam dignitatem, siue non ha
 beant, maior est difficultas, an illorum canonici
 regulares cum sola licentia suorum Superiorum

VIII.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

regularium sint capaces sine speciali sedis Ap-
 stolicæ dispensatione. nam patet negantem ex-
 pressè tueri Höstensis, & Jo. Cald. quos refert
 Abbas in dict. cap. Quod Dei timorem, de statu
 monachorum, qui indistinctè negant, regulare
 posse obtinere beneficium in Ecclesia seculari, si-
 ue collegiata, siue non collegiata, siue illud bene-
 ficium sit dignitas, siue non. Quam sententiã idẽ
 Abbas ex parte sequitur, & ex parte rejicit. Distin-
 guit. n. primo de Ecclesijs, quæ sunt collegiatæ, &
 de illis, quæ non sunt collegiatæ. secundò de bene-
 ficij, quæ sunt dignitates, & quæ non sunt digni-
 tates, & inquit, quod canonicus, & quilibet regu-
 laris potest obtinere dignitatem in Ecclesia secu-
 lari collegiata, non autem simplex beneficij, pu-
 ta canonicatum aut aliud simile, siue in Ecclesia
 collegiata, siue non collegiata, cuius & aliorum
 Doctorum quoad assertionem negatiuam vni-
 cum fundamentũ hoc est, quia in tali casu cessat
 ratio, ob qua permittuntur assumi ad beneficia
 secularia, quæ est ratio maioris boni, nimirum
 prædicationis verbi Dei, & curæ animarum.

ix.

Nihilominus contrariam sententiã docent
 glossa in cap. Præterea de præbendis, & Hug-
 gutio in cap. Deus qui, de vita & honestate cle-
 ricorum, relatus similiter in glossa, ubi absolute
 asserunt canonicum regularem posse fieri Archidia-
 conum, ac etiam obtinere simplicem cano-
 nicatum in Ecclesia seculari. & hanc sententiã
 secutus est in quodam suo consilio perill.
 & excell. Mag. meus D. Marcus Antonius O-
 thellius in Almo Gymnasio Patauino Primarius
 iuris ciuilibus horis matutinis interpres, quam ego
 probabilem censo, non propter inordinatum
 aliquem in meum ordinem affectum, sed propter
 euidentem rationem in præcedentibus insinu-
 atam. quia vnicuique licet, quod illi nullo iure
 prohibetur, verum nullo iure prohibetur, cano-
 nicum regularem effici Archidiaconum, vel cano-
 nicum in Ecclesia seculari, quod patet ponde-
 rando iura quæ in contrarium asserunt. primo
 namque allegatur textus in cap. Super eo de Re-
 gularibus, ubi interdicitur clerico, qui religio-
 nem ingressus est, reuerti ad beneficium seculare
 quod ante ingressum habuerat. Verum ille tex-
 tus necessario intelligendus est de monachis, &
 ad illos restringendos, nec comprehendit cano-
 nicos regulares: aliàs contrarius erit suo auctori,
 qui dicit in cap. Quod Dei timorem, de statu
 monachorum, Plebanum Ecclesiæ secularis
 posse proficisci in monasterio canonicorum regu-
 larium, & nihilominus consentiente Episcopo,
 & suo Superiori regulari manere in regimi-
 nie suæ plebis. & quod ille textus loquatur de
 monachis S. Benedicti, patet ex lectione. Sec-
 undò obijciunt iura, quæ dicunt, non debere
 homines disparis professionis in eodem collegio
 locari. cap. in nona 16. q. 7. & Clementina pri-
 ma de electione. Verum illa iura extra propo-
 situm allegantur, nam loquuntur de monachis de
 clericis, vel de clericis, & laicis, & volunt doceri,
 quòd in eodẽ monasterio nõ debent esse clerici,
 & monachi, nec monachus debet proficisci mona-
 stero clericorum, neque e contra, neque in eodẽ
 collegio debent esse laici, & clericus non in-
 tem loquuntur de collegijs Ecclesiarum secularium.
 Episcopus enim cum suis canonici fuerit
 vnum collegium, & tamen collegium seculare
 potest habere Episcopus canonicum regula-
 rem, vel monachum. Deinde canonicus seculare,
 & regulares non sunt disparis professionis essen-
 tialiter, sed solum accidentaliter, quatenus secu-
 lares deficiunt à perfectione regularium, immò
 sunt essentialiter vnius & eiusdem professionis,
 quare textus allegati nihil contra illos faciunt,
 præsertim quòd regulares, & seculares clerici
 conueniunt in habitu essentiali, & clericus re-
 gularis promotus ad beneficium in Ecclesia secu-
 lari, potest retento habitu essentiali, se con-
 formare cum cæteris clericis secularibus in habi-
 tu accidentali, vt patet in ijs, quòd allamur ad
 cathedrales. Tertio videtur posse obijci, quòd
 nemo professus vitam regularem potest rous-
 titi ad statum secularem, vt videtur dicere textus
 in eodem cap. super eo. de regularibus. Verum
 si hæc ratio militaret, concluderet etiam, ca-
 nonicum regularem non posse obtinere bene-
 ficium curatum seculare. At reuera nequam
 concludit, quia per adaptionem beneficij regu-
 laris, siue curati, siue non curati regularis nõ tran-
 sit ad secularitatem: id enim neque Summus
 Pontifex concedere potest, vt scilicet in regula-
 ri professio extingatur obligatio votorum, vt
 dicitur in cap. cum ad monasterium. de statu
 monachorum, in fine. Quod verum est etiam in
 Episcopo assumpto ex ordine regulari, vt illo
 t. dictum fuit. vnde per hoc, quòd constituitur
 in collegio seculari, non eximitur ab obligatio-
 ne, sed constituitur sub alio superiore, sicut Ep-
 scopus regularis, neque sit proprietarius, sed ad-
 ministrator bonorum temporalium sui benefi-
 cij, sicut etiam Episcopus regularis multo minus
 dispensatur à voto castitatis, vt patet, quare sin-
 gula colligendo, nullum apparet ius, quò prohibe-
 atur canonicis regularibus obtinere beneficium
 seculare non curatum.

Hæc ratio implicite fuit infirmata ab Inno-
 centio III. in cap. Quod Dei timorem,
 cum decreuit, canonicos regulares posse proficisci
 Ecclesijs parochialibus secularibus: diuis enim
 huius decisionis rationes attulit, alteram, quæ
 specialiter militat in solis canonicis regularibus
 alteram, quæ etiam monachos comprehendit.
 Prima ratio est, quia licet in Concilio Lateran. 4.
 prohibeatur, ne monachi soli per Parochias, &
 oppida vagentur, hoc tamen non prohibetur
 canonicis regularibus, quia illi inseruiunt regio-
 nibus laxiori, quæ ratio si procedit in beneficij ca-
 tum allegantur, nam loquuntur de monachis de
 clericis, vel de clericis, & laicis, & volunt doceri,
 quòd in eodẽ monasterio nõ debent esse clerici,
 & monachi, nec monachus debet proficisci mona-
 stero clericorum, neque e contra, neque in eodẽ
 collegio debent esse laici, & clericus non in-
 tem loquuntur de collegijs Ecclesiarum secularium.
 Episcopus enim cum suis canonici fuerit
 vnum collegium, & tamen collegium seculare
 potest habere Episcopus canonicum regula-
 rem, vel monachum. Deinde canonicus seculare,
 & regulares non sunt disparis professionis essen-
 tialiter, sed solum accidentaliter, quatenus secu-
 lares deficiunt à perfectione regularium, immò
 sunt essentialiter vnius & eiusdem professionis,
 quare textus allegati nihil contra illos faciunt,
 præsertim quòd regulares, & seculares clerici
 conueniunt in habitu essentiali, & clericus re-
 gularis promotus ad beneficium in Ecclesia secu-
 lari, potest retento habitu essentiali, se con-
 formare cum cæteris clericis secularibus in habi-
 tu accidentali, vt patet in ijs, quòd allamur ad
 cathedrales. Tertio videtur posse obijci, quòd
 nemo professus vitam regularem potest rous-
 titi ad statum secularem, vt videtur dicere textus
 in eodem cap. super eo. de regularibus. Verum
 si hæc ratio militaret, concluderet etiam, ca-
 nonicum regularem non posse obtinere bene-
 ficium curatum seculare. At reuera nequam
 concludit, quia per adaptionem beneficij regu-
 laris, siue curati, siue non curati regularis nõ tran-
 sit ad secularitatem: id enim neque Summus
 Pontifex concedere potest, vt scilicet in regula-
 ri professio extingatur obligatio votorum, vt
 dicitur in cap. cum ad monasterium. de statu
 monachorum, in fine. Quod verum est etiam in
 Episcopo assumpto ex ordine regulari, vt illo
 t. dictum fuit. vnde per hoc, quòd constituitur
 in collegio seculari, non eximitur ab obligatio-
 ne, sed constituitur sub alio superiore, sicut Ep-
 scopus regularis, neque sit proprietarius, sed ad-
 ministrator bonorum temporalium sui benefi-
 cij, sicut etiam Episcopus regularis multo minus
 dispensatur à voto castitatis, vt patet, quare sin-
 gula colligendo, nullum apparet ius, quò prohibe-
 atur canonicis regularibus obtinere beneficium
 seculare non curatum.

Hæc ratio implicite fuit infirmata ab Inno-
 centio III. in cap. Quod Dei timorem,
 cum decreuit, canonicos regulares posse proficisci
 Ecclesijs parochialibus secularibus: diuis enim
 huius decisionis rationes attulit, alteram, quæ
 specialiter militat in solis canonicis regularibus
 alteram, quæ etiam monachos comprehendit.
 Prima ratio est, quia licet in Concilio Lateran. 4.
 prohibeatur, ne monachi soli per Parochias, &
 oppida vagentur, hoc tamen non prohibetur
 canonicis regularibus, quia illi inseruiunt regio-
 nibus laxiori, quæ ratio si procedit in beneficij ca-

curatis, procedit etiam in non curatis: nam nul-
 lus est Concilium, nullus Canon, qui hæctenus
 prohibeat canonicis regularibus adipisci be-
 neficia non curata, sicut etiam nullus Canon
 prohibet adipisci beneficia curata: immò verò
 quod licet Pontifex aufert dubium,
 quòd possit oriri in casu nostro: postea etiam vi-
 rum indubitanter, canonicum regularem dimittere
 claustrum vt maneret apud beneficium seculare.
 Verum hæc indecentia, quæ sola videtur contra-
 riam quædam cohonestare, tollitur ex natura
 bonitatis regulæ, quam ipsi canonici regu-
 lares præferunt, quæ laxior est, quam
 regula monastica, quæ sicut permittit ca-
 nonicis regularibus exire solum de claustris ad
 regimen Ecclesiæ curatæ: ita etiam permittit
 clericis ad obtinendum beneficium non cu-
 ratum. sed Abbas, & qui contrarium tenent, de-
 cipiunt, quæ crediderunt Canonem permit-
 tere canonicis regularibus adaptionem beneficij
 seculari solum propter manus prædicationis,
 quòd est privilegium, quòd non est verum,
 quia propter hanc causam nihil plus haberet ca-
 nonicus regularis, quam monachus, vt apparet
 electione terminis: nec opus fuisse considerare,
 an regula canonicorum esset laxior regula mo-
 nastica: alia igitur fore ratio, eaque peculiaris in
 canonicis regularibus, quæ est latitudo regulæ cano-
 nicæ, quæ rationem non aduertentes Docto-
 res, & qui modo de canonicis regularibus, &
 de monachis ratiocinantur, eodem modo ne-
 gant canonicos, & monachos esse capaces be-
 neficij non curati, in qua re plurimum à vero
 iustitia iure prædicti Canonis recedere vi-
 dentur.

Quod ad maius robur nostræ sententiæ appli-
 catio rationes superius factas sic arguo: Si
 canonicis regularibus obtinere benefi-
 cium seculare non curatum, vel repugnat illi
 natura, & conditione proprii ordinis, vel
 ipsius professionis, vel ex natura, & con-
 ditione ipsius beneficij, non ex primo capite,
 immò ex ratione regularis ex sui natura, &
 per se est clericus, & capax cuiusque be-
 neficij curati, siue non curati: nam in pri-
 mo Ecclesia, & per multa secula omnia be-
 neficia sunt curata, siue non curata teneban-
 tur à clericis regularibus, & illi in bono statu
 performance non sunt effecti deterioris con-
 ditionis, quam illi, qui à bono statu defece-
 runt, non etiam ex vi suæ professionis, quæ
 omnia canonicis regularibus in professione ex-
 pressè tenent, quòd non acceptabant beneficium
 seculare, immò, sine extra ordinem, siue cura-
 tum, siue non curatum, sine licentia suorum
 superiorum, quæ exceptio firmat regulam
 in contrarium, quòd non intendunt expolis-
 se se proprio iure obtinendi beneficia extra

quum de monachis de
 & laicis & voluio dicitur
 no debent esse clerici
 huius debet praefici mona-
 e e contra, neque in co-
 se laici, & clericorum no-
 gij Ecclesiarum secularium
 cum suis canonici facer-
 men collegium secularium
 canonicum regularium
 eide canonici secularium
 sparis professionis silen-
 entialiter, quatenus fac-
 tione regularium, in
 & eiusdem professionis
 nihil contra illos faciant
 res, & seculares clerici
 essentiali, & clericus in
 beneficium in Ecclesia
 abito essentiali, se con-
 tris secularibus in habi-
 in ijs, qui assumuntur
 datur posse obijci, quod
 regulari potest. Ita
 ut videtur dicere totum
 o, de regularibus. Verum
 concluderet etiam, si
 non posse obtinere bene-
 At reuera necesse
 ceptionem beneficii
 curati regularis non
 d enim neque Summus
 t, ut scilicet in regula-
 obligatio votorum, et
 d monasterium, de suo
 Quod verum est etiam
 ordine regulari, et ibi
 hoc, quod constituitur
 non eximitur ab obedi-
 alio superioris, sicut Ep-
 fit proprietarius, sed ad
 temporalium sui bene-
 us regularis in iure
 itatis, et patet, quare sit
 an appareat us, quo prohi-
 lantari obtinere beneficium
 e fuit in iuncta ad loo-
 Quod Dei timore
 os regulares posse par-
 s secularibus: dicit enim
 res attulit, alteram, qua
 lis canonici regulares
 nonachos comprehendit
 et in Concilio Lateran-
 echi soli per Parochias
 oc tamen non prohibetur
 quia illi inferunt regu-
 procedit in beneficiis

curatis, procedit etiam in non curatis: nam nul-
 lam est Concilium, nullus Canon, qui haftenus
 prohibent canonici regularibus adipisci be-
 neficia non curata, sicut etiam nullus Canon
 prohibet adipisci beneficia curata: immo vero
 simpliciter, & latentur Pontifex aufert dubium,
 quod possit oriri in casu nostro: posset enim vi-
 deti indecens, canonicum regularem dimittere
 claustrum, ut maneret apud beneficium seculare.
 Verum hinc indecens, quae sola videtur contra-
 riam opinionem cohonestare, tollitur ex natura,
 & conditione regulae, quam ipsi canonici regula-
 res profitentur, quae laxior est, quam
 regula monastica, quae sicut permittit ca-
 nonico regulari exire solum de claustro ad
 regendas Ecclesias curatas: ita etiam permittit
 exire solum ad obtinendum beneficium non cu-
 ratum, sed Abbas, & qui contrarium tenent, de-
 cepti sunt, quia crediderunt Canonem permit-
 tere canonico regulari ademptionem beneficii
 secularis solum propter munus praedicationis,
 quod est privilegium, quod non est verum,
 quia propter hanc causam nihil plus haberet ca-
 nonicus regularis, quam monachus, ut apparet
 ex lectione textus, nec opus fuisse considerare,
 in regula canonicorum esse laxior regula mo-
 nastica, alia igitur fuit ratio, etque peculiaris in
 canonico regulari, quae est latitudo regulae cano-
 nicae, quam rationem non aduerentes Docto-
 res, & pari modo de canonicis regularibus, &
 de monachis ratiocinantes, eodem modo ne-
 gant canonicos, & monachos esse capaces be-
 neficii non curati, in qua re plurimum a vero
 intellecto hinc praedicti Canonis recedere vi-
 dentur.

¶ Sed ad maius robur nostrae sententiae appli-
 cando rationes superius factas sic arguo: Si
 repugnat Canonico regulari obtinere benefi-
 cium seculare non curatum, vel repugnat illi
 ex natura, & conditione proprii ordinis, vel
 sum, vel ex professione, vel ex natura, & con-
 ditione ipsius beneficii, non ex primo capite,
 quia canonicus regularis ex sui natura, & per
 essentia est clericus, & capax cuiuscunque be-
 neficii siue curati, siue non curati: nam in pri-
 mitiva Ecclesia, & per multa secula omnia be-
 neficia siue curata, siue non curata teneban-
 tur a clericis regularibus, & illi in bono statu
 professionis non sunt effecti deterioris con-
 ditionis, quam illi, qui a bono statu defece-
 runt, non etiam ex vi suae professionis, quia
 immo canonici regulares in professione ex-
 primunt, quod non acceptabunt beneficium
 seculare, in iure, siue extra ordinem, siue cura-
 tum, siue non curatum, sine licentia suorum
 Superiorum, quae exceptio firmat regulam
 contrarium, quod non intendunt expolia-
 re se proprio iure obtinendi beneficia extra

ordinem siue curata, siue non curata acceden-
 te licentia suorum Superiorum. Tandem non
 repugnat ex natura, & conditione ipsius be-
 neficii: nam illud nihil aliud requirit, nisi,
 ut qui illud tenet, sit clericus apud ad exer-
 cenda munera; propter quae datur ipsum be-
 neficium: quae omnia supponitur esse in
 canonico regulari habente sufficientem scientiam,
 & bonam conscientiam.

Tertio probatur eadem sententia ex facto,
 multi enim reperiuntur ex ordine cano-
 nico assumpti ad dignitates, & canonicatus
 simplices in Ecclesijs secularibus, & in primis in
 Ecclesia Taurinensi Praepositi S. Laurentij
 de plebe Martyrum, qui erat canonicus regula-
 ris, semper erat canonicus Ecclesiae cathedra-
 lis, ut constat ex Privilegio Cuniberti Tauri-
 nensis Episcopi supra capite Quinquagesimo
 Septimo recitato. Similiter in Ecclesia Bono-
 nienti Guido Bassus cognomento Archidia-
 conus, antequam esset Archidiaconus sancti
 Petri, erat canonicus regularis in monasterio
 sancti Victoris Bononiensis: ut dicit Ioannes
 de Nigraulle Apostolicus Bibliothecarius in
 eadem Ecclesia. Lambertus de Fagnano Archi-
 diaconus, qui postea assumptus ad Cardina-
 latum deum Summus Pontifex est renun-
 ciatus, vocatus fuit Honorius Secundus, antea
 fertur fuisse canonicus regularis. Dicitur,
 Ecclesiam Bononiensem, & Taurinensem per
 ea tempora fuisse Regulares, ideo proferam
 exempla recentiora, nam ante annos Viginti
 quinque vel triginta Dominus Cherubinus
 Ariminensis ex nostra congregatione obtinuit
 Archidiaconatum in Ecclesia cathedrali Alex-
 andrina, quem multis annis tenuit. ante annos
 circiter Quindecim Dominus Franciscus Iu-
 stinianus Venetus ex eadem congregatione
 obtinuit canonicatum in Ecclesia cathedrali
 Iustinopolitana. anno vero millesimo sexcente-
 simo decimo sexto Dominus Amilius Carac-
 iolus Neapolitanus obtinuit a foelicis. recor-
 dationis Paulo Quinto canonicatum in Ecce-
 lesia cathedrali Capriensis, & Summus Pontifex
 iussit examinari, an canonicus regularis esset
 capax canonicatus secularis, & comperta ca-
 pacitate, visa praesertim forma professionis no-
 strorum canonicorum cum clausula illa:
*Et quod nunquam absque licentia Capituli Genera-
 lis diuinae congregationis, vel eius autoritate surgen-
 tis aliquid cum cura, vel sine cura beneficium accep-
 tabo intus, vel extra ordinem nostrum. Idem
 Pontifex tandem annuit, & supplicationem
 signavit, & haec omnia ipse vidi, & tractavi.*

Quae recolenda existimavi, non quod
 magnopere interfit, nostros canonicos ad be-
 neficia secularia regenda de claustro recedere:
 sed ut de bono iure nostro constaret, contra
 nonnullos

XII.

nonnullos recentiores, quorum omne studium in regularium privilegijs, ac iuribus abradendis positum videtur. illud tandem adijciens, quando casus tulerit assumendi canonicos regulares ad regimen Ecclesiarum, non sine defectu admittendos, & cum conditione à Canone præscripta, vt habeant socium sui ordinis, si commodè fieri possit.

CAPVT SEPTVAGESIMVM TERTIVM.

Quod alij Regularium Ordines sue illorum Autores, & Legislatores, sue præcipui Illustratores ex Ordine Canonicorum Regularium prodierunt.

VI

HX alio etiam capite canonici ordinis dignitas, & super cæteros eminentia dignoscitur, quod iuxta regulam Aristotelicam in secundo primæ Philosophiæ texto Quarto: *Primum in vnoquoque genere, ceterorum omnium in eodem genere existentium est causa.* Ex ordine canonico ceteri omnes vel suam originem traxerunt, vel suos autores, & Legislatores, vel saltem præcipuos illustratores acceperunt. etsi enim ordo monasticus (vt ab illo vetuti antiquissimo in Ecclesia ordiamur) vetustissimus fuerit statim post tempora ipsorum Apostolorum, eum tamen à clericali ordine institutum ostendit Dominus Dionysius Areopagita in epistola ad Demophilum monachum, illius ausum obiurgans, quod contra Sacerdotes, & clericos seipsum extulisset, à quibus diuina discere debuisset, & à quibus etiam, vt monachus fieret, accepit. hinc verissimè Ioannes de Nigraualle sæpè allegatus: *Iuxta omnes, inquit, Ecclesiasticos ordines sue religiones, primatum sue maioritatem obtinet ordo canonicus, antiquitate, doctrina, regimine, nobilitate, atque Sanctorum numerositate. Antiquitate siquidem, quia ex canonico ordine omnium primario ceteræ omnes religiones veluti ex limpidissimo fonte quasi rivuli proflexerunt. ex eo namque primum monasticus ordo traxit originem: cum enim in primitiua Ecclesia &c. & infra. ideo monachi dicuntur figuratiuè filij Prophetarum, id est clericorum, vel canonicorum: quia in nouo Testamento cessante figura, & succedente veritate ex regularibus clericis, sue canonicis ab Apostolis institutis, vt supra visum est, per prædicationem, & informationem originem habuerunt.*

At non solum originem, verum etiam præcipuos illustratores ex eodem ordine canonicorum ipse ordo Monasticus accepit nam Leonem Tertium, & Quartum, Urbanum Secundum, & Paschalem Secundum, quos monachi D. Benedicti suos faciunt, ex ordine canonicorum accepisse inferius in Catalogo virorum illustrium canonici ordinis ostendemus. Idem de Sanctis Beruuardo, & Godehardo Hildesheimensibus Episcopis, Wulfrano Senonensi, Wolstango Ratiponensi, Leodegario, & alij. Idem de Guiberto fundatore monasterij Gemblacensis, de Odone fundatore monasterij Cluniacensis Turonensi antea canonico, in eodem Catalogo præstandum erit.

De Cisterciensibus res adhuc meliò magis conspicua est, cum vnus Malachias regularis canonicus in Hybernia tot Cisterciensium Canonobia fundauerit, cum integra canonicorum monasteria ad Cisterciensium transierint, vt patet de Alua Abbatia canonicorum regularium Leodiensium, quam S. Bernardus in monasterium Cisterciensium mutauit, & de Priore monasterij Eboracensis cum omnibus frè dicti monasterij fratribus ad Cisterciensium profectis, pro quibus ipse D. Bernardus ad Abbatem Eboracensem scripsit epistolam, quæ est in ordine 99. et quorum numero videtur fuisse B. Humbertus, cuius laudes recensuit idem D. Bernardus in proprio Sermone de eodem habito.

Ordo quoque præclarissimus Carthusianorum nonne ab ipsis regularibus canonicis fuit fundatus, & decoratus nam canonicus regularis Ecclesie Rhemensis fuit ipse Bruno primus illustrati autor, vt in eius vita legitur, canonici duo etiam primis coadiutoribus ex S. Rufi congregatione profecti, vtique Stephanus vocatus, alter Dionysius, alter Burgenfis, vt ex Chronicis dictæ congregationis, & in vita S. Hugonis Gratianopolitani apparet, canonicus regularis ipse Hugo Gratianopolitanus, cuius autoritate, & auxilio in sancto operi manū armoerunt & ordina fundamenta iecerunt, in Ecclesia regulari Gratianopolitana regulariter viuens, vt patet ex illius vita, rogante Airaldo Morianensi Episcopo descripta, canonicus etià regularis Hugo alter Lincolnensis in Anglia Episcopus; qui primus instituit Carthusianorum in Angliam inuexit, ex Archidiacono Cantuariensi in Historia Ecclesiastica Anglicana seculo 12. cap. 35. & demum in eadem domus canonicorum regularium acmpe Carthusiensis, excubiarum, & Eremiti nuncupata in initio serè ipsius fundationis Carthusianorum ordinis illius vitæ normam amplectente fuerunt, ex eodem Archidiacono Cantuariensi.

Congregationis quoque monachorum conditoris D. Benedicti antea S. Iustini, nunc Cassinensis nuncupatae primum auctorè extitisse Ludouicum Balbū Patricium Venerum postea Episcopus

per Tarasium tum dictæ congregationis Chronicon, non etiam Epitaphium eius tumulo inscriptum, quod in re S. Iustini Patruina, videlicet in Capitulo monasterij videtur, manifestè adijciunt, quod Epitaphium hic adijcio ad tanti sancti dignitatem, & vitæ sanctitatem commendandam, illud autem est huiusmodi:
*Ille quadragesimæ Domini currentis in annis
 quadraginta tribus, Septembri mensis fuente,
 Progeni Venetæ Balbo Ludouicus in offiis
 vitæ vitæ, tumulo clausus sepelitur in ista,
 splendida de sua, luens vixit per orbem.
 Qui etiam clementis, humilis, super omnia castus,
 sine istius Patruina tunc exitit abbor,
 Cum Londi normam Benedicte confidauit.
 Illius Italia celebres illustrando per vias,
 Oravit Monachis Christo famulantis alio
 Cassi sancti præfate, prædicti, & autor.
 Illius patris in alando scribitur etiam.
 Regni Quatupræcepto Profuso Orbis
 angustis videri est Tarasium inuulit.*

Porro eodem Ludouicum ex canonico regulari ordine S. Angellini, & Priore S. Georgij in Alga ad adem Sullina Patruina migrasse, habere manifestè, & expressè ex literis Bonifacij IX. & Gregorij XII. per quas ordo canonicorum seuclaram S. Georgij de Alga nuncupatorum in eodem monasterio S. Georgij ad hunc effectum per prædictum D. Ludouicum resignato, fuit instituta, quæ literæ in Bullario per Laërtium Chembium recens edito constit. Gregorij Pape XII. videri possunt.

Autores Ordinis Sanctissimæ Trinitatis Receptationis Capitorum, qui sub Innocentio III. anno 1194. est inchoatus, & anno 1209. ab eodem Pontifice confirmatus, antequam dictus ordo regularis, ad Abbatem, & Canonicos S. Victoris Parisiensis pro regularibus institutis adhiberetur ab eodem Pontifice fuerunt destinati. Constitit ex literis eiusdem Innocentij Pape libris fol. 137. re gistratis, quæ habentur etiam in Bullario inter illas Bullas Constitutione prima. Eodem ordine Ioannes Rex Portugallie huius dominus III. in suis regnijs cupiens instaurare, duodecim iuvenes sapientia, & ingenio præclaros delego, quos ad Priorem S. Vincentij V. hospitium nomine Franciscum destinavit, vt habitum regularem illius ordinis acciperent, & cum illo vitæ regularis institutum in eodem monasterio discerent; atque in hunc modum dictus habitum regularem Lusitanie ad meliorem frugem, & disciplinam, à qua non nihil deiecerat, optime est reformatus. Ex Chronicis dicti monasterij S. Vincentij Vlysiiponenfis.

DE S. Dominico præclarissimi Ordinis Praedicatorum Fundatore non est dubium, quod facit canonicus regularis in Ecclesia Oxoniensi, vt constat ex Breuario Romano & ex Bul-

...tum dicitur congregationis Chronica, tum etiam Epitaphium eius tumulo inscribitur, quod in aede S. Iustinae Patauina, videlicet in Capitulo monasterij visitur, manifeste adstantur, quod Epitaphium hic adijcio ad tanti Praesulis dignitatem, & vite sanctitatem commendandum, illud autem est huiusmodi:

*Mille quadringentesimo Domini currentibus annis
Quadragesima tribus, Septembris mense fluente,
Progenies Veneta Balbo Ludouicus in astru
Monte nitens, tumulo clausus sepelitur in isto.
Splendens ille fuit, lucens virtute per orbem.
Quintem clemens, humilis, super omnia castus.
Alma iugata Pataua tunc exiit abbas,
Cum sancti normam bene dicit consolidauit.
Illius Italia celebres iustitudo per vrbes,
Ornauit Monachis Christo famulantibus alto
Consilio Sancti Praesulis, Praesectus, & auctor.
In ista pacem traahendo schisma remouit.
Ergo Quae supra scripto Praesulis Orbi
sancti volens est Tarasium munus.*

Porro eundem Ludouicum ex canonico regulari ordinis S. Augustini, & Priore S. Georgij in Alga ad aedem S. Iustinae Patauinam migrasse, habet manifeste, & expressè ex literis Bonifacij IX. & Gregorij XII. per quas ordo canonicorum secularium S. Georgij de Alga nuncupatorum in eodem monasterio S. Georgij ad hunc effectum per supra dictum D. Ludouicum resignato, fuit restitutus, qua litera in Bullario per Laertium Cherubinum recens edito constat. Gregorij Papae XII. videti possunt.

Vires Ordinis Sanctissimae Trinitatis Redemptionis Captiuorum, qui sub Innocentio III. anno 1198. est inchoatus, & anno 1209. ab eodem Pontifice confirmatus, antequam dictus ordo probaretur, ad Abbatem, & Canonicos S. Victoris Parisiensis pro regularibus institutis adscriptis ab eodem Pontifice fuerunt destinati. Constat ex literis eiusdem Innocentij Papae libro 1. fol. 233. registratis, quae habentur etiam in Bullario inter illius Bullas Constitutione prima.

Eundem ordinem Ioannes Rex Portugalliae huius nominis III. in suis regnis cupiens instaurare, duodecim iuuenes sapientia, & ingenio praestantes delegit, quos ad Priorem S. Vincentij Vlyssiponensis nomine Franciscum destinauit, ut eorum regularem illius ordinis acciperent, & eam illi vite regularis institutum in eodem monasterio discerent: atque in hunc modum dictus ordo in partibus Lusitaniae ad meliorem frugem, & praesentiam disciplinam, à qua non nihil defecerat, optime est reformatus. Ex Chronicis dicti monasterij S. Vincentij Vlyssiponensis.

DE S. Dominico praclarissimi Ordinis Praedicatorum Fundatore non est dubium, quod fuerit canonicus regularis in Ecclesia Oxoniensi, ut constat ex Breuiario Romano, & ex Bul-

la Honorij III. eidem Dominico, & illius fratribus directa, per quam illius ordinem primus in hunc modum probauit, & confirmauit.

Honorius Episcopus seruus seruorum Dei. Dilecti filij Dominico Priori S. Romani Tolosanensi, eiusque fratribus tam praesentibus, quam futuris regularem vitam professis, Salutem, & Apostolicam benedictionem. Religiosam vitam elegantibus Apostolicum consensit adesse praesidium, ne serua cuiuslibet temeritatis incursum, aut eor à proposito renouet, aut robur, quod ab ista religione infringat. Ea propter dilectum Dominico filij vestri iustis postulationibus clementer annuimus, & Ecclesiam S. Romani Tolosanensem, in qua diuino est obsequio mancipati, sub B. Petri, & nostra protectione suscepimus, & praesentis scripti priuilegio communitum. in primis siquidem statuente, ut ordo Canonicus, qui secundum Deum, & B. Augustini Regulam in eadem Ecclesia institutus esse dignoscitur, perpetuo eodem temporibus inuolubiler obseruetur.

Sanctus Antonius de Padua nuncupatus, qui primus ex ordine Seraphico B. Francisci Assisij cathedram magistralem tenuit, & sacras literas publice est interpretatus, quem Summus Pontifex aliquando concionantem audiens, arcam testamenti appellauit, quique primus post ipsum B. Franciscum ab eodem Summo Pontifice in Catalogum Sanctorum solemniter est relatus, priusquam ad ordinem Seraphicum ob spem martyrij concederet, in ordine canonicorum regularium, nimirum in Caenobijs S. Vicentij Vlyssiponensis, & S. Crucis Colimbricensis admirabili vite sanctitate, virtutum etiam, & miraculorum splendore coruscans vndecim annis fuerat conuersatus.

Beatum Nicolaum Tolentinum, qui incomparabilis vite innocentiae, & virtutum splendore ordinem Eremitarum Augustinianum decorauit, ex ordine canonicorum regularium, nimirum, ex collegio S. Saluatoris Caltri S. Angeli Firmansis diocesis ad Eremitas fratris Ioannis Boni nuncupatos arctioris vite desiderio commigrasse, auctor est B. Antonius Florentinus in Historia 3. par. tit. 24. in principio, sic scribens: *in uentis igitur aetate sanctis conuersans cuiusdam Ecclesiae sancti Saluatoris canonicus efficitur regularis: nam dictam Ecclesiam, quae nunc secularium canonicorum conuentum habet, antea regularem fuisse praeter vetusta illius monumenta, indicat nomen, ac dignitas Prioris inter canonicos retenta.*

Demum Carmelita, qui quartum locum obtinet inter mendicantes, ab Alberto Patriarcha Ierosolymitano antea canonico regulari S. Crucis Mortariensis proprii instituti normam, & regulam acceperunt, quam postea Honorius III. sua constit. 8. in ordine, anno sui Pontificatus 10. probauit & firmavit.

CAPVT SEPTVAGE-SIMVM QVARTVM.

Catalogus omnium Ordinum, & Congregationum sub magni Patris Augustini Regula militantium.

I.

Via fuerunt nonnulli, qui Catalogos Congregationum, & ordinum sub magni Patris Augustini regula militantium describentes, pro luce non veritatem, sed proprium ingenium, vel commoium habentes, multa illos errorum caligine obfusos in lucem eviderunt, tandem pro libri huius colophone, siue coronide prædictum Catalogum non è turbidis fontibus, vel ex frigidis cerebro haustum, sed ex veris, probatisq; autoribus & authenticis documentis collectum adnotabo: qui tamen duas in classes facilius doctrinæ gratia diuisus erit. in quarum priori canonicorum, seu clericorum: in posteriori vero cæterorum siue mendicantium, siue non mendicantium Ordines recensabo.

Inter ordines canonicorum siue clericorum B. Augustini Regulam profitentium primus est ordo, qui in Concilijs antiquis, necnon in literis Pontificijs, iure Canonico, Prouinciali Romano, libris taxarum Camere Apostolicæ, & in Praxi Cancellariæ Apostolicæ ordo S. Augustini simpliciter, & sine aliquo addito vocatur à Sanctissimis Apostolis institutus, & per B. Augustinum in Ecclesia Hyponensî reformatus, seu restitutus, & diuini regulis informatus. de quo libro 1. per totum. Hic ordo iuxta varias reformationes, quas progressibus temporum accepit, in multos canonicorum cœtus fuit diuisus, & compluribus congregationibus decoratus, quarum prima est:

Congregatio Lateranensis circa annum Domini 440. per Gelasium B. Augustini discipulum inchoata, postea per Alexandrum II. circa annum nostræ salutis 1060. reparata, demum per Eugenium IV. anno 1445. restituta ex canonicis S. Mariæ de Frisonaria Lucanæ diocesis anno 1400 reformatis, autoribus Venerabilibus, & pijs sacerdotibus Bartholomæo Romano ex familia Columenensi, Leone de Carrate S. Petri in celo aureo Papæ canonico professo, & monasterij Priore, & iuris Pontificij Doctore, necnon Thædo de Binafco eiusdem monasterij S. Petri canonico: non autem à Fratre Iacobo Bergomensi ex ordine Prædicatorum apostata, vt quidam autores parum religiosè, ac minus veridicè calumniantur. de cuius reformationis, & congregationis totius origine, & pro cursu vide libro sequenti per totum.

Secunda S. Frigidiani Lucensis, quam idem S. Frigidianus canonicus Lateranensis, & Lucensis Episcopus anno 556. sub Pelagio I. fundauit, sub tempora Alexandri II. & deinceps valde propagata. vide hoc libro capite 45.

Tertia S. Rufi, non à B. Rufo siue Arnulpho Lugdunensi Archiepiscopo apud Valentiam in Delphinatu, sed à quatuor Cathedralibus ipsius regularibus Auenionensis Ecclesiæ canonicis primò in Ecclesia S. Rufi Auenionensi, Apolloli, & primi Episcopi, & prope eandem ciuitatem Auenionensem, circa annum Domini 1000 inchoata; cuius tamen caput anno 1210. Valentiam fuit translatum. vide capite 57.

Quarto S. Laurentij de Plebe martyrum in Delphinatu, in Episcopatu tamen Tarraconensi cuius origine constat ante annum 1050. auctore Ven. Sacerdos Gerardus de oppido Vlujs postea Episcopus Sillaricensis. vide capite 57.

Quinta S. Crucis Mortariensis, fundata Ven. Sacerdos Adamus ex Castro Mortarij sub Gregorio VII. circa annum 1080. quam idem Gregorius, & illius successores Vrbanus II. multis attributis priuilegijs decorauit. vide capite 46.

Sexta S. Mariæ in Portu Adriatico apud Raennam, eodem tempore exorta, & à Ven. Petro de Honeflis Ciuic Raennatenfî Portuenfî Canonij Priore sanctissimus legibus munita, quæ deinde Paschalis II. sua autoritate probauit. vide capite 87.

Septima S. Nicolai de Arosia prouincie Atrabatenfî in Gallobelgia, cuius initium refertur ad annum 1097. auctore Conone postea S. R. E. Cardinali cum socio Helderaro. vide cap. 46.

Octaua Marbacensîs in Marbach oppido Alsatiæ fundata anno 1094. vt supra capite. 39. & 66. vel anno 1090. vt Münsterus pag. 439. editio nis Basilicæ. de qua vide quæ supra loca citata diximus.

Nona S. Sepulchri Ierosolymitana post recuperatam Ierosolymam sub pijs sumis, & vete Christianis Principibus Godofrido, & Balduino circa annum 1100. restituta, & dilatata. vide cap. 66.

10. S. Crucis Colimbricenfîs, quam anno 1131. fundauerunt tres religiosissimi Colimbricenfîs Ecclesiæ tunc regularis canonici Tello, Archidiaconus, Michael Prior, & Ioannes Magister Scholarum, cum Theotonio, & alijs sanctis viris. vide capite 78. cum sequenti.

11. S. Mariæ ad Rhenum tempore Bononiam in Emilia, quam per idem tempus nonnulli canonici regulares se se in eo loco colligentes, & vitam in melius reformantes exeruerunt. Desijt anno Domini 1430. sub Francisco Chislerio Priore, in quo penitus fuit extincta. vide capite 48.

12. S. Victoris Parisiensis, quæ habuit initium ante annum 1120. & summis viris sanctitate, & doctrina conspicuis floruit. vide capite 60.

13. S. Iacobi de Cella Volana in diocesi Coma. clesi.

14. S. Mariæ de Crescentiaco prope Mediodionem, cuius primordia annum 1140. præcesserunt. vide capite 49.

15. Vallis Viridis nuncupati, de cuius prima origine non constat, nisi quod ante annum 1200. instituta. vide capite 65.

16. Nussensis in oppido Nussis Diocesis Comitatensis ad illius Ecclesiæ canonicis sub Philippo Episcopo fundata. vide capite 65.

17. S. Martij prope Mantuam per Ven. Sacerdotem Albertum Spinolam alias de Formigola anno 1208. instituta. Desijt penitus ante annum 1208. existeret Duce Mantuæ Serenissimo Vincentio Gonzaga quo curante, monasterium S. Martij monachis Camaldulensibus est datum. vide capite 90.

18. Willelmetis in Belgio, cuius autor fuit Magister Gerardus sub anno 1386. quæ magnos progressus facit, & fecit. vide capite 62.

19. S. Saluatoris de Bononia vulgo Scopetorum appellata, quæ Ven. & Beato viro fratri Humberto Eremitæ Augustinensi ex monasterio S. Saluatoris Illiciani apud Senas profecto sua primordia refert. vide capite 51. & 59.

20. S. Spiritus Venetiarum. habuit initium anno 1412. non à quodam fratre Gabriele Spolitanorum ordinis Eremitarum vt quidam falso auerent, quippe qui fratres Eremitas instituit, non monachos regulares sed à quatuor religiosis clericis & patribus Venetis, qui cum hortante fratre Gabriele Spolitanorum Eremitarum monasterium anno 1422. mandante Martino Papa Pontificem habitum dimittentes, & canonicorum regularem assumentes, in monasterio S. Spiritus antequam institutum canonicorum regularem, quod ibi antea viguerat, restituerunt. vide capite 64.

21. Omnium Sanctorum Olmutiensis ante Alexandrum VI. erecta, cui idem Alexander canonicorum regularem Lateranensium titulum, & priuilegia concessit. vide capite 65.

22. S. Petri de monte Corbulo in Hebruria, quæ initium habuit sub Iulio II. de qua vide cap. 54.

23. Caltrantonsis in Gallijs eodem tempore instituta, cuius meminit Ioannes Trullus lib. 1. cap. 10. num. 6. ex Roberto Arboricensi. aliud capite 64.

24. Scholarium apud Bononiam, quæ ante annum 1200. erat instituta. ex Iacobo de Viriatis aliud non reperit. vide capite 54.

25. Præter supradictas congregationes, quæ ad ordinem S. Augustini simpliciter nuncupantur, attingunt, est secundus ordo canonicorum regularem sub regula D. Augustini, qui dicitur monasterialis à S. Norberto Loharingo in Westphalia anno 1120. institutus. vide cap. 69.

10. Lucensis, quoniam idem S. Lateranensis, & Lateranensis Pelagii I. fundavit sub deinceps valde prope-
te 45.

11. B. Rufio sine Arulpho apud Valentiam in or Cathedralibus iij. regis Ecclesie canonice Auenionensium Apo-
& prope eandem cura-
a annum Domini 1000
apud anno 1210. Valde
de capite 57.

12. de Plebe martyrum in
tamen Taurinensi
ante annum 1099. natus
de oppido Vicij, petha
vide capite 17.

13. etaricinis, fundavit Ven.
Castro Montary, sub Gre
1080. quoniam idem Gre
Vrbani II. multo
i. vide capite 46.

14. ortu Adriatico apud Ra-
exorta, & a Ven. Petro
mnatenis Porraensis Cas-
legibus munita, qui
auctoritate probavit, vide

15. de Aroasia provincie Ar-
gona, cuius initium refra-
tore Conone postea S. B.
Heldemaro, vide cap. 61.

16. is in Marbach oppido A-
4. vt supra capite 19. & 66.
Insuper pag. 439. citato
le que supra locutus

17. Ierosolymitana postquam
sub piffimis, & vere Chris-
tiferido, & Boddino cum
& dilata, vide cap. 66.

18. mbriensis, quoniam anno
es religiosissimi Columbi-
gularis canonici Tello.
el Prior, & Ioannes Magi-
theotonio, & alij discipuli
sequenti.

19. tium prope Bononiam in
tem tempus nonnulli cano-
o loco colligentes, & cano-
es crexerunt. Desiit ante
ancisco Ghilerto Preceptor
acta, vide capite 48.

20. isensis, que habuit initium
annis viuis sanctiss, &
oruit, vide capite 66.
a Volaniam dicitur Coma,
dicitur

21. Tertiarius fundavit Ven.
Castro Montary, sub Gre
1080. quoniam idem Gre
Vrbani II. multo
i. vide capite 46.

22. ortu Adriatico apud Ra-
exorta, & a Ven. Petro
mnatenis Porraensis Cas-
legibus munita, qui
auctoritate probavit, vide

23. de Aroasia provincie Ar-
gona, cuius initium refra-
tore Conone postea S. B.
Heldemaro, vide cap. 61.

24. is in Marbach oppido A-
4. vt supra capite 19. & 66.
Insuper pag. 439. citato
le que supra locutus

25. Ierosolymitana postquam
sub piffimis, & vere Chris-
tiferido, & Boddino cum
& dilata, vide cap. 66.

26. mbriensis, quoniam anno
es religiosissimi Columbi-
gularis canonici Tello.
el Prior, & Ioannes Magi-
theotonio, & alij discipuli
sequenti.

27. tium prope Bononiam in
tem tempus nonnulli cano-
o loco colligentes, & cano-
es crexerunt. Desiit ante
ancisco Ghilerto Preceptor
acta, vide capite 48.

28. isensis, que habuit initium
annis viuis sanctiss, &
oruit, vide capite 66.
a Volaniam dicitur Coma,
dicitur

29. Tertiarius fundavit Ven.
Castro Montary, sub Gre
1080. quoniam idem Gre
Vrbani II. multo
i. vide capite 46.

30. ortu Adriatico apud Ra-
exorta, & a Ven. Petro
mnatenis Porraensis Cas-
legibus munita, qui
auctoritate probavit, vide

31. de Aroasia provincie Ar-
gona, cuius initium refra-
tore Conone postea S. B.
Heldemaro, vide cap. 61.

32. is in Marbach oppido A-
4. vt supra capite 19. & 66.
Insuper pag. 439. citato
le que supra locutus

33. Ierosolymitana postquam
sub piffimis, & vere Chris-
tiferido, & Boddino cum
& dilata, vide cap. 66.

34. mbriensis, quoniam anno
es religiosissimi Columbi-
gularis canonici Tello.
el Prior, & Ioannes Magi-
theotonio, & alij discipuli
sequenti.

35. tium prope Bononiam in
tem tempus nonnulli cano-
o loco colligentes, & cano-
es crexerunt. Desiit ante
ancisco Ghilerto Preceptor
acta, vide capite 48.

36. isensis, que habuit initium
annis viuis sanctiss, &
oruit, vide capite 66.
a Volaniam dicitur Coma,
dicitur

37. Tertiarius fundavit Ven.
Castro Montary, sub Gre
1080. quoniam idem Gre
Vrbani II. multo
i. vide capite 46.

38. ortu Adriatico apud Ra-
exorta, & a Ven. Petro
mnatenis Porraensis Cas-
legibus munita, qui
auctoritate probavit, vide

39. de Aroasia provincie Ar-
gona, cuius initium refra-
tore Conone postea S. B.
Heldemaro, vide cap. 61.

40. is in Marbach oppido A-
4. vt supra capite 19. & 66.
Insuper pag. 439. citato
le que supra locutus

41. Ierosolymitana postquam
sub piffimis, & vere Chris-
tiferido, & Boddino cum
& dilata, vide cap. 66.

42. mbriensis, quoniam anno
es religiosissimi Columbi-
gularis canonici Tello.
el Prior, & Ioannes Magi-
theotonio, & alij discipuli
sequenti.

43. tium prope Bononiam in
tem tempus nonnulli cano-
o loco colligentes, & cano-
es crexerunt. Desiit ante
ancisco Ghilerto Preceptor
acta, vide capite 48.

Tertius ordo Gilbertinorum, cuius autor fuit
Gilbertus de Sempingam oppido Angliæ anno
1148. vide capite 69.

Quartus ordo canonicorum S. Iacobi de Spa-
ta, quem serunt a Ramiro Legionensium Rege
primus institutum, verum illi non nisi sub Ale-
xandro III. nomen, & regulam canonicorum regu-
larium D. Augustini, vel post illum obtinuerunt,
vt ex eiusdem Pontificis constitutione quinta
liquet, vide capite 69.

Quintus ordo S. Marie de Metri, siue de pen-
nitentia martyrum, cuius Professores vocantur
canonici regulares ordinis S. Augustini, ex Marti-
no Baronio in vita B. Ihsaiæ Craconiensis pag.
7. & 11. & in vita B. Stanislai pag. 10. hic ordo nunc
floret in regno Poloniæ.

Sextus ordo S. Spiritus in Saxia, cuius clerici
regulares sub B. Augustini regula degentes in
nonnullis literis Apostolicis vocantur.

Septimus ordo Cruciferorum apud Huyum
Flandriæ oppidum diocesis Leodiensis anno
1248. institutus, cuius professores in quibusdam
literis Apostolicis nomine canonicorum regula-
rium appellantur, vide capite 69.

Octauus ordo S. Antonij Viennensis, cuius
professores anno 1297. a Bonifacio Octavo titu-
lo canonicorum, & regula B. Augustini fuerunt
donati, vide cap. 69.

Nonus ordo canonicorum regularium, antea
secularium in Alga per Antonium Corrarium, &
alios quosdam Patrios Venetos anno 1400. fun-
datus, vide cap. 69. & hi omnes dicuntur cano-
ci regulares.

10. Ordo clericorum communiter viuientium,
secularium tamen, & sine votorum professione,
quem instituit Gerardus Magnus apud Dau-
entriam in Belgio circa annum 1276. de quo vide
que notantur in Chronico Windelensensi nu-
per edito libro 1.

11. Ordo clericorum regularium Theatino-
rum, cuius fundamenta posuit anno 1524. Reue-
rendissim. Pater D. Ioannes Carapha Episcopus
Theatinus, qui postea ad Summum Pontificatum
euectus Paulus IV. est appellatus.

12. Clericorum Boni Iesu in Ciuitate Rauennæ
per quosdam deuotos, & pios clericos, suadente
Seraphino Firmano ex nostra congregatione
Lateranensi verbi Dei præcone feruidissimo, an-
no 1526. institutus.

13. Clericorum regularium S. Majoli de So-
masca, qui suam originem debet Ven. viro Hiero-
nymo Emiliano ex ciuitate Venetiarum sub
anno 1531. qui à Paulo III. anno 1540. fuit con-
firmatus.

14. Clericorum regularium S. Pauli Decollati
vulgo Barnabitarum ab Ecclesia S. Barnabæ olim
canonicorum regularium in ciuitate Mediolani,
in qua idem ordo, suadente potissimum eodem
Seraphino Firmano, per tres piffimos seruos

Dei Iacobum Morigiam Mediolanensem, Franciscum Mariam de Zacharijs Cremonensem, & Bartholomæum de Ferrarijs primitus fuit institutus.

15. Clericorum Seruientium infirmis, quem Ven. Camillus de Lellis ex oppido Bucianico inter Samnites anno 1581. primitus inchoauit, sub Gregorio XIII. postea Sixtus V. anno 1586. suo diplomate confirmauit.

16. Clericorum regularium Minorum nuncupatorum, qui sub eodem Sixto V. Romæ habuit initium in Ecclesia S. Agnetis in Agone à Clemente VIII. specialiter confirmatus. Et alij forsitan sunt ordines clericorum regularium sub B. Augustini regula militantium, quorum institutio ad meam notitiam non peruenit.

III. **A**lij verò ordines ad secundam classem spectantes, & sub eadem B. Augustini regula instituti sunt. Primus ordo S. Barnabæ, siue Apostolicorum, quem serunt à S. Barnabæ Apostolo primitus institutum. Verum anno 1484. ab Innocentio Octauo, aut ab Alexandro Sexto anno 1496. B. Augustini regula primitus donatus.

Secundus ordo Cruciferorum, qui à S. Cleto Lini successore, vel à Cyrisco Episcopo tempore magni Constantini institutus dicitur, cæterum ab Alexandro III. vel Urbano III. sub B. Augustini regula, vt videtur, reformatus, & approbatus. de quo vide in Bullario Urbani III. constitut. 1. & Gregorij XIV. constitut. 13.

Tertius Gulielmitarum, quem serunt à Gulielmo Duce Aquitanie circa annum Christi 1150. sub B. Augustini regula institutum. Verum, quæ de Gulielmo Aquitanie Duce dicti ordinis fundatore nonnulli comminiscuntur, rejicit Baronius tom. 12. sub anno 1136. post medium: Gulielmitas verò, quos Alexander IV. cum cæteris Eremitis in vnum ordinem collegit, qui que tandem ab vnione resilerunt, non sub B. Augustini, sed Benedicti regula ante dictam vnionem institutos, constat ex literis Innocentij IV. & aliorum, quas vide libro 1. capite 46.

Quartus ordo Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captiuorum sub Innocentio III. institutus, & ab illo sub anno 1198. confirmatus, vt ex illius constitutione prima apparet.

Quintus ordo Vallis scholarium apud Parisium per Gulielmum Scholarem Parisiensem, & tres illius socios anno 1200. sub B. Augustini regula inchoatus, & per Honorium III. anno 1218. probatus, referente Renato Choppino in Monastico lib. 1. titul. 1. num. 13. & Augustino Ticinensi in Dilucidario. par. 2. fol. 38. & hic ille est Gulielmus, per quem Iacobus Philippus Bergomensis, & alij nonnulli nominum æquiuocatione decepti, serunt ordinem Eremitarum in Galijs fuisse restauratum, licet dictus ordo non spectet ad Eremitas Augustinenses.

Sextus ordo Prædicatorum per B. Dominici

canonicum regularem sub Innocentio III. anno Concilium generale fundatus, & per Honorium Tertium anno 1216. probatus, qui magna Ecclesiæ luminaria dies protulit, & profert.

Septimus ordo Eremitarum fratris Iohannis Boni circa annum 1200. inchoatus. Verum sine certo habitu, regula, & titulo, quæ omnia circa tempora Gregorij Noni ex concessione Sedis Apostolicæ eidem supplicanti bus facta, obtinuerunt, vt patet authenticis documentis, quæ lib. 1. capite 47. possunt videri.

Octauus ordo Eremitarum de Brittonia in ecclesiâ Fanensi fundatus, seu institutus, qui idem omnino fuit cum ordine fratris Iohannis Boni, qui à loco institutionis de Brittonia, & ab autore ordo Iambonitarum est appellatus videlicet eodem capite 47. §. 7.

Nonus ordo Seruorum B. Mariæ anno 1217. inchoatus, sed ab Alexandro IV. sub B. Augustini regula probatus, referente Syluestro Marziale in Historia omnium Religionum libro 4.

10. Ordo Eremitarum Tuleiæ, quos Innocentius IV. sine certo habitu, regula serualo per Tuleiam vagantes, omnes excepti Gulielmitis in vnum ordinem collegit, eoque regula S. Augustini donatos. Eremitas ordinis S. Augustini vocari præcepit, quibus vnum Protectorem Riccardum S. Angeli Diaconum Cardinalem deit. cõstat ex literis eiusdem Innocentij IV. lib. 1. capite 25. relatis. ex quibus literis habes, vnde fabulam rejicias eorum, qui fingunt, Eremitas à B. Augustino institutos, à tempore persequentes Wandalicæ vsq; ad generale vnionem factam, per Alexandrum IV. in partibus Fletruis fuisse conseruatos.

11. Ordo Eremitarum de Fabali, siue de monte Fabali, qui sub eadem tempora exortus, quæ ante Alexandrum IV. per Marchiam Anconitanam, & loca vicina sine certo habitu, & regula vagaretur, ab eodem Alexandro certis ordinibus Eremitarum fuit vnitus, & cum illis vnus ordo conflatus. vide libro 1. capite 48.

12. Ordo Eremitarum S. Augustini nuncupatus, per Alexandrum IV. ex varijs Eremitarum ordinibus vnitus. De hoc ordine videatur Tithemius in Historia Hirsaugica sub anno 1227.

13. Ordo S. Pauli primi Eremitæ à Ven. viro Eufebio Strigonicensi anno 1215. in Vngaria inchoatus, sed à Clemente V. anno 1306. sub regula D. Augustini per suum Legatum Apostolicum probatus.

14. Ordo B. Mariæ de Mercede, quem probauit & B. Augustini regula donauit Gregorius IX. anno 1230. vide constitutionem nonam eisdem Pontifici.

15. Ordo S. Brigidæ anno 1340. institutus, & anno 1367. ab Urbano V. confirmatus.

16. Ordo Iesuatorum, quem idem Urbanus eodem anno 1367. confirmauit.

17. Ordo Eremitarum S. Hieronymi an. 1373. per Gregorium XI. sub B. Augustini regula confirmatus. Serunt in Hispanijs.

18. Ordo B. Ambrosij ad Nemus prope Mediolanum, quem idem Gregorius XI. eodem anno 1373. confirmauit, vt habes ex illius constitutione vocis in ordine. Ex qua habes etiam, vnde aliorum errorum conuincas, qui dicunt beatum Augustinum in eodem monasterio vitam eremiticam egisse. Esseque illud met, cuius ipse Augustinus S. Confessionium meminit, vocans monasterium piecum bonis Fratribus.

19. Ordo Eremitarum S. Hieronymi per B. Augustinum de Pisu circa annum 1367. fundatus. Sed non sine obligatione votorum, cuius professores fuis V. anno 1568. ad vota emittenda obligati.

20. Ordo alius Eremitarum S. Hieronymi de Pisu per Gregorium XII. sub regula D. Augustini probatus, vt habes inter illius bullas constitutiones.

21. Ordo alius S. Pauli primi Eremitæ in Occidentali rubepe institutus anno 1186. vt ferunt illi anno 1162. sub B. Augustini regula constitutus.

22. Ordo Seruientium infirmis per religiosum Iohannem Dei Lustitium anno 1572. institutus. Et alij forte sunt Ordines in externis partibus sub eadem Augustini regula constituti.

Varia præterea nonnulli ordines militares sub eadem regula. Primus S. Mauritij, quæ Mauritiana corporibus Magni Basilij inchoatam dicitur, & fuit assertio Pios IV. & V. testes adhibere, quorum ipse literas non vidi.

Secundus S. Iacobi de Spata, qui vnus ordo in illius classe, alterum Clericorum, alteram Mil-

Finis Libri Sec

ab Innocentio III. anno
1213. & per Honorium
tertium, qui magna Ecclē-
się, & profert.
Ordo fratris Iohannis
inchoatus. Verum
titulo, que omnia
ni ex concessione Soda-
ritantibus facta, obno-
tis documentis, que lib-
ri.
tarum de Britannijs in
seu institutas, qui dem-
ne fratris Iohannis Boni-
e Britannijs, & ab autore
appellatus vide libro 1.

Ordo B. Mariz anno 1177.
Andro IV. sub B. Augusti-
nente Syloestro Mar-
Religionum libro 4.
Tulcia, quos Inocen-
regula dicitur per Tu-
ceptis Gulielmiz in
os que regula S. Augusti-
dinus S. Augustini voca-
um Protectorem Roca-
Cardinalem de re. cō-
noentij IV. libro 1. ca-
lteris habes, vnde fabi-
singunt, Eremita i. l.

de Fabali, siue de mo-
tempora exortus, quō-
per Marchiam Ancon-
ne certo habitu, & regula
Alexandro certis ordinibus
s, & cum illis vana ordo
capite 48.
um S. Augustini anno
IV. ex varijs Eremitarum
hoc ordine videtur Tri-
saugica sub anno 1187.
primi Eremita i. Ves. 100
anno 1215. in Vagari-
e V. anno 1300. sub rego-
sum Legatum Apollin-

de Mercede, quos pro-
regula donavit Gregorius
institucionem novam ordi-
anno 1340. institutus &
V. confirmatus.
m, quem idem Vitam
firmavit.
1706.

tum est diuifus, de quo supra hoc eodem cap-
dictum fuit.

Tertius S. Iohannis Ierofolymitani Melitenfi-
um vocatus, quem Iacobus de Vitriaco in Histo-
ria Orientali c. 64. fatetur, Redemptionem Ie-
rosolymę per Goufredum præcessisse post ipsā
recuperationem ab infidelibus sub certo habi-
tu regulariter institutus, ex eodem Iacobo de Vi-
triaco.

Quartus S. Lazari Ierofolymitani, quem sub
regula B. Augustini institutum fatetur Alexan-
der. VI. constit. 1.

Quintus S. Martę de Mercede, qui etiam in
Clericis, & milites est diuifus, à D. Petro Rege
Aragoniorum institutus, & per Gregorium IX.
confirmatus, de quo in illius bullis constit. 9

Sextus S. Sepulchri Ierofolymitani, qui Patri-
archa Ierofolymitano obedientiam præstabat,
de quo Iacobus Villamotius, Iohannes Zwalardus,
Bartholomęus à Salignaco, & alij, post cap-
tam ab infidelibus Ierofolymam fere extinctus.
Fertur habere nonnullos Prioratus in partibus
Gallarum. Videatur Franciscus Menenius in
libro cuius est titulus, Delicia Equestrum. Alij
alios ordines militares addunt, vt Equitum Iesu
Christi in Lusitania, Theutoniorum in Germa-
nia, S. Michaelis, & S. Spiritus in Gallijs, quos ta-
men sub regula D. Augustini institutos nullo do-
cumento authentico cognoui. Hunc Catalogū
ex probatis scripturis, & autoribus fide dignis
colectū, si cum alijs per Ludouicum de Angelis,
Cornelium Lancillottum, & autorem quendam
anonimum post libellum B. Humberti de tribus
votis, & alios nonnullos recentiores editis con-
feras, habebis, vnde non solum paucos defectus
illorum suppleas, Sed plures etiam errores in il-
lis corrigas & emendes.

Vt præterea nonnulli ordines militares sub
eadem regula Primus S. Mauritij, quę Mau-
ritius temporibus Magni Basilij inchoatum
asserit, & suę assertionis Pios IV. & V. testes ad-
hibet, quorum ipsi litteras non vidi.

Secundus S. Iacobi de Spata, qui vnus ordo in
duas classes, alteram Clericorum, alteram Mil-

Finis Libri Secundi.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint text, possibly a signature or date.

D
CONGR
ONE LA
NEM

P.
FRIGDIONA
NICOS RE

LIBER T
GABRIELE PE
VARIENSE EX CON
teranensi Abbate, ac

Cum Licentia

COLONIE AG
Excudebat Gerhar
ANNO M